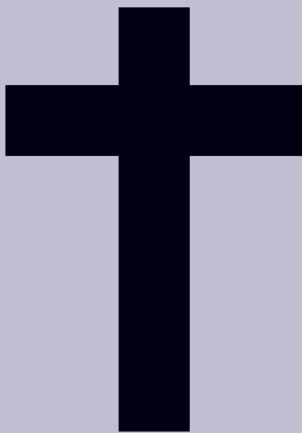

Tii Pwicîri: Âmu
Aamwari naa na cî

New Testament in Paici (NC:pri:Paici)

Tii Pwicîri: Âmu Aamwari naa na cî
New Testament in Paicî (NC:pri:Paicî)
Le Nouveau Testament à Paicî

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Paicî

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Paicî

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-03-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022
 94c5d202-9853-5b91-879f-4a3023457d58

Contents

Mataio	1
Maréko	76
Luka	122
Ioane	202
Apostolo	256
Roma	325
1 Korénito	361
2 Korénito	396
Galatia	419
Éféso	433
Filipi	446
Kolosé	455
1 Tésalonika	464
2 Tésalonika	471
1 Timotéo	476
2 Timotéo	487
Tito	495
Philémon	501
Héberu	504
Jacques	538
1 Pétéru	548
2 Pétéru	560
1 Ioane	567
2 Ioane	576
3 Ioane	578
Jude	581
Auinapàpari	585

Picémara Wâdé na é wii wâ Mataio Bétapoo popai

Wàilàpà na wii tii bèeni?

Wà Mataio, pwi *apostolo. Béaa kâra na é todèe wà Iésu, âna é pwi a *tò mwani wâripû ba kà tèpa *Roma. (Còo 9.9.) Naa na tii kêe, âna é wii pwina é còo na ia é pâra wiâ Iésu, â é popa mwara ê pwina é wii wà Marêko ma pâra jèkutâ goo Iésu na wii.

É wii wiidà?

Nabibiu kâra *naja 60 ma 65 (wâmwünyabweri 30 naja gée na càuru pai bà kà Iésu).

É wii tâi?

Tà tèpa cèikî naa goo wà Iésu Kériso, na rà tèpa *Juif mwara. Munaa rà wâro gòroigé jii é napô *Judée, â pwiri rà pwa grec, càcaa *héberu. Ba é ina wà Mataio pâ nee tii gée na *Aamwari Béaa (*l'Ancien Testament*) naa pairâ.

Cina é wii?

É wii, ba na é paari pâ wà Iésu Kériso, âna é pwi *Mesia, pwi ukai me gée goo Pwiduée na rà tapaciê tèpa Juif gée na biu. Wâru pâ nee tii na é ina wà Mataio, ba na é paari pâ, nye wà Iésu kaa, na é pacoo pâ auinabéaa kà tèpa *péroféta naa na Aamwari Béaa. É wii é nee tèpa jojooro Iésu, ba na é paari pâ é pwi goobàra ukai *Davita, ma wà Abéraama, pwi jojooro diri tèpa Juif.

É pagòo tèpa cèikî naa goo Iésu, ba na rà cimwü wiàna rà pièpàrà wà pâra tàpé, â na rà picémara é *Picémara Wâdé kêe tà diri tèpa âboro (28.19–20).

É pagòojè ma ina tâjè pâ, o coo dàra gòiri é Mwaciri kà Iésu, na ée mwa wâjué me còwâ (24.30; 25.31).

Dà ère é tii bèeni?

Wà Iésu, âna é pwi ukai, êco na câe caa pwi ukai pwacèwii tèpa ukai naani gòropuu. Mwaciri kêe, âna wâ *napwéretòtù ma naa na pwâranüma tèpa âboro. Jè tò naawê goo é cèikî kâjè naa gooé.

Wà Iésu, âna é tòpi jii Pwiduée diri é pàtâmee, wânidò napwéretòtù ma wâni gòropuu. (Còo 28.18.) Ê tàrù kêe na é pacâmuri tèpa âboro goro é popai kà Pwiduée, âna maina jii nyamanya kà tèpa Juif. É pwa wâru ina pâ muru na pwacèwii ni: «Guwâ jèe tère pâ...êco na wâgo, âna go ina tàwâ pâ...» (Còo naporomee 5.)

Wâdé tà Mataio na é wii é pâ ârapupûra kà Iésu. Wâru naa na tii kêe jii pâra tii—popai kà Iésu goro é pai wârori âmu wâro kâjè, wàjè tèpa nâiri Mwaciri (còo naporomee 5–7; 18); ma ucina goo é Mwaciri (còo naporomee 13, 20). Jèe wii pâ popai na wâru na patère tèpa pitûâ kâra *Wâra pwapwicîri kà tèpa Juif na càra caa tòpi Iésu (naporomee 23). Â jèe wii mwara pâ popai kà Iésu, na é mara ina béaa pâ muru na o mwa tèepaa, na é wâjué me còwâ, ba na é bàra pacoo Mwaciri kêe (naporomee 24–25).

Pai pitàgoo tii kà Mataio

Wà Iésu Kériso, âna é pwi Mesia, Pwi Ukai na é tòpò Mwaciri napwéretòtù

Pitèpa Iésu, ma ipwabwàtié târa wakè kêe (1.1–4.11)

É tapoo wakè kêe (4.12–25)

É patùra tèpa âboro naa gòrojaa (5.1–7.29)

Pai wârori wâro kà tèpa nâiri Mwachiri

Paari pâtâma pwi Mesia (8.1–9.34)

É patùra tèpa câmu kêe â é cùrurà pâ (9.35–11.1)

Râ tapoo cicaraé tèpa pitûâ (11.2–12.50)

É pwa ucina tà tèpa âboro (13.1–52)

É pacâmurirà goro Mwachiri

É tubanabwé wakè kêe naa Galilée (13.53–17.27)

Inapâpari pâ é pwi Mesia na ée mwa picâri (16.13–17.27)

Popai kêe goro ipakîri ma ipwanauri èpà (18.1–35)

É too naa Iérusaléma (19.1–23.39)

Pwa târù kà pwi Mesia naawé (21.1–23.39)

Popai kêe goro é pwina o tèepaa na pwâadèrèe (24.1–25.46)

Pai bà ma wâro còwâ kêe (26.1–28.20)

Tèpa jojooro Iésu Kériso

Luka 3.23–28

¹ Wâ Iésu *Kériso, âna é té géé goo wâ Davita, pwi gòobàra *Abérama. Â wâilà-ni diri tèpa jojooro Iésu:

² Abérama*

Isaaka

Iakobo

*Juda (ma wâ tèpa aéjii kêe)†

³ Pérès (ma wâ aéjii kêe Zéra; nyaa kàru, âna wâ Tamar)

Hesron

Ram

⁴ Aminadab

Nachon

Salma

⁵ Booz (nyaa kêe, âna wâ Rahab)

Obed (nyaa kêe, âna wâ Ruth)

Jessé

⁶ Davita.

Wâ *Davita, âna é pwi ukai [naa *Isaraéla. Â géé na càùé, â wâ tèpa jojooro Iésu, âna]:

*Solomona (nyaa kêe, âna tô wâdâ Urie béaa)

⁷ Roboam

Abia

Asa

⁸ Josaphat

Joram

Ozias

1:1 Genèse 22.18; 1 Chroniques 17.11 * **1:2** Abérama... Grec: Wâ Abérama, âna é caa kà Isaaka.

Â wâ Isaaka, âna é caa kà Iakobo, etc. † **1:2** Juda ma wâ tèpa aéjii kêe—Tèpa caa kà tèpa 12 wâao

Isaraéla. **1:3** Genèse 38.29–30; Ruth 4.18–22 **1:5** Ruth 4.13–17 **1:6** 2 Samuel 12.24

⁹ Yotam
Akaz
Ézékias
¹⁰ Manassé
Amon
Josias
¹¹ Yekonia (ma wà tèpa aéjii kée).

Â, na pàara-bà, âna pacòobé tèpa Isaraéla gée napô kàra, â rà pàra nau pwa karapuu naa napô *Babulona.

¹² Â gée na càùé, [â wà tèpa jojooro Iésu, âna]:

Chéaltiel
Zorobabel
¹³ Abihou
Éliakim
Azor
¹⁴ Sadok
Akim
Élioud
¹⁵ Eléazar
Matthan
Iakobo
¹⁶ Ioséfa.

Wà tô wàdà Ioséfa, âna wà Maria, tô nyaa kà Iésu, na pitunee tée pâ Kériso.

¹⁷ Wailà diri pwiri, è jéú tèpa jojooro Iésu Kériso. Tapoo gée goo Abéraama, tèppaa naa goo Davita, âna po 14 naneeâboro. Â tapoo gée goo Davita, tèppaa naa goro pai còobé kàra è Ba Isaraéla gée Juda pâ naa Babulona, âna po 14 naneeâboro. Â géewê, â po 14 naneeâboro tèppaa naa goo pai pitèpa wà pwi *Mesia.

Pai pitèpa Iésu

Luka 2.1–7

¹⁸ Wàéni è jèkutâ goro pai pitèpa wà Iésu Kériso, pwi Mesia: Wà Maria, tô nyaa kée, âna ru bwaa ipwa câbawâdé† ma wà Ioséfa. Â béaari è pai piéa kàru, âna é jèe nyarana wà Maria, na é naigé mee è *Nyuâaè Pwicîri. ¹⁹ Â é niimiri wà Ioséfa pâ, na ée panuâ Maria. Êco na é pwi âboro na é pitòimiriê, êkaa na câé caa inapâpari, ba na câé caa kamu wà Maria na ara âboro. ²⁰ Ê dau pinünüma naa goo, â géewê, â é mwa còo naa na naurune pwi jè *angela kà Pwi Ukai, na é ina tée pâ: «Ioséfa, pwi gòobàra Davita, gà cibwaa piwâ na gà popa wà Maria. Ba napwa naa goo è èpo paa na wâgooé, âna é me gée goro è Nyuâaè Pwicîri. ²¹ Â naa mwa pitèpaé, â gà mwa pitunee tée pâ Iésu[§]. Ba o mwa wàè kaa na upa è Ba kée gée na tojii* .»

²² Â diri è pâ muru bèepwiri, âna tèppaa, ba na pacoo i pwi ia é ina wà Pwi Ukai, na é naigé mee pwi *péroféta kée, pâ: ²³ Êe mwa nyarana wà i tô èpo

1:11 2 Rois 24.14–15; 2 Chroniques 36.10; Jérémie 27.20 **1:12** Esdras 3.2 **1:18** Luka 1.27,35

† **1:18** Ipwa câbawâdé—Wâjaa tèpa Juif, âna càcaa pai ina wèe pâ, ru ipuu naima. **1:21** Luka 1.31,

2.21 § **1:21** Iésu—Pai ina wèe naa na héberu pâ: Wà Pwi Ukai, âna é pa-udòjè. * **1:21** Gée na tojii—Grec: Gée na pâ èpà kée (= kàra è Ba). **1:23** Ésaïe 7.14

dopwa. *Â ée mwa pitàmari pwi nari âboro èpo paaò. Â o pitunee tée pâ Êmanuéla, na pai ina wèe pâ, wà Pwiduée, âna é wâjaajè.* *Ésaië 7.14*

²⁴ Ûna é tàcî wà Ioséfa, â é pacoo é pwina é ina tée i pwi angela. Â é popa wà Maria ma é wâdèe. ²⁵ Êco na càru caa ipuu, tiagoro na wà Maria, âna é mwa pitàmari i pwi nari èpo. Â wà Ioséfa, âna é nama nee Iésu.

2

Rà ipwamainâè tèpa maagoi

¹ Pitèpa Iésu naa Bétéléma wà *Judée, na pàara kà ukai *Héroda*. Â wà pàra tèpa maagoi—tèpa tàmanga na rà câmu goro îricò—âna rà me gée na é too wè i tòotù. Â rà tèepaa naa *Iérusaléma. ² Â rà pitawèeri tèpa âboro wè pâ: «É wâpà pwi nari èpo na pitèpaé, wà pwina ée mwa pàra nau pwi ukai kà tèpa *Juif? Ba bà còo è îricò kèe, na é tèepaa, câmu kàra pai pitèpaé. Êkaa na bà me nau pipwamainâè, [ma naa tée âraimeai kâbà].»

³ Â wà ukai Héroda, âna é tère è jèkutà goro pai tèepaa me kà tèpa maagoi ma é pwina rà ina. Â gùmàgù è pwàranümee. Â wà diri tàpé Iérusaléma, âna wâgotàra. ⁴ Â é papitiri diri tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwaailò wà Héroda, ma wà tèpa *dotée goro è Naèà.

Â é tawèerirà pâ: «Pwiri wâpà è ère na o pitèpa naawè i pwi *Mesia [na guwà tapacîé]?»

⁵ Â rà tòpi tée pâ: «Naa Bétéléma, wà Judée. Ba wàéni è popai kà Pwiduée, na ia é jèe wii wà pwi *péroféta, pâ:

⁶ *Cidòri nyuâa
napô Bétéléma,
napô gée *Juda!
Pwamuru naa googà
jii pàra napô!
Ée còobé gée jaagà
pwi ukai na maina;
pwi a wéari
é Ba Isaraéla,
pwi Ba na Ba kôo.»*

Michée 5.1

⁷ Géewè, â é todà tèpa maagoi wà Héroda. Ûna wàilà co, â é ina tàra pâ: «Guwà ina tóo bwàti i pwi pàara na guwà tapoo còo na i îricò.»

⁸ Ûna rà ina tée, â é panuàrà pâ naa Bétéléma, ma ina tàra pâ: «Guwà pâ nau mudàra bwàti i pwi nari èpo. Â wiàna guwà pâmarié, â guwà wâjué me còwà, nau ina tóo. Ba nümoo mwara dàra pàra, nau ipwamainâè ma naa tée âraimeai kôo.»

⁹ Nabwé, â rà còpòo wà tèpa maagoi. Â rà jèu còo mwara i pwi îricò, â é tòcia tàra è naigé. Â rà pàra wiâé, â na é tèepaa pâ, naa gòro i pwi wà na tâa na i pwi nari èpo, â é coo. ¹⁰ Ûna rà còo pâ é coo wè i îricò, â rà nye dau ipwádée kaa.

11 Â rà tò naa na i wâ, â rà pâmari i pwi nari èpo ma Maria, tô nyaa kêe. Â rà tùu jùrurà ma ipwamaina i pwi nari èpo. Â rà pwa ma èrù pâ ère atà kàra, â rà naa tée è jèpa âraimeai kàra, na dau maina wâri wèe—mwani mii, ma *encens* [pâ dà na ùrea† na jè cîri] ma è jawé ùrea na nee *myrrhe*.

12 Gée na càùé, â è ina tàra wà Pwiduée naa na naurune pâ, na rà cibwaa wâjué còwâ naa jaa Héroda. Â rà pa cè naigé na ité, ba na rà wâjué còwâ naa napô kàra.

Rà uru jii Héroda

13 Ûna rà jèe wâjué còwâ wà tèpa maagoi, â è pwa naurune wà Ioséfa. Â è còo wà pwi *angela, na é ina tée pâ: «Gà wâcî! Gà cimadò, â gà popa i du duanaî, â gà uparu, pâ naa *Aigupito! Ba wà Héroda, âna é pwa na é mudàra i pwi nari èpo, ba na pòtàmwereê. Â guwà tâa wê tiagoro tòotù na go mwa patùragà.»

14 Â è cimadò wà Ioséfa, â è popa i du duanaî, â rà pâra na ne, naa napô Aigupito. 15 Â rà tâa wê, tiagoro pai bà kà Héroda.

Diri pâ muru bèepwiri, âna tèepaa, ba na pacoo i pwi ia é ina wà Pwi Ukai, na é naigé mee pwi péroféta kêe, pâ: *Go jèe todà me pwi naîô, â go pacòobé gée Osée 11.1*

É nama pòtàmwara tèpa nari èpo

16 Wà Héroda, âna é còo pâ rà ipwa tûâ tée wà tèpa maagoi. Â è nye dau putàmku kaa. Â è nama pòtàmwara diri pâ nari èpo paa, na wâboo còwâ kàra ârailu naja, wâna diri Bétéléma, ma pâ napô goro jènereê. Ba é tâmogòori gée goo tèpa maagoi i pàara na é tèepaa na, i Íricò. 17 Â, na wàrapwiri, â è pacoo i pwi ia é ina wà Pwiduée, na é naigé mee wà péroféta Iéremia, pâ:

18 *Pwâra i ma pijinünü na Rama†!*

É imuru pâ èpo kêe Rachel.

*Pwacoé ma patàmarié,
ba jèe tiàurà diri.*

Jérémie 31.15

Rà wâjué còwâ gée Aigupito

19 Gée na càuru è pai bà kà Héroda, â è pwa naurune wà Ioséfa na Aigupito. Â è còo pwi angela kà Pwi Ukai, 20 na é ina tée pâ: «Gà cimadò, â gà popa i du duanaî, â gà wâjué còwâ paru pâ naa napô *Isaraéla. Ba rà jèe bà wà tàpé na ia nùmarà na rà pòtàmwara i nari èpo.»

21 Â è cimadò wà Ioséfa, â è poparu wâjué naa napô Isaraéla. 22 Êco na é tère pâ wà Arkélaos, pwina naî Héroda, âna é popa pwâra ukai naa Judée, gée na càuru pai bà kà caa kêe. Â wâgotèe na é wâjué còwâ naawé. Â è ina tée mwara wà Pwi Ukai naa na naurune pâ, na rà pâra naa napô Galilée. 23 Â rà tâa na jèe village na ina goo pâ Nazareth. Êkaa na pacoo è pai jèe ina kà tèpa péroféta pâ, [wà pwi Mesia, âna] o pwi âboro gée Nazareth.

2:11 Psaume 72.10–15; Ésaïe 60.6 † 2:11 Ûrea—Bon odeur. 2:15 Osée 11.1 2:18 Genèse 35.19; Jérémie 31.15 † 2:18 Rama; Rachel—Rama, âna pwi village kàra è wâao kà Éfraïm na wâmwünyawberi Iérusaléma; Rachel, âna tô nyaa kà Ioséfa ma Benjamin, â wà Éfraïm, âna pwi naî Ioséfa. Ê popai bëeni na tii kà Iéremia, âna goro pai còobé kà tèpa Isaraéla gée napô kàra, ba na rà pwa karapuu naa napô Babulona. (Còo Jérémie 31.15.) 2:23 Ésaïe 11.1, 53.2; Luka 2.39; Ioane 1.45

3

É patêre tèpa âboro Ioane

Maréko 1.1–8; Luka 3.1–18; Ioane 1.19–28

¹ Gée na càuru pà naja na wâru, â é cimadò wà pwi âboro na nee *Ioane Pwi a piupwaa. Â é tâa namaré wâ *Judée, â é picémara târa pà âboro na rà medarié. Â é ina târa pà: ² «Guwà pinünüma ma guwà pitòotéri é wâro kàwà! Ba jèe wâmwünyabwe é *Mwaciri napwéretòotü!»

³ Wà Ioane, âna wàè kaa, na ia é jèe picémaraé wà *péroféta Isaia, pà:

Pwa pwi âboro naa namaré

na é tomara too:

“Ée me Pwi Ukai.

Pwabwàti é naigé!

Pwa ma bàracaari

pwi ére na ée pà wê!”

Ésaie 40.3

⁴ Napwa naa goo Ioane, âna é coona é ârabwée na pwa goro wàra kaamela*. Â é piieé goro karapuu parawére macii. Â é uti kòrée ma wâdo narapuutâ. ⁵ Â po dau wâru pà âboro na rà nye tà medarié naa namaré—gée *Iérusaléma, ma diri é napò Judée, ma é pà ére goro nairiwâ Ioridano. ⁶ Â rà inapàpari é pà èpà kàra, na ara é pà âboro diri. Â é *upwaaà naa nairiwâ Ioridano.

Guwà pwa cè tûa cèna wâdé!

⁷ Wâru mwara tèpa âboro gée na du ditàra pwapwicîri kà tèpa *Juif, wà tèpa *Farasaio ma tèpa *Sadukaio, na rà medari Ioane, ba na é upwaaà.

Ûna é còorâ, â é ina târa pà: «Guwà pà tèpa nari dòèa, ma tèpa pwâ! Wàilàapà na ina tâwà pà, guwà o udò jii é wârimuru, na ée mwa naa tâwà wà Pwiduée?

⁸ Bwa! Guwà mara pwa cè tûa cèna wâdé, târa ma o paari pà, jèe pitòotéri é wâro kàwà! ⁹ É, gona guwà tà niimiri pà, guwà udò, gée goo na wà *Abéraama, âna é pwi jooorowà? Bwa! Piticémuru naa goo. Ba wiàna nümee, â o pâri wà Pwiduée ma é bii é pà atü bèeni ma rà o tèpa gòobàra Abéraama!

¹⁰ «É jèe tà pwabwàti é gi kèe [wà Pwiduée]. Â ée mwa tètàgà naa na wàè diri é pà upwàra na càcaa wâdé é pà pwêe, ma cîri naa na ânye!»

O pitèi tèpa âboro!

¹¹ «Wâgo, âna go upwaaawà goro jawé, târa ma o paari pà guwà pitòotéri é wâro kàwà. Êco na wà pwina ée mwa me pwicò kôo, âna ée mwa upwaaawà goro Nyuââé Pwicîri ma ânye†. Wàé, âna dau pwa pàtâmee jiiio‡, â càcaa pâriô ma go tipi é otàpwe goro du wâraâé [ba é Pwi Ukai]. ¹² É jèe nye tà pwabwàtié, ba na é pitèi tèpa âboro. Â ée mwa naaitiri tàpé na rà wâdé jii tàpé na rà èpà,

3:2 Mataio 4.17, 1.15 **3:3** Ésaie 40.3 **3:4** 2 Rois 1.8 * **3:4** Kaamela—Chameau. Còo note goo Mataio 19.24 ma Maréko 1.6. **3:7** Mataio 12.34, 23.33 **3:9** Ioane 8.33,39; Roma 4.12 **3:10** Mataio 7.19; Luka 13.6–9 **3:11** Ioane 1.26–27,33; Apostolo 1.5 † **3:11** Upwaaawà goro...ânye—Pwiri pitèimuru kà Pwiduée. Ée mwa naa Nyuââé Pwicîri kèe tà pàra tàpé, â ée mwa naa wârimuru tà pàra tàpé. É, pwiri popai goro pai picèitiri é èpà jiièjè, tèpa naifè. ‡ **3:11** Dau pwa pàtâmee jiiio—é, Dau pwamuru naa goóé jiiio.

pwacèwii pai pinaaitiri ê pudòro upwâra§ jii ê parawée. Â é tòimiri ê pudòé, â é cîri parawée naa na ânye na ticé pwâadèrèe.»

Piupwaa Iésu

Maréko 1.9–11; Luka 3.21–22

¹³ Gée na càùé, â é pâra wà Iésu gée napô Galilée, naa nairiwâ Ioridano. Â é pâdari wà Ioane, ba na é upwaaé.

¹⁴ Êco na càcaa nûma wà Ioane na é pwa, â é ina tà Iésu pâ: «Gona cina gà medario? Na càcaa pâri ma go upwaaagà. Wâdé na gà upwaaao.»

¹⁵ Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Nye wâdé ê pwina gà ina. Êco na, ni, âna wâdé na ju paco é pwina *târù na ara Pwiduée.»

Êkaa na é upwaaé wà Ioane, wàra pai ina kêe. ¹⁶ Ûna é cimadò gée najawé wà Iésu, â nye tàpirié kaa ê napwéretòtù, â é côo é Nyuâaê Pwicîri kà Pwiduée, na é gére boome naa gòé, pwacèwii ê déamu. ¹⁷ Â é tère ê pwâratùra me gée napwéretòtù na ina pâ: «Wà pwi bèepwiri, âna Pwina naîô [na caapwi co] na go dau meaarié. Wâé kaa na go jèe nye pitòrigarié, ba dau wânümoò tée*.»

4

É tacai Iésu wà Caatana

Maréko 1.12–13; Luka 4.1–13

¹ Gée na càùé, â é popa wà Iésu ê Nyuâaê Pwicîri kà Pwiduée naa namaré, ba na é tacaié wà *Caatana, pwi a cicarajè. ² Â câé caa ija wà Iésu naa na 40 tòotù, ba é *ipwanya*. Â é tapoo copwa.

³ Â é pâdarié wà Caatana, pwi a tacaijè, â é ina tée pâ: «Wiàna gà *Pwina naî Pwiduée, â gà bii é pâ atù bèeni ma poloa!»

⁴ Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Jèe nye wii naa na *Tii Pwicîri pâ: *Câé caa wâro co goro poloa wà pwi âboro, â é nye wâro goro diri pâ popai na é ina wà Pwiduée.*»

Deutéronome 8.3

⁵ Â é popa Iésu pâ naa *Térsaléma, ville na pwicîri. Â é popaé too naa gòro pûru *Wâra pwapwicîri. ⁶ Â é ina tée pâ: «Wiàna gà Pwina naî Pwiduée, â gà ègò géeni! Ba jèe wii naa na Tii Pwicîri pâ:

*Ée mwa tûâri
tà tèpa *angela kêe,
wà Pwi Ukai Pwiduée,
ba na rà wéaarigà.
Rà mwa tapigà.
O càcaa tanoori àgà
naa gòro atü.»*

Psaume 91.11–12

⁷ Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Bwa. Ba jèe nye wii mwara naa na Tii Pwicîri pâ: *Gà cibwaa pigàdà Pwi Ukai Pwiduée'gà.*»

Deutéronome 6.16

§ **3:12** Pudòro upwâra—Nara upwâra (graine); Parawée (é, pwùrué, pwirié)—coquille, extérieur.

3:16 Ioane 1.32 **3:17** Psaume 2.7; Ésaïe 42.1; Mataio 12.18, 17.5; Luka 9.35 * **3:17** Wânümoò tée—é, Wânümoò gooé. **4:1** Héberu 2.18, 4.15 **4:2** Exode 34.28 * **4:2** Ipwanya—Jeûner. Còo Neeremuru (Vocabulaire). Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Bicopwa. **4:4** Deutéronome 8.3 **4:6** Psaume 91.11–12 **4:7** Deutéronome 6.16

⁸ É popaé mwara wà Caatana naa gòro jè jaa na dau wâdòiti. Â é paari tée diri é pâ napô ma mwaciri gòropuu bau é pwényuâa kàra ma é neemururà. ⁹ Â é ina tée pâ: «Wiàna gà tùu jùrugà arao ma gà ipwamainâô, â go mwa naa tâgà diri é pâ pwi bèepwiri.»

¹⁰ Â é ina tée wà Iésu pâ: «Gà pâra jiio, co Caatana! Ba jèe nye wii naa na Tii Pwicîri, pâ: *Gà ipwamainâ Pwi Ukai Pwiduée'gà, â nye wâé co, na gà ipwa âboro kîri kêe.*» *Deutéronome 6.13*

¹¹ Nabwé, â é panuâ Iésu wà Caatana, â rà medari Iésu pâ angela, â rà ipwa âboro kîri kêe.

É tapoo wakè kêe Iésu

Maréko 1.14–15; Luka 4.14–15

¹² Géé na càùé, â é tère wà Iésu pâ, jèe tòpò wà *Ioane Pwi a piupwaa naa na karapuu. Â é pâra wà Iésu naa napô Galilée. ¹³ Â câé caa tâa Nazareth, â é pâra nau pitâa Capernaüm, bàra nawia Galilée, wâna ére Zabulon ma Neftali.

¹⁴ Êkaa na pacoo i pwi ia é ina wà Pwiduée, na é naigé mee *péroféta Isaia pâ:

¹⁵ *Tère, co du napô*

Zabulon ma Neftali—

gàu wâmwünyabweri nawia;

na ére géé còwâ

kàra Ioridano;

wâgàu na Galilée;

napô na piwâru Ba na,

na càra caa pwi Ba kôo.

¹⁶ *Go ina târa pwi Ba kôo:*

Ba kôo na tâa na bàutê

—bàutê na dau cikautê.

Té marié é tòotù;

èpâparié pwéelaa na pwâra.

É pawâroé còwâ wà Pwiduée!

Ésaie 8.23–9.1

¹⁷ Â nye tapoo kaa naawê, na wà Iésu, âna é picémara é popai târa pâ âboro. Â é ina târa pâ: «Guwâ pinünüma ma pitòotéri é wâro kàwâ! Ba jèe wâmwünyabwe é *Mwaciri pawéretòotù!»

É todâ tèpa tapoo câmu kêe

Maréko 1.16–20; Luka 5.1–11

¹⁸ Na jè tòotù, â é pâra wii bàrawia Galilée wà Iésu. Â é còo tupédu âboro na tupédu a taa ârawèa—wà Simona na ina gooé pâ Pétéru, ma wà André, pwi aèjii kêe. Â ru gére tòpò puà kàru naa nawia.

¹⁹ Â é ina târu pâ: «Gàu me wiâô, â go mwa nama gàu tupédu a pwapuàri âboro.»

²⁰ Â ru nye naaco kaa é puà kàru, â ru pâra wiâ Iésu.

²¹ Rà tàpo dau pipâra pâ, â wà Iésu, âna é còo Jacques ma Ioane, tupédu naí Zébédée. Rà tàgére pwàni puà gòro wànga ma wà caa kàru. Â é todàru wà Iésu,

²² â ru nye naaco kaa wà caa kàru, ma i wànga, â ru pâra wiâê.

*É nama tiâu maagé kâra âboro
Maréko 1.35–39; Luka 4.42–44, 6.17–19*

²³ É pâra pitiri napô Galilée wà Iésu, â é pacâmuri tèpa âboro naa na pâ *wâra pitapitiri. Â é picémara ê *Picémara Wâdé goro ê Mwaciri [napwéretòotù]. Â é nama tiâu diri pâ maagé ma aré kâra pâ âboro. ²⁴ Â rà tère jèkutâ gooe pitiri na province Syrie. Â rà cia medarié wà tàpé na rà aré†, ma é pâ na jèpapara maagé—wà tàpé na tâa goorâ è pâ duée, ma wà tàpé na rà céca† ma wà tàpé na rà pitâbwamwa. Â é cau nama tiâu maagé kâra wà Iésu. ²⁵ Wâru pâ âboro, na rà pé gére pâra wiâ Iésu—âboro me géé Galilée, ma géé na ére goro Dix Villes§. Â rà me mwara géé Iérusaléma, ma diri é napô *Judée, ma géé na ére pâ cowa kâra nairiwâ Ioridano.

pai pwa pupûra naa gòrojaa

5

*(Naporomee 5–7)
Luka 6.17–49, 12.22–34*

¹ Ûna é còu pâ âboro na wâru wà Iésu, na rà gére me, â é too naa gòrojaa, â é tâaboo, ba na é pacâmurirâ. Â rà me naa jaaé tàpé na rà pâra wiâé.

Cidòri nyuâa

² Â é ina târa pâ:

³ «Cidòri nyuâa tàpé na rà ipakírira, ba o kâra ê *Mwaciri napwéretòotù!

⁴ Cidòri nyuâa tàpé na rà i, ba ée mwa patamarurâ wà Pwidueé!

⁵ Cidòri nyuâa tàpé na moo pwâranümarâ, ba o mwa kâra ê gòropuu diri!

⁶ Cidòri nyuâa tàpé na rà copwa dâra câbawâdé kâ Pwidueé, ba ée mwa naa târa diri pwina nümarâ goo!

⁷ Cidòri nyuâa tàpé na rà imeai, ba ée mwa imeairâ wà Pwidueé!

⁸ Cidòri nyuâa tàpé na tâbawée pwâranümarâ naa goo Pwidueé, ba rà o mwa còe!

⁹ Cidòri nyuâa tàpé na rà pinaanapô bèepirâ, ba ée mwa tuneé târa wà Pwidueé pâ, tèpa naié!

¹⁰ Cidòri nyuâa tàpé na pièpàrirâ géé goro pai pitère dâra kâra ê popai kâ Pwidueé. Ba o mwa kâra ê Mwaciri napwéretòotù.

¹¹ Cidòri nyuâawâ, wiâna rà tobapwâwâ ma pièpâriwâ, géé goro na guwâ tèpa âboro kôo. ¹² Ba rà jèe nye wârapwiri tâ tèpa *péroféta na rà pâbéaa kâwâ. Â guwâ ipwadée ma piègòtùru, ba o maina pumara waké kâwâ naanidò *napwéretòotù!»

Guwâ tèpa pwéelaa kâra gòropuu

4:23 Mataio 9.35; Maréko 1.39; Apostolo 10.38 **4:24** Maréko 6.55 † **4:24** Tâpé na rà aré (é, tàpé na rà tâa na aré)—Ceux qui souffrent. ‡ **4:24** Tâpé na rà céca—Râ ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Tâpé na rà pinya. § **4:25** Maréko 3.7–8 § **4:25** Dix Villes—Nee mwara Décapole. 10 villes na caajurirâ.
5:3 Ésaïe 57.15 **5:4** Ésaïe 61.2–3; Auinapâpari 7.17 **5:5** Psaume 37.11 **5:6** Ésaïe 55.1–2
5:10 1 Pétèru 3.14 **5:11** 1 Pétèru 4.14 **5:12** 2 Chroniques 36.16; Apostolo 7.52

13 «Guwà tèpa còo * târa gòropuu. Â wiàna ê còo, âna tubatiàu ê nùmee, â jè o wànanu târa ma jè o pwa ma tèepaa còwâ ê nùmee? Bwa. O jèe piticèmuru naa goo. Â o tũ naa gòroigé, â rà o mwa pâra gò pà âboro.

14 «Guwà tèpa pwéelaa kêra gòropuu, pwacéwii ê jè ville na é tâa gòrojaa, ba o pwacoé ma jè cidaée. 15 Â ipaiwà mwara naa goo ê jè wâra ânye. Ba câje caa nuri, ma jè mwa caa naapwàniri ê pwéelaa kêe! Bwa! Jè nye tòpò dòiti. Â é pwéelaa goo diri ê pà âboro, na rà tâa na é wâ. 16 Â wâdé na wàrapwiri ê pwéelaa kàwà! Wâdé na é tèepaa na ara diri tèpa âboro. Â géewê, âna rà o còo ê pà muru na wâdé na guwà pwa. Â rà o pwamaina Pwiduée, Caa kàwà, na é wânidò napwéretòotù.»

Go tèepaa nau pacoo ê Naèà

17 «Guwà cibwaa niimiri pà, go tèepaa nau nama tiàu ê *Naèà kà Moosé, ma ê pà auina kà tèpa péroféta. Bwa, go tèepaa, ba na go pacoo. 18 Guwà tère bwàti, ba go ina tàwâ ê âjupâra pà: Ûna bwaa tâa ê napwéretòotù ma gòropuu, â o càcaa càtura cè ji caapwi âmu géé goro ê Naèà, tiagoro na pacoo diri ê pà namuru.

19 «Gée goo pwiri, â wà pwi âboro na é tajii ê ji caapwi naèa na dau kêri, â é picòo tà pâra tàpé ma rà ipwacéwiié, âna wà pwiibà, âna ée dau kêri naa na Mwaciri napwéretòotù. Â wà pwi âboro na é pâra wiâra bwàti ê Naèà, ma picòo tà pâra tàpé ma rà wàrapwiri, âna wà pwiibà, âna ée dau maina naa na Mwaciri napwéretòotù. 20 Ûu, wâdé na guwà pitère dàra ê câbawâdé kà Pwiduée, jii pai pwa kà tèpa *dotée goro ê Naèà ma wà tèpa *Farasaio. Ba wiàna càcaa wàrapwiri, â o càguwà caa tò naa na Mwaciri napwéretòotù.»

Gà naaco putàmù

21 «Guwà tâmogòori bwàti pà é jèe ina [wà Pwiduée] tà tèpa jojooorjè, pà: Gà cibwaa tètâmwara âboro. Exode 20.13

Â wà pwina é tètâmwara pwi jèpwi, âna o popaé pàdari pwi a pitèimuru, ma é pwa wârimuru tée. 22 Â wâgo, âna go ina pà: Wiàna gà putàmù† naa goo pwi a cèikì béegà, â gà o mwa coo ara Pwiduée, na ée mwa pitèigà. Â wiàna gà ina tà pwi a cèikì béegà, pà, “Gà pé pigù!” âna o popagà pà naa na wâra pitèimuru kà Pwiduée. Â wiàna gà piduri‡ pwi a cèikì béegà, â gà tapacîri wârimuru na dau maina, naa na ére na jèe maagé ma tòina naawê.

23 «Jè jèe còo cai ni: Gà pame é âraimeai'gà naa na wâra pwapwicîri. Â tèepaa me naa na pwâranümagà é pwina wânabibiu kàu ma wà pwi a cèikì béegà. 24 Â, na wàrapwiri, wâdé na gà tàpo naaco naawê é âraimeai'gà. Â gà wâjué còwâ, ma gàu mara pinaanapò ma wà pwi aèjii'gà. Â nabwé, â gà mwa wâjué còwâ, ma gà mwa bàra naa i âraimeai'gà.

5:13 Maréko 9.50; Luka 14.34–35 * 5:13 Còo—Na pâara biu, âna càcaa po wâdé bwàti ê pà còo. Ba po dau wâru pà tòri na tâa na. Na pâra pâara, âna jèe nye ticé nùmee, ba jèe pâra gòro jawé, â jèe nye po tâa co é pà tòri na. Pwacéwii é nu na jè pwârũ târa kuru, ba, na jè copwaa diri, â jèe ticé nùmee, â jè tũ târa ja. Wakè kà còo mwara, âna na é cèitiri ma wéaari é utimuru. Ucina mwara goro é auipwataâboro kà Pwiduée na cà mwa caa tòotéri. (Còo Lévitique 2.13; Nombres 18.19.) 5:14 Ioane 8.12, 9.5 5:15 Maréko 4.21; Luka 8.16, 11.33 5:16 Éféso 5.8–9; 1 Pétèru 2.12 5:17 Roma 3.31 5:18 Luka 16.17, 21.33 5:19 Jacques 2.10 5:21 Exode 20.13; Deutéronome 5.17 5:22 1 Ioane 3.15

† 5:22 Putàmù—Pàra Tii Pwicîri naa na grec, âna rà ina pà: Putàmù na ticé âji majoroé. ‡ 5:22 Piduri—Insulter. 5:23 Maréko 11.25

²⁵ «Wiàna é piciapwâ googà wà pwi jèpwi, â gàu mara pinaanapô ma wàè, wiàna gàu bwaa gére wâ naigé pâ naa na aupitéimuru. Ba é péa panuâgà tà pwi a pitéimuru, na ée mwa panuâgà târa pwâlîici ma topògà naa na karapuu.

²⁶ Â go ina tâgà è âjupâra pâ: O câgà caa còobé géé na karapuu, wiàna ina pâ, bwaa câgà caa pé wâri diri è wârimuru'gâ!»

Popai goro tapàgà piéa

²⁷ «Guwà tâmogòori bwàti pâ è jèe ina [wà Pwiduée] pâ: Gà cibwaa toomura (gà cibwaa ciâa jii tô wâdâgà, é, wà pwi éagà). Exode 20.14

²⁸ «Â wâgo, âna go ina pâ: Wiàna gà ucâri wâdà pwi jèpwi, â gà wâdéarié, â pwacèwii na gàu jèe pipuu. ²⁹ Ba wiàna majoroé è âraporomeegà, na gà pitanami goo, ma gà pwa na èpà, â gà èrù tâjii, â gà tûtâjii naaiti jiiigà! Ba o wâdé ba kâgà wiàna tiâu jè ére naiigà, jii wiàna tâbawêe è naiigà, â tûgà naa na ére na gà pwamaagé còo naawêš! ³⁰ Â wiàna majoroé è îgà étò na gà pwa na èpà, â gà tépàgà, â gà tûtâjii naaiti jiiigà! Ba bwaa wâdé ba kâgà wiàna tiâu è jè ére naiigà, jii wiàna tâbawêe è naiigà, â gà pâra naa na ére na jè maagé ma tòina naawê!»

³¹ «Jèe ina mwara pâ: Wà pwina é tü târa è wâdèe, âna wâdé na é pwa cè tii târa ma pitapàgà piéa. Deutéronome 24.1 ³² Êco na wâgo, âna go ina pâ: Gà cibwaa tü tà tô wâdâgà na càcaa tô a toomura* (câe caa ciâa jiiigà). Ba gà péa panuâé, ba na é toomura, wiàna é jèu piéa ma cè pwi jèpwi. Â wà mwara pwi jè âboro na é popaé ma è wâdèe, âna é toomura'†.»

Popai goro ipwataâboro

³³ «Guwà tâmogòori bwàti pâ è jèe ina wà Pwiduée tà tèpa jojooròjè, pâ: Gà cibwaa pwâ goo è pai pwataâboro'gâ. Wâdé na gà pacoo è *auipwataâboro'gâ na ara Pwi Ukai. Lévitique 19.12 ³⁴ Â wâgo, âna go ina pâ: Wiàna gà *ipwataâboro, â gà cibwaa ina neere ére pwicîri, ba na *paâjupâra è auipwataâboro'gâ.

«Gà cibwaa ina “napwéretòtù” ba autâa pwicîri kâ Pwiduée; ³⁵ é, “gòropuu” ba aucò kêe; é, “*Iéruusaléma” ba ville kêe, wàé na é Ukai maina kâjè. ³⁶ Â gà cibwaa ina mwara pâ: “Go ipwataâboro gòro pûruô” ba càcaa wâgà na gà tâmogòori nama pwaa, é, duu è caapwi wàrapûrugà. ³⁷ Wiàna nûmagà na gà ûuri, â gà ina co pâ “ûu”. Â wiàna tàutâgà, â gà ina co pâ “bwa”. Ba cè gòobèrèe, âna me géé jaa *Caatana, wà Pwi âboro èpà.»

Popai goro pitòowârimuru†

5:27 Exode 20.14; Deutéronome 5.18 **5:29** Mataio 18.9; Maréko 9.47 § **5:29** Ucina co goo è pwina nama jè pwa na èpà. Ba wâdé na jè tûtâjii naaiti jiiigè. **5:30** Mataio 18.8; Maréko 9.43 **5:31** Deutéronome 24.1–4; Maréko 10.4 * **5:32** Na càcaa tô atoomura—é, Êco wiàna tô ilàri na ia pwicîri ma gàu piéa. † **5:32** Na pâara kâ Iésu, âna maina kamu kâra ilàri na pitapàgà piéa. Ipaiwà mwara wiàna nye ticè èpà na é pwa. Wiàna é piéa còwâ, â o càcaa dau wâdé è béarailu kâra pai pitâa kêe ma pwi jè âboro, géé goro è pwâra kamu kêe. È popai bèeni kâ Iésu, âna pwiri pai ina wèe pâ, wâdé tà Pwiduée na câgàu caa tapàgà piéa. Êco na, wiàna ticè pai pwa wèe ma gàu pitànaima, â gà tòmîri è nee tô wâdâgà, â gà cibwaa nama é kamu wiàna ticè èpà na é pwa. **5:33** 1 Korénito 7.10–11 **5:33** Exode 20.7; Lévitique 19.12; Nombres 30.3; Deutéronome 23.22 **5:34** Ésaïe 66.1; Mataio 23.22; Jacques 5.12 **5:35** Psaume 48.3; Ésaïe 66.1 † **5:37** Pitòowârimuru—Vengeance.

38 «Guwà tâmogòori pâ jèe ina pâ: *Àraporomee târa àraporomee, ma poropwâ târa poropwâ*§. *Exode 21.24*

39 «Èco na wâgo, âna go ina pâ: Wiàna é pwa na èpà tâgà wà pwi jè âboro, â gà cibwaa pitòowâri tée. Â wiàna é tamagéri é upwaégà étò, â gà panuâ tée mwara jèpwi. 40 Â wiàna é popagà pâ naa na wâra pitèimuru pwi jè âboro, ma é popa cimiici'gà, â gà naa tée mwara é palito'gà. 41 Â wiàna é tacoo googà wà pwi jè [coda roma] ma gà popa é atà kée naa na caapwi kilomètre, â gà popa naa na ârailu kilomètres. 42 Wiàna é ilari jiigà cè jè muru, wà pwi jè âboro, â gà naa tée. Â wiàna é ilari târa mwa pitòowâri, â gà cibwaa iauri jiié.»

Gà meari tèpa èpàrigà

43 «Guwà tâmogòori bwàti é auina bèeni: *Gà meari tèpa jèneregà. Lévitique 19.18* Â rà ina mwara [pàra tàpé] pâ: “Â gà èpàri tàpé na rà èpàrigà.” 44 Èco na wâgo, âna go ina pâ: Gà meari tàpé na rà èpàrigà*, â gà pwapwicìri ba kà tàpé na rà pwa tâgà na èpà. 45 Â wiàna gà wàrapwiri, â gà pwi âji naî pwi Caa'gà, na é wânidò napwéretòotù. Ba é nye nama té é tòotù kée, naa gò tàpé na rà wâdé, ma wà tàpé na rà èpà. Â é nye nama popaa, naa gò tàpé na rà papwicìrié, ma wà tàpé na càra caa papwicìrié.

46 «Ba wiàna gà wâdéari co tàpé na rà wâdéarigà, â cina gà tapacìri cè câmagà† jii Pwiduée? Ba wà tèpa *tò mwani wàripù [na rà tèpa pwâ ma iau] âna rà nye pwa mwara é pwiibà. 47 Â wiàna gà nye pwabwàcu ma pacidòri co tèpa béégà, â pé dà cèna gà pwa cèna piwéna? Ba wà tàpé na càra caa tâmogòori Pwiduée, âna rà nye pwa mwara é pwiibà! 48 Â wâgà, âna wâdé na gà tâbawée naa na pimeari kà Pwiduée. Â gà ipwacèwii pwi Caa'gà na é wânidò napwéretòotù, na é tâbawée.»

6

Popai goro pai imeai

1 [É ina mwara wà Iésu pâ]: «Wâdé na gà pwa é câbawâdé kà Pwiduée ma pacoo é *Naèà*. Èco na gà ipwacòoco! Gà cibwaa pwa na ara pâ âboro, ma rà o pi-inagà ba wâdé. Ba wiàna wàrapwiri, â o câgà caa tòpi é câmagà naa jaa Caa, na é wânidò *napwéretòotù. 2 Êkaa na, na gà naa mwani tà tàpé na ticè kàra, â gà cibwaa ipaarigà, pwacèwii tèpa 'pwàniri èpà'. Ba rà pwa naa na è pâ *wâra pitapitiri, ma è pâ autâa kàra âboro na pâ village. Ba rà imudàra, ba na rà ipwamainarà wà tèpa âboro. Â go ina âjupâra pâ: Rà jèe nye tòpi é câmarà!

3-4 «Â wâgà, âna gà cibwaa ipaarigà na gà pwa na wâdé. Na gà naa mwani tà tàpé na ticè kàra, goro îgà étò, â càcaa wâdé na é tâmogòori é îgà aèmwù! Â wà Pwiduée Caa'gà, na é wânidò napwéretòotù, na é còo diri pâ muru, âna ée mwa naa cè câmagà.»

5:38 Exode 21.24; Lévitique 24.20; Deutéronome 19.21 § 5:38 Àraporomee târa àraporomee... Ba na rà cibwaa piwéna jii é pwina é pwa târa wà pwi jèpwi. 5:43 Lévitique 19.18 5:44 Exode 23.4-5;

Luka 23.34; Apostolo 7.60; Roma 12.14,20 * 5:44 Gà meari tàpé na rà èpàrigà—Pàra Tii Pwicìri naa na grec, âna rà naagée pâ popai bèeni: Â gà pwényunyuàari tàpé na rà pinajajaigà, â gà pwa na wâdé tà tàpé na rà miirigà. † 5:46 Càma—Récompense. Pumara waké. 5:48 Lévitique 19.2; Deutéronome 18.13 6:1 Mataio 23.5 * 6:1 Pacoo é Naèà—Pai imeai tàpé na ticè kàra, ma pai pwapwicìri, ma pai ipwanyà (jeùner). Còo gòobàra naporomee 6.

Popai goro pai pwapwicîri

⁵ «Na guwà pwapwicîri, â guwà cibwaa pwacèwii tèpa 'pwàniri èpà'. Ba rà cima nau pwapwicîri, naa na pâ wâra pitapitiri ma autâa kâ tèpa âboro na pâ ville. Ba wâdé târa na rà o còora pâ âboro. Â guwà tère bwàti, ba go ina tàwà è âjupâra pâ: Rà jèe nye tòpi è câmarà. ⁶ Â wâgà, âna wiàna gà pwapwicîri, â gà tò naa na wâ'gà, wâna cè naditârâwâ. Â gà târi goropwârâwâ, â gà pwapwicîri tà Pwiduée Caa'gà, na câjè caa còoè. Â è còo è pwina gà pwa, naa na wâbinyiri, â èe mwa naa cè câmagà.

⁷ «Â, na guwà pwapwicîri, â guwà cibwaa pwa nyakâra tùra, pwacèwii pâra tèpa âboro, na câra caa tâmogòori pwi âji Pwiduée na è caapwi co. Ba rà tà niimiri pâ è térerà, gée goro pai wâru è pâ pwina rà ina. ⁸ Â guwà cibwaa ipwacèwiirâ. Ba wâ Pwiduée Caa kâwâ, âna è tâmogòori è pwina nûmawâ goo, béaari† è pai pi-ila kâwâ.

⁹ «Â guwà o wârani târa cè pai pwapwicîri kâwâ:

«Pwi Caa kâbà na wânidò napwéretòtù;
Wâdé naa papwicîri è neegà.

¹⁰ Wâdé naa pacoo è Mwaciri'gà.

Wâdé naa pwa câbawâdé'gà naani gòropuu, ma pwacèwii naanidò napwéretòtù.

¹¹ Gà naa tâbà cè utimuru cèna pâribà na diri pâ tòtù.

¹² Gà pwanauri pâ èpà kâbà, pwacèwii na bà pwanauri târa è pâ èpà kâra.

¹³ Gà cibwaa panuâbà târa tacai.

Gà upabà jii è èpà‡.

{Ba nye tâa tâgà è Mwaciri, ma pàtâmee, ma pwényuâa, dàra gòiri awé.
Amen§.}

¹⁴ «Ba go ina tàwà pâ: Na guwà pwanauri tà pâra tàpé è pâ èpà na rà pwa, â è pwanauri tàwà mwara wâ Pwiduée Caa kâwâ nidò napwéretòtù. ¹⁵ Â wiàna câguwà caa pwanauri è èpà kâ pâra tàpé, â wâ pwi Caa kâwâ, âna o câé caa pwanauri tàwà è èpà kâwâ.»

Popai goro pai ipwanya

¹⁶ «Na gà *ipwanya (na gà panuâ ija'gà ba na gà pwapwicîri), â gà cibwaa ipaarigà, pwacèwii tèpa 'pwàniri èpà'. Ba rà paari naa na naporomeerâ pâ rà ipwanya, ba na o còora diri è âboro! Êkaa na go ina âjupâra pâ: Rà jèe nye tòpi câmarà. ¹⁷ Â wâgà, âna, na gà ipwanya, â gà nuwa naporomeegà, â gà tuti pûrugà*. ¹⁸ Â o câra caa còo pâ âboro pâ, gà ipwanya. Êco na wâ Pwiduée Caa'gà, na câjè caa còoè, âna è còo è pwina gà pwa naa na wâbinyiri, â èe mwa naa cè câmagà.»

Âji wâdé naa jaa Pwiduée

6:5 Mataio 23.5; Luka 18.10–14 **6:7** 1 Rois 18.26–29 **6:8** Mataio 6.32 † **6:8** Béaari—Béaa kâra (avant). **6:9** Luka 11.2–4 **6:10** Luka 22.42 **6:12** Mataio 6.14–15, 18.21–35 **6:13** Luka 22.40; Ioane 17.15; 2 Tésalonika 3.3; 2 Timotéo 4.18; Jacques 1.13 ‡ **6:13** Gà upabà jii è èpà—é, Gà upabà jii wâ Pwi âboro èpà. § **6:13** Amen—Wâdé na wâra. **6:14** Maréko 11.25–26 **6:16** Ésaïe 58.5–9 * **6:17** Tuti pûrugà—Grec: Tâmi wârapûrugà goro l'huile.

19 «Gà cibwaa mudàra pà wâdé gòropuu, ba péa mura jiigà, é, péa wai ma botére ma tiâu. 20 Gà wéaari pà wâdé'gà [naa jaa Pwidueé] naa napwéretòotù. Ba ticé madé na uti, ma ticé waaca† na iri. Â o càcaa wai ma botére, â ticé a mura wè. 21 Ba é pwàranümagà, âna, é wâna é wée é wâdé'gà.

22 «Guwà tère, ê âraporomeejè, âna é pwéelaa kâra naijè. Â wiàna nye wâdé é âraporomeejè, â diri é naijè, âna é tâa na pwéelaa. 23 Â wiàna èpà é âraporomeejè, â diri é naijè, âna é tâa na bàutè. Â wiàna é pwéelaa naa wâgoojè âna é pâra nau bàutè, â o mwa nye dau bàutè kaa!»

Gà picàwai‡—mwani, é, Pwidueé

24 «Nye ticé âboro cèna pâri ma é piênawéna§ bwàti kâra ârailu ukai, géé na diri é pwàranümee. Ba ée mwa tà piênawéna bwàti kà pwi jèpwi, â ée pwa-imudiri tà pwi jèpwi. Üu, o càcaa pâri ma guwà cau piênawéna kà Pwidueé ma é mwani!»

Mudàra béaa Mwaciri kèe

25 «Wàépwi é majoroé ma go ina tàwà pâ: Guwà cibwaa géaa goro é wâro kàwà, ma é naiiwà. Guwà cibwaa pitawèeri pâ: “Jè o mwa ija dà?” ma “Jè o mwa coona dà?” Ba é wâro kàwà, âna é âjimuru jii é utimuru; â é naiiwà, âna é âjimuru jii ârabwée!

26 «Guwà jèe còo cai é pâ marü. Ba càra caa picâmi, ma piûnya*, ma càra caa tòpò cè bwà târa pâ tòotù. Êco na wà Pwidueé Caa kàwà nidò napwéretòotù, âna é nye pa-ijarà. Â gona câguwà caa dau piwéna jii é pâ marü? Akaé! 27 Càcaa géé goro pai géaa goro ija ma wâdo, na guwà o nama gòiri é wâro kàwà!

28 «Â gorodà na guwà géaa mwara goro cè ârabwée kàwà? Guwà jèe còo cai é pai cipu kâra pâ murubuké na-araé. Ba càra caa pâti, ma càra caa ta ârabwée. 29 Â go ina tàwà pâ: Wà pwi ukai *Solomona, naa na diri é muugère kèe, âna é pâ ârabwée kèe, âna càcaa dau wâdé jii é pwi caapwi murubuké.

30 «Â guwà jèe còo cai é pâ aramwatò: É cipu nabà, â o cîri widàuru naa gòro ânye. Â wà Pwidueé, âna é naa ârabwée kâra. Â gona o câe caa naa ârabwée kàwà na piwéna jii? Nye dau kîri kaa é cèikí kàwà!

31 «Üu, guwà cibwaa géaa ma guwà ina pâ: “Jè o ija dà?” ma “Jè o wâdo dà?” ma “Jè o coona cè dà?” 32 Ba wà tàpé na càra caa tâmogòori Pwidueé, âna càra caa nao goro mudàra é pâ pwiibà. Êco na wâguwà, âna wà Pwidueé Caa kàwà na é wânidò napwéretòotù, âna é nye tâmogòori é pwina nümawà goo. 33 Guwà mudàra béaa é *Mwaciri napwéretòotù, â guwà pwa é pwina nûma Pwidueé goo, â ée mwa naa tàwà é pwina tiâu jiiwà. 34 Êkaa na go ina tàwà pâ: Guwà cibwaa géaa goro tòotù widàuru, ba é tòotù widàuru, âna ée mwa nye pwa wakè kèe. Ê géaa târa nabà, âna nye târa nabà!»

7

Pàra pupûra kà Iésu naa gòrojaa Luka 6.37–49, 11.9–13, 13.24–27

6:19 Jacques 5.1–3 6:20 Mataio 19.21; Luka 18.22 † 6:20 Madé...waaca—Grec: Mite. ‡ 6:23 Picàwai—Choisir. § 6:24 Piênawéna—Servir. 6:25 Filipi 4.6; 1 Timotéo 6.6–8; 1 Péteru 5.7 6:26 Mataio 10.29–31; Luka 12.6–7 * 6:26 Piûnya—Récolte. 6:29 1 Rois 10.4–7; 2 Chroniques 9.3–6 6:32 Mataio 6.8 6:33 1 Rois 3.13–14; Psaume 37.4,25; Roma 14.17

Guwà cibwaa pitèi pàra tàpé!

¹ [É ina mwara wà Iésu pâ]: «Gà cibwaa pitèi [ma pitòti] pàra tàpé, ba na o caé caa pitèigà wà Pwiduée. ² Ba é pitèigà, pwacèwii é pai pitèi kàgà wà pàra tàpé, â ée mwa pwa tàgà é pwina gà pwa tàra! ³⁻⁴ Gà dau còo bwàti é mapûpûru na wàna âraporomee pwi aèjii'gà. Â gâ niâ jai é diopwaa kâra pàara upwâra na âraporomeegà! Â gâ wànau pai ina tà pwi aèjii'gà pâ: “Nama go jèe patâjii i mapûpûru bèepwiri na âraporomeegà?”

⁵ «Gà pwi a-ipwacôwârimuru! Gà mara patâjii béaa é diopwaa kâra pàara upwâra bèepwiri na âraporomeegà! Â géewé, mwa bàra pwéelaa tàgà cè pai patâjii wàra é mapûpûru wàna âraporomee pwi aèjii'gà!

⁶ «[Gà wéaari bwàti é pwina wâdé na me géee goo Pwiduée.] Ba câjè caa naa târa pâ akàna é pâ pwina wâdé, ba rà péa biirà dàjè còwâ, ma utijè. Â câjè caa tû târa puàkà é pâ perle na dau maina wâri wèe. Ba rà péa còogai*.»

Guwà tà ila ma mudàra ma cùu!

⁷ «Wâdé na guwà nye tà ilari taaci jii wà Pwiduée, ba ée mwa naa tàwà. Â guwà nye tà mudàra taaci, ba guwà o mwa pâmari. Â guwà nye cùu taaci é goropwârawâ, ba o mwa tàpiri tàwà. ⁸ Ũu, ba wà pwina é ilari, âna o naa tée. Â wà pwina é mudàra, âna é pâmari. Â wà pwina é cùu é goropwârawâ, âna o tàpiri tée.

⁹ «O wàilàapà nawà, na o naa cè atù târa èpo kèe, wiàna é ilari jiié cè poloa? ¹⁰ O wàilàapà na o naa tée cè dòèa, wiàna é ilari cè ârawéa? ¹¹ Ba wâguwà, tèpa âboro èpà, âna guwà tâmogòori naa é pwina wâdé tà tèpa nari èpo kâwà. Â wà Pwiduée Caa kâwà nidò *napwéretòotù, na é wâdé, âna ée mwa naa pâ muru na dau wâdé awé tà tàpé na rà ilari jiié.»

Ère diri naèà

¹² «Guwà pwa tà pàra tàpé é pâ muru na nùmawà na rà pwa tàwà. Wàè kaa pwiri, é ère é *Naèà kà Moosé, ma èdiri pâ tii kà tèpa *péroféta.»

Goropwârawâ na picu

¹³ «Guwà tò na é goropwârawâ na é picu. Ba maina é goropwârawâ pâ naa na ère na tubatiàujè awé naawé. Â ticécoé é pai pâ naa pwi naigé-bà. Â wâru tàpé na rà pâ na. ¹⁴ Â nye dau picu kaa é goropwârawâ pâ naa na é *âji wâro. Â pwacoé é pai pâra wii. Â càcaa wâru tàpé na rà pâmari.»

Tèpa péroféta a pwâ

¹⁵ «Guwà ipwagorocòo tèpa péroféta a pwâ [na rà ina pâ, rà pame é popai kà Pwiduée! Ba rà o pâmariwâ, âna rà pwacèwii mutò, èco na rà pâ tèpa macii a piuti. ¹⁶ Guwà o nye còoinarà géee goro é pwâra wakè kâra. Ba câjè caa pétâ pwâra dipâa géee goro é upwâra aru! Â câjè caa pétâ pwâra î géee goro é upwâra na pwa daae! ¹⁷⁻¹⁸ Ba é upwâra na wâdé, âna é nye tòpò pwèe na wâdé [târa uti] â pwacoé ma é tòpò pwèe na èpà. Â é upwâra na èpà, âna é nye tòpò pwèe

7:1 Roma 2.1; 1 Koréno 4.5; Jacques 4.11–12 **7:2** Maréko 4.24 * **7:6** Ba càcaa diri tèpa âboro na rà tòpi bwàti. **7:7** Maréko 11.24; Ioane 14.13, 15.7, 16.23–24 **7:8** 1 Ioane 3.22, 5.14–15 **7:11** Jacques 1.17 **7:12** Mataio 22.39–40; Luka 6.31; Roma 13.8–10 **7:13** Luka 13.24 **7:15** Mataio 24.24; Apostolo 20.29; 2 Pétèru 2.1 **7:16** Galatia 5.19–22; Jacques 3.12

na èpà, â pwacoé ma é tòpò pwêe na wâdé. ¹⁹ Â wà pwi upwâra na câe caa naa cè pwêe cèna wâdé, âna o tèpàgâé, â tûê naa gòro ânye.

²⁰ «Â ipaiwà naa goo tèpa péroféta a pwâ. Ba guwà o còinarà gée goo è pwâra wakè kàra.»

Gà ina â gà pwa

²¹ «Wiàna nūmagà na gà tèepaa naa na *Mwaciri napwéretòotù, â câgà caa po ciburà ina co pâ: “Pwi Ukai, Pwi Ukai!” Wâdé na gà pwa mwara câbawâdé kà Caa kôo na wânidò napwéretòotù! ²² Ba, na Tòotù na o mwa pitèi tèpa âboro, âna o wâru tàpé na rà o ina tóo pâ: “Pwi Ukai, Pwi Ukai, bà mu picémara, ma tû târa pâ duée naa na neegà. Â wâru pâ wakè na bà pwa goro pàtàmagà!”

²³ «Â go o mwa po ina târa gée pâ: Câgo caa mu tâmogòoriwà. Guwà pâra jiiio, ba guwà tèpa pwa è pâ tûa na èpà! [Ba câguwà mu caa † pwa è câbawâdé kôo.]»

Ucina goo du wâ

²⁴ «Wà pwina é tère diri pâ popai kôo bèeni ma pitère dàra, âna é pwacèwii pwi âboro na é tèi bwàti muru. Ba é bari é wâ kèe naa gòro atù. ²⁵ Â coo boo è popaa, ma ca i jèpé, â uu è pòu, â coo ma ti goro è wâ. Êco na câe caa tûu, ba bari naa gòro atù. ²⁶ Â wà pwina é tère popai kôo, â câe caa pitère dàra, âna é pwacèwii pwi a pimwüru, na é pacima é wâ kèe naa namarawâ. ²⁷ Â coo boo i popaa, â ca i jèpé, â uu i pwéretòotù, â coo ma ti goro i wâ. Â é nye tûu kaa i wâ, â nye tònòori diri kaa.»

Pwa tàrù kèe ma é pacâmurirà

²⁸ Ūna é ina diri pâ popai bèepwiri wà Iésu, â rà dau pò goro è pai pacâmurirà kèe wà tèpa âboro. ²⁹ Ba câé caa pwaduwa kà † tèpa *dotée goro è Naèà [na rà ina è pwina rà ina wà pâra tàpé]. Ba é nye tûra gée gooé.

8

É nama tiàù maagé kà pwi a pwa maga

Maréko 1.40–45; Luka 5.12–16

¹ Géé na càùé, â é tàbàtù* boome gée gòrojaa wà Iésu, â rà pâra wiâé è pâ âboro na dau wâru. ² Â é me burèe pwi jè a pwa maga †. Â é tûu jùrué ara Iésu, â é ina tée pâ: «Pwi Ukai, wiàna nūmagà, â gà o nama tiàù maagé kôo!»

³ Â é tu pâ wà Iésu, â é tu naa gooé, â é ina tée pâ: «Ūu kaa, nūmoo na tiàù jiigà maga'gà!»

Â é nye wâdé kaa.

⁴ Â é ina tée wà Iésu pâ: «Gà cibwaa pwa jèkutâri! Êco na gà pâra nau ipaarigà tà pwi a pwa ârapwaailò. Â gà naa [tà Pwiduée] i pwi *ârapwaailò na ia é ina wà Moosé naa na *Naèà kèe. Ba na wàrapwiri, â rà o còo diri wà tèpa âboro pâ gà jèe wâdé.»

7:19 Mataio 3.10; Luka 3.9; Ioane 15.6 **7:20** Mataio 12.33 **7:21** Luka 6.46; Jacques 1.25 **7:23** Psaume 6.9; 2 Timotéo 2.19 † **7:23** Câguwà mu caa—Vous n'avez jamais... Wà pâra tàpé, âna rà ina pâ: Câguwà caa mu. **7:29** Maréko 1.22; Luka 4.32 † **7:29** Pwaduwà kà—Faire comme. * **8:1** Tàbàtù—Descendre. Boo. † **8:2** Maga—Lèpre. Wà tèpa Juif, âna rà miiri tèpa pwa maga. **8:4** Lévitique 14.1–32; Mataio 9.30; Luka 17.14

*Pai cèikì kà pwi jè caa kâra coda**Luka 7.1–10*

⁵ É paé wà Iésu, â ûna é tò naa Capernaüm, â é me mariê wà pwi jè caa kâra coda kà tèpa *Roma. Â é tacoo gooé, ba na é pitu tée, ⁶ â é ina pâ: «Gà côo pwi ênawéna[†] kôo, âna é tà puu wà pwârawâ, ba é nye dau maagé kaa, â é pitâbwamwa.»

⁷ Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Wâdé, paé ma ju pâra, ba go mwa nama tiâu maagé kêe.»

⁸ Â é tòpi tée pwini pâ: «Bwa, càcaa pâri naa gooò ma gà tèepaa naa pwârawâ kôo. Â gà nye po tûra co, â o tiâu maagé kà pwi ênawéna kôo. ⁹ Ba wâgo, âna go pitêre dâra pwi a pitûâ kôo, â go caa pitûâ kà tèpa coda. Â, na go ina tà pwi jèpwi pâ: “Gà pâra!” â é pâra. Â, na go ina tà pwi jèpwi pâ: “Gà me!” â é me. Â, na go ina tà tèpa ênawéna kôo pâ: “Guwâ pwa ni” â rà nye pwa.»

¹⁰ Â é dau pò wà Iésu, â é câdiri i pwi caa kâra coda. Â é ina tà tèpa gére pâra wiâê pâ: «Guwâ tère bwâti, ba go ina tàwâ ê âjupâra pâ: Câgo caa pâmari cè pwi âboro cèna maina cèikì kêe, pwacèwii pwini, tia na [mwara é âji Ba kà Pwiduée] *Isaraéla. ¹¹ Üu, o wâru diri cè tàpé cèna rà o mwa me naa na *Mwaciri napwéretòotù, géé na diri gòropuu. Â rà o mwa tâa na é pi-ija na maina ma wà tèpa jojooorjè *Abéraama, ma Isaaka, ma Iakobo. ¹² Â napwa naa goo wà pâra tèpa âji nari Mwaciri, âna càcaa pârirà ma rà tò. Â o mwa tûrà naa gòroigé, naa na bàutê, iti jii Pwiduée! Â rà o mwa i ma tòngûru[§] poropwârâ [géé goro pai maagé kâra].»

¹³ Â nabwé, â é ina wà Iésu, tà i pwi caa kâra coda, pâ: «Gà wâjué côwâ naa pwârawâ'gà! Géé goo é cèikì'gà, âna o tèepaa é pwina gà ilari!»

Â, na ji pâara bèepwiri, âna nye tiâu kaa i maagé kà i pwi ênawéna.

*Pai tiâu maagé kà tèpa âboro**Maréko 1.29–34; Luka 4.38–41*

¹⁴ É pâra naa pwârawâ kà Pétéru wà Iésu. Â é pâmari tô nyaa kà wâdà Pétéru na é gére puu, ba é pitòoka. ¹⁵ Â é tu naa goro îê wà Iésu, â nye tiâu jiié kaa i pai pitòoka kêe.

¹⁶ Na bàrane kêe, â cia medari Iésu é pâ âboro na wâru, na pwa duée goorà. Â é tûâri târa pâ duée, na rà còobé géé goorà. Â é nama tiâu diri mwara pâ maagé goo pâra tàpé. ¹⁷ Êkaa na pacoo i pwi ia é ina wà Pwiduée, na é naigé mee *péroféta Isaia, pâ:

É jèe popa jiijè

é aré kâjè.

É jèe tètâjii

é pâ maagé kâjè.

Ésaie 53.4

*Tâpé na nûmarà na rà pâra wiâ Iésu**Luka 9.57–62*

[†] **8:6** Ênawéna—Serveiteur. **8:11** Luka 13.29
Tòngûru (é, tòngüngûru)—Grincer des dents. Piuti.

8:12 Mataio 22.13, 25.30; Luka 13.28 **§ 8:12**
8:17 Ésaie 53.4

¹⁸ Na jè tòotù, âna wâru pâ âboro na rà tâbèepi Iésu. Ûna é côora, â é ina tà tèpa *câmu* kêe pâ, na rà capai géé, naa na ére géé cowa kâra nawia.

¹⁹ Â géewê, â é medarié pwi jè *dotée goro é Naèà, â é ina tée pâ: «Pwi a pwa pupûra†, nûmoo na go pwi a câmu'ga, â go pâra wiâgà, naa na diri cè ére cèna gà o pâ wê.»

²⁰ Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Ê pâ macii a piugà, âna pwa aucârû kâra, â pâ marû, âna pwa na wânairà. Â napwa naa good, *Pwina naîri âboro, âna nye ticè aunao kôo.»

²¹ Â ipaiwà naa goo pwi jè ârapàara tàpé na rà pâra wiâ Iésu, na é ina tée pâ: «Nye pâri ma go jèe mara pâra nau ipwâniri caa kôo?»

²² Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Bwa, gà me wiâô. Â gà naaco tèpa bà, ma rà nye ipwânirirà cowa!»

É pacoo pòu Iésu

Maréko 4.35–41; Luka 8.22–25

²³ É nye tò kaa naa goro i wànga wà Iésu, â rà pâra wiâe wà tèpa câmu kêe.

²⁴ Â, na rà tèepaa naa nabibiu kâra nawia, â é nye nama tûé kaa i pwéretòotù. Â jèe tò naa na wànga ê pâ wiâ. Â napwa Iésu, âna é tàgére puu na wànga. ²⁵ Â rà patâcié wà tèpa câmu kêe. Â rà ina tée pâ: «Pwi Ukai! Gà nama jè udò! Ba jè o mwü!» ²⁶ Â é ina tàra pâ: «Wâna? Cina wâgotàwà? Nye dau kîri kaa é cèikî kâwà!»

Â é cimadò, â é pwa i pwéretòotù ma i nawia. Â é coo i napò, â nye po èaau kaa.

²⁷ Â rà po pò, â rà pi-ina tàra pâ: «Wàilàpà pwi âboro bèeni, na é pacoo é pwéretòotù bau i wiâ?!»

É tù tàra pâ duée géé goro ârailu âboro

Maréko 5.1–20; Luka 8.26–39

²⁸ Rà tèepaa wà Iésu ma wà tèpa câmu kêe naa Gadara, wâna ére géé cowa kâra *nawia Galilée. Na napò bèepwiri, âna pwa tupédu ârailu âboro na pwa duée gooru. Â dau wâgo tà tèpa âboro gooru, ba ru tupédu âboro gòo ma tupédu a putâmu. Â càra caa mu piwédò na ére bèepwiri.

Ûna ru còo Iésu, â ru nye còobé kaa géé nacârû, â ru boome caraé. ²⁹ Â ru nye wiikau ma ina pâ: «*Pwina naî Pwiduée, dà cèna nûmagà na gà pwa tâbu? Nûmagà na gà pwa wârimuru tâbu, béaari kâra é pâara târa pwa wârimuru?»

³⁰⁻³¹ Â rà tacoo gooe mwara wà tèpa duée, ma ina tée pâ: «Na gà tù tâbà, â gà nama bà géé naa goro é pâ puàkà nadòbà!»

Ba pwa é pé pubu puàkà na dau maina, na rà tàgére ija géé paé cowa ni.

³² Â é tòpi tàra pâ: «Îguwà!»

Â rà còobé géé goo i tupédu âboro, â rà tò naa na i pâ puàkà. Â rà nye tàbàtù kaa i pâ puàkà, géé goro i jaa, boo naaniboo nawia. Â rà cau mwü naawê.

³³ Wà tàpé na rà piwéaari i pâ puàkà, âna rà nye uru pâ kaa, naa na village. Â rà piwiâ diri ê jèkutâ bèepwiri. ³⁴ Rà nye cau me diri kaa dari Iésu é pâ âboro géé na village. Ûna rà còoê, â rà tacoo gooe pâ, na é pâra géé na napò kâra.

* **8:18** Câmu—é, Cému. † **8:19** Pwi apwa pupûra—Celui qui porte une prédication ou exhortation. Hébréu: Rabbi, âna popai târa papwicîri pwi apwa pupûra. **8:20** 2 Korénito 8.9 **8:21** 1 Rois 19.20 **8:24** Psaume 4.9 **8:26** Psaume 89.10; Mataio 14.31 **8:29** Maréko 1.24; Luka 4.41

9

*É nama wâdé cōwâ pwi a pitâbwamwa
Maréko 2.1–12; Luka 5.17–26*

¹É wâjué cōwâ wà Iésu gòro wànga naa na village [Capernaüm] wâna é pitâa wê. ²Â wà pàra tèpa âboro na napô-bà, âna rà pitûri medarié naa na aupuu pwi âboro na é pitâbwamwa.

Ûna é cōo é cèiki kàra, â é ina tà pwi a pitâbwamwa pâ: «Gà gòo, co pwi béedò! Ba jèe pwanauri é pâ èpà'gà!»

³Â wà pàra tèpa *dotée goro é Naèà na rà tâa wê, âna rà piniimiri pâ, 'Wà pwi âboro bèeni, âna é pi-ina ba èpà Pwiduée [ba é nama ipaiwàilu ma wâé]!'

⁴É tà tâmogòori pwina rà niimiri wà Iésu, â é ina târa pâ: «Cina èpà é pwàranümawâ? ⁵Piticéocé na go ina tée pâ: "Jèe pwanauri é pâ èpà'gà" jii na go ina tée pâ: "Cimadò, â gà pâra*!" ⁶[Â wiàna pâri ma go nama é pâra, na arawâ diri] â guwà mwa tâmogòori pâ, pwa tàrù kà *Pwina naîri âboro, ma é pwanauri é pâ èpà kà tèpa âboro naani gòropuu.»

Â é ina tà pwi a pitâbwamwa pâ: «Gà cimadò, â gà popa é aupuu'gà, â gà pâra naa jaagâ.»

⁷Â é nye cimadò kaa i pwi âboro, â é pâra naa pwàrawâ kèe. ⁸Ûna rà cōo pwiri wà tèpa âboro, â wâgotàra. Â rà pwamaina Pwiduée, ba é naa é pàtâmee na maina tà tèpa âboro!

*É todà Mataio
Maréko 2.13–17; Luka 5.27–32*

⁹É pâra wà Iésu, â é cōo pwi âboro na nee Mataio, na é gère tâa na wâra *tò mwani wâripû†. Â é ina tée wà Iésu pâ: «Gà me wiâô!»

Â é nye cimadò kaa, â é pâra wiâé.

¹⁰Gée na càùé, â rà ija wà Iésu ma wà tèpa *câmu kèe, jaa Mataio. Â wâru pâ âboro na rà pi-ija ma wàilà—wà tèpa tò mwani, ma wà pàra tèpa âboro na èpà wâro kàra.

¹¹Ûna rà cōo é pwiibà wà pàra tèpa *Farasaio, â rà ina tà tèpa câmu kà Iésu pâ: «Gorodà na wà pwi ukai kàwà, âna rà picaaija ma pibéerà ma tèpa tò mwani, ma wà tàpé na èpà wâro kàra?»

¹²Â é tà térerà wà Iésu, â é ina pâ: «Càra caa bu dotée wà tàpé na rà wâdé. Â nye wàto tàpé na rà maagé. ¹³Wâdé na guwà tâmogòori é auina kà Pwiduée, pâ: *Câcaa é *ârapwaaillò goro macii na wâdé tōo. Â nūmoo goo pimeaari. Osée 6.6* «Wâgo, âna câgo caa me nau todà tàpé na rà niimiri pâ wâdé é wâro kàra. Go me nau todà tàpé na rà tâmogòori pâ èpà é wâro kàra.»

*Ucina goro ipwanya
Maréko 2.18–22; Luka 5.33–39*

¹⁴Rà tèepaa medari wà Iésu, wà pàra tèpa câmu kà *Ioane Pwi a piupwaa. Â rà ina tée pâ: «Wàibà ma tèpa Farasaio, âna bà nye ciburà *ipwanya. [Bà

9:1 Mataio 4.13 **9:4** Mataio 12.25; Luka 9.47; Ioane 2.25 * **9:5** Wiàna é ina tà pwi âboro pâ: «Jèe pwanauri é pâ èpà'gà», â wà tèpa âboro na rà tâa wê, âna o càra caa cōo, ba muru na wâbinyiri tà pwi âboro. Êco na, wiàna é ina tée pâ: «Gà cimadò, â gà pâra», â wà diri tàpé na rà tâa wê, âna rà o cōo wiàna pwa pàtâma Iésu târa ma é nama tiâu maagé kèe. **9:6** Ioane 17.2 † **9:9** Wâra tò mwani wâripû—Bureau des impôts. **9:11** Luka 15.2 **9:13** Osée 6.6; Mataio 12.7 **9:14** Luka 18.12

panuâ ê ija, ba na bà pwapwicîri tà Pwiduee.] Â gorodà na càra caa ipwanyà wà tèpa câmu'gà?»

¹⁵ Â é tòpi tàra wà Iésu pâ: «Gona rà o pikîri wà tàpé na todàra naa goro piéa, wiàna é bwaa tâa jaarà wà pwi a piéa? Bwa! Êco na o mwa me é pàara, na ée mwa pâra jirà wà pwi a piéa. Â géewê, â rà o mwa bàra ipwanyà.»

¹⁶ «Nye ticé jè âboro, cèna é popa é pâ noo kâra imwaano na càcaa pâji nuwa, ma é taiti naa goro é pwina jèe dôroé. Ba [wiàna jè nuwa i imwaano, â] o dàdàpa é gòobàra é imwaano na jèe dôroé. Â o mwa dau maina kaa é audàdàpa goo! ¹⁷ Â guwà còo é *wâra jawé na pwa goro parawére macii: Câjè caa popa é dipâa na bwaa âmué, ma jè upwâwii é wâra jawé na jèe dôroé. Ba o taaò i wâra jawé, [ba pwacoé ma é tèe]†. Â ée joro wii napuu i dipâa, â jèe èpà i wâra jawé. Bwa! Wâdé na jè tòpò é dipâa na bwaa âmué, naa na é wâra jawé na bwaa bwùu, ba na o wéaari bwàti i dipâa bau i wâra jawé.»

*É nama wâdé còwâ du ilàri
Maréko 5.21–43; Luka 8.40–56*

¹⁸ Ûna é bwaa gére ina tàra pwîri wà Iésu, â é medarié wà pwi jè âboro imaina kâra napò. Â é tùu jùrué ara Iésu, â é ina tèe pâ: «[Gà me wài!] Ba wà tò èpo kòo, âna é mwa nye tàgére bà ni. Êco na, wiàna gà me nau tòpò igà naa gòé, â ée wâro.»

¹⁹ Â rà cimadò wà Iésu ma wà tèpa câmu kèe, â rà pâra wiâ pwi âboro-bà.

Tò ilàri na 12 naja kèe goro maagé

²⁰ Na rà gére pâra wii naigé, â é tèepaa me tò ilàri na jèe po 12 naja kèe goro maagé, ba, mu tèepaa me é pàara na mu itàa domii gooé. Â é pwicò kàra, â é tu naa goro gòobàra ârabwée kà Iésu. ²¹ Ba é nye cèikî pâ é nye po wàrapwiri co, â o jèe tiàu i maagé kèe.

²² Â é tabiié wà Iésu, â ùna é còoé, â é ina tèe pâ: «Gà gòo, co tòoni! Gà jèe wâdé còwâ goo é cèikî'gà!»

Â nye tiàu kaa i maagé kèe.

Tò èpo kà pwi âboro imaina

²³ Nabwé, â é tèepaa pâ wà Iésu, naa pwârawâ kà i pwi âboro imaina. Â é pâmari pâ âboro na rà gére cipacîri ipwàni, ma wà tèpa pwanyabi§. Â nye dau wâru kaa é pâ pwâratùra wê.

²⁴ Â é ina tàra pâ: «Guwà pâra! Ba wà tòoni, âna câé caa bà. Â é nye po puu.» Êco na rà pitaurèe gooé. ²⁵ Â é cau pacòobérà wà Iésu, â é tò naa na é naditàrawâ. Â é tu pâ naa goro ìri i èpo, â é nye cimadò kaa wà tòoni.

²⁶ Â rà nye piwiâ pitiri kaa na ére-bà, é jèkutâ goo.

É nama ru niâ tupédu a bwî

²⁷ Géewê, â é pâra wà Iésu. Ûna é tèepaa naa na jè ére, â ru gére pwicò kèe tupédu a bwî.

Â ru nye tà uu ma ina pâ: «*Pwina naî Davita, gà mearibu, ma pitu tâbu!»

† 9:17 Pwacoé ma é tèe—Còo 2e note goo Maréko 2.22. 9:21 Mataio 14.36 § 9:23 Tèpa pwanyabi—Na rà pwàniri âboro bà wà tèpa Juif, â pwa tèpa uu kuruu (flûte). 9:27 Mataio 20.29–34

²⁸ Ûna é tèepaa naa jaaé wà Iésu, â ru medarié tupéeni. Â é ina tàru pâ: «Gona gàu nye cèikí kaa pâ, pâri ma go nama tiàù i maagé kàu?»

Â ru tòpi tée pâ: «Ûu, co Pwi Ukai.»

²⁹ Â é tu naa goro i du âraporomeeru wà Iésu, â é ina tàru pâ: «Wâdé na wàra é pwina gàu nye cèikí naa goo!»

³⁰ Â ru nye niâ kaa. Â é ina ba gòò tàru pâ: «Gàu pwacôoco! Gàu cibwaa pwa jèkutâ goo é pwina go pwa tàu!»

³¹ Êco na, ûna ru còobé, â ru pwa jèkutâ goo Iésu pitiri é napô-bà.

É nama é tùra pwi a kûukû

³² Ûna ru gére pâra jii Iésu wà tupéeni, â rà popa me tée pwi âboro na é kûukû, ba pwa duée gooé. ³³ Â é tû târa i duée wà Iésu, â é nye tùra kaa i pwi a kûukû.

Â rà pò gooé diri pâ âboro na rà tâa wê, â rà pi-ina pâ: «Câjè caa mu còo cèna wàrani, na napô kâjè *Isaraéla!»

³⁴ Êco na rà ina tèpa Farasaio pâ: «É tû târa é pâ duée goro é pàtama *Caatana, pwi ukai kâra pâ duée!»

É cùru tèpa 12 apostolo kêe

Maréko 6.7-13; Luka 9.1-6

Dau maina é ârapiûnya

³⁵ Wà Iésu, âna é pâra wii pâ ville ma village. Â é pacâmuri pâ âboro, naa na pâ *wàra pitapitiri. Â é picémara é *Picémara Wâdé goro é Mwachiri [napwéretòotù]. Â é nama tiàù é pâ maagé ma aré, na wâru pai pwa goo. ³⁶ Â é còo é pâ âboro na dau wâru, â é dau meaarirà. Ba jèe oratàra, â rà pidumapiè, pwacèwii pâ mutò, na ticè cèna wéaarirà.

³⁷ Â é ina tà tèpa câmu kêe pâ: «Dau maina é ârapiûnya na o pwa. Êco na càcaa wâru awakè. ³⁸ Wâdé na guwà pwapwicîri ma ilari cai jii Pwi apooro aupwanapò, ma é panuâ me mwara cè pâra tèpa wakè, ba na rà pitu.»

10

Nee tèpa 12 apostolo

¹ É todà tèpa câmu kêe wà Iésu na rà po 12, â é naa târa é tàrù, ba na rà tû târa cè pâ duée, ma rà o nama tiàù diri pâ maagé ma aré kâra pâ âboro. ² Wàéni é nee tèpa 12 *apostolo:

Simona, na ina gooé pâ Pétèru;

André, pwi aéjii kêe;

Jacques, pwina naî Zébédée;

Ioane, pwi aéjii kà Jacques;

³ Filipo;

Barthélemy;

Toma;

Mataio, pwi a mu *tò mwani wâripû;

Jacques, pwi naî Alphée;

Thaddée* ;

⁴ Simona, pwi Zélote† ;

Judas Iscariote, wà pwina ée mwa ipwa tûâ tà Iésu.

É cùrurà pâ

⁵ Tèpa 12 apostolo bèepwiri, âna é cùrurà wà Iésu, naa na pâ napô, â é tûâri tàra pâ: «Guwà cibwaa pâra dari tèpa âboro na càra caa tèpa *Juif. Â guwà cibwaa tò mwara, naa na pâ village na napô *Samaria. ⁶ Â guwà nye pâra dari co tèpa âboro *Isaraéla, ba rà pwacèwii tèpa mutô na rà imwûru. ⁷ Â guwà picémara wii naigé, pâ: “Jèe wâmwûnyabweriwà é *Mwaciri napwéretòotù.”

⁸ Â guwà nama tiâu pâ maagé, â guwà pawâro tèpa bà, â guwà pwa ma rà wâdé tèpa pwa maga, â guwà tû târa pâ duée géé goro pâ âboro. Ba po muru naa tàwà, â wâdé mwara na guwà naa, naa goro piticémuru naa goo. ⁹ Â, na guwà pâra, â guwà cibwaa pa mwani—wâpà wiàna mwani mii, é mwani pwaa, é cè jè mwani. ¹⁰ Â guwà cibwaa pa cè atà, ma cè wâraâwà, ma cè tâjò kâwà. Guwà nye coona co caapwi ârabwée. Ba wà pwi a wakè, âna wâdé na é tòpi é ârawakè kèe.

¹¹ «Wiàna guwà tò naa na cè jè village, â guwà mudàra cawi cè pwi âboro cèna nùmee na é tòpiwà. Â guwà tâa jaa pwiibà, tiagoro cè tòotù cèna guwà mwa pâra géé na ére-bà. ¹² Â, na guwà tò naa na i pwârawâ-bà, â guwà ilari jii Pwiduée é *aupwényunyuâari ma pinaanapô kèe, naa gò tàpé na rà tâa wê. ¹³ Â wiàna rà tòpiwà bwàti, â o mwa tâa tàra é aupwényunyuâari. Â wiàna càra caa tòpiwà bwàti, â guwà pacôwâri é aupwényunyuâari kâwà.

¹⁴ «Â wiàna nye ticé caapwi âboro na é tòpiwà, ma tère é pwâratùra kâwà, naa na cè jè pwârawâ, ma naa na cè jè village, â guwà còobé géewê. Â guwà tauri é dàuru puu géé goro du âwà‡. ¹⁵ Â go ina tàwà é âjupâra pâ: Ée mwa pwa wârimuru tàra wà Pwiduée, na Tòotù na ée mwa pitèi pâ âboro. Â o dau maina é wârimuru kàra, jii tàpé géé *Sodoma phrase—Grec: Êkaa na guwà ipwacôowà tûâ kàra].»

O tubaèpà tàwà

¹⁶ «Guwà tère! Go cùrurà pwacèwii pâ mutô naa nabibiu kâra macii a piuti. Wâdé na guwà tèpa âboro na guwà moo, éco na wâdé na guwà tèpa ipwacôowà mwara[§]. ¹⁷ Ba rà o tâjûrurà ma popawà pâ naa na wâra pitèimuru. Â rà o pâdiwà goro ubati naa na pâ *wâra pitapitiri. ¹⁸ Â rà o dàtiwà pâ na ara tèpa kupénoo ma wà tèpa ukai, ba na rà pitèiwà, géé goro na guwà tèpa âboro kôo. Â guwà o tèpa *paâjupâraô, na ararà, ma na ara mwara tàpé na càra caa tèpa Juif.

¹⁹ «Â, na diri pâ pâara na rà o mwa tâjûrurà, â guwà cibwaa pidumapié goro cè pai tòpirà. Ba wà Pwiduée, âna ée mwa naa tàwà cè pwina guwà ina

* **10:3** Thaddée—Nee mwara Jude. Pwina naí Jacques. (Còo Luka 6.14–16, Ioane 14.22, Apostolo 1.13.) † **10:4** Zélote—Grec: Cananite. Pwi âji âboro Judée na nùmee na é paègò tèpa Roma géé napô kèe. **10:6** Jérémie 50.6 **10:7** Mataio 3.2, 4.17; Luka 10.9,11 **10:9** Luka 10.4 **10:10** Luka 10.7; 1 Korénito 9.14 **10:12** Luka 10.5–6 **10:14** Luka 10.10–12; Apostolo 13.51 ‡ **10:14** Tauri é dàuru puu géé goro du âwà—Paari pâ, rà tètâjii tàpé na èpà pâ tûâ kàra. **10:15** Mataio 11.24; Jude 1.7 **10:16** Luka 10.3; Roma 16.19 § **10:16** Dernière phrase—Grec: Êkaa na guwà ipwacôowà pwacèwii dòèa, â guwà moo pwacèwii déamu. **10:17** Maréko 13.9–11; Luka 12.11–12, 21.12–15

na jì pàara bèèpwiri. ²⁰ Ba o jèe càcaa wâguwà na o tûra, â o jèe ê Nyuâaê Pwiciři kâ Caa kàwà, na é tûra goowà.

²¹ «[Na pwi pàara bèèpwiri] âna wà pwi jè âboro, âna ée panuâ pwi aėjii kée, ba naa tétâmwereê. Â wà pwi caa kâra èpo, âna é wàrapwiri tà pwina naîê. Â wà tèpa èpo, âna rà o pipaa ma du nyaa ma caa kâra. Â rà o pwa ma rà pwa wârimuru, tiagoro pai pôtâmwararà. ²² Â rà o miiriwà diri é pâ âboro, ba guwà tèpa âboro kôo. Êco na wà pwina é cimwü tia pwâadèrèè, âna ée mwa pa-udòè wà Pwiduee [ma naa tée é *wâro dâra gòiri jaaé].

²³ «Wiàna rà tubaèpà tàwà naa na cè jè village, â guwà uru naa na jèpwi. Â guwà pâpitiri é pâ village naa napô Isaraéla, â guwà picémara popai kôo. Â guwà tère, o bwaa câguwà caa pâji tubanabwé pwiri, béaari é pai o wâjué còwâ kôo. Ba go ina tàwà é âjupâra pâ: Wâgo *Pwina naîri âboro, âna go o mwa wâjué còwâ [naa na pwényuâa kâ Pwiduee].»

O wàrapwiri tàwà mwara

²⁴ «Go ina tàwà pâ: Wà pwi a *câmu, âna câé caa piwéna jii pwi a pacâmurié. Â wà pwi ênawéna, âna câé caa piwéna jii pwi ukai kée. ²⁵ Ba wà pwi a câmu, âna wâdé na é pwacèwii pwi a pacâmurié. Â wà pwi ênawéna, âna wâdé na é pwacèwii pwi ukai kée. Ba wiàna rà ina goo wà pwi apooro pwârawâ pâ *Caatana*, â rà o nye dau ina ba èpà mwara tèpa tâa na pwârawâ bèèpwiri.»

Guwà cibwaa nama wâgotàwà

²⁶ «Guwà cibwaa nama wâgotàwà goro pâ âboro. Diri pâ muru na tàbinyiri, âna o mwa paari. ²⁷ Â é muru na go ina tàwà pwàniri, âna guwà inapàpâri naa na pwéelaa. Â é muru na pitânunuuri na pwâranyüruwà, âna guwà inapàpâri naa na gomu kàwà. ²⁸ Üu, guwà cibwaa nama wâgotàwà goro pâ âboro. Ba wiàna pâri ma rà pôtâmwara naiiwà, â o càra caa tâmogòori ma rà tubatiâu awé é wâro naa wâgoowà. Wâdé na guwà nama wâgotàwà goo Pwiduee. Ba wâé co na pâri ma é tubatiâu é naiiwà, bau é wâro na wâgoowà, naa na ére na jè maagé ma tòina naawê.

²⁹ «Guwà jèe còo cai pâ marü na kîri: Jè icuri du ârailu marü, naa goro caapwi mwani. Êco na nye ticé géé goorà, cèna é tûuboo naa napuu, wiàna câé caa tâmogòori wà Pwiduee Caa kàwà. ³⁰ Â wâguwà, âna é nye cau tâmogòoriwà bamwara, tiagoro mwara jéüru wàrapûruwà. ³¹ Êkaa na go ina tàwà pâ: Guwà cibwaa nama wâgotàwà! Ba dau pwamuru naa goowà na ara Pwiduee, jii é pâ marü na dau wâru!»

Cibwaa pitütòowâriô!

³² «Wiàna é inapàpâri cè pwi jèpwi, na ara pâ âboro pâ, é pwi âboro kôo, â wâgo mwara, âna go o ina pâ, é pwi âboro kôo, na ara Caa na é wânidò *napwéretòotü. ³³ Â wiàna é ina cè pwi jèpwi, na ara pâ âboro pâ, câé caa pwi âboro kôo, â wâgo mwara, âna go o ina pâ, câé caa pwi âboro kôo, na ara Caa na é wânidò napwéretòotü.»

Rà pitadàrùrà tèpa âboro good

³⁴ «Guwà cibwaa niimiri pâ go tèepaa me naani gòropuu, ba na go pame pinaanapô. Bwa! Go me, ba na rà mwa pitadàrùrà tèpa âboro good. ³⁵ Ba go me nau pinaaitiri tupé duanaí, ma du duanaí, ma du duatâa. ³⁶ Á rà o pièpàrirà pa paénaí, ma pa paétâa, naa na pwârawâ kâra.» *Michée 7.6*

Guwà panuâ wâro kàwâ ba kôo

³⁷ «Wà pwina é dau wâdéari du nyaa ma caa kêe jiio, âna càcaa pâri ma é pwi a câmu kôo. Á wà pwina é dau wâdéari pwi naíê ma wà tô èpo kêe jiio, âna càcaa pâri ma é pwi a câmu kôo. ³⁸ Wà pwina câé caa kâa é *kurucé kêe, ma é me wiâô, âna wà pwiibâ, âna càcaa pâri ma é pwi a câmu kôo. ³⁹ Á wà pwina nūmee na é wéaari é wâro kêe, âna ée mwa tubatiâu. Á wà pwina é panuâ é wâro kêe ba kôo, âna ée mwa pâmari é *âji wâro.»

Wà pwina é tòpiwâ âna é tòpio

⁴⁰ «Wiàna é tòpiwâ cè pwi jè âboro, âna é tòpio mwara. Á wà pwi âboro na é tòpio, âna é tòpi mwara wà Pwina é cùruo me. ⁴¹ Á wiàna é tòpi cè pwi *péroféta, géé goo na é pwi péroféta, â o mwa pwa cè câmaé, cèna wàra na naa tà tèpa péroféta. Á wiàna é tòpi cè pwi jè âboro cèna é *târù na ara Pwiduée, géé goo na é târù, â o mwa pwa cè câmaé, wàra na o naa tà pwina é târù. ⁴² Á go ina tàwâ é âjupâra pâ: Wiàna é naa cè wârado jawé moo, târa ji pwi ênawéna kôo bèepwiri, géé goo na é pwi a câmu kôo, â o pwa cè câmaé.»

11

¹ Ūna é ina diri é autûâri kêe bèepwiri wà Iésu tà tèpa 12 a *câmu kêe, â rà cau pâra géewê, naa na pâ ville na pwi ére-bâ. Á é pacâmuri tèpa âboro wà Iésu, ma picémara târa é *Picémara Wâdé.

É pwi Mesia na rà tapacîe

Luka 7.18–23

² Ūna é tâa na karapuu wà *Ioane Pwi a piupwaa, â é tère é jèkutâ goo Kériso, ma é pâ pwina é pwa. Á é panuâ pâ pâra tèpa câmu kêe, ³ ba na rà tawèeri Iésu pâ: «Pwiri nye wâgâ kaa pwi *Mesia, [*pwi a pa-udò] na ée mwa tèepaa? É, na bà bwaa nye tapacîri cè pwi jèpwi?»

⁴ Á é tòpi târa wà Iésu pâ: «Guwà wâjué còwâ nau piwiâ tà Ioane é pwina guwâ tère, ma é pwina guwâ còo. ⁵ Ba wà tèpa bwi, âna rà jèe niâ; wà tàpé na rà bee, âna rà jèe pâra gwàti; wà tàpé na rà pwa maga, âna rà jèe wâdé; wà tèpa kee, âna rà jèe tèrejè; â wà tèpa bà, âna rà jèe wâro còwâ; â wà tàpé na ticé kâra, âna rà jèe tòpi é Picémara Wâdé. ⁶ Cidòri nyuâa pwina é còoinaô, ma cèikî naa good*!»

É ina Ioane wà Iésu

Luka 7.24–35

⁷ Ūna rà wâjué còwâ wà tèpa câmu kà Ioane, â é ina wà Iésu târa pâ âboro na rà gére tâa wê, pâ: «Na ia guwâ pâra naa namaré [nau tère Ioane] â dà cèna

guwà pâra nau ucâri?—[Pwi âboro na pipwaée kêe na é pwacèwii] è bàra watù na pòbagù pwéretòotù? ⁸ Bwa! Â gona dà na guwà pâra nau còo?—Pwi jè âboro na é coona pâ ârabwée na po wâdé? Bwa! Wà tèpa âboro na wàrapwiri, âna rà tâa na é wâra ukai! ⁹ Nye dà cèna guwà pâra nau còo? Pwi jè *péroféta? Ûu kaa, â go ina tàwà pâ: Wà pwiibà, âna é pwi péroféta maina! ¹⁰ Ba nye wà kaa Ioane, na é inaê wà Pwiduée, naa na *Tii Pwicîri, pâ:

*Go mwa panuâ paé
pwi a pa popai kôo.
Èe mwa pâbéaa'gà
ma pwabwàti naigé'gà.*

Malachie 3.1

¹¹ «Guwà tère bwàti, ba go ina tàwà è âjupâra pâ: Nye ticè pwi jè âboro gòropuu, cèna é piwéna jii Ioane Pwi a piupwaa. Êco na wà pwina ée dau kiriwi naa na *Mwaciri napwéretòotù, âna o [mwa tâa tée è pwina] piwéna jii Ioane. ¹² Tapoo na pàara na é tapoo picémara wà Ioane, tèepaa naa na pàara nabà, âna wà tèpa âboro gòo, âna rà mudàra ma rà tòpò goro nii kàra† naani gòropuu è Mwaciri napwéretòotù. ¹³ Ba béaa kà wà Ioane, âna é *Naèè kà Moosé, ma wà diri tèpa péroféta, âna rà picémara târa pâ âboro [pâ, ée jèe tòpò è Mwaciri kèe wà Pwiduée]. ¹⁴ Guwà cèikí naa gooo na go ina pâ: Ûna wii [naa na Tii Pwicîri] pâ, ée mwa wâjué còwà wà péroféta *Èlia, âna tàgère inapàpàri è pai tèepaa kà Ioane.

¹⁵ «Wà pwi âboro na pwa pwâranyüruê, âna wâdé na é tère!»

Rà picocooribu ma Ioane

¹⁶⁻¹⁷ «Go ina pâ, rà wànau tèpa âboro nabà? Rà pwacèwii pâ nari èpo na rà gére pipuburirà naa na aupitapitiri [â tàutàra dàra kòcò ma wà tèpa béerà, na rà pitakàna] ma ina tàra pâ:

“Bà tòjò† tàwà,
â tàutàwà dàra câbu.
Bà nyabiri tàwà
nyabi târa ipwàni,
â tàutàwà dàra i!”

«Â ipaiwà naa goo wà tèpa âboro nabà. ¹⁸ Ba é tèepaa me wà Ioane Pwi a piupwaa, â é tàpo panuâ ija na pàra pàara, â câé caa wâdo dipâa, â rà ina tèpa âboro pâ: “Pwa duée gooé!”

¹⁹ «Ûna é tèepaa me, wà *Pwina naîri âboro, â é ija ma wâdo pwacèwii pàra tàpè. Â rà ina wà tèpa âboro pâ: “Wà pwini, âna é dau pwi a wâdo ma pwi a-ija! Â é nye pabée tèpa tò mwani, ma wà pàra tèpa âboro èpà.”

«Êco na [âjupâra è pwina jè mu ina pâ]: “È tàmanga§, âna jè còo taaci naa na è pwâra wakè kèe.”»

11:10 Malachie 3.1; Luka 1.76 **11:12** Luka 16.16 † **11:12** Tòpò goro nii kàra—é, Tòpi, é, cicara. (Còo Luka 16.16.) **11:14** Malachie 3.23; Mataio 17.10–13; Maréko 9.11–13 ‡ **11:16-17** Tòjò—Grec: Upi kuruò. **11:19** Mataio 9.14 § **11:19** È tàmanga—È tàmanga kà pwi âboro, é, è tàmanga kà Pwiduée.

Rà o pwa wârimuru tàpé na tàutàra na rà cèikî

Luka 10.13–15

²⁰ É tapoo tûra ba gòo târa é pâ âboro na pàra village wà Iésu. Ba wâru pâ wakè na é pwa naawê goro pàtâmee, êco na càra caa pitòotéri é tûâ kàra.

²¹ Â é ina târa pâ: «Guwà ipwacôoco, wâguwà tèpa âboro na Korazine ma Bethsaïda! Ba o naa wârimuru tàwà! Go jèe pwa pâ muru na dau maina naa jaawà, â câguwà caa cèikî! Â wiàna rà còo é pwina go pwa naa jaawà, wà tàpé gée Tyr ma Sidon, â pwiri jèe gòiri cè pai pitòotéri é wâro kàra, ma naaco é pâ tûâ kàra na dau èpà. Â pwiri rà paari mwara naa na cè pai coona dodà kàra, ma pitâmirà goro dà*.²² Â go ina tàwà é âjupâra pâ: Na é Tòotù na ée mwa pitèi é pâ âboro wà Pwiduée, âna o dau maina é wârimuru kàwà, jii tàpé Tyr ma Sidon.

²³ «Ipaiwà naa goowà, wâguwà tèpa âboro naa na village Capernaüm. Ba guwà niimiri pâ guwà pwacèwii Pwiduée†. Êco na ée mwa naawà boo dari tèpa bà! Ba é pwa pâ muru na dau maina naa jaawà. Â wiàna é gére pwa pâ muru bèepwiri na *Sodoma, â pwiri é bwaa nye gére tâa nabà é ville-bà.²⁴ Â go ina tàwà é âjupâra pâ: Na é Tòotù na ée mwa pitèi é pâ âboro wà Pwiduée, âna o dau maina é wârimuru kàwà, jii tàpé Sodoma!»

Pwiduée Caa ma tèpa naîé

Luka 10.21–22

²⁵ Pwa ji pàara géewê, â é ina wà Iésu pâ: «Caa, gà Pwi Ukai kàra *napwéretòtù ma gòropuu! Â go ipwaolé tâgà, ba gà naapwàniri pâ muru bèepwiri jii tèpa tâmogòrimuru ma wà tèpa tâmanga, â gà paari tà tàpé na càra caa câmu†.²⁶ Ba nye auniimiri'gà pâ, naa wàrapwiri.»

²⁷ Â é ina wà Iésu tà pàra tàpé pâ: «Êdiri é pwina tâa tà Caa kôo, âna é jèe naa tîo. É jèe nye ipaarié tîo, ba na go tâmogòrié bwàti. Nye wàè co na é tâmogòrio, wâgo Pwina naîé. Â nye ticè pwi jèpwi cèna é tâmogòrié, â nye wâgo co pwina Naîé. Â go paarié tà pàra tàpé, ba na rà tâmogòrié mwara.»

Go mwa nama guwà nao

²⁸ «Guwà medario, wâguwà na dau tòina é nakake kàwà, ma dau oratàwà. Ba go mwa nama guwà nao.²⁹ Guwà pa nakake na go naa tàwà, â guwà pâra naa goo é autûari kôo. Ba pwi a moo pwâratùra kôo, â go pwi a-ipakîriô. Â wiàna guwà me mariô, â guwà o pâmari âji nao.³⁰ Ûu, ba é nakake na go naa tàwà, âna o puràra cè pai popa wèe, â é autûari kôo, âna ticècoé pai pâra wiâra.»

12

Pwi apooro tòotù pwicîri

Maréko 2.23–28; Luka 6.1–5

11:21 Ésaïe 23; Ézékiel 26–28; Joël 3.4–8; Amos 1.9–10; Zakarie 9.2–4 * **11:21** Coona dodà...pitâmirà—Pai pwa kà tèpa Juif na rà pinünüma, é, na rà pijinünü. **11:23** Genèse 19.24–28;

Ésaïe 14.13–15 † **11:23** 2e phrase—Grec: Gona guwà too naa napwéretòtù? **11:24** Mataio 10.15; Luka 10.12 **11:25** 1 Korénito 1.26–29 ‡ **11:25** Tâpé na càra caa câmu—Grec: Tèpa nari èpo.

11:27 Mataio 28.18; Ioane 1.18, 3.35, 10.15, 17.2; Filipi 2.9 **11:28** Jérémie 31.25 **11:30** 1 Ioane 5.3

1 Na jè *tòotù pwicîri, â rà pâra wii ê naigé na tapàgà na aupwanapô* wà Iésu ma wà tèpa *câmu kée. Â rà copwa wà tèpa câmu, â rà tàpo pétâ ê pâ pwâra blé, â rà uti.

2 Ûna rà còorà wà tèpa *Farasaio, â rà ina tà Iésu pâ: «Gà còo é pwina rà pwa tèpa câmu'gà! Âna muru na pwicîri, na ê tòotù pwicîri!»

3 Â é tòpi tàra wà Iésu pâ: «Gona câguwà caa pûra naa na Tii Pwicîri, é pwina é pwa wà ukai *Davita? Ba, na jè tòotù, âna rà copwa, wailà ma wà tèpa bée.

4 Â é tò naa na wâra pwapwicîri pwa goro imwaano†. Â é pa é poloa na naa kâ Pwiduée, â rà ija ma wà tèpa bée. Â é poloa-bà, âna nye wàco wà tèpa pwa *ârapwailò, na nye pwa tàrù kàra ma rà ija.

5 «Â guwà pûra mwara naa na ê *Naèà kâ Moosé pâ: Wà tèpa caa kâ tèpa pwa ârapwailò, âna rà wakè naa na *Wâra pwapwicîri, na tòotù pwicîri. Ê tûâ-bà, âna rà còbèedari é pwi tòotù-bà. Êco na càcaa èpà na ara Pwiduée! 6 Ba go ina tàwà pâ: Ê tà wâni é Pwina dau piwéna jii é Wâra pwapwicîri! 7 Â é ina wà wà Pwiduée naa na *Tii Pwicîri pâ: *Càcaa é ârapwailò goro macii na wâdê tóo.* *Osée 6.6*
Â nûmoo goo pimeari.

«Â wâguwà, âna câguwà caa tâmogòori é ère popai-bà, ba guwà pitòti tèpa âboro bèeni, na càra caa pwa cèna èpà na ara Pwiduée. 8 Â wà *Pwina naîri âboro, âna é pwi apooro é tòotù pwicîri.»

É nama tiâu maagé kâ pwi âboro na tòotù pwicîri
Maréko 3.1–6; Luka 6.6–11

9 Géé na càuè, â é tò naa na *wâra pitapitiri wà Iésu. 10 Ê tâa wê mwara wà pwi âboro na bà è iê.

Â wà tèpa âboro, âna nûmarà na rà còo cè pwina é pwa Iésu, ba na o cè pai pitòtié. Â rà pwa ma tawèerié pâ: «Pwiri nye tàrù ma jè nama tiâu maagé kâ pwi jèpwi na tòotù pwicîri?»

11 Â é tòpi tàra pâ: «Guwà jèe còo cai ni: Wiàna caapwi co cè mutò'gà, na é tûu naa na pwêe, na tòotù pwicîri, â gà o pwa dà? O câgà caa pâ nau dàgòtùé?

12 Â napwa pwi âboro, âna é dau piâjimuru jii mutò! Géé goo pwiri, na o pwa cè tàrù kâjè, ma jè pwa pwina wâdê, na tòotù pwicîri.»

13 Â é ina tà i pwi âboro pâ: «Gà patàrù è ìgà!»

Â é patàrù iê, â nye wâdê kaa, wàra jè iê.

14 Wà tèpa Farasaio na rà tâa wê, âna rà còobé géé na wâra pitapitiri. Â rà pâra còwâ nau ipitiri, ba na rà mudàra cè pai o pòtâmwara Iésu.

Iésu âna é pwi ênawéna na é pitòrigarié Pwiduée

12:1 Deutéronome 23.26 * **12:1** Aupwanapô—Pé aupwanapô na dau maina na câmi goro blé, é, pwâra mai (maïs), é, orge. Wiàra é naèà kâ tèpa Juif, âna pwicîri na jè piûnyari diri é na aupwanapô. Wâdê na jè naaco nyi dàra arapwûru, ba na uti kâ tèpa pârame, ma tàpé na ticé neemururà. (Còo Lévitique 19.9–10, Deutéronome 24.19–21.) **12:2** Exode 20.10 **12:3** 1 Samuel 21.2–7 **12:4** Lévitique 24.5–9

† **12:4** Wâra pwapwicîri pwa goro imwaano—Grec: Wà kâ Pwiduée. Còo Neeremuru (Vocabulaire).

12:5 Nombres 28.9–10 **12:6** Mataio 12.41–42 **12:7** Osée 6.6; Mataio 9.13 **12:10** Luka 14.3

12:11 Luka 14.5 **12:14** Ioane 5.16

15 Ûna é tère wà Iésu pâ, rà gére imudàra cè pai pwa tûâ têe, â é pâra gée na ére-bà. Â wâru tàpé na rà pâra wiâê. Â é nama tiâu maagé kàra. 16 Â é tûâri tàra pâ: «Guwà cibwaa inapàpario!»

17 Â é pâ muru bèepwiri, âna tèepaa, ba na pacoo i pwi ia é ina wà Pwiduée, na é naigé mee *péroféta Isaia, pâ:

18 *Wàéni pwi âboro,
pwi âboro kîri,
pwi ênawéna kôo.
Wâé na go tòpòé,
pitòrigarié ba kôo.
Dau wânümoò tée;
wâdé tóo wâé.
Go tòpò naa gooé
ê Nyuâaê Pwicîri.
Ée mwa pame é popai
goo pai udò kâra Ba
[naa na *âji wâro].*

19 *Ée pwi a tûra ba moo.*

*O càra caa tèreé
naa na auipitiri.
20 O câé caa dàciò
bàra watù na ora.
O câé caa utâmwara
doromara ânye
na pâra naa pîboo.*

*O câé caa tanoori
pâ âboro kîri
na ticé nii kâra.
O mwa piétò naa gooé
tàrù kôo, wâgo Pwiduée.*

*[O paari pâ wâé
na é *pwi a pa-udò.]*

21 *Rà mwa cèikî naa gooé
êdiri pâ Ba.*

Ésaïe 42.1–4

*Pwa tàrù kée ma é tû târa pâ duée
Maréko 3.20–30; Luka 11.14–23*

22 Rà cia medari Iésu pwi jè âboro na é bwi ma kûukû, ba pwa duée gooé. Â é nama é wâdé wà Iésu. Â é jèe tûra, â é jèe niâ.

23 Â êdiri pâ âboro, âna rà pò goo, â rà pi-ina tàra pâ: «Napwa pwini, âna pwiri Pwi gòobàra Davita na jè gére tapacié?»

24 Êco na wà tèpa Farasaio, âna rà ina pâ: «Bwa! Wà pwi âboro bèeni, âna é waké goo é pàtama *Caatana[†], pwi ukai kà tèpa duée! Êkaa na é tû târa pâ duée.»

12:16 Mataio 8.4; Maréko 3.12 12:18 Ésaïe 42.1–4 12:18 Mataio 3.17 12:24 Mataio 9.34, 10.25 † 12:24 Caatana—Grec: Bézélzbul. Còo Caatana naa na Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadàra tii.

²⁵ Â é tâmogòori auniimiri kàra wà Iésu. Â é ina târa pâ: «Wiàna é pipaa dèe còwâ è jè mwaciri, â o tédidirié. Â wiàna é picicaraé còwâ è caapwi ville, é, caapwi tâa, â o pwacoé ma é cimwü. ²⁶ Wiàna wà Caatana, pwi ukai kà tèpa duée, âna é tû târa pâ duée, â é pipaa dèe còwâ! Â o wànau târa cè pai cimwü wàra é mwaciri kèe?! ²⁷ Guwà ina pâ, wà Caatana na é naa tóo è pàtamee ma go tû târa è pâ duée. Â gona wàilàpà, na naa tà tèpa béewa è pàtamee, ma rà tû târa pâ duée? Ba è pwina rà pwa, âna paari tàwà pâ guwà tàgére pitanami naa goòò.

²⁸ «Â napwa wâgo, âna è Nyuâaé Pwicîri kà Pwiduée, na é naa tóo è pàtamee ma go tû târa è pâ duée. Â wiàna wàrapwiri, â jè cau còo bwàti pâ wà Pwiduée, âna é jèe mara tòpò è Mwaciri kèe naa jaawà!

²⁹ «Â wiàna nùmajè na jè tò naa na é wâ kà pwi âboro na pwa nii kèe, ma jè popa neemurué, â wâdé na jè mara piíé. Â géewê, â jè o mwa bàra pa è pâ muru na tâa na wâ kèe. ³⁰ Wà pwina câe caa wâjaao, âna é cicarao. Â wà pwina câe caa pitu tóo ma bu pipanaimari, âna é tédidiri.»

Popai na èpà naa goro Nyuâaé Pwicîri

³¹ «Go ina tàwà pâ: O pâri ma pwanauri pâ âboro, na rà tûra ba èpà naa goo Pwiduée ma pwa na èpà tà tèpa béera. Êco na wà pwina é tûra ba èpà naa goo è Nyuâaé Pwicîri, âna o càcaa pwanauri è èpà kèe. ³² Â o pâri ma pwanauri wà pwina é tûra ba èpà naa goo Pwina naîri âboro. Êco na, wiàna é tûra ba èpà naa goro è Nyuâaé Pwicîri, â o càcaa pâri ma pwanaurié, naa na wâro bèeni, ma naa na *wâro dàra gòiri awé.»

Ê upwâra bau è pwêe

³³ «Ê upwâra na wâdé, âna é nye tòpò pwêe na wâdé [târa uti]. Â è upwâra na èpà, âna é nye tòpò pwêe na èpà. Ba jè o tâmogòori è upwâra géee goo è pwêe. ³⁴ Â wàrapwiri naa goowà. Ba guwà o wànau târa cè pai ina wàra cè muru cèna wâdé, na guwà tèpa nari dèea ma tèpa pwâ? Ba è pwina tabawâbé è pwâranüma pwi âboro goo, âna wàépwiri na o còobé pwêe, na é tûra. ³⁵ Ê pâ muru na wâdé, âna me géee goo pwi âboro na é wâdé, ba wâdé pwâranümee. Â è pâ muru na èpà, âna me géee goo wà pwi âboro na é èpà, ba èpà pwâranümee.

³⁶ «Ûu, nye âjupâra na go ina tàwà pâ: O mwa pwa è Tòotù na ée mwa pitèi è pâ âboro ni gòropuu wà Pwiduée. Â ée mwa jèpa pitèira goo è pâ popai èpà na rà ina imudi. ³⁷ Nye géee goo kaa è pâ popai'gà, na ée mwa tûâri wà Pwiduée pâ pwiri gà o pwa wârimuru, é, gà o udò [ma tâa tàgà è âji wâro].»

Nümarà na rà còo cè câmu kâra pàtamee

Maréko 8.11–12; Luka 11.24–32

³⁸ Géee na càùé, â wà pàra tèpa *dotée goro è Naèa ma wà pàra tèpa Farasaio, âna rà ina tà wà Iésu, pâ: «Pwi a pwa pupûra, paari tàbà cè *câmu kâra pàtamee na wâgoogàS.»

³⁹ Â è tòpi târa pâ: «Wâguwà tèpa âboro nabàni, âna guwà dau èpà, â [câguwà caa pitère dà wà Pwiduée. Gorodà na] guwà ciburà ilari jiié cè câmu kâra

12:28 Apostolo 10.38; 1 Ioane 3.8 **12:30** Maréko 9.40; Luka 9.50 **12:31** Hébéru 6.4–6 **12:32** Luka 12.10 **12:33** Mataio 7.16–20 **12:34** Mataio 3.7, 15.18; Luka 3.7, 6.45 **12:38** Mataio 16.1; Luka 11.16; Ioane 6.30 **S 12:38** Nümarà na rà paari pâ câe caa waké goro pàtama Pwiduée. **12:39** Mataio 16.4; Maréko 8.12

pàtamee? O nye ticè câmu na guwà mwa caa côo mwara jii i pwi ia é tèepaa tà péroféta Iona biu. ⁴⁰ Ba wà Iona, âna ia âracié tòotù ma âracié ne kêe, nanaara i ârawéa. Â o ipaiwà mwara naa goo Pwina naîri âboro, ba o âracié tòotù ma âracié ne kêe, nanaara napuu.

⁴¹ «Â napwa naa goo wà Iona, âna é picémara é popai tà tàpé Ninive. Â rà nye pinünüma ma pitòotéri é wâro kàra. Â guwà côo, é wâni, pwi jè âboro na é dau piwéna jii Iona. Â o tèepaa é Tòotù na ée mwa pitèi tèpa âboro na wà Pwiduée. Â, na tòotù-bà, âna wà tàpé Ninive, âna rà o cimadò arawà, wâguwà tèpa âboro nabàni, â rà o piciapwà goowà!

⁴² «Wà tò ilàri ukai naa napô Saba na pàara biu, âna ia é me gée napô kêe na dau wâiti, ba na é tère popai kà ukai *Solomona na tâbawêe goro autâmogòori kêe. Â guwà côo, é wâni jaawà pwi jè âboro na é dau piwéna jii Solomona. Â wâépwiri, na Tòotù na ée mwa pitèi é pâ âboro na, wà Pwiduée, âna wà tò ilàri ukai-bà, âna ée mwa cimadò na arawà, wâguwà tèpa âboro nabà. Â ée mwa piciapwà goowà. [Ba tàutàwà na guwà tère.]»

Pai pàra ma wâjué kà tèpa duée

⁴³ «[Guwà tère cai ni]: Wiàna pwa duée, goo pwi jè âboro; â wiàna é còobé gée gooe, â gona é pâ naapà? É paé ma me, na pâ ére na aupiticia. Ba é mudàra cè ére cèna é tâa wê. Êco na câe caa pâmari. ⁴⁴ Â é niimiri pâ, ‘Go wâjué pâ còwà, naa na i pwàrawâ kôo.’ Â é wâjué, â é pâmari i wà, âna bwaa nye ticè cèna tâa na, âna nye po baléri bwàti, ma pitòimiri bwàti. ⁴⁵ Â é wâjué nau mudàra tèpa 7 duée bée, na rà dau èpà jiié. Â rà tò nau pitâa na i wà. Â wà pwi âboro-bà, âna é mwa dau èpà kaa jii béaa! Â o wàrapwiri, cèna o tèepaa medariwà, wâguwà tèpa âboro nabàni! Ba o dau èpà naa goowà nabàni jii béaa.»

Âji tâa kà Iésu

Maréko 3.31–35; Luka 8.19–21

⁴⁶ Ūna é bwaa gére patùra tèpa âboro wà Iésu, â rà tèepaa me wà nyaa kêe ma wà tèpa jiié. Â rà coo boo gòroigé, â rà mudèe, ba na rà pitùra.

⁴⁷ Â é ina tée wà pwi jè âboro pâ: «Gà côo! Rà wâboo gòroigé wà nyaa'gà ma wà tèpa aéjii'gà. Â rà mudàgà* .»

⁴⁸ Â é tòpi tée pâ: «Wàilàapà cè nyaa kôo? Â wàilàapà cè tèpa aéjii kôo?»

⁴⁹ Â é tòcia tèpa câmu kêe, â é ina pâ: «Guwà côo, wàilà-ni pa nyaa kôo ma tèpa aéjii kôo. ⁵⁰ Ba wà pwina é pwa é cábawâdé kà Pwiduée Caa kôo na é wánidò *napwéretòotù, âna wàè kaa pwiri, é pwi aéjii kôo, ma tò naigé kôo, ma nyaa kôo.»

13

Ucina goo pwi a picâmi

Maréko 4.1–20; Luka 8.4–15

¹ Na tòotù bèepwiri, âna é còobé gée na pwàrawà na é pitâa wê wà Iésu, â é boo naaniboo bàrawià. Â é tâaboo* ba na é pacâmuri pâ âboro. ² Â jèe pàra nau dau wâru é pâ âboro na rà medarié. Â gée goo pwiri, â é tò naa gòro é jè wànga

12:40 Jonas 2.1 **12:41** Jonas 3.5 **12:42** 1 Rois 10.1–10 **12:45** 2 Péteru 2.20 * **12:47** Ê nee tii bèepwiri, âna nye tiàa na pàra Tii Pwicîri naa na grec. **12:50** Roma 8.29 * **13:1** É tâaboo—Pai pwa kà tèpa pwa pupùra naa jaa tèpa Juif. **13:2** Luka 5.1–3

[na tâa niboo najawé] â é tâaboo, ba na é patùrarà. Â wà tèpa âboro, âna rà tâa nidò bàrawià.

³ Â é pwa ucina wà Iésu na é pacâmurirà, goro é pâ muru na wâru. Â é ina tàra pâ: «Guwà tère! É mwa tâa wà pwi jè âboro, â é uri é arapwûru. [Â é uri, â é uri, â é uri...]» ⁴ Â napwa é pàra arapwûru, âna rà tûu naa goro nyi nari naigé [na aupwanapô]. Â rà me pâ marü, â rà uti diri. ⁵ Â napwa é pàra pwi, âna rà tûu naa gòtòrarà. Â rà pò ma cipu, ba càcaa wâru puu wê. ⁶ Êco na, na é té è tòotù, â tòò è pâ nari arapwûru, â rà marü, ba ticè wàawà kàra. ⁷ Â napwa é pàra pwi, âna rà tûu naa nabibiu kàra pâ nari upwâra na pwa daara. Â, na rà cipu i pâ nari upwâra bèepwiri, â rà câtâmwara i arapwûru. ⁸ Â napwa é pàra pwi, âna rà tûu naa na napuu na wâdé. Â rà tòpò pwârâ—pàra pwi, âna rà tòpò 100 pwêe; â pàra tàpé, na 60; â pàra tàpé, na 30.» ⁹ Â é pwa ma ina tàra wà Iésu pâ: «Wà pwina pwa pwâranyûrûê, âna wâdé na é tère!»

Cina gà mu pwa ucina tàra?

¹⁰ Wà tèpa *câmu kà Iésu, âna rà dau géé medarié, â rà tawèerié pâ: «Cina gà mu pwa ucina tà pàra tàpé, na gà patùrarà?»

¹¹ Â é tòpi tàra pâ: «Wà Pwiduée, âna é paari tàwà è âji pai pwa goo è Mwaciri kêe. Êco na càé caa paari târa diri è pâ âboro. ¹² Ba wà pwina jèe pwa tée [é autâmogdorimuru] âna o nye piâjagò tée còwâ. Â pwa tée muru na pièdò ma piwéna. Â wà pwina kîri pwina tà tée, âna o nye dàgòtù jiié còwâ è ji dàramuru na tà tée. ¹³ Êkaa pwiri na go pwa ucina tàra na go patùrarà. Ba rà ucâri†, êco na càra caa còoinari, â rà tère, â càra caa tèreinari. Ba nye âji ticè cèna rà tâmogòori. ¹⁴ Â wàépwiri na rà paccoo i pwi ia é ina wà Pwiduée naa goorà, na é naigé mee wà pwi *péroféta kêe, Isaia, pâ:

*Rà tère taaci,
â càra caa tèreina.*

*Ucâri taaci,
â càra caa còoina.*

¹⁵ *Go ina naa goorà—
goo pwi Ba kôo bèeni:*

*Pwârânûmarà na gòo,
pwâranyûrurà na kee,
âraporomeerà na bwi.*

*Ba péa rà còo
ma còoina bwâti.*

*Â péa rà tère
ma tèreina diri.*

*Â péa rà biirà
ma medario còwâ.*

*Péa nama tiàù
pâ maagé kàra Ba.»*

Ésaïe 6.9–10

13:12 Mataio 25.29; Maréko 4.25; Luka 8.18, 19.26 † **13:13** Ucâri—Regarder fixement. Rà ina mwara wà tèpa ijiaa pâ: Còo cai. **13:14** Ésaïe 6.9–10; Ioane 12.40; Apostolo 28.26–27

16 [Â é ina tà tèpa câmu kêe wà Iésu pâ]: «Dau wâdé ba kàwà, ma cidòri nyuâawà, ba guwà còo goro du âraporomeewà, â guwà tère goro du pwâranyüruwà. 17 Guwà tère bwàti, ba go ina tàwà è âjupâra pâ: Wâru tèpa péroféta ma tèpa âboro *târù na dau nûmarà na rà còo è muru na pwényuâa na guwà còo, êco na càra caa còo. Â nûmarà na rà tère è pâ popai na guwà tère, êco na càra caa tère.»

Êre i ucina goo pwi a picâmi

18 «Guwà tère cai è êre i ucina goro pwi a picâmi: 19 Ê pàra arapwüru na é tü, âna rà tûu naa gòro naigé. Ê naigé, âna é ipwacèwii naa goo pwi âboro, na é tère popai goro Mwaciri [napwéretòotù] â câé caa tâmogòori. Â é tèepaa me Pwi âboro èpà, wà *Caatana, â è tau còwà è popai na câmi naa na pwâranümee.

20 «Â è pàra arapwüru, âna rà tûu naa gòrotàràrà. Ê gòrotàràrà, âna pwi âboro na é tère è popai, â è nye nama tòpi naa na ipwâdé. 21 Êco na é pwi a tà còmàcò†, â càcaa wàawà naa gooé, è popai na é tère. Â ûna tèepaa me mariè è tacai, ma ûna pwa na èpà tée, majoroé [è pai pitère dâra kêe] è popai, â è nye nama panuâ cèikî.

22 «Â è pàra arapwüru, âna rà tûu naa na è pâ na nari upwâra na pwa daaé. Ê napuu bèepwiri, âna pwi âboro, na é tère è popai. Êco na é còmàcò ba é pidumapiè, goro è pâ namuru, na tèepaa naa na pwi gòropuu bèeni. Â é itàa burà è pâ neemuru gòropuu, na càcaa âji êkêe. Â câamwara è popai naa gooé, â o câé caa tòpò cè pwêe.

23 «Êco na, napwa naa goo pàra arapwüru, âna rà tûu naa na è napuu na wâdé. Ê pwi napuu bèepwiri, âna pwi âboro na é tère è popai, â è tâmogòori. Â pwa pwâra è popai naa gooé—Pàra pwi, âna rà tòpò 100 pwêe; pàra tàpé na 60; â pàra tàpé mwara na 30.»

Pàra ucina goro è Mwaciri napwéretòotù

Maréko 4.30–34; Luka 13.18–21

Arapwüru èpà

24 Ê pwa mwara jè ucina târa pâ âboro wà Iésu, â é ina târa pâ: «Ê *Mwaciri napwéretòotù, âna pwacèwii ni:

«É mwa tâa pwi jè âboro na é pwi a pwa napô. Â é mwa uri è arapwüru na wâdé, naa na i aupwanapô kêe. 25 Êco na, na ne, ûna é puu, â wà pwi a èpàrié, âna é tèepaa me. Â é uri è arapwüru na èpà, naa nabibiu kâra arapwüru na wâdé. Â nabwé, â è pàra.

26 «Â rà cipu pâ arapwüru na wâdé, â rà tòpò è pwârà. Â rà nye cipu mwara i arapwüru na èpà. 27 Ûna rà còo pwiri wà tèpa wakè goro aupwanapô, â rà ina tà pwi apooé pâ: “Gà còo, co pwi ukai, ia gà uri i arapwüru wâdé, naa na i aupwanapô’gà. Â gona me géepà, è pâ arapwüru na èpà na wâna?”

28 «Â è tòpi târa pâ: “Bwa, wà pwi a pièpàrio na pwa pwiri.”

«Â rà ina tée pâ: “O nye nûmagà na bà pâ nau tau tâjii è pâ arapwüru na èpà?”

²⁹ «Â é tòpi tàra pâ: “Bwa! Ba wiàna guwà tàu é arapwüru na èpà, â guwà péa tà tàu mwara i arapwüru wâdé. ³⁰ Â guwà naara ma rà picipu naima, tèepaa naa goro cè pai piûnya. Ba na pàara bèepwiri, âna go mwa ina tà tèpa wakè kôo pâ, na rà panaimari é arapwüru na èpà, ma cîri. Â rà tòpò é arapwüru wâdé, naa na wàra arapwüru kôo.” Nabwé.»

Pudòro moutarde

³¹ É pwa tàra mwara jè ucina wà Iésu, â é ina pâ: «Ê Mwciri napwéretòtù, âna pwacèwii ni:

«É mwa tâa pwi jè âboro. É mwa popa ji pudòro moutarde, â é câmi naa na aupwanapò kêe. ³² Nye ji pwi nara upwàra na dau kîri, jii diri é pâ naramuru na jè câmi. Êco na, na é cipu, â é jèe pâ nau dau maina jii diri pâ pwina jè câmi naa na aupwanapò. Â rà me pâ marü, na pwa wânairà^S naa gò pâ na ditèe, ba é jèe pâ nau pé upwàra maina.»

Nyaa kàra poloa

³³ É pwa tàra mwara jè ucina wà Iésu, â é ina pâ: «Ê Mwciri napwéretòtù, âna pwacèwii mwara ni: Wà tò jè ilàri, âna é popa é nyaa kàra poloa*, â é biinaimari bau 25 kilo goro dàuru poloa. Â é tù tiagoro na é tùu too i poloa!»

Gorodà na é pwa ucina Iésu?

³⁴ Diri é pâ pwiibà, âna é ina tàra goro pâ ucina, wà Iésu. Â é nye ciburà pwa ucina tàra naa nùmee na é patùrarà. ³⁵ É wàrapwiri, ba na pacoo i pwi ia é ina wà Pwiduée, na é naigé mee pwi péroféta kêe, pâ:

*Go mwa pwa ucina
na go patùrarà.
Go mwa ina tàra
pâ muru na càrù
géé na autapoo
goro gòropuu.*

Psaume 78.2

Êre ucina goro arapwüru na èpà

³⁶ Rà pâra jii tèpa âboro wà Iésu ma wà tèpa câmu kêe, naa pwàrawâ. Â naawê, â rà ina tée pâ: «Gà ina tâbà cai é ère i ucina na ia gà ina naa goro arapwüru na èpà.»

³⁷ Â é tòpi tàra pâ: «Wà pwina é câmi i arapwüru na wâdé, âna wâgo *Pwina naîri âboro. ³⁸ É aupwanapò, âna pé gòropuu. Napwa é arapwüru na wâdé, âna wà tèpa naîri Mwciri. Â wà pwi a pièpàri, âna wà Caatana, Pwi âboro èpà. Â é arapwüru na é câmi, âna wà tèpa naîê. ³⁹ Â napwa naa goo é piûnya, âna pwâadàra gòropuu. Â wà tèpa wakè, âna wà tèpa *angela, tèpa ênawéna kà Pwiduée. ⁴⁰ Â rà mwa tòri arapwüru na èpà, â cîri naa gòro ânye. Â o wàrapwiri [pai pwa goo tèpa naî Caatana] naa pwâadàra gòropuu.

⁴¹ «Ba wâgo Pwina naîri âboro, âna go mwa cùru me tèpa angela kôo. Â rà mwa patàjii géé na Mwciri kôo, wà tàpé na rà pwa na èpà—ma diri tàpé na rà

^S **13:32** Wânairà (é, ônaîrà)—Nid. Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Bawâ. * **13:33** Nyaa kàra poloa—Levain. Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Otùu poloa, otèe poloa, otoo poloa, ère poloa. **13:35** Psaume 78.2 **13:40** Ioane 15.6 **13:41** Mataio 24.31, 25.31; Maréko 13.27

nama tubatiâu é cèikí kà pàra tàpé. ⁴² Á rà o mwa türà naa na ânye na maina. Á naawê, âna rà o i ma tòngüru poropwârà wà tàpéebà [gée goro pai maagé kàra].

⁴³ «Napwa naa goo wà tàpé na rà *târù na ara Pwiduée, âna rà o pwâra pwacèwii i tòotù†, naa na Mwachiri kà Caa kàra. Wà pwi âboro na pwa pwâranyürué, âna wâdé na é têre!»

Pâ wâdé na naapwàniri

⁴⁴ «É Mwachiri napwéretòotù, âna pwacèwii naa goo pâ wâdé na pwàniri naa na jè aupwanapô. Á é pâmari pâ wâdé-bà wà pwi a wakè na aupwanapô. Á é dau ipwàdéé kaa. Á é jèu naapwàniri còwâ. Á é icuri diri é pâ pwina tâa têe, ba na é wâri i aupwanapô-bà.»

Perle na dau wâdé

⁴⁵ «É Mwachiri napwéretòotù, âna pwacèwii mwara é perle na dau wâdé awé, ma dau too wâri wèe. Á pwa pwi jè a pi-icu na é mudàra é pâ perle. ⁴⁶ Á é pâmari i perle-bà na dau wâdé. Á é nye icuri diri kaa é pwina tà têe, â é wâri i perle.»

Puà

⁴⁷ «É Mwachiri napwéretòotù, âna pwacèwii mwara é puà, na tâa na, na jèpapara ârawéa. ⁴⁸ Á jè popa too naa namwari. Á jè tòri é ârawéa na wâdé, â jè tòpò naa na atà. Á jè tütâjii é ârawéa na èpà. ⁴⁹ Á o wàrapwiri naa na é pwâadàra gòropuu. Ba ée mwa cùru tèpa angela kèe wà Pwiduée. Á rà o pinaaitiri tàpé na rà târù na arae, ma wà tàpé na càra caa pitère dèe. ⁵⁰ Á rà o mwa tû tàpé na càra caa pitère dèe, naa na ânye na maina. Á naawê, âna rà o i ma tòngüru poropwârà [gée goro pai maagé kàra].»

Pâ na jèpapara wâdé

⁵¹ É tawèeri tèpa câmu kèe wà Iésu, pâ: «Gona guwà nye tâmogòori é pâ ucina-bà?»

Á rà tòpi têe pâ: «Üu.»

⁵² Á é ina tàra pâ: «Jè jèe còo cai ni: Pwiri wà pwi *dotée goro é Naèà, âna é pâ nau pwi âboro na Mwachiri napwéretòotù. Á wiàna wàrapwiri, â é pwacèwii pwi jè apooro pwârâwâ, na é còo é pâ na wâdé kèe na bwaa âmué, ma é pâ pwina jèe gòiri jaaé.»

Càra caa cèikí tàpé Nazareth

Maréko 6.1–6; Luka 4.16–30

⁵³ Ūna é ina diri pâ ucina bèepwiri wà Iésu, â é pâra gée na pwi ére-bà. ⁵⁴ Á é pâra naa Nazareth, wâna na é maina naawê. Á é pacâmuri pâ âboro [goro é popai kà Pwiduée] wâna *wâra pitapitiri.

Á rà dau pò gooé, â rà [picocoorié ma] pi-ina tàra pâ: «Gona wàilàapà na pacâmurié? Wàilàapà na naa têe ma é pwa é pâ wakè goro pàtamee? ⁵⁵ Ba wáé pwina naí pwi a wakè goro upwâra†, pé pwina naí wà Maria; pwi cià wà

13:42 Mataio 8.12 **13:43** Daniel 12.3 † **13:43** Rà o pwâra pwacèwii i tòotù—Pai ina wèe pâ, ée mwa dau pwényunyuaarirà ma pwamainarà wà Pwiduée. Á rà o tâa ma wáé naa na pai muugère kèe.

13:50 Mataio 13.42; Luka 13.28 **13:54** Ioane 7.15 **13:55** Ioane 6.42 † **13:55** Pwi awakè goro upwâra—é, Pwi aba wâ. (É wakè goro atù mwara, ba wâru pâ pwârâwâ naa jaa tèpa Juif, âna bari goro atù.)

Jacques, ma José, ma Simona, ma Jude! ⁵⁶ Â wà pa naigé kêe, âna wàilà-ni gére wâro jaajè! Â wàilàpà na naa tée é autâmogòori ma pàtamee bèepwiri?»

⁵⁷ Â tàutàra na rà cèikì naa gooé. Â é ina tàra pâ: «Wà pwi péroféta, âna càcaa pitòpié bwàti naa na napô kêe.»

⁵⁸ Càcaa wâru pâ waké goro pàtamee na é pwa wà Iésu na Nazareth, ba càra caa cèikì naa gooé.

14

Pai bà kà Ioane Pwi a piupwaa

Maréko 6.14–29; Luka 9.7–9

¹ Na pàara-bà, âna wà *Héroda Antipas, pwi ukai naa Galilée, âna é pitère é jèkutà goro [è pâ pwina é gére pwa ma ina wà] Iésu. ² Â é ina tà tèpa ênawéna kêe pâ: «Wà pwi Iésu bèepwiri, âna wà *Ioane Pwi a piupwaa, â é wâro còwâ géé na aubà. Â wàé kaa pwiri é majoroé ma é pwa é pâ câmu bèepwiri kâra é pàtamee.»

³⁻⁴ Wàéni é jèkutà goro majoro pai bà kà Ioane. Ba wà Héroda, âna ru piéa ma Hérodiade, tò wàdà Filipo, pwi aéjii kêe. Â é nye tà ciburà ina tà Héroda wà Ioane pâ: «Nye ticé tàrù'gà ma gà popa tò ilàri bèepwiri.»

Â é nama tâjùru wà Ioane wà Héroda, ma piié ma tòpòé naa na karapuu.

⁵ Â nūma Héroda na é pòtâmwereé, êco na wâgotêe goro tèpa âboro, ba wâru géé goorà na rà niimiri pâ é pwi *péroféta [me géé goo Pwiduée].

⁶ [Êco na ticé pai pwa wèe.] Â, na pwi tòotù na rà pwamaina é pai pitèpa Héroda, âna wà tò èpo ilàri kà Hérodiade, âna é câbu ara pâ âboro.

Â po dau wâdé tà Héroda. ⁷ Â é *ipwataâboro tée pâ: «Go naa tâgà diri cè pwina gà o ilari jiio.»

⁸ Â wà tò nyaa kêe, âna é cètùué, ba na é ina tà ukai Héroda pâ: «Gà naa tôni i pûru wà Ioane naa na cè jè ngapò.»

⁹⁻¹⁰ Â wà Héroda, âna é piwâ* ma pikîri. Êco na é jèe nye ipwataâboro na ara pâ âboro diri. Â é panuâ pwi jè coda naa na karapuu, ba na é tètèpàgà i nya wà Ioane, ¹¹ ma pame i pûrué, ma naa târa i èpo ilàri.

Â é popa wà tòoni, â é naa tà nyaa kêe. ¹² Géé na càuè, âna rà mwa caa me nau popa i naii wà Ioane wà tèpa *câmu kêe, ma rà pwànirié. Â rà pâ nau piwiâ tà Iésu é pwina tèepaa mari Ioane.

É pa-ija pâ âboro na wâru Iésu

Maréko 6.30–44; Luka 9.10–17; Ioane 6.1–15

¹³ Wà Iésu, âna é tère é pwina tèepaa mari Ioane. Â é pâra acari gòro wànga naa na jè ére na wàiti, na ticia wè. Êco na, na rà nye pitère pâ âboro, â rà còobé géé na pâ village, â rà po pâra wiâé wii bàrawiâ. ¹⁴ Ūna é boo géé na wànga, â é còo i pâ âboro-bà, na dau wâru wàilà, â é po dau meaarirâ. Â é pwa ma rà wâdé còwâ wà tàpé na rà maagé.

¹⁵ Jèe pwa na é duu i tòotù, â rà medarié wà tèpa câmu kêe, â rà ina tée pâ: «Ée jèe duu i tòotù, â na, aupiticia ni. Gà panuâ pâ é pâ âboro bèeni naa na pâ village na tàmwünyabwe, ba na rà o pa cè uti kâra.»

¹⁶ Â é tòpi tàra wà Iésu pâ: «Bwa, càcaa pâri ma rà pâra. Â guwà naa cè uti kàra.»

¹⁷ Â rà ina tée pâ: «Càcaa pâri, ba nye 5 poloa co ma ârailu ârawéa na wâjaabà!»

¹⁸ Â é ina tàra pâ, na rà pame tée.

¹⁹ Â nabwé, â é ina tàra pâ âboro pâ, na rà tâaboo naawé. Â é pa i 5 poloa ma i du ârawéa. Â é tagòtùé too naa napwéretòotù, â é pwaolé tà Pwiduée. Â é tubiti i poloa, â é naa tà tèpa câmu kée, â rà ipâdi tàra pâ âboro. [Â é wàrapwiri tàra mwara i du ârawéa.] ²⁰ Â rà cau ija diri, tiagoro na rà jèe po cau pwàro diri. Â rà panaimari còwâ é dàra uti kàra, â rà pwaai 12 nakébò goo. ²¹ Êdiri jéú tèpa paaò na rà ija, âna po 5 000 kaamwara, â càcaa pûra ilàri ma èpo kîri.

É pâra gòro parawére jawé

Maréko 6.45–52; Ioane 6.16–21

²² Géé na càùé, â é ina wà Iésu tà tèpa câmu kée pâ: «Guwà tò naa gò i wànga. Â guwà tàmarà géé naanigée na ére géé còwâ.»

Ba é bwaa tà tâa, ba na é pawâjuéri còwâ é pâ âboro. ²³ Ûna é picijiirà diri, â é too naa gòrojaa, ba na é pwapwicîri. Â tòpò ne gooé naawé.

²⁴ Napwa tèpa câmu kée, na rà tâa gò i wànga, âna rà jèe wàiti jii napò. Â é pò me cararà é pwéretòotù, â jèe pwii wià, naa na i wànga.

²⁵ Na jèe gòropwaa, â é pâra darirà gòro parawére jawé wà Iésu. ²⁶ Â rà cau còoé, â rà kâa too, ba rà niimiri pâ pé duée, â po dau wâgotàra! ²⁷ Êco na é nama patûrarà wà Iésu, ma ina tàra pâ: «Tàpéeni, guwà cibwaa nama wâgotàwà! Ba wâgo! Guwà gòo!»

²⁸ Â é ina tée wà Pétéru pâ: «Pwi Ukai, wiàna wâgà, â gà tûâri tóo pâ go boopaé darigà naa gòro parawére jawé.»

²⁹ Â é ina tée wà Iésu pâ: «Ìgà, boome!»

Â é boo géé gòro wànga wà Pétéru, â é tapoo pâra cara Iésu gòro parawére jawé. ³⁰ Êco na wâgotéé goro i pwéretòotù ma i wià na maina, â é tapoo tàbàtù ma é cònumu boo i najawé. Â é uu ma ina pâ: «Pwi Ukai, gà dàgòtùo!»

³¹ Â é nye tu pâ kaa naa goro îê wà Iésu, â é ina tée pâ: «Nye dau kîri kaa é cèikî'gà! Gorodà na gà pidumapié?» ³² Ûna ru too naa gòro wànga, â é tûboo i pwéretòotù.

³³ Â wà diri tàpé na rà wâgòro i wànga, âna rà tùu jùrurà â rà pwamaina Iésu, â rà ina pâ: «Âjupâra pâ wâgà *Pwina naí Pwiduée!»

É nama wâdé còwâ tèpa maagé wâ Génésareth

Maréko 6.53–56

³⁴ Rà jèe tapàgà diri i nawia wà Iésu ma wà tèpa câmu kée. Â rà tèepaa géé naa na ére na tàmwûnyabweri Génésareth. ³⁵ Â rà còoina Iésu wà tèpa âboro wê. Â rà pi-ina pai tèepaa kée pitiri é ére-bà.

Â rà cau popa medarié diri tèpa maagé. ³⁶ Â rà tacoo gooé, â rà ina tée pâ: «Pâri ma rà tu naa goo co é gòobàra ârabwée'gà?»

Â wà diri tàpé na rà tu naa goo, âna rà nye wâdé kaa.

15

Pai pitùra goo nyamanya kà tèpa Juif

Maréko 7.1–13

¹ Gée na càuru pàra tòotù, â wà pàra tèpa *Farasaio ma pàra tèpa *dotée goro ê Naèà, âna rà me gée *Iéruasaléma nau pâmari Iésu. Â rà ina tée pâ: ² «Wà tèpa *câmu'gà, âna càra caa pitère dàra ê nyamanya kà tèpa nyimujè ma upajè, ba càra caa nuwa é îrà béaari é pai ija, wàra naa na nyamanya kâjè. Âna gorodà, co pwini?»

³ Â é tòpi tàra pâ: «Wâguwà, âna câguwà caa pitère dàra câbawádé kà Pwiduée gée goro ê nyamanya kàwà. Âna gorodà? ⁴ Ba é ina wà Pwiduée pâ: *Gà papwicîri du nyaa ma caa'gà. Exode 20.12* Â é ina mwara pâ: *Wà pwi âboro na é ina ba èpà du nyaa ma caa kée, âna guwà nama é bà. Exode 21.17*

⁵ «Éco na wâguwà, âna guwà nye ina tà tèpa âboro pâ, nye wâdé na rà ina tà du nyaa ma caa kàra pâ: “Nùmoo na go naa tàu cè jè muru târa pitu tàu; éco na càcaa pâri. Ba é pwina nùmoo na go naa tàu, âna é âraimeai pwicîri tà Pwiduée.”

⁶ «Ékaa na, guwà pacâmurirà, ma càra caa papwicîri du nyaa ma caa kàra! Â, na wàrapwiri, na guwà còogai naa napuu é popai kà Pwiduée, goo é pâ nyamanya kàwà! ⁷ Guwà tèpa âboro na câguwà caa *târù! É nye âjupâra wà *péroféta Isaia, na ia é naigé mara é popai kà Pwiduée naa goowà, pâ:

⁸ *Tèpa âboro bèepwiri,
âna rà po ipwamainàô co
goro pwârà ma pwâratùra.
Â wâiti jiio pwâranümarà.*

⁹ *Rà pwapwicîri tôo
ma pwa *ârapwaailò tôo,
â piticèmurù naa goo.
Rà pacâmuri pàra tàpé
ba na rà wârori é naèà.
Â càcaa naèà kôo.
Ba naèà kàra co.»*

Ésaïe 29.13

Ê pwina é miiri goo, pwi âboro

Maréko 7.14–23

¹⁰ Gée na càué, â é todàra pâ âboro wà Iésu, â é ina tàra pâ: «Tàpéebà! Guwà tâmaariò, â guwà tâmogòori cai é pwina go ina tàwà: ¹¹ Càcaa pwina tò, naa pwâ pwi âboro, na o nama é miiri na ara Pwiduée. Ba éco pwina é còobé gée na pwée, na é *miiri goo.»

¹² Â rà gée paé dà Iésu tèpa câmu kée, â rà ina tée pâ: «Gà côo, é pâ popai'gà, âna dau tanoori tèpa Farasaio, gà nye tâmogòori?»

¹³ Â é tòpi tàra pâ: «Tèpa Farasaio bèepwiri, âna rà pwacèwii é pâ upwâra na cáé caa câmi wà Caa kôo nidò *napwéretòotù. Â ée mwa dàtàu. ¹⁴ Guwà naarà! Ba rà tèpa bwi, na rà popa tèpa bwi. Âna rà o cau tûu naa na pwêe!»

¹⁵ Â é ina tà Iésu wà Pétéru pâ: «Gà ina tâbà êre ucina goo é pwina é miiri goo, wà pwi âboro.»

16 Â é tòpi wà Iésu pà: «Gona wâguwà mwara, tèpa câmu kôo, âna bwaa càcaa pâji pâri ma guwà tâmogòori pwiri? 17 Guwà còo, diri é pwina tò pwâ pwi âboro, âna pà naa nanaaê, â géé na càùé, â é còobé géé naiié. 18 Êco na é pà popai na còobé géé pwâ tèpa âboro, âna rà me géé na pwâranûmarà, â êkaa pwiri na rà miiri goo— 19 é pà auniimirimuru, ma câbawâdé na èpà. Âna géé goo pwiri kaa, na rà pwa pà muru na èpà:

Rà tètâmwara âboro;
Rà toomura (rà cîâa jii wâdàra);
Rà ipuu ma tèpa âboro imudi;
Rà mura;
Rà ina pwina pwâ naa goo pàra tàpé;
Rà tûra ba èpà naa goorà.

20 «Wàépwiri é pwina é nama jè miiri goo, na ara Pwiduée. Â câjè caa miiri goro é pai càcaa nuwa é îjè.»

É cèikî tô ilàri na câé caa tô Juive

Maréko 7.24–30

21 Géé na càùé, â rà pâra géé na ére bèepwiri wà Iésu ma wà tèpa câmu kêe, naa na ére goro jènere é du ville Tyr ma Sidon. 22 Â é medari Iésu wà tô jè ilàri géé na ére-bà, ba na é patûra Iésu. Wà tòoni, âna câé caa tô Juive, ba é tô goòbara tèpa *Kanana, é pwi Ba na rà tèpa pièpàri tèpa *Juif. Â é tomara too pà: «Pwi Ukai, *Pwina naî Davita, gà meاريو ma pitu tóo! Ba i èpo kôo, âna pwa duée gooé, â é po dau maagé goo.»

23 Êco na câé caa tòpi tée wà Iésu, goro cè caapwi pwâratûra.

Â rà géé paé dèe wà tèpa câmu kêe, â rà tacoo gooé ma ina tée pà: «Gà nama é pàra pé tô ilàri bèepwiri! Ba é nye tà ciburà to ma nama pikòì na nyûrujè!»

24 Â é ina tée wà Iésu pà: «Wà Pwiduée, âna é nye panuâo me co tà tèpa âboro *Isaraéla, na rà pwacèwii é nari mutò na rà inwûru.»

25 Êco na wà i tô ilàri, âna é po me nau tûu jûrué ara Iésu, â é tacoo gooé ma ina tée pà: «Pwi Ukai, gà pitu tóo!»

26 Â é tòpi tée wà Iésu pà: «Càcaa wâdé na jè popa é uti kêra nyi nari èpo ma jè tû târa é pà 'nari akàna'*.»

27 Â é ina wà tòoni pà: «Bwa, Pwi Ukai, gà nye âjupâra. Êco na wà tèpa nari akàna mwara, âna rà nye ija é muupàra é utimuru, na tûu géé gòro taapà kà pwi caa kàra.»

28 Â é tòpi tée wà Iésu pà: «Tòoni, dau maina é cèikî'gà! Wâdé na wàra é pwina nûmagà goo!»

Â nye tiâu kaa i maagé kêra i èpo kêe!

É nama tiâu é maagé kà tàpé na wâru

29 Géé na càùé, â é pâra wà Iésu géé na ére bèepwiri. Â é pâra wii bàrawià Galilée. Â géewê, â é too naa gòrojaa, â é tâaboo naawê. 30 Â rà medarié é pà âboro na rà dau wâru. Â rà pame tée tàpé na rà bee, wà tàpé na rà bwi, ma

15:24 Mataio 10.6 * 15:26 'Nari akàna'—Wà pàra tèpa Juif, âna rà ina goo wà tàpé na càra caa tèpa Juif pà 'akàna'. Êco na câé caa ina pwiri wà Iésu wiàna é gére miirirà. Pwacèwii pai tûra kâjè tà pa kôaa kâjè.

wà tèpa pitàbwamwa, ma wà tàpé na rà kùukù, â wâru mwara pàra maagé. Â rà cau naarà me na ara Iésu, â é cau nama tiàù é pâ na jèpapara maagé kàra. ³¹ Â wà tèpa kùukù, âna rà jèè tùra. Â wà tèpa pitàbwamwa, âna rà jèè pàra. Â wà tèpa bee, âna jèè wádé ârà. Â wà tèpa bwi, âna rà jèè niâ. Â rà po pò goo diri é pâ âboro, â rà ipwamaina Pwiduée kà tèpa Isaraéla!

É jèu pa-ija pàra âboro Iésu
Maréko 8.1–10

³² É todà tèpa câmu kêe wà Iésu, â é ina tàra pâ: «Go meari tèpa âboro bèeni! Ba jèè âracié tòotù kâjè ma wàilà, â jèè ticè utimuru. Â càcaa pâri ma go pawâjuérirà, na càra caa ija. Ba péa tà ticè nii kàra wii naigé.»

³³ Â rà ina tée wà tèpa câmu kêe pâ: «Jè o wànuu cè pai naa uti kàra diri, naani na pé ére na auticia? Ba gà còo, rà po dau wâru awé!»

³⁴ Êco na é ina co pâ: «Gona âradipi poloa na wâjaawà?»

Â rà ina tée pâ: «7 poloa, â pàra nari ârawéa.»

³⁵ Nabwé, â é ina tà tèpa âboro pâ, na rà tâaboo. ³⁶ Â é popa i pâ 7 poloa bau i pâ ârawéa, â é pwaolé tà Pwiduée. Â é tubiti, â é naa tà tèpa câmu kêe. Â rà ipâdi naa goo tèpa âboro. ³⁷ Â rà ija tiagoro na rà jèè po cau pwàro diri. Â géé na càué, â wà tèpa câmu, âna rà tòri é dàra bwà, â po 7 nakébo maina na wâbé! ³⁸ Po 4 000 paao na rà ija, â càcaa pùra ilàri ma èpo kîri!

³⁹ Â nabwé, â é ina tàra wà Iésu pâ, na rà wâjué còwà naa jaarà. Â wà Iésu [ma wà tèpa câmu kêe] âna rà tò naa gò i wànga, â rà pàra naa na ére Magadane.

16

Rà ilari cè câmu wà tèpa pitûâ
Maréko 8.11–13; Luka 12.54–56

¹ Na jè tòotù, âna rà medari Iésu wà pàra tèpa *Farasaio ma *Sadukaio. Ba nùmarà na rà pitù tûâ tée. Â rà ina tée pâ: «Paari tàbâ é câmu kàra é pàtâmee na wâgoogà.»

[Ba nùmarà na rà paari pâ câé caa waké goro pàtâma Pwiduée.]

² Â é tòpi tàra pâ: «Na é mii napwéretòotù na auduu kàra i tòotù, â guwà ina pâ, o wâdé napò*.

³ «Â wiàna piduu i napò naa dàuru, â guwà ina pâ, o popaa. Ba guwà po dau tâmogòori naa wâdé napò, é, naa èpà napò. Êco na, na guwà còo é pâ muru na gére tèepaa nabà, â tàutàwà na guwà còoina [é âjupâra]. ⁴ Ba tàutàwà na guwà pitère dà Pwiduée, ba guwà tèpa pwa na èpà! Wâguwà tèpa âboro nabà, âna guwà ciburà ilari jiié cè câmu kàra é pàtâmee. Êco na nye ticè câmu kêe na guwà mwa caa còo mwara jii i pwi ia é tèepaa tà *péroféta Iona.»

Â é pàra jiiirà wà Iésu.

'Nyaa kàra poloa' kà tèpa Farasaio ma Sadukaio
Maréko 8.14–21

⁵ Rà tapàgà *nawia Galilée wà tèpa *câmu. Ûna rà tèepaa pâ, â rà còo pâ rà ipwanauri na rà popa cè poloa.

⁶ Â é ina tàra wà Iésu pâ: «Guwà ipwacòowà goro nyaa kàra poloa kà tèpa

Farasaio ma tɛpa Sadukaio!»

⁷ Â rà pi-ina tàra pâ: «Pwiri géé goro na câjè caa pa poloa?»

⁸ Â é tɛre wà Iésu, â é ina tàra pâ: «Nye dau kîri kaa é cèikî kàwà! Cina guwà pi-ina tàwà pâ, câguwà caa pa poloa? ⁹ Bwaa nye gére câguwà caa tâmogòori kaa? Gona câguwà caa niimiri i 5 poloa târa i 5 000 âboro? Ê tòotù-bà, âna ia guwà tòri còwâ âradipi nakébò? ¹⁰ Â napwa naa goo i 7 poloa kêra i 4 000 âboro, â é tòotù-bà, âna âradipi nakébò na ia guwà tòri còwâ?»

¹¹ «Go jèe nye ina tàwà pâ: Guwà ipwacòwà goro nyaa kêra poloa kà tɛpa Farasaio ma tɛpa Sadukaio. Êco na câgo caa ina tàwà poloa na jè ija! Â gona câguwà caa tâmogòori pwiibà?»

¹² Â rà mwa bàra tâmogòori tɛpa câmu kêe pâ, é ina tàra pâ, na rà còoco é ârapupûra kà tɛpa Farasaio ma Sadukaio.

É pwi Mesia wà Iésu

Maréko 8.27–9.1; Luka 9.18–27

¹³ Wà Iésu ma wà tɛpa câmu kêe, âna rà tɛepaa naa na ére géé goo é ville Césarée-Filipo. Â é tawèerirà pâ: «Wà tɛpa âboro, âna rà ina pâ wâgo wàa, wâgo *Pwina naîri âboro?»

¹⁴ Â rà tòpi tɛe pâ: «Wà pàra tàpé, âna rà ina pâ wâgà *Ioane Pwi a piupwaa. Â wà pàra tàpé, âna rà ina pâ wâgà péroféta *Élia. Â wà pàra tàpé, âna rà ina pâ wâgà Iéremia, é, pwi jè ârapàara tɛpa péroféta biu.»

¹⁵ Â é ina tàra wà Iésu pâ: «Â gona wâguwà na? Guwà ina pâ wâgo wàa?»

¹⁶ Â é tòpi tɛe wà Simona Pétèru pâ: «Wâgà, âna gà pwi *Mesia, *Pwina naî Pwiduée na é wâro†.»

¹⁷ Â é ina tɛe wà Iésu pâ: «Cidòri nyuâagà co Simona, pwina naî Iona†. Ba càcaa pwi âboro na é nama gà tâmogòori é pwiibà, â nye wà Caa nidò *napwéretòotù. ¹⁸ Êkaa na go ina tâgà ni, pâ: Neegà Pétèru, pai ina wèe pâ ‘Atù’. Â wâgòro é atù bèepwiri na go bari é wàra pwapwicîri§ kòo. Â é pàtàmara bàutè*, âna ticè nii kêe naa goo. ¹⁹ Ê pwina gà papwicîri jii tɛpa âboro naaniboo gòropuu, âna wà Pwiduée naa napwéretòotù, âna é papwicîri. Â é pwina gà panuâ†, naani gòropuu, âna wà Pwiduée naa napwéretòotù, âna é panuâ.»

²⁰ Â é papwicîri ba gòo jii tɛpa câmu kêe wà Iésu na rà ina târa cè jè âboro pâ, wàè pwi Mesia.

Ée mwa bà ma wâro còwâ

²¹ Tapoo na pàara bèepwiri, na é gére inapàpàri tà tɛpa câmu kêe wà Iésu, pâ: «Wàdè na go pàra naa *Iérusaléma. Â rà o dau pwa-imudiri tòo ma nama go pwamaagé còo wà tɛpa pitùâ ma wà tɛpa caa kà tɛpa pwa *ârapwaaìlò, ma wà tɛpa *dotéé goro é Naèa. Â rà o pwa ma go bà. Êco na, naa na béaracìé kêra tòotù gée na càùè, âna go o mwa wâro còwâ.»

²² Â é todà Iésu naa na jè ère wà Pétèru, â é pwaé ma ina tɛe pâ: «Bwa, co Pwi Ukai! O nye ticè cèna tɛepaa marigà cèna wàrapwiri!»

16:9 Mataio 14.17–21 **16:10** Mataio 15.34–38 **16:14** Mataio 14.1–2; Maréko 6.14–15; Luka 9.7–8
16:16 Ioane 6.69 † **16:16** Pwiduée na é wâro—é, Pwiduée, wà Pwi anaa wâro. **16:17** Galatia 1.15–16 ‡ **16:17** Iona—é, Ioane. **16:18** Ioane 1.42; Éfeso 2.20 § **16:18** Wàra pwapwicîri—É picaatâa kà diri tɛpa cèikî naa goo Iésu. * **16:18** Pàtàmara bàutè—é, Pàtàmara é pwàra bà. **16:19** Mataio 18.18; Ioane 20.23 † **16:19** Papwicîri; Panuâ—Grec: Pii; Tipi.

²³ Â é tabiié Iésu naa goo Pétéru, â é ina pâ: «*Caatana, gà tùugà géeni arao! Gà tàgére pwa na gà tabiio jii é câbawâdé kâ Pwидуéé, ba câgâ caa niimiri pwacèwii Pwидуéé, â gà niimiri pwacèwii tèpa âborol!»

Pai pâra wiâé

²⁴ Â é ina tà tèpa câmu kêe wâ Iésu pâ: «Wiâna nûma cè pwi jè âboro na é me wiâô [ba na é pwi a câmu kô] â é cibwaa mwa tà piniimirié cowa. Â wâdé na é kâa é *kurucé kêe, â é me wiâô. ²⁵ Ba wâ pwina nûmee na é ipwamuru é wâro kêe, âna ée mwa tubatiâu. Â wâ pwina é tubatiâu é wâro kêe ba kôo, âna wâ pwiibâ, âna ée udò [ma tâa tée é *âji wâro]. ²⁶ Â târa dà kâ pwi âboro na é tòpi diri é pâ wâdé ni gòropuu wiâna é tubatiâu é nyuââé? Gona dà cèna o pâri ma é icuri târa ma é pâmari cowa é nyuââé?

²⁷⁻²⁸ «Guwâ tère bwâti: Go ina tàwâ diri é pwiibâ, ba go o mwa wâjué me cowa naani gòropuu, nau tòpò é pwâra ukai kôo, wâgo Pwina naîri âboro. Â ba mwa me ma wâ tèpa *angela kôo, naa na pâtâma Pwiduéé ma pai maina ma muugère kêe. Â go o mwa naa pumara wakè tà tèpa âboro wiâra jèpa wakè kâra. Â wâ pâra tâpé géé goowâ, âna rà o bwaa còo é pai tèepaa me kôo naa na pwâra ukai kôo, béaari cè pai bà kâra.»

17

Paari pai maina ma muugère kâ Iésu naa gòrojaa

Maréko 9.2-13; Luka 9.28-36

¹ Géé na càuru 6 tòotù, â wâ Iésu, âna é popa wâ Pétéru, ma wâ tupédu aéjii Jacques ma Ioane. Â rà too naa gòrojaa. ² Géewé, â pitòotéri pai còo Iésu, na ararâ. Ba é naporomee, âna pwâra pwacèwii tòotù, â é ârabwée kêe, âna pwaa pwacèwii é dapâra tòotù. ³ Â rà nye còo kaa wâ *Moosé ma wâ Élia, [tupédu *péroféta béaa] na rà gére pitûra.

⁴ Â é ina tà Iésu wâ Pétéru pâ: «Pwi Ukai, nye po dau wâdé tâbâ, na bà gére tâa ni jaagâ. Â wiâna nûmagâ, â go pacima âracié wâ imwaano naani, ba na kâgâ jèpwi, â kâ Moosé jèpwi, â kâ Élia jèpwi.»

⁵ Na é bwaa gére tûra, â é tèepaa me é jè nee na é pwâra, â é cajipirâ. Â rà tère é pwâratûra géé na i nee na ina pâ: «Wâ pwini, âna wâé co kaa pwiri wâ Pwina naîô [na caapwi co] na go dau mearié. Wâé kaa na go jèe nye pitòrigarié, ba dau wânûmoo tée. Â guwâ pitère dèel!»

⁶ Â wâ tèpa *câmu, âna rà tùu jûrurâ ma cigòboo goo pai wâgotâra.

⁷ Â é medarirâ wâ Iésu, â é tu naa goorâ ma ina târa pâ: «Guwâ cimadò! Â guwâ cibwaa nama wâgotâwâ!» ⁸ Úna rà tagòtûrà wâ tèpa câmu, â rà còo pâ jèe nye tà wailâ acari ma Iésu.

⁹ Úna rà tàbâtù boo cowa géé gòrojaa, â é tûâri târa wâ Iésu pâ: «Guwâ cibwaa ina târa cè jè âboro é pwi na ia guwâ còo, tiagoo é tòotù, na go mwa wâro cowa géé na aubâ wâgo *Pwina naîri âboro.»

¹⁰ Â rà tawèeri Iésu wà tèpa câmu pâ: «Rà ina tèpa *dotée goro ê Naèà pâ, wà Élia, âna é pwi a mara pâbéaa [kà pwi *Mesia, *pwi a pa-udò]. Âna gorodà?»

¹¹ Â é tòpi tàra Iésu pâ: «Ûu, é mara pâbéaa me wà Élia, ba na é tòpò bwàti diri pâ muru, naa na pai tâa wê. ¹² Êco na go ina tàwà pâ: É jèe nye me wà Élia. Â càra caa côoinaé é pâ âboro, â rà nye pwa tée é pwina èpà na nūmarà goo. Â wàrapwiri mwara naa good, na go o mwa tà pwamaagé còo goorà, wàgo Pwina naîri âboro.»

¹³ Â rà pâra nau tâmogòori wà tèpa câmu pâ [na é ina tàra wà Élia] âna é ina wà *Ioane Pwi a piupwaa.

É nama wâdé còwâ pwi jè èpo na pwa duée gooe

Maréko 9.14–32; Luka 9.37–45

¹⁴ [Na rà boome còwâ géee gòrojaa] wà Iésu ma wà tèpa câmu kêe, â rà tèepaa mari tèpa âboro.

Â é medari Iésu pwi jè âboro, â é tùu jùrué araé. ¹⁵ Â é ina tée pâ: «Pwi Ukai, gà meaari pwi naîô. Ba wàgooe duée na é nama é céca, â é po dau maagé goo. Na pâra pâara, âna é tùe naa na ânye ma najawé. ¹⁶ Â go jèe popaé me tà tèpa câmu'gà, â càcaa pâri ma rà nama é wâdé.»

¹⁷ Â é ina tàra wà Iésu pâ: «[Go nyi meaariwà] wâguwà tèpa âboro nabà! Ba bwaa câguwà caa cèikí, â guwà tèpa imwùru! Tiagoro wiidà na go o bwaa nye tà tâa jaa wà, ma pidâpwicâariò naa goowà? Popa me cai naani i pwi nari âboro èpo!» ¹⁸ É pwa i duée wà Iésu, â é ina tée pâ: «Gà còobé!» Â é còobé, â é nye wâdé kaa i pwi nari âboro èpo.

¹⁹ Géee na càué, na rà mwa nye tà tâa acari wà Iésu ma tèpa câmu kêe, â rà me burée, â rà tawèerié pâ: «Cina càcaa pâri ma bà pwa ma é còobé i duée?»

²⁰ Â é tòpi tàra pâ: «Wàrapwiri, ba dau kîri kaa cèikí kàwà. Â guwà tère bwàti, ba go ina tàwà é âjupâra pâ: Wiàna é cèikí kàwà, âna é dau kîri pwacèwii ji nari murunyabu*, â o pâri ma guwà ina târa jaa bèeni pâ: “Gà pâra” â ée pâra! Â o nye ticé cèna mwa caa pwacóé tàwà. { ²¹ Nye géee goro co é pwapwicîri tà Pwiduee, ma ipwanya†, na o pâri ma jè pacòobé é pwi pwâra duée bèepwiri. }

É ina mwara pai bà kêe

²² Géee na càué, â rà ipitiri naa napô Galilée wà Iésu ma wà tèpa câmu kêe. Â é ina tàra wà Iésu pâ: «O mwa icurio tà tèpa âboro, wàgo Pwina naîri âboro. Â rà mwa tâjùruo, ²³ â rà o mwa pwa ma go bà. Êco na, naa na béaracîé kâra tootù géee na càué, â go o mwa wâro còwâ géee na aubà.»

Ûna rà tère pwiri, â rà nye dau pikîri kaa wà tèpa câmu kêe.

Wâripù goro Wâra pwapwicîri

²⁴ Rà tèepaa pâ naa Capernaüm wà Iésu ma wà tèpa câmu kêe. Â wà tèpa *tò mwani wâripù goro *Wâra pwapwicîri, âna rà pâmari Pétèru, â rà tawèerié pâ: «Gona wà pwi caa kàwà, âna é nye tòpò mwara é wâripù, tàra Wâra pwapwicîri?»

17:10 Malachie 3.23 **17:12** Mataio 11.14 **17:13** Luka 1.17 **17:19** Mataio 10.1 **17:20**

Mataio 21.21; Maréko 11.23; Luka 17.6; 1 Korénito 13.2 * **17:20** Murunyabu—Grec: Pudòro moutarde (sénévé). Muru na dau kîri awé, êco na, na é cipu, â é pâ nau maina. (Còo Mataio 13.32.)

† **17:21** Ipwanya—Le jeüne. Còo Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadàra tii. **17:22** Mataio 16.21

17:24 Exode 30.13, 38.26

²⁵ Â é tòpi tàrà wà Pétéru pà: «Wè! Ûu! É nye wâri mwara!»

Gée na càué, â é tò naa wà [na é tâa wê wà Iésu]. Â é nye pò ma tùra wà Iésu, ma ina tée pà: «Simona, dà cè pai còo'gà? Wàilàapà cè pwina na é wâri é napuu[†]? Wà pwi apooro napò, é, wà pwi pàrame?»

²⁶ Â é tòpi tée wà Pétéru pà: «Wà pwi pàrame.»

Â é ina tée wà Iésu pà: «Ûu kaa, â wà pwi apooro napò, âna cãé caa wâriŒ.

²⁷ Êco na ju cibwaa tanoorirà. Gà pàra nau pwa pwé. Â jè àrawéa na gà téri, âna gà cébòaa pwé, â gà o pàmari mwani* naa na. Â gà popa ma wâripù kâju tàrà Wàra pwapwiciri.»

18

*Popai goro ipakîri ma ipwanauri èpà
Maréko 9.33–50; Luka 9.46–48*

Wà pwina é imaina naa na Mwachiri

¹ Na pwi pàara-bà, âna rà medari Iésu wà tèpa *cãmu kêe, â rà tawèerìe pà: «Gona wàilàapà cè pwi âboro na pwamuru naa gooé naa na *Mwachiri napwéretòotù?»

² Â é todà ji nari èpo, â é tòpòe boo naa nabibiu kàra, ³ â é ina tàrà pà: «Guwà tère bwàti, ba go ina tàwà è àjupàra pà: Wiàna cãgà caa ipakîrigà, ma gà wàra nyi nari èpo, â o cãgà caa tò naa na Mwachiri napwéretòotù. ⁴ Â wiàna gà ipakîrigà pwacèwii ji nari èpo bèeni, â gà pwi âboro imaina naa na Mwachiri napwéretòotù. ⁵ Â wà pwina é tòpigà naa na neeò, âna é tòpio.»

Gà cibwaa tanoori cèikì kèe!

⁶ «Gà cibwaa pwa ma gùmagù è cèikì* kà pwi âboro kòo, na é pwacèwii nari èpo. Ba è wârimuru'gà, âna o pwacèwii na jè tòo naa goro nyagà cè pé atù cèna maina, â jè tũgà naa nanumwiri—â o dau maina jii pwiri! ⁷ O nye ciburà wâru pà naigé mara èpà na o paari tãjè naa na gòropuu bèeni. Êco na é tojii wà pwi âboro na é popa pwi jè bée naa na naigé bèepwiri!

⁸ «Êkaa na, wiàna majoroé è ìgà, é, àgà, na gà pwa na èpà, â gà tapàgà, â gà tãjii naaiti jiiigà. Ba o wádé ba kãgà, wiàna gà tò naa na *âji wâro, pa caapwi ìgà, ma caapwi àgà. Dau pwaée'gà wiàna gà wéaari è du ìgà ma du àgà, â tũgà naa na ànye na ticé pwáadèrèe, â gà o pwamaagé còo naawê. ⁹ Â wiàna majoroé è àraporomeegà na gà pwa na èpà, â gà èrù tãjii. Ba o wádé ba kãgà, na gà tò naa na àji wâro, pa caapwi àraporomeegà. Dau pwaée'gà na gà wéaari è du àraporomeegà, â tũgà naa na ànye, naa na ére na gà pwamaagé còo naawê.»

¹⁰ «Guwà ipwacòowà pà, guwà péa ipwatétéri imudi tà ji pwi a cèikì naa good! Ba go ina tàwà è àjupàra pà: Wà tèpa *angela na rà jèpa wéaarirà, âna rà nye ciburà tâa jaa Caa kòo naanidò napwéretòotù. { ¹¹ Ba wãgo *Pwina naîri âboro, âna go me nau pa-udò tàpé na jèe tiàurà, ma naa tàrà è àji wâro. }

[†] **17:25** Wâri è napuu—Grec: Wâri è pà jèpapara wâripù (impòts). Naa jaa tèpa Roma, âna wà tàpé na rà tâa na tii kàra (citoyens), âna càra caa wâri è mwani wâripù. Wãco tàpé na rà tubatiâu naa goro paa.

Œ 17:26 É ina wà Iésu pà, wáé, âna wáé pwi àji apooro è wàra pwapwiciri. * **17:27** Mwani—Wâri pwi caapwi âboro naa na àrapàpé tòotù. Pâri tàrà wâripù kà du àrailu âboro. **18:1** Luka 22.24 **18:3** Mataio 19.14; Maréko 10.15; Luka 18.17 **18:5** Mataio 10.40; Luka 10.16; Ioane 13.20 **18:6** Luka 17.1–2 * **18:6** Pwa ma gùmagù è cèikì—é, Gà cibwaa nama é pwa na èpà. Grec: Nama é tûu. **18:8** Mataio 5.29–30 **18:10** Hébéru 1.14 **18:11** Luka 19.10

Ucina goro mutô na tiàué

¹² «Guwà jèe tère cai ni:

«Wà pwi jè è âboro, âna pwa 100 mutô kêe. Â wiàna tiàu pwi caapwi gée goorà, â é pwa dà? É naaco i 99 mutô, â é pâ nau mudàra i mutô kêe na ia tiàué. ¹³ Â wiàna é pâmarié, â na pwi tóotù-bà, âna é dau ipwadée goo i caapwi mutô, jii é 99 na rà nye tà tâa. Êkaa na guwà tère bwàti, ba go ina tàwà è âjupàra pâ: ¹⁴ O ipaiwà naa goo wà Caa kàwà† na wânidò napwéretòotù. Ba tàutée na tiàu cè jì pwi caapwi a cèikì naa good.»

Pwi a cèikì béegà na é pwa na èpà

¹⁵ «Wiàna é pwa {tâgà} cèna èpà wà pwi a cèikì béegà, â gà pâra marié, â gàu mara pitùra bwàti, â gà paari tée è èpà kêe. Â wiàna é pitère dàgà, â jèe wâdé, ba gà jèe popaé còobé jii è èpà. ¹⁶ Â wiàna câe caa tère, â [gà pwa è pwina wii naa na *Tii Pwicìri]: Gà popa cè caapwi, é, ârailu a cèikì, ma guwà pitùra ma wàé, ba ru mwa *paâjupàra è pwàra pitùra kàwà. ¹⁷ Â wiàna tàutée na é tèrewà, â gà ina târa diri è picaatâa. Â nabwé, wiàna [é pitèi è picaatâa pâ gà âjupàra, â] bwaa tàutée na é tère, â guwà cibwaa ipacé naa good, ba é pâ nau pwacèwii tapé na càra caa cèikì, ma tèpa *tò mwani wâripù [na rà pwà ma iau]‡.

¹⁸ «Guwà tère bwàti, ba go ina tàwà è âjupàra pâ: Diri è pâ muru na guwà papwicìri jii tèpa âboro naani gòropuu, âna wà Pwiduée, wà napwéretòotù, âna é papwicìri mwara. Â èdiri pâ muru na guwà panuâ naani gòropuu, âna wà Pwiduée wà napwéretòotù, âna é panuâ mwara.»

Guwà pwapwicìri naima!

¹⁹ «Jèpwi mwara: Wiàna tupédu ârailu gée goowà, âna ru caapwi naa goro cè pwina ru pwapwicìri naa goo, â wà Caa kóo na é wânidò napwéretòotù, âna ée mwa naa târu. ²⁰ Ba wiàna ârailu ma âracié na rà papitirirà ma pitèrèrà naa na neò, â na go wânabibiu kàra.»

Pwi ênawéna na câe caa pwanauri pwi bée

²¹ É medari Iésu wà Pétèru, â é tawèerié pâ: «Pwi Ukai, wiàna è tà ciburà pwa na èpà tóo wà pwi a cèikì béed, â go pwanaurié tiagoro wiidà? Tiagoro 7?»

²² Â è tòpi tée wà Iésu pâ: «Câgo caa ina tâgà pâ tiagoro 7, é, tiagoro 7 000\$. Gà nye tà pwanaurié taaci. ²³ Ba è Mwaciri napwéretòotù, âna pwacèwii ni:

«É mwa tâa pwi jè ukai. Â, na jè tóotù, â nùmee na é tâmogòori è jèpa kéredi kà tèpa ênawéna kêe jècaa. ²⁴ Â è tapoo naa goo pwi jèpwi. Â rà cia me tée pwina jèe too naa goro miliò è kéredi kêe, âna pâ miliò*. ²⁵ Â jèe càcaa pâri ma é pitòowâri.

«Â è tûari wà pwi ukai pâ: “Icurié pwacèwii pwi âboro na ticé tàrù kêe. Icuri mwara wâdée, ma wà pa èpo kêe, ma è pâ neemurué! Icuri diri, ba na pai pitòowâri kêe è kéredi kêe!”

18:12 Luka 15.4-7 † **18:14** Caa kàwà—é, Caa kóo. **18:15** Luka 17.3; Galatia 6.1 **18:16**

Deutéronome 19.15; Ioane 8.17 ‡ **18:17** Pinaanapò nabibiu kà tèpa cèikì, âna muru na âjimuru. Wiàna wà pwi béjé na é pwa na èpà, âna tàutée na é bié, â âjupàra pâ, o càcaa tâbawée è pinaanapò nabibiu kâjé ma wàé. Éco na, napàrajé na jè ciburà pwanaurié (còo nee tii 21). Â càcaa pâri ma jè pitèié (còo Mataio 7.1). **18:18** Mataio 16.19; Ioane 20.23 **18:19** Maréko 11.24; Ioane 15.7 **18:22** Luka

17.4 § **18:22** 7000—Grec: 70 fois 7. Ucina co goro nimaro na dau maina. * **18:24** Pâ miliò—Grec: Dix mille talents. Caapwi talent, âna wâri pwi caapwi âboro naa na 20 najà.

²⁶ «Èco na wà pwini, âna é tùu jùrué ara pwi ukai, â é i, ma ina tée pâ: “Go ilagà pâ, gà tàpo dàpwicâarigà, ba go mwa nye pitôowâri tâgà diri!”

²⁷ «Â wà pwi ukai, âna é dau mearié, â é catura tâjii i kéredi kée, â é panuâé ma é pâra.

²⁸ «Â nabwé, â é pâra i pwi ênawéna, â ipitiru ma i pwi bée goro wakè na ia é pa jiié ji caapwi mwani atù†. Â é tâjuru pwiibà, â é cèrunyee ma ina tée pâ: “Gà piawài, ma gà pitôowâri i mwani kôo!”

²⁹ «Â é tùu jùrué wà pwiibà na araé, ma ina tée pâ: “Go ilagà pâ, gà tàpo pidàpwicâarigà, ba go mwa nye pitôowâri tâgà!”

³⁰ «Èco na tàu tà wà pwini, â é pwa ma tûé naa na karapuu, tapacîri cè pai o mwa pitôowâri kée diri i kéredi.

³¹ «Â wà tèpa wakè béeru, âna rà pò goo, â dau èpà tàrà‡. Â rà pâra nau piciapwà tà pwi ukai kàra.

³² «Â é todà i pwi ênawéna bèeni i pwi ukai, â é ina tée pâ: “Gà pé pwi ênawéna na piticèmururu naa googà! Ba ia go catura tâjii diri i kéredi'gà na po dau maina, ba ia gà me nau po i good! ³³ Â wâgà mwara na pwiri gà nye gére meari pwi béégà, wàra pai mearigà kôo!”

³⁴ «Â é po dau putàmu wà pwi ukai, â é nama tâjuru i pwi ênawéna, ma tòpòé naa na karapuu. Â é pwa wârimuru tée, tapacîri cè pai o mwa pitôowâri kée, diri è pâ kéredi kée.»

³⁵ [Â é tubanabwé è ucina bèepwiri wà Iésu, â é ina pâ]: «O ipaiwà pwina é pwa tâgà wà Caa kôo nidò napwéretòotù, wiàna câgà caa pwanauri pwi a cèiki béégà, géé na âji pwâranûmagà. Nabwé.»

19

Popai goro piéa ma tapàgà piéa

Maréko 10.1–12

¹ Ûna é ina diri è pwiibà wà Iésu, â é pâra géé napô Galilée, naa na ére *Judée géé còwà kàra nairiwà Ioridano. ² Â wâru pâ âboro na rà pâra wiâé. Â é pwa ma rà wâdé còwà wà tàpé géé goorà na rà maagé.

³ Â rà me burèe wà pâra tèpa *Farasaio, â pwa na rà pwa tûa tée. Â rà tawèrié pâ: «Gona pwa tàrù, kà pwi jè âboro, naa na é *Naèà, na é tù tà tò wâdèe? O dà cè majoroé ma é tù tée?»

⁴ Â é tòpi tàrà wà Iésu pâ: «Gona câguwà caa pûra è pwina wii naa na *Tii Pwicîri? Ba jèe wii pâ, naa na autapoo goo, âna é tòpò wà pwi paaò ma wà tò ilàri wà Pwiduée. *Genèse 1.27* ⁵ Â é ina wà Pwiduée pâ: *Â géé goo kaa pwiri, âna é panuâ du nyaa ma caa kée wà pwi paaò, ba na ru pitâa ma wà tò wâdèe. Â, na wàrapwiri, â wàilu âna ru pâra nau caapwi.* *Genèse 2.24*

⁶ «Â ékaa, na go ina tàwà pâ: Càcaa mwa caa ârailu âboro, â ru jèe pwacèwii caapwi âboro. Â guwà cibwaa tipi còwà è pwina é jèe piinaimari wà Pwiduée!»

† **18:28** Ji caapwi mwani atù—Grec: 100 mwani pwa (deniers). Pai ina wèe pâ, dau kîri awé jii è kéredi kée (10 000 talents = 60 000 000 deniers). ‡ **18:31** Dau èpà tàrà—é, Rà po dau pikîri. **18:34** Mataio 5.25–26 **18:35** Mataio 6.15; Maréko 11.25; Éfeso 4.32; Kolosé 3.13 **19:4** Genèse 1.27, 5.2 **19:5** Genèse 2.24; Éfeso 5.31

7 Â rà tòpi tée wà tèpa Farasaio pà: «Wiàna wàrapwiri, â gorodà na é ina wà *Moosé pà, pwa tàrù kà pwi âboro ma é panuâ còwà tò wádèe, wiàna é wii é tii bétapàgà piéa?»

8 Â é tòpi tàra wà Iésu pà: «É naa tàrù tàwà wà Moosé, ba po dau gòo é púruwà! Êco na, naa na autapoo goo, âna càcaa wàrapwiri. 9 Êkaa na go ina tàwà pà: Gà cibwaa tù tà tò wádàgà na càcaa tò a toomura* (câé caa ciâa jiigà). Ba wiàna gà tù tée, â wiàna gà jèu éa còwà, â gà pà nau toomura (ba gà ciâa jii tò wádàgà béaa).»

Pwa pàra tàpé na càra caa éa

10 Rà ina tà Iésu wà tèpa *câmu kée pà: «Wiàna wàrapwiri, â wádé na ticé piéa!»

11 Â é tòpi tàra pà: «Ê pwi popai-bà, âna o càcaa wàrapwiri ba kêra diri pà âboro†. Êco na wà Pwiduée, âna é nama wàrapwiri co naa goo pàra tàpé. 12 Ba nye pwa pàra tàpé na càra caa éa, ba càcaa pâri, géé na aupitéparà. Â pwa pàra tàpé na càcaa pâri ma rà ipwénaí, géé goro é pwina rà pwa naa na naiirà wà pàra tèpa âboro†. Â pwa pàra tàpé na càra caa éa goro *Mwaciri napwéretòotù. [Ba nùmarà na rà piénawéna bwàti kà Pwiduée.] Â wà pwina pâri tàra ma é tòpi pwàratùra-bà, â wádé na é tòpi!»

É pwényunyuaári nyi nari èpo

Maréko 10.13–16; Luka 18.15–17

13 Géé na càuè, âna rà medari Iésu wà pàra tèpa âboro. Â rà cia me tée é nyi nari èpo kàra, ba na é tòpò iê naa gòrà ma pwapwicíri ba kàra. Êco na wà tèpa câmu kée, âna rà pwa i tèpa âboro, ma pacoora.

14 Êco na é ina tàra wà Iésu pà: «Guwà naaco nyi tèpa nari èpo, ma rà medario! Guwà cibwaa pacoora! Ba napwa é Mwaciri napwéretòotù, âna o kêra é pà âboro na rà wàra é nyi nari èpo.»

15 Â é tòpò iê Iésu naa gò nyi nari èpo, [â é *pwényunyuaárirà]. Â géé na càuè, â é pàra géé na ére bèepwiri.

Pwi âboro na po dau pwa neemurué

Maréko 10.17–31; Luka 18.18–30

16 Ūna bwaa gére wàrapwiri, â é nye tèepaa kaa wà pwi jè âboro èpo dopwa, â é tawèeri Iésu pà: «Pwi a pwa pupúra, dà cèna go pwa cèna o wádé, ba na o tãa tòo é *wàro dàra gòiri jaa Pwiduée?»

17 Â é tòpi tée wà Iésu pà: «Gorodà na gà tawèerio goro é pwina wádé? Nye caapwi co wà Pwina é wádé. Â wiàna nùmagà na tãa tâgà é *âji wàro, â gà pitère dàra é pà Naèa kée.»

18 Â é ina tée wà pwiibà, pà: «Gona dà é pà naèa kée?»

Â é tòpi tée wà Iésu pà:

19:7 Deutéronome 24.1–4; Mataio 5.31 19:9 Mataio 5.32; 1 Korénito 7.10–11 * 19:9 Gà cibwaa tù tà tò wádàgà... é, Gà cibwaa tù tà tò wádàgà, êco wiàna tò ilàri na ia pwicíri ma gàu piéa. † 19:11 Grec: Càcaa édiri pà âboro na pâri ma rà tòpi é pwiibà. ‡ 19:12 2e phrase—Na nyamanya kà pàra tèpa âboro napwiri, âna wà tèpa âboro bèepwiri (na ina goorà pà *enuque*), âna pitòrigarirà ba na rà piénawéna kà tò ilàri ukai. 19:14 Mataio 18.2–3 19:17 Lévitique 18.5; Luka 10.28 19:18 Exode 20.12–16; Deutéronome 5.16–20

«Gà cibwaa tètámwara áboro;
 Gà cibwaa toomura (gà cibwaa cîâa jii tô wâdàgà, é, wà pwi éagà);
 Gà cibwaa mura;
 Gà cibwaa ina cè popai na pwâ, naa goo cè pàra áboro^S.
 19 Gà papwicîri du nyaa ma caa'gà; *Exode 20.12–16*
 Gà meari tèpa áboro *pwacèwii é pai pimeaarigà còwâ.» *Lévitique 19.18*

20 Á é tòpi tée wà pwiibà, pâ: «Édiri pâ naèà-bà, âna go jèe pitère dàra kaa. Á o dà cèna go pwa mwara?»

21 Á é tòpi tée wà Iésu pâ: «Wiàna nümagà na nye po wádé bwàti é pâ tûâ'gà na ara Pwiduée, â gà pàra, â gà nye icuri kaa diri é neemurugà, â gà naa é mwani wâri wée tà tàpé na ticè kàra. Ba na wàrapwiri, âna o pwa cè wádé'gà† naa jaa Pwiduée. Á gà me wiâô.»

22 Á wà i pwi áboro, âna é po dau pikîri, ba po dau pwa neemurué. Á é pàra.

Pai tò naa na Mwaciri

23 Á é ina wà Iésu tà tèpa câmu kèe pâ: «Guwà tère bwàti, ba go ina tàwà é âjupàra pâ: Wà pwi áboro na dau pwa neemurué, âna dau pwacoé târa ma é tò naa na Mwaciri napwéretòotù. 24 Gona é kaamela‡, âna pâri ma é tò na é pwêe goro kaju^S? Bwa, pwacoé! Á go ina tàwà pâ: Wà pwi áboro na dau pwa neemurué, âna mwa nye dau pwacoé tée awé, ma é tò naa na *Mwaciri kà Pwiduée.»

25 Á rà nye po dau pò wà tèpa câmu kèe, â rà ina pâ: «Á gona wàilàapà cè pwina o pârié ma é udò [ma tâa tée é âji wâro]?»

26 Á é niàrirà wà Iésu, á é ina tàra pâ: «Naa goo wà tèpa áboro, âna càcaa pâri. Éco na, diri kaa é pâ muru, âna pâri wà Pwiduée.»

27 Á é tòpi tée wà Pétèru pâ: «Gà còo! Wàibà, âna bà jèe nye po panuâ diri, ba na bà pàra wiâgà ma bà tèpa câmu'gà. Á gée goo pwiri, â o dà cèna bà tòpi?»

28 Á é tòpi tàra wà Iésu pâ: «Wàéppwiri. Á guwà tère bwàti, ba go ina tàwà é âjupàra pâ: Ée mwa tòotéri ma âmué diri é pâ namuru wà Pwiduée. Á, na pwi tòotù-bà, âna wâgo, *Pwina naîri áboro, âna go o mwa tâa gò é autâa kòo, naa na pai maina ma muugère kòo. Á wâguwà na pàra wiâô, âna guwà o tâa gò é pâ 12 autâa, ba na guwà pitùâ kàra é 12 wâao *Isaraéla.

29 «[O mwa wâru pàra] tàpé na rà o panuâ pwârawâ ma aupwanapô kàra, [ba na rà pàra wiâô. Á rà o cau panuâ] tèpa aéjii kàra, ma wà pa naigé kàra, ma du nyaa ma caa kàra, ma èpo kàra, good. [Á wà diri tàpé na rà wàrapwiri] âna rà o mwa cau tòpi cè muru na piwéna awé, na dau maina ma dau wâru! Á jèpwi mwara, âna wà Pwiduée, âna ée mwa naa tàra é wâro dàra gòiri jaaé. 30 Wâru tàpé na rà pâbéaa nabà, na rà o mwa caa pwicò widàuru. Á wâru tàpé na rà pwicò nabà, na rà o mwa caa pâbéaa widàuru.»

^S 19:18 Gà cibwaa ina cè popai na pwâ... Pai ina wèe pâ, gà cibwaa wàrapwiri naa na aupitèimuru.

19:19 Exode 20.12–16; Lévitique 19.18 * 19:19 Tèpa áboro—Grec: Pwi áboro na é tàmwünyabwerigà, é, pwi jènèregà. † 19:21 Cè wádé'gà—Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Neaapiâ'gà. ‡ 19:24 Kaamela—Chameau. Pai ina wèe ni pâ, é macii na po dau maina. ^S 19:24 Kaju—Aiguille. Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Do. 19:26 Job 42.2 19:28 Mataio 25.31; Luka 22.30; Auinapàpàri 3.21 19:30 Mataio 20.16; Luka 13.30

20

Ucina goo tèpa wakè na ipaiwà pai wàrirà

1 [É ina mwara wà Iésu pâ]: «É *Mwaciri [apwéretòtù, âna pwacèwii mwara é pwini:

«É mwa tâa wà pwi apooro nadipâa, âna é mwa còobé na bwaa dàuru naa na aupwa jèna, ba na é mudàra cè tèpa wakè kèe. ² Â é pâmari pàra tàpé, â rà jèe pitèrerà pâ, na é wàrirà, âna wâri wàra caapwi tòotù goro wakè*. Â é panuàrà pâ naa na aupwanapô. ³ Wâpâ gòro 9 ineretòotù dàuru, â é còobé mwara naa na aupwa jèna. Â é còo† pàra tàpé na nye ticè na rà pwa. ⁴ Â é ina tàra pâ: “Tàpéebà! Guwà pàra mwara, nau wakè na i aupwanapô kòo, â go mwa nye naa cè wâriwà cèna pâri.”

⁵ «Â rà pàra. Â wà pwiibà, âna é còobé còwâ na po gopaé, â é popa me mwara pàra tèpa wakè. Â ipaiwà mwara na âracié ineretòotù na càuru ija.

⁶ «Â nabwé, â é còobé mwara, wâpâ gòro 5 ineretòotù, â é pâmari pàra tàpé mwara na rà nye tàgère pitabéaa cùu‡. Â é tawèerirà pâ: “Tàpéebà, gona guwà nye tàgère pwa dà? Nye ticè cèna guwà pwa?”

⁷ «Â rà tòpi tée pâ: “Wàrapwiri, ba nye ticè cè pwina é popabà ma bà wakè.”
«Â é ina tàra pâ: “Wâguwà mwara, guwà pàra nau wakè na aupwanapô kòo.”

⁸ «Â pâ nau bàrane, â é ina tà pwi caa kàra wakè kèe pâ: “Gà todà me tèpa wakè, â gà piwàrirà jècaa. Â gà mara wâri tàpé na ia rà pwicò goro wakè, â gà mwa tubanabwé naa goo tèpa mara wakè.”

⁹ «Â wà tàpé na ia rà mwa wakè pwicò, âna rà mara me. Â rà tòpi wàrirà—wâri wàra caapwi tòotù goro wakè. ¹⁰ Úna rà còo pwiri wà tàpé na ia rà mara tapoo wakè, â rà tà niimiri pâ, ‘Wâdé, ba jè o tòpi cèna piwéna!’

«Éco na rà nye tòpi mwara wàrirà, na wâri wàra caapwi tòotù goro wakè, pwacèwii tèpa wakè pwicò. ¹¹ Â rà putàmu naa goro i pwi apooro aupwanapô, ¹² â rà ina tée pâ: “Wà tàpéeni, âna rà mwa tèepaa pwicò, â caapwi ineretòotù co na rà wakè na, â gà nama ipaiwà é wàribà! Na wàibà, na bà wakè bamwara tòotù ma cìribà tòotù!”

¹³ «Â é tòpi tà pwi jè ârapàaràrà wà i pwi apooro aupwanapô. Â é ina tée pâ: “Pwi béed, gà cibwaa niimiri pâ go piwámigà\$. Ba ia ju jèe nye pitèjeju naa goro i wàrigà. ¹⁴ Gà popa mwani'gà, â gà pàra. Ba nùmoo na go naa tà tàpé na rà pwicò'gà, cèna ipaiwà ma wàgà. ¹⁵ Nye pwa tarù kòo ma go pitùà naa goro mwani kòo. Cina gà piboo na go pwa na wâdé tà pàra tàpé?”»

¹⁶ [Â é tubanabwé é ucina bèepwiri Iésu, â é ina pâ]: «Wà tàpé na rà pwicò, âna rà o mwa pàbéaa. Â wà tàpé na rà pàbéaa, âna rà o mwa pwicò. Nabwé.»

*É jèu ina mwara pai bà ma wâro còwâ kèe**Maréko 10.32–34; Luka 18.31–34*

¹⁷ Rà bwaa nye gére too naa *Iéruusaléma wà Iésu ma wà tèpa 12 a *câmu kèe. Â, na rà gére pàra, â é poparà iti, â é ina tàra pâ: ¹⁸ «Guwà tère. Nabàni, âna jè

* 20:2 Wâri wàra caapwi tòotù goro wakè—Grec: Caapwi mwani pwa (denier). Ipaiwà é mwani na é naa tàra naa na pâ nee tii 9,10,13. † 20:3 Còo—Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Nià gò. ‡ 20:6 Pitabéaa cùu—Trainer, flâner, errer. § 20:8 Lévitique 19.13; Deutéronome 24.15 ¶ 20:13 Piwâmi (é, ipawâmi, ipaûmi, ipaômi)—Tromper. ¶ 20:16 Mataio 19.30; Maréko 10.31; Luka 13.30 ¶ 20:18 Mataio 16.21, 17.22–23

too naa Iérusaléma. Â naawê, âna o panuô, wâgo *Pwina naîri âboro, tà tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwaaîlò, ma wà tèpa *dotée goro ê Naèà. Â rà o mwa tèio tiagoro na o tètàmwaraô. ¹⁹ Â rà o panuô tà tàpé na càra caa tèpa *Juif. Â wàilà, âna rà o piècaario. Â rà o pàdio goro ubati, â rà o tanamiriô naa goro *kurucé, tiagoro pai bà kôo. Êco na, naa na béaracié kâra tòotù géé na càùé, âna go o mwa wâro còwâ géé na aubâ.»

Wâdé na jè tèpa âboro kîri
Maréko 10.35–45

²⁰ Géé na càuru pwiri, â rà medari Iésu wà tô wâdâ Zébédée, ma wà tupédu naîé. Â é tùu jùrué araé wà tóoni, ma é ilari jiié jè muru.

²¹ Â é ina tée wà Iésu pâ: «Dà cèna nūmagà goo?»

Â é tòpi tée pâ: «[Bà tâmogòori pâ] gâ mwa tâa gòro autâa'gâ, na Mwcirigâ, ma pitûâ naa goo diri. Â wâdé na gâ nama ru tâa goro du jèneregâ wà tupédu naîô bèeni—pwi jèpwi naa gòro âji îgâ, â pwi jèpwi naa gòro aèmwù'gâ?»

²² Â é ina tà i tupédu aèjii wà Iésu pâ: «Câgâu caa tâmogòori é pwina gâu ilari. Gona nūmau na gâu wâdo é na wârado na go o wâdo? [Pâri ma gâu tòpi mwara é pâ aré ma tòina kôo?]

Â ru tòpi tée pâ: «Akaé, o pâribu.»

²³ Â é ina târu pâ: «Ûu kaa, gâu o wâdo na wârado bèepwiri go wâdo. Êco na o càcaa wâgo na go pitûâ pâ, wàilàapâ na o tâa gòro âji îô, ma gòro aèmwù kôo. Â nye wâco Caa kôo, na é jèe nye pwabwâti é autâa bèepwiri, ba kà pâra tàpé na é nye pitòrigarirà.»

²⁴ Ûna rà tère é pwâratùra bèepwiri wà tèpa 10 a câmu béeru, â rà putâmu naa goo tupédu aèjii bèepwiri.

²⁵ Â é todàra wà Iésu, â é ina târa pâ: «Guwâ còo, naa jaa wà tàpé na càra caa tèpa âboro kà Pwiduée*, âna wà tèpa ukai, âna rà pitûâ†, ba na rà còogai tèpa âboro. Â wà tàpé na rà imaina, âna rà pwa kúu târa. [Â rà niimiri pâ dau pwamuru naa goorâ.] ²⁶ Â naa goowâ, âna o càcaa wàrapwiri. Ba wà pwina nūmee na é pwi âboro imaina, â wâdé na é pâ nau piâboro kîri kàwâ. ²⁷ Â wà pwina nūmee na é pitûâ kàwâ, âna wâdé na é piâboro kîri kàwâ. ²⁸ Wâdé na guwâ pwacèwii, wâgo Pwina naîri âboro. Ba câgo caa me, ba na guwâ piâboro kîri kôo. Go me, nau piâboro kîri kâra pâ âboro. Â go me, ba na go panuâ é wâro kôo, ba na go wâri ma tipi pâ âboro na wâru.»

É nama ru niâ tupédu a bwi
Maréko 10.46–52; Luka 18.35–43

²⁹ Râ còobé géé na càuru pai pâra kâra naa Iériko wà Iésu ma wà tèpa câmu kêe. Â dau wâru tèpa âboro na rà pâra wiârâ.

³⁰ Pwa tupédu a bwi na ru tâa bàra naigé, â ùna ru tère pâ é tèepaa wà Iésu, â ru nye tà tomara too pâ: «{Pwi Ukai,} *Pwina naî Davita, gâ meaaribu, â gâ pitu tâbul!»

20:21 Mataio 19.28; Luka 22.30 **20:22** Mataio 26.39; Ioane 18.11 **20:25** Luka 22.25–26

* **20:25** Naa jaa wà tàpé... Grec: Naa jaa pâ Ba. † **20:25** Pitûâ—Râ ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Ipâdipopai. **20:26** Mataio 23.11; Maréko 9.35 **20:28** Luka 22.27; Filipi 2.7

³¹ Â rà kànariru ê pâ âboro, ba na rà pacooru. Êco na ru mwa nye dau to too kaa burà ina pâ: «Pwi Ukai, Pwina naî Davita, gà meaaribu, â gà pitu tâbu!»

³² Â é têreru wà Iésu, â é coo, â é tomara too pâ: «Dà cèna pwina nūmau goo? Dà cèna pâri ma go pwa ba kàu?»

³³ Â ru tòpi tée pâ: «Pwi Ukai, na gà tàpiri du âraporomeebu ma bu niâ.» ³⁴ Â é dau meaariru Iésu, â é tu naa goro i du âraporomeeru. Â ru jèe nye niâ kaa, wàra béaa. Â tapoo na tòotù bèepwiri, â ru nye pâra wiâ Iésu kaa.

21

É tò naa Iérusaléma wà Iésu

Maréko 11.1–24; Luka 19.28–48; Ioane 12.12–19

¹ Rà bwaa gére pâra dâra *Iérusaléma wà Iésu ma wà tèpa *câmu kée. Â rà pâmwünyabweri Bethfagé, ê village na wâmwünyabweri ê gòrojaa Élaio*. Â é mara panuâ pâ du ârailu a câmu kée wà Iésu.

² Â é ina tàru pâ: «Gàu pâra naa na village bèepwiri na tâa béaa kâjê. Â gàu o pâmari naawê è jè buriko, na tòoé goro utâpwe, ma è naîê. Â gàu tipiru, â gàu poparu me tóo. ³ Â wiâna rà tawèeriu goro cèna gàu pwa, â gàu tòpi târa pâ, na gàu poparu pâdari wà Pwi Ukai, â rà o panuâru.»

⁴ Ê pai pwa wèe bèepwiri, âna tèepaa, ba na pacoo i pwi ia é ina wà Pwiduée, na é naigé mee pwi péroféta kée, pâ:

⁵ *Gà ina târa ville Iérusaléma, pâ:*

*“Gà côo, co tô ilâri *Siona,
é me dàgà wà Pwi Ukai’gà!*

Dau moo pwâranümee,

ba é me na tâbwâti.

É tâa gò buriko,

ma nari buriko,

macii na é pa nakake.”

Ésaie 62.11; Zakarie 9.9

⁶ Â ru pâra i tupédu a câmu, â ru pwa diri é pwina é ina tàru wà Iésu. ⁷ Â ru dàti me i nyaa kâra buriko bau i naîê, â ru tòpò pâ ârabwée kàru naa gòru. Â é mwa tâa gò [i nari buriko] wà Iésu, â é papâraê.

Rà pwamainâé tèpa âboro

⁸ Wâru ê pâ âboro na rà pòpwara béaa kée naa gòro naigé è pâ ârabwée kâra, [ba na rà pwamainâé]. Â wà pâra tàpé, âna rà tépàgà îri upwâra na bwùu, â rà tòpò wii naigé. ⁹ Â wâru pâ âboro na rà pâbéaa ma rà pwicò kà Iésu. Â rà cau tomara too pâ:

«Hosana ma ipwamainâ

tâ *Pwina naî Davita!

Cidòri nyuâa pwi âboro,

na é me naa na nee Pwi Ukai!

Psaume 118.26

Hosana ma cidòri!

* 21:1 Gòrojaa Élaio—Mont des Oliviers.

21:5 Zakarie 9.9

21:9 Psaume 118.25–26

Pwamaina Pwi Ukai
na é wâddòiti awé!»

¹⁰ Ûna é tèepaa pâ naa Iérusaléma wà Iésu, â po dàpàgà târa diri é pâ âboro na ville, â rà pitawèerirâ pâ: «Wàilàapà pwi âboro bèeni?»

¹¹ Â rà tòpi târa pâ âboro na rà pâra wiâé, pâ: «Wà Iésu, géé Nazareth wà Galilée. Wàé kaa i pwi *péroféta [na ia jè tapacîé].»

É pacòobé tèpa pi-icu

¹² É tèepaa pâ naa na *Wâra pwapwicîri wà Iésu, â é pacòobé tèpa gére pwa jèna, géé na [gòroigé kâra] Wâra pwapwicîri. Â é pugòboori é pâ taapà naa goo tèpa pitòotéri mwani, ma é pâ autâa kâ tàpé na rà pi-icu marü†. ¹³ Â é ina târa pâ: «É ina wà Pwiduée naa na *Tii Pwicîri, pâ: *O mwa ina goo é wâ kôo, pâ, wâ târa pwapwicîri. Ésaïe 56.7* Éco na wâguwà, âna guwà gére pwa ma aucârù kâ tèpa mura!»

¹⁴ Géé na càuru pwiri, â wâru tàpé géé goo tèpa bwi ma tèpa bee, na rà medari Iésu naa na Wâra pwapwicîri, â é nama tiâu maagé kâra. ¹⁵ Â wà tèpa caa kâ tèpa pwa *ârapwailò, ma wà tèpa *dotée goro é Naèà, âna rà côo é pâ muru bèepwiri na é pwa wà Iésu—muru na wâdé, na jè pò goo. Â rà côo mwara pâ èpo, na rà gére uu naa na Wâra pwapwicîri ma ina pâ: «Hosana! Pwamaina Pwina naî Davita!»

Â rà putâmu naa gooé wà tèpa pitûâ-bà, ¹⁶ â rà ina tée pâ: «Pwiibà, wâna, câgà caa tère é pwina rà gére ina pâ èpo bèeni?»

Â é tòpi târa pâ: «Akaé. Â câguwà caa mu pûra é auwii goo, na wâna Tii Pwicîri? Ba jèe wii pâ:

*Gà nama rà pwamainagà
pâ èpo ma nari èpo.»*

Psaume 8.3

¹⁷ Â é pâra jiiirà wà Iésu, â é còobé géé na ville ma é pâra naa na village Bétani. Â é mwa puu wê.

É pinajajai upwâra wâi

¹⁸ Na dàuru kèe, na bwaa dàuru, â é wâjué me naa na ville wà Iésu. Ûna é pâmwünyabweri i ville, â é copwa. ¹⁹ Â é côo jè *upwâra wâi naa bàra naigé. Â é pâra nau coo goo, éco na nye po dooé co‡. Â é pinajajaié, ma ina pâ: «O câgà mwa caa pwâ dâra gòiri!»

Â é nye mwari kaa. ²⁰ Ûna rà côo i upwâra wà tèpa câmu kèe, â rà po dau pò, â rà ina tée pâ: «Gorodà na é nye awâi goro mwari kaa?»

21:12 Ioane 2.13–22 † **21:12** Tâpé na rà pi-icu marü—Wà tèpa Juif na rà wâro na é pâ napô na tâiti, âna rà mu me naa na Wâra pwapwicîri wà Iérusaléma. Â rà wâri é pâ macii târa pwa ârapwailò. Â rà tòotéri mwara é mwani târa bépitu, ba papwicîri naawé, é mwani kâ tèpa Roma. Â wà tèpa pi-icu macii ma wà tèpa pitòotéri mwani, âna rà pa mwani goo pwiri. **21:13** Ésaïe 56.7; Jérémie 7.11 **21:16** Psaume 8.3 ‡ **21:19** Po dooé co—Ité na ticé pwâra pwi wâi bèepwiri, ba du ârailu pâra na naja na rà tòpò pwêe pâ upwâra wâi. Pwiri ucina goo é Ba Isaraéla. Côo Upwâra wâi naa na Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadâra tii.

²¹ Â é tòpi tàrà wà Iésu pà: «Guwà tère bwàti, ba go ina tàwà è àjupàrà pà: Wiàna guwà cèikí, à wiàna càguwà caa pidumapié, à o pàri ma guwà pwa è pwina go pwa tàrà i upwàrà bëeni. À pàri mwara ma guwà ina tàrà è jaa bèepwiri pà: “Gà boo naa nawìa!” À o nye wàrà.

²² «À wiàna guwà pwapwicíri tàrà ilari è jè muru, à na guwà cèikí naa goo, à ée mwa pacoo wà Pwiduée.»

*É patère tèpa pitúà kà tèpa Juif
Maréko 11.27–12.12; Luka 20.1–19*

²³ É tò naa na Wàrà pwapwicíri wà Iésu, à é pacàmuri pà àboro.

À wà tèpa caa kà tèpa pwa àrapwaaìlò, ma wà tèpa pitúà, àna rà me burèe, à rà tawèerié pà: «Wàilàapà na naa tàrù tàgà, ma gà pwa è pà muru na gà pwa? Wàilàapà na cùrugà?»

²⁴ Â é tòpi tàrà pà: «Wàgo mwara, àna go bwaa nama tawèeriwà goro ji caapwi muru. À wiàna guwà tòpi tóo bwàti, à go mwa ina tàwà pwi a naa tóo tàrù ma go pwa. Wàéni: ²⁵ Wàilàapà na naa tàrù tà Ioane ma é *piupwaa? Wà Pwiduée, é, wà tèpa àboro?»

À rà dau pitùrà goo, à rà pi-ina tàrà pà: «Wiàna jè tòpi pà: “Tàrù géee jaa wà Pwiduée” à ée mwa ina tàjè pà: “À gorodà na càguwà caa cèikí naa goo è pwina é ina tàwà wà Ioane?” ²⁶ À wiàna jè tòpi tée pà: “Tàrù géee jaa tèpa àboro co” à géewé, àna jè ipwacòjè goo tèpa àboro na rà cèikí naa goo Ioane!»

Ba rà cau cèikí ba gòo wà tèpa àboro pà é pwi péroféta [na é pame è popai géee jaa wà Pwiduée].

²⁷ Â wà tèpa pitúà, àna rà tòpi tà Iésu pà: «Ìi, càbà caa tàmogòori.»

À é ina tàrà wà Iésu pà: «À wàgo mwara, àna o càgo caa ina tàwà pà, wàilàapà na naa tàrù tóo ma go pwa è pwina go pwa.»

Ucina goro tupédu aéjii

²⁸ [É pwa ucina tàrà wà Iésu pà]: «Guwà tère cai ni:

«Rà mwa taa wà pwi jè àboro ma tupédu naifé. À é ina tà pwi jèpwi pà: “Pwina naifé, gà pà nau wakè na aupwanapò nabà.”

²⁹ «À é tòpi tée pwini pà: “Tàutòo.”

«Éco na, géee na càuè, àna é pinünüma naa goo i pai tòpi kèe tée. À é nye pâra nau wakè na aupwanapò.

³⁰ «À é ina wà caa kàru tà pwi jèpwi pà: “Pwina naifé, gà pà nau wakè na aupwanapò nabà.”

«À é tòpi tée pà: “Ùu, wádé co caa. Go o jèe pâra.” Éco na cáe caa pâra.

³¹ «À wàilàapà na tupéebà, na pwa è càbawádé kà caa kàru?»

À wà tèpa caa kà tèpa pwa àrapwaaìlò ma wà tèpa pitúà, àna rà tòpi tée, pà: «Wà pwi a pàbéaa.»

À é ina tàrà wà Iésu pà: «Guwà tère bwàti, ba go ina tàwà è àjupàrà pà: [Wà tàpé na guwà tétérirà—] wà tèpa *tò mwani wàripù, ma wà pa ilàri gòronaigé, àna rà o taa na autaa kàwà na *Mwaciri kà Pwiduée. ³² Ba é medariwà wà *Ioane Pwi a piupwaa, ba na é paari tàrà è Ba *Isaraéla é naigé na *tàrù na ara Pwiduée. À càguwà caa cèikí naa gooé. Éco na wà tèpa tò mwani wàripù,

ma wà pa ilàri gòronaigé, âna rà nye cèikî naa gooé. Â, na guwà côo pâ, rà cèikî, â câguwà caa pinünüma naa goo, ma guwà cèikî mwara naa gooé.»

Ucina goo tèpa wéaari nadipâa

³³ «Guwà tère jè ucina:

«É mwa tâa pwi apooro nadipâa§. Â é mwa câmi aupwanapô kêe. Â é mwa bariwâri goro é auba, â é mwa îri pwêe, ba na aucòogai é pwâra dipâa. Â é mwa bari é wâ na dau gòri too, ba na aucibèri* wâra é nadipâa. Â nabwé, â [é niimiri pâ, na é pâra nau ipokâa naa jè napô, â] é wâri pâra tèpa âboro, ba na rà wéaari i na aupwanapô kêe. Â é pâra.

³⁴ «[Paé pâ parui, paé, paé, paé...] tèepaa naa na pâara na o pétâ pwâra dipâa na. Â é panuâ pâ tèpa ênawéna kêe, ba na rà tòpi jii tèpa wéaari nadipâa cè kêe géé goro é piûnya. ³⁵ Êco na rà pâdi pwi jè ênawéna, â rà pôtâmwara pwi jèpwi, â rà èi pwi béaracié goro atü. ³⁶ Â dau wâru cè pâra tèpa ênawéna na é panuârà pâ mwara. Êco na nye ipaiwâ pai pwa kâra târa. ³⁷ Â géewê, â é panuâ pâ pwi naiê, ba é niimiri pâ rà o papwicîrié.

³⁸ «Ûna rà côo i pwi naiê na é tèepaa pâ, â rà pi-ina târa pâ: “Wâé kaa pwiri pwina ée mwa pwi apooro i na aupwanapô na cè jè tootù! Wâdé na jè tètâmwereé cawi, ba na o mwa tà kâjè i na aupwanapô kêe!” ³⁹ Â rà tâjûrué, â rà dàtié còobé jii aupwanapô, â rà tètâmwereé.»

⁴⁰ Â wâ Iésu, âna é tawèeri tàpé na rà gére tère ucina bèepwiri pâ: «Â wiâna é tèepaa me i pwi apooro na aupwanapô, â o dà cèna ée pwa tà tèpa wakè bèepwiri?» ⁴¹ Â rà tòpi tà Iésu wâ tèpa caa kâ tèpa pwa ârapwaaïlò, ma wâ tèpa pitûâ, pâ: «Ée mwa pwa na èpâ tà tàpé na rà èpâ, â ée pôtâmwararâ. Â é naa tà pâra tàpé i aupwanapô, ma rà wéaari. Â, na cè pâara na pétâ pwâra nadipâa na, âna rà o mwa naa tée é pwina kêe.»

⁴² Â é pwa ma ina târa mwara wâ Iésu pâ: «Gona câguwà caa pûra é pwina wii naa na Tii Pwicîri? Ba jèe wii pâ:

*I pwi atü na rà tètâjii
wâ tèpa ba wâ,
âna nye wâé kaa pwiri,
i âji êkêe!
[Tâutâra goo
pwi ò kâra wâaol]
Ba nye autûâri kâ Pwi Ukai.
Jè pò goo pwényuâa kêe.*

Psaume 118.22–23

⁴³⁻⁴⁴ «{Wiâna é tûu cè pwi jè âboro naa gòro pwi atü-bâ, â o tadidiri é naiié. Â wiâna é tûu i pwi atü-bâ naa gòro pwi jè âboro, â é câgagaié.} Wâépwiri majoroé ma go ina tâwâ pâ: Wâ Pwiduée, âna ée pa jiiwâ [é aupwényunyuâari kâra] Mwaciri kêe. Â ée naa târa cè jè Ba, cèna ée mwa naa cè pwâra wakè kâ tèpa âji naîri Mwaciri.»

21:33 Ésaïe 5.1–2 § **21:33** Nadipâa—Vignoble. * **21:33** Aucibèri—Tour de guet.
(Cibèri—Surveiller d'en haut.) **21:38** Mataio 27.18 **21:39** Hébéru 13.12 **21:42** Psaume
118.22–23; Roma 9.33; 1 Pétréu 2.6–8

45 Wà tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaaìlò, ma wà tèpa *Farasaio, âna rà tâmogòori pà é tàgére pwa ucina wà Iésu naa goorà. 46 Â dau nùmarà na rà tâjùrué. Êco na wâgotàra goro pà âboro, ba dau wâru tàpé na rà niimiri pà é pwi péroféta, [pwi a-ipa popai kà Pwидуée].

22

Ucina goro pi-ija maina goro piéa

Luka 14.15–24

1 Wà Iésu, âna é jèu ina còwâ [tà tèpa pitûâ kà tèpa *Juif] â é ina tàra pà: 2 «Go bwaa piucinari tàwà è *Mwaciri napwéretòotù:

«É mwa tâa pwi jè ukai. Â é mwa pwabwàti é jè pi-ija na dau maina goo pwina naié, na é piéa. 3 Â é mwa cùru pà tèpa ênawéna kée, ma rà todà me tàpé na rà o ija, êco na wà tàpéebà, âna tàutàra dàra me nau ija.

4 «Â é mwa cùru mwara pàra tèpa ênawéna nau ina mwara tà tàpéebà pà: “Go jèe pwabwàti diri. Ba go jèe nama taa é pà paaci ma macii kôo na patèerà. Â guwà me ma jè pi-ija nyabutùru i piéa!”

5 «Êco na càra caa ipacè naa goorà wà tàpé na todàra. Â rà pàra nau pwa jèpa wakè kàra—é pàra naa na aupwanapò wà pwi jèpwi, â é còo mwagacà kée pwi jèpwi. 6 Â wà pàra tàpé, âna rà tâjùru tèpa ênawéna, â rà tubaèpà tàra, â rà pòtâmwara. 7 Â é nye dau putâmu kaa i pwi ukai. Â é panuâ pà tèpa ipaa kée ma rà pòtâmwara tèpa pòroca-bà, â rà cîri é napò kàra.

8 «Â é todà me pàra tèpa ênawéna kée, â é ina tàra pà: “Jèe nabwé i utimuru tàra piéa, êco na wà i tàpé na ia mara todàra, âna càcaa pâri naa goorà, ba pà tèpa âboro èpà. 9 Guwà pàra diri naa é pà napò, â guwà todà me diri pà âboro na guwà pâmarirà.”

10 «Â rà pàra wii pà naigé wà tèpa ênawéna, â rà todà diri tèpa âboro na rà pâmarirà—tàpé na rà èpà, ma tàpé na rà wâdé. Â pàra nau po wâbé i wàra pi-ija.

11 «Â é too wà pwi ukai ma é còo tàpé na rà gére ija. Â é còo pwi âboro na câé caa coona i ârabwée tàra pi-ija. 12 Â é ina tée pà: “Ico pwi béeò, gà wà nau tàra pai toome'gà naani, na nye ticé ârabwée'gà tàra pi-ija?”

«Â câé caa tâmogòori wà pwini cè pai tòpi kée.

13 «Â é ina tà tèpa ênawéna kée wà pwi ukai pà: “Guwà pii du îê ma du âê, â guwà tüê còobé naa na bàutê. Â rà o i ma tòngüru poropwàrà wà tèpa âboro [gée goro pai maagé kàra].”»

14 [Â é tubanabwé é ucina bèepwiri wà Iésu, â é ina tàra pà]: «Âjupàra pà é todàra pà âboro na wâru wà Pwидуée êco na o pwàcò cè tèpa âboro na é pitòrigarirà. Nabwé.»

Wàripù kà tèpa Roma

Maréko 12.13–17; Luka 20.19–26

15 Na jè tòotù, âna rà ipitiri wà pàra tèpa *Farasaio, ba na rà imudàra cè pai pwa wèe, ma rà tü tûâ tà Iésu. Â nùmarà na é pitanami goro é pai tòpi tàra kée.

16 Â rà panuâ pàdarié pàra tèpa *câmu kàra, ma wà pàra tàpé na tâa na ére kà *Héroda. Â rà ina tà Iésu pà: «Pwi a pwa pupûra, bà tâmogòori pà gà ina é

âjupâra. Ba gà nye picémara ba *târù diri ê pâ muru, na nûma Pwiduee na jè pwa. Â nye ticé âboro cèna wâgotâgâ gooe, â câgâ caa pwaké goro âboro*. ¹⁷ Â êkaa, na nûmabà na bà tawèerigà pâ: Pwiri wâdé† na jè wâripù tà pwi ukai kà tèpa Roma? É, o càcaa wâdé?»

¹⁸ Â wà Iésu, âna é jèe tâmogòori jì ipwa tûâ kàra, â é ina tàra pâ: «Tàpéeni, guwà tèpa pwá! Gorodà na guwà ipawâmió? ¹⁹ Paari tóo cai é mwani wâripù!»

Â rà naa tée jè mwani atù.

²⁰ Â é ina tàra pâ: «Naporomee î ma nee î, na wâgòro é mwani bèeni?»

²¹ Â rà tòpi tée pâ: «Kà pwi ukai kà tèpa *Roma.»

Â é ina tàra wà Iésu pâ: «Â jèe wâdé, guwà pitòowâri tà pwi ukai kà tèpa Roma é pwina kèe, â guwà pitòowâri tà Pwiduee é kà Pwiduee.» ²² Â rà po dau pò wà tèpa tawèeríé, â rà panuâé, â rà pâra.

Pai o wâro còwâ kà tèpa bà?

Maréko 12.18–27; Luka 20.27–38

²³ Bwaa nye tóotù caapwi, â rà me mwara dari Iésu wà pâra tèpa *Sadukaio. Wailà, âna jè ditàra pwapwicíri kà tèpa Juif na càra caa cèikí pâ, rà o wâro còwâ wà tèpa bà.

[Â târa ma rà paari pâ rà âjupâra] â rà tawèeri Iésu pâ: ²⁴ «Pwi a pwa pupûra, é jèe ina wà *Moosé naa na é *Naèà pâ: *Wiàna é bà wà pwi âboro, na ticé èpo kèe, â wâdé na é popa tò dàpwâ kèe wà pwi jiié, ma ru piéa. Deutéronome 25.5* Â, na wàrapwiri, â é naa cè goobàra pwi a bà.

²⁵ «Â wâdé. Êco na gà jèe niimiri cai ni: Wâjaabà, âna pwa tèpa 7 aéjii. Â é piéa wà pwina ciàra, êco na é bà, â nye ticé èpo kèe. Â pwi a pâ wê, âna ru piéa ma tò dàpwâ. ²⁶ Â ipaiwà ma i pwi ciàra, â géé paé, naa goo pwi béaracié, â tèepaa naa goro diri tèpa aéjii na rà po 7. ²⁷ Â géé na càurà diri, â é mwa bàra bà, wà i tò ilàri. ²⁸ [Gà ina pâ] rà o mwa wâro còwâ wà tèpa bà, na jè tóotù. Â wiàna wàrapwiri, â wailàapà narà, na o pwi éa tò ilàri-bà, na tóotù bèepwiri? Ba rà nye cau tèpa éaé diri! Gà tòpi cai!»

²⁹⁻³¹ Â é tòpi tàra wà Iésu pâ: «Guwà pitanami, làpé! [Cina câguwà caa cèikí pâ, rà o mwa wâro còwâ wà tèpa bà?] Ba câguwà caa tâmogòori é *Tii Pwicíri, â câguwà caa tâmogòori é pátàma Pwiduee! Ba wiàna rà wâro còwâ wà tèpa bà, â o càra mwa caa piéa còwâ. Ba rà o wâro pwacèwii tèpa *angela naa jaa Pwiduee. Gona câguwà caa pûra é pwina é ina tàwà goo, wà Pwiduee? Ba é ina pâ: ³² *Wâgo Pwiduee kà *Abéraama, ma Isaaka, ma Iakobo. Exode 3.6* [Pai ina wée pâ rà nye cau tàgère wàro jaa Pwiduee!] Ba wà Pwiduee, âna cáé caa Pwiduee kà tèpa bà, â é Pwiduee kà tàpé na rà wâro!»

³³ Â rà tère pwiri é pâ âboro na wâru, â rà dau pò goro é pai pacâmurirà kà Iésu.

Naèà na piwéna

Maréko 12.28–34; Luka 10.25–28

* **22:16** Wà Héroda, âna é waké ba kà tèpa Roma, â wâdé tàra ma tèpa âboro kèe é pai wâri mwani wâripù tà tèpa Roma. Napwa naa goo wà tèpa Farasaio, âna càcaa wâdé tàra. Â rà todà tèpa âboro kà Héroda, ba na rà pwa pwàrajé tà Iésu. † **22:17** Pwiri wâdé... é, Pwiri pwa tàrù kájè. Pwiri ina é Naèà kàra Wàra pwapwicíri kà tèpa Juif. **22:21** Roma 13.7 **22:23** Apostolo 23.8 **22:24** Deutéronome 25.5 **22:32** Exode 3.6; Mataio 8.11

34 Ûna rà tère wà tèpa Farasaio pà é târi pwâ tèpa Sadukaio wà Iésu, â rà pitanaimarirà, ba na rà còo Iésu.

35 Â wà pwi jè ârapàararà, pwi jè *dotée goro é Naèà, âna nùmee na é tũ tũà tà Iésu, â é tawèerié pà: 36 «Pwi a pwa pupûra, gona dà é pwi naèà na é piwéna, naa na diri é pà naèà?»

37 Â é tòpi tàra wà Iésu pà: «Wàéni: *Wâdé na gâ meaari Pwi Ukai Pwiduée'gà, géé na diri é pwâranümagâ ma wâro'gâ, ma aunüniüma'gâ.* *Deutéronome*

6.5 38 Wàépwi é pwi naèà na é dau piwéna naa na diri é pà naèà. 39 Â wàéni béarailu kâra naèà pwacèwii pwi pâbéaa: *Gâ meaari tèpa âboro†pwacèwii é pai pimeaarigâ còwâ.* *Lévitique 19.18*

40 «Diri é Naèà kâ Moosé ma é auina§ kâ tèpa *péroféta, âna cau me géé goro du ârailu naèà bèepwiri.»

Dau pwamuru naa goo pwi Mesia

Maréko 12.35–37; Luka 20.41–44

41 Wà Iésu, âna é ucâri wà tèpa Farasaio na ia rà tâa wê, â é tawèerirà pà: 42 «Dà cè pai niimiri kàwà naa goo pwi *Mesia, [pwi ukai na guwà tapacîê]? É pwi gòobàra î?»

Â rà tòpi tée pà: «Ée pwi gòobàra *Davita, [pai ina wèe pà, é pwi âboro kîri jiié].»

43 Â é ina tàra pà: «Guwà niimiri cai ni: Wà Davita, ûna dipitirié é Nyuâaé Pwicîri, âna é ina [goo pwi Mesia] pà “Pwi Ukai kôo”. Âna gorodà? 44 Ba é ina pà:

Popai kâ Pwi Ukai,

Pwi Ukai Pwiduée

na é patûra Pwi Ukai kôo:

“Gà me ma gâ tâa ni.

Tâa ni gòro îò étò.

[Go naa tâgâ é pitûâ.

O pwamainagâ awé.]

Go nama gâ còogai

tèpa ipaa dàgâ.”

Psaume 110.1

45 «Ûna é ina pà, *Pwi Ukai kôo*, âna é tàgére ina wà pwi Mesia. Â wiàna wàrapwiri, â gorodà na guwà niimiri pà wà pwi Mesia, âna é pwi âboro kîri jiié*? [Bwa, é paari wà Davita pà wà pwi Mesia, âna é pwi âboro na é piwéna jii diri pàra tàpé!]

46 Â nye ticé na tòpi tée. Â géé na càùé, â jèe ipwacoé tà tèpa âboro na rà tawèeri wà Iésu goo cè pàra muru.

22:37 Deutéronome 6.5 22:39 Lévitique 19.18; Mataio 7.12 † 22:39 Tèpa âboro—Grec: Pwi âboro na é tàmwünyabwerigà, é, pwi jèneregà. 22:40 Roma 13.10; Galatia 5.14 § 22:40 Auina—Rà ina mwara wà tèpa ijiao pà: Ipamogòori. 22:42 Ioane 7.42 22:44 Psaume 110.1; Mataio 26.64

* 22:45 Grec: Wà Davita kaa, na é ina goocé pà 'Ukai', â gorodà na é pwina naié?

23

Cibwaa ipwacèwii tèpa Farasaio!

Maréko 12.38–40; Luka 11.43–46, 20.45–47

1 Gée na caùé, â wà Iésu, âna é patùra tèpa *câmu kée ma wà tèpa âboro na rà tâa wê. Â é ina tàra pâ: 2 «Guwà còo, tèpa *dotée goro é Naèà, ma wà tèpa *Farasaio, âna wakè kàra, na rà pacâmuri tèpa âboro goro é *Naèà kà Moosé.

3 «Â wâdé na guwà pitère dâra diri é pwina rà ina tàwà. Êco na guwà cibwaa ipwacèwii, ba càra caa pwa é pwina rà ina tàwà! 4 Ba pâ pitûâ kàra, âna pwacèwii pâ nakake na dau tòina, na rà nama rà kakeri tèpa âboro. Â tàutàra na rà ni naa goo, goro ji caapwi mangadairà.

5 «Êdiri pâ tûâ kàra, âna rà pwa, ba na rà paari tà tèpa âboro [pâ rà pâra wiâra é pâ tûâ kà Pwiduée]. Ba rà nama pimaina pâ nyi nari atà pwiçiri* na tâa gaadaarà, ma wâgoro îrà. Â rà nama gòri é pâ cûuru ârabwée kàra†. 6 Rà nye mudàra taaci é pâ autâa na tâa béaa, na *wâra pitapitiri ma naa na pâ na aupi-ija maina. 7 Â wâdé tàra, na rà pwamainarà wà tèpa âboro, ma ina tàra pâ ‘Pwi ukai’, na diri é pâ ére aupitapitiri na napô.

8 «Â wâguwà, âna guwà cibwaa nama rà pi-ina goowà pâ ‘Pwi ukai’, gée goro na nye caapwi co Pwi Ukai. Â wâguwà, âna guwà cau tèpa aéjii. 9 Â guwà cibwaa ina goo cè pwi jè âboro ni gòropuu pâ ‘Caa’‡, gée goo na nye caapwi co pwi Caa kàwà, na é wânidò *napwéretòtù. 10 Â guwà cibwaa nama rà pitunee tàwà pâ ‘Pwi a pitûâ’, gée goo na nye caapwi co Pwi a pitûâ, âna wà Kériso, pwi *Mesia. 11 Ba wà pwi âboro imaina jaawà, âna wâdé na é piâboro kîri kàwà. 12 Ba wà pwina é ipwamainâé, âna o naaé boo. Â wà pwina é ipakîrié, âna o naaé too.»

É patère tèpa Farasaio wà Iésu

13 É patùra tèpa Farasaio ma wà tèpa dotée goro é Naèà wà Iésu, â é ina tàra pâ: «Guwà ipwacòoco, wâguwà tèpa dotée goro é Naèà ma wâguwà tèpa Farasaio! O dau maina wârimuru kàwà! Ba guwà tèpa ipwacòwârimuru! Ba guwà târi goropwârawà târa *Mwaciri napwéretòtù jii é pâ âboro. Câguwà caa tò naa na, â guwà pacoo pâra tàpé na nûmarà na rà tò naa na.

{ 14 «O dau maina wârimuru kàwà! Ba guwà pwa é pâ nyakàra pwapwiciiri [ba na jè o niimiri pâ guwà tèpa âboro wâdé]. Êco na, ûna guwà gére wârapwiri, â guwà popa diri jii é pâ dàpwà é pâ muru na tâa tàra. Â gée goro kaa pwiri, âna mwa pwa tàwà é wârimuru na dau maina jii é wârimuru kà pâra tàpé.» }

15 «Guwà tèpa ipwacòwârimuru! Ba guwà itàa pitiri ni gòropuu, ma nawiâ, ba na guwà pâinari cè pwi caapwi âboro, na é tòpi é pwapwiciiri kàwà. Ûna guwà

23:3 Malachie 2.7–8 **23:5** Exode 13.9; Nombres 15.38–39; Deutéronome 6.8; Mataio 6.1 * **23:5** Nyi nari atà pwiçiri—Phylactères. Nari atà na pwa goro parawére macii. Â rà tòpò ji noo kàra imwaano na wii naa gò, é popai gée na Tii Pwiçiri. Â rà pii naa gaadaarà, ma wâgoro îrà. Rà wârapwiri, ba rà niimiri pâ rà pacoo é autûâri kà Pwiduée na Deutéronome 6.4–9. † **23:5** Cûuru ârabwée kàra—Wà Pwiduée, âna é tûâri tà tèpa Israaéla pâ, na rà coona ârabwée, na pwa pé cûué, naa gòobèrèé, ba na rà pitaniimiri êdiri pâ autûâri kée. (Còo Nombres 15.37–41.) ‡ **23:9** Cibwaa ina... ‘Caa’—Câé caa papwiciiri jijjè ma jè ina pwiri tà tèpa caa kâjè, é, ukai kâjè. Càcaa wâdé wiâna wà tèpa pitûâ naa na wâra pwapwiciiri, âna rà tacoo goojè ma jè dau pwamainarà. **23:11** Mataio 20.26; Maréko 9.35; Luka 22.26 **23:12** Job 22.29; Proverbes 29.23; Luka 14.11, 18.14

jèe popaé, â guwà pwa ma é pwi âboro na dau èpà jiiwà, na pâri ma é pwa wârimuru, dâra gòiri awé, pwacèwiiwà!

¹⁶ «Guwà ipwacòoco! Guwà tèpa bwi, na guwà tòcia naigé tà tèpa bwi. [Ba guwà pitanami na guwà pacâmuri tèpa âboro goro é pâ *auiipwataâboro.] Ba guwà ina tàra pâ: “Wiàna gà *ipwataâboro co naa goro neere “*Wâra pwapwicîri’, â o piticèmururu naa goo, â o pâri ma gà pitanami. Êco na, wiàna gà ipwataâboro naa goro ‘mwani mii na tâa na Wâra pwapwicîri’, â wâdé na gà pwa é pwina gà ipwataâboro naa goo.”

¹⁷ «Guwà tèpa piwârau, ma tèpa wâu! Dâ cè pwina dau piâjimuru? Ê mwani mii, é, é Wâra pwapwicîri? Go ina tàwà pâ: Nye é Wâra pwapwicîri kaa, na é piâjimuru, ba ére na é tâa wê wà Pwiduée!

¹⁸ «Â ipaiwà mwara, wiàna guwà ina pâ: “Wiàna gà ipwataâboro co, naa goro é aupwa ârapwaaailò, â o piticèmururu naa goo, â pâri ma gà pitanami. Êco na, wiàna gà ipwataâboro naa goro é *ârapwaaailò na tâa gò, â wâdé na gà pacoo é auiipwataâboro bèepwiri.”

¹⁹ «Wânaui? Gona ticé cèna guwà tâmogòori? Dâ é pwina dau piâjimuru? Ê ârapwaaailò, é, é aupwa ârapwaaailò, na é nama é pwicîri i ârapwaaailò? ²⁰ Guwà còo, wà pwina é ipwataâboro naa goro aupwa ârapwaaailò, âna é ipwataâboro naa goro diri é pwina tòpò naa gò. ²¹ Â wà pwina é ipwataâboro naa goro neere Wâra pwapwicîri, âna é ipwataâboro naa goro nee Pwiduée, ba autâa kêe. ²² Â wà pwina é ipwataâboro naa goro neere napwéretòotù, âna é ipwataâboro naa goro autâa pwicîri kà Pwiduée, na é tâdòiti.»

Guwà tèpa pwàniri èpà!

²³ «Guwà naa tà Pwiduée ji caapwi géé goro 10, géé goro pâ jèpa arapwûru[§]. [Â nye wâdé.] Guwà ipwacòoco! Ba câguwà caa pâra wiâra é pwina piâjimuru naa na é Naèà—ê âji cèikî naa goo wà Pwiduée, bau é pai tòmiri tèpa âboro, ma pai mearirâ*. Wâdé na guwà pacoo diri pâ pwiibà, na maina, bau diri é nyi nari naèà na kîri. ²⁴ Guwà tèpa bwi na guwà tòcia naigé tà tèpa bwi! Guwà dàgòtù é ji nari puutâ géé na i wârado, êco na guwà cîdaée é kaamela† na guwà namiri.

²⁵ «Guwà nuwa bwàti gòroigé kâra wârado ma ngapò, â é pwâranümawà, âna nye po wâbé kaa goro é pwina èpà. Ba guwà tèpa iau, â guwà ciburà mudàra é pwina wâdé ba kâwà. ²⁶ Guwà tèpa bwi! Guwà mara nuwa béaa nanaara ngapò, ma é pwéelaa. Â géewé, â ée pwéelaa diri ngapò.

²⁷ «Guwà pâ tèpa pwàniri èpà! Guwà pwacèwii é pâ bwàmuru na tâmi ba pwa gòroigé, â po wâdé pai còo kâjê. Êco na wânigée na, âna pwa duuru âboro ma é pâ muru na wai. ²⁸ Ba guwà tèpa gòmapwa ma guwà *târù na ara tèpa âboro. Êco na wânigée na wâbinyiri, âna guwà tèpa pwâ, ma âboro èpà.

Guwà tèpa taa tèpa pérofétal

23:16 Mataio 15.14 **23:22** Ésaïe 66.1; Mataio 5.34 **23:23** Lévitique 27.30; Michée 6.8 **§ 23:23** Géé goro pâ jèpa arapwûru—Napéaati naa na grec pâ: Menthe ma aneth ma cumin. Pai ina wèe pâ, rà pûra tiagoro nyi nari doromuru, ba na rà paari pâ, rà pitère dâra é Naèà. * **23:23** Pai tòmiri...ma pai mearirâ—La justice et la miséricorde. † **23:24** Kaamela—Chameau. Pai ina wèe ni pâ, é maci na po dau maina. (Còo Mataio 19.24.) **23:25** Maréko 7.4 **23:27** Apostolo 23.3 **23:28** Luka 16.15

²⁹ «O dau maina wârimuru kàwà, co tèpa dotée goro è Naèà ma tèpa Farasaio! Nabàni, âna guwà tòimiri è bwàmu kà tèpa péroféta ma wà tàpé na tàrù na ara Pwiduée. ³⁰ Â guwà pi-ina tàwà pâ: “Wiàna ina pâ, jè gére tâa na pàara kà tèpa jojooròjè, â pwiri câjè caa pòtàmwara pâ péroféta!”

³¹ «Èco na, na guwà ina pwiri, â guwà còoina pâ, guwà nye tèpa âji naî tàpé na rà pòtàmwararà! ³² Â wâdé, â guwà nye tubanabwé è wakè na rà tapoo wà tèpa jojoorowà! ³³ Guwà tèpa nari dòèa! Wà Pwiduée, âna ée mwa pwa wârimuru tàwà dàra gòiri! Â o câguwà caa udò jii!

³⁴ «Guwà tère bwàti, ba go o panuà tàwà cè tèpa péroféta, ma tèpa tàmanga, ma tèpa pacâmuriwà. Â guwà o tubaèpà tàra. Ba guwà o pâdi pàra tàpé goro ubati, naa na pâ wâra pitapitiri. Â guwà o ipwâri pàra tàpé wii è pâ napò. Â guwà tanamiri pàra tàpé naa goro upwâra, â guwà pòtàmwara pàra tàpé goro cè jè pai pwa wèe.

³⁵ «Gée goo kaa pwiri, na ée mwa pitèiwà wà Pwiduée, goro è pai pòtàmwara wàra diri tèpa âboro kèe naani gòropuu—tapoo naa goo Abéla, pwi âboro na é *tàrù; tiagoo Zakaria†, pwina naî Barakie. Ba guwà§ pòtàmwara Zakaria, naa nabibiu kâra i aupwa ârapwaailò, ma i ére na dau pwicîri! ³⁶ Â go nye ina tàwà pâ: Wà Pwiduée, âna ée mwa pwa wârimuru tàwà, wâguwà tèpa âboro nabàni, goro diri è pâ pwiibà, na rà pwa wà tèpa jojoorowà.»

Pimeaari kà Iésu goo tàpé Iérusaléma

Luka 13.34–35

³⁷ [È ina mwara wà Iésu pâ]: «Nyi wâriwà co tàpé *Iérusaléma! Guwà catàmwara tèpa péroféta na é cùrurà medariwà wà Pwiduée—guwà èi pàra tàpé goro atù, â guwà pòtàmwara pàra tàpé goro cè jè pai pwa wèe. Nye ciburà nùmoo na go panaimariwà, pwacèwii jè nyaa kâra ja na é panaimari nyi naîè na aranara itooé. Èco na tàutàwà. ³⁸ Â guwà còo, [go o mwa pâra jiiwà, â] o jèe ticia na è Wâra pwapwicîri kàwà! ³⁹ Â go ina tàwà pâ: O jèe câguwà caa còòò tiagoro è tòotù na guwà o ina pâ: *Cidòri nyuûa pwi âboro na é me naa na nee Pwi Ukai!*»

Psaume 118.26

24

O mwa tédidiri Wâra pwapwicîri

Maréko 13.1–2; Luka 21.5–6

¹ Gée na càùé, â é còobé géé na *Wâra pwapwicîri wà Iésu. Â napwa naa goo wà tèpa *câmu kèe, âna [rà gére picâdiri diri è auba, goo i pâ wà, â] rà medarié, ba na rà paari tée.

² Â è tòpi tàra pâ: «Guwà còo diri pâ auba bèeni? Âna go ina tàwà è âjupâra pâ: O mwa téura diri. Â o mwa ticè atù na o mwa pitâagòrà too wè.»

Ê pwina o tèepaa na pwâadèrèè

Maréko 13.3–37; Luka 21.7–30, 17.26–37

³ [Gée na càùé] â é tâaboo wà Iésu, naa gòrojaa Élaio. Â rà pâra darié tèpa câmu kèe, âna nye wàilâ co ma wàé, â rà tawèerié pâ: «Gà ina tâbà pâ o wiidâ cèna o

23:31 Apostolo 7.52 **23:33** Mataio 3.7, 12.34; Luka 3.7 **23:35** Genèse 4.8; 2 Chroniques 24.20–21 † **23:35** Abéla—Còo 2e note goo Hébéru 12.24. Zakaria—Pwi Bénabwé âboro géé goo tàpé na pòtàmwararà naa na Aamwari Béaa (l’Ancien Testament). § **23:35** Guwà—Pai ina wèe pâ, tèpa jojoorowà. **23:38** 1 Rois 9.7–8; Jérémie 22.5 **23:39** Psaume 118.26 **24:2** Luka 19.44

tèepaa ê pwina gà gére ina. Â o dà cê câmu kêe, ma bà o tâmogòori pâ, ê pàara na gà o mwa wâjué còwâ na, ma ê cê pwâadàra gòropuu?»

⁴ Â é tòpi tàra pâ: «Guwâ ipwacòowâ, â guwâ cibwaa pwa ma ipa-imwüruwâ.

⁵ Ba o wâru tàpé na rà o tèepaa me, â rà o pa é needô. Â rà o ina tàwâ pâ: “Wâgo pwi *Mesia, [*pwi a pa-udòwâ]”. Â rà o ipa-imwüru ê pâ âboro na wâru.

⁶ «Â guwâ o tère cê airi paa, na wâmwünyabwe, ma jèkutâ goro paa na wâiti. Â guwâ cibwaa nama wâgotàwâ! Ba o nye mara tèepaa ê pâ pwiibâ, êco na o càcaa pâji pwâadàra gòropuu. ⁷ [Â o wâru pâ ipaa pitiri gòropuu.] Ba é pwi jè Ba, âna ru pipaa ma pwi jè Ba. Â wâ pwi jè ukai, âna ru pipaa ma pwi jè ukai. Â o pâ nau tèepaa ê pâ copwa na maina, â o gù napuu*, na pâ pàra ére gòropuu. ⁸ Ê pâ na pai pwa wèe bèepwiri, âna o pwacèwii ê pâbéaari maagé kâra pitèpa èpo.»

O tubaèpâ tà tèpa cèiki

⁹ «[Na pwi pàara bèepwiri, âna] rà o pièpàriwâ good wâ diri ê pâ âboro naa gòropuu. Â rà o tâjüruwâ, ma tubaèpâ tàwâ, tiagoro cê pai potâmwarawâ, géee goo na guwâ tèpa âboro kôo.

¹⁰ «Â o wâru tàpé na rà o panuâ ê cèiki kâra. Â rà o pièpàrirâ còwâ wâ tèpa ibéera, ma pi-icurirà còwâ. ¹¹ O wâru cê tèpa *péroféta a pwâ, na rà o tèepaa me, â rà o ipa-imwüru pâ âboro na wâru. ¹² Â é èpâ, âna o dau pimaina too naa na gòropuu. Â géee goo pwiri, na o wâru cê tàpé na o moo é pimeaaari kâra. ¹³ Êco na wâ pwina é cimwü tia pwâadèrèe, âna ée mwa pa-udòe wâ Pwiduée [ma naa tée é *wâro dàra gòiri jaaé]. ¹⁴ Â o mwa picémara pitiri é *Picémara Wâdé goro é Mwachiri [napwéretòotù]. Â rà o tèreê êdiri pâ Ba naa gòropuu. Â géee na càuru pwiri, â o jèe pwâadàra gòropuu.»

O maina pai maagé kâ tèpa âboro

¹⁵ «Guwâ o pâ nau còo é capwi† na é tèepaa me—muru na jè miiri, ma jè pwüküru goo—na ia é inapàrié béaa wâ péroféta Daniéla. Â ée mwa tâa na Wâra pwapwiciri kâ Pwiduée.»

(Â wâ pwina é pûra ni, âna wâdé na é tâmogòori bwàti ê pwini!) ¹⁶ «Â, na pàara bèepwiri, âna wâdé na rà uru naa gòro ê pâ jaa, wâ tàpé na rà tâa *Judée! ¹⁷ Â wâ pwina é nao gòroigé jii wâ‡, âna é cibwaa tò còwâ, nau mudàra cê jè muru, wâna é wâ kêe. ¹⁸ Â wâ pwina é tâa na é na aupwanapô, âna é cibwaa wâjué còwâ naa jaaé, ma é popa cê ârabwée kêe. ¹⁹ Au, wârico! Ba, na é pâ tòotù bèepwiri, âna o po dau pwaée kâra pa ilàri na rà nyarana, ma pa ilàri mwara na rà pa-di é èpo kâra.

²⁰ «Guwâ pwapwiciri tà Pwiduée pâ, na é pai uru kàwâ, âna càcaa tèepaa na pàara na èpâ napô, ma na *tòotù pwiciri§. ²¹ Ba, na pàara bèepwiri, âna rà o dau maagé còo wâ tèpa âboro. Ba bwaa nye ticé cê pwi jè âboro, cèna é jèe maagé

24:5 Mataio 24.23–24; 1 Ioane 2.18 **24:7** Ésaïe 19.2 * **24:7** Gù napuu—Tremblement de terre. Rà ina mwara wâ tèpa ijiao pâ: Kakürubwaanu. **24:9** Mataio 10.22 **24:11** Mataio 24.5,24; 1 Ioane

4.1 **24:13** Mataio 10.22 **24:14** Mataio 28.19 **24:15** Daniel 9.27, 11.31, 12.11 † **24:15** Capwi—Destructeur, désolation, mort. Ê pwina tubaèpâ tàra diri kaa é muru. **24:17** Luka 17.31

‡ **24:17** Nao gòroigé jii wâ—Grec: Tâa gòrowâ, ba pwa goro puu, â po bàraacaari bwàti, â pâri ma jè pâra gò. Â rà mu nao wê. § **24:20** Na tòotù pwiciri—Naa jaa tèpa Juif, âna pwiciri na rà po pâra na tòotù pwiciri. **24:21** Daniel 12.1

côo wàrapwiri—tapoo géé na autapoo goo ê gòropuu, tiagoro nabà. Â o jèe nye ticé cè pwi jè âboro, cèna ée mwa wàrapwiri còwà cè pai maagé kèe.

²² «Wiàna cãe caa niimiri wà Pwiduée pâ é nama piboo é jéuru tòotù-bà, â pwiri o nye ticé cè pwi jè âboro cèna é upa wâro kèe! Êco na é nye niimiri na é nama piboo, wàrapwiri goo wà tàpé na é jèe pitòrigarirà.»

Tèpa ‘mesia’ na rà tèpa pwâ

²³ «Wiàna é ina tàwà cè pwi jè âboro pâ: “Guwà côo! É wâni wà pwi Mesia!” é géepà: “É wâna é ére bèepwiri!” â guwà cibwaa cèiki naa goo. ²⁴ Ba rà o mwa tèepaa me cè tèpa ‘mesia’ ma tèpa ‘péoféta’ na rà tèpa pwâ. Â rà o pwa é pâ wakè goro pàtamarà na rà o pò goo wà tèpa âboro, târa ma rà ipa-imwùrurà. Â rà ipwadàrapwa mwara ma rà ipa-imwùru tàpé na é jèe pitòrigarirà wà Pwiduée. ²⁵ Â êkaa, na go jèe tàmara ina tàwà é pâ muru, na o mwa tèepaa!

²⁶ «Â wiàna rà ina tàwà pâ: “Guwà côo, wà pwi Mesia, âna é wà namaré!” â guwà cibwaa pâra. Â wiàna rà ina tàwà pâ: “Guwà côo, é tà cãrù ni!” â guwà cibwaa cèiki naa goo. ²⁷ Ba wiàna go tèepaa boome còwà, wâgo *Pwina naîri âboro, â [êdiri pâ âboro, âna rà o còoô! Ba] o pwacèwii é âra, na ée pwéelaa, na jè o còo pitiri gòropuu. ²⁸ Ba [pwacèwii na jè mu ina pâ]: “Wâna é tâ tabéaa wé bwaoré, âna é wèe é macii bà.”»

Pai wâjué me còwà kà Iésu

²⁹ «Na pâ tòotù-bà, â rà o dau maagé côo é pâ âboro. Â géé na càuru pwiri, â o tèepaa i pwi ia é ina wà péroféta Isaia. Ba é tàmara ina pâ:

*O cãé té i tòotù.
O bàutè i parui.
Rà tãu pâ ìricò.
Gùmàgù pâ pàaé*.*

Ésaie 13.10; 34.4

³⁰ «Â géewé, â tèepaa naanidò *napwéretòtù, é câmu kêra pai tèepaa kôo, wâgo Pwina naîri âboro. Â rà o kãa goro pai wâgotàra diri é Ba gòropuu. Ba rà o còoô, na go tèepaa boome gòro nee, naa na é pàtãmoo, ma é pai maina ma muugèrè kôo. ³¹ Ûna é upi i tutu na maina wà pwi jè *angela, â go o mwa panuâ me tèpa angela kôo, ba na rà panaimari tàpé na go jèe pitòrigarirà pitiri é gòropuu.»

Cãmu goro iri wâi

³² «Wâdé na guwà picòo bwàti, é câmu kêra é *iri wâi. Ba, na é tapoo ti, â guwà tâmogòori pâ, ée jèe tèepaa me é pàara na ucuu i napò.

³³ «Wàrapwiri na guwà côo pâ, gére tèepaa diri pâ câmu na go gére ina, â guwà o tâmogòori pâ, o jèe pacoo diri†. ³⁴ Â go ina tàwà é âjupâra pâ: [O cãcaa gòiri.] Wà pàra tèpa âboro nabà, âna rà o bwaa nye côo pwiri, béaari é pai o bà kêra.

24:23 Mataio 24.5 **24:24** Deutéronome 13.2–4; 2 Tésalonika 2.8–9; Auinapàpári 13.13–14 **24:26** Luka 17.23–24 **24:27** Mataio 24.37–39 **24:28** Job 39.30; Luka 17.37 **24:29** Ésaie 13.10, 34.4; Ézékíel 32.7; Joël 2.10, 3.4; 2 Pétèru 3.10; Auinapàpári 6.12–13 * **24:29** Gùmàgù pâ pàaé—Pai ina wèe pâ, o piaraégò pâ ìricò; é, o gùmàgù pâ mwaciri ma tèpa ukai kêra; é, o gùmàgù tèpa duée. **24:30** Daniel 7.13; Zakarie 12.10; Auinapàpári 1.7 **24:31** 1 Korénito 15.52; 1 Tésalonika 4.16 † **24:33** O jèe pacoo diri—Pwiri pai wâjué còwà kà Iésu, é, pwiri pai tédidiri é ville Jérusaléma, na pwa na naja 70. (Còo Maréko 13.29.) **24:34** Mataio 16.28

³⁵ Ba o tiâu ê napwéretòtù ma ê gòropuu; â napwa ê popai kôo, âna o càcaa tiâu.»

Guwà tà tàcì!

³⁶ «Ba nye ticè pwi âboro, cèna tâmogòori cè tootù ma cè ineretòtù, cèna o tèepaa ê pâ muru bèepwiri. Ba câbà caa tâmogòori mwara wâgo Pwina naî Pwiduée, ma wà tèpa angela kêe. Â nye wàco Caa, na é tâmogòori.

³⁷⁻³⁹ «Â rà o pò goro pai wâjué còwâ kôo, pwacèwii tàpé na ia rà pò goro i jawé, na ia tûpwüturu gòropuu, na pàara kà Noa. Ba rà nye tà pi-ija ma wâdo; â rà piéa, ma paéari é pa èpo kàra. Â ticè cèna rà tâmogòori, tèepaa naa goro i tootù, na é tò naa na i wànga kêe wà Noa. Â é nye tèepaa me kaa i jawé, â cau poparà diri [wàco Noa ma é tâ kêe].

«Â go ina tàwà pâ: O nye ipaiwà mwara, ma é pai tèepaa me còwâ kôo. ⁴⁰ Ba, na pwi tootù-bà, âna o wà tupédu âboro, cèna ru wakè na aupwanapò. Âna o popa pwi jèpwi, â o naaco pwi jèpwi. ⁴¹ Â o du ârailu ilàri cèna ru tòbiti blé, âna o popa tô jèpwi, â é tà tâa tô jèpwi. ⁴² Guwà tà tàcì, ba o câguwà caa tâmogòori cè pàara, cèna ée tèepaa me còwâ wâna, wà Pwi Ukai kàwà! ⁴³ Guwà tâmogòori cai é pwini: Wà pwi apooro pwàrawà, âna câe caa tâmogòori cè ineretòtù na ée mwa tò naa na wâ kêe, wà pwi a mura, na é me naa ne. Ba wiàna é tâmogòori, â pwiri é pacooé. ⁴⁴ Wàé kaa pwiri na go ina tàwà pâ: Guwà tà tàcì. Ba go o mwa tèepaa me còwâ, wâgo Pwina naîri âboro. Êco na o câguwà caa tâmogòori cè pàara cèna go o mwa tèepaa na.»

Pwi ênawéna pwi a pitère dàra

⁴⁵ «Wàilàapà cè pwi ênawéna pwi a pitère dàra ma pitòimirié? Wàéni: I pwi ia é ina tée wà pwi ukai kêe pâ: “Go panuâ tâgà é wakè bèeni: Gà pa-ija pàra tèpa ênawéna, naa na pàara na o pâri.”

⁴⁶ «Â o dau wâdé ba kà pwi ênawéna bèepwiri wiàna é tèepaa me wà pwi ukai, âna é nye tàgére wakè bwàti! ⁴⁷ Guwà còo, wà pwi ukai, âna ée naa tée é pituâ naa goo é pâ wâdé kêe. ⁴⁸ Êco na, wiàna wà pwi ênawéna, âna é pwi âboro èpà, â é piniimiri pâ, ‘O câe caa nama tèepaa me wà wà pwi ukai.’ ⁴⁹ Â é tapoo èi tèpa bée goro wakè. Â é dau ija ma wâdo ma tèpa ipwirié. ⁵⁰ Â, na jè tootù na câe caa tapacîé, â é nye wâjué me còwâ kaa wà pwi ukai. ⁵¹ Â ée mwa naa é wârimuru na dau gòo tà i pwi ênawéna bèepwiri, wàilà diri ma pàra tèpa ênawéna, na càra caa *târù. Â rà o i ma tòngüru poropwàrà [gée goro pai maagé kàra].»

25

Ucina goo pa 10 èpo ilàri

¹⁻² [É ina mwara wà Iésu pâ]: «Ê *Mwaciri napwéretòtù, âna pwacèwii ni: «Rà mwa tâa 10 èpo ilàri. Â 5 gée goorà, âna rà tèi bwàti, â 5 gée goorà, âna rà tàpo imwüru. [Â mwa cau todàra diri naa na jè piéa.] Â rà mwa popa é wàra

ânye kàra, ba na rà tapací pwi a piéa. [Ba ée mwa tèepaa me naa bàrane*.]
 3-4 Wà i pa èpo na ia rà tèi bwàti âna rà me pa i wàra ânye kàra, bau é bwà kàra jawé. Â wà i pa èpo na ia rà tàpo imwùru, âna rà popa i wàra ânye kàra, êco na ticé jawé târa. 5 Â jèe bàrane, â rà cau tèepaa me, naa na pwàrawâ kà i tó a piéa, ba na rà tapacíri pwi a piéa. Êco na cáé caa tèepaa me wài, â rà cau puu diri. [Rà puu, rà puu, rà puu...]

6 «Â nabwé, â po nabibiu kàra ne, â rà nye tère kaa é pwàra uu, ma pwàratùra, na ina pâ: “Pa èpo! Wàéni i pwi a piéa! Guwà còobé ma jè pâra caraé!”

7 «Â rà tàcí wài i pa èpo, â rà pwabwàti i ânye kàra. 8 Â wà i pa èpo na ia rà tàpo imwùru âna rà ina tà pa béera pâ: “Au, jèe ticé jawé târa ânye kâbà! Guwà naa cè jawé, géé goro dàra jawé kàwà.”

9 «Â rà tòpi târa pâ: “Bwa! Pa èpo, jèe càcaa pâri. Guwà itàa wài naa na pwi pwàrawâ bèepwiri géé, ma guwà ilari cè jawé.”

10 «Êco na, na pâara na rà tàgére pâra na, â é tèepaa me i pwi a piéa. Â rà cau pâra diri tèpa âboro ma wà pwi a piéa, naa na wàra piéa. Â wà i pa èpo ilàri na rà tèi bwàti, âna rà pâra wiâé. Â nabwé, â é târi i goropwàrawâ.

11 «Napwa naa goo pa èpo na rà tàpo imwùru, âna rà ipwâ. Â rà mwa itàa me. Â rà [cùu i goropwàrawâ, ma] ina pâ: “Pwi ukai, tàpìri i goropwàrawâ!”

12 «Êco na é tòpi târa i pwi a piéa pâ: “Guwà pâra, ba câgo caa tâmogòriwâ.”»

13 [Â é tubanabwé é ucina bèepwiri wà Iésu, â é ina pâ]: «Guwà tà tàcí, ba câguwà caa tâmogòori cè tòotù, ma cè ineretòotù, na go o mwa tèepaa me còwâ. Nabwé.»

Ucina goo tèpa âracié ênawéna

Luka 19.11–27

14 [É ina mwara wà Iésu pâ]: «Ê pai pwa goo é Mwachiri napwéretòotù, âna o pwacèwii ni:

«É mwa tâa pwi jè âboro. Â mwa nùmee na é pâra nau ipokâa naa jè napô. Â é mwa todà tèpa ênawéna kêe. Â é mwa panuâ târa é târù, naa goro diri é pâ neemurué.

15 «Â é jèpa naa târa jèpa mwani kêe, ba na rà wakèri, wiâra pai tâmogòorirâ kêe. Â é naa tà pwi jèpwi 5 miliô mwani mii†, â wà pwi jèpwi ârailu miliô, â wà pwi béaracé, caapwi miliô. Â nabwé, â é pâra jiiirà. 16 Â wà i pwi ia tòpi 5 miliô, âna é nye wakèri kaa i pwi ia naa tée, â é pâmari 5 miliô mwani bèreé.

17 Â wà i pwi ia naa tée ârailu miliô, âna é ipwacèwii mwara, â é pâmari mwara ârailu miliô bèreé. 18 Â napwa naa goo i pwi ia naa tée caapwi miliô, âna é nye tà pwàniri, â cáé caa pawakèri. Â é câjipi naa napuu i mwani na ia naa tée.»

Wádé ba gà pwi a waké bwàti!

19 «[Paé pâ parui, paé, paé, paé...] Jèe gòiri pai pâra kà i pwi apooro i mwani. Â nabwé, â é pâ nau wàjué me còwâ naa pwàrawâ kêe. Â é todà tèpa ênawéna kêe, ma tawèerirâ goro i jèpa mwani, na ia é jèpa pâdi târa.

* 25:1-2 Naa jaa tèpa Juif biu, âna é tèepaa me na ne wà pwi apiéa, ba na é cia me tó wádée ma wà diri tèpa âboro na todàra, naa jaa pwi caa kêe, ba na ru piéa wé. Â rà cau popa pâ wàra ânye tèpa todàra.

25:11 Luka 13.25–27 25:12 Mataio 7.23 25:13 Mataio 24.42 25:15 Roma 12.6 † 25:15 5 miliô mwani mii...2 miliô...1 miliô—Grec: 5 talents, 2 talents, 1 talent. Caapwi *talent*, âna pwacèwii wàri pwi caapwi âboro naa na 20 jaa.

20 «Â é tòpi tée i pwi jè ênawéna pâ: “Pwi ukai, wàèni i 5 miliô mwani na ia gà naa tóo. Â wàèni 5 miliô mwani ârawakè† kôo bèrèè.”

21 «Â é ina tée i pwi ukai pâ: “Po dau wádé, ba gà pwi a wakè bwàti. Ba gà pitère dàra naa na nyi muru na kîri, â go mwa naa tâgà cè muru cèna maina. Â gà tôme ma ju pi-ija, ma ipwadée naima.”

22 «Â é me wà i pwi béarailu kà tèpa ênawéna, â é ina tà pwi ukai kée pâ: “Pwi ukai, wàèni i ârailu miliô mwani na ia gà naa tóo. Â wàèni ârailu miliô mwani na go naa dòme.”

23 «Â é ina tée i pwi ukai pâ: “Po dau wádé, ba gà pwi a wakè bwàti. Ba gà pitère dàra naa na nyi muru na kîri, â go mwa naa tâgà cè muru cèna maina. Â gà tôme ma ju pi-ija, ma ipwadée naima.”

Gà pwi ênawéna na èpà!

24 «Â é me wà pwi béaracîé, [â wâgotée] â é ina tée pâ: “Au, pwi ukai, go nye tâmogòori pâ, gà pwi a putâmu naa goo tàpé na càra caa wakè bwàti. Ba gà pwi a piûnyari è ârawakè na câgà caa câmi, â gà panaimari è pwina câgà caa wakèri. 25 Â wâgotôo, ba go péa tubatiâu i mwani'gà. Â go nye tà naapwàniri. Â wàèni, â gà nye popa còwâ.”

26 «Â é tòpi tée wà i pwi ukai kée pâ: “Gà pwi ênawéna na èpà, â gà pwi a pwa ciritâu! Wânau? Gà nye tâmogòori pâ, go piûnyari è pwina câgo caa câmi, â go panaimari è pwina câgo caa wakèri. 27 Ûu kaa, â pwiri gà gére tòpò naa na cè wâra mwani i mwani kôo. Ba wiàna gà gére wàrapwiri, â pwiri go o mwa gére pa, bau cè naiê, géé na wâra mwani!”

28 «Â é ina tà tèpa pwàliici kée pâ: “Popa jiié caapwi miliô mwani bèepwiri, â guwà naa tà pwina wâru mwani kée! 29 Ba wà pwina jèe pwa tée, âna o jèu âjagò tée còwâ. Â o tà tée muru na piédò ma piwéna§. Â wà pwina kîri è pwina tà tée, âna o nye dàgòtù jiié còwâ è ji dàramuru na tà tée. 30 Â wà pwi ênawéna bèeni [na câé caa wakè] âna piticémuru naa gooé. Â wádé na tüè naa na bàutê! Â ée mwa i ma é tòngüru poropwêe [géé goro pai maagé còo kée].” [Nabwé naawê!]

O naaitiri mutô ma nani

31 [É ina mwara wà Iésu pâ]: «Go o mwa tèepaa me còwâ, wâgo *Pwina naîri âboro, wâna pàtâmoò ma pai maina ma muugère kôo, ma wà diri tèpa *angela kôo. Â go o mwa tâa gòro autâa kôo [ba na go pitûâ].

32 «Â o panaimari na arao diri è pâ Ba. Â go o mwa naaitiri è pâ âboro, pwacèwii pwi a wéaari macii na é naaitiri mutô ma nani*. 33 Â go o mwa tòpò tàpé na rà pwa è câbawádé kà Pwiduée naa gòro îô étò. Â wà para tàpé na càra caa pwa è câbawádé kée, âna go o mwa tòpòrà naa gòro aèmwù kôo.

Cidòri nyuâawà ba guwà tòpio!

† 25:20 Ârawakè (é, ère wakè)—Profit, résultat de son travail. 25:21 Mataio 24.45–47; Luka 16.10

25:29 Mataio 13.12; Maréko 4.25; Luka 8.18 § 25:29 Piédò ma piwéna—En abondance. 25:30 Mataio 8.12; Luka 13.28 25:31 Mataio 16.27, 19.28 25:32 Ézékiel 34.17; Auinapàpari 20.11–13

* 25:32 Mutô ma nani—Na pwaa, âna rà tâa naima pâ mutô ma nani. Â, na bàrane, âna naaitirirà, ba pâ nani, âna càra caa pidâpwicâarirà naa goro è moo.

³⁴ «Â wâgo pwi ukai, âna go o mwa ina tà tàpé na rà tâa gòro îô étò pâ: “Cidòri nyuâawà, ba é *pwényunyuâariwà wà Pwiduée Caa! Tòme, naa na Mwachiri kà Caa. Â guwà tòpi [édiri pâ aupwényunyuâari kée, wâna] é Mwachiri, na é jèe pwabwàti ba kàwà, géé na autapoo wàra è gòropuu. ³⁵ Géé goo na, na ia go copwa, â guwà naa uti kôo. Â na ia nûmoo dàra wâdo, â guwà naa wâdoò. Â na ia go pwi pârame, â guwà tòpio. ³⁶ Â na ia piticé ârabwée kôo, â guwà naa ârabwée kôo. Â na ia go maagé, â guwà meاريو. Â na ia go tâa na karapuu, â guwà me nau caio.”

³⁷ «Â rà o mwa tà tòpi tîo, wà tàpé na rà *târù pâ: “Pwi Ukai, wiidà na bà cògà na gà copwa, â bà naa uti'gà? Ma wiidà na nûmagà dàra wâdo, â bà naa wâdoogà? ³⁸ Â wiidà na gà pwi pârame, â bà tòpigà? Â wiidà na ticé ârabwée'gà, â bà naa ârabwée'gà? ³⁹ Â wiidà na gà maagé, â bà mearigà? Â na gà tâa na karapuu, â bà caigà? [Wiidà na bà pwa tâgà diri pâ pwiibà?]"

⁴⁰ «Â go o mwa tòpi tàra pâ: “Guwà tère bwàti, ba go ina tàwà è âjupâra pâ: Na diri pâ pâara na guwà pwa è pâ pwiibà tà tèpa aéjii kôo na rà kîri, âna wâgo na guwà pwa tîo.”

Pâra jiio ba câguwà caa tòpio!

⁴¹ «Â napwa naa goo tàpé na rà o tâa gòro aèmwù kôo, âna go o mwa ina tàra pâ: “Guwà pâra jiio, ba é tojiwà wà Pwiduée! Guwà pâra naa na ânye na é nye tà tîo awé, na é jèe ipwabwàti wà Pwiduée, ba kà *Caatana, wà pwi a cicarajè, ma wà tèpa duée kée. ⁴² Géé goo na, na ia go copwa, â câguwà caa naa cè uti kôo. Â na ia nûmoo dàra wâdo, â câguwà caa naa cè wâdoò. ⁴³ Â na ia go pwi pârame, â câguwà caa tòpio. Â na ia ticé ârabwée kôo, â câguwà caa naa ârabwée kôo. Â na ia go maagé, â câguwà caa meاريو. Â na ia go tâa na karapuu, â câguwà caa caio.”

⁴⁴ «Â rà o tòpi tîo pâ: “Pwi Ukai, wiidà na câbà caa pitu tâgà? Wiidà na gà copwa ma nûmagà dàra wâdo, ma gà pwi pârame, ma na ticé ârabwée'gà? Â wiidà na gà maagé, ma gà tâa na karapuu?"

⁴⁵ «Â go o mwa ina tàra pâ: “Go ina tàwà è âjupâra pâ: Na diri è pâ pâara na tàutàwà na guwà pitu tà tèpa aéjii kôo na rà dau kîri, âna tàutàwà na guwà pitu tîo.”

⁴⁶ «Â wà tàpéebà, âna rà mwa bàra pâra jiio, nau pwa wârimuru dàra gòiri. Â wà tèpa âboro na rà târù, âna rà mwa bàra wârori è *wâro dàra gòiri jaa Pwiduée.»

26

Rà mudàra ba na rà tètâmwereé

Maréko 14.1–2; Luka 22.1–2; Ioane 11.45–53

¹ Ûna é ina diri è pâ pwiibà wà Iésu, â é ina tà tèpa *câmu kée pâ: ² «Tàpéebà, guwà tâmogòori pâ, naa na ârailu tòotù, na o pwa tòotù *Paséka. Â go ina tàwà pâ: O icurio ma tanamiriò naa goro kurucé, wâgo *Pwina naîri âboro.»

³ Na pwi pâara na é ina pwiri wà Iésu, â wà tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwailò, ma wà tèpa pitûa kà tèpa *Juif, âna rà gére pitapitirirà naa jaa wà Caïphe, pwi

ukai kàra. ⁴ Ba nùmarà na rà pòtàmwara Iésu. Â rà imudàra cè pai pwa wèe, ma rà pwa tûâ tée, ma tâjùrué pwàniri. ⁵ Ba rà pi-ina tàra pâ: «O po càcaa wâdé na jè tâjùrué na ara pâ âboro, na pàara na pwa i pi-ija maina na. Ba péa rà tà putàmù naa goojè.»

Tô jè ilàri na é wicèpwiri jawé ûrea naa gò Iésu
Maréko 14.3–9; Ioane 12.1–8

⁶ [Na pwi pàara bèepwiri, âna] é tâa Bétani wà Iésu, wâna pwârâwà kà Simona, pwi a pwa maga. ⁷ Â, na rà gère ija, â é tèepaa me wà tô jè ilàri, bau é wàra jawé atù, na wâbé goro é jawé ûrea—pwi jawé na dau maina é wâri wèe. Â é wicèpwiri* naa gòro pûru Iésu.

⁸ Ûna rà còoè wà tèpa câmu kêe, â po dau càcaa wâdé tàra. Â rà pi-ina tàra pâ: «Cina é po dau pwatari i jawé ûrea? ⁹ Po dau maina é wâri wèe! Gorodà na càe caa icuri, ma é naa é wâri wèe tà tàpé na ticé kàra?»

¹⁰ Â é tâmogòori é auniimiri kàra wà Iésu, â é ina tàra pâ: «Cina guwà nama é tòina tô ilàri bèeni? Ê pwina é pwa tôo, âna po dau wâdé. ¹¹ Ba rà o nye tà ciburà wâjaawà wà tàpé na ticé kàra. Â napwa wâgo, âna o câgo caa tà ciburà tâa jaawà. ¹² Â wà tòoni, âna é wicèpwiri naa gò-o i jawé. Â wiàna wàrapwiri, â tàra ma pwabwàti cawi é pai o boo kôo naa napwèe. ¹³ Â go ina tàwà é âjupâra pâ: Na diri pâ ére, na o mwa inapàpâri é *Picémara Wâdé naawê—naa na gòropuu diri—â o piwiâ mwara é jèkutà goo é pwina é pwa wà tô ilàri bèeni. Â o nye tà ciburà niimiriê.»

É icuri Iésu wà Judas
Maréko 14.10–11; Luka 22.3–6

¹⁴ Wà pwi jè ârapàara tèpa 12 *apostolo na nee Judas Iscariote, âna é pâ nau còo tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaailò. ¹⁵ Â é ina tàra pâ: «Dà cèna guwà o naa tôo, wiàna go naa tàwà Iésu?»

Â rà naa tée 30 mwani pwaa†. ¹⁶ Â tapoo na pàara bèepwiri, â é tapoo imudàra cè ji pàara cèna é icuri wà Iésu tàra na.

Pi-ija kà Pwi Ukai
Maréko 14.12–42; Luka 22.7–46; Ioane 13.21–38; 1 Korénito 11.23–25

¹⁷ É jèe tèepaa é bétapoo tòotù, kàra ‘pi-ija poloa na ticé nyaa kêe’. Â rà medari Iésu wà tèpa câmu kêe, â rà ina tée pâ: «Bà o pâ nau pwabwàti é utimuru târa Paséka. Â wâpà na nùmagà na jè pi-ija wê?»

¹⁸ Â é tòpi tàra pâ: «Guwà pâra naa na ville, wâjaa pwi âboro bèeni, â guwà ina tée pâ: “É ina wà pwi a pwa pupûra kâbà pâ, o jèe tèepaa é pàara kêe. Â bà mwa ija é utimuru târa Paséka ma wâé, naa jaagà.”»

¹⁹ Â rà pâra, â rà pwabwàti i utimuru târa Paséka.

O ipwa tûâ tôo

26:7 Luka 7.37–38 * 26:7 Wicèpwiri (é, pwicèpwiri)—Verser. 26:11 Deutéronome 15.11 26:15 Zakarie 11.12; Ioane 11.57 † 26:15 30 mwani pwaa—Wiàra é naèà kà tèpa Juif, âna wàépwiri mwani na naa tà pwi jè âboro, wiàna pwi ênawéna kîri (esclave) kêe, âna tòtàmwereé paaci. (Còo Exode 21.32.) Pai ina wèe pâ, càra caa nama pwamuru naa goo é wâro kà Iésu. 26:17 Exode 12.14–20

²⁰ Jèe bàrane, â rà tâa goro taapà wà Iésu ma wà tèpa 12 apostolo kêe. ²¹ Â é ina tàra pâ: «Go ina tàwà è âjupâra pâ: Pwa pwi jè ârapàarawà na ée mwa ipwa tûâ tîo.»

²² Â rà pikîri tèpa câmu kêe, â rà jèpa pitawèerié jècaa pâ: «Gona pwiri càcaa wâgo, co Pwi Ukai?»

²³ Â é tòpi tàra pâ: «Akaé, wà pwi jè ârapàarawà, âna wàé kaa na ée mwa pwa tûâ tîo—wà pwina bu capai tuboo, naa na i na ngapò ma wàé†.

²⁴ «Wâgo Pwina naîri âboro, âna go o pâ nau bà, wàra na é jèe inapàpari è *Tii Pwicîri. Â napwa naa goo wà pwi âboro na é pi-icurio, âna po dau pwaée kêe. Au, wârico! Ba wà pwiibà, âna pwiri nye gére wâdé ba kêe, wiàna càcaa gére pitèpaé!»

²⁵ Wà Judas, wà pwina é icuri Iésu, âna é tawèerié pâ: «Gona pwiri càcaa wâgo, co pwi a pwa pupûra?»

Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Gà jèe nye tàgére ina.»

I poloa ma dipâa

²⁶ Ūna rà pi-ija naima, â é popa è poloa wà Iésu. Â é pwaolé tà Pwидуée. Â é tubiti, â é naa jècaari tà tèpa câmu kêe, â é ina tàra pâ: «Guwà popa, â guwà ija, ba êni naiio.»

²⁷ Â gée na càuè, â é popa i wârado dipâa. Â é pwaolé tà Pwидуée, â é naa tàra. Â é ina pâ: «Guwà cau wâdo. ²⁸ Ba domii kôo, na o jèe joro ba kà tèpa âboro, bépwanauri è pâ èpà kâra; domii na é pacoo è *aupwataâboro na é pwa wà Pwидуée [na é tòpò pinaanapò naa nabibiu kàwà ma wàé].

²⁹ «Â go ina tàwà pâ: O câgo mwa caa wâdo cè dipâa [naani gòropuu]. Jè o mwa wâdo naima cè dipâa cèna bwaa âmuè, naa na Mwaciri kà Caa kôo.»

Gà mwa pitûtôowâriô, co Pétéru

³⁰ Â rà nyabiri è pâ *salamo tàra è pwi *tòotù maina-bà, â géewè, â rà too naa gòrojaa Élaio.

³¹ Â é ina wà Iésu tà tèpa câmu kêe pâ: «Naa na ne nabà, âna guwà o mwa po capai panuâo diri, [gée goo è pwina o mwa tèepaa medario]. Ba jèe wii naa na Tii Pwicîri pâ:

*O mwa pôtâmwaru
pwi a wéaari mutô.
O tadidiri pâ mutô.*

Zakarie 13.7

³² «Éco na, wiàna go mwa wâro còwâ gée na aubà, â guwà o mwa pâmarîo naa Galilée.»

³³ Â é ina tée wà Pétéru pâ: «Wà tàpéeni âna rà o panuâgà, â o càcaa wâgo!»

³⁴ Â é tòpi tée wà Iésu, pâ: «Go ina tàgà è âjupâra pâ: Naa na ne nabà, béaari è pai wailu to kâra è ja, â wâgà, âna gà o wacié pitûtôowâri pâ, câgà caa tâmogòorio.» ³⁵ Â é ina wà Pétéru pâ: «Bwa! Wiàna ina pâ, o tètâmwaraju, â câgo caa pitûtôowârigà!»

26:23 Psaume 41.10 † **26:23** Wiâra è pai pwa kà tèpa Juif, na rà ija naima, â wà tèpa âji bée, âna rà nye po tuboo goro îrà naa na i na ngapò na caapwi. **26:26** 1 Korénito 11.23–25 **26:28** Exode 24.8; Jérémie 31.31–34; Zakarie 9.11; 1 Korénito 10.16 **26:30** Luka 22.39; Ioane 18.1 **26:31** Zakarie 13.7; Ioane 16.32 **26:32** Mataio 28.7,16 **26:34** Mataio 26.69–75

Â wàilà diri, âna nye caapwi ê pwina rà ina tée.

É po dau tòina Iésu

³⁶ Géewê, â rà pâra naa na jè ére [na câmi goro upwâra] na ina goo wê pâ Gethsémané. Â é ina tà tèpa câmu kée wà Iésu pâ: «Guwà tâaboo naani, ba go bwaa pâ nau pwapwicîri wâgéebà.»

³⁷ Â é popa wiâê wà Pétéru ma wà tupédu naí Zébédée. Â é tapoo pikîri ma pidumapié wà Iésu. ³⁸ Â é ina tàra pâ: «Po dau tòina ma pikîri ê pwâranümo. Â guwà tàpo tâa ni, â jè cau tà tàcî naima. Guwà cibwaa puu!»

³⁹ Â é tàpo paé jiiirà, â é tùu jùrué ma cigòboo. Â é pwapwicîri tà Pwiduee, ma ina pâ: «Caa, wiàna pâri, â gà patâjii jiio é pâ aré ma tòina bèeni! Êco na gà cibwaa pwa é pwina nümo goo, â gà nye pwa câbawâdé'gà.»

⁴⁰ Â é wâjué me cówâ dari tèpa âracié a câmu kée, â é còo pâ rà tà puu. Â é ina tà Pétéru pâ: «Gona càcaa pâri ma guwà tàpo tàcî naima ma wâgo, wâna ji caapwi ineretòotù?»

⁴¹ «Guwà tà tàcî, â guwà pwapwicîri ba na o pwa cè nii ma gòo kàwà, wiàna tacaiwà. Ba nümawà na guwà pwa na wâdé, êco na ticé nii kàwà.»

⁴² É jèu pâra cówâ wà Iésu jiiirà, â é jèu pwapwicîri ma ina pâ: «Caa wée, wiàna càcaa pâri ma o popa jiio é aré ma tòina bèeni, â go ilari jiiigà pâ, gà pitu tóo, ma go pitère dàra câbawâdé'gà.»

⁴³ Ūna é wâjué me cówâ dari tèpa âracié a câmu kée, â é pâmarirà mwara na rà gére puu. Ba nye po dau oratàra, â rà nye tà puucinga.

⁴⁴ Â é jèu pâra cówâ jiiirà, â é jèu pwapwicîri, â é ina cówâ é pwina é jèe ina.

⁴⁵ Ūna é wâjué me cówâ darirà, â é pâmarirà cówâ na rà tàgére puu. Â é ina tàra pâ: «Wà nau? Guwà bwaa nye gére nao ma puu mwara? Wâdé ba kàwà! Êco na wâgo, Pwina naîri âboro, âna o jèe panuâo ni tà tèpa pwa na èpà. [Ba rà tàgére mee ni, ba na rà tâjùruo.] ⁴⁶ Guwà cimadó! Ma jè pâra! Ba wà pwina é ipa popai gooò, âna jèe tà wâépwirì!»

Rà tâjùru Iésu

Maréko 14.43–50; Luka 22.47–53; Ioane 18.3–12

⁴⁷ Ūna é bwaa gére ina pwiri wà Iésu, â é po tèepaa me wà Judas, wà i pwi jè ârapàara tèpa 12 apostolo kée. Â rà tèepaa me wiâê pâ âboro na wâru, na rà pa é pâ tàuwa ma gò upwâra. Ba rà panuârà me wà tèpa caa kà tèpa pwa ârapwailò, ma wà tèpa pitúá kâra é Ba kà tèpa Juif.

⁴⁸ Â wà Judas, wà pwina é icuri Iésu, âna é jèe inapàpari tàra é câmu na ée mwa pwa tée: «Wà pwi âboro na go bwénüué, âna nye wàé kaa. Â guwà tâjùrué.»

⁴⁹ Â rà tèepaa me, â é nye pâra dà Iésu kaa wà Judas, â é ina tée pâ: «Bwàcu'gà co pwi a pwa pupûra!» Â é bwénüué.

⁵⁰ Â é ina tée wà Iésu pâ: «Îgà, gà pwa é wakè'gà.»

Â rà nye pò ma tâjùru kaa wà Iésu wà tèpa âboro. ⁵¹ Êco na wà pwi jè a câmu na é tâa jaa Iésu, âna é pò ma càù é tàuwa kée, â é nye tüboo kaa naa gòro pûru pwi âboro kîri kà pwi *ukai kà tèpa pwa ârapwailò. [Êco na] é tépàgà co é jè doronyürué.

⁵² Â é ina tée wà Iésu pâ: «Gà tùu boo còwâ i tàuwa'gà naa na é wêe! Ba wà tàpé na rà paa goro tàuwa, âna rà o nye bà goro tàuwa.

⁵³ «Guwà tère, wiàna nùmoo, â go todà caa kôo, ba na é panuâ me tóo, jè wâra coda goro tèpa *angela ma rà pwamuruô, na rà dau wâru awé! ⁵⁴ Êco na, wiàna wàrapwiri, â o càcaa pâri ma coo i pwi ia jèe wii naa na Tii Pwicîri. Bwa. Wâdé na wâra, ba na o nye pacoo i Tii Pwicîri.»

⁵⁵ Â é ina tà tàpé na rà tâjùrué, pâ: «Wâna, guwà me nau popao, goro é pâ tàuwa, ma é gò upwâra, pwacèwii na go pwi a pòtâmwara âboro! Êdiri na pâ tòotù, âna go tâa nabibiù kàwà. Â go pacâmuri tèpa âboro, naa na *Wâra pwapwicîri. Êco na càguwà caa tâjùruo!

⁵⁶ «Êco na, diri é pwi bèepwiri, âna tèepaa, ba na pacoo é popai kà tèpa *péroféta wâna Tii Pwicîri.»

Â napwa naa goo diri tèpa câmu kée, âna rà cau panuâé, â rà uru.

Wâra pitèimuru kà tèpa Juif

Maréko 14.53–65; Luka 22.54–71; Ioane 18.13–24

⁵⁷ Wà tàpé na rà tâjùru Iésu, âna rà popaé pàdari Caïphe, wà pwi ukai kà tèpa pwa ârapwaaïlò. Ba rà ipitiri naa jaaé wà tèpa *dotée goro é Naèà, ma wà tèpa pitûâ kà tèpa Juif. ⁵⁸ Â napwa wà Pétèru, âna é picâwiâé géé iti. Â é tèepaa pâ naa jaa pwi ukai kà tèpa pwa ârapwaaïlò. Â é tâaboo naa na pé gòroigé, naa jaa tèpa âboro kîri, tèpa wéaa. Ba nùmee na é còo cè pwina o tèepaa tà Iésu.

⁵⁹ Wà tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaaïlò, ma diri é pé wâra pitèimuru kà tèpa Juif, âna rà mudàra cè tèpa âboro, na rà tèpa pwâ, ma rà pitòti wà Iésu. Ba nùmarà na rà pwa wârimuru tée ma é bà. ⁶⁰ Â wâru tèpa pwâ, na rà me nau pitòti Iésu, êco na càra caa pâmari é âji majoroé ma rà pòtâmwereé.

Â pâ nau pwâadàra pitèimuru kàra, â ru tèepaa me tepédu ârailu âboro. ⁶¹ Â ru ina pâ: «Ê ji pwi âboro bèepwiri, âna é pi-ina kée pâ, ée mwa tédidiri é Wâra pwapwicîri kà Pwiduée, â ée mwa pacima còwâ naa na âracié tòotù.»

⁶² Â é nye cimadò kaa i pwi ukai kà tèpa pwa ârapwaaïlò, â é tawèeri Iésu pâ: «Gona ticé bétòpigà? Càgà caa tère é pwina rà gére pitòtigà goo?» ⁶³ Êco na câé caa tòpi wà Iésu. Â é nye tawèerié còwâ i pwi ukai, pâ: «Naa goro nee Pwiduée na é wâro, â go ilagà pâ gà tòpi. Gona nye wâgà kaa pwi *Mesia, *Pwina naí Pwiduée?»

⁶⁴ Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Gà jèe nye tàgèré ina. Â go ina tàwà pâ: Tapoo nabàni, âna guwà mwa còo wà Pwina naíri âboro, na é tâa goro étò kà Pwiduée na dau pwa pàtamee, [ba na é pitûâ kâra diri pâ muru]. Â guwà mwa còoé, wiàna é me naa gòro é pâ nee, géé napwéretòotù.»

Wâdé na é bà!

⁶⁵ [Â po dau dàpàgà tà pwi ukai kà tèpa pwa ârapwaaïlò, â é nye dau putàmuru kaa.] Â é nye tidàpa kaa é ârabwée kée, â é ina tà tèpa pitèimuru bée pâ: «É tùra ba èpà naa goo Pwiduée [ba é nama ipaiwâilu ma wâé!] Jèe pâri! Naaco cè tèpa pitòtié, [ba é nye pitòtié còwâ!] Ba guwà jèe tère é pwina é ina. ⁶⁶ Â dà càna guwà nùmiri naa gooé?»

Â rà cau tòpi diri pâ: «Wâdé na é bà.»

⁶⁷ Â rà èduri ê naporomee, â rà tòbitiè goro îrà. Â wà pàra tàpé, âna rà tamagérié, ⁶⁸ â rà ina tée pâ: «Wàilàapà na èigà? Gà pinadàra cai, co pwi dòro 'Mesia', [wiàna gà pwi péroféta na gà tâmogòori diri]!»

É pitütôwâri Iésu wà Pétéru

Maréko 14.66–72; Luka 22.56–62; Ioane 18.16–27

⁶⁹ Napwa wà Pétéru, âna é nye tà tâaboo gòroigé. Â é medarié tò jè ênawéna, â é ina tée pâ: «Ée, wâgà kaa, âna gà pwi bée Iésu, géé Galilée!»

⁷⁰ Â é tòpi tée na ara diri tèpa âboro, ma ina pâ: «Bwa! Câgo caa tâmogòori é pwina gà ina!»

⁷¹ Â é nye pâra dàra kaa ê goropwârawâ na aucòobé. Â é côoè tò jè ilàri awakè wê, â é ina tà tèpa tàgére tâa wê, pâ: «Wà pwini, âna pwi bée wà Iésu géé Nazareth!»

⁷² Â é ina mwara wà Pétéru pâ: «Bwa! Go ipwataâboro ba câgo caa tâmogòorié!»

⁷³ Géé na càué, â wà tèpa tâa wê, âna rà medari wà Pétéru, â rà ina tée pâ: «Akaé! Gà pwi jè a câmu kée! Ba bà tère naa na wéégére pwâratùra'gà.»

⁷⁴ Â é nye pigòo kaa wà Pétéru ma ina pâ: «Guwà tère! Câgo caa tâmogòori wà pwiibâ. Wâdé na é pwa wârimuru tòo wà Pwiduée, wiàna go gwâ! Guwà côo, go *ipwataâboro tàwà pâ: Câgo caa tâmogòori wà pwiibâ!»

Ûna é bwaa gére ina pwiri, â é nye to kaa i ja. ⁷⁵ Â é mwa niimiri i pwi ia é ina tée wà Iésu pâ: «Béaari é pai to kêra i ja, âna gà o wacié pitütôwâri pâ, câgà caa tâmogòorio.»

Â é còobé naa gòroigé wà Pétéru, â é dau i pijinünü.

27

Rà popa Iésu pâ naa jaa Pilato

Maréko 15.1; Luka 22.66–71

¹ Ûna po dàuru moo, â rà pitapitirirà naima wà tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwaaìlò, ma wà tèpa pitûâ kêra é Ba kà tèpa *Juif. Â rà pitèrerà goro é pai o pòtâmwara Iésu. ² Â rà pwa ma piié, â rà popaé pàdari wà *Pilato, pwi kupénoo kà tèpa Roma.

Pai bà kà Judas

Apostolo 1.18–19

³ Napwa wà Judas, wà i pwi ia icuri wà Iésu, âna é côo pâ rà o jèe pòtâmwereê. Â é mwa tà pinünüma naa goo ê pwina é pwa tà Iésu, â é dau pikîri goo. Â é wâjué còwâ naa jaa tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaaìlò, ma wà tèpa pitûâ. Â é naa tàra còwâ i 30 mwani atù na ia rà naa tée.

⁴ Â é ina tàra pâ: «Au, go pwa é pwina èpà. Ba go icuri pwi jè âboro na ticé èpà kée, ma é bà.»

Â rà tòpi tée pâ: «Ticé cèna bà côo naa goo!»

⁵ Â é túbòo i mwani naa na Wâra pwapwicîri. Â é pâ nau pidàpuna.

⁶ Â wà tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaaïlò, âna rà tòri i mwani, â rà ina pâ: «Dà cèna jè pwa goro i mwani bèeni? Jè cibwaa tòpò naa jaa i âraimeai târa Wâra pwapwicîri, ba mwani wâri domii.»

⁷ Â rà pitèrera pâ, na rà wâri napuu na ina goo pâ 'Napuu kà pwi a pwa ilò puu' ba na nacârû ba kà tèpa pârame. ⁸ Êkaa pwiri, wà tèpa âboro, âna rà ina goo ê pwi ére-bà pâ 'Napuu wâri domii'. Â rà bwaa nye ina pwiri tiagoro ni. ⁹ Dirî ê pâ pwiibâ, âna tèepaa, ba na pacoo ê pâ ucina na ia é pwa wà *péroféta Iéremia*, naa na pâ auwii kée. Rà popa i 30 mwani atú. Êkaa jéuê na rà niimiri é Ba *Isaraéla na rà wâri ba kée. ¹⁰ Â rà wâri i napuu kà pwi a pwa ilò puu. Ba wàépwiri é câbawádé kà Pwi Ukai†.

É pitèi Iésu wà Pilato

Maréko 15.2–20; Luka 23.1–25; Ioane 18.28–19.16

¹¹ Rà popa pâ Iésu na ara Pilato, wà pwi kupénoo kà tèpa *Roma. Â é tawèerié wà Pilato pâ: «Gona nye wâgà kaa, na gà pwi ukai kà tèpa Juif?»

Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Gà jèe nye tàgére ina.»

¹² Â nabwé, â rà pitòti Iésu wà tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaaïlò, ma wà tèpa pitûâ kâra é Ba. Â câé caa tòpirà.

¹³ Â é pwa ma ina tée wà Pilato pâ: «Câgà caa tère diri pâ pwina èpà na rà ina naa googà?»

¹⁴ Êco na câé caa tòpi goo cè jè ji caapwi neeremuru wà Iésu. Â é po dau pò gooé wà i pwi kupénoo.

Nûmarà goo Barabbas

¹⁵ Napwa i pwi kupénoo, âna câmaajé tée, na diri pâ naja, na tòotù *Paséka, na é pacóbé géé na karapuu, cè pwi jè âboro, na nûma é Ba gooé. ¹⁶ Â, na naja bèepwiri, â pwa pwi jè a pwa karapuu na ina gooé pâ Barabbas‡, na rà dau tâmogòorié wà tèpa âboro. ¹⁷ Â wâru tèpa âboro na rà tèepaa me naa jaa Pilato, â é ina târa pâ: «Gona nûmawà na go panuâ còwà wà pwini Barabbas, é, wà Iésu, na ina gooé pâ 'pwi *Mesia', [pwi ukai kàwà]?» ¹⁸ Ba é nye tâmogòori pâ, wà tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaaïlò, âna rà panuâ tée wà Iésu, goro pai piboo kâra.

¹⁹ Â nabwé, â é tâa gò i aupitèimuru wà Pilato, ba na é pitèi Iésu. Â, na ji pâara-bâ, âna é nye tèepaa me kaa, wà pwi jè âboro, na é pame tà Pilato é popai kà tô wâdèe. Â é ina pâ: «Èruune, âna go pwa naurune naa goo pwi Iésu bèeni. Â go po dau càcaa wâdèe goo. Gà panuâê, â gà cibwaa tu naa gooé, ba é pwi âboro pwicîri!»

²⁰⁻²¹ Â é jèu ina tà tèpa âboro wà i pwi kupénoo pâ: «Go o mwa panuâ còwà tàwà pwi jè a pwa karapuu. Wàilàpà géé goo tupéeni na nûmawà gooé?»

Â rà tòpi tée pâ: «Barabbas!» Ba rà cètùurà wà tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaaïlò ma wà tèpa pitûâ ba na rà ina pwiri, ba na é bà wà Iésu.

27:9 Jérémie 32.6–15, 18.2, 19.1; Zakarie 11.12–13 * **27:9** Wà péroféta Iéremia—Ê pâ popai naa na nee tii 9 ma 10, âna me géé goo tii kà du péroféta Iéremia ma Zakaria (còo Zakarie 11.12–13), êco na wà Mataio, âna é ina nee Iéremia, ba wàé pwi péroféta na dau maina nee. † **27:10** 2e phrase—é, Ba wàépwiri é pwina é jèe nye ina tóo wà Pwi Ukai pâ, na go mwa ina. **27:12** Ésaïe 53.7 ‡ **27:16** Barabbas—Pâra Tii Pwicîri naa na grec, âna rà ina pâ: Iésu Barabbas. Naa jaa tèpa Juif, âna Iésu, âna neere tèpa âboro na wâru, pwacèwii Dui, Bwàé naa jaajè nabà. **27:18** Ioane 11.47–48, 12.19

Tanamiriê naa goro kurucé!

²² Â é ina tàra wà Pilato pâ: «Â dà cèna go o pwa tà Iésu, na ia ina gooé pâ ‘Mesia’?»

Â rà tòpi tée pâ: «Nama tanamiriê naa goro *kurucé!»

²³ Â é jèu tawèerirà mwara pâ: «Gona dà cèna é pwa cèna èpà?»

Èco na rà tomara too pâ: «Nama tanamiriê naa goro kurucé!» ²⁴ Â é còu wà Pilato pâ, càra caa tèrèé, â jèe pâ nau dau maina é pai gù kàra. Â é popa é wàra jawé, â é nuwa îê, na ararà diri, â é ina tàra pâ: «Câgo caa pwi majoro pai bà kà pwi âboro bèeni. Â nye wâguwà co!»

²⁵ Â rà cau tòpi tée diri, pâ: «Ûu, nye wàibà kaa tèpa majoroé, wàibà ma wà tèpa èpo kâbà! Â wâdé kaa na é bà. Wiàna bà pwa na èpà, â o wâdé na bà o tòpi urà pai bà kèe.» ²⁶ Â wà Pilato, âna é panuâ còwâ tàra wà Barabbas. Â é pwa ma pâdi Iésu goro ubati. Â é panuâé tà tèpa coda, ba na rà tanamiriê naa goro kurucé.

Rà pitaurèe gooé tèpa coda

²⁷ Wà tèpa coda, âna rà popa còobé wà Iésu, naa na gòroigé, kâra é wà maina kà kupénoo. Â rà todàra diri é wàra coda. ²⁸ Â rà tòpwütù ârabwée kèe, â rà naagèe naa gooé jè ârabwée mii [pwacèwii ârabwée kà pwi âboro imaina] ba na rà piècaarié. ²⁹ Â rà pàti é pé bwe korona^S kèe, goro îri upwâra na pwa daaé, â rà tòpò boo naa gòro pûrué. Â rà naa naa na îê ètò é jè bàra watü [pwacèwii é tâjò kà pwi ukai]. Â rà tùu jùrurà araé, â rà ina tée pâ: «Cidòri nyuâagà, co ‘Pwi Ukai kà tèpa Juif’!»

³⁰ Â rà nye tà èdurié, â rà popa i bàra watü, â rà nye tà pâdi é pûrué goo.

³¹ Ûna nabwé é pai piècaarié kàra, â rà tòpwütù gée gooé i ârabwée mii, â rà nye naagèe còwâ naa gooé é ârabwée kèe. Géewé, â rà popaé còobé naa gòroigé, ba na rà tanamiriê naa goro kurucé.

Rà tanamiriê naa goro kurucé

Maréko 15.21–32; Luka 23.26–43; Ioane 19.17–27

³² Ûna rà gére còobé gée na ville, â ipitirà ma pwi âboro gée na ville Cyrène, na nee Simona. Â rà tacoo gooé, ba na é kâa i kurucé kà Iésu. ³³ Â rà tèpaa naa na jè ti kâra jaa na ina goo wè pâ Golgota, âna pai ina wèe pâ ‘Goro pwiripûru’* âboro’. ³⁴ Â [wà pàra tàpé, âna] rà pinaanaimari é dipâa bau é jawé na maga†. Â rà naa tà Iésu, â é tàpo nari, èco na nye tàutée goo.

³⁵ Nabwé, â rà tanamiriê naa goro i kurucé wà tèpa coda. Â rà pwa ma ipâdi naa goorà é pâ ârabwée kèe. Â rà picàù noo kâra tii, ma rà o tâmogòori pâ o wàilàpà na o popa {i ârabwée gòri kèe}‡. ³⁶ Â rà tâaboo, ba na rà wéaarié.

³⁷ Rà wii naa goro jè ére upwâra, é auwii na wàéni: IÉSU, PWI UKAI KÀ TÈPA JUIF.

^{27:24} Deutéronome 21.6–9

^{27:25} Apostolo 5.28

^{27:28} Luka 23.11

§ ^{27:29} Bwe korona—Couronne. Bwe kà pwi ukai. Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Bwe câma. ^{27:30} Ésaïe 50.6

* ^{27:33} Pwiripûru (é, pwûrupûru)—Crâne. ^{27:34} Psaume 69.22 † ^{27:34} Jawé na maga—Pwiri pé wâi târa ma câjé caa tère é maagé. ^{27:35} Psaume 22.19 ‡ ^{27:35} Pàra Tii Pwicîri naa na grec, âna rà naagèe pâ popai bèeni: Rà wàrapwiri ba na o pacoo é popai kà pwi péroféta, na ia é ina pâ: “Rà ipâdi naa goorà é pâ ârabwée kôo. Â rà picàù noo kâra tii, naa goro i ârabwée gòri kôo.” (Psaume 22.19)

Wàé kaa pwiri ê majoro ê pai bà kêe. Â rà ténamiri dòiti kâra pûruê. ³⁸ Â rà tanamiri mwara tupédu a pwa na èpà naa goro jènere wà Iésu—wà pwi jèpwi naa goro ètò kêe; â wà pwi jèpwi naa goro aèmwù kêe.

³⁹ Wà tàpé na rà paé ma me na ère bèepwiri, âna rà côo Iésu, â rà ura ê pûrurà. ⁴⁰ Â rà tànyiriê, â rà ina pâ: «Gona càcaa wâgà kaa, na gà o tédidiri i Wâra pwapwicîri, ma pagòtù còwâ naa na âracié tòotù? Â wâdé, ba wiàna gà *Pwina naí Pwidueé, â gà pa-udògà còwâ, ma gà boome gée goro i kurucé bèepwiri!»

⁴¹ Â wà mwara, tèpa caa kà tèpa pwa ârapwailò, ma wà tèpa *dotée goro ê Naèà, ma wà tèpa pitûâ, âna rà pitaurèe goo Iésu mwara. Â rà ina pâ: ⁴² «É [pi-ina gooe pâ é pwi Mesia] Pwi Ukai kâjè tèpa Isaraéla. Â é tâmogòori ma é pa-udò pàra tàpé, èco na caé caa tâmogòori ma é ipa-udòe còwâ! Wiàna é boo gée goro kurucé bèepwiri, â pwiri jè o mwa cèikí naa gooe!»

⁴³ «É cèikí naa goo Pwidueé, â é ina pâ é Pwina naîê. Â wiàna nûma wà Pwidueé, â wâdé na é pa-udòe ni!» ⁴⁴ Â nye ipaiwà mwara naa goo tupédu a pwa na èpà na tanamiruru naa goro jènere Iésu. Ba ru nye pitaurèe gooe mwara.

Maagé bà kà Iésu

Maréko 15.33–41; Luka 23.44–49; Ioane 19.28–30

⁴⁵ Ūna po gopaé bwàti, â nye po bàutè pitiri é napòs, tiagoro na âracié ineretòotù na càuru ija. ⁴⁶ Ūna po âracié ineretòotù, â é tomara ba maina wà Iésu pâ: *Éli, Éli, lama sabakthani?* Pai ina wèe pâ: Pwidueé kôo, Pwidueé kôo, cina gà panuô?

⁴⁷ [Â càra caa tèreê bwàti] wà pàra tàpé, â rà ina pâ: «Gà côo, é todà péroféta *Élia!»

⁴⁸ Â é nye itàtà kaa pwi jè ârapàrarà, â é popa jè imwaano, â é nuwa naa na é dipàa na maga*. Â é tòpò naa goro bàra upwàra, â é naa tà Iésu, ba na é wâdo.

⁴⁹ Â rà ina tée wà pàra tàpé pâ: «Tàpo tâa, co pwini, ba pwiri jè o côo wà *Élia, na é me, nau pa-udòe!»

⁵⁰ Êco na é uu mwara wà Iésu, â nye ègò kaa ôomaa kêe.

Wâru pâ câmu kâra pai bà kêe

⁵¹ Â é pé ciità maina, [na é târiwâri ê ère na dau pwicîri] naa na i Wâra pwapwicîri, âna nye tidàpa kaa, tapoo géenidò, tia niboo pwàadèrèe. Â é gù é napuu, â mabiti pâ atü. ⁵² Â nye cikòmaa kaa pâ auipwàni, â rà wâro còwâ gée na aubà, jè auwâru goo tèpa âboro kà Pwidueé. ⁵³ (Â, na pàara na é wâro còwâ Iésu gée na aubà, âna rà còobé gée na auipwàni. Â rà tò naa *Iérusaléma, pwi ville pwicîri, â rà ipaarirà târa pâ âboro. Â wâru tàpé na rà còorà.)

⁵⁴ Wà tèpa coda roma na rà wéaari Iésu, bau pwi caa kâra, âna rà pò goro ê pai gù wàra i napuu, ma êdiri pâ pwina tèepaa. Â nye dau maina kaa é pai wâgotàra, â rà ina pâ: «Ajupàra, wà pwi âboro bèeni, âna é Pwina naí Pwidueé!»

27:38 Ésaie 53.12 **27:39** Psaume 22.8, 109.25 **27:40** Mataio 26.61; Ioane 2.19 **27:43**

Psaume 22.9 **27:45** Pitiri é napò—é, Pitiri é gòropuu. **27:46** Psaume 22.2 **27:48** Psaume

69.22 * **27:48** Dipàa na maga—Vinaigre naa na Tii Pwicîri na Popwaaalé: Dipàa na càcaa maina wâri wèe, na pinaanimari bau é jawé. **27:51** Exode 26.31–33; Hébéru 10.19–20

55-56 Pwa pâra ilâri, na rà tà coo iti, â rà cõo diri pwiri—wà Maria gée Magdala ma wà Maria, nyaa kà Jacques ma José†, ma wà nyaa kà tupédu naí Zébédée. Â wâru mwara pa ilâri, na rà jèe pâra wiâê, gée napò Galilée, ba na rà o piâboro kîri kêe, âna rà tâa wê mwara.

Tòpòé naa na auipwàni

Maréko 15.42–47; Luka 23.50–56; Ioane 19.38–42

57 Na bârane, âna é tEEPaa me pwi jè âboro na nee Ioséfa, wà pwi âboro gée na village Arimathée, na dau pwa neemuruê. Wàé mwara, âna é pwi âboro na é mu pâra wiâ Iésu. 58 Â é pâra naa jaa ukai Pilato, â é ilari i naii Iésu. Â wà Pilato, âna é ina tà tèpa coda pâ, na rà naa tée.

59 Â wà Ioséfa, âna é popa i naii Iésu. Â é cajipié goro jè ciità, na bwaa bwùu. 60 Â é popaé pâ, â é tòpòé naa na é auipwàni na bwaa âmué, pé pwêe na îri naa na pé atù, ba nye kêe, wàé Ioséfa. Â é pwùru é jè pé atù maina, nau târiwâri i auipwàni. Â nabwé, â é pâra.

61 Napwa naa goo wà Maria gée Magdala ma wà tò jè Maria, âna ru tàgére tâaboo naawê, na ara i auipwàni.

Rà wéaari i auipwàni

62 [Diri é pâ pwi bèepwiri, âna pwa na papwicî, tòotù béaari é *tòotù pwicîri kà tèpa Juif. Na papwicî, â rà mu pwabwàti é pi-ija kâra tòotù pwicîri.]†

Â, na dàuru kêe, na capàto, tòotù pwicîri, âna wà tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaaillò ma wà tèpa *Farasaio, âna rà ipitiri naa jaa Pilato. 63 Â rà ina tée pâ: «Gà cõo, co pwi ukai, wà i pwi a pa-imwùru tèpa âboro bèepwiri, wà Iésu, âna é ina béaari é pai bà kêe, pâ: “Naa na béaracié kâra tòotù gée na càuru pai bà kôo, âna go o mwa wâro cõwâ gée na aubà.”

64 «Â wâdé na gà ina tà tèpa coda pâ, na rà wéaari bwàti i auipwàni naa na âracié tòotù. Ba rà péa mura i naiié wà tèpa *câmu kêe, ma inapàpâri pâ, é jèe wâro cõwâ gée na aubà! Â wiâna wàrapwiri, â é pwi jèkutâ pwâ bèepwiri, âna o dau maina, jii é pwina pâbéaa!»

65 Â é ina târa wà Pilato pâ: «Wâdé. Wailà-ni pâra tèpa coda. Wiâna nûmawà, â guwà nama rà wéaari i auipwàni!»

66 Â rà pâra, â rà pwabwàti é pai wéaari é auipwàni. Â rà pugabia§ bwàti i atù opumoori i auipwàni. Â rà tòpò tèpa coda, ba na rà tà wéaari.

28

É wâro cõwâ gée na aubà

Maréko 16.1–10; Luka 24.1–12; Ioane 20.1–10

1 Jèe nabwé é *tòotù pwicîri kà tèpa *Juif. Â, na pwapwicîri, na bwaa po dàuru*, béaari é pai ègòdò kâra i tòotù, â wà Maria gée Magdala, ma wà tò jè Maria, âna ru pâra naa na auipwàni. 2 Ûna gére wàrapwiri, â é nye gù kaa i napuu. Ba é tàbàtù gée napwéretòotù jè *angela kà Pwi Ukai, â é pwùru i atù opumoori wàra i pwêe, â é tâaboo naa gò. 3 Âna é pwâra pwacèwii âra, â napwa

27:55-56 Luka 8.2-3 † 27:55-56 José—Grec: Joseph. 27:58 Deutéronome 21.22-23 27:60 Ésaïe 53.9 ‡ 27:62 Pwicîri na rà pwaailò na tòotù pwicîri. 27:63 Mataio 12.40, 16.21; Maréko 9.31, 10.33-34; Luka 9.22, 18.31-33; Ioane 2.19-21 § 27:66 Pugabia—Coincer par un objet dans le sol. * 28:1 Na pwapwicîri, na bwaa po dàuru—é, Na ne. Munaa capàto na ne.

ârabwée kêe, âna po jajau. ⁴ Â uru nyuâa wà tèpa coda na rà wéaari auipwàni, â rà nye tûuboo kaa naa napuu, pwacèwii tèpa bà. Â rà céca goro pai wâgotàra.

⁵ Â wà i pwi angela, âna é ina târa i du ilàri pâ: «Du épo, gàu cibwaa nama wâgotàu. Ba go tâmogòori pâ gàu mudà Iésu, wà pwi ia tanamirié naa goro *kurucé. ⁶ Gàu tère, jée tiàué ni! Ba é jée wâro còwâ gée na aubà, wàra na ia é jée nye ina. Gàu me nau còo é ére, na ia tòpòé naawê. ⁷ Â gàu nama wàcî nau ina tà tèpa *câmu kêe pâ: “É jée wâro còwâ gée na aubà wà Iésu, â é tà tapaciwà wâ Galilée. Â guwà mwa còoé naawê.” Â wàépwiri na go ina tàu.»

⁸ Â ru nye nama wâjué wài gée na auipwàni. Tàpo wâgotàru, éco na ru dau ipwadée mwara. Â ru itàa nau ina jèkutà na bwaa âmué tà tèpa câmu kà Iésu.

⁹ Â wii naigé, â ru pò goo Iésu na ipitirà ma wàé.

Â é ina tàru pâ: «Bwàcu kàu!»

Â ru géé paé, â ru tâaboo naa goro âé, ma ipwamainâé.

¹⁰ Â é ina tàru pâ: «Gàu cibwaa nama wâgotàu. Â gàu pâ nau ina tà tèpa bééò pâ rà pâra naa Galilée, ba rà o mwa còoé naawê.»

Jèkutà na rà piwiâ tèpa coda

¹¹ Na pâara na ru gére pâra wii naigé i du ilàri, â rà itàa naa na ville wà pâra tèpa coda na ia rà piwéaari i auipwàni. Â rà pâdari tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwaaailò, â rà piwiâ tàra diri pâ pwina tèepaa.

¹² Â wà tàpéebà, âna rà todà diri tèpa béerà, ma wà tèpa pitûâ. Â rà ipitiri, ba na rà pitûra goro é jèkutà bèepwiri. Â rà niimiri naima pâ, na rà naa jè mwani na dau maina, tà tèpa coda, [ma ina tàra pâ rà pwâ, goro é pwina tèepaa]. ¹³ Â rà ina tàra pâ: «Guwà o ina pâ, wà tèpa câmu kà Iésu, âna rà mura i naiié†, na pâara na guwà tà puu. ¹⁴ Â wiàna é tère pwiri wà kupénoo, pwi ukai kàwà, â wàibà na bà mwa patùraé bwàti, ba na o câé caa putàmu naa goowà.» ¹⁵ Â rà popa i mwani wà tèpa coda, â rà pwa pwina rà ina tàra. Â wàépwiri na é pâpitiri é jèkutà-bà. Â rà bwaa piwiâ wà tèpa Juif, tiagoo nabàni.

É ipaarié Iésu tà tèpa câmu kêe

Maréko 16.14–18; Luka 24.36–49; Ioane 20.19–23; Apostolo 1.6–8

¹⁶ Rà pâra naa napô Galilée wà tèpa 11 a câmu kà Iésu. Â rà pâra naa gòro é jaa na ia é ina tàra Iésu pâ, na rà mwa pâra naawê. ¹⁷ Â é tèepaa marirà Iésu, â rà ipwamainâé. Éco na, napwa pâra tàpé‡, âna rà piwà na rà cèiki pâ wàé.

¹⁸ Â é géé paé dàra wà Iésu, â é ina tàra pâ: «Wà Pwiduée, âna é naa tóo diri é pàtamee, wânidò napwéretòotù ma wâni gòropuu. ¹⁹ Êkaa na go ina tàwà pâ: Guwà pâra pitiri é gòropuu. Â guwà pwa ma rà cèiki naa goò ma pâra wiâò. Â guwà *upwaarà naa goro nee Caa, ma Pwina naié, ma é Nyuâaé Pwicîri. ²⁰ Â guwà pacâmurirà ma rà pitère dàra diri pâ pitûâ na go jée naa tàwà. Â go tà wâjaawà, diri na pâ tòotù, tiagoro pwâadàra gòropuu.»

28:6 Mataio 12.40, 16.21 **28:10** Mataio 26.32 † **28:13** Naiié (é, tàpupèe, tēpupèe)—Cadavre.

28:16 Mataio 26.32 ‡ **28:17** Napwa pâra tàpé—é, Wàilà diri. **28:18** Ioane 13.3; Éfeso 1.20–22

28:19 Maréko 16.15–16; Apostolo 1.8

Picémara Wâdé na é wii wâ Maréko Bétapoo popai

Wàilàapà na wii tii bèeni?

Wâ Maréko, na jè nee mwara pâ Ioane, é, Ioane-Maréko. (Còo *Apostolo* 13.5; 15.37–41.) Ru piwakè naima ma Pétèru, pwi jè *apostolo, na é piwiâ tée diri pâ namuru na é ina ma pwa wâ Iésu. Â gée na càùè, â é mwa wii wâ Maréko.

É wii wiidâ?

Nabibiu kêra *naja 55 ma 65 (wâmwünyabweri 25–30 naja gée na càuru é pai bà kâ Iésu). *Tii kâ Maréko*, âna pwi tii na tapoo wii naa na tèpa ârapapé tii (*Mataio*, ma *Maréko*, ma *Luka*, ma *Ioane*), na rà piwiâ é wâro kâ Iésu Kériso. Wâru popai na *Tii kâ Maréko*, âna tâa mwara na *Tii kâ Mataio*, ma *Tii kâ Luka*.

É wii tâi?

Tâ tèpa cèiki naa goo Iésu na càra caa tèpa *Juif, na rà wâro wâgòroigé jii Palestine (napô kâ tèpa Juif). Wâ Maréko, âna é napéaati pâ neere ére, ma pâ popai ma nyamanya kâ tèpa Juif.

Cina é wii?

É inapàpari popai kâ Iésu na é todajè, ba na jè tèpa âboro kêe. Jè wàrapwiri wiàna jè tâa gooé na diri pâ tòotu, â càcaa gée goo wâro wiàra pâ naèà, é, nyamanya. Wiàna jè tèpa âji âboro kâ Iésu, â jè o mwa picâri pwacèwié.

Dà ère é tii bèeni?

É paari wâ Maréko pâ wâ Iésu Kériso, âna é *Pwina naî Pwiduée na dau pwa pàtamee, â jèpwi mwara, âna é pwi âboro pwacèwiijè. É medarijè naa na ipakîri, ba na é piâboro kîri kâjè. É tu pâ naa goro î tèpa âboro (1.31); é tâma nyi nari èpo â é *pwényunyuâarirà (9.36). É tère pai picâri kêra pâ âboro, â é mearirà (1.41). Â wàé, âna é picâri ba kâjè, â é bà naa goro *kurucé ba kâjè diri âboro gòropuu.

É pwina é pwa wâ Iésu, âna é pwina âjimuru tà Maréko. Wâru pâ wakè kâ Iésu na é pwa goro pàtamee (*miracles*) na wii naa na tii bèeni. É nama tiàu maagé kâ tèpa âboro. É tü târa pâ duée. É nama rà wâro còwâ tàpé na rà bà. Maina pàtàmara pwàratùra kêe pwacèwii Caa kêe. Diri é pwina é pwa wâ Iésu, âna *paâjupâra é auina kêe pâ: «É *Mwaciri kâ Pwiduée, âna ée jèe wâmwünyabweriwâ.»

Rà pò gooé wâ tèpa âboro, â rà pitawèerirà pâ: «Wàilàapà pwi âboro bèeni?»

Pai tòpi kâ Pétèru tà Iésu naa na Maréko 8.29 «Wâgà, âna gà pwi *Mesia, pwi ukai na gà me gée goo Pwiduée», âna ère *Tii kâ Maréko*. Ba wâ Iésu, âna é pwi ukai na é me gée goo Pwiduée, ba na é naa tâjè é *âji wâro jaa Pwiduée tapoo nabà, â dàra gòiri.

Pai pitàgoo tii kâ Maréko

Ipwabwàti Iésu târa wakè kêe (1.1–13)

Wakè kâ Iésu naa Galilée (1.14–8.26)

É todà tèpa câmu kêe

É nama tiâu maagé kâra pâ âboro
 É tû târa pâ duée; é pacoò pòu
 É pwa ucina tà tèpa âboro
 É pacâmuri tèpa câmu kêe (8.27–10.52)
 Rà côo pâ é pwi Mesia
 Paari pai maina ma muugère kêe
 É ina pai bà ma wâro còwâ kêe
 É tò naa Iérusaléma (11.1–13.7)
 É pacâmuri tàpé na rà pâra wiâé
 É ina pwina o tèepaa na pwâadèrèè
 Pai bà ma wâro còwâ kêe (14.1–16.20)

Popai kà Ioane Pwi a piupwaa

Mataio 3.1–12; Luka 3.1–18; Ioane 1.19–28

¹ Tapoo naani é *Picémara Wâdé goo Iésu *Kériso, *Pwina naí Pwiduée. ² Ba jèe wii naa na tii kà *péroféta Isaia [é popai bèeni kà Pwiduée]:

*Go mwa panuâ paé
 pwi a pa popai kôo.
 Ée mwa pâbéaa'gâ
 ma pwabwàti naigé'gâ.*

Malachie 3.1

³ Pwa pwi âboro naa namaré
 na é tomara too:
 “Ée me Pwi Ukai!
 Pwabwàti é naigé!
 Pwa ma bàracaari
 pwi ére na ée pâ wê!”

Ésaïe 40.3

⁴ Êkaa na wàrapwiri, na é tèepaa me wâ *Ioane Pwi a piupwaa, naa namaré. Â é tomara too pâ: «Guwâ pinünüma ma guwâ biiwâ. Â guwâ pwa ma *upwawâ, bà na paari pâ pitòotéri é wâro kàwâ. Â, na wàrapwiri, â ée mwa pwanauri tàwâ é pâ èpâ kàwâ wâ Pwiduée.»

⁵ Â rà nye tà medari Ioane diri pâ âboro géee napô *Judée ma *Iérusaléma. Â rà inapàpari é pâ èpâ kàra, naa naporomara é pâ âboro diri. Â é upwaarà, naa nairjwâ Ioridano.

⁶ É coona é ârabwée, na pwa goro wàra kaamela*. Â é piié goo karapuu parawére macii. Â é uti é pâ kòrée, â é wâdo é narapuutâ. ⁷ Â é inapàpari pâ: «Wâ pwi âboro na ée mwa me pwicò kôo, âna dau pwa pátamee jiiio. Càcaa pâriô ma go cùuo boo, ma go tipi é otápwe goro é du wâraâé† [ba é Pwi Ukai].

⁸ Â wâgo, âna go upwawâ goro jawé, êco na wâé, âna ée mwa upwawâ goro é *Nyuaâé Pwicîri.»

1:2 Malachie 3.1 **1:3** Ésaïe 40.3 **1:4** Apostolo 13.24, 19.4 **1:6** 2 Rois 1.8; Mataio 11.8 * **1:6** Kaamela—Chameau. Na é coona é ârabwée bèepwiri wâ Ioane, â é pwaduwa kà Élia, pwi péroféta biu, ma pwi âboro imaina kà tèpa Juif. **1:7** Apostolo 13.25 † **1:7** Tipi é otápwe goro é du wâraâé—É wakè kà tèpa ênawéna na dau kíri.

Upwaa Iésu ma tacaié
Mataio 3.13–4.11; Luka 3.21–22, 4.1–13

É upwaa Iésu wà Ioane

⁹ Na pàara bèepwiri, â é tèepaa me wà Iésu, géé Nazareth wà Galilée. Â é upwaaé wà Ioane, naa nairiwà Ioridano. ¹⁰ Â, na é còobé géé najawé wà Iésu, â wà Ioane, âna é còo é napwéretòotù na tidàpa. Â é nye còo kaa é Nyuââé Pwicìri, na é gére boome naa gò Iésu pwacèwii é déamu. ¹¹ Â é tère é pwàràtura na me géé napwéretòotù, na ina tà Iésu pâ: «Gà Pwina naiô [na caapwi co] na go dau meaarigà. Wàgà kaa âna go jèe nye pitòrigarigà, ba dau wânümoo googà.»

É tacai Iésu wà Caatana

¹² Géé na càùé, â é pâra wà Iésu naa namaré, ba é popaé pâ naawé é Nyuââé Pwicìri. ¹³ Â é tâa wê naa na é 40 tòotù. Â é tacaié wà *Caatana. Â é tâa jaa é pâ macii a piugà wà Iésu. Â, na pwi pàara-bà, âna rà ipwa âboro kîri kèe wà tèpa *angela.

É todà tèpa tapoo câmu kèe Iésu
Mataio 4.12–22; Luka 5.1–11

¹⁴ Na jè tòotù, â rà tâjùru wà Ioane, â rà tòpòé naa na karapuu. Â é pâra wà Iésu naa napô Galilée. Â é inapàpari é Picémara Wádé goo Pwiduée. ¹⁵ Â é ina tara pâ: «Jèe tèepaa é pàara, na é jèe pitòrigari wà Pwiduée. Ba é Mwaciri kèe, âna ée jèe wâmwünyabweriwà! Guwà tòotéri é wâro kàwà, â guwà cèikî naa goo é Picémara Wádé kèe!»

¹⁶ Â é pâra wii bàrawia Galilée wà Iésu. Â é còo wà Simona Pétèru ma André, tupédu aéjii, na ru tàgère tòpò é puà naa najawé. Ba tupédu a taa ârawéa.

¹⁷ Â é ina taru wà Iésu pâ: «Gàu me wiâô! Â go o mwa pwa ma gàu tupédu a pwapuàri âboro.»

¹⁸ Â nye géewê kaa, â ru naaco é puà kàru, â ru pâra wiâé. ¹⁹ Â rà tàpo dau paé, â wà Iésu, âna é còo Jacques ma wà pwi aéjii kèe, Ioane, tupédu nai Zébédée, na ru tàgère pwàni é puà gòro wànga kàru. ²⁰ Â é nye nama todàru kaa wà Iésu. Â ru panuâ caa kàru, naa gòro i wànga ma wà tèpa wakè kàra. Â ru pâra wiâ Iésu.

É nama wádé còwâ pâ âboro na wàru
Mataio 8.1–4, 14–17; Luka 4.31–5.16

²¹ Rà tèepaa pâ wà Iésu ma wà tèpa *câmu kèe, naa na village Capernaüm. Â é tò naa na *wàra pitapitiri, na tapoo *tòotù pwicìri. Â é pacâmuri tèpa âboro [goro é popai kà Pwiduée]. ²² Â rà pò goo é pai tùra kèe. Ba caé caa pwaduwa kà tèpa *dotée goro é Naèa, [na rà ina é pwina rà ina wà pâra tàpé]. Ba é nye tùra géé gooé.

Pwi âboro na pwa duée gooé

²³ Nye po napwiri kaa, na é tò naa na wàra pitapitiri é pwi âboro na pwa duée gooé. Â é wiikau burà ina pâ:

24 «É! Iésu gée Nazareth, nye ticè cèna gà pwa jaabà! Gà me na tubaèpà tàbà? Go tàgére còoinagà, ba wàgà pwi âboro, na é pitòrigarigà wà Pwidueé, â é panuâgà me!»

25 Â é nye kànari kaa i pé duée, wà Iésu, ma ina tée pâ: «Gà târi pwâgà, â gà còobé gée goo pwi âboro bèepwiri!»

26 Â é nye ngarù pwini kaa i duée, â é còobé burà uu gée gooé.

27 Â nye po dàpàgà târa diri é pâ âboro, â rà pitawèerirà jècaa, ma ina pâ: «Dà cèna é gére pwa? Wà pwi âboro bèeni, âna é pacàmurijè goo jè pai pwa na bwaa âmuê. Ba napwa é pwina é ina, âna pwa pàtamee. Â é pitûâ kâra mwara pâ duée, â rà pitêre dèe!»

28 Â nye pâra kaa é jèkutà goo Iésu, pitiri é napô Galilée.

Tô nyaa kà wâdà Simona Péturu

29 Wà Iésu, âna é còobé gée na wâra pitapitiri. Â é nye nama pâra kaa naa jaa Simona ma wà André. Â ru pâra wiâê wà Jacques ma Ioane. 30 Ûna rà tèepaa naawê, â rà nama ina tà Iésu wà tàpé na rà gére tâa wê, pâ, wà tô nyaa kà wâdà Simona, âna é gére puu, ba é pitòoka. 31 Â é medarié wà Iésu, â é tu pâ naa goro îê, â é dàgòtùé ma é tâa. Â nye tiâu kaa é pitòoka kêe! Â é [cimadò â é] naa èrà.

Wâru mwara tèpa maagé

32 Na bàrane†, â rà popa medari Iésu diri tèpa maagé, â wà mwara tàpé na pwa duée goorà. 33 Â rà pitanaimarirà naa goropwârawâ wà diri tèpa âboro na pwi village-bà. 34 Â é nye pwa ma tiâu diri kaa é pâ na jèpapara maagé wà Iésu. Â é tû târa mwara é pâ duée na wâru. Êco na câé caa panuârà ma rà tûra, ba rà jèe tâmogòorié§.

Wakè kà Iésu naa Galilée

35 Na dàuru kêe, na bwaa ne, â é còobé wà Iésu. Â é pâra naa na jè ére na ticia wê. Â é pwapwicîri. 36 Â rà pâra nau mudèe wà Simona ma wà tèpa bée. 37 Â rà ina tée pâ: «Rà po mudàgà diri é pâ âboro.»

38 Â é tòpi târa wà Iésu pâ: «Guwà me, ma jè pâra géeni, naa na pâra village na tàpo wâmwünyabwerijè. Ba wâdé na go inapàpari mwara naawê é Picémara Wâdé. Ba wàépwiri majoroé ma go boome*.»

39 Â é pâra pitiri wà Galilée, â é picémara é Picémara Wâdé, naa na pâ wâra pitapitiri. Â é tû târa é pâ duée.

Pwi jè a pwa maga

40 É me burà Iésu wà pwi jè a pwa maga†. Â é tûu jùrué arae, â é ilari jiié pâ: «Au! Wiàna nye nûmagà, â gà o nama tiâu maagé kôo.»

41 Â é dau meaarié wà Iésu‡. Â é tûu pâ îê, â é tu naa gooé, â é ina tée pâ: «Nûmoo! Wâdé na tiâu é maagé'gà!»

1:24 Maréko 5.7 1:26 Maréko 9.26 1:28 Mataio 4.24 † 1:32 Na bàrane—Grec: Na bàrane, gée na càuru é pai duu kâra é tòotù. Jèe nabwé tòotù pwicîri kâra na capàto na bàrane. 1:34 Maréko 3.10-12 § 1:34 Câé caa panuârà ma rà tûra... Ba càcaa pâji pâara kêe, ma é pipaarié tà diri tèpa âboro.

1:35 Mataio 14.23; Maréko 6.46 * 1:38 Ma go boome—é, Ma go pâra gée Capernaüm—Grec: Ma go tèepaa me. 1:39 Mataio 4.23, 9.35 † 1:40 Maga—Lèpre. Wà tèpa Juif, âna rà miiri tèpa pwa maga. ‡ 1:41 Â é dau meaarié wà Iésu—é, É dau putàmu goo pwiri wà Iésu. Pwiri càcaa wâdé tée, na nama inapàpari pâ, é pwi Mesia.

42 Â nye tiâu jiié kaa ê maagé kêe, â é jèe wâdé.

43 Â é ina ba gòo tée wà Iésu pâ: «Gà pâra, 44 â gà pwacôoco, â gà cibwaa pwa jèkutâri! Êco na gà pâra nau ipaarigà tà pwi a pwa ârapwaaailò, â gà naa tà Pwiduée i pwi *ârapwaaailò na ia é ina wà *Moosé naa na *Naèa kêe. Ba na wàrapwiri, â rà o còo diri wà tèpa âboro pâ gà jèe wâdé.»

45 Â é pâra i pwi âboro, êco na [câe caa pwa i pwi ia é ina tée wà Iésu. Ba] é piwiâ târa diri é pâ âboro é pwina tèepaa mariê. Â wàèpwiri é pwi majoroé ma câe caa pipaarié wà Iésu, naa na pâ village. Â é tâa na pâ ére na aupiticia. Â rà nye tà me mariê naawê é pâ âboro gée na diri é pâ ére.

2

É nama wâdé còwâ pwi a pitâbwamwa Mataio 9.1–8; Luka 5.17–26

1 Géee na càuru é pâra tòotù, â é wâjué me còwâ naa na village Capernaüm wà Iésu. Â rà tère pâ é wâ pwârawâ. 2 Â wâru pâ âboro na ipitirà naawê, â jèe ticé autâa kâra, tia goropwârawâ. Â é inapâpari târa é popai kâ Pwiduée. 3 Â rà tèepaa me é pâra âboro, na rà popa me é pwi âboro na é pitâbwamwa. Ârapâpé tàpé géee goorà, na rà pitûriê me. 4 Êco na ticé pai pwa wèe ma rà tòpôé na ara Iésu, majoroé é pai wâru wâra ê âboro. Â rà [tâmee too naa gòrowâ*, â] rà dàgòtù é jè ére gòrowâ, wâcicima wâna na é tâa wê wà Iésu. Â rà panuâ boo wà i pwi a pitâbwamwa, na é puu gòro é aupuu kêe.

5 Â é pò goo é cèikî kâ tèpa âboro bèepwiri, wà Iésu, â é ina tà pwi a pitâbwamwa pâ: «Pwina naîò, jèe pwanauri é pâ èpà'gà.»

6 Rà tâa wê mwara é pâra tèpa *dotée goro é Naèa, â rà niimiri pâ, 7 Kaa! É tûra ba èpà naa goo Pwiduée wà pwi âboro bèeni [ba é nama ipaiwâilu ma wâé! Wâilâapà na tâmogòori ma é pwanauri é pâ èpà? Na nye wâco Pwiduée!]

8 Êco na é nye tâmogòori kaa é pwina rà niimiri wà Iésu, â é ina târa pâ: «Gorodà na wàrapwiri é pâ pwâranümawà? 9 Piticècoé na go ina tée pâ: “Jèe pwanauri é pâ èpà'gà” jii na go ina tée pâ: “Cimadò, â gà pa é aupuu'gà, â gà pâra†.” 10 [Â wiàna pâri ma go nama é pâra na arawà diri] â guwà mwa tâmogòori pâ, pwa tàrù kâ *Pwina naîri âboro, ma é pwanauri é pâ èpà kâ tèpa âboro naani gòropuu.»

Â é ina tà pwi a pitâbwamwa pâ: 11 «Go ina tâgà ni pâ: Gà cimadò, â gà popa é aupuu'gà, â gà pâra naa jaagà.»

12 Â é nye cimadò kaa naa nabibiu kâra i pâ âboro, â é nye popa kaa é aupuu kêe, â é còobé.

Â rà pò wà tèpa âboro, â rà ina pâ: «Ée! Câjè caa mu caa còo cè muru cèna wàrani!» Â rà pwamaina Pwiduée.

É todà Lévi Mataio 9.9–13; Luka 5.27–32

13 É wâjué còwâ naa bàrawiâ Galilée wà Iésu. Â wâru é pâ âboro na rà picàù wiàrà medarié. Â é pacâmurirà goro é Popai.

1:44 Lévitique 14.1–32 * 2:4 Gòrowâ—Pwa goro puu, â po bàracaari bwàti, â pâri ma jè pâra gò. Còo Mataio 24.17. † 2:9 Còo note goo Mataio 9.5.

14 Ũna é pâra wii naigé, â é côo wà Lévi, pwina naí Alphée, na é gére tâa na é wâra *tò mwani wâripû†. Â é ina tée wà Iésu pâ: «Gà me wiâô!»

Â é pò ma cimadò wà Lévi, â é pâra wiâê.

15 Gée na càùé, â rà pi-ija wà Iésu ma wà tèpa *câmu kée naa jaa Lévi. Â wâru pâ âboro na rà pi-ija naima ma wàilà—wà tèpa tò mwani, ma wà pâra tàpé na èpà wâro kàra. Ba jèe pâ nau wâru âboro, na rà pâra wiâê. 16 Rà tâa wê mwara wà pâra tèpa dotée goro é Naèà, gée goo tèpa *Farasaio. Â rà côo pâ rà pi-ija naima wà Iésu, ma wà diri tèpa âboro bèepwiri. Â rà ina tà tèpa câmu kée pâ: «Gorodà na wà pwi caa kàwà, âna rà picaaija ma pibéerà ma tàpé na èpà é wâro kàra, ma wà tèpa tò mwani?»

17 Â é tère wà Iésu, â é ina tàra pâ: «Càra caa bu dotée wà tàpé na rà wâdé. Â nye wàco tàpé na rà maagé. Câgo caa me, nau todà tàpé na rà tà niimiri pâ wâdé é wâro kàra. Bwa! Go me nau todà tàpé na rà tà tâmogdori pâ èpà é wâro kàra.»

Ucina goro pipwanya

Mataio 9.14–17; Luka 5.33–39

18 Na jè tòotù, â wà tèpa câmu kà *Ioane Pwi a piupwaa ma wà tèpa Farasaio, âna rà gére pipwanya. [Rà panuâ é ija na jè ji pàara, ba na rà pwapwicîri tà Pwiduée.]

Â rà medari Iésu wà tèpa âboro, â rà ina tée pâ: «Rà tàgére pipwanya wà tèpa câmu kà Ioane, ma wà tèpa câmu kà tèpa Farasaio. Â gorodà na càra caa pipwanya wà tèpa câmu'gà?»

19 Â é tòpi tàra pâ: «Gona rà o pipwanya, wà tàpé na jè todàra naa goro é piéa, na é bwaa tâa jaarà wà pwi a piéa? Bwa! Rà pi-ija ma wâdo. 20 Êco na o mwa me é tòotù na ée mwa pâra jiià wà pwi a piéa. Â géewê, â rà o mwa bàra pipwanya.

21 «Â nye ticè jè âboro, cèna é popa é jè noo kàra imwaano na bwaa bwùu, ma é taiti naa goro é pwina jèe dòroé. Ba [wiàna é nuwa i imwaano, â] o dàdàpa é gòobàra é imwaano na jèe dòroé. Â o mwa dau maina kaa é aumadàpa goo.

22 «Guwà côo é *wâra jawé na pwa goro parawére macii§: Cậjè caa popa é dipâa na bwaa âmuê, ma jè upwâwii é wâra jawé na jèe dòroé. Ba o taaò i wâra jawé [ba pwacoé ma é tèe]*. Â o tubatiâu i dipâa bau i wâra jawé. Bwa! Wâdé na jè tòpò é dipâa na bwaa âmuê, naa na é wâra jawé na bwaa bwùu!»

Pwi apooro tòotù pwicîri

Mataio 12.1–8; Luka 6.1–5

23 Na jè *tòotù pwicîri, â rà pâra wii é naigé na tapàgà na aupwanapò wà Iésu ma wà tèpa câmu kée. Â wii naigé, â rà tàpo pétà pâ pwâra blé wà tèpa câmu.

24 Â rà ina tà Iésu wà pâra tèpa Farasaio pâ: «Pwiini, gona cina rà pwa na wàrapwiri wà tèpa câmu'gà? Âna muru na papwicîri, na é tòotù pwicîri!»

† 2:14 Wâra tò mwani wâripû—Bureau des impôts. 2:16 Mataio 11.19 § 2:22 Wâra jawé... Còo é ânuuru i wâra jawé na Mataio naporomee 9. * 2:22 Pwacoé ma é tèe—É biie i dipâa na bwaa âmuê, â é pitoo é pwéretòotù. Â wiàna jèe dòroé i wâra jawé, â o taaò, ba pwacoé ma é tèe i parawére macii, ba é jèe ígè. 2:24 Deutéronome 23.26

25-26 Â é tòpi tàra pâ: «Gona bwaa câguwà caa pûra naa na tii ê pwina é pwa wà pwi ukai *Davita, na pàara kà Abiatar, pwi caa kà tèpa pwa *ârapwaailò? Ba, na jè tòotù, â rà copwa, wàilà ma wà tèpa bée, â nye ticè cèna rà uti. Â é tò naa na i wàra pwapwicîri pwa goro imwaano†. Â é pa é poloa, na naa tà Pwiduée, â é ija. Â é pa, â é nama rà ija mwara wà tèpa bée. Êco na é poloa-bà, âna wàco wà tèpa pwa ârapwaailò, na pwa tàrù kàra ma rà ija.»

27 Â é ina mwara wà Iésu pâ: «É tòpò é tòotù pwicîri wà Pwiduée, ba wàrapwiri goo wà pwi âboro. Â câé caa tòpò wà pwi âboro, ba na kâra é tòotù pwicîri!

28 «Â wàépwiri é majoroé ma wà Pwina naîri âboro, âna é pwi apooro é tòotù pwicîri mwara.»

3

É nama tiâu maagé kà pwi âboro na tòotù pwicîri

Mataio 12.9–14; Luka 6.6–11

1 Géé na càùé, â é wâjué còwâ naa na *wàra pitapitiri wà Iésu. É tâa wê mwara wà pwi âboro na bà é iê. 2 Â wà tàpé na rà tâa wê, âna rà còo bwàti wà Iésu pâ, pwiri é pwa ma é wâdé còwâ wà pwi âboro bèepwiri, na *tòotù pwicîri? Ba rà mudàra cè pai pwa wèe, ba na rà o mwa pitòtié.

3 Â é ina wà Iésu tà pwina bà i iê pâ: «Gà me naani.»

4 Â é ina tà tàpé na rà tâa wê pâ: «Wànanu? Pwa tàrù kâjè na tòotù pwicîri, ma jè pwa na wâdé, é, ma jè pwa pwina èpà? Wâdé na jè pawâro pwi âboro, é, wâdé na jè panuâé ma é bà*?»

Êco na càra caa tòpi tée. 5 Â é po niârirà burà putàmù wà Iésu. É pikîri, ba bwaa dau gòo pûrurà. Â é ina tà pwi âboro bèeni pâ: «Gà patàrù é îgà.»

Â é patàrù i iê, â é nye wâdé kaa.

6 Â rà còobé géé na wàra pitapitiri wà tèpa *Farasaio. Â rà nye pitùra kaa ma tèpa âboro géé na ére kà *Héroda Antipas. [Càra caa mu pitèrerà béaa, êco na] rà pimudàra naima cè pai pwa wèe ba na rà pòtàmwara Iésu.

Wàru âboro na rà medari Iésu

7 Rà pâra jiiàrà wà Iésu ma wà tèpa *câmu kêe, dàra bàrawià Galilée. Â wàru é pâ âboro na rà pâra wiàrà—âboro me géé pâ napô Galilée, ma *Judée, 8 ma Idumée. Â rà me mwara géé *Iérusaléma, ma géé na ére géé còwâ kàra nairi wà Ioridano, ma géé na ére wâgoro jènere du ville Tyr ma Sidon. Ba rà pitère é jèkutà goro é pâ muru na é pwa wà Iésu, â nùmarà na rà còoé.

9 Â é ina tà tèpa câmu kêe wà Iésu pâ: «Guwà pwabwàti é jè nari wànga, ba na o càra caa igabiao† é pâ âboro bèeni.»

10 Ba rà gére itàa me dèe wà diri tèpa maagé, ba na rà tu naa gooé, ma rà o wâdé. Ba [rà tère pâ] é jèe pawâro é pâ âboro na wàru. 11 Â, na rà còoé é pâ duée [na tâa goo tèpa âboro] â rà tûuboo, â rà tûu jûrurà béaa kêe, â rà tomara too pâ: «Gà *Pwina naî Pwiduée!»

2:25-26 1 Samuel 21.1–6 2:25-26 Lévitique 24.5–9 † 2:25-26 Wàra pwapwicîri pwa goro imwaano—Grec: Wà kà Pwiduée. Còo Neeremuru (Vocabulaire). 2:27 Deutéronome 5.14 3:4 Luka 14.3 * 3:4 Panuâé ma é bà—Grec: Tanoorié. 3:6 Mataio 22.15–16 † 3:9 Igabia—Être serré, pressé. Piti géé goo. 3:10 Mataio 14.36 3:11 Luka 4.41

12 Â é tûâri târa wà Iésu pâ: «Guwà cibwaa inapàpario!»

*É pitòrigari tèpa 12 apostolo kêe
Mataio 10.1–4; Luka 6.12–16*

13 Gée na càùé, â wà Iésu, âna é too naa gòrojaa. Â é todà tèpa âboro na nùmee goorà, â rà medarié. 14 Â é mwa pitòrigari gée jaarà tèpa 12 âboro, ba na o tèpa bée {â é nama neerà pâ *apostolo}. Â é panuàrà, ba na rà picémara é *Mwaciri kà Pwiduée. 15 Â é naa târa é târù ma pàtamee, ba na rà tû târa é pâ duée. 16 Wàilà-ni tèpa 12 apostolo:

Simona (é pitunee tée wà Iésu pâ Pétéru);

17 Jacques, pwina naî Zébédée;

Ioane, pwi aéjii kà Jacques (é pitunee tà tupédu aéjii-bà pâ Boanergès, na pai ina wèè pâ ‘Tupédu a tòoka’)[†];

18 André;

Filipo;

Barthélemy;

Mataio;

Toma;

Jacques, pwina naî Alphée;

Thaddée[§];

Simona, pwi Zélotte*;

19 Judas Iscariote, wà pwina ée mwa ipwa tûâ tâ Iésu.

20 É wâjué còwâ naa pwârawâ wà Iésu. Â wâru é pâ âboro na rà pitànaima mwara naawê. Â ticé pai pwa wèè ma rà ija wà Iésu ma wà tèpa apostolo kêe.

21 Â wà tèpa âboro gée na tâa kà Iésu, âna rà me nau popaé jiià, ba rà niimiri pâ é jèè piwârau.

É tòpi tà tèpa âboro Iésu

Mataio 12.22–50; Luka 11.14–23, 8.19–21

22 Pwa tèpa *dotée goro é Naèà, na rà boo gée Iérusaléma. Â rà ina pâ: «É wâgoo wà Iésu wà Caatana[†], pwi caa kà tèpa duée. Ba wàé kaa, na é naa tée é pàtamee, ba na é tû târa é pâ duée.»

23 Â é todàra wà Iésu, â é tawèerirà pâ: «Gona é wànau târa cè pai pitü tée còwâ wà Caatana?»

Â é ina târa é pâ ucina bèeni: 24 «Wiàna é pipaa dèe còwâ é jèè mwaciri, â o pwacoé ma é cimwü. 25 Â wiàna é picicaraé còwâ é caapwi tâa, â o càcaa cimwü. 26 Â wiàna é pipaa dèe còwâ wà Caatana, é, wiàna câé caa pitère dèe còwâ, â o jèè nye càcaa gòiri pâ é pàtamee. Â jèè nye êkaa é pai pitubatiàué. 27 Â wiàna nùmajè na jèè too gòro gòori naa na é wâ kà pwi jèè âboro na é gòo, ma jèè

3:12 Mataio 12.16; Maréko 1.34 **3:16** Ioane 1.42 **3:17** Luka 9.54 † **3:17** ‘Tupédu atòoka’—Grec: Tupédu naîri tikakara. Nee bëepwiri, âna pai ina wèè pâ, ru tupédu aputàmu wài. Càcaa teeru é tikakara. § **3:18** Thaddée—Nee mwara Jude. Pwina naî Jacques. (Còo Ioane 14.22, Apostolo 1.13.) * **3:18** Zélotte—Grec: Cananite. Pwi âji âboro Judée na nùmee na é paègò tèpa Roma gée napò kêe. **3:22** Mataio 9.34, 10.25 † **3:22** Caatana—Grec: Béelzébul. Còo mwara Caatana naa na Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadàra tii.

popa ê pâ neemuruê, â wâdé na jè mara piié. Â géewê, â jè mwa bàra pa ê pâ neemuruê na tâa na wâ kêe.

Popai na èpà na o càcaa pwanauri

²⁸ «Guwà tère bwàti, ba go ina tàwà ê âjupâra pâ: O pâri ma pwanauri pwi âboro na é pwa na èpà, â wâpà, wiàna é piècaari Pwidiúé. ²⁹ Êco na wà pwina é tûra ba èpà naa goo ê Nyuââ Pwicîri, âna o càcaa pwanauri. Ba o jèe nye tà tâa dâra gòiri awé.»

³⁰ É ina pwiri wà Iésu, ba kà tèpa dotée goro ê Naèà. Ba rà ina pâ pwa duée gooé.

Âji tâa kà Iésu

³¹ Géee na càùé, â rà tèepaa me wà nyaa kà Iésu, ma wà tèpa jiié. Â rà tâa boo naa pé gòroigé. Â rà panuâ dò pwi jè âboro naa na i wâ, ba na é todèe.

³² Wâru ê pâ âboro na rà tâbèepi Iésu, [naa na i wâ] â rà ina pâ: «Gà còo, rà wâboo gòroigé wà nyaa'gà ma wà tèpa aéjii'gà. Â rà mudàgà.»

³³ Â é tòpi tàra pâ: «Wàilàapà nyaa kòo? Ma wàilàapà cè tèpa aéjii kòo?»

³⁴ Â é po niâri tèpa âboro na rà gére tâbèepié, â é ina tàra pâ: «Guwà còo, wàilà-ni wà nyaa kòo, ma wà tèpa aéjii kòo. ³⁵ Ba wà pwina é pwa ê câbawâdé kà Pwidiúé, âna wâé kaa pwiri, é pwi aéjii kòo, ma tô naigé kòo, ma nyaa kòo.»

4

Ucina goo pwi a picâmi

Mataio 13.1–23; Luka 8.4–15

¹ È jèu pacâmurirà mwara [goro ê Popai] wà Iésu, na bàrawiâ Galilée. Â dau wâru ê pâ âboro na rà medarié. Â géee goo pwiri, â é tò naa gòro ê jè wànga na tâa niboo najawé, â é tâaboo, ba na é patûrârâ. Â rà tâa nidò gòromwari ê pâ âboro. ² Â é pwa ucina ma é pacâmurirà goro ê pâ muru na wâru. Â é ina tàra pâ:

³ «Guwà tère! É mwa tâa wà pwi jè âboro. É mwa pâra naa na aupwanapò kêe, â é uri é arapwûru. [Â é uri, â é uri, â é uri...] ⁴ Â napwa é pâra arapwûru, âna rà tûu naa gòro nyi nari naigé [na aupwanapò]. Â rà me pâ marü, â rà uti diri.

⁵ «Â napwa é pâra pwi, âna rà tûu naa gòrotàrarâ. Â rà pò ma cipu, ba càcaa wâru puu wê. ⁶ Êco na, na é té é tòotù, â tòo é pâ nari arapwûru, â rà marü, ba ticé wàawà kàra.

⁷ «Â napwa é pâra pwi, âna rà tûu naa nabibiü kâra pâ nari upwâra na pwa daara. Â, na rà cipu i pâ nari upwâra bèepwiri, â rà câtâmwara i arapwûru, â nye ticé pwêe.

⁸ «Â napwa é pâra pwi, âna rà tûu naa na napuu na wâdé. Â rà cipu, â rà imaina too, â rà tòpò pwârâ—pâra pwi, âna rà tòpò 30 pwêe; pâra tàpé, na 60; â pâra tàpé mwara, âna rà too tiagoro 100.»

⁹ Â é ina mwara wà Iésu pâ: «Wà pwina pwa pwâranyüruê, âna wâdé na é tère!»

Gorodà na é ina ucina?

¹⁰ Ūna rà jèe tà tâa acari wà Iésu, ma wà tèpa ¹² *apostolo kêe, ma wà tèpa béerà, â rà tawèerié pâ: «Gorodà na gà ina è pâ ucina bèepwiri?»

¹¹ Â è tòpi tàra pâ: «Wà Pwiduée, âna é paari tàwà è âji pai pwa goo è Mwaciri kêe. Â napwa diri è pàra âboro, âna rà nye po tère co è pâ ucina. ¹² Ba:

*Rà cõo taaci,
â càra caa cõoina.
Rà tère taaci,
â càra caa tèreina.
Ba péa rà biirà;
péa tà pwanauri
pâ èpà na rà pwa.»*

Ésaie 6.9–10

Ére i ucina goo pwi a picâmi

¹³ Géee na càuè, â é ina tà tàpé na rà tâa wê, wà Iésu, pâ: «Gona câguwà caa tâmogòori è ucina goo pwi a picâmi? Â guwà o mwa wànau târa cè pai tâmogòori wàra êdiri pàra ucina goro è Mwaciri? ¹⁴ Wà pwi a picâmi, âna é câmi è Popai kà Pwiduée. ¹⁵ Â è pàra arapwüru, âna rà tûu naa gòro naigé. Ê naigé, âna wà tèpa âboro, na rà tère è popai, èco na é nye nama tèepaa me cõwà wà *Caatana. Â é pò ma dàgòtù cõwà è popai, na jèe câmi naa na è pwâranümarà.

¹⁶ «Â è pàra arapwüru, âna rà tûu naa gòrotàrarà. Ê gòrotàrarà, âna wà tèpa âboro na rà tère è popai, â rà nye nama tòpi naa na ipwádée. ¹⁷ Êco na rà tèpa còmàcò, â càcaa wàwà naa goorà è popai na rà tère. Ūna tèepaa me marirà è tacai, é ûna pwa na èpà tàra, majoroé [è pai pitère dàra kàra] è popai kà Pwiduée, â rà nama panuà cèikí.

¹⁸ «Â è pàra arapwüru, âna rà tûu naa na è pâ na nari upwàra na pwa daarà. Ê napuu bèepwiri, âna wà tèpa âboro, na rà tère è popai, ¹⁹ èco na rà pidumapié goro è pâ muru na tèepaa naa na gòropuu bèeni. Â rà itàa burà è pâ neemuru gòropuu—muru na càcaa âji êkêe. Â wàru mwara è pâ muru na rà wádèari. Â câamwara è popai naa goorà, â o câé caa tòpò cè pwêe.

²⁰ «Êco na, napwa naa goo pàra arapwüru, âna rà tûu naa na è napuu na wâdé. Ê pwi napuu bèepwiri, âna wà tèpa âboro na rà tère è popai, â rà tòpi naa na pwâranümarà, â pwa pwàra è popai naa goorà—pàra pwi, âna rà tòpò 30 pwêe; pàra tàpé na 60; â pàra tàpé mwara, âna rà too tiagoro 100.»

Pàra ucina kà Iésu

Mataio 13.31–32; Luka 8.16–18, 13.18–19

Wàra ânye

²¹ É ina tàra mwara wà Iésu pâ: «Câjè caa nuri è wàra ânye, ma jè cajipi goro è jè cio, é wâpà wiàna jè tòpò na aranara aupuu! Bwa! Jè nye tòpò dòiti. ²² Êdiri pâ muru na jèe naapwàniri, âna o mwa paari naa na pwéelaa. [Â o pâri ma jè cõo bwàti.] ²³ Wà pwina pwa è pwâranürué, âna wâdé na è tère!»

²⁴ Â é ina tàra mwara pâ: «Guwà pwacòoco bwàti è pwina guwà tère, [ba na pwa tàwà è autâmogòori goo]! Ba ée mwa pwa tàwà wà Pwiduée, è pwina

guwà pwa tà pàra tàpé. Â ée mwa pwa cèna piwéna jii ê pwina guwà pwa. ²⁵ Ba wà pwina jèe pwa tée [ê autâmogòrimuru] âna o jèu âjagò tée còwâ. Â wà pwina kîri ê pwina tà tée, â o dàgòtù jiié còwâ ê ji dàramuru na tà tée.»

Arapwüru na picipu acari

²⁶ É ina mwara wà Iésu pâ: «Napwa ê *Mwaciri kà Pwiduée, âna é pwacèwii ni:

«É mwa tâa wà pwi jè âboro. Na jè tòotù, âna é câmi é pâ arapwüru naa na aupwanapô kèe. ²⁷ Â géewê, â é tàpo nao. Â rà cipu i pâ arapwüru, â rà pimaina too. Êco na wà pwini, âna câe caa tâmogòori cè pai cipu kàra. Ba ticè na wakè goo*, ²⁸ ba nye wakè kàra ê napuu na é pacipu é pâ arapwüru. Â é nama rà pimaina too, tiagoro na rà pâra tòpò pwèe, ma pudòé†. ²⁹ Úna jèe gòo i aupwanapô, â wà pwi âboro bèepwiri, âna é mwa bàra pipwabwàtié târa piûnya.»

Pudòro upwâra

³⁰ É ina mwara wà Iésu pâ: «Napwa ê Mwaciri kà Pwiduée, âna é pwacèwii dà? Wàéni é pwi ucina, târa ma guwà tâmogòori:

³¹⁻³² «É pwacèwii é jè pudòro upwâra na dau kîri awé na jè câmi. Â, na é cipu, â é jèe pâ nau upwâra na dau maina awé†. Â maina pâ ditèe, â pâri ma rà pwa wânaîrà naa gò é pâ marü.»

³³ Wâru pâ ucina na wârapwiri na é ina wà Iésu, ba na é inapàpari târa é pâ âboro é popai kà Pwiduée. É pwa é pai wià wèe, ma rà pa cè jèpa kàra gée goo.

³⁴ É ciburà pwa ucina târa. Êco na, naa mwa nye tà wâilà acari ma tèpa *câmu kèe, â é mwa napéaati târa diri.

É pacoò pòu Iésu

Mataio 8.23–27; Luka 8.22–25

³⁵ Na pwi bàrane kàra tòotù-bà, â é ina wà Iésu tà tèpa câmu kèe pâ: «Jè gée naanigée, na ére gée còwâ.»

³⁶ Â rà popaé wà tèpa câmu kèe, naa gòro i wànga na rà tâa gò. Â rà còpòo jii tèpa âboro. Êco na rà tàpo pâra wiàrà wà pàra tàpé, na pâ pàra wànga.

³⁷ Géee na càùé, â é tapoo uu i pwéretòotù, â jèe pimaina too é pai uu kèe. Â jèe pimaina too wià, â jèe pwii naa na i wànga. ³⁸ Êco na wà Iésu, âna é tâa boobà pwâragòro i wànga, âna é jèe puu, â é pwa pàrapû§.

Â rà patàciê wà tèpa câmu kèe, â rà ina tée pâ: «Pwi a pwa pupûra, jè o jèe mwü! Wânau, càcaa âjimuru tâgà?»

³⁹ Â é tàcî, â é kànari i pwéretòotù. Â é ina târa i nawia pâ: «Gà cool!»

Â é nye po tânana kaa i napò. Â é coo i pòu.

⁴⁰ Â é ina târa pâ: «Gorodà na wâgotàwà? Gona bwaa câguwà caa pâji cèikî kaa?»

4:25 Mataio 13.12, 25.29; Luka 19.26 * **4:27** Ba ticè na wakè goo—Grec: Wiàna é puu, é, wiàna é tàcî, â rà nye cipu naa ne ma pwaa. † **4:28** Pudòé (é, pudòé)—Graine. **4:29** Joël 4.13; Auinapàpari 14.15 † **4:31-32** Grec: É pwacèwii é pudòro moutarde. Na jèe câmi, âna ji pwi naramuru na dau kîri, jii diri é pâ naramuru ni gòropuu. ³² Â géee na càùé, â é cipu, â é jèe pâ nau dau maina jii diri é pâ muru na jèe câmi. *Moutarde* (sénevé), âna càcaa upwâra na dau maina, êco na é maina jii pàra muru na câmi naa na aupwanapô. Ucina na wâdé ba kâjè naani na Kalédoni, âna upwâra bwe, ba é dau maina, â é pudòé, âna dau kîri. § **4:38** É pwa pàrapû—Grec: É pwa pàrapû naa gò jèe pàrapû.

41 Êco na po dau wâgotàra. Â rà pi-ina tàra pâ: «É! Gona wàilàapà pwi âboro bèeni, na pitère dèe é pwéretòotù ma é nawià?»

5

É tũ tàra pâ duée géé goo ‘Wâraduée’

Mataio 8.28–34; Luka 8.26–39

1 Rà tèepaa wà Iésu ma wà tèpa *câmu kée, naa Gadara*, wâna ére géé còwâ kâra i *nawià Galilée. 2 Â é boo géé gò i wànga wà Iésu. Â é nye còobé me kaa géé nacârù wà pwi jè âboro na pwa duée gooé, â é me cara Iésu. 3-4 Wà pwiibà âna é pwi a pitâa nacârù. Â nye ticè pai pwa wèe ma rà tâjùrué, ma rà pwa ma pii é du îê ma du âê; ipaiwà mwara na tòóé goro itùpaò. Ba rà nye ciburà piié goo, â é nye taaci pòpàgà kée. Â nye ticè pwi âboro na pwa nii kée târa cipae ma é tàpo tâa. 5 Na diri é pàara, ûna ne ma pwaa, â é mu tàmadó é pâ pwâra wiikau, wâna i nacârù, ma gòro pâ pûru jaa. Â é mu pièié còwâ goro é pâ atù.

6-8 Ûna é còo wà Iésu géé iti, â é itàtà caraé. Â wà Iésu, âna pwa na é tũ tàra é duée géé gooé. Â wà pwi âboro, âna é tũ jùrué na araé, â é tomara too pâ: «Iésu, *Pwina naí Pwiduée nidò *napwéretòotù, dà na nùmagà dàra pwa tóo? Go ilagà naa na nee Pwiduée pâ, gà cibwaa pwa tóo cèna èpà.»

9 Â é tawèerié wà Iésu pâ: «Gona dà neegà?»

Â é tòpi tée pâ: «Wâraduée†.»

[Â rà ina pâ duée wâgooé pâ: «Ûu kaa] ba dau wâru wàibà!»

10 Â é† tacoo goo wà Iésu, â é ina tée pâ: «[Na gà pacòobé pâ duée bèeni géé goo, à] gà cibwaa tũ tàra géeni napò!»

11-12 Â wà tèpa duée mwara, âna rà tacoo gooé, â rà ina tée pâ: «Naabà pâ ma bà too naa na é pâ puàkà bèepwiri!»

Ba pwa é pé pubu puàkà na dau maina, na rà tàgére ija géeni gopaére jaa.

13 Â é naa tàra é pwina rà ilari wà Iésu. Â rà còobé, géé goo i pwi âboro, â rà géé naa goo i pâ puàkà. Â rà nye itàtà kaa i pâ puàkà, géenidò gòro i jaa, boo naaniboo nawià, â rà mwü naawê. Â rà po wâmwünyabweri 2 000.

Pipâra i jèkutâ

14 Wà tèpa wéaari wàra i pâ puàkà, âna rà itàa pâ, nau wiâ é jèkutâ bèepwiri, naaniboo na village, ma pitiri é napò. Â rà me é pâ âboro, nau còo é pwina gére tèepaa. 15 Ûna rà tèepaa mwünyabweri Iésu, â rà còo i pwi âboro na ia pwa duée gooé, na é tàgére tâaboo. Â é jèe coona é pâ ârabwée, âna é jèe po wádé é pai tâa kée. Â nye po dàpàgà tàra, â dau maina é pai wâgotàra. 16 Â wà tàpé na rà po còo diri é pwina tèepaa, âna rà piwiâ tà pàra tàpé é jèkutâ goro i pwi âboro bèepwiri, ma i pâ puàkà. 17 Â wà tèpa âboro [géé na napò-bà] âna rà tacoo goo wà Iésu, â rà ina tée pâ: «Bà ilagà pâ, na gà pâra géé na napò kâbà.»

18 Â é tò naa gò i wànga wà Iésu. Â wà i pwi a tâa gooé i pâ duée, âna é ilae pâ: «Nùmoo na go pâra wiâgà.»

19 Êco na é tòpi tée pâ: «Gà wâjué naa pwârawâ'gà naa jaa tèpa jèneregà. Â gà wiâ é pai mearigà kà Pwi Ukai, ma êdiri é pâ muru na é pwa ba kâgà.»

* 5:1 Gadara—Nee mwara Gérasène. 5:6-8 Maréko 1.24 † 5:9 É tòpi tée pâ: «Wâraduée»—é, Rà tòpi tée tèpa duée pâ: «Aupò goro duée». ‡ 5:10 É—é, Rà (tèpa duée).

²⁰ Â é wâjué cōwâ wà pwini. Â é wiâ naa na pwi ére, na ina goo wê pâ Dix Villes^S, è pâ muru na é pwa ba kêe wà Iésu. Â rà po dau pò wà diri tèpa âboro.

Pai wâdé cōwâ kà du ilàri
Mataio 9.18–26; Luka 8.40–56

²¹ É tò naa gò i wànga wà Iésu, â é géee naa na ére géee cōwâ. Â wâru è pâ âboro, na rà tâbèpié na bàrawià. ²² Â é tèepaa me wà pwi jè âboro na nee Jâirus, pwi jè caa kêa *wâra pitapitiri. Â é cōo Iésu, â é pâra nau tùu jùrué béaa kêe. ²³ Â é tacoo gooé, â é ina tée pâ: «[Gà me wài!] Ba wà tô nari èpo kôo, âna ée jèe pwa na é bà. Gà me nau tòpò è du ìgà naa gòé, ba na tiâu è maagé kêe, ba na é wâdé cōwâ.»

²⁴ Â é pâra wiâe wà Iésu. Â géee goo na wâru è pâ âboro na rà pâra mwara, â rà nye po cibèpié ma igabiarà naa gooé.

Tô ilàri na 12 naja kêe goro maagé

²⁵ É tâa nabibiu kà tèpa âboro bèepwiri, tò jè ilàri, na jèe po 12 naja kêe goro maagé, ba, mu tèepaa me è pàara na mu itàa domii gooé. ²⁶ Jèe po dau wâru è pâ dotée na é pâ nau cōorà, â rà mwa nye dau tubamaagée kaa. Â é jèe po tubatiâu è mwani kêe, èco na caé caa wâdé; â é mwa nye dau èpà kaa.

²⁷ É tère è jèkutà goo Iésu wà tōoni. Â é mee ni, càu Iésu. Â é tu naa goo è ârabwée kêe, ²⁸ ba é piniimiri pâ, 'Wiàna go tu naa goo co i ârabwée kêe, â o jèe tiâu acari i maagé kôo.' ²⁹ Ûna é pwa, â nye nama coo kaa è pai joro wàra è domii gooé. Â é tère naa gooé pâ jèe tiâu è maagé kêe.

³⁰ Â wà Iésu, âna é tère pâ, pâra géee gooé è jè jènere nii kêe. Â é tawèeri è pâ âboro pâ: «Wàilàapà na tu naa goo i ârabwée kôo?»

³¹ Â rà tòpi tée wà tèpa câmu kêe pâ: «Gorodà na gà ina pwiri? Ba gà cōo, po dau wâru pâ âboro ni, â rà cibèpijè, â rà cau igabiarà naa googà!»

³² Èco na é tà nià bèepié wà Iésu, ba na é nye mudàra pâ wàilàapà na pwa pwiri. ³³ Â napwa i tò ilàri, âna é céca, ba wâgotée. Ba é tâmogòori è pwina tàgère tèepaa tée. Â é me, â é tùu jùrué na ara Iésu, â é ina tée diri è âjupàra.

³⁴ Â é ina tée wà Iésu pâ: «Cidòri nyuâagà, co tōoni! Gà jèe wâdé cōwâ goo è cèikí'gà! Â gà pâra, â ée mwa tâa jaagà è pinaanapò. Gà jèe piétò!»

Tô èpo kà Jâirus

³⁵ Na é bwaa gére ina pwiri wà Iésu, â wà pâra tèpa âboro, âna rà tèepaa me, géee jaa Jâirus—i pwi apooro i wâra pitapitiri. Â rà ina tà pwini pâ: «Au! É jèe bà i èpo'gà. Â gà cibwaa cèpo tà pi-iluuri wà pwi a pwa pupûra.»

³⁶ Èco na caé caa ipacè naa goo è pâ pwâratùra bèepwiri wà Iésu, â é ina tà Jâirus pâ: «Gà cibwaa pwa ma wâgotâgà! Â gà cèikí!»

³⁷ Nabwé, â é popa co wà Péteru, ma wà tupédu aéjii—wà Jacques, ma wà Ioane. Ba càcaa nūmee na rà pâra wiâe cè pâra âboro. ³⁸ Rà tèepaa pâ naa pwârawâ kà Jâirus. Â nye dau wâru kaa è pâ pwâratùra wê. Â é cōo wà Iésu, na rà gére i ma pijinünü. ³⁹ Â é tò naa na i wâ, â é ina tàra pâ: «Cina guwà po dau wârapwiri, è pai pikòì kàwà? Â cina guwà i? Napwa tô nari èpo bèepwiri, âna caé caa bà, â é nye po puu.» ⁴⁰ Â rà pitaurée gooé.

Â é cau pacòobèrà diri wà Iésu, â é popa i du nyaa ma caa kâra i èpo, ma wà tèpa âraciè a câmu kêe. Â rà tò naa na è naditàrawâ, na jèe tòpò i ji nari èpo naawê. ⁴¹ Â é tu pâ naa goro îê, â é ina tée pâ: «*Talitha, koumi*» (na pai ina wèe pâ: Èpo, cimadò, ba go ina tâgà).

⁴² Â é nye cimadò kaa i ji nari èpo, â é pâra! Â rà nye dau pò kaa wà tàpé na rà tâa wê. (Napwa naa goo wà tòoni, âna jèe 12 naja kêe.)

⁴³ Â é ina târa wà Iésu pâ, na rà naa cè uti kêe. Â é pitùâri târa pâ: «Guwà cibwaa ina târa cè âboro è pwina guwà còo.»

6

Càra caa cèikî tàpé Nazareth

Mataio 13.53–58; Luka 4.16–30

¹ É còpòo géee na ére-bà wà Iésu, â é pâra naa Nazareth, wâna na é maina naawê. Â rà pâra wiâê wà tèpa *câmu kêe. ² Â, na *tòotù pwicîri, â é tò naa na *wâra pitapitiri. Â é pacâmuri tèpa âboro na wâru [goro è popai kà Pwidueé].

Â rà dau pò gooé, â rà [picocoorié, ma] pi-ina târa pâ: «Gona wàilàapà na pacâmuriê goo è pâ pwina è ina? Muru me géepà è autâmogòori kêe? Wàilàapà na naa tée ma é pwa è pâ wakè goro pàtamee? ³ Ba wàè co pwi a wakè goro upwâra*, pé pwina naî Maria, pwi cià wà Jacques, ma José, ma Jude, ma Simona! Â wà pa naigé kêe âna wàilà-ni gére wâro jaajè!»

Ba [rà piboo gooé] wà tàpé Nazareth, â tàutàra na rà cèikî naa gooé. ⁴ Â é ina târa pâ: «Wà pwi *péroféta, âna càcaa pitòpié bwàti naa na napò kêe†.»

⁵ Â nye ticé pai pwa wèe ma é pwa cè wakè goro pàtamee na Nazareth. (Èco na é tòpò è îê naa gò pàra tèpa maagé, â rà wâdé còwâ.) ⁶ Â é dau pò, ba nye dau càra caa cèikî è pâ âboro.

É cùru pâ tèpa 12 apostolo kêe

Mataio 10.5–15; Luka 9.1–6

Géee na càuè, â é pâra wà Iésu nau picémara è Popai, naa na diri è pâ village, na tâbèepi wà Nazareth. ⁷ Â é todà tèpa 12 *apostolo kêe, â é pipanuâra ba ârailu jècaa. Â é naa târa è tarù ba na rà tũ târa è pâ duée. ⁸⁻⁹ Â é ina târa pâ: «Guwà cibwaa pa cè muru wiàna guwà pâra—guwà cibwaa pa cè poloa ma cèna atà, ma cè mwani naa na wâra mwani kàwà. Guwà pa co cè tâjò kàwà, ma wâraâwà, ma caapwi ârabwée kàwà.»

¹⁰ Â é ina târa mwara pâ: «Wiàna tòpiwà naa na cè jè pwârawâ, â wâdé na guwà tâa wê, tiagoro cè tòotù na guwà mwa pâra géee na napò-bà. ¹¹ Êco na, wiàna càcaa nūma wà tèpa âboro na rà tòpiwà naa na cè jè ére, â wiàna tàutàra na rà têrewâ, â guwà pâra géewê. Â guwà tauri è dàuru puu goro du âwà, ba na guwà paari pâ càcaa wâdé è pwina rà pwa.»

¹² Â rà pâra wà tèpa câmu, â rà inapàpâri târa pâ âboro pâ: «Guwà pitòotéri è wâro kàwà!»

5:41 Luka 7.14 **6:2** Ioane 7.15 * **6:3** Pwi awakè goro upwâra—é, Pwi aba wâ. É wakè goro atũ mwara, ba wâru pâ upwâra naa jaa tèpa Juif, âna bari goro atũ. **6:4** Ioane 4.44 † **6:4** Naa na napò kêe—Grec: Naa napò kêe, ma naa jaa tèpa jènereé, ma naa pwârawâ kêe. **6:8-9** Luka 10.4–11
6:11 Apostolo 13.51

13 Â rà tü târa ê pâ duée. Â rà tòpò l'huile naa gò ê pâ âboro na maagé, [â rà pwawicîri kâra] â rà wâdé.

Pai bà kà Ioane Pwi a piupwaa

Mataio 14.1–12; Luka 9.7–9

14 Wà pwi ukai *Héroda Antipas âna é tère ê jèkutâ goo Iésu, ba jèe dau pipâra ê jèkutâ gooé. Ba rà ina gooé wà pàra tàpé pâ: «Wâé, âna wâé *Ioane Pwi a piupwaa na é wâro còwâ gée na aubâ. Â êkaa ê majoroé ma é pwa é pâ câmu bèepwiri kâra pàtâmee.»

15 Â wà pàra tàpé, âna rà ina pâ wà péroféta Élia†. Â wà pàra tàpé mwara, âna rà ina pâ: «Pé pwi jè péroféta pwacèwii pàra tèpa péroféta na jè pàara napò.»

16 Ûna é tère pwiri wà Héroda, â é ina pâ: «Ée! É wâro còwâ gée na aubâ wà Ioane Pwi a piupwaa, na ia go pwa ma tépàgà nyee!»

17-18 Ba wâéni é jèkutâ goo é pai bà kée: Wà Héroda Antipas, âna ru piéa ma Hérodiane, tò wâdâ Filipo, pwi aéjii kée.

Â é ina tà Héroda wà Ioane pâ: «Nye ticé tarù'gà ma gà popa tò wâdâ pwina aéjii'gà!»

Â é nama tâjûru wà Ioane, ma piié, ma tòpòé naa na karapuu. 19-20 Êco na é nye tà tâmogòori pâ é pwi âboro na é *tarù ma pwicîri, â é papwicîriê§. Â wâdé tée na é tâmaarié, êco na, ûna é tère popai kée, â jèe caé caa tâmogòori cè pwina ée pwa.

Napwa naa goo wà tâoni Hérodiane, âna é èpâri wà Ioane. Â nûmee na é pwa ma é bà, êco na ticé naigé mee, ma é pwa, ba wà Héroda, âna é pwamurué.

Pacoo pai nûma Hérodiane

21 Na pwi tootù na rà pwamaina é pai pitèpa wà ukai Héroda, âna nye pacoo pai nûma Hérodiane. Ba é pwa é jè pé pi-ija na maina wà Héroda. Â é todâ diri tèpa kupénoo, ma wà tèpa caa kâra coda, ma wà tèpa âboro imaina wà napò Galilée. 22 Â wà tò èpo kà Hérodiane, âna é tò naa na è wà bèepwiri, â é câbu.

Â rà nye dau ipwâdéé kaa wà pwini Héroda, ma wà tàpé na rà ija ma wâé. Â é ina tà i tò èpo wà ukai Héroda pâ: «Gà ilari jii cè pwina nûmagà goo, â go o naa tâgâ.»

23 Â é *ipwataâboro tée, â é ina tée pâ: «Go o nye naa tâgâ cè pwina gà ilari jii, wiâna jè pàara gée goro mwaciri kôo.»

Naa tâo pûru Ioane

24 É còobé i tò èpo bèeni, â é ina tà nyaa kée pâ: «Dà cèna go ilari jii pwi ukai?» Â é tòpi tée pâ: «Gà ilari jiié é pûru wà Ioane Pwi a piupwaa.»

25 Â é nye piûri kaa goro itàtà wà tò èpo bèeni, â é pâmari ukai Héroda, â é ina tée pâ: «Nûmoo na gà naa tâo ni i pûru wà Ioane, naa na cè jè ngapò.»

26 Â é dau pikîri wà Héroda. Êco na pwacoé tée ma é tajii é pwina é ina, ba é jèe ipwataâboro, na ara pâ âboro diri. 27 Â é nye nama ina tà pwi jè coda pâ: «Gà pâra, â gà pame tâo é pûru wà Ioane.»

Â é pâra wà pwi coda naa na karapuu, â é tépàgà i nya Ioane. 28 Â é pame i pûrué naa na è jè ngapò, â é naa tà i tò èpo ilâri. Â wà tâoni, âna é naa tà nyaa

6:13 Jacques 5.14 6:14 Mataio 16.14; Maréko 8.28; Luka 3.19–20 † 6:15 Élia—Pwi péroféta kà Pwiduée na é wâro 800 naja béaa kà Iésu Kériso. 6:17-18 Lévitique 18.16 § 6:19-20 Papwicîri—Respecter. Tòimiri.

kêe. ²⁹ Ūna rà tère pwiri wà tèpa câmu kà Ioane, â rà pâra nau popa i naiié. Â rà tòpòé naa na auipwàni.

É pa-ija 5 000 âboro Iésu

Mataio 14.13–21; Luka 9.10–17; Ioane 6.1–15

³⁰ Rà wâjué còwâ wà tèpa apostolo [na ia é cùrurà pâ wà Iésu] â rà pitapitirirà naa gooé. Â rà piwiâ tée diri é pâ namuru na rà pwa, bau é pwina rà picémara târa diri é pâ âboro.

³¹ Nabwé, â é ina târa pâ: «Jè pâ naa na jè ére na ticia wê, ma guwà tàpo nao.» Ba jèe nye ticé pàara na rà ija na, ba wâru âboro na rà medarirà. ³² Â rà pâra acari gò jè wànga, naa na jè ére na ticia wê.

³³ Êco na wâru é pâ âboro, na rà còora na rà pâra, â rà còoinarà. Â rà itàa me gée na diri é pâ village, â rà tèepaa béaa kà Iésu ma tèpa câmu kée naanigée.

³⁴ Ūna é boo gée gòro i wànga wà Iésu, â é còo i pâ âboro-bà, na dau wâru wailà, â é po dau meaarirà. Ba rà pwacèwii é pâ mutò na ticé pwi a wéaarirà. Â wàrapwiri, â é tapoo pacâmurirà goo é pâ muru na wâru.

³⁵ Nabwé, jèe pwa na é duu i tòotù, â rà medarié wà tèpa câmu kée, â rà ina tée pâ: «Ée jèe duu i tòotù, â na, aupiticia ni. ³⁶ Gà panuâ pâ é pâ âboro bèeni naa na pâ village na tàmwünyabwe, ba na rà o pa cè uti kàra.»

³⁷ Êco na é tòpi târa wà Iésu pâ: «Bwa, guwà naa cè uti kàra!»

Â rà tawèerié pâ: «Gona [gà pwa na gà cùrubà, ba na] bà wâri cè utimuru kàra? Auwa! Pwacóé! [Ba rà po dau wâru awé, â] o po dau maina awé é wâri wèe*!»

³⁸ Â é ina târa pâ: «Gona âradipi poloa na wâjaawà? Pàra ma guwà còo cai.»

Â rà pitawèerirà, â rà ina tée pâ: «5 poloa, ma ârailu ârawéa.»

³⁹ Â é ina târa pâ: «Guwà ina târa é pâ âboro bèeni, pâ rà pwa nari pubu, â rà tâaboo naawê.»

⁴⁰ Â rà tâaboo, â rà pwa pubu† goro 100 ma 50. ⁴¹ Â é popa i 5 poloa ma i du ârawéa wà Iésu. Â é tagòtùé too napwéretòotù, â é pwaolé tà Pwiduée. Â é tubiti é poloa, â é naa tà tèpa câmu kée, â rà pipâdi târa é pâ âboro. Â é wàrapwiri târa mwara i du ârawéa. ⁴² Â rà cau ija diri, tiagoro na rà jèe po cau pwàro diri. ⁴³ Â rà panaimari còwâ é dâra noo kàra poloa ma ârawéa. Â rà pwaai 12 nakébo goo. ⁴⁴ Ê jéú tèpa paa maina na rà ija, âna po 5 000 kaamwara!

É pâra gòro parawére jawé

Mataio 14.22–33; Ioane 6.16–21

⁴⁵ Gée na càùé, â é ina wà Iésu tà tèpa câmu kée pâ: «Guwà tò naa gò i wànga. Â guwà tàmara gée naa Bethsaïda.»

Ba é bwaa tà tâa, ba na é pawâjuéri còwâ é pâ âboro. ⁴⁶ Ūna é picijiirà diri, â é too naa gòrojaa, ba na é pwapwicíri.

⁴⁷ Ūna jèe ne, â rà jèe wânabibiu kàra i nawià wà tèpa câmu, naa gò i wànga. Â é tà tâa acari wânidò gòromwari wà Iésu. ⁴⁸ Â, na jèe gòropwaa, â é còo pâ

6:30 Luka 10.17 **6:34** Nombres 27.17; Mataio 9.36 **6:35** Maréko 8.1–9 * **6:37** O po dau maina awé é wâri wèe—Grec: Gona wâdé na bà wâri cè poloa goo 200 mwani pwaai? 200 mwani pwaai, âna pwacèwii wâri pwi caapwi âboro naa na 8 parui. † **6:40** Pubu—Groupe. **6:46** Luka 5.16

pwacoé é pai tapwauru kàra. Ba é po me cararà i pwéretòotù. Â é pâra darirà wà Iésu gòro parawére jawé. Â pwa na é paé jiiir.

⁴⁹⁻⁵⁰ Ûna rà còoê, â rà kâa too goro pai dau wâgotàra, â rà ina pâ: «Ée! Uu! Pé dué!»

Éco na é nye nama patùrarà wà Iésu, â é ina pâ: «Tàpéeni, guwà cibwaa nama wâgotàwà, ba wâgo! Guwà gòo!»

⁵¹ Â é tò darirà naa gòro i wànga. Â é coo i pwéretòotù. Â nye po dàpàgà tà tàpéeni. ⁵² Ba càra caa tâmogòori mwara i pwi ia tèepaa, naa goo i pâ poloa [ma du ârawéà]. Ba nye târiwâri é pwâranümarà.

É nama wâdé còwâ tèpa maagé wâ Génésareth

Mataio 14.34–36

⁵³ Rà jèe tapàgà diri i nawia wà Iésu ma wà tèpa câmu kêe. Â rà tèepaa gée naa na ére na tâmwünyabweri é village Génésareth. ⁵⁴ Ûna rà ègò boo, â [rà tòo i wànga. Â] wà tèpa âboro wê, âna rà nama còoina Iésu. ⁵⁵ Â rà itàa pitiri i napò kàra, â rà pame tèpa maagé, naa gò é pâ aupuu kàra.

⁵⁶ Â wâna diri é pâ ére na é pâra naawê wà Iésu—wâna é pâ ville, ma village, ma napô, ma aupwanapô—âna rà popa me tèpa maagé naa na pâ aupitâa kàra âboro diri. Â rà tacoo gooé, â rà ina tée pâ: «Pâri ma rà tu naa goo ârabwé'e'gà —wiàna êco é gòobèrè?» Â wà diri tàpé na rà tu naa goo, âna rà nye wâdé kaa.

7

Pitùra goo nyamanya kà tèpa Juif

Mataio 15.1–9

¹ Rà me gée *Iéruusaléma wà pâra tèpa *Farasaio, ma pâra tèpa *dotée goro é Naèà. Â rà pitanaimarirà naa goo Iésu. ² Â rà còo pâ wà pâra tèpa *câmu kêe, âna rà pâra nau ija, âna càra caa nuwa* é îrà pwacèwii é pai pwa na é nyamanya kàra.

³ Ba wà tèpa *Juif, âna rà nye pâra naa goo é tûâ kà tèpa nyimurà ma upàra. Â wà tèpa Farasaio, âna rà bwaa dau déi goo. Rà mara nuwa bwàti é du îrà, béaa kàra é pai ija kàra. ⁴ Â, na rà wâjué me còwâ gée na pâ aupitâa kàra âboro diri, â rà nye ciburà nuwa bwàti é du îrà, wiàra é nyamanya kàra béaa kàra cè pai ija kàra. Â wâru é pâ pâra nyamanya na rà pâra wiàra bwàti mwara —nyamanya na rà pame gée goo tèpa nyimurà ma upàra—wàra é pai nuwa wàra é wàrado, ma é wàra jawé, ma ilò.

⁵ Êkaa na wà tèpa Farasaio, ma wà tèpa dotée goro é Naèà, âna rà ina tà Iésu pâ: «Wà tèpa câmu'gà, âna càra caa wâro wiàra é nyamanya kà tèpa nyimujé ma upàjè. Ba rà ija pa é îrà na tòri. Âna gorodà, co pwini?»

⁶ Â é tòpi tàra wà Iésu pâ: «Guwà tèpa âboro na câguwà caa *târù! É nye âjupâra wà *péroféta Isaia, na é naigé mara é popai kà Pwiduée naa goowà. Ba é wii pâ:

*Tèpa âboro bèepwiri,
âna rà po ipwamainà co*

goro pwârà ma pwâratùra.
 Â wâiti jiio pwâranümarà.
 7 Rà pwapwicîri tóo
 ma pwa *ârapwaailò tóo,
 â piticèmururu naa goo.
 Rà pacâmuri pâra tàpé
 ba na rà wârori é naèà.
 Â càcaa naèà kôo.
 Ba naèà kàra co.»

Ésaïe 29.13

8 Â é ina tàra mwara wà Iésu pâ: «Guwà jèe panuâ é aupitûári kà Pwiduée. Â guwà jèe pâra naa goo é aupitûári kàwà, tèpa âboro. 9 Ûu, guwà nye dau wádé tàra tûtájii é autûári kèe, â guwà mwa caa wéaari é pwina nye tûa ma càrawà. 10 Ba é jèe ina wà *Moosé pâ: *Gà papwicîri du nyaa ma caa'gà.* Exode 20.12 É jèe ina mwara pâ: *Wà pwi âboro na é ina ba èpà du nyaa ma caa kèe, âna guwà nama é bà.* Exode 21.17

11 «Éco na wâguwà, âna guwà nye ina tà tèpa âboro pâ, nye wádé na rà ina tà du nyaa ma caa kàra pâ: “Nümoò na go naa tàu cè jè muru tàra pitu tàu, êco na càcaa pâri. Ba é pwina nümoò na go naa tàu, âna é âraimeai pwicîri tà Pwiduée.”

12 «Ékaa na, guwà pacâmurirà, ma rà iau tà du nyaa ma caa kàra! 13 Guwà còogai naa napuu† é popai kà Pwiduée, goo é pâ nyamanya kàwà! Â wàru mwara é pâ muru na wârapwiri, na guwà pwa mwara.»

É pwina é nama miiri goo, pwi âboro

Mataio 15.10–20

14 Gée na càué, â é todàra mwara é pâ âboro wà Iésu. Â é ina tàra pâ: «Tàpéebà! Guwà tàmaariò, â guwà tâmogòori cai é pwina go ina tàwà: 15 Càcaa pwina tò pwâ pwi âboro, na o nama é *miiri na ara Pwiduée. Ba éco pwina é còobé gée na pwâranümee, na é miiri goo. { 16 Wà pwina pwa é pwâranürué, âna wádé na é tère! }»

17 Géewê, â é pâra jii tèpa âboro wà Iésu, â é pâra naa jaaé. Â rà tawèerié wà tèpa câmu kèe, goro é ucina na é gére wiâ diri. 18 Â é tòpi tàra pâ: «Wâguwà mwara, âna càcaa pâri ma guwà tâmogòori pwiri? Guwà còo, nye ticé jè muru na tòme gée gòroigé, na o nama é miiri na ara Pwiduée cè pwi jè âboro. 19 Ba pâ muru bèepwiri, na me gée gòroigé, âna càra caa tò naa na pwâranümee. Ba rà tò naa nanaaé co, â gée na càué, â rà còobé gée na naiié.»

É paari naawê wà Iésu pâ, é jèe nama pâri ma jè uti gée goo diri é pâ utimuru.

20-22 Â é ina tàra mwara pâ: «É pwina còobé gée na pwâranümara pâ âboro, âna wàé kaa pwiri, é pwina rà miiri goo—é pâ auniimirimuru, ma càbawâde na èpà. Â gée goo pwiri, na rà pwa pâ muru na èpà:

Rà wâro imudi;
 Rà toomura (rà cîaa jii wâdàra);
 Rà ipuu ma tèpa âboro imudi;
 Rà ciburà iari pâ muru na nümarà goo;

Rà iboo;
 Rà mura;
 Rà ipwamainarà;
 Rà tura ba èpà naa goo para tàpé;
 Rà pwàgàri para tàpé;
 Rà pwa na èpà tàrà;
 Rà tètàmwarà âboro.

«Wà tàpé na rà wàrapwiri, âna ticè cèna rà tâmogòori naa goo è pwina wâdé.
 23 Diri è pâ èpà bèepwiri, âna còobé géé na pwâranüma pwi âboro. Á wàé kaa
 pwiri è pwina nama è miiri goo.»

É cèikî tô ilàri na câé caa tô Juive
Mataio 15.21–28

24 Géé na càùé, â è pâra géé na ére bèepwiri wà Iésu. Á è pâra naa na ére
 na tàmwünyabweri è ville Tyr. Á è tâa na è jè pwârawâ, â càcaa nümee na rà
 tâmogòori è pâ âboro pâ è wêe. Êco na pipâra è jèkutâ. 25-26 Á êkaa, na é pitère
 è popai gooé wà tô jè ilàri. Wà tòoni âna câé caa tô Juive, ba tô gòobàra tèpa
 Phénicie wà province Syrie. Á napwa wà tô èpo kèe âna pwa duée gooé. Á è
 medari Iésu i tô ilàri, â è tùu jùrué araé. Á è ina tée pâ: «Go ilagà pâ gà pacòobé
 è duée géé goo tô èpo kôo.»

27 Á è tòpi tée wà Iésu pâ: «Jè nama rà ija béaa, tèpa nari èpo. Ba càcaa wâdé
 na jè pa è uti kàra, ma jè tütâjii târa è pâ ‘nari akàna’†.»

28 Á è tòpi tée wà tòoni pâ: «Bwa, gà nye âjupâra. Êco na wà tèpa nari akàna
 mwara, âna rà ija è muupàra è utimuru, na rà tubatûu è pâ nari èpo, géé goro
 taapà.»

29 Á è ina tée wà Iésu pâ: «Géé goo è pai tòpi'gà, â pâri ma gà wâjué còwâ naa
 jaagà. Ba é jèe còobé i duée, géé goo i èpo'gà.»

30 Á è wâjué còwâ naa pwârawâ kèe wà tòoni. Á è còo i èpo kèe, na é tàgére
 puu gò i aupuu. Ba é jèe wâdé!

É nama tiàù maagé kà pwi a kûukû ma kee

31 Géewê, â è pâra géé na ére Tyr wà Iésu, ba na é wâjué còwâ naa bàrawià
 Galilée. Êco na é bwaa tabiié naa pâ ére wà Sidon ma Dix Villes§.

32 Á rà popa medarié è pwi âboro na é kûukû ma kee. Á rà tacoo goo wà Iésu,
 ma ilari jiié pâ: «Gà tòpò du ìgà naa gòé, ba na é wâdé!»

33 Á è popaé wà Iésu, â ru pâra iti jii è pâ âboro. Á è tùu géé è mangadaîé, naa
 na è pwâranyüru wà pwini. Á è nama tii è mangadaîé, goro è oropwêe. Á è tu
 naa goo è ûmemeé. 34 Á è tagòtùé too naa napwéretòotù wà Iésu, â è ômaa ba
 maina. Á è ina tà i pwi âboro pâ: «*Effata!*» (Pai ina wèe pâ: Gà tàpirigà!)

35 Á è nye tàpirié kaa è du nanyürué; â è nye wâdé kaa i ûmemeé, â jèe pâri
 ma è tura bwàti.

36 Á è ina wà Iésu tà tàpé [na rà còo pwiri] pâ: «Guwà cibwaa pwa jèkutâ
 goo!»

Êco na, ûna é gére ina pwiri tàrà, â rà mwa nye dau pwa jèkutâ kaa goo, târa
 è pâ âboro diri è pwina é pwa. 37 Ba rà po dau pò, â rà cau ina pâ: «Guwà còo!

† 7:27 ‘Nari akàna’—Ê pwina rà ina wà tèpa juif goo para tàpé. (Còo note goo Mataio 15.26.) § 7:31
 Dix Villes—é, Décapole. 7:36 Maréko 1.43–45 7:37 Ésaie 35.5

Nye po dau wâdé kaa ê pâ muru na é pwa! Ba é nama rà tèrejè wà tàpé na rà kee; â é nama rà tùra wà tàpé na rà kúukû!»

8

É pa-ija 4 000 âboro Iésu

Mataio 15.32–39

¹ Na pwi pâara bèepwiri, âna rà pitapitirirà naa jaa wà Iésu ê pâ âboro na wâru. Â jèe ticé uti kàra. Â é todà tèpa *câmu kèe wà Iésu, â é ina tàra pâ: ² «Au, meari tèpa âboro bèeni! Ba jèe âracié tòotù kâjè ma wàilà, â jèe ticé utimuru. ³ Â wiàna go pawâjuépirirà, â o ticé nii kàra wii naigé. Ba wâru tàpé na rà me géé iti.»

⁴ Â rà tòpi tée wà tèpa câmu kèe pâ: «A?! Jè o wànau cè pai naa uti kàra diri, naani na pé ére na auticia?»

⁵ Êco na é ina co pâ: «Gona âradipi poloa na wâjaawà?»

Â rà ina tée pâ: «7 poloa.»

⁶ Nabwé, â é ina tàra pâ âboro pâ na rà tâaboo. Â é popa i pâ 7 poloa, â é pwaolé tà Pwiduée. Â é tubiti, â é naa tà tèpa câmu kèe. Â rà ipâdi naa goo tèpa âboro. ⁷ Nye pwa mwara é nyi pâra ârawèa kàra. Â é pwaolé tà Pwiduée. Â é ina tà tèpa câmu kèe pâ na rà ipâdi mwara. ⁸ Â rà ija tiagoro na rà jèe po cau pwàro diri. Â géé na càuè, â wà tèpa câmu, âna rà tòri è dèrèè, â po 7 nakébo maina na wâbé. ⁹ Po 4 000 âboro na rà ija!

Nabwé, â é ina tàra wà Iésu pâ, na rà wâjué còwâ naa jaarà. ¹⁰ Â wà Iésu ma wà tèpa câmu kèe, âna rà tò naa gò i wànga. Â rà pâra naa na ére Dalmanoutha.

É ina tèpa Farasaio wà Iésu

Mataio 16.1–12

¹¹ Rà tèepaa medari Iésu wà pâra tèpa *Farasaio, â rà tapoo pitòocia ma wàé. Ba nūmarà na rà pitù tūâ tée. Â rà ina tée pâ: «Paari tâbà cè *câmu kàra pàtamee na wâgoogà. Â géewè, âna bà o tâmogòori pâ, wà Pwiduée na é panuâgà medaribà.»

¹² Â é wataù wà Iésu, â é ina pâ: «Gona gorodà na rà ciburà ilari cè câmu kèe wà tèpa âboro nabà? Â go ina tàwà è âjupâra pâ: O càra caa còo cè câmu kàra pàtamee wà tèpa âboro nabà!»

¹³ Â [é picijajai, â] é pâra jiiirà. Â é tò naa gò i wànga, â é géé naanigée na ére géé còwâ.

'Nyaa kàra poloa' na èpà

¹⁴ [Rà tèepaa pâ naa na ére géé còwâ. Â] wà tèpa câmu kèe, âna rà [còo pâ rà] tà ipwanauri na rà pa cè poloa. Â tà dàra caapwi co ji poloa kàra. ¹⁵ Â é ina tàra wà Iésu pâ: «Guwà ipwacòoco é nyaa kàra poloa kà tèpa Farasaio, ma é nyaa kàra poloa kà *Héroda.»

¹⁶ Â rà pi-ina tàra wà tèpa câmu pâ: «A! [Pwiri géé goro na] câjè caa pa poloa?»

¹⁷ Â é tère, â é ina tàra pâ: «Cina guwà pi-ina tàwà pâ, guwà imwüru cè poloa? Gona bwaa câguwà caa còo ma tâmogòori? Wànau, bwaa gére picànauri tàwà?»

18 Pwa ê âraporomeewà, â câguwà caa còo? Â pwa ê pwâranyüruwà, â câguwà caa tère? 19 Gona câguwà caa niimiri i pwi tòotù na go ipâdi i pâ 5 poloa tà i pâ 5 000 âboro? Â âradipi nakébò na guwà pawâjué còwâ?»

Â rà ina tée pâ: «12 nakébò.»

20 «Ûna go ipâdi i pâ 7 poloa tà tèpa 4 000 âboro, â âradipi jéuru nakébò na ia guwà popa wâjuéri?»

Â rà tòpi tée pâ: «7 nakébò.»

21 Â é ina tàra pâ: «Â bwaa câguwà caa pâ tâmogòori kaa?»

É nama é niâ còwâ pwi a bwi

22 Rà tèpeaa pâ naa na village Bethsaïda. Â wà tèpa âboro wê, âna rà pame pwi jè a bwi. Â rà ila Iésu pâ na é tu naa goocé.

23 Â é tu naa goro îê wà Iésu, â é popaé còobé jii i village. Â é tòpò é oropwêe naa gò du âraporomara pwi âboro bèepwiri. Â é tòpò é du îê naa gòé, â é tawèerié pâ: «Dà cè pwina gà còo?»

24 Â é tàpìri du âraporomee wà pwi a bwi, â é ina pâ: «Go còo pâ âboro, êco na rà pwacèwii é pâ upwàra na rà pâra.»

25 Â é jèu tòpò mwara é du îê wà Iésu naa gòro âraporomee. Â é mwa bàra niâ bwàti wà pwini. Â é jèe wâdé, â é nye dau niâ tia-iti.

26 Â é ina tée wà Iésu pâ: «Gà wâjué naa jaagà, â gà cibwaa tò naa na village.»

É pwi Mesia wà Iésu

Mataio 16.13–28; Luka 9.18–27

27 Rà pâra wà Iésu ma wà tèpa câmu kêe, naa na pâ village na tâmwünyabwèri wà ville Césarée-Filipo. Ûna rà gére pâra wii naigé, â é tawèeri tèpa câmu kêe pâ: «Gona dà cèna rà ina good wà tèpa âboro? Rà ina pâ wâgo wàa?»

28 Â rà tòpi tée pâ: «Rà ina wà pâra pwi pâ wâgà *Ioane Pwi a piupwaa. Â rà ina wà pâra tàpé pâ wâgà *péroféta Élia. Â rà ina wà pâra tàpé mwara pâ gà pwi jè ârapàara tèpa péroféta biu.»

29 Â é tawèerirà wà Iésu pâ: «Â, na wâguwà na?»

Â é tòpi tée wà Pétèru pâ: «Wâgà, âna gà pwi *Mesia, [pwi ukai na gà me géé goo Pwiduée!]

30 Â é nye âji papwicîri jiiirà kaa na rà inapàpari pwiri.

Ée mwa bà ma wâro còwâ

31 Gée na càué, â é tapoo pacâmuri tèpa câmu kêe wà Iésu. Â é ina pâ: «O tèpeaa é pâara, na go mwa dau pwa é maagé còo na, wâgo *Pwina naîri âboro. Ba wà tèpa pitûâ, ma wà tèpa caa kâ tèpa pwa *ârapwaaïlò, ma wà tèpa *dotée goro é Naèà, âna o nye tàutàra good. Â rà mwa pwa ma go bà. Êco na, naa na béaracîé kâra tòotù géé na càué, âna go o mwa wâro còwâ.»

32 É ina ba pwéelaa tàra é popai bèepwiri. Êco na é todèe naa na jè ére wà Pétèru, â é pwaé.

33 Â é niâri wà tèpa câmu kêe wà Iésu. Â é pwa Pétèru, â é ina tée pâ: «*Caatana, gà tûugà géeni arao! Ba câgà caa niimiri pwacèwii Pwiduée; â gà niimiri pwacèwii tèpa âboro!»

Pai pâra wiâé

³⁴ Géewê, â é todàra é pâ âboro ma wà tèpa câmu kêe wà Iésu, â é ina târa pâ: «Wiâna nûma cê pwi jê âboro na é me wiâô, â é cibwaa mwa tà piniimiriê còwâ. Â wâdé na é kâa é *kurucé kêe, â é me wiâô. ³⁵ Ba wà pwina nûmee na é ipwamuru é wâro kêe, âna ée mwa tubatiâu. Â wà pwina é panuâ é wâro kêe ba kôo, ma é *Picémara Wâdé, âna wà pwiibâ, âna ée udò [ma tâa tée é *âji wâro]. ³⁶ Â târa dà kà pwi âboro na é tòpi diri é pâ wâdé gòropuu, â wiâna é tubatiâu é nyuââé*? ³⁷ Gona o dà cèna pâri ma é icuri ma é pâmari còwâ é nyuââé?

³⁸ «Napwa wà tèpa âboro nabà, âna rà jèe tèpa pwa na èpà, â càra caa pitère dà Pwiduée. Wà pàra tàpé, âna rà kamu good ma é popai kôo na ara pâ âboro. Â, na wàrapwiri, â wâgo Pwina naîri âboro, âna go o mwa kamu goorà, wiâna bà mwa me, ma tèpa *angela kêe†, [naa na pwi tòotù kôo. Na pwi tòotù-bà] â o paari é pai maina ma muugère ma pai pwiçiri kà Pwi Caa kôo.»

9

¹ «Go ina tàwà é âjupâra pâ: Wà Pwiduée, âna é gére tòpò naani é Mwaciri kêe, naa na diri é pátamee. Â wà pàra tèpa gére wâni nabà, âna rà bwaa còo é pai tèepaa kâra i Mwaciri, béaa kâra cè pai bà kâra.»

*Paari pai maina ma muugère kà Iésu naa gòrojaa**Mataio 17.1–13; Luka 9.28–36*

² Géee na càuru 6 tòotù, â wà Iésu, âna é popa wà Pétèru, ma Jacques ma Ioane. Â rà too, naa gò é pé jaa na maina. Â pitòotèri pai còo Iésu, na ararà. ³ Â pâra ma po dau pwaa é pâ ârabwée kêe, â é pwâra. Â nye ticé cè jè âboro wâni gòropuu na pâri ma é pwa cè ârabwée, cèna pwaa pwacèwii pwiri. ⁴ Â rà nye còo kaa wà Élia ma wà *Moosé, [tupédu *péroféta béaa] na rà tàgére pitùra ma wâé.

⁵⁻⁶ Â po dau wâgo tà wà Pétèru ma wà tupédu bée. Â é ina wà Pétèru tà Iésu pâ: «Pwi a pwa pupûra, nye po dau wâdé tâbà, na bà gére tâa ni jaagà. Â wâdé na bà pacima cè tèpa âracié nacapè—ba kâgà jèpwi, â kà Élia jèpwi, â kà Moosé jèpwi.»

É ina pwiri, ba caé caa tâmogòori cèna é ina, goo pai wâgotèe.

⁷ Â é tèepaa me é jè nee, â é cajipirà. Â rà tère é pwàratùra géee na nee, na ina pâ: «Wà pwini, âna wàé co kaa pwiri, é Pwina naîô [na caapwi co] na dau wânûmoo gooé. Â guwà pitère dèe.»

⁸ Â rà piniâ bèepirà wà tèpa *câmu, èco na jèe nye tà wailà acari ma Iésu.

⁹ Úna rà tàbàtù géee gòrojaa, â é ina ba gòò târa wà Iésu pâ: «Guwà cibwaa ina târa âboro é pwina guwà còo, tiagoro é tòotù, na go mwa wâro còwâ géee na aubà, wâgo *Pwina naîri âboro.»

¹⁰ Â rà pitère dàra é pwàratùra bèepwiri. Êco na rà pitawèerirà pâ: «Gona dà é pai ina wèe bèepwiri pâ, ée mwa wâro còwâ géee na aubà?»

Rà tawèerié goo Élia

8:34 Mataio 10.38–39; Luka 14.27

*

8:36 Nyuââé—âji wâro na wâgooé.

8:38 Mataio 10.33

† **8:38** Tèpa angela kêe—Grec: Tèpa angela pwiçiri.

9:1 Maréko 13.30

9:2 Apostolo 3.22; 2

Pétèru 1.17–18

11 Gée na càùé, â rà tawèeri Iésu pâ: «Wà tèpa *dotée goro ê Naèà, âna rà ina pâ: “Wà péroféta Élia, âna wàè pwi a mara pâbéaa [kà pwi *Mesia, *pwi a pa-udò].” Âna gorodà?»

12-13 Â é tòpi tàra wà Iésu pâ: «Ûu kaa. É mara pâbéaa me wà Élia, ba na é tòpò bwàti diri pâ muru, naa na pai tâa wê. Â go ina tàwà pâ, é jèe nye me wà Élia*. Êco na rà jèe pwa tée é pwina èpà na rà niimiri wà pàra tèpa âboro, pwacèwii na jèe wii naa na *Tii Pwicîri. Â jèe wii mwara good, wâgo Pwina naîri âboro pâ, na go o mwa maagé còo, â rà o mwa èpàrio wà tèpa âboro.»

É nama wâdé còwâ pwi jè èpo na pwa duée gooé

Mataio 17.14–21; Luka 9.37–43

14 [Na rà boome còwâ gée gorojaa] wà Iésu ma wà tèpa âracié a câmu kêe, â rà pàdari wà pàra tèpa câmu béerà. Â rà còo é pâ âboro na rà dau wâru na rà tâbèpirà. Ba rà tàgère pitùra ma tèpa dotée goro ê Naèà. 15 Ûna rà còo Iésu wà tèpa âboro, â po dàpàgà tàra. Â rà itàa pàdarié, ba na rà pwabwàcu tée. 16 Â é tawèeri tèpa câmu kêe pâ: «Gona dà cèna guwà pi-ina ma wàilà?»

17 Â é tòpi tée wà pwi jèepwi gée goo tèpa âboro bèepwiri, â é ina pâ: «Pwi a pwa pupùra, pwa na go popa me pwina naîo darigà. Ba pwa pé duée na wâgoóé, na é pwa ma cáé caa tùra. 18 Â é mu popaé, ma tûé boo naa napuu. Â wà pwina naîo, âna mu còobé é pâ oropwêe, â é mu tòngüru é poropwêe. Â mu po gòo é naiié. Â go illa tèpa câmu'gà pâ, na rà tû tée, êco na càcaa pâri naa goorà.»

Nye cau pâri diri tà pwi a cèikî!

19 É ina tàra wà Iésu pâ: «Au, [go nyi meariwà] wâguwà tèpa âboro nabà, ba bwaa câguwà caa cèikî! Tiagoro wiidà na go o bwaa nye tà tâa jaawà, ma pidàpwiçàriô naa goowà? Popa me i pwi nari âboro èpo!»

20 Â rà popaé me. Ûna é còo Iésu i duée, â é nye nama é po céca diri kaa. Â é tûu, â é biié naa napuu. Â còobé gée pwêe é pâ oropwêe.

21 Â wà Iésu, âna é tawèeri pwi caa kêe pâ: «Gona âradipi pàara, na pwa tée é pwini?»

Â é tòpi tée pâ: «Nye tapoo gée na aukîri kêe. 22 Ê pwi duée bèepwiri, âna é mu tûé naa na ânye, ma naa najawé, ba na é bà. Â gà mearibà, ma pitu tâbà, wiàna pâri ma gà pwa.»

23 Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Gorodà na gà ina tòo pâ: “Wiàna pâri ma gà pwa?” Nye cau pâri diri tà pwi a cèikî!»

24 Â é nye tomara kaa wà pwiibà pâ: «Go cèikî! Êco na gà pitu tòo, ba càcaa po maina é pai cèikî kòo!»

25 Â é còo wà Iésu pâ, wâru é pâ âboro, na rà jèe tapoo me naa gooru. Â é nye pwa kaa i duée, â é ina tée pâ: «Wâgà pwini, na gà pwa ma cáé caa tùra ma tèrejè, âna go ina tàgà pâ: Gà còobé gée goo pwi âboro èpo bèeni! Â gà cibwaa mwa caa tò còwâ naa gooé!»

26 Â é pé wiikau i pé duée bèepwiri, â é nye nama é po céca diri i pwi âboro èpo, â é nye còobé kaa. Êco na, napwa i pwi âboro èpo, âna é pwacèwii na é jèe

bà. Â wâru ê pâ âboro na rà ina pâ, é jèe maagé. ²⁷ Êco na é tuboo dèe wà Iésu, â é dàgòtùé [ba é jèe wâdé].

²⁸ Gée na càùé, â é wâjué naa pwârawâ wà Iésu. Ûna rà pitâa acari ma tèpa câmu kêe, â rà tawèirié pâ: «Cina càcaa pâri ma bà pwa ma é còobé i duée?»

²⁹ Â é tòpi tàra pâ: «Nye gée goro co ê pwapwiciri tà Pwiduée, na o pâri ma jè pacòobé ê pwi pwâra duée bèepwiri.»

Ê pacâmuri tèpa câmu kêe

Mataio 17.22–18.9; Luka 9.44–50

³⁰ Rà còobé gée na ére bèepwiri wà Iésu ma wà tèpa câmu kêe, â rà pitapàgà wai napò Galilée. Â càcaa nûma wà Iésu na rà tâmogòori wà tèpa âboro, pâ é tâa wè. ³¹ Ba é gére pacâmuri tèpa câmu kêe [goro pai o bà kêe].

Go o mwa bà ma wâro còwâ

É ina tàra pâ: «O mwa icurio tà tèpa âboro, wâgo Pwina naîri âboro. Â rà o tâjûruo, â rà o pwa ma go bà. Êco na, naa na béaracié kâra tòotù gée na càùé, âna go mwa wâro còwâ gée na aubà.»

³² Êco na càra caa tâmogòori ê pwina é ina tàra. Â wâgotàra na rà tawèirié.

Wàilàapà wà pwina é imaina?

³³ Rà tèepaa pâ naa Capernaüm. Ûna rà tò naa na wà, â é tawèiri tèpa câmu kêe wà Iésu pâ: «Gona dà cèna guwà pi-ina na ia jè gére me?»

³⁴ Êco na càra caa tòpi tée. Ba ùna rà gére me wii naigé, â rà pitawèirirâ pâ: «Gona wàilàapà cè pwina pwamuru naa gooé naa nabibiu kâjè?»

³⁵ Â é tâaboo wà Iésu, â é ina tàra pâ, na rà cibèepié, â é ina tàra pâ: «Wiàna nûmee na é imaina wà pwi jè âboro, â wâdé na é pwi a pwicò ma pwi a piâboro kîri kâra diri pâ âboro.»

³⁶ Â é popa ji nari èpo, â é tòpòé boo, naa nabibiu kâra. Â é bwénüué, â é ina tàra pâ: ³⁷ «Wà pwina é tòpi naa na neò pwi jè nari èpo pwacèwii ni, âna é tòpio. Â wà pwina é tòpio, âna é tòpi mwara wà Pwina é cùruo me.»

Naaco pwina câé caa cicarajè

³⁸ É ina wà Ioane tà Iésu pâ: «Pwi a pwa pupûra, bà côo pwi jè âboro, na é tü târa é pâ duée, naa na neegà. Â pwa na bà ina tée pâ, na é cibwaa pwa, ba câé caa pwi béejè.»

³⁹ Â é tòpi tàra pâ: «Guwà cibwaa pacoóé! Ba wà pwina é wakè goro pàtàmoò, âna o pwacoé ma é ina cè pwina èpà naa good. ⁴⁰ Ba wà pwina câé caa cicarajè, âna é pwi béejè. ⁴¹ Â go ina tàwà è âjupâra pâ: Wà pwina é naa tàwà cè jè wârado jawé moo, ba guwà tèpa bée Kériso, âna wà pwi bèepwiri, âna ée mwa tòpi pumee.»

Guwà pwacòoco!

⁴² [É ina mwara wà Iésu pâ]: «Gà cibwaa pwa ma gùmàgù è cèikí† kà [pwi âboro kòo, na é pwacèwii] ji pwi nari èpo. Ba wiàna wârapwiri, â o è wârimuru'gà, âna o dau maina jii na jè tòo naa goro nyagà cè pé atù cèna maina, ma jè tûgà naaniboo najawé.

9:30 Ioane 7.1 **9:31** Maréko 8.31, 10.32–34 **9:32** Luka 9.45 **9:35** Mataio 20.25–27; Maréko 10.43–44; Luka 22.24 **9:37** Mataio 10.40 **9:40** Mataio 12.30; Luka 11.23 **9:41** Mataio 10.42

† **9:42** Pwa ma gùmàgù è cèikí—é, Nama é pwa na èpâ—Grec: Nama é tûu.

43 «Wiàna majoroé é ìgà, na gà pwa na èpà; â gà tapàgàé†. Ba o wâdé ba kâgà, na gà tò naa na *âji wâro, pa caapwi ìgà. Dau pwaée'gà na gà wéaari é du ìgà, â gà pâiti jii Pwidueé§! Ba naa na ére bèepwiri, âna o nye tà ciburà tòogà é maagé còo, pwacèwii é na ânye na càcaa bà. { 44 Â pwa pâ ûne na uti naiiri âboro, âna càra caa bà naa na pwi ère-bà. }

45 «Â wiàna majoroé é âgà, na gà pwa na èpà; â gà tapàgàé. Ba o wâdé ba kâgà, na gà tò naa na âji wâro, pa caapwi âgà. Dau pwaée'gà na gà wéaari é du âgà, â tûgà naa na ére na gà pwamaagé còo naawê! { 46 Ba é ânye na ère-bà, âna càcaa bà. Â pwa pâ ûne na rà uti é naiiri âboro, â càra caa bà naa na pwi ère-bà. }

47 «Â wiàna majoroé é âraporomegà, na gà pwa na èpà; â gà èrù tâjii. Ba o wâdé ba kâgà, na gà tò naa na *Mwaciri kâ Pwidueé, pa caapwi âraporomegà. Dau pwaée'gà na gà wéaari é du âraporomegà, â tûgà naa na ére na gà pwamaagé còo naawê! 48 Â wê, âna càra caa bà é pâ ûne, na rà iri é naparawére âboro. Â jè maagé, pwacèwii na tòjè é ânye.

49 «Diri é pâ âboro, âna o naa tàra é ânye ma còo*, [tàra ma cètiri èpà kàra]. 50 Napwa é còo, âna jè muru na wâdé [tàra ma pwa nûmara é utimuru]. Êco na, wiàna tubatiâu é nûmee, â jè o wânau tàra ma jè o pwa ma tèepaa còwâ é nûmee? Bwa, pwacòé! Wâdé na é tâa goowâ é còo, â guwâ wâro na tâbwàti ma pàra tèpa béewà.»

10

Popai goro piéa ma tapàgà piéa

Mataio 19.1–12; Luka 16.18

1 Géewê, â é pâra gée na ére bèepwiri wà Iésu. Â é tapàgà é napò *Judée. Â é pâra naa na ére gée còwâ kâra naiiriwâ Ioridano. Â, na diri pâ ére na é tâa wê, âna rà me mwara tèpa âboro, â rà tâbèepié. Â é pacâmurirà goro é Popai, wàra na nye câmaajé tée na é pwa.

2 Â rà me burèe wà pàra tèpa *Farasaio, â pwa na rà pwa tûa tée. Ba rà tawèerié pâ: «Gona pwa tàrù kà pwi jè âboro, [naa na é *Naèà kà Moosé] ma é tû tà tò wâdèe?»

3 Â é tawèerirà wà Iésu pâ: «Gona dà é popai, na é tûâri tàwà wà *Moosé?»

4 Â rà tòpi tée pâ: «Bwa, câé caa papwiciri wà Moosé tà pwi âboro na é pitapàgà piéa, wiàna é wii é tii, ba na é panuâ còwâ tò wâdèe.»

5 Â é ina tàra wà Iésu pâ: «Guwâ còo, é wii ba kàwâ é naèà bèepwiri wà Moosé, ba po dau gòo é pûruwâ! 6 Êco na, naa na autapoo goo, ûna é tòpò é gòropuu wà Pwidueé, âna: *É tòpò wà pwi paaò ma wà tò ilàri.* *Genèse 1.27* 7 Â gée goo

9:43 Mataio 5.30 † 9:43 Còo note goo Mataio 5.29–30. § 9:43 Gà pâiti jii Pwidueé... Grec: Gà pâ naa géhenne (l'enfer). Ipaiwâ naa na pâ nee tii 45 ma 47. 9:47 Mataio 5.29 9:48 Ésaïe 66.24

* 9:49 Ânye ma còo—Naa na pwapwiciri kà tèpa Juif, âna rà tòpò còo naa gò pâ ârapawailò na tòo naa goro ânye. (Còo Lévitique 2.13.) Ê ânye, âna ucina goro pai cètiri èpà kâjè, pwacèwii na jè cîri é mwani mii, ba na é dau pwéelaa. Ê còo, âna ucina goro napàrajè na jè wàrori é wâro na pwiciri, â na jè tèpa pinaanapò. (Còo nee tii 50.) Pwacèwii pai wéaari é noo kâra macii goro còo, ba na o càcaa wâbu. (Còo note goo Mataio 5.13.) 9:50 Mataio 5.13; Luka 14.34 10:4 Deutéronome 24.1–4; Mataio 5.31

10:6 Genèse 1.27, 5.2 10:7 Genèse 2.24; Éféso 5.31–33

kaa pwiri, âna é panuâ du nyaa ma caa kêe wà pwi paao, ba na ru pitâa ma wà tô wâdêe. ⁸Â, na wârapwiri, â wâilu âna ru pâra nau caapwi. *Genèse 2.24*

«Â êkaa, [na go ina tàwà pâ] na jèe càcaa ârailu âboro, â ru jèe pwacèwii caapwi âboro. ⁹Â guwà cibwaa tipi còwâ é pwina é jèe piinaimari wà Pwiduée!»

¹⁰Â [rà pâra jiiirà] wà Iésu ma wà tèpa *câmu kêe. Ûna rà wâjué còwâ naa pwârâwâ, â rà bwaa nye jèu tawèerié mwara, goro tapàgà piéa. ¹¹Â é ina tàra pâ: «Wiàna é tú tà wâdêe wà pwi jè âboro, ma é jèu éa còwâ, â é jèe pâ nau toomura (é ciâa jii tô wâdêe béaa). ¹²Â wiàna é pâra jii pwi éaé wà tô ilàri, ma é jèu éa còwâ, â é jèe pâra nau toomura.»

*É pwényunyuâari nyi nari èpo
Mataio 19.13–15; Luka 18.15–17*

¹³[Na jè tòotù, âna] rà medari Iésu wà tèpa âboro. Â rà pame tée é nyi nari èpo kàra, ba na é tu naa goorà, [ma é *pwényunyuâarirà]. Êco na wà tèpa câmu kêe, âna rà pwa tèpa âboro, ma pacoorà.

¹⁴Ûna é còo pwiri wà Iésu, â càcaa wâdé tée, â é ina ba gòo tàra pâ: «Guwà naaco nyi tèpa nari èpo, ma rà medario! Guwà cibwaa pacoora! Ba é *Mwaciri kà Pwiduée, âna o kâra é pâ âboro, na rà wàra é nyi nari èpo. ¹⁵Ûu, âjupâra é pwina go ina tàwà pâ: Wà pwi âboro na cáe caa tòpi é Mwaciri kà Pwiduée wàra ji nari èpo, âna o pwacoé tée ma é tò naa na.»

¹⁶Â é nye popa kaa nyi nari èpo, â é tâmarà. Â é tòpò iê naa gòrà, ba na é pwényunyuâarirà.

*Pwi âboro na po dau pwa neemurué
Mataio 19.16–30; Luka 18.18–30*

¹⁷Ûna é bwaa pwa na é pâra wà Iésu, â é itàa tèepaa me wà pwi jè âboro. Â é pâ nau tùu jùrué araé. Â é tawèerié pâ: «Pwi a pwa pupûra, gà nye dau pwi âboro wâdé kaa. O dà cèna go pwa, ma o tâa tóo é *wâro dàra gòiri jaa Pwiduée?»

¹⁸Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Gona cina gà ina good pâ, go pwi âboro wâdé? [Âjupâra pai ina'gà.] Ba nye ticé pwi âboro na wâdé; â nye caapwi co—wà Pwiduée. ¹⁹[Â napwa naa goo é pai tawèeri'gà, âna] gà tâmogòori bwàti é pâ Naèa:

*Gà cibwaa tètâmwara âboro;
Gà cibwaa toomura (gà cibwaa ciâa jii tô wâdàgà, é, wà pwi éagà);
Gà cibwaa mura;
Gà cibwaa ina cè popai na pwâ*, naa goo cè pâra âboro;
Gà cibwaa pwa cè tûâ cèna èpà tà pâra tàpé;
Gà papwicîri du nyaa ma caa'gà.»*

Exode 20.12–16

²⁰Â é ina tée wà pwi âboro pâ: «Pwi a pwa pupûra, go jèe pitère dàra kaa pâ pwiibà, géé na aukîri kôo.»

²¹Â é niârié wà Iésu, â é po dau meaarié, â é ina tée pâ: «Gà tère, nye caapwi co jè muru, na bwaa tiâu jiiğà. Wàéni: Gà pâra, â gà nye icuri kaa diri é pâ

neemurugà, â gà naa ê mwani wâri wèè tà tàpé na ticé kàra. Ba na wàrapwiri, âna o pwa cè wâdé'gà naa jaa Pwiduée. Â gà me wiâô!»

²² Êco na é po dau pikiri wà pwini, ba po dau pwa neemuruê. Â é pâra.

Pai tò naa na Mwaciri

²³ Wà Iésu, âna é niâri tèpa câmu kêe na rà tâbèepié, â é ina tàra pâ: «Guwà còo, wà tàpé na dau pwa neemururà, âna dau pwacoé tàra, ma rà tò naa na Mwaciri kà Pwiduée!»

²⁴ Â rà po dau pò goro é pwâra-tùra bèepwiri. Êco na é bwaa ina tàra còwâ pâ: «Tèpa béèò, akaé! Po dau pwacoé tà pwi jè âboro na é tò naa na Mwaciri kà Pwiduée. ²⁵ Gona é kaamela†, âna pâri ma é tò na é pwèe goro kaju? Bwa, pwacoé! Â go ina tàwâ pâ: Wà pwi âboro na pwa neemuruê, âna mwa nye dau pwacoé tée awé, ma é tò naa na Mwaciri kà Pwiduée.»

²⁶ Â rà mwa nye dau pò kaa, tèpa câmu kêe, â rà nye pi-ina tàra còwâ pâ: «A? Â gona wàilàapà cè pwina o pâriê ma é udò [ma tâa tée ê *âji wâro]?»

²⁷ Â é niârirà wà Iésu, â é ina tàra pâ: «Naa goo wà tèpa âboro, âna càcaa pâri. Êco na, diri kaa é pâ muru, âna nye pâri wà Pwiduée.»

²⁸ Â é ina tée wà Pétèru pâ: «Gà còo, wàibà, âna bà jèe nye po panuâ diri é pâ muru, ba na bà pâra wiâgà!»

²⁹ Â é tòpi tàra wà Iésu pâ: «Wàèpwiri. Â go ina tàwâ ê âjupâra pâ: Â o mwa wâru pàra tàpé na rà o panuâ pwârawâ ma aupwanapò kàra, ba na rà pâra wiâô ma é *Picémara Wâdé. Â rà o cau panuâ tèpa aéjii kàra, ma pa èpo naigé kàra, ma du nyaa ma caa kàra, ma pâ èpo kàra.

«[Â go ina tàwâ pâ]: ³⁰ Tapoo nabà, âna rà mwa tòpi cè muru cèna piwéna, na dau maina ma dau wâru. Ba o tâa tàra cè pwârawâ, ma cè aupwanapò kàra. Â o tâa tàra cè aéjii kàra, ma cè èpo naigé kàra, ma cè nyaa ma caa kàra, ma cè èpo kàra! Âjupâra pâ rà o maagé còo, [géé goo na rà tèpa âboro kòo]. Êco na, géé na càué, â rà mwa tòpi é wâro dàra gòiri jaa Pwiduée. ³¹ Wâru tàpé na rà pâbéaa nabà, na rà o mwa pwicò widàuru. Â wâru tàpé na rà pwicò nabà, na rà o mwa caa pâbéaa widàuru.»

É jèu ina pai bà ma wâro còwâ kêe

Mataio 20.17–19; Luka 18.31–34

³² É gére too naa *Iéruusaléma wà Iésu. Â rà pwicò kêe wà tèpa 12 a câmu kêe, ma pàra âboro. Â rà pâ nau dumapié, â wâgotàra.

Â é popa itiri tèpa câmu kêe ba na rà pitùra. Â é inapàpàri tàra mwara é muru na o jèe tèepaa tée: ³³ «Guwà còo, nabàni, âna jèe too naa Iéruusaléma. Â naawé, âna o jèe panuâò, wâgo *Pwina naîri âboro, tà tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwaaîlò, ma tèpa *dotéé goro é Naèà. Â rà o tèio tiagoro na o tètâmwaraò. Â rà o panuâò tà tàpé na càra caa tèpa *Juif. ³⁴ Â wà tàpéebà, âna rà o pitaurée goodò, ma èdurio, ma pâdio goro ubati. Â rà o nama go bà. Êco na, naa na béâracié kàra tòtòtù géé na càué, âna go o mwa wâro còwâ géé na aubà.»

Wâdé na jè tèpa âboro kîri

Mataio 20.20–28

† **10:25** Kaamela—Chameau. Pai ina wèè ni pâ, é macii na po dau maina. (Còo Mataio 19.24.) **10:31** Mataio 20.16; Luka 13.30 **10:32** Maréko 8.31, 9.31

³⁵ Gée na càùé, âna ru medari Iésu wà Jacques ma wà Ioane, tupédu naí Zébédée, â ru ina tée pâ: «Pwi a pwa pupûra, pwa jè muru na bu ilari jiigà.»

³⁶ Â é ina tàru pâ: «Îgàu!»

³⁷ Â ru ina tée pâ: «[Bu tâmogòori pâ] gà mwa tâa gòro autâa'gà, na Mwaciri'gà, naa na muugère'gà, â o tâa tâgà è pitûâ maina awé. Â bu ilari jiigà pâ, na bu tâa goro du jèneregà—pwi jèpwi naa gòro âji ìgà, â pwi jèpwi naa gòro aèmwü'gà.»

³⁸ Â é tòpi tàru pâ: «Câgàu caa tâmogòori è pwina gàu ilari! Gona nùmau na gàu wâdo è na wârado na go o wâdo? Pâri ma gàu tòpi mwara è pâ aré ma tòina kôo†?»

³⁹ Â ru tòpi tée pâ: «Akaé, o pâribu!»

Â é ina tàru pâ: «Ûu kaa, gàu o wâdo è na wârado na go o wâdo, â gàu maagé ma tòina, pwacèwiio. ⁴⁰ Êco na càcaa wâgo, na go pitûâ pâ, wàilàpà na o tâa gòro âji îo ma tâa gòro aèmwü kôo. Ba nye wàco Pwiduée [Caa] na é jèe nye pwabwàti è autâa bèepwiri ba kà tàpé na é nye pitòrigarà.»

⁴¹ Ûna rà tère è pwàratùra bèepwiri wà tèpa 10 a câmu béeru, â rà putâmu naa goo Ioane na Jacques.

⁴² Â é todàra wà Iésu, â é ina tàra pâ: «Guwà còo, naa jaa wà tàpé na càra caa tèpa âboro kà Pwiduée^S, âna wà tèpa ukai, âna rà pitûâ ba na rà còogai tèpa âboro. Â wà tàpé na rà imaina, âna rà pwa kûu tàra. [Â rà niimiri pâ dau pwamuru naa goorà.] ⁴³ Êco na, napwa naa goowà, âna càcaa wàrapwiri. Ba wà pwi jè ârapàarawà, na nùmee na é pwi âboro imaina, âna wâdé na é ipakîrié jii tèpa ênawéna. ⁴⁴ Â wà pwina nùmee na é pâbéaa, âna wâdé na é pwi ênawéna kâra âboro diri. ⁴⁵ Ba wâgo, Pwina naîri âboro, âna câgo caa me, ba na guwà pipwa âboro kîri tóo. Go me, nau pipwa âboro kîri kâra pâ âboro. Â go me, ba na go panuâ è wâro kôo, ba na go wâri ma tipî wà tèpa âboro na wâru [gée na èpà kàra].»

Pai wâdé còwâ kà pwi a bwi

Mataio 20.29–34; Luka 18.35–43

⁴⁶ [Rà bwaa nye gére pâra naa Iérusaléma] wà Iésu ma wà tèpa câmu kée. Â rà tèepaa pâ naa na village Iériko. Ûna rà còobé géewé, â po dau wâru pâ âboro na rà pâra wiàrà.

Â é nye tà tâa bàra naigé wà pwi a bwi, na nee Bartimée, pwi naí Timée. Wà pwiilbà, âna pwi a-ila, ba pwi a ticè kée. ⁴⁷ Ûna è tère pâ, è tèepaa wà Iésu, pwi âboro gée Nazareth, â é nye tà tomara too pâ: «Iésu, *Pwina naí Davita, gà meاريو, â gà pitu tóo!»

⁴⁸ Wâru è pâ âboro, na rà kànarié, ba na rà pacooé.

Êco na é mwa nye dau to too kaa burà ina pâ: «Pwina naí Davita, gà meاريو, â gà pitu tóo!»

⁴⁹ Â é tàpo coo wà Iésu, â é ina tàra pâ: «Guwà todèe!»

Â rà todèe, â rà ina tée pâ: «Bwa, gà gòo! Â gà cimadò, ba é todàgà!»

⁵⁰ Â é pò ma tètâjii è palito kée, â é nye pwairi cimadò kaa, â é pâra dari Iésu.

10:38 Maréko 14.36; Luka 12.50 † **10:38** Dernière phrase—Grec: Pâri ma upwaau pwacèwiio? Ucina goro è pai maagé ma tòina kà Iésu. Ipaìwà naa na nee tii 39. **10:39** Apostolo 12.2; Auinapàpàri 1.9 **10:42** Luka 22.25–26 § **10:42** Naa jaa wà tàpé... Grec: Naa na pé gòropuu bèeni. **10:43** Mataio 23.11; Maréko 9.35

51 Â é tawèerié wà Iésu pâ: «Dà cè pwina nūmagà goo? Dà cèna pâri ma go pwa ba kâgâ?»

Â é tōpi tēe pâ: «Pwi a pwa pupûra, gâ pwa ma go niâ ma wàra béaa.»

52 Â é ina tēe wà Iésu pâ: «Gâ pâra, ba gâ jèe wâdê cōwâ, goo ê cèikì'gà!»

Â é jèe nye niâ kaa, wàra béaa. Â é pâra wiâ Iésu.

11

É tò naa Iérusaléma wà Iésu

Mataio 21.1–19; Luka 19.28–48; Ioane 12.12–19

1 Rà bwaa gére too dàra *Iérusaléma wà Iésu ma wà tèpa *câmu kêe. Â rà tèepaa mwūnyabweri Bétani, ma wà Bethfagé, du village na ru tâa goro jènerè ê gōrojaa Élaio*.

Â é panuâ pâ é tupédu a câmu kêe wà Iésu, 2 â é ina târu pâ: «Gàu pâra naa na village bèepwiri, tâa béaa kâjè. Â gàu o pâmari naawê, ê ji nari buriko, na tōoé goro otâpwe, na bwaa nye ticè âboro cèna mu caa tâa gòé. Â gàu tipié, â gàu popaé me naani. 3 Â wiàna rà tawèeriu pâ: “Gorodà na gàu pwa pwiri?” â gàu tōpi târa pâ, “Bu popaé pâdari Pwi Ukai, â é mwa panuâé me cōwâ wai.”»

4 Â ru pâra, â ru cōo pwi nari buriko, naani bàra naigé, na tōoé mwūnyabweri goropwârawâ goo jè wâ. Â ru tipié.

5 Â wà pâra tèpa tà tâa wê, âna rà tawèeriru pâ: «Dà na gàu pwa? Gorodà na gàu tipi é pwi nari buriko bèepwiri?»

6 Â ru tōpi târa, goro i pwi ia é ina târu wà Iésu, â rà panuâru. 7 Â ru popa me i nari buriko dari Iésu. Â ru tōpò pâ ârabwée, naa gòro càùé, â é tâa gòé wà Iésu.

Rà pwamainâé tèpa âboro

8 Wâru é pâ âboro, na rà pòpwara béaa kêe naa gòro naigé, ê pâ ârabwée kàra, [ba na rà pwamainâé]. Â wà pâra tâpé, âna rà tōpò é pâ îri upwâra na bwûu, na rà tēpâgâ pâ ni, na é pâ na aupwanapô.

9 Â wà tâpé na rà pâbéaa kà Iésu, ma wà tâpé na rà pwicò kêe, âna rà cau tomara too pâ:

«Hosana ma cidòri!
Ipwamaina Pwiduée!
Cidòri nyuâa pwi âboro
na é me na nee!

Psaume 118.26

10 *Pwényunyuâari é mwaciri,
na é bwaa âmu tèepaa—
pwâra ukai kà *Davita,
pwi jooorojè!
Hosana ma cidòri!
Pwamaina Pwiduée
na é wâdòiti awé!»

11 Ûna é tèepaa wà Iésu naa Iérusaléma, â é tò naa na é *Wâra pwapwicîri, â é cõo bwàti [é pwina rà gère pwa wà tàpé na rà tâa wê]. Â nabwé, â rà pâra naa Bétani ma wà tèpa 12 *apostolo kêe, ba jèe bàrane.

É pinajajai upwâra wâi

12 Na dàuru kêe, â ûna rà còobé gée Bétani, â é copwa wà Iésu. 13 Â é cõo gée iti é jè *upwâra wâi, na po pwédoo. Na pwi pâara-bà, âna cãcaa [wâru] pwâra wâi. Êco na é pâra nau mudàra cè pwêe. Â ûna é tèepaa pâ, â nye po dooé co. 14 Â é pinajajai i upwâra, ma ina pâ: «O nye ticé cè pwi jè âboro, cèna ée mwa caa uti cè pwâra wâi'gà, [ba gà o jèe bà]!»

Â rà tère pwiri wà tèpa câmu kêe.

É pacòobé tèpa pi-icu

15 Rà tèepaa pâ naa Iérusaléma, â é tò wà Iésu naa na Wâra pwapwicîri. Â é pacòobé tèpa gère pwa jèna†, gée na [gòroigé‡ kâra] Wâra pwapwicîri. Â é pugòboori é pâ taapà kà tàpé na rà gère pitòotéri mwani, ma é pâ autâa kà tàpé na rà pi-icu marù.

16 Â é ina pâ: «Guwà cibwaa pa dème naani é pâ muru imudi! 17 Guwà jèe nye tâmogòori bwàti é pwina é ina wà Pwiduée naa na *Tii Pwicîri, pâ: *O mwa ina goo é wà kôo pâ, wà târa pwapwicîri, kâra diri é pâ Ba.* Ésaïe 56.7 Êco na wâguwà, âna guwà gère pwa ma aucârù kà tèpa mura!»

18 Â wà tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwaaïlò, ma wà tèpa *dotée goro é Naèà, âna rà tère é jèkutâ goro i é pwa wà Iésu. Â rà mudàra cè pai pwa wèe, ba na rà tètâmwereè. Ba wâgotàra gooé, ba jèe dau wâru pâ âboro na rà pâra naa gooé. Ba rà cãdiri é pâ popai na é pacâmurirà goo.

19 Ûna bàrane, â rà còobé, gée na pwi ville-bà wà Iésu ma wà tèpa câmu kêe.

Guwà cèikî naa goo Pwiduée

Mataio 21.21–22

20 Na dàuru kêe, na rà pâra wii naigé, â rà cõo i iri wâi, na ia é pinajajaié§ wà Iésu, âna é jèe mwari awé, tia niboo goro wàè.

21 Â wà Péturu, âna é niimiri, i pwi ia é ina wà Iésu. Â é ina tée pâ: «Pwi a pwa pupûra, gà cõo, i upwâra na ia gà pinajajaié géecaa, âna é jèe mwari.»

22 Â é ina wà Iésu tà tèpa câmu kêe pâ: «Wâdé na guwà cèikî naa goo Pwiduée! 23 Ba go ina tàwà é âjupâra pâ: O pâri ma gà ina târa é jaa bèeni pâ: “Gà ègò naaniboo nawià!” Â wà Pwiduée âna é pwa! Êco na wâdé na gà cèikî pâ o tèepaa é pwina gà ina. Â gà cibwaa pidumapié, naa na pwâranümagà! 24 Êkaa pwiri é majoroé ma go ina tàwà pâ: Wiàna guwà pwapwicîri târa ilari é jèe muru, â wâdé na guwà cèikî pâ guwà jèe tòpi. Â ée mwa pacoo wà Pwiduée.

25 «Â wiàna guwà cimadò, ma guwà pwapwicîri, â wâdé na guwà pwanauri, tà tàpé na rà pwa tàwà na èpà. Â, na wârapwiri, â wà Caa kàwà, na é wânidò *napwéretòotù, âna é pwanauri tàwà é pâ tojii kàwà. { 26 Êco na, wiàna cãguwà

11:13 Luka 13.6 † 11:15 Cõo note goo Mataio 21.12. ‡ 11:15 Gée na gòroigé—De la cour extérieure. Wà tèpa pi-icu, âna rà tâa na gòroigé kâra Wâra pwapwicîri. Cõo mwara Wâra pwapwicîri naa na Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadàra tii. 11:17 Ésaïe 56.7; Jérémie 7.11 11:18 Maréko 14.1

§ 11:20 Pinajajai (é, pinanyajai)—Maudir. 11:23 Mataio 17.20 11:24 Mataio 7.7 11:25 Mataio 6.14–15

caa pwanauri tà pàra tàpé, â wà pwi Caa kàwà, na é wânidò napwéretòtù, âna o câé caa pwanauri tàwà mwara é pâ tojii kàwà. }»

Dà tàrù na é wakè goo wà Iésu?

Mataio 21.23–27; Luka 20.1–8

²⁷ Wà Iésu ma wà tèpa câmu kêe, âna rà tò còwâ naa Iérusaléma.

Ûna é gére pàra naa i Wàra pwapwicîri, â rà me burèe wà pàra tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaaìlò, ma wà tèpa dotée goro é Naèà, ma wà tèpa pitùâ.

²⁸ Â rà tawèerié pâ: «Pwiini, wàilàapà na naa tàrù tàgà, ma gà pwa é pâ muru bèepwiri? Wàilàapà na cùrugà? Â?»

²⁹ Â é tòpi tàra pâ: «Go bwaa nama tawèeriwà, goro ji caapwi muru co. Â wiàna guwà tòpi tòo bwàti, â go mwa ina tàwà pwi a naa tòo tàrù ma go pwa. Wàèni: ³⁰ Wàilàapà na naa tàrù tà Ioane ma é *piupwaa? Wà Pwiduée, é, wà tèpa âboro?»

³¹ Â rà dau pitùra goo, â rà pi-ina tàra pâ: «Wiàna jè tòpi tée pâ: “Tàrù géé jaa wà Pwiduée” â ée mwa ina tâjè pâ: “Â gorodà na câguwà caa cèikì naa goo é pwina é ina tàwà wà Ioane?” ³² Â wiàna jè tòpi tée pâ: “Tàrù géé jaa tèpa âboro co” â dà [géewê cèna o tèepaal?»

Ba wâgotàra goo tèpa âboro, na rà cau cèikì ba gòo pâ wà Ioane, âna é pwi *péroféta, [na é pame é popai géé jaa wà Pwiduée]. ³³ Â êkaa, na rà tòpi tà Iésu pâ: «Ìi, câbà caa tâmogòori.»

Â é ina tàra pâ: «Â wâgo mwara, âna o câgo caa ina tàwà, wàilàapà na naa tàrù tòo ma go pwa é pwina go pwa.»

12

Ucina naa goo tèpa wéaari nadipâa

Mataio 21.33–46; Luka 20.9–18

¹ Wà Iésu, âna é piwiâ tà tèpa âboro é pâ ucina. Â é ina tàra pâ:

«É mwa tâa pwi apooro nadipâa. Â é mwa câmi aupwanapô kêe. Â é mwa bariwâri goro é auba, â é mwa îri pwêe, ba na aucòogai é pwâra dipâa. Â é mwa bari é wà na dau gòri too, ba na aucibèri* wàra é nadipâa. Â nabwé, â [é niimiri pâ na é pâra nau ipokâa naa jè napô. Â] é wâri pàra tèpa âboro, ba na rà wéaari i na aupwanapô kêe. Â é pâra, â é tâa na jè napô.

² «[Paé pâ parui, paé, paé, paé...] tèepaa naa na pàara na o pétâ pwâra dipâa na. Â é panuâ pâ pwi jè âboro kîri kêe, ba na é tòpi jii tèpa wéaari nadipâa cè kêe géé goro é piûnya. ³ Êco na rà pâdié, â rà panuâê pâ còwâ, â nye ticè cèna rà naa tée. ⁴ Â géewê, â é panuâ me còwâ pwi jè âboro kîri kêe. Â rà pièié, â rà tanoori é pûrué, â rà pé pidurié.

⁵ «Â nabwé, â é panuâ pâ mwara é pwi béaracié kâra âboro kîri kêe, â rà catâmwereê... Wâru é pàra tèpa âboro kîri kêe na é panuârà mwara. Â rà pâdi pàra pwi, ma tètâmwara pàra tàpé.

⁶ «Nabwé, â jèe nye ticè âboro târa ma é panuârà—jè dàra wàco pwi âji naîé, na dau wânùmee gooé. Â é panuâê pâ tà tèpa piwéaari wàra i nadipâa. Ba é nye tà niimiri pâ rà o tòimirié, ba wà pwina naîé.

7 «Êco na wà tèpa âboro èpà bèepwiri, âna rà pitêrèrà, â rà ina pâ: “Guwà còo, wàé kaa ni wà pwi ia ée mwa pwi apooro i na aupwanapô, na cè jè tòotù. Wâdé na jè tètâmwereé cawi, ba na o mwa tà kâjè i na aupwanapô!”

8 «Â rà tâjûrué, â rà tètâmwereé. Â rà popa i naiié, â rà tètâjii naaiti jii i na aupwanapô.»

9 Â wà Iésu, âna é tawèeri tàpé na rà gére tèreê, pâ: «Â o dà cèna ée pwa wà pwi apooro i nadipâa? Ée mwa po me wàé, â ée mwa nama tètâmwara i tèpa wéaari wàra i na aupwanapô. Â ée mwa caa naa é nadipâa bèepwiri tà pàrà tàpé, ba na rà wéaari. 10 Guwà jèe nye gére pûra é popai bèepwiri, naa na *Tii Pwicîri, pâ:

*I pwi atü na rà tètâjii
wà tèpa ba wâ,
âna nye wàé kaa pwiri,
i âji êkêe!*

*[Tâutàra goo
pwi ò kâra wâaol]*

11 *Ba nye autûâri kà Pwi Ukai.
Jè pò goo pwenyûa kêe.»*

Psaume 118.22–23

12 Napwa naa goo wà tèpa caa kà tèpa *Juif, âna rà tâmogòori pâ é tàgère pwa ucina naa goorà. Â dau nûmarà na rà tâjûrué. Êco na wâgotàra, géee goo na wâru tèpa âboro na rà wâdéarié, â rà naaé, â rà pàra.

*Wâripû kà tèpa Roma
Mataio 22.15–22; Luka 20.19–26*

13 Wà tèpa pitûâ kà tèpa Juif, âna rà panuâ pàdari Iésu wà pàrà tèpa *Farasaio, ma wà pàrà tèpa tâa na ére kà *Héroda, ba na rà tù tûâ tée. Ba rà bu naigé ma rà pitòtié, géee goro cè pai mwa tòpi kêe tàra.

14 Â rà ina tée pâ: «Pwi a pwa pupûra, bà nye tâmogòori pâ, gà ina é âjupâra. Â nye ticé âboro cèna wâgotâgà gooé, â câgà caa ipwaké goro âboro. Ba gà nye picémara ba *tàrù diri é pâ muru na nûma Pwiduée na bà pwa. Â ékaa, na nûmabà na bà tawèerigà pâ: Pwiri wâdé† na jè wâripû‡ tà pwi ukai kà tèpa *Roma? É, o càcaa wâdé?»

15 Êco na é tâmogòori wà Iésu pâ, tèpa pwâ. Â é ina tàra pâ: «Gorodà na guwà ipawâmiô? Paari tóo é jè mwani atü.»

16 Â rà pame tée. Â é ina tàra pâ: «Naporomee î ma nee î, na wâgòro é mwani bèeni?»

Â rà tòpi tée pâ: «Kà pwi ukai kà tèpa Roma.»

17 Â é ina tàra wà Iésu pâ: «Â jèe wâdé, guwà pitôowâri tà pwi ukai é pwina kêe; â guwà pitôowâri tà Pwiduée é pwina kà Pwiduée.»

Â rà po dau pò goo é pai tòpi kêe.

*Pai o wâro còwâ kà tèpa bà
Mataio 22.23–33; Luka 20.27–38*

12:8 Héberu 13.12 12:10 Psaume 118.22–23 12:13 Maréko 3.6 † 12:14 Pwiri wâdé... é,
Pwiri pwa tàrù kâjè. Pwiri rà ina é Naèâ kâra Wâra pwapwicîri kà tèpa Juif. ‡ 12:14 Wâripû—Impôt.
12:17 Roma 13.7

18 Napwa naa goo wà tèpa *Sadukaio, âna [jè ditàra pwapwicîri kà tèpa Juif, na] càra caa cèikî pâ, rà o wâro còwâ wà tèpa bà. Â wà pàra tàpé géé goorà, âna rà medari Iésu [ba nùmarà na rà paari pâ rà âjupâra]. Â rà tawèrié pâ: 19 «Ico pwi a pwa pupûra, é jèe wii tâjè wà *Moosé naa na é *Naèà pâ: *Wiàna é bà wà pwi âboro, na ticé èpo kèe, â wâdé na é popa tô dâpwâ kèe wà pwi jiié, ma ru piéa. Deutéronome 25.5* Â, na wàrapwiri, â é naa cè gòobàra pwi a bà.»

20 «Â wâdé. Êco na gà jèe niimiri cai ni: Po 7 tèpa aejii. Â é piéa wà pwina ciàra, êco na é bà, â nye ticé èpo kèe. 21 Â pwi a pâ wê, âna ru piéa ma tô dâpwâ, êco na é bà mwara wà pwini, â nye ticé èpo kàru. Â wà pwi béaracié, âna ipaiwà. 22 Â wàrapwiri naa goo wà tèpa 7 aejii bèepwiri. Ba rà cau bà, â nye ticé èpo kàra. Â géé na càurà diri, â é mwa bàra bà wà i tô ilàri. 23 [Gà ina pâ] rà o mwa wâro còwâ wà tèpa bà, na jè tòotù. Â wiàna wàrapwiri, â wàilàpà narà, na o pwi éa tô ilàri-bà, na tòotù bèepwiri? Ba rà nye cau tèpa éaé diri! Â?! [Gà tòpi cai!]

24 Â é tòpi tàra wà Iésu pâ: «Guwà pitanami, làpé! [Cina câguwà caa cèikî pâ, rà o mwa wâro còwâ wà tèpa bà?] Ba câguwà caa tâmogòori é Tii Pwicîri, â câguwà caa tâmogòori é pàtâma Pwiduée! 25-26 Ba na pàara na rà wâro còwâ wà tèpa bà, âna o càra mwa caa piéa còwâ. Ba rà wâro pwacèwii tèpa *angela, naa jaa Pwiduée.

«Â gona câguwà caa tâmogòori é pwina é ina wà Moosé? Ba é pwa jèkutà naa na é tii kèe, goro i ji na nari upwâra, na ia tòo gò i ânye. Naawê, âna é ina tée wà Pwiduée pâ: *Wâgo Pwiduée kà *Abéaama, ma Isaaka, ma Iakobo. Exode 3.6* 27 [Pai ina wée pâ rà nye cau tàgére wâro jaa Pwiduée!] Ba wà Pwiduée, âna câé caa Pwiduée kà tèpa bà, â é Pwiduée kà tàpé na rà wâro. Â jè còo naawê pâ, guwà po dau pitanami awé!»

Naèà na piwéna

Mataio 22.34-40; Luka 10.25-28

28 Ûna rà gére pitùra, â é tàmaarirà wà pwi jè *dotée goro é Naèà. Â é còo pâ é po dau tòpi bwàti tà tèpa Sadukaio wà Iésu. Â é me burèe, â é tawèrié pâ: «Gona dà é pwi naèà na é piwéna, naa na diri é pâ naèà?»

29 Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Wàéni: *Guwà tère, co tèpa *Isaraéla! Wà Pwi Ukai Pwiduée, âna wàé kaa pwiri é pwi âji Ukai kâjè, na é caapwi co!* 30 Â wâdé na gà mearié géé na diri é pwâranümagà, ma é wâro'gà, ma é aunünüma'gà, ma é nii'gà. Deutéronome 6.4-5

31 «Â wàéni é béarailu kâra naèà: *Gà meari tèpa âboro Spwacèwii é pai pimeaarigà còwâ. Lévitique 19.18* Â nye ticé cè jè naèà, cèna piwéna jii é du naèà-bà.»

32 Â wà pwi dotée goro é Naèà âna é ina tée pâ: «Ûu kaa! Po dau âjupâra co pwi a pwa pupûra, é pwina gà ina! Wà Pwi Ukai, âna nye wàé kaa é pwi âji Pwiduée kâjè! Â nye ticé pwi jèpwi! 33 Â wâdé na jè mearié mwara, géé na diri é pwâranümajè, ma é tâmanga, ma é nii kâjè. Â wâdé mwara, na jè meari

12:18 Apostolo 23.8 12:19 Deutéronome 25.5 12:25-26 Exode 3.2,6 12:28 Luka 10.25-28

12:29 Deutéronome 6.4-5 12:31 Lévitique 19.18 § 12:31 Tèpa âboro—Grec: Pwi âboro na é tâmwünyaberigà, é, pwi jèneregà. 12:32 Lévitique 19.18; Deutéronome 4.35, 6.4-5; 1 Samuel 15.22; Osée 6.6

tèpa âboro, pwacèwii ê pai mearijè còwâ. Nye dau piâjimuru pwiri jii ê pâ *ârapwaaîlò tà Pwiduée, ma ê pâ pàra âraimeai.»

³⁴ Â é còo wà Iésu pâ, dau wádé pai tòpi kèe. Â é ina tée pâ: «Càgà caa wàiti jii ê *Mwaciri kà Pwiduée.»

Â gée na càuè, â nye ticè âboro na tawèeri Iésu goo cè pàra muru.

Dau pwamuru naa goo pwi Mesia

Mataio 22.41–46; Luka 20.41–44

³⁵ Ûna é gére pacâmurirà goo ê Popai naa na *Wâra pwapwicîri, wà Iésu, â é ina tà tàpé na rà tâmaarié, pâ: «Wà tèpa dotée goro ê Naèà, âna rà pacâmuriwà pâ, wà pwi *Mesia, [pwi ukai na guwà tapacîé] âna é pwi âboro kîri jii wà *Davita, ba é pwi gòobèrè co. Êco na rà pitanami*. ³⁶ Ba nye wà Davita kaa, ûna ia dipitirié ê Nyuââ Pwicîri, na é ina pâ:

Popai kà Pwi Ukai,

Pwi Ukai Pwiduée

na é patûra Pwi Ukai kôo:

“Gà me ma gà tâa ni.

Tâa ni gòro îô ètò.

[Go naa tâgà é pitûâ.

O pwamainagà awé.]

Go nama gà còogai

tèpa ipaa dàgà.”

Psaume 110.1

³⁷ «Ûna é ina wà Davita pâ *Pwi Ukai kôo*, âna é tàgére ina wà pwi Mesia. Â wiàna wàrapwiri, â gorodà na rà ina pâ, é pwi âboro kîri jii wà Davita†?! [Bwa, é paari wà Davita pâ wà pwi Mesia, âna é pwi âboro na é piwéna jii diri pàra tàpé!]

Tèpa dotée goro Naèà ma pa dàpwà

Mataio 23.1–12; Luka 20.45–21.4

Rà tâmaari Iésu ê pâ âboro na wâru, â rà dau ipwàdée. ³⁸ Â é pacâmurirà mwara, â é ina tàra pâ: «Guwà pwacòoco! Guwà cibwaa pwaduwa kà pàra tèpa dotée goro ê Naèà! Ba dau wádé tàra, na rà pâra na é pâ ârabwée gòri†. Â wádé tàra, na rà nye pwabwàcu tàra [ma pwamainarà] pâ âboro, naa na diri é pâ ère aupitapitiri. ³⁹ Rà nye mudàra taaci é pâ autâa na tâa béaa, na *wâra pitapitiri, ma naa na pâ na aupi-ija maina. ⁴⁰ Â rà pwa é pâ nyakâra pwapwicîri [ba na jè o niimiri pâ rà tèpa âboro na rà wádé]. Êco na, ûna rà gére wàrapwiri, â rà popa diri jii é pa dàpwà é pâ muru na tà tàra. Â gée goro kaa pwiri, âna o mwa pwa tàra é wârimuru na dau maina jii é wârimuru kà pàra tàpé.»

Tô dàpwà na ticè neemurué

⁴¹ [Géewê, â é tò naa na wâra pwapwicîri wà Iésu.] Â é tâa béaa naa na pwi ère na jè tòpò mwani tàra Wâra pwapwicîri naawê. Â é còo é pwina rà gére tòpò wà tèpa âboro. Â napwa wà tàpé na dau wâru neemururà, âna rà tòpò é

* **12:35** Grec: «Gorodà na rà ina pâ, wà pwi Mesia, âna é pwina naí Davita?» **12:36** Psaume 110.1

† **12:37** Grec: Nye wà Davita kaa, na é ina gooe pâ 'Ukai', â gorodà na é pwina naíé? ‡ **12:38** Àrabwée gòri—Naa jaa tèpa Juif biu, âna câmu kà tèpa tâmanga ma tèpa pipapwicîrirà.

mwani na dau wâru. ⁴² Â é tèepaa me tô jè dâpwà, na piticè neemuruê. Â é naa ji du ârailu nari mwani atü.

⁴³ Â é todâ tèpa *câmu kêe wà Iésu, â é ina tàra pâ: «Go ina tàwà é âjupâra pâ: Wà tô dâpwà bèeni na piticè neemuruê, âna po dau wéna awé é pwina é tòpò, jii pàra tàpé. ⁴⁴ Ba rà tòpò upûuêS (ba ji ére mwani géee goro aumaina goo wârirà). Âna wàé, âna jèe nye piticè neemuruê kaa. Êco na é nye naa kaa diri ê mwani na o pâri ma é wâro goo.»

13

O mwa tédidiri Wâra pwapwicîri

Mataio 24.1–2; Luka 21.5–6

¹ Géee na càùè, â é còobé géee na *Wâra pwapwicîri wà Iésu. Â é ina tée wà pwi jè a *câmu kêe pâ: «Pwi a pwa pupûra, còo é pâ atü goro é auba, goo é pé wà bèeni! Nye dau wâdé kaa! Â po dau pwa kaamwa* kêe!»

² Â é ina tée wà Iésu pâ: «Gà còo é pâ auba bèeni? Âna go ina tâgâ pâ: O mwa téura diri. Â o mwa ticè atü na o mwa pitâgòrà too wê.»

Ê pwina o tèepaa na pwâadèrè

Mataio 24.3–44; Luka 21.7–33

³ Rà tâa gòrojaa Élaio wà Iésu, ma wà Pétéru, ma Jacques, ma Ioane, ma wà André, wâcicima i Wâra pwapwicîri. Â rà tawèerîé pâ: ⁴ «Gà ina tàbâ pâ o wiidâ cèna o tèepaa é pwina gà géee ina. Â o dà cè câmu kêe ma bà o tâmogòori pâ, o jèe tèepaa me é pwi pàara-bâ?»

⁵ Â é ina tàra pâ: «Guwà ipwacòowà, â guwà cibwaa pwa ma ipa-imwûruwà.

⁶ Ba o wâru tàpé na rà o tèepaa me, â rà o pa é need. Â rà o ina tàwà pâ: “Wâgo pwi Mesia [na go me géee jaa Pwiduée, na guwà tapaciê]!” Â rà o ipa-imwûru é pâ âboro na wâru. ⁷ Guwà o tère cè airi paa, cèna wâmwûnyabwe, ma jèkutâ goro paa na wâiti. Â guwà cibwaa nama wâgotàwà! Ba o nye mara tèepaa é pâ pwiibâ, êco na o càcaa pâji pwâadàra gòropuu.

⁸ «[Â o wâru pâ ipaa pitiri gòropuu]: Ba é pwi jè Ba, âna ru pipaa ma pwi jè Ba. Â wà pwi jè ukai, âna ru pipaa ma cè pwi jè ukai. Â o gû napuu, na pâ pàra ére gòropuu, â o pâ nau tèepaa é pâ copwa na maina. Ê pâ na pai pwa wèe bèepwiri, âna o pwacèwii é pâbéaari maagé kâra pitèpa èpo.»

O tubaèpà tà tèpa cèikî

⁹ «Guwà tère bwâti é pwina o mwa tèepaa dariwà: Rà o mwa popawà pâ, naa na pâ wâra pitèimuru. Â rà o pâ nau éiwà, naa na pâ *wâra pitapitiri. Â o dàtiwà pâ, na ara tèpa kupénoo, ma wà tèpa ukai, géee goro na guwà tèpa âboro kôo. Â, na wàrapwiri, â guwà o tèpa *paâjupâraô, na ararà. ¹⁰ Ba wâdé na jèe mara inapàpâri é Picémara Wâdé târa diri pâ Ba.

¹¹ «Â, na diri é pâ pàara na rà o mwa tâjûruwà ma pitèiwà, â guwà cibwaa pidumapié goro cè pai tòpi kàwà tàra. Ba guwà mwa ina co é popai na é naa tàwà wà Pwiduée, na pwi pàara-bâ. Ba o é Nyuâae Pwicîri na ée tûra, â o càcaa wâguwà.

12 «[Na pwi pàara bèèpwiri, âna] wà pwi jè âboro, âna é panuâ pwi aéjii kêe, ba na tètàmwereê. Â é wàrapwiri mwara wà pwi caa kâra èpo, tà pwina naîê. Â wà tèpa èpo, âna rà o mwa pipaa ma tèpa nyaa ma caa kâra. Â rà o pwa ma rà pwa wàrimuru, tiagoro paì pòtàmwararà.

13 «Èdiri pà âboro, âna rà o pièpàriwà† goodò. Êco na wà pwina é cimwù tia pwâadèrèè, âna ée mwa pa-udòé wà Pwiduée [ma naa tée é *wâro dàra gòiri jaaé].»

O maina pai maagé kà tèpa âboro

14 «Guwà o pâ nau còo é capwi na é tèepaa me naa na ére na càcaa autâa kêe—muru na jè miiri, ma jè pwùkùru goo.»

(Â wà pwina é pûra ni, âna wâdè na é tâmogòori bwàti é pwini!) «Â, na pàara bèèpwiri, âna wâdè na rà uru naa gò pâ jaa, wà tàpé na rà tâa *Judée! 15 Â wà pwina é nao gòroigé jii wâ‡, âna é cibwaa wâjué còwâ, nau mudàra cè jè muru, wâna é wâ kêe. 16 Â wà pwina é tâa na é na aupwanapò, âna é cibwaa wâjué còwâ naa jaaé, ma é popa é ârabwée kêe. 17 Au! Wârico! Ba, na é pâ tòotù bèèpwiri, âna o po dau pwaée kâra pa ilàri na rà nyarana, ma pa ilàri na rà pa-di é èpo kâra.

18 «Â guwà pwapwicìri tà Pwiduée pâ, na càcaa tèepaa mariwà, é pâ muru bèèpwiri, na pàara na pièpà napò na! 19 Ba, na pàara bèèpwiri, âna rà o dau maagé còo wà tèpa âboro. Ba bwaa nye ticè cè pwi jè âboro, cèna ée jèe maagé còo wàrapwiri—tapoo géé na autapoo goo é gòropuu, ûna é nye tòpò diri é pâ muru wà Pwiduée—tiagoro nabà. Â o jèe nye ticè cè pwi jè âboro, cèna ée mwa wàrapwiri còwâ é pai maagé kêe.

20 «Wiàna wà Pwiduée Pwi Ukai, âna càcaa nùmee na é nama piboo é pâ jéùru tòotù bèèpwiri, â pwiri nye ticè cè pwi jè âboro cèna é piupa é wâro kêe. Êco na é niimiri pâ, na é nama piboo, wàrapwiri goo wà tàpé na é jèe pitòrigarirà.»

Tèpa ‘mesia’ na rà tèpa pwâ

21 «Â wiàna é ina tàwà é pwi jè âboro pâ: “Guwà còo! É wâni wà pwi *Mesia, [*pwi a pa-udòjè]!” é wâpà wiàna é ina pâ: “É wâna é ére bèeni!” â guwà cibwaa cèikì naa gooé. 22 Ba rà o mwa tèepaa me cè tèpa ‘mesia’ ma tèpa ‘péroféta’ na rà tèpa pwâ. Â rà o pwa é pâ wakè goro pàtâmarà na rà mwa pò goo wà tèpa âboro, târa ma rà ipa-imwùrurà. Â rà ipwadârapwa mwara ma rà ipa-imwùru tàpé na é jèe pitòrigarirà wà Pwiduée. 23 Â, na wàrapwiri, â wâguwà, âna guwà o ipwacòoco! Ba go jèe tàmara ina tàwà é pâ muru na o mwa tèepaa!»

Pai wâjué me còwâ kà Iésu

24 «Na pâ tòotù-bà, â rà o dau maagé còo é pâ âboro. Â géé na càùru pwiri:

O câé té i tòotù.

O bàutè i parui.

25 *Rà o tûu pâ ìricò.*

13:12 Mataio 10.21 13:13 Mataio 10.22; Ioane 15.21 † 13:13 Pièpàri—Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Miiri. 13:14 Daniel 9.27, 11.31, 12.11 13:15 Luka 17.31 ‡ 13:15 Nao gòroigé jii wâ—Grec: Tâa gòrowâ. Còo Mataio 24.17. 13:17 Luka 23.29 13:19 Daniel 12.1; Auinapàpàri 7.14
13:22 Auinapàpàri 13.13 13:24 Ésaie 13.10; Joël 2.10, 3.4, 4.15; Auinapàpàri 6.12–13

Gùmagù pà pàaé§.

Ésaïe 13.10; 34.4

²⁶ «Â, na pàara bèepwiri, âna o côoô, wâgo *Pwina naîri âboro, wiàna go tèepaa me na nee, naa na è pàtàmoo, ma è pai maina ma muugère kôo. ²⁷ Â go o panuâ me tèpa *angela, ba na rà popa tàpé na go jèe pitòrigarirà. Â rà panaimarirà, pitiri è gòropuu.»

Câmu goro iri wâi

²⁸ «Wâdé na guwà picòo bwàti è câmu kâra è *iri wâi. Ba, na é bwaa tapoo ti, â guwà tâmogòori pà, ée jèe tèepaa me è pàara na ucuu i napô. ²⁹ Wàrapwiri na guwà côo pà, gére tèepaa è pàra câmu na go gére ina, â guwà o tâmogòori pà, o jèe pacoo diri*. ³⁰ Â go ina tàwà è âjupâra pà: [O càcaa gòiri.] Wà pàra tèpa âboro nabà, âna rà o bwaa nye côo pwiri, béaa kâra pai o bà kâra. ³¹ Ba o tiâu è napwéretòotù ma è gòropuu; â napwa è popai kôo, âna o càcaa tiâu.»

Guwà tà tàcì

³² «Nye ticé pwi âboro, cèna tâmogòori cè tòotù ma cè ineretòotù, cèna o tèepaa è pà muru bèepwiri. Ba câbà caa tâmogòori mwara wâgo Pwina naî Pwiduée, ma wà tèpa angela kée. Â nye wàco Caa, na é tâmogòori. ³³ Guwà pwacòoco, â guwà cibwaa tà puu! Ba câguwà caa tâmogòori cè pàara cèna o tèepaa na.

³⁴ «Ba ipwacèwii naa goo pwi âboro na é pà nau ipokâa jii napô kée. Â é naa tà tèpa waké kée è tàrù, naa goro diri è pà neemurué, tiagoro è pwàrawà kée. Â è ipâdi naa goorà è jèpa waké kâra. Â è pitùâri tà pwi a wéaari goropwàrawà pà, na é tà tâa ma tàcì.

³⁵ «Â [ipaiwà naa goowà]—wâdé na guwà tà tàcì! Ba o câguwà caa tâmogòori, cè pàara cèna ée tèepaa me còwâ na, wà pwi apooro pwàrawà. Ba pwiri o bàrane, è pwiri o nabibiu kâra ne, pwiri naa gòropwaa†, pwiri gòro dàuru. ³⁶ Â wiàna è pwairi tèepaa me, â càcaa wâdé na é pâmariwà na guwà gére puu! ³⁷ Ê pwina go ina tàwà, âna popai tà diri tèpa âboro: Wâdé na guwà tà tàcì!»

14

Rà mudàra ba na rà tètàmweré

Mataio 26.1–5; Luka 22.1–2; Ioane 11.45–53

¹ Dàra àraïlu tòotù, â o coo [è du *tòotù maina kà tèpa Juif]—tòotù *Paséka jèpwi, bau tòotù maina kâra 'pi-ija poloa na ticé nyaa kée'.

Â nùma wà tèpa caa kà tèpa pwa *àrapwailò, ma wà tèpa *dotée goro è Naèà, na rà tètàmwara wà Iésu. Â rà imudàra cè pai pwa wèe, ma rà tù tûâ tée ma tâjùrué pwàniri. ² Ba rà pi-ina tàra pà: «O po càcaa wâdé na jè tâjùrué pàpari, na pàara na pwa i pi-ija maina wâna. Ba péa rà tà putàmù naa goojè è pà âboro, ma gùmagù napô.»

§ **13:25** Gùmagù pà pàaé—Pai ina wèe pà, o piaraégò pà lricò; é, o gùmagù pà mwaciri ma tèpa ukai kâra; é, o gùmagù tèpa duée. **13:26** Daniel 7.13 **13:27** Mataio 13.41; Maréko 13.32 * **13:29** O jèe pacoo diri—é, Go o jèe tèepaa. (Pai wâjué còwâ kà Iésu.) Naa naporomee bèeni, âna wà Iésu, âna è mara ina du àraïlu pàara na o mwa tèepaa: Jèpwi, âna, pai tubatiâu è ville Iérusaléma, géé na càuru pai bà kée, na naja 70. Jèpwi, âna, pà muru na o mwa tèepaa naa pwâadàra gòropuu, béaa kâra pai o wâjué me còwâ kée. **13:35** Luka 12.38 † **13:35** Naa gòropwaa—Grec: Na é to i ja.

*Wicèpwiri jawé ûrea naa gò Iésu**Mataio 26.6–13; Ioane 12.1–8*

³[Na pwi pàara bèepwiri, âna] é tâa Bétani wà Iésu, wâna pwârâwâ kà Simona, pwi a pwa maga. Â, na rà gére ija, â é tèepaa me é tô jè ilàri, bau é wâra jawé atù, na wâbé goro é jawé ûrea*—pwi jawé na dau maina é wâri wèe. Â é tèbiti i wâra jawé, â é wicèpwiri i jawé ûrea naa gòro pûru Iésu.

⁴Ûna rà côoê wà pàra tàpé na rà gére tâa wê, â po dau càcaa wâdé târa. Â rà pi-ina târa pâ: «Kaa! Cina é po dau pwtari i jawé ûrea bèepwiri? ⁵Ba é wâri wèe, âna pâ miliô†! Gorodà na càcaa icuri, ma o naa é wâri wèe, tà tàpé na ticè kàra?» Â rà gére dau putàmu naa gooé.

⁶Â é ina târa wà Iésu pâ: «Guwà naaé! Gona cina guwà nama é tòina? Ê pwina é pwa wà tòoni, âna muru na po dau wâdé. ⁷Ba rà o nye tà ciburà wâjaawà wà tàpé na ticè kàra, â o nye pâri ma guwà pwa târa cè pwina wâdé wiàna âji nûmawà. Â napwa wâgo, âna o câgo caa tà ciburà tâa jaawà. ⁸Â wà tòoni, âna é jèe pwa kaa é muru na pâri ma é pwa. Ba ûna é wicèpwiri naa gò-o i jawé ûrea, âna é jèe pwabwàti cawi béaa é pai o boo kôo naa napwêe. ⁹Pwa na go ina tàwà é âjupâra pâ: Na diri pâ ére, na o mwa inapàpari é *Picémara Wâdé naawê—naa na gòropuu diri—â o piwiâ mwara é jèkutâ goo é pwina é pwa wà tô ilàri bèeni. Â o nye tà ciburà niimirié.»

*É icuri Iésu wà Judas**Mataio 26.14–16; Luka 22.3–6*

¹⁰Wà Judas Iscariote—wà pwi ârapàara tèpa 12 *apostolo—âna é pâ nau côo tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaailò. Â é ina târa pâ, na ée mwa panuâ Iésu târa. ¹¹Â rà nye dau ipwâdée kaa, â rà ina pâ na rà o mwa naa cè mwani tée. Â tapoo na pàara bèepwiri, â é imudàra cè naigé, ma é icuri wà Iésu târa.

*Pi-ija kà Pwi Ukai**Mataio 26.17–35; Luka 22.7–34; Ioane 13.21–38*

¹²É jèe tèepaa é bétapoo tòotù kàra ‘pi-ija poloa na ticè nyaa kèe’—tòotù na rà mu taa é nari mutò târa Paséka. Â rà ina tà Iésu wà tèpa *câmu kèe pâ: «Bà o pâ nau pwabwàti é utimuru târa Paséka. Â wâpà na nûmagà na jè pi-ija wê?»

¹³Â é panuâ tupédu ârailu géee goorà, â é ina târu pâ: «Gàu pâra naa na ville, â o ipitiwà ma pwi âboro, na é popa é wâra jawé. Â gàu pâra wiâe. ¹⁴Â, na é tò naa na jè pwârâwâ, â gàu ina tà pwi apooro wê pâ: “É tawèeri me wà pwi a pwa pupûra kâbà, pâ, o wâpà é naditârâwâ, na bâ‡ o ija naima é utimuru târa Paséka?”

¹⁵«Â ée paari tàu é jè naditâra-wâ na wâdòiti—pwi naditârâwâ maina na jèe ipwabwàti. Â gàu pwabwàti i uti kâjè naawê.»

¹⁶Â ru pâra naa na ville, â ru pâmari, wàra na é ina târu wà Iésu. Â ru pwabwàti é utimuru târa Paséka.

O ipwa tûâ tûo

14:3 Luka 7.37–38 * **14:3** Jawé ûrea—Nee nard. † **14:5** Pâ miliô—Grec: 300 mwani pwaa (deniers). Wâri pwi caapwi âboro naa na caapwi naja. **14:7** Deutéronome 15.11 **14:8** Ioane 19.40 **14:12** Exode 12.6 ‡ **14:14** Bà—Grec: Wâgo (Iésu) ma wà tèpa câmu kôo.

17 Na bàrane, âna rà tèepaa naawê wà Iésu ma i tèpa 12 apostolo kêe. 18 Â rà tâaboo, â rà ija.

Â é ina tàra wà Iésu pâ: «Go ina tàwà è âjupâra pâ: Wà pwi jè ârapàarawà, âna ée mwa ipwa tùâ tóo—pwina jè gére ija naima ma wàé.»

19 Â rà pikîri wà tèpa câmu kêe, â rà jèpa pitawèerié pâ: «Gona pwiri càcaa wâgo?»

20 Â é ina tàra pâ: «Akaé, o wà pwi jè ârapàarawà, wâguwà tèpa 12 apostolo—wà pwina bu capai tuboo naa na i na ngapò ma wàé. 21 Wâgo *Pwina naîri âboro, âna go o pâra nau bà, wàra na é jèe inapàpàri è *Tii Pwicîri. Â napwa naa goo wà pwi âboro na é pi-icurio, âna po dau pwaée kêe. Au! Wârico! Ba wà pwiibà, âna pwiri nye gére wâdé ba kêe wiàna càcaa gére pitèpaé!»

I poloa ma i dipâa

22 Ûna rà pi-ija naima, â é popa é poloa wà Iésu. Â é pwaolé tà Pwiduée. Â é tubiti, â é naa jècaari tà tèpa câmu kêe, â é ina tàra pâ: «Guwà ija, ba êni, âna naiio.»

23 Â gée na càué, â é popa é wârado dipâa. Â é pwaolé tà Pwiduée, â é naa tàra. Â rà cau wâdo diri. 24 Â é ina tàra pâ: «Êni, âna domii kôo, na o jèe joro ba kà tèpa âboro; domii na é pacoo è *auipwataâboro na é pwa wà Pwiduée, [bétòpò pinaanapò naa nabibiu kàwà ma wàé]. 25 Â go ina tàwà è âjupâra pâ: O câgo mwa caa wâdo cè dipâa [naani gòropuu]. Go o mwa wâdo è dipâa na bwaa âmué, naa na è *Mwaciri kà Pwiduée.»

Gà mwa pitûtôowâriô, co Pétéru

26 Rà nyabiri è pâ *salamo târa è pwi tòotù maina-bà, â géewê, â rà too naa gòrojaa Élaio.

27 Â é ina wà Iésu tà tèpa câmu kêe pâ: «Guwà o mwa po capai panuâô diri. Ba jèe wii naa na Tii Pwicîri pâ:

*O mwa pôtâmwarã
pwi a wéaari mutô.
O tãdidiiri pâ mutô.*

Zakarie 13.7

28 «Éco na, wiàna go o mwa wâro còwà gée na aubà, â go o mwa pâbéaa kàwà naa Galiléa.»

29 Â é ina tée wà Pétéru pâ: «Wà tàpéeni âna rà o panuâgà, â o càcaa wâgo!»

30 Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Go ina tâgà è âjupâra pâ: Naa na ne nabà, béaa kâra è pai wailu to kâra è ja, âna wâgà, âna gà o wacié pitûtôowâri pâ, câgà caa tâmogóorio.»

31 Â é nye ciburà gòo wà Pétéru nau ina pâ: «Èkâ! Wiàna ina pâ tètâmwaraju naima ma wâgà, â câgo caa pitûtôowârigâ!»

Â wailà diri, âna nye caapwi è pwina rà ina tée.

É pwapwicîri na Gethsémané Mataio 26.36–40; Luka 22.39–46

³² Géewê, â rà pâra wà Iésu ma wà tèpa câmu kêe naa na jè ére [na câmi goro upwâra] na ina goo wê pâ Gethsémané. Â é ina târa pâ: «Guwà tâaboo naani, ba go bwaa pâra nau pwapwicîri.»

³³ Â é popa wiâê wà Pétêru, ma Jacques, ma Ioane. Â é tapoo po dau pidumapiê ma wâgotêe. ³⁴ Â é ina târa pâ: «Po dau tòina ma pikîri é pwâranûmoo. Â guwà tàpo tâa ni, â guwà tà tàcî! Guwà cibwaa puul!»

³⁵ Â é tàpo paé jiiirà, â é tùu jùrué. Â é ilari jii Pwiduée pâ na é patâjii jiié é tòina kâra pwi pâara bèepwiri, wiâna pâri. ³⁶ Â é ina pâ: «*Abba**, Caa, pârigà diri é muru. Gà patâjii jiio é pâ aré ma tòina bèeni! Êco na gà cibwaa pwa é pwina nûmoo goo, â gà nye pwa câbawâdé'gà.»

Rà puu tèpa câmu kêe

³⁷ É wâjué me còwâ dari tèpa âracié a câmu kêe, â é còo pâ rà tà puu. Â é ina tà Simona Pétêru pâ: «Simona, wânau, gà tà puu? Càcaa pâri ma gà tàpo tàcî, naa na ji caapwi ineretootù? ³⁸ Guwà tà tàcî, â guwà pwapwicîri ba na o pwa cè nii ma gòo kàwà, wiâna tacaiwà. Ba nûmawà na guwà pwa na wâdé, êco na ticè nii kàwà.»

³⁹ É jèu pâra còwâ wà Iésu jiiirà, â é jèu pwapwicîri, â é jèu ina mwara é pwina é jèe ina. ⁴⁰ Ûna é wâjué me còwâ darirà, â é pâmarirà mwara na rà gére puu. Ba nye po dau pwacóe târa, ma rà tà tàcî. Â càra caa tâmogòori, cè otòpi kâra tée.

⁴¹ Â jèe béwacié mwara é pai pâra kêe jiiirà, â é wâjué còwâ. Â é ina târa pâ: «Gona guwà bwaa gére nao ma puu? Pâri! Ba o jèe panuâo ni tà tèpa pwa na èpà, wâgo Pwina naîri âboro. [Ba rà tàgére mee ni, ba na rà tâjùruo.] ⁴² Guwà cimadò! Ma jè pâra! Ba wà pwina é ipa popai good†, âna jèe tà wàèni!»

Rà tâjùru Iésu

Mataio 26.47–56; Luka 22.47–53; Ioane 18.3–12

⁴³ Ûna é bwaa gére ina pwiri wà Iésu, â é po tèepaa me wà Judas, wà i pwi jè ârapàara tèpa 12 apostolo kêe. Â rà tèepaa me wiâê pâ âboro na wâru, na rà pâ é pâ tâuwa, ma gò upwâra. Ba rà panuàrà me wà tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaailò, ma wà tèpa dotée goro é Naèà, ma wà tèpa pitûâ. ⁴⁴ Â wà Judas, wà pwina é pi-icuri Iésu, âna é jèe inapàpari târa é pwina ée pwa: «Wà pwi âboro na go bwénüuê, âna nye wâé kaa. Guwà tâjùrué, â guwà popaé pâ, â guwà wéaarié bwàti.»

⁴⁵ Â rà tèepaa me, â é nye pâra dà Iésu kaa wà Judas, â é ina tée pâ: «Bwâcu'gà co Pwi a pwa pupûra!» Â é bwénüuê. ⁴⁶ Â rà pò ma tâjùru Iésu. ⁴⁷ Â wà pwi âboro na é tâa jaa Iésu, âna é pò ma càù é tâuwa kêe, â é nye tûboo kaa naa gòro pûru pwi âboro kîri kà pwi *ukai kà tèpa pwa ârapwaailò. [Êco na] é tégàgà co i doronyüru.

Gona go pwi a tètâmwara âboro?

⁴⁸ É ina wà Iésu tà tàpèni pâ: «Wânau? Guwà me nau popao, goro é pâ tâuwa, ma é bàra upwâra, pwacèwii na go pwi a pòtâmwara âboro! ⁴⁹ Diri pâ tòotù, âna go tâa nabibiu kàwà. Â go pacâmuri tèpa âboro, naa na *Wâra pwapwicîri. Êco

14:32 Ioane 18.1 **14:34** Ioane 12.27 **14:36** Maréko 10.38; Ioane 6.38 * **14:36** Abba—Pai ina wèe pâ, caa kòo naa na araméen, pwâratùra kà Iésu. † **14:42** Ipa popai good—Me trahir. Icurio. **14:49** Luka 19.47, 21.37; Ioane 18.20

na câguwà caa tâjùruo! Bwa, wâdé na wàrapwiri. Ba nabàni, âna gére pacoó è pâ muru na jèe inapàpari, naa na Tii Pwicîri.»

⁵⁰ Â wà diri tèpa câmu kêe, âna rà panuâê, â rà uru.

É uru na é cicàpé pwi âboro èpo

⁵¹ Êco na pwa pwi jè âboro èpo†, âna é pâra wiâê. Â é pòpiié goo è jè ciità. Ûna rà pwa na rà tâjùrué wà pâra tàpé, ⁵² â rà tà cipa awé i ciità kêe, â é uru na é cicàpé.

Wâra pitèimuru kà tèpa Juif

Mataio 26.57–68; Luka 22.54–71; Ioane 18.19–24

⁵³ Rà popa pâ Iésu naa jaa pwi ukai kà tèpa pwa ârapwaaílò. Ba rà ipitiri naa jaaé wà tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaaílò, ma wà tèpa pitûâ, ma wà tèpa dotée goro è Naèà. ⁵⁴ Napwa wà Pétèru, âna é picâwiâê géé iti, â é tò naa jaa pwi ukai kà tèpa pwa ârapwaaílò. Â é tâaboo naa na pé gòroigé, naa jaa tèpa âboro kîri, tèpa wéaa, â é pwacârau.

⁵⁵ Wà tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaaílò, ma diri è pé wâra pitèimuru kà tèpa Juif, âna rà mudàra cè âboro, târa na rà pitòti Iésu. Ba nûmarà na rà o pwa wârimuru tée ma é bà. Êco na càra caa pâmari. ⁵⁶ Ba wâru tèpa pitòtié na rà pwâ, êco na càra caa pitèrerà.

⁵⁷ Â nabwé, â rà cimadò pâra tàpé géé goorà, â rà ina pâ: ⁵⁸ «Bà jèe nye tèreé na é ina pâ: “Go o tédidiri è Wâra pwapwicîri bèeni na ia rà bari wà tèpa âboro. Â naa na âracié tòotù, âna go bari còwâ è jè Wâra pwapwicîri na càcaa bari goro na-ararairi âboro.”»

⁵⁹ Êco na wà tèpa pitòtié bèepwiri, âna càra caa pitèrerà mwara.

Pai tòpi kà Iésu

⁶⁰ É cimadò na ara diri tèpa pitûâ wà pwi ukai kà tèpa pwa ârapwaaílò, â é tawèeri Iésu pâ: «Gona nye ticè bétòpi'gà? Wànau? Câgà caa tère è pâ pwina rà gére pitòtigà goo?»

⁶¹ Êco na é nye tàpo tâa wà Iésu, â câé caa tòpi. Â é jèu tawèerié mwara wà pwi ukai kà tèpa pwa ârapwaaílò, pâ: «Gona nye âjupâra pâ wâgà, âna gà pwi *Mesia, *Pwina naî Pwiduée—wà Pwiduée na jè papwicîrié?»

⁶² Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Ûu, âjupâra è pwina gà ina. Â guwà mwa còo wà Pwina naîri âboro, wiàna é tâa gòro étò kà Pwiduée na dau pwa patamee, [â ée mwa pitûâ]. Â guwà mwa còoé, wiàna é me na pâ nee, géé napwèretòotù.»

⁶³ [Â po dau dàpàgà tà pwi ukai kà tèpa pwa ârapwaaílò, â é po dau putâmu.] Â é nye tidàpa kaa é ârabwée kêe§, â é ina tà tèpa pitèimuru bée pâ: «Jèe pâri! Naaco cè tèpa pitòtié, [ba é jèe ipitòtié còwâ!]

⁶⁴ Ba guwà jèe tèreé, na é ina ba èpà Pwiduée [ba é nama ipaiwàilu ma wàé]. Â dà cèna guwà niimiri naa gooé?»

Â rà cau tòpi diri pâ: «Wâdé na é bà!»

⁶⁵ Â wà pâra tàpé, âna rà èdurié, â rà târamiri è naporomee, â rà tòbitié goro irà. Â rà ina tée pâ: «Wàilàpà na èigà? Gà pinadàra cai, [wiàna gà pwi *péroféta na gà tâmogòori diri è muru!]

† 14:51 Pwi jè âboro èpo—Munaa wà Maréko na é wii tii bèeni. 14:58 Ioane 2.19–21 14:62

Psaume 110.1; Daniel 7.13 § 14:63 Tidàpa...ârabwée kêe—Câmu kâra pai po dau dàpàgà tée, é, pwâra putâmu kêe. 14:64 Lévitique 24.16; Ioane 19.7

Â rà popaé wà tèpa wéaa, â rà pitagégéri pûruê.

É pitütôowâri Iésu wà Pétéru

Mataio 26.69–75; Luka 22.56–65; Ioane 18.16–27

⁶⁶ Napwa wà Pétéru, âna é nye tà taa niboo gòroigé.

Â é tèepaa me tò jè âboro kîri kà pwi ukai kà tèpa pwa ârapwaaïlò. ⁶⁷ Â é côo Pétéru na é gére pwacârau. Â é ucâriê, â é ina tée pâ: «Ée, wâgà kaa, âna gà pwi bée Iésu géé Nazareth!»

⁶⁸ Â é tòpi tée pâ: «Bwa! Câgo caa tâmogòorié, â câgo caa tâmogòori é pwina nûmagà na gà ina.»

Â géewê, â é pâra dàra é goropwârawâ goro i gòroigé. {Â, na wàrapwiri, â é to i ja.} ⁶⁹ Â wà tóoni, âna é ucâri mwara wà Pétéru, â é jèu ina mwara târa pâ âboro na rà taa wê, pâ: «Akaé! Wà pwini, âna pwi jè ârapàara tèpa câmu kà Iésu!»

⁷⁰ Â é ina mwara wà Pétéru pâ: «Bwa, bwa! Câgo caa tâmogòorié!»

Â géé na càùé, â wà tèpa taa wê, âna rà ina mwara tée pâ: «Akaé! Âjupâra pâ gà pwi jè a câmu kê! Ba wâgà mwara, âna gà pwi a me géé Galilée*!»

⁷¹ Â é nye pigòo kaa wà Pétéru ma ina pâ: «Kaa! Guwà tere, go *ipwataâboro tàwà pâ câgo caa tâmogòori wà pwiibà! Wâdé na é pwa wârimuru tóo wà Pwiduée, wiàna go pwâ!»

⁷² Ūna é bwaa gére ina pwiri, â é wailu to i ja. Â é mwa niimiri i pwi ia é ina tée wà Iésu pâ: «Béaa kâra é pai wailu to kâra i ja, âna gà o wacié pitütôowâri pâ, câgà caa tâmogòorio.»

Â é i wà Pétéru.

15

Rà popa Iésu pâ naa jaa Pilato

Mataio 27.1–31; Luka 22.66–23.25; Ioane 18.28–19.16

¹ Ūna po dàuru moo, â rà pitapitirirâ naima diri é wâra pitûâ kà tèpa *Juif— wà tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwaaïlò, ma wà tèpa pitûâ, ma tèpa *dotée goro é Naèa. Ba nûmarà na rà tâmogòori é pwina rà pwa tà Iésu. Â rà piie, â rà popaé pâdari *Pilato, [pwi kupénoo kà tèpa Roma]. ² Â é tawèirié wà Pilato pâ: «Gona nye wâgà kaa, na gà Pwi Ukai kà tèpa Juif?»

Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Gà jèe nye tàgére ina.»

³ Â wà tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaaïlò, âna wâru é pâ muru na rà pinatòti Iésu goo. ⁴ Â é tawèirié mwara wà Pilato pâ: «Gona nye ticè cèna gà tòpi goo? Gà nye gére tère é pâ muru na èpà na rà ina naa googà?»

⁵ Êco na câé mwa caa tòpi wà Iésu, â é po dau pò gooe wà Pilato.

Nûmarà goo Barabbas

⁶ Napwa Pilato, âna câmaajé tée, na diri pâ naja, na tòtù *Paséka, na é pacòobé géé na karapuu cè pwi jè âboro, na nûma é Ba gooe. ⁷ Â, [na naja bèepwiri, â] pwa pwi jè âboro, na nee Barabbas, na rà pitànaima na karapuu, ma tèpa bée. Ba rà tètâmwara âboro, na pàara na rà cicara tèpa Roma.

⁸ Â rà tèepaa me naa jaa Pilato pâ âboro na wâru, â rà ilari jiié pâ: «Gà pwa ba kâbà, é muru na jèe nye câmaajé tâgà na gà pwa.»

* **14:70** Pàra Tii Pwiciri naa na grec, âna rà naagée pâ popai bèeni: Ba bà tère naa na wéégére pwâratùrà'gà. **15:1** Luka 22.66 **15:5** Ésaïe 53.7; Maréko 14.61

9 Â é tòpi tàra pâ: «Gona nümawà na go panuâ còwâ Iésu, ‘pwi ukai kà tèpa Juif’?»

10 Ba é nye tâmogòori bwàti pâ, wà tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaaìlò, âna rà panuâ tée Iésu, goro pai piboo kàra.

11 Êco na wà tàpéebà, âna rà cètùu é pâ âboro, ba na rà ina pâ: «Panuâ tâbà wà Barabbas!»

Tanamirié Iésu naa goro kurucé!

12 É tawèerirà mwara wà Pilato pâ: «Â gona dà cèna go o pwa tà pwina guwà ina gooé pâ ‘pwi ukai kà tèpa Juif’?»

13 Â rà uu ma tomara too pâ: «Tanamirié naa goro *kurucé!»

14 Â é jèu tawèerirà mwara pâ: «Gona dà cèna é pwa cèna èpà?»

Êco na rà ina wiikauri pâ: «Tanamirié naa goro kurucé!»

15 Â é panuâ tàra wà Barabbas wà Pilato, ba nümee na rà wâdéarié é pâ âboro. Â é pwa ma pâdi Iésu goro ubati. Â é panuâ tã tèpa coda, ba na rà tanamirié naa goro kurucé.

Rà pitaurèe gooé tèpa coda

16 Wà tèpa coda, âna rà popa còobé Iésu, naa na gòroigé, kàra é wâ maina kà kupénoo. Â rà todàra diri é pé wàra coda. 17 Â rà piècaarié, â rà pwa ma é coona é pé ârabwée na dau mii—[pwacèwii ârabwée kà pwi âboro imaina]. Â rà pàti é pé bwe korona* kêe, goro îri upwàra na pwa daaé, â rà tòpò boo naa goro pûrué.

18 Â rà [cibèepié, â rà tànyirié, ma] ina tée pâ: «Wée! Cidòri nyuâagà, co ‘Pwi ukai kà tèpa Juif’!»

19 Â rà nye tà pâdi é pûrué goro é bàra watü. Â rà nye tà èdurié, â rà nye tà tùu jùrurà araé. 20 Ûna nabwé é pai piècaarié kàra, â rà tòpwütù gée gooé i ârabwée mii, â rà naagée còwâ naa gooé é ârabwée kêe. Â géewé, â rà popaé còobé naa gòroigé, ba na rà tanamirié naa goro i kurucé.

Rà tanamirié naa goro kurucé

Mataio 27.32–44; Luka 23.26–43; Ioane 19.17–27

21 Pwa pwi jè âboro gée na ville Cyrène na nee Simona, pwi caa kà Alexandre ma wà Rufus†, âna é me wê, ba é wâjué còwâ gée na aupwanapô. Â rà tacoo gooé wà tèpa coda, ba na é kâa é kurucé kà Iésu. 22 Â rà popa Iésu, pâ naa gòro jè ti kàra jaa na ina goo wê pâ Golgota, na pai ina wèe pâ ‘Goro pwiripûru âboro’. 23 Â [wà pàra tàpé, âna] rà pinaanaimari é dipâa bau é jawé na maga‡. Â rà naa tà Iésu, êco na nye tàutée na é wâdo.

24-25 Na po 9 ineretootù na dàuru, âna rà tanamirié naa goro i *kurucé wà tèpa coda. Â rà càù noo kàra tii, ba na rà tâmogòori pâ, wàilàpà na o popa é pâ ârabwée kêe, ba na rà o pipâdi naa goorà. 26 Â rà popa é ére upwàra, â rà wii naa goo, é majoro é pai bà kêe, pâ: IÉSU, PWI UKAI KÀ TÈPA JUIF.

15:11 Apostolo 3.13–14 * 15:17 Bwe korona—Couronne. Bwe kà pwi ukai. Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Bwe câma. 15:21 Roma 16.13 † 15:21 Alexandre ma wà Rufus—Pwiri tupédu âboro imaina naa na wàra pwapwiciri na ville Roma. ‡ 15:23 Jawé na maga—Nee myrrhe. Pé wâi tàra ma câjè caa tère é maagé. 15:24-25 Psaume 22.19

27 Â rà tanamiri mwara tupédu a pwa na èpà naa goro jènere wà Iésu—wà pwi jèpwi naa gòro étò kêe; â wà pwi jèpwi naa gòro aèmwü kêe. { 28 Êkaa na pacoo i pwi ia mara wii naa na *Tii Pwicîri gooé, pâ: *Rà naa wârimuru tée; ba rà ina pâ, é pwi a pwa na èpà.* *Ésaïe 53.12* }

29 Wà tàpé na rà paé ma me na ére bèepwiri, âna rà ura é pûrurà, â rà tànyiri Iésu, â rà ina pâ: «Pwiini, gona càcaa wâgà kaa, na gà o tédidiri i *Wâra pwapwicîri, â gà o pagòtù còwâ naa na âracié tòotù? 30 Â gà pa-udògà còwâ, ma gà boome géé goro i kurucé bèepwiri!»

31-32 Â wà tèpa caa kà tèpa pwa ârapwailò, ma wà tèpa dotée goro é Naèà, âna rà pitaurée goo Iésu mwara. Â rà pi-ina tàra jècaa pâ: «É pi-ina gooé pâ é Pwi Ukai kâjè tèpa *Isaraéla. Â é tâmogòori ma é pa-udò pàra tàpé, èco na càe caa tâmogòori ma é ipa-uddè còwâ! Wiàna é boo géé goro kurucé bèepwiri, â pwiri jè o mwa cèikî naa gooé!»

Â nye ipaiwà mwara naa goo tupé na tanamiruru naa goro kurucé, naa goro jènereé. Ba ru nye pitaurée gooé mwara.

Maagé bà kà Iésu

Mataio 27.45–56; Luka 23.44–49; Ioane 19.28–30

33 Ûna po gopaé bwàti, â nye po bàutè pitiri é napô§ tiagoro na âracié ineretòotù na càuru ija. 34 Ûna po âracié ineretòotù, â é tomara ba maina wà Iésu pâ: *Éloï, Éloï, lama sabakthani?* Pai ina wèe pâ: Pwiduée kôo, Pwiduée kôo, cina gà panuô?

35 [Â càra caa tèreé bwàti] wà pàra tàpé na rà tâa wê, â rà ina pâ: «Guwà còo, é todà *péroféta Élia!»

36 Â pwa pwi jè ârapàarà, âna é itàtà, â é popa jè imwaano, â é nuwa naa na é dipàa na maga*. Â é tòpò naa goro bàra upwâra, â é naa tà Iésu, ba na é wâdo. Â é ina [tà tèpa bée] pâ: «Tàpo tâa, ba pwiri jè o còo wà Élia, na é me, nau naaé boo géenidò goro kurucé!»

37 Èco na é dau uu too wà Iésu, â nye ègò kaa ômaa kêe.

38 Â é pé ciità maina, [na é târiwâri é ére na dau pwicîri] naa na i Wâra pwapwicîri, âna nye tidàpa kaa, tapoo géenidò, tia niboo pwâadèrè.

39 Â wà pwi caa kâra coda roma na é coo ara Iésu, âna é còo é pai bà kêe, â é ina pâ: «Âjupâra, wà pwi âboro bèeni, âna é *Pwina naî Pwiduée!»

Rà còoé wà pa ilàri

40 Pwa pàra ilàri, na rà tâa wê mwara, âna rà tà coo iti, â rà còo pwiri—wàilà ma wà Maria géé Magdala, ma wà Salomé, ma wà Maria, nyaa kà tupédu aéjii José ma Jacques (wà pwina ina gooé pâ 'Pwi dopwa'). 41 Wàilà kaa, na rà pàra wià Iésu, â na rà pitu tée, ûna é bwaa tâa napò Galilée. Â wâru é pa pàra ilàri, na rà tâa wê mwara, na rà too wiàé mwara, naa *Iérusaléma.

Tòpòé naa na auipwàni

Mataio 27.57–61; Luka 23.50–56; Ioane 19.38–42

15:28 Ésaïe 53.12 15:29 Psaume 22.8, 109.25; Maréko 14.58 § 15:33 Pitiri é napò—é, Pitiri é gòropuu. 15:34 Psaume 22.2 15:36 Psaume 69.22 * 15:36 Dipàa na maga—Dipàa na càcaa maina wâri wèe, na pinaanaimarié bau é jawé. 15:40 Luka 8.2–3

42-43 Diri ê pâ namuru bèepwiri, âna pacoo na [papwicî] tòotù béaa kêra ê *tòotù pwicîri kà tèpa Juif. Na papwicî, âna rà pwabwàti ê pi-ija târa tòotù pwicîri.

Na bàrane, âna é tèepaa me wà Ioséfa, pwi âboro géee Arimathée. Wà pwiibà, âna pwi jè âboro imaina, naa na wâra pitèimuru kà tèpa Juif. Â é pwi a nye tà gòo goro tapacîri ê pai tèepaa me kêra ê *Mwaciri kà Pwiduee. Â é ipagòorié, ba na é pâra naa jaa ukai Pilato, ma ilari jiié i naii Iésu. Ba nùmee na é popa é naii béaa kêra ê pai tapoo kêra tòotù pwicîri.

44 Ūna é tère wà Pilato pâ, é jèe bà wà Iésu, â é pò. Â é todà pwi caa kêra coda, â é tawèerié pâ: «Gona jèe gòiri cè pai bà kêe?»

45 Â é piwià tée. Â wà Pilato, âna é naa târù tà Ioséfa, ba na é popa i naii Iésu.

46 Â wà pwiibà, âna é tapwùtù i naii Iésu géee gòro i kurucé. Â é cajipié goro é ciità na é wâri. Â é popaé, â é tòpòé naa na é auipwàni—pé pwêe na îri naa na pé atù. Â nabwé, â é pwùru é jè pé atù maina, â é târiwâri i auipwàni. 47 Â wà Maria géee Magdala, ma wà Maria nyaa kà José [ma Jacques] âna ru còo é ére na tòpò Iésu naawé.

16

É wâro còwâ géee na aubà

Mataio 28.1–8; Luka 24.1–12; Ioane 20.1–10

1 [Na capàto na bàrane] ūna jèe nabwé é *tòotù pwicîri [kà tèpa *Juif] â wà Maria géee Magdala, ma Salomé, ma wà Maria nyaa kà [José ma] Jacques, âna rà pâ nau wâri é jawé ūrea, ba na rà wicèpwiri naa gòro é naii Iésu. 2 Na pwapwicîri, na bwaa dàuru, na é géee êgòdò tòotù, â rà pâra naa na auipwàni. 3-4 Â wii naigé, âna rà géee pi-ina târa pâ: «Gona wàilàapà na o mwa pwùru i atù goro i pwêe? Ba po dau maina!»

Êco na, ūna rà tèepaa pâ, â rà còo pâ jèe pwùru. 5 Â rà tò naa na i pwêe auipwàni. Â rà còo pwi âboro èpo na é tâa gòro âji ijè, na é coona é ârabwée gòri na pwaa*. Â rà po dau pò, ma wâgotàra.

6 Êco na é ina târa pâ: «Guwà cibwaa nama wâgotàwà! Ba [go tâmogòori pâ] guwà me nau mudà Iésu géee Nazareth, wà pwi ia tanamirié naa goro *kurucé. Guwà tère, jèe tiàué ni, ba é jèe tàcî géee na aubà, â é jèe wâro còwà! Ba wâeni é ére, na ia tòpòé naawé. 7 Â guwà wâjué còwâ wài, â guwà ina tà Pétèru ma tèpa *câmu kà Iésu pâ, é tapacîwâ wà Galilée wà Iésu. Â guwà o mwa còoé naawé, wàra na ia é jèe ina tàwà.»

8 Â rà còobé géee na i auipwàni i pa ilàri, â rà itàa pâ. Â po dau dàpàgà târa, â rà céca. Â càra caa ina târa âboro imudi, ba po dau wâgotàra.

Nee tii 9–20, âna nye tiàù na pâ Tii Pwicîri naa na grec na muru béaa.

É pipaarié tà tèpa âboro kêe

Mataio 28.9–20; Luka 24.13–53; Ioane 20.11–23; Apostolo 1.6–11

—Tà Maria géee Magdala

* 16:5 Pwi âboro èpo na é... Pai ina wèe pâ, pwi angela. Còo mwara Angela naa na Neeremuru (Vocabulaire) naa pwàadàra tii. 16:7 Mataio 26.32; Maréko 14.28

⁹ Na pwapwicîri na bwaa dàuru, âna é wâro cōwâ géé na aubà wà Iésu. Â é pipaarié béaa tà Maria géé Magdala, wà i tô ilàri, na ia é nama é wâdé na é tü târa é pâ 7 duée géé gooé. ¹⁰ Â wà tōoni, âna é me, nau piwiâ tà tèpa bée Iésu, é pwina é cōo.

Napwa wàilà, âna rà tàgére pijinünü imuru Iésu. ¹¹ Â é ina tàra wà Maria pâ: «É jèe wâro cōwâ wà Iésu! Ba go cōoê!»

Èco na càra caa cèikî naa gooé.

—*Tà tupédu a câmu kêe*

¹² Pwa tupédu a câmu kà Iésu, âna ru pâra wii naigé, â ru còobé géé na ville. Â é cipàpariru wà Iésu, na jèe ité pai cōoê. ¹³ Â ru wâjué cōwâ, ba na ru piwiâ tà pâra tèpa câmu, èco na wàilà mwara, âna càra caa cèikî naa gooru!

—*Tà tèpa 11 apostolo kêe*

¹⁴ Â Bénabwé wèe, âna é pipaarié tà tèpa 11 *apostolo kêe, wà Iésu, na rà bwaa gére ija. Â é pwarà, â é ina tàra pâ: «Po dau gòo é pûruwà! Tàutàwà na guwà cèikî, na rà ina tàwà pâ, go jèe wâro cōwâ!»

¹⁵ Â é ina tàra mwara pâ: «Guwà pâra pitiri é gòropuu, â guwà inapàpàri é *Picémara Wâdé, tàra diri é pâ âboro. ¹⁶ Â wà pwina é cèikî naa goo, ma *upwaaé, âna ée mwa udò, [â o tâa tée é *âji wâro]. Â wà pwina cáé caa cèikî, âna ée mwa pitèié wà Pwiduée, ma naa wârimuru tée. ¹⁷ Wàéni pâ câmu kêe naa goo tàpé na rà cèikî:

Rà o tü târa é pâ duée, naa na neeô;

Rà o pwa é pâ pwâratùra na pâ ité;

¹⁸ Rà o cipa é pâ dòèa naa na îrà;

Rà o wâdo cè jawére bà†, â o càra caa bà goo;

Rà o tòpò é du îrà naa gò tèpa maagé, â rà o wâdé cōwâ.»

¹⁹ Géé na càuru é pai ina kêe tàra pwiri, â dàgòtù too naa napwéretòotù, wà Pwi Ukai Iésu, â é tâa gòro ètò kà Pwiduée [ba na é pitûâ wê]. ²⁰ Â wà tèpa câmu kêe, âna rà pâpitiri pâ napô, ba na rà inapàpàri é Picémara Wâdé. Â é pitu tàra wà Pwi Ukai. Â é *paâjupâra é Popai na rà inapàpàri, ba é naa tàra é pàtamee, ba na rà pwa é pâ câmu, na rà pò goo wà tèpa âboro.

16:14 1 Korénito 15.5 **16:15** Apostolo 1.8 **16:16** Apostolo 2.38 **16:17** Apostolo 2.4, 8.7

16:18 Luka 10.19; Apostolo 28.3–6 † **16:18** Rà o cipa é pâ dòèa...Rà o wâdo cè jawére bà—Pai ina wèe pâ, wiàna rà wâdo... ba càcaa popai goro é pwina wâdé na jè pwa. Popai goro é pwina pâri ma tèpeaa tà pâra tèpa câmu kà Iésu. Jawére bà—Poison. **16:19** Apostolo 1.9–11, 2.33–34 **16:20** Apostolo 14.3; Hébéru 2.3–4

Picémara Wâdé na é wii wà Luka Bétapoo popai

Wàilàapà na wii tii bèeni?

Wà Luka, pwi dotée (côo *Kolosé* 4.14), na é pâra wiâ Paulo (côo *Apostolo* 16.10 ma 2 *Timotéo* 4.11). É pwi *Grec. Munaa wàé co pwi âboro na wii naa na *Tii Pwicîri, na câé caa pwi *Juif. É mudàra diri é pwina rà ina ma wii goo Iésu wà tèpa *paâjupâraê, â é wii târa tòmîri. (Côo Luka 1.1–3.) Pai wii tii kêe, âna paari pâ, é pwi âboro na é pwi a *câmu.

É wii wiidà?

Nabibiu kêra *naja 60 ma 65, béaa kêra pai tanoori wàra é ville Iérusaléma na é naja 70.

É wii tâi?

Tà pwi jè âboro na nee Théophile, pwi âboro imaina naa jaa tèpa *Roma, na rà pitùâ naa napò naawê. É jèe pwi a cèikî naa goo wà Iésu *Kériso, â é jèe picòo é pâ muru goro é cèikî (1.4). É nee *Théophile* âna pai ina wèe pâ ‘Wà pwina é meaari Pwiduée’. Pwiri ucina mwara goo diri tèpa cèikî na rà wâru, na càra caa tèpa Juif, â na rà wâro wâgòroigé jii napò *Judée.

Cina é wii?

É paari wà Luka pâ, é pàara cèikî kâjè naa goo Iésu, âna muru na cimwü ma âjupâra.

Dà êre é tii bèeni?

Tii kà Luka, âna tii na tâbawêe goro wâro kà Iésu, jii pàra tii. Wâru pâ nee tii naa naporomee 10–18, na nye tiâu na *Tii kà Mataio*, ma *Maréko*.

Wà Luka, âna é paari pâ, wà Iésu Kériso, âna é pwi âboro na é tâbawêe. É piwiâ é pai tâa kà Iésu ma wà tèpa âboro, ma pimeaari kêe târa (4.18–19; 19.41).

Wà Iésu, âna é dau meaari tàpé na ticè nii kêra ma tàpé na pipwaée kêra:

- tèpa pwa maga (17.12–19);
- tàpé na ticè kêra (16.19–31);
- pa ilàri (7.43–48);
- pa ilàri dâpwà (7.11–17);
- tèpa tò mwani—tèpa âboro na rà èpàrirà tèpa jènererà (18.9–14);
- tàpé na èpà wâro kêra (7.36–50).

Na pàara kà Iésu, âna piticémuru naa goo pa ilàri jii tèpa paao. Êco na jè côo naa na *Tii kà Luka* pâ, câé caa niimiri wàrapwiri wà Iésu. Â wà Luka, âna é wii nee pa ilàri na rà pâra wiâ Iésu (8.2–3; 24.10).

É piwiâ mwara wà Luka naa na tii bèeni é pâ pwi bèepwiri:

- é pwapwicîri, âna muru na dau maina naa na wâro kà Iésu (5.16);
- wakè kêra Nyuââ Pwicîri naa na wâro kà Iésu (côo 1.80) ma tèpa âboro kà Pwiduée;
- wakè kà tèpa angela (naporomee 1, 2).

Pai pitâgoo tii kà Luka

Pitèpa Iésu ma pai maina too kèe (1.1–2.52)
 Ipwabwàtié târa wakè (3.1–4.13)
 Wakè kà Iésu naa Galilée (4.14–9.50)
 Autapoo goo (4.16–5.16)
 Rà tapoo cicaraé wà tèpa pitûâ (5.17–6.11)
 É pacâmuri tèpa câmu kèe (6.12–49)
 Wailàapà pwi Iésu bèepwiri? (7.1–50)
 É pwa ucina na é pacâmuri tèpa âboro (8.1–21)
 Dau pwa pàtâma Iésu (8.22–56)
 Pai tâa kàra ma tèpa 12 a câmu kèe (9.1–50)
 É tapoo pâra dâra Iérusaléma (9.51–19.27)
 É pacâmuri tèpa âboro kèe
 É patère tèpa pitûâ na rà cicaraé
 É wacié inapàpari pai o bà kèe
 Wakè kèe naa Iérusaléma (19.28–21.38)
 Pai bà ma wâro còwâ kèe (22.1–24.53)

É inapàpari tii kèe wà Luka

1-3 Bwâcu'gà, co pwi ukai Théophile. Go wii é tii bèeni, ba na go piwiâ tâgà diri pâ muru na é jèe pwa wà Pwiduée naa jaabà, gée na càuru pai pitèpa wà Iésu*. Wâru tèpa *paâjupâra na rà còo pâ muru bèepwiri, â rà inapàpari, â rà picémara é *Picémara Wâdé. Â wà pâra tàpé, âna pwa na rà piwiâ naa na tii. Â wâgo mwara, âna go mudâra bwàti, ba na go wii tòmiri é jèkutâ ba kâgà, goro diri pâ muru bèepwiri. 4 Ba na wàrapwiri, âna gà o mwa bàra còoina pâ âjupâra é popai na ia gà tòpi.

Zakaria ma Élisabeth

5 Na pâara na é ukai naa *Judée wà Héroda†, âna pwa pwi jè âboro wê, na ina gooé pâ Zakaria. É pwi a pwa ârapwaaïlò, gée na pubu kà Abia. Â napwa tô wâdèe, Élisabeth, âna tô gòobàra *Arona. 6 Â cau wàilu, âna ru *târù na ara Pwi Ukai Pwiduée. Ba ru pitère dâra diri pâ naèà, ma é pâ pitûâ kèe, â nye ticé cèna pâri ma pitèiru goo. 7 Êco na nye ticé èpo kàru, ba càcaa pâri ma é pièrù‡ wà Élisabeth. Â jèe cau pwanümaru.

É cai Zakaria pwi jè angela

8 Na jè tòotù, â wà Zakaria, âna é pwa wakè kèe na *Wâra pwapwicîri kà Pwiduée. Ba nye tòotù na rà wakè na i pubu kèe. 9 Wiâra é pai pwa kà tèpa pwa *ârapwaaïlò, â rà picàù noo kâra tii, ba na rà pitòrigari pwi âboro gée goorà, na ée tò naa na ére na dau pwicîri, naa na Wâra pwapwicîri. Â naawê, âna é cîri *encens* [pâ dà na ûrea na jè cîri] ba na âraimeai tà Pwiduée.

Â, na tòotù bèepwiri, âna wâru noo kâra tii kà wà Zakaria. Â é too nau pwa é wakè kèe. 10 Â, na é gére cîri i *encens* [naa gò béreca] â dau wâru tèpa âboro§ na rà gére pwapwicîri boo gòroigé. 11 [Ûna é gére wàrapwiri wà Zakaria] â é nye

1:1-3 Apostolo 1.1 * 1:1-3 Géee na càuru pai pitèpa wà Iésu—Grec: Géee na autapoo goo. † 1:5 Héroda—Héroda na nee 'Héroda Maina'. Còo mwara Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadâra tii. ‡ 1:7 Càcaa pâri ma é pièrù—Stérile. Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Ilàri mwari. 1:9 Exode 30.7 § 1:10 Wâru tèpa âboro—Grec: Diri é Ba {kà Pwiduée}.

cipàparié kaa, wà pwi jè *angela kà Pwi Ukai, na é coo gòro étò kâra i béreca. ¹² Â é pò wà Zakaria, â dau wâgotêe, [â é pwùkùru].

O pwa pwi èpò'gà

¹³ Êco na é ina tée wà pwi angela pâ: «Gà cibwaa nama wâgotâgà, co Zakaria! Ba é jèe tère é pwâra pwapwicîri kàu wà Pwiduée. Â wà tô wâdâgà, âna [ée mwa nyarana, â] ée mwa pitâmari pwi èpò'gà, â gà mwa pitunee tée pâ Ioane. ¹⁴ Â gàu mwa puràra, ma ipwâdée. Â o mwa wâru mwara tàpé na rà o ipwâdée goo. ¹⁵ Ba wà pwina naîgà, âna ée mwa pâ nau pwi âboro na dau imaina na ara Pwi Ukai. Â o pwicîri na é wâdo dipâa ma cè jawé gòo. Ba ée jèe nye dipitirié kaa é *Nyuââ Pwicîri na é bwaa tâa nanaa nyaa kée.

¹⁶ «Dau wâru tàpé géee na é Ba *Isaraéla, na ée mwa tòmimirà, ba na rà wâjué còwâ dari Pwi Ukai, Pwiduée kâra. ¹⁷ O tâa gooé é pâtâmara é Nyuââ Pwicîri, pwacèwii *péroféta Élia biu. Â ée mwa tòmiri ma pwabwâti é Ba kée, béaa kâra pai tèepaa kà Pwi Ukai. [Ba o càcaa gòiri, â ée jèe tèepaa.] Â géee goo pwina naîgà, âna wà tèpa caa, âna rà o naa nûmarâ naa goo tèpa naîrâ*. Â wà tàpé na càra caa pitère dà Pwiduée, âna rà o mwa pinûnûma, pwacèwii tèpa âboro na rà *tàru na ara Pwiduée.»

Go wà nau târa pai cèikî kôo?

¹⁸ É ina wà Zakaria tà pwi angela pâ: «Go wà nau târa pai cèikî kôo, naa goo é pwina gà ina? Ba go jèe po dau ijiao, â wà mwara wâdòo, âna é jèe jiiâtamu.»

¹⁹ Â é tòpi tée pâ: «Ico pwini! Wâgo, âna wâgo angela Gabriel, â go pwi a coo ara Pwiduée, ba na go piâboro kîri kée. Â wâé na é cûruo me, ba na go inapàpari tâgà é popai wâdé bèeni. ²⁰ Wâdé na gà tâmogòori pâ, diri é pâ muru na go ina tâgà, âna o mwa tèepaa, na pàara na é jèe tòpò wà Pwiduée. Êco na wâgà, âna câgà caa cèikî naa goo! Â gà còo, gà o cîò, tiagoro é tòotù na o mwa coo diri é pwina go ina tâgà!»

²¹ Na pàara na ru gére pitùra na, wà Zakaria ma wà pwi angela, âna rà gére tapacié wà tèpa âboro. Â rà pò [ma pitawèerirà] pâ, cina gòrié dò wâ. ²² Ūna é mwa bàra còobé [géee na ére na dau pwicîri] âna é jèe cîò. Â é po pwa ineremuru târa, goro îê. Â rà pàra na tâmogòori pâ pwa cè pwina é còo, cèna me géee goo Pwiduée. ²³ Nabwé, â é tubanabwé é wakè kée wà Zakaria, naa na i Wâra pwapwicîri, â é pàra naa pwârawâ kée.

É nyarana Élisabeth

²⁴ Géee na càué, â wà tô wâdèe Élisabeth, âna é nyarana. Â é nye tà tâa pwârawâ naa na 5 parui. Â é nye tà niimiri pâ, ²⁵ É dau wâdé ba kôo wà Pwi Ukai. Ba ia go po dau kamu, ba nye tô a ticè èpo kôo. Â é meario, â é jèe dàgòtù é pwâra kamu kôo.'

Inapàpari pai pitèpa Iésu

²⁶ É jèe nyarana wà Élisabeth naa na 6 parui. Â, na pàara bèepwiri, â wà Pwiduée, âna é panuâ wà pwi angela kée, wà Gabriel, naa Nazareth wà Galilée, ²⁷ naa jaa tô jè èpo ilàri, na nee Maria. Wà tóbà, âna ru ipwa

câbawâdé† ma wà pwi âboro, na ina gooé pâ Ioséfa, pwi gòbàra pwi ukai *Davita.

28 Â é piâpâparié† pwi angela, â é ina tée pâ: «Cidòri nyuâagà, co Maria! Ba wà Pwi Ukai Pwiduée, âna é jèe *pwényunyuaarigà goro é pimeaari kée, â é wâjaagà.»

29 Â é pò wà Maria, ba câé caa tâmogòori é pwina é ina tée. Â é pinünüma ma pitèi pâ: ‘Cina é pacidòri nyuâaô wà Pwiduée?’

30 Â é ina tée wà pwi angela pâ: «Gà cibwaa nama wâgotâgà, co tòoni! Ba é ipwâdéé googà wà Pwiduée, â é pitòrigarigà. 31 Â gà o nyarana, â gà o pitâmari pwi nari èpo paaò, â gà mwa pitunee tée pâ Iésu^S. 32 Wàé, âna wàé pwi âboro na dau imaina na ara Pwiduée. Â o pitunee tée pâ *Pwina naí Pwiduée na é dau wâdòiti’. Â wà Pwiduée, Pwi Ukai kée, âna ée mwa naa tée é pwâra ukai kà Davita, pwi joooróé. 33 Â ée pwi ukai kâra Ba Isaraéla dàra gòiri awé. Â é pitûâ kée, âna o nye ticé pwâadèrè.»

34 Â é ina wà Maria tà pwi angela pâ: «Gona êpwiri, âna o wànau târa cè pai tèepaa wèe?! Ba câbu caa pé ipuu ma pwi éao, ma cè pwi jè paaò!»

O mwa wàrapwiri géé goro Nyuâaé Pwicîri

35 É tòpi tée wà pwi angela pâ: «Ê Nyuâaé Pwicîri, âna ée mwa boome naa gògà, â é pàtama Pwiduée na é dau wâdòiti, âna ée mwa wâjaagà*. Â é pwi nari èpo na gà o mwa pitâmarié, âna wàé kaa na é pitòrigarié wà Pwiduée, â o mwa ina gaoé pâ Pwina naí Pwiduée.

36 «Gà còo, wà tò jènerégà, Élisabeth, na ia jèe mu ina naa gooé pâ: “O jèe càcaa pitâmari!” Éco na ée mwa pitâmari pwi jè nari èpo. Ba é gére nyarana ni—jèe 6 parui kée. 37 Ba nye ticé cèna pwacoé tà Pwiduée!»

38 Â é tòpi tée wà Maria pâ: «Go tò ênawéna kà Pwi Ukai. Â go nye pwa co é câbawâdé kèe!»

Â, na wàrapwiri, â é còpò jiié i pwi angela.

É cai Élisabeth wà Maria

39-40 Pàra tòotù géé na càué, â é piwàcì pâ wà Maria, nau cai wà Élisabeth. (Ê village kée, âna é tâa gòrojaa na jè ére géé goo Judée.)

41 Úna é tère pwâra pwabwàcu kà Maria wà Élisabeth, â é nye gù kaa i pwi èpo naa nanaaé. Â wà Élisabeth, âna nye dipitirié kaa é Nyuâaé Pwicîri, 42 â é tomara too pâ: «Wà Pwiduée, âna é dau pwényunyuaarigà jii diri pa èpo ilàri, â é pwényunyuaari mwara é èpo bèepwiri gére wâgoogà! 43 Po dau muru na maina ba kòo! Ba gà me naa jaao, wâgà tò nyaa kà Pwi Ukai kòo!»

44 «Gà còo co tò béèò, ûna go tère pwâratùra'gà, â é ipwâdéé i pwi èpo kòo, â é gù ni nanaaô! 45 Cidòri nyuâagà! Ba gà jèe cèikì pâ, ée mwa pacoo é pwina é ina tàgà, wà Pwi Ukai.»

Nyabi kà Maria

46 É ina wà Maria pâ:

«Ipwâdéé pwâranümoò!

† 1:27 Ipwa câbawâdé—Wâjaa tèpa Juif, âna càcaa pai ina wèe pâ, ru ipuu naima. † 1:28 Piâpâparié—é, Pièpâparié. 1:31 Ésaie 7.14; Mataio 1.21–23 S 1:31 Iésu—Pai ina wèe naa na hébéru pâ, wà Pwi Ukai, âna é pa-udòjè. 1:32 2 Samuel 7.12,13,16; Ésaie 9.6 * 1:35 Ée mwa boome naa gògà... Grec: Ée mwa cajipigà pwacèwii é ânuuê. 1:37 Genèse 18.14 1:46 1 Samuel 2.1–10

Go pwamaina Pwi Ukai!

⁴⁷ Puràra pwàranümoò!

Ba é upao géé na èpà

wà Pwiduée Caa.

⁴⁸ É câbapwamuru naa gooò,

tô ênawéna kêe,
na go po dau kîri.

Rà o cau ina pâ:

“Pwényunyuaari wà ttoni!”

⁴⁹ É paari nii kêe

wà Pwina é dau maina.

É pitu tóo goro îê étò,

wà Pwina é pwicîri.

⁵⁰ Maina pai wâdé kêe,

dàra gòiri awé,

ba kâ tèpa âboro;

tà tàpé na rà papwicîriê.

⁵¹ É wakè goro pàtamee.

Tadidiri tèpa cuâcâda.

⁵² Téura pwâra ukai,

kà tàpé na rà maina.

Caa pagòtù too

tàpé na rà kîri.

⁵³ É naa neemuru

tàpé na ticé kàra.

É pawâjuépiri

tàpé na pwa kàra,

ma ticé ère îrà.

⁵⁴ É pitu târa Ba kêe,

pwi Ba Isaraéla,

pwi ênawéna kêe.

É cijburà mearié.

⁵⁵ É ipwataâboro

tà tèpa jojoorjè,

tà *Abéraama,

ma tèpa gòobèrèè diri.

É pacoò auina kêe,

dàra gòiri awé. Nabwé!»

⁵⁶ Wà Maria, âna é tàpo tâa jaa Élisabeth, naa na âracié parui. Â géewê, â é wâjué naa jaaé.

Pai pitèpa Ioane Pwi a piupwaa

⁵⁷ Tèepaa naa na pàara na ée pitàmari† èpo na, wà Élisabeth, â é pitàmari pwi âboro èpo paao. ⁵⁸ Â wà tèpa tàmwünyabwerié ma wà tèpa jènereê, âna rà tère pâ é pwényunyuaarié wà Pwi Ukai. Â rà capai ipwadée diri, naima ma wâé.

1:50 Psaume 103.13,17 **1:51** 2 Samuel 22.28 **1:52** Job 12.19, 5.11; Psaume 147.6 **1:53**

Psaume 34.11 **1:54** Psaume 98.3 **1:55** Genèse 17.7; Michée 7.20 † **1:57** Pitàmari—Accoucher, donner naissance à (enfant).

59 Â géé na càuru caapwi nadàpara pwapwicîri, â rà me, ba na rà pwa *kamai tà i pwi nari èpo [wiâra ê *Naèà kà Moosé]. Â nûmarà na rà naa tée i nee caa kée, wà Zakaria, ⁶⁰ êco na é ina tàra wà tô nyaa kée, pâ: «Bwa, o pitunee tée pâ Ioane.»

⁶¹ Â rà ina tée pâ: «Gorodà? Nye ticè jèneregà, cèna é popa é neere âboro bèepwiri.»

⁶² Â rà po pwa ineremuru tà pwi caa kée, Zakaria, ba na rà tawèeríé pâ, o nûmee na é picipa nee.

Nee âna o Ioane

⁶³⁻⁶⁵ É pwa ineremuru tàra wà Zakaria, ba na rà naa tée é noo kâra tii, ba na é pwa tii naa na. Â é wii pâ 'Ioane'. Â géewê, âna é nye tùra còwâ kaa, â é pwamaina Pwiduée.

Â rà pò diri [tàpé na rà tèreê] â wâgotàra. Â rà piwiâ é jèkutâ goo, na diri pâ ére wà gòrojaa, wà napò Judée. ⁶⁶ Â wà diri tàpé na rà tère é popai bèepwiri, âna rà dau pinünûma, â rà ina pâ: «É! O po dau maina awé é pwina ée mwa pwa, wà pwi nari èpo bèepwiri!» Ba wà Pwi Ukai, âna é wâjaaé.

É pwamaina Pwiduée wà Zakaria

⁶⁷ Wà Zakaria, pwi caa kà i pwi nari èpo, âna dipitirié é Nyuâaê Pwicîri, â é inapàpari é popai na é naa tée wà Pwiduée. Â é ina pâ:

⁶⁸ «Pwamaina Pwi Ukai,
Pwiduée kâra é Ba,
é Ba Isaraéla.
Ba é pa-udòjè,
tipijè jii èpà kâjè.

⁶⁹ Dau pwa pàtâma
wà pwi a-upajè,
pwi gòobàra Davita,
pwi ênawéna kée.

⁷⁰ Jèe nye gòiri
é pai ina kée pwiri.
Ba rà inapàpari
tèpa péroféta
na é pitòrigarirà.

⁷¹ Ba é jèe ina pâ:
“Go o mwa pa-udòwà
jii tèpa pièpàriwà.”

⁷² Maina pimeaari kée
tà tèpa jojoorojè.

É nye pacoo diri kaa
auipwataâboro kée,

⁷³ na é naa tà Abéraama,
wà pwi jojoorojè,
naa na pimeaari kée.

É gére ina naa goojè, pâ:

74 «Go upa tèpa naîgà,
jii tèpa pièpàrirà.

Rà o piênawéna kôo;
o càcaa wâgotàra.

75 Rà o wâdé na arao,
â o tàrù pwàranümarà,
na diri pai wâro kâra
wâni gôropuu.» Nabwé.»

76 Â wà Zakaria, âna é pame ê popai bèeni [goo wà pwina naîê, Ioane]: «Wâgà
pwi nari âboro èpo bèeni, âna:

Gà o pwi Péroféta:

Gà o ipa popai
kà Pwiduée Caa,

na é tádòiti.

Gà o pâbéaa

kà wà Pwi Ukai;
pwabwàti naigé kêe.

77 Gà o ina târa Ba kêe:

Ée mwa pa-udowà,
[ba na guwà wâro].

Ée mwa pwanauri
é pâ èpà kàwà.

78 Maina pai wâdé kêe!

É tèepaa marijè;

é pame ê pwéelaa,
pwacèwii pai tèepaa
kâra dapàra tòotù.

79 É èu mari tàpé
na rà tâa na bàutê,
bàutê kâra pwâra bà.

É tòcia tàra naigé
naa na pinaanapô.

Nabwé.»

É pimaina too Ioane

80 Wà i pwi âboro èpo, Ioane, âna é pimaina too, â pimaina pâ é pàtàmara
Nyuââ Pwicîri naa gooé. Â é wâro namaré[†], tèepaa naa goro i pwi tòotù, na
ée mwa ipaarié târa pwi Ba Isaraéla.

2

Pai pitèpa Iésu

Mataio 1.18–25

1-2 Na pàara napô bèepwiri, âna é pwi kupénoo na Syrie wà Quirinius, â wà
Auguste, âna é pwi ukai kà tèpa *Roma. Â é tûâri wà Auguste pâ, na pûra diri é
jéuru âboro wâna diri pâ napô [na tâa na é pwâra ukai kêe]. (Â mwa nye piécè

kaa na rà pwa pwi bèepwiri.) ³ Á diri ê pâ âboro, âna rà jèpa ipiina naa na jèpa village ma ville kà tèpa jooororà, ba na rà wii ê neerà.

⁴⁻⁵ Napwa naa goo wà Ioséfa, âna é còpòo géé Nazareth wâ Galilée, ba na é pâra naa Bétéléma wâ napô *Judée, nau wii ê nee. Ba ia é pitèpa naawê wà ukai *Davita, wà pwi joooroé. Á é popa wiâê wà Maria, tô wâdèe, na é gére nyarana, ba é tapacî [pwi ciiri] èpo* kêe.

⁶ Na ru tâa Bétéléma, â tèepaa me pàara, na ée jèe pitàmari èpo wà Maria. ⁷ Á é pitàmari pwi ciiri èpo kêe. Á é cajipié naa na pé kupétuu, â é papuué naa na aunaa uti kâra macii, ba ticè autâa kàru† [ba po dau wâru âboro].

Tèpa wéaari mutô

⁸ Na pwi bārane-bà, na pwi jè ére gòrojaa géewê, âna pwa tèpa âboro na rà wéaari pâ mutô kâra naawê.

⁹ Á é nye tèepaa me kaa, pwi jè *angela kà Pwi Ukai, â é coo ararà. Á nye pwéelaa bèepirà kaa é muugèrè kà Pwi Ukai. Á nye dau wâgotàra kaa.

¹⁰ Á é ina tàra wà pwi angela pâ: «Guwà cibwaa nama wâgotàwà. Ba go pame tàwà é popai na wâdè; popai na rà o dau ipwâdèe goo, wà diri tèpa âboro! ¹¹ Ba na pwi ne bëeni, âna pitèpa *pwi a pa-udòwà, naa na village kà Davita. Ána wà pwi *Mesia‡, Pwi Ukai [na ia guwà tapaciê géé na biu]. ¹² Wàéni câmu, ba na guwà o còinaè: Guwà o pâmari é ji nari èpo na cajipié goro pé kupétuu, â papuué naa na aunaa uti kâra macii.»

¹³ Na nye wàrapwiri kaa, â rà nye tèepaa boome kaa géé *napwéretòotù, pâra tèpa angela na rà dau wâru. Á rà cibèepi i pwi angela. Á rà nyabi ma ipwamaina Pwiduée:

¹⁴ «Ipwamaina Pwiduée,
nidò naa napwéretòotù!
Bèe ma dàrèbòo
naani gòropuu!
Moo ma awé
ba kà diri tàpé
na wâdé tée wàilà!»

Rà pâra nau cai i èpo

¹⁵ Géé na càùé, â wà i tèpa angela, âna rà còpòo jii tèpa wéaari mutô, â rà wâjué too còwà naa napwéretòotù. Á wà tèpa wéaari mutô, âna rà pi-ina tàra pâ: «Jè pâra naa Bétéléma, ma jè jèe còo cai é pwina tèepaa, na é gére ina tàjè wà Pwi Ukai.»

¹⁶ Á rà nye piwâcî kaa, â rà pâmari wà Maria, ma wà Ioséfa, ma i ji pwi nari èpo na é gére puu na é aunaa uti kâra macii. ¹⁷ Úna rà còoê, â rà pâra nau piwiâ tàra diri é pâ âboro, i pwi ia é ina tàra wà i pwi angela. ¹⁸ Á wà diri tàpé na rà tère, âna rà dau pò goo.

¹⁹ Á wà Maria, âna é nye po tàmaari diri ê pâ namuru bèepwiri, â é dau pinünüma naa goo.

* **2:4-5** Ciiri èpo (é, ciàra èpo)—Premier-né. † **2:7** Ticè autâa kàru—Grec: Ticè autâa kàru wâna é wâ, na rà mu tâa wê wà tèpa pârame. ‡ **2:11** Mesia—Kériso naa na pâ Tii Pwicîri naa na popwaaalé. (Còo Ioane 1.41.) **2:14** Luka 19.38 **2:19** Luka 2.51

²⁰ Nabwé, â wà i tèpa wéaari mutô, âna rà wâjué còwâ [dari é pubu macii kàra]. Â rà dau nyabi ma pwamaina Pwiduée, goro diri é pâ muru na rà còo ma tère. Ba nye po cau coo diri, i pwi ia é ina tàra wà i pwi angela.

Paari Iésu naa na Wàra pwapwicîri

²¹ Géé na càuru caapwi nadàpara pwapwicîri, â wà Ioséfa ma Maria, âna ru popa pâ i pwi èpo kàru, ba na pwa *kamaî tée, [wiàra é *Naèà kà Moosé]. Â ru nama nee pâ Iésu, i pwi neere âboro na ia é jèe mara ina i pwi angela, béaa kàra é pai nyarana kà Maria.

Ru panuâê tà Pwiduée

²²⁻²⁴ Tèepaa me é pàara, na wà Maria, âna é pwa i *ârapwaailò tàra pai pinuwa[§] [géé na càuru pai pitàmari èpo kêe]. Ba jèe wii naa na Naèà kà Moosé pâ: *Wâdé na é naa du ârailu déamu, é, du ârailu déajée.* *Lévitique 12.8* Êkaa na ru pâ naa na *Wàra pwapwicîri na *Iérusaléma wà Maria ma wà Ioséfa, ba na ru wàrapwiri. Â ru popa pâ wiàru mwara i èpo kàru, ba na ru naaê tà Pwi Ukai. Ba jèe wii mwara naa na é Naèà kà Pwi Ukai, pâ: *Wà pwi ciàra èpo paaò, âna kà Pwi Ukai.* *Exode 13.2*

É pwamaina Pwiduée wà Siméon

²⁵ [Na pwi pàara bèepwiri] na Iérusaléma, âna pwa pwi jèe âboro na nee Siméon, pwi âboro na é tàrù, ma pitòimirié na ara Pwiduée, â tâa gòè é Nyuâaê Pwicîri. Â é nye tà tapacîri é pai tèepaa kà [pwi Mesia] pwi a pa-udò é Ba *Isaraéla.

²⁶ Â é ina tée é Nyuâaê Pwicîri pâ: «Gà tère co Siméon, gà o bwaa nye còo pai tèepaa kà pwi Mesia kà Pwi Ukai Pwiduée, béaa kàra pai bà'gà!» ²⁷ Â é cùrué pâ naa na i Wàra pwapwicîri. Â nye na ji pwi pàara bèepwiri kaa, na wà du nyaa ma caa kà Iésu, âna ru gére popa me i èpo kàru, [ba na ru paarié tà Pwi Ukai] wiàra é Naèà. ²⁸ Â wà Siméon, âna é tàma i pwi nari èpo, â é pwamaina Pwiduée, ma ina pâ:

²⁹ «Nabàni, co Pwi Ukai,

âna [go ipwàdée]

wâgo pwi ênawéna'gà!

Gà popao naa jaagà

naa na pinaanapò'gà.

Ba gà jèe pacoò

auinabéaa'gà.

³⁰⁻³¹ Gà cùrué me naa jaabà

pwi a pa-udò diri é pâ Ba;

Â go jèe còoê, wàé.

³² Pwi pwéelaa kàra é gòropuu diri.

Pwényuâa kàra é Ba,

é Ba'gà, Isaraéla.»

2:21 Luka 1.31 **2:22-24** Lévitique 12.1–8; Exode 13.2,12 **§ 2:22-24** Ârapwaailò tàra pai pinuwa—Wiàra é pwapwicîri kà tèpa Juif, âna wâdé na é pwa ârapwaailò bèepwiri wà tò ilàri, 40 tòotù géé na càuru é pai pitàmari èpo kêe. Còo mwara Pinuwa naa na Neeremuru (Vocabulaire) naa pwàadàra tii.
2:30-31 Ésaïe 52.10; Luka 3.6; Tito 2.11 **2:32** Ésaïe 42.6, 49.6, 52.10

³³ Wà du nyaa ma caa kâra i èpo, âna ru pò goo ê pwina é ina naa gooé wà Siméon.

³⁴ Â nabwé, â é *pwényu-nyuâariru, â é ina tà Maria, pâ: «Ê pwi èpo'gà, âna ée mwa pwi câmu kâra ê Ba Isaraéla. Â o wâru tàpé na rà o cicaraé, â rà o pâiti jii Pwiduée. Â o wâru mwara tàpé na rà o cimadò géé gooé ma rà o pâmari Pwiduée*». ³⁵ Â o mwa pwéelaa goo ê pâ aunünüma na wâbinyiri kà tèpa âboro. Â napwa naa googà, co tîoni, âna gà o nye dau maagé côo gooé, pwacèwii na tòtée pwâranümagà goro tauwa.»

É pwaolé tà Pwiduée wà Anne

³⁶⁻³⁷ [Na pwi pâara bèepwiri, âna] é tâa na Wâra pwapwicîri wà tô jè ilàri *péroféta, na nee Anne, tô èpo kà Phanuel, géé na wâao kà Asser. (Wà tîoni, âna ru pitâa ma wà pwi éaé naa na 7 naja, â é bà jiié. Â é jèe jiiitâmu naa na è pai dàpwà kèe. Â jèe po 84 naja kèe nabà.) Â é mu nye tà tâa na Wâra pwapwicîri, naa ne ma pwa. Â é piênawéna tà Pwiduée naa na *ipwanyaa—é panuâ ija, ba na é pwapwicîri bwâti. ³⁸ Â é tèepaa me, na pwi pâara na rà tâa wê wà Siméon, [ma wà jî pwi nari èpo, ma wà du nyaa ma caa kèe]. Â é pwapwicîri wà Anne, ma pwaolé tà Pwiduée. Â é pwa jèkutâ goo Iésu tà diri tàpé na rà tapacîri é pai tèepaa me kà pwi [Mesia, ba] na é upa Iérusaléma.

Rà wâjué còwâ naa Nazareth

³⁹ Wà du nyaa ma caa kà Iésu, âna ru pacoo ê pwina ina naa na Naèà kà Pwiduée—[muru na mu pwa naa tèepaa é nari èpo]. Ûna ru gére pacoo diri, â ru wâjué còwâ naa jaaru, naa Nazareth wà napô Galilée.

É pimaina too Iésu

⁴⁰ É pimaina too Iésu, i pwi nari èpo, naa na pai tâmogòorimuru, ma tâmanga. Â é *aupwényunyuaari kà Pwiduée, âna nye tà wâjaaé.

Iésu na 12 naja kèe

⁴¹⁻⁴² Nye câmaajé tà du nyaa ma caa kà Iésu, na ru pâra naa Iérusaléma, na diri é pâ naja, naa goro pwapwicîri, na tòotù *Paséka. Ûna 12 naja kà Iésu, â é pâra wiâru. ⁴³ Géé na càuru é pwapwicîri, â ru jèe wâjué còwâ, êco na, napwa naa goo Iésu, âna é tà tâa Iérusaléma. Â tà càru caa côo pâ tiàué, ⁴⁴ ba ru tà niimiri pâ, é wâjaa pâra tèpa béera goro pâra wii naigé.

Êco na, géé na càuru caapwi tòotù, â [ru côo pâ tiàué. Â] ru tapoo mudèe, nabibiu kà tèpa jènereru ma tèpa béeru. ⁴⁵ Ûna càru caa pâmarié â ru wâjué còwâ naa Iérusaléma nau mudèe. ⁴⁶ Na béaracé kâra tòotù, â ru mwa pâmarié naa na Wâra pwapwicîri, na é gére tâaboo naa nabibiu kà tèpa pacâmu tèpa *Juif. Ba é gére tèrerà ma pitawiârà [goro é *Tii Pwicîri]. ⁴⁷ Â wà diri tàpé na rà tèrèé, âna rà po dau pò goo pâ tâmanga kèe ma pai tòpi kèe.

Go wakèri neemuru Caa kôo

⁴⁸ Ûna ru còoé wà du nyaa ma caa kèe, â ru nye dau pò kaa gooé, â é ina tée nyaa kèe pâ: «Pwiini, gorodà na gà pwa tâbu na wàrapwiri? Gà côo, wàibu ma caa'gà, âna dau wâgotâbu. Â [bu wâjué còwâ, ba na] bu mudàgà!»

2:34 Ésaie 8.14; Mataio 21.42; 1 Pétèru 2.8 * **2:34** Â o wâru tàpé na rà o cicaraé... Grec: É wâni târa é pai tûu, ma pai dàgotù tàpé na wâru na Isaraéla. **2:39** Mataio 2.23 **2:41-42** Exode 12.24-27, 23.14-17; Deutéronome 16.1-8

⁴⁹ Â é tòpi tàru pâ: «Gorodà na gàu mudòò? Gona gàu ipwanauri pâ, wâdé na go wakèri é pâ neemuru Caa kôo? Êkaa na go wâni na wâ kêe.»

⁵⁰ Êco na càru caa tâmogòori é pwina é pwa na é ina tàru.

⁵¹ Géee na càùé, â rà wâjué còwâ ma wàé naa Nazareth. Â é nye dau pitère dà du nyaa ma caa kêe. Â wà nyaa kêe, âna é nye tà naa nùmee naa goo diri é pâ muru bèepwiri. ⁵² Â é pimaina too wà Iésu, â imaina mwara é autâmogòorimuru kêe. Â rà dau wâdéarié wà Pwiduée, ma wà mwara tèpa âboro.

3

Wakè kà Ioane Pwi a piupwaa

Mataio 3.1–17; Maréko 1.1–11; Ioane 1.19–28

¹ Jèe 15 naja, na é pwi ukai kà tèpa *Roma wà Tibère. Â, na pwi pàara bèepwiri, âna wà Ioane, âna é tapoo inapàpari é popai kà Pwiduée. Wàilà-ni tèpa kupénoo kà ukai Tibère napwiri:

Wà Ponce Pilato, kupénoo naa napô Judée;

Wà *Héroda Antipas, naa Galilée;

Wà Filippo (pwi aéjii kà Héroda Antipas) naa Iturée ma tia Traconite;

Wà Lysanias, naa Abilène.

² Â wà Hanne ma wà Caiṗhe, âna ru du *ukai kà tèpa pwa ârapwaaílò. Â naa na pàara bèepwiri, âna wà Ioane, pwina naí Zakaria, âna é tâa namaré. Â é patùra wà Pwiduée, [ba na é inapàpari é popai kêe].

É picémara pai pinünüma

³ Wà Ioane, âna é pâ naa na diri é pâ ére géee goo nairiwâ Ioridano. Â é inapàpari tà tèpa âboro pâ: «Guwà pinünüma ma guwà biiwà. Â guwà pwa ma *upwaawà, ba na paari pâ pitòotéri é wâro kàwà. Â, na wàrapwiri, â ée mwa pwanauri é pâ èpà kàwà wà Pwiduée.» ⁴ Ba jèe wii naa na tii kà *péroféta Isaia pâ:

Pwa pwi âboro naa namaré

nq é tomara too:

“Ée me Pwi Ukai!

Pwabwàti é naigé!

Pwa ma bàracaari

pwi ére na ée pâ wêl

⁵ *O pwaai pâ autâgòro;*

tébaṗuu nyi autoo;

tébatàrù auciu naigé;

tébabàracaari aupàra kêe.

⁶ *Rà o còo pâ âboro*

pàtâma Pwi Ukai.

É me nau pa-udòjè,

wà Pwiduée Caa.”

Ésaïe 40.3–5

O pitèi tèpa âboro!

⁷ Wâru pâ âboro na rà medari Ioane, ba na é upwaarà [naa nairiwâ]. Â é ina [tà pàra tàpé gée goorà] pâ: «Guwà tèpa nari dòèa, ma tèpa pwâ! Wàilàpà na ina tàwà pâ, guwà o udò jii é pitèimuru ma wârimuru, na ée mwa naa tàwà wà Pwiduée? ⁸ Bwa! Guwà mara pwa cè tûâ cèna wâdé, târa ma o paari pâ guwà jèe pitòotéri é wâro kàwà! Â gona guwà tà niimiri pâ, guwà udò, gée goo na wà *Abéraama, âna é pwi jooorowà? Bwa! [Piticèmururu naa goo.] Ba [wiàna nûmee, â] o pâri wà Pwiduée ma é bii é pâ atù bèeni, ma rà o tèpa gòobàra Abéraama!

⁹ «É jèe tà pwabwàti é gi kèe [wà Pwiduée]. Â ée mwa tégàgà naa na wàè diri é pâ upwàra na càcaa wâdé é pâ pwèe, â ée mwa cìri naa na ânye!»

Guwà pwa cè tûâ cèna wâdé!

¹⁰ É auwâru gée goo tàpé na rà tère Ioane, âna rà tawèerié, pâ: «Dà cèna o pâri ma bà pwa, ma bà o pitòotéri é wâro kâbà?»

¹¹ Â é tòpi tàra pâ: «Wiàna ârailu ârabwée'gà, â gà naa jèpwi tà pwina ticè tée. Â wiàna pwa utimuru'gà, â gà naa tà pwina ticè tée.»

¹² Â pwa pàra tèpa *tò mwani wâripû, na rà me mwara, ba na é upwaarà wà Ioane. Â rà tawèerié pâ: «Pwi a pwa pupûra, dà cèna o pâri ma bà pwa?»

¹³ Â é tòpi tàra pâ: «Na guwà tò mwani wâripû [ba kà tèpa Roma] â guwà cibwaa popa [ba kàwà] cè mwani cèna piwéna jii é âji wâripû.»

¹⁴ Â wà mwara pàra tèpa coda, âna rà tawèeri Ioane pâ: «Â wàibà, âna o dà cèna bà o pwa?»

Â é tòpi tàra pâ: «[Guwà naaco pai pwa kàwà na èpà tà tèpa âboro.] Guwà cibwaa pwa kûu tàra, â guwà cibwaa tacoo goorà, ba na rà naa mwani tàwà. Wâdé na guwà ipwàdée co goro é wâriwà.»

É inapàpàri pai tèepaa kà Iésu

¹⁵ Êdiri tèpa âboro, âna rà tapacìri naa na ipwàdée cè pwina o tèepaa, â rà pitawèerirà jècaa pâ: «Gona wà Ioane, âna pwiri nye wàé kaa pwi *Mesia [— wà *pwi a pa-udò na jè tapacìé gée na biu]?»

¹⁶ Â wà Ioane, âna é inapàpàri tàra diri pâ: «Wâgo, âna go upwaawà goro jawé. Êco na wà pwina ée mwa me pwicò kôo, âna dau pwa pàtâmee jiio. Â càcaa pâriô, ma go tipi é otàpwe goro é du wâraâé [ba é Pwi Ukai]. Â wàé, âna ée mwa upwaawà goro é Nyuââé Pwicìri ma ânye* ¹⁷ Â é jèe nye tà pwabwàtié, ba na é [pitèi tèpa âboro. Â ée mwa naaitiri tàpé na rà wâdé jii tàpé na rà èpà, pwacèwii pai] pinaaitiri é pudòro upwàra jii é parawée. Â é tòimiri é pudòé, â é cìri parawée naa na ânye na ticè pwâadèrèe.»

¹⁸ Wâru pai pwa kà Ioane na wàrapwiri, tàra ma é patùra é Ba [kà tèpa *Juif] ma inapàpàri tàra é *Picémara Wâdé.

Càcaa wâdé tà Héroda

¹⁹ Wà Ioane, âna é jèe ciburà ina tà kupénoo Héroda pâ, càcaa wâdé é tûâ kèe. Ba ru ipàra ma Hérodiade, tò wâdà pwi aéjii kèe, â wâru mwara pàra muru na èpà na é pwa. ²⁰ Â [gée goo é pwina é ina wà Ioane, â] é tòpòé naa na karapuu

3:7 Mataio 12.34, 23.33 **3:8** Ioane 8.33,39 **3:9** Mataio 7.19 **3:12** Luka 7.29 **3:16**

Apostolo 13.25 * **3:16** Upwaawà goro...ânye—Pitèimuru kà Pwiduée, é, picèitiri é èpà jiié. (Còo note goo Mataio 3.11.) **3:19** Mataio 14.3–4; Maréko 6.17–18

wà Héroda. Â, na wàrapwiri, â wà Héroda, âna é âjagò mwara goro ê pâ tûâ kêe na dau èpà.

É upwaa Iésu wà Ioane

²¹ Na pàara na é upwaa wà tèpa âboro na wà Ioane, â wà mwara Iésu, âna upwaaé. Ûna é gére pwapwicîri, â nye tàpiri kaa é napwéretòotù, ²² â é nye boome kaa naa gòè é Nyuâaè Pwicîri, pwacèwii é déamu. Â é tère ê pwàratùra me géé napwéretòotù, na ina tée pâ: «Gà Pwina naîô [na caapwi co] na go dau mearingà. Wâgà kaa âna go jée nye pitòrigarigà, ba dau wânùmoo googà.»

Tèpa jojooro Iésu Kériso

Mataio 1.1–17

²³ Na é gére wâna 30 naja wà Iésu, â é tapoo inapàpàri ê Picémara Wâdé. Naa na auniimiri kà tèpa âboro, âna nye pwina naî Ioséfa. [Wàilà-ni tèpa jojooroé]:

Wà Ioséfa,

âna é pwina naî Héli,

²⁴ na é pwina naî Matat,

na é pwina naî Lévi,

na é pwina naî Melki,

na é pwina naî Jannaî,

na é pwina naî Ioséfa,

²⁵ na é pwina naî Matatias,

na é pwina naî Amos,

na é pwina naî Nahoum,

na é pwina naî Esli,

na é pwina naî Nagai,

²⁶ na é pwina naî Mahath,

na é pwina naî Matatias,

na é pwina naî Séméin,

na é pwina naî Yosec,

na é pwina naî Yoda,

²⁷ na é pwina naî Yoanan,

na é pwina naî Résa,

na é pwina naî Zorobabel,

na é pwina naî Chéaltiel,

na é pwina naî Néri,

²⁸ na é pwina naî Melki,

na é pwina naî Adi,

na é pwina naî Kosam,

na é pwina naî Elmadam,

na é pwina naî Er,

²⁹ na é pwina naî Yéchoua,

na é pwina naî Éliézer,

na é pwina naî Yorim,

na é pwina naî Matat,

na é pwina naî Lévi,

³⁰ na é pwina naî Siméon,

na é pwina naî *Juda,
 na é pwina naî Ioséfa,
 na é pwina naî Yonam,
 na é pwina naî Éliakim,
³¹ na é pwina naî Méléa,
 na é pwina naî Menna,
 na é pwina naî Matata,
 na é pwina naî Natan,
 na é pwina naî *Davita,
³² na é pwina naî Jessé,
 na é pwina naî Obed,
 na é pwina naî Booz,
 na é pwina naî Sala,
 na é pwina naî Nachon,
³³ na é pwina naî Aminadab,
 na é pwina naî Admine,
 na é pwina naî Arni,
 na é pwina naî Hesron,
 na é pwina naî Pérès,
 na é pwina naî Juda,
³⁴ na é pwina naî Iakobo,
 na é pwina naî Isaaka,
 na é pwina naî Abéraama,
 na é pwina naî Téra,
 na é pwina naî Nahor,
³⁵ na é pwina naî Seroug,
 na é pwina naî Réou,
 na é pwina naî Péleg,
 na é pwina naî Éber,
 na é pwina naî Chéla,
³⁶ na é pwina naî Quénan,
 na é pwina naî Arpaxad,
 na é pwina naî Sem,
 na é pwina naî Noa,
 na é pwina naî Lémek,
³⁷ na é pwina naî Matusalem,
 na é pwina naî Hénok,
 na é pwina naî Yéred,
 na é pwina naî Malaléel,
 na é pwina naî Quénan,
³⁸ na é pwina naî Énos,
 na é pwina naî Seth,
 na é pwina naî *Adamu,
 na é pwi jooroò âboro, na é tòpò wà Pwiduée naani gòropuu†.

4

*É tacai Iésu wà Caatana
Mataio 4.1–11; Maréko 1.12–13*

¹ É wājué cōwâ wà Iésu géé nairiwâ Ioridano. Â ê Nyuââê Pwicîri, âna é tâa gòè, â é popaé pâ naa namaré. ² Â é tâa wê wà Iésu naa na ê 40 tòotù. Â é pwa ma tacaié naawê wà *Caatana, pwi a cicarajé. Â, na pwi pàara-bà, âna câé caa ija wà Iésu, â é dau copwa. ³ Â é pàdarié wà Caatana, â é ina tée pâ: «Wiàna gà *Pwina naí Pwiduée, â gà bii ê pwi atù bèeni, ma poloa!»

⁴ Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Jèe nye wii naa na *Tii Pwicîri, pâ: *Câé caa wâro co goro poloa wà pwi âboro.*» *Deutéronome 8.3*

⁵ Â é popaé too kaamwara naanidò [gòrojaa] wà Caatana. Â é nye paari tée kaa, na ji pàara bèepwiri, diri ê pâ napô ma mwaciri gòropuu. ⁶ Â é ina tée pâ: «Go o mwa naa tâgâ è muugère kâra diri pâ mwaciri bèeni, bau aupitûâri* naa goorà, ba jèe naa tóo. Â pâri ma go naa, wiâra câbawâdé kôo. ⁷ Â go mwa cau naa tâgâ diri, wiàna gà tûu jùrugâ arao ma gà ipwamainâo.»

⁸ Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Jèe nye wii naa na Tii Pwicîri, pâ: *Gà ipwamaina Pwi Ukai Pwiduée'gâ, â nye wàè co, na gà ipwa âboro kîri kée.*» *Deutéronome 6.13*

⁹ Â é nye popa Iésu, pâ naa *Iérusaléma. Â é popaé too naa gòro pûru *Wâra pwapwicîri. Â é ina tée pâ: «Wiàna gà Pwina naí Pwiduée, â gà ègò géeni! ¹⁰ Ba jèe wii naa na Tii Pwicîri pâ:

*Ée mwa tûâri
tà tèpa *angela kée,
wà Pwi Ukai Pwiduée,
ba na rà wéaarigâ.*

*¹¹ Rà mwa tapigâ.
O càcaa tanoori âgâ
naa gòro atù.»*

Psaume 91.11–12

¹² Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Bwa. Ba jèe nye wii naa na Tii Pwicîri pâ: *Gà cibwaa pigàdâ†Pwi Ukai Pwiduée'gâ.*» *Deutéronome 6.16*

¹³ Ūna é jèe tacaié diri wà Caatana, â é pâra jiié. Â é tapacîri mwara cè jè tòotù.

*É tapoo wakè kée Iésu
Mataio 4.12–17; Maréko 1.14–15*

¹⁴ Wà Iésu, âna dipitirié è Nyuââê Pwicîri, â é wājué cōwâ naa napô Galilée. Â rà jèe tapoo pwa jèkutâ gooé naa na diri ê pâ ére. ¹⁵ É pacâmuri tèpa âboro naa na pâ *wâra pitapitiri, â rà dau inaê ba wâdé‡.

É wājué me cōwâ naa na village kée

¹⁶ É wājué me cōwâ wà Iésu naa Nazareth, wâna ia é maina naawê. Â naa [na tapoo] *tòotù pwicîri, âna é tò naa na wâra pitapitiri, wâra na mu nye

4:4 Deutéronome 8.3 * **4:6** Aupitûâri—Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Aupîdîpopai. **4:8** Deutéronome 6.13–14 **4:10** Psaume 91.11–12 **4:12** Deutéronome 6.16; 1 Koréno 10.9 † **4:12** Pigàdâ—Provoquer. **4:13** Hébéru 2.18, 4.15 ‡ **4:15** Pi-inaê ba wâdé—Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Pinabawâdé.

câmaajé têe. Â é cimadò, ba na é pûra ê Tii Pwiciîri. ¹⁷ Â é ilari jii pwi jê ênawéna^S ê tii kâ *péroféta Isaia. Â é pwara, â é pitòrigari ê pâ popai, [na é pûra tàra]:

¹⁸ É wâgò-o Nyuâa Pwi Ukai.

É pitòrigario*;

é panuâo pâ†,

ma go pame Popai Wâdé

tâ tàpé na ticé kâra.

Go inapàpari é tàrù‡

tâ tèpa pwa karapuu;

pai niâ kâ tèpa bwi;

pai tipi tàpé na piirâ.

¹⁹ Wâéni é pâara kêe

na o inapàpari é pimeaari;

pai wâdé kâ Pwi Ukai.

Ésaie 61.1–2

²⁰ É pipîri i tii wâ Iésu, â é naa còwâ tà i pwi ênawéna, â é tâaboo. Â rà gére po niârié diri é pâ âboro naa na i wâra pitapitiri. ²¹ Â é ina tàra pâ: «Guwâ jêe nye tère é auinapàpari kâra ê Tii Pwiciîri. Â nabâni, âna jêe pacoo [na arawâ diri].»

Tàutàra gooé

²² Rà picagòtù Iésu ma pi-inaé ba wâdé, ba rà po dau pò goro é pâ pwàratùra kêe na pwényuâa. [Éco na, gée na càùé] â rà tapoo pi-ina tàra pâ: «[Gorodâ na wàrapwiri é pai tùra kêe? Na nye pwi âboro pwacèwijié.] Ba nye pwina naí Ioséfal»

²³ Â é tòpi tàra pâ: «Guwâ jêe nye tère é pâ namuru na go pwa na Capernaüm. Â nümawâ na go pwa mwara cèna ipaiwâ, naani napô kôo.

«Pwiri guwâ o ina tóo é ucina bèeni: “Ico pwi dotée, gà pinama tiâu é maagé'gâ còwâ.”

²⁴ «Éco na go ina tàwâ pâ: “Wâ pwi péroféta, âna càcaa pitòpié bwàti naa na napô kêe.”

²⁵ «Âjupâra, [ba ipaiwâ] na pàara kâ péroféta *Élia. Ba ia càcaa coo boo cè popaa, â pwa copwa na maina, naa na diri é napô, naa na âracié naja â gòobèrèe. Â po dau wâru é pa dàpwâ na napô *Isaraéla, [na rà copwa]. ²⁶ Éco na wâ Pwiduée, âna cáe caa panuâ Élia, ba na é pitu târa cè caapwi dàpwâ, wâ Isaraéla, [napô kêe]. Â é nye panuâé pâ naa jaa tò jêe dàpwâ na village Sarepta, naa na jê ére goro Sidon.

²⁷ «Â guwâ jêe niimiri cai mwara wâ péroféta Élisée. Ba é pwa ma tiâu maga kâ Naaman co, pwi âboro gée Syrie. Éco na dau wâru wâ tèpa pwa maga na Isaraéla.»

4:17 Ésaie 61.1–2 **§ 4:17** Â é ilari jii pwi jê ênawéna—Grec: Â naa tée. * **4:18** Pitòrigari—Grec: Oint. (Oindre, âna wicèpwiri.) Rà wicèpwiri é l'huile naa gò é pûru pwi ukai, tàra tòpò pwâra ukai kêe, ba na é tòpi é aupwényunyuaari ma nii kâ Pwiduée tàra wakè kêe. † **4:18** É panuâo pâ—Pàra Tii Pwiciîri naa na grec, âna rà naagéé pâ popai bèeni: Ma go nama wâdé còwâ tàpé na tòina pwàranùmarâ. ‡ **4:18** Tàrù—Pai ina wèe naani pâ: Liberté (pai tipi). **4:22** Mataio 13.54–57; Maréko 6.2–6 **4:22** Luka 3.23; Ioane 6.42 **4:24** Ioane 4.44 **4:25** 1 Rois 17.1,7 **4:26** 1 Rois 17.8–16 **4:27** 2 Rois 5.1–14

28 Ûna rà tère pwiri, wà tèpa âboro naa na i wâra pitapitiri, â rà po dau putàmù naa goo Iésu. 29 Â rà nye cimadò kaa, â rà datié too, naanidò gòro i jaa, na tâa wê i village kàrà^S. Â rà pwa na rà tüê tàbàtù niboo. 30 Êco na é nye pâ nabibiu kàrà, â [câé caa ipacé naa goorà. Â] é pâra jiià.

*É pacâmuri tèpa âboro â é nama rà wâdé còwâ
Mataio 8.14–17; Maréko 1.21–39*

31 É tèepaa wà Iésu naa Capernaüm, village wâ Galilée. Â é tò naa na wâra pitapitiri, na jè tòotù pwicîri. Â é pacâmuri tèpa âboro. 32 Â rà pò goo é pai tûra kêe wà tàpé na rà gére tèreê. Ba pwa pàtàmara é popai kêe na é pacâmurirà goo.

É tü târa duée

33 [Na é gére tûra wà Iésu] â é tò naa na wâra pitapitiri é pwi âboro na pwa duée gooé. Â é wiikau burà ina pâ: 34 «É! Iésu géé Nazareth, nye ticé cèna gà pwa jaabà! Gà me na tubaèpà tâbà? Go tàgére còoinagà, ba wâgà pwi âboro, na é pitòrigarigà wà Pwiduée, â é panuâgà me!»

35 Â é nye kânari kaa i pé duée, wà Iésu, ma ina tée pâ: «Gà târi pwâgà, â gà còobé géé goo pwi âboro bèeni!»

Â i pwi duée, âna é tûboo i pwi âboro, na ara diri tàpé na rà tâa wê. Â é còobé géé gooé, â câé caa tubaèpà tée.

36 Â nye po dàpàgà târa diri é pâ âboro, â rà pitawèerirà jècaa, ma ina pâ: «Gà còo, wà pwi âboro bèeni, âna pwa pàtàmara é pwina é ina. Â é pitûâ târa mwara pâ duée, â rà pitère dèe, â rà còobé!»

37 Â nye pâra kaa é jèkutâ goo Iésu, pitiri é napô bèepwiri.

É nama tiâu maagé kà tèpa âboro

38 É còobé géé na wâra pitapitiri wà Iésu, â é pâra naa jaa Simona Pétèru. Â rà ina tée wà tàpé na rà gére tâa wê, pâ, wà tô nyaa kà wâdà Simona, âna é dau maagé, ba é pitòoka, â rà ilari jiié pâ, na é pitu tée. 39 Â é medarié wà Iésu, â é cùué boo. Â é pacoò é maagé kêe. Â nye tiâu jiié kaa é pitòoka! Â é cimadò â é naa èrà.

40 Na capàto na bàrane*, âna rà popa medari Iésu diri tèpa maagé. Â é tòpò iê naa gòrà diri, â nye tiâu kaa é pâ na jèpapara maagé kàrà. 41 Â rà còobé mwara pâ duée géé goo tàpé na wâru. Â rà tomara too i pâ duée, ma ina pâ: «Wâgà Pwina naí Pwiduée.» Êco na é papwicîri jiià ba gòo na rà tûra. Ba rà jèe tâmgòori pâ wàé, âna é pwi *Mesia, [wà *pwi a pa-udò na é cùru me wà Pwiduée].

É inapàpàri Picémara Wâdé

42 Na dàuru kêe, â é còobé géé na village wà Iésu, â é pâra naa na jè ére na ticia wê. Êco na rà pâra nau mudèe wà tèpa âboro, ba na rà ilari jiié pâ, na é bwaa tàpo tâa jaarà.

^S 4:29 Naanidò gòro i jaa... Village na bari naa gòrojaa, goro jènere pé atù na dau catòpàgà. 4:32

Mataio 7.28–29 * 4:40 Na bàrane—Grec: Géé na càuru é pai duu kàrà é tòotù. Jèe nabwé tòotù pwicîri kàrà na capàto na bàrane. 4:41 Mataio 8.29; Maréko 3.11–12

⁴³ Êco na é tòpi tàra pà: «Bwa. Ba wâdé na go inapàpari ê *Picémara Wâdé goro é Mwachiri kà Pwiduée, naa na pàra village. Ba wàépwiri majoroé ma go boome.»

⁴⁴ Â é pâpitiri wâ *Judée†, â é picémara é Picémara Wâdé, naa na pà wâra pitapitiri.

5

É todà tèpa tapoo câmu kêe

Mataio 4.18–22; Maréko 1.16–20

¹ Na jè tòotù, âna é tâa niboo bàrawià Galilée* wà Iésu. Â é picémara é popai kà Pwiduée. Â wâru pà âboro na rà cibèepié, ba na rà tèreê. ² Â é côo é du wànga, na ru gére tâa niboo najawé mwünyabweri bàrawià. Ba rà gére boo géé gò i tèpa puwa puà, â rà gére nuwa i puà kàra.

³ Â é too naa gò i jè wànga, wànga kà Simona Pétèru. Â é ina tà Simona [ma wà tèpa bée] pà: «Guwà tàpo cètùu boopaé i wànga.»

Â é tâaboo, â é tapoo pacâmuri mwara tèpa âboro.

⁴ Ūna é gére tūra diri, â é ina tà Simona [ma wà tèpa bée] pà: «Guwà toome, ba na jè tàpo dau boo naa na numwiri. Â guwà mwa bàra panuâ i pà puà kàwà.»

⁵ Â é tòpi tée wà Simona pà: «Ico pwi a pwa pupûra, gà côo: Bà jèe nye waké kaa, diri na pé ne bèeni, â nye ticè cèna bà taa. Êco na, géé goro pai ina'gà tâbà, â go o pwa.»

⁶ Â [rà too naa gòro i wànga, â rà tàpo boopaé] â rà panuâ i pà puà. Â nye dau wâru kâa é pà ârawéa na rà coo na. Â pwa na tidàpa i pà puà. ⁷ Â rà piara dà tèpa béera na rà tâa gòro i jè wànga, ba na rà pitu tàra. Â pwa na wâbé i du wànga goro ârawéa, â ru pwa na ru mwü.

⁸⁻¹⁰ Â po dau wâgo tà wà Simona ma wà diri tèpa bée—wà Jacques ma wà Ioane, tupédu naî wà Zébédée, ma wà pàra tàpé. Â é tùu jùrué ma cigòboo na ara Iésu wà Simona, â é ina tée pà: «Pwi Ukai, gà cibwaa coo jaa! [Ba gà pwi âboro pwicîri] â wâgo, âna go pwi âboro na go èpà!»

Â é tòpi tée wà Iésu pà: «Gà cibwaa nama wâgotâgà. Ba tapoo nabani, âna gà o pwi a pwapuàri âboro.»

¹¹ Â rà [wâjué còwâ naa bàrawià, â] rà dàti too naa gòromwari i du wànga. Â géé na càué, â rà naaco diri, â rà pàra wiâ Iésu.

É nama tiâu maagé kà du 2 âboro

Mataio 8.1–4, 9.1–8; Maréko 1.40–2.12

Pwi a pwa maga

¹² Ūna é tâa na jè village wà Iésu, â é tèepaa me wà pwi jè a pwa maga†. Ūna é côo Iésu, â é tùu jùrué ma cigòboo na araé, â é ilari jiié pà: «Wiâna nye nümagà, â gà o nama tiâu maagé kôo.»

¹³ Â é tùu pà îê, â é tu naa gooé, â é ina tée pà: «Nümo! Wâdé na tiâu ê maagé'gà!»

Â nye po tiâu jiié kaa é maagé kêe, â é jèe wâdé.

4:44 Mataio 4.23 † **4:44** Judée—Pàra Tii Pwicîri naa na grec, âna rà ina pà: Galilée. **5:1** Mataio 13.1–2; Maréko 3.9–10 * **5:1** Galilée—Grec: Génésareth. Côo mwara Nawia Galilée naa na Neeremuru (Vocabulaire). **5:5** Ioane 21.3–8 **5:11** Mataio 19.27 † **5:12** Maga—Lèpre. Wà tèpa Juif, âna rà miiri tèpa pwa maga.

14 Â é ina tée wà Iésu pà: «Gà cibwaa pwa jèkutàri. Â gà pàra nau ipaarigà tà pwi a pwa árapwaaílò, â gà naa [tà Pwíduée] i pwi *árapwaaílò na ia é ina wà *Moosé naa na i *Naèà kée. Ba naa wàrapwiri, â rà o còo diri wà tèpa áboro pà gà jèè wâdé.»

15 Êco na dau ipàra pà é jèkutà goo Iésu. Â mu dau wàru tàpé na rà mu me mariè, nau téeè, ma ilari jiié pà, na é nama tiàù é pà maagé kàra. 16 Â é mu pàra acari, naa na pà ére aupiticia, ba na é pwapwicíri.

Pwi a pitàbwamwa

17 Na jè tòotù, âna é pacàmuri pà áboro wà Iésu. Â wà pàra tèpa *Farasaio ma *dotée goro é Naèà, âna rà gére téeè. Ba rà medarié, géé na pà village géé Galilée ma *Judée, ma géé *Iéruusaléma. Â é pàtama Pwi Ukai Pwíduée, âna é tâa gò Iésu, ba na é nama tiàù maagé kà tèpa áboro.

18 Â rà téeppaa me é pàra áboro, na rà pitùri me goro aupuu é pwi áboro na é pitàbwamwa. Ba nùmarà na rà popaé too naa na i wà, ma tòpòé na ara Iésu. 19 Êco na ticé pai pwa wèe, majoroé é pai wàru wàra é áboro. Â rà tàmee too naa gòrowâ†, â rà dàgòtù é jè ére gòrowâ. Â rà panuâé boo gòro é aupuu kée, na ara Iésu, ma wà tèpa áboro na rà cibèepié.

20 Â é pò goo é cèikí kà tèpa áboro bèepwiri, wà Iésu, â é ina tà pwi a pitàbwamwa pà: «Pwiini, jèe pwanauri é pà èpà'gà.»

21 Wà tèpa Farasaio ma tèpa dotée goro é Naèà, âna rà pi-ina tàra pà: «Kaa! Wàilàapà pwi áboro bèeni, na é [nama ipaiwàilu ma wà Pwíduée ma] pinabaèpà§ é nee! Wàilàapà na tàmogòori ma é pwanauri é pà èpà? Na nye wàco Pwíduée!»

22 Êco na é nye tàmogòori wà Iésu é pwina rà niimiri, â é ina tàra pà: «Gorodà na wàrapwiri é pà pwàranùmawà? 23 Piticècoé na go ina tée pà: “Jèe pwanauri é pà èpà'gà” jii na go ina tée pà: “Gà cimadò, â gà pàra*!” 24 [Â wiàna pàri ma go nama é pàra, na arawà diri] â guwà mwa tàmogòori pà, pwa tàrù kà *Pwina naíri áboro, ma é pwanauri é pà èpà naani gòropuu.»

Â é ina tà pwi a pitàbwamwa pà: «Go ina tãgà ni pà: Gà cimadò, â gà popa é aupuu'gà, â gà pàra naa jaagà.»

25 Â é nye cimadò kaa, naa nabibiu kàra i pà áboro. Â é popa é aupuu kée, â é pàra naa pwàrawá kée, â é pwamaina Pwíduée.

26 Â rà dau pò goo wà diri tàpé na rà còo pwiri. Â nye po dàpàgà tàra, â rà nye pi-ina cùuru pà: «É! Nye dau ité kaa é pà pwina jè còo nabà!»

Â rà pwamaina Pwíduée.

É todà Lévi (Mataio) wà Iésu Mataio 9.9–13; Maréko 2.13–17

27 Géé na càùé, ùna é pàra wii naigé wà Iésu, â é còo wà Lévi, pwi a *tò mwani wàripù, na é tâa na wàra wakè kée. Â é ina tée wà Iésu pà: «Gà me wiâô!»

28 Â é pò ma cimadò wà Lévi, â é panuâ diri, â é pàra wiâé.

5:14 Lévitique 14.1–32 † 5:19 Gòrowâ—Pwa goro puu, â po bàracaari bwàti, â pàri ma jè pàra gò. Còo Mataio 24.17. 5:20 Ésaie 43.25; Luka 7.48 § 5:21 Pinabaèpà (é, pi-ina ba èpà)—Dire du mal de. * 5:23 Còo note goo Mataio 9.5. 5:24 Ioane 5.8

²⁹ Gée na càùé, â é pwa é pi-ija na maina wà Lévi, naa jaaé, ba na é pwamaina wà Iésu. [Â é todà Iésu ma wà tèpa *câmu kêe.] Â wâru pâ âboro na rà pi-ija naima ma wàilà—wà tèpa tò mwani, ma wà pàra tàpé mwara.

³⁰ Â rà tâa wê mwara wà pàra tèpa Farasaio. Â wà pàra tàpé gée goorà, âna rà tèpa dotée goro é Naèà. Â rà cau pikûuri tèpa câmu kêe, â rà ina tàra pâ: «Kaa! Gorodà na guwà picaaija ma pibéwà ma tàpé na èpà é wâro kàra, ma wà tèpa tò mwani?»

³¹ Â é ina tàra wà Iésu pâ: «Càra caa bu dotée wà tàpé na rà wâdé. Â nye wàco tàpé na rà maagé. ³² Câgo caa me, nau todà tàpé na rà niimiri pâ wâdé é wâro kàra. Bwa! Go me nau todà tàpé na rà tâmogòori pâ èpà é wâro kàra, ba na rà biirà, ma pitòotéri é wâro kàra.»

Popai goro ipwanya

Mataio 9.14–17; Maréko 2.18–22

³³ Rà tapoo patúra Iésu wà tèpa Farasaio, [goro é *ipwanya—pai panuâ ija na jè jì pàara, ba na jè pwapwicîri]. Â rà ina tée pâ: «Wà tèpa câmu kà *Ioane Pwi a piupwaa, âna rà tàgére ipwanya, ma pwapwicîri. Â ipaiwà naa goo tèpa câmu kâbà. Â wà tèpa câmu'gà, âna rà nye ija ma wâdo. [Gorodà na càra caa ipwanya?]

³⁴ Â é tòpi tàra pâ: «Gona rà o ipwanya, wà tàpé na jè todàra naa goro é piéa, na é bwaa tâa jaarà wà pwi a piéa? Bwa! Na pàara na é bwaa tâa jaarà, â rà pi-ija ma wâdo. ³⁵ Êco na o mwa me é tòotù na ée mwa pàra jiiirà wà pwi a piéa. Â géewê, na rà o mwa bàra ipwanya.»

³⁶ Â é ina tàra mwara é ucina bèeni wà Iésu, pâ: «Nye ticé jè âboro, cèna é dàdàpa é gòobàra é ârabwée na bwaa bwùu, ma é taiti naa goro é ârabwée na jèe dòroé. Ba o jèe dânoori i ârabwée na bwùu, â o càcaa ipaiwà i du noo kàra imwaano, naa goro i ârabwée na jèe dòroé.

³⁷ «Guwà còo é *wàra jawé na pwa goro parawéré macii†: Câjè caa popa é dipâa na bwaa âmué, ma jè upwâwii é wàra jawé na jèe dòroé. Ba o taad i wàra jawé, [ba pwacóé ma é tée]‡. Â o tubatiàu i dipâa bau i wàra jawé. ³⁸ Bwa! Wâdé na jè tòpò é dipâa na bwaa âmué, naa na é wàra jawé na bwaa bwùu. ³⁹ Êco na wà tàpé na rà mu wâdo é dipâa na jèe gòiri, âna tàutàra goro é dipâa na bwaa âmué. Ba rà ina pâ: “Dau wâdé nùmara é dipâa na jèe gòiri§.”»

6

Pwi apooro tòotù pwicîri

Mataio 12.1–14; Maréko 2.23–3.6

¹ Na jè *tòotù pwicîri, âna rà pàra wii é naigé na tapàgà na aupwanapò wà Iésu ma wà tèpa *câmu kêe. Â wii naigé, â rà tàpo pétâ pâ pwàra blé wà tèpa câmu. Â rà iitiri naa na ìrà, â rà uti é pudòé.

² Wà pàra tèpa *Farasaio, âna rà [còora, â rà] ina tàra pâ: «Tàpéebà, gona cina guwà pwa na wàrapwiri? Âna muru na papwicîri, na é tòotù pwicîri*!»

5:30 Luka 15.1–2 **5:34** Ioane 3.29 † **5:37** Wàra jawé... Còo é ânuuru i wàra jawé na Mataio naporomee 9. ‡ **5:37** Pwacóé ma é tée—Còo note goo Maréko 2.22. § **5:39** Munaa ucina goo wà tèpa pitùkà kà tèpa Juif na tàutàra goo é ârapupûra kà Iésu. **6:1** Deutéronome 23.26 **6:2** Ioane 5.10

* **6:2** Muru na papwicîri... Dau pwicîri tà tèpa Juif na rà wakè na tòotù pwicîri, â rà niimiri pâ iitiri pwiri blé naa na ìrà, âna 'wakè'.

³ Â é tòpi tàrà wà Iésu pâ: «Gona câguwà caa pûra naa na Tii Pwicîri ê pwina é pwa wà pwi ukai *Davita? Ba, na jè tòotù, â rà copwa, wàilà ma wà tèpa bée, â nye ticè cèna rà uti. ⁴ Â é tò naa na wâra pwapwicîri pwa goro imwaano†. Â é pa é poloa, na naa tà Pwiduée, â é ija. Â é pa, â é nama rà ija mwara wà tèpa bée. Êco na é poloa-bà, âna nye wàco wà tèpa pwa *ârapwaailò, na pwa tàrù kàra ma rà ija.»

⁵ Â é ina mwara wà Iésu pâ: «Wà *Pwina naîri âboro, âna é pwi apooro é tòotù pwicîri.»

É nama tiâu maagé na pwi tòotù-bà

⁶ Na jè tòotù pwicîri, â é tò naa na *wâra pitapitiri wà Iésu. Â é pacâmuri tèpa âboro. É tâa wê mwara wà pwi âboro na bà é iê.

⁷ Â wà tèpa *dotée goro é Naèa ma wà tèpa Farasaio, âna rà côo bwàti wà Iésu, pâ, pwiri é pwa ma é wâdé còwâ wà pwi âboro bèepwiri, na tòotù pwicîri? Ba rà mudàra cè pai pwa wèe, ba na rà o mwa pitòtié.

⁸ É tâmogòori é auniimiri kàra, wà Iésu â é ina tà pwina bà i iê pâ: «Gà cimadó, â gà me naani, na ara diri pâ âboro.»

Â é cimadó wà pwiibà, [â é me naa jaa Iésu, na ara pâ âboro].

⁹ Â é ina wà Iésu tà tàpé na rà tâa wê pâ: «Wà nau? É *tàrù na tòotù pwicîri, na jè pwa pwina wâdé, é na jè pwa pwina èpà? Wâdé na jè pawâro pwi âboro, é, wâdé na jè panuâé ma é bà‡?»

¹⁰ Â é po niàrirà diri wà Iésu. Â é ina tà i pwi âboro pâ: «Gà patàrù é îgâ.»

Â é patàrù i iê, â é nye wâdé kaa.

¹¹ Â rà nye dau putâmu kaa wà tèpa Farasaio ma wà tèpa dotée goro é Naèa. Â rà pitùra goro cè pwina rà o pwa tà Iésu.

É pitòrigari tèpa 12 apostolo kèe

Mataio 10.1–4; Maréko 3.13–19

¹² Na jè tòotù, âna é too wà Iésu, naa gòrojaa. Â é pwapwicîri tà Pwiduée, tiagoro pwa. ¹³ Ūna pwa, â é todà diri tàpé na rà mu pâra wiâé. Â é mwa pitòrigari gée jaarà tèpa 12 âboro, na é nama neerà pâ *apostolo. ¹⁴ Wàilà-ni:

Simona—é pitunee tée wà Iésu pâ Pétéru;

André, wà pwi jié;

Jacques;

Ioane;

Filipo;

Barthélemy;

¹⁵ Mataio;

Toma;

Jacques, pwina naî Alphée;

Simona, pwi Zéloté§;

¹⁶ Jude, pwina naî pwi jè âboro na nee Jacques*;

6:3 1 Samuel 21.1–6 **6:4** Lévitique 24.5–9 † **6:4** Wâra pwapwicîri pwa goro imwaano—Grec: Wà kà Pwiduée. Côo Neeremuru (Vocabulaire). ‡ **6:9** Panuâé ma é bà—Grec: Tanoorié. § **6:15** Zéloté—Pwi âji âboro Judée na nùmee na é paégò tèpa Roma gée napô kèe. * **6:16** Jude... Nee mwara Thaddée. (Côo Mataio 10.3; Maréko 3.16–19.)

Judas Iscariote, wà pwina ée mwa icuri† Iésu.

*Wâru âboro na rà medari Iésu
Mataio 4.23–25*

17 Rà wâjué boo còwâ gée gòrojaa, wà Iésu ma tèpa 12 apostolo kêe. Â rà coo na ére na tàbwàti. Â dau wâru pâ âboro na rà medarirà—wà tàpé na rà mu pâra wiâ Iésu, ma pâra tèpa âboro gée Iérusaléma ma gée na diri napô *Judée; ma gée na ére bàrawiâ wâgoro jènere du ville Tyr ma Sidon. 18 Ba rà cau me, ba na rà tère Iésu, â ba na é pwa ma tiâu maagé kàra. Â é tú târa mwara pâ duée na wâru. 19 Â wâru tàpé na pwa na rà tu naa gooé. Ba pwa é pàtâmee na tâa gooé, â nye cau tiâu maagé kàra.

*Ipupûra kà Iésu
Mataio 5.1–12,43–48, 7.1–29*

Cidòri nyuâa

20 É tabiié wà Iésu dà tèpa câmu kêe. Â é ina tàra pâ:

«Cidòri nyuâawà, wâguwà na ticé kàwà, ba o mwa kàwà é *Mwaciri kà Pwiduée!

21 Cidòri nyuâawà, wâguwà na guwà copwa ni, ba guwà o mwa pwàro! Cidòri nyuâawà, wâguwà na guwà i ni, ba guwà o mwa ipwàdée.

22 Cidòri nyuâawà wiàna rà pièpàriwà, ma tàutàra goowà, ma piècaariwà, ma tobpawàwà, gée goo [na guwà tèpa âboro kòo, wâgo] Pwina naîri âboro.

23 Ba wà tèpa jooororà, âna rà nye wàrapwiri tà tèpa *péroféta. Â go ina tàwà pâ: Guwà ipwàdée ma piégòtùru, ba o maina pumara waké‡ kàwà naanidò *napwéretòtù!»

O pwa aré ma tòina kà pâra tàpé

24 «[Wàéni popai kòo naa goowà] wâguwà na pwa kàwà:

O pwa aré ma tòina kàwà. Ba jèe nye êkaa é ipwàdée kàwà é neemuruwà ni, â o jèe nye êkaa é jara ipwàdée kàwà.

25 O pwa aré ma tòina kàwà, wâguwà na guwà pwàro. Ba guwà o mwa copwa.

O pwa aré ma tòina kàwà, wâguwà na guwà ipwàdée ni. Ba guwà o mwa i ma pijinûnû.

26 O pwa aré ma tòina kàwà, wâguwà na rà pi-inawà ba wâdé wà tèpa âboro. Ba [o dau maina é wàrimuru kàwà jii] wà tèpa péroféta a pwà, na ia rà nye dau pi-inarà ba maina wà tèpa âboro.»

Gà meaari tèpa èpàrigà!

27 «Guwà tàpo tâmaariò, [wiàna nùmawà] na guwà tère: Gà meaari tàpé na rà èpàrigà, â gà pwa na wâdé tà tàpé na rà miirigà. 28 Â gà *pwényunyuaari tàpé na rà pinajajaigà. Â gà pwapwiciri ba kà tàpé na rà pi-inabaèpàgà. 29 Â wiàna é tamagéri jè upwaégà wà pwi jè âboro, â gà panuâ tée mwara jèpwi. Â wiàna é popa cimüici'gà, â gà naa tée mwara é palito'gà. 30 Wiàna é ilari jiigà cè jè muru, wà pwi jè âboro, â gà naa tée. Â wiàna é popa é jè neemurugà, â gà cibwaa ilari pâ, na é pitòowâri. 31 Üu, go ina tàwà pâ: Gà pwa tà pâra tàpé é pâ

† 6:16 Icuri—Trahir. Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Ipwa tuâ tée. 6:21 Psaume 126.5–6; Ésaïe 61.3; Auinapàri 7.16–17 6:22 Ioane 15.19, 16.2; 1 Pétèru 4.14 ‡ 6:23 Pumara waké—Récompense. Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Câmâé. 6:31 Mataio 7.12

muru na nūmagà na rà pwa tâgà.»

³² Ba wiàna gà wâdéari co tàpé na rà wâdéarigà, â cina gà tapacîri cè câmagà [jii Pwiduée]? Ba wà tèpa âboro èpà, âna rà nye pwa mwara é pwiibà. ³³ Â wiàna gà pwa na wâdé tà tèpa bèégà, â cina guwà tapacîri cè câmagà? Ba wà tèpa âboro èpà, âna rà nye pwa mwara é pwiibà! ³⁴ Â wiàna gà naa mwani co tà tàpé, na rà o mwa pitôowâri, â cina gà tapacîri cè câmagà? Ba wà tèpa âboro èpà, âna rà nye pwa mwara é pwiibà!

³⁵ «Guwà tère! Gà meari tàpé na rà èpàrigà, â gà pwa na wâdé tàra, â gà naa tà tèpa âboro, naa goro piticèmuru naa gooŝ. Ba wiàna gà wàrapwiri, â o dau maina é câmagà na ée mwa naa tâgà wà Pwiduée, na é wà napwéretòotù. Ba [gà paari goro é càragà bèepwiri pâ] gà pwi âji naîê. Ba wàé, âna é meari tàpé na càra caa pwaolé tée, ma tàpé na rà pwa na èpà. ³⁶ Êkaa na wâdé na gà pimeari, pwacèwii pwi Caa'gà na é pwi a pimeari.»

Gà cibwaa pitèi pàra tàpé!

³⁷ «Gà cibwaa pitèi [ma pitòti] pàra tàpé, â o câé caa pitèigà wà Pwiduée. Â gà pwanaurirà, â wàé, âna ée mwa pwanaurigà. ³⁸ Â gà naa, [naa goro piticèmuru naa goo] ba gà o tòpi. Ba o nye piàjagò tâgà còwà. Â guwà o mwa tòpi pâ muru na piédò ma piwéna. Ba o naa tâgà, pwacèwii é pai naa kâgà tà pàra tàpé*.»

³⁹ É ina tàra é ucina bèeni wà Iésu, pâ: «Gona wà pwi a bwi, âna pâri ma é popa pwi jè a bwi? Bwa! Ba ru o cau tûu naa na pwêe! ⁴⁰ Â go ina tàwà pâ: Wà pwi a câmu, âna câé caa piwéna jii pwi a pacâmurié. Êco na, wiàna é dau câmu bwàti, â ée pâ nau pwacèwii pwi a pacâmurié.

⁴¹⁻⁴² «Gà dau còo bwàti é mapùpùru na wàna âraporomee pwi aèjii'gà. Â gà nià jai é diopwaa kâra pàara upwâra na âraporomeegà! Â gà wànau pai ina tà pwi aèjii'gà pâ: “Nama go jèe patâjii i mapùpùru bèepwiri na âraporomegà”?

«Gà pwi a-ipwacôwârimuru! Gà mara patâjii béaa é diopwaa kâra pàara upwâra bèepwiri na âraporomeegà! Â géewé, mwa bàra pwéelaa tâgà cè pai patâjii wàra é mapùpùru na âraporomee pwi aèjii'gà!»

Ê upwâra bau é pwêe

⁴³ «Ê upwâra na wâdé, âna [é nye tòpò pwêe na wâdé tàra uti, â] pwacoé ma é tòpò pwêe na èpà. Â é upwâra na èpà, âna [é nye tòpò pwêe na èpà, â] pwacoé ma é tòpò pwêe na wâdé. ⁴⁴ Ba jè còoina i upwâra géé goro é pwêe. Ba câjè caa pétâ pwâra î géé goro cè upwâra aru! Â câjè caa pétâ pwâra dipâa géé goro é upwâra na pwa daaé! ⁴⁵ Ê pâ muru na wâdé, âna me géé goo pwi âboro na é wâdé, ba wâdé pwâranūmee. Â é pâ muru na èpà, âna me géé goo wà pwi âboro na é èpà, ba èpà pwâranūmee. Ba jè tûra, géé goo é pwina é tâa na pwâranūmajè.»

Ucina goo du wâ

Ŝ 6:35 Naa...naa goro piticèmuru naa goo—Rà ina mwara wà tèpa ijiaa pâ: Naa imudi. 6:37 Mataia 6.14 6:38 Maréko 4.24 * 6:38 Naa na grec, âna ucina goo é mai (maïs) na jè wâri géé na aupwa jèna. Pwacèwii é mai na wicèpwiri piticèmuru naa goo, naa na pé cio, â géé na càùé, âna jèe ngarù é cio, ba naa pwaaié bwàti, tiagoro na jèe ni pwêe i cio. 6:39 Mataia 15.14 6:40 Mataia 10.24–25 6:41–42 Mataia 7.3 6:41–42 Mataia 7.4–5 6:43 Mataia 12.33–35

⁴⁶ «Gorodà na guwà po ciburà ina tòo pà: “Pwi Ukai, Pwi Ukai!” â câguwà caa pitêre dòo? ⁴⁷ [Guwà tère cai é ucina bèeni]:

«Wà pwi âboro na é tère diri pà popai kòo, â é pitêre dâra, ⁴⁸ âna é pwacèwii pwi âboro na é bari é wà kêe. Â é ìri boo tiagòro atù, ba na é tòpò naawê é pàra wâ. Ûna ca é jèpé, â é ti goro i wâ, â câé caa taura, ba bari naa gòro atù. ⁴⁹ Â wà pwina é tère popai kòo, â câé caa pitêre dâra, âna é pwacèwii pwi âboro, na é pacima é wà kêe, âna ticè pàaé. Â ca i jèpé, â é ti goro i wâ, â é nye tûu kaa i wâ, â nye tanoori diri kaa.»

7

Pai cèikí kà pwi coda roma

Mataio 8.5–13

¹ Ûna é gère ina diri pwiri tà tèpa âboro wà Iésu, â é wâjué me còwâ naa Capernaüm. ²⁻³ Â wà pwi jè caa kâra coda roma, na é tâa wê, âna é tère jèkutâ goo Iésu. Â é panuâ pàdari Iésu pàra tèpa âboro imaina kà tèpa *Juif, ba na rà ìlari jiié pà, na é pwa ma tiâu maagé kà pwi ênawéna kêe. Ba é po dau maagé wà pwiibà, â é pwa na é bà. Â dau wânüma wà pwi caa kâra coda gooé.

⁴ Â rà pàdari Iésu wà tàpèebà, â rà tacoo gooé pà, na é pitu tà i pwi caa kâra coda. Â rà ina tée pà: «Gà còo, co pwi ukai, wà pwiibà, âna é pwi âboro na é dau wâdé. Â wâdé ma gà pitu tée. ⁵ Ba é meaari é Ba kâjè [wàijè tèpa Juif] tiagoro na é bari é *wâra pitapitiri kâjè.»

⁶ Â é pàra wiàrà wà Iésu. Â ùna rà tèepaa mwünyabweri é pwârawâ kà i pwi caa kâra coda, â wà pwiibà, âna é panuâ pàdari Iésu pàra tèpa bée, ba na rà pame tée é popai bèeni: «Ìco pwi ukai, càcaa pàri naa good ma gà tèepaa naa pwârawâ kòo. ⁷ Â càcaa pàri naa good mwara na go pàdarigà. Wâdé na gà nye po tûra co, â o tiâu maagé kà pwi ênawéna kòo. ⁸ Ba wâgo, âna go pitêre dâra pwi a pitûâ kòo, â go pitûâ kà tèpa coda. Â, na go ina tà pwi jèpwi pà: “Gà pàra!” â é pàra. Â, na go ina tà pwi jèpwi pà: “Gà me!” â é me. Â, na go ina tà tèpa ênawéna kòo pà: “Guwà pwa ni!” â rà nye pwa.»

⁹ Â wà Iésu, âna é [dau pò ma] picàdiri i pwi caa kâra coda. Â é tabèrèè, â é patûra tèpa âboro na wâru, na rà gère pàra wiâé. Â é ina tàra pà: «Guwà tère bwàti: Câgo caa pâmari cè pwi âboro cèna maina cèikí kêe, pwacèwii pwini, tia na [mwara é âji Ba kà Pwiduée] *Isaraéla.»

¹⁰ Ûna rà wâjué còwâ naa jaa i pwi coda wà tèpa bée, â rà pâmari i pwi ênawéna kêe, âna é jèe nye wâdé còwâ.

É nama é wâro còwâ pwi âboro

¹¹ Géé na càùé, â é pàra wà Iésu naa na village na ina goo wê pà Nàin. Â rà pàra wiâé wà tèpa *câmu kêe, ma pàra tèpa âboro na wâru. ¹² Ûna rà gère tèepaa pà naa na goropwârawâ naa na i village, â rà pâmari tèpa âboro, na rà po cia pà pwi jè a bà naa na auipwani. Nye wâé co tà nyaa kêe, â wâru âboro na pàra wiâ wà tòobà.

¹³ Ûna é còoé wà Pwi Ukai, â po dau maina é pai meaarié kêe, â é ina tée pà: «Tòoni, gà cibwaa i.» ¹⁴ Â é gée paé, â é tu naa goo i bòkòci*. Â wà i tèpa kâa wèe, âna rà coo. Â é ina tà i pwi a bà pà: «Pwiibà, gà tàci. Ba go ina tâgà.»

15 Â é nye cimadò nau tâa kaa†, â é tùra! Â é naaê boo wà Iésu, ma naaê tà nyaa kêe.

16 Â dau wâgo tà diri tàpé na rà tâa wê, â rà picâdiri Pwiduée. Â rà pi-ina târa pâ: «É boome na wakè jaajè wà Pwiduée! Ba é cùru me marijè wà pwi jè *péroféta kêe na dau imaina.»

17 Â rà pijèkutâri é pwina é pwa wà Iésu, naa na diri é pâ ére wà *Judée ma wâbèpi.

É pwi Mesia na rà tapacîe

Mataio 11.1–6

18 Wà tèpa câmu kà *Ioane [Pwi a piupwaa] âna rà piwiâ tée diri é pâ pwina é pwa wà Iésu. Â é todà tupédu ârailu wà Ioane, 19 â é panuâru pâdari Pwi Ukai, ba na ru tawèerie pâ: «Pwiri nye wâgà kaa pwi *Mesia, [*pwi a pa-udò] na ée mwa tèepaa? É, na bà bwaa nye tapacîri cè pwi jèpwi?»

20-21 Â ru pâra, â na pwi pâara na ru pâdari Iésu na, â ru côo pâ é pwa ma tiâu maagé kà tèpa âboro na wâru. Â é tü târa pâ duée, â é pwa ma rà niâ còwâ, wà pâra tàpé na rà bwi. Â ru ina tée pâ: «É panuâbu medarigà wà Ioane, ba na bu tawèerigà pâ: Pwiri nye wâgà kaa pwi Mesia? É, na bà bwaa nye tapacîri cè pwi jèpwi?»

22 Â é tòpi târu pâ: «Gàu wâjué còwâ nau piwiâ tà Ioane é pwina gàu côo, ma é pwina gàu tère. Ba wà tèpa bwi, âna rà jèe niâ; wà tàpé na rà bee, âna rà jèe pâra bwâti; wà tàpé na rà pwa maga, âna rà jèe wâdé; wà tèpa kee, âna rà jèe tèrejè; â wà tèpa bà, âna rà jèe wâro còwâ; â wà tàpé na ticè kâra, âna rà jèe tòpi é *Picémara Wâdé. 23 Cidòri nyuâa pwina é côoinaò, ma cèikì naa good†!»

É ina Ioane wà Iésu

Mataio 11.7–19

24 Ûna ru jèe wâjué còwâ wà tupédu a câmu kà Ioane, â é ina wà Iésu târa pâ âboro na rà gère tâa wê, pâ: «Na ia guwà pâra naa namaré [nau tère Ioane] â dà cèna guwà pâra nau ucâri? [Pwi âboro na ipwaae kêe na é pwacèwii] é bàra watù na pòbagù pwéretòotù? 25 Bwa! Â gona dà na guwà pâra nau côo? Pwi jè âboro na é coona pâ ârabwée na po wâdé? Bwa! Wà tèpa âboro na wârapwiri, âna rà tâa na é wâra ukai, â dau wâru neemururà! 26 Nye dà cèna guwà pâra nau côo? Pwi jè péroféta? Ûu kaa, â go ina tàwà pâ: Wà pwiibâ, âna é pwi péroféta maina! 27 Ba nye wà kaa Ioane, na é inaê wà Pwiduée, naa na *Tii Pwicîri, pâ:

Go mwa panuâ paé

pwi a pa papai kòo.

Ée mwa pâbéaa'gà

ma pwabwâti naigé'gà.

Malachie 3.1

28 «Guwà tère bwàti: Nye ticè pwi jè âboro gòropuu, cèna é piwéna jii Ioane Pwi a piupwaa. Êco na go ina tàwà pà: Wà pwina ée dau kiriwi naa na *Mwaciri kà Pwiduée, âna o [tâa tée é pwina] mwa piwéna jii wà Ioane.»

29 Wà tèpa âboro na rà tère pwiri, ma tèpa *tò mwani wàripû[§], âna rà jèe cau còo pà, é wâdé ma *târù wà Pwiduée. À rà pâra dari Ioane, ba na é *upwaa^{*}.

30 Êco na, napwa naa goo wà tèpa *Farasaio ma wà tèpa *dotée goro é Naèà, âna càra caa pitère dâra é cábawâdé kà Pwiduée, ba tàutàra na rà pâra dari wà Ioane ma é upwaa^{rà}.

Rà picocooribu ma Ioane

31 É ina mwara wà Iésu pà: «Go ipwacèwii naa goro dà é pà âboro nabà? 32 Rà pwacèwii pà nari èpo na rà gére ipuburirà naa na aupitapitiri, â [tàutàra dâra kòcò ma wà tèpa béerà na rà pitakàna] ma ina tàra pà:

“Bà tòjò† tàwà,
â tàutàwà dâra câbu.
Bà nyabiri tàwà
nyabi târa ipwàni,
â tàutàwà dâra i!”

33 «Ba é tèepaa me wà Ioane Pwi a piupwaa, â câé caa ija poloa, â câé caa wâdo dipâa, â guwà ina pà: “Pwa duée gooé!”

34 «Ûna é jèe tèepaa me, wà *Pwina naîri âboro, â é ija ma wâdo [pwacèwii pâra tâpé]. Á guwà ina pà: “Wà pwini, âna é dau pwi a wâdo ma pwi a-ija! Á é pabée tèpa tò mwani, ma wà pâra tèpa âboro èpà.”

35 «Êco na [âjupâra é pwina jè mu ina pà]: “Ê tàmanga[‡], âna jè còo taaci naa na pwàra waké kée.”»

Tò ilàri na é wicèpwiri jawé ûrea naa gò Iésu

36 Na jè tòotù, âna é todà Iésu wà pwi jè Farasaio, ba na rà picaaija. Á rà tâaboo naa goro i taapà[§], â rà tapoo ija. 37 Á é tèepaa me wà tò jè ilàri gòronaigé*, ba é jèe tère pà é wée wà Iésu. Á é pame é wâra jawé atù na dau wâdé, na wâbé goro é jawé ûrea. 38 Á é tùu jùrué ma cigòboo na ara Iésu, â é i. Á é pà nùru i kée, âna rà tûuboo naa gò du à Iésu. Á é câtùra goro wàrapùrué, ma bwénùu é du âê, â é wicèpwiri i jawé ûrea naa gò du âê.

39 Wà i pwi apooro pwàrawâ, wà i pwi Farasaio, âna é còo pwiri, â dau èpà tée, â é niimiri pà, ‘Wiàna wà pwini, âna é pwi jè péroféta [na é cùrué me wà Pwiduée] â pwiri é tàmogòori pà wà tò ilàri bëeni, âna é tò ilàri gòronaigé. Êco na é nama é tu naa gooé wà tóoni.’

40 [Êco na é nye tàmogòori kaa é auniimiri kée] wà Iésu, â é ina tée pà: «Pwini Simona, gà tère, ba pwa pwina nùmoo na go ina tâgà.»

Á é tòpi tée wà pwini pà: «Îgà.»

7:29 Luka 3.12 § 7:29 Tò mwani wàripû—Pai ina wèe pà, tâpé na èpà é wâro kâra. Còo Neeremuru (Vocabulaire). * 7:29 Nee tii 29 ma 30, âna munaa popai kà Luka, wà pwi awii tii bëeni. Êco na, pwiri gòobàra popai kà Iésu. 7:30 Mataio 21.32 † 7:32 Tòjò—Grec: Upi kuruò. 7:34 Luka 15.2 ‡ 7:35 Ê tàmanga kà pwi âboro—é, Ê tàmanga kà Pwiduée. § 7:36 Tâaboo naa goro i taapà—Còo note goo Luka 14.15. 7:37 Mataio 26.7; Maréko 14.3; Ioane 12.3 * 7:37 Tò jè ilàri gòronaigé—Grec: Tò jè ilàri na èpà é wâro kée.

41 Â é ina tée wà Iésu [ê ucina bèeni]:

«É mwa tâa pwi jè âboro. Â ârailu tupédu âboro na ru pwa kéredi tée—pwi jèpwi, âna 500 000, â wà pwi jèpwi 50 000†.

42 «Éco na càcaa pâri ma ru wâri wà tupéeni. Â é ina târu pâ: “Jèe wâdé! Guwà naaco i kéredi kàu.” Â é cau pwanauriru goo diri i mwani bèepwiri.»

[É tubanabwé i ucina kée wà Iésu, â é tawèeri wà Simona, wà i pwi Farasaio, pâ]: «Wàilàapà géé goo tupéebà, na dau còoina é pai wâdé kà i pwi apooro i mwani‡? Gà niimiri pâ wàilàapà?»

43 Â é tòpi tée wà Simona pâ: «Munaa wà i pwi a maina kéredi kée.»

Â é ina tée wà Iésu pâ: «Gà âjupâra.»

44-46 Â é tabiié wà Iésu dà i tò ilàri, â é ina tà Simona pâ: «Pwiini, na go tôme naani pwàrawâ'gà, â câgà caa pwabwàti tóo, [wiâra é nyamanya kâjè]. Ba câgà caa naa tóo cè jawé, ba na go nuwa du âô. Â câgà caa naa tóo é l'huile târa é pûruô. Â gà còo i tò ilàri bèeni, âna câé caa nao goro [pwa é pwina wâdé. Ba é] nuwa è du âô goro é nûru i kée, â é câtùra goro wàrapûrué. Â é wicèpwiri é jawé ûrea na dau maina wâri wée, naa goro é du âô. 47 Ba dau maina é pimeeari kée, ba dau wâru é pâ èpà kée na jèe pwanauri. Â gà tère, wà pwi âboro na càcaa pwanauri tée pâ èpà kée na wâru, âna o càcaa maina é pimeeari kée.»

48 Â é ina tà i tò ilàri pâ: «Tòoni, jèe pwanauri é pâ èpà'gà.»

49 Â wà tàpé na rà gére picaatâa ma wàé goro taapà, âna rà pi-ina târa pâ: «Wàilàapà pwi âboro bèeni, na pâri ma é pwanauri é pâ èpà?»

50 Â é ina tà i tò ilàri wà Iésu pâ: «Cidòri nyuâagà co tòoni! Gà udò [ma tâa tâgà é *âji wâro] géé goo é cèik'gà! Â gà pâra, â ée mwa tâa jaagà é pinaanapô.»

8

É pacâmuri pa âboro na rà pâra wiâé

Mataio 12.46–13.23; Maréko 3.31–4.25

1-2 Géé na càué, â rà pâra wà Iésu ma wà tèpa 12 a *câmu kée, naa na pâ village. Â é picémara naawé è *Picémara Wâdé goo é *Mwaciri kà Pwiduée.

Pa ilàri na rà pâra wiâé

Pwa mwara pa ilàri na rà pâra wiârà—wà pa ilàri na ia é nama tiâu maagé kàra, ma tû târa pâ duée géé goorà:

Wà Maria géé Magdala na ia é tû târa pâ 7 duée géé gooé;

3 Wà Jeanne, tò wâdà Chuza, pwi caa kà tèpa ênawéna kà ukai *Héroda;

Wà Suzanne;

Wâru mwara pâra ilàri na rà mu naa mwani ma neemururà, ba na rà pitu tà Iésu ma tèpa câmu kée.

Ucina goo pwi a picâmi

4 Dau wâru é pâ âboro na rà medari Iésu, géé na pâ village. Â é ina târa é ucina bèeni:

5 «É mwa tâa wà pwi jè âboro. Â é mwa còobé, na jè tòotù, ba na é uri é arapwûru. [Â é uri, â é uri, â é uri...] Â napwa é pâra arapwûru, âna rà tûu naa

† 7:41 500 000...50 000—Grec: 500 deniers...50 deniers. Caapwi *denier*, âna wâri pwi caapwi âboro naa na caapwi tòotù. ‡ 7:42 Còoina é pai wâdé kà i pwi apooro... Grec: Meaari i pwi apooro i mwani.

7:50 Luka 8.48, 18.42 8:1-2 Mataio 27.55–56; Maréko 15.40–41; Luka 23.49

gòro nyi nari naigé [na aupwanapô] â rà còogai tèpa âboro. Â rà me pâ marü, â rà uti diri. ⁶ Â napwa è para pwi, âna rà tûu naa gòrotàrarà. Â rà pò ma cipu, èco na rà marü, ba ticé jawé wê. ⁷ Â napwa è para pwi, âna rà tûu naa nabibiu kâra pâ nari upwâra na pwa daara. Â, na rà cipu i pâ nari upwâra bèepwiri, â rà câtâmwara i arapwûru. ⁸ Â napwa è para pwi, âna rà tûu naa na napuu na wâdé. Â rà cipu, â rà imaina too, â rà tòpò pwâra na po dau wâru awé —tiagoro 100.»

[Â è tubanabwé è ucina bèepwiri wà Iésu] â é tomara too pâ: «Wà pwina pwa pwâranyûrué, âna wâdé na é tère!»

Tâpé na rà tère â càra caa pitère dâra

⁹ Wà tèpa câmu kêe, âna rà tawèeri Iésu goo è pai ina wâra è ucina bèepwiri.

¹⁰ Â è tòpi târa pâ: «Wà Pwiduée, âna é paari tàwà è âji pai pwa goo è Mwaciri kêe. Êco na, napwa naa goo diri è para âboro, âna rà o nye po tère co è pâ ucina {ba na: *Rà côo taaci, â càra caa côoïna; rà tère taaci, â càra caa tèreina* Ésaïe 6.9}.»

Êre i ucina goo pwi a picâmi

¹¹ É ina târa mwara wà Iésu, pâ: «Wâéni è pai ina wâra è ucina bèepwiri: Ê arapwûru, âna è Popai kâ Pwiduée.

¹² «[Â è para arapwûru, âna rà tûu naa gòro naigé.] Ê naigé, âna é ipwacèwii naa goo wà tèpa âboro, na rà tère è popai, èco na é tèepaa me còwâ wà *Caatana. Â è dàgòtù còwâ è popai, gée na è pwâranümarà. Ba péa rà tà cèikî naa goo, â rà udò [ma tâa târa è *âji wâro].

¹³ «[Â è para arapwûru, âna rà tûu naa gòrotàrarà.] Ê gòrotàrarà, âna wà tèpa âboro na rà tòpi è popai naa na ipwâdé, â rà tàpo cèikî na jè pâara. Êco na càcaa wàawâ naa goorà è popai na rà tère. Â ûna tèepaa me marirà è tacai, â rà nama panuâ cèikî.

¹⁴ «Â è para arapwûru, âna rà tûu naa na è pâ na nari upwâra na pwa daara. [Ê napuu bèepwiri] âna wà tèpa âboro na rà tère è popai, èco na, ûna rà pâra, â rà tapoo pidumapié goro è pâ namuru na tèepaa naa na gòropuu bèeni. Â rà itâa burà è pâ neemuru gòropuu, bau è pâ muru na rà wâdéari. Â cãmbara è popai naa goorà, â o càra caa tòpò cè pwée na târa.

¹⁵ «Êco na, napwa naa goo para arapwûru, âna rà tûu naa na è napuu na wâdé. [Â è pwi napuu bèepwiri] âna wà tèpa âboro na rà *tàrù ma âjupâra, ma wâdé è pwâranümarà. Â ûna rà tère è popai, â rà tòpi, â rà pitère dâra. Â rà pidâpwicâarirà, â pwa pwâra è popai naa goorà.»

Ucina goro wâra ânye

¹⁶ [É ina târa mwara wà Iésu pâ]: «Câjè caa nuri è wâra ânye*, ma jè cajipi goro è jè cio, é wâpâ wiâna jè tòpò na aranara aupuu! Bwa! Jè nye tòpò dòiti, ba na rà o côo bwâti wà tâpé na rà tò naawê. ¹⁷ Êdiri pâ muru na jèe naapwâniri, âna o mwa paari naa na pwéelaa. [Â o pâri ma jè côo bwâti.]

¹⁸ Guwâ pwacòoco bwâti è popai na guwâ tère, [târa ma pimaina too è pwina

guwà tâmogòori! Ba wà pwina jèe pwa tée, âna o jèu âjagò tée còwâ. Â wà pwina kîri é pwina tà tée, âna o dàgòtù jiié còwâ é ji dàramuru na tà tée.»

Âji tâa kà Iésu

¹⁹ Gée na càué, â rà tèepaa me wà nyaa kà Iésu, ma wà tèpa jiié, ba na rà còoê. Êco na càcaa pâri ma rà medarié, gée goro é pai wâru wàra pâ âboro na rà tâbèepié.

²⁰ Â é ina tà Iésu wà pwi jè âboro, pâ: «Gà còo, rà wâboo gòroigé wà nyaa'gà ma wà tèpa aèjii'gà. Â rà mudàgà.»

²¹ Â é tòpi tàra pâ: «Guwà tère, wà tàpé na rà tère é popai kà Pwiduée, â rà wârori, âna wàilà kaa pwiri tô nyaa kôo, ma wà tèpa aèjii kôo.»

É pacoo pòu Iésu

Mataio 8.23–27; Maréko 4.35–41

²² Na jè tootù, â rà tò naa gòro é jè wànga wà Iésu ma wà tèpa câmu kêe. Â é ina tàra pâ: «Jè gée naanigée, na ére gée còwâ kâra nawia.» Â rà còpòo.

²³ Â, na rà pâra, â é puu wà Iésu. Â é tapoo uu ba maina i pwéretòtù naa nawia. Â jèe pimaina too wià, â jèe pwii naa na i wànga.

²⁴ Â rà pataci Iésu, â rà ina tée pâ: «Pwi a pwa pupûra, jè o jèe mwü!»

Â é pwa i pwéretòtù bau i nawia. Â é nye coo kaa i pòu, â é nye po tânana kaa i napô. ²⁵ Â é ina tàra pâ: «Gona câguwà caa cèikî?»

Êco na dau wâgotàra. Â rà pò gooé, â rà pi-ina tàra pâ: «É! Gona wàilàapà pwí âboro bèeni, na é pitûa kâra é pwéretòtù ma é nawia, â ru pitère dèe?»

É tû tàra pâ duée gée goo 'Wâraduée'

Mataio 8.28–34; Maréko 5.1–20

²⁶ Rà tèepaa wà Iésu ma wà tèpa câmu kêe, naa Gadara[†], wâna ére gée còwâ kâra napô Galilé. ^{27–29} Na napô bèepwiri, âna pwa pwi jè âboro na pwa pâ duée gooé. Jèe gòiri na é pitâa nacârû, â é cicâpé. Â wâru pâ pâara, na rà ipa-imwûrué é pâ duée, ma é pwa-imudirimuru. Â wà tèpa âboro wê, âna rà pwa ma pii é du îê ma du âê ma tòoé goro itùpaò. Êco na é nye taaci pòpàgà kêe. Â rà cètùué pâ naa namaré i pâ duée.

Ûna é boo gée gò i wànga wà Iésu [naa napô kà pwi âboro-bà] â wà pwiibà, âna é nye tèepaa me caraé kaa. Â wà Iésu, âna pwa na é tû tàra pâ duée gée gooé.

Êco na é tûu jûrué ma cigòboo na araé wà pwiibà, â é tomara too pâ: «Iésu, *Pwina naí Pwiduée nidó *napwéretòtù! Dà na nûmagà dàra pwa tóo? Go ilari jiigà pâ, gà cibwaa pwa tóo cè pwina èpà.»

³⁰ Â é tawèerié wà Iésu pâ: «Gona dà neegà?»

Â é tòpi tée pâ: «Wâraduée[†]»

Ba rà dau wâru tèpa duée na wâgooé.

³¹ Â rà tacoo goo wà Iésu, ma ina tée pâ: «Gà cibwaa tûbà naa na i Oolaa[§]!

³² Êco na gà naabà pâ ma bà too naa na é pâ puàkà bèepwiri.» Ba pwa é pé pubu puàkà na dau maina, na rà tàgére ija géeni gopaére jaa.

[†] 8:26 Gadara—Nee mwara Gérasene. [†] 8:30 É tòpi tée pâ: «Wâraduée»—é, Rà tòpi tée tèpa duée pâ: «Aupò goro duée.» [§] 8:31 Oolaa—Pwêe na dau wâgòro ('Abîme'). Karapuu kâra pâ duée. (Còo Auinapàpari naporomee 9.)

³³ Â é naa tàra ê pwina rà ilari wà Iésu. Â rà còbé géé goo i pwi âboro, â rà géé naa goo i pâ puàkà. Â rà nye itàa kaa i pâ puàkà, géenidò gòro i jaa, boo naaniboo najawé, â rà mwü naawê.

Pipâra i jèkutâ

³⁴ Wà tèpa wéaari wàra i pâ puàkà, âna rà itàa pâ, nau wiâ ê jèkutâ bèepwiri, naaniboo na village, ma pitiri ê napô. ³⁵ Â rà me ê pâ âboro, nau côo ê pwina gére tèepaa. Ûna rà tèepaa mwünyabweri Iésu, â rà côo i pwi âboro na ia pwa duée gooé, na é tàgére tâaboo na ara Iésu. Â é jèe coona ê pâ ârabwée, âna jèe po wâdé ê pai tâa kêe. Â nye po dàpàgà tàra, â dau maina ê pai wâgotàra. ³⁶ Â wà tàpé na rà po côo diri ê pwina tèepaa, âna rà piwiâ tà pâra tàpé, ê jèkutâ goro i pai wâdé còwâ kêe. ³⁷ Â wâgo tà tèpa âboro naa napô bèepwiri wà Gadara. Â rà ina tà Iésu pâ, na é pâra jiià. Â é tò naa gò i wànga, ba na é wâjué còwâ naa na ére géé còwâ kâra nawia.

³⁸ [Pwa na é pâra] â i pwi âboro, âna é me nau ilari jiié pâ, na é pâra wiâé. Êco na é tòpi tée pâ: ³⁹ «Bwa. Gà wâjué naa pwârawâ'gà, â gà wiâ tàra diri ê pâ muru, na é pwa ba kâgà wà Pwiduée.»

Â é wâjué còwâ wà pwini. Â é wiâ pitiri naa na i village, ê muru [na dau pwényuâa] na é pwa ba kêe wà Iésu.

Pai wâdé còwâ kà du ilàri

Mataio 9.18–26; Maréko 5.21–43

⁴⁰ Ê tèepaa me wà Iésu naa na ére géé còwâ kâra nawia. Â rà tòpié [naa na ipwâdé] wà tèpa âboro wê, ba rà tàgére tapacié. ⁴¹ Â é tèepaa medarié pwi jè âboro na nee Jairus, pwi jè caa kâra *wâra pitapitiri. Â é tùu jùrué ma cigòboo na ara Iésu. Â é tacoo gooé pâ, na é nama pâra wiâé, naa na pwârawâ kêe. ⁴² Ba wà tô nari èpo kêe, âna ée jèe pwa na é bà. Jèe 12 naja kêe, â nye wàé co tà du nyaa ma caa kêe. Â é pâra wiâé wà Iésu.

Tô ilàri na 12 naja kêe goro maagé

[Na é gére pâra wà Iésu, â] wâru ê pâ âboro na rà po cibèepié, â rà dau pigabiarà. ⁴³ Â é tâa nabibiu kà tèpa âboro bèepwiri, tô jè ilàri, na jèe po 12 naja kêe goro maagé, ba mu tèepaa me ê pâara na mu itàa domii gooé. Â é jèe po tubatiâu é mwani kêe* naa goro pâ dotée, êco na càcaa pâri ma rà nama tiâu maagé kêe. ⁴⁴ Â é mee ni càù Iésu, â é tu naa goro é gòobàra ârabwée kêe. Â nye nama coo kaa é pai joro wàra ê domii gooé.

⁴⁵ É ina wà Iésu pâ: «Wàilàpà na tu naa goo i ârabwée kôo?»

Â rà cau tòpi tée pâ: «Càcaa wàibà!» Â é ina tée wà Pétèru pâ: «Pwi a pwa pupûra, gorodà na gà ina pwiri? Ba gà côo, po dau wâru pâ âboro ni, â rà cibèepijè, â rà cau igabiarà naa googà!»

⁴⁶ Êco na é ina mwara wà Iésu pâ: «Bwa. Pwa pwi jè âboro na é tu naa goo i ârabwée kôo. Ba go tère pâ é pâra géé good ê jè jènere nii kôo.»

⁴⁷ Napwa naa goo wà tô ilàri, âna é céca, goro pai wâgotée. Ba é côo pâ é tâmogòori ê pwina tàgére tèepaa wà Iésu. Â é tùu jùrué ma cigòboo na araé. Â é ina tée, na ara diri tèpa âboro, ê majoroé ma é tu naa gooé, ma é pai nama tiâu é maagé kêe.

* **8:43** Â é jèe po tubatiâu é mwani kêe—Pâ popai bèepwiri, âna nye tiâu na pâra Tii Pwiciri naa na grec.

48 Â é ina tée wà Iésu pâ: «Cidòri nyuâagà, co tòoni! Gà jèe wâdé còwâ goo ê cèikì'gà! Â gà pâra, â ée mwa tâa jaagà ê pinaanapò.»

Tò èpo kà Jàirus

49 Na é bwaa gére ina pwiri wà Iésu, â é tèepaa me wà pwi jè âboro, géee jaa Jàirus, i pwi apooro i wâra pitapitiri. Â é ina tà Jàirus, pâ: «Au! É jèe bà i èpo'gà. Â gà cibwaa cèpo tà pi-iluuri wà pwi a pwa pupûra.»

50 Â é tère ê pâ pwâratûra bèepwiri wà Iésu, â é ina tà Jàirus, pâ: «Gà cibwaa pwa ma wâgotâgà! Â gà cèikì, ba ée mwa wâro!»

51 Ûna rà tèepaa pâ naa pwârawâ kà Jàirus, â [pwa na é tò wà Iésu, nau côo i tô nari èpo. Â] é papwiciri jii tèpa âboro na rà tò naa na i wâ; wâco Pétèru, ma wà Ioane, ma Jacques, bau du nyaa ma caa kêra i èpo. 52 Ba rà cau gére i ma pijinûnû goo wà tò èpo.

Â é ina târa pâ: «Guwà cibwaa i, ba caé caa bà; â é nye po puu.»

53 Â rà pitaurée gooé, ba rà tâmogòori bwàti pâ é jèe bà.

54 [Â é tò naa na i wâ.] Â é tu pâ naa goro î tò èpo, â é ina too pâ: «Tòoni, gà cimadò!»

55 Â é nye wâro còwâ kaa, â é cimadò! Â é ina wà Iésu tà tèpa âboro pâ: «Guwà naa cè uti kêe.»

56 Â ru nye dau pò kaa wà du nyaa ma caa kêe. Êco na é ina târu wà Iésu pâ, na ru cibwaa pwa jèkutâ goo ê pwina tèepaa marirà.

9

É cùru pâ tèpa 12 apostolo kêe Mataio 10.5–15; Maréko 6.7–13

1-2 Wà Iésu, âna é todà tèpa 12 *apostolo kêe me naa jaaé. Â é panuâra pâ, ba na rà picémara târa pâ âboro é *Mwaciri kà Pwiduée. Â é naa târa é târu ma pátamee, ba na rà tû târa é pâ duée, ma nama tiâu maagé kà tèpa âboro. 3 Â é ina târa pâ: «Guwà cibwaa pa cè muru wiâna guwà pâra—wiâna cè tâjò, ma cè atà, ma cè poloa, ma cè mwani. Â guwà nye coona co caapwi ârabwée.

4 «Â wiâna tòpiwà naa na cè jè pwârawâ, â wâdé na guwà tâa wê, tiagoro cè tootù cèna guwà mwa pâra [géee na napô-bà]. 5 Â wiâna càcaa nûma tèpa âboro na rà tòpiwà naa na cè jè ére, â guwà pâra géewé. Â guwà tauri é dàuru puu goro awâ, ba na guwà paari pâ, càcaa wâdé é pwina rà pwa.»

6 Â rà pâra wà tèpa *câmu naa na pâ village, â rà picémara é *Picémara Wâdé, â rà nama tiâu maagé kà tèpa âboro.

É tère jèkutâ gooé wà Héroda Mataio 14.1–12; Maréko 6.14–29

7-9 Wà pwi ukai *Héroda Antipas âna é tère ê jèkutâ [goro pâ *câmu kêra pátamee na é pwa wà Iésu].

Â é ina pâ: «Go pwa ma tépàgà nya* Ioane Pwi a piupwaa. Â wàilàapà pwi âboro bèeni, na go tère pâ jèkutâ gooé?»

Â é tapoo dumapiê, ba rà ina gooé wà pàra tàpé pâ: «Wàé, âna wàé *Ioane Pwi a piupwaa na é wâro còwâ géé na aubà.» Â wà pàra tàpé, âna rà ina pâ wà *péroféta Élia†, é, pwi jè péroféta na jè pàara napô, na é wâro còwâ.

Â wà Héroda, âna pwa na é còo mwara wà Iésu.

É pa-ija 5 000 âboro Iésu

Mataio 14.13–21; Maréko 6.30–44; Ioane 6.1–15

¹⁰ Rà wâjué còwâ wà tèpa apostolo [géé na pâ village, â rà pitapitirirà] naa jaa Iésu. Â rà piwiâ tée diri é pâ namuru na rà pwa. Â é poparà pâ naa na jè ére na wâmwünyabweri é village Bethsaïda, ba na rà tâa acari wê. ¹¹ Êco na wâru é pâ âboro, na rà tère pâ rà pâra naawê, â rà pâra wiârâ. Â é tòpirâ wà Iésu, â é pacâmurirà goro é Mwachiri kà Pwiduée, â é nama tiâu maagé kàra.

¹² Jèe pwa na é duu i tòotù, â rà medarié wà tèpa câmu kêe, â rà ina tée pâ: «Gà panuâ pâ é pâ âboro bèeni naa na pâ village ma pâ pwârâwâ na tâmwünyabwe, ba na rà o pa cè uti kàra, ma puu wê. Ba aupiticia ni.»

¹³ Â é tòpi târa pâ: «Bwa, guwà naa cè uti kàra!»

Â rà ina tée pâ: «Auwa! Nye 5 poloa co, ma ârailu ârawéa na wâjaabà! Gona nûmagà na bà pâra nau wâri cè utimuru ba kàra diri? Ba o nye êco kaa pwiri cè pai naa cè uti kàra!»

¹⁴ (Ba é jéu tèpa paao maina na rà tâa wê, âna po 5 000 kaamwara.)

Â é ina târa wà Iésu pâ: «Bwa. Guwà ina târa é pâ âboro bèeni pâ, rà pwa nari pubu goro 50 jècaa, â rà tâaboo.»

¹⁵ Â rà cau tâaboo tèpa âboro. ¹⁶ Â é popa i pâ 5 poloa ma i du ârawéa wà Iésu. Â é tagòtùé too *napwéretòotù, â é pwaolé tà Pwiduée. Â é tubiti i poloa, â é naa tà tèpa câmu kêe, â rà ipâdi târa é pâ âboro. Â é wârapwiri târa mwara i du ârawéa. ¹⁷ Â rà cau ija diri, tiagoro na rà jèe po cau pwàro diri. Â rà panaimari còwâ é dâra noo kàra poloa. Â é dèrèè, âna rà pwaai 12 nakébò goo.

É pwi Mesia wà Iésu

Mataio 16.13–28; Maréko 8.27–9.1

¹⁸ Na jè tòotù, â é pwapwicîri acari wà Iésu. [Ûna é nabwé] â é medari tèpa câmu kêe, â é tawèerirà pâ: «Gona dà na rà ina gooò wà tèpa âboro? Rà ina pâ gona wâgo wàa?»

¹⁹ Â rà tòpi tée pâ: «Rà ina wà pàra pwi pâ wâgà Ioane Pwi a piupwaa. Â rà ina wà pàra tàpé pâ wâgà péroféta *Élia. Â rà ina wà pàra tàpé mwara pâ gà pwi jè ârapàara tèpa péroféta biu, na é wâro còwâ géé na aubà.»

²⁰ Â é tawèerirà wà Iésu pâ: «Â, na wâguwà na?»

Â é tòpi tée wà Pétèru pâ: «Wâgà, âna gà pwi *Mesia, [*pwi a pa-udò] na gà me géé jaa Pwiduée!»

²¹ Êco na é nye âji papwicîri jirà kaa na rà inapàpari pwiri.

Ée mwa bà ma wâro còwâ

²² É ina târa pâ: «O tèepaa é pàara, na go mwa dau pwa é maagé còo na wâgo *Pwina naîri âboro. Ba wà tèpa pitúâ; ma wà tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwailò;

† 9:7-9 Élia—Pwi péroféta kà Pwiduée na é wâro 800 naja béaa kà Iésu Kériso. 9:19 Luka 9.7–8

ma wà tèpa *dotée goro ê Naèà, âna o nye tàutàrà gooò. Â rà mwa pwa ma go bà. Êco na, naa na béâracié kâra tòotù géé na càùé, âna go mwa wâro còwâ.»

Pai pâra wiâé

²³ É ina tà diri tèpa âboro wà Iésu pâ: «Wiâna nûma cè pwi jè âboro na é me wiâò, â é cibwaa mwa tà piniimirié còwâ. Â, diri na pâ tòotù, âna wâdé na é kâa é *kurucé kêe, â é me wiâò. ²⁴ Ba wà pwina nûmee na é ipwamuru é wâro kêe, âna ée mwa tubatiâu. Â wà pwina é panuâ é wâro kêe ba kôo, âna wà pwiibâ, âna ée udò [â o tâa tée é *âji wâro]. ²⁵ Â târa dà kà pwi âboro na é tòpi diri é pâ neemuru gòropuu, wiâna é tubatiâu é nyuâaé?

²⁶ «Wà pâra tàpé, âna rà kamu gooò ma é popai kôo na ara pâ âboro. Â, na wârapwiri, â wâgo, Pwina naîri âboro, âna go o mwa kamu goorà, wiâna go o mwa me, [naa na pwi tòotù kôo. Na pwi tòotù-bà] â o paari é pai maina ma muugère ma pai pwicîri kâbâ, ma Caa kôo ma wà tèpa *angela kêe†. ²⁷ Â go ina tàwâ é âjupâra pâ: Wà pâra tèpa gére wâni nabâ, âna rà bwaa còo é pai tèepaa kâra i Mwaciri kà Pwiduée, béaa kâra cè pai bà kâra.»

Paari pai maina ma muugère kà Iésu naa gòrojaa

Mataio 17.1–8; Maréko 9.2–8

²⁸ Wâpâ na 8 tòotù géé na càùru é pai ina kà Iésu pwiri, â é popa wà Pétèru, ma Ioane, ma Jacques. Â rà too, naa gòrojaa, ba na rà pwapwicîri wè. ²⁹ Ûna é gére pwapwicîri wà Iésu, â pitòotéri pai còo é naporomee. Â pâra ma po dau pwaa é pâ ârabwée kêe, â é pwâra. ³⁰⁻³¹ Â ru nye tèepaa kaa wà *Moosé ma wà Élia, [tupédu péroféta béaa]. Â po dau maina awé é muugère kà Pwiduée naa goorà. Â rà pitùra ma wà Iésu goro é pai o bà kêe na *Iérusaléma. Ba o wârapwiri é pai o pacoo [é auniimiri kà Pwiduée géé na biu].

³² Ûna rà gére wârapwiri, âna rà tàgère puu wà Pétèru ma wà tupédu a câmu bée, goro pai oratàra. Ûna rà tàcì, â rà còo é pai muugère kà Iésu, â rà còo wà tupédu péroféta, ³³ na pwa na ru pâra jiià.

Â é nye ina kaa wà Pétèru pâ: «Pwi a pwa pupûra, nye po dau wâdé tâbâ, na bà gére tâa ni jaagâ. Â wâdé na bà pacima cè tèpa âracié nacapè—ba kâgâ jèpwi, â kà Moosé jèpwi, â kà Élia jèpwi.»

É ina pwiri, ba câé caa tâmogòori cèna é ina, [goo pai dàpàgâ tée].

³⁴ Na é bwaa gére tùra, â é nye tèepaa me kaa é jè nee, â é cajipirà. Â po dau wâgotàra ma wà tupédu a câmu bée. ³⁵ Â rà tère é pwâratùra géé na nee, na ina pâ: «Wà pwini, âna wàè co kaa pwiri, wà Pwina naîô [na caapwi co] na go pitòrigarié. Â guwâ pitère dèe.»

³⁶ Ûna é nabwé i pwâratùra, â jèe nye tà wàilà acari ma wà Iésu. Â càra caa pwa jèkutâ goo, naa na pâ parui na wâru§.

É nama wâdé còwâ pwi jè èpo na pwa duée gooé

Mataio 17.14–18; Maréko 9.14–27

³⁷ Na dàuru kêe, â rà boome còwâ géé gòrojaa wà Iésu ma wà tèpa âracié a câmu kêe. Â rà medarirà pâ âboro na dau wâru.

9:23 Mataio 10.38; Luka 14.27 9:24 Mataio 10.39; Luka 17.33; Ioane 12.25 9:26 Mataio 10.33;

Luka 12.9 † 9:26 Angela kêe—Grec: Tèpa angela pwicîri. 9:30-31 Luka 9.22 9:32 2 Pétèru

1.16–18 9:35 Luka 3.22 § 9:36 Naa na pâ parui na wâru—Grec: Na pâ tòotù-bâ.

³⁸ Â pwi jè ârapàararà, âna é tomara too, ma ina tà Iésu pâ: «Pwi a pwa pupûra, go ilari jiigà pâ, gà pitu tà pwina naîô, na é caapwi co. ³⁹ Ba é mu popaé é duée, â é mu nama é uu, ma tûu ma pôtàta pâ napuu, â é nama còobé é pâ oropwée. Â é mu po dau pwtarié, ma tubaèpà tée, béaa kâra pai còobé kée géé gooé. ⁴⁰ Â go ilari jii tèpa câmu'gà pâ, na rà tù târa i duée, êco na càcaa pâri naa goorà.»

⁴¹ Â é ina târa wà Iésu pâ: «Au, [go nyi meariwà] wâguwà tèpa âboro nabà! Ba bwaa câguwà caa cèikî, â guwà tèpa imwûru! Tiagoro wiidà na go o bwaa nye tà tâa jaawà, ma pidâpwicâariô naa goowà? Popa me cai naani i pwi nari âboro èpo!»

⁴² Ūna rà gére popaé me, â i duée, âna é tüê boo naa napuu, â é nama é céca. Â é nye pwa kaa i duée wà Iésu. Â é nye nama tiâu maagé kà pwini, â é naaé tà caa kée. ⁴³ Â rà po dau pò wà diri tèpa âboro, na rà còo é câmu bèepwiri kâra é pàtâma Pwiduée na dau maina.

*Pàra popai kà Iésu tà tèpa câmu kée
Mataio 17.22–18.6; Maréko 9.30–41*

Rà o pwa ma go bà

Wà tèpa âboro, âna rà picâdiri diri é pwina é pwa wà Iésu. Â é ina tà tèpa câmu kée pâ: ⁴⁴ «Guwà tère bwàti, ma tà niimiri é pwina go ina tàwà: O mwa icurio tà tèpa âboro, wâgo Pwina naîri âboro. Â rà o tâjûruo, â rà o pwa ma go bà.»

⁴⁵ Êco na càra caa tâmogòori é pwina é ina. Ba cârû târa é pai ina wèe. Â wâgotàra na rà tawèerié goo.

Wà pwina é imaina naa na Mwaciri

⁴⁶ Géé na càué, â rà tapoo pitòocia wà tèpa câmu. Rà pitawèerirà pâ, o wailàapà géé goorà cè pwina pwamuru naa gooé.

⁴⁷ Êco na é tâmogòori é pwâra-nûmarà wà Iésu. Â é popa ji nari èpo, â é tòpèé boo naa goro jènereé. ⁴⁸ Â é ina târa pâ: «Wà pwina é tòpi naa na neeô pwi jè nari èpo pwacèwii pwini, âna é tòpio. Â wà pwina é tòpio, âna é tòpi mwara Pwina é cùruo me. Ba wà pwina é dau ipakîrié, naa nabibiu kàwà, âna wàé kaa pwiri, wà pwi âboro na é imaina.»

Naaco pwina câé caa cicarajè

⁴⁹ É ina wà Ioane tà Iésu pâ: «Pwi a pwa pupûra, bà còo pwi jè âboro, na é tü târa é pâ duée, naa na neegà. Â pwa na bà ina tée pâ, na é cibwaa pwa, ba câé caa pwi bééjè.»

⁵⁰ Â é tòpi târa pâ: «Guwà cibwaa pacooé! Ba wà pwina câé caa cicarajè, âna é pwi bééjè.»

Tàutàra gooé naa Samaria

⁵¹ O jèe téeppaa é pàara na o mwa dàgòtù còwâ wà Iésu naa napwéretòotù. Â é nye ipagòorié, ba na é pâra naa Iérusaléma. ⁵² Â é cùru béaa tèpa ipa popai kée pâ, na rà pâra naa na jè village na napô *Samaria, ba na rà o pwabwàti é pai

o tèppaa pâ kêe. ⁵³ Êco na wà tèpa âboro wê, âna tàutàra gooé*. Ba [rà tère pâ] ée mwa caa pâra géewê naa Iérusaléma, [ville wâ napô *Judée].

⁵⁴ Ūna ru tère é pwiibà wà tupédu a câmu kêe, wà Jacques, ma wà Ioane, â ru ina tée pâ: «Kaa! Pwi Ukai, jè mwa ilari é ânye napwéretootù, ba na cîri tàpéeni!»

⁵⁵ Â é tabiié Iésu, â é nye pwaru kaa: {«Câgàu caa tâmogòori pâ po dau èpà pwàranūmau! ⁵⁶ Ba wâgo Pwina naîri âboro, âna câgo caa me, ba na rà bà wà tèpa âboro. Â go me, ba na rà udò.}»

Â rà pâra naa na jè village.

Tàpé na nūmarà na rà pâra wiâ Iésu

Mataio 8.19–22

⁵⁷ Na rà pâra wii naigé, â é medari Iésu wà pwi jè âboro, â é ina tée pâ: «[Nūmoo na go pwi a câmu'gà] â go o pâra wiâgà, naa na diri cè ére cèna gà o pâ wê.»

⁵⁸ Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Ê pâ macii a piugà, âna pwa aucârū kàra, â pâ marū, âna pwa na wânaîrà. Â napwa naa goò, Pwina naîri âboro, âna nye ticé aunao kô.»

⁵⁹ Â ipaiwà naa goo pwi jè âboro. Ba é ina tée wà Iésu pâ: «Gà me wiâô.» Êco na é ina tée wà pwini pâ: «Tâpo coo. Ma go jèe mara pâra nau ipwàniri caa kô.»

⁶⁰ Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Bwa, gà naaco tèpa bà, ma rà nye ipwànirirà còwâ! Â wâgà, âna gà pâra, â gà inapàpàri é Mwaciri kâ Pwiduée.»

⁶¹ Napwa naa goo pwi jè âboro, âna é ina tà Iésu pâ: «Ūu, co Pwi Ukai, go o mwa pâra wiâgà. Êco na gà naaô ma go mara picijii é tâa kô.»

⁶² Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Wà pwina é tòpò îê naa goro é béú, â é ciburà niâ wâjué còwâ, âna wà pwiibà, âna o càcaa pâri ma é tò naa na Mwaciri kâ Pwiduée.»

10

É cùru pâ tèpa 70 âboro Iésu

Mataio 11.20–24, 13.16–17

¹ Wà Pwi Ukai, âna é pitòrigari 70* âboro, â é ipanuârà ba ârailu, béaa kêe, naa na pâ village ma pâ ére na é niimiri pâ é pâra naawê. ² Â é ina tàra pâ: «Dau maina é ârapiûnya na o pwa†. Êco na càcaa wâru a wakè. Guwà pwapwicîri ma ilari cai jii pwi apooro aupwanapô, ma é panuâ me mwara cè pâra tèpa wakè, ba na rà o pitu. ³ Guwà pâra, [â guwà ipwacòoco]! Ba go cùruwà pwacèwii é pâ nari mutò naa nabibiu kâra macii a piuti. ⁴ Â, na guwà pâra, â guwà cibwaa pa cè mwani, ma cè atà. Â guwà popa co du wâraâwà. Â guwà cibwaa tà pwa jèkutâ‡ ma cè jè âboro wii naigé.»

⁵ «Â, na guwà tò naa na jè pwârawâ, â guwà ilari jii Pwiduée é [aupwényunyuâari ma] pinaanapô kêe, naa gò tàpé na rà tâa wê. ⁶ Â wiàna rà

* **9:53** Dau càra caa pitèrerà wà tèpa Samaria ma wà tèpa Judée. **9:54** 2 Rois 1.9–16 **9:61** 1 Rois 19.20 **10:1** Maréko 6.7 * **10:1** 70—é, 72 na pâra Tii Pwicîri naa na grec. **10:2** Mataio 9.37–38; Ioane 4.35 † **10:2** Dau maina é ârapiûnya na o pwa—Pai ina wèe pâ, dau wâru tàpé na càra caa tère é Picémara Wâdé. **10:3** Mataio 10.16 **10:4** Mataio 10.7–14; Maréko 6.8–11; Luka 9.3–5 ‡ **10:4** Tà pwa jèkutâ—Grec: Ipwabwàcu. Ba péa o gòrirà, â càra caa pwa é wakè na é cùruwà goo.

tèpa âboro na rà jèe tâa na è pinaanapô, â o mwa tâa târa è aupwényunyuaâri. Â wiàna càcaa wàrapwiri, â o nye wâjué còwâ naa gòwâ è aupwényunyuaâri kàwâ. 7 Na guwà tâa na cè jè village, â wâdé na guwà tâa na caapwi pwàrawâ. Â guwà cibwaa piwâ na guwà tòpi jiià è utimuru, ba wà pwi a wakè, âna wâdé na é tòpi é uti kèe.

8 «Wiàna rà tòpiwâ wà tèpa âboro naa na village, â guwà tòpi é utimuru na rà naa tàwâ. 9 Â guwà nama tiâu é maagé kà tèpa âboro wê. Â guwà ina târa jècaa pâ: “É tàgére tòpò è Mwaciri kèe wà Pwiduée, â gà jèe tàmwünyabwerié!”»

Tàpé na tàutàra goro popai

10 «Wiàna càra caa tòpiwâ naa na jè village, â guwà pâra naa na aupitapitiri kà tèpa âboro, â guwà inapàpari târa pâ: 11 “Bà cãtùra è dàuru puu kàra è napô kàwâ, gée goo àbâ, [ba naa câmu kàra è pitèimuru kà Pwiduée]! Â guwà ipwacôoco, ba jèe tàmwünyabweri è Mwaciri kèe!”

12 «Â go ina tàwâ è âjupâra pâ: Ée mwa pwa wârimuru târa wà Pwiduée, na Tòtù na ée mwa pitèi pâ âboro. Â o dau maina è wârimuru kàra, jii tàpé gée *Sodoma.

13 «Guwà ipwacôoco, wâguwâ tèpa âboro wâ Korazine ma Bethsaïda[§]! Ba o naa wârimuru tàwâ! Ba go jèe pwa pâ muru na dau maina naa jaawâ, â cãguwâ caa cèiki! Niimiri cai du ville Tyr ma Sidon biu, [âna dau epâ è tûâ kà tèpa âboro wê]. Éco na, wiàna rà còo è pwina go pwa naa jaawâ, â pwiri jèe gòiri cè pai pitòotéri è wâro kàra. Â pwiri rà paari naa goro cè pai coona dodâ kàra, ma pitâmirâ goro dà*! 14 Â o dau maina è wârimuru kàwâ, jii tàpé Tyr ma Sidon.

15 «Â ipaiwâ naa goowâ, wâguwâ tèpa âboro naa na village Capernaüm. Ba guwà niimiri pâ pwamuru naa goowâ, â guwà pwacèwii Pwiduée[†]. Bwa! [Nye piticèmururu naa goowâ, â ée] mwa naawâ boo dari tèpa bà!»

16 Â é ina mwara wà Iésu tà tèpa âboro kèe pâ: «Wiàna é pitère dàwâ cè pwi jè âboro, âna wâgo na é pitère dòo. Â wiàna câe caa tòpiwâ cè pwi jè âboro, âna wâgo na câe caa tòpio. Â wiàna câe caa tòpio, âna câe caa tòpi Pwina é cùruo me.»

[Â rà pâra pâ wà tèpa 70[‡].]

Rà wâjué me còwâ

17 Ūna rà wâjué me còwâ, âna po dau maina pai ipwàdée kàra, â rà ina pâ: «Pwi Ukai, gà còo, wà mwara tèpa duée, âna rà pitère dàbâ, na bà tû târa[§] naa na neegâ!»

18 Â é tòpi târa wà Iésu pâ: «Guwà tère! Go còo wà *Caatana, na é tûuboo gée napwéretòtù pwacèwii è âra! 19 Â go jèe naa tàwâ è tàrù ma pàtamee, naa gò Caatana. Â guwà o pâra gòro cè dòèa, ma cè keecii*, â o nye ticè cèna còwâriwâ. 20 Éco na guwà cibwaa ipwàdée co, gée goro na rà pitère dàwâ è pâ duée! Â

10:7 Lévitique 19.13; 1 Korénito 9.6–14; 1 Timotéo 5.18 **10:8** 1 Korénito 10.27 **10:11** Apostolo 13.51, 18.6 **10:12** Genèse 19.24–25; Mataio 10.15, 11.24 **§ 10:13** Korazine ma Bethsaïda—Du ville na wâmwünyabweri è nawiâ Galilée. *

† 10:13 Coona dodâ...pitâmirâ—Pai pwa kà tèpa Juif na rà pinünüma, é, na rà pijinünü. † **10:15** 2e phrase—Grec: Gona guwà too naa napwéretòtù? **10:16** Mataio 10.40; Luka 9.48; Ioane 5.23 ‡ **10:16** 70—é, 72 na pâra Tii Pwiciri naa na grec. **§ 10:17** Tû târa—Grec: Patùrarâ. **10:18** Ioane 12.31; Auinapàpari 12.8–9 **10:19** Psaume 91.13; Maréko 16.18 *

10:19 Keecii—Scorpion. Góowaa. **10:20** Filipi 4.3; Auinapàpari 3.5

wâdé na guwà dau ipwâdéé, géé goro na é jèe wii é neewà wà Pwiduée, naa na Tii kée, naa *napwéretòotù.»

É pwaolé tà Pwiduée wà Iésu

21 Ûna é ina pwiri wà Iésu, â é nye dau ipwâdéé kaa goro é Nyuââ Pwicîri. Â é ina tà Pwiduée pâ: «Go ipwaolé tâgà, co Caa, wâgà na gà Pwi Ukai kâra napwéretòotù ma gòropuu! Ba gà naapwàniri pâ muru bèepwiri, jii tèpa tâmogòrimuru ma wà tèpa tâmanga, â gà paari tà tàpé na càra caa câmu†. Ba nye wiâra é câbawâdé'gà.»

22 [Â é ina tà tàpé na rà tèreé pâ]: «Êdiri é pwina tâa tà Caa kôo, âna é jèe naa tóo. Nye wâé co na é tâmogòrio, wâgo Pwina naiê. Â nye wâgo co na go tâmogòrié. Â go paarié tà pâra tàpé, ba na rà tâmogòrié mwara.»

23 Ûna rà tâa acari ma wà tèpa *câmu kée, â é ina târa wà Iésu pâ: «Dau wâdé ba kâwà, ma cidòri nyuâawà, ba wâguwà na guwà còo pâ muru [na dau pwényuâa]! 24 Ba go ina tàwà pâ: Wâru tèpa *péroféta ma tèpa ukai na dau nûmarà na rà còo é pwina guwà còo, éco na càra caa còo. Â nûmarà na rà tère é pâ popai na guwà tère, éco na càra caa tère.»

Ê pimeari âna é Naèà na piwéna

25 [Na jè tòotù, âna] é tèepaa medari Iésu wà pwi jè *dotée goro é Naèà. Ba nûmee na é tacaié. Â é tawèerié pâ: «Pwi a pwa pupûra, dà cèna go pwa, ma o tâa tóo é *wâro dàra gòiri jaa Pwiduée?»

26 Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Dà cèna wii naa na é *Naèà? Dà cè pai tâmogòri'gà?»

27 Â é ina tée i pwi âboro pâ: «*Wâdé na gà meaari Pwi Ukai Pwiduée'gà, géé na diri é pwâranûmagà, ma é wâro'gà, ma é nû'gà, ma é pai tâmogòri'gà. Deutéronome 6.5 Â gà meaari tèpa âboro†pwacèwii é pai pimeaarigà còwâ.* Lévitique 19.18

28 Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Ûu kaa. Gà po tòpi bwàti. Â gà wàrapwiri cè pai pwa'gà, ba na o tâa tâgà é *âji wâro.»

29 Éco na wà i pwi âboro, âna nûmee na é paari pâ é *tàrù. Â é tawèerié mwara pâ: «Â gona wàilàapà pwi âboro, na wâdé na go meaarié?»

30 [Â é pwa ucina wà Iésu, ba na bétòpi tée.]

Ucina goo pwi Samaria

É ina pâ: «É mwa tâa wà pwi jè âboro, [pwi jè jènerejè, tèpa *Juif. Â, na jè tòotù] â é mwa boo géé *Iérusaléma naa Iériko. Â, na é pâra wii naigé, â rà éié ma pwatarié wà tèpa mura. Â rà popa diri pâ mwani kée ma pâ ârabwée kée. Â rà panuâé na pwa na é jèe bà.

31 «Â nabwé, â é me wii naigé [wà pwi jè jènerejè] wà pwi jè a pwa *ârapwaaïlò. Ûna é pâmari i pwi âboro, â é nye pàgà kaa gooé, â é nye pâra wii naigé kée. 32 Â é tèepaa me wà pwi jè ênawéna kâra *Wâra pwapwicîri§. Â é nye pwacèwii pwi a pâbéaa, â é nye wiâ naigé kée.

† 10:21 Tâpé na càra caa câmu—Grec: Tèpa nari èpo. 10:22 Ioane 3.35, 10.15 10:25 Mataio 22.35–40; Luka 18.18 10:27 Lévitique 19.18; Deutéronome 6.5 † 10:27 Tèpa âboro—Grec: Pwi âboro na é tâmwünyabwerigà, é, pwi jèneregà. 10:28 Lévitique 18.5 § 10:32 Ênawéna kâra Wâra pwapwicîri—Grec: Léвите. Waké kâra é wâao kâ Lévi.

³³ «Â nabwé, â é tèepaa me pwi jè ârapàara tàpé *Samaria—[wàilà na guwà pièpà ma wàilà]. Â é còo i pwi âboro, â nye dau maina kaa pai mearié kêe.
³⁴ Â é tuboo naa gooé, â é wicèpwiri ê wâi*, naa gòro pâ aurumuru kêe, â é târamiri. Â é tàmee too naa gòro i buriko kêe. Â é popaé pâ naa na wâ kà tèpa pârame, â é wéarié naawê.

³⁵ «Na dàuru kêe, âna [é ipwa-bwàtié, ba na é wià còwâ ê naigé kêe. Â] é naa mwani† târa i pwi apooro i pwârawâ ma ina tée pâ: “Gà wéaari bwàti wà pwini. Â wiàna càcaa pâri ê mwani bëeni, â go mwa wâri cè dèrèè, wiàna go wâjué me còwâ.”

«Â nabwé, â é pâra wii naigé kêe.»

³⁶ [Â é tubanabwé ê ucina bèepwiri wà Iésu, â é tawèeri pwi dotée goro ê Naèà pâ]: «Wàilàpà, gée goo tèpa âracié âboro bèepwiri, [na é âji meari wà i pwi âboro na pwararié? Wàilàpà] na é pwi âji jènereé? Dà cè auniimiri'gà?»

³⁷ Â é tòpi i pwi dotée goro ê Naèà pâ: «Wà pwi na ia é pwa na wâdé tée ma pitu tée.»

Â é ina tée Iésu pâ: «Gà pâra, â gà ipwacèwiié!»

Ru tòpi Iésu wà Marthe ma Maria

³⁸ Rà pâra wii naigé [dàra Iérusaléma] wà Iésu ma tèpa câmu kêe. Â rà tèepaa naa na jè village, na é tâa wê tô ilàri na nee Marthe. Â é tòpirà na pwârawâ kêe. ³⁹ Â pwa tô jiié, na nee Maria, na é tâaboo naa jaa Iésu, ba na é tâmaari diri é popai kêe.

⁴⁰ Â wà Marthe, âna é nye gére pâracùu goro pwaailò, â é putàmu naa goo tô jiié, â é ina tà Iésu pâ: «Pwi Ukai, wà tô jiio, âna é nye tà panuôo ma go waké acari! Â pwiri nye wâdé ba kâgà? Gà ina tée pâ é me, ma é pitu tô!»

⁴¹ Â é ina tée wà Pwi Ukai pâ: «Au, tòoni, gà po dau géaa nabà, goro pâ muru [na piticèmuru naa goo]. ⁴² Â gà còo, nye caapwi co ji muru na pwamuru naa goo. Â wà Maria, âna é jèe pâmari. Â o câ mwa caa pa jiié.»

11

Popai goro pai pwapwicîri

Mataio 6.9–13, 7.7–11

¹ Na jè tòotù, â é pwapwicîri na jè ére wà Iésu. Â gée na càùé, â wà pwi jè ârapàara tèpa *câmu kêe, âna é ina tée pâ: «Pwi Ukai, gà pacâmuribà goro pwapwicîri, ba é wàrapwiri wà *Ioane Pwi a piupwaa tà tèpa câmu kêe.»

Pwi Caa kâbà...

² É tòpi tée pâ: «Wàéni cè pai pwapwicîri kàwà:

“Pwi Caa kâbà,
 Wâdé naa papwicîri ê neegà.

Wâdé naa coo ê Mwachiri'gà.

³ Gà naa tâbà cè utimuru cèna pâribà diri na pâ tòotù.

⁴ Gà pwanauri pâ èpà kâbà, pwacèwii na bà pwanauri târa é pâ èpà na rà pwa tâbà.

* **10:34** Wâi—L'huile ma dipâa. † **10:35** Mwani—Grec: Ârailu mwani pwa (deniers), pwacèwii wâri pwi caapwi âboro naa na ârailu tòotù. **10:39** Ioane 11.1, 12.2–3 **10:42** Mataio 6.33

Gà cibwaa panuâbà naa na tacai.»

Ucina goro pai pwapwicîri

⁵⁻⁶ Wà Iésu, âna [é pacâmuri mwara tèpa câmu kêe goro é pai pwapwicîri] â é ina târa é ucina bèeni: «Guwà jèe niimiri cai ni: É tèepaa me wà pwi jè âboro naa jaagà, na po nabibiu kêra ne. Â ticé utimuru wà pwârawâ'gà. Â gà itàa naa jaa pwi jè béégà, â gà ilari jiié é âracié poloa.

⁷ «Éco na é jèe puu wà pwini, â câé caa còobé naa googà, â é po ina boo co pâ: «Naaô! Bà jèe cau puu ma tèpa nari èpo kôo. Â jèe kiiri i goropwârawâ, â tàutôo dàra còobé!»

⁸ [Â é ina wà Iésu pâ]: «Pwiri o câé caa pitu tâgà géé goo na é pwi béégà. Éco na ée mwa pitu tâgà, [wiàna gà tà cùu taaci. Â] géé goo pai pidâpwicâarigà ma wàraake'gà*, â ée mwa naa tâgà é pwina nûmagà goo.

Guwà ilari jii Caa â o naa tàwà

⁹ «Êkaa na go ina tàwà pâ: Wâdé na guwà nye tà ilari taaci [jii wà Pwiduée] ba ée mwa naa tàwà. Â guwà nye tà mudàra taaci, ba guwà o mwa pâmari. Â guwà nye tà cùu taaci é goropwârawâ, ba o mwa tàpiri tàwà. ¹⁰ Ûu, ba wà pwina é ilari, âna o naa tée. Â wà pwina é mudàra, âna é pâmari. Â wà pwina é cùu é goropwârawâ, âna o tàpiri tée.

¹¹ «{Â o wàilàapà nawà, na o naa cè atù târa cè èpo kêe, wiàna é ilari jiié cè poloa?} O wàilàapà na o naa cè dòèa, târa cè èpo kêe, wiàna é ilari cè ârawéa?

¹² Â o wàilàapà na o naa tée cè wàramiida† wiàna é ilari cè narija? ¹³ Ba wâguwà, tèpa âboro èpà, âna guwà tâmogòori naa é pwina wâdé tà tèpa nari èpo kâwà. Â wà Pwiduée Caa kâwà nidò napwéretòotù, na é wâdé, âna ée mwa naa, [naa goro piticèmuru naa goo] é Nyuâaé Pwicîri, tà tàpè na rà ilari jiié.»

É cicara Caatana ma tèpa duée

Mataio 12.22–30, 43–45; Maréko 3.22–27

¹⁴ Na jè tootù, â wà Iésu, âna é tû târa é duée géé goo pwi âboro na é kûukû. Ûna é còobé i duée, â é nye tûra kaa i pwi a kûukû. Â rà pò gooé diri pâ âboro na rà tâa wê.

¹⁵ Éco na wà pàra tàpé géé goorà, âna rà ina pâ: «É tû târa é pâ duée goro é pàtâma *Caatana‡, pwi ukai kà tèpa duée!»

¹⁶ Wà pàra tàpé, âna nûmarà na rà pitù tûa tée. Â rà ina tée pâ: «Paari tâbà é *câmu kêra pàtâma Pwiduée na wâgoogà.» [Ba nûmarà na rà paari pâ câé caa waké goro pàtâma Pwiduée.]

Go waké goro pàtâma Pwiduée

¹⁷ Â é tâmogòori auniimiri kêra wà Iésu. Â é ina târa pâ: «Wiàna é ipaa dèe còwâ é jè mwaciri, â o tédidiré§. ¹⁸ Wiàna é ipaa dèe còwâ wà Caatana, â o wànau târa cè pai cimwü wàra é mwaciri kèe?! Guwà ina pâ, go tû târa pâ duée goro é pàtâma Caatana. ¹⁹ Éco na, wiàna wàrapwiri, â wàilàapà, na naa tà tèpa béewà é pàtâmee, ma rà tû târa pâ duée? Bwa! É pwina rà pwa, âna paari

* **11:8** Wàraake (é, wàraake)—Insistence, obstination. † **11:12** Wàramiida—Grec: Keecii (scorpion).

11:15 Mataio 9.34, 10.25 ‡ **11:15** Caatana—Grec: Bèelzébul. Còo mwara Caatana naa na Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadàra tii. **11:16** Mataio 12.38 § **11:17** Tédidiré—Casser en morceaux. Grec: Â o mwa tûu naa gòrà é pâ wà kèe.

tàwà pà guwà tàgére pitanami naa goodò. ²⁰ Ba wâgo, âna go tû târa pà duée, goro é pàtâma Pwiduée. Â wiàna wàrapwiri, â [jè cau côo bwàti pà] é jèe mara tốpò é Mwachiri kèe naa jaawà!

²¹ «Â guwà jèe niimiri cai ni: Wà pwi âboro na pwa nii kèe, âna pwa gò ma da kèe, â o pâri ma é wéaari é wâ kèe ma neemuruê. ²² Â càcaa wâgotêe, ba é pûra naa goo pà neemuru paa kèe. Êco na, wiàna é me nau ipaa dèe pwi jè âboro na dau pwa nii kèe, â ée piétò jiié. Â ée mwa popa jiié diri pà neemuru paa kèe, bau diri pà muru na tâa na wâ kèe.

²³ «Guwà tère, wà pwina câe caa wâjao, âna é cicarao. Â wà pwina câe caa pitu tòo ma bu panaimari, âna é tédidiri.»

Pai pâra ma wâjué kà tèpa duée

²⁴ «[Guwà tère cai ni]: Wiàna pwa duée, goo pwi jè âboro; â wiàna é còobé gée gooé, â gona é pà naapà? É paé ma me, na pà ére na aupiticia. Ba é mudàra cè ére cèna é tâa wê. Êco na câe caa pâmari. Â é niimiri pà, ‘Go wâjué pà còwâ, naa na i pwârâwâ kôo.’

²⁵ «Â é wâjué, â é pâmari i wâ, âna nye po baléri bwàti, ma pitòimiri bwàti. ²⁶ Â é wâjué nau mudàra tèpa 7 duée bée, na rà dau èpà jiié. Â rà tò nau pitâa na i wâ. Â wà pwi âboro-bà, âna é mwa dau èpà kaa jii béaa!»

Pàra pai tòpi kà Iésu târa pà âboro

Mataio 12.38–42

²⁷ Ūna é gère tûra wà Iésu, â é nye tomara too kaa tò jè ilàri—tò jè ârapàara tèpa âboro na rà tàmaari Iésu. Â é ina pà: «Cidòri nyuâa tò ilàri na é pitàmarigà, ma pa-digà!»

²⁸ Â é tòpi wà Iésu pà: «Cidòri nyuâa tàpé na rà tère é popai kà Pwiduée, ma pitère dàra!»

Cibwaa mudàra cè jè câmu kèe

²⁹ Wâru tèpa âboro na rà pâmari wà Iésu, [ba na rà tàmaarié] â rà tapoo igabiarà naa gooé.

Â é ina târa mwara pà: «Wà tèpa âboro nabà, âna rà dau èpà, ba [càra caa pitère dà wà Pwiduée. Â] rà ciburà ilari jiié cè câmu kâra pàtâmee. O nye ticé câmu na rà mwa caa côo mwara, jii i pwi ia é tèepaa tà *péroféta Iona*. ³⁰ Ba wâépwiri é câmu kèe tà tèpa âboro wà Ninive [pà, nye wà Pwiduée na ia é cùrué pàdarirà]. Â wàrapwiri [é pwina o tèepaa tòo] *Pwina naîri âboro, na o câmu tà tèpa âboro nabà.»

³¹⁻³² «Wà tèpa âboro wà Ninive, âna rà tère é pupûra kà péroféta Iona, â rà nye pinünûma ma pitòotéri é càrarà. Â guwà côo, é wâni, pwi jè âboro na é dau piwéna jii Iona. Â o tèepaa é Tòotù na ée mwa pitèi tèpa âboro na wà Pwiduée. Â, na tòotù-bà, âna wà tàpé Ninive, âna rà o cimadò na arawà, wâguwà tèpa âboro nabàni, â rà o piciapwà goowà. [Ba tàutàwà na guwà tère.]

11:22 Kolosé 2.15 **11:23** Luka 9.50 **11:27** Luka 1.28,42,48 **11:29** Mataio 16.4 * **11:29** Iona—Péroféta na pàara biu, âna ia âracié tòotù ma âracié ne kèe, nanaara i ârawéa (Mataio 12.40). Ucina goo pai tâa na aubà kà Iésu, béaa kâra pai wâro còwâ kèe. **11:31-32** 1 Rois 10.1–10 **11:31-32** Jonas 3.5–10

«Â guwà jèe niimiri cai wà tò ilàri ukai naa napô Saba† na pàara biu, âna ia é me géé napô kée na dau wàiti, ba na é tère pwàratùra kà ukai *Solomona na tábawée goro autámogòori kée. Â guwà còo, é tà wâni jaawà pwi jè âboro na é dau piwéna jii Solomona. Â, na Tòotù na ée mwa pitèi é pâ âboro na, wà Pwiduée, â wà tò ilàri ukai-bà, âna ée mwa cimadò na arawà, wâguwà tèpa âboro nabà, â ée mwa piciapwà goowà. [Ba tàutàwà na guwà pinünüma ma guwà biiwà!]

Guwà wâro na pwéelaa

Mataio 5.15, 6.22–23

³³ «Câjè caa nuri é wâra ânye, ma jè cajipi goro é jè cio, é wâpà wiàna jè naapwàniri naa na jè ére! Bwa! Jè nye tòpò dòiiti, ba na rà o còo bwàti wà tàpé na rà tò naa wâ. ³⁴ Guwà tère, é âraporomeejè, âna é pwéelaa kâra naiijè. Â wiàna nye wâdé é âraporomeejè, â diri é naiijè, âna é tâa na pwéelaa. Â wiàna èpà é âraporomeejè, â diri é naiijè, âna é tâa na bàutè. ³⁵ Guwà ipwacòoco, ba péa é pwéelaa naa wâgoowà, âna é péa pâra nau bàutè. ³⁶ Wiàna é tâa googà é pwéelaa, â o ticé jè ére géé googà cèna o tâa na bàutè. Ba é pwacèwii é ânye na é èurugà goro é pwéelaa kée.»

É patère tèpa Farasaio wà Iésu

Mataio 23.1–36; Maréko 12.38–40

³⁷ É tubanabwé é pupûra bèepwiri wà Iésu. Â é me wà pwi jè *Farasaio, â é todà Iésu, ba na rà pi-ija na pwàrawà kée [ma wà tèpa Farasaio bée]. Â rà tèepaa naa pwàrawà, â rà tâaboo naa goro taapà. ³⁸ Â wà Iésu, âna cáe caa nuwa é du îê béaa kâra é pai ija [wàra naa na nyamanya kà tèpa *Juif]. Â é pò wà pwi Farasaio [â càcaa wâdé tée].

³⁹ Â é ina tée wà Pwi Ukai Iésu pâ: «Wâguwà tèpa Farasaio, âna guwà nuwa bwàti gòroigé kâra wârado ma ngapò. Êco na é pwâranümawà, âna nye po wâbé kaa goro é pwina èpà, â guwà tèpa iau ma pwa kûu! ⁴⁰ Guwà tèpa imwüru! Ba gona câguwà caa tâmogòori pâ, wà Pwiduée na é pwa é gòrocàuru ngapò, âna nye wâé kaa mwara, na é pwa é nanaara ngapò? ⁴¹ Wâdé na guwà naa tà tàpé na ticé kâra é pwina tâa na pâ ngapò ma wârado kàwà. Ba na wàrapwiri, â o po pwéelaa bwàti é du îwà bau é pwâranümawà!»

⁴² «Guwà naa tà Pwiduée ji caapwi géé goro 10, géé goro pâ jèpa arapwüru†. [Â nye wâdé.] Guwà ipwacòoco, lâpé! Ba câguwà caa pâra wiàra [è pwina piâjimuru naa na é *Naèà]—é pai tòmiri tèpa âboro, ma pai meaarirà wiàra é câbawâdé kà Pwiduée[§]. Wâdé na guwà pacoo diri pâ pwiibà, na maina, bau diri é nyi nari naèa na kîri.

⁴³ «O dau maina wârimuru kàwà, wâguwà tèpa Farasaio! Ba guwà nye mudàra é pâ autâa na tâa béaa, na pâ *wâra pitapitiri. Â dau wâdé tàwà, na rà nye pwabwàcu tàwà, ma pwamainawà, na ara diri tèpa âboro.

⁴⁴ «Guwà pwacèwii é pâ bwàmù na càcaa tòmiri*. Ba, na jè pâra naa gò, â câjè caa tâmogòori pâ jè gére pâra gò cè bwàmù.»

† 11:31-32 Naa napô Saba—Grec: Du sud. 11:33 Maréko 4.21; Luka 8.16 † 11:42 Géé goro pâ jèpa arapwüru—Napéaati naa na grec pâ: Menthe ma rue ma diri pâra doromuru. § 11:42 É pai tòmiri...wiàra é câbawâdé kà Pwiduée—Grec: É tàrù ma pimeeari kà Pwiduée. Ê tàrù (justice), âna, na jè pitòmimirjè ma pacoo é napàrajè tà pâra tàpé, ma naa tàra é pwina wâdé. * 11:44 Bwàmù na càcaa tòmiri—é, Bwàmù na câjè caa còoé.

⁴⁵ Wà pwi jè *dotée goro ê Naèà, âna [é tère ê popai kà Iésu bèepwiri, goo wà tèpa Farasaio. Â] é ina tée pâ: «Pwi Ukai, na gà ina pwiri, â gà pi-inabà ba èpà mwara, wàibà tèpa dotée goro ê Naèà!»

⁴⁶ Â é tòpi tée pâ: «Ipaiwà naa goowà mwara! Guwà ipwacòowà, co tèpa dotée goro ê Naèà! Ba o dau maina mwara é wârimuru kàwà. Ba pâ pitùâ kàwà, âna pwacèwii pâ nakake na dau tòina, na guwà nama rà kakeri wà tèpa âboro. Â tàutàwà na guwà tu naa goo, goro ji caapwi mangadaïwà!»

⁴⁷⁻⁴⁸ «Ûu! O dau maina wârimuru kàwà. Ba wà tèpa jooorowà, âna rà pòtàmwara tèpa péroféta [kà Pwiduée]. Â nabàni, âna guwà bari é bwàmù kà tàpé na rà pòtàmwararà! Â, na wàrapwiri, â guwà paari pâ, guwà wâgoo é pwina rà pwa wà tèpa nyimuwà ma upàwà! ⁴⁹ Ba wàéni é pwina é ina goowà wà Pwiduée, wà Pwina é támogòori diri: “Go o mwa panuâ pâ tàwà tèpa péroféta kôo, ma tèpa *apostolo kôo. Â guwà o tubaèpà tàrà, tiagoo na guwà o tètàmwara pàrà tàpé.”

⁵⁰ «Â ée mwa pitèiwà wà Pwiduée, goro é pai pòtàmwara diri tèpa péroféta kèe, gée na autapoo goro gòropuu— ⁵¹ tapoo naa goo Abéla, tiagoo Zakaria†, pwina naï Barakie. Ba wàé na ia rà pòtàmwereé, naa nabibiu kâra i aupwa *ârapwaaïlò, ma i ére na dau pwicîri! Â go ina tàwà pâ: O wâguwà, tèpa âboro nabà, na o pitèiwà goo‡!»

⁵² «Wâguwà tèpa dotée goro ê Naèà, âna napârawà ma guwà tàpiri tà tèpa âboro é autàmogòorimuru naa na *Tii Pwicîri. Êco na guwà naapwàniri jiiirà§! Tàutàwà na guwà tò naa na *Mwaciri kà Pwiduée. Â guwà pacoò pàrà tàpé, na nûmarà na rà tò naa na. Êkaa na go ina tàwà pâ: O dau maina wârimuru kàwà!»

⁵³ [É tubanabwé é pwina é ina wà Iésu, â] é còobé gée na wâ [kà i pwi Farasaio]. Â rà nye dau putàmù kaa, wà tèpa Farasaio ma wà tèpa dotée goro é Naèà. Â tapoo gée goo é pwi pàara-bà, âna rà ciburà tacaié, ba na rà tère cè pwina é ina. ⁵⁴ Ba rà bu naigé ma rà pitòtié gée goro cè pai mwa tòpi kèe.

12

Ê pagòo tèpa câmu kèe wà Iésu

Mataio 10.19–33

¹ Na pàara na é gére patùrà tèpa *Farasaio wà Iésu, âna jèe pàra na dau piwâru too é pâ âboro, na rà me [nau tèreé]. Â rà tapoo pi-igabiarà.

Â béaa kâra é pai patùrarà kèe, âna é pacâmuri tèpa *câmu kèe.

Ê pwina cârù âna o inapàpari

É ina tàrà pâ: «Guwà ipwacòoco é ‘nyaa kâra poloa’ kà tèpa Farasaio—ba rà paari é pwina wâdé, â rà pwàniri é èpà kâra. ² Ba diri é pwina jèe naapwàniri nabà, âna o mwa paari naa na pwéelaa widâuru. Â o pâri ma jèe còo bwàti! ³ Â é muru na guwà ina pwàniri naa na bàutê, âna o inapàpari naa na pwéelaa. Â

† **11:51** Zakaria—Pwi Bénabwé âboro gée goo tàpé na pòtàmwararà naa na Aamwari Béaa (l’Ancien Testament). ‡ **11:51** É ina wà Iésu pâ, ipaiwà naa goorà, ba rà o jèe pòtàmwereé, âna é pwi péroféta mwara. § **11:52** Napârawà ma guwà tàpiri... Grec: Guwà patâjii é kii târa autàmogòorimuru. **12:2** Luka 8.17

ê muru na guwà pitànunuuri, naa na naditàrawâ, âna o mwa tomara too, naa na gomu kêra âboro.»

Dau pwamuru naa goowà

⁴ «Â guwà cibwaa nama wâgotàwà goro pâ âboro, co tèpa béeò. Ba wiàna rà pòtâmwara naiiwâ, â o nye ticè jè muru, cèna o piwéna mwara jii pwiri. ⁵ Êco na guwà ipwacôowâ. Wâdé na guwà nama wâgotàwà goo Pwiduée! Ba wàè na pâri ma é pòtâmwara é naiiwâ, ma tûwâ naa na ére, na o maagé ma tòina naawê é nyuâawâ.

⁶ «Guwà jèe còo cai pâ marü na kêri: Jè icuri 5 marü naa goro ârailu mwani. Êco na nye ticè gée goorà cèna é imwüru jiiè wà Pwiduée. ⁷ Â wâguwâ, âna é nye cau tâmogòoriwâ bamwara, tiagoro mwara jéuru wàrapûruwâ. Êkaa na go ina tàwâ pâ: Guwà cibwaa nama wâgotàwâ! Ba dau pwamuru naa goowâ na ara Pwiduée, jii é pâ marü na dau wâru!»

Guwà gòò â guwà inapàpario

⁸ «Go ina tàwâ pâ: Wà pwi âboro na é ina pâ, é pwi âboro kôo, na ara pâ âboro, â wâgo mwara, âna go o ina pâ, é pwi âboro kôo, na ara tèpa angela kà Pwiduée. ⁹ Â wà pwi âboro na é pitütôowâriô, na ara pâ âboro, â wâgo mwara, âna go o pitütôowârié, na ara tèpa angela kà Pwiduée. ¹⁰ Â o pwanauri diri tàpé na rà tûra ba èpà naa goo *Pwina naîri âboro. Êco na wà pwi âboro na é tûra ba èpà naa goro é Nyuââè Pwicîri, âna o càcaa pâri ma pwanaurié.

Ée pitu tàwâ Nyuââè Pwicîri

¹¹ «Guwà tère, rà o mwa tâjûruwâ, ba na rà pitèiwâ naa na *wâra pitapitiri, ma na ara tèpa ukai, ma tèpa kupénoo. Â, na diri pâ pàara bèepwiri, â guwà cibwaa pidumapié goro cè pai tópi kàwâ tàra. ¹² Ba é Nyuââè Pwicîri, âna ée mwa paari tàwâ, cè pwina guwà mwa ina na guwà coo ararâ.»

Popai goro mwani ma neemurujè

Mataio 6.19–34

¹³ É ina tà Iésu wà pwi jè ârapàara tàpé na rà tà bèepié, pâ: «Pwi a pwa pupûra, é jèe bà wà pwi caa kôo jii é neemurué. Â câe caa ipâdi naa goobu wà pwi ciò. Gà ina tée pâ é naa tóo pwina kôo!»

¹⁴ Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Pwiini, wàilàapà na nama go pwi a pitèi ma ipâdi é neemuru-u?»

¹⁵ Â é ina tàra pâ âboro pâ: «Guwà ipwacôowâ, ma guwà cibwaa ciburâ mudàra ma wâru tàwâ é pâ muru! Ba é *âji wâro kà pwi âboro, âna càcaa gée goro é pâ muru na tâa tée.»

Ucina goo neemurujè

¹⁶ É piwiâ tàra é ucina bèeni:

«É mwa tâa wà pwi jè âboro na dau pwa neemurué. Dau wâru tée é arapwüru na é piûnyari gée na napuu kêe. ¹⁷ Â é mwa pitawèeri pâ: “O dà cèna go o pwa? Ba o càcaa pâri i napié kôo, ma go tòpò i ârawakè kôo.”

¹⁸ «Â é pi-ina tée pâ: “Wâdé na go tédàpa i na autòpò arapwüru na wâdòiti, â go o tapoo còwâ cè jèpwi cèna maina. Â go o tòpò naawê diri é pâ ârawakè

kôo, ma êdiri pâ neemuruô. ¹⁹ Â géé na càùé, â o mwa tâa tôo pâ utimuru ma neemuruô na wâru, târa pâ naja na wâru. Â go o mwa tâpo nao, ma ija, ma wâdo, ma ipwâdée.”

²⁰ «Èco na é ina tée wà Pwiduée pâ: “Gà piwârau*! Naa ne nabà, âna go o pacôwâri jii gâ é wâro'gâ. Â diri é pâ neemurugâ na gâ iauri, âna o mwa kâi?”»

²¹ Â é ina tà tèpa âboro wà Iésu pâ: «Guwâ ipwacôoco! Ba wâépwiri é pwina o tèepaa mari diri tàpé na rà iauri pâ wâdé kâra naani gôropuu. Ba nye ticé âji wâdé kâra naa jaa Pwiduée!»

Ê pwina âjimuru jii neemurujé

²² Ê tabiié wà Iésu naa goo tèpa câmu kée, â é ina târa pâ: «Wâépwiri é majoroé ma go ina tàwâ pâ: Guwâ cibwaa géaa goro é wâro kâwâ, ma é naiiwâ. Guwâ cibwaa pitawèeri pâ: “Jè o mwa ija dà?” ma “Jè o mwa coona dà?” ²³ Ba é wâro kâwâ, âna é âjimuru jii é utimuru; â é naiiwâ, âna é âjimuru jii ârabwée! ²⁴ Guwâ jèe côo cai é pâ marû. Ba càra caa picâmi ma piûnya, ma càra caa tôpò cè bwâ târa pâ tòotù. Èco na wà Pwiduée, âna é nye pa-ijarâ. Â gona câguwâ caa dau piwéna jii é pâ marû? Akaé! ²⁵ Càcaa géé goro pai géaa goro ija ma wâdo, ma picoona ârabwée, na guwâ tâpo nama gòri é wâro kâwâ! ²⁶ Ê pidumapié kâwâ, âna o pwacoe ma é tòotéri é ji caapwi muru. Êkaa na guwâ cibwaa pidumapié!

²⁷ «Guwâ jèe côo cai pâ murubuké na-araé. Ba rà cipu, â càra caa pâti, ma càra caa ta ârabwée. Â go ina tàwâ pâ: Wà pwi ukai *Solomona, naa na diri é muugèrè kée, âna é pâ ârabwée kée, âna càcaa dau wâdé jii é pwi caapwi murubuké. ²⁸ Â guwâ jèe côo cai é aramwatò: É cipu nabà, â o cîri widâuru naa gòro ânye. Â wà Pwiduée, âna é naa ârabwée kâra. Â gona o câé caa naa ârabwée kâwâ na piwéna jii? Nye dau kîri kaa é cèikî kâwâ!

²⁹ «Ûu kaa, go ina tàwâ pâ: Guwâ cibwaa dumapié ma géaa, goro cè pwina guwâ o ija ma wâdo! ³⁰ Ba wà tàpé na càra caa tâmogòri Pwiduée, âna càra caa nao goro mudâra é pâ pwiibâ. Èco na wâguwâ, âna wà Pwiduée Caa kâwâ, âna é nye tâmogòri é pwina nûmawâ goo. ³¹ Guwâ mudâra béaa é Mwaciri kée Â ée mwa âjagò tàwâ mwara goro diri pâ pâra muru bèepwiri.»

Âji wâdé naa napwéretòotù

³² «Guwâ cibwaa nama wâgotàwâ, co tèpa âji béèò, wâguwâ na guwâ pubu âboro kôo. Ba é jèe pacoo wà Caa kâwâ pâ, na ée naa tàwâ é Mwaciri kée! ³³ Guwâ icuri pâ wâdé kâwâ, â guwâ naa tà tàpé na ticé kâra. Â, na wàrapwiri, â guwâ o wéaari é pâ âji wâdé na rà wâ *napwéretòotù, na o tà tâa awé. Ba ticé a mura wê, na ée popa. Â ticé madé na uti, ma ticé waaca† na iri. Â o càcaa wai ma botère. ³⁴ Ba é pwâranûmagâ, âna é wâna é wée é wâdé'gâ.»

Popai goro pai tà tàcî ma pitêre dâra

Mataio 24.45–51; Maréko 13.33–37

³⁵⁻³⁶ [É ina mwara tà tèpa câmu kée wà Iésu pâ]: «Guwâ tà tàcî, pwacèwii tèpa ênawéna, na rà tapacîri é pai wâjué còwâ kâ pwi ukai kâra. Ba rà o ipwabwâtirâ, â rà coona bwâti pâ ârabwée na wâdé, â rà popa é wâra ânye kâra.

* **12:20** Piwârau—Fou.

12:21 Mataio 6.19–20

12:33 Luka 18.22

† **12:33**

Madé...waaca—Grec: Mite.

12:35-36 Mataio 25.1–13

Â wiàna ée wâjué còwâ gée goro pwa-ija goro piéa, â ée mwa cùu goropwârawâ. Â rà o pò ma tàpiri tée. ³⁷ Â o dau wâdé ba kà tàpé na é pâmarirà, wiàna rà tà tàcì ma tapacîé.

«Go ina tàwâ é âjupâra pâ: Wà i pwi ukai, âna ée mwa coona é ârabwée kâra ênawéna. Â ée mwa patâaboórìrà naa goro taapà, â ée mwa naa èrà. ³⁸ Ûu, [na pàara na rà tapacîé, âna càra caa tâmogòori wiidà na ée mwa tèepaa me] —wiàna naa nabibiu kâra ne, é, wiàna too i tòotù. [Êco na] o cidòri nyuâarà, wiàna é tèepaa me, âna é pâmarirà na rà tà tàcì ma ipwabwàtirà!

³⁹ «Guwà jèe niimiri cai ê pwini: Wà pwi apooro pwârawâ, âna câé caa tâmogòori cè ineretòotù na ée mwa tò naa na wâ kée, wà pwi a mura na é me naa ne. Ba wiàna é tâmogòori, â pwiri é pacooé. ⁴⁰ Wâé kaa pwiri na go ina tàwâ pâ: Guwà tà tàcì. Ba go o mwa tèepaa me còwâ, wâgo Pwina naîri âboro. Êco na o câguwâ caa tâmogòori cè pàara cèna go o mwa tèepaa na.»

Pwi ênawéna pwi a pitère dâra

⁴¹ É tawèeri Iésu wà Pétéru pâ: «Pwi Ukai, gona é ucina bèepwiri na gà ina, âna ba kâbâ co [wàibà tèpa câmu'gâ] é, kâra diri pâ âboro?»

⁴² Â é tòpi tée wà Pwi Ukai pâ: «[Kâra diri] tèpa ênawéna na rà pitère dâra ma pitòimirià. Â wàilàapà pwi ênawéna bèepwiri? Wâéni: I pwi ia é ina tée wà pwi ukai kée pâ: “Go panuâ tàgâ é waké bëeni: Gà pa-ija pàra tèpa ênawéna, naa na pàara na o pâri.”

⁴³ «Â o dau wâdé ba kà pwi ênawéna bèepwiri, wiàna é tèepaa me wà pwi ukai, âna é nye tàgére waké bwàti! ⁴⁴ Guwà còo, wà pwi ukai, âna ée naa tée é pitûâ naa goo é pâ wâdé kée. ⁴⁵ Êco na, wiàna wà i pwi ênawéna, âna [é pwi âboro èpà, â] é piniimiri pâ, ‘O câé caa nama tèepaa me wà wà pwi ukai.’ Â é tapoo èi tèpa bée goro waké. Â é dau ija ma wâdo ma ipwirié. ⁴⁶ Â, na jè tòotù na é tàpilée†, â é nye wâjué me còwâ kaa wà pwi ukai. Â ée mwa naa é wârimuru na dau gòo tà i pwi ênawéna bèepwiri, wàilà diri ma pàra tèpa ênawéna, na càra caa pitère dâra.

⁴⁷ «Ûu, o dau maina é wârimuru kée, gée goo na é tâmogòori é câbawâdé kà pwi ukai kée, â câé caa pacoo, â ticè na é pwabwàti ba kée. ⁴⁸ Êco na o càcaa dau maina é wârimuru kà tàpé na càra caa tâmogòori pâ èpà é pwina rà pwa. Ba wà pwina naa tée ba wâru, âna o ilari jiié na wâru. Â wà pwina jèu âjagò tée còwâ, âna o jèu ilari jiié mwara.»

Rà pitadârùrà pâ âboro good

⁴⁹ «Guwà tère, go tèepaa me, ba na go pame é ânye naa gòropuu. Â po dau nùmoo na jèe tubanabwé é waké bèepwiri[§]! ⁵⁰ Ba o upwaaoo goro pwi *piupwaa [goro maagé còo na dau maina]. Â go bwaa nye tàgére tapacîri naa na picâri. ⁵¹ Guwà cibwaa niimiri pâ go tèepaa me naani gòropuu, ba na go pame pinaanapô. Èkâ! Ba rà mwa pitadârùrà é pâ âboro good. ⁵² Tapoo nabà, âna rà o pitadârùrà pâ pwârawâ. Ba pwiri o ârailu âboro gée goorà na ru wâgòo,

^{12:39} Mataio 24.43–44; 1 Tésalonika 5.2 ^{12:44} Mataio 25.21,23 † ^{12:46} Na jè tòotù na é tàpilée—Grec: Na tòotù na câé caa tapacîé na, ma na ineretòotù na câé caa tâmogòori. ^{12:47} Jacques

4.17 § ^{12:49} Jèe tubanabwé é waké bèepwiri—Grec: Jèe udârù i ânye. ^{12:50} Maréko 10.38–39
^{12:51} Mataio 10.34–36

â âracié na rà o cicarao*, é, pwiri o âracié na rà wâgood, â o ârailu na ru cicarao.
53 Â o pitadàrù wà tupédu aénaî, ma du duanaî, ma du duatâa.»

Côoinari pwina tàrù, â guwà pwa!

54 É ina mwara wà Iésu târa pâ âboro na wâru, pâ: «Wiàna guwà côo pâ nee na dau duu, na rà me géé nawià†, â guwà nye nama ina pâ, “O popaa” â nye popaa kaa. 55 Â wiàna é cima é dàré‡, â guwà ina pâ, “O wâdé napô” â nye wâra. 56-57 Üu, guwà po dau tâmogòori ina naa wâdé napô, é, naa èpà napô. Â gorodà na câguwà caa côoinari é âjupâra, naa na pâ muru na gére tèepaa nabà? Guwà tèpa gômapwa! [Ba wiàna guwà gére côoinari, â pwiri guwà tâmogòori é pwina tàrù ma guwà pwa. Éco na tàutàwà.

58 «Wàéni é pwina tàrù): Wiàna é piciapwà googà wà pwi jèpwi, â gàu mara pinaanapô ma wàé, wiàna gàu bwaa gére wâ naigé pâ naa na aupitèimuru. Ba é péa panuâgà tà pwi a pitèimuru, na ée mwa panuâgà târa pwàliici ma tòpògà naa na karapuu. 59 Â go ina tâgà é âjupâra pâ: O câgà caa côobé géé na karapuu, wiàna ina pâ, bwaa câgà caa pé wâri diri é wârimuru'gà!»

13

Guwà tòotéri wâro kàwà!

1 Na pàara bèepwiri, âna rà medari Iésu wà pàra tèpa âboro, â rà ina tée pâ: «Wà ukai *Pilato, âna é nama tètâmwara pàra tèpa âboro géé Galiléa, na pàara na rà pwa *ârapwaailò tà Pwiduée, naa na *Wâra pwapwiciri wâ *Iérusaléma.»

2 Â é tòpi târa wà Iésu pâ: «Gona guwà niimiri pâ, rà bà, ba rà dau tèpa pwa na èpà, jii pàra tàpé? 3 Bwa! Â go ina tàwà pâ: Guwà ipwacòowà, â guwà biiwà ma pitòotéri é wâro kàwà. Ba câguwà caa tâmogòori cè pwi pàara na guwà o bà na*! 4 Â guwà jèe niimiri cai wà tèpa 18 âboro, na ia tûu naa gòrà i auba na Siloé, â caagairà. Gona rà dau tèpa âboro èpà jii pàra tèpa âboro Iérusaléma?

5 Bwa! Â go ina tàwà mwara pâ: Wâdé na guwà pinünüma ma guwà biiwà. Ba guwà péa tà cau bà wài, pwacèwiirà!»

Upwâra wâi na ticè pwêe

6 É ina târa é ucina bèeni wà Iésu:

«É mwa tâa wà pwi jè âboro. Â é mwa [pwa wâru] pàra naa na aupwanapô kée, ba na é côo é *upwâra wâi kée, ma pwa ma mudàra cè pwêe. Éco na mu nye ticè.

7 «Â é pwa ma ina tà pwi a wakè kée pâ: “Gà côo! Po âracié naja na go me nau mudàra cè pwêe, â nye ticè. Tépàgâé tâjii! Ba càcaa wâdé na é cèpo tà pi cipu naa goro piticèmuru naa goo, naa ticè pwêe!”

8 «Â é tòpi tée i pwi a wakè kée pâ: “Pwi ukai, tàpo naaé, ba na go bwaa pwabwàti goo. Go o mwa îri tabéaa gooé, ma naa wai kâra upwâra ma pwa puu naa goo. Â ju mwa côo na naja noowé†. 9 Â wiàna pwa pwêe, â nye wâdé. Â wiàna ticè, â gà o mwa bàra tèpàgâé.”»

* 12:52 Na ru wâgood, â âracié na rà o cicarao—Grec: Na ru cicara âracié géé goorà. 12:53 Michée

7.6 12:54 Mataio 16.2-3 † 12:54 Géé nawià—Grec: Géé na auduu kâra tòotù. ‡ 12:55

Dàré—Grec: Vent du sud. 12:58 Mataio 5.25-26 13:2 Ioane 9.2 * 13:3 Dernière phrase—Grec:

Ba guwà péa tà cau bà pwacèwiirà. 13:7 Luka 3.9 13:8 2 Péturu 3.9,15 † 13:8 Noowé—Na wâwé.

É nama tiâu maagé kà tô ilàri na tòotù pwicírì

10 Na jè *tòotù pwicírì, âna é tâa na *wâra pitapitiri wà Iésu. Â é gére pacâmuri tèpa âboro. 11 Â é tâa wê mwara tô jè ilàri, na é maagé naa na 18 naja. Ba tâa gooé é duée, â too é càuè, â càcaa pâri ma é citàrù.

12 Â é todèe wà Iésu, â é ina tée pâ: «Tôoni, é jèe tiâu ni i maagé'gà!»

13 Â é tòpò îê naa goé. Â é nye citàrù kaa, â é dau ipwamaina Pwiduée!

14 Êco na é po dau putàmu wà pwi a pitûâ kâra na wâra pitapitiri, géee goo na tòotù pwicírì. Â é pwa tèpa âboro, ma ina târa pâ: «Kaa! Tâpéeni, 6 tòotù na jè wakè na. Wiàna nûmawà na tiâu maagé kàwà, â guwà me naa nadàpara pwapwicírì! Â guwà naaco é tòotù pwicírì!»

15 Â é tòpi tée wà Pwi Ukai pâ: «Wàéco! Gà ina, â gà tère còwâ! Gona câguwà caa tipi é macii kàwà ma pawâdoorà, na tòotù pwicírì? Â? 16 Â wà tô ilàri bèeni, âna é tô gòobàra *Abérama, pwi jooorojè. Â é piié wà *Caatana naa na 18 naja. Â wânau, o nye ticè târù kôo ma go tipi é maagé kèe na tòotù pwicírì?»

17 Â rà kamu diri tâpé na rà cicara Iésu. Êco na é auwâru géee goo tèpa âboro, âna rà dau ipwàdée goro pâ muru na muugère na é pwa.

Du nari ucina goro Mwaciri

Mataio 13.31–33; Maréko 4.30–32

18 É ina mwara wà Iésu pâ: «Napwa é *Mwaciri kà Pwiduée, âna é pwacèwii dà? Wàéni é pwi ucina, târa ma guwà tâmogòori:

Pudòro moutarde

19 «Ê Mwaciri kà Pwiduée, âna é pwacèwii é jè pudòro moutarde [na dau kírì]. Wà pwi jè âboro, âna é câmi, â é cipu. Â é jèe pâ nau dau maina. Â pâri ma rà pwa wânàrà, naa gò pâ ditèe, é pâ marü.»

Nyaa kâra poloa

20 «Ê Mwaciri, âna o pwacèwii mwara ni: 21 Wà tô jè ilàri, âna é popa é nyaa kâra poloa, â é biinaimari bau 25 kilo goro dàuru poloa. Â é tù tiagoro na é tùu too† i poloa!»

Goropwârawâ na picu

Mataio 7.13–14, 21–23

22 É gére pâra dàra Iérusaléma wà Iésu. Â é pwa ma pacâmuri tèpa âboro naa na pâ village ma napô, wii naigé.

23 Â é tawèerié wà pwi jè âboro pâ: «Pwi Ukai, gona o dau pwâco wà tâpé na rà o udò [ba na tâa târa é *âji wâro]?»

Â é ina tà tèpa âboro wà Iésu pâ: 24 «Guwà còo, nye dau picu kaa é goropwârawâ, [pâ naa na é âji wâro]. Â guwà ipwadârapwa cai ma guwà tò naa na. Ba wâru tâpé na nûmarà na rà tò, êco na o pwacoé târa. 25 Ba, na ée târi ma kírì é goropwârawâ, wà pwi apooro pwârawâ, â o càcaa pâri ma guwà tò. Guwà o tà coo boo gòroigé, ma cùu taaci i goropwârawâ, ma ina tée pâ: “Pwi ukai, gà tâpíri tâbà!”

«Â ée mwa tòpi tàwà pâ: “Bwa. Guwà pâra, ba câgo caa tâmogòoriwâ.”

26 «Â guwà o mwa ina tée pâ: “Bwa. Nye wàibà kaa, na ia jè mu pi-ija ma wâdo ma wâgà. Â wàibà na ia gà mu pacâmuri pâ ni jaabà!”

27 «Â ée mwa po ina tàwà géé pâ: “Bwa! Câgo caa tâmogôriwà! [Guwà tèpa còobé géepà?] Guwà pâra jiio, ba guwà tèpa pwa é pâ tûâ na èpà! [Ba câguwà mu caa pwa é câbawâdé kôo.]”

28 «Â o mwa tüwà naa gòroigé. Â guwà o mwa i ma tòngüru poropwâwà, [goro pai tòina kâwà]. Ba guwà mwa còo [tèpa jooorowà]—wà *Abérama, ma Isaaka, ma Iakobo—ma wà diri tèpa *péroféta, na rà cau tâa diri na é Mwaciri kà Pwidueé. 29 Â o mwa wâru diri cè tàpé cèna rà o mwa me, géé na diri é gòropuu§. Â o pwa autâa kâra, na é pi-ija maina, naanidò na Mwaciri kà Pwidueé. 30 Â guwà còo, wâru tàpé na rà pwicò nabà, na rà o mwa caa pâbéaa na pwi pâara-bà. Â wâru tàpé na rà pâbéaa nabà, na rà o mwa caa pwicò.»

Pimeaari kà Iésu goo tàpé Iérusaléma

Mataio 23.37–39

31 Ûna é gére ina pwiri wà Iésu, â rà nye tèepaa me kaa wà pâra tèpa *Farasaio, â rà ina tée pâ: «Pwiini, bà tère pâ, ée pwa na é tétâmwaragà wà ukai *Héroda Antipas! Â wâdé na gà uru géeni!»

32 Â é tòpi târa pâ: «Guwà ina tà pwi macii a piugà bèepwiri pâ, nabà ma widàuru, âna [go o bwaa mara pwa é wakè kôo ni—ba] go o bwaa tü târa pâ duée, â go o bwaa nama tiâu maagé kà tèpa âboro. Â naa na béaracié kâra tòotù géé na càùé, âna go mwa tubanabwé diri. 33 Êco na go o mwa coo gòobàra é naigé kôo [pâ naa Iérusaléma]. Ba o càcaa wâdé wiâna o tétâmwara pwi jè péroféta [kà Pwidueé] wâgòroigé jii Iérusaléma [é ville pwicîri kée]!

34 «Au! Nyi wâriwà co tàpé Iérusaléma! Guwà catâmwara tèpa péroféta na é cùrurà medariwà wà Pwidueé, ba guwà èi pâra tàpé goro atù, â guwà pôtâmwara pâra tàpé goro cè jè pai pwa wée. Nye ciburà nûmoo na go panaimariwà, pwacèwii jè nyaa kâra ja, na é panaimari nyi naîé, na aranara itooé. Êco na tàutàwà. 35 Â guwà còo, [go o mwa pâra jiiwà, â] o jèe ticia na é Wâra pwapwicîri kâwà! Â go ina tàwà pâ: O jèe câguwà caa còoò, tiagoro é tòotù na guwà o ina pâ: *Cidòri nyuûa pwi âboro na é me naa na nee Pwi Ukai!*»
Psaume 118.26

14

É patère tèpa Farasaio wà Iésu

Mataio 22.1–14

1-2 Na jè *tòotù pwicîri, âna rà pi-ija wà Iésu, na pwârâwâ kà pwi jè *Farasaio. Â é tâa wè mwara wà pwi jè âboro, na é maagé, ba tée naparawée. Â wà diri tèpa âboro, âna rà tà wéaa goo Iésu, [ba na rà còo pâ pwiri é nama tiâu maagé kée].

3 Â é tawèeri tèpa *dotée goro é Naèa ma wà tèpa Farasaio pâ: «Gona muru pwicîri, é, nye pwa târù ma jè nama tiâu maagé kà pwi jè âboro, na tòotù pwicîri?»

4 Â càra caa tòpi tée. Â é tabiié pâ dàra i pwi a maagé, â é nama tiâu i maagé kée, â é ina tée pâ, na é wâjué còwâ naa jaaé.

⁵ Â é tawèeri diri pàra âboro pà: «Wiàna é tûu naa na pwârajawé wà pwi naîgà, é wiàna macii'gà, na tòotù pwiçiri, â gà o pwa dà? Gona o câgà caa pò ma dàtié dò wài géé na pwêe?»

⁶ Â càcaa pâri ma rà tòpi tée.

Gà cibwaa ipwamainagà

⁷ Wà pàra tàpé na todàra naa na pi-ija, âna rà pwa na rà pitòri é autâa na tâa béaa. Ûna é còo pwiri wà Iésu, â é ina târa pà: ⁸ «Guwà ipwacòoco! Ba wiàna todàgà naa goro cè jè pi-ija goro piéa, â gà cibwaa pâra nau tâa gòro autâa kà tèpa âboro imaina. Ba é péa tà todà cè pwi âboro cèna é piwéna jiigà ⁹ wà i pwi apooro pi-ija! Â é péa tà ina tâgà pà: “[Gà cimadò, â] gà pâra géé na autâa beerpwiri.” Â o maina kamu'gà na gà pâra na mudàra cè autâa'gà.

¹⁰ «Bwa! Wâdé na gà tâa boobà càuru tâa. Â ée mwa ina tâgà wà pwina é todàgà, pà: “Pwi béed, gà me, â gà tâa gò autâa kà tèpa âboro imaina.” Â rà o còo naawé é pai ipwamainagà kà pwi apooro pi-ija, na ara diri tèpa âboro!

¹¹ Ba wà pwina é ipwamainâ, âna o naaé boo. Â wà pwina é ipakîrié, âna o naaé too.»

Gà todà tàpé na ticè kàra

¹² Géewê, â é ina wà Iésu tà pwina é todèe pà: «Wiàna gà ipwabwàti cè jè pi-ija [na wàrani] â gà cibwaa todà co tàpé na rà o pitòwâri tâgà—wiàna wà tèpa béégà, ma tèpa jènerégà, ma wà tàpé na dau pwa neemururà.

¹³ «Bwa! Wâdé na gà todà tàpé na ticè neemururà, ma wà tèpa maagé, ma wà tèpa bee, ma wà tèpa bwi. ¹⁴ Â o cidòri nyuâagà, ba wàilà diri, âna càcaa pâri ma rà pitòwâri tâgà. Â wà Pwiduée, âna ée mwa naa tâgà é pumara wakè'gà, naa na é tòotù na ée mwa pawâro còwà géé na aubà, wà tàpé na rà pwa na wâdé. Â o dau maina é aupwényunyûari na ée mwa naa tâgà.»

Tàutàra goro pi-ija kà Pwi Ukai

¹⁵ Pwa pwi jè âboro na ru tâa goro taapà* ma wà Iésu, â ûna é tère é pai pwa pupûra kée, â é ina tée pà: «Pwi Ukai, o po dau cidòri nyuâa tàpé na rà tâa na pwi pi-ija maina naa na *Mwaciri kà Pwiduée!»

¹⁶ Â é pwa ucina wà Iésu, târa ma é tòpi tée. Â é ina pà:

«É mwa tâa pwi jè âboro. Â é mwa pwabwàti é jè pi-ija na dau maina. Â é mwa todà tàpé na dau wâru, ma rà ija. ¹⁷ Â nabwé, â po coo i tòotù kàra pi-ija. Â é cùru pà pwi ênawéna kée, ma é todà me tàpé na rà o pi-ija ma wàé.

¹⁸ «Â é tèepaa naa goo pwi jè ârapàrarà. Êco na é tòpi tée wà pwini pà: “Au, gà ina tà pwi ukai pà, na é pwanaurio, ba càcaa pâri ma go me nau pi-ija. Ba go me géé auwâri é aupwanapô, â wâdé na go bwaa pâra nau cai.”

¹⁹ «Â nabwé, â é pâmari pwi béarailu kà tàpé na todàra. Â é tòpi tée wà pwini pà: “Au! Gà ina tà pwi ukai pà, na é pwanaurio, ba càcaa pâriò ma go me. Ba go me géé auwâri é 10 paaci târa ù, â wâdé na go nama tacairà jècaa.”

²⁰ «Â nabwé, â é pâmari é pwi béaracié kà tèpa âboro. Â é tòpi tée pà: “Go pwi a bwaa tàgére piéa, â càcaa pâri ma go me. [Au! Gà ina tà pwi ukai pà é pwanaurio.]”

14:5 Mataio 12.11; Luka 13.15 **14:8** Proverbes 25.6–7 **14:11** Mataio 23.12; Luka 18.14 **14:14**

Ioane 5.29 **14:15** Luka 13.29 * **14:15** Tâa goro taapà—Càra caa tâaboo naa goro taapà pwacèwijié.

Rà tàpo puu gòro jènererà. **14:20** 1 Korénito 7.33

«Cau tàutàra diri na rà me, ba rà cau ina pâ, pwa wakè kàrà†.»

É todà pàra tàpé

²¹ «Á é wājué cōwâ wâ pwi ênawéna, á é wiâ tà pwi ukai kêe é pai tòpi kà tèpa âboro bèepwiri.

«Á é nye dau putàmú kaa wâ pwi ukai, á é ina têe pâ: “Gà pâra wâi, pitiri pâ napô, á gà todà me tàpé na ticè kàra, ma wâ tèpa bee, ma wâ tèpa pitàbwamwa, ma wâ tèpa bwi.”

²² «[Á é pâra i pwi ênawéna.] Ûna é wājué me cōwâ, á é ina tà pwi ukai kêe pâ: “Go jêe todàra diri, pwacèwii pai ina'gâ tōo, êco na bwaa nye pwa dâra autâa.”

²³ «Á é tòpi têe pâ: “Gà pâra naa na pâ ére na tàpo wâiti jii ni, á gà todà tèpa âboro na gà pâmarirà, ba na o wâbé i wâra pi-ija! ²⁴ Á napwa naa goo wâ tàpé na ia go mara todàra, âna o càra mwa caa ija cè ji noo kâra utimuru, gée gòro taapà kôo.” [Nabwé naawê!]

Pai pâra wiâ Iésu

Mataio 10.37–38

²⁵ Na pwi pâara bèepwiri, á wâru pâ âboro na rà gére pâra wiâ Iésu.

Á é tabiié naa goorà, á ina tàra pâ: ²⁶ «Wâ pwina nūmee na é me wiâô, âna wâdé na é meario, jii du nyaa ma caa kêe, ma wâ wâdêe, ma pâ êpo kêe, ma tèpa aéjii kêe, ma wâ pa naigé kêe, tiagoro é wâro kêe, wâé cōwâ. Ba, na càcaa wàrapwiri, á càcaa pâri ma é pwi a *câmu kôo. ²⁷ Wâ pwina cáé caa kâa é *kurucé kêe, ma é me wiâô, âna wâ pwiibâ, âna càcaa pârié ma é pwi a câmu kôo.»

Guwâ mara nūnūmari bwàti

²⁸ «[Á wâdé na é mara nūnūmari bwàti naa goo é pwina ée mwa pwa.] Ba wâ pwi jè âboro na é niimiri na é pacima é wâ na maina, á é mara pwa kilo naa goo cè wâri wêe, wiâra é mwani na wâjaaé, pâ, pwiri o pâri.

²⁹ «Ba é péa tòpò é pâara wâ, á càcaa pâri [é mwani kêe] ma é tubanabwé.

«Á rà picocoorié, ³⁰ ma ina pâ: “Gà cōo wâ pwiibâ—nye wâé kaa, na é tapoo bari i wâ, á cáé caa tubamwara!”

³¹ «Á jèpwi mwara, âna guwâ jèe niimiri cai pwi jè ukai, na po 10 000 coda kêe, na ée pwa paa ma pwi jè ukai, na po 20 000 coda kêe. Ba wâdé na é mara nūnūmari bwàti béaa kâra cè pai paa kêe!

³² «Ba wiâna càcaa pârié, á wâdé na é cùru pâ cè pwi a-ipa popai kêe, dari pwi jè ukai, na é bwaa wâiti, ba na é ilari jié é pinaanapô.»

³³ Á é ina mwara wâ Iésu pâ: «Êkaa na go ina pâ: Wiâna nūmagà na gà pwi a câmu kôo, á wâdé na gà mara panuâ diri pâ muru ba kôo.

Còo na ticè nūmee

³⁴ «Guwâ jèe niimiri cai é còo‡, âna muru na wâdé, [târa ma pwa nūmara é utimuru]. Êco na, wiâna tubatiâu é nūmee, á jè o wânu na jè o pwa ma tèepaa cōwâ é nūmee? Bwa, pwacoé! ³⁵ Á càcaa mwa caa wâdé târa utimuru, á càcaa wâdé târa tòpò naa na aupwanapô mwara. Á jè o tâjii naa gòroigé. Wâ pwina pwa pwâranyürué, âna wâdé na é tère!»

† 14:20 Dernière phrase—Popai gée na nee tii 18. 14:26 Luka 9.23 14:34 Mataio 5.13; Maréko 9.50 ‡ 14:34 Còo—Còo note goo Mataio 5.13.

15

*É meari tèpa âboro na èpà
Mataio 18.12–14*

¹ Wâru tèpa âboro na èpà ê wâro kâra—wà tèpa *tò mwani wâripû, ma wà pàra tàpé—na rà medari Iésu, ba na rà tère ê pai pwa pupûra kêe.

² Â dau càcaa wâdé tà tèpa *Farasaio ma wà tèpa *dotée goro ê Naèà. Â rà picocoorié, ma pi-ina tàra pà: «Kaa! Wà pwini, âna rà picaatâa ma tàpé na èpà ê wâro kâra, tiagoro na rà picaaija ma wàè!»

Ucina goro mutô na tiàué

³ É ina tàra wà Iésu ê ucina bèeni:

⁴ «Guwà jèe tère cai ê pwini: Wà pwi jè ârapàarawà, âna pwa 100 mutô kêe. Â wiàna tiàú naa namwatò ê pwi caapwi géee goorà, â ée pwa dà? Ée naaco i 99 mutô, â ée pà nau mudàra i mutô kêe na ia tiàué. ⁵ Â wiàna ée pâmarié, â ée dau ipwàdéee, â ée mwa kâaé [ma popaé me còwà, mari i pubu mutô].

⁶ «Â wiàna ée tèepaa me naa pwàrawà, â ée todà tèpa bée, â ée ina tàra pà: “Tàpéebà, guwà me, ba na jè ipwàdéee naima! Ba go jèe pâmari i mutô na ia tiàué!”»

⁷ Â ée tubanabwé ê ucina bèepwiri wà Iésu, â ée ina pà: «Â guwà còo, o ipaiwà naanidò *napwéretòotù. Ba [wà Pwiduee ma wà tèpa âboro kêe, âna rà] o dau ipwàdéee, goo ji pwi caapwi âboro èpà, na ée pitòotéri ê wâro kêe, jii ée pà 99 na [rà niimiri pà] wâdé ê wâro kâra.»

Ucina goro mwani na pâmari còwà

⁸ [É pwa jèe ucina wà Iésu, â ée ina tàra pà]:

«Ée mwa tâa wà tò ilàri, na pwa 10 mwani atù * kêe. Â, na jèe tòotù, â ée tubatiàú caapwi géee goo. Â ée mwa nuri wâra ânye, â ée dau baléri ê wà, â ée mudàra bwàti i mwani kêe. [Â ée mudàra, mudàra, mudàra...] tiagoro na ée pâmari!

⁹ «Â ée todà tèpa bée, â ée ina tàra pà: “Guwà me, ma jèe ipwàdéee ma wâgo! Ba go jèe pâmari còwà i mwani atù kòo!”

¹⁰ «Â go ina tàwà pà: O po dau maina ée ipwàdéee kà tèpa *angela kà Pwiduee, goo ée pwi caapwi âboro na ée èpà, na ée pitòotéri ê wâro kêe.»

Ucina goo pwi âboro èpo dopwa na ée wâjué còwà naa jaa caa kêe

¹¹ Ée wià tàra mwara ée jèe ucina wà Iésu:

«Rà mwa tâa wà paénaí. ¹² Â wà pwi pwèedi, âna ée ina tà caa kàru pà: “Gà naa tóo ée wâdé kòo, géee goro ée neemurugà†.”

«Â wà pwi caa kàru, âna ée nye naa tée.

¹³ «Nabwé, â wà pwini, âna ée popa diri ée wâdé kêe, â ée icuri. Â ée popa i mwani goo, â ée pàra naa na jèe napô na wâiti. Â ée mudàra ê wâro na wâdé tée, â ée ipwa-imudiri i mwani kêe. ¹⁴ [Paé pà parui, paé, paé, paé...] Â ée pàra na po tubatiàú diri i mwani kêe. Â tèepaa ée copwa na dau maina naa na i napô bèepwiri. Â ée dau copwa. ¹⁵ Â ée mudàra cè wakè kêe, ba na ée ija. Â ée pà nau wéaari pà

15:2 Luka 5.30 15:4 Ézékiel 34.11,16; Luka 19.10 * 15:8 10 mwani atù—Caapwi mwani atù (denier), âna wâri pwi caapwi âboro naa na caapwi tòotù. † 15:12 Ilari ée neemuru caa kêe, béaa kâra pai bà kêe, âna càcaa muru apwa, naa na nyamanya kà tèpa Juif. Paari pà, ée pwi acuácâda ma iau wà pwi pwèedi.

puàkà† kà pwi jè âboro naa napò bèepwiri. ¹⁶ Êco na é jèe dau copwa tiagoro na dau nùmee na é ija géee goro i uti kâra i pâ puàkà. Ba nye ticé âboro wê, cèna é naa cè uti kèe.

É niimiri pâ ée mwa wâjué còwâ

¹⁷ «Â tēepaa naa na jè pàara, â é pinünüma, ma niimiri pâ, ‘Wâjaa caa, âna dau pwa utimuru, ba kà diri tēpa âboro, tiagoo tēpa ênawéna kèe na rà dau kîri. Â pwa ma nye wâru mwara jjiirâ! Â wâgo, naani, âna go bätiri copwa! ¹⁸ Jèe pâri! Go wâjué còwâ dari caa, â go ina tēe pâ: Caa, gà pwanaurio, ba go pitanami, na ara Pwiduee ma na aragà. ¹⁹ Jèe càcaa pâri ma go pwi naigà. Â gà pwa ma go pwacèwii pwi jè ênawéna’gà.’ ²⁰ Â é cimadò, â é pâra.»

É dau mearié caa kèe

«Ûna é gére me wii naigé, â é còoinaê wà caa kèe, â é dau mearié. Â é itàa caraé, â é ta-imwüê ma bwénüüé. ²¹ Â é ina tà caa kèe pâ: “Caa, gà pwanaurio, ba go pitanami, na ara Pwiduee ma na aragà. Jèe càcaa pâri ma gà ina good go pwina naigà...”

²² «Êco na [câe caa pâji tûra diri] â é jèe ina caa kèe tà tēpa ênawéna kèe pâ: “Guwà wâcì! Guwà pame jè ârabwée na dau wâdé, ma é coona wà pwina naîò. Â guwà naagéee naa goro îê jè pwiâ, â é du wâraâ naa goro âê. ²³ Â guwà taa i nari paaci na ia jè gére pa-ijaé bwàti târa jè tòotù. Ba nabà, âna jè o pi-ija naima ma ipwàdéee! ²⁴ Ba guwà còo, wà pwi naîò bëeni, âna pwacèwii na é jèe pwi a bà, â é jèe wâro còwâ. Â jèe pwi a tiàué, â jèe pâmarié còwâ!”

«Â rà tapoo é pi-ija kâra.»

É putàmü pwi cièe

²⁵ «Na rà gére wàrapwiri, â wà pwi cièe, âna é tà wakè na aupwanapò. Ûna é wâjué me còwâ naa pwârâwâ, â é tère é pwâra nyabi ma airi câbu. ²⁶ Â é todà pwi jè ênawéna, â é ina tēe pâ: “Wànanu? [Cina guwà po dau ipwàdéee?]”

²⁷ «Â é tòpi tēe pâ: “Gà còo, é jèe wâjué còwâ i pwi jjiigà. Â é nye dau ipwàdéee kaa wà caa kàu na é piégòtùru. Â é nama bà taa i paaci, [ba na jè pi-ija ma ipwàdéee]!”

²⁸ «Êco na é putàmü wà pwi cièe, â tàutēe na é tò naa pwârâwâ. Â é còobé wà caa kèe, â é tacoo gooe pâ, na é tò darirà.

²⁹ «Êco na é tòpi tēe pâ: “Gà tère, co caa, jèe wâru é pâ naja na go po dau wakè’gà. Â câgo caa pâji pwa ciritàu, ma tàutòo na go pitère dàgà. Â câgà caa pâji naa tóo cè ji nari nani ma bà ipwa-ija ma tēpa béed! ³⁰ Â wà pwi bèepwiri, âna é jèe tubatiâu é mwani’gà naa goro pa ilàri gòronaigé. Ûna é wâjué me còwâ, â gà nye nama taa é paaci na dau tēe, ba kèe!”»

Jè ipwàdéee ba jèe pâmarié còwâ

³¹ «Â é tòpi tēe wà caa kèe pâ: “Gà tère, co pwina naîò, [nye dau wânümoo mwara googà! Go ipwàdéee na] gà nye tà ciburà tâa jaaò, ba diri é pwina kòo, âna kâgà. ³² Êco na wâdé na jè pwa pi-ija nabà, ma ipwàdéee. Ba wà pwi naîò

† **15:15** Wéari pâ puàkà—Wîára é auniimiri kà tēpa Juif, âna é pa-ija puàkà, âna pwi wakè na dau miiri, ba rà niimiri pâ é puàkà, âna macii na dau miiri, â càra caa uti. **15:18** Psaume 51.6 **15:24** Éféso 2.1,5

bèeni, âna pwacèwii na é jèe pwi a bà, â é jèe wâro còwâ. Â jèe pwi a tiàué, â jè pâmarié còwâ.” [Nabwé naawé!]

16

Ucina goo pwi ênawéna na é pwi a-ipwacôê

¹ É pacâmuri tèpa *câmu kêe wà Iésu, â é ina tàra é ucina bèeni:

«É mwa tâa wà pwi ênawéna kà pwi jè âboro na pwa neemurué. Ba é pwi a piwéaari é mwani kêe ma neemurué.

«Â na jè tòtù, âna wà para tèpa âboro, âna rà me na piciapwâ tà pwi ukai kêe, â rà ina tèe pâ: “Wà pwi ênawéna'gà, âna é po pwa-imudiri é mwani'gà.”

² «Â é todèe wà pwi ukai, â é ina tèe pâ: “Pwiini! Rà piciapwâ tóo googà! Nabàni, âna o câgà mwa caa pwi a wakè kôo. Êco na gà inapàpàri tóo cai cè pwina gà pwa goro i mwani ma neemuruô. Ba o câgà mwa caa tà wéaari!”

³ «Â é pi-ina tèe còwâ wà i pwi ênawéna pâ: “[Go po nabwé diri!] Â go o pwa dà? Jèe ticè nii kôo ma go wakè napuu. Â go kamu na go ila.”

⁴ «Â é nye niimiri kaa é pwina ée pwa, ba na o wâru cè tèpa bée na rà o pitu tèe*, wiàna ticè wakè kêe.

⁵ «Â é pitodà jècaa tàpé na pwa kéredi kàra, jaa pwi ukai kêe. Â é tawèeri pwi a pâbéaa pâ: “Âradipi kéredi'gà?”

⁶ «Â é tòpi tèe pâ: “100 pwirijawé goro l'huile.”

«Â é ina tèe i pwi ênawéna pâ: “Bwa. Gà pitôwâri co 50, co pwi béeò. Wàéni noo kâra tii bépaâjupâra wèe. Â jèe nabwé awé é kéredi'gà.”

⁷ «Â nabwé, â é todà pwi jèpwi, â é tawèerié pâ: “Â wâgà, co pwini, âna âradipi kéredi'gà?”

«Â é tòpi tèe pâ: “Auwa! Po 100 baikè blé.”

«Â é ina tèe i pwi ênawéna pâ: “Bwa. Wâdé. Wàéni noo kâra tii'gà, â gà tàpo wii co 80, [â jèe nabwé awé é kéredi'gà].”

⁸ «Â nabwé, â [ûna é tère pwiri] wà pwi ukai, â é pò, â é picâdiri i pwi âboro bèeni goo é pai ipwacôê, wiàna nye âjupâra pâ, é pwi a pwa tûâ.»

[Â é tubanabwé é ucina bèepwiri wà Iésu, â é ina pâ]: «Guwà còo, wà tèpa âboro ni gòropuu, âna rà dau tâmogòori ipwacôora, jii tèpa âboro kà Pwiduée na *târù ma âjupâra é pâ tûâ kâra†. ⁹ Â go ina tàwà pâ: Ê mwani, âna pwi a-ipa-imwürujè! Â wâdé na gà popa mwani'gà‡, ba na gà pitu tà para tàpé goo, naani gòropuu, ba na o pwa béegà. Ba géé na càué, na gà jèe para jii é mwani, â wà Pwiduée, âna é nye tòpigà bwâti naa na pwârawâ kêe, [naa *napwéretòtù] dàra gòiri awé!]

Pàra popai kà Iésu naa goro mwani

¹⁰ [É patùrara mwara wà Iésu goro mwani, â é ina pâ]: «Wiàna gà tâmogòori tòimiri jii muru na kîri, â gà o nye tâmogòori tòimiri é pâ muru na maina mwara. Â wiàna câgà caa tâmogòori tòimiri jii muru na kîri, â o câgà caa tâmogòori tòimiri é pâ muru na maina. ¹¹⁻¹² Üu, wiàna câgà caa tâmogòori tòimiri é pâ muru imudi naani gòropuu, â gorodà na gà niimiri pâ [wà Pwiduée, âna ée] mwa

* **16:4** Pitu tèe—Grec: Tòpi tèe naa na pwârawâ kâra. † **16:8** Tèpa âboro kà Pwiduée... Grec: Tèpa nari pwéelaa. ‡ **16:9** Mwani'gà—é, Mwani na gà tòpi goro ipwa tûâ. **16:10** Luka 19.17–26

naa tâgà, ba na gà wakèri ê pâ wâdé na dau âjimuru [wâ napwéretòotù]? Â gorodà na gà niimiri pâ, ée mwa naa tâgà ê pwina é wéaari ba kâgà?

¹³ «Nye ticé âboro cèna pâri ma é piênawéna bwàti kâra ârailu ukai. Ba ée mwa tà piênawéna bwàti kâ pwi jèpwi, â ée pwa-imudiri tà pwi jèpwi. Üu, o càcaa pâri ma guwà cau piênawéna kâ Pwiduée ma é mwani!»

¹⁴ Wà pàra tèpa Farasaio, âna rà tère é popai bèepwiri. Â rà ipwaêrea gooé, ba rà wâdéari mwani.

¹⁵ Â é ina târa pâ: «Guwà ipwacôoco, lâpé! Guwà tèpa ipaariwà na ara tèpa âboro, êco na é tâmogòri pwâranümawà wà Pwiduée. Ê pwina rà pwamaina wà tèpa âboro, âna muru na miiri na ara Pwiduée.»

Pàra popai goro Naèa ma Mwaciri

¹⁶ [É pacâmuri tèpa âboro wà Iésu goro pàra popai. Â é ina târa pâ]: «Ê *Naèa kâ Moosé, ma é pâ popai kâ tèpa *péroféta, âna [rà pitûâ kâjè] tiagoo [na é tapoo pwa pupûra] wà *Ioane Pwi a piupwaa. Êco na nabani, âna [go tàgére] picémara é *Picémara Wâdé goro é *Mwaciri kâ Pwiduée. Â dau wâru tèpa âboro na rà dau ipwadàra^S, ma rà tò naa na, [ba na rà tèpa âboro kâ Pwiduée].

¹⁷ Êco na, ûna bwaa tâa é napwéretòotù ma gòropuu, â o nye ticé cè ji caapwi âmu na o câtùra gée goro é Naèa.

¹⁸ «Êkaa na go ina pâ: Wiàna gà tù tà tò wâdàgà, ma gà jèu éa còwâ, â gà jèe pâ nau toomura*, ba gà cîâa jii tò wâdàgà béaa. Â ipaiwà wiàna gàu piéa ma wà tò jè ilàri na ia é jèe tapàgà piéa béaa.»

Pwi a pwa neemuruê ma Lacaro

¹⁹ É ina wà Iésu é ucina bèeni:

«[Ru mwa tâa wà tupédu ârailu âboro.] Wà pwi jèpwi, âna pwi âboro na dau pwa neemuruê. Â é mwa coona pâ ârabwée na dau wâdé ma dau too wâri wée. Diri tòotù, âna é pwa é pwina wâdé tée, â é pwa pâ pi-ija na dau maina.»

²⁰⁻²¹ «Â wà Lacaro, âna ticé neemuruê, â é pwi diibére[†], ma pwi a-illa. Â dau wâru aurumuru kée, ba é pwa tonga, â rà dipi aurumuru kée é pâ akàna. É nye tà puu goropwârawâ goro i babé goro wâ kâ pwi a pwa neemuruê. Â dau nùmee na é ija é dàra utimuru, na é tâjii gée goro taapà kée wà pwi a pwa neemuruê.

²² «Â nabwé, â ru jèe bà wà i tupédu âboro bèepwiri. Â rà me wà tèpa *angela, â rà popa wà Lacaro pàdari *Abéraama, [naa napwéretòotù]. Â napwa naa goo i pwi a pwa neemuruê, ²³ âna popaé boo naa jaa tèpa bà. Â é dau maagé ma picâri naawé.

«Â é tagotùé too, â é còo wà Lacaro ma wà Abéraama na ru dau wâiti jiié.

²⁴ Â é tomara too tà Abéraama, pâ: “Au, caa wée, gà meaario! Gà panuâ boome Lacaro, ba na é pitu tóo. Wâdé na é tùu boo naa na jawé ji gòobàra mangadaîé co, ma é tòpò naa gòro ûmemeeò. Ba go po dau tòoka goro ânye.”

²⁵ «Â é tòpi tée wà Abéraama pâ: “Pwina naiò, gà nye niimiri na pàara na gà bwaa wâro [wâ gòropuu]. Âna nye ticé cèna tiâu tâgà, â gà wâro na ipwâdé. Â

16:13 Mataio 6.24 **16:15** Mataio 23.28; Luka 18.9–14 **16:16** Mataio 11.12–13 **S 16:16** Rà dau ipwadàra—É, Rà mudàra ma rà tòpò é Mwaciri goro nii kâra. Grec: Rà tò goro nii. **16:17** Mataio

5.18 * **16:18** Toomura—Adultère. † **16:20-21** Diibére—Indigent, mendiant. Pwi âboro na pwi a-illa, ba ticé neemuruê, â ticé tâa kée.

wà Lacaro, âna ia é tâa na aré ma tòina. Â gà còo, nabà, âna é ipwàdée, â wâgà, âna gà tâa na aré ma tòina. ²⁶ Jèpwi mwara, âna pwa pé pwêe na dau maina awé, na é wânabibiu kâjè. Â pwacoé ma bu boopaé géeni dariwà, â pwacoé ma gà toome géé pwiri, daribà.”

²⁷ «Â wà i pwi a pwa neemuruê, âna é tòpi tée pâ: “Na wàrapwiri, co caa. Â go ilagà pâ, gà cùru pâ wà Lacaro naa pwàrawà kà caa kòo. ²⁸ Ba rà wêe tèpa 5 aéjii kòo, â wâdé na é patùrarà goro é pwi ére bèeni, na go tâa na. Ba rà péa boome naani, naa na aré ma tòina.”

²⁹ «Â é tòpi tée wà Abéraama pâ: “Bwa! Ba jèe nye wàjaara é popai kà Moosé ma tèpa péroféta. Â wâdé co na rà nye pitère dàral!”

³⁰ «Â é ina tée wà pwiibà pâ: “Caa, bwa. Ba o dau wâdé na é wâjué còwâ géé na aubà wà pwi jè âboro, ma é patùrarà, ba na rà o pinünüma ma rà biirà.”

³¹ «Èco na é tòpi tée wà Abéraama pâ: “Na càra caa pitère dà Moosé ma wà tèpa péroféta, â o càra caa pitère dà pwi âboro na é wâjué còwâ géé na aubà!” [Nabwé naawê!]

17

Pàra popai kà Iésu tà tèpa câmu kêe

Mataio 18.6–7, 21–22; Maréko 9.42

¹ [Na jè tòotù, â] é ina tà tèpa *câmu kêe wà Iésu pâ: «O nye ciburà wàru pâ naigé mara èpà na o paari tâjè [naa na göropuu bèeni]. Èco na é tojii, âna é tatée pwi âboro na é popa pwi jè bée, naa na naigé bèepwiri!»

Gà cibwaa ténoori cèikí kêe!

² «Gà ipwacòoco. Gà cibwaa pwa ma gùmagù é cèikí* kà [pwi jè âboro kòo, na é pwacèwii] ji pwi nari èpo. Ba é wàrimuru'gà, âna o dau maina jii na jè tòo naa goro nyagà cè pé atù cèna maina, ma jè tũgà naa najawé! ³ Â gà tère, wiàna é pwa cèna èpà [tâgà] wà pwi a cèikí béegà, â gàu mara pitùra bwàti, â gà paari tée é èpà kêe. Â wiàna é pinünüma ma é biie, â gà pwanaurié. ⁴ Â wiàna é tà ciburà pwa na èpà tâgà, na diri pâ tòotù†, â wiàna é biie ma picigòboo tâgà taaci, â gà pwanaurié taaci.»

Pâri naa goo ji cèikí na dau kîri

⁵ [Na jè tòotù, â] rà ina tà Iésu wà tèpa câmu kêe, pâ: «Gà naa tâbà cèikí na dàu maina.»

⁶ Â é tòpi tàra pâ: «Wiàna é cèikí kàwà, âna dau kîri pwacèwii ji nari murunyabu‡, â o pâri ma guwà ina târa é upwàra bèeni pâ: “Càugà ma câmigà naa nawia!” â o nye wàra!»

Guwà wakè naa na ipakîri

⁷ [É pacâmurirà mwara wà Iésu, â é ina tàra pâ]: «Guwà jèe còo cai pwi ênawéna na é ùmwari aupwanapô, é, é wéaari macii. Wiàna é wâjué còwâ géé na aupwanapô, âna câé caa tâaboo wài naa goro taapà, ba na é mara ija, béaa kà pwi ukai kêe! ⁸ Bwa! É pitòotéri wài ârabwée kêe, ba na é mara piênawéna

* **17:2** Gùmagù é cèikí—é, Nama é pwa na èpà. Grec: Nama é túu. **17:3** Mataio 18.15 † **17:4** Wiàna é tà ciburà pwa na èpà tâgà... Grec: Wiàna é pwa 7 pwa na èpà tâgà naa na caapwi tòotù. **17:6** Mataio 17.20, 21.21 ‡ **17:6** Murunyabu—Grec: Pudòro moutarde (é, sénevé). Muru na dau kîri awé, èco na, na é cipu, â é pâ nau maina. (Còo Luka 13.19.)

kà pwi ukai. Â é pwabwàti é utimuru kêe, â é tòpò têe naa goro taapà. ⁹ Â càcaa pâri ma é pwaolé têe wà pwi ukai, ba é pwina é pwa, âna nye wakè kêe.

¹⁰ «Ipaìwà naa goowà. Ba wiàna guwà pwa diri wakè na é naa tàwà wà Pwiduée, â wâdé na guwà ina têe pâ: “Bà tèpa ênawéna'gà na piticèmuru naa goobà. Â bà nye pwa co é wakè na gà naa tâbà.”»

Ê nama tiâu maagé kà tèpa 10 a pwa maga

¹¹ Ê gére pâra géé napô Galilée dàra *Iéruusaléma wà Iésu, â é tèepaa naa na ére na wâmwünyabweri é napô *Samaria. ¹² Â é pàgà naa na jè village.

Ûna é tèepaa pâ, â pwa na rà pime marié tèpa 10 âboro na rà pwa maga.

¹³ Ûna rà bwaa wâiti jiié[§], â rà uu too ma ina pâ: «Pwi Ukai Iésu, gâ meaaribà [ma pwa ma tiâu maagé kâbà!]

¹⁴ Â é ucârirà wà Iésu, â é ina tàra pâ: «Guwà pâra nau ipaariwà tà tèpa pwa *ârapwaaillò.»

Ûna rà bwaa gére pâra, â nye tiâu kaa i pai maga kàra. ¹⁵ Â é côo wà pwi jè ârapaararà pâ, jèe tiâu i maga kêe. Â é nye itâa wâjué me còwâ kaa, â é tomara naa na pai ipwâdée kêe, pâ: «Pwamaina Pwiduée!»

¹⁶ Â é tùu jürué ma cigòboo na ara Iésu, ba na é pwaolé têe. Napwa naa goo wà pwi âboro bèepwiri, âna pwi âboro géé Samaria*.

¹⁷ Â é ina têe wà Iésu pâ: «Ico pwini, wâpà tèpa 9 bèégà? ¹⁸ Gorodà na câguwà caa capai wâjué còwâ ma guwà pwamaina Pwiduée? Â wàco wâgà, na gâ pwi a pârame! ¹⁹ Gà cimadò, â gâ pâra, ba gâ jèe wâdé còwâ goo é cèiki'gà.»

Pai tèepaa kà Pwina naîri âboro ma Mwaciri kêe

Mataio 24.23–28,37–41

²⁰ [Na jè tòotù] â wà pâra tèpa *Farasaio, âna rà tawèeri Iésu pâ: «Wiidà cèna ée mwa tòpò é Mwaciri kêe wà Pwiduée?»

Mwaciri âna é jèe wâni

Â é tòpi tàra pâ: «Càcaa muru na guwà o côo goro âraporomeewà! Â o càcaa pâri ma [guwà tà tapaciri é câmu kêe, ²¹ ba na] guwà o pi-ina tàwà pâ: “É wâni” é, “É wâpwiri”. Ba é *Mwaciri kà Pwiduée, âna é jèe wâ nabibi kàwâ†!»

Rà mwa cau côo pai wâjué kôo

²² Géé na càué, â [ûna rà tâa acari] wà Iésu ma wà tèpa câmu kêe, â é ina tàra mwara pâ: «O mwa tèepaa é pàara na o dau nûmawà na guwà côo é pai wâjué còwâ kôo, ma jè o piwâro naima, wiàna na ji caapwi tòotù[‡]. Êco na o càcaa pâri.

²³ Â [guwà ipwacòowà, ba pwiri] rà o ina tàwà pâ, go tâa ni, é, go tâa na jè ére. Â guwà cibwaa cèikî naa goorà, â guwà cibwaa pâra nau mudòo wê. ²⁴ Ba wiàna go tèepaa boome còwâ, wâgo *Pwina naîri âboro, â [o ticé âboro cèna é cîdaée! Ba] o pwacèwii é âra na ée pwéelaa, na jè o côo pitiri gòropuu. ²⁵ Êco na,

17:13 Lévitique 13.45–46 **§ 17:13** Ûna rà bwaa wâiti jiié—Wà tèpa pwa maga, âna pwiciri ma rà dau me burà pâra tèpa âboro. **17:14** Lévitique 14.2–3; Ioane 3.3, 18.36 * **17:16** Samaria—Wà tèpa Juif, âna rà miiri tèpa Samaria, ba càra caa niimiri pâ, rà tèpa âji âboro kà Pwiduée pwacèwiirà. Còo mwara Samaria naa na Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadàra tii. † **17:21** É jèe wâ nabibi kàwâ—é, É jèe wâgoowà jècaa. Ba é tâa jaarà wà Iésu, â wâé na é pame é Mwaciri kà Pwiduée. ‡ **17:22** Guwà côo é pai wâjué còwâ kôo... Grec: Guwà côo Pwina naîri âboro. **17:23** Maréko 13.21; Luka 21.8

béaa kâra ê pwiibâ, âna wâdé na go dau pwamaagé côo, â wâdé na rà tûtâtjiio wâ tèpa âboro nabâ.

O tabapò tèpa âboro

26-27 «Â go ina tàwâ pâ: Rà o pò goro pai wâjué côwâ kôo wâ tèpa âboro, pwacèwii tàpé na ia rà pò goro i jawé, na ia tûpwùturu gòropuu, na pàara kâ Noa[§]. Ba rà nye tà pi-ija ma wâdo; â rà piéa, ma paéari ê pa èpo kâra. Â ticé cèna rà tâmogòori, tèepaa naa goro i tòotù, na é tò naa na i wànga kèe wâ Noa. Â é nye tèepaa me kaa i jawé, â cau tubatiàurâ diri [wàco Noa ma é tâa kèe na rà wâro].

28 «Â ipaiwâ mwara bau i pwi ia tèepaa [naa *Sodoma] na pàara kâ Lota^{*}. Ba rà tà pi-ija ma wâdo, â rà pi-icu ma wâri, â rà pwa napô, ma ba wâ. 29 [Â ticé cèna rà tâmogòori, tèepaa naa goro] i tòotù, na é uru jii é ville kâra wâ Lota. Â é nye tèepaa me kaa ê ânye ma dà na tò[†], na é tûu naa gòrà gée napwéretòotù, [pwacèwii é popaa]. Â cau tubatiàurâ diri[‡]. 30 Â o nye ipaiwâ mwara, naa goo ê pai tèepaa me côwâ kôo, wâgo Pwina naîri âboro. [Ba o tabapò wâ tèpa âboro.]»

O popa pwi jèpwi

31 «Na pwi tòotù-bâ, â wâ pwina é nao gòroigé jii wâ[§], âna o càcaa pâri ma é tò naa na wâ, nau popa cè jè muru. Â wâ pwina é wakè na ê na aupwanapô, âna o càcaa pâri ma é bwaa wâjué côwâ naa jaaé. 32 Â guwâ niimiri é pwina é tèepaa naa goo wâdâ Lota, [na ia é niâ wâjué côwâ. Ba ia tiàué ma wâ tàpé Sodoma].

33 «Ba wâ pwina nùmee na é wéaari ê wâro kèe, âna ée mwa tubatiâu. Â wâ pwina é panuâ ê wâro kèe, âna wâ pwiibâ, âna ée udò [â o tâa tée é *âji wâro]. 34 Na go o mwa wâjué côwâ, [â go mwa popa tèpa âboro kôo]. Ba gée goo wâ tupédu âboro cèna ru puu na caapwi naditârawâ, âna o popa pwi jèpwi, â o naaco pwi jèpwi. 35 Â gée goo du ilâri cèna ru tòbiti blé naima, âna o popa tò jèpwi, â é tà tâa tò jèpwi.

{ 36 «Â gée goo wâ tupédu âboro cèna ru wakè na aupwanapô, âna o popa pwi jèpwi, â é tà tâa pwi jèpwi.}»

37 [Ûna rà tère é popai bèepwiri] wâ tèpa câmu kèe, â rà tawèirié pâ: «Gona wiidâ na o mwa tèepaa pwiri, co Pwi Ukai?»

Â é tòpi târa pâ: «[Guwâ tàcî, â guwâ côo pâ câmu kèe. Ba pwacèwii na jè mu ina pâ]: “Wâna é tà tabéaa wè bwaooré^{*}, âna é wèe ê macii bà.”»

18

Tô dàpwâ na é tà ila taaci

17:26-27 Héberu 11.7 § 17:26-27 Rà o pò goro pai wâjué côwâ kôo... Grec: Ê pwina ia tèepaa na pàara kâ Noa, âna o tèepaa na tòotù kâ Pwina naîri âboro. 17:28 Genèse 18.20, 19.25 * 17:28 Lota—Pwi niaa goo wâ Abéraama na ia é pâra wiâé naa napô na ia é naa tà Abéraama wâ Pwiduée. (Còo Genèse naporomee 18 ma 19.) † 17:29 Dâ na tòo—Soufre. ‡ 17:29 Cau tubatiàurâ diri—Wàco Lota ma du èpo ilâri kèe, na rà wâro. 17:31 Mataio 24.17–18 § 17:31 Nao gòroigé jii wâ—Grec: Tâa gòrowâ. Còo Mataio 24.17. 17:33 Luka 9.24 * 17:37 Bwaooré (é, bwaawaré)—Aigle pècheur (ici pour aigle).

1 É ina é ucina bèeni wà Iésu tà tèpa *câmu kêe, ba na é paari tàra pâ, wâde na jè ciburà pwapwicîri, â jè cibwaa nama oratâjê. 2-3 Â é ina tàra pâ:

«É mwa tâa wà tô jè dàpwâ* [na ticè kêe]. Â, na jè tòotù, â é pâra dari pwi jè a pitèimuru, [pwi âboro na dau imaina] nau ilari jiié pâ, na é tèi pwi jè âboro na ia é pwa na èpà tèe. Â é ina tèe wà tîoni pâ: “Pwi ukai, gà pitu tîo!”

«Èco na wà pwi a pitèimuru, âna câe caa pwi a papwicîri wà Pwiduée, â câe caa papwicîri tèpa âboro mwara. 4-5 Â tàutêe, â é pawâjuépiri wà tô dàpwâ†. Èco na é ciburà medarié diri pâ tòotù wà tîoni, tiagoro na ée mwa tèrêe.

«Â nabwé, â é pi-ina tèe wà pwi a pitèimuru pâ: “Auwa! Po dau oratôo goo wà tîoni! Ticè cèna go cîo naa goo Pwiduée. Â ticè cèna go cîo naa goo tèpa nari âboro na pwacèwii tîoni. Èco na go o jèe naa tèe tàrù, ba na o câe mwa caa me nau ciburà iluurio.”»

6 Â é ina mwara wà Pwi Ukai Iésu pâ: «Guwà jèe cîo cai é pwina tèepaa! 7 É pitu tèe wà pwi a pitèimuru bèepwiri na é èpà. Â gona wà Pwiduée, âna o câe caa tèe tèpa âboro kêe, ma pitu tàra, wiàna rà todèe ûna ne ma pwaa? 8 Aka! É nye nama tèe dàra wài. Èco na, ûna go o mwa wâjué cîwâ [naani gòropuu] wâgo *Pwina naîri âboro, â gona go bwaa pâmari tèpa âboro na rà cèikî?»

Pwi Farasaio ma pwi a tò mwani wâripû

9 Pwa pâra tèpa âboro na rà niimiri pâ rà *tàrù na ara Pwiduée, â rà pitaurèe goo wà pâra tàpé. É ina jè ucina wà Iésu, ba kâra:

10 «Ru mwa tâa wà tupédu ârailu âboro. É pwi *Farasaio pwi jèpwi—[pwi a ciburà pwapwicîri tà Pwiduée]. Â é pwi a *tò mwani wâripû pwi jèpwi—[pwi a pwa tûa goro é mwani wâripû]. Â, na jè tòotù, â ru pâra nau pwapwicîri na *Wâra pwapwicîri.

11 «Â é cimadò wà pwi Farasaio, â é ina naa na pwâranûmee pâ: “Pwiduée kôo, go ipwaolé tâgà, ba câgo caa wâra pâra tàpé, na èpà é wâro kâra. Ba càra caa *tàrù, â rà tèpa mura, â rà tèpa piwâmi pa wâdâra. Â câgo caa wârapwiri! Â go ipwaolé tâgà, ba câgo caa wâra pwi a tò mwani wâripû bèeni. 12 Â [go pâra wiâra bwàti é naèâ kâra pwapwicîri. Ba] go mu naaco é utimuru na jè jî pâara, ba na go pwapwicîri tâgà†, naa na ârailu tòotù, naa na nadâpara pwapwicîri. Â go tòpò tâgà caapwi ére géé goro 10, géé goro é ârawakè kôo.”

13 «Â napwa naa goo wà i pwi a tò mwani wâripû, âna càcaa pâri ma é tagòtùé dò naa napwèretòotù, na é pwapwicîri. Â é cùu é nawâaè ba é ipakîriè, â é ina tà Pwiduée pâ: “Pwiduée wée, gà meaario! Ba go pwi âboro èpà.”»

14 Â é ina wà Iésu pâ: «Gona wâilâpà géé goo tupédu âboro bèepwiri, na é nama wâdé pwâranûmee wà Pwiduée? Wâilâpà na é tàrù na araé? Nye wâco pwi a tò mwani wâripû, â càcaa wà pwi Farasaio. Ba wà pwina é ipwamainâe, âna o naaè boo. Â wà pwina é ipakîriè, âna o naaè too.»

É pwényunyûâri nyi nari èpo

Mataio 19.13–15; Maréko 10.13–16

18:1 Kolosé 4.2; 1 Tésalonika 5.17 * **18:2-3** É mwa tâa wà tô jè dàpwâ... Grec: Pwa pwi jè apitèimuru...Pwa mwara tô jè dàpwâ. † **18:4-5** 1re phrase—Grec: Jèe gòiri na tàutêe. **18:12** Ésaïe 58.2–3; Mataio 23.23 † **18:12** Go mu naaco é utimuru... Go ipwanya (jèûner). **18:13** Psaume 51.3 **18:14** Mataio 23.12

15 [Na jè tòotù, âna] rà medari Iésu wà pàra tèpa âboro. Â rà pame tée è nyi nari èpo kàra, ba na é tu naa goorà, [ma é *pwényunyuaarirà]. Êco na wà tèpa câmu kée, âna rà pwa tèpa âboro, ma pacoora.

16 Êco na é ina tàra wà Iésu pâ: «Guwà naaco nyi tèpa nari èpo, ma rà medario! Guwà cibwaa pacoora! Ba é *Mwaciri kà Pwiduée, âna o kàra é pâ âboro na rà wàra é nyi nari èpo. 17 Üu, âjupàra é pwina go ina tàwà pâ: Wà pwi âboro na câé caa tòpi é Mwaciri kà Pwiduée pwacèwii é nari èpo, âna wà pwiibà, âna o pwacoé tée ma é tò naa na.»

Pwi âboro na po dau pwa neemurué

Mataio 19.16–30; Maréko 10.17–31

18 Wà pwi jè a pitùâ [kàra é pwapwiciri] kà tèpa *Juif, âna é tawèeri Iésu pâ: «Pwi a pwa pupùra, gà nye dau pwi âboro wâdé kaa. O dà cèna go pwa, ma o tâa tô é *wâro dâra gòiri jaa Pwiduée?»

19 Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Gona cina gà ina gooò pâ, go pwi âboro wâdé? [Âjupàra pai ina'gà.] Ba nye ticé pwi âboro na wâdé; â nye caapwi co—wà Pwiduée. 20 [Â napwa naa goo é pai tawèeri'gà, âna] gà tâmogòori bwàti é pâ *Naèa:

Gà cibwaa toomura (gà cibwaa ciâa jii tô wâdàgà, é, wà pwi éagà);

Gà cibwaa tètâmwarâ âboro;

Gà cibwaa mura;

Gà cibwaa ina cè popai na pwâ, naa goo cè pàra âboro§;

Gà papwiciri du nyaa ma caa'gà.»

Exode 20.12–16

21 Â é tòpi tée wà pwi âboro-bà pâ: «Üu kaa, go jèe pitère dâra kaa pâ pwiibà géé na aukiri kô.»

22 Â é ina tée wà Iésu pâ: «Gà tère, nye caapwi co jè muru, na bwaa tiâu jiiàgà. Wàeni: Gà pâra, â gà nye icuri kaa diri é pâ neemurugà, â gà naa é mwani wâri wèè tà tàpé na ticé kàra. Ba na wàrapwiri, âna o pwa cè wâdé'gà naa jaa Pwiduée. Â gà me wiâô!»

23 Êco na é po dau pikiri wà pwini, ba po dau pwa neemurué.

24 Â é niâ wiâé wà Iésu, [na é gére pâra]. Â é ina tà tèpa câmu kée pâ: «Guwà còo, wà tàpé na dau pwa neemururà, âna dau pwacoé tàra, na rà tò naa na Mwaciri kà Pwiduée!

25 «Gona é kaamela*, âna pâri ma é tò na é pwèe goro kaju? Bwa, pwacoé! Â go ina tàwà pâ: Wà pwi âboro na pwa neemurué, âna mwa nye dau pwacoé tée awé, ma é tò naa na Mwaciri kà Pwiduée.»

26 Â rà mwa nye dau pò kaa, tàpé na rà tèreé, â rà nye ina pâ: «A? Â gona wàilàpà cè pwina o pârié ma é udò [ma tâa tée é *âji wâro]?»

27 Â é tòpi tàra pâ: «Ê pwina pwacoé tà pwi âboro na é pwa, âna pâri wà Pwiduée.»

28 Â é ina tée wà Pétèru pâ: «Gà còo, wàibà, âna bà jèe nye po panuâ diri, ba na bà pâra wiâgà!»

18:17 Mataio 18.3 18:18 Luka 10.25 18:20 Exode 20.12–16; Deutéronome 5.17–20

§ 18:20

Gà cibwaa ina cè popai na pwâ... Pai ina wèè pâ, gà cibwaa wàrapwiri naa na aupitèimuru.

* 18:25

Kaamela—Chameau. Pai ina wèè ni pâ, é macii na po dau maina. (Còo Mataio 19.24.)

²⁹ Â é ina tàra wà Iésu pâ: «Wàépwiiri. Â go ina tàwà è âjupâra pâ: Wâru tàpé na rà o mwa panuâ è pwârawâ kàrà†, ba na rà piênawéna kâra è Mwaciri kà Pwидуée. Â rà o panuâ pâ wâdàra ma pâ èpo kàra, ma du nyaa ma caa kàra ma wà tèpa aéjii kàra, [ba na rà pâra wiâô. Êco na go ina pâ: Wà tàpé na rà wàrapwiiri] ³⁰ âna rà mwa tòpi tapoo nabà, cè muru na piwéna, na dau maina ma dau wâru. Â géé na càùé, â rà mwa tòpi è wâro dâra gòiri jaa Pwидуée.»

É jèu ina pai bà ma wâro còwâ kèe

Mataio 20.17–19; Maréko 10.32–34

³¹ Câca gòiri è pai tèepaa dò naa *Iérusaléma kà Iésu ma wà tèpa câmu kèe. Â é poparà iti, ba na é patûrârà goro pâ muru na o jèe tèepaa tée. Â é ina tàra pâ: «Wà tèpa *péroféta biu, âna wâru pâ popai na rà wii naa goodò, wâgo Pwina naîri âboro. Â guwà còo, naa Iérusaléma, âna o jèe cau coo diri.

³² «Ba o jèe panuâô tà tàpé na càra caa tèpa Juif. Â rà o pitaurèe goodò, ma tubaèpà tóo, ma èdurio, ³³ ma pâdio goro ubati. Â rà o nama go bà. Â, naa na béaracîé kâra tóotù géé na càùé, âna go o mwa wâro còwâ géé na aubâ.»

³⁴ Êco na càra caa tâmogòori è pwina é ina wà tèpa câmu kèe—wiàna ji caapwi popai. Ba naapwâniri jiirâ è pai ina wèe ma autâmogòori goo.

É nama wâdé còwâ pwi a bwi

Mataio 20.29–34; Maréko 10.46–52

³⁵ [Rà bwaa nye gére pâra naa Iérusaléma wà Iésu ma wà tèpa câmu kèe.] Â rà tèepaa pâ naa Iériko. Â [wâru mwara tèpa âboro na rà gére pâra wiâê. Â naa na autò goro è pwi village-bà, âna] pwa pwi jè a bwi, na é tà tâa bàra naigé, âna é gére ila, ba pwi a ticé kèe.

³⁶ Úna é tère è pwâratûra kâra diri pâ âboro na rà pâra wiâ Iésu, â é ina tàra pâ: «Wânau, co tàpéebâ?»

³⁷ Â rà tòpi tée pâ é gére paé wà Iésu, pwi âboro géé Nazareth.

³⁸ Â é nye tà tomara too pâ: «Iésu, *Pwina naî Davita, gà meاريو, â gà pitu tóo!»

³⁹ Wà tàpé na rà pâbéaa kà Iésu, âna rà kânariê, ba na rà pacooé.

Êco na é mwa nye dau to too kaa burâ ina pâ: «Pwina naî Davita, gà meاريو, â gà pitu tóo!»

⁴⁰ Â é tàpo coo wà Iésu, â é ina tàra pâ, na rà popaé medarié. Â é ina tée pâ:

⁴¹ «Dà cè pwina nûmagà goo? Dà cèna pâri ma go pwa ba kâgâ?»

Â é tòpi tée pâ: «Gà pwa ma go niâ ma wàra béaa, co Pwi Ukai.»

⁴² Â é ina tée wà Iésu pâ: «Gà niâ còwâ! Gà jèe wâdé còwâ, goo é cèikî'gâ!»

⁴³ Â é jèe nye niâ kaa, wàra béaa. Â é pâra wiâ Iésu, âna é gére pwamaina Pwидуée. Â wà mwara diri tàpé na rà còo pwiri, âna rà cau pwamaina Pwидуée gool!

19

Iésu ma Zakaio

¹ É tèepaa pâ naa Iériko wà Iésu, â é gére tapàgà i village-bà. ² É tâa wèe wà pwi âboro na nee Zakaio, na é pwi caa kà tèpa *tò mwani wâripû. É pwi âboro

† **18:29** Wâru tàpé na rà o mwa panuâ è pwârawâ kàra... Grec: Wiàna pwi jèe âboro... **18:31** Luka 24.44 **18:32** Luka 9.22,44 **18:34** Maréko 9.32

imaina, â dau pwa mwani kêe. ³ Â é imudàra cè pai côo kêe wà Iésu, êco na càcaa pâri, ba ji pwi âboro ûgé. Â po dau wâru pâ âboro na rà cibéaa kêe, [ba na rà me nau côo wà Iésu]. ⁴ Â é itàa béaa kâra é pâ âboro, â é too wii jè upwâra, ba na é côo Iésu wiàna é me niboo aranaê.

Nabà âna ju pi-ija naima jaagà

⁵ Ûna é tèepaa pâ naa jaaé wà Iésu, â é tagòtùe too, â é ina tée pâ: «Pwi ukai Zakaio, gà boo wài géé gò é upwâra bèepwiri. Â gà wàcì! Ba nabà, âna pâri ma ju pi-ija naima jaagà.»

⁶ Â é dau ipwàdée wà pwini Zakaio, â é nye tàbàtù boo kaa, â é popa Iésu pâ naa jaaé.

⁷ Â wà tèpa âboro, âna rà putàmu, â rà ina pâ: «Kaa! Po èpà na é pâra naa jaa pwi âboro èpà* bèepwiri!»

⁸ Êco na é coo ara Iésu wà Zakaio, â é ina tée pâ: «Tère co Pwi Ukai, go o mwa naa tà tèpa ticè kàra jè ére mwani kôo. Â wiàna go popa ba kôo cè mwani cèna piwéna [jii é âji wâripû] â go pitòwâri tà pwi âboro cè pwina go mura jiié. Â go o mwa naa tée cèna dau piwéna†.»

⁹ Â é tòpi tée, na ara tèpa âboro, wà Iésu pâ: «Wà Pwiduée, âna é pa-udògà‡, bau é pwârawâ'gà! Ba [gà paari pâ] gà pwi âji gòobàra *Abéraama! ¹⁰ Ba é cùruo me wà Pwiduée, wâgo *Pwina naîri âboro, ba na go mudà tàpé na rà imwûru pwacèwiigà. Â go mwa pa-udòrà, [ma naa tàra é *âji wâro].»

Ucina goo tèpa âracié ênawéna

Mataio 25.14–30

¹¹ Wâru pâ âboro na rà gére tàmaari é pwâratùra kà Iésu. Â é ina tàra é ucina, [ba na rà tâmogòori é âji pai pwa goo é pai tèepaa kâra *Mwaciri kà Pwiduée]. Ba é tàmwünyabweri *Iérusaléma, â rà niimiri pâ pwiri ée jèe tòpò é Mwaciri, ûna é tò naa na ville. ¹² Â é ina tàra pâ:

«É mwa tâa wà pwi jè âboro géé na jè wâao na imaina. [Â rà mwa todèe, ba na ée pwi ukai naa napô kêe.] Â é mwa pwabwàti pai pâra kêe, naa na jè napô na wâiti, ba na é [côo pwi ukai maina naawê, ma] tòpi pwâra ukai kêe. ¹³ Â é todà tèpa 10 ênawéna kêe. Â é jèpa ipâdi tàra jèpa mwani na wâru^S, â é ina tàra pâ: “Guwà wakèri i mwani kàwà ba na o piwâru too—guwà wakèri tiagoro cè tòotù na go mwa wâjué me còwâ!” ¹⁴ [Â nabwé, â é pâra, ba na é tòpi pwâra ukai kêe.]

«Êco na wâru tàpé naa napô kêe na rà èpàrié, â rà cùru tèpa âboro wiâê, naa na napô na é pâra naawê, ba na rà ina [tà pwi ukai maina] pâ: “Tàutâba goo pwi âboro bèeni! Tàutâba na é pwi ukai kâba.”

Wádé ba gà pwi a wakè bwàti!

19:7 Luka 15.2 * **19:7** Pwi âboro èpà—Wà tèpa tò mwani, âna wâru pâ mwani na rà mura jii tèpa jènererà. Côo mwara Tò mwani naa na Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadàra tii. **19:8** Exode 21.37; Nombres 5.6–7 † **19:8** Cèna dau piwéna—Grec: 4 fois. **19:9** Luka 13.16; Apostolo 16.31

‡ **19:9** Pa-udògà—Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Pa-udòwà géé goo na rà wâru (wàé ma pwârawâ kêe).

19:10 Luka 15.4; Ioane 3.17; 1 Timotéo 1.15 **S 19:13** Mwani na wâru—Grec: 10 mines. Pai ina wèe pâ, caapwi mine jècaa. Caapwi mine, âna wâri pwi caapwi âboro naa na 3–4 parui.

15 «É jèe nye nama é pwi ukai. Â nabwé, â é jèe nye wâjué còwâ. Â é todà me tèpa ênawéna kée, na ia é pâdi tàra i mwani kée, ba na é còo cè pwina piwéna géé goo. 16 Â wà pwi jèpwi géé goorà, âna é tòpi tée pâ: “Pwi ukai, wàéni i caapwi miliô mwani* na gà naa tóo. Â wàéni mwara 10 miliô na go naa dòme!”

17 «Â é ina tée i pwi ukai pâ: “Po dau wâdé, ba gà pwi a wakè bwàti. Ba gà pitère dàra, naa na nyi muru na kîri, â [go mwa naa tâgà é pumara wakè'gà. Wàéni]: Gà mwa pwi kupénoo kôo, naa na pâ 10 ville!”

18 «Â é me wà pwi jè ênawéna, â é ina tà pwi ukai kée pâ: “Pwi ukai, wàéni i caapwi miliô na gà naa tóo. Â wàéni mwara 5 miliô na go naa dòme!”

19 «Â é ina tée i pwi ukai pâ: “Wâdé! [Wàéni é pumara wakè'gà]: Gà mwa pwi kupénoo kôo naa na pâ 5 ville!”»

Gà pwi ênawéna na èpà!

20 «Â nabwé, â é me wà pwi jèpwi, â é ina tée pâ: “Au, pwi ukai, gà popa còwâ i mwani'gà. Â [nye ticè mwani na go naa dòme, ba] go nye tà naapwàni, 21 ba wâgotôo [na go tubatiâu]. Ba [go nye tâmogòori pâ] gà pwi a putàmu [naa goo tàpé na càra caa wakè bwàti]. Ba gà pwi a piûnyari é ârawaké na câgà caa câmi, â gà panaimari é pwina câgà caa wakèri.”

22 «Â é tòpi tée wà i pwi ukai kée pâ: “Ò! Pwiini! Gà pwi ênawéna èpà! Gà pitòtigà còwâ goro é pwina gà ina! Wànau, [gà ina pâ] gà tâmogòori pâ, go pwi a putàmu naa goo tàpé na càra caa wakè bwàti? Â gà tâmogòori pâ, go piûnyari é pwina câgo caa câmi, â go panaimari é pwina câgo caa wakèri? 23 Â gorodà na câgà caa tòpò naa na cè wàra mwani i mwani kôo?! Ba wiàna gà gére wàrapwiri, â pwiri go o mwa gére pa còwâ géé na wàra mwani, bau cè naifé!”

24 «Â é ina tà tèpa pwàliici kée†, wà i pwi ukai pâ: “Papa jiié i mwani bèepwiri, â guwà naa tà tèpa pwi ênawéna na ia wàru mwani kée!”

O jèu âjagò còwâ tà pwi a wakè bwàti

25 «Éco na rà tòpi tée pâ: “Jèe po dau pâra na wàru mwani kà pwiibà!”

26 «Â é ina tàra wà pwi ukai pâ: “Guwà còo, [é wakèri bwàti i pwi ia naa tée, ba na pwa cè naifé.] Â wà pwina jèe pwa tée, âna o jèu âjagò tée còwâ. Â wà pwina kîri é pwina tà tée, âna o nye dàgòtù jiié còwâ é ji dàramuru na tà tée. 27 Â ni, na wàpà tèpa âboro na rà cicarao, â tàutàra na go pwi ukai kàra? Guwà tâjûrurà, â guwà poparà me naani. Â guwà tètàmwararà na arao!” [Nabwé naawé!]

É tò naa Jérusaléma wà Iésu

Mataio 21.1–17; Maréko 11.1–19; Ioane 12.12–19

28 Ūna é ina diri é ucina bèepwiri wà Iésu, â é tabiié, â é coo gòobàra é naigé kée pâ naa Jérusaléma. Â rà pwicò kée wà tèpa *câmu kée. 29 Â rà tèepaa mwûnyabweri Bétani, ma wà Bethfagé, du village na ru tâa goro jènere é gòrojaa Élaio§.

* 19:16 Caapwi miliô mwani—Grec: Caapwi *mine*. Ipaiwà naa na nee tii 13.)

† 19:23 Mwani; Naifé—L'argent; Son intérêt. Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Mwani bèere. ‡ 19:24 Tèpa pwàliici kée—Grec: Tàpé na rà tâa wé. § 19:26 Mataio 13.12; Luka 8.18

§ 19:29 Gòrojaa Élaio—Mont des Oliviers.

Â é panuâ pâ ê tupédu a câmu kêe wà Iésu, ³⁰ â é ina tàru pâ: «Gàu pâra naa na village bèepwiri, tâa béaa kêjè. Â gàu o pâmari naawê, ê ji nari buriko, na tòoé goro otâpwe, na bwaa nye ticè âboro cèna mu caa tâa gòé. Â gàu tipié, â gàu popaé me naani. ³¹ Â wiàna rà tawèriu pâ: “Gorodâ na gàu tipié?” â gàu tòpi tàra pâ, “Bu popaé pàdari Pwi Ukai.”»

³² Â ru pâra, â ru pâmari i nari buriko, pwacèwii na ia é ina tàru.

³³ Ûna ru gére tipié, â wà tèpa apooé, âna rà ina tàru pâ: «Gorodâ na gàu tipi ê pwi nari buriko bèepwiri?»

³⁴ Â ru tòpi tàra pâ: «É ina tâbu pwi ukai pâ, na bu popaé pàdarié, ba pwa wakè kêe.»

³⁵ Â ru popa me i nari buriko dari Iésu. Â ru tòpò pâ ârabwée, naa gòro càué, â rà nama é tâa gòé wà Iésu.

Rà pwamainâè tèpa âboro

³⁶ É tâa gò pâ i buriko, [naa Iérusaléma] wà Iésu. Â wâru é pâ âboro, na rà pòpwara béaa kêe naa gòro naigé ê pâ ârabwée kàra, [ba na rà pwamainâè].

³⁷ Â rà tèepaa naa na pwi ére, na i naigé, âna é tapoo boo géé gò i gòrojaa Élaio, â é boo dàra Iérusaléma. Â wà diri tèpa âboro na rà gére pâra wiâ Iésu, âna rà tapoo uu too ma pwamaina Pwiduée. Â rà picâdirié géé goro diri ê pâ câmu kâra pàtâmee, na dau muugère, na ia rà jèe côo na é pwa. ³⁸ Â rà cau tomara too pâ:

«Cidòri nyuâa Pwi Ukai bèeni!

É me na nee Pwiduée,

nee Pwi Ukai maina!

Pinaanapô ma ipwamaina

wânidò napwéretòtù;

Cidòri ma tòbuari

naa na autâa kêe!»

³⁹ Éco na wà pâra tèpa *Farasaio na rà tâa wê, âna rà pwa Iésu, â rà ina tée pâ: «Pwiini, [dau càcaa wâdé ê pwina rà ina wà tèpa béegà bèeni. Â] gà ina tàra pâ rà târi pwârâ!»

⁴⁰ Â é tòpi tàra pâ: «Wiàna pâri ma târi pwârâ, â rà o pwamaina Pwiduée ê pâ atù bèeni!»

É imuru Iérusaléma

⁴¹ É pâmwûnyabweri Iérusaléma wà Iésu, â ûna é côo i ville na coo béaa kêe, â é imurué. ⁴² Â é ina pâ: «Au! Wârico! Ico Iérusaléma, dau nûmoo na wâgà mwara, âna gà pâmari ê pinaanapô nabà. Éco na tàutâgà, â o càcaa mwa caa pâri ma tèepaa nabâni! ⁴³ Ba o càcaa gòiri, â rà o mwa tèepaa medarigà tèpa pièpàrigà. Â rà o cibèepigà ma cuwârigà, naa na diri ê pâ ére. Rà o pwa bèepigà pâ auba wârâgu*, â rà o ipaa dàgà. ⁴⁴ Â [rà o tédidiri é auba babé wâri'gà, â] o mwa ticè atù na o mwa pitâagòrà too wê. Â rà o còogaiwâ, ma êdiri tèpa âboro'gà. Wârâpwiri ba câgà caa còoinari ê pwi pàara na é medarigà na, wà Pwiduée, ba na é pa-udògà.»

É pacòobé tèpa pi-icu

⁴⁵ [Rà tèepaa pâ naa Iérusaléma, â] é tò wà Iésu naa na *Wâra pwapwicîri. Â é pacòobé tèpa gére pwa jèna†, géé na [gòroigé kâra] Wâra pwapwicîri.

⁴⁶ Â é ina tàra pâ: «É ina wà Pwiduée naa na *Tii Pwicîri, pâ: *O mwa ina goo é wâ kôo pâ, wâ târa pwapwicîri. Ésaie 56.7* Êco na wâguwà, âna guwà gére pwa ma aucârû kà tèpa mura!»

⁴⁷ Géé na càùé, â wà Iésu, âna é pacâmuri tèpa âboro, naa na Wâra pwapwicîri, na diri pâ tòotù. Napwa naa goo wà tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwaaìlò, ma wà tèpa *dotée goro é Naèà, ma wà tèpa pitûâ [kà tèpa Juif] âna rà tapoo mudàra cè pai pwa wèe, ba na rà tètâmwereê. ⁴⁸ Êco na càra caa pâmari, ba po dau wâru tèpa âboro, na rà càdiri é pâ popai na é pacâmurirà goo.

20

Dà tàrù na é wakè goo wà Iésu?

Mataio 21.23–27; Maréko 11.27–33

¹ Wà Iésu, âna é pacâmuri tèpa âboro naa na *Wâra pwapwicîri, â é picémara tàra é *Picémara Wâdé.

Na jè tòotù, ûna é gére wàrapwiri, â rà me burèe wà pàra tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwaaìlò, ma wà tèpa *dotée goro é Naèà, ma wà tèpa pitûâ.

² Â rà tawèerié pâ: «Pwiini, wàilàapà na naa tàrù tâgà, ma gà pwa é pâ muru bèepwiri? Wàilàapà na cùrugà?»

³ Â é ina tàra pâ: «Go bwaa nama tawèeriwà, goro ji caapwi muru. Wàéni: ⁴ Wàilàapà na naa tàrù tà Ioane ma é *piupwaa? Wà Pwiduée, é, wà tèpa âboro?»

⁵ Â rà dau pitùra goo, â rà pi-ina tàra pâ: «Wiàna jè tòpi tée pâ: “Tàrù géé jaa wà Pwiduée” â ée mwa ina tâjè pâ: “Â gorodà na câguwà caa cèikí naa goo é pwina é ina tàwà wà Ioane?” ⁶ Â wiàna jè tòpi tée pâ: “Tàrù géé jaa tèpa âboro” â rà o péa èjè goro atù wà tèpa âboro. Ba rà cau cèikí ba gòo pâ wà Ioane âna é pwi *péroféta, [na é pame é popai géé jaa wà Pwiduée].»

⁷ Â êkaa, na rà tòpi tà Iésu pâ: «Îi, câbà caa tâmogòori.»

⁸ Â é ina tàra pâ: «Â wâgo mwara, âna o câgo caa ina tàwà, wàilàapà na naa tàrù tòo ma go pwa é pwina go pwa.»

Ucina naa goo tèpa wéaari nadipâa

Mataio 21.33–46; Maréko 12.1–12

⁹ Wà Iésu, âna é piwiâ tà tèpa âboro é ucina bèeni:

«É mwa tâa wà pwi jè âboro. É mwa câmi jè nadipâa. Â nabwé, â [é niimiri pâ é pàra nau ipokâa naa jè napô. Â] é wâri pàra tèpa âboro, ba na rà wéaari i na aupwanapô kée. Â é pàra, â tâpo gòiri pai tâa kée naa napô bèepwiri. ¹⁰ [Paé pâ paruì, paé, paé, paé...] tèepaa naa na pàara na jè pétá pwâra dipâa na. Â é panuâ pâ pwi jè âboro kîri kée, ba na é tòpi jii tèpa wéaari nadipâa cè kée géé goro é piûnya. Êco na rà pâdié, â rà panuâê pâ còwâ, â nye ticè cèna rà naa tée.

¹¹ «Â géewé, â é panuâ me còwâ pwi jè âboro kîri kée. Â rà èié mwara, â rà pé pidurié. Â rà panuâê pâ còwâ, â nye ticè cèna rà naa tée. ¹² Â nabwé, â é

† 19:45 Còo note goo Mataio 21.12. 19:47 Luka 21.37 20:9 Ésaie 5.1

panuâ pâ mwara ê pwi béaracié kà tèpa âboro kîri kêe, â rà tanooriê, â rà tû tée.

¹³ «Â nabwé, â é pi-ina tée wà pwi apooro nadipâa pâ: “Dà cèna go o mwa pwa? Go o mwa panuâ pâ pwi âji naiô, na dau wânümoò gooé. Ba pwiri rà o mwa tòmiriê.”

¹⁴ «Éco na, ûna rà côoé wà tèpa âboro èpà bèepwiri, â rà pitèrerà, â rà ina pâ: “Guwà côo, wàè kaa ni wà pwi ia ée mwa pwi apooro i na aupwanapô, na cè jè tòotù. Wâdé na jè tètâmwereê cawi, ba na o mwa tà kâjè i na aupwanapô!”

¹⁵ «Â rà dàtié còobé jii i na aupwanapô. Â rà tètâmwereê.»

Â wà Iésu, âna é tawèeri tàpé na rà gére tèreê, pâ: «Â o dà cèna ée pwa wà pwi apooro i nadipâa? ¹⁶ Ée mwa po me wàè, â ée mwa nama tètâmwara i tèpa wéaari wàra i na aupwanapô. Â ée mwa caa naa ê nadipâa bèepwiri tà pàra tàpé, ba na rà wéaari. Nabwé!»

Éco na wà tàpé na rà gére tère ê ucina bèepwiri, âna rà pò, â rà ina pâ: «Bwal Pwacoé! O càcaa wàrapwiri!»

¹⁷ Â é niàrirà wà Iésu, â é tòpi tàra pâ: «Guwà jèe niimiri cai i pwi ia wii naa na Tii Pwiciri pâ:

*Ipwi atù na rà tètâjii
wà tèpa ba wâ,
âna nye wàè kaa pwiri,
i âji êkêe!
[Tàutàra goo
pwi ò kàra wâao!]*

Psaume 118.22

¹⁸ «Wiàna é tûu cè pwi jè âboro naa gòro pwi atù-bà, â o tadidiri è naiié. Â wiàna é tûu i pwi atù-bà naa gòro pwi jè âboro, â é càgagaié.»

Wàripû kà tèpa Roma

Mataio 22.15–22; Maréko 12.13–17

¹⁹⁻²⁰ Wà tèpa dotée goro ê Naèà, ma wà tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaaillò, âna rà tâmogòori pâ é tàgére pwa ucina wà Iésu naa goorà. Â dau nûmarà na rà tâjùrué wài, ba na rà icurié tà pwi kupénoo kà tèpa *Roma. Éco na wâgotàra, géé goo na wàru tèpa âboro na rà wâdéarié, â rà naaè. Â rà gére piwéaa gooé.

Na jè tòotù, â rà panuâ pàdàrié tèpa âboro, ba na rà tawèerié goo pàra muru. Â wàilà, âna rà ina tée pâ, nûmarà na rà tâmogòori è âjupàra. Éco na rà mudàra cè pai pitòtié, naa na pai tòpi kêe tàra.

²¹ Wàéni pwàra pitùra kàra ma wàè: «Pwi a pwa pupùra, bà nye tâmogòori pâ, gà ina è âjupàra, â càgà caa ipwaké goro âboro. Ba gà nye picémara ba tàrù diri è pà muru na nûma Pwiduée na bà pwa. ²² Â êkaa, na nûmabà na bà tawèerigà pâ: Pwiri wâdé* na jè wàripû† tà pwi ukai kà tèpa Roma? É, o càcaa wâdé?»

²³ Éco na é tâmogòori ji ipwa tûa kàra wà Iésu. Â é ina tàra pâ: ²⁴ «Paari tóo è jè mwani atù. Naporomee î ma nee î, na wâgòro è mwani bèeni?»

Â rà tòpi tée pâ: «Kà pwi ukai kà tèpa Roma.»

20:18 Ésaie 8.14–15 **20:19-20** Luka 11.54 * **20:22** Pwiri wâdé... é, Pwiri pwa tàrù kâjè. Pwiri rà ina è Naèà kàra Wàra pwapwiciri kà tèpa Juif. † **20:22** Wàripû—Impôt.

²⁵ Â é ina tàra wà Iésu pâ: «Â jèe wâdé, guwà pitôowâri tà pwi ukai é pwina kêe; â guwà pitôowâri tà Pwiduée é pwina kà Pwiduée.»

²⁶ Â rà po dau pò goo é pai tòpi kêe, ba càcaa pâri ma rà pwa tûa tée na ara tèpa âboro. Â nye ticè cèna rà tòpi tée goo.

Pai o wâro còwâ kà tèpa bà

Mataio 22.23–33; Maréko 12.18–27

²⁷ Napwa naa goo wà tèpa *Sadukaio, [jè ditàra pwapwicîri kà tèpa *Juif] âna càra caa cèikî pâ, rà o wâro còwâ wà tèpa bà. Â wà pàra tàpé gée goorà, âna rà medari Iésu. [Â tàra ma rà paari pâ rà âjupâra] â rà tawèerié pâ: ²⁸ «Ico pwi a pwa pupûra, é jèe wii tâjè wà *Moosé naa na é *Naèa pâ: *Wiàna é bà wà pwi âboro, na ticè èpo kêe, â wâdé na é popa tó dàpwà kêe wà pwi jiié, ma ru piéa. Deutéronome 25.5* Â, na wàrapwiri, â é naa cè gòobàra pwi a bà.

²⁹ «Â wâdé. Êco na gà jèe niimiri cai ni: Pwa tèpa 7 aéjii. Â é piéa wà pwina ciàra, êco na é bà, â nye ticè èpo kêe. ³⁰ Â pwi a pâ wê, âna ru piéa ma tó dàpwà, êco na é bà mwara wà pwini, â nye ticè èpo kàru. ³¹ Â wà pwi béaracîé, âna ipaiwà. Â wàrapwiri naa goo wà tèpa 7 aéjii bèepwiri. Ba rà cau bà, â nye ticè èpo kàra. ³² Â gée na càurà diri, â é mwa bàra bà wà i tó ilàri. ³³ [Gà ina pâ] rà o mwa wâro còwâ wà tèpa bà, na jè tóotù. Â wiàna wàrapwiri, â wailàapà narà, na o pwi éa tó ilàri-bà, na tóotù bèepwiri? Ba rà nye cau tèpa éaé diri! Â?! Gà tòpi cai!»

Pai tòpi kà Iésu

³⁴ É tòpi tàra wà Iésu pâ: «[Guwà pitanami.] Ba jè piéa co naa na pàara bèeni na jè bwaa wâro naa gòropuu. ³⁵⁻³⁶ Â o càcaa wàrapwiri naa na pàara noowê. Ba wà Pwiduée, âna ée mwa pitòrigari tèpa naîè—tàpé na é niimiri pâ pâri ma rà picaatâa ma wâé. Â nye wailà kaa na ée mwa pawârorà còwâ gée na aubà, â rà o pwacèwii tèpa *angela kêe. Ba o càra mwa caa bà còwâ. Â o càra mwa caa piéa còwâ.

³⁷ «[Guwà tawèerio] naa goo é pai wâro còwâ gée na aubà. Â gona câguwà caa tâmogòori é pwina é ina wà Moosé? Ba é pwa jèkutâ [naa na é tii kêe] goro i ji na nari upwâra, na ia tòo gò i ânye. Ba é ina goo Pwi Ukai Pwiduée pâ, é *Pwiduée kà *Abéraama, ma Isaaka, ma Iakobo. Exode 3.6*

³⁸ [Pai ina wèe pâ] rà nye cau tàgère *wâro jaa Pwiduée! Ba wà Pwiduée, âna càe caa Pwiduée kà tèpa bà, â é Pwiduée kà tàpé na rà wâro.»

Pai tòpi kêe tà tèpa dotée goro Naèa

Mataio 22.41–23.12; Maréko 12.35–40

³⁹ Wà pàra tèpa dotée goro é Naèa, âna rà tère é pwina é ina wà Iésu tà tèpa Sadukaio, â rà ina tée pâ: «Aipaa! Nye dau wâdé kaa é pai tòpi'gà, co pwi a pwa pupûra!» ⁴⁰ Ba ipwacoé tàra, na rà tawèeri wà Iésu goo cè pàra muru.

⁴¹ Â é ina tàra pâ: «Gorodà na rà ina wà tèpa âboro pâ, wà pwi *Mesia, [pwi ukai na guwà tapacîé] âna é pwi âboro kîri jii *Davita, gée goo na é pwi gòobèrèè co†?»

Dau pwamuru naa goo pwi Mesia

† 20:41 Grec: «Gorodà na rà ina pâ, wà pwi Mesia, âna é pwina naî Davita?»

42-43 «Bwa, càcaa wàrapwiri, ba nye wà Davita kaa, na é ina naa na tii Salamo, pâ:

*Popai kà Pwi Ukai,
Pwi Ukai Pwidiué
na é patúra Pwi Ukai kôo:
“Gà me ma gà tâa ni.
Tâa ni gòro îò étò.
[Go naa tâgà é pitûâ.
O pwamainagà awé.]
Go nama gà còogai
tèpa ipaa dàgà.”*

Psaume 110.1

44 «Ba ûna é ina pâ, *Pwi Ukai kôo*, âna é tàgére ina wà pwi Mesia. Â é paari pâ, wà pwi Mesia, âna pwi âboro na é piwéna jii diri pâra tàpé^S!»

Cibwaa ipwacèwii tèpa dotée-bà!

45 Wàru pâ âboro na rà gére tâmaari é pwina é ina wà Iésu. Â, na ararà diri, â é ina tà tèpa *câmu kée pâ: 46 «Guwà pwacôoco! Guwà cibwaa pwaduwa kà pâra tèpa dotée goro é Naèa! Ba dau wâdé târa, na rà pâra na é pâ ârabwée gòri*. Â wâdé târa, na rà nye pwabwâcu târa, ma pwamainarà pâ âboro, naa na diri é pâ ére aupitapitiri. Â rà nye mudàra taaci é pâ autâa na tâa béaa, na *wâra pitapitiri, ma naa na pâ na aupi-ija maina. 47 Â rà pwa é pâ nyakâra pwapwicîri [ba na jè o niimiri pâ rà tèpa âboro na rà wâdé]. Êco na, ûna rà gére wàrapwiri, â rà popa diri jii é pa dàpwà é pâ muru na tà târa. Â géé goro kaa pwiri, âna o mwa pwa târa é wârimuru na dau maina jii é wârimuru kà pâra tàpé.»

21

Iésu naa na Wâra pwapwicîri Mataio 24.1–2; Maréko 12.41–13.2

Tô dàpwà na ticè neemurué

1 É tâa na *Wâra pwapwicîri wà Iésu. Â é gére còo tèpa âboro na dau pwa neemururà na rà tòpò mwani târa Wâra pwapwicîri. 2 Â é tèepaa me tò jè dàpwà, na piticè neemurué. Â é naa ji du ârailu nari mwani atü. 3 Â é ina wà Iésu tà tèpa *câmu kée pâ: «Go ina tàwà é âjupâra pâ: Wà tò dàpwà bëeni na piticè neemurué, âna po dau wéna awé é pwina é tòpò, jii pâra tàpé. 4 Ba rà tòpò upûuê (ba ji ére mwani géé goro aumaina goo wârirà). Â, na wàé, âna jèe nye piticè neemurué kaa. Êco na é nye naa kaa diri é mwani na o pâri ma é wâro goo.»

O mwa tédidiri Wâra pwapwicîri

20:42-43 Psaume 110.1 § 20:44 Grec: Wà Davita kaa, na é ina gooé pâ 'Ukai', â gorodà na é pwina naiê? * 20:46 Ârabwée gòri—Naa jaa tèpa Juif biu, âna câmu kà tèpa tâmanga ma tèpa pipapwicîrîrà. 21:3 2 Korénito 8.12

⁵ Gée na càùè, â rà picâdiri i Wâra pwapwicîri wà pàra tèpa âboro, pâ: «Nye dau wâdé kaa è pâ atù goro è auba, goo è pé wâ bèeni! Po dau pwa kaamwa kêe. Â dau muugèrè pâ cûuè* na rà naa tèpa âboro, ba na urâpâra tà Pwидуéel!»

⁶ Â è ina tàra wâ Iésu pâ: «Guwà côo diri pâ pwiibâ? Âna go ina tàwà pâ: O mwa tèepaa è tóotù na o téura diri. Â o mwa ticè atù na o mwa pitâagòrà too wê.»

Ê pwina o tèepaa na pwâadèrè

Mataio 24.3–35; Maréko 13.3–31

⁷ Rà tawèeri Iésu wâ tèpa câmu kêe pâ: «Ico pwi a pwa pupûra, gà ina tâbà pâ o wiidâ cèna o tèepaa è pwina gà gére ina. Â o dà cè câmu kêe ma bà o tâmogòori pâ, o jèe tèepaa me è pwi pâara-bâ?»

⁸ Â è ina tàra pâ: «Guwà ipwacôowà, â guwà cibwaa pwa ma ipa-imwüruwà. Ba o wâru tàpé na rà o tèepaa me, â rà o pa è neeô. Â rà o ina tàwà pâ: “Wâgo pwi Mesia [na go me gée jaa Pwидуéel, na guwà tapacîê]!” â “Jèe wâni è pâara kôo.” Êco na guwà cibwaa pâra wiâra! ⁹ Wiâna guwà tère jèkutâ goro pâ paa, ma pâ pai èpà wèe è gòropuu, â guwà cibwaa nama wâgotàwà! Ba o nye mara tèepaa è pâ pwiibâ, êco na o càcaa pâji pwâadàra gòropuu.»

¹⁰ Â è ina mwara wâ Iésu pâ: «[Na pwi pâara-bâ, â o wâru pâ ipaa pitiri gòropuu: Ba] è pwi jè Ba, âna ru ipaa ma pwi jè Ba. Â wâ pwi jè ukai, âna ru pipaa ma cè pwi jè ukai. ¹¹ Â o gù napuu, na pâ pàra ére gòropuu, â o pâ nau tèepaa è pâ copwa na maina, ma pâ pwécapa†. Â o wâru pâ muru na jè pwùkùru goo, â o wâru pâ câmu kêe, naanidò napwéretòotù.»

O tubaèpà tà tèpa cèiki

¹² «Béaa kâra diri pâ pwiibâ, âna o dau tubaèpà tàwà, wâguwà tèpa câmu kôo. Ba rà o tâjûruwà, â rà o mwa popawà pâ, naa na pâ *wâra pitapitiri, ma naa na pâ wâra karapuu. Â rà o dàtiwà na ara tèpa kupénoo, ma wâ tèpa ukai, gée goro na guwà tèpa âboro kôo. ¹³ Â, na pwi pâara-bâ, âna o naa tàwà, ba na guwà o tèpa *paâjupâraô, na ararà. ¹⁴ Â guwà cibwaa dau nünüma ma pidumapiê goro pai tòpi kàwà tàra. ¹⁵ Ba go o mwa naa tàwà è pâ popai na guwà o ina, bau è autâmogòorimuru. Â o càcaa pâri ma rà tòpi tàwà wâ tèpa pièpâriwà!

¹⁶ «Rà o icuriwà wâ du nyaa ma caa kàwà, ma wâ tèpa aéjii kàwà, ma wâ tèpa jènerewà, ma wâ tèpa béewà, tiagoro na o tètâmwara pàra tàpé gée goowà. ¹⁷ Â rà o pièpâriwà goodò diri è pâ âboro. ¹⁸⁻¹⁹ Êco na wâ pwina é cimwü, âna ée mwa udò, â o tà tée è *âji wâro. Â o nye ticè na rà pwa, na o tigée goro è wâro bèepwiri na wâgoowà‡.»

O dau pwaée kà tàpé Iérusaléma

²⁰ «Na guwà côo pâ pwâra paa§ na rà cibèepi *Iérusaléma, â wàè kaa pwiri na guwà o tâmogòori pâ o jèe tédidiri i auba. ²¹ Wâ tàpé na rà wâgòroigé jii i ville, âna rà cibwaa tò naa na! Â wâ tàpé na rà tâa na i ville, âna rà uru wài! Üu, wâdé na rà cau uru wài naa gò pâ jaa, wâ diri tàpé na rà tâa napò *Judée! ²²⁻²³ Au! Wârico! Ba, naa na pâ tóotù bèepwiri, âna po dau pwaée kâra

* **21:5** Cûuè—Décoration. **21:6** Luka 19.44 † **21:11** Pwécapa—Épidémie. Pâ maagé na pâpitiri napò. **21:14** Luka 12.11–12 **21:15** Apostolo 6.10 **21:16** Mataio 10.21–22 ‡ **21:18-19** Â o nye ticè... Grec: Â o nye ticè ji caapwi wârapûrué na o tiâu. § **21:20** Pwâra paa—Armée. **21:22-23** Jérémie 5.29, 46.10; Osée 9.7

pa ilàri na rà nyarana, ma pa ilàri na rà pa-di ê èpo kàra. Ba wàèpwiri ê pàara na wà Pwiduée, âna ée mwa naa wârimuru târa ê Ba kêe, [wà tèpa *Juif]. Êkaa na wàrapwiri cè pai pacoo diri pâ popai kà tèpa *péroféta wâna *Tii Pwicîri.

«Â o po dau maina ê pwâra putâmu kêe, â rà o dau pwamaagé còo tèpa âboro wê, na pwi pàara-bà. ²⁴ Â o dau wâru tâpé na o tètâmwararâ goro ê tâuwa. Â o wâru mwara tâpé na o piirà ma poparâ pâ, naa na pâ napô na wâru, ba na rà tèpa *ênawéna kîri kà tèpa âboro wê. Ba ê pwi pàara bèèpwiri, âna o pàara kà tâpé na càra caa tèpa Juif. Â rà o pwatari diri Iérusaléma. Â rà o mwa còogai ê napuu kêe bau ê Ba kêe, tiagoro ê tòotù na ée mwa pacoo pwiri [wà Pwiduée].»

Pai wâjué me còwâ kà Iésu

²⁵⁻²⁶ «[Gée na càuru pwiri] â o pwa pâ câmu na ité naa na i tòotù, ma ê parui, ma ê pâ íricò. Ba o gûmagù ê pàara napwéretòotù. Â [o nye ité mwara i nawia, â] o pwa pâ diopwaa kàra pàri wiâ*, â o dau maina airâ. Â wà tèpa âboro gòropuu, âna rà o pò goo diri pwiri, â o dau wâgotâra, â rà o pwùkùru. Ba rà o còo pâ, o jèe tèepaa ê pàara na po dau èpâ awé naa gòropuu. ²⁷ Â nabwé, â rà o mwa bàra còô, wâgo *Pwina naîri âboro, wiàna go tèepaa me na nee, naa na ê pàtâmo, ma ê pai maina ma muugère kôo. ²⁸ Êkaa na go ina tàwâ pâ: Wiàna guwâ còo pâ, jèe tapoo coo ê pâ muru bèèpwiri, â guwâ gòo ma ipwâdéé! Ba o jèe càcaa gòiri ê tòotù, â ée mwa pa-udòwâ wà Pwiduée!»

Câmu goro iri wâi

²⁹ Wà Iésu, âna [é patùrarâ mwara goro ê pwina o tèepaa. Â] é ina tàra ê ucina bèeni pâ: «Guwâ còo ê *iri wâi, é, pwi jè upwâra. ³⁰ Ba, na é tapoo ti, â guwâ tâmogòori pâ, ée jèe tèepaa me ê pàara na ucuu i napô. ³¹ Wàrapwiri na guwâ còo pâ, gére tèepaa ê pâ pwi bèèpwiri, na ia go ina, â guwâ o tâmogòori pâ, ée jèe tapoo tòpò ê Mwaciri kêe wà Pwiduée. ³² Â go ina tàwâ ê âjupâra pâ: [O càcaa gòiri.] Ba wà pàra tèpa âboro nabâ, âna rà o bwaa nye còo pwiri, béaa kàra pai o bà kàra. ³³ Ba o tiâu ê napwéretòotù ma ê gòropuu; â napwa ê popai kôo, âna o càcaa tiâu.»

Guwâ tà tàcî!

³⁴ «Guwâ ipwacòoco! Guwâ cibwaa wârori ê wâro imudi; guwâ cibwaa dau wâdo ma ija! Â guwâ cibwaa géaa goo ê pâ muru [na o tubatiâuwa naa goo] naani gòropuu. Ba wiàna guwâ tà èrà goo pâ muru bèèpwiri, â péa guwâ mwa tà pò, ma piticé càrawâ, na go tèepaa me còwâ, ³⁵ pwacèwii diri pàra âboro gòropuu. Ba go o mwa cau papòrà diri, pwacèwii [pwi a pwa puà, na é tû] puà kêe naa gòro ê pu ârawèa. ³⁶ Êkaa na guwâ tà tàcî! Â wâdé na guwâ pwapwicîri tà Pwiduée, ma ilari jiié pâ, na é wéaariwâ jii diri pâ muru na èpâ na o mwa tèepaa. Â [go o mwa ipwâdéé goowâ] wâgo Pwina naîri âboro, na guwâ cima arao. Nabwé!»

³⁷⁻³⁸ [Na pàara na é tâa Iérusaléma na wà Iésu] â é tò naa na Wâra pwapwicîri na diri pâ tòotù, ba na é pacâmuri tèpa âboro. Ba mu ipitirirâ naawé, naa diri pâ dàuru, ba na rà tèreé. Â, na bàrane, â é mu wâjué còwâ naa gòrojaa Élaio, â é tâa wê naa ne.

21:24 Psaume 79.1; Auinapàri 11.2

21:25-26 Ésaïe 13.10; Ézékîel 32.7; Joël 3.4; Auinapàri

6.12-13 * **21:25-26** Pàri wiâ—Les grands brisants.

21:27 Daniel 7.13; Mataio 26.64; Auinapàri

1.7

22

*É icuri Iésu wà Judas**Mataio 26.1–16; Maréko 14.1–2; Ioane 11.45–53*

¹ Jèe pâmwünyabweri ê *tòotù maina kà tèpa *Juif, na ina goo pà tòotù Paséka—pwi tòotù na rà ija poloa na ticé nyaa kêe. ² Â wà tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwaaílò, ma wà tèpa *dotée goro ê Naèà, âna rà imudàra cè pai pwa wèe, ba na rà tètámwara wà Iésu. Êco na wâgotàra goo wà tèpa âboro. [Ba dau wâru tàpé na rà wâgoo Iésu.]

³ Â, na pwi pàara bèepwiri, âna wà *Caatana, âna é nye too kaa naa goo wà Judas Iscariote, wà pwi jè ârapàara tèpa 12 *apostolo kà Iésu. ⁴ Â é pâra wà Judas, nau còo tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaaílò, ma wà tèpa caa kà tèpa wéaari é *Wâra pwapwicîri. Â é ina tàra pâ, na ée mwa panuâ Iésu tàra. ⁵ Â rà nye dau ipwadée kaa, â rà ina tée pâ, na rà o mwa naa cè mwani tée. ⁶ Â gée na caùè, âna é imudàra cè naigé, ba na é icuri pwâniri tàra wà Iésu.

*Pi-ija kà Pwi Ukai**Mataio 26.17–30; Maréko 14.12–26; 1 Korénito 11.23–25*

⁷ É jèe tèepaa é bétapoo tòotù kâra ‘pi-ija poloa na ticé nyaa kêe’—tòotù na rà mu taa é nari mutò târa Paséka.

⁸ Â wà Iésu, âna é panuâ pâ naa *Iérusaléma wà Pétéru ma Ioane, â é ina tàru pâ: «Gàu pâra béaa naa na ville, â gàu pwabwàti é utimuru kâjè, târa é tòotù Paséka.»

⁹ Â ru tawèerié pâ: «Wâpà na nümagà na jè pi-ija wé?»

¹⁰ Â é tòpi tàru pâ: «Na gàu tò naa na ville, â o ipitiwà ma pwi âboro, na é popa é wâra jawé. Â gàu pâra wiâê. Â, na é tò naa na jè pwârawâ, ¹¹ â gàu ina tà pwi apooro wé pâ: “É tawèeri me wà pwi a pwa pupûra kâbà pâ, o wâpà é naditârawâ, na bà o ija naima é utimuru târa Paséka?”»

¹² «Â ée paari tàu é jè naditârawâ na wâdòiti—pwi naditârawâ maina na jèe ipwabwàti. Â gàu pwabwàti i uti kâjè naawê.»

¹³ Â nabwé, â ru pâra wà Ioane ma Pétéru, â ru pâmari wàra na é ina tàru wà Iésu. Â ru pwabwàti é utimuru târa Paséka.

I poloa ma i dipâa

¹⁴ Na bàrane, ûna jèe tèepaa é pàara na rà pi-ija na, â rà tâa goro taapà wà Iésu ma i tèpa 12 apostolo kêe. ¹⁵ Â é ina tàra pâ: «Jèe gòiri na go tapacîri é ji pwi pàara bëeni, na jè pi-ija naima é utimuru târa Paséka, béaa kâra pai picâri kôo. ¹⁶ Ba go ina tàwà pâ: O câgo mwa caa ija é utimuru bëeni ma wâguwâ, [naani gòropuu]. Go o mwa ija còwâ na go o mwa bàra tubanabwé é waké [kâra âji Paséka] na pàara na é tòpò Mwaciri kêe wà Pwiduée*.»

¹⁷ Â é popa é wârado dipâa. Â é pwaolé tà Pwiduée, â é ina tàra pâ: «Guwà popa, â guwà cau wâdo jècaa. ¹⁸ Ba go ina tàwà é âjupâra pâ: O câgo mwa caa wâdo cè dipâa [naani gòropuu]. Go o mwa wâdo é dipâa na bwaa âmuè, naa na pàara na é tòpò Mwaciri kêe wà Pwiduée.»

22:3 Ioane 13.2,27 **22:7** Exode 12.1–27 * **22:16** Dernière phrase—Grec: Tiagoro na o pacoo, naa na Mwaciri kà Pwiduée.

19 Â é popa é poloa, â é pwaolé tà Pwiduée. Â é tubiti, â é naa tàra, â é ina tàra pâ: «Êni, âna naiio, na go panuâ ba kâwâ. Â, na wàrapwiri, â guwà o mwa nye tà pitaniimiri é pwina go pwa tàwâ.»

20 Gée na càuru é pi-ija, â é pa i wàrado dipâa†, â é ina tàra mwara pâ: «Êni, âna *câmu kâra *auipwataâboro na bwaa âmué, na é pwa wà Pwiduée goro é domii kôo na o jèe joro. [Ba o wàrapwiri pai tòpò pinaanapô naa nabibiu kâwâ ma wâé.]»

É patùrarà mwara na rà pi-ija

Mataio 26.20–35; Maréko 14.17–31; Ioane 13.21–38

21-22 [É ina tàra mwara pâ]: «Wâdé na go bà, wâgo *Pwina naîri âboro, ba na paco é auniimiri kà Pwiduée gée na biu. Êco na, napwa naa goo wà pwi âboro na é pi-icurio, âna po dau pwaée kêe. Â guwà còo, co tèpa béed, é tâa jaajè ni, wà i pwi âboro bèepwiri, ba jè gére ija ma wâé.»

23 Â wà tèpa câmu kêe, âna [rà pò goo pâ popai bèepwiri, â] rà pitànunu, â rà pitawèerirà pâ: «Wàilàpà na o pwa pwiri?»

Guwà ipakîriwà pwacèwii

24 Rà tapoo pitòocia wà tèpa câmu. Ba rà imudàra cè pwi âboro na é imaina naa jaarà.

25 Â é ina tàra wà Iésu pâ: «Guwà còo, naa jaa wà tàpé na càra caa tèpa âboro kà Pwiduée‡, âna wà tèpa ukai ma wà tèpa pitûâ, âna rà còogai tèpa âboro. Â nûmarà na jè tà pwamainarà ma pwaolé tàra taaci§. 26 Â wâguwà, âna guwà cibwaa pwacèwiirà! Ba wà pwi âboro imaina nabibiu kâwâ, âna wâdé na é pwacèwii pwi nari èpo. Â wà pwi a pitûâ, âna wâdé na é pwacèwii pwi ênawéna.

27 «Ba [naa jaa tèpa âboro gòropuu, âna] wà pwi ukai, âna é tâa goro taapà; â wà tèpa ênawéna kêe, âna rà naa èe. Â guwà còo, nye càcaa wàrapwiri naa nabibiu kâjè. Ba go jèe pâ nau pwi ênawéna kâwâ.

28 «Â wâguwà, na guwà tâa jaa na go tâa na aré ma tòina, 29 âna go mwa naa tàwà [è autâa na] è Mwachiri, na é jèe naa tóo wà Caa kôo. 30 Â jè o mwa pi-ija naima ma wâgo. Â guwà o mwa tâaboo naa goro autâa kà tèpa ukai, ba guwà o pitûâ kà tèpa 12 wâao *Isaraéla.»

Gà mwa pitûtòowâriò, co Pétèru

31 Wà Iésu, âna é tabiié naa goo Simona Pétèru, â é ina pâ: «Têre! Wà Caatana, âna é ilari pâ, na é jèpa tacaiwà. Â ée mwa nama gûmagù é pwâranûmawà, naa na jè ji pàara*. 32 [Â ée mwa dau tacaigà co Simona, pwi âji béed! Au, meaarigà! Ba gà o mwa tûu.] Êco na go jèe pwapwiciri ba kâgà, ba na gà mwa cimadò còwâ. Â wiàna gà o mwa wâjué me còwâ dario, â [pâragà, na] gà pagòo tèpa aèjii'gà bèeni.»

† 22:20 É pa i wàrado dipâa—Munaa é wàrapwiri na é naa tàra é wàrado na caapwi (nee tii 17), é, munaa é wàrapwiri gée na càué, ba wiàra é nyamanya kà tèpa Juif, âna rà wacié wâdo i wàrado dipâa, na tòotù Paséka. 22:21-22 Psaume 41.10; Ioane 13.21–22 22:24 Luka 9.46 22:25 Mataio 20.25–27; Maréko 10.42–45 ‡ 22:25 Naa jaa wà tàpé... Grec: Naa jaa pâ Ba. § 22:25 Dernière phrase—Grec: Â rà nama jè ina goorà pâ 'Tèpa pwa na wâdé'. 22:26 Mataio 23.11; Maréko 9.35 22:27 Ioane 13.12–15 22:30 Mataio 19.28 * 22:31 Pwa ucina naa na grec goo é pai ura pwâra blé târa ma pinaaitiri é pudòro blé ma é parawé. 22:32 Ioane 17.15

³³ Â é tòpi tée wà Pétéru pâ: «Bwa! Bwa, co Pwi Ukai! Nye pâriô mwara ma go picâri pwacèwiigà, wiàna naa na karapuu, é ju capai bà!»

³⁴ Â é ina tée wà Iésu pâ: «Bwa, go ina tâgà è âjupâra, co pwini, pâ: Naa na ne nabà, âna béaa kêra cè pai to kêra i ja, âna gà o wacié pitûtôowâri pâ, cágà caa tâmogòorio.»

Guwà ipwabwàtiwà târa ipaa!

³⁵ É ina mwara wà Iésu tà tèpa câmu kêe pâ: «Na ia, âna go cùruwà [ba na guwà Picémara è *Picémara Wâdé] âna ticè mwani, ma atà, ma wâraâwà na guwà popa wiâwà. Â wànau, gona nye tiâu jiiwà cè muru?»

Â rà tòpi tée pâ: «Bwa.»

³⁶ Â é ina târa pâ: «Èco na nabàni, âna go ina tàwà pâ, wâdé na guwà popa cè mwani ma atà kâwà! Â wiàna ticè tàuwa kâwà, â wâdé na guwà icuri ârabwée kâwà, ba na o wâri wèe. ³⁷ [Ba rà o jèe tubaèpà tóo pwacèwii na go pwi âboro èpà.] Ba pwa jèe popai good, na wii naa na *Tii Pwicîri, pâ: *Rà naa wârimuru tée; ba rà ina pâ, é pwi a pwa na èpà. Ésaïe 53.12* Â o jèe nye coo è popai bèepwiri.»

³⁸ Â rà ina tée wà tèpa câmu kêe pâ: «Wàèni è du ârailu tàuwa, co Pwi Ukai!»

Â é tòpi târa pâ: «Jèe pâri†!»

É pwapwicîri wà gòrojaa Élaio

Mataio 26.36–46; Maréko 14.32–42

³⁹ Rà còobé gée na wà wà Iésu ma wà tèpa câmu kêe, â rà pâra naa gòrojaa Élaio. Ba mu nye câmaajé târa [na rà puu wê].

⁴⁰ Ūna rà tèepaa naawê, â é ina târa pâ: «Guwà pwapwicîri ba na o pwa cè nii ma gòo kâwà, wiàna tacaiwà.»

⁴¹ Â é tàpo paé jiiirà, â é tùu jùrué, â é pwapwicîri tà Pwiduée. ⁴² Â é ina pâ: «Caa, wiàna nûmagà, â gà patâjii jiiio è pâ aré ma tòina bèeni. Èco na gà cibwaa pwa è pwina nûmoo goo, â gà nye pwa câbawâdé'gà.»

⁴³ Â é nye tèepaa kaa pwi jèe *angela, me géee *napwéretòotù, â è pagòoé. ⁴⁴ Â é nye pwapwicîri mwara wà Iésu, â jèe po dau maina è aré ma tòina kêe. Â è wétâu kêe, âna jèe pâra nau domii, â joro naa napuu pwacèwii è pwâra jawé.

⁴⁵ Â nabwé, â è cimadò, â è wâjué me còwà dari tèpa câmu kêe. Èco na é còo pâ rà puu. Ba dau oratâra géee goo pai pikîri kêra. ⁴⁶ Â é ina târa pâ: «Cina guwà puu? Guwà tà tàcî, â guwà pwapwicîri ba na o pwa cè nii ma gòo kâwà, wiàna tacaiwà.»

Rà tâjùru Iésu

Mataio 26.47–56; Maréko 14.43–52; Ioane 18.3–12

⁴⁷ Ūna è bwaa géee ina pwiri wà Iésu, â è po tèepaa me wà Judas, wà i pwi jèe ârapàara tèpa 12 apostolo kêe. Â rà tèepaa me wiâè pâ âboro na wâru, [ba na rà tâjùru Iésu]. Â é nye pâra dà Iésu kaa wà Judas, â è pwabwàcu tée, ma bwénùuè.

⁴⁸ Â é ina tée wà Iésu pâ: «Wànau, co Judas? Gà wàrapwiri târa pai pi-icurio, wâgo Pwina naîri âboro, goro è pai bwénùuò'gà?»

⁴⁹ Wà tèpa câmu kà Iésu, âna rà còo pâ rà o jèe tâjùrué wà tèpa âboro. Â rà po ma ina tée pâ: «Wâdé co Pwi Ukai, na jèe piokée! Wàèni tàuwa!»

50 Â wà pwi jè ârapàararà, âna é nye tüboo kaa ê tauwa kêe naa gòro pûru pwi âboro kîri kà pwi ukai kà tèpa pwa ârapwaaìlò. [Èco na] é tépàgà co i doronyüruê.

51 Â é ina tàra wà Iésu pâ: «Bwa! Jèe pâri! Guwà cibwaa cicararà!»

Â é tu naa goo i doronyüruê, â nye wâdé cówâ kaa.

52 Â é patùra tèpa pitùâ kà tàpé na rà me nau tâjüruê—tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaaìlò, ma wà tèpa caa kà tèpa wéaari é Wàra pwapwicîri. Â é ina tàra pâ: «Wànanu? Guwà me nau popao, goro é pâ tauwa, ma é bàra upwàra, pwacèwii na go pwi a pòtàmwara âboro! 53 Diri é pâ tòotù, âna go tâa nabibiü kàwà, naa na Wàra pwapwicîri, èco na câguwà caa tâjüruo! Bwa, wâdé na wàrapwiri. Ba ni, âna jèe pâara kàwà—pàara na é pitùâ é patàmara é bàutê.»

54 Â rà tâjüru Iésu.

É pitütôowâri Iésu wà Pétéru

Mataio 26.69–75; Maréko 14.66–72; Ioane 18.16–27

Rà popa pâ Iésu naa pwàrawâ kà pwi *ukai kà tèpa pwa ârapwaaìlò. Napwa wà Pétéru, âna é picâwiâê géé iti. 55 Â é pâmarì pàra tèpa wéaa, naa na gòroigé kàra pwàrawâ. Ba rà pwa é pé na ânye, â rà pwacàrau. Â é coo burà pwacàrau jaarà wà Pétéru.

56 Â wà tò jè ênawéna, âna é côoê naa na pwéelaa kàra ânye. Â é ciburà ucâriê, â é côoinaê, â é ina [tà tèpa âboro na rà tâa wê] pâ: «É! Wà pwini, âna é pwi jè bée Iésu géé Nazareth!»

57 Èco na é pitütôowâri wà Pétéru, â é ina tée pâ: «Bwa! Câgo caa tâmogòorié, co tònì.»

58 Â géé na càuru é ji pàara bèepwiri, â wà pwi jè âboro, âna é côoinaê mwara, â é ina tée pâ: «Pwiini, gona câgà caa pwi jè bée Iésu?»

Â é tòpi tée wà Pétéru, pâ: «Bwa!»

59 Â wàna caapwi ineretòotù, â wà pwi jè âboro, âna é nye gòo goro ina tà tèpa bée pâ: «Akaé! Âjupàra pâ é pwi jè bée! Ba wàè mwara, âna é pwi a me géé Galilée!»

60 Â é tòpi tée wà Pétéru pâ: «Kaa! Gà tère, co pwini! Câgo caa tâmogòori é pwina nùmagà na gà ina!»

Ûna é bwaa gére ina pwiri, â é to i ja. 61 Â wà Pwi Ukai Iésu [na rà tàgére pitèié naa na jè ére gòroigé] âna é nye tabiié kaa, â é ucâri wà Pétéru. Â é nye niimiri kaa wà Pétéru i pwi ia é ina tée wà Iésu pâ: «Béaa kàra é pai to kàra i ja, âna gà o wacié pitütôowâri pâ, câgà caa tâmogòorio.»

62 Â é côobé naa gòroigé wà Pétéru, â é dau i pijinünü.

Rà tubaèpà tà Iésu ma pitèié

Mataio 26.63–27.2; Maréko 14.53–15.1; Ioane 18.13–14,19–24

63 Wà tèpa âboro na rà wéaari Iésu, âna rà pitaurée gooé, â rà èiè. 64 Â rà târamiri é naporomee, â ûna rà tòbitié, â rà ina tée pâ: «Wàilàpà na èigà? Gà pinadàra cai, [wiàna gà pwi *péroféta na gà tâmogòori diri é muru]!»

65 Â rà dau tànyirié, ma ina tée pâ muru na po dau èpà.

Wàra pitèimuru kà tèpa Juif

⁶⁶ Ûna po dàuru moo, â rà pitapitirirà naima diri é wâra pitûâ kâ tèpa Juif —wâ tèpa caa kâ tèpa pwa ârapwaaìlò, ma wâ tèpa pitûâ, ma tèpa dotée goro é Naèà. Â rà ina [tà tèpa wéaa] pâ, na rà popa me Iésu na ararâ.

⁶⁷ Â rà ina tée pâ: «Wiàna wâgâ wâ pwi *Mesia, â gà ina tâbâ!»

Â é tòpi tàra wâ Iésu pâ: «Wiàna go ina tàwâ é âjupâra, â o câguwâ caa cèikí naa goòò.

⁶⁸ «Â wiàna go tawèeriwâ goro cè jè muru, â o câguwâ caa tòpi tóo. ⁶⁹ Êco na o jèe tèepaa é pàara, na wâ Pwina naîri âboro, âna ée mwa tâa gòro ètò kâ Pwiduée na dau pwa pàtamee, [â ée mwa pitûâ].»

⁷⁰ [Ûna rà tère pwiri, â rà nye dau putâmu kaa] â rà ina pâ: «Ico pwini! Gona gà ina pâ wâgâ, âna gà *Pwina naî Pwiduée?»

Â é tòpi tàra wâ Iésu pâ: «Guwâ jèe nye tàgère ina!»

⁷¹ Â rà pi-ina pâ: «Jèe pâri! Guwâ nye tère é pwina é ina. Naaco cè tèpa pitòtié, [ba é jèe ipitòtié còwâ]!»

23

Iésu na ara Pilato ma Héroda

Mataio 27.11–26; Maréko 15.2–15; Ioane 18.28–19.16

¹ Rà cau cimadò diri tèpa *wâratûâ kâ tèpa Juif, â rà cia Iésu dari wâ *Pilato, [pwi kupénoo kâ tèpa Roma]. ² Â rà pitòti Iésu, ma ina pâ: «Wâ pwi âboro bèeni, âna é pitoo naa na pûru é Ba kâbâ [tèpa Juif] ba na rà cicara César, pwi ukai. Ba é ticia jirâ, na rà wâri mwani wâripû tée, â é ina pâ wâé pwi *Mesia, pwi jè ukai maina.»

³ Â é tawèri Iésu wâ Pilato pâ: «Gona nye wâgâ kaa, na gà Pwi Ukai kâ tèpa Juif?»

É tòpi tée wâ Iésu pâ: «Gâ jèe nye tàgère ina.»

Ticè pwina é pwa na èpâ!

⁴ É tabiié wâ Pilato naa goo tèpa caa kâ tèpa pwa *ârapwaaìlò, ma wâ pàra tèpa âboro na rà tâa wê. Â é ina tàra pâ: «Câgo caa pâmari cè majoro wârimuru kée.»

⁵ Êco na rà ina ba gòo tée pâ: «Bwa! Gà còo, é nama gûmagù napô pitiri, goro é pai pwa pupûra kée—tapoo na Galilée, tia ni *Iérusaléma!»

⁶ Â é ina tàra wâ Pilato pâ: «Wânanau? Guwâ ina pâ, é pwi âboro géé Galilée?»

⁷ Ûna rà tòpi tée pâ «Ûu», â é panuâ pâ Iésu naa jaa *Héroda Antipas. Ba wâé na é pwi kupénoo na Galilée. Â, na pwi pàara-bâ, âna é tàgère tâa Iérusaléma.

É coo ara Héroda Antipas

⁸ É nye dau ipwâdée kaa wâ Héroda na é còo Iésu, ba jèe nye dau gòiri pai tère kée é jèkutâ gooé. Â nye dau nùmee na é còo cè jè *câmu kâra pàtamee cèna é pwa. ⁹ Â é tawèerí mwara goro pâ muru na wâru. Êco na câé caa tòpi tée wâ Iésu. ¹⁰ Â [naa na diri é pàara na ru gére wârapwiri, â] wâ tèpa caa kâ tèpa pwa ârapwaaìlò ma wâ tèpa *dotée goro é Naèà, âna rà tàgère tâa wê, â rà dau tûra too ma pitòtié. ¹¹ [Jèe pâ nau ora tà Héroda gooé] â rà tányirié ma piècaarié, wâé ma wâ tèpa coda kée. Â rà pwa ma é coona é pé ârabwée kâra ukai. Â rà panuâé còwâ pàdari Pilato.

¹² Tapoo na pwi tòotù-bà, âna ru pitêreru wà Héroda ma Pilato. Ba béaa, âna nye tupédu a pièpà.

É coo còwâ ara Pilato

¹³ Wà Pilato, âna é panaimari é napô, bau tèpa pitûâ kàra, ma tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaaìlò. ¹⁴ Â é ina tàra pâ: «Guwà pame pwi âboro bèeni, na guwà gére ina pâ: “É pitoo naa na pûru tèpa âboro, ba naa gùmagu è napô.” Â go tawèerié goo, na arawà. Êco na câgo caa pâmari cèna èpà na pâri ma pwa wârimuru tée goo.

¹⁵ «Â wà ukai Héroda Antipas mwara, âna câé caa pâmari cè èpà cèna é pwa, â é panuâé còwâ me naani. Â nye ticé majoroé ma naa wârimuru tée, ma é bà. ¹⁶ Na wàrapwiri, â go o nye pwa ma pâdié co, â go o nye panuâé còwâ.» { ¹⁷ Ba pâra Pilato na é pacòbé é pwi jè âboro géé na karapuu, na diri pâ naja, na tòotù *Paséka. }

Nûmarà goo Barabbas

¹⁸ [Ûna é ina pwiri wà Pilato] â rà nye cau wiikau too kaa é pâ âboro, ma ina pâ: «Nama é bà wà pwi âboro bèepwiri! Gà panuâ wà Barabbas!»

¹⁹ (Wà pwini Barabbas, âna é tâa na karapuu, ba é pwi a tètâmwara âboro. Â é pwi jè ârapàara mwara tàpé na pwa na rà cicara tèpa *Roma, naa Iérusaléma.)

Tanamirié naa goro kurucé!

²⁰ Wà Pilato, âna nûmee na é panuâ Iésu, â pwa na é patûra tèpa âboro, [ba na é pacoora]. ²¹ Êco na rà mwa nye dau uu ma tomara too kaa pâ: «Tanamirié! Tanamirié naa goro *kurucé!»

²² É bwaa wacié tawèerirà wà Pilato pâ: «Dà cè èpà cèna é pwa pwi âboro bèeni? Na nye ticé majoroé ma é bà. Go o nye nama pâdié co, ma panuâé còwâ.»

²³ Êco na rà mwa nye dau pwatàngürurà* ma uu too ma ina pâ: «Tanamirié!»

²⁴ Â é nye niimiri bamwara wà Pilato pâ, na é pwa é pwina nûmarà goo.

²⁵ Â é panuâ wà Barabbas, wà i pwi pòroca†, â é panuâ wà Iésu tà tèpa coda kée, ba na rà tètâmwereê‡.

Rà popa pâ Iésu ma rà nama é bà

Mataio 27.32–34; Maréko 15.21–24; Ioane 19.17

²⁶ Wà tèpa coda roma, âna rà popa pâ Iésu, [âna é kâa i kurucé kée]. Â ipitirà ma pwi jè âboro géé na ville Cyrène, na nee Simona, na é wâjué me géé na aupwanapô. Â rà tacoo gooé, ba na é kâa pwicò i kurucé kà Iésu.

²⁷ Â dau wâru pâ âboro na rà pâra wiâ Iésu. Â wà pa ilàri, âna rà imurué ma pijinünü.

²⁸ Â é tabiié Iésu naa goora, â é ina tàra pâ: «Pa èpo géé Iérusaléma, guwà cibwaa imuruô! Guwà imuruwà còwâ, ma pâ èpo kâwâ. ²⁹ Ba o jée tèepaa é pâara na [o dau gòo. Ba] o mwa ina pâ: “Rà ipwàdée pa ilàri na càcaa pâri ma rà ipièrù, ma wàilà na càra caa pâji pitâmari èpo, ma wàilà na càra caa pâji pa-di èpo!”

* **23:23** Pwatàngürurà—Se révolter, se débattre. † **23:25** Pwi pòroca—Meurtrier. ‡ **23:25** Ba na rà tètâmwereê—Grec: Ba na rà pwa tée é pwina nûma tèpa âboro goo. **23:29** Luka 21.23

30 «Â [o dau maina ê pai picâri kà tèpa âboro, tiagoro na] o nûmarà na tûu naa gòrà ê pâ jaa[§], ba na naapwàwirà [jii ê pé tòina bèepwiri]!

31 «Ba “Wiàna rà cîri i upwâra na bwaa bwûu* , â rà o mwa wà nau târa ê upwâra na jèe mwari?” [Ba rà tubaèpà tîo nabà, â rà o mwa tubaèpà tàwà géé na càué.]»

32 Â wà tèpa coda, âna rà capai popa Iésu ma wà tupédu a pwa na èpà, ma capai tanamirirà.

Rà tanamiriê naa goro kurucé

Mataio 27.35–44; Maréko 15.25–32; Ioane 19.18–27

33 Rà popa Iésu pâ, tèepaa naa na ére na ina goo pâ ‘Napwiripûru âboro’. Â rà tanamiriê naa goro *kurucé. Â rà tanamiri mwara i tupédu a pwa na èpà; pwi jèpwi naa gòro ètò kèe, â pwi jèpwi naa gòro aèmwû.

34 Â wà Iésu, âna é ina tà Pwiduée pâ: «Caa, gà pwanaurirà, ba càra caa tâmogòori é pwina rà pwa.»

Â wà tèpa coda, âna rà picàù noo kêra tii, naa goro é ârabwée kèe.

35 Wâru pâ âboro na rà coo wê, â rà gére ucâri diri é pwina tèepaa. Â wà tèpa pitûâ kà tèpa Juif, âna rà pitauree goo Iésu, â rà ina pâ: «É pi-ina gooé pâ é pwi Mesia, [*pwi a pa-udò na é cùrué me wà Pwiduée]! Â é tâmogòori ma é pa-udò pâra tàpé, êco na câe caa tâmogòori ma é ipa-udòé còwâ!»

36-37 Wà tèpa coda, âna rà pitauree mwara gooé. Ba rà nye tà pame darié dipâa na maga, â rà nye tà ina tée pâ: «É! Pwiini, wiàna gà pwi ukai kà tèpa Juif, â gà nye ipa-udògà còwâ!»

38 Â rà ténamiri dòiti kêra pûruê jè ére upwâra na wii naa goo é aupwa tii na ina pâ: IÉSU, PWI UKAI KÀ TÈPA JUIF.

39 Â wà i pwi jè bâadi na ia tanamiriê naa goro jè jènere Iésu, âna é dau tànyiriê, â é ina tée pâ: «A! Wà nau co pwini? Gà ina pâ, wâgà pé pwi Mesia. Â gà upagà ni, â gà cau upajè naima!»

40 Êco na é tòpi tée wà pwi bée, na ia é tâa goro jè jènere Iésu, ma ina tée pâ: «Pwiibà, gorodà na càcaa wâgotâgà goo Pwiduée, wâgà na gà o jèe tàpo bà†, [â gà o mwa coo araé]? 41 Gà còo, nye *tàrù é pai pwa wârimuru kêju, ba ju dau tupédu a pwa na èpà. Â napwa wâé, âna nye ticé èpà na é pwa!»

42 Â é ina tà Iésu pâ: «Au, Iésu, gà nyi niimiriô, wiàna gà mwa tâa na é Mwaciri'gâ.»

43 Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Go ina tâgà é âjupâra pâ: Nabàni, âna gà o tâa jaao, naa napò kôo na tâa wê pinaanapô‡.»

Maagé bà kà Iésu

Mataio 27.45–56; Maréko 15.33–41; Ioane 19.28–30

23:30 Osée 10.8; Auinapàpari 6.16 § **23:30** O nûmarà na tûu naa gòrà ê pâ jaa—Grec: Rà o ina tà tèpa jaa: Guwà câjipibà! Rà mwa ina târa nari jaa: Guwà tûu naa gòbà. (Còo Osée 10.8.) * **23:31** Wiàna rà cîri i upwâra... Pai ina wèe pâ, wiàna é picâri wà Iésu, wâé, na câe mu caa pwa na èpà, â rà o mwa dau picâri kaa wà tèpa jènereê, tèpa Juif, na rà pwa na èpà. **23:34** Psaume 22.19; Ésaie 53.12

23:35 Psaume 22.8–9 **23:36-37** Psaume 69.22 † **23:40** Wâgà na gà o jèe tàpo bà—Grec: Wâgà na ipaiwà é wârimuru kàu. ‡ **23:43** Napò kôo na tâa wê pinaanapô—Grec: Paradis. Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Paradaiso.

44-45 Ûna po gopaé bwàti, â câé mwa caa té i tòotù, â nye po bàutê pitiri ê napô§ tiagoro na âracié ineretòotù na càuru ija. Â é pé ciità maina, [na é târiwâri é ére na dau pwicîri] naa na i *Wâra pwapwicîri, âna nye tidâpa kaa. 46 Â é tomara ba maina wà Iésu pâ: *Caa, go panuâ tâgâ còwâ é nyuâaô!Psaume 31.6* Â nye êgò kaa ôomaa kêe.

47 Ûna é còo pai bà kêe, wà pwi caa kâra coda roma, â é pwamaina Pwiduée, â é ina pâ: «Nye âjupâra pâ, wà pwi âboro bèeni, âna nye ticè èpà na é pwa!»

48 Â wà diri tèpa âboro na ia rà tâa wê, âna rà wâjué còwâ naa jaarà, â dau tòina pwâranûmarà. 49 Napwa naa goo wà tèpa bée Iésu, ma wà mwara pa ilâri na ia rà pâra wiâé géé Galilée, âna rà tà coo iti ma còo pwiri.

Tòpòé naa na auipwàni

Mataio 27.57–61; Maréko 15.42–47; Ioane 19.38–42

50-51 Pwa pwi jè âboro na nee Ioséfa, pwi âboro géé Arimathée wà napô *Judée. É pwi âboro na é pitòimirié, ma é pwi âboro na é *târù na ara Pwiduée. Â é pwi a nye tà gòo goro tapacîri é pai tèepaa me kâra é *Mwaciri kà Pwiduée. Â é pwi jè a tâa na wâratûâ kà tèpa Juif, êco na dau càcaa wâdé tée é pwina rà pwa tà Iésu wà tèpa wâratûâ bée.

52 Â wà pwiibà, âna é pâra naa jaa ukai Pilato, â é ilari jiié i naii Iésu, [â é naa târù tée wà Pilato]. 53 Â é tapwùtù i naii Iésu géé gòro i *kurucé. Â é târamiri goro imwaano na gòri. Â é popaé, â é tòpòé naa na é auipwàni na bwaa âmué, pé pwêe na îri naa na pé atù, na bwaa nye ticè âboro bà na tòpòé naa na. 54 Diri é pâ namuru bèepwiri, âna pacoo na papwicî, tòotù béaa kâra é *tòotù pwicîri kà tèpa Juif. (Na papwicî, âna rà pwabwàti é pi-ija târa tòotù pwicîri.)

55 [Ûna é gére popa i naii Iésu géé goro kurucé wà Ioséfa, â] wà i pa ilâri géé Galilée, âna rà còoé, â rà pâra wiâé. Â rà còo i auipwàni, na tòpò Iésu naawê. 56 Â nabwé, â rà wâjué còwâ naa pwârawâ, â rà pwabwàti é pâ wâi ma jawé ûrea, ba na rà wicèpwiri naa gòro é naii Iésu. Êco na, [Ûna bàrane, â] rà tàpo coo, ba jèe tapoo i tòotù pwicîri. Â pwicîri na rà wakè na pwi tòotù-bà.

24

É wâro còwâ géé na aubà

Mataio 28.1–10; Maréko 16.1–8; Ioane 20.1–10

1 Na pwapwicîri, [na dàuru kâra *tòotù pwicîri kâra] na bwaa gòropwaa, â rà pâra naa na auipwàni wà i pa ilâri. Â rà popa pâ i jawé ûrea na ia rà pwabwàti. 2 Â rà còo i atù, bècamoori i pwêe, âna jèe pwùru tâjii. 3-4 Â rà tò, â rà dau pò, ba càra caa pâmari i naii Iésu. Na rà gére pitawèerirâ goro é pwina gére tèepaa, â ru nye piâpâparirâ kaa tupédu âboro, na ru coona é ârabwée na dau pwaa, ma pwâra*. 5 Â rà cigòboo i pa ilâri, ba po dau wâgotàra.

Êco na ru ina târa pâ: «Gorodâ na guwâ mudâra nacârû, pwi âboro na é jèe wâro [còwâ]? 6 Jèe tiâu Iésu ni! Ba é jèe wâro còwâ géé na aubâ†! Gona câguwâ caa niimiri i pwi ia é ina tàwâ, na guwâ bwaa tâa ma wâé na Galilée? 7 Ba ia é

23:44-45 Luka 8.2-3 § 23:44-45 Pitiri é napô—é, Pitiri é gòropuu. 23:56 Exode 20.10; Deutéronome 5.14 * 24:3-4 Tupédu âboro... Pai ina wèe pâ, tupédu angela. Còo mwara Angela naa na Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadâra tii. 24:6 Luka 9.22 † 24:6 Jèe tiâu Iésu... Pâ popai bèepwiri, âna nye tiâu na pâra Tii Pwicîri naa na grec.

ina pâ, o mwa panuâê tà tèpa âboro èpà, wàè *Pwina naîri âboro. Â rà o mwa tanamiriê naa goro *kurucé. Â, naa na béaracié kâra tòotù géé na càùé, âna ée mwa wâro còwâ géé na aubâ.»

⁸ Â wà i pa ilâri, âna rà nye niimiri kaa pâ, ia é jèe nye ina pwiri tàra wà Iésu. ⁹ Â rà nye itâa kaa géé na auipwâni, ba na rà piwiâ tà tèpa *câmu kêe, ma êdiri pâra tèpa âboro ê pwina tèepaa marirà. ¹⁰ Napwa naa goo wà pa ilâri bèepwiri, âna wà Maria géé Magdala, ma Jeanne, ma Maria tô nyaa kâ Jacques, ma wà pâra ilâri mwara.

Â rà pwa jèkutâ tà tèpa *apostolo. ¹¹ Êco na càra caa cèikí naa goorâ, ba rà niimiri pâ rà piwâmira. ¹² Êco na wà Pétèru, âna é cimadò, â é itâa naa na auipwâni, [ba na é còo. Â câé caa tò] â é nye po cùué boo co, â é niâ dò naadó wâ, â é pò na é còo ê pâ imwaano co na gére tâaboo naani napuu. Â é wâjué còwâ naa pwârawâ, â é dau pinünüma naa goro ê pwina gére tèepaa.

É ipaarié naa gòro naigé Emmaüs

Maréko 16.12-13

¹³ Na tòotù bèepwiri, âna ru pâra wà tupédu ârailu bée Iésu, naa Emmaüs, pwi village, wâpâ na 11 kilomètrés géé *Iéruusaléma.

¹⁴⁻¹⁵ Â wii naigé, âna ru gére pwa jèkutâ goro ê pâ pwina gére tèepaa. Â é pâmwünyabweriru wà pwi jè âboro, â rà picaapâra. Nye wà Iésu kaa, ¹⁶ êco na càru caa còoinâé.

¹⁷ Â é tawèeriru pâ: «Dà é pwina gàu gére pwa jèkutâ goo, co tupéeni?»

Â ru còo, na ru nye dau pikîri. ¹⁸ Â wà pwi jèpwi (na nee Cléopas), âna é tòpi tée pâ: «Wânanu, co pwini? Gona câgâ caa tâmogòori ê pwina gére tèepaa na pâ tòotù bèeni? Diri é pâ âboro wà Iéruusaléma, âna rà nye tâmogòori, â nye wâgâ co?»

¹⁹ Â é tòpi tàru pâ: «Gona dà?»

Â ru ina tée pâ: «Ê pwina tèepaa dari Iésu géé Nazareth, pwi *péroféta na é piwéna! Ba dau pwa pátâmara é pwâratùra kêe, ma é pwina é pwa. Â é dau wâdé na ara Pwiduée, â wâru tèpa âboro mwara na rà picâdirié. ²⁰ Â wà tèpa pitûâ kâjè, ma tèpa caa kâ tèpa pwa *ârapwaailò, âna rà tâjùrué, ma panuâê [tà tèpa *Roma] ba na rà pwa wârimuru tée, ma é bà. Â rà nama tanamiriê naa goro *kurucé. ²¹ Â [wàibâ-ni, âna bà nye po dau pikîri kaa] ba bà nye tà wâari pâ, wàé kaa [pwi *Mesia, na é] *pwi a pa-udò ê Ba kâjè *Isaraéla. Â ni, âna jèe âracié tòotù géé na càuru pai bà kêe.

²² «Â èri, âna wà pâra ilâri géé jaabâ, âna rà dau papòbâ kaa [goro jèkutâ kâra]. Ba, na bwaa po dàuru, âna rà pâra naa na auipwâni. ²³ Â càra caa pâmari i naiié, â rà ina pâ rà còo du *angela, na ru ina tàra pâ, é jèe wâro còwâ wà Iésu! ²⁴ Â wà pâra tèpa paaó géé goobâ, âna rà itâa pâ naa na auipwâni, ba na rà còo, â nye âjupâra pâ, tiâu naii Iésu! [Nye dau ité kaa!]

É tòpi tàru

²⁵ É ina tàru wà pwini pâ: «Au, meaariwâ! Ba nye ticé cèna guwâ tâmogòori! Po dau ipwâ ma guwâ cèikí naa goro ê pâ pwi ia rà wii wà tèpa péroféta biu! ²⁶ Ba rà ina pâ: Wâdé na é pwamaagé còo wà pwi Mesia naa na pai pwa wèe bèepwiri, béaa kâra pai o paari é pai maina ma muugère kêe.»

²⁷ Â, [na rà gére pâra wii naigé, â] é napéaati tàru wà pwini, êdiri pâ jèkutâ gooé na wii naa na *Tii Pwicîri—tapoo naa goro pâ tii kâ *Moosé, tèepaa naa goro pâ tii kâ tèpa péroféta.

²⁸ Â nabwé, â rà tèepaa pâ naa na village na ru pâra naawé wà tupédu âboro. Â wà pwiibà, âna pwa na é pâra jiiuru. ²⁹ Êco na ru tacoo gooé, â ru ina tée pâ: «Bwa, gà tàpo tâa jaabu[†], ba jèe bàrane.»

Â rà pàgà naa pwârawâ, â rà tâa wê.

Ru côoinaé na é tubiti poloa

³⁰ Nabwé, ûna rà tâa goro taapà, â é popa é poloa wà pwini, â é pwaolé tà Pwidueé, â é tubiti i poloa, â é ipâdi tàru. ³¹ Ûna wàrapwiri, â ru nye côoina kaa pâ wà Iésu, êco na, na ji pâara bèepwiri, âna é nye pò ma tiàué jiiuru kaa. ³² Â ru pi-ina naa gooru pâ: «Nye dau ité kaa é pé ipwadée, na tâa na pwâranûmaju, na ia é tàgére patûraju me wii naigé, goro é Tii Pwicîri!»

³³ Ru cimadò, â ru wâjué còwâ wài naa Iérusaléma, ba na ru ina tà tèpa 11 a câmu na rà gére caatâa wê, ma pâra tèpa bée Iésu. ³⁴ Êco na rà mara ina tàru pâ: «Nye âjupâra kaa pâ, é jèe wâro géé na aubà wà Pwi Ukai! Ba é còoé wà Simona Pétèru!»

³⁵ Â wà i tupédu âboro, âna ru piwiâ é pwina tèepaa mariru wii naigé. Â ru ina mwara pâ: «Bu nye côoinaé kaa, na é tubiti é poloa.»

É ipaarié tà tèpa câmu kêe

Mataio 28.16–20; Maréko 16.14–18; Apostolo 1.6–8

³⁶ Wà tèpa câmu kâ Iésu ma wà tèpa béerà, âna rà pwa jèkutâ [goro pai wâro còwâ kèe géé na aubà]. Na rà bwaa gére pi-ina pwiri, â é nye coo kaa nabibiu kàra wà Iésu, â é ina tàra pâ: «Bwàcu kàwà! Cidòri nyuâawà!»

³⁷ Â rà cau pò ma po dau wâgotàra, ba rà niimiri pâ pé duée. ³⁸ Êco na é ina tàra wà Iésu pâ: «Cina wâgotàwâ ma gûmagù pwâranûmawâ? Gorodà na câguwâ caa cèikî pâ wâgo?»

³⁹⁻⁴⁰ Â é paari tàra é du îê ma i du âê, â é ina tàra pâ: «Guwâ còo é du îô, ma é du âô. Nye wâgo kaa! Guwâ còo naiio, â guwâ tu naa goo! Ba é duée, âna nye ticé naiié!»

⁴¹ Â rà po dau pò wà tèpa câmu kèe. Â rà ipwadée, [ba nûmarà na rà cèikî] êco na rà piwâ, ba càra caa pâji cèikî bwàti. Â é pwa ma tawèerirâ Iésu pâ: «Nye pwa cè uti kâjè?»

⁴² Â rà naa tée jè noo kâra ârawèa na cîri, ⁴³ â é uti na ararà.

É tàpiri pai côoina kàra é Tii Pwicîri

⁴⁴ É pwa ma ina tàra pâ: «Guwâ niimiri, na jè bwaa tâa ma wâgo, â ia go ina tàwâ pâ: O mwa coo diri é pâ pwina rà wii naa good, wà Moosé, ma wà tèpa péroféta, ma naa na tii *Salamo.»

24:27 Psaume 22.2–22; Ésaïe 53 [†] **24:29** Gà tàpo tâa jaabu—Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: jè jèe tâa ma wàibu. **24:34** 1 Korénito 15.4–5 **24:37** Mataio 14.26 **24:44** Luka 9.22

⁴⁵ Â é tàpiri pai còoina kàra ma pai tâmogòori kàra ê Tii Pwicîri. ⁴⁶ Ba é ina pâ: «Jèe wii naa na Tii Pwicîri pâ, wà pwi Mesia, âna wâdé na é pwamaagé còo, ma bà. Â naa na béaracîé kàra tòotù^S, â ée mwa wâro còwâ géé na aubà.

⁴⁷ «Â [go panuâwà, ba na guwà] picémara târa diri ê Ba, tapoo na Iérusaléma, ê popai goro pai pinünüma. [Â guwà ina târa] naa na neeò pâ: “Guwà biiwà ma pitòotéri ê wâro kàwà, â ée mwa pwanauri tàwà ê pâ èpà kàwà wà Pwiduée!”

⁴⁸ «Ba nye wâguwà, na guwà tèpa *paâjupâra ê pwiibà! ⁴⁹ Êco na guwà bwaa tàpo tâa ni, na ville, tapacîri cè pai tòpi kàwà ê pàtama Pwiduée. Ba go o mwa panuâ me tàwà ê [Nyuâaê Pwicîri] âraimeai na ia é ina béaa wà Caa.»

É too jiià naa napwéretòotù

Maréko 16.19–20; Apostolo 1.9–11

⁵⁰ Wà Iésu, âna é popa tèpa câmu kêe, naa na jè ére na wâmwünyabweri Bétani. Â é tòpò naa gòrà ê du îê, â é *pwényunyuâarirà. ⁵¹ Ûna é gére wàrapwiri, â dàgòtùé too jiià naa napwéretòotù. ⁵² Â rà dau pwamainae. Â nabwé, â rà wâjué còwâ naa Iérusaléma, â nye dau maina kaa ê ipwadée kàra. ⁵³ Â rà gòo goro picâdiri Pwiduée taaci naa na *Wâra pwapwicîri.

24:46 Psaume 16.10; Ésaie 49.6, 53.10–11 **S** **24:46** Naa na béaracîé kàra tòotù—É bà wà Iésu na papwicî, â é wâro còwâ na pwapwicîri. Nabà, âna jè ina pâ, ârailu tòotù géé na càùé. Êco na wiâra ê pai pûra tòotù kà tèpa Juif, âna papwicî, âna pwi pâbéaa kàra tòotù; â capàto, âna pwi béarailu kêe; â pwapwicîri, âna pwi béaracîé kêe. **24:48** Ioane 15.27; Apostolo 1.8 **24:49** Ioane 14.16, 15.26; Apostolo 1.4

Picémara Wâdé na é wii wà Ioane Bétapoo popai

Wàilàapà na wii tii bèeni?

Wà Ioane, pwi *apostolo. Êco na câé caa ina é nee naa na é tii bèeni. Â nye po ina co pâ 'pwi jè a *câmu', ma 'wà pwi na ia dau wânüma Iésu gooé'. (Còo 13.23; 19.26; 21.24.)

É wii wiidà?

Nabibiu kâra *naja 70 ma 100 (munaa 80–85), na pàara na wà Ioane, âna é tâa na province Asia (naa napô Turquie nabà). É wii géé na càù wà Mataio, ma Maréko ma Luka.

É wii tâi?

Tà diri tàpé na rà mudàra é naigé, ma é âjupâra, ma é wâro (14.6).

Cina é wii?

Nüma wà Ioane na é popa me tèpa âboro na rà tère é popai, ba na rà tâmogòori pâ wà Iésu, âna é pwi *Mesia, wà *Pwina naî Pwiduée, na ia rà jèè inapàpari biu wà tèpa *péroféta.

Dà ère é tii bèeni?

Câé caa ipaiwà pai wiâ kà Ioane bau é pai wiâ kà Mataio, ma Maréko, ma Luka. Ba câé caa wiâ diri é pâ popai ma wakè kà Iésu. Â é inapàpari co é pâ muru, na tâa na wâbinyiri, wâna é pâ popai ma wakè kà Iésu. Wâéni ère é tii: Wà Iésu Kériso, âna é pwi Popai na é wâjaa Pwiduée, béaa kâra pai tapoo diri pâ muru. Â é biie ma é âboro, â é wâro nabibiu kâjè naani gòropuu. Wâé, âna wâé é âji pwéelaa; wâé na é pwi naigé, ma é goropwârawâ târa é *âji wâro jaa Pwiduée. Â wâé mwara 'pwi a wéaari mutô', na é popajè tèpa âboro pàdari wà Caa.

7 câmu ma 7 pai ina wèè naa na Tii kà Ioane

Wà Ioane, âna é popa é nimaro 7 (na câmu kêe goo é pwina tâbawêe) ba na é paari pâ wà Iésu, âna é Pwina naî Pwiduée:

7 câmu kâra pàtâma Iésu

É bii jawé ba na dipâa (2.1–12)

É nama tiâu maagé kà pwi âboro (4.43–54)

É pwa ma é wâdé pwi a pitâbwamwa na tòtù pwicîri (5.1–18)

É pa-ija pâ âboro na wâru (6.1–15)

É pâra gòro parawére jawé (6.16–21)

É nama é niâ pwi a bwi (9.1–7)

É nama é wâro còwâ Lacaro (11.1–44)

7 ucina còwâ naa gooé na é ina wà Iésu

É ina wà Iésu pâ: *WÂGO, âna go:

Poloa târa wâro (6.35,51)

Pwéelaa kâra gòropuu (8.12)

Goropwârawâ kâra é pâ mutô (10.7,9)

A piwéaari ê pâ mutô (10.11,14)

Pwina é naa é wâro, ma pawâro cômâ têpa âboro géé na aubà (11.25)

Naigé, ma *ÂJUPÂRA, ma Wâro (14.6)

Âji majoro vigne (15.1,5)

Jè wârani târa pai wii wèe «WÂGO» ba târa paari pâ, wà Iésu, âna é popa é nee Pwiduée, «WÂGO pwi a tâa napwiri, nabà, â dâra gòiri awé.» (Còo *Ioane* naporomee 8 ma 13, ma *Exode* 3.14.) É wârapwiri ba na é paari tâjè pâ, câe caa pwi âboro co, ba é me géé goo Pwiduée Caa.

Pai pitàgoo tii kà Ioane

Iésu, âna é pwi Popai na me géé goo Pwiduée (1.1–18)

Opaâjupâra ma ipwabwàti (1.19–51)

Wakè kêe naa jaa têpa âboro (2.1–12.50)

Wakè kêe naa Judée ma Samaria (2.13–4.54)

Rà tapoo cicaraé wà têpa pitûâ (5.1–6.71)

Wakè kêe naa Iérusaléma (7.1–12.50)

Ipicijii ma ipagòo kêe têpa câmu (13.1–17.26)

Bénabwé pi-ija (13.1–30)

Bénabwé ipagòo (13.31–16.33)

Bénabwé pwâra pwapwiciri (17.1–26)

Pai bà ma wâro cômâ kêe (18.1–21.25)

Rà tâjùrué ma nama é bà (18.1–19.42)

É wâro cômâ géé na aubà (20.1–21.25)

Pwi Popai na é tâa jaa Pwiduée

1 É jèe nye tâa é Popai
naa na autapoo goo
[ê gòropuu].

É tâa jaa Pwiduée.
Ba nye tàgére wàè
Pwiduée.

2 É nye wâjaa Pwiduée
naa na autapoo goo.

3 É nama é pwa diri
pâ namuru wà Pwiduée.
Diri é pâ muru,
âna wàè na pwa.

4 É wâjaaé *âji wâro,
na nama rà wâro
na pwéelaa pâ âboro.

5 Ê pwéelaa, âna é èu
naa nanaara é bàutê.
Â é bàutê, âna câé caa
câtâmwereé*.

Pai paâjupâra pwéelaa

6 Wà Pwiduée, âna é cùru me pwi jè âboro na nee Ioane. 7 É pwi a *paâjupâra

1:1 Ioane 17.5; 1 Ioane 1.1–2; Auinapâpari 19.13 1:3 1 Korénito 8.6; Kolosé 1.16–17; Hébéru 1.2

1:4 Ioane 5.26 1:5 Ioane 3.19 * 1:5 Câe caa câtâmwereé—é, Câe caa tâmogòorié, é, câe caa tòpié.

1:6 Mataio 3.1; Luka 1.13–17,76

ê pwéelaa, ba na é pwi naigé mara ê cèikí kà tèpa âboro diri. ⁸ Càcaa wàè é pwéelaa, â é tèepaa, ba na é *paâjupâra é pwéelaa. ⁹ Wàépwiri é âji pwéelaa, na é tèepaa naa gòropuu, ba na é nama pwéelaa goo tèpa âboro diri.

¹⁰ É jèe nye tâa gòropuu é Popai, â é tòpò é gòropuu wà Pwiduée goo é Popai. Êco na càra caa câmogòorié wà tèpa âboro gòropuu†. ¹¹ É jèe tèepaa [naa napò kêe] naa jaa tèpa bée; â càra caa tòpié wà tèpa jènereê. ¹² Êco na wà tàpé na rà tòpié ma cèikí naa gooé, âna é nama rà tèpa naî Pwiduée. ¹³ Wà tèpa naîé, âna càra caa tèepaa géé goro é câbawâdé kâra âboro. Ba rà nye tèepaa géé goro é câbawâdé kà Pwiduée.

É pa naiiri âboro é Popai

¹⁴ É pa naiiri âboro é Popai, â é wâro nabibiu kâjè. Po tâbawêe naa gooé é *pimeaari imudi, ma é *ÂJUPÂRA. Â bà jèe còo é pai maina ma muugère kà Pwina naîé, na é caapwi co, na é tòpi jii Caa.

¹⁵ É tomara too wà Ioane, ba na é pamogòorié tà tèpa âboro, â é ina pâ: «Wàè kaa pwiri i pwi âboro na ia go jèe picémarâé tàwà, na ia go ina pâ, é bwaa pwicò kôo wà pwi âboro na dau pwamuru naa gooé jiio, ba é jèe nye wâro béaario†.»

¹⁶ Jè pitòpi naa gò è pâ wâdé ma *aupwényunyuâari, géé goo pimeaari imudi kêe. ¹⁷ Béaa, âna é pinaigé mara é *Naèà wà *Moosé. Â nabàni, âna é pinaigé mara é pimeaari imudi ma *ÂJUPÂRA, wà Iésu *Kériso. ¹⁸ Nye ticé pwi jè âboro cèna é mu jèe còo Pwiduée. Êco na wà Pwina naîé na caapwi co, âna wàè kaa na pamogòorié tâjè. Ba é nye tà tâa jaa Pwiduée, â nye tàgère wàè còwâ mwara Pwiduée.

Opaâjupâra kà Ioane Pwi a piupwaa

Mataio 3.1–12; Maréko 1.1–8; Luka 3.1–18

¹⁹⁻²⁰ Wà tèpa caa kà tèpa *Juif^S géé *Iérusaléma, âna rà panuâ pâ pàra tèpa ênawéna kâra Wâra pwapwicîri*, ma pàra tèpa pwa *ârapwaaailò dari Ioane. Â rà tawèerié pâ: «Wâgà wâa?»

Â nye ticé na é naapwàniri goorà, ba é ina ba pwéelaa tàra pâ: «Càcaa wâgo pwi *Mesia, [na ée mwa pa-udò é Ba].»

²¹ Â rà tawèerié pâ: «Â gona wâgà wâa? Gona càcaa wâgà Élia, pwi *péroféta [na ée mwa pâbéaa kêe]?»

«Bwa†.»

«Â gona câgà caa i pwi Péroféta [na é inaé wà Moosé]†?»

1:9 Ioane 8.12 † **1:10** Tèpa âboro gòropuu—Grec: Gòropuu. Wà Ioane (pwi awii tii bëeni), âna é ina diri tèpa âboro na tàutàra goo wà Pwiduée, â na rà cìcara Iésu ma wà tàpé na rà pàra wiâé. **1:13**

Ioane 2.11, 3.3–6; Filipi 2.7; 1 Pétérú 1.23 † **1:15** Béaario—Béaa kôo. **1:17** Exode 34.28; Roma

6.14 **1:18** Exode 33.20; Ioane 6.46; 1 Timotéo 6.16 **S** **1:19-20** Tèpa caa kà tèpa Juif—Wà Ioane,

âna é pwa wâru wii pâ, tèpa Juif, naa na tii bëeni, âna pai ina wèe pâ, tèpa pituâ kà tèpa Juif. É, na pàra pwi, âna pai ina wèe pâ, diri tèpa âboro na rà géé tâmaari Iésu (par ex. naa na pâ nee tii 6.41, ma 8.22, ma 12.9). Â bà wii pâ, tèpa âboro naawé. * **1:19-20** Ênawéna kâra Wâra pwapwicîri—Lévite. Pwi âboro géé na wâao kà Lévi na é pitu tà tèpa pwa ârapwaaailò. **1:21** Deutéronome 18.15,18; Malachie 3.23;

Mataio 11.14 † **1:21** Cáé caa pâji tâmogòori wà Ioane é pai maina kâra é wakè kêe. Ba é ina wà Iésu

naa na Mataio 11.14 pâ, nye wà Ioane kaa, na é pwa é wakè kà Élia. Còo mwara Mesia ma Élia naa na Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadàra tii. † **1:21** Pwi Péroféta na é inaé wà Moosé—Pwi Péroféta

na dau imaina, na ée mwa pwi apa popai nabibiu kà Pwiduée ma tèpa âboro. Càra caa tâmogòori wà

tèpa Juif pâ, wà pwi âboro bëepwiri, âna wàè kaa pwi Mesia na rà tapacié. Â càra caa tâmogòori pâ, tàgère

wà Iésu Kériso. Còo Péroféta naa na Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadàra tii.

«Bwa.»

22 «Á gona wâgà wàa? Gà ina tâbà, ba na bà ina tà tàpé na rà panuâbà me.»

23 Á é tòpi tàrà pà: «Wâgo wà pwi âboro na ia é inaô wà Isaia, pwi péroféta, na ia é wii pà:

*Pwi âboro naa namaré
nà é tomara too:
“Ée me Pwi Ukai!
Patàrù naigé kê!”»*

Ésaïe 40.3

24 Rà tâa nabibiu kà tèpa âboro bèepwiri cùrurà, pàrà tèpa *Farasaio. 25 Á rà tawèirié mwara pà: «Wiàna càcaa wâgà pwi Mesia, é, Elia, é, pwi Péroféta, â gorodà na gà *piupwaa?»

26 Á é tòpi tàrà wà Ioane pà: «Wâgo, âna go piupwaa goro jawé. Êco na é wânabibiu kàwà, é pwi âboro na câguwà caa câmogòorié. 27 Wàé, âna ée mwa pwicò kôo. Êco na po dau càcaa pâriô, ma go tipi é otàpwe goro du wâraâê§, [ba é Pwi Ukai].»

28 Ê pwàrà pitùrà kàrà bèepwiri, âna rà pwa na Bétani, pwi village na wàdò còwâ kàra nairiwà Ioridano, wâna na é piupwaa naawé wà Ioane.

É Pwina naí Pwiduée wà Iésu

29 Na dàuru kêe, â é còo Iésu wà Ioane, na é me burèe, â é ina pà: «Wàèni i *Pwi nari mutò kà Pwiduée! Wàé na é patâjii é èpà kàrà pà âboro gòropuu!

30 Wà i pwi âboro, na ia go inaé tàwà napwiri pà: É bwaa pwicò kôo wà pwi âboro, na dau pwamuru naa gooé jiio, ba é jèe nye wâro béaario.

31 «Béaa, âna câgo caa câmogòori* pà wàilàapà pwi âboro na ia go picémaraé tàwà. Á go me nau piupwaa goro jawé, ba na rà o câmogòorié wà tàpé *Isaraéla.»

32 Á é paájupàrà mwara wà Ioane pà: «Go còo é *Nyuâaé Pwicîri, na é boo géé napwéretòotù, wàrà déamu, â é boo naa gòe. 33 Béaa, âna bwaa câgo caa pâji câmogòori pà pwiri wàilàapà. Êco na wà Pwiduée, na é cùruo me, nau piupwaa goro jawé, âna é jèe ina tóo béaa pà: “Gà mwa còo é Nyuâaé Pwicîri, na boo naa gò pwi jèe âboro, â é mwa tâa gooé. Âna wàé kaa, pwi âboro na ée mwa piupwaa goro Nyuâaé Pwicîri.”

34 «Á wàé kaa pwiri é pwina go còo, â go nye paájupàrà pà, wà pwi âboro bèepwiri, âna Pwina naí Pwiduée.»

É tapoo todà tèpa câmu

35 Na dàuru kêe, âna rà tâa wê còwâ wà Ioane ma tupédu âboro ârailu a *câmu kêe. 36 Á é còo Iésu na é paé, â é ina pà: «Wàèni i Pwi nari mutò kà Pwiduée!»

37 Á ru tèreé, â ru pâra wià Iésu. 38 Á é tabèrèe wà Iésu, â é còoru, na ru gére pâra wiâé, â é ina tàru pà: «Gàu mudà î?»

Á ru tòpi tée pà: «Gà pitàa pà, co pwi Rabbi?» (Ê popai *Rabbi*, âna pai ina wèe pà ‘Pwi a pwa pupûra’.)

1:23 Ésaïe 40.3 1:27 Ioane 1.15 § 1:27 Tipi é otàpwe goro du wâraâê—Ê wakè kà tèpa ênawéna na dau kîri. 1:29 Ésaïe 53.6–7; 1 Pétèru 1.18–19 1:30 Ioane 1.15 * 1:31 Câmogòori—Reconnaître (cf tâmogòori, còoina). 1:32 Mataio 3.16 1:34 Mataio 3.17 1:36 Ioane 1.29

39 Â é ina tàru pâ: «Gàu me, ba na gàu o còo.»

Jèe ârapapè ineretòotù na càuru ija. Â rà pâra naima, nau còo na é pitâa wê, â rà jèe tà burà tâa wê.

40 Wà pwi jèpwi géé gooru, âna wà André, pwi aéjii kà Simona Pétèru. 41 Â é pò ma pâmari pwi aéjii kêe, â é ina tée pâ: «Bu jèe pâmari pwi Mesia!» (Ê popai 'Mesia', âna pai ina wèe pâ 'Kériso'.)

42 Â é popaé pâdari Iésu. Â é còo wà Simona wà Iésu, â é ina tée pâ: «Wâgà Simona, pwina naí Iona†. O mwa pituneegà pâ Céphas‡, é, Pétèru.» (Ê pwi neere âboro bèeni, âna pai ina wèe pâ 'Atü'.)

É todà Filipino ma Natanaël

43-44 Na dàuru kêe, â nûma Iésu na é wâjué còwâ naa napô Galilée. Ûna é pâra, â ipitiru ma Filipino, pwi âboro géé Bethsaïda, village kà André ma Pétèru. Â é ina tée wà Iésu pâ: «Me wiâô!»

45 Â wà Filipino, âna ipitiru ma Natanaël§, â é ina tée pâ: «Gà còo, bà jèe còo pwi âboro, na ia é inaê wà Moosé naa na i Naèà kêe—wà pwi âboro na ia rà picémaraé mwara wà pâra tèpa péroféta. Wà pwiibà, âna wà Iésu, pwi âboro géé Nazareth, pwina naí Ioséfa.»

46 Â é ina tée wà Natanaël pâ: «Gona nye pâri ma me géé Nazareth, cè jè muru cèna wâdé? Auwa!»

Â é tòpi tée wà Filipino pâ: «Me, ma gà còo!»

47 Ûna é gére medari Iésu wà Natanaël, â é còowê wà Iésu, â é ina pâ: «Wàeni ê pwi âji Isaraéla, ba é pwi âboro na é *tàrù ma âjupâra!»

48 Â [é pò wà pwiibà, â] é ina tée pâ: «Gà tâmogòorio géepà?»

Â é ina tée wà Iésu pâ: «Béaari é pai todàgà kà Filipino, âna go jèe tà còogà na aranara i *upwâra wâi.»

49 Â é ina tée wà Natanaël pâ: «Pwi a pwa pupûra, wâgà Pwina naí Pwiduee, â gà Pwi Ukai naa Isaraéla!»

50 Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Gona gà cèikî, géé goo na go ina tâgà pâ, go còogà na aranara i upwâra wâi? Tâpo coo, ba gà o mwa còo é pâ namuru na dau maina jii pwiri!»

51 Â é ina [tàra diri] pâ: «Guwà tère bwàti, ba go ina tàwà ê âjupâra pâ: Guwà o mwa còo é napwéretòotù, wiàna tàpirié. Â guwà o mwa còo wà tèpa *angela kà Pwiduee, na rà too ma tàbàtù, wâgò-o *Pwina naíri âboro.»

2

É tâa goro piéa na Kana wà Iésu

1 Géé na càuru ârailu tòotù, âna pwa jè piéa na Kana, jè village géé Galilée. Â é tâa goo wà nyaa kà Iésu. 2 Â rà todà mwara Iésu ma tèpa *câmu kêe, naa goro piéa.

3 [Bwaa càcaa pâji pwâadàra i tòotù, â] jèe pâ nau ticè dipâa*. Â é todà Iésu wà nyaa kêe, â é ina tée pâ: «Au, meaarirà, ba jèe ticè dipâa kàra.»

1:40 Mataio 4.18–20 1:42 Mataio 16.18 † 1:42 Iona—é, Ioane. ‡ 1:42 Céphas—Nee naa na araméen, Pétèru naa na grec. 1:45 Deutéronome 18.18; Ésaïe 7.14, 9.5; Jérémie 23.5; Ézékiel 34.23

§ 1:45 Natanaël—Nee *Barthélemy* naa na pâ tii kà Mataio, Maréko ma Luka. 1:49 Mataio 14.33, 16.16; Maréko 3.11 1:51 Genèse 28.12 * 2:3 Ticè dipâa—Dau maina kamu kà tèpa apooro é tòotù.

⁴ Â é ina tée wà Iésu pâ: «Naa càcaa wàgà, na pitùâri tòo, cè pwina go o pwa†. Ba bwaa càcaa pâji tèepaa me é pàara kòo†.»

⁵ Â é ina wà nyaa kée tà tèpa ênawéna pâ: «Guwà pwa diri é pwina ée mwa ina tàwà.»

⁶ Â taa wé é tèpa wàra jawé atü na po 6, na piwâpâ na 100 litres. Wà tèpa *Juif, âna rà mu pa é jawé géé na, târa é 'pwapwicîri târa pai *pinuwa', wiâra é nyamanya kàra. ⁷ Â é ina tà tèpa ênawéna wà Iésu pâ: «Pwai ma wâbé tèpa wàra jawé bèepwiri, goro jawé.»

Â rà pwaai ma wâbé diri.

⁸ Â é pwa ma ina tàra còwâ pâ: «Guwà cia còwâ, â guwà popa pàdari wà pwi apooro pi-ija.»

Â rà cia pàdarié. ⁹ Nabwé, â é nacai i jawé wà pwini [â é pò, ba] jèe pâra nau dipâa. Â cáe caa tâmogòori wâna na me géewé, i dipâa bèepwiri. (Êco na wà tèpa ênawéna, âna rà nye tâmogòori.) Â é todà pwi a piéa, ¹⁰ Â é ina tée pâ: «Naa na é pai pwa kâjè, âna jè ipâdi béaa é dipâa na dau wâdé. Úna rà jèe dau wâdo, â jè mwa pâdi é dipâa na cáe caa po dau wâdé. Êco na wàgà, âna gà nye tàgére wéaari dipâa na wâdé, tiagoo ni!»

¹¹ Wâé kaa pwiri tapoo pàtàmara wakè, na é tapoo wà Iésu na Kana wà Galilée. Ba é câmu bèepwiri, âna é paari é pai maina na muugère kée. Â rà cèiki naa gooe wà tèpa câmu kée.

¹² Géé na càué, â é boo naa Capernaüm wà Iésu, wàilà ma wà nyaa kée, ma tèpa aéjii kée, ma wà tèpa câmu kée. Â càcaa wàru pâ tòotù na rà taa wé na.

*É tü tà tèpa pi-icu géé na Wàra pwapwicîri
Mataio 21.12; Maréko 11.15; Luka 19.45*

¹³ Jèe tàpo wâmwünyabwe é tòotù *Paséka, tòotù maina kà tèpa Juif. Â é too naa *Iéruçaléma wà Iésu^S. ¹⁴ Â úna é tò naa na [gòroigé kàra] é *Wàra pwapwicîri, â é pàdari é pâ âboro, na rà gére pi-icu paaci ma mutò ma déa, â é còo mwara tèpa pitòotéri mwani*, na rà tâaboo naa goro taapà kàra. ¹⁵ Â é bàpi é otâpwe, ba na ubati, â é cau tütürà† géé na Wàra pwapwicîri—cau wàilà mara pâ mutò ma paaci kàra. Â é tawicèpwiri tâjii é pâ mwani atü kà tèpa pitòotéri mwani, ma pugòboori é pâ taapà kàra. ¹⁶ Â é tûâri tà tèpa pi-icu marü, pâ: «Guwà patâjii géeni é pâ muru bèeni! Â guwà nabwé na guwà pwa ma wàra pi-icu é wà kà Caa kòo!»

¹⁷ Â wà tèpa câmu kée, âna rà mwa niimiri é jè auwii naa na *Tii Pwicîri, pâ: *Dau maina é pwâranüimoo goo é Wàra pwapwicîri'gà. Psaume 69.10*

Ucina goo pai wàro còwâ kée

¹⁸ Rà ina tée wà tèpa pitùâ kà tèpa Juif pâ: «Dà cè câmu kée, na gà pwa, târa paari tàbâ pâ é pwina gà pwa, âna muru me géé jaa Pwiduée?»

2:4 Ioane 7.30, 8.20 † **2:4** Naa càcaa wàgà, na pitùâri tòo... é. Dà cèna pwina nümagà goo? Grec: Tàra dà'gà é pwina kòo? † **2:4** Pàara kòo—É pàara na o mwa paari é pai muugère ma maina kà Iésu.

2:12 Mataio 4.13 **2:13** Exode 12.1–27 § **2:13** Munaa wà Iésu, âna é wailu pacòobé tèpa pi-icu géé na Wàra pwapwicîri—naa na pai tapoo taa kée na Iéruçaléma, na wii ni na Ioane 2.13–22; ma naa na béaracé kàra pai taa kée wé, na wii na Mataio 21, ma Maréko 11, ma Luka 19. * **2:14** Pitòotéri mwani—Còo note goo Mataio 21.12. † **2:15** Tütürà—Tü tàra. **2:17** Psaume 69.10

19 Â é ina tàra pâ: «Téura tâjii ê wâra pwapwicîri bèeni, â go mwa pacima cowa naa na âracié tòotù!»

20 Â rà ina tée pâ: «A?! Po 46 naja goro pai bari wâra ê Wâra pwapwicîri bèeni! Â wânau? Wâgâ, âna gà ina pâ gà o pacima cowa naa na âracié tòotù?!»

21 Êco na ê 'wâra pwapwicîri' na é ina wâ Iésu, âna é ina é naiié. 22 Ûna ée mwa wâro cowa géee na aubâ, â rà mwa niimiri wâ tēpa câmu kēe, pâ, é mu jēe nye [pwa wâru] ina tàra é pwi bèepwiri. Â rà cèikî naa goo é Tii Pwicîri, ma pâ pwina é jēe nabwé ina wâ Iésu.

É tâmogòori pwâranümara âboro

23 Ûna é bwaa tâa Jérusaléma wâ Iésu, na tòotù Paséka, â dau wâru âboro na rà cèikî naa gooé. Ba rà jēe cōo pâ câmu kâra pātâma Pwiduée na é pwa.

24 Êco na câe caa po cèikî naa goorâ, ba é jēe nye cau câmogòorirâ diri. 25 Ba càcaa âjimuru tēe, wiâna ina tēe é pai pwa kâra âboro, ba é nye tâmogòori pwâranümarâ.

3

Pitùra kâ Iésu ma Nicodème

1 Pwa pwi jē âboro na nee Nicodème, pwi jē ârapâra [tēpa pwapwicîri géee jaa] tēpa *Farasaio. Â é pwi âboro imaina kâ tēpa *Juif. 2 Â é pâra dari Iésu na jē ne, â é ina tēe pâ: «Pwi ukai, bà jēe tâmogòori pâ, gà pwi a pwa pupûra na gà me géee goo Pwiduée. Ba nye ticé pwi âboro, na pâri ma é pwa é pâ *câmu kâra pātâma Pwiduée na gà pwa, wiâna câe caa wâjâae wâ Pwiduée.»

Wâdé na jèu pitèpawâ cowa

3 É tòpi tēe pâ: «Gâ tēre bwâti, ba go ina tâgâ é âjupâra pâ: Wiâna càcaa jèu pitèpa cowa* wâ pwi âboro, â o càcaa pâri ma é cōo é *Mwaciri kâ Pwiduée.»

4 Â é ina tēe wâ Nicodème pâ: «A? É wânau târa cè pai pitèpaé cowa, wâ pwi jē âboro na é jēe maina? Gona nye pâri ma é tò cowa naa nanaa nyaa kēe, ma o mwa jèu pitèpaé cowa?»

5 Â é tòpi tēe wâ Iésu pâ: «Go ina tâgâ é âjupâra pâ: Wiâna càcaa jèu pitèpa cowa wâ pwi âboro, goro jawé ma é Nyuâae Pwicîri, â o càcaa pâri ma é tò naa na Mwaciri kâ Pwiduée. 6 Wâ pwina pitèpaé géee goro âboro, âna nye pwi âboro. Â wâ pwina pitèpaé géee goo é Nyuâae Pwicîri, âna nye pwi âboro kâ Pwiduée. 7 Gà cibwaa pò, na go géere ina tâgâ pâ, wâdé na jèu pitèpawâ cowa. 8 Gà cōo, é pwéretòotù, âna é nye pâ naa, na nye nūmee na é pâ wê. Â gà tēre aié, â câgâ caa tâmogòori na é me géewé, ma wâna é pâ naawé. É wârapwiri mwara naa goo pwi âboro na pitèpaé naa na é Nyuâae Pwicîri.»

O cipa too wâ Pwina naîri âboro

9 É ina tēe wâ Nicodème pâ: «[É 'pitèpa bèeni naa na é Nyuâae Pwicîri' na gà ina, âna] o wânau târa cè pai pwa wèe?»

10 Â é tòpi tēe wâ Iésu pâ: «Gâ pwi *dotée goro é Naèâ, â gà pwi âboro imaina na *Isaraéla. Â gona câgâ caa tâmogòori é pâ pwi bèepwiri? 11 Go ina tâgâ é

2:19 Mataio 26.61, 27.40 **2:21** 1 Korénito 6.19 **2:22** Luka 24.6–8; Ioane 12.16 **2:23** Ioane

7.31 **3:1** Ioane 7.50, 19.39 **3:3** Mataio 18.3; 1 Péteru 1.23 * **3:3** Pitèpa cowa—é, Pitèpa géee goo Pwiduée na é wânidò. **3:5** Ézékiel 36.25–27 **3:6** Ioane 1.13

âjupâra pâ: Bà† ina pâ pwina bà tâmogòori, â bà *paâjupâra ê pwina bà còo. Â câguwà caa tòpi ê pwina bà paâjupâra. ¹² Na go ina tàwà pwina tèepaa naa na gòropuu, â câguwà caa cèikí naa goo. Â guwà mwa wànau târa cè pai cèikí kàwà, wiàna go ina tàwà ê pâ muru na wânidò *napwéretòotù? ¹³ Nye ticè pwi jè âboro cèna é too naa napwéretòotù; â wádé co wágo *Pwina naíri âboro‡, na go boome géé napwéretòotù.

¹⁴ «[Gà pitaniimiri ê pai pwa kà] *Moosé, naa namaré. Ba é cipa too naa goro ê bàra upwâra, é dòèa na pwa goro paò. Â o wàrapwiri ê pai cipa too wà *Pwina naíri âboro§, ¹⁵ ba na wà pwina é cèikí naa gooé, âna o tà tée ê *wâro dâra gòiri jaa Pwiduée.

Dau wânüma Pwiduée goojé

¹⁶ «Ba po dau wânüma Pwiduée goo ê pâ âboro gòropuu, êkaa na é panuá me wà Pwina naíê na é caapwi co, ba na wà pwina é cèikí naa gooé, âna câé caa bà, êco na o tà tée ê wâro dâra gòiri. ¹⁷ Ba câé caa cùru me Pwina naíê, wà Pwiduée, ba na é pitèi tèpa âboro gòropuu. Â é cùrué me, ba na rà udò é pâ âboro géé gooe, [ma tâa târa é *âji wâro jaaé]. ¹⁸ Wà pwina é cèikí naa goo wà Pwina naíê, âna càcaa pitèi; â wà pwina câé caa cèikí naa gooé, âna jèe pitèi. Wàrapwiri, ba câé caa cèikí naa goro *Pwina naí Pwiduée, na é caapwi co.

¹⁹ «Â é aupitèi bèepwiri, âna èni: É jèe tèepaa me é pwéelaa naa gòropuu, êco na wà tèpa âboro, âna wádé târa é bàutè jii é pwéelaa. Ba é pâ càrara ma túâ kàra, âna nye taaci èpà. ²⁰ Ba wà pwina é pwa taaci na èpà, âna é èpàri é pwéelaa. Â câé caa me naa na pwéelaa. Ba péa o còo é pâ túâ kèe na èpà. ²¹ Â wà pwi âboro na é wakè na *ÂJUPÂRA, âna é me naa na é pwéelaa, ba na inapàpari diri pâ wakè kèe, na me géé goo Pwiduée.»

É inapàpari Iésu wà Ioane

²² Géé na càué, â rà pâra wà Iésu ma wà tèpa *câmu kèe, naa napô *Judée. Â rà tàpo tâa wê, â é *upwaa tèpa âboro. ²³ Â wà Ioane mwara, âna é *piupwaa naa na ére wà Énon, wâmwünyabweri Salim, géé goro na wâru najawé wê. Â rà pâra wiâé ê pâ âboro, ba na é upwara naawé. ²⁴ (Ba bwaa câé caa pâ pwa karapuu, na pâara bèepwiri.)

²⁵ Na jè tòotù, âna wà pwi jè Juif, âna é tapoo pitùra ma wà tèpa câmu kà Ioane. Â rà pâ nau pitòocia goro é 'pwapwiciri târa *pinuwa' wiàra é nyamanya kàra. ²⁶ Â rà pâdari Ioane, â rà ina tée pâ: «Pwi ukai, gà niimiri i pwi âboro na ia gà paâjupâraé, na ia gà caatâ na ére géé còwâ kàra Ioridano? Â gà còo, nabani, âna é jèe gére piupwaa! Â jèe po dau wâru é pâ âboro na rà gére pâra darié!»

²⁷ Â é tòpi târa wà Ioane pâ: «Nye ticè jè muru cèna é tòpi wà pwi âboro, wiàna câé caa naa tée wà Pwiduée. ²⁸ Ba wâguwà kaa, âna guwà jèe nye tèreò, na go ina pâ, càcaa wágo *Mesia [na ée mwa pa-udò é Ba]. Ba wágo, âna cùruo me, ba na go pâbéaa kèe.

† **3:11** Bà—Munaa wà Ioane, âna é popa é popai kà Iésu, ba na popai kàra diri é wàra pwapwiciri.

‡ **3:13** Pwina naíri âboro—Pwina naíri âboro na é wânidò napwéretòotù na pâra Tii Pwiciri naa na grec.

3:14 Nombres 21.9; Ioane 8.28, 12.32 § **3:14** Pwiri popai kà Iésu, é, pwiri popai kà Ioane. **3:15** Ioane 20.31 **3:16** Ioane 3.36, 10.28; Roma 5.8, 8.32; 1 Ioane 4.9–10 **3:17** Luka 19.10 **3:18** Ioane 5.24 **3:19** Ioane 1.5,9, 8.12 **3:22** Ioane 4.1–2 **3:28** Mataio 11.10; Ioane 1.20

²⁹ «Guwà còo, wà pwina é tâa jaa wà tô a piéa, âna wà pwi a piéa. Â napwa naa goo wà pwi bée pwi a piéa; âna é tà coo goro jènereê, â é tâmaariê. Â é dau ipwadée goro é pwâratùra kêe. Â ipaiwà naa good, ba nye tâbawêe nabà è ipwadée kòo. ³⁰ Â wâdé na é pimaina too; â go pikiri boo.»

Wà Pwina é me géenidò napwéretòtù

³¹ Wà pwi âboro gée gòropuu, âna é nye gée gòropuu. Â é nye tura pwacèwii pwi âboro gée gòropuu. Éco na wà pwina é me géenidò napwéretòtù, âna é nye wâjaijè diri. Ûu, é wâjaijè diri kaa*. ³² Â é nye paâjupâra é pâ muru na é jèe còo ma tère. Â nye ticè âboro cèna é tòpi é pâ muru na é ina. ³³ Â wà pwi âboro na é tòpi é pipaâjupâra kêe, âna é inapâpari pâ, wà Pwiduée, âna é ina é âjupâra. ³⁴ Ba wà pwi âboro na é cùrué wà Pwiduée, âna é ina é popai kà Pwiduée. Â wà Pwiduée, âna é naa bamwara tée é Nyuâaê Pwiciri.

³⁵ Wà Pwiduée Caa, âna wânùmee goo Pwina naiê, â é naa tée pitûâ naa gòro diri pâ muru. ³⁶ Wà pwi âboro na é cèikî naa goo Pwina naiê, âna tà tée é wâro dâra gòiri jaa Pwiduée. Â wà pwi âboro na tàutêe na é cèikî, âna o câe caa wâro. Â é pwâra putâmu kà Pwiduée, âna o nye tà tâa gooé.

4

Pwâra pwa jèkutâ kà Iésu ma tô jè ilàri gée Samaria

¹⁻³ Rà tère wà tèpa *Farasaio pâ, wâru é pâ âboro na é todâra wà Iésu, ma *upwaraà, jii wà Ioane. (Éco na câe caa *piupwaa wà Iésu; â wà tèpa *câmu kêe co na piupwaa.) Ûna é tère pwiri wà Iésu, â é pâra gée napô *Judée, naa Galilée. ⁴ Â é pitapàgà pâ napô *Samaria.

⁵ Â é tèepaa naawê, â é pâra naa na pwi jè village, na nee Sikar, na é wâmwünyabwèri é napuu, na ia é jèe naa wà Iakobo* tà pwina naiê Ioséfa, [na pâara biu]. ⁶ É tâa wê é pwârajawé kà Iakobo†. Â é tàpo tâaboo naawê wà Iésu, ba dau oratêe, goro é pai pâra kêe, â jèe gopaé.

Pwârajawé târa wâro

⁷⁻⁸ Wà tèpa câmu kêe, âna rà pâra naa na village nau wâri cè èrà. É tèepaa naa goro pwârajawé wà tô jè ilàri gée Samaria, nau cia jawé. Â é ina tée wà Iésu pâ: «Tòoni, go ilagà na gà naa cè wâdood.»

⁹ Â é tòpi tée i tô ilàri pâ: «Ée! Cina gà ila jawé jiio, wâgà pwi *Juif? Ba wâgo, âna go tô Samaria.» (Ba càra caa piwâdé wà tèpa Juif ma tèpa Samaria†.)

¹⁰ Â é tòpi tée pâ: «Câgà caa câmogòorio, wâgo pwi a gére ila jawé jiigà. Â câgà caa câmogòori mwara é urâpâra kà Pwiduée. Ba wiâna gà còoinari, â pwiri gére wâgà na ila jawé jiio; â pwiri go gére naa tâgà cè jawé târa wâro!»

3:31 Ioane 8.23 * **3:31** Pwiri popai kà Ioane Pwi apiupwaa, é pwiri Iésu, é pwiri Ioane pwi awii é tii bèeni. **3:32** Ioane 3.11 **3:35** Mataio 11.27; Ioane 5.20 **3:36** Ioane 3.16–18; 1 Ioane

5.12 **4:1-3** Ioane 3.22 **4:5** Genèse 33.19; Josué 24.32 * **4:5** Iakobo—Pwi jojooro diri tèpa Juif. Còo mwara Abérama, ma Isaaka, ma Iakobo naa na Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadàra tii.

† **4:6** Pwârajawé kà Iakobo—É dau tâgòro, â jè panuâ boo é cio na tòo goro otâpwe, târa cia jawé. **4:9**

Esdras 4.1–5 † **4:9** Ba càra caa piwâdé... é, Wà tèpa Juif, âna càra caa ija ma wâdo na é ngapò ma wârado na rà jèe ija na, tèpa Samaria. **4:10** Ioane 7.37–38; Auinapâpari 21.6

11 Â é ina tée wà tôobà pâ: «Gà o wà nau târa cè pai pa wàra i jawé târa wâro, na gà gére ina? Ba nye ticé wâra cia, â é po dau tâgòro i pwârajawé. 12 Wà nau? Gà piwéna jii Iakobo, pwi caa kâbà[§]? Ba wàè na naa tâbà i pwârajawé bèeni. Â rà wâdo ni, ma tèpa naîé, ma é pâ macii kée diri.»

13 Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Ê pâ âboro na rà wâdo na pwârajawé bèeni, âna o bwaa nye tà nûmarà dâra wâdo còwâ. 14 Êco na wà pwi âboro na é wâdo é jawé na go naa tée, âna o càcaa mwa caa nûmee dâra wâdo. Ba é jawé na go o mwa naa tée, âna ée mwa pâra nau pwârapò gooé—pwi pwârapò na ée mwa tà ciburà pò, tia naa na é wâro dâra gòiri jaa Pwiduée!»

15 Â é ina tée wà tóoni pâ: «Naa tóo é jawé bèepwiri! Naa tóo, ba na o câ mwa caa nûmoo dâra wâdo còwâ! Â o cãgo mwa caa me còwâ nau cia jawé wâni!»

Wâgo pwi Mesia na patùragà

16 É tòpi tée pâ: «Pâra nau todà pwi éagà; â gàu me naani.»

17 «Nye ticé éao.»

«Nye âjupâra é pai ina'gà pâ nye ticé éagà. 18 Ba jèe po 5 éagà. Â wà pwina gàu gére pitâa ma wàéni, âna càcaa pwi éagà mwara. Ûu, nye âjupâra kaa é pai tòpi'gà!»

19 Â é ina tée wà tô ilàri pâ: «Go còo pâ gà pwi *péroféta, [na gà pame é popai me gée jaa wà Pwiduée!] 20 Wà tèpa ijiao kâbà, âna rà pwamaina Pwiduée gòro é jaa bèeni. Â napwa naa goowà tèpa Juif, âna guwà ina pâ é ére na jè pwamainâe naawé, âna wà *Iérusaléma.»

21 Â é ina tée wà Iésu pâ: «Tóoni, gà cèikí naa good, na go ina pâ: O mwa tèepaa me é pwi pâara, na o jèe nabwé na pwamaina Caa, naa gò pwi jaa bèeni, ma wà Iérusaléma mwara. 22 Ba wâguwà tèpa Samaria, âna câguwà caa tâmogòori wà Pwina guwà pwamainâe. Wâdé wàibà tèpa Juif, ba bà nye tâmogòorié. Ba é pai udò kà tèpa âboro, âna me gée goo tèpa Juif. 23 Êco na o mwa tèepaa é pwi pâara, â jèe wâé kaa ni, na rà o mwa pwamaina wà Caa wà tèpa âboro, naa na nyuâa* ma na *ÂJUPÂRA. Ba wâé kaa pwiri é pai pwamaina, na é ilàri wà Caa. 24 Ba wà Pwiduée, âna é nyuâa. Â wâdé na wà tèpa âboro na rà pwamainâe, âna rà pwamainâe naa na nyuâa ma na *ÂJUPÂRA.»

25 Â é ina tée wà tô ilàri pâ: «Go tâmogòori pâ ée mwa tèepaa wà pwi *Mesia, jè nee mwara Kériso. Â wiâna ée mwa tèepaa, â ée mwa inapàpari tâjè diri é pâ muru.»

26 Â é ina tée wà Iésu pâ: «*WÂGO pwini na tàgére patùragà!»

É inaé tà pâra tàpé wà tô ilàri

27 Ûna ru bwaa gére pitùra, â rà tèepaa me còwâ wà tèpa câmu kée. Â rà dau pò, na rà còoé na ru ipwa jèkutâ ma tô jè ilàri. Êco na nye ticé gée goorà cèna tawèeri tô ilàri pâ: «Dà cè pwina na gà ina tà pwini?» Â ticé na tawèeri Iésu pâ: «Cina gà pwa jèkutâ ma wà tóoni?»

4:12 Ioane 8.53 § 4:12 Kâbà—é, Kâjè. Ba wà Iakobo, âna é pwi jojooro Iésu ma diri tèpa Juif. Êco na wà i tô ilàri, âna nûmee na é pinadârù é nyamanya kà tèpa Samaria, jii é nyamanya kà tèpa Juif. 4:14 Ioane 6.35 4:20 Deutéronome 12.5–14; Psaume 122.1–5 4:22 2 Rois 17.29–41; Ésaïe 2.3; Roma 9.4–5 * 4:23 Nyuâa—Pai ina wèe pâ, é Nyuâaé Pwiciri. 4:24 Roma 12.1; 2 Korénito 3.17; Filipi 3.3 4:26 Maréko 14.61–62

28 Â é panuâ naawê i wâra cia jawé kêe wà tô ilàri. Â é pâra còwâ naa na village, â é ina târa ê pâ âboro pâ: 29 «Êe! Guwà me nau còo pwi âboro na é cau inapàpari tòo diri ê pâ muru na go pwa! [Pwiri wàilàapà?] Pwiri wà Mesia?»

30 Â rà cau pâra diri nau còo Iésu.

Âji utimuru âna pai pitêre dà Caa

31 Na pwi pâara-bà, â rà tàgêre tacoo goo wà Iésu wà tèpa câmu kêe pâ, na é pa cè uti kêe: «Pwi Ukai, gà jêe tàpo ija!»

32 Êco na é ina târa pâ: «Wâgo, na pwa é uti kôo, na câguwà caa tâmogòori.»

33 Â rà pitawèerirà pâ: «Pwiri jêe pwa cè âboro cèna pame cè uti kêe?»

34 Â é tòpi târa pâ: «Ê uti kôo, âna, na go pwa é câbawádé kà Pwina é cùruo me, â go tubanabwé diri ê pâ wakè† na é naa tòo.

35 «Guwà [tâmogòori é auina na] ina pâ: “Bwaa dàra ârapàpè parui târa piûnya.” Êco na go ina tàwà pâ: Còo bwàti é pâ aupwanapò, ba jêe pâara târa piûnya†!

36 «É tàgêre tòpi é wârié wà pwina é piûnya, ba é piûnya dàra é *wâro dàra gòiri jaa Pwiduée. Êkaa na ru cau ipwadée, wà pwina é câmi, ma wà pwina é piûnya. 37 Â êna âjupâra é pai ina wèe pâ: “Jè âboro, âna é câmi, â jèpwi, âna é piûnya.”

38 «Wâgo na go cùruwà nau piûnya é pwina câguwà caa câmi. Ba wà pâra tàpé, âna rà wakèri, â wâguwà, âna guwà mwa caa piûnya.»

Wâru tàpé na rà cèikî naa gooé

39 Wâru tèpa Samaria gée na village Sikar, na rà cèikî naa goo Iésu, gée goo jèkutâ kà tô ilàri, na ia é ina târa pâ: «É po cau ina tòo diri ê pâ muru na go pwa.»

40 Â rà pâmari Iésu, â rà tacoo gooé pâ, na é bwaa tàpo tâa jaarà. Â é tâa jaarà naa na ârailu tòotù.

41 Mwa dau wâru âboro còwâ, na rà cèikî naa goo Iésu, gée goro é pai tûra kêe.

42 Â rà ina tà tô ilàri pâ: «Câbà caa cèikî gée goro é jèkutâ'gà co. Ba nabàni, âna bà jêe tèreê. Â bà tâmogòori pâ wàé kaa, âna é *pwi a pa-udò pâ âboro gòropuu!»

É nama tiâu maagé kà pwi nai pwi jè âboro imaina

43 Gée na càuru du tòotù bèepwiri [na napò Samaria] â é wâjué còwâ wà Iésu naa Galilée. 44 É nye tàmara ina béaa pâ: «Wà pwi péroféta, âna càra caa papwicirié, naa na é âji napò kêe.»

45 Êco na, ûna é tèepaa naa Galilée, â rà tòpié bwàti. Ba rà jêe còo é pâ muru na é pwa na Iérusaléma, na rà tâa wé ma wàé naa goro i *Paséka.

46 Â é wâjué còwâ naa Kana, i pwi village gée Galilée, wà na ia é bii i jawé ma dipâa. É tâa wé é pwi jè âboro imaina kà ukai *Héroda, na é maagé é pwi naié, naa na village Capernaüm. 47 Â é tère pâ é jêe tèepaa wà Iésu naa Galilée, me gée Judée. Â é pâdarié, â é tacoo gooé, ma é boo naa Capernaüm, nau pwa ma é wádé pwina naié. Ba jêe tòina maagé kêe. 48 Â é ina wà Iésu [tà tàpé na rà

4:34 Ioane 6.38 † 4:34 Wakè—Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Pwàraneyere. 4:35 Luka 10.2

† 4:35 Aupwanapò; Piûnya—Pai ina wèe pâ, èdiri pâ âboro na jè naarà too naa na Mwaciri kà Pwiduée.

4:42 1 Ioane 4.14 4:44 Mataio 13.57 4:45 Ioane 2.23 4:46 Ioane 2.1–11 4:47 Mataio 8.5–6 4:48 Ioane 2.18; 1 Korénito 1.22

tâa wê] pâ: «Wiàna câguwà caa còo ê pâ *câmu kêra pàtâma Pwiduée naa good na guwà pò goo, â o câguwà caa cèikî!»

⁴⁹ Â é ina tée wà pwi âboro pâ: «Gà wâcî, co Pwi Ukai, â gà me naa jaao, ba ée jée pwa na é bà wà pwi naîô!»

⁵⁰ Â é ina tée wà Iésu pâ: «Gà wâjué còwâ, ba é jée wâdé i pwi naîgâ.»

Â é cèikî wà pwiibà naa goro i popai kà Iésu, â é pâra.

É jée wâdé còwâ pwina naîé

⁵¹ Ûna é bwaa gére pâra, â ipitirà ma tèpa ênawéna kêe, â rà ina tée pâ, é jée wâdé i pwi naîé.

⁵² Â é tawèerirà goro ê ineretòtù na tiâu i maagé kêe na. Â rà ina tée pâ: «Tiâu ê pai pitòoka kêe, géecaa na caapwi ineretòtù na càuru ija.»

⁵³ Â é còo pâ, wàe kaa pwiri i pwi ineretòtù na ia é ina tée wà Iésu pâ: «É jée wâdé ni i pwi naîgâ.» Â rà cèikî naa goo Iésu, wàilà ma êdiri pwârawâ kêe.

⁵⁴ Wàépwi é béarailu kêra câmu kêra pàtâma Pwiduée, na é pwa wà Iésu naa napô Galilée, na é me gére Judée.

5

É nama é wâdé pwi a pitâbwamwa na tòotù pwiçiri

¹ Gée na càùé, â rà pwa é pi-ija na *Iéruusaléma wà tèpa *Juif. Â é too naawé wà Iésu.

² Â, naa Iéruusaléma, âna pwa é jè na auipitoo, na nee Béthesda* naa na *héberu. Â é wâmwünyabweri é pwi jè goropwârawâ goro é ville, na rà ina goo pâ Goropwârawâ kêra mutô. Â naa goo é pwi auipitoo-bà, âna pwa 5 goropwârawâ. Â naa na jèpa goropwârawâ, âna jè pâra nabibiu kêra du nee âra wâ. ³ Â po dau wâru tèpa maagé na rà tà puu wê na curuu—wà tèpa bwi, ma wà tèpa bee, ma tèpa pitâbwamwa. {Ba rà tà tapacîri é pai gù kêra i jawé.

⁴ Ba é boome na pâra pâara é jè *angela kà Pwi Ukai, nau gù na i jawé. Â wà pwi âboro maagé na é ègò boo béaa naa na auipitoo, gée na càuru pai gù kêra jawé, âna jèe tiâu é maagé kêe. }

⁵ É tâa wê wà pwi jè âboro, na jèe po 38 naja kêe goro maagé. ⁶ Â é còoê wà Iésu, na é gére puu. Â é jèe tâmogòori pâ jèe po dau gòiri é pai maagé kêe. Â é ina tée pâ: «Nümagà na tiâu é maagé'gà?»

⁷ Â é tòpi tée pâ: «Ûu kaa! Êco na ticé âboro cèna tüô boo naa najawé, na é bwaa gére gù! Ba ùna go pwa ma go ègò boo, â é jèe ègò béaarro wà pwi jèpwi.»

⁸ Â é ina tée wà Iésu pâ: «Gà cimadò, â gà pa aupuu'gà, â gà pâra!»

⁹ É nye wâdé kaa. Â é pa é aupuu kêe, â é pâra.

Càcaa wâdé tà tèpa pitû

Napwa tòotù bèepwiri, âna *tòotù pwiçiri [kà tèpa Juif]. ¹⁰ Â rà ina tée wà tèpa caa kà tèpa Juif pâ: «Ée! Tòotù pwiçiri nabà, â [wiâra é *Naè] âna pwiçiri na gà pa aupuu'gà!»

¹¹ Â é tòpi tàra pâ: «Bwa, wà pwina é pwa ma go wâdé, âna é ina tòo pâ, na go popa aupuu kòo, ma go pâra.»

¹² Â rà ina pâ: «Kaa! Wàilàapà cè pwi a gére ina tâgà pwiri?»

¹³ Êco na câe caa tâmogòori pâ pwiri wàilàapà. Â càcaa pâri ma é paari tàra Iésu, naa nabibiu kêra pâ âboro, ba rà po dau wârû†.

¹⁴ Mwa gére na càué, â wà Iésu, âna é côo wà pwi âboro-bà naa na *Wâra pwapwicîri, â é ina tée pâ: «Gà côo, jée tiâu é maag'égà. Gà cibwaa pwa cówâ é pwina èpà. Ba o péa tèepaa darigà cè pwina o po dau èpà na dau maina.»

¹⁵ Â é wâjué cówâ wà pwiibà dari tèpa caa kà tèpa Juif, â é ina tàra pâ wà Iésu na é pwa ma é wâdé. ¹⁶ Â géewê, â rà mudâra ma rà tubaèpà tà Iésu, gére goro é pai pwa ma tiâu é maagé, na tòotù pwicîri.

¹⁷ Êco na é ina tàra pâ: «Wà Caa kôo, âna é nye tà ciburà wakè. Tèepaa naa goro tòotù nabà, â o câe caa coo. Â go nye wârapwiri mwara wâgo.»

¹⁸ Â gére goo é pai ina kêe pwiri, âna rà nye dau pibu naigé kaa ma rà potâmwereé. Càcaa gére goro co pai ègòjai é tòotù pwicîri, â gére goo mwara é pai ina kêe pâ, wà Pwiduée, âna é pwi âji Caa kêe. Ba ûna é wârapwiri pai ina kêe, â é nama ipaiwàilu ma Pwiduée.

É tòpi tà tèpa pitòtié wà Iésu

Pwiduée na é naa tée tàrù

¹⁹ É ina tàra wà Iésu pâ: «Guwà tère bwàti, ba go ina tàwà é âjupâra pâ: Go côo é pwina é pwa wà Caa kôo, â go pwa, ba càcaa pâri ma go pwa jè muru gére good. Ûu, é pâ muru na é pwa wà Caa, âna go pwa mwara wâgo, Pwina naîé.

²⁰ Ba wânüma Caa good, â é paari tóo diri pâ muru na é pwa†. Â ée mwa paari tóo mwara é pâ pàra muru na dau maina, na go o mwa pwa. Â o dau dàpàgà tàwà wiàna guwà mwa côo. ²¹ Ba wà Caa, âna é pacimadò cówâ wà tàpé na rà jée bà, ma pawârorà cówâ. Â go wârapwiri mwara, wâgo Pwina naîé, ba go naa é *âji wâro tà tàpé na nümoo na go pawârorà.

²² «Napwa wà Caa, âna câe caa pitèi tèpa âboro. Â é nye naa tóo, Pwina naîé, diri é tàrù ma go pitèirà. ²³ Â, na wârapwiri, â rà o cau pwamainàò diri é pâ âboro wàra é pai pwamainà kêra wà Caa. Ba wà pwina câe caa ipwamainàò, Pwina naîé, âna câe caa ipwamainà mwara wà Caa na é cùruo me.

²⁴ «Guwà tère bwàti, ba go ina tàwà é âjupâra pâ: Wà pwi âboro na é pitère dàra é popai kôo, â é cèikî naa goo wà Pwina é cùruo me, âna é jée tòpi é *wâro dàra gòiri jaa Pwiduée. Â o jée càcaa pwa wârimuru tée, ba é jée pâra gére na bà, naa na wâro.

Rà o pitère dòo wà tèpa bà

²⁵ «Go ina tàwà é âjupâra pâ: O mwa tèepaa é jè tòotù, â jée wàeni kaa, na rà tère é pwàratùra kôo, wâgo *Pwina naî Pwiduée, wà tàpé na rà bwaa bà. Â wà tàpé na rà pitère dòo, âna o tãa tàra é âji wâro. ²⁶ Ba wà Caa, âna tà tée é pàtama tàra ma é naa wâro, â é naa tóo mwara, wâgo Pwina naîé. ²⁷ Â é naa tóo mwara é tàrù, ba na go pwi a pitèimuru, gére goo na go Pwina naîri âboro. ²⁸ Guwà cibwaa pò na go ina tàwà pâ: O mwa me é tòotù, na rà o tère é pwàratùra kôo wà diri tàpé na rà jée bà. ²⁹ Â rà o cau wâro cówâ gére na aubà.

† **5:13** Rà po dau wârû—Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Rà dau wârû wàilà. **5:18** Mataio 26.4; Ioane

7.1, 10.30 **5:19** Ioane 5.30 † **5:20** Muru na é pwa—Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Pwàranere.

5:22 Ioane 5.27; Apostolo 10.42 **5:23** Filipi 2.10–11; 1 Ioane 2.23 **5:24** Ioane 3.15–18 **5:29**

Daniel 12.2; Mataio 16.27; Apostolo 24.15

Â wà tàpé na rà pwa na wâdé, âna rà o cimadò còwâ naa na âji wâro. Â wà tàpé na rà pwa na èpà, âna rà o cimadò còwâ nau pwa wârimuru.»

Tèpa paâjupâra Pwina naîri âboro

³⁰ [É ina târa mwara wà Iésu pâ]: «Câcaa pâri ma go pwa cè jè muru géé good. Â go pitèi wiâra na é ina tóo wà Caa. Â napwa pitèimuru kôo, âna *târù. Ba câgo caa mudâra ma go pwa é câbawâdé kôo. Â go pwa é câbawâdé kà Pwina é cùruo me.

³¹ «Wiâna wâgo na go pipa-âjupâraô còwâ, â o ticémuru naa goo é pwina go ina. ³² Êco na nye pwa mwara Pwi jèpwi na é *paâjupâraô§. Â go tâmogòori pâ nye âjupâra é pwina é ina naa good.

Ioane

³³ «Guwà cùru pâ tèpa âboro dari *Ioane Pwi a piupwaa, â é jèkutâ good na é wiâ tàwà, âna âjupâra.

³⁴ «Wâgo, âna câcaa âjimuru tóo é pai paâjupâra kà pwi âboro. Êco na go ina tàwà é pâ muru bèepwiri, ba na guwà udò, [ma tâa tàwà é âji wâro]. ³⁵ Ba wà Ioane, âna é wâra é ânye na udârù, â pwa pwéelaa kêe. Â guwà ipwâdéé naa na pwéelaa kâra é pâ popai kêe, naa na jè ji pâara na câcaa gòiri.»

Wakè kà Iésu

³⁶ «Êco na pwa é bépaâjupâraô, na piwéna jii Ioane. Ba é pâ namuru na é nama go pwa wà Caa, âna rà paâjupâraô, â rà paari pâ é cùruo me.»

Pwiduée Caa

³⁷ «Wà Caa, na é cùruo me, âna é jèe paâjupâraô diri. Â câguwà caa pâji tère é pwâratùra kêe, ma còo mwara é naporomee. ³⁸ Â câguwà caa tòpi é popai kêe naa na pwâranümawâ. Ba câguwà caa cèiki naa good, wâgo na é cùruo me.

Tii Pwicîri

³⁹ «Guwà mudâra na é *Tii Pwicîri, ba guwà niimiri pâ, guwà o pâmari é wâro dâra gòiri jaa Pwiduée. Â êkaa pâ popai bèepwiri, na rà paâjupâraô! ⁴⁰ Êco na tàutàwà na guwà me mariô, ma guwà tòpi é âji wâro!

⁴¹ «Câgo caa mudâra ma rà pwamainao wà tèpa âboro. ⁴² Â go nye tâmogòori pâ, nye câcaa wânümawâ goo Pwiduée. ⁴³ Go jèe me na nee Caa kôo, â câguwà caa tòpio. Êco na, wiâna é tèepaa cè pwi jè âboro na é nye me na nee, wâé pwi âboro, â guwà nye tòpié! ⁴⁴ Guwà ipwamainawâ géé goowâ còwâ, wâguwà tèpa âboro. Â câguwà caa mudâra é âji ipwamainaa, na me géé goo Pwiduée na é caapwi co. Guwà mwa wânau târa cè pai cèiki kàwâ? ⁴⁵ Êco na guwà cibwaa niimiri pâ go o mwa pitòtiwâ*, na ara wà Caa. Bwa, câcaa wâgo, â nye wà *Moosé, wà pwina guwà wâari pâ ée mwa pitu tàwà!

⁴⁶ «Wiâna âjupâra pâ, guwà cèiki naa gooé, â pwiri guwà gére cèiki naa good mwara! Ba é wii é popai good naa na é pâ tii kêe. ⁴⁷ Â wâra na jèe câguwà caa cèiki naa goo é auwii kêe, â guwà o mwa wânau târa pai cèiki kàwâ, naa goo é pâ popai kôo?»

5:30 Ioane 5.19, 6.38 § 5:32 Paâjupâra—Témoigner, attester. Còo mwara Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadâra tii. 5:36 Ioane 3.2, 14.11 5:37 Mataio 3.17; Ioane 5.32, 8.18 5:39 Luka 24.27

* 5:45 Pitòti (é, pitòtiri, tòti)—Accuser. 5:46 Apostolo 3.22

6

É pa-ija pâ âboro na wâru

Mataio 14.13–21; Maréko 6.30–44; Luka 9.10–17

¹ Tâpo pwa ji pâara, â géé na càùé, â rà tapàgà è *nawia Galilée, wà Iésu [ma wà tèpa *câmu kêe]. (É nawia bèepwiri, âna jè nee mwara Tibériade.) ² Â rà nye tà pâra wiâê è pâ âboro na wâru, ba rà côo *câmu kêa pàtâma Pwiduee naa gooé na é nama tiâu maagé kà tèpa âboro. ³ Â rà too naa gorojaa wà Iésu ma wà tèpa câmu kêe, â rà tâaboo. ⁴⁻⁵ Â ûna é tagòtùé wà Iésu, â é côo diri tèpa âboro bèepwiri na rà gére me burée. [É tâmogòori pâ] jèe tâpo wâmwünyabwe è *Paséka, tòotù kêa pi-ija kà tèpa *Juif. Â é ina tà Filipino pâ: «Jè o mwa wâri géepà cè poloa, târa ma jè pa-ijarà diri?»

⁶ (É ina pwiri, ba na é tère cè pwina é ina wà Filipino. Ba wà Iésu, âna é jèe nye tà tâmogòori è pwina ée pwa.)

⁷ Â é tòpi tée wà Filipino pâ: «Wiâna pwa tâjè pâ miliô*, ma jè wâri poloa goo, â o càcaa pâri ma jè naa târa diri cè nyi nari noo kêa poloa!»

⁸ Êco na é medari Iésu wà pwi jè a câmu kêe, wà André, pwi aéjii kà Simona Pétéru. Â é ina tée pâ: ⁹ «É wâni pwi nari âboro èpo, na wâjaaé 5 poloa†, ma ârailu ârawéa. Êco na o târa dà, naa goro pé jéûru âboro bëeni?»

É patâaboorirà â é pa-ijarà

¹⁰ É ina wà Iésu pâ: «Guwà patâaboorirà.»

Â rà tâaboo wà tèpa âboro naa goro nuruga. Â é jéu tèpa paa maina na rà ija, âna wâmwünyabweri 5 000. ¹¹ Â é popa i pâ poloa wà Iésu, â é pwaolé tà Pwiduee goo. Â é pwa ma rà ipâdi, târa diri è pâ âboro na rà tâaboo. Â é wàrapwiri naa goo i du ârawéa mwara. [Â é pâdi naa goorà diri, â rà nye ija] tiagoro na rà jèe po cau pwàro diri.

¹² Â nabwé, â é ina tà tèpa câmu kêe pâ: «Guwà panaimari è dâra utimuru, ba na o nye ticé cèna tà pwatérieri târa.»

¹³ Â rà panaimari è pâ dâra uti kêa. Â rà pwaai è 12 nakébò goro è dâra noo kêa i tèpa 5 poloa!

¹⁴ Êna rà côo è pàtâma Pwiduee naa goo Iésu, â rà ina pâ: «Âjupâra pâ wàé kaa i pwi Péroféta, na ia [ina pâ] ée mwa tèepaa me naani gòropuu!»

¹⁵ Â é jèe tà tâmogòori wà Iésu pâ, rà o me nau popaé, ba na rà pacimaé ma é pwi ukai kêa. Êkaa na é pâra còwâ acari naa gorojaa.

É pâra gòro parawére jawé

Mataio 14.22–33; Maréko 6.45–52

¹⁶ Na bàrane, â rà boo naa bàrawia wà tèpa câmu kà Iésu. ¹⁷ Â rà pa wànga, â rà tapàgà i nawia, â rà pâra cima Capernaüm, na ére géé còwâ. Êna ne, â bwaa caé caa tèepaa darirà wà Iésu. ¹⁸ Â é uu ba maina è pwéretòotù, â maina wiâ. ¹⁹ Êna rà tapwauru naa na 5 é 6 kilomètres, â rà côo Iésu, na é câwiâra na é po pâra gòro parawére jawé. Â é pâmwünyabweri i wànga. Â po dau wâgotâra.

²⁰ Êco na é ina târa pâ: «Guwà cibwaa pwa ma wâgotâwà, ba *WÂGO!»

* 6:7 Pâ miliô—Grec: 200 mwani pwa (deniers). Wâri pwi caapwi âboro naa na 8 parui. † 6:9 Poloa—Poloa na pwa goro orge. (Orge, âna pwacèwii è pwâra mai.) 6:15 Ioane 18.36

21 **Â** pwa na rà nama é too darirà naa gòro wànga. Êco na rà jèe pò ma tèepaa géé, wâna na rà géé naawê.

Iésu âna poloa târa wâro

22-24 Napwa naa goo wà tèpa âboro na ia é pa-ijarà wà Iésu, âna rà nye tà tâa bàrawià, na ére géé còwâ kêra nawià. Na dàuru kêe, âna rà pò na tiâu Iésu jaarà†. Ba rà tâmogòori pâ, câe caa pâra wiâ tèpa câmu kêe gòro i pwi wànga. **Â**, [na rà gére mudèe, â] rà tèepaa me pâra wànga na rà me géé na ville Tibériade, â rà tâdòò§ naawê. **Â** wà tèpa âboro, âna rà tò naa gò, ba na rà pâ naa Capernaüm, nau mudà Iésu naawê.

Mudàra poloa na tâa cawi

25 Rà pâmari Iésu wà tèpa âboro, na ére nawià géé còwâ. **Â** rà ina tée pâ: «Pwi ukai, gà tèepaa naani wiidà?»

26 **Â** é tòpi târa pâ: «Guwà tère bwàti, ba go ina tàwà é âjupâra pâ: Câguwà caa mudòo, géé goo i pwina go pwa [goro é pàtâma Pwiduée]. Bwa. Guwà medario ba ia go naa èwà na ia guwà copwa! 27 Êco na go ina tàwà pâ, guwà cibwaa wakè târa utimuru na o wai tiâu. Wâdé na guwà wakè dàra é utimuru na tâa cawi—utimuru na é naa é *wâro dàra gòiri jaa Pwiduée. **Â** nye wâgo, *Pwina naïri âboro, na go naa tàwà é utimuru bèepwiri. Ba é naa tóo é tàrù kêe ma pàtâmee wà Pwiduée Caa.»

28 **Â** rà ina tée pâ: «Dà cè pâ wakè na bà pwa, ba na bà pacoo é câbawâdé kà Pwiduée?»

29 **Â** é tòpi târa pâ: «Wâéni co é wakè na nùmee na guwà pwa: Na guwà cèikí naa goo pwina é cùrué me.»

Poloa târa wâro géé goo Caa

30 Rà tawèerié mwara pâ: «Dà cè câmu kêe, cèna gà o pwa, ma bà còo é pàtâma Pwiduée naa googà, â na bà o cèikí naa googà? 31 Napwa wà tèpa jojooorjè, âna rà ija manne* naa namaré. Ba jèe wii naa na Tii Pwicíri pâ: *É naa târa poloa me géé napwéretòotù, ba na rà ija.*» *Psaume 78.24*

32 **Â** é tòpi târa pâ: «Go ina tàwà é âjupâra pâ: Càcaa wà *Moosé na é naa tàwà é poloa na me géé napwéretòotù. **Â** wà Caa kôo. 33 Ba é âji poloa kà Pwiduée, âna wà Pwina é boome géé *napwéretòotù. **Â** é naa é *âji wâro tà diri tèpa âboro gòropuu.»

34 **Â** rà ina tée pâ: «Pwi Ukai, gà ciburà naa tâbà é poloa bèepwiri!»

Wâgo âna go pwi poloa

35 É tòpi târa wà Iésu pâ: «*WÂGO âna go pwi poloa târa wâro! Wà pwi âboro na é medario ma cèikí naa goodò, âna o câ mwa caa nùmee dàra ija ma wâdo. 36 Êco na, ia go jèe nabwé ina tàwà pâ: Guwà jèe còoò, êco na câguwà caa cèikí naa goodò. 37 **Â** rà o medario diri é pâ âboro na é naa tóo wà Caa, â câgo caa naa còobé wà pwina é medario.

† **6:22-24** Na dàuru kêe... Ina mwara naa na grec pâ: Rà còo pâ, nye caapwi co wànga. § **6:22-24** Tâdòo—Accoster (bateau). **6:27** Ioane 6.48–58 **6:29** 1 Ioane 3.23 **6:30** Mataia 16.1; Ioane 2.18 **6:31** Exode 16.14–15; Nombres 11.7–9; Psaume 78.24 * **6:31** Manne—Utimuru na pwacèwii nyi nara mwünyaté, na é naa wà Pwiduée tà tèpa Juif naa namaré. **6:35** Ioane 4.14

38 «Ba go boome géé napwéretòotù, nau pwa é câbawâdé kà Pwina é cùruo me, â càcaa é câbawâdé kôo. 39 Â wâéni é câbawâdé kêe: Na go cibwaa caa tubatiâu cè pwi jèpwi, géé goo tàpé na é jèe naarà tòo; â na go mwa pawâroé còwâ géé na aubà na Tòotù pwicò†. 40 Â wâéni é câbawâdé kà Caa kôo: Wà pwi âboro na é còoò, wâgo *Pwina naí Pwiduée, ma cèikí naa goòò, âna ée mwa tòpi é wâro dâra gòiri jaa Pwiduée. Â go mwa pawâroé géé na aubà na Tòotù pwicò.»

Càcaa wâdé tà tèpa pitúá

41 Wà tèpa âboro, âna rà jèe tapoo picocoori Iésu, géé goro é pai ina kêe pâ: «Wâgo é pwi poloa na é boome géé napwéretòotù.» 42 Â rà bwaa nye tà pi-ina tàra pâ: «Kaa! Gona câé caa wà Iésu, pwina naí Ioséfa? Ba jè tàgére tâmogòori dù nyaa ma caa kêe! Â gorodà na é ina pâ é boome géé napwéretòotù?»

43 Â é ina tàra wà Iésu pâ: «Tàpéeni, guwà cibwaa ipicocoo. 44 Nye ticé pwi jè âboro cèna é medario, wiàna câé caa todèe me wà Caa, wà pwi a cùruo me. Â go mwa pawâroé còwâ géé na aubà na Tòotù pwicò. 45 Â jèe wii naa na tii kà pwi jè *péroféta pâ: *Rà o cau picòò jii Pwiduée.* Ésaïe 54.13 Â êdiri pâ âboro na rà tòpi é pwina é ina tàra wà Caa, âna rà cau medario. 46 Nye ticé pwi âboro cèna é mu còo wà Caa; wâco wà Pwina é me géé jaa Pwiduée.»

Wà pwina é cèikí âna tà tée wâro

47 «Go ina tàwà è âjupâra pâ: Wà pwi âboro na é cèikí naa goòò, âna o mwa tà tée é wâro dâra gòiri jaa Pwiduée. 48 Wâgo é poloa tàra wâro. 49 Rà ija manne wà tèpa jooorowà, naa namaré. Êco na rà jèe bà. 50 Â napwa é poloa na é boome géé napwéretòotù, âna wiàna é ija pwi jè âboro, â o câé caa bà. 51 Wâgo é pwi poloa tàra wâro, na go boome géé napwéretòotù. Wiàna é ija poloa bèepwiri wà pwi jè âboro, â é wâro dâra gòiri awé. Â é poloa na go mwa naa, âna é naiio, na go naa tà tèpa âboro gòropuu, ba na rà wâro.»

Naiio âna âji utimuru

52 Géewê, âna rà pitòocia wà tèpa pitúá kà tèpa Juif, â rà pi-ina tàra pâ: «Wà pwini, âna é wànau tàra cè pai naa tâjè é naiié, ma jè ija?»

53 Â é ina tàra wà Iésu pâ: «Guwà tère bwàti: Wiàna câguwà caa ija é naii Pwina naíri âboro, ma wâdo é domii kêe, â o nye ticé âji wâro wâgoowà. 54 Â wà pwina é ija é naiio, ma wâdo é domii kôo, âna o mwa tà tée é wâro dâra gòiri jaa Pwiduée. Â go mwa pawâroé còwâ géé na aubà na Tòotù pwicò. 55 Ba é naiio, âna é âji utimuru; â é domii kôo, âna é âji jawé. 56 Â wà pwi âboro na é ija é naiio, ma wâdo é domii kôo, âna é wâro goòò, â go wâro gooé.

57 «Wà Caa na é cùruo me, âna é wâro, [â wâé, âna é Pwina é naa é wâro]. Â wâgo, âna go wâro géé gooé. Â wâra mwara pwina é ija naiio, âna é wâro géé goòò. 58 Wâéni é pwi poloa na é boome géé napwéretòotù. Càcaa wâra é poloa na ia rà ija wà tèpa jooorowà—ba rà cau bà. Â wà pwi âboro na é ija é pwi poloa bèeni, âna é wâro dâra gòiri awé.»

59 É ina é pâ popai bèepwiri wà Iésu, na é pwa pupûra naa na *wâra pitapitiri wà Capernaüm.

6:39 Ioane 10.28–29, 17.12 † 6:39 Tòotù pwicò—Tòotù na ée mwa wâjué còwâ wà Iésu Kériso. (Còo note goo 1 Péteru 1.5.) 6:42 Mataio 13.55 6:44 Ioane 6.65 6:45 Ésaïe 54.13 6:46 Ioane 1.18 6:47 Ioane 3.15–16 6:48 Ioane 6.32,58 6:57 1 Ioane 3.24

Pàra tàpé âna rà pâra jii Iésu

⁶⁰ Ûna rà tère ê pwina é ina wà Iésu, â ê auwâru gée goo tàpé na rà mu ciburà pâra wiâê, âna rà pi-ina pâ: «Auwa! Po dau gòo é popai bèepwiri! O wàilàapà cèna pâriê ma é tòpi?»

⁶¹ Â é tère naa gooé pâ, rà tàgére picocoorié goo, â é ina tàra pâ: «Wà nau? Po dau tanooriwà é popai bèepwiri? ⁶² Â wiàna guwà còoò, wâgo Pwina naîri âboro, na go too còwâ naa na autâa kòo béaa, â o dà cè pwina guwà niimiri? ⁶³ Ba nye êkaa gée goo pâ popai kòo, na é me ê Nyuââê Pwicîri, wàè na é naa wâro. Ba napwa [pâ wakè kà] tèpa âboro, âna càcaa pâri [ma rà naa wâro]. ⁶⁴ Êco na rà wà nabibiu kàwà pàra tèpa âboro na càra caa cèiki naa goo é pâ popai kòo.»

Ba é nye tâmogòori wà Iésu, gée na autapoo tàpé na càra caa cèikí, ma wà pwina é ipwa tûa tée.

⁶⁵ Â é ina tàra mwara pâ: «Wàép wiri é majoroé ma go jèe ina tàwà pâ: Nye ticè pwi jè âboro cèna é me wiâò, wiàna càé caa todèe medario wà Caa.»

⁶⁶ Â tapoo napwiri, âna wâru pàra tèpa âboro kèe âna rà coo jiié, â jèe càra caa pâra còwâ wiâê.

Rà tà cimwü wà tèpa apostolo

⁶⁷ É ina wà Iésu tà tèpa 12 a câmu kèe, pâ: «Â wâguwà, âna nùmawà mwara na guwà wâjué còwâ?»

⁶⁸ Â é tòpi tée wà Simona Pétèru pâ: «Pwi Ukai, na bà pâra wiâ i? Ba nye wâjaagà é pâ popai târa wâro dâra gòiri jaa Pwiduée. ⁶⁹ Ba bà nye còoina pâ, wâgà Kériso, wà Pwina é jèe pitòrigarigà ma cùrugà me wà Pwiduée. Â bà jèe cèikí naa googà.»

⁷⁰ Â é ina tàra pâ: «Wâgo na ia pitòrigariwà, wâguwà tèpa 12 a câmu kòo. Êco na pwi jè ârapàarawà, âna pé pwi naî *Caatana†!»

⁷¹ É ina pwiri naa goo wà Judas, pwina naî Simona Iscariote. Ba wàè, gée goo tèpa 12 *apostolo, âna ée mwa ipwa tûa tà Iésu.

7

É too naa goro tòotù maina naa Iérusaléma

¹ Gée na càué, â é pâpitiri napô Galilée wà Iésu. Ba nye càcaa nùmee dàra pâpitiri wà *Judée. Ba rà pibu naigé wà tèpa caa kà tèpa *Juif, ba na rà pòtàmwereê.

² Jèe pâmwünyabwe ê *tòotù maina kà tèpa Juif. Â, na pâ tòotù bèepwiri, âna rà tâa nacapè*. ³ Â wà tèpa aéjii kà Iésu, âna rà ina tée pâ: «Gà pâra géeni naa Judée, [ba na gà too naa goro i tòotù maina]. Ba wâdé na rà còo mwara é pâ muru na gà pwa wà tèpa âboro'gà [na tâa Judée]. ⁴ Ba nye ticè pwi âboro cèna é naapwâniri é pwina é pwa, wiàna nùmee na picagòtùé. Â wiàna gà pwa é pâ muru bèepwiri [goro é pàtâma Pwiduée] â gà ipaarigà, ba na rà còogà wà tèpa âboro.»

⁵ Ba wà tèpa aéjii kèe, wàilà mwara, âna bwaa càra caa pâji cèikí naa gooé.

Càcaa pâji pàra kòo

⁶É tòpi tàra pâ: «Wâdé naa goowà, ba nye pâri ma guwà nye tà pâra imudi. Â napwa naa goodò, âna càcaa pâji pâara kôo. ⁷Ba tèpa âboro gòropuu, âna ticè pai pwa wèe ma rà èpàriwà. Â napwa naa goodò, âna rà nye èpàrio, ba go inapàpari è pâ túâ kàra na èpà. ⁸Bwa, guwà too naa goro pi-ija, wâguwà. Â wâgo, âna câgo caa too, ba càcaa pâji tèepaa è pâara kôo.»

⁹Ûna é jèe ina pwiri tàra, â é bwaa tàpo tâa Galilée.

¹⁰Êco na, ûna rà jèe too naa goro tòotù maina, â ée mwa tà pwicò kàra, â câe caa pipaarié.

Rà mudèe tèpa caa kà tèpa Juif

¹¹Napwa wà tèpa caa kà tèpa Juif, âna rà imudà Iésu na aupwa-ija. Â rà pitawèeri pâ: «Wâpèe?» ¹²Â rà dau pwa jèkutà gooé wà tèpa âboro. Ba rà ina pâra pwi pâ: «É pwi âboro wâdé.»

Â rà ina pâra tàpé pâ: «Bwa, é pwi a pwa ma rà imwùru tèpa âboro.» ¹³Êco na nye ticè âboro cèna inapàparié, ba wâgotàra goo tèpa pitùâ kàra.

É ipaarié â é pwa pupûra

¹⁴Na po nabibiu kàra pwa-ija, â é too naa na *Wâra pwapwicîri wà Iésu, â é tapoo ipupûra tà tèpa âboro wèe.

¹⁵Â rà dau pò gooé wà tèpa Juif, â rà pi-ina tàra pâ: «É tâmogòori géepà è pâ *Naèa wà pwini, na nye ticè caa kàra câmu kêe?»

É cùruo wà Pwiduée

¹⁶É ina tàra pâ: «É pwina go ina tàwà, âna càcaa muru me géee goodò, â géee goo Pwiduée na é cùruo me. ¹⁷Ba wiàna nùmawà na guwà pwa è câbawâdé kà Pwiduée, â guwà mwa tâmogòori pâ, wiàna è pwina go ina, âna me géee jaa Pwiduée, é, me géee goodò. ¹⁸Wà pwina é ina è pwina é nye niimiri wàé, âna é mudàra pai pwa wèe ma picàdirié. Â wà pwina é imudàra ma é ipwamaina pwina é cùrué me, âna é *tàrù, ba é nye ina co pwina âjupàra.

Wâdé na guwà tèi wiàra tàrù!

¹⁹«Gona câe caa naa tàwà è Naèa wà *Moosé? Â nye ticè pwi jè âboro cèna è pâra wiàra! Cina nùmawà na guwà pòtàmwaragò?»

²⁰Â rà ina tée pâ: «Kaa! Pwa duée wâgoogà! Wailàapà na mudàra ma pòtàmwaragà?»

²¹Â é tòpi tàra pâ: «Nye caapwi co ji muru na go pwa [goro pàtama Pwiduée na *tòotù pwicîri] â guwà dau pò goo. ²²Êco na wâguwà mwara, âna [guwà wakè] na tòotù pwicîri, na guwà pwa *kamaî tà pwi nari èpo. Ba [guwà ina pâ] è pwa kamaî, âna me géee goo wà Moosé. (Êco na càcaa me géee gooé, â wà tèpa joooròjè béaa kêe, na rà pwa.) ²³Ûu, guwà pwa kamaî na tòotù pwicîri, ba na câguwà caa ègòjai è Naèa kà Moosé. Â wâgo, âna go pwa ma tiàu awé maagé kà pwi jè âboro, na tòotù pwicîri. Â cina guwà putàmu naa goodò? ²⁴Guwà cibwaa tèi wiàra è pai côo kàwà. Wâdé na guwà tèi wiàra tàrù!»

Pwiri é pwi Mesia wà Iésu?

²⁵ Rà ina pàra âboro géé *Iérusaléma pâ: «Gona càcaa wà i pwi ia rà mudàra ma rà pòtàmwereê? ²⁶ Guwà côo! Câé caa picârû, â rà nye tàgére pitùra ma pàra tàpé, â nye gére ticé na rà ina tée wà tèpa pitùâl Gona pwiri rà còoinaê pâ wàè pwi *Mesia, [pwi ukai na jè tapaciê]? ²⁷ Êco na, wà pwi Iésu bèeni, âna jè tâmogòori wâna na é me géewê. Â napwa wà pwi Mesia, âna nye ticé jè âboro cèna o tâmogòori wâna na ée me géewê†.»

²⁸ Ûna é bwaa gére pwa pupûra wà Iésu, naa na Wâra pwapwicîri, â é tomara too pâ: «Gona guwà nye niimiri kaa pâ guwà jèe tâmogòorio? Â guwà tâmogòori wâna na go me géewê? Bwa! Ba câgo caa me géé good. Â wà Pwi a cùruo me, âna pwina pârié ma guwà tòpò naa gooé é cèikî kàwà. Êco na guwà nye âji càcaa tâmogòorie. ²⁹ Â wâgo, âna go nye tâmogòorie, ba go me jiié, â wàè na é cùruo me.»

³⁰ Â wà tèpa âboro, âna rà imudàra cè naigé ma rà tâjùrué, êco na nye ticé pai pwa wèe. Ba bwaa càcaa pâji tèepaa é pàara.

³¹ Êco na rà jèe dau wâru géé goo tàpé na rà tèreê, na rà cèikî naa gooé. Â rà ina pâ: «[Munaa wàè pwi Mesia. Ba] nye dau wâru kaa pâ câmu kâra pàtâma Pwiduée na é pwa. Â wiàna càcaa wàè pwi Mesia, â pwiri càcaa wàrapwiri†.»

Rà bu naigé ba na rà tâjùrué

³² Wà pàra tèpa *Farasaio, âna rà tère é pai picocoo naa goo Iésu. Â rà pitèrerà ma wà tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwaailò, ba na rà cùru wà tèpa wéaari Wâra pwapwicîri nau tâjùrué.

³³ Â é ina tàra wà Iésu pâ: «O càcaa gòrio jaawà, â go o mwa pàra còwâ naa jaa Pwina é cùruo me. ³⁴ Â guwà o mwa pimudòo, â o câguwà caa pàdario, ba càcaa pâri ma guwà pàra naa na, na go pâ naawê.»

³⁵ Â rà pi-ina tàra pâ: «Gona wâpà na, na é pàra naawê, ma o càcaa pâri ma jè o pâmarié? Wàna? Gona é còobé jii é napò kâjè, tàra ma é pacâmuri tèpa jènerejè, na rà wâro naa nabibiu kà tàpé na càra caa tèpa Juif? ³⁶ Dà é pwina é pwa na é ina tâjè, na é gére ina pâ: “Guwà o mwa pimudòo, â o câguwà caa pàdario, ba càcaa pâri ma guwà pàra naa, na go pâ naawê”?»

Go naa tàwà jawé târa wâro

³⁷ Jèe pwi Bénabwé tòotù kâra pi-ija kà tèpa Juif, pwi tòotù na dau pwamuru naa goo. Â é cimadò wà Iésu, na ara diri é pâ âboro. Â é tomara too pâ: «Wiàna pwa cè pwi âboro na nùmee dàra wâdo, â wâdé na é medario ma é wâdo! ³⁸ Ba wà pwina é cèikî naa good, âna o mwa pò géé gooé é pwàrajawé târa wâro, wàra é pai ina naa na *Tii Pwicîri.»

³⁹ É ina pwiri goo é Nyuâaê Pwicîri, na rà o mwa tòpi é pâ âboro na rà o mwa cèikî naa gooé. Êco na, na pwi pàara-bà, âna càcaa pâji naa é Nyuâaê Pwicîri, ba bwaa câé caa pâ too naa na muugère kèe wà Iésu.

Càra caa pitèrerà gooé

7:27 Ioane 7.41, 9.29 † **7:27** Rà pitanami wà tèpa âboro-bà, ba ia é inapàpàri wà Michée, pwi péroféta, pâ, wà pwi Mesia, âna ée mwa me géé na village Bétéléma. (Còo nee tii 42 ma Michée 5.1 ma Mataio 2.6.)

7:28 Mataio 11.27; Ioane 8.55 **7:30** Ioane 7.44 † **7:31** Dernière phrase—Grec: «Wiàna ée mwa tèepaa cè pwi Mesia, â pwiri ée mwa pwa cè pâ câmu kâra pàtamee na wâru, jii é pâ pwina é pwa wà pwini?» **7:34** Ioane 8.21, 13.36 **7:37** Lévitique 23.36; Ésaie 55.1; Ioane 4.14 **7:38** Ésaie 58.11

7:39 Ioane 16.7, 20.22; Apostolo 2.4

40 Ûna rà tère ê pâ popai bèepwiri, â wâru ê pâ âboro na rà ina pâ: «Âjupâra pâ wà pwini, âna nye wàé kaa i Pwi Péroféta na jè tapacié!»

41 Â rà ina wà pàra tàpé pâ: «Wàé kaa wà pwi Mesia!»

Êco na rà ina wà pàra tàpé pâ: «Gona ée mwa me géé Galilée wà pwi Mesia? Bwa! 42 Ba jèe wii naa na ê Tii Pwicîri pâ, ée mwa tèepaa wà pwi Mesia géé na wâao kà pwi ukai *Davita. Â ée mwa me géé Bétéléma, village kà Davita[§].»

43 Êkaa na rà pitadârùrà goo Iésu. 44 Â nûma pàra tàpé na rà tâjùrué, êco na nye ticé pai pwa wèe.

Càra caa cèikî tèpa pitûâ

45 Napwa wà tèpa wéaari Wâra pwapwicîri [na ia cûrurà pâ, ba na rà tâjùrué] âna rà wâjué còwâ. Â rà tèepaa dari tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaillo ma tèpa Farasaio. Â wà tàpéebâ, âna rà tawèerirâ pâ: «Gorodâ na câguwâ caa popa me Iésu?»

46 Â rà tòpi tàra pâ: «Nye ticé âboro cèna mu tûra bwàti pwacèwiié!»

47 Â rà ina tàra wà tèpa Farasaio pâ: «Wànau, é ipa-imwûruwâ mwara? 48 Nye ticé pwi jè ârapâarajè, wâjè tèpa pitûâ ma tèpa Farasaio, na cèikî naa gooé. 49 Â napwa diri é nyi tèpa âboro bëeni na rà cèikî naa gooé, âna càra caa tâmogòori é Naèà kà Moosé. Â jèe tojiirâ!»

50 Êco na wà Nicodème, pwi jè béerâ—wà i pwi a pâmari Iésu [na ne]—âna é ina tàra pâ: 51 «Pwicîri naa na ê Naèà kâjè, na jè pwa wârimuru tà wà pwi âboro, béaari é pai [pitèié. Wâdé na jè mara] tâmaari é pwina é ina târa ipwamurué.»

52 Â [rà tapàgâ tée, â] rà ina pâ: «Kaa! Gà pwi âboro me géé Galilée, wâgâ mwara? Mudàra cai na ê Tii Pwicîri, â gà o pâ nau còo pâ, nye ticé *péroféta cèna me géé Galilée!»

{ 53 Â nabwé, â rà jèpa ipiina naa na jèpa pwârawâ kàra. }

Napormee 8.1–11, âna nye tiàu na pâ Tii Pwicîri naa na grec na muru béaa.

8

Tô a mura paaò

1 Â é pâra wà Iésu, naa gòrojaa Élaio*. 2 Â, na dàuru kèe, na bwaa dau dàuru, â é wâjué còwâ naa na *Wâra pwapwicîri. Â rà medarié, é pâ âboro na wâru. Â é tâaboo†, â é tapoo pacâmurirâ. 3 Â wà pàra tèpa *dotée goro é Naèà, ma wà pàra tèpa *Farasaio, âna rà dàti medarié é tô jè ilâri. Ba rà pâmarié, na ru gére ipuu ma pwina càcaa pwi éaé. Â rà popaé me, na ara diri é pâ âboro. 4 Â rà ina tà Iésu pâ: «Pwi a pwa pupûra, wà tòoni, âna tâjùrué na é bwaa gére mura paaò. 5 Jèe wii naa na ê *Naèà kà Moosé, pâ, o caamwara goro atù é tô ilâri na é wârapwiri. Â wâgâ, âna dà cèna gà ina naa goo?»

6 Rà ina pwiri tée, ba na rà tacaié. Ba nûmarâ na rà pa é pai tòpi kèe, ma bépiciapwâ gooé. Êco na é cùué boo wà Iésu, â é pwa tii goro é mangadaîé, naa napuu.

7:40 Ioane 6.14 7:41 Ioane 1.46 7:42 2 Samuel 7.12; Psaume 89.4–5; Michée 5.1–2 § 7:42 Càra caa tâmogòori pâ, wà Iésu, âna pitèpaé naa Bétéléma. 7:46 Maréko 1.22 7:48 Ioane 12.42

7:50 Ioane 3.1–2 7:52 Ioane 7.41–42 * 8:1 Gòrojaa Élaio—Mont des Oliviers. † 8:2 Â é tâaboo—Naa jaa wà tèpa Juif, âna rà tâaboo wà tèpa pwa pupûra na rà pacâmuri âboro. 8:5 Lévitique 20.10; Deutéronome 22.22–24

Wàilàpà pwina ticè èpà kèe?

⁷ Ûna rà nye tà ciburà tawèerié, â é cimadò, â é ina tàra pâ: «Wâdé na wà pwi âboro, na mu nye ticè èpà na é pwa, âna é tapoo èié goro atü.»

⁸ Â é jèu cùué boo còwâ, ma pwa tii na napuu. ⁹ Â rà jèpa ipiina, tapoo géé goo tèpa ijiao, tèepaa naa goo tèpa âboro kîri. Â ru mwa tà tâa acari, wà Iésu ma wà i tó ilàri.

¹⁰ Â é tagotùé wà Iésu, â é ina tée pâ: «Tòoni, rà wâpâ, tàpé na ia rà pitòtigà? Gona nye ticè âboro cèna é tâa, ma é naa cè wârimuru tâgà?»

¹¹ Â é tòpi tée pâ: «Nye ticè.» Â é ina tée wà Iésu pâ: «Â wâgo mwara, âna câgo caa naa cè wârimuru tâgà. Gà pâra, â gà cibwaa pwa còwâ cè tûâ cèna èpà!»

Iésu âna é pwi pwéelaa kâra gòropuu

¹² É ina mwara tà tèpa âboro wà Iésu pâ: «*Wâgo kaa é pwéelaa kâra gòropuu. Â wà pwi âboro na é me wiâô, âna o mwa pwa é pwéelaa na wâgooé na naa tée é âji wâro. Â o cáé mwa caa pâ naa é bàutè.»

¹³ Â rà ina tée wà tèpa Farasaio pâ: «Nye piticèmururu naa goo é pwina gà ina, ba gà nye pipaâjupâragà còwâ!†!»

¹⁴ Â é tòpi tàra pâ: «Bwa. Wiâna go nye pipaâjupâraô còwâ, â nye âjupâra é pai pipaâjupâraô kôo. Ba go tâmogòori wâna na go me géewê, ma wâna na go pâra naawê. Â napwa wâguwâ, âna câguwâ caa tâmogòori wâna na go me géewê, ma wâna na go pâra naawê. ¹⁵ Ba guwâ pitèi wiâra é tûâ kà tèpa âboro. Â wâgo, âna nye ticè pwina go tèié. ¹⁶ Êco na, wiâna go nye tèi, â o nye âjupâra é pai tèi kôo. Ba càcaa wâgo co, â nye wâibu naima ma Pwiduée Caa, na é cùruo me. ¹⁷ Ba ia wii naa na é Naèà kàwâ pâ, é aupaâjupâra kâra ârailu âboro, âna nye âjupâra kaa. ¹⁸ Â *Wâgo, âna go nye *paâjupâraô, â é nye paâjupâraô mwara wà Caa, Pwina é cùruo me.»

¹⁹ Â rà tawèerié pâ: «Gona wâpâ Caa'gà?»

Â é tòpi tàra pâ: «Câguwâ caa tâmogòoribu ma Caa kôo. Ba wiâna guwâ gére tâmogòorio, â pwiri guwâ gére tâmogòori mwara wà Caa kôo.»

²⁰ É ina é pâ popai bènepwiri wà Iésu, ûna é bwaa gére pwa pupûra wâna Wâra pwapwicîri, wâna autòpò âraimeai tà Pwiduée. Â nye ticè jè âboro cèna é tâjûrué, ba bwaa càcaa tèepaa é pâara kèe.

É inapàpâri pai còpòo kèe dari Caa

²¹ É ina mwara wà Iésu pâ: «Go o jèe pâra, â guwâ o mwa mudòo. Â guwâ o bà naa na èpà kàwâ. Ba wâna na go pâra naawê, âna o càcaa pâri ma guwâ pâra naawê.»

²² Â rà pi-ina tàra wà tèpa âboro pâ: «[Dà pai ina wèe ni?] Pwiri ée mwa pipòtâmwerèé còwâ? Ba é ina pâ càcaa pâri ma jè pâra naa na é pâra naawê.»

²³ Â é tòpi tàra pâ: «Wâguwâ âna guwâ tèpa âboro géeniboo, â wâgo, âna go me géenidò. Ba guwâ tèpa âboro gòropuu, â câgo caa pwi âboro géeni gòropuu. ²⁴ Géé

8:7 Deutéronome 17.7 **8:11** Ioane 5.14 **8:12** Ésäie 49.6; Ioane 1.4–9, 9.5, 12.46 † **8:13** Pipaâjupâragà còwâ—Rendre témoignage de toi-même. Còo mwara Paâjupâra naa na Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadàra tii. **8:14** Ioane 5.31–32, 7.28 **8:15** Ioane 12.47 **8:16** Ioane 5.30, 8.29 **8:17** Deutéronome 19.15 **8:18** 1 Ioane 5.9 **8:20** Ioane 7.30 **8:21** Ioane 7.34, 13.33 **8:23** Ioane 3.31

goro pwiri, na ia go ina tàwà pâ, guwà o bà naa na èpà kàwà, wiàna câguwà caa cèikí pâ, *WÁGO [na go napwiri, nabà, â dàra gòiri awé].»

25 Â rà ina tée pâ: «Gona wâgà wàa?»

Â é tòpi pâ: «I pwi ia go jèe ina tàwà, gée na autapoo goo\$. 26 Â wâru pâ muru na pâri ma go ina naa goowà, ma pitèiwà goo. Êco na go inapàpàri [tàwà co] é pwina go tère jii wà Pwina é cùruo me naa jaawà. Ba wàé na é ina é âjupâra.»

27 Êco na càra caa tèreina pâ é pwa jèkutà goo [wà Pwiduée] Caa. 28 Â é ina tàra pâ: «Wiàna guwà mwa naaô too naanidò*, wâgo *Pwina naïri âboro, â guwà o mwa còoinari pâ, *WÁGO [na go napwiri, nabà, â dàra gòiri awé]'. Â guwà o mwa còoina mwara pâ, câgo caa po pwa cè jè muru gée good. Ba go ina co é pwina é ina tóo wà Caa. 29 Â wà Pwina é panuâô me, âna é nye tà wâjao, â càcaa mu nama tà wâgo acari. Ba go pwa taaci é pâ muru na wâdé tée.»

30 Ûna é wàrapwiri pai tùra kée tàra, â wâru tàpé na rà cèikí naa gooé.

ÂJUPÂRA âna ée mwa tipiwà!

31 É ina wà Iésu tà tèpa Juif na rà cèikí naa gooé, pâ: «Guwà tèpa âji a *câmu kôo, wiàna guwà tà cimwù goo é popai kôo. 32 Â géewê, na guwà mwa tâmogòori é *ÂJUPÂRA, â é ÂJUPÂRA âna ée mwa tipiwà.»

33 Â rà ina tée [wà pâra tàpé] pâ: «Cina gà ina pâ, o mwa tipibà? Ba wàibà, âna bà tèpa gòobàra *Abéraama, â nye ticé pwi âboro cèna é mu caa nama bà tèpa *ênawéna kîri kée!»

34 Â é tòpi tàra pâ: «Guwà tère bwàti, ba go ina tàwà é âjupâra pâ: Wà pwi âboro na é pipanuâé tàra èpà, âna é pwi ênawéna kîri kâra èpà. 35 Â wà pwi ênawéna kîri, âna càcaa pwâraé naa na tâa kà pwi a pitûa kée. Â wâdé co naa goo é pwi èpo naa pwârawà. 36 Â wiàna go tipiwà, wâgo Pwina naïri âboro, â o nye ticé kaa cèna câguwà mwa caa èrà goo. 37 Go tâmogòori pâ guwà tèpa gòobàra Abéraama. Êco na guwà pimudàra ma guwà pòtâmwaraô, ba câguwà caa tòpi é popai kôo. 38 Go ina é pâ muru na go còo naa jaa wà Caa kôo. Â wâguwà, âna guwà nye pwa é pwina guwà tère jii pwi caa kàwà.»

39 Â rà tòpi tée pâ: «Nye pwi âji caa kâbà, âna wà Abéraama!»

Â é ina pâ: «Wiàna guwà tèpa âji naîé, â pwiri guwà gére pwa pâ wakè na ia é pwa. 40 Â nabà, âna guwà pimudàra ba na guwà pòtâmwaraô, wâgo na go ina tàwà é âjupâra na go tère jii Pwiduée! Wà Abéraama âna câé caa mu pwa na wàrapwiri! 41 Bwa, guwà nye pwa é pâ wakè kà pwi caa kàwà.»

Â rà ina tée pâ: «Câbà caa tèpa èbwi! Ba nye caapwi co pwi caa kâbà, âna wà Pwiduée!»

Câguwà caa tèpa naî Pwiduée

42 É tòpi tàra pâ: «Wiàna é pwi caa kàwà wà Pwiduée, â pwiri gére wânümawà good. Ba go me gée jaa Pwiduée, â go wâni gée gooé. Ba câgo caa me imudi, â é cùruo me. 43 Gorodà na câguwà caa tâmogòori é pwina go ina tàwà? Ba nye tàutàwà na guwà tòpi é popai kôo.

§ 8:25 I pwi ia go jèe ina tàwà, gée na autapoo goo—é, Gorodà na go tòpi tàwà? 8:28 Ioane 3.14

* 8:28 Naaô too naanidò—É ina wà Iésu goro é pai ténamiré naa goro satauro, â goro é pai wâjué còwà kée naa jaa wà Pwiduée naa napwéretòotù. 8:33 Mataio 3.9 8:34 Roma 6.16,20 8:39 Mataio 3.9 8:41 Ésaie 63.16

44 «Bwa, wà pwi caa kàwà, âna wà *Caatana, wà Pwi âboro èpà! Êkaa na nye nùmawà na guwà pwa é câbawâdé kêe. Wà pwiibà, âna é pwi a pòtàmwara âboro, gée na autapoo goo. Â câé caa tâa na ÂJUPÂRA, ba nye ticé ÂJUPÂRA gooé. Ba é nye tà pwâ, ba é nye pwi a wàrapwiri, ba é pwi caa kà tèpa pwâ.

45 «Â wâgo, âna go ina é âjupâra, êkaa na câguwà caa cèikí naa goo. 46 Wàilàapà gée goowà cèna ée paari pâ pwa cè èpà na go pwa? Â wiàna go ina tàwà é âjupâra, â cina câguwà caa cèikí naa gooò? 47 Wà tèpa âboro na rà me gée goo Pwiduée, âna rà tère é popai kà Pwiduée. Êco na câguwà caa tère é popai kêe, ba câguwà caa me gée goo Pwiduée.»

Iésu ma Abérama

48 Rà ina tà Iésu wà pàra tèpa Juif pâ: «Bà nye âjupâra pâ gà pé pwi *Samaria, â pé pwi a pwa duée googà!»

49 Â é tòpi tàra pâ: «Bwa, càcaa pwa duée gooò! Êco na go pitòimiri Caa kôo, â wâguwà, âna câguwà caa pitòimirió. 50 Câgo caa pimudàra cè pai pwamainâô. Êco na pwa Pwi a pitèimuru, na é pwi a-imudàra ba kôo. 51 Go ina tàwà é âjupâra pâ: Wà pwi âboro na é pitère dàra é popai kôo, âna o càcaa pâri ma é bà [dàra gòiri].»

52 Â rà ina tée pâ: «Bà jèe tâmogòori ni, pâ, gà pé wâra duée! Ba é jèe bà wà Abérama, â rà jèe bà mwara wà tèpa *péroféta. Â wâgà âna gà ina pâ: “Wà pwi âboro na é pitère dàra bwàti é popai kôo, âna o câé caa bà.”

53 «Pwiini, wâgà ilàapà?! Gona gà maina jii Abérama, pwi caa kâbà? Wàé na é jèe bà, â rà jèe bà mwara wà tèpa péroféta!»

Go mara tâa béaa kà Abérama

54 É tòpi tàra wà Iésu pâ: «Wiàna go ipwamainâô, â napwa é pâ popai kôo, âna piticèmuru naa goo. Êco na wà Caa kôo, âna é nye ipwamainâô ma paari é pai muugère kôo. Wàé na guwà ina gooé pâ é Pwiduée kàwà! 55 Êco na câguwà caa tâmogòorié, â wâgo, âna go tâmogòorié. Ba wiàna go ina tàwà pâ câgo caa tâmogòorié, â go pwi a pwâ, pwacèwiiwà. Êco na go nye tâmogòorié, êkaa na go pàra wiàra é popai kêe. 56 Wà Abérama, pwi caa kàwà, âna é jèe tâmara côo é pwi pàara kôo, â é dau ipwàdéé, goo pai mwa tèepaa me kôo.»

57 Â rà ina pâ: «A? Bwaa càcaa pâ 50 naja'gà, â gà jèe côo Abérama?!»

58 Â é tòpi tàra wà Iésu pâ: «Guwà tère bwàti, ba go ina tàwà é âjupâra pâ: Na bwaa nye tiâu Abérama, âna go jèe tâa, ba ‘WÂGO [na go napwiri, nabà, â dàra gòiri awé].»

59 Â ûna rà tère [pâ, é nama ipaiwàilu ma wà Pwiduée] â rà nye tòri kaa pâ atù, ba na rà èié goo. Êco na é picârü goorà, â é còobé gée na Wâra pwapwiciri.

9

É nama é niâ pwi a bwi

1 Êna é pâra wii naigé wà Iésu, â é côo pwi jè âboro, na é pwi a bwi gée na aukíri kêe*.

8:44 1 Ioane 3.8 **8:46** 2 Korénito 5.21; 1 Péteru 2.22 **8:47** 1 Ioane 4.6 **8:48** Maréko 3.21–22

8:51 Ioane 5.24 **8:58** Ioane 1.1 * **9:1** Aukíri kêe—Sa naissance. Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Pai pitèpâé.

² Â rà tawèerié wà tèpa *câmu kêe pâ: «Pwi ukai, cina é bwi wà pwini? Pwiri gée goro cè èpà kêe, é, gée goro cè èpà kà du nyaa ma caa kêe?»

³ Â é tòpi tàra pâ: «Bwa, càcaa gée goro èpà kêe, â càcaa gée goro cè èpà kà du nyaa ma caa kêe. Ê pai bwi kêe, âna pwa, ba na paari é pàtâma Pwiduee naa gooé. ⁴ Ba, na pàara naa bwaa pwaa, âna wâde na jè pacoo é pâ wakè kà Pwina é cùruo me. Ba é wâmwünyabwe é bàutê, â o jèe nye ticé âboro na pâri ma é wakè na bàutê. ⁵ Ba, na go bwaa wâni gòropuu, âna go pwéelaa kâra é gòropuu.»

⁶ Â é èdu boo naa napuu, â é biinaimari é nûru èdu kêe ma puu. Â é tâmi é du parawére âraporomee i pwi a bwi. ⁷ Â é ina tée pâ: «Gà pâra nau nuwagà naa najawé Siloé.» (Siloé, âna pai ina wèe pâ 'Cùrué'.)

Â é pwa wà pwini, â ûna é wâjué me còwâ [naa pwârawâ] â é jèe nye niâ!

Rà pò gooé tèpa âboro

⁸ Wà tèpa âboro na rà wâro goro jènereê, ma wà tàpé na rà mu còoè na é mu ila, âna rà pò ma pi-ina tàra pâ: «Gona càcaa wà i pwi âboro na ia é mu nye tà tâaboo burà ila?»

⁹ Â rà ina wà pàra tàpé pâ: «Akaé.» Êco na rà ina wà pàra tàpé mwara pâ: «Bwa! Pwacèwii naa wâé.»

Â wà pwiibà, âna é tòpi tàra pâ: «Bwa, nye wâgo kaa.»

¹⁰ Â rà tawèerié pâ: «Ico pwini, gà wânau târa é pai pwa wèe ma gà còojè?!»

¹¹ Â é tòpi tàra pâ: «Wà pwi jè âboro na nee Iésu, âna é pwa ma go còojè. Ba é bii é puu, â é tâmi é du parawére âraporomeeò goo. Â é ina tôo pâ, na go nuwao naa najawé Siloé. Ûna go wàrapwiri, â go nye niâ kaa!»

¹² Â rà ina tée pâ: «Â é wâpà wà pwi âboro-bà?»

Â é tòpi pâ: «Ìi, cãgo caa tâmogòori.»

Rà tawèerié tèpa Farasaio

¹³ Rà popa wà i pwi a bwi, pàdari tèpa *Farasaio. ¹⁴ Ba napwa é tòotù bèepwiri ia é bii i puu na† wà Iésu, ma é pwa ma é niâ, âna tòotù pwicîri. ¹⁵ Â rà tawèerié mwara wà tèpa Farasaio, goro é pai niâ kêe.

Â é tòpi tàra pâ: «É tâmi i du parawére âraporomeeò goro dùuru, â go nuwa, êkaa na go niâ.»

¹⁶ Â jèe pâra nau pitadàrù é pai tâa kâra. Ba rà ina wà pàra tàpé pâ: «Wà pwi âboro na é pwa pwiri, âna cãé caa me gée goo Pwidueé! Ba cãé caa papwicîri é *tòotù pwicîri!»

Â rà ina wà pàra tàpé pâ: «Bwa, wiàna é pwi âboro èpà, â pwiri càcaa pâri ma é pwa é pâ *câmu kâra pàtâma Pwidueé.»

¹⁷ Â rà tawèerié mwara i pwi âboro a bwi pâ: «Dà cè pai niimiri'gà naa gooé, na é nama gà niâ?»

Â é tòpi tàra pâ: «É pwi *péroféta [na é me gée goo wà Pwidueé].»

Rà todà du nyaa ma caa kêe

¹⁸ Wà tèpa pitûâ kà tèpa *Juif, âna càcaa nûmarà na rà cèikî pâ, wà pwiibà, âna pwi a bwi béaa. Â rà bwaa nye pwa mwara ma ru me, wà du nyaa ma

9:2 Ézékiel 18.20; Luka 13.2,4 9:3 Ioane 11.4 9:5 Mataio 5.14; Ioane 8.12 9:6 Maréko

8.23 † 9:14 Ê tòotù...ia é bii i puu na—Rà ina pâ, pai bii é puu, âna 'wakè', â pwicîri na tòotù pwicîri.

9:17 Ioane 4.19

caa kêe. ¹⁹ Â rà tawèeriru pâ: «Pwi naïu wà pwini? Â âjupâra pâ é bwi gée na aupitèpaé? Â gorodà na é niâ nabà?»

²⁰ Â ru tòpi tàra pâ: «Ûu kaa, é pwi naïbu. Â é pwi a bwi gée na aupitèpaé.

²¹ Â é jèe niâ nabà, êco na câbu caa tâmogòori cè majoroé. Â câbu caa tâmogòori mwara cè pwi âboro, cèna é nama wâdé é du âraporomee. Wâdé na guwà nye tawèerié cai, ba jèe nye pwi âboro maina, â jèe nye pâri ma é ina tàwà!»

²² Ru ina pwiri, ba wâgotàru goo tèpa pitûâ kâ tèpa Juif. Ba rà jèe pitèrerà pâ na rà o pacoo gée na *wâra pitapitiri kâra, êdiri pâ âboro na rà ina pâ wà Iésu, âna é pwi *Mesia [na é me nau pa-udò é Ba]. ²³ Wâépwiri é majoroé ma ru ina wà du nyaa ma caa kêe pâ: «Guwà jèe nye tawèerié cai, ba jèe nye pwi âboro maina.»

Rà jèu tawèeri pwi a bwi

²⁴ Rà jèu todà còwâ wà i pwi a bwi wà tèpa Farasaio. Â rà ina tée pâ: «Gà ina é âjupâra na ara Pwiduée! Ba bà tâmogòori pâ wà pwi âboro na é nama gà wâdé, âna é pwi âboro èpà.»

²⁵ Â é tòpi tàra pâ: «Câgo caa tâmogòori pâ, pwiri pwi âboro èpà. Â caapwi co é pwina go tâmogòori, âna, béaa, âna go pwi a bwi, â nabàni, âna go jèe niâ.»

²⁶ Â rà ina tée mwara pâ: «Gona dà na é pwa tâgà? É wànau târa é pai pwa wèe, ma gà niâ?»

²⁷ Â é tòpi tàra pâ: «Ia go jèe ina tàwà, â tàutàwà na guwà tère! Â gorodà na guwà bwaa jèu tawèeri mwara? Pwiri nümawà na guwà tèpa âboro kèe mwara?»

²⁸ Â rà pwaé, ma ina tée pâ: «É! Pwiini! Nye wâgà na gà pwi âboro kèe! Ba wàibà, âna bà tèpa pâra naa goo wà *Moosé! ²⁹ Bà nye tâmogòori pâ é patùra Moosé wà Pwiduée. Â wà pwiibà, âna ji pwi a me géepà?!»

É paâjupâra tàra pàtâma Iésu

³⁰ É ina tàra wà pwiibà pâ: «Nye ité, ba é nama go niâ, êco na wâguwà, âna câguwà caa tâmogòori na é me géewé! ³¹ Â jè jèe cau tâmogòori pâ, câé caa tère tèpa âboro èpà wà Pwiduée. Â é tère tàpé na rà papwicirié, â na rà pwa é câbawâdé kèe. ³² Mu nye ticé âboro na é nama é niâ cè pwi jè âboro, na é bwi gée na aupitèpaé! ³³ Â wiàna câé caa me jii Pwiduée wà pwi âboro bèepwiri, â pwiri càcaa pârié ma é pwa cèna wàrapwiri.»

³⁴ Â rà putâmurié wà tèpa Farasaio ma ina tée pâ: «Pwiini! Gà pwa na gà pacâmuribà, wâgà na gà pé pwi a pwa na èpà, gée na aupitèpagà?»

Â rà tû tée† gée na wâra pitapitiri.

É cèikî naa goo Iésu

³⁵ É tère wà Iésu pâ rà tû tà i pwi ia é bwi, â é pâmarié. Â é ina tée pâ: «Gà nye cèikî naa goo wà *Pwina naïri âboro?»

³⁶ «Pwi ukai, wàilàapà pwiri, ba na go cèikî naa gooé?»

³⁷ «Gà jèe tàgère còoé, ba wâé na é tàgère patùragà!»

³⁸ «Ûu, co Pwi Ukai, go cèikî naa googà!»

Â é cigòboo ma tûu jùrué na ara Iésu.

Tàpé na tàutàra na rà còo

³⁹ É ina wà Iésu pâ: «Go tèepaa me naani gòropuu, na pinaaitiri tèpa âboro—ba na rà niâ tèpa âboro na rà bwi; â na rà bwi tèpa âboro na rà niâ.»

⁴⁰ Na rà tère pwiri wà pàra tèpa Farasaio, na rà gére tâa wê, â rà ina tée pâ: «Wànanu? Wàibà mwara âna bà tèpa bwi?»

⁴¹ Á é tòpi tàra pâ: «Wiàna guwà gére tèpa bwi, â pwiri nye gére ticè èpà kàwà. Êco na guwà ina pâ guwà niâ. Êkaa na guwà tà tâa na è èpà kàwà.»

10

Iésu âna é pwi âji a wéaari mutô

¹ É ina tàra mwara wà Iésu pâ: «Guwà tère bwàti, ba go ina tàwà è âjupâra: Wà pwi âboro na é too wii iti jii è goropwiinawâ goo nababé kâra mutô, âna é pé pwi a mura, ma pé pwi bâadi. Ba câé caa tò naa è goropwârawâ. ² Á napwa wà pwina é tò naa è goropwârawâ, âna wàé na é pwi âji a piwéaari mutô. ³ [Á, naa dàuru, âna] wà pwi âboro na é wéaari goropwârawâ [naa ne] âna é tàpiri tée. Á wà diri tèpa mutô kée, âna rà nye tèreina è pwâratùra kà pwi âji a piwéaari mutô*. Á é ina jèpa neerà, â é pacòobèrà naa gòroigé. ⁴ Ûna é cau pacòobèrà diri, â é pâbéaa kàra. Á rà nye cau pwicò kée, ba rà tèreina è pwâratùra kée. ⁵ Pwacoé ma rà pàra wiàra cè pwi jèpwi. Ba càra caa tèreina pwâratùra kée. Á rà o upié.»

⁶ Êco na wà tàpé na rà tère è ucina bèepwiri kà Iésu, âna càra caa tâmogòori è pai ina wèe.

Go pwi goropwârawâ

⁷ É ina tàra mwara pâ: «Go ina tàwà è âjupâra pâ: *WÀGO pwi goropwârawâ kâra è pâ mutô. ⁸ Wàru tàpé na rà tèepaa me béaario, na rà tèpa mura, ma tèpa bâadi. Á wà tèpa mutô âna càra caa pitère dàra. ⁹ *WÀGO pwi goropwârawâ. Wà pwi âboro na é tòme good, âna ée udò, [á o tâa tée è *âji wâro]. Á o pâri ma è pâra naa na nùmee goo wê†, â ée mwa tà pàdari uti kée.

¹⁰ «Napwa wà pwi a mura, âna é nye tèepaa co, ba na é mura, ma pòtàmwara, ma ténoori. Á wâgo, âna go me, ba na rà wâro wà tèpa âboro, wàilà tèpa mutô kôo. Á o tà tàra è âji wâro na tâbawêe.»

Go pwi âji a wéaari mutô

¹¹ «WÀGO, âna go pwi âji a piwéaari è pâ mutô. Á wà pwi âji a piwéaari è mutô, âna é panuâ è wâro kée ba kàra. ¹² Á wà pwi âboro na é nye po wakè co tàra mwani, âna câé caa pwi âji a piwéaari mutô. Ba wiàna é còo è loup na é tèepaa me, â é panuâ i pâ mutô, â é uru, ba càcaa mutô kée. Á o utirà ma tadidirirà. ¹³ Á é uru wà pwi âboro bèepwiri, ba é pwi a wakè tàra mwani co, â càcaa wânùmee goo è pâ mutô.»

Go panuâ wâro kôo ba kàra

¹⁴ «Ûu, WÀGO, âna go pwi âji a piwéaari mutô. Á go nye tâmogòori è pâ mutô kôo, â rà nye tâmogòorio mwara. ¹⁵ Ipaiwà naa goobu ma Caa. Ba wà Caa,

9:40 Mataio 15.14 * **10:3** Tèpa mutô kée, âna rà nye tèreina... Naa jaa tèpa Juif, âna pâ mutô kà tèpa âboro na wàru, âna rà pitànaima naa na caapwi nababé naa ne. **10:8** Jérémie 23.1–2; Ézékiel 34.2–3

† **10:9** É pâra naa na nùmee goo wê—Grec: É tà tò ma còobé. **10:11** Psaume 23.1; Auinapàpari 7.17

10:12 Apostolo 20.29 **10:15** Mataio 11.27; 1 Ioane 3.16

âna é tâmogòorio, â wâgo, âna go tâmogòori wà Caa. Â go panuâ é wâro kôo, ba kêra é pâ mutô kôo. ¹⁶ Â bwaa pwa mwara é pâra mutô kôo[†], na càra caa pâ toome naa na é nababé bèeni. Â wâdé na go mudàra mwara. Â rà o mwa tère é pwâratùra kôo. Â o mwa caapwi pubu goorà diri, ma caapwi cè pwi a piwéaarirà.

¹⁷ «Dau wânüma Caa good, ba go panuâ é wâro kôo. Go panuâ, ba go o mwa nye tòpi còwâ. ¹⁸ Nye ticè pwi jè âboro cèna é popa jiio, â go nye naa, géé good. Ba pwa tàrù kôo ma go naa é wâro kôo, â nye pwa tàrù kôo ma go nye popa còwâ. Ba wàèpwiri é aupitùari kà Caa kôo.»

Rà pitadàrùrà mwara gooé

¹⁹ Rà pitadàrùrà mwara wà tèpa *Juif, géé goro é pâ popai bèepwiri. ²⁰ Ba wâru géé goorà na rà ina pâ: «Pwa duée gooé, â é pigù! Cina guwà gére pitère dèe?!»

²¹ Êco na rà ina wà pâra tàpé pâ: «Bwa, ba càcaa wàrapwiri é pai tùra kà pwi âboro na pwa duée gooé! Ê duée, âna càcaa pâri ma é pwa ma rà niâ[§] é pâ âboro na rà bwi!»

Tàutàra na rà cèikì naa goo Iésu

²² Pwa é pwi *tòotù maina na *Iérusaléma—pwi tòotù na pitaniimiri é pai tàpìri còwâ é *Wàra pwapwicìri, na pâara aumoo. ²³ Â é tãa goo wà Iésu, â é nye tàgére ipokãa na i Wàra pwapwicìri, naa na ‘Wà kà *Solomona’*, wà cikòmaa.

²⁴ Â rà tapitirirà naa gooé wà pâra tèpa Juif, â rà ina tée pâ: «Gà tà ciburà nama bà pibu âboro naa googà, tiagoro wiidà? Wiàna wâgà wà pwi *Mesia, [*pwi a pa-udò na bà tapaciê] â wâdé na gà inapàpari tãbà!»

²⁵ Â é tòpi tàra pâ: «Ia go jèe nye ina tàwà, â câguwà caa tòpi. Rà *paájupàràò é pâ muru, na ia go pwa naa na nee Caa kôo. ²⁶ Êco na tàutàwà na guwà cèikì naa good, ba câguwà caa tèpa mutô kôo.

Rà còoinaò tèpa mutô kôo

²⁷ «Ba rà nye tère é pwâratùra kôo wà tèpa mutô kôo, â go nye còoinarà, â rà nye pâra wiâô. ²⁸ Â go naa tàra é *wâro dàra gòiri jaa Pwiduée. Â o càra caa tâmogòorio ma rà o bà. Â o nye ticè pwi jè âboro cèna o pârié ma é poparà géé na-ararai[†]. ²⁹ Ba wà Caa kôo na é panuàrà tòo, âna é dau maina awé jii diri é pâ muru. Â nye ticè pwi jè âboro cèna o pârié ma é popa cè jè muru, géé na-ararai Caa. ³⁰ Â napwa wàibu ma Caa, âna bu nye caapwi.»

Pwa na rà èié

³¹ [Úna rà tère pwiri] wà tèpa âboro, â rà jèu tòri còwâ é pâ atù, ba na rà catàmwereé goo. ³² Â é ina tàra wà Iésu pâ: «Dau wâru é pâ muru na wâdé, na go pwa na arawà—muru na me géé goo wà Caa. Â gona dà cè pwina gére nùmawà dàra catàmwaràò goo?»

10:16 Ésaïe 56.8; Ézékiel 34.23 † **10:16** Â bwaa pwa mwara é pâra mutô kôo—Tèpa cèikì na càra caa tèpa Juif. **10:17** Filipi 2.8–9 § **10:21** Pwa ma rà niâ—Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Paniã. * **10:23** ‘Wà kà Solomona’—Pé wà cikòmaa na dau maina é pâ àè. (Còo note goo Apostolo 3.11.) **10:28** Ioane 3.16, 6.39 † **10:28** Na-ararai (é, na-arai)—Paume.

³³ Â rà tòpi tée pâ: «Pwiini, càcaa goo cè wakè na wâdé na gà pwa. Nye gée goo co na gà inabaèpà wà Pwidueé. Ba gà nye pwi âboro, â nūmagà naa wâgà Pwidueé!»

Go wâgoo Caa â é wâgood

³⁴ É ina tàra pâ: «Jèe wii naa na *Naèà kà Pwidueé pâ: *Guwà tèpa 'pwidueé'*†. *Psaume 82.6* ³⁵ Â é ina pwiri [tà tèpa jooorowà] na rà tòpi é Naèà! Â jè tàmogòori diri pâ càcaa pâri ma cātūra é pwina jèe wii naa na é Naèà. ³⁶ Napwa wâgo, âna é pitòrigario wà Pwidueé Caa, â é cūruo me naa gòropuu, â go ina pâ, go Pwina naîé. [Â wiàna é ina wà Pwidueé Caa tà tèpa âboro pâ, rà tèpa 'pwidueé'] â cina guwà putàmu naa good§, wiàna go ina pâ wâgo Pwina naîé?

³⁷ «Wiàna câgo caa pwa é pâ wakè kà Caa kôo, â guwà cibwaa cèikî naa good!
³⁸ Êco na go nye tàgère pwa; â wâdé na guwà cèikî. Ba wiàna pwacoé tàwà ma guwà cèikî naa good; â guwà cèikî naa good gée goo é pâ muru na go pwa. Â, na wàrapwiri, â guwà tàmogòori bwàti pâ go wâgoo Caa, â é wâgood.»

³⁹ Gée goo pwiri, â rà pimudàra mwara cè naigé ba na rà tâjùrué. Êco na é nye uru taaci.

⁴⁰ Géewê, â é jèu pâra cōwâ wà Iésu, naa na ére gée cōwâ kâra nairiwà Ioridano, wâna na ia é *piupwaa béaa naawê wà Ioane. Â é tàpo tâa wê.

⁴¹ Â rà medarié pâ âboro na wâru, â rà pi-ina tàra pâ: «Wà Ioane, âna câé caa pwa cè jè *câmu kâra pātāma Pwidueé, êco na po coo diri é pâ popai, na ia é ina naa goo pwi âboro bēeni!»

⁴² Â dau wâru é pâ âboro wê, na rà cèikî naa goo Iésu.

11

Pai bà kà Lacaro

¹⁻² Pwa pwi jè âboro, na nee Lacaro. Â rà tâa Bétani ma du naigé kée, wà Maria ma Marthe. (Wà Maria, âna wà i tō ilàri na ia é wicèpwiri é jawé ūrea naa gòro â wà Pwi Ukai Iésu, â cātūra* goro wàrapūrué.)

É dau maagé wà Lacaro, ³ â wà du duajii ilàri, âna ru panuâ pâ pwi jè âboro dà Iésu, nau ina tée pâ: «Pwi Ukai, [gà me wài, ba] wà i pwi âji béégà, âna é maagé!»

Câé caa pò ma pâra

⁴⁻⁵ Wà Iésu, âna é dau wânūmee goo wà Marthe ma Maria, ma Lacaro. Êco na, ûna é tère é popai, [â câé caa pò ma pâra]. Â é ina pâ: «Ê maagé kà Lacaro, âna o câé caa bà goo. Gée goo pwiri, â o pwamaina Pwidueé, ma paari é pai muugère kée. Â o paari é pai muugère kôo mwara, Pwina naîé.» ⁶ Â é bwaa nye tâa wê, naa na ârailu tōtù mwara.

⁷ Gée na càùé, â é ina tà tèpa *câmu kée pâ: «Wâdé na jè pâra cōwâ naa *Judée.»

10:33 Lévitique 24.16 **10:34** Psaume 82.6 † **10:34** Tèpa 'pwidueé'—Élohim naa na hébéru. Du ârailu pai ina wàra pwi popai bèèpwiri: Pwidueé, é, pwi apitèimuru. Naa na tti Salamo, âna popai goo wà tèpa pitèimuru kà tèpa Juif. § **10:36** Cina guwà putàmu naa good—Grec: Cina guwà ina pâ, go inaé ba èpà? **10:38** Ioane 14.10–11 **10:40** Ioane 1.28 **11:1-2** Luka 10.38–39 **11:1-2** Ioane 12.3

* **11:1-2** Cātūra (é, cètūra)—Essuyer. **11:4-5** Ioane 9.3

⁸ Â rà tòpi tée pâ: «Pwi Ukai, bwaa càcaa pé gòiri, na rà pibu naigé wà pàra tèpa *Juif naa Judée, ba na rà catàmwaragà. Â nūmagà dàra wājué cōwà naawê?»

⁹ Â é ina tàra pâ: «Wà nau, càcaa 12 ineretòotù na é té na tòotù? Wà pwi àboro na é pâra na bwaa pwaa, àna o càe caa cigòtù àê, ba bwaa pwéelaa. ¹⁰ Êco na, wiàna é pâra na ne, à o cigòtù àê, ba bàutê.»

É maagé bà Lacaro

¹¹ Géé na càué, à é ina tàra pâ: «É jèe puu wà Lacaro, pwi bééjè, à go o pâra nau patàcê.»

¹² Â rà ina tée pâ: «Wàdé, co Pwi Ukai, ba wiàna é gére puu co, à ée nye wàdé!»

¹³ Ba càra caa tàmogòori pâ, é ina tàra pâ é bà wà Lacaro. Rà niimiri pâ é nye àji puu. ¹⁴ Â é inapàpari tàra pâ: «Bwa, é jèe maagé. ¹⁵ Êco na go ipwàdéé goowà, na càgo caa tâa jaaé napwiri. Ba na wàrapwiri à guwà o mwa [còo é pwina go pwa, à guwà mwa] cèikí naa good. Guwà me! Ma jè pàra darié!»

¹⁶ Â é ina wà Toma (jè nee ‘Bérepidu’) tà tèpa câmu bée pâ: «Jè pâra mwara, ba na jè cau bà naima ma wà Pwi Ukai†.»

Ru dau tòina du naigé kê

¹⁷ Ûna é pâmwūnyabweri Bétani wà Iésu, à é tère pâ jèe àrapapé tòotù kà Lacaro na auipwàni. ¹⁸⁻¹⁹ Â ru imuru pwi bàraru wà Marthe ma Maria, à dau wàru tèpa àboro géé *Iérusaléma, na rà medariru ba na rà patàmarùru. (Ba Bétani, village kàru, àna wàmwūnyabweri Iérusaléma, wàpà na àracié kilomètres.)

²⁰ É tère wà Marthe pâ é jèe tèepaa wà Iésu, à é cimadò, à é pâra caraé [naa gòro naigé]. À wà Maria, àna é nye tà tâa wà. ²¹ Â é ina tà Iésu wà Marthe pâ: «Au! Pwi Ukai, wiàna gà nye gére tâa ni, à pwiri càe caa gére bà wà pwi bàrao! ²² Êco na go tàmogòori pâ é nye naa tâgà wà Pwiduée édiri pâ muru na gà o mwa ilari jiié ni.»

Wàgo pwina é naa wàro

²³ É tòpi tée pâ: «Ée jèe wàro cōwà géé na aubà wà pwi bàragà.»

²⁴ Â é ina tée wà Marthe pâ: «Ûu, go cèikí pâ ée mwa wàro cōwà géé na aubà, na rà wàro cōwà wà tèpa bà, na pwi Tòotù pwicò.»

²⁵ Â é ina tée wà Iésu pâ: «*WÀGO [pwina é naa] ê wàro, ma pawàro cōwà tèpa àboro. Wà pwi àboro na é cèikí naa good, àna wiàna é bà, à ée mwa nye wàro cōwà. ²⁶ Â wà pwi àboro na é wàro ma cèikí naa good, àna o càe mwa caa bà [dàra gòiri]. Gona gà nye cèikí naa goro é popai bèepwiri?»

²⁷ Â é tòpi tée pâ: «Ûu kaa, co Pwi Ukai, go nye cèikí pâ, wàgà pwi *Mesia, wà *Pwina naì Pwiduée, na ée mwa tèepaa naani gòropuu.»

Ru pitùra ma Maria

²⁸ Nabwé, à wà Marthe, àna é pâra nau pitodà pwàniri Maria, tò jiié. À é ina tée pâ: «É jèe tèepaa wà pwi a pwa pupùra, à é todàgà.»

²⁹ Â é nye cimadò kaa wà Maria, à é pàdari Iésu. ³⁰ Ba bwaa càe caa pâ tèepaa me naa na village, à é bwaa tâa, wàna na ipituru naawê ma Marthe. ³¹ Wà tèpa

11:16 Maréko 14.31 † **11:16** É tàmogòori wà Toma pâ, wiàna rà pâ naa Iérusaléma, à péa rà catàmwara Iésu wà tèpa Juif. **11:24** Ioane 6.40 **11:27** Ioane 6.69

Juif na rà tâa wâ, na rà patâmarù Maria, âna rà côoê na é piwâcî còobé. Â rà pâra wiâê. Ba rà niimiri pâ é pâra nau i, nacârù.

³² Ûna é tèepaa medari Iésu wâ Maria, â é cigòboo ma tùu jùrué na araé, â é ina tée pâ: «Au! Pwi Ukai, wiâna gà nye gére tâa ni, â pwiri caé caa gére bà wâ pwi bàrao!»

É imuru pwi bée

³³ É côoê wâ Iésu, na rà gére i ma tèpa Juif na rà pâra wiâê. Â dau gùmagù pwâranümee, â é wataù†. ³⁴ Â é tawèerirà pâ: «Guwâ pwâniriê naapâ?»

Â rà ina tée pâ: «Pwi Ukai, me ma gà côo.»

³⁵ Â é i wâ Iésu. ³⁶ Â rà ina wâ tèpa Juif pâ: «Au! Guwâ côo, é po dau niimiri wâ Lacaro!»

³⁷ Êco na rà picocoorié wâ pâra tàpé ma pi-ina tàra pâ: «Wâ pwiibâ, âna é pwi a nama é niâ wâ pwi a bwi. Â gona càcaa pâriê ma é pwa ma caé caa bà wâ Lacaro, pwi bée?»

É pawâroé côwâ géé na aubâ

³⁸⁻³⁹ Dau gùmagù pwâra-nüma Iésu. Â é pâra naa goo pé pwâramara-atü, wâna na ia ipwâniri wâ Lacaro naawé. Â é ina tàra pâ: «Pwùru tâjii é atü.» Ba i pwâramara-atü, âna târi goro atü.

Êco na é ina wâ Marthe, wâ tô naigé kâ pwi a bà, pâ: «Ai! É jèe gére wâbu, co pwi ukai, ba jèe ârapápé tòtù kêe wé!»

⁴⁰ Â é ina tée wâ Iésu pâ: «Gona câgo caa ina tâgâ pâ, wiâna gà cèikî, â gà o côo é pai maina ma muugère kâ Pwiduéé?»

⁴¹ Â rà pwùru tâjii i atü. Â é niâ too naa napwéretòtù wâ Iésu, â é ina pâ: «Caa wée, go ipwaolé tâgâ, ba gà tèreô! ⁴² Wâgo, âna go nye tâmogòori pâ gà nye tèreô taaci. Â go ina pwiri, goo tàpé na rà cibèepio, ba na rà o cèikî pâ, wâgâ pwi a cùruo me.»

⁴³ Â é tomara too pâ: «Lacaro, còobé boome!»

⁴⁴ Â é còobé wâ i pwi a bà! Â napwa é du îê ma du âê, âna pii târamiri goro noo kêra imwaano na gòri. Â è naporomee, âna târamiri goro pwi jèe imwaano. Â wâ Iésu, âna é ina tà tèpa âboro wê pâ: «Guwâ tipié ma panuâê, ma é pâra.»

Rà pitêrerà ma rà pòtâmwereé

⁴⁵ Wâ tèpa Juif na rà tèepaa dari Maria, âna rà côo é pwina é pwa wâ Iésu. Â wâru géé goorâ na rà cèikî naa gooé.

⁴⁶ Êco na wâ pâra tàpé, âna rà pâdari tèpa *Farasaio, â rà piwiâ tàra é pwina é pwa. ⁴⁷ Â wâ tèpa caa kâ tèpa pwa *ârapwaailò ma wâ tèpa Farasaio, âna rà panaimari é *wâratûâ maina, â rà pi-ina tàra pâ: «Jèe o pwa dà? Gà côo, jèe po dau wâru é pâ *câmu kêra pátâmee na é pwa wâ pwini.

⁴⁸ «Â wiâna jèe nye tà panuâê, â rà jèe nye po cèikî diri naa gooé é pâ âboro. Â rà o tèepaa wâ tèpa coda *roma, â rà o ténoori é *Wâra pwapwicîri kâjè, ma é Ba kâjèS!»

† **11:33** Dau gùmagù pwâranümee, â é wataù—Grec: É putâmu. Pwiri é putâmu goo wâ tèpa Juif na tàtâra na rà cèikî (nee tii 37), é, pwiri é putâmu goo é pwâra bà na tatée tèpa âboro. **11:37** Ioane 9.6

11:45 Ioane 7.31 **11:46** Luka 16.31 **S 11:48** Wâ tèpa pitûâ kâ tèpa Juif, âna wâgotâra pâ wâ tèpa cèikî naa goo wâ Iésu, âna rà cicara tèpa Roma, wâilà na rà pitûâ naa napò kêra.

Wâdé na é bà pwi caapwi âboro

⁴⁹ Â é tapoo tûra wà pwi jè âboro géé goorà, na nee Caiïphe. Wâé na é pwi *ukai kà tèpa pwa ârapwaaïlò na naja bèepwiri. Â é ina tàra pâ: «Tàpéeni! Po dau ticé na guwà tâmogòori! ⁵⁰ Wà nau? Câguwà caa còoina é pwina é âjimuru ba kâjè? Wâdé na é bà pwi caapwi âboro, ba kâra é Ba, ba na o cibwaa ténoori diri é Ba kâjè!»

⁵¹ (Ûna é ina pwiri, âna [câé caa tâmogòori pâ] é nye tàmara ina béaa pâ, ée mwa bà wà Iésu ba kâra é Ba. Ba [nye wà Pwiduée kaa na é tûra gooé] géé goo na é pwi ukai kà tèpa pwa ârapwaaïlò na naja bèepwiri. ⁵² Â jèpwi mwara, âna é pai bà kà Iésu, âna càcaa ba kâra é Ba kà tèpa Juif co. É bà, ba na é dânaïmari ma rà caapwi, édiri wà tèpa naï Pwiduée, na rà jèpa tâa pâ.)

⁵³ Géé na càuru é ipitiri kàra bèepwiri, âna rà tapoo pibu naigé wà tèpa pitûâ kà tèpa Juif, ba na rà pòtâmwara Iésu. ⁵⁴ Â géewé, â é tàpo coo, goro pâra naa nabibiu kà tèpa âboro. Â é pâra naa Éfraïm, wâmwünyabweri namaré. Â rà caatâa wê ma tèpa câmu kêe.

Rà tapacîé naa Iérusaléma

⁵⁵ Ûna jèe wâmwünyabwe é *Paséka, tòotù maina kà tèpa Juif, â dau wâru é pâ âboro na rà me géé na pâ jèpa ére, naa Iérusaléma. Ba nûmarà na rà pwa é pâ ‘pwapwicîri târa pai *pinuwa’, béaari i tòotù maina. ⁵⁶ Ûna rà tâa na Wâra pwapwicîri, â rà mudà Iésu, [éco na càra caa pâmarîé] â rà pi-ina tàra pâ: «Dà cèna guwà niimiri? Gona ée mwa me naa goro i *tòotù maina, é...?»

⁵⁷ Ba wà tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaaïlò ma wà tèpa Farasaïo, âna rà ina ba gòo tà diri tèpa âboro pâ: «Wiâna guwà còo na é wêe wà Iésu, â guwà nama inapàpari tâbà, ba na bà tâjûrué.»

12

É nuwa du â Iésu wà Maria Mataïo 26.6–13; Maréko 14.3–9

¹ Bwaa 6 tòotù béaari é *Paséka, tòotù maina kà tèpa *Juif. Â é pâra wà Iésu naa Bétani. Bétani, âna village kà Lacaro, wà pwi ia é pawâroé còwâ géé na aubà wà Iésu. ² Â rà ija wê ma wà Lacaro, na é pwi bée tèpa tâa goro taapà. Â wà Marthe, âna é tô a picia èrà ma wâdoorà. ³ Â napwa naa goo wà Maria, âna é popa jè wâra jawé, na pwaai goro jawé ûrea*—pwi jawé na dau maina é wâri wêe. Â é wicèpwiri naa gòro é du â Iésu, â é câtûra goro wàrapûrué. Â po dipitiri i wâ i ûraaé.

⁴ Â càcaa wâdé tà Judas Iscariote, pwi jè ârapàara tèpa *câmu kà Iésu—wà pwina ée mwa ipwa tûâ tà Iésu. Â é ina pâ: ⁵ «Gorodà na càcaa icuri i jawé ûrea bèeni, ma o naa é wâri wêe tà tàpé na ticé kàra? Ba wâri wêe, âna pâ miliô†!»

⁶ Câé caa ina pwiri géé goro cè pai meaari kêe tàpé na ticé kàra. Â é ina ba pé pwi a mura. Ba é pwi a tà pa wâra i wâra mwani kàra, â é mu nye tàpo pa géé goro é mwani na tòpò naa na.

11:52 Ioane 10.16 **11:53** Ioane 5.18 **12:1** Ioane 11.1,43 **12:2** Luka 10.40 **12:3** Luka 7.37–38 * **12:3** Jawé ûrea—Nee nard. † **12:5** Pâ miliô—Grec: 300 mwani pwaa (deniers). Wâri pwi caapwi âboro naa na caapwi naja.

⁷ Â é ina wà Iésu pà: «Naaê! Ba é jèe tàmara pwa ê pwi bèepwiri, târa ê pwi tòotù na o ipwàniriò na. ⁸ Guwà o nye tà ciburà tâa ma tàpé na ticé kàra, êco na wâgo, âna o cãgo caa tà ciburà tâa jaawà.»

Nümarà na rà pòtàmwarà Lacaro

⁹ Dau wâru tèpa âboro na rà tère pà é tâa Bétani wà Iésu, â rà pâra naawê, ba nūmarà na rà cōoê. Â rà pâra mwara ba na rà cōo Lacaro, wà pwi ia é pawâroé cōwà géé na aubà. ¹⁰ Â rà pitùra wà tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwaailò, ba na rà pwa ma pòtàmwarà mwara wà Lacaro. ¹¹ Ba wàrapwiri gooé, â jèe dau wâru wà tèpa Juif, na rà pâra jiià, â rà cèikí naa goo Iésu.

Rà pwamaina Iésu na é tò naa Iérusaléma

Mataio 21.4–9; Maréko 11.7–10; Luka 19.38–38

¹² Na dàuru kèe, âna wà tèpa âboro na rà me naa *Iérusaléma naa goro é pwapwicîri kâra Paséka, âna rà tère pà wà Iésu âna é gére toome mwara. ¹³ Â rà còobé jii é ville, â rà dàciò é pà îri upwâra[†] [ba na rà pwamainaê] â rà pâra caraé. Â rà uu ma ina pà:

«Hosana[§] ma cidòri!
Pwamaina Pwiduée!
Cidòri nyuâa pwi âboro,
na é me na nee

Psaume 118.26

—wà Pwi Ukai naa *Isaraéla!»

¹⁴ Â é popa é nari buriko wà Iésu, â é tâa gòé. Wàra na jèe wii naa na é *Tii Pwicîri pà:

¹⁵ *Cibwaa nama wâgotâgâ,
co tô èpo *Siona,
[ville Iérusaléma]!
É tèepaa me wà Pwi Ukai'gâ.
É tâa gò jì nari buriko.*

Zakarie 9.9

¹⁶ Ba diri é pà muru-bà, na rà pacoo [wà tèpa âboro] ba kà Iésu, âna jèe tàmara ina béaa naa na Tii Pwicîri. Êco na, na pwi tòotù-bà, âna càra caa tâmogòori wà tèpa câmu kèe. Â rà mwa nye tà tâmogòori géé na càùé—na pâara na é wâro cōwà wà Iésu géé na aubà, ma paari é pai maina na muugère kèe.

¹⁷⁻¹⁸ Dau wâru tèpa âboro na rà pâra mariê [na pwi tòotù-bà]. Ba wà tàpé na rà cōoê na ia é pawâro cōwà wà Lacaro, âna rà nye dau pwa jèkutá goo.

¹⁹ Napwa naa goo wà tèpa *Farasaio, âna rà pi-ina târa pà: «Gà cōo, o jèe nye ticé cè pwina pâri ma jè pwa. Ba rà jèe nye pâra wiâê diri é pà âboro!»

Pwi âji ênawéna kà Iésu

12:8 Deutéronome 15.11 **12:11** Ioane 11.45 **12:13** Psaume 118.25–26; Ioane 1.49 † **12:13** Îri upwâra—Îri upwâra na pwacèwii nu. Rà tòpò naa gòro naigé na ara Iésu wiâra pai pwa kâra na rà pwamaina ê jè ukai kâra. (Còo Mataio 21.9.) § **12:13** Hosana—Popai naa na hébéru, na rà ina wà tèpa Juif na rà pwapwicîri. Wâni, âna pai ina wèe pà: Jè pwamaina Pwiduée! **12:14** Zakarie 9.9
12:16 Ioane 2.22

20 Na Iérusaléma, âna pwa pàra tàpé na càra caa tèpa Juif, na rà jèè tòpi é pwapwicîri kà tèpa Juif. Â rà me nau pwamaina wà Pwiduée na pwi tòtùtù Paséka. 21 Â rà me burà wà Filipino, pwi âboro géé Bethsaïda, wà Galilée. Â rà ina tée pâ: «Pwi ukai, nûmabà na bà còo Iésu.»

22 Â é pâra wà Filipino, â é ina tà André, â ru pâra nau ina tà Iésu. 23 Â é ina tàra diri wà Iésu pâ: «O jèè tèepaa é tòtùtù na ipwamaina *Pwina naîri âboro. 24 Guwà tère bwàti, ba go ina tàwà é âjupâra pâ: Ê pwi pwâra blé na é tûuboo naa napuu, âna wâdé na é wai, ba na é naa cè pwâra blé na wâru. Ba wiâna càcaa wai, â o nye tà wâé co.

25 «Wà pwi âboro na wânûmee târa é wâro kêe, âna é tubatiâu. Â wà pwi âboro na dau wânûmee goo Pwiduée, jii é wâro kêe naani gòropuu, âna wà pwiibà, âna câé caa tubatiâu é wâro kêe. Â o mwa tâa tée é *wâro dàra gòiri jaa Pwiduée.

26 «Wà pwi âboro na nûmee na é piênawéna kòo, âna wâdé na é me wiâô. Â wâna na go tâa wê, âna bu caatâa wê ma wâé. Â ée mwa nye tòpi é pumara wakè kêe jii Caa.»

É ina pai bà kêe wà Iésu

27 [É ina mwara wà Iésu pâ]: «É pikîri nabà é pwâranûmoo. Gona go mwa ina pâ: “Caa, upao jii é picâri kâra é tòtùtù bèeni?” Bwa, ba go jèè tèepaa naani gòropuu, ba na go pacoo é pwi tòtùtù bèeni. 28-29 Caa, paari pâ wâgâ Pwiduée na gâ maina!»

Wà tàpé na rà tâa wê, âna rà tère é pwâratùra géé napwéretòtù na ina pâ: «Go jèè paari pâ, wâgo Pwiduée naa na pai maina ma muugère kòo. Â go bwaa nye tà wàrapwiri mwara.» Â rà niimiri wà pàra pwi pâ, é kûu i tikakara. Êco na rà ina pàra tàpé pâ: «Bwa! É patùraé é jèè *angela!»

30 Â é ina tàra wà Iésu pâ: «I pwâratùra bèepwiri, âna càcaa me ba kòo, â wàrapwiri goowà. 31 O jèè nabàni, na é pitèi pâ âboro gòropuu bèeni wà Pwiduée. Â é tû còobé naaboo gòroigé wà *Caatana, pwi ukai kâra gòropuu bèeni. 32 Â wiâna naaô too géeni gòropuu, â go mwa dàti medario é pâ âboro diri.»

33 Ūna é ina pwiri, â é jèè gére inapàpari tàra é pai pwa kàra tée, ma rà o nama é bà.

Tòpi pwéelaa

34 Rà ina tée é pâ âboro pâ: «Ina naa na pâ tii goro *Naèa pâ wà pwi *Mesia, âna é nye tà wâro dàra gòiri awé. Â cina gà ina pâ, o wâdé naa naatoo géeni gòropuu wà Pwina naîri âboro? Â gére wailàapà é Pwina naîri âboro bèepwiri?»

35 Â é tòpi tàra pâ: «O jèè càcaa tà gòiri, na bwaa tà tâa jaawà i pwéelaa. Â wâdé na guwà pâra, ūna é bwaa tâa jaawà, ba na o câé caa papòwà *é bàutê. Ba wà pwi âboro na é pâra na é bàutê, âna câé caa tâmogòori wâna na é pâ naawê. 36 Tòpi é pwéelaa, ūna é bwaa tâa jaawà, ba na guwà tèpa âboro kâra pwéelaa.»

Ūna é ina pwiri wà Iésu, â é pâra jiiirà, â é picârû goorà.

Càra caa cèikî naa goóé tèpa Juif

³⁷ Wâru pâ *câmu kêra pàtâma Pwiduée na é pwa wà Iésu, na ara tèpa Juif. Êco na càcaa wâru tàpé na rà cèikî naa gooé. ³⁸ Â jèe coo ê popai na é ina biu wà Isaia, pwi *péroféta, pâ:

*Pwi Ukai, Pwiduée,
wâilâapâ na cèikî
naa goo popai kêbâ?
Gâ paari tâi
pâtâma'gâ ma nii'gâ?*

Ésaie 53.1

³⁹ Â o pwacoé mwara ma rà cèikî, ba é jèe nabwé ina wà Isaia, pâ:

*Âraporomeerâ na bwi;
pwâranümarâ na gòo.
Ba wakè kâ Pwi Ukai
—Pwi Ukai Pwiduée
na nama rà wârapwiri.
Ba péa rà biirâ,
ma medarié còwâ.
Péa nama tiâu
pâ maagé kêra Ba.*

Ésaie 6.10

⁴¹ É ina pwiri wà Isaia goo Iésu, ba é jèe tàmara còo é pai maina ma muugère kêe.

⁴² Êco na pwa pàra tàpé na rà cèikî naa gooé, tiagoo pàra tèpa pitûâ kâ tèpa Juif mwara. Caapwi co na càra caa inapàparirà, ba wâgotàra goo tèpa Farasaio. Ba rà péa pacòobérâ géee na *wâra pitapitiri. ⁴³ Ba wâdé tàra, é pai pwamainarâ kâ tèpa âboro, jii é pai pwamainarâ kâ Pwiduée.

O pitèi tèpa âboro goro pâ popai kâ Iésu

⁴⁴ É tomara too wà Iésu pâ: «Wà pwina é cèikî naa gooò, âna câé caa cèikî naa gooò co, â é cèikî mwara naa goo Pwina é cùruo me. ⁴⁵ Â wà pwi âboro na é còoò, âna é còo mwara Pwina é cùruo me. ⁴⁶ Wâgo, âna go pwi pwéelaa, na go me naa na gòropuu, ba na câé caa tâa na bauté cê pwi jèpwi cèna é cèikî naa gooò.

⁴⁷ «O càcaa wâgo na go pwa wârimuru tà tàpé na rà tère é popai kôo, â càra caa pâra wiâra. Ba câgo caa me nau pwa wârimuru târa pâ âboro gòropuu. Â go me nau pa-udòrà [ma naa tàra é *âji wâro].

⁴⁸ «Wà pwi âboro na tàutêe gooò, ma câé caa tòpi é pâ popai kôo, âna o pitèiè na Bénabwé tòtù†, géee goro é pâ popai na go ina. ⁴⁹ Ba câgo caa po ina géee gooò é pâ popai-bâ. Â wà Caa na é cùruo me, âna é nye dàbacoo‡ tóo pâ namuru, na go me nau ina ma picémara. ⁵⁰ Â go nye tâmogòori pâ é aupitûâri kêe, âna naa é wâro dàra gòiri jaaé. Úu, é pâ popai na go ina, âna é pwina é ina tóo wà Caa.»

12:38 Ésaie 53.1 **12:41** Ésaie 6.1 **12:42** Ioane 9.22 **12:43** Ioane 5.44 **12:45** Ioane 14.9

12:47 Ioane 3.17 † **12:48** Bénabwé tòtù—Còo note goo 1 Péteru 1.5. ‡ **12:49** Dàbacoo—Décider, définir.

13

É nuwa â tèpa câmu kêe

¹⁻² Jèe pwi Bénabwé tòotù béaari é tòotù *Paséka. Â rà ija na bàrane wà Iésu ma wà tèpa *câmu kêe.

É jèe tâmogòori wà Iésu pâ, é jèe tèepaa é pàara na na é pâra na, géeni gòropuu naa jaa [wà Pwiduée] Caa. Â mu nye dau wânümeé goo pâ âboro kêe na rà tâa ni gòropuu. Ba nye tà wânümeé goorà tia pwâadèrèè.

Napwa naa goo wà Judas Iscariote, pwina naî Simona, âna wà *Caatana, âna é jèe nabwé tòpò naa na pwâranümeé jè auniimiri târa ma é pwa tûâ tà Iésu.

³ Wà Iésu, âna é jèe nye tâmogòori pâ é nye me géé jaa Caa, â ée mwa wâjué còwâ naa jaaé. Â é tâmogòori mwara pâ é jèe tòpi jii Pwiduée é pitûâ naa goro diri é pâ muru. ⁴ Na rà bwaa gére ija, â é cimadò, â é tòpwütü é ârabwée kêe [na tâa géeme còwâ] â é pa é jè imwaano, â é piié goo. ⁵ Â é wicèpwiri é jawé naa na wâra jawé, â é pwa ma nuwa é â* tèpa câmu kêe. Â é câbaigé goro i imwaano na ia é piié goo.

Go nuwa â pwina pwa kêe jaa

⁶ Ūna é tèepaa pâ naa jaa Simona Pétèru, â é ina tée wà Pétèru pâ: «Bwa, Pwi Ukai, càcaa pâri naa good na gà nuwa é du âô.»

⁷ Â é tòpi tée pâ: «Câgà caa tâmogòori nabà é pwina go pwa tâgà, éco na gà o mwa nye tà tâmogòori.»

⁸ «Bwa! O câgà mwa caa nuwa é du âô!»

«Wiâna câgo caa nuwa é du âgà, â o nye ticè kâgà jaa.»

⁹ «Wiâna wàrapwiri, co Pwi Ukai, â càcaa éco é du âô na gà nuwa, â wâdé mwara na é du îô, ma pûruô mwara!»

¹⁰ Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Wà pwi âboro na é jèe ipitoo, âna é jèe pwéelaa diri, â càcaa pâri ma jè nuwaé diri. Jè po nuwa co é du âê†. Â wâguwà âna guwà jèe pwéelaa diri. Éco na càcaa wâguwà diri.»

¹¹ Ba é jèe tâmogòori wà pwina ée mwa ipwa tûâ tée. Êkaa na é ina pâ: «Câguwà caa cau pwéelaa diri.»

Guwà piênawéna kàwà

¹² Ūna é jèe cau nuwa diri é pâ ârà, â é coona còwâ é ârabwée kêe, â é tâaboo còwâ naa goro taapà, â é ina târa pâ: «Gona guwà nye câmogòori é pwina go pwa tàwà? ¹³ Ba guwà ina tóo pâ ‘pwi a pwa pupûra’ ma ‘Pwi Ukai’, â guwà nye âjupâra, ba nye wâgo kaa. ¹⁴ Â wiâna go nuwa é âwà, wâgo Pwi Ukai ma pwi a pwa pupûra, â wâdé mwara na guwà mwa tà pinuwa é âwà jéca.

¹⁵ Ba go naa tàwà nabà é câmu, ba na guwà ipwacèwii é pwina go paari tàwà.

¹⁶ Guwà tère bwàti: Wà pwi ênawéna âna câé caa piwéna jii pwi ukai kêe. Â càcaa pwamuru naa goo wà pwi âboro na cùrué, jii wà pwi a cùrué.

¹⁷ «Â nabà, âna guwà jèe tâmogòori é pâ pwi bèepwiri. Â wâdé na guwà wârori, â guwà o ipwàdée.»

13:1-2 Luka 22:3; Ioane 13:27 **13:3** Ioane 3:35, 16:28 * **13:5** Nuwa é â—Waké kâra ênawéna na dau kîri naa jaa wà tèpa Juif. **13:10** Ioane 6:64,70–71, 15:3 † **13:10** Jè po nuwa co é du âê—Pâ popai bèepwiri, âna nye tiâu na pâra Tii Pwicîri naa na grec. **13:14** Mataio 20:28; Luka 22:27 **13:15** Filipi 2:5; Kolosé 3:13; 1 Pétèru 2:21 **13:16** Mataio 10:24

Càcaa cau wâguwà diri

¹⁸ «Câgo caa ina pwiri naa goowà diri, ba go nye câmogòori tàpé na go nye càwairà†. Êco na wâdé na é coo é auwii naa na é Tii Pwicîri, pâ: *Wà pwina bu pi-ija naima ma wàè i poloa, âna wàè na é jèè cicarao*§. *Psaume 41.10*

¹⁹ «Nabàni, âna go ina pwiri tàwà, na bwaa càcaa pâji tèepaa. Ba wiàna coo, âna guwà o cèikì pâ, *WâGo [na go napwiri, nabà, â dàra gòiri awé]'. ²⁰ Go ina tàwà é âjupâra pâ: Wà pwina é tòpi pwi âboro na go cùrué, âna é tòpio mwara. Â wà pwina é tòpio, âna é tòpi mwara Pwina é cùruo me.»

É inapàri pai icurié kà Judas

Mataio 26.20–25; Maréko 14.17–21; Luka 22.14–23

²¹ Ūna é ina diri pwiri wà Iésu, â dau gùmagù è pwâranümee. Â é ina tàra pâ: «Guwà tère bwàti: Wà pwi jè ârapàarawà âna ée mwa pwa tûâ tûo.»

²² Â rà piucàrirà wà tèpa câmu kèe, â rà pitawèerirà pâ wàilàapà na é inaè. ²³⁻²⁴ Â wà Simona Pétèru, âna é pwa ineremuru tà pwi a câmu na wânüma Iésu gooé*, ba na é tawèeri Iésu pâ, wàilàapà na é inaè. Ba wà pwiibà âna é tâa goro jènerè Iésu, naa goro taapà. ²⁵ Â é tabiié pâ dà Iésu, wà pwi a câmu bèepwiri, â é ina tée pâ: «Pwi Ukai, wàilàapà?»

²⁶ Â é tòpi tée pâ: «Wà pwi âboro na go o naa tée é noo kâra poloa na go nuwa.»

Â é pa i noo kâra poloa, â é nuwa, â é naa tà Judas, pwi naî Simona Iscariote. ²⁷ Ūna é pa i noo kâra poloa wà Judas, â é nye tò kaa naa gooé wà Caatana.

Â é ina tée wà Iésu pâ: «Ê pwina gà pwa, âna gà pwa wàil!»

²⁸ Â nye ticè ârapàararà, cèna é tâmogòori pâ cina é ina wàrapwiri tà Judas. ²⁹ Ba rà niimiri wà pâra tàpé pâ é ina tée wà Iésu pâ: «Gà wâri cè muru cèna pârijè târa i *tòotù maina» é, «Gà pa é mwani, â gà naa tà tàpé na ticè kâra.» Ba wà Judas, âna pwi a tà pa wàra é wâra mwani kâra. ³⁰ Ūna é ija diri i noo kâra poloa na ia é naa tée wà Iésu, â é nye còobé kaa wà Judas, na jèè bàutè.

bénabwé ipagò tèpa câmu kèe

(Naporomee 14–16)

³¹⁻³² Ūna é còobé wà Judas, â é ina tàra wà Iésu pâ: «Nabàni, âna o jèè paari é pai maina ma muugère kôo, wâgo, *Pwina naîri âboro, â o còo naa good è pwényuâ† kà Pwiduée. Â wiàna wàrapwiri, â nye wà Pwiduée kaa, na ée mwa paari é pwényuâ kôo. Â ée jèè nye tapoo paari.»

Guwà pimeariwà

³³ «Tèpa âji naiò, jèè càcaa gòiri ji pàara na go bwaa tâa jaawà. Â guwà o muddo, êco na càcaa pâri ma guwà tèepaa pâ naa na go pâra naawé. Êkaa pwiri i pwi ia go jèè ina mwara tà tèpa *Juif. ³⁴ Go naa tàwà é naèa na bwaa âmué, pâ, guwà pimeariwà, pwacèwii é pai mu meariwà kôo. ³⁵ Ba wiàna guwà pimeariwà, â rà mwa tâmogòori diri é pâ âboro pâ, guwà tèpa câmu kôo.»

13:18 Psaume 41.10 † **13:18** Càwai—Choisir. Pitòrigari. § **13:18** Cicarao—Naa na hébéru ma grec, âna ina pâ: É pagotù è waraaé târa cicarao. **13:19** Ioane 14.29, 16.4 **13:20** Mataio 10.40

* **13:23-24** Tà pwi acâmu na wânüma Iésu gooé—Munaa wà Ioane, pwi awii tii bèeni. (Còo mwara Ioane 19.26; 20.2; 21.7,20.) **13:27** Ioane 13.2 **13:31-32** Ioane 12.23 **13:31-32** Ioane 17.5

† **13:31-32** Pwényuâ—Gloire. Pai maina ma muugère. **13:33** Ioane 7.33–34 **13:34** Ioane 15.12,17; 1 Ioane 3.23; 2 Ioane 1.5

Gà mwa pitütôowâriô, co Pétéru

³⁶ É ina tée wà Iésu pà: «Pwi Ukai, gona gà pâ naapà?»

Á é tòpi tée wà Iésu pà: «Wâna go pâra naawê, âna càcaa pâ pâri nabà, ma ju capai pâra naawê. Êco na gà mwa nye tà me wiâô na cè jè pàara.»

³⁷ Á é ina mwara wà Pétéru pà: «Pwi Ukai, gorodà na càcaa pâri ma go pâra wiâgà nabàni? Ba o câgo caa piwà na go panuâ wâro kôo ba kâgâ.»

³⁸ Á é tòpi tée wà Iésu pà: «Gona gà o panuâ wâro'gà ba kôo? Go ina tâgà é âjupâra pà: Wiâna bwaa câé caa to é ja, âna gà o jèe wacié pigòo pâ, câgà caa tâmogòorio.»

14

Go pwabwàti cè autâa kàwà

¹ É ina mwara wà Iésu tà tèpa *câmu kée pà: «Guwà cibwaa nama gùmagù é pwârânümawà. Wâdé na guwà cèikî naa goo Pwiduée, â guwà cèikî naa goodò mwara. ² Ba dau wâru pâ wà wânidò na pwârâwâ kà Caa kôo. Á go pâ nau pwabwàti cè autâa kàwà. Ba wiâna càcaa gére âjupâra, â pwiri câgo caa gére ina tàwà.

³ «Wiâna go jèe pwabwàti cè autâa kàwà, â go mwa me còwâ. Á go mwa popawà, ba na guwà caatâa ma wâgo, wâna na go taa wê. ⁴ Á guwà jèe tâmogòori é naigé pâ naawê.»

Wâgo naigé, ÂJUPÂRA ma wâro

⁵ É ina wà Toma pà: «Bwa, Pwi Ukai, câbà caa tâmogòori wâna, na gà pâra naawê. Á bà o wânau târa cè pai tâmogòori é naigé pâ naawê?»

⁶ Á é tòpi tée wà Iésu pà: «*WÂGO é naigé, ma *ÂJUPÂRA, ma wâro. Á nye ticé pai pwa kà pwi âboro ma é pâdari wà Caa, wiâna câé caa me jao. ⁷ Á wiâna guwà jèe câmogòorio, â guwà jèe câmogòori mwara wà Caa kôo. Á tapoo nabàni, âna guwà jèe tâmogòori, â guwà jèe còoê.»

Wà pwina é còoô âna é còo Caa

⁸ É ina tée wà Filipo pà: «Pwi Ukai, gà paari tâbà wà Caa, â bà o ipwàdée*!»

⁹ Á é tòpi tée pà: «Jèe nye gòrio kaa jaawà, â câgà caa pâji câmogòorio kaa, co Filipo? Á cina gà bwaa ina pà: “Nama bà còo wà Pwiduée Caa”? Ba wà pwi âboro na é còoô, âna é còo mwara wà Caa. ¹⁰ Gona bwaa câgà caa cèikî pâ, go wâro goo Caa, â é wâro goodò? Napwa é pâ popai kôo, âna câgo caa ina gée goodò. Ba wà Caa na é wâgoodò, â wàè na é gére wakè. ¹¹ Cèikî naa goo é pwina go ina tàwà pâ go wâro wâni goo wà Caa, â é wâro wâni goodò wà Caa. Wiâna câguwà caa cèikî goo é pâ popai bèepwiri, â wâdé na guwà cèikî goo é pâ muru na go pwa.»

O dau maina pâ wakè kàwà

¹² «Guwà tère bwàti, ba go ina tàwà é âjupâra pà: Wà pwi âboro na é cèikî naa goodò, âna ée mwa pwa é pâ wakè [goro é pàtâma Pwiduée] na go pwa. Á jèpwi mwara, âna o mwa wâru† é pwina ée pwa, jii é pwina go pwa. Ba wâgo, âna

14:3 Ioane 12.26 **14:6** Ioane 11.25; Roma 5.1–2 **14:7** Ioane 8.19 * **14:8** Bà o ipwàdée—é, O pâri. **14:9** Ioane 12.45; Kolosé 1.15; Hébéru 1.3 **14:10** Ioane 12.49 **14:11** Ioane 10.38
14:12 Maréko 16.19–20 † **14:12** O mwa wâru—é, O mwa maina.

go pâra dari wà Caa. ¹³ Â diri ê pâ muru cèna guwà ilari naa na neeô, âna go mwa pwa, ba na go paari ê pai maina ma muugèrè kà Caa, wâgo Pwina naiê. ¹⁴ Ûu, wiàna guwà ilari cè muru naa na neeô, â go o pwa.»

O naa tàwà Nyuâaê Pwicîri

¹⁵ «Wiàna wânümawà goodò, â guwà o pâra wiàra ê pâ aupitûâri na go ina tàwà. ¹⁶ Â go o mwa ilari jii Caa cè pwi Bépitu tàwà, ba na é tà tâa jaawà, diri na pâ tòotù, dâra gòiri kaamwara. ¹⁷ Ê pwi bépitu-bà, âna é Nyuâaê Pwicîri; wà pwi Nyuâaê na é paari ê ÂJUPÂRA. Càra caa tâmogòori tòpié pâ âboro gòropuu, ba càra caa còinaê ma tâmogòorié. Êco na wâguwà, âna guwà câmogòorié, ba é tâa jaawà, â é nye tà wâro awé wâgoowà.

É pitêre dòo pwi âboro kôo

¹⁸ «Â o câgo caa nama tà wâguwà acari. Ba go o mwa me mariwà còwâ. ¹⁹ Càcaa gòiri, â o jèe càra mwa caa còo wà tèpa âboro gòropuu. Êco na wâguwà, âna guwà mwa còo na go mwa wâro [còwâ]. Â guwà o wâro mwara. ²⁰ Wiàna mwa tèepaa ê pwi tòotù-bà, â guwà o mwa tâmogòori pâ go wâro goo wà Caa kôo. Â wâguwà âna guwà wâro goodò, â go wâro goowà mwara. ²¹ Wà pwi âboro na é tòpi é pâ aupitûâri kôo, ma pâra wiàra, âna wâé kaa pwiri pwina wânümeê goodò. Â wà pwina é wânümeê goodò, âna o mwa wânüma Caa kôo gooé. Â o mwa wânümoò gooé, â go o mwa ipaario tée.»

²² Â é tawèerié wà Jude[†] (càcaa wà Judas Iscariote, â nye pwi jèpwi), â é ina pâ: «Pwi Ukai, wiàna gà o ipaarigà tàbà, â gorodà na càra caa còogà mwara, wà pâra tèpa âboro^{S?}»

²³ Â é tòpi tée pâ: «Wà pwi âboro na wânümeê goodò, âna é pâra wiàra ê pâ popai kôo. Â wânüma wà Caa gooé. Â bu mwa me marié wàibu ma Caa. Â bu mwa pitâa jaaé. ²⁴ Â wà pwi âboro na càcaa wânümeê goodò, âna cáé caa pâra wiàra pâ popai kôo. Napwa é pwina na go ina tàwà, âna càcaa popai kôo; â popai me gèe jaa Caa na é cùruo me.

Go naa tàwà pinaanapô

²⁵ «Go jèe nye tàmara ina tàwà pwiri, na go bwaa tâa jaawà. ²⁶ Â ée mwa cùru me é Nyuâaê Pwicîri wà Caa, ba na é pwa é wakè kôo*. Â ée mwa pitu tàwà é Nyuâaê Pwicîri, â ée mwa pacâmuriwà goo diri pâ namuru. Â ée mwa taniimiri tàwà diri é pâ popai na ia go jèe ina tàwà.

²⁷ «Go tòpò naa jaawà é pinaa-napô; ùu, go naa tàwà é pinaanapô kôo. Câgo caa naa pwacèwii é pai naa kà tèpa âboro gòropuu. Êkaa na guwà cibwaa pidumapié ma wâgotàwà [goo cè pwina o tèepaa]. ²⁸ Ba guwà jèe tère é pai ina kôo tàwà pâ: Go o jèe pâra, â go o mwa me mariwà còwâ.

«Wiàna âji wânümawà goodò, â guwà o dau ipwàdée na go pàdari Caa. Ba [wâé, na ia é cùruo medariwà, ba] é dau maina jiio. ²⁹ Nabàni, âna go ina pwiri tàwà, na bwaa càcaa pâji tèepaa, ba, wiàna coo, âna guwà o cèikí naa gooo. ³⁰ O

14:13 Mataio 7.7; Ioane 15.16 **14:15** Ioane 15.10; 1 Ioane 5.3 **14:16** Ioane 14.26, 15.26, 16.7

14:17 Ioane 16.13 **14:20** Ioane 17.21–23 † **14:22** Jude—Du nee Judas ma Jude, âna ipaiwà naa na grec. Pwi Jude bèeni, âna munaa nee mwara Thaddée. (Còo Luka 6.16.) § **14:22** O càra caa còogà mwara, wà pâra tèpa âboro—Grec: Càcaa {ipaarigà} târa é gòropuu.

14:24 Ioane 7.16 * **14:26** Ba na é pwa wakè kôo—é, Gèe goo na guwà tèpa âboro kôo, é, Gèe goo na go ilari jii Caa. Grec: Naa na neeô.

14:28 Ioane 20.17 **14:29** Ioane 13.19

jèe càcaa wâru ê pwina go ina tàwà. Ba ée jèe tèepaa me wà *Caatana, pwi ukai kâra gòropuu bèeni. Napwa wâgo, âna nye ticè pwina pâri ma é pwa tîo. ³¹ Êco na [ê pwina tèepaa mariô, âna, naa] kâra pâ âboro gòropuu, ba na rà tâmogòori pâ, wânümoò goo Caa. Â é pwina go pwa, âna go pwa é pwina é tûâri tîo. Nabwé.

«Â ni, cimadò, ma jè pâra géeni!»

15

Wâgo âji majoro vigne

¹ [Gée na càué, âna é ina tàra wà Iésu pâ]: «*WÂGO é pwi âji majoro vigne, â wà pwina é pwabwàti é vigne, âna wà Caa kôo. ² Êdiri pâ ditàra upwâra âna rà wâgoò. Â wiàna câé caa pwâ é ditèe, â é tapàgà tâji wà Caa kôo. Â wiàna é pwâ, â é tédità pâra ditèe wà Caa kôo, â é tòmiri pâra pwi, ba na o dau wâru é pwêe.

³ «Wâguwà, âna guwà pwacèwii pâ ditàra vigne na tòmiri, [ba jèe patâjii èpà géé na pwâranümawà] goro é pâ popai na go jèe ina tàwà. ⁴ Wâdé na guwà tà tâa goò, pwacèwii na go tà tâa goowà. Ba pwacéé ma é pwâ é ditàra upwâra, wiàna câé caa tâa goo é majoroé. Â wàrapwiri mwara naa goowà, âna o nye ticè pwâra wakè kàwà*, wiàna câguwà caa tà tâa goò.

⁵ «*WÂGO, âji majoro vigne, â guwà pâ ditèe. Â wà pwi âboro na é tà tâa goò, â go tà tâa gooé, âna o dau wâru pwêe. Ba càcaa pâri ma guwà pwa cè jè muru, wiàna tiâuo jiiwà. ⁶ Wà pwina câé caa tâa goò, âna o tûé còobé, pwacèwii pwi ditàra upwâra na tapàgà. Â é mwari, â jè tîri, â jè tûé naa na ânye, â tîo.»

Wâdé na guwà tâa goò

⁷ «Wiàna guwà tâa goò, â wiàna é pâ popai kôo âna tâa goowà, â guwà ilari diri cè pwina nümawà goo, â o naa tàwà. ⁸ Wâdé na dau pwa pwâra wakè kàwà. Â wiàna wàrapwiri, â guwà paari pâ guwà tèpa *câmu kôo. Â guwà paari mwara é pai maina ma muugère kà Caa.

⁹ «Wânümoò goowà pwacèwii pai wânüma Caa goò. Wâdé na guwà tà mwü naa na pimeaari kôo. ¹⁰ Â wiàna guwà pitère dàra é pâ aupitûâri kôo, âna guwà tà mwü na pimeaari kôo. Guwà pwacèwii, ba go pitère dàra é pâ popai kà Caa kôo. Â go tà mwü naa na pimeaari kèe.

¹¹ «Go ina tàwà é pâ namuru bèepwiri, ba naa tâa goowà é ipwàdéé kôo, â na o tâbawêe é ipwàdéé kàwà.»

Guwà mwa tà pimeariwà

¹² «Wàéni é aupitûâri kôo: Guwà mwa tà pimeariwà, pwacèwii é pai jèe meariwà kôo. ¹³ Â wàéni é pimeari na dau imaina: Na é panuâ é wâro kèe wà pwi jè âboro ba kà tèpa bée. ¹⁴ Guwà tèpa béeò, wiàna guwà pitère dàra pâ muru na go ina tàwà. ¹⁵ Â o câgo mwa caa ina goowà còwà pâ guwà tèpa ênawéna kôo. Ba pwi ênawéna, âna câé caa tâmogòori é pwina é pwa wà pwi ukai kèe. Â go ina goowà nabà pâ, guwà tèpa béeò.

«Ba go jèe pwa ma guwà tâmogòori diri pâ muru na é ina tôo wà Caa kôo. ¹⁶ Ba càcaa wâguwà na pitòrigario. Â wâgo na pitòrigariwà. Â go cùruwà, ba na o pwa pwâra wakè kàwà—ê pwâra wakè na o tà tâa. Êkaa na ée mwa naa tàwà wà Caa êdiri pâ namuru na guwà ilari jiié, naa na need. ¹⁷ Wàéni é aupitûari kôo tàwà: Na guwà pimeariwà.»

Rà o mwa èpàriwà géé good

¹⁸ «Wiàna rà èpàriwà tèpa âboro gòropuu, â wâdé na guwà mwa tà niimiri pâ, rà jèe mara èpàrio. ¹⁹ Ba wiàna guwà bwaa tâa jaarà, â rà nye wâdéariwà. Êco na câguwà caa tâa jaarà, ba go jèe pitòrigariwà jii é gòropuu. Êkaa na rà èpàriwà. ²⁰ Guwà pitaniimiri é popai na ia go jèe ina tàwà pâ: Wà pwi ênawéna âna càcaa piwéna jii pwi ukai kèe.

«Â wiàna rà tubaèpà tòo, â rà o nye tubaèpà tàwà mwara. Ba càra caa tòpi é popai kôo, â o càra caa tòpi mwara é popai kàwà.

²¹ «Rà o pwa tàwà é pâ muru [na èpà] ba wàrapwiri good, â wàrapwiri mwara ba càra caa tâmogòori wà Pwina é cùruo me. ²² Wiàna câgo caa gére ina tàra é pâ namuru bèepwiri, â pwiri nye gére ticè èpà kàra. Êco na go jèe me kaa, â go jèe ina tàra. Â géé goo kaa pwiri, â o ticè pai tòpi kàra, [na tòotù na o pitèrà] goro é muru na èpà na rà pwa.

²³ «Wà tèpa âboro na rà èpàrio, âna rà nye èpàri mwara wà Caa kôo. ²⁴ Go pwa naa naporomeerà é pâ muru, na caé caa pâji pwa cè pwi jèpwi. Ba wiàna câgo caa pwa é pâ muru bèepwiri, â pwiri nye gére ticè èpà kàra. Êco na rà jèe côo, â rà èpàribu ma wà Caa kôo. ²⁵ Â rà wàrapwiri, ba na o coo é auwii naa na tii goro *Naèà kàra, pâ: *Rà èpàrio, âna nye ticè majoroé.* *Psaume 35.19*

Go panuâ me pwi a pitu tàwà

²⁶ «Napwa naa goowà, âna go o mwa panuâ me pwi a pitu tàwà na é me géé jaa wà Caa—âna é Nyuâaê Pwicîri, na é [paari ê] Âjupâra. Ba, ûna é tèepaa medariwà, â ée mwa paâjupâraô. ²⁷ Â wâguwà mwara âna guwà o mwa paâjupâraô, ba guwà mu tèpa tâa jaa géé na autapoo.»

16

Go ina tàwà ba na guwà cimwü

¹ «Go jèe ina tàwà é pâ muru bèepwiri, târa ma guwà cibwaa pwa ma tiâu cèiki kàwà. ² Ba o pacoowà géé na pâ *wâra pitapitiri. Â o me cè pàara na rà o pòtàmwarawà tèpa âboro. Ba rà niimiri pâ rà piênawéna tà Pwiduée. ³ Rà o wàrapwiri tàwà, ba càra caa câmogòoribu ma Caa. ⁴ Â go ina tàwà é pâ muru bèepwiri, ba wiàna o mwa tèepaa é pwiibà, â guwà mwa tà niimiri, ba go jèe tàmara ina tàwà.»

Wâdé na go pâra jiiwà

«Câgo caa inapàpàri tàwà é popai bèepwiri, na ia go tapoo todàwà, ba go bwaa tâa jaawà. ⁵ Â nabà, âna go o jèe pâra dari Pwina é cùruo me, â nye ticè pwi jè àrapàarawà cèna é [niimiriô na é] tawèerio pâ: “Gona gà pâ naapà?”

6 «Â po dau pikîri ê pwâranümawà, gée goro ê pwina go gére ina tàwà. 7 Êco na go ina tàwà ê âjupâra pâ: Wâdê ba kàwà na go pâra. Ba wiàna câgo caa pâra, â o câé caa tèepaa medariwà wà pwi a pitu tàwà. Ba go pâra, â go o mwa cûrué medariwà.

Wakè kâra Nyuââ Pwicîri

8 «Wiàna ée mwa tèepaa me, â ée mwa paari târa pâ âboro gòropuu pâ, rà pitanami [naa na pai tâmogòori kâra. Ba càra caa tâmogòori ê pai pwa] goo ê èpà ma ê *târù*, bau ê pitèimuru kà Pwiduée [na o mwa tèepaa]. 9 Rà pitanami naa goo ê èpà; ba ê èpà kâra na dau maina, âna pai càcaa cèikî kâra naa gooô†. 10 Â rà pitanami naa goo ê târù; ba go o jèe pâra mari wà Caa, [wâgo ê Târù]. Â o jèe câguwà mwa caa còoô còwâ. 11 Â rà pitanami mwara, naa goo ê pitèimuru kà Pwiduée. Ba wà Pwiduée, âna ée jèe pitèi diri [wà *Caatanà] pwi ukai kâra gòropuu bèeni.

12 «Bwaa nye dau wâru ê pâ muru na nûmoo na go ina tàwà mwara. Êco na o bwaa dau tòina tàwà† wiàna guwà tère ni. 13 Wiàna ée mwa tèepaa wà Nyuââ Pwicîri^S na é [paari ê] *ÂJUPÂRA, â ée mwa pwa ma guwà tâmogòori diri ê ÂJUPÂRA. Ba o câé caa po ina cè pâ muru cèna me gée gooé, êco na ée mwa ina tàwà diri ê pâ pwina é tère [jiibu ma wà Caa]. Â ée mwa inapàpari tàwà ê pâ muru na o mwa tèepaa. 14 Â ée mwa paari ê pai maina bau ê muugère kôo. Ba ée mwa inapàpari tàwà ê pâ pwina go ina tée. 15 Ba diri ê pâ pwina kà Caa âna kôo. Â wàè kaa pwiri na go ina pâ: Ê Nyuââ Pwicîri âna ée mwa inapàpari tàwà diri ê pâ pwina go ina tée*.»

Ê pikîri âna o pâra nau ipwâdée

16 «Càcaa tà gòiri, â o jèe câguwà caa còoô. Â càcaa gòiri mwara gée na càùé, â guwà o mwa còoô còwâ†.»

17-18 Â rà pi-ina târa wà pâra tèpa *câmu kêe pâ: «Gona cina é ina pwiri? Â cina é ina mwara pâ càcaa tà gòiri â o câjè caa còoé, â o càcaa gòiri còwâ gée na càùé, â é pâra dari wà Caa kêe? Gona dà ê pwina nûmee na é ina tâjè, na é gére ina tâjè pâ: “Càcaa gòiri?”»

19-20 Ê jèe tâmogòori wà Iésu pâ nûmarà na rà tawèerié, â é ina târa pâ: «Tàpéebà, guwà gère pitawèeriwà goro ê pwina go ina tàwà. [Guwà tère bwàti, ba] nye âjupâra pâ: Càcaa tà gòiri, â o jèe câguwà caa còoô. Â càcaa gòiri mwara gée na càùé, â guwà o mwa còoô còwâ. Â guwà o i ma pijinünü, êco na pâ âboro gòropuu, âna rà mwa ipwâdée. Â guwà o pikîri, êco na é pikîri kàwà âna o mwa pâra nau ipwâdée.

21 «Wàra ê jè ilàri na ée jèe picòo èpo. Ba ûna é tapacîri ê tòotù kêe, â é dau maagé. Â wiàna é jèe picòo èpo, â jèe câé caa niimiri còwâ ê pai maagé kêe. Ba

16:7 Ioane 14.16 * 16:8 Târù—Justice. Còo mwara Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadàra tii.

† 16:9 Ê èpà kâra na dau maina, âna pai càcaa cèikî kâra naa gooô—Grec: Càra caa cèikî naa gooô.

16:11 Ioane 12.31 16:12 1 Korénito 3.1–2 † 16:12 O bwaa dau tòina tàwà—é, Ticè nii kàwà.

S 16:13 Wà Nyuââ Pwicîri—Wiàra é naèà goro ê pai ina wèe naa na grec (la grammaire), âna wâdê na jèe wii pâ ê Nyuââ Pwicîri. Êco na wà Ioane, âna é wii ni pâ, wà Nyuââ Pwicîri, ba na é paari tâjè pâ ê Nyuââ Pwicîri, âna é pwacèwii Pwiduée, ma Iésu, â pwa pwâranümee. *

16:15 Ê pâ pwina go ina tée—é, Ê pâ pwina taa tóo. 16:16 Ioane 14.19 † 16:16 Pàra Tii Pwicîri naa na grec, âna rà naagée pâ popai bèeni: Ba go wâjué còwâ naa jaa Caa.

é jèe ipwàdée goro é pai tèepaa kâra pwi nari èpo, naa gòropuu. ²² Â wàrapwiri, na guwà o bwaa pikîri nabà. Êco na go o mwa tèepaa me mariwà còwà, â o mwa ipwàdée é pwâranümawà. Â o nye ticè pwi jè âboro cèna é popa jiiwà é ipwàdée kàwà.

Guwà ilari, ba guwà o tòpi

²³ «Na pwi tòotù bèepwiri, âna o jèe câguwà caa me nau tawèerio goo cè jèe muru. [Ba é Nyuââê Pwicîri, âna ée mwa pacâmuriwà]. Â go ina tàwà é âjupâra pâ: Diri é pâ muru na guwà o ilari naa na neeò, âna é naa tàwà wà Caa. ²⁴ Tiagoo ni, âna bwaa nye ticè jèe muru cèna guwà ilari naa na neeò. Wâdè na guwà ilari, ba guwà o tòpi, â o tâbawêe é ipwàdée kàwà.»

Go o jèe pâra còwà dari Caa

²⁵ «Go mu pwa ucina tàwà na ia go patùrawà. Êco na o mwa tèepaa me é tòotù, na o câgo caa pwa ucina còwà tàwà. Ba go o nye inapàpari tàwà é popai goo Caa. ²⁶ Na tòotù bèepwiri, âna guwà o pwapwicîri tà Caa naa na neeò. «Câgo caa ina tàwà pâ go o pwapwicîri tà Caa ba kàwà. ²⁷ Ba wà Caa âna dau wânümeè goowà, géè goro é pai wânümawà gooo ma pai cèikî kàwà pâ go me jiié. ²⁸ Go nye me jii Caa, â go tèepaa me naani gòropuu. Â nabàni, âna go o jèe pâra còwà géeni gòropuu, dari wà Caa.»

Go jèe piétò jii gòropuu!

²⁹ Rà ina tée wà tèpa câmu kée pâ: «Gà còo, gà jèe po inapàpari nabà, â jèe câgà caa pwa ucina. ³⁰ Nabà, âna bà jèe còoinari pâ, gà tâmogòori diri pâ muru. Â câgà caa tapacîri ma bà tawèerigà goo cè jèe muru, [ba gà mara tâmogòori é auniimiri kâbà]. Êkaa na bà nye cèikî kaa pâ gà me jii wà Pwiduée.»

³¹ Â é tòpi tàra pâ: «Gona guwà cèikî ni? ³² Guwà còo, o mwa tèepaa é pàara, â é jèe tàgèrè tèepaa, na o mwa nama guwà jèpa ipiina jii, â o mwa tà wâgo acari. Êco na càcaa wâgo acari, ba wàibu ma Caa. ³³ Go ina tàwà pwiri, ba na tâa goowà é pinaanapò, wiàna guwà tà tâa gooo. Ba guwà mwa dau picâri naani gòropuu. Êco na guwà gòo, ba go jèe piétò jii é gòropuu.»

17

Pwâra pwapwicîri kà Iésu

¹ Ūna é nabwé ina pwiri wà Iésu, â é niâ too naa napwéretòotù, â é ina pâ: «Caa wée, jèe wàèni i pwi pàara kòo. Paari é pai maina ma muugèrè kòo, Pwina naigà, ba na go paari mwara é pai maina ma muugèrè'gà. ² Ba gà jèe naa tóo é pitùâ naa gò diri tèpa âboro. Êkaa na go naa é *wâro dàra gòiri, tà diri tàpé na gà panuârà tóo. ³ Â wàèni é wâro: Na rà câmogòorigà, wâgà Pwiduée, na gà nye caapwi co; â na rà câmogòorio, wâgo Iésu Kériso, na gà cùruo me.

⁴ «Go jèe paari é pai maina ma muugèrè'gà naani gòropuu. Ba go jèe tubamwara diri pâ wakè, na gà panuâ tóo ba na go pwa. ⁵ Êni, co Caa, âna gà naa tóo còwà é pai maina ma muugèrè kòo, pwacèwii na nye tà tóo béaa na go bwaa wâjaagà béaari é pai tòpò é gòropuu*.»

É pwapwicîri ba kà tèpa câmu kêe

⁶ «Go jèe inapàparigà tà tèpa âboro—tà tàpé na ia gà pitòrigarirà gée na é gòropuu, â gà naarà tóo. Ba rà nye tèpa âboro'gà, â gà jèe panuàrà tóo. Â rà jèe pâra wîara é pâ popai'gà. ⁷ Â rà jèe tâmogòori nabà pâ, édiri pâ muru na tâa tóo, âna nye muru me gée jaagà. ⁸ Ba go naa târa é pâ popai na gà naa tóo, â rà jèe cau tòpi. Â rà jèe nye câmogòorio bwàti pâ go nye me jiigà, ba rà cèikí pâ wâgà na gà cùruo me.

⁹ «Go pwapwicîri ni ba kàra, â càcaa ba kà tèpa âboro gòropuu. Ûu, go nye pwapwicîri ba kà tàpé na gà naarà tóo, ba rà nye tèpa âboro'gà. ¹⁰ Ba diri é pwina kâgà, âna kôo mwara. Â ipaiwà mwara naa goo é pwina kôo, âna kâgà. Â naa goorà, âna gére paari é pai maina ma muugère kôo.

¹¹ «Nabà, âna jèe câgo caa tâa na é gòropuu bèeni, ba go o jèe tòpaé darigà. Êco na wàilà, âna rà o tà tâa ni. Caa, wâgà na gà dau maina awé†, go ilari pâ gà wéaarirà, naa na é pátâmara neegà, i pwi neegà na gà naa tóo. Ûu, gà wéaarirà, ba na rà o caapwi pwacèwiiju na ju caapwi. ¹² Na go bwaa tâa jaarà, â go wéaarirà, naa na i neegà na gà naa tóo. Â go jèe nye wéaarirà, â càcaa pwa cè pwi jèpwi cèna tiàué jiiirà, êco, wà pwi âboro caapwi. Ba wàé, âna pitòrigarié‡, ba na o tiàué [dàra gòiri awé] ba na o coo é auwii naa na *Tii Pwicîri.»

Gà wéaarirà na rà tâa gòropuu

¹³ «Caa wée, go o jèe paé darigà. Â go ina é pâ popai bèeni, na go bwaa tâa ni gòropuu. Go ina pwiri, ba na tâa goorà é ipwàdéé kôo, pwi ipwàdéé na tâbawée. ¹⁴ Go jèe naa târa é popai'gà.

«Wà tèpa âboro gòropuu, âna rà èpàrirà [ba càra caa pwacèwiirà]. Ba é gòropuu bèeni, âna càcaa âji napô kàra. Ba rà pwacèwii, ba câgo caa pwi âboro ni gòropuu. ¹⁵ Êco na câgo caa ilari jiigà pâ, na gà poparà géeni gòropuu. Go ilari jiigà pâ, na gà piwéaarirà jii wà Pwi âboro èpà, wà *Caatana. ¹⁶ Ûu, ba càcaa tèpa âboro ni gòropuu, ba rà pwacèwii, na câgo caa pwi âboro ni.

¹⁷ «Pacâmurirà goro é popai'gà, ba na rà wâgoogà bwàti. Ba é popai'gà, âna é ÂJUPÂRA[§].

¹⁸ «Go cùrurà pâ naa na gòropuu, pwacèwii na gà jèe cùruo me naa na gòropuu. ¹⁹ Â go nye ipanuâo tâgà bwàti, ba na rà tèpa âji âboro'gà mwara goro é popai'gà na âjupâra.»

É ila ba kà diri tàpé na rà o cèikí

²⁰ «Câgo caa pwapwicîri ba kàra co, â ba kàra mwara é pâ âboro na rà o mwa tà cèikí naa goodò, gée goro é popai kàra. ²¹ Wâdé na rà caapwi. Ba ju caapwi, co Caa, ba gà wâro goodò, â go wâro googà. Â go pi-ila ba kàra diri, pâ, wâdé na rà caapwi naa gooju. Êkaa na rà mwa cèikí pâ âboro gòropuu pâ, gà cùruo me naa jaarà.

²² «Go jèe naa tà tèpa âboro'gà é pai maina ma muugère na gà naa tóo. Êkaa na rà o caapwi, wàra pai caapwi kâju— ²³ wâgo naa goorà, ma wâgà naa goodò

† **17:11** Caa, wâgà na gà dau maina awé—é, Caa na gà pwicîri. **17:12** Ioane 6.39, 13.18 ‡ **17:12**

Pitòrigarié—é, É pitòrigari naigé kêe. **17:15** Mataia 6.13; 2 Tésalonika 3.3 § **17:17** Grec: Pwawicîrîrà goro é ÂJUPÂRA; é popai'gà, âna é ÂJUPÂRA. **17:18** Ioane 20.21 **17:22** Apostolo 4.32

—ba na rà o caapwi bwàti. Â wà tèpa âboro gòropuu, âna rà mwa tâmogòori pâ gà cùruo me, â wânūmagà goo tèpa âboro kôo, pwacèwii é pai wânūmagà gooò.

²⁴ «Caa, gà jèe naarà tōo. Â nūmoo na rà tâa na é pwi ére na go o tâa wê, ba na rà o cōo é pai maina ma muugère na gà naa tōo. Ba wânūmagà gooò na bwaa càcaa tòpò é gòropuu. ²⁵ Caa, wâgà na gà *târù, âna càra caa câmogòorigà é pâ âboro gòropuu. Êco na wâgo âna go câmogòorigà. Â wà tèpa *câmu kôo, âna rà tâmogòori pâ gà cùruo me. ²⁶ Â go jèe inapàparigà tàra, â go bwaa inapàparigà tàra mwara. Wàépwiri, ba na o wâgoorà é pwi pimeari na gà meario goo, â go wâgoorà mwara.»

18

É popa tèpa coda wà Judas ba na rà tâjùru Iésu

Mataio 26.47–56; Maréko 14.43–52; Luka 22.47–53

¹ Ūna é pwapwiciri diri wà Iésu, â rà tapàgà napwé Cédron, wàilà ma tèpa *câmu kêe. Â rà pâ naa na jè ére na câmi goro upwâra, â rà tò naawê. ² Â wà Judas, wà pwina ée mwa pwa tûa tà Iésu, âna é nye tâmogòori bwàti é pwi érebà. Ba rà mu nye ciburà pâra naawê ma wà Iésu. ³ Â é popa me naawê é pâ coda na wâru, wàilà bau pâra tèpa wéaari *Wâra pwapwiciri. Ba rà cùrurà wà tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwailò, ma tèpa *Farasaio. Â rà popa pâ é pâ wâra ânye, bau pâ uèù, bau pâ neemuru paa.

Wâgo Iésu gée Nazareth

⁴ Wà Iésu, âna é jèe nye tâmogòori diri é pâ muru, na o tèepaa marié. Â é pâra cararà, â é ina tàra pâ: «Wàilàpà na guwà mudèe?»

⁵⁻⁶ «Wà Iésu, pwi âboro gée Nazareth.»

«*Wâgo kaa.»

Â rà ti cōwâ*, ma tûuboo naa napuu. Napwa naa goo wà Judas, âna é bwaa tâa jaarà. ⁷ Â é tawéerirà mwara wà Iésu pâ:

«Wàilàpà na guwà mudèe?»

«Wà Iésu gée Nazareth.»

⁸ Â é tòpi tàra pâ: «Go jèe ina tàwà èri pâ wâgo kaa. Â wiàna nye wâgo kaa na guwà mudòo, â wâdé na guwà panuá tàpéeni, ma rà pâra.»

⁹ É ina pwiri, ba na pâ nau coo é popai, na ia é jèe tàmara ina pâ: «O càcaa tiàu cè pwi jèe âboro gée goo tàpé na gà naarà tōo.»

¹⁰ Â wà Simona Pétèru, âna pwa é tàuwa kêe, â é càù dò gée na wêe. Â é pwa na é tûuboo kaa naa gòro pûru Malkus, pwi ênawéna kà pwi *ukai kà tèpa pwa ârapwailò. [Êco na] é tépàgà co i doronyürué ètò.

¹¹ Â é ina tà Pétèru wà Iésu pâ: «Gà tùu boo cōwâ i tàuwa'gà naa na i wêe! Gona gà niimiri pâ, o tàutòo na go wâdo é na wârado kâra maagé cōo, na é pwapwàti ba kôo wà Caa?»

Naa jaa pwi ukai kà tèpa pwa ârapwailò

Mataio 26.57–75; Maréko 14.55–72; Luka 22.54–71

¹² Rà tâjùru Iésu wà tèpa coda—wà tèpa coda kà tèpa *Roma, ma wà pwi caa kàra; wàilà ma wà tèpa coda kà tèpa *Juif. Â rà piié goro é pâ utàpwe†. ¹³ Â rà popaé béaa pâdari Hanne, pwi caa kà wâdà Caïphe. (Wà Caïphe âna é pwi ukai

* **18:5-6** Ti cōwâ—Reculer. **18:9** Ioane 17.12 **18:11** Mataio 26.39 † **18:12** Utàpwe—Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Otàpwe.

kà tèpa pwa ârapwaaïlò, na pwi naja-bà. ¹⁴ Â wàè kaa, na ia é ina tà tèpa Juif pâ: «Wàdé na é bà wà pwi caapwi âboro ba kâra é Ba.»

Ru picâwiâé tupédu a câmu kêe

¹⁵ Ru picâwiâ Iésu wà Simona Pétéru, ma pwi jè a câmu mwara. Wà pwi ukai kà tèpa pwa ârapwaaïlò, âna é tâmogòori bwàti wà pwi a câmu bèepwiri. Êkaa na, ûna é tò wà Iésu, â é jèe nye tò mwara wà pwini naanidò gòroigé kà pwi ukai.

É pitütôowârié Pétéru

¹⁶ Wà Pétéru âna é jèe tà coo boo gòroigé, goro goropwârawâ. Â é còobé còwâ i pwi jèpwi. Â é patùri i tô ilàri na é piwéaari goropwârawâ, ba na é nama é tò mwara wà Pétéru.

¹⁷ Â é ina tà Pétéru wà tòoni pâ: «É! Pwiini, gà pwi jè bée Iésu?»

Â é ina pâ: «Bwa, bwa.»

¹⁸ Rà tà tâa wê wà pàra tèpa ênawéna, ma wà tèpa wéaari Wâra pwapwicîri. Â rà pwa é pé na ânye, â rà pwacârau, ba dau maina kaa é moo. Â é tà coo burâ pwacârau jaarâ wà Pétéru.

É pitawîâ Iésu wà Hanne

¹⁹ Wà [Iésu, âna é coo ara Hanne] pwi ukai kà tèpa pwa ârapwaaïlò [béaa. Â wà Hanne] âna é pitawîâé naa goo tèpa câmu kêe ma pai pwa pupûra kêe.

²⁰ Â é ina tée wà Iésu pâ: «Go mu nye tûra na ara diri é pâ âboro. Â go mu ipupûra na é Wâra pwapwicîri, ma wâna é pâ *wâra pitapitiri. Â nye ticé jè popai cèna go pinaapwàniri. ²¹ Â gorodâ na gà bwaa pitawîâô? Wàdé na gà tawèeri é pâ âboro na rà tère é popai kôo. Ba rà tâmogòori é pâ muru na go ina.»

²² Â é tamagérié wà pwi jè a wéaari Wâra pwapwicîri, na é cimwünyabwerié, â é ina tée pâ: «Kaa! Gà wàrapwiri târa pai tòpi'gà tà pwi ukai kà tèpa pwa ârapwaaïlò?!»

²³ Â é ina tà Hanne wà Iésu pâ: «Wiàna èpà cè pai tòpi kôo, â gà paari tôo cai cè popai èpà na go ina. Â wiàna *târù, â cina gà nama tamagério?»

²⁴ Â é panuâé pâ wà Hanne, dari wà Caïphe, géee goo na é pwi ukai kà tèpa pwa ârapwaaïlò, na pwi pàara-bà. Â bwaa nye tàgéere pii wà Iésu.

É jèu pitütôowârié Pétéru

²⁵ Na bwaa géere wàrapwiri, â rà tàgéere pwacârau wà Simona Pétéru ma wà pàra tàpé. Â rà jèu ina tée pâ: «Pwiini, gà pwi jè a câmu kà Iésu mwara?»

Â é pitütôowâri wà Pétéru, â é ina pâ: «Bwa, [câgo caa tâmogòori pwiibâ].»

²⁶ Â é tâa jaarâ mwara wà pwi jè ârapàara tèpa ênawéna kà pwi ukai kà tèpa pwa ârapwaaïlò. Wà pwi ênawéna-bà, âna pijènereru ma wà i pwi ia é tépàgà i doronyürué wà Pétéru. Â é ina tée pâ: «Pwiini, akaé! Wâgà kaa na go còogà naa jaa wà Iésu, na i ére na câmi goro upwâra.»

²⁷ Â é pitütôowâri mwara wà Pétéru. Â é nye to kaa i ja.

Iésu naa jaa Pilato

Mataio 27.11–31; Maréko 15.2–20; Luka 23.1–25

28 Bwaa nye dau dàuru kaa, â rà popa Iésu wà tèpa coda, jii wà Caiṗhe. Â rà dàtié pâ naa na pwârawâ kà *Pilato, pwi kupénoo roma. Â wà tèpa caa kà tèpa Juif, âna càra caa too naa na i pwârawâ; [wàrapwiri ba câé caa pwi Juif wà Pilato]. Ba péa rà tà piwâtàmurirâ†, [wiâra é naèà kâra pwapwiciri kâra] â o càcaa pâri ma rà ija é utimuru pwiciri na tòotù *Paséka.

29 Êkaa na é còobé cararà wà pwi kupénoo Pilato. Â é ina tàra pâ: «Gona dà cè pwina èpà cèna é pwa wà pwi âboro bèeni, na guwà me nau piciapwâ gooé?»

30 Â rà ina tée pâ: «Wiâna ticé cè pwina é pwa na èpà, â gona gà niimiri kaa pâ bà o popaé medarigà?»

31 Â é tòpi tàra wà Pilato pâ: «Guwà popaé còwâ, â guwà pitèié wiâra é naèà kàwâ.»

Â rà ina tée pâ: «Nye ticé tàrù kâbâ [wiâra é naèà kàwâ] ma bà pòtàmwara cè pwi jè âboro.»

32 Tèepaa me é pâ bèepwiri, târa ma coo é popai na é jèe ina wà Iésu, na é inapàpari é pai o bà kêé§.

Càcaa wâni Mwaciri kôo

33 É tò còwâ wà Pilato naa na i wâ. Â é todà Iésu, â é tawèerié pâ: «Gona gà pwi ukai kà tèpa Juif?»

34 Â é tòpi tée pâ: «Gà ina géé googà é popai bèepwiri, é, pwa cè jè âboro cèna é inaò tàgà?»

35 Â é ina tée wà Pilato pâ: «Gona go pwi Juif mwara, wâgo? Rà panuâgà tôo wà tèpa jèneregà, ma wà tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaaìlò. Ba dà cèna gà pwa?»

36 Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Càcaa wâni gòropuu é Mwaciri kôo. Ba wiâna wâni gòropuu, â pwiri rà gére ipwamuruò wà tèpa énawéna kôo, ma càcaa panuâò tà tèpa pituâ kà tèpa Juif. Bwa, càcaa wâni gòropuu é Mwaciri kôo.»

37 Â é tawèerié mwara wà Pilato pâ: «Gona gà pwi jè ukai?»

Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Âjupâra é pai ina'gà! Ba go Pwi Ukai. Â go tèepaa naani gòropuu, ba na go picémara é *ÂJUPÂRA. Â wà diri tàpé na rà tâa na é ÂJUPÂRA, âna rà tâmaari é pâ popai kôo.»

38 Â é ina wà Pilato pâ: «Â gona dà 'âjupâra'?»

Nümarà goo Barabbas

É còobé còwâ wà Pilato, â é ina tà tèpa Juif pâ: «Câgo caa pâmari cè pwina pâri ma é pwa wârimuru goo, é pwi âboro bèeni. 39 Nye câmaajé tâjè, na go panuâ còwâ tàwâ é pwi jè a pwa wârimuru, na tòotù Paséka. Â wânau, nümawâ na go panuâ còwâ Iésu, 'pwi ukai kà tèpa Juif'?»

40 Â rà nye cau ina too kaa pâ: «Bwa! Càcaa wàé! Gà panuâ Barabbas!» (Napwa wà pwini Barabbas, âna pwi a mura*.)

19

Rà tubaèpà tée

1 Wà *Pilato âna é panuâ Iésu ma pâdié goro ubati.

† 18:28 Piwâtàmuri—Devenir impur. 18:31 Ioane 19.6–7 18:32 Ioane 3.14, 12.33 § 18:32 Pai o bà kêé—Ténamirié naa goro satauro (kurucé), wiâra pai pòtàmwara âboro kà tèpa Roma. 18:35

Ioane 1.11 * 18:40 Pwi amura—Pwiri wà Barabbas, âna é pwi apaa dà tèpa Roma (tèpa pârame na rà pwa kûu tà tèpa apooro napò). Êkaa na wâdé tà tèpa âboro-bà wàé.

² Â wà tèpa coda, âna [rà piècaarié]. Rà pàti é bwe goro é ìri upwàra na dau pwa daae. Â rà tòpò naa gòro pûru Iésu, wàra pé bwe korona [kà pwi jè ukai]. Â rà pwa ma é coona é pé ârabwée na dau mii*. ³ Â rà pime burée, â rà pitaurée gooé ma ina tée pâ: «Wée! Cidòri nyuâagà, co pwi ukai kà tàpé Juif!» Â rà dau tamagérié.

Ténamirié naa goro satauro!

⁴ É còobé còwà wà Pilato, â é ina tà tèpa âboro pâ: «Guwà còo, go jèe panuâé tàwà, ba na guwà tâmogòori pâ, nye ticé pwina é pwa na pâri ma é pwa wàrimuru goo.»

⁵ Â é pacòobé wà Iésu, âna é bwèri i bwe kée na pwa daae, â jèe wâgoóé i ârabwée mii. Â wà Pilato, âna é ina tàra pâ: «Wàépwi i ji pwi âboro.»

⁶ Ûna rà còoé wà tèpa pitùâ kà tèpa Juif, â rà uu ma tomara too pâ: «Ténamirié naa goro *satauro! Ténamirié naa goro satauro!»

Â é ina tàra wà Pilato pâ: «Tàpéebà, [wiàna nùmawà na] guwà ténamirié, â guwà nye popaé còwà. Ba wâgo, âna nye ticé èpà kée cèna go còo.»

⁷ Êco na rà tòpi tée pâ: «É ina pâ é *Pwina naí Pwiduée, muru na dau pwicîri wiàra é naèà kâbà. Â wàdé na é bà!»

É tawèerié mwara Pilato

⁸ Na é tère bèepwiri wà Pilato, â dau wâgotée. ⁹ Â é too còwà naa na i wà, â é tawèeri Iésu pâ: «Gà pwi a me géepà, co pwini?»

Êco na câé mwa caa tòpi tée wà Iésu. ¹⁰ Â é ina tée mwara wà Pilato pâ: «Pwini, câgà caa tòpi tóo? Gona câgà caa tâmogòori pâ, tà tóo pitùâ ma go panuâgà, é, ma go pwa ma ténamirigà naa goro satauro?»

¹¹ Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «O nye ticé tàrù'gà naa good, wiàna câé caa panuâ tâgà wà Pwiduée géenidò. Napwa naa goo wà pwi âboro na ia é icurio tâgà, âna é dau pwa na èpà jügà.»

Númee na é panuâé còwà

¹² Wà Pilato, âna é tàgére bu naigé ba na é panuâ Iésu còwà. Êco na wà [tèpa pitùâ kà] tèpa Juif, âna rà ina tée pâ: «Wiàna gà panuâ pwi âboro bèeni, â câgà caa pwi bée wà César, ukai'gà. Ba wà pwi âboro na é ina pâ é pwi ukai, âna é pwi a cicara César.»

¹³ Â wà Pilato, âna é pacòobé wà Iésu naa gòroigé. Â é tâaboo naa gòro é autâa kà pwi a pitèimuru, naa na ji ére na ina goo pâ Gabbatha naa na *hébèru (pai ina wèe pâ 'Naigé na pwa goro atù').

¹⁴ Napwa é tootù bèepwiri, âna tootù na pibwéka târa tootù *Paséka, â po gopaé. Â é ina wà Pilato tà tèpa âboro pâ: «Wàèni i pwi ukai kàwà!»

¹⁵ Â rà tomara too pâ: «Caamwereé! Caamwereé! Ténamirié naa goro satauro!»

Â é ina tàra wà Pilato pâ: «Gona nùmawà na go pwa ma ténamiri wà pwi ukai kàwà?»

Â rà tòpi tée wà tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwaailò pâ: «Nye caapwi co, wà César, pwi ukai kâbà! Nye ticé pwi jèpwi mwara!»

19:2 Luka 23.11 * **19:2** Ârabwée na dau mii—Na pàara bèepwiri, âna rà coona ârabwée mii wà tèpa ukai. **19:9** Mataio 27.12 **19:11** Ioane 10.18; Apostolo 2.23; Roma 13.1 **19:12** Luka 23.2; Apostolo 17.7

16 Â é panuâê tàra ma ténamiriê naa goro satauro. Â rà popa Iésu wà tèpa coda.

Rà ténamiriê naa goro satauro

Mataio 27.33–50; Marêko 15.22–37; Luka 23.33–46

17 Wà Iésu, âna é nye kâa i satauro kêe, â é còobè jii i ville. Â é pâra dàra é pwi ti kâra jaa, na ina goo wê pâ Golgota naa na hébéru, âna pai ina wèe pâ ‘Goro pwiripûru âboro’. 18 Â rà ténamiriê† naa goro satauro naawê. Â rà ténamiri mwara é tupédu ârailu âboro, naa goro du jènereê.

19 É nama rà wii é jè eupwa tii wà Pilato, â rà tòpò naa goro i satauro kà Iésu. Â wàéni é pwina wii naa gò: IÉSU, PWI ÂBORO GÉE NAZARETH, PWI UKAI KÀ TÈPA JUIF.

20 Âna wii goro pwa hébéru, ma roma, ma grec. Wâru tèpa âboro na rà pûra, ba é ére na rà ténamiri Iésu naawê, âna é tãmwünyabweri é ville.

21 Wà tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaaïlò, âna rà pwa ma ina tà Pilato pâ: «Gà cibwaa wii pâ: “Pwi ukai kà tèpa Juif”. Â gà wii pâ: “É INA PÂ é pwi ukai kà tèpa Juif.”»

22 Êco na é tòpi tàra wà Pilato pâ: «Ê pwina go wii, âna o jèe càcaa tòotéri.»

Rà ipâdi ârabwée kêe

23 Wà tèpa ârapapé coda, na ia rà ténamiri Iésu, âna rà popa é pâ ârabwée kêe. Â rà ipâdi naa goorà ma ipârirà. Â rà popa mwara i ârabwée kêe na gòri, na nye ticé autaa‡ na. 24 Â rà pi-ina tàra pâ: «Jè cibwaa pidàdàrù. Wádé na jè picàù noo kâra tii naa goo, bà na jè tãmogòori cè pwina kêe.»

Êkaa na jèe pâra nau coo é auina naa na *Tii Pwicîri, na ina pâ:

Rà ipâdi ârabwée kôo.

Rà picàù noo kâra tii

naa goro ârabwée gòri.

Psaume 22.19

Ba wàépwiri é tùâ kà tèpa coda.

Rà còoé pa âboro kêe

25 Pwa ârapapé ilàri na rà cimwünyabweri i satauro—wà nyaa kà Iésu, ma tò ilàri aéjii kà nyaa kêe, ma wà Maria, tò wâdà Cléopas, ma wà Maria gée Magdala. 26 Â é tâa wê mwara wà pwi jè a *câmu na dau wânûma Iésu gooé§. Âna é coo goro jènere nyaa kà Iésu.

Ûna é còoru wà Iésu, â é ina tà nyaa kêe pâ: «Nyaa, wàépwiri é pwina naîgà.»

27 Â é ina mwara tà pwi a câmu kêe pâ: «Wàéni wà nyaa'gà.»

Â tapoo napwiri, â é popapé pâ naa na pwârawâ kêe wà pwi a câmu kêe bèeni.

É maagé bà Iésu

28 É tãmogòori wà Iésu pâ é jèe tubamwara diri é waké kêe, â é ina pâ: «Nûmoo dàra wâdo.» Êkaa na pacoo é auina naa na Tii Pwicîri.

29 Â tâa wê jè wâra jawé, na pwa dipâa na maga na. Â wà tèpa coda, âna rà

† 19:18 Ténamiri (é, pònamiri, tanamiri)—Clouer. ‡ 19:23 Ticé autaa na—Sans couture. § 19:24

Psaume 22.19 19:25 Mataio 27.55–56 19:26 Ioane 13.23 § 19:26 Pwi jè acâmu na dau wânûma Iésu gooé—Munaa wà Ioane. (Còo note goo Ioane 13.23.) 19:28 Psaume 22.16 19:29 Psaume 69.22

popa jè imwaano, â rà tòo naa goro pé bàra upwâra *hysope*. Â rà tùu boo naa na i dipâa, â rà cipa too na pwâ Iésu. ³⁰ Â é nacai.

Â nabwé, â é ina pâ: «Go jèe po cau pacoo diri.»

Â é cigòboo, â ègò òomaa kêe.

É tòté jènereê pwi jè coda

³¹ Bwaa papwicî, tòotù béaa kêa è *tòotù pwicîri kà tèpa Juif. Â rà ilari jii wà Pilato wà tèpa pitûâ kàra pâ na rà teciò è pâ duuru â tàpé na rà tâa goro i satauro [ba na o wâcî pai bà kàra]. Ba nûmarà na tapwütürà, ba na o càra caa tà utòtòro goro satauro*, na tòotù pwicîri. Ba wà pwi tòotù pwicîri-bà, âna pwi tòotù na dau ipwamuru naa goo.

³² Â [é cùru pâ pàra tèpa] coda, â rà teciò du duuru â wà tupédu ârailu âboro na ru tâa goro jènere Iésu. ³³ Êco na, ûna rà tèepaa pâ naa goo wà Iésu, â rà còo pâ é jèe bà, â càra caa burà teciò âê. ³⁴ Êco na wà pwi jè coda, âna é tòté i jènereê†, goro da, â nye joro kaa domii ma jawé. ³⁵ (Wâgo, [pwi a wii é tii bèeni] âna go wiâ é pwina go còo, â jèkutâ na âjupâra. Â go wiâ, ba na guwà cèikî naa goo, wâguwà mwara.) ³⁶⁻³⁷ Jèe pâra nau tèepaa è pâ muru bèepwiri, ba na còo è du auina naa na Tii Pwicîri, pâ: *O nye ticé duué na o teciò. Exode 12.46* Â: *Rà mwa còo wà pwina rà tòté goro da. Zakarie 12.10*

Tòpòe naa na auipwàni

Mataio 27.57-61; Maréko 15.42-47; Luka 23.50-56

³⁸ Pwa pwi jè âboro na nee Ioséfa, pwi âboro géee Arimathée. Wà pwiibà âna é wâgoo wà Iésu, êco na câe caa pâra wiâê pàpâri, ba wâgotée goo tèpa pitûâ kà tèpa Juif. Â é ilari jii wà Pilato i naii wà Iésu, â é naa târù tée wà Pilato. Â é pâra wà Ioséfa, ba na é popaé. ³⁹ Â é pâra wiâê wà Nicodème, wà i pwi âboro na ia é pâra dari Iésu na ne. Â é pwa ma pame é jawé ûrea, na pwa goro *aloés* ma *myrrhe*, na wâna 30 kilo.

⁴⁰ Ru popa é naii Iésu, â ru târamiri goro imwaano na gòri. Â ru *upwaaé goro i jawé ûrea, wiâra é nyamanya kà tèpa Juif, na rà ipwàni. ⁴¹⁻⁴² Â ru popaé pâ naa na jè ére na câmi goro upwâra, na wâmwünyabwéri i ére na ténamiri Iésu naawé. Â ru tòpòe naa na pé pwi diopwaa kêa pwâramara-atù, na bwaa nye ticé âboro bà na tòpòe naa na. Ru pwànirié naawé, géee goo na, o jèe tapoo tòotù pwicîri [naa bàrane, â pwicîri na rà pwàniri âboro bà, na pwi tòotù-bà].

20

Jèe tiâu Iésu na auipwàni

Mataio 28.1-7; Maréko 16.1-8; Luka 24.1-12

¹ Na pwapwicîri, [na dàuru kêa *tòotù pwicîri* kêra] na bwaa gòropwaa, âna é pâra naa na auipwàni wà Maria géee Magdala. Â é còo i diopwaa kêa atù, bécamoori i pwêe, âna jèe pwùru tâjii. ² Â é itâa† wâjué còwâ, nau pâmari Simona

19:31 Deutéronome 21.22-23 * **19:31** Utòtòro goro satauro—Muru na miiri wiâra é naèà kà tèpa Juif. (Còo Deutéronome 21.22-23.) Utòtòro—Accrocher. † **19:34** Jènereê—Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Gòrowâaé. **19:35** Ioane 21.24 **19:36-37** Exode 12.46; Nombres 9.12; Psaume 34.21 **19:36-37** Zakarie 12.10; Auinapàpâri 1.7 **19:39** Ioane 3.1-2 * **20:1** Tòotù pwicîri—Còo mwara Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadàra tii. † **20:2** Itâa—Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Itàtà.

Pétéru, ma wà pwi jè a *câmu na dau wânüma Iésu gooé. Â é ina tàru pâ: «Rà jèe popa wà Pwi Ukai géé na auipwàni, â câbà caa tâmogòori cèna rà tòpòé naawé.»

³⁻⁴ Â ru pò ma pâra wà Pétéru ma pwi bée, â ru itàa naa na auipwàni. Â é dau awai wà pwini jii wà Pétéru, â é mara tèepaa pâ. ⁵ Â câé caa tò, â é nye po cùué boo, â é niâ dò naadò wà, â é còo é pâ imwaano co na gére tâaboo naani napuu. ⁶ Úna é tèepaa pâ wà Simona Pétéru, â é nye tò kaa naadò wà na auipwàni. Â é còo pâ imwaano na tàgére tâaboo naani napuu. ⁷ Napwa naa goo é imwaano bépii pûrué, âna càcaa pitànaima bau é pâ imwaano-bà. É nye pwa-ité tâa naa na jè ére, na nye cùu bwàti.

⁸ Â ée mwa caa pwicò kà Pétéru wà pwi bée. Â é còo, â é cèikí [pâ wà Iésu, âna é jèe wâro còwâ géé na aubà]. ⁹ (Èco na càru caa pâji po tâmogòori bwàti é pâ auina naa na *Tii Pwicîri, naa goro pai wâro còwâ kà Iésu.) ¹⁰ Nabwé, â ru pâra còwâ wà tupèeni naa pwàrawâ na ru pitâa na.

É ipaarié wà Iésu tà tèpa âboro kêe

Mataia 28.9–10; Maréko 16.9–11; Luka 24.35–49

—Tà Maria géé Magdala

¹¹ Napwa naa goo wà Maria, âna é tà coo boo goo i pwâramara-atü, âna é nye tà i wê. Â é cùué boo, ba na é niâ dò naadò wà. ¹² Â é nye còo kaa du *angela, na ru coona ârabwée pwaa. Wà pwi jèpwi, âna é tâa na na ia tâa wê i pûru wà Iésu; â wà pwi jèpwi, âna é tâa na na ia tâa wê i du âê. ¹³ Â ru tawèerié pâ: «Tòoni, cina gà i?»

Â é ina tàru pâ: «Go imuru Pwi Ukai kòo, ba rà jèe popaé, â câgo caa tâmogòori cèna rà tòpòé naawé.»

¹⁴ É ina pwiri, â é tabiié, â é còo wà Iésu na é tàgére coo wê, êco na câé caa còoinaé. ¹⁵ Â é ina tée pâ: «Tòobà, cina gà i? Gà mudà i?»

Èco na é tà niimiri wà Maria pâ, wà pwiibà âna wà pwi âboro na é tòimiri i na upwâra. Â é ina tée pâ: «Wiàna wâgâ pwi a popa [nâii Pwi Ukai Iésu] â gà paari tôo na gà tòpòé naawé, ba na go pâ nau popaé.»

¹⁶ Â é ina tée wà Iésu pâ: «Maria!»

Â é tabèrèè wà Maria, â é nye còoinaé kaa, â é ina tée naa na pwâratùra *hébéru, pâ: «Au, *Rabbouni!*» (Pai ina wèe pâ 'Pwi a pwa pupûra'.) ¹⁷ Â é ina tée wà Iésu pâ: «Gà cibwaa tu naa gooó, ba bwaa câgo caa too dari Caa. Â gà pâra naa jaa tèpa béeó. Â gà ina tàra pâ, go o jèe too dari Caa kòo, wà pwi Caa kàwâ mwara; wà Pwiduée kòo, ma wà pwi Pwiduée kàwâ mwara.»

¹⁸ Â é pâra wà Maria, â é pàdari tèpa câmu. Â é ina tàra pâ: «Tàpéebà! Go jèe còo wà Pwi Ukai!» Â é piwiâ tàra é pwâra pitùra kàru.

—Tà tèpa câmu kêe

¹⁹ Na bàrane kàra pwi pwapwicîri-bà, âna rà pitànaima na jè pwàrawâ wà tèpa câmu. Â rà kiiri é pâ goropwàrawâ, ba wâgotàra goo tèpa pitûâ kà tèpa *Juif. Â é nye tèepaa kaa naa nabibiu kàra wà Iésu. Â é ina tàra pâ: «Cidòri nyuâawà!»

20 Â é paari tàra du na-araraîê ma é jènereê. Â rà nye dau ipwàdée kaa na rà còo wà Pwi Ukai.

21 Â é jèu ina tàra pâ: «Cidòri nyuâawà! É cùruo me wà Caa naa na gòropuu; â nabàni, âna go cùruwà pwacèwii pai pwa kêe tòo.»

22 Â é upirà, ma ina tàra pâ: «Guwà tòpi é Nyuâaê Pwicîri! 23 Wiàna guwà pwanauri é pâ epà kàra é pâ âboro, â é pwanaurirà wà Pwiduée. Â wiàna cágua caa pwanaurirà, â é pâ epà kàra âna o nye tà taa.»

—*Tà Toma*

24 Napwa naa goo wà Toma (pwi ârapàara tèpa 12 a câmu, jè nee mwara 'Bérepidu'), âna tà tiàué jaarà na é pwi tòotù na é tèepaa marirà wà Iésu. 25 Â rà mwa tà ina tée wà pàra tèpa câmu pâ: «É cipàparibà wà Pwi Ukai.»

Éco na é tòpi tàra pâ: «Auwa! Pwacoé na go cèikî [pâ é wâro còwâ]! Wàdé co wiàna go còo é auru paò goro du na-araraîê. Â wiàna go tùu gée goo é mangadaîô naa na é auru paò, ma tòpò mwara é na-araraîô naa goo i jènereê!»

26 Gée na càuru caapwi nadàpara pwapwicîri, â rà pitànaima mwara wà tèpa câmu naa na i wâ, â jèe wàilà ma Toma. Â rà kiiri é pâ goropwârawâ, éco na é tèepaa marirà wà Iésu. Â é coo nabibiu kàra, â é ina tàra pâ: «Cidòri nyuâawà!»

27 Â é ina tà Toma pâ: «Gà còo i du na-araraîô. Â gà tòpò i mangadaîgà naa na. Â gà pame i na-araraîgà, â gà tòpò naa goo i jènereê. Â gà cibwaa pidumapié, â gà cèikî!»

28 Â é tòpi tée wà Toma pâ: «Pwi Ukai kòo ma Pwiduée kòo!»

29 Â é ina tée wà Iésu pâ: «Gà mwa cèikî ba gà còoò. Cidòri nyuâa tèpa âboro na rà cèikî, na càra caa còoò.»

Gorodà na wii pwi tii bèeni?

30 Dau wâru é pâ *câmu kàra pàtama Pwiduée na é pwa wà Iésu, na ara tèpa câmu kêe. Càcaa wii diri naa na é tii bèeni. 31 Éco na é pâ popai bèeni gère wii, âna wii, ba na guwà cèikî pâ, wà Iésu âna é pwi *Mesia, *Pwina naí Pwiduée. Â wiàna guwà cèikî naa gooé, â o tà tàwà é *âji wâro na wâgooé.

21

Na bàrawià Galilée

1 Gée na càuru pàra tòotù, â é ipaarié mwara wà Iésu, tà tèpa *câmu kêe, na bàrawià Galilée*. Â wàéni é pai ipaarié tàra:

2 Rà picaatâa [wà pàra tèpa câmu kêe]—wà Simona Pétèru, ma Toma (jè nee mwara 'Bérepidu'), ma Natanaël† (pwi âboro gée Kana wà Galilée), ma wà tupédu naí Zébédée, ma tupédu ârailu mwara.

3 Â é ina tàra wà Simona Pétèru pâ: «Go bwaa pàra nau pwa puà.»

Â rà ina tée pâ: «O wàijè.»

Â rà pàra, â rà too naa na i wànga, â rà pàra nau pwa puà. Éco na, na pwi ne-bà, âna nye ticé ârapokâa kàra.

20:20 Ioane 16.22; 1 Ioane 1.1 20:23 Mataia 16.19 20:29 1 Pétèru 1.8 20:31 Ioane 3.15; Roma 1.17; 1 Ioane 5.13 * 21:1 Galilée—Grec: Tibériade. Còo mwara Nawia Galilée naa na Neeremuru (Vocabulaire). † 21:2 Natanaël—Nee Barthélemy naa na pâ tii kà Mataia, Maréko ma Luka. 21:3 Luka 5.4–7

4 Na pâra nau pwaa dôme, âna wà Iésu, âna é nye tà tâa nidò bàrawià. Êco na bwaa càra caa còoinaê. 5 Â é ina tàra pâ: «Ico tàpéeni, nye pwa cè ârawéà kàwà?»

Â rà tòpi tée pâ: «Auwa, nye âji ticè.»

Rà còoina Iésu

6 Ê ina tàra pâ: «Guwà tòpò i puà naa gòro étò kàwà, ma o pwa cè ârawéà kàwà!»

Â rà tòpò, â jée càcaa pâri ma rà dàgòtù, ba dau tòina goro é pai wàru wàra pâ ârawéà. 7 Â wà i pwi a câmu na ia dau wânüma Iésu goocé, âna é ina tà Pétéru, pâ: «Êe! Wà Pwi Ukai pwiri!»

Â wà Pétéru, âna é nye nama pòpii i ârabwée kée goro opiié, â é nye êgò kaa naa nawià, [â é éoo too dari Iésu]. 8 Â rà gére me mariru wà pâra tèpa câmu bée gòro i wànga. Â rà jée po tadàti i puà, goro é pai wàru wàra é ârawéà na. Ba rà jée tà wâmwünyabweri é bàrawià†. 9 Â rà tâdò, â rà boo géé na i wànga, [â rà tòpae]. Â rà pâmari é poloa bau é pâ ârawéà na tâa na dàuru ânye.

10 Â é ina tàra wà Iésu pâ: «Pame cè pâra ârawéà géé goro é pwina guwà bwaa ta.»

11 Â wà Simona Pétéru, âna é wâjué còwâ naa na i wànga ba na é dàti dò naa gòromwari i puà. Â po 153 ârawéà maina na tâa na i puà, êco na càcaa madàpa i puà.

12-13 Â é ina tàra wà Iésu pâ: «Jè ija.» Â é popa i poloa ma i ârawéà, â é jèpa naa tàra jècaa.

Â nye ticè pwi jèpwi géé goorà, cèna é tawèerié pâ «Gona wâgà wàa?» Ba rà jée nye tâmogòori pâ wà Pwi Ukai.

14 Wàépwi bèaracé kâra pai ipaarié kée tà tèpa câmu kée, géé na càuru é pai wâro còwâ kée géé na aubà.

Ru pitùra Iésu ma Pétéru

15 Géé na càuru é pai pi-ija kâra, â wà Iésu, âna é tawèeri Simona Pétéru pâ: «Simona, pwina naí Iona§, gona dau pimaina é pwâranümagà goodò, jii é pwâranüma wà tàpéeni goodò?»

Â é tòpi tée wà Pétéru pâ: «Ûu kaa, co Pwi Ukai, gà jée nye tâmogòori pâ go pwi gòrobéegà.»

Â é ina tée wà Iésu pâ: «Gà mwa tà pa-ija i pâ nari mutò kôo.»

16 Â é wailu tawèerié pâ: «Simona, pwina naí Iona, gona dau wânümagà goodò?»

Â é tòpi tée mwara pâ: «Ûu kaa, co Pwi Ukai, ba gà nye tâmogòori pâ go pwi gòrobéegà.»

Â é ina tée wà Iésu pâ: «Gà mwa tà wéaari i pâ mutò kôo.»

17 Â é wacié tawèerié pâ: «Gona gà nye pwi gòrobéocò?»

Â é nye dau pikiri kaa wà Pétéru, géé goro na é jée po wacié tawèerié.

Â é tòpi tée pâ: «Pwi Ukai, gà nye tâmogòori diri é pâ muru, â gà nye tâmogòori pâ go pwi gòrobéegà.»

21:7 Mataia 14.29; Ioane 13.23 † 21:8 Wâmwünyabweri... Napéaati naa na grec pâ: Wâpâ na 100 mètres. 21:11 Luka 5.6 21:14 Ioane 20.19,26 § 21:15 Iona—é, Ioane. 21:16 Apostolo 20.28

Â é ina tée wà Iésu pâ: «Gà mwa tà pa-ija i pâ mutô kôo. ¹⁸ Gà tère bwàti, ba go ina tâgà è âjupâra pâ: Na pâara na gà bwaa dopwa na, âna gà nye ipii acari è karapuu'gà. Â gà nye pâra naa na ére na gà câbawâdé. Êco na, wiàna gà mwa ijiao, â gà o mwa patârù è du Igà, â ée mwa pii è karapuu'gà cè pwi jèpwi. Â ée mwa popagà pâ naa na ére na câcaa nûmagà na gà pâ naawê.»

¹⁹ (È ina pwiri, ba na é inapâpari è pai o bà kà Pétéru*, târa ma o pwamaina wà Pwidueé.)

Ûna é jèe ina pwiri, â é ina tée wà Iésu mwara pâ: «Gà me wiâô!»

Wà pwina wânüma Iésu gooé

²⁰ [Na gére wàrapwiri, â] wà pwi a câmu na ia dau wânüma Iésu gooé, âna é gére me wiâru. (Wà pwiibà, âna i pwi ia é tâa goro jènere wà Iésu, na i pwi bènabwé pi-ija kàra, na ia é ina tée pâ: «Pwi Ukai, wailâapà na o ipwa tûâ tâgà?»)

Â é tabiié wà Pétéru ²¹ â é côôê, â é ina tà Iésu pâ: «Pwi Ukai, âna wà pwini na?»

²² Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Wiàna nûmoo na câé caa bà, tiagoro cè pai wâjué kôo côwâ; â è pwiibà âna târa dà'gà? Wàéni è pwina go ina tâgà: Gà me wiâô!»

²³ Géé goo pwiri, na ipâra è jèkutâ wânabibiu kà tèpa pâra wiâ Iésu, pâ, pwiri o câé caa bà wà pwi a câmu-bà. Caapwi co, na câé caa ina wà Iésu pâ, o câé caa bà. Â é nye po ina co pâ: «Wiàna nûmoo na câé caa bà, tiagoro cè pai wâjué kôo côwâ, â târa dà'gà?»

²⁴ Napwa naa goo wà pwi a câmu-bà, âna wàè na é *paâjupâra è pâ muru bèepwiri, ma wii naa na tii. Â bà jèe nye tâmogòori pâ âjupâra è pai ina kêe.

²⁵ Nye dau wâru awé è pâra muru na é pwa wà Iésu. Êco na, wiàna jè cau wii diri, â go niimiri pâ, è gòropuu âna é po dau kîri târa ma tâa na! Nabwé!

21:19 Mataiao 16.24–25; 2 Pétéru 1.14 * **21:19** Pai o bà kà Pétéru—Pai ina wèe pâ, rà o tètâmwara Pétéru wà tèpa cicaraé. **21:20** Ioane 13.23–25 **21:24** Ioane 19.35 **21:25** Ioane 20.30

Wakè kà tèpa Apostolo Bétapoo popai

Wàilàapà na wii tii bèeni?

Nye wà Luka, wà pwina é wii è *Tii kà Luka*. É tapoo pâra wiâ *apostolo Paulo naa nabibiu kâra bêârailu kâra pai pâra kà Paulo. Tapoo géé goro nee tii 16.10, âna é wii pâ «*Bà pâra...*»

É wii wüüdà?

Nabibiu kâra *naja 61 ma 65, géé na càùru pai tapoo tâa kà Paulo na karapuu wâ *Roma. (Còo naporomee 27–28.)

É wii tâî?

Tà pwi jè âboro na nee Théophile, pwi jè âboro imaina naa jaa tèpa Roma. Còo naa na autapoo goo é *Tii kà Luka*.

Cina é wii?

É tòobàra bétapoo tii kêe. Naa na *Tii kà Luka*, âna é piwiâ wâro kà Iésu, ma pai bà ma wâro còwâ kêe. Â naa na tii bèeni, tii *Apostolo*, âna é piwiâ pâ, é pibwiari pâ, è *Picémara Wâdé géé *Iérusaléma, tia diri napô Judée, ma Samaria, ma tia Roma, pwi ville na dau maina naa gòropuu na pwi pâara bèepwiri. Ba é tâa gò tèpa apostolo é pàtàmara Nyuââé Pwicîri, ba na rà pwa i pwi ia é pwa wà Iésu.

Munaa nûma Luka na é paari mwara tà tèpa Roma (na rà tèpa pitûâ na pâ napô na wâru) pâ, wà tèpa cèikî naa goo Iésu, âna rà tèpa âboro na pitòimiri wâro kâra, â càcaa nûmarà na rà pagù é napô.

Dà ére é tii bèeni?

É tapoo goro pai boome kâra Nyuââé Pwicîri, naa gò tèpa apostolo (naporomee 2). Naa naporomee 3–12, âna é piwiâ wakè kà Pétèru ma pâra tèpa bée naa na ville Iérusaléma, ma napô *Judée, tiagoro napô na tàmwünyabwerié, wâ *Samaria.

Naa na autapoo goo, âna wà tèpa cèikî naa goo Iésu, âna rà cau tèpa *Juif. Â càcaa nûmarà na rà piwiâ popai tà tàpé na càra caa tèpa Juif. Êco na wà Pwiduée, âna é paari tà Pétèru pâ, é Popai Wâdé, âna kâra diri pâ Ba wâ gòropuu (naporomee 10–11, ma 15).

Jè pûra naa naporomee 9 é pai todà Paulo, pwi âboro na ia dau tubaèpà tà tèpa cèikî béaa. Â é biîé, â é pâra wiâ Iésu. Naa naporomee 13–28, âna wà Luka, âna é piwiâ wakè kà Paulo, naa na âracié pai pâra kêe na pâ napô na wâru. É picémara è Picémara Wâdé, ma tapoo pâ wâra pwapwicîri, ma pagòo tèpa cèikî wê, tèepaa naa na ville Roma, naa naporomee 28, na é naja 62.

É pâ tii kà Paulo (*Roma—Philémon*), âna é wii tà tèpa cèikî na pâ ére-bà na ia é mara tâa wê. Êkaa na, é tii bèeni, *Apostolo*, âna târa pitòobàra diri pâ tii bèepwiri. Na é naja 51, é, 52, âna é tâa Korénito naa napô Grèce (*Apostolo 18.1–18*). Â géé na càùé, na naja 53–55, âna é wii tii *1 Korénito* tà tèpa cèikî wê, na pâara na é tâa na ville Éfésó. (Còo *Apostolo 19.8–10*.) Â géé na càùé mwara, na é tâa Roma (piwiâ na *Apostolo* naporomee 28), â é wii tà tàpé Éfésó.

É piwiâ mwara wà Luka naa na tii bèeni é pâ pwi bèepwiri:

- Ê wâro na wâdé, ma ê picaatâa ma pai pwapwicîri kâ têpa tapoo a cèikî;
- Ê pai tubaèpâ tà têpa cèikî naa Iérusaléma. Géé goo pwiri na rà ipiina ma picémara pitiri ê popai;
- Ê pâ ipwa pupûra kâ Pétéru, ma Paulo, ma Étienne.

Pai pitàgoo tii Apostolo

Ê cùru têpa cèikî wâ Iésu ba na rà paâjupâraê pitiri (1.1–2.13)

Ipwabwâtira (1.1–26)

Rà tòpi Nyuâaê Pwicîri (2.1–13)

Paâjupâra Iésu naa Iérusaléma (2.14–7.59)

Pétéru (2.14–5.42)

Étienne (6.1–7.59)

Paâjupâra Iésu naa Judée ma Samaria (8.1–9.43)

Todâ Paulo (8.1–9.31)

Paâjupâra Iésu tà tàpé na càra caa têpa Juif (10.1–12.25)

Pétéru (10.1–11.18)

Tubaèpâ tàra (12.1–25)

Pai pâra kâ Paulo (13.1–21.26)

Paâjupâra Iésu tiagoo têpa Roma (21.27–28.31)

Tâjûru Paulo (21.27–23.35)

Paulo naa Césarée ma Roma (24.1–28.31)

Géé na càuru pai wâro còwâ kâ Iésu

¹Théophile*, naa na é tapoo tii kôo, âna go piwiâ tâgâ diri ê pwina é pwa wâ Iésu, ma é pacâmuri géé na autapoo goo, ²tiagoro é tòotù na dàgòtùé too naa *napwéretòotù. Béaa kâra é pai too kée, âna é naa tà têpa âboro é pâ naèà kée, goro é pàtàmara é Nyuâaê Pwicîri. Wâ têpa âboro bèepwiri, âna é jèè pitòrigarirà, ba naa têpa *apostolo kée.

É ina pai me kâra Nyuâaê Pwicîri

³Géé na càuru é pai bà kée, â é piâpâparié tàra. Â wâru é pâ muru na é pwa, ba na é paari tàra pâ é jèè wâro còwâ. Â é pipaarié tàra na pâra pâara naa na 40 tòotù, â é picémara é *Mwaciri kâ Pwiduée. ⁴Ûna é bwaa tâa jaarà, â é ina tàra pâ: «Guwâ cibwaa pâra géé *Iérusaléma, ba na guwâ tapacîri i pwi, na ia é jèè ina béaa wâ Caa, â ia go jèè ina tàwâ mwara. ⁵Ba wâ Ioane, âna é *piupwaa goro jawé. Â napwa naa goowâ, âna càcaa dàra wâru cè pâ tòotù, â o *upwawâ goro é Nyuâaê Pwicîri.»

É too naa napwéretòotù

⁶Ûna rà caatâa wâ têpa apostolo ma wâ Iésu, â rà tawèerie pâ: «Pwi Ukai, o napwiri na gà o tòpò còwâ é mwaciri wâ *Isaraéla?»

⁷Â é tòpi tàra pâ: «Càcaa wâguwâ na, na guwâ tâmogòori é pâ pâara ma tòotù na é tòpò wâ Caa wiâra é câbawâdé kée. ⁸Êco na guwâ o tòpi é pàtàmara é *Nyuâaê Pwicîri, na ée mwa me naa gòwâ, ba na guwâ o mwa têpa *paâjupâraô

1:1 Luka 1.3 * **1:1** Théophile—É wii é tii bëeni wâ Luka tà pwi jè âboro imaina na nee Théophile.
1:2 Maréko 16.19; Luka 24.49–51 **1:3** Luka 24.36–49; Apostolo 10.41 **1:4** Luka 24.49; Ioane 14.16–17; Apostolo 2.33 **1:5** Mataio 3.11 **1:6** Luka 24.21 **1:7** Maréko 13.32 **1:8** Mataio 28.19; Luka 24.48

na Iérusaléma, ma naa na diri ê pâ ére wâ napô *Judée ma Samaria, ma tia pwâadàra ê gòropuu.»

⁹ Gée na càuru na é ina tàra pwiri, â càué too jiià naa napwéretòotù. Â tiàué naa na pé nee.

¹⁰ Ûna rà bwaa nye tàgére niâ too wiâê, â rà pò goo tupédu âboro na ru coona ârabwée pwaat†, ¹¹ â ru ina tàra pâ: «I tàpé Galilée, cina guwà tàgére coo awé? Cina guwà tàgére còo ê napwéretòotù? Guwà nye còo ê pai too kâ Iésu bèeni naa napwéretòotù, â na o mwa wârapwiri cè pai wâjué còwâ kêet‡.»

Pai tòotéri Judas

¹² Wâ tèpa apostolo, âna rà wâjué còwâ gée gòrojaa Élaio§, pâ naa Iérusaléma, tàpo wâna caapwi kilomètre. ¹³ Ûna rà tèppaa pâ, â rà too naa na é pwi naditàrawâ na tàdòiti wâna é pwârawâ na rà mu ciburà tâa wê. Wâ tàpéebà, âna wâ Pétèru, Ioane, Jacques ma André, Filipo ma Toma, Barthélemy ma Mataio, Jacques pwina naî Alphée, Simona pwi Zélate*, ma wâ Jude pwina naî wâ Jacques. ¹⁴ Â rà caajurirà, â rà nye tà pwapwicîri taaci, wailà ma pa ilàri, ma wâ Maria nyaa kâ Iésu, ma wâ tèpa jii Iésu.

É patùra tèpa cèikî wâ Pétèru

¹⁵ Na pwi jè tòotù, âna po 120 wailà tèpa cèikî na rà picaatâa, â é cimadò gée nabibiu kàra wâ Pétèru, â é ina tàra pâ: ¹⁶⁻¹⁷ «Tèpa aéjii kòo, wâdé na coo é auinapopai naa na Tii Pwicîri, na é pinaigé mee é Nyuâaê Pwicîri na ia é tura goo wâ *Davita. Ba é jèe ina béaa pâ wâ Judas—pwi jè apostolo béebà—âna ée mwa pwi naigé mee, ma rà tâjuru wâ Iésu.»

¹⁸ (Napwa naa goo wâ Judas, âna é pa é napuu goo wâri wâra pai icuri kêe wâ Iésu, â é tûu, â tabòaa é naaê, â tabaègò é pâ wâgooé. ¹⁹ Ê pwi jèkutâ bèepwiri, âna rà capai tâmogòori diri wâ tèpa âboro na ville Iérusaléma, â rà pwa ma neere é pwi ére-bâ pâ Hakeldama, na pai ina wèe naa na pairâ pâ ‘napuu na pwa domii na’.)

²⁰ [Â é tòobàra pâ wâ Pétèru, â é ina pâ]: «Ba jèe wii naa na tii Salamo pâ:

O ticia pwârawâ kêe.

O ticè cèna ée mwa tâa wê.

Psaume 69.26

«Â jèe wii mwara pâ:

É tòotérié pwi jèpwi.

É popa wakè kêe.

Â wâdé na wâra.

Psaume 109.8

²¹⁻²² «Êkaa na wâdé na pwa cè pwi jè béebà, ba na pwi jè a *paâjupâra é pai wâro còwâ kâ Iésu. Wâdé na wâ pwi âboro-bà, âna pwi jè ârapàara tàpé na rà

† **1:10** Tupédu âboro... Pai ina wèe pâ, tupédu angela. Còo mwara Neeremuru (Vocabulaire). **1:11** Mataio 26.64; Luka 21.27 ‡ **1:11** Pai wâjué còwâ kêe—Rà ina mwara wâ tèpa ijiao pâ: Pai wâjué kêe còwâ. **1:12** Luka 24.50–53 § **1:12** Gòrojaa Élaio—Mont des Oliviers. **1:13** Mataio 10.2–4

* **1:13** Zélate—Pwi âji âboro Judée na nùmee na é paègò tèpa Roma gée napô kêe. Còo mwara Judée, Roma naa na Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadàra tii. **1:16-17** Psaume 41.10 **1:18** Mataio 27.3–8 **1:20** Psaume 69.26, 109.8 **1:21-22** Mataio 16.19; Maréko 1.9; Ioane 15.27

mu nye ciburà pàra wiàjè, naa na pàara na é bwaa tâa jaajè wà Pwi Ukai kâjè —tapoo na é piupwaa wà Ioane; tiagoro é pai too kà Iésu naa napwéretòotù.»

Rà pitòrigari Matthias

²³ Rà pitòrigari tupédu ârailu—wà Ioséfa na nee Barsabbas, jè nee mwara Justus, ma wà Matthias. ²⁴ Â rà capai pwapwicîri, â rà ina pâ: «Pwi Ukai, wâgà na gà tâmogòori é pwâranùmara diri é pâ âboro; gà paari tâbà cè pwi âboro na gà jèe pitòrigarié naa na tupédu âboro bèeni, ²⁵ ma é pa wakè kà Judas ma pwi apostolo. Ba é jèe panuâ é wakè kèe wà Judas, â é jèe pàra naa na é pwi ére kèe. [Ba é jèe tòpi é pumara wakè kèe na èpà.]»

²⁶ Â rà càù noo kâra tii† naa gooru, â wâru noo kâra tii kà wà Matthias, â rà naaé géé, ma pwi bée wà tèpa 11 apostolo.

2

É me Nyuâaé Pwicîri naa gò tèpa cèikî

¹ Na tòotù kâra Pentecôte, [†tòotù maina kâra piûnya] âna rà pitànaima na jè ére wà tèpa cèikî. ² Â rà nye tère kaa é pwina é boome géé napwéretòotù na pwa aié na pwacèwii é airi pwéretòotù na dau maina. Â é nye pwaai kaa é wâ na rà tâa na. ³ Â rà còo na tèepaa me é pâ pwina pwacèwii é doromara ânye, â jèpa ti gòrà jècaa. ⁴ Â é Nyuâaé Pwicîri, âna é nye tûu kaa naa gòrà diri, â rà tûra na é na jèpapara pwâratùra, wiâra na é naa târa é Nyuâaé Pwicîri.

Wâru tàpé na tère na jèpa pairâ

⁵ Na pwi pàara bèepwiri, âna rà wâro wâ *Iérusaléma wà tèpa *Juif na dau wânùmarà târa é pwapwicîri, âna rà me géé na diri é gòropuu pitiri. ⁶ Â wà tàpéebà, âna rà cau itâa, ma caatâa naa, na rà tère pâ naawè i pwi airimuru. Â po tabaticè nùmarà, ba rà tère tèpa cèikî na rà tûra naa na jèpapara pwâratùra.

⁷ Po dàpàgà târa, â rà pitawèerirà pâ: «Gona wà tèpa âboro bèeni na rà gére tûra, âna càcaa tèpa âboro diri géé Galilée? ⁸ Â gorodà na jè térerà, na rà gére tûra na jèpa pajjè jècaa*?»

⁹ Ba géé nabibiu kâra, âna pwa tèpa âboro na rà me géé napô *Judée. Â pwa pàra tàpé na rà me géé na pâ napô—géé Parthes, ma Médie, ma Élam ma Mésopotamie. Â pwa pàra tàpé na rà me géé na jè province kà tèpa *Roma—Cappadoce, ma Pont, ma Asia, ¹⁰ â géé na ére mwara wà Phrygie ma Pamphylie†. Â wà pàra tàpé, âna rà me géé napô *Aigupito, â géé na nyi nari napô géé goo na ville Cyrène wà Libye. Â wà pàra tàpé mwara, âna rà me géé Roma, ¹¹ â géé gòropô wà Crète; â géé napô Arabie. Â pwa pàra tàpé géé jaarà, âna rà nye tèpa âji Juif; ma wà tàpé na rà cèikî naa goro é pwapwicîri kà tèpa Juif.

Â rà pitawèerirà pâ: «Gona dà majoroé ma jè tère wà tèpa âboro Galilée bèepwiri na rà gére ina naa na é jèpa pajjè é pâ muru na maina na é pwa wà Pwiduée?»

† **1:26** Noo kâra tii—Tirage au sort. Wâni Kalédoni, âna jè pwa goro noo kâra tii, éco na wà tèpa ijiaò kà tèpa Juif, âna rà pwa goro atù. **2:1** Lévitique 23.15–21; Deutéronome 16.9–11 **2:3** Mataio 3.11 **2:4** Maréko 16.17; Apostolo 4.31, 10.44–46, 19.6 * **2:8** Nee tii 9–11 naa na grec, âna gòobàra popai na rà ina wà tèpa âboro naa na nee tii 7 ma 8. † **2:10** Cappadoce, Pont, Asia...Phrygie ma Pamphylie—Rà tâa napô na ina goo pâ Turquie nabà.

12 Â rà dau pò diri, â càra caa tâmogòori cèna rà niimiri, â rà pi-ina tàra pâ: «Dà pai ina wèe ni?»

13 Êco na pwa pàra tàpé na rà piècaari tèpa cèikí, â rà ina pâ: «Bwa! Rà nye dau ipwirié kaa goro dipâa!»

É patùra ê Ba wà Pétéru

14 É cimadó wà Pétéru ma wà tèpa 11 *apostolo bée, â é mwa patùrarà, ba na rà tâmogòori bwàti. «Bwa; guwà tère, co tèpa jènereô[†], ma wâguwà diri na guwà wâni Iérusaléma. Guwà tàpo tàmaa ma go ina bwàti tàwà é pwina gére tèepaa.

15 Wà tèpa âboro bëeni, âna càra caa ipwirié pwacèwii é pai niimiri kàwà, ba mwa nye gére 9h[§] dàuru kaa. 16 Bwa! Wàèni kaa i popai kà [Pwiduée, na é naigé mee wà] *péroféta Joël:

17 *Go o mwa naa boopaé*

é Nyuâaê kôo

naa gò tèpa Ba,

na tòotù pwicò.

Go o mwa naa popai kôo

tà pa èpo paa

ma èpo kàwà.

Rà mwa tomara too

tàra inapàpari.

Go o mwa paari

pâ muru na nyuâa

tà pa èpo dopwa kàwà.

Go o mwa patùra

tèpa ijiao kàwà

naa na naurune.

18 *Go o naaboo Nyuâaô,*

na pwi pàara-bà,

naa goo pâ ênawéna kôo,

pa ilàri ma paa.

Rà mwa picémara popai kôo.

19-20 *Go o nama tèepaa*

pâ muru na ité

na càcaa mu còo

naa gopaérenao

ma naa gòropuu.

Too ânye ma mu.

O câé caa té tòotù.

Ba é bié ma bàutê

O mii parui

pwacèwii domii.

O cau coo diri

béaa kàra pwi tòotù

—tòotù kà Pwi Ukai.

Nyamu ma pwényuâa

† 2:14 Tèpa jènereô—Tèpa Juif. § 2:15 9h—Wà tèpa Juif, âna rà mwa ija ma wâdo na 10h dàuru géé na càuru pwapwiciri. 2:17 Joël 3.1-5

pwi tòotù kôo-bà.

*²¹ Ée mwa udò awé
wà pwina ée mwa todòo
na pwi tòotù-bà!»*

Joël 3.1–5

É jèe wâro cowa Iésu

²² [É ina mwara wà Pétèru pâ]: «Tèpa âboro *Isaraéla, tàpo tàmaari é popai na go ina tàwà: Wà Iésu pwi âboro Nazareth, âna wà pwi âboro na é jèe tàmara pitòrigarié wà Pwiduée. Â wà Pwiduée, âna é jèe paarié tàwà, ba é nama é pwa é pâ *câmu kâra pàtamee naa nabibiu kàwà, na guwà pò goo. ²³ Wà pwiibà, âna pinaaê tàwà, â guwà pwa ma é bà, ma guwà nama rà tanamirié naa goro *kurucé wà tèpa âboro èpà. Êco na é mara tâmogòori diri pwiibà wà Pwiduée, â nye câbawâdé kèe na wàrapwiri. ²⁴ [Â gée na càuru é maagé còo kà Iésu] â é upaé jii é pwâra bà, â é pawâroé còwâ. Ba nye ticé pàtàmara é pwâra bà naa gooé. ²⁵ Ba é jèe tàmara picémaraé wà *Davita na é ina pâ:

*Go nye tà còo taaci
wà Pwi Ukai béaa kôo.
É tâa gòro âji lô,
â câgo caa gûmagù.*

²⁶ Go ipwâdéé ma picagòtùé!

*Ba wiâna go bà,
â o nye tà wâdé naa good.*

²⁷ [Go ina tée pâ]:

*Gà jèe pitòrigario
ma go pwi é nawéna'gà.
O câgà caa panuâ nyuâaô
ma é tâa na aubâ*.*

O câgà caa panuâ naiio

ma o wai ma botére.

²⁸ Gà jèe paari tóo

é naigé mara wâro.

Go o mwa ipwâdéé,

ba gà tà wâjaaol!»

Psaume 16.8–11

²⁹ [É tòobàra pâ wà Pétèru, â é ina tàra pâ]: «Tèpa jènerèô, câgo caa piwâ† na go ina ba pwéelaa tàwà pâ: Wà pwi jojoorojè Davita, âna é bà, â pwànirié, ba jè bwaa tà còo nabàni é bwàmù kèe, naa jaajè. ³⁰ Êco na é nye pwi péroféta, [ba é pame é popai gée jaa Pwiduée] â é nye tâmogòori é *aupwataâboro kà Pwiduée na é ina tée pâ:

*Go o mwa pitòrigari
cè pwi âboro caapwi
gée goo wà tèpa gòobàragà.
Ée mwa tâa na autâ'gà.*

2:25 Psaume 16.8–11 * **2:27** Aubà—é, Napò kà tèpa bà. **2:29** 1 Rois 2.10 † **2:29** Piwâ—Hésiter.
2:30 2 Samuel 7.12; Psaume 89.4–5, 132.11

Ba wâgo na go o mwa pwa.

Psaume 132.11

31 «Ûna é ina pwiri wà Davita, â é mara ina wà pwi *Mesia na ée mwa me. Ûna é ina pâ, o câé caa panuâe naa na aubà, â o càcaa wai ma botére é naiié, â é inapàpari é pai wâro còwâ kà pwi Mesia. 32 Â wà pwi Iésu na go gére ina tàwà, âna wàé kaa pwiri, ba wà Pwiduée, âna é jèe pawâroé còwâ géé na aubà. Â nye wàibà kaa tèpa *paâjupâraé diri.

33 «Â é naae too wà Pwiduée Caa naa gòro âji îê [ba na é pitûâ kêra diri pâ muru] â é naa tée é Nyuâaé Pwicîri, na é jèe nabwé ina béaa. Êkaa na naa boome naa gòbà é Nyuâaé Pwicîri, wâra na guwà gére còo ma tère nabà. 34-35 Ba wà Davita, âna câé caa too naa napwêretòotù, éco na é ina pâ:

*Popai kà Pwi Ukai,
Pwi Ukai Pwiduée
na é patûra Pwi Ukai kôo:
“Gà me ma gà tâa ni.
Tâa ni gòro îô étò.
[Go naa tâgà é pitûâ.
O pwamainagà awé.]
Go nama gà còogai
tèpa ipaa dâgà.”*

Psaume 110.1

36 «Wâdé na wâguwà é Ba Isaraéla, âna guwà câbaâjupâra† pâ, wà i pwi Iésu na ia guwà tanamirié naa goro kurucé, âna é nama é pwi Mesia ma Pwi Ukai wà Pwiduée.»

Dau wâru tàpé na rà cèikî

37 Na rà tère é popai bèepwiri, â cau tatée ma tabagéaa diri é pwâranûmarà, â rà ina tà Pétèru ma tèpa apostolo bée pâ: «Tèpa jènerebà, na bà pwa dà?»

38 Â é ina tàra wà Pétèru pâ: «Guwà pinûnûma ma guwà biiwà. Â guwà nama *upwaawà jècaaa, naa na nee wà Iésu *Kériso, ba na o pwanauri é pâ èpà kàwà, â na guwà o tòpi é âraimeai, i Nyuâaé Pwicîri. 39 Ba é auinabéaa bèepwiri, âna kàwà ma tèpa naîwà ma diri é pâ âboro na rà wâiti awé§ na ée mwa todàra wà Pwiduée, Pwi Ukai kâjè.»

40 Dau wâru mwara é pâ popai na é paâjupâra tàra ma pagòorà goo wà Pétèru. Â é ina tàra mwara pâ: «Guwà upiri é pâ naneéâboro na èpà tûâ kêra, [ba na o tâa tàwà é *âji wâro].»

41 Nye wâpâ na 3 000 âboro kaa, na rà tòpi é popai kà Pétèru na pwi tòotù bèepwiri. Â rà cèikî naa goo wà Iésu, â *upwaarà. Â mwa tèpa bée tàpé na rà cèikî béaa.

Pai wâro kà tèpa cèikî

2:31 Psaume 16.10 2:33 Apostolo 5.32, 7.55–56 2:34-35 Psaume 110.1 2:36 Apostolo 5.30–31 † 2:36 Câbaâjupâra—Reconnaître la vérité, être convaincu (cèikî, tòpi, tâmogòori). 2:39 Ésaïe 57.19 § 2:39 É pâ âboro na rà wâiti awé—Wâjè diri tèpa âboro na câjè caa tèpa Juif. 2:41 Apostolo 2.47, 4.4

⁴² Wà tèpa cèikí, âna rà nye tà ciburà pitànaima ma tèpa apostolo, ba na rà tère bwàti é pupûra kàra. Â rà pitubiti naima é poloa*, ma pwapwicîri naima.

⁴³ Wâru pâ câmu kâra pàtâma Pwidueé na rà pwa wà tèpa apostolo. Â wà tèpa âboro, âna rà pò goo, â rà pitòimirà ma piaabòirà.

⁴⁴ Wà diri tèpa cèikí âna caapwi pwâranûmarà, â rà pwa ma é jèpa neemu-rurà, âna capai kàra. ⁴⁵ Rà icuri é pâ napuu kàra ma é pâ wâdé kàra, â rà ipâdi naa goorà é wâri wèe, wiàra é pwina tiâu jiià. ⁴⁶ Na diri é pâ tòotù, âna rà capai pwapwicîri naima wâna *Wâra pwapwicîri. Â rà pi-ija naima naa na é pâ pwârawâ kàra, naa na ipwâdée ma ipakîri. ⁴⁷ Â rà pwamaina wà Pwidueé, â rà ipwâdée goorà wà tèpa âboro. Â wà Pwi Ukai, na diri é pâ tòotù, âna é nama piwâru too tàpé na rà udò.

3

Pai wâdé kà pwi a pitâbwamwa

¹ Na pàara kàra pwapwicîri na, na âracié ineretòotù na càuru ija, â ru too naa na *Wâra pwapwicîri wà Pétèru ma wà Ioane.

² Wâgoro é Wâra pwapwicîri bèepwiri, âna pwa pwina é pitâbwamwa gée na é pai pitèpaé. Â popaé me, na diri é pâ tòotù, â tòpòe naa goro é goropwârawâ, na ina goo pâ Goropwârawâ Wâdé. Â é ila mwani jii tèpa âboro na rà tò naadò wâ. ³ Ûna é còo wà Pétèru ma Ioane na pwa na ru tò naa na Wâra pwapwicîri, â é ilaru.

⁴ Â ru nye po ucârié kaa, â é ina tée wà Pétèru pâ: «Niâribu!»

⁵ Â é nye po niâriru kaa, tapacîri cè pwina ru naa tée.

Gà cimadò naa na nee Iésu!

⁶ Êco na é ina tée còwâ wà Pétèru pâ: «Ticè mwani mii ma mwani pwaa* kòo, êco na é pwina tà tòo, âna go o naa tâgà. Naa na nee wà Iésu Kériso gée Nazareth, gà cimadò, â gà pâra!»

⁷ Â é tuboo naa goro îê étò wà Pétèru, â é dàgòtùé. Â nye wâdé kaa é du âê. ⁸ Â é too na coo, â é jèe pâra. Â rà tò ma wâé naa na Wâra pwapwicîri. Â é ipwâdéé, â é ègò ma pwamaina Pwidueé. ⁹ Diri é pâ âboro na rà còoé na é pâra, âna rà ipwamaina Pwidueé. ¹⁰ Ba rà còoina pâ, wà i pwi ia é mu nye tà tâaboo goro Goropwârawâ Wâdé, ba na é ila mwani. Â cau dàpàgà tàra goo é pwina tèepaa mariê.

Popai kà Pétèru tà tèpa Isaraéla

¹¹ Wà pwi âboro bèeni, âna é tàgére tâa goo wà Pétèru ma wà Ioane, â wà tèpa âboro na rà pò gooé, âna rà itâa medarirà naa na pwi wâ cikòmaa na ina goo pâ 'Wà kà *Solomona'†. ¹² Ûna é còo pwiri wà Pétèru, â é ina tàra pâ:

«I tàpé *Isaraéla, gorodà na guwà pò goo é pai wâdé kà pwini? Cina guwà gére còobu, pwaçèwii na wàibu na pwa? Caa caa pâra wà pwi âboro bèeni, gée goo cè pàtâmabu, ma cè aupitòimiri kâbu!

2:42 Apostolo 20.7 * **2:42** Pitubiti naima é poloa—Pi-ija kà Pwi Ukai. Jè ina mwara nabà pâ Caanilo, é, Pa-utimuru (Sainte-Cène, eucharistie). Pi-ija bépitanimiri i Bénabwé pi-ija kà Iésu ma wà tèpa 12 apostolo kèe, béaa kàra é pai bà kèe. (Còo Mataio 26.26–29.) **2:44** Apostolo 4.32–35 **2:47**

Apostolo 6.7, 11.21 **3:4** Apostolo 14.9 **3:6** Apostolo 4.10, 16.18 * **3:6** Mwani mii ma mwani pwaa—Or ma argent. † **3:11** 'Wà kà Solomona'—Pé wà cikòmaa na dau maina é pâ âê, â pwa naigé na, tàra ipokâa. Pwiri wà ukai Solomona na é nama bari é wà bèepwiri.

13 «Wà Pwiduée kà *Abérama, ma Isaaka, ma Iakobo, wà Pwiduée kà tèpa jojoorojè, âna é paari pâ é dau maina, â é dau muugère wà pwi ênawéna[†] kée, wà Iésu. Â wâguwà na guwà icurié tà tèpa ukai kàwà, â guwà pitütôowârié na ara wà pwi kupénoo *Pilato. Wà Pilato, âna é jée nye niimiri pâ, na é panuâê còwà, 14 êco na tàutàwà na panuâ pwi âboro *târù na ia é pitòrigarié wà Pwiduée, â guwà mwa nye nama panuâ pwi a catàmwara âboro!

15 «Êkaa na guwà pwa ma é bà wà Pwi Ukai kâra wâro. Êco na wà Pwiduée, âna é pawâroé còwà jii tàpé na rà jée bà. Â wàibà kaa na *paâjupâra.

16 «Â nabàni, âna guwà cau còo é pwina tèepaa tà pwi a pitâbwamwa bèeni, pwi âboro na guwà tâmogòorié. Ba é jée wâdé na arawà diri, goro é nee wà Iésu, ba bu ceikí naa gooé. [Ûu, go ina tàwà pâ]: Ê ceikí naa goo wà Iésu na é nama é wâdé.

Guwà biiwà medari Pwiduée!

17 «Êco, co tèpa jènerèò, na go tâmogòori pâ i pwi ia guwà pwa tà Iésu, wâguwà ma tèpa ukai kàwà, âna guwà pwa na câguwà caa tâmogòori. 18 Êco na wà Pwiduée, âna é pacoo wârapwiri é auinabéaa kà tèpa *péroféta kée pâ, wà Pwi *Mesia, âna ée mwa wâro na é picâri.

19 «Guwà pinünüma ma guwà biiwà medari Pwiduée, ba na o câtùra é pâ èpà kàwà. 20 Ba ée mwa naa tàwà è pinaanapô kée, â ée mwa panuâ medariwà wà Iésu, pwi Mesia kée, na é jée pitòrigarié béaa, ba kàwà.

21 «Êco na, ni, âna é bwaa wà *napwéretòotù tiagoro é pàara na o tòpò còwà diri é pâ namuru. Wà Pwiduée, âna é jée cùru biu wà tèpa péroféta, ba na rà picémara pwiri. 22 Ba é ina wà *Moosé pâ: *Wà Pwiduée ma Pwi Ukai kàwà, âna ée mwa pacima géé nabibiu kàwà cè pwi péroféta na é pwacèwiio. Wâdé na guwà mwa tà pitère dèe naa na diri é pâ pwina é ina tàwà*§.

Deutéronome 18.15

23 *Wà pwina câé caa pitère dâra pwi péroféta bèepwiri, âna o naaè còobé jii é Ba, â o catàmwereé.*

Deutéronome 18.19

24 «Wà diri tèpa péroféta na tapoo géé goo wà Samuélia, âna rà pitòoté goro inapàpâri é pwina tèepaa nabàni.

25 «Guwà tèpa naî tèpa péroféta, â é pwi auina bèeni, âna kàwà mwara. Ba wà Pwiduée, âna é jée pwa é *aupwataâboro kée tà tèpa caa kâjè, na é ina tà Abérama pâ: *Gée goo tèpa gòobàragà, âna go mwa *pwényunyuaari diri é pâ wâao ma tâa, na wâna é gòropuu.*

Genèse 22.18

26 «Ba nye mara kàwà béaa, na é panuâ me pwi ênawéna kée wà Pwiduée. Ba nùme na é naa tàwà é *aupwényunyuaari, ma dàbiiwà jècaa géé na é pâ èpà kàwà.»

4

Pétèru ma Ioane na ara wâratûâ kà tèpa Juif

1 Na ru gére patùra é pâ âboro bèepwiri wà Pétèru ma Ioane, â rà nye tèepaa me kaa wà pàra tèpa pwa *ârapwaaìlò, ma wà pwi caa kà tèpa wéaari *Wâra pwapwicîri, ma pàra tèpa *Sadukaio. 2 Â rà po dau putàmù, ba ru gére

3:13 Exode 3.6,15; Luka 23.13–25; Apostolo 2.23 † 3:13 Ênawéna (kà Pwiduée)—Wà pwi Mesia. Còo mwara Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadàra tii. 3:17 Luka 23.34; 1 Timotéo 1.13 3:19

Apostolo 2.38 § 3:22 Deutéronome 18.15,18–19 § 3:22 Naa na diri é pâ pwina é ina tàwà—é, Wiâra é pwina é ina tàra wà Pwiduée. 3:25 Genèse 22.18 3:26 Apostolo 13.46

pacâmuri ê pâ âboro pâ, é wâro cowa wà Iésu. [Ba càra caa cèikî naa] goo ê pai wâro cowa.

³ Â rà nye tâjùruru kaa, â rà tòpòru naa na karapuu, tiagoro dàuru, ba jèe bàrane. ⁴ Êco na dau wâru gée goo tèpa tère é popai na rà cèikî, â é jéu tèpa cèikî, âna é pitoo wâmwûnyabweri 5 000 âboro.

⁵ Na dàuru kèe, âna wà tèpa *wâratûâ kà tèpa *Juif—wà tèpa ukai, ma tèpa ijiao, ma tèpa *dotée goro é *Naèà—âna rà pitapitirirà na *Iérusaléma, ⁶ wailà ma Hanne*, pwi *ukai kà tèpa pwa ârapwaaailò, ma diri tèpa âboro naa é tâa kèe—wà Caïphe, Jean, ma Alexandre, ma pàra tàpè mwara. ⁷ Â rà tòpò Pétèru ma Ioane naa nabibiu kàra, â rà tawèeriru pâ: «Gée goro pàtama î, ma naa na nee î, na gàu pwa ma é wâdé cowa wà pwi ia maagé?»

⁸ Â wà Pétèru, âna nye dipitirié kaa é Nyuââ Pwicîri, â é ina tàra pâ: «Tèpa ukai ma tèpa ijiao kàra Ba *Isaraéla, ⁹ bu pwa na wâdé tà pwi âboro na é pitâbwamwa, â nabàni, âna guwà gère tawèeribu goro é majoro é pai tiâu wàra é maagé kèe.

¹⁰ «Wâdé na guwà cau tâmogòori, wâguwà é Ba Isaraéla, pâ: Wà pwi âboro bèeni na é jèe wâdé, âna é gère coo arawà gée goro é nee Iésu Kériso gée Nazareth, i pwi na ia guwà tanamirié naa goro *kurucé, êco na é mwa pawâroé cowa wà Pwiduée. ¹¹ É ina naa na Tii Pwicîri pâ:

*I pwi atü na rà tètâjii
wà tèpa ba wà,
âna nye wâé kaa pwiri
i âji êkêe!
[Tâutàra goo
pwi ò kàra wâaol]*

Psaume 118.22

«Wà pwi atü bèepwiri, âna wà Iésu. Â wâguwà tèpa ba wà na tètâjiié. ¹² Êco na nye ticé cè pwi neere âboro wâni gòropuu, ma wânidò *napwéretòotù, cèna naa tâjè tèpa âboro, ba na jè udò goo. Nye gée goo Iésu co, [na naa tâjè é *âji wâro].»

Ticé pai tòpi kàra

¹³ Ûna rà còu wà tèpa wâratûâ é pai cimwü kà Pétèru ma Ioane, â rà dau pò, ba rà tâmogòori pâ wailu, âna tupédu âboro gée na é Ba, â càru caa dau câmu. Â rà còoinari pâ mu tupédu bée wà Iésu. ¹⁴ Êco na, ûna rà còu naa jaaru i pwi âboro na ia é jèe wâdé, â jèe ticé pai tura kàra.

¹⁵ Â rà nye ina tàru kaa pâ, na ru còobé jii é wàra pitùra, ba na rà bwaa pitùra.

¹⁶ Â rà pi-ina tàra pâ: «Dà cèna jè pwa tà tupédu âboro bèeni? Ba jèe po dau tàpàpaa na ara tèpa âboro wà Iérusaléma é pàtàmara i pwi ia ru pwa. Â nye ticé pai pwa wèe ma jè ina pâ pwâ. ¹⁷ Êco na càcau wâdé na é dau ipàra pâ i jèkutà gooru. Wâdé na jè papwiciri jiuru na ru pwa jèkutà cowa goo wà Iésu Kériso.»

¹⁸ Â rà todàru cowa, â rà ina ba gòò tàru pâ, na ru cibwaa mwa caa tura goo é nee Iésu, ma pacâmuri tèpa âboro gooé.

4:4 Apostolo 2.41 * **4:6** Hanne; Caïphe—Wà Caïphe, âna pwi ukai kà tèpa pwa ârapwaaailò na pàara bèepwiri. Wà Hanne, âna pwi caa kà wâdâ Caïphe. Wà Hanne, âna é pwi ukai kà tèpa pwa ârapwaaailò béaa kèe. **4:10** Apostolo 3.6,13–16 **4:11** Psaume 118.22 **4:12** Mataio 1.21 **4:18** Apostolo 5.28

19 Êco na ru tòpi tàra pâ: «Guwà jèe pwadàra pitèi cai na ara Pwiduee pâ, pwiri *târù na bu pitère dàwà, é, na bu pitère dèe? 20 Ba wàibu, âna càcaa pâri ma câbu caa ina é muru na bu còo, ma é muru na bu tère.»

21 Â rà jèu pwaru còwà, êco na rà panuâru, ba càra caa tâmogòori cè pai pwa ma ru pwa wârimuru, wàrapwiri goo é Ba, ba rà capai pwamaina Pwiduee goo é pwina tèepaa. 22 Ba wà pwi âboro bèepwiri ia é wâdé, âna é jèe wâdò còwà kâra 40 najà.

Pwapwicîri kà tèpa cèikî

23 Panuâ Pétèru ma Ioane, â ru nama pâra dari tèpa béeru, â ru piwiâ tàra diri é pâ pwina rà ina tàru wà tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaaillò ma wà tèpa ijiao.

24 Â wà tèpa cèikî, âna rà capai pwamaina Pwiduee naa na é caapwi pwâranüma. Â rà ina pâ: «Pwi Ukai, wâgà na tòpò é napwéretòotù ma gòropuu, ma nawiâ, ma diri é pâ pwina wâna. 25 Wâgà na cùru me é Nyuââé Pwicîri, ma é tûra goo pwi caa kâbà, pwi ênawéna'gà *Davita pâ:

*Cina rà putàmù pâ Ba?
Gorodà na rà bu tûâ
na piticèmuru naa goo?*

26 *Rà paa dà Pwiduee
tèpa ukai maina;
rà caajurirà
tèpa ukai kîri—
cicara Pwi Ukai
ma pwi *Mesia'kêe.*

Psaume 2.1–2

27 «Âjupâra, ba wà ukai *Héroda Antipas ma wà kupénoo Ponce *Pilato, âna rà picinaima ma tèpa âboro, ma é pâ wâao Isaraéla, na napò bèeni. Â rà cicara pwi ênawéna, wà Iésu, na gà pitòrigarié, ba na é pwi Mesia. 28 Êco na, na wàrapwiri, â rà pacoo diri é pwina gà jèe tòpò béaa, wiâra é câbawâdé'gà ma pàtamagà.

29 «Â êni co Pwi Ukai, âna gà còo é pai pwa kûu kâra, â bà ilari jiigà pâ, na gà nama bà gòo, wàibà tèpa ênawéna'gà, ba na o câbà caa piwâ na bà ina é popai'gà. 30 Wâdé na gà naame é pàtamagà, ba na rà wâdé tèpa maagé. Â gà pwa cè pâ *câmu kèe na rà o pò goo wà tèpa âboro; naa na nee Iésu, pwi ênawéna na gà pitòrigarié.»

31 Na rà pwapwicîri diri, â nye céca kaa é ére na rà tâa wê. Â é Nyuââé Pwicîri, âna é nye tûu kaa naa gòrà, â jèe càra caa piwâ na rà picémara é popai kà Pwiduee.

Pimeari kà tèpa cèikî

32 Nye êdiri kaa tèpa cèikî na caapwi pwâranümarà ma caapwi auniimiri kâra. Nye ticè pwi jè ârapàararà na é ina pâ, napwa é pâ wâdé kèe, âna nye kèe acari; â capai kâra diri. 33 Rà picémara ba gòo wà tèpa *apostolo ma *paâjupâra é pai wâro còwà kà Ukai Iésu. Â é panuâ boo naa gòrà diri é *aupwényunyuâari kèe wà Pwiduee. 34 Nye ticè pwi jèpwi géee nabibiu kâra, na pwa cè pwina tiâu

4:19 Apostolo 5.29 4:24 Exode 20.11; Néhémie 9.6; Psaume 146.6 4:25 Psaume 2.1–2 † 4:26 Mesia—Grec: Oint. Pwina é pitòrigarié wà Pwiduee. (Còo note goo Luka 4.18.) 4:27 Mataio 27.1–2; Luka 23.7–11; Apostolo 3.13 4:28 Apostolo 2.23 4:29 Éfeso 6.19 4:32 Apostolo 2.44 4:34 Apostolo 2.45

jiie. Ba wà diri tàpé na pwa na aupwanapô kàra, â pwa wâ kàra, âna rà icuri. Â rà pame mwani goo, ³⁵ â rà naa tà tèpa apostolo, â rà mwa jèpa pâdi tàra, wiàra pwina tiàu jiià.

³⁶ Pwacèwii naa goo wà Ioséfa pwi Lévitè[†] na pitèpaé naa gòropô Chypre. Wà pwi âboro-bà, âna rà pitunee tée wà tèpa apostolo pâ, Barnabas, na pai ina wèe pâ 'Pwi a pagòjè'. ³⁷ Wà pwiibà, âna é icuri na aupwanapô kée, â é pame é mwani goo, â é naa tà tèpa apostolo.

5

Ru pwâ Ananias ma Saphira

¹ Pwa du duadâ na ru icuri é napuu kàru—wà pwi paao âna nee Ananias, â wà wâdèe âna nee Saphira. ² Â ru niimiri pâ, na ru naa é mwani tà tèpa *apostolo. Êco na ru pitèreru pâ, na ru cégòtù é jè jènere mwani gée goo, [â càru caa tà inapàpari tàra].

³ Â é ina tée wà Pétèru pâ: «Ananias, cina gà pitère dà wà *Caatana ma gà pwâgàri é Nyuââ Pwicîri? Cina gà cipa é jè ère gée goo é wâri wàra i napuu? ⁴ Béaa kâra é pai icuri'gà i napuu, âna, nye kâgà! Â gée na càuru é pai icuri'gà, âna bwaa nye kâgà mwara é mwani goo! Cina gà wàrapwiri é pai niimiri'gà? Ba càcaa wà tèpa âboro na gà pwâgàrìrà, â gà pwâgàri wà Pwiduée.»

⁵ Ûna é tère pâ na popai bèepwiri wà Ananias, â ègò é ôomaa kée, â é tũuboo. Â nye dau maina kaa é pai wâgo tà tèpa tère wàra é pwi jèkutâ-bà. ⁶ Â rà me wà tèpa âboro èpo â rà tàramirié, â rà pwa ma popaé còobé nau pwànirié.

Ipaìwà naa goo tô wâdèe

⁷ Wâpâ na âraciè ineretòotù gée na càué, â é tèepaa me wà wâdâ Ananias, â na nye ticé na é tâmogòori gée goo i pwi ia tàgère tèepaa.

⁸ Â é tawèerié wà Pétèru pâ: «Nye êkaa ni wâri wèe i napuu na gàu icuri?»

Â é tòpi tée pâ: «Ûu, nye êkaa.»

⁹ Â é ina tée wà Pétèru pâ: «Gàu wànau tàra é pai pitèreu, ma gàu bumuru goo é Nyuââ Pwicîri kà Pwi Ukai? Gà còo, wà tàpé na rà me gée aupwàniri pwi éagà, âna wàilà-ni goropwàrawâ, â rà o popagâ mwara.»

¹⁰ Â nye ègò kaa é ôomaa kée, â é nye tũuboo kaa naa goro â Pétèru. Rà toome i tèpa âboro èpo, â rà pâmarié na é jèe bà. Â rà popaé pâ nau pwànirié naa jaa wà pwi éae. ¹¹ Nye dau maina kaa é pai wâgo tà tèpa cèikì, ma wà diri pàra tàpé na rà tère é jèkutâ bèepwiri.

Maina pàtâma Pwiduée naa goo tèpa apostolo

¹² Wàru é pâ *câmu kâra pàtâma Pwiduée na rà pwa wà tèpa apostolo naa nabibiu kà tèpa âboro. Â rà pò goo é pwina rà còo. Napwa naa goo wà tèpa cèikì, âna rà pitànaima na wâ cikòmaa 'Wâ kà Solomona'. ¹³ Nye ticé gée jaa tàpé na càra caa cèikì, na nùmee na é pàdarirà. Êco na rà dau pwamainarâ wà pàra tèpa âboro. ¹⁴ Â é nye tà pitoo pâ é jéu tèpa paao ma ilàri na rà cèikì naa goo Pwi Ukai, â rà pàdari wà tàpé na rà jèe cèikì.

¹⁵ Wà tèpa âboro [na Iérusaléma] âna rà popa me tèpa maagé naa gòro naigé, â tòpòrà naa gòro aupuu tàdòiti ma aupuu pipìri, ba wiàna é me wà Pétèru, â,

[†] 4:36 Lévitè—Pwi âboro gée na wâao kà Lévi, na é pitu tà tèpa pwa ârapwailò. 5:2 Apostolo 4.34–35

na o tii goo cè pàararà è ânuuê. ¹⁶ Dau wâru mwara è pâ âboro na rà me gée pàra village, naa *Iérusaléma. Â rà popa me tàpé na rà maagé, ma pwa duée goorà. Â rà po capai wâdé diri.

Wà tèpa apostolo âna tâjùrurà

¹⁷ Na gére wàrapwiri, â wà pwi *ukai kà tèpa pwa ârapwaaillò ma wà tèpa bée (è gére pâra kà tèpa *Sadukaio), âna rà nye dau piboo goo tèpa apostolo, â rà cau cimadò. ¹⁸ Â rà nye tâjùrurà kaa, â rà tûrà dò naa na karapuu na ara diri è pâ âboro*.

¹⁹ Êco na, na ne, âna wà pwi *angela kà Pwi Ukai, âna é tàpìri diri è pâ goropwârawâ kâra i na karapuu, â é pacòobèrà. Â é ina tàra pâ: ²⁰ «Guwà pâra nau tâa na *Wâra pwapwicîri, â guwà picémara êdiri pâ na popai goo è pwi *âji wâro bèeni.»

²¹⁻²² Â rà pò ma too naa na Wâra pwapwicîri na bwaa po dàuru, â rà pacâmuri tèpa âboro.

Tiàurà naa na karapuu!

Na gére wàrapwiri, â wà pwi ukai kà tèpa pwa ârapwaaillò ma tèpa bée, âna rà todà diri tèpa *wâratûâ, wà tèpa ijiao kâra Ba *Isaraéla, ba na rà ipitiri. Â rà panuâ pâ tèpa wéaa, ba na rà popa me tèpa apostolo, gée na karapuu.

Êco na, na rà tèepaa pâ naa na karapuu, â càra caa pâmarirà. Â rà wâjué còwâ, â rà ina tàra wâratûâ pâ: ²³ «Bà pâmari i na karapuu, âna nye po târi bwàti è pâ goropwârawâ goo, â wà tèpa wéaari wèe, âna rà nye jèpa coo na è auwéaa kâra. Êco na, na bà tàpìri pâ goropwârawâ, âna jèe ticé âboro na!»

²⁴ Úna rà tère pwiri wà pwi caa kà tèpa wéaari Wâra pwapwicîri ma wà tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwaaillò, â càra caa tâmogòori cèna rà niimiri naa goo è pai tiàu tèpa apostolo, ma cè pwi cèna o tèepaa.

²⁵ Na bwaa gére wàrapwiri, â é tèepaa me pwi jè âboro na ina tàra pâ: «Tâpèeni! Wà i tèpa âboro na ia guwà tòpòrà naa na karapuu, âna rà wâna Wâra pwapwicîri ni, â rà gére pacâmuri è pâ âboro!»

²⁶ Â rà nye pâra kaa naa na Wâra pwapwicîri wà tèpa wéaa ma wà pwi caa kâra, ba na rà tâjùru tèpa apostolo. Êco na rà nye poparà me bwàti, ba wâgotàra goo i Ba, ba é péa tà èirà goro atù.

Na ara wâratûâ kà tèpa Juif

²⁷ Rà popa me tèpa apostolo, â rà poparà pâdari è wâratûâ maina. Â é tawéerirà wà pwi ukai kà tèpa pwa ârapwaaillò pâ: ²⁸ «Tâpèeni! Gona ia câba caa dau papwicîri jiiwà na guwà pacâmuri naa na pwi neere âboro bèepwiri? Â còo, nabàni, âna guwà nama pâra pitiri Iérusaléma è câmu kàwà! Â guwà inapàri pâ nye wàibà kaa na bà tèpa majoro è pai bà kêe†.»

Bà pitère dà Pwiduée co!

²⁹ É tòpi tàra wà Pétèru, na wàilà ma wà tèpa apostolo bée, pâ: «Bà pitère dà wà Pwiduée, â càcaa tèpa âboro! ³⁰ Wâguwà kaa na tètâmwara wà Iésu, ba guwà nama é utòtòro goro *kurucé. Êco na é pawâroè† còwâ wà Pwiduée kà tèpa

* **5:18** Tûrà dò naa na karapuu na ara diri è pâ âboro—é, Tûrà dò naa na karapuu kâra napò. **5:19** Apostolo 12.7–10 **5:28** Mataio 27.25 † **5:28** Dernière phrase—Grec: «Nûmawà na guwà nama tûu naa gòbà è domii kà pwi âboro-bà?» **5:29** Apostolo 4.19 † **5:30** Pawâro—Faire vivre.

caa kâjè. ³¹ Â é naatoo Iésu naa gòro âji îê [ba na é pitûâ kêra diri pâ muru]. Â é tòpòé ma é Pwi Ukai, ma é *pwi a pa-udò. É wàrapwiri, ba na é tâmogòori é Ba Isaraéla pâ, pâri ma é pinünüma ma o pwanauri é èpà kêe. ³² Â wàibà kaa tèpa *paâjupâra wàra diri é pâ namuru bèepwiri, wàibà ma é Nyuâaê Pwicîri, na é naa wà Pwiduée tà tàpé na rà pitêre dèe.»

³³ Ûna rà tère pwiri wà tèpa wàratûâ, â rà dau putàmu, â rà pwa na rà tètâmwara wà tèpa apostolo.

É patêre tèpa bée wà Gamaliel

³⁴ Êco na é cimadò gée nabibiü kêra é pwi *Farasaio na nee Gamaliel (na é pwi jè *dotéé goro é Naèà mwara), na rà dau picàdirié diri é Ba. Â é ilari pâ, na rà tàpo pacòobé tèpa apostolo. ³⁵ Â é ina tà tèpa wàratûâ bée pâ: «Ico tèpa béeò Isaraéla, guwà ipwacòowà bwàti goo cè pwina guwà niimiri pâ na guwà pwa tà tèpa âboro bèepwiri. ³⁶ Càcaa pâ gòiri é pàara na é tèepaa na wà Theudas, pwi âboro na é nye niimiri pâ dau pwamuru naa gooé. Â wâpâ goro 400 âboro na rà pâra wiâê. Êco na, ùna caamwèrè, â rà jèe ipiina diri, â jèe ticè airà. ³⁷ Gée na càùé, na pàara na pûra jéüru âboro na, â é cimadò wà Judas[§], wà pwi âboro me gée Galiléé. Â wâru tèpa âboro na rà pâra wiâê. Êco na, na é bà, wàé mwara, â wà tèpa âboro bèepwiri, âna rà jèpa ipiina mwara. ³⁸ Â nabàni, âna go ina tàwà pâ, na guwà cibwaa kairi tàpé bèepwiri. Bwa, guwà nama rà pâra, ba wiàna é pwina rà pwa, âna me co gée jaa tèpa âboro, â o tiàu. ³⁹ Êco na, naa muru me gée jaa wà Pwiduée, â o càcaa pâri ma guwà pacoo. Guwà cibwaa ipwaji ma guwà cicara Pwiduée!»

Â wà tèpa pitûâ, âna rà pâra naa goo é pai ina kà wà Gamaliel. ⁴⁰ Â rà todà còwà tèpa apostolo, â rà nama pàdirà. Â rà panuàrà, â rà tûári tàra pâ, na rà cibwaa mwa caa tùra na nee Iésu.

⁴¹ Wà tèpa apostolo, âna rà còobé jii é wàratûâ, â rà dau ipwàdée, ba wà Pwiduée, âna é tèi pâ, pâri ma pàdirà goo é nee Iésu. ⁴² Â êdiri na tòotù, naa na Wàra pwapwicîri, ma é pâ pwârawà, âna rà nye taaci pacâmuri tèpa âboro. Â rà picémara é *Picémara Wâdé goo Iésu, pwi *Mesia, [pwi a pa-udòjè].

6

Tèpa pitu tà tèpa apostolo

¹ Na pwi pàara-bà, âna jèe pitoo é jéü tèpa cèikí. Â wà tàpé na rà pwa grec*, âna rà pikûuri wà tèpa âboro *Juif na rà pwa *hébéru. Ba wà pa dàpwà kêra, âna po dau càcaa wâdé pai pwa tàra, naa na ipàdimuru na rà pwa na diri é pâ tòotù.

² Wà tèpa 12 *apostolo, âna rà todà diri tèpa cèikí, â rà ina tàra pâ: «Càcaa wâdé na bà coo jii é picémara popai kà Pwiduée, ma bà pâdi é utimuru. ³ Êni co tèpa cèikí béeò, âna guwà pitòrigari cè tèpa 7 âboro gée jaawà, tèpa âboro na guwà còo pâ, nye wâdé kaa é càrara ma tûâ kêra, na dipitirirà é Nyuâaê Pwicîri ma autâmogòrimuru kà Pwiduée. Â bà o nama wakè kêra pwiri. ⁴ Ba wàibà, âna bà o jèe nye po tâa co kaa naa goo é pwapwicîri, ma picémara é popai.»

5:31 Apostolo 2.33–34; Éfésò 1.20; Hébéru 2.10, 12.2 **5:36** Apostolo 21.38 **§ 5:37** Judas—Càcaa wà Judas, pwi acàmu kà Iésu, na ia é icuríé (1.16–18). **5:40** Apostolo 4.18 **5:41** Mataio 5.10–12;

1 Pétèru 4.13 **6:1** Apostolo 4.35 * **6:1** Tàpé na rà pwa grec—Tèpa cèikí na rà tèpa Juif, â na rà pitâa gòroigé jii napò Judé.

5 Â wâdé târa diri tèpa cèikî, â rà pitòrigari tèpa âboro bèeni:

Étienne (na dau maina ê cèikî kêe, â dau tâa gòé ê Nyuââê Pwicîri);
Filipo;
Procure;
Nicanor;
Timon;
Parménas;
Nicolas géé na ville Antioche. (Ia é biié naa goro pwapwicîri kà tèpa Juif.)

6 Â rà poparâ medari tèpa apostolo, â rà pwapwicîri kàra wà tèpa apostolo ma tòpò ìrà naa gòrà.

7 Â napwa é popai kà Pwiduée, âna nye pâra ba maina kaa, â é jèe dau pitoo é jéu tèpa cèikî na *Iéruusaléma. Â wâru tèpa pwa *ârapwaaìlò na rà cèikî.

Rà tâjùru Étienne

8 Wà Étienne, âna pwi âboro na dau maina naa gòé é *aupwényunyuâari kà Pwiduée. Â é pwa é pâ *câmu kâra pàtâma Pwiduée naa nabibiu kâra pâ âboro—muru na maina, na rà pò goo. 9 Êco na pwa pâra tèpa âboro na rà cicaraé—pâra tèpa Juif géé na du ville Cyrène ma Alexandrie na rà me géé na *wâra pitapitiri kà tèpa *ênawéna kîri na jèe tipirà còwâ. Â pwa mwara tèpa Juif géé na du province Cilicie ma Asia na rà cicara Étienne. Â rà pitùra ma wâé [ma pwaé]. 10 Êco na ticé na rà wà têt†, ba é tûra na autâmogòrimuru na é naa têt é Nyuââê Pwicîri.

11 Wà tâpéebâ, âna rà wâri tèpa âboro, ba na rà piciapwâ gooe ma ina pâ: «Bà tère na é ina pâ popai na èpâ naa goo wà *Moosé ma wà Pwiduée.» 12 Â rà tubagùra nûma tèpa âboro ma wà tèpa pitûâ kàra. Â rà ègò géé paé, â rà tâjùru wà Étienne, â rà popaé pâ naa na *wâratûâ maina.

13 Rà tòpò mwara tèpa âboro na rà pwâ, na rà ina pâ: «Wà pwi âboro bèeni, âna caé caa nao goro dàbaèpâ é *Wâra pwapwicîri ma é *Naèà. 14 Â bà tère na é gére ina pâ, wà Iésu, é pé pwi Nazareth bèepwiri, âna ée mwa ténoori é Wâra pwapwicîri bèeni, â ée mwa tòtèri é pâ nyamanya na é naa tâjè wà Moosé!»

15 Wà diri tèpa wâratûâ, âna rà niâri pâ wà Étienne. Ba pé pwâra é naporomee, pwacèwii naporomara *angela.

7

Pai pupûra kà Étienne

1 É tawèeri wà Étienne wà pwi *ukai kà tèpa pwa ârapwaaìlò pâ: «Nye âjupâra kaa é pwina rà gére ina naa googà?»

É piwiâ jèkutâ goo tèpa Isaraéla —Abéraama

2 Â é tòpi têt pâ: «Tèpa jènereò ma tèpa caa, guwà tère, wà Pwiduée na é maina ma muugère, âna é pièpàparié tà pwi caa kâjè *Abéraama, na é bwaa tâa napô Mésopotamie, béaa kâra é pai pâra kêe nau tâa na ville Haran.

3 «Â é ina têt wà Pwiduée pâ: *Gà pâra jii é tâa'gà ma é napô'gà, â gà pâra naa na é pwi napô na go mwa tòcia tâgâ.* Genèse 12.1

6:7 Apostolo 2.41, 16.5 6:10 Luka 21.15 † 6:10 Ticé na rà wà têt—Ils ne pouvaient rien faire contre lui. 7:2 Genèse 11.31, 12.1

4 «Â é còobé wà Abérama gée napô kà tèpa Kaldé, â é tâa Haran. Gée na càùé, â é bà wà caa kée. Â wà Pwidueé, âna é popaé me, naa na é pwi napô bèeni, na jè gère tâa na nabà.

5 «É tàmara ina tée wà Pwidueé pà: *Go o mwa naa tâgà, ma wà tèpa gòobàragà, é pwi napô bèeni.* **Genèse 17.8** Na pwi pàara bèepwiri, âna é bwaa càca pà pipièrù wà Abérama! Â ticé caapwi ére na pwacèwii auduu goro pwùrufjè, na é naa tà Abérama wà Pwidueé.

6 «Â é ina tée mwara wà Pwidueé pà: *Wà tèpa gòobàragà, âna rà o mwa pwa pârame naa na pwi jè napô, â rà o mwa piâboro kîri, â o mwa tubaèpà târa naa na 400 naja.* **7 Éco na go o mwa pwa wârimuru târa é pwi Ba, na é pwa ma rà tèpa piâboro kîri kée. Â gée na càùé, â rà mwa còobé wà tèpa gòobàragà, â rà o mwa pwamainà, naa na pwi ére bèeni.**» **Genèse 15.13–14**

Isaaka ma Iakobo

8 «Gée na càùé, â wà Pwidueé, âna é pacoo è *ipwataâboro kàru ma Abérama. Â é nama câmu kée—è pwa *kamaî. Â wà Abérama, âna é pwa kamaî tà pwi naîé Isaaka, na caapwi nadâpara pwapwicîri kée. Â wà Isaaka, âna é pwa kamaî tà pwi naîé Iakobo, â wà Iakobo, âna é pwa tà tèpa 12 naîé, wà tàpè na rà mwa pâra nau tèpa jojooro 12 wâao *Isaraéla.»

Ioséfa

9 «Wà tèpa aéjii-bà, âna rà piboo goo wà Ioséfa, pwi jè aéjii kàra. Â rà icurié, â é pâra nau piâboro kîri wà napô *Aigupito. Éco na é nye tà wâjaaé wà Pwidueé, ¹⁰ â é nye popaé jii é pà aré ma tòina. Â é naa tée é autâmogòorimuru, â é nama é wâdèari wà Ioséfa wà Faraô, pwi ukai naa Aigupito. Wà Faraô, âna é pwa ma é pwi a pitûâ naa napô Aigupito, tèepaa naa goro é pwârawâ kée.

11 «Tèepaa me é copwa na maina, naa na diri é napô Aigupito ma *Kanana*. Â dau pwaée kà tèpa âboro. Â wà tèpa caa kâjè, âna jèe ticé uti kàra. ¹² Ūna é tâmogòori pà, pwa utimuru wà Aigupito wà Iakobo, â é tapoo panuâ boo [tèpa naîé] wà tèpa caa kâjè.

13 «Naa na béwailu boo kàra, â wà Ioséfa, âna é nama rà còoinaé wà tèpa cièe. Géewé, â wà Faraô, âna é mwa bàra tâmogòori é tâa kà Ioséfa. ¹⁴ Â wà Ioséfa, âna é nama popa me wà caa kée Iakobo, ma diri é tâa kée, na rà po 75 diri. ¹⁵ Â é boo naa Aigupito wà Iakobo, â é mwa bà naawê, wàilà ma tèpa caa kâjè. ¹⁶ Â nye popa dò còwâ é napwùrudòrà naa na ville Sikem. Â tòpòrà naa na nacârù na é wâri goro mwani wà Abérama târa é wâao kà Hamor.

17 «Â jèe pâmwünyabweri pwi pàara na o jèe coo i auinabéaa na é ina wà Pwidueé tà Abérama. Ba wà tèpa Isaraéla, âna rà pimaina ma ipwénaî na Aigupito. ¹⁸ Éco na é pâra nau cimadò é pwi jè ukai naa Aigupito, na é câbapiticémuru naa goo é wakè kà Ioséfa. ¹⁹ Wà pwi ukai-bà, âna é ipwa tûâ

7:4 Genèse 11.31–12.5 **7:5** Genèse 12.7, 15.18, 17.8 **7:6** Genèse 15.13–14; Exode 12.40 **7:7** Exode 3.12 **7:8** Genèse 17.9–14, 21.4 **7:9** Genèse 37.11, 28, 39.2, 21–23 **7:10** Genèse 41.37–44

7:11 Genèse 41.54, 42.1–2 * **7:11** Kanana—Napô na ia é naa tà Abérama na tèpa gòobèrèè wà Pwidueé. (Còo nee tii 4.) Còo mwara Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadàra tii. **7:13** Genèse 45.1–4, 16 **7:14** Genèse 45.9–11, 46.27 **7:15** Genèse 46.1–7, 49.33 **7:16** Genèse 23.2–20, 33.19; Josué 24.32 **7:17** Exode 1.7 **7:18** Exode 1.8–22

târa i Ba kâjê, â é pwa ma tubaèpà târa. Â é tacoo goorà ma rà pâra jii ê tèpa nari èpo kâra, ma panuârà, ba na rà bà.»

Moosé

²⁰ «Na pwi pàara-bà, âna pitèpa wà *Moosé, pwi nari èpo na dau wâdé pai còoê, â wâdé tà Pwiduée wâé. Â ipièrù gooé naa na âracié parui naa jaa du nyaa ma caa kêe. ²¹ Â ûna ru panuâê [wiâra é autûâri] â é pâmarîé wà tô na naî wà ukai Faraô. Â é popaé ma pwi naîê. ²² Â rà pacâmurié naa na diri é tàmanga kà tèpa Aigupito, â pwi a tûra bwâti, ma pwi a waké bwâti.

²³ «Ûna 40 naja kêe, â me naa na pwâranûmee pâ, na é cai wà tèpa aéjii kêe, é Ba Isaraéla. ²⁴ Â é pâmari pwi jè Aigupito na é gère èi pwi jè âboro Isaraéla. Â é pwamurué jii pwi a éié, â é tètâmwara wà pwi Aigupito. ²⁵ É tà niimiri pâ wà tèpa aéjii kêe, âna rà o tàmogòori pâ, wà kaa Pwiduée na é cùrué pâ, ba na pwi a pa-udrà, èco na càra caa tàmogòori.

²⁶ «Â, na pwi tòotù gée paé còwâ, âna é còo wà tupédu âboro Isaraéla na ru gère piokée. Â é picoo nadâparu, â é ina târu pâ: “Du âboro èpo, gàu tàgère tupédu aéjii, cina gàu pipwa tàu na èpà?” ²⁷ Èco na wà pwi âboro na é pwa na èpà tà pwi bée âna é cètùu wà Moosé. Â é ina tée pâ: *Wàilàpà na pacimagà ma gà pwi ukai ma gà pwi a pitèimuru?* ²⁸ *Wà nau? Pwa na gà tètâmwaraô pwacèwii pai tètâmwaragà, géceca, wà pwi Aigupito?* **Exode 2.14** ²⁹ Ûna

é tère pwiri wà Moosé, â é nye uru kaa. Â é pâra na pwa pârame naa na napô Madian. Â pitèpa naawé wà tupédu naîê.

³⁰ «Gée na càuru 40 naja, â é tâa wà Moosé naa namaré, wâmwünyabweri gòrojaa Sinaï. Â é còo é nari upwâra na tòo. Â wà pwi jè *angela, âna é nye cipàparié kaa na doromara ânye. ³¹ É nye dau pò kaa wà Moosé, â é me mwünyabweri, ba na é còo bwâti. Â é tère é pwâratûra kà Pwi Ukai, na é ina tée pâ: ³² *Wàgo Pwiduée kà tèpa caa'gà, wà Pwiduée kà *Abérama, ma Isaaka, ma Iakobo.* **Exode 3.6** Â é nye pwükùru† kaa wà Moosé goo é pai wâgotêe, â pwacóé tée ma é niâri.

³³ «Â é ina tée wà Pwi Ukai pâ: *Gà tòpwütù du wâraâgà, ba napwa é pwi ére bèepwiri na gà gère coo wé, âna ére na pwicîri.* ³⁴ *Go jèe còo i aré ma tòina kâra i Ba còo Isaraéla, na Aigupito, â go tère é pwâra cawé kêe. Â go boome, ba na go pacòobée. Èni, âna gà pâra, ba go o mwa nama gà pâ na Aigupito.* **Exode 3.5–10**

³⁵ «[É naa tà Moosé é târù bèepwiri wà Pwiduée] èco na càra caa còoinâé wà tèpa jènereé, â rà ina pâ: *Wàilàpà na pacimagà ma gà pwi ukai ma gà pwi a pitèimuru?* **Exode 2.14** Wàé kaa na é panuâê wà Pwiduée ma pwi a pitûâ, ma pwi a pipoparâ‡. Ba wâé na ia é pitòrigarié wà pwi angela kà Pwiduée na é cipàparié naa na i na nari upwâra.

³⁶ «Â wà Moosé na é nama còobé é Ba kêe gée Aigupito. Naa na 40 naja, âna é pwa é pâ *câmu kâra pâtâma Pwiduée naa napô Aigupito, naa nawia Mii, ma naa namaré. Â rà pò goo wà tèpa âboro. ³⁷ Wà kaa pwi Moosé bèepwiri na é ina târa é Ba Isaraéla pâ: *Wà Pwiduée, âna ée mwa pacimadò gée nabibiu kàwà*

7:20 Exode 2.2 **7:21** Exode 2.3–10 **7:24** Exode 2.11–15 **7:29** Exode 2.21–22, 18.3–4

7:30 Exode 3.1–10 † **7:32** Pwükùru—Avoir la chair de poule, trembler de peur. ‡ **7:35**

Apipoparâ—Leur dirigeant (a-pi-popa-rà). **7:36** Exode 7.3, 14.21; Nombres 14.33

cè pwi *péroféta na é pwacèwiiio.

Deutéronome 18.15 ³⁸ Nye

wà mwara wà Moosé na é tâa jaa tèpa caa kâjè, na rà caatâa namaré. Â nye wàé mwara na ia é patùraé i pwi angela, naa gòrojaa Sinaï, â na ia é naa tée é pà popai târa wâro, ba na ée mwa naa tâjè.»

Tàutàra goo Moosé

³⁹ «Èco napwa wà tèpa caa kâjè, âna tàutàra na rà pitère dèe, â tàutàra gooé, â nūmarà dàra wājué cōwâ naa Aigupito. ⁴⁰ Â rà ina tà wà *Arona [pwi cièe] pà: *Gà pwa cè pà ànuuru duée kâjè cèna rà pàbéaa kâjè. Ba pé pwi Moosé bèepwiri, wà pwi a pacòobéjè géé napô Aigupito, âna câjè caa tâmogòori cèna gére tèepaa marié. Exode 32.1* ⁴¹ Na tòotù-bà, âna rà pwa é pé nari paaci, ba na pé ànuuru duée kâra, â rà pwa ma pwa *ârapwaaailò tée. Â rà dau ipwadée kaa goo pwina rà pwa. ⁴² Napwa naa goo Pwidueé, âna é panuàrà ma rà pwapwiciri târa [É tòotù ma parui ma] é pà ìricò. Ba jèe wii naa na é tii kà tèpa péroféta, pà:

Tòpi tōo co, Isaraéla!

Guwà pwapwiciri tâi

na guwà tâa namaré?

Guwà pwa ârapwaaailò tâi
naa na 40 naja?

⁴³ *Nye càcaa wâgo!*

Guwà popa wâ imwaano

kâra duée Molok †

Guwà popa é ìricò

kâra duée Réphan *

Guwà ipwamainaru

*goro *ànuurumuru*

na ia guwà pwa goro îwà.

Èkaa na guwà tère:

Go nama guwà còobé awé

jii napô kâwà.

Guwà o pwa karapuu

*naa napô *Babulona.»*

Amos 5.25–27

Wâra pwapwiciri goro imwaano

⁴⁴ «Wà tèpa caa kâjè, âna rà pwa é wâra pwapwiciri goro imwaano, ba na é wâjaara wà Pwidueé. Rà pagotù i wâ-bà wiàra é pai câmuri kà Pwidueé, na ia é paari tà Moosé. ⁴⁵ Géé na càurà, â wà tèpa nairà, âna rà tòpi é pwi wâra pwapwiciri-bà. Â rà popa wiàrà na rà pâra wià wà Iosua. Â rà pa goro paa é napô [Kanana] â rà tâaboo naawé. Ba wà Pwidueé, âna é pwâri tèpa Ba na rà tâa wê béaa kâra. Â i wâra pwapwiciri-bà, âna é tâa wê tiagoro é pàara kà ukai *Davita. ⁴⁶ Â napwa wà Davita, âna wâdè tà Pwidueé wàé. Â é ilari jiié pà, na é pacima cè Wâra pwapwiciri kâra é Ba Isaraéla†. ⁴⁷ Â wà *Solomona na é mwa bari é wà kà Pwidueé.

7:38 Exode 19.3 **7:40** Exode 32.1 **7:41** Exode 32.2–6 **7:42** Amos 5.25–27 § **7:43**

Molok—Pwi jè duée kà tèpa Kanana. * **7:43** Réphan—Pwi jè duée kà tèpa Babulona. **7:45** Josué

3.14–17 **7:46** Exode 25.40; 2 Samuel 7.1–16 † **7:46** Ba Isaraéla—Grec: Pwàrawà kà Iakobo.

7:47 1 Rois 6.1–38

48 «Êco na wà Pwidueé na é tâjajjè, âna câé caa tâa na ê wâ na pwa goro nararairi âboro. Ba wâéni é pwina é ina, na é naigé mee wà pwi péroféta kêe:

49 *Ê napwéretòtù,
âna autâa kôo;
Ê gòropuu òriri,
aucò kîri kôo.
Wâpà cè wâ
na guwà bari,
na pâri ma go tâa na?
Wâpà cè wâao
cèna go tâa wê?
50 Ba nye wâgo kaa,
na go tòpò òriri,
goo du na-araîò.»*

Ésaïe 66.1–2

Guwà tèpa cicara Pwidueé!

51 É ina mwara wà Étienne tà tèpa pitûâ pâ: «Po dau gòo ê pâ pûruwà! Ba tàutàwà na guwà tère é popai kà Pwidueé! Guwà nye ciburà cicara é Nyuâaé Pwicîri, pwacèwii wà tèpa caa kàwà. 52 Ba rà tubaèpà ma pòtàmwara tèpa péroféta òriri, wàilà na rà tàmara† inapàpari é pai tèepaa kà Pwina é *tàrù. «[Wà pwiibà, âna é pitòrigarié wà Pwidueé] êco na guwà icurié, â guwà tèpa pòtàmwereê. 53 Wâguwà tàpé na guwà tòpi é Naèà kà Pwidueé na rà pinaigé mee tàwà é pâ angela§, â câguwà caa pâra wiâra.»

Rà tètàmwara Étienne

54 Na rà tère é popai-bà wà tèpa pitûâ, â rà nye dau putàmú kaa, â rà pitòngûru poropwàrà, naa goo wà Étienne.

55 Êco na é boo naa gòé é Nyuâaé Pwicîri, â é niâ too naanidò *napwéretòtù wà Étienne, â é còo é muugèrè kà Pwidueé, â é còo wà Iésu na é coo gòro ètò kà Pwidueé*. 56 Â é ina pâ: «Guwà tère! Go còo é napwéretòtù na é tàpirié, â wà *Pwina naîri âboro na é coo gòro ètò kà Pwidueé!»

57 Â rà nye uu too kaa wà tèpa pitûâ, burà cémoori é pwâranyürurà, â rà nye itàa me kaa naa gòé. 58 Â rà bèerié boo naa gòroigé jii é ville, â rà tòpwùtù ârabwée kàra, ma tòpò naa goro majoro â é pwi âboro èpo, na nee Saulo. Â rà èi Étienne goro atù, ba na rà catàmwereê.

59 Â é pwapwicîri burà ina pâ: «Pwi Ukai Iésu, gà tòpi é nyuâaò.»

60 Â é tùu jùrué, â é tomara too pâ: «Pwi Ukai, gà cibwaa pitòowâri tàra é pwi èpà bèeni rà pwa tóo!» Â é bà.

8

1 Wà Saulo, âna é wâgoo é pai tètàmwara wà Étienne.

É tubaèpà tà tèpa cèikî wà Saulo

7:51 Ésaïe 63.10 7:52 Mataio 23.31 † 7:52 Tàmara—En avance. Tà-mara. § 7:53 É pâ angela—Rà ina wà pâra tèpa Juif pâ, é Naèà, âna rà pinaigé mee wà tèpa angela. 7:55 Psaume 110.1
* 7:55 Gòro ètò kà Pwidueé—Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Gòro àji î wà Pwidueé. 7:56 Kolosé 3.1 7:60 Luka 23.34

Nye na kaa pwi tòotù-bà, na nye maina pâ kaa ê pai tubaèpà tà tèpa cèikî wâ *Iérusaléma. Â rà jèpa ipiina pâ naa pâ ére gée goo *Judée ma Samaria. Â wàco tèpa *apostolo na rà nye tà tâa Iérusaléma. ² Wà tèpa âboro na rà dau pitòdimirirà naa goro ê pwapwicîri, âna rà pwàniri wâ Étienne, â rà dau imuruè ba maina.

³ Êco napwa naa goo wâ Saulo, âna é nye dau tubaèpà kaa tà tèpa cèikî, â é tédidirirà. Â é ipâra wii pâ pwârawâ kâra, â é pwa ma dàti còobé ê paa ma ilâri, â naara dò naa na karapuu.

Wakè kà Filipo na Samaria

⁴ Wà tèpa cèikî na ia rà ipiina, âna rà jèpa pâra naa ê pâ napô, â rà picémara é *Picémara Wâdé. ⁵ É pâra wâ Filipo* naa na pwi ville gée goo Samaria, â é picémara tà tèpa âboro naawê [pâ, wâ Iésu, âna é] pwi *Mesia, [pwi a pa-udòjè]. ⁶ Â rà nye po cau tâmaari bwàti é pwina é ina târa, [na pâ tòotù] ba rà tère ma còo é pâ câmu na é pwa, goro é pàtâma Pwiduée. ⁷ Ba ê pâ duée, âna rà uu too, na rà còobé gée goo tàpè na rà wâru. Â wâru mwara tèpa pitàbwamwa ma tàpè na rà bee na rà capai wâdé diri. ⁸ Â dau maina é ipwàdé na é pwi ville-bà.

Simona pwi a pwa tutê

⁹ É nye mara tâa na é pwi ville-bà é pwi âboro na ina gooe pâ Simona. É pwi a pwa tutê, â é nama dau pwamuru naa gooe. Â wà tèpa âboro na napô Samaria, âna rà dau pò goo é pwina é pwa.

¹⁰ Wàilà diri, tapoo gée goo tèpa nari èpo tiagoo tèpa ijiao, âna rà mu nye po tâmaarié bwàti, â rà nye cau ina diri kaa pâ: «Wâ pwini, âna nye tâa gooe kaa é pàtâma wâ Pwiduée, na dau maina awé!» ¹¹ Rà nye dau tâmaarié bwàti kaa, ba jèe dau gòiri é pàara, na é pwa ma rà pò goro é pai pwa tutê kèe.

¹² Êco na, [ûna é tèepaa me] wâ Filipo, â rà cau tèreê, na é picémara târa é Picémara Wâdé goo wâ Iésu Kériso, ma é *Mwaciri kà Pwiduée. Â rà cèikî naa goo, â rà nama *upwaarà—wà tèpa paa ma pa ilâri mwara.

¹³ Napwa naa goo wâ Simona, âna é cèikî mwara, â *upwaaé. Gée na càùé, â jèe câé caa pâra jii wâ Filipo. Â é còo é pâ *câmu na maina kâra pàtâma Pwiduée na gére coo, â po dàpàgà tée, wàé mwara.

¹⁴ Wà tèpa apostolo, na rà tâa Iérusaléma, âna rà tère pâ rà jèe tòpi é popai kà Pwiduée wâ tèpa âboro Samaria. Â rà panuâ pâ wâ Pétéru ma Ioane. ¹⁵ Ûna ru tèepaa pâ naa jaarà, â ru pwapwicîri kâra, ma rà tòpi é Nyuâaé Pwicîri. ¹⁶ Ba câé caa pâji boo naa gò cè pwi jè ârapàrarà, ba bwaa nye po upwaarà co naa na nee Pwi Ukai Iésu. ¹⁷⁻¹⁸ Â ru tòpò îru naa gòrà, â rà tòpi é Nyuâaé Pwicîri.

Ûna é còo pwiri wâ Simona, [â é pò] ¹⁹ â é ina tà tupédu apostolo pâ: «Gàù naa tóo mwara é pwi pàtâma bèepwiri, ba na go tòpò é îo naa gò pâ âboro, ba na rà tòpi é Nyuâaé Pwicîri.»

Â pwa na é naa mwani târu.

²⁰ Êco na é ina tée wâ Pétéru pâ: «Pwiini! Wâdé na tiàugà bau ê mwani'gà! Wànau? Gà tà niimiri pâ, é âraimeai kà Pwiduée, âna muru wâri goro mwani? ²¹ O nye ticè kâgà gée goo é wakè kâbu! Ba po dau èpà é pwâranümagà! ²² Biigà jii é pâ auniimiri'gà na èpà, â gà pwapwicîri tà Pwi Ukai, ba na é pwanauri

tâgà ê auniimiri'gà. ²³ Ba go côo pâ jèe dipitirigà ê èpà, â gà dau pwi a piboo. Ba ê èpà, âna é pii é pwáranümagà ma auniimirigà.»

²⁴ Â é tòpi târu wà Simona pâ: «Tupéeni, gàu pwapwicîri ba kôo, ba na o càcaa tèepaa mariô é pâ namuru na gàu gére ina!»

²⁵ Ru picémara ê popai kà Pwi Ukai wà Pétèru ma Ioane. Â géé na càuè, â ru wâjué còwâ naa Iérusaléma. Â wii naigé, âna ru picémara ê Picémara Wâdé naa na ê pâ village na wâru, géé goo Samaria.

É cèikî pwi âboro géé Éthiopia

²⁶ Napwa naa goo wà Filippo, âna é patùraé é pwi *angela kà Pwi Ukai, â é ina tée pâ: «Gà cimadó, â gà pâra wii naigé na é boo géé Iérusaléma naa Gaza, pwi naigé na càra caa ciburà wédò na.»

²⁷ Â é nye cimadó kaa wà Filippo, â é pâra. Ûna é pâra wii é naigé, â ipitiru ma pwi jèe âboro géé napô Éthiopia†. Wà pwiibà, âna pwi âboro imaina† naa na pitûâ goo é pâ mwani kà tô ilâri ukai naa Éthiopia. Ba é wâjué còwâ géé goro aupwamaina Pwiduée na Iérusaléma. ²⁸ Â é gére pûra é tii na é wii wà *péroféta Isaia, na é na wàtio kêe.

²⁹ É ina tà Filippo é Nyuâaê Pwicîri pâ: «Gà paé, ba na gà cimwünyabweri é pwi na wàtio bèepwiri gére me.»

É patùraé goo Iésu

³⁰ É itàa pâ wà Filippo, â é tère wà pwi Éthiopia na é gére pûra é tii kà péroféta Isaia. Â é tawèerié wà Filippo pâ: «Gà nye tâmogòori é pwina gà gére pûra?»

³¹ Â é tòpi tée pâ: «Na o wà nau târa cè pai tâmogòori kôo, wiàna nye ticè na paari tôo?» Â é ila wà Filippo pâ, na é too ma é tâa jaaé. ³²⁻³³ Napwa pwi ére na tii na é gére pûra, âna wàeni:

*Rà popaé pâ,
pwacèwii pwi mutô
na tapàgà na wàé.
É tà tâa, é tà cîô
na rà pwa tée na èpà.
Nye dau ticè *târu
kâra é pwina rà pwa.
Rà dàtié pâ
dàra pwâra bà kêe,
pwacèwii pwi mutô
naa na wâra taa macii.
Rà wâpà pâ naîê?
Â dà cè jèkutâ
na piwiâ goorà?
Au, bwa, ba nye ticè!
Ba jèe patâjii
é wâro kêe ni
na é tâa gòropuu.*

Ésaïe 53.7–8

† 8:27 Éthiopia—Napô wà Afrique, wâboo iti kâra Aigupito (Égypte). † 8:27 Pwi âboro imaina—Grec: Pwi eunuque, pwi âboro imaina. (Còo Mataio 19.12.) 8:32-33 Ésaïe 53.7–8

34 Â é tawèeri Filipo wà pwi a pitûâ, pâ: «Pâri ma gà ina tôo, pâ, wàilàpà na é inaê naani wà pwi péroféta? É nye pi-inaê còwâ, é, é ina cè pwi jèpwi?»

35 Â, tapoo géee goo pwi auinapopai-bà, â é inapàpari tée wà Filipo ê Picémara Wádé goo wà Iésu.

É cèikí ma upwaaé

36 Na ru pâra wii naigé, â ru pâmari ê najawé, â é ina tà Filipo pâ: «Dà cè pwina o pacoo wiàna upwaaò na jèe wàéni i najawé.»

{ 37 Â é tòpi tée wà Filipo pâ: «Wiàna gà cèikí géee na âji pwâranümagà, â pâri ma upwaaé.»

Â é tòpi tée pâ: «Go cèikí pâ, wà Iésu Kériso âna *Pwina naí Pwiduéee.» }

38 Â é nama pacoo i na wàtio, â ru boo ma wà Filipo naa najawé, â é upwaaé.

39 Na ru tò còwâ géee najawé, â é nye dàgòtù wà Filipo kaa ê Nyuâaé kà Pwi Ukai, â câé mwa caa còoê còwâ wà pwi a pitûâ. Êco na é dau ipwadéee kaa, â é nye pâra wii naigé kèe.

40 É mwa tòpò wà Filipo naa na ville Azot ê Nyuâaé kà Pwi Ukai. Â géewê, â é pâra naa Césarée wà Filipo. Â wii naigé, â é picémara ê Picémara Wádé naa na diri é pâ ére.

9

É todà Saulo Pwi Ukai Iésu

1 Na pwi pâara-bà, âna é dau putàmù wà Saulo naa goo wà tèpa cèikí naa goo wà Iésu. Dau nùmee na é pòtàmwararà, â é mudàra cè pai pwa wèe. Â é pâra nau còo wà pwi *ukai kà tèpa pwa ârapwaaìlò. 2 Â é ilari jiié pâ, na é wii cè tii, tà tèpa pitûâ kâra pâ *wâra pitapitiri na ville Damas. Ê tii-bà, âna é naa é tàrù kèe ma é tâjùru diri tèpa cèikí na é pâdarirà—wà tèpa paaò ma ilàri na rà wâgòo é pai *pâra wiâ Pwi Ukai—ba na é poparà me naa *Iérusaléma.

3 Â, na é gére pâra wii naigé pâ naa Damas, â ûna é pâmwünabweri wê, â nye me kaa géenidò *napwéretòotù é pwi pwéelaa, â é pwéelaa bèepié. 4 É nye tûuboo kaa naa napuu, â é tère pwi pwâratùra na ina tée pâ: «Saulo, Saulo, cina gà tubaèpà tôo?»

5 [Nye dau wâgò tà Saulo kaa] â é tawèeri pâ: «É?! Wâgà wàa, co Pwi Ukai?»

Â é tòpi tée wà Pwi Ukai pâ: «Wâgò Iésu, na gà gére tubaèpà tôo* . 6 Gà cimadò, â gà tò naa Damas, ba o mwa ina tâgà naawé, cè pwina gà pwa.»

7 Wà tèpa âboro na rà pâra wiâé, âna nye po dàpàgà tàra, â càra caa tâmogòori cèna rà ina. Ba rà nye tère é pwâratùra, êco na nye ticé âboro cèna rà còo.

8 Ûna é cimadò géee napuu wà Saulo, â é niâ, êco na jèe câé caa còojè. Â rà mwa po tu naa goro îê, â rà popaé pâ naa Damas. 9 Â âracié tòotù na é tâa, â câé caa còojè, â câé caa ija ma wâdo.

É cùru Ananias pâdari Saulo

10 É tâa Damas pwi jè a cèikí na nee Ananias. Â é pièpàparié tée wà Pwi Ukai, â é ina tée pâ: «Ananias!»

8:36 Apostolo 10.47 8:40 Apostolo 21.8 9:1 Apostolo 8.3 * 9:5 Pàra Tii Pwicíri naa na grec, âna rà naagée pâ popai bèeni: «O dau gòo naa googà, na gà cicara Pwiduéee.» Po dau dàpàgà tà Saulo, â é dau céca. Â é ina pâ: «Pwi ukai, dà na nümagà na go pwa?» Â é tòpi tée wà Pwi Ukai pâ...

Â é tòpi tée pâ: «Wà nau?»

¹¹ Â é ina tée wà Pwi Ukai pâ: «Gà cimadò, â gà pâra naa na pwi naigé na nee 'Tàru' â gà mudàra na pwàrawâ kà Judas, wà pwi âboro gée na ville Tarse, na nee Saulo. Ba é gére pwapwicîri, â go nama é còo naa na nyuâa ¹² è pwi âboro na nee Ananias na é gére tòmè. Â é tòpò du îê naa goé, ba na é còojè còwâ.»

¹³ Â é tòpi tée wà Ananias pâ: «Au, Pwi Ukai, wà pwi âboro-bà, âna wâru tèpa âboro na rà inaè ba èpà tòo. Ba rà ina pâ: "Po dau wâru pâ muru na èpà, na é pwa tà tèpa âboro kà Pwiduée—tèpa cèikî naa goo wà Iésu—na Iérusaléma."»

¹⁴ Â é gére wâni pa è tàrù, na rà naa tée wà tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwaailò, ba na é tâjuru diri wà tèpa âboro na rà ipwamainagà.»

¹⁵ Êco na é tòpi tée wà Pwi Ukai pâ: «Gà pâra, ba go jèe pitòrigari wà pwi âboro bèepwiri, ba na é pwi neemuru wakè kòo. Ba ée mwa pamogòori è neèò na ara è pâ Ba ma tèpa ukai kàra, ma na ara mwara è Ba *Isaraéla. ¹⁶ Â go o mwa paari tée diri è pwina, na ée pwa naa na aré ma tòina, ba kòo.»

¹⁷ Â é nye còobé kaa wà Ananias, â é pâra.

É pwapwicîri kèe Ananias

È tò wà Ananias naa na pwàrawâ na é tâa wê wà Saulo. Â é tòpò du îê naa goé, â é ina tée pâ: «Saulo, pwi a cèikî béèò, é cùruo wà Pwi Ukai Iésu—wà Pwi Ukai na ia é piâpâparié tâgà na naigé Damas. Â é panuâò me, ba na gà còojè còwâ, â, ba na dipitirigà è Nyuâaè Pwicîri.»

¹⁸ Â nye tûu kaa géeni na âraporomee Saulo è pâ pwina pwacèwii è upàra ârawèà, â é còojè còwâ. Â é cimadò, â pwa ma *upwaaé. ¹⁹ Â è ija, â me còwâ è nii kèe.

É tapoo inapàpari Iésu wà Saulo

Bwaa tâpo pwa tootù kà Saulo na Damas jaa tèpa cèikî. ²⁰ Â géewè, âna é nye picémara kaa è popai, pâ naa è pâ wâra pitapitiri. Â é inapàpari târa pâ wà Iésu, âna nye wàè kaa *Pwina nai wà Pwiduée.

²¹ Wà diri tàpé na rà gére tâmaariè, âna rà dau pò. Â rà ina pâ: «É! Gona càcaa wàè kaa, na ia é dau gòo goro tubaèpà tà tèpa cèikî naa goo Iésu, na Iérusaléma? Â é me mwara naani nau tâjùrurà ma poparà pàdari tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaailò!»

²² Êco na pimaina too è pàtama Pwiduée naa goo è pai tûra kà Saulo. Â é pamogòori tà wà tèpa *Juif gée Damas pâ, wà Iésu, âna è Pwi *Mesia, [pwi a pa-udò na rà tapacîè gée na biu]. Â càra caa tâmogòori cè pwina rà tòpi tée.

É uru jii tèpa pièpàrié

²³ Jèe tâpo pwa pâara kà Saulo wâjaara, â rà ipitiri wà tèpa Juif, â rà pitèrerà, ba na rà tètâmwereè. ²⁴ Â, na diri è pâ ne ma pwaa, âna rà wéaa dèe goo è pâ goropwàrawâ goro napò, ba na rà catâmwereè. Êco na é pâra nau tâmogòori pwiri Saulo. ²⁵ Â, na jè ne, âna rà nama é uru wà tèpa bée. Ba rà tòpòè naa na pé na ai, â rà panuâè boo wii è pé goropwiinawâ babé wâri napò.

É pitu tée Barnabas

²⁶ È pâra naa Iérusaléma wà Saulo, â é mudàra cè pai pwa wèe, ba na é pâra

mari tèpa cèikí. Êco na wâgotàra diri gooé, ba càra caa wâari pâ é jèe pwi jè a cèikí.

²⁷ Êco na é pitu tée wà Barnabas†. Ba é popaé pàdari wà tèpa *apostolo, â é piwiâ tàra pâ: «Wà Pwi Ukai, âna é piâpàpariè tà pwiibà naa gòro naigé, â é patùraé. Â ni, âna câe caa piwâ na é picémara naa na nee Iésu na Damas.»

²⁸ Tapoo géewê, âna é jèe tâa jaarà wà Saulo, â é pâra ma me naa Iérusaléma, â é picémara ba gòo naawê, naa na nee Pwi Ukai. ²⁹ Â é patùra mwara wà tèpa Juif na rà pwa grec. Êco na rà pwaé goro pwina é ina tàra, â wàilà mwara, âna rà mudàra cè pai pwa wèe, ba na rà catàmwereê. ³⁰ Ûna rà tâmogòori pwiri wà tèpa cèikí, â rà popaé pâ naa na ville Césarée. Â géewê, âna rà pwa ma é pâra naa Tarse.

³¹ Na pwi pàara-bà, âna rà wâro na é tàbwàti wà tèpa cèikí wâna diri é pâ napô *Judée, Galilée ma *Samaria. Rà pipagòora, â rà papwicìri wà Pwiduée. Â dau pitoo é jèûrà ba é pitu tàra é Nyuâaè Pwicìri.

Wakè kà Pétèru na Lydda ma Joppé

É pâra còwâ wà Énéé

³² Wà Pétèru, âna é cai pâ mwara tèpa âboro kà Pwiduée na diri é pâ napô, â é pwa ma boo tia jaa wà tàpé na rà tâa na village Lydda. ³³ Â é pâmari naawê pwi jè âboro na nee Énéé, na jèe 8 naja kèe goro puu gòro aupuu kèe, ba é pitàbwamwa.

³⁴ Â é ina tée wà Pétèru pâ: «Énéé, é pwa ma gà wâdé ni wà Iésu Kériso! Cimadò, â gà pipìri é aupuugà!» Â é nye cimadò kaa.

³⁵ Ûna rà còê [na é pâra] â rà cèikí naa goo wà Pwi Ukai wà diri tèpa âboro Lydda, ma Saron†.

É pawâro còwâ Tabitha

³⁶ Wâjaa tèpa cèikí na ville Joppé, âna pwa é tô ilàri, na nee Tabitha [naa na *héberu] ma Dorcas naa na grec. É tó a nye po wakè kèe pwa pwina wâdé. Ba é pitu tà tàpé na piticè neemururà. ³⁷ Êco na, na pàara-bà, âna é maagé, â é bà. Géé na càuru na rà papitooé, â rà popaé too naa na pwi narawâ na tâdòiti. ³⁸ Ûna rà tâmogòori wà tèpa cèikí wê pâ, wà Pétèru âna é tâa Lydda, â rà cùru pâ tupédu ârailu béera nau ina tée pâ, na é wacì medarirà. (Ba càcaa wàiti Lydda pâ naa Joppé.) ³⁹ Â é nye pâra kaa wiàru wà Pétèru. Ûna é tèepaa pâ, â rà popaé too naa na pwi narawâ na tâdòiti. Â wà diri é pa ilàri dâpwâ, âna rà cibèepié burà i, â rà paari tée na jèpapara ârabwée na é pwa wà Tabitha, na é bwaa wâro.

⁴⁰ Â é pacòbèrà diri wà Pétèru, â é tùu jùrué, â é pwapwicìri; â é tabiié dàra i naiiri âboro bà, â é ina tée pâ: «Tabitha, cimadò!»

Â é nye niâ kaa wà tòbà, â ùna é còo wà Pétèru, â é nye too kaa nau tâa! ⁴¹ Â é tu pâ dèe wà Pétèru, â é pacimadòé. Â nabwé, â é todà pa ilàri dâpwâ ma diri pâra âboro kà Pwiduée, â é paari tàra wà Tabitha, na é jèe wâro còwâ!

⁴² Diri tèpa âboro wà Joppé, âna rà tère é pwi jèkutà-bà, â dau wâru tàpé na rà cèikí naa goo wà Pwi Ukai. ⁴³ Tàpo gòiri wà Pétèru wê, â é pitâa jaa pwi âboro na nee Simona, pwi a wakè goro parawére macii.

10

Péturu ma Corneille

¹ Pwa pwi âboro na é tâa Césarée na nee Corneille, pwi *Roma. Wà pwiibà âna é pwi jè caa kâra 100 coda, gée nabibiu kâra wâra coda kà tèpa Italie. ² Wà pwi âboro-bà, âna wâdé tée ê pwapwicîri kà tèpa *Juif, wâé mara ê pwârawâ kêe. É dau pwi a pimeai tèpa Juif na ticè kâra, â é pwi a nye tà pwapwicîri tà Pwiduée.

É patùra Corneille pwi angela

³ Na jè tòotù, na âracié inere-tòotù na càuru ija, â é pwapwicîri, â é nye po còo bwàti kaa pwi *angela kà Pwiduée na é tò marié naa wâ, â é ina tée pâ: «Corneille!»

⁴ Â é nye po còo kaa wà Corneille, â dau wâgotêe, â é ina pâ: «Dà, co Pwi Ukai?»

Â é ina pwi angela pâ: «Napwa ê pâ pwâra pwapwicîri'gà, âna é tère wà Pwiduée, â é còo é pai imeaigà, â câé caa imwûru jii. ⁵ Gà naa pâ ni naa Joppé cè tèpa âboro, ba na rà pâ nau todà me wà Simona, na ina gooé mwara pâ Péturu. ⁶ É pitâa jaa wà Simona, pwi a wakè goro parawére macii. É pwârawâ kà pwiibà, âna tâa bàrawià.»

⁷ Na é pâra còwâ i pwi angela, â wà Corneille, âna é todà tupédu ârailu âboro gée jaa tèpa ênawéna kêe. Â é todà mwara pwi jè coda kêe, gée nabibiu kà tèpa coda na é pitûâ kâra—pwi coda na jèe dau gòrié jaaé, â pwi a pitòimirié naa goro pwapwicîri. ⁸ Gée na càuru na é wiâ tàra diri é pâ pwina tèepaa marié, â é cùrurà pâ naa Joppé.

É patùra Péturu é Nyuâaé Pwicîri

⁹ Na tòotù gée paé còwâ, na po gopaé bwàti, âna rà pâmwünyabweri Joppé. Na pwi pâara-bà, âna é too wà Péturu naanidò gòrowâ*, nau pwapwicîri, ¹⁰ na rà pwabwàti é uti kêe [wà tèpa âboro wà pwârawâ]. Na é gère pwapwicîri, â me marié pwâra copwa, â nùmee dàra ija. Â wà Pwiduée, âna é paari tée naa na nyuâa é pâ muru. ¹¹ É nye còo kaa é napwéretòotù na é tàpirié, â é boome géewé é pwina pwacèwii é pwérela na dau maina na cipa pâ ârapàpé naûrué. Â é tàbàtù boome naa gòropuu. ¹² Â tâa na, diri é pâ na pwâra macii na ârapàpé ârà, ma êdiri pâ âgòri ma âûtòo ma dòèa, ma êdiri pâ marü mwara.

¹³ Â é ina tée pwi pwâratùra pâ: «Gà cimadó co Péturu, â gà taa, â gà uti.»

¹⁴ Êco na é ina wà Péturu pâ: «Bwa! Tàutòo co Pwi Ukai, ba câgo caa mu uti é pwina papwicîri [ê *Naeà kâbà].»

¹⁵ É jèu tère mwara i pwâratùra, na é ina tée pâ: «Gà cibwaa câbaèpà é pwina é ina wà Pwiduée pâ muru na wâdé.»

¹⁶ É wacié tèepaa é pâ namuru bèepwiri, â gée na càùé, â càù too còwâ naa napwéretòotù.

¹⁷ Â, na gère wàrapwiri, â wà i tèpa âboro na ia é cùrurà wà Corneille, âna rà jèe pitawèeri cèna é wêe i pwârawâ kà Simona, â tòcia tàra i pwârawâ. Â rà tèepaa pâ naa goropwârawâ, na pâara na wà Péturu na é bwaa gère pimudàra cè pai ina wàra i pwi na ia é paari tée wà Pwiduée. ¹⁸ Â rà to, â rà tawèeri pâ: «Gona nye wâni kaa na é pitâa wê wà Simona, pwina nee Péturu?»

* **10:9** Gòrowâ—Pwa goro puu, â po bàracaari bwàti, â pâri ma jè pâra gò. **10:14** Lévitique 11.1-47; Ézékiel 4.14 **10:15** Maréko 7.15,19

Rà pâmariê wà tèpa âboro kà Corneille

19 Na é bwaa gére pinünüma wà Pétéru naa goo i pwi na ia é cõo, â é ina tée é Nyuââ Pwicîri pâ: «Pwiini, rà wâni wà tèpa âracié âboro na rà mudàgà. 20 Cimadò ma gà boo, â gà cibwaa piwâ na gà pâra wiârà, ba wâgo na naarà me.»

21 Â é boo wà Pétéru, â é ina tà tèpa âboro bèeni pâ: «Wà pwi âboro na guwà gére mudèe, âna wâgo kaa. Dà cè majoroé ma guwà me?»

22 Â rà tòpi tée pâ: «É cùrubà me wà Corneille, pwi caa kâra coda, pwi âboro na é *târù, â wâdé tée é pwapwicîri kà tèpa Juif. Wà diri mwara tèpa Juif, âna rà pi-inaê ba wâdé. É piâpâparié wà pwi angela kà Pwiduée, â é ina tée pâ, na é pwa ma gà me naa pwârawâ kêe, ba na é tère cè pwina gà ina tée.»

23 Nabwé, â é ticiarà wà Pétéru ma rà bwaa puu.

É pâra wiârà naa jaa Corneille

Na dàuru kêe, âna é jèe pâra wiâ tèpa âracié âboro bèeni wà Pétéru. Â rà pâra wiâê mwara wà pâra tèpa cèikí na tâa Joppé. 24 Na pwi tòotù géee paé cõwâ, â rà tèepaa pâ naa Césarée. Â é tà tapacirà wê wà Corneille, ma wà tèpa âboro géee na tâa kêe ma tèpa âji bée, na é nye todàra me. 25 Na é tò wà Pétéru, â é pâra caraé wà Corneille, â é tùu jùrué burà cùué boo naa goro â wà Pétéru.

26 Êco na é dàgõtùé wà Pétéru, â é ina tée pâ: «Gà cimadò, ba go nye pwi âboro pwacèwiigà!»

27 É nye gére tùra burà too naa na wâ wà Pétéru, â é pâmari pâ âboro na wâru, na rà jèe tàgére tâa wê. 28 Â é ina tàra pâ: «Guwà jèe nye tâmogòori pâ muru pwicîri tà tèpa Juif, na rà pabée tàpé na càra caa tèpa Juif. Â papwicîri jiiirà mwara na rà tò naa jaarà. Êco na é jèe paari tõe wà Pwiduée pâ, na go cibwaa câbaèpà pwi âboro ma go cibwaa miiriê. 29 Êkaa na, na guwà todò me, â nye ticè pwina na go bwaa èrà goo.»

«Â go tawèeriwâ pâ: Dà cè majoroé ma guwà nama go me?»

30 Â é ina tée wà Corneille pâ: «Jèe âracié tòotù nabà, géee na càuru pwi tòotù na go pwapwicîri ni, na âracié ineretòotù. Â pwi tòotù-bà, âna é piâpâpario pwi âboro na pwâra é ârabwée kêe†, â é ina tõe pâ: 31 “Corneille, wà Pwiduée, âna é jèe tòpi é pwâra pwapwicîri'gà. Â câé caa imwùru é pai imeaigà. 32 Â ni, âna gà cùru pâ naa Joppé cè tèpa âboro nau todà me wà Simona, pwina nee mwara Pétéru, na é pitâa na pwârawâ kà Simona, pwi a waké goro parawére macii. Napwa pwârawâ kêe, âna tâa bàrawiâ.” 33 Êkaa na go panuâ wai paé tèpa âboro, ba na rà todàgà, â nye dau wâdé kaa na gà me. Êni, âna bà jèe wâdiri ara Pwiduée, ba na bà tère diri é pâ namuru na é jèe naa tâgà wà Pwi Ukai, ba na gà ina tâbà.»

É patùra tàpé na càra caa tèpa Juif

34 É inapâpari tàra wà Pétéru pâ: «Go mwa nye tàgére tâmogòori kaa pâ napwa wà Pwiduée, âna câé caa pwaké goro âboro. 35 Ba, naa na diri é pâ napò, âna wà pwi âboro na é papwicîri wà Pwiduée ma pwa é pwina wâdé, ma

10:26 Apostolo 14.13–15; Auinapàpàri 19.10 † 10:30 Pwi âboro na pwâra é ârabwée kêe—Pai ina wêe pâ, pwi jèe angela. (Cõo Apostolo 1.10.) 10:34 Deutéronome 10.17; Roma 2.11

imeai, âna é wâdéarié wà Pwiduée. ³⁶ É jèe panuâ ê popai târa ê Ba *Isaraéla—ê Picémara Wâdé târa ê pinaanapô na é naigé mee wà Iésu Kériso, Pwi Ukai kâra diri ê pâ âboro.

³⁷ «Guwâ jèe tâmogôdori ê pwina tèepaa béaa na Galilée, géewê, tia na diri ê napô *Judée, géee na càuru ê pai picémara ê *piupwaa kâ Ioane. ³⁸ Ba wà Pwiduée, âna é naaboo[†] ê pàtàmara ê Nyuââê Pwicîri naa gò wà Iésu, pwi âboro géee Nazareth. É pâra diri naa pâ ére, â é pwa na wâdé tà tèpa âboro, ba é wâjaaé wà Pwiduée. Â é nama rà wâdé còwâ wà [tàpé na rà maagé, ma] êdiri wà tàpé na wâgoorâ ê pàtama wà *Caatana.

³⁹ «Wàibâ kaa tèpa *paâjupâra wàra diri ê pâ pwina é pwa, na *Iéruusaléma, tia na pâra ére napô géee goro Judée[§]. Êco na rà tanamirié naa goro *kurucé, â é bà.

⁴⁰ «Êco na wà Pwiduée, âna é nama é wâro còwâ, na pwi béaracié kâra tòotù géee na càué. Â é pwa ma é piâpâparié tâbâ co. ⁴¹ Wàibâ tàpé na pitòrigaribâ béaa, ba na bà mwa tèpa paâjupâraê. Wàibâ tàpé na bà picaaia ma wâdo ma wâé, géee na càuru na é wâro còwâ jii tèpa bà. Ba câé caa pwa ma piâpâparié târa diri ê pâ âboro. ⁴² Â nye wà Iésu kaa na é jèe cùrubâ pâ, ba na bà pâra nau picémara é *Picémara Wâdé târa ê Ba, ma inapâpari pâ, jèe wâé kaa pwina é jèe tòpóé wà Pwiduée, ba na ée mwa pwi a pitèi tàpé na rà wâro ma tàpé na rà bà.

⁴³ «Â wà diri tèpa *péroféta, âna rà jèe tâmara ina pâ, cè pwina é cèikî naa goo Iésu, âna o pwanauri é èpâ kèe, naa na nee.»

É boo Nyuââê Pwicîri naa gòrà

⁴⁴ Ūna é bwaa géere tùra wà Pétèru, â é nye boome kaa é Nyuââê Pwicîri naa gò diri tàpé na rà tâmaari é popai kâ Pwiduée.

⁴⁵ Wà tèpa Juif na rà cèikî, na ia rà me wiâ wà Pétèru*, âna rà pò, na naa boome mwara é Nyuââê Pwicîri naa gò tàpé na càra caa tèpa Juif. ⁴⁶ Ba rà tètèrà na rà tùra naa ê pâ pwàratùra na ité, ma pwamaina Pwiduée. Â é ina wà Pétèru pâ: ⁴⁷ «Wànau, o nye pâri ma câjè caa *upwaa tàpé na rà jèe tòpi é Nyuââê Pwicîri, pwacèwiijè?»

⁴⁸ Â é naa tàrù wà Pétèru, ba na upwaarà naa na nee Pwi Ukai Iésu. Géee na càué, â rà ilaé pâ, na é bwaa tàpo pwa cè pâra tòotù wâjaarà.

11

É piwiâ tà tèpa apostolo wà Pétèru

¹ Wà tèpa *apostolo ma tèpa cèikî, na rà tâa napô *Judée, âna rà tère pâ wà pâra tàpé na càra caa tèpa *Juif, âna rà jèe cèikî mwara naa goro é popai kâ Pwiduée.

² Ūna é too naa *Iéruusaléma wà Pétèru, â wà tèpa cèikî na rà tèpa Juif*, âna rà cagotù tée é pwina é pwa, â rà ina tée pâ: ³ «Cina gà too naa jaa tàpé na càra caa tèpa Juif, ma guwâ pi-ija naima ma wàilà?»

10:37 Mataio 4.12–17 **10:38** Mataio 3.16; Luka 4.17–20 † **10:38** Naaboo... Grec: Oint. Còo note goo Luka 4.18. § **10:39** Pàra ére napô géee goro Judée—Grec: Napô kâ tèpa Juif. **10:41** Luka 24.42–43; Apostolo 1.8 **10:42** Apostolo 17.31; 1 Pétèru 4.5 **10:43** Ésaïe 53.5–6; Jérémie 31.34
10:44 Apostolo 11.15, 15.8 * **10:45** Wà tèpa...cèikî na ia rà me wiâ wà Pétèru—Còo nee tii 23.
10:46 Apostolo 2.4, 19.6 **10:48** Apostolo 2.38 * **11:2** Tèpa Juif—Grec: Tàpé na pwa kamaí târa. Ipaìwâ naa na nee tii 3. **11:3** Apostolo 10.28; Galatia 2.12

É patùrao Pwiduée

⁴ Â wà Pétèru, âna é piwiâ tàra bwàti é pâ namuru na tèepaa mariê, géé na autapoo goo é pwi jèkutâ-bà. Â é ina pâ: ⁵ «Go tâa Joppé, â na pâara na go bwaa gére pwapwicîri na, âna go côo jè muru, na é paari tóo naa na nyuâa wà Pwiduée—pé pwina pwacèwii é pwérela na dau maina, na cipa é pâ ârapàpé naûruê. Â é boome géé napwéretòotù tia jaao. ⁶ Ûna go ucâri é pé pwérela bèepwiri, â go côo naa na, pâ macii âraèrù, ma macii a piugà, ma pâ âgòri, ma pâ âûtòo, ma pâ dòèa, ma pâ marü mwara. ⁷ Â go tère é pwâratùra, na ina tóo pâ: “Gà cimadò co Pétèru, â gà taa, â gà uti.”

⁸ «Èco na go ina pâ: “Bwa! Tautòo co Pwi Ukai, ba muru pwicîri [naa na é *Naèà kâbà]. Â câgo caa mu uti géé goo!”

⁹ «Â go jèu tère mwara i pwâra-tùra na me géé napwéretòotù, na ina pâ: “Gà cibwaa câbaèpà é pwina é ina wà Pwiduée pâ muru na wâdé.” ¹⁰ É wacié tèepaa é pâ namuru bèepwiri, â géé na càùé, â càùrà too còwâ naa napwéretòotù.

Go pâra wiàrà naa Césarée

¹¹ «Â rà nye tèepaa medario kaa wà tèpa âracié âboro me géé Césarée naa na pwârawâ na bà tâa na. ¹² Â é ina tóo é Nyuâaè Pwicîri pâ: “Gà cibwaa piwâ na gà pâra wiàrà†.” Â wà tèpa 6 béèjè na wàilà-ni†, âna rà me wiâô naa Césarée, â bà capai too naa na é pwârawâ kà Corneille.

¹³ «Â é piwiâ tâbà wà Corneille é pai côo kêe pwi *angela naa pwârawâ na é ipaarié tée, ma ina tée pâ: “Panuâ pâ cè âboro naa Joppé nau mudà Simona, pwina ina gooé mwara pâ Pétèru, ¹⁴ ba ée mwa ina tâgâ pâ, na popai na gà o udò goo, wâgâ ma diri é pwârawâ'gà, [ba na o tâa tàwà é *âji wâro.]”

É boome Nyuâaè Pwicîri

¹⁵ «Ûna go tapoo tùra, â é boome naa gòrà é Nyuâaè Pwicîri, pwacèwii naa gòjè naa na autapoo goo. ¹⁶ Â go nye tà niimiri é pwi popai kà Pwi Ukai, na é ina pâ: “Wà Ioane, âna é *piupwaa goro jawé, èco na wâgùwâ, âna o mwa *upwaa wà goro é Nyuâaè Pwicîri.”

¹⁷ «Wà Pwiduée, âna é nye naa tàra mwara é âraimeai, i Nyuâaè Pwicîri, ma pwacèwiijè, na jè cèikî naa goo Pwi Ukai Iésu Kériso. Â go pwi wàa, ma go cicara wà Pwiduée?»

¹⁸ Géé na càuru é pai tère kàra pwiri, â rà jèe nabwé na rà putàmu, â rà pwamaina Pwiduée, â rà ina pâ: «Ûu kaa! Âjupâra pâ wà Pwiduée, âna é naa mwara é âji wâro tà tàpé na càra caa tèpa Juif, na rà pinünüma ma biirà dèe.»

Tèpa cèikî wâ Antioche na Syrie

¹⁹ Géé na càuru é pai bà kà Étienne, â tapoo pwa-imudiri tà tèpa cèikî, â rà jèpa ipiina pâ naa é pâ napò, naa Phénicie, ma naa na ville Antioche ma gòropò Chypre. Â rà picémara é popai naawé; èco na rà nye picémara co tà tèpa Juif. ²⁰ Èco na wà pâra tàpé géé jaarà, tèpa âboro géé Chypre ma na ville Cyrène, âna rà me naa Antioche. Â rà picémara é *Picémara Wâdé kà Pwi Ukai Iésu tà tàpé

11:5 Apostolo 10.9–48 † **11:12** Gà cibwaa piwâ na gà pâra wiàrà—é, Pâra wiàrà, â gà cibwaa pwaké goro âboro. † **11:12** Tèpa 6 béèjè na wàilà-ni—Tàpé na rà me wiâ Pétèru géé Joppé. (Còo Apostolo 10.23,45.) **11:14** Apostolo 16.31 **11:15** Apostolo 2.4 **11:16** Apostolo 1.5 **11:18** Apostolo 13.48, 14.27 **11:19** Apostolo 8.1–4

na càra caa tèpa Juif. ²¹ Nye tâa gòrà ê nii kà Pwидуée, â wâru tèpa âboro, na rà biirà naa goo wà Pwi Ukai, â rà cèikî.

²² Ûna rà tère pwiri wà tèpa cèikî na wâra pwapwicîri § Iérusaléma, â rà panuâ pâ wà Barnabas naa Antioche. ²³ Ûna é tèepaa pâ, â é còo é *aupwényunyuâari kà Pwидуée naa gò tèpa âboro, â é dau ipwàdée. Â é pagòora diri ma rà cimwü bwàti naa goo Pwi Ukai.

²⁴ Ba wà Barnabas, âna pwi âboro na é dau wâdé, â maina é cèikî kée. Â dau tâa gòè é Nyuââé Pwicîri. Â wâru mwara tàpé na rà cèikî naa goo Pwi Ukai.

²⁵ Géewê, â é pâra naa na ville Tarse, ba na é mudà wà Saulo. ²⁶ Ûna é pâmarié, â é popaé me naa Antioche. Ru tâa wê naa na caapwi naja. Ru pâra taaci naa na pâ ipitiri kâra wâra pwapwicîri, â rà pacâmuri pâ âboro na wâru. Nye tapoo kaa na Antioche, na tapoo ina goo tèpa cèikî pâ *chrétiens*, [pai ina wèe pâ 'tèpa cèikî naa goo wà Kériso'].

Rà pitu tà tèpa cèikî naa Judée

²⁷ Na pâara bèepwiri, âna rà boome gée Iérusaléma naa Antioche pâ tèpa *péroféta [na rà pame é popai gée jaa wà Pwидуée]. ²⁸ Pwi jè ârapàrarà, âna nee Agabus. Â wâgòo é pàtàmara Nyuââé Pwicîri. Â é cimadò, â é ina tàra pâ: «O mwa pwa cè copwa na dau maina pitiri gòropuu.» (Â nye coo pwi auina-bà na pâara kà Claude, pwi ukai kà tèpa *Roma.)

²⁹ Napwa naa goo wà tèpa cèikî, âna rà pitêrerà, ba na rà panuâ pâ cè bépitu kâra tà tèpa cèikî na rà tâa Judée. Rà nye jèpa naa é pwina pâri ma rà naa [wiâra é pumara wakè kâra]. ³⁰ Â wà Barnabas ma Saulo, âna ru pa pâ i âraimeai dari tèpa pituâ kâra wâra pwapwicîri.

12

Rà tòtàmwara Jacques ma tâjùru Pétèru

¹ Na pâara-bà, âna é tubaèpà tà pâra tèpa cèikî wà ukai *Héroda Agrippa I. ² Â é naa tàrù, ba na tòtàmwara goro tàuwa wà Jacques, pwi aėjii kà Ioane. ³ Ûna é còo pâ wâdé tà tèpa *Juif, â é nama tâjùru mwara wà Pétèru, na pwi jè *tòtù maina kâra, pwi tòtù na pi-ija poloa na ticé nyaa kée. ⁴ Â é pwa ma tüé naa na karapuu, â é nama wéaarié é ârapàpé gomu na piârapàpé coda naa na. Ba nùmee na pitèi Pétèru na ara diri é pâ âboro, gée na càuru tòtù *Paséka. ⁵ Â rà wéaari wà Pétèru naa na karapuu. Â napwa wà tèpa cèikî, âna rà gòo goro pwapwicîri taaci ba kée.

É pacòobé Pétèru pwi angela

⁶ Na pwi bârane béaa kâra é pai pitèié, âna wà Pétèru, âna é puu nabibiu kâra ârailu coda. Â tòoé goro itùpaò, naa goo tupédu coda. Â pwa mwara tèpa coda, na rà wéaari é goropwârawà goro karapuu.

11:22 Apostolo 4.36 § **11:22** Tapoo gée na nee tii bëeni, â tiagoro tii Auinapàpári, âna é popai wâra pwapwicîri, âna pai ina wèe pâ, é picaatâa kà tàpé na rà cèikî naa goo Iésu, â càcaa é auba maina na Iérusaléma na é pwi Wâra pwapwicîri kà tèpa Juif. Còo mwara Wâra pwapwicîri naa na Neeremuru (Vocabulaire). **11:25** Apostolo 9.30 **11:28** Apostolo 21.10 **11:30** Apostolo 12.25

7 Êco na é nye pwairi tèepaa kaa pwi jè *angela kà Pwi Ukai, â nye po pwéelaa kaa na karapuu. Â wà pwi angela, âna é pitaci* gòro jènere wà Pétéru. Â é ina tée pâ: «Gà cimadò wài!» Â nye tûu kaa géé goro ê du î wà Pétéru i pâ itùpaò.

8 Â é jèu ina tée còwâ wà pwi angela pâ: «Gà piigà goro i karapuu'gà, â gà coona i du wàraâgà.» Â é nye pitère dèe wà Pétéru.

Â é ina tée mwara wà pwi angela pâ: «Wâdé. Â gà coona i palito'gà, â gà me wiâô.»

9 Â é pâra wiâê géé na karapuu wà Pétéru. Êco na câé caa tâmogòori pâ é pâ pwina é pwa tée wà pwi angela, âna nye tàgère âjupâra. Ba é niimiri pâ é pwa âcòwâ. 10 Â ru wénari é tèpa coda na rà wéaa béaa, â ru wénari mwara wà tàpé na rà coo wê. Â ru tèepaa pâ naa goo é goropwârawâ paò na babé wâri é ville. Â é nye pitâpirié acari béaa kàru, â ru còobé, â ru pâ naa jè naigé. Géé pwiri, â nye tàpo tiâu kaa i pwi angela.

11 Â pitâmogòo nûma wà Pétéru, â é ina pâ: «Nye âjupâra kaa! Wà Pwi Ukai, âna é nye panuâ me pwi angela kêe, ba na é upao géé na-araraî wà Héroda! Â é upao jii é pâ pwina èpà na rà pwa na rà pwa tòo tèpa Juif [na rà cicarabâ].»

É pâra naa jaa tèpa cèiki béé

12 É pâra wà Pétéru naa na pwârawâ kà Maria, nyaa kà Ioane (na jè nee mwara Maréko). Rà tàgère tâa wê é jè auwâru goro tèpa cèiki, â rà nye tàgère pwapwicîri. 13 Â é cùu é goropwârawâ na autò wà Pétéru, â é me wà Rhode nau tàpiri. (Wà tòoni, âna tô ênawéna na pwi pwârawâ-bà.) 14 Â é tèreina é pwâratùra kà Pétéru, â naa na pai wâdé tée, â é itâa pâ, na ina pâ: «É! Wà Pétéru na é wâboo gòroigé!» Â é imwûru na é tàpiri i goropwârawâ!

15 Â rà ina tée pâ: «Gà ipwirié co tòoni!» Êco na é nye gòo goro ina pâ: «Akaé! Go nye âjupâra.» Â rà ina mwara tée pâ: «Bwa! O gére nyuâaé†.»

16 Na rà gére wârapwiri pai tûra kàra, âna wà Pétéru, âna é nye tàgère gòo goro cùu taaci i goropwârawâ! Â rà mwa tàpiri, â rà nye dau pò kaa.

17 Â é pwa ineremuru tàra pâ, na rà cibwaa tûra. Â é piwiâ tàra é pai pacòobée géé na karapuu. Â é ina tàra pâ: «Guwà mwa ina tà Jacques‡ ma pâra tèpa cèiki béejè.» Â é còobé jiiirà, â é pâra naa na jè ére.

18 Ūna pwaa dòme, â rà paé ma me wà tèpa coda. Â rà dau géaa, ba càra caa tâmogòori cèna é wêe wà Pétéru, â dau wâgotàra. 19 Â é nama rà mudèe bwâti wà Héroda, êco na càra caa pâmariê. Â é pitawiâ wà tèpa wéaa, â é nama catâmwararâ.

Géé na càùé, â é boo wà Héroda géé napô *Judée naa Césarée, ba na é pitâa wê.

É bà ukai Héroda Agrippa I

20 É dau putàmù wà ukai Héroda naa goo wà tèpa âboro géé Tyr ma Sidon. Êco na rà me nau còoê, ba na rà ilari jiié é pinaanapô. (Ba é du ville kàra, âna ru wâro goo é napô kà Héroda.) Â rà nama é pwi naigé mee wà Blastus, pwi ênawéna kà pwi ukai, pwi a wéaari é pwârawâ maina kêe.

* 12:7 Pitaci—Toucher sur le côté. 12:10 Apostolo 5.19 † 12:15 Nyuâaé—é, Pwi angela kêe. Rà cèiki wà tèpa Juif pâ, rà wéarijè jècaà é pâ angela. ‡ 12:17 Jacques—Pwi jii wà Iésu. (Còo note goo Apostolo 15.13.) 12:18 Apostolo 5.22–24

²¹ Na pwi tòotù na é jèe dàbacoò na wà Héroda, â é coona é ârabwée kâra ukai kée. Â é too naa gòro é autâa kée, â é patùra tèpa âboro.

²² Â rà nye dau picâdirié, ma ina pâ: «É! Càcaa pwi âboro na gére tûra! Â pwi jè pwiduée!»

²³ Â wâdé tée na rà pwamainâé jii wà Pwiduée. Êkaa na é nye èié kaa é pwi angela kà Pwi Ukai, â rà iri é naparawée é pâ âgù, â é bà.

²⁴ Napwa naa goo é popai kà Pwi Ukai, âna jèe dau picémara ba maina pâ, â é pitoo é jéu tèpa cèikí. ²⁵ Géé na càuru é pai waké kà Barnabas ma Saulo, â rà wâjué còwâ géé[§] *Iérusaléma, wàilà ma Ioane-Maréko.

bétapoo pai pâra kà paulo

13

(Naporomee 13.1–14.28)

Rà pitòrigari Barnabas ma Saulo

¹ Naa na wâra pwapwicîri naa Antioche wâna province Syrie, âna pwa pâra tèpa *péroféta, ma tèpa ipacâmu—wà Barnabas, wà Siméon pwina ina gooe pâ ‘Pwi âboro duu’; Lucius géé na ville Cyrène; Manaën na ia ru pimaina naima ma pwi kupénoo *Héroda Antipas; ma wà Saulo.

² Pwa pwi pâara na rà gére ipwanya—ba rà panuâ é ija, ba na rà gére pwapwicîri tà Pwi Ukai.

Â é ina târa é Nyuâaé Pwicîri pâ: «Guwâ pitòpò naaiti wà Barnabas ma wà Saulo, târa é waké na go todàru naa goo.»

³ Géé na càuru é ipwanya ma pwapwicîri kàra, â rà tòpò îrà naa gòru [ba na pwényunyuâariru] â rà panuâru pâ.

Ru pâra naa gòropô Chypre

⁴⁻⁵ É cùru pâ Barnabas ma Saulo é Nyuâaé Pwicîri. Â é pâra wiâru wà Ioane-Maréko, ba na é pitu târu. Rà boo naa na ville Séleucie, â géewé, â rà pâ gòro wànga naa gòropô Chypre. Ûna rà tèepaa pâ naa na ville Salamine, â ru picémara é popai kà Pwiduée wà Barnabas ma Saulo, naa na pâ *wâra pitapitiri kà tèpa *Juif.

É cicararu Élymas

⁶ Ûna ru jèe pâra pitiri é pô, tia na ville Paphos, â ru pâmari pwi jè Juif na nee Bar-Jésus (Élymas naa na grec)*. Wà pwi âboro-bà, âna pwi a pwa tuté, â é ina pâ wâé pwi péroféta kà Pwiduée [na é pame popai kée]. ⁷ Wà pwiibà, âna pwi bée Sergius Paulus, pwi kupénoo kâra pò-bà, na pwi a tàmanga. Wà pwi kupénoo-bà, âna é todà wà Barnabas ma Saulo, ba dau nùmee na é tère é popai kà Pwiduée. ⁸ Êco na wà Élymas, âna é mudàra, ba na é dàbii é aucèikí kà pwi kupénoo.

⁹ Wà Saulo (na ina gooe mwara pâ Paulo)†, âna dipitirié é Nyuâaé Pwicîri, â é ucâri Élymas burà ina tée pâ: ¹⁰ «Pwina naî *Caatana! Gà pwi a cicara é pwina *târù! Dau pwi a maina kaa é pwa tûâ naa googa! Wânanu? Bwaa caa

12:23 Daniel 5.20 **12:24** Ésaïe 55.11 **12:25** Apostolo 11.29–30, 15.37 **§ 12:25** Géé Iérusaléma—Pâra Tii Pwicîri naa na grec, âna rà ina pâ: Naa Iérusaléma. **13:2** Apostolo 9.15 **13:3**

Apostolo 6.6 **13:4-5** Apostolo 12.12, 15.39 * **13:6** Élymas naa na grec—Popai géé na nee tii 8.

† **13:9** Saulo; Paulo—Nee naa na hébéru pâ: Saulo, nee naa na grec pâ: Paulo.

pâ nabwé kaa é pai cicaragà é pâ naigé na tàrù kà Pwi Ukai? ¹¹ Ée tatéegà wà Pwi Ukai, â gà o bwi ni, â o tàpo pwa pàara na o cágà caa còojè.»

Â nye me kaa é bàutè naa gò wà Élymas, â jèe câé caa còojè. Â é mudàra ma cèi dàra pâ âboro, ba na rà pipopaé.

¹² Napwa naa goo wà pwi kupénoo, âna é pò goro é pwina gére tèepaa, ma é pàtàmara é popai kà Pwiduée, â é nye cèikí kaa.

Na Antioche goro jènere Pisidie

¹³ Géé na càùé, â wà Paulo ma tèpa bée, âna rà pa wànga géé Paphos, pâ naa na ville Perge géé goo province Pamphylie. Â é pâra jiiiru naawè wà Ioane-Maréko, â é wajúé còwâ naa *Iéruusaléma. ¹⁴ Â géé Perge, âna ru pâra wà Paulo ma Barnabas, â ru pâra wii é naigé pâ naa Antioche goro jènere pwi ére napò Pisidie.

Ûna ru tèepaa pâ naawè, â ru tò naa na wâra pitapitiri kà tèpa Juif, na *tòotù pwicîri. ¹⁵ Wà tèpa âboro na rà pwapwicîri wê, âna rà gére pûra i tii goro *Naèà kà Moosé, ma i tii kà tèpa péroféta. Â rà ina tàru wà tèpa pitûâ pâ: «Tupédu jènerebà, wiàna pwa cè popai kàu, târa pagòojè, â gàu cimadò ma gàu tùra.»

É patùra tèpa jènereê Paulo

¹⁶ É cimadò wà Paulo, â é pwa ineremuru, ba na rà cibwaa tùra, â é ina pâ: «Bwa; guwà tère diri, i tàpé *Isaraéla, ma wâguwà mwara na guwà gére pwapwicîri naima. ¹⁷ Wà Pwiduée kâra é pwi Ba kâjè Isaraéla, âna é pitòrigari wà tèpa caa kâjè. Â é pwa ma é pimaina too é Ba, na pwi pàara na rà bwaa pwa pârame naa napò *Aigupito. Â é pwa ma rà còobé, goro é nii ma pàtamee. ¹⁸ Â é pa-ijarà† na wâpâ na 40 naja, naa namaré.

¹⁹ «É pwa ma rà pwâri ma catâmwara é 7 mwaciri naa napò *Kanana, â é panuâ târa é napò, ba na tèpa âji apooé. ²⁰ Ê pwi pàara-bà, âna wâmwünyabweri 450 naja [géé na càuru pai pitòrigarirâ kèe na Aigupito]. Â é naa târa wà tèpa ukai *judes*, târa pipoparâ tiagoro é pàara kà péroféta Samuèla.

²¹ «Nye, na pwi pàara-bà, na wà tèpa ijiao kâjè, âna rà ilari jii Pwiduée cè pwi ukai kâra. Â é naa târa wà Saül, pwina naí Kis géé na wâao kà *Benjamin. Â wà Saül âna é pwi ukai kâra naa na 40 naja.

É pwi a pa-udòjè Iésu

²² «Géé na càùé, â é tapwùtù Saül wà Pwiduée, â é naa târa é Ba wà pwi ukai *Davita. É ina wà Pwiduée gooé pâ: *Go jèe pâmari wà Davita pwina naí Jessé, pwi âboro na wânümoò gooé, na ée mwa pacoo diri câbawádé kòo.* **1 Samuel 13.14**

²³ «Â é autûâri kà Pwiduée, âna na ée mwa còobé géé na é tâa kà Davita, wà Iésu pwi a-upa Isaraéla.

²⁴ «Béaa kâra é pai tèepaa kà wà Iésu, âna é me wà *Ioane Pwi a piupwaa, â é picémara tà tèpa Isaraéla. Â é ina târa pâ: “Guwà pinünüma ma guwà biiwà ma *upwawà.” ²⁵ Ûna é pwa na é tubanabwé é wakè kèe, â é mu nye tà ciburà ina tàra wà Ioane pâ: “Gona guwà gére niimiri pâ wâgo wâa? Ba càcaa wâgo

13:11 Apostolo 9.8 **13:13** Apostolo 15.38 **13:17** Exode 1.7, 6.6, 12.51 **13:18** Nombres 14.34; Deutéronome 1.31 † **13:18** É pa-ijarà—é, É pidàpwiçariè naa goorà. **13:19** Deutéronome 7.1; Josué 14.1 **13:20** Juges 2.16; 1 Samuel 3.20 **13:21** 1 Samuel 8.5,19, 10.20–24 **13:22** 1 Samuel 13.14, 16.12; Psaume 89.21 **13:23** 2 Samuel 7.12–16 **13:24** Mataio 3.1–2 **13:25** Ioane 1.20,27

pwi *Mesia, [pwi ukai na guwà tapaciê gée na biu]. Guwà côo, ée mwa pwiçò kôo wà pwiibà, na po dau càcaa pâri ma go tipi é otàpwe goro du wâraâê.”»

Càra caa côoinaê tèpa pitûa

²⁶ [É ina mwara wà Paulo pâ]: «Tàpo tàmaariô, co tèpa jènereô, tèpa gòobàra *Abérama, ma wâguwà mwara na papwicîri wà Pwiduée. Jèe panuâ medarijè diri é pwi popai bèeni, ba na jè udò, [ma tâa tâjè é *âji wâro]. ²⁷ Êco na wà tèpa âboro Iérusaléma ma tèpa ukai kàra, âna càra caa câmogòori pâ, wà Iésu, âna é me, ba na jè udò. Càra caa tâmogòori é popai na rà ina béaa wà tèpa péroféta; é popai na rà mu pûra diri na é pâ tòotù pwiçîri! Êco na rà pacoo é popai-bà, na rà pwa ma é bà wà Iésu.

²⁸ «À rà nye tâmogòori pâ, nye ticé na é pwa wà Iésu na pâri ma tètâmwereé goo. Êco na rà nye ilari jii wà *Pilato pâ, wâdé na é bà [naa goro *kurucé]. ²⁹ Ba rà pacoo diri é pâ namuru na ina naa goóé. Â gée na càué, â rà naaé boo gée goro kurucé, â rà tòpòé naa na auipwàni.»

É pawâroé còwâ Pwiduée

³⁰ «Êco na wà Pwiduée, âna é pawâroé còwâ, gée nabibiu kà tèpa bà. ³¹ Â naa na pâ tòotù na dau wâru, â é ipaarié taaci wà Iésu tà tèpa âboro na ia rà too ma wàé gée Galilée naa Iérusaléma. Â nabàni, âna rà jèe tèpa *paâjupâraé naa nabibiu kâra é Ba Isaraéla.

³² «À wàibà, âna bà picémara tàwà é pwi *Picémara Wâdé bèepwiri. Ba é jèe mara ina béaa wà Pwiduée tà tèpa jojoorjè pâ ée mwa pwa jè muru. ³³ Â nabàni, âna é pwa ba kâjè tèpa naîrà^S [ma pâra tàpé mwara]. Ba é pwa ma é wâro còwâ wà Iésu.

«Jèe wii goóé, naa na béarailu kâra salamo kà Davita pâ:

*[Wàéni popai kôo,
na go ina] nabà:
Gà pwina naîô,
â go pwi caa'gâ*.*

Psaume 2.7

³⁴ «À wà Pwiduée, âna é pawâroé còwâ, gée nabibiu kà tèpa bà, ba na é cibwaa wâjué còwâ naa na auipwàni, â é cibwaa wai ma botére. Ba ée jèe mara ina wà Pwiduée pâ: *Go mwa naa tàwà é *aupwényunyuaári na go jèe mara ina tà Davita.*

Ésaie 55.3

³⁵ «À âjupâra, ba é wii mwara wà Davita, naa na jèe ére pâ:

*Gà jèe pitòrigario
ma go pwi ênawéna'gà.
O câgâ caa panuâ nyuâaô
ma é tâa na aubà.
O câgâ caa panuâ naiio*

13:28 Mataio 27.22–23 **13:29** Mataio 27.59–60 **13:31** Apostolo 1.3,8 **13:33** Psaume 2.7

^S **13:33** Kâjè tèpa naîrà—é, Kà tèpa naîrà. * **13:33** Wàéni popai kôo na go ina nabà... Grec: Nabà, âna gà jèe pwi naîô, â go jèe pwi caa'gâ. Naa na tii Salamo (Psaumes), âna é ina wà Pwiduée é popai bèepwiri tà pwi Mesia kée, ûna é pwa ma é Pwi Ukai kâra diri é pâ muru. (Wà Paulo, âna é paari pâ wà Iésu Kériso, âna pwi Mesia.) **13:34** Ésaie 55.3 **13:35** Psaume 16.10

ma o wai ma botére.

Psaume 16.10

36 «Wà ukai Davita, âna é nye tà piênawéna kà Pwiduée, tiagoro é pai bà kêe, â é pacoó é câbawâdé kà Pwiduée. Êco na é bà, â pwànirié pwacèwii diri tèpa caa kêe, â é jèe wai ma botére naa na auipwàni. 37 Êco na wà pwina é jèe pawâroé wà Pwiduée, âna câé caa wai ma botére.»

É pame pai pwanauri èpà kâjè

38-39 «Wâdé na guwà tàmogòori bwàti, co tèpa jènereô, pâ, bà picémara tàwà nabà é pai pwanauri èpà naa na nee Iésu. Á nye géé gooé kaa, na tòpò pinaanapô naa nabibiu kâjè ma wà Pwiduée†, ba na jè tèpa âboro na jè tàru na araé. Ba càcaa pâri, é Naèà kà Moosé ma pwanauri é èpà, ma nama jè tàru. 40 Á guwà pwacôoco, ba péa tà tèepaa mariwà é pwina rà jèe ina tèpa péroféta:

41 *Guwà pwacôowà,
wâguwà tèpa ipwamainawà!
Go mwa papôwà,
â guwà jèpa ipiina!
Go o mwa pwa wakè kôo
na guwà bwaa wâro;
wakè na muugère
ma dau maina awé.
Á wiàna wià tàwà,
â câguwà caa wâari.»*

Habakuk 1.5

42-43 [Á ùna é ina diri pwiri wà Paulo, â] jèe nabwé é ipitiri, â ru còobé ma Barnabas géé na i wâra pitapitiri. Á rà ilari jjiuru wà tèpa âboro pâ, na ru mwa tòpò cè gòobàra é popai kàru, na é tòotù pwicîri noowê. Á wâru tàpé na rà pâra wiâru—wà tèpa Juif, ma tàpé na rà biirà naa goro é pwapwicîri kà tèpa Juif. Á rà ipwa jèkutâ naima, â ru pagòora ba na rà cimwü naa na *pimeari imudi kà Pwiduée.

Ru pâdari tàpé na càra caa tèpa Juif

44 Na pwi tòotù pwicîri pâ còwà, âna ipiti êdiri tèpa âboro na ville Antioche wâ Pisidie, ba na rà tère é popai kà Pwi Ukai. 45 Ûna rà còo pwiri wà [tèpa pitûa kà] tèpa Juif, â rà iboo goo wà Paulo, â rà tobpwâé ma inaé ba èpà. 46 Êco na ru ina ba gòo tàra wà Paulo ma Barnabas pâ: «Bu mara me mariwà ba wâguwà tàpé na, na guwà mara tère é popai kà Pwiduée. Ûna guwà tûma, êkaa na, bu o biibu dà tàpé na càra caa tèpa Juif. Ba munaa càcaa kàwà é *wâro dàra gòiri jaa Pwiduée?! 47 Ba wàéni é pwina é jèe ina tàbà wà Pwi Ukai pâ:

*Go tòpògà ma cùrugà.
Gà mwa pwéelaa kâra pâ Ba.
Ina târa gòropuu:
“É jèe me wà Pwi Ukai;*

13:38-39 Roma 10.4 † 13:38-39 Tòpò pinaanapô naa nabibiu kâjè ma wà Pwiduée—Còo note goo Roma 1.17. 13:41 Habakuk 1.5 13:46 Apostolo 3.26, 18.6 13:47 Ésaie 49.6

me nau pa-udòwà!”»

Ésaïe 49.6

Dau wâru tàpé na rà cèikí

⁴⁸ Ūna rà tère pwiri wà tàpé na càra caa tèpa Juif, â rà dau ipwàdéé. Â rà ina pâ: «Nye dau wâdé kaa é popai kà Pwi Ukai!» Â rà cèikí wà tàpé na é jèè pitòrigarirà wà Pwiduée, ba na tà tàra é wâro dàra gòiri jaaé.

⁴⁹ Â napwa naa goo é popai kà Pwi Ukai, âna é pâpitiri napô.

⁵⁰ Êco na wà tèpa cicara Paulo ma Barnabas, âna rà pinaa ârapûru wà tèpa âboro, ba na rà tubaèpà tàru ma pacòobéru. Wàilà âna tèpa ijiao kâra napô, ma pàra ilâri na wâdé tàra é pwapwicîri kà tèpa Juif, â na pi-inarà ba wâdé na pwi napô-bà. Â rà pacòobéru géé napô kâra. ⁵¹ Â ru tauri é dàuru puu goro âru†, â ru pâra naa na ville Iconium.

⁵² Â wà tèpa cèikí na rà tâa Antioche, âna dipitirirà é Nyuââ Pwicîri, â é nama rà dau ipwàdéé.

14

Paulo ma Barnabas na Iconium

¹ Ipaiwâ é pwina tèepaa na Iconium ma wâ Antioche. Ba ru too wà Paulo ma Barnabas naa na *wâra pitapitiri kà tèpa *Juif; â ru picémara é popai kà Pwiduée; â wâru tèpa âboro na rà cèikí—wà tèpa Juif, ma wà tàpé na càra caa tèpa Juif mwara. ² Napwa naa goo wà pàra tèpa Juif, âna tàutàra dàra cèikí naa goo é popai na ru ina; â rà pitoo naa na pûru wà pàra tèpa tâa wê, ba na rà putâmu naa goo wà Paulo ma Barnabas.

³ Êco na càru caa pò ma pâra, â ru bwaa nye tàpo tâa wê. Â càru caa piwâ na ru picémara é *pimeaari imudi kà Pwi Ukai, ba tupédu a cèikí naa gooé. Â é *paâjupâra é pâ popai na ru ina wà Pwiduée, na é nama ru pwa é pâ *câmu kâra pàtâmee na rà pò goo wà tèpa âboro. ⁴ Â rà pitadârùrà wà tèpa âboro na napô bèepwiri. Ba é jè ère géé goorà, âna é pâra wiâ [tèpa caa kà] tèpa Juif; â jè ère, âna é pâra wiâ wà tupédu *apostolo.

⁵ Pwa mwara pàra tàpé na càra caa tèpa Juif [na rà cicara Paulo ma Barnabas]. Â rà pitèrerà ma wà tèpa Juif, ma wà tèpa caa kâra*, ba na rà catâmwararu goro atù. ⁶ Êco na, ûna ru tâmogòori pwiri, â ru uru pâ naa napô Lycaonie—naa na du ville Lystre, ma Derbe, ma é pâ na ére goro jènereru. ⁷ Â ru picémara naawê é *Picémara Wâdé.

Na Lystre ma Derbe

⁸ Na pàara bèepwiri, âna é tâa Lystre é pwi a pitâbwamwa. Géé na aukîri kêe, âna càcaa pâri ma é cimadò ma é pâra. ⁹ Â, na jè tòotù, âna é tàmaari wà Paulo na é gére picémara é popai. Â é nye po ucârié kaa wà Paulo, ba é côo pâ é cèikí wà pwiibà pâ o mwa wâdé du âê.

¹⁰ Â é dau tùra too wà Paulo, â é ina tée pâ: «Gà cimadò, â gà citârù!»

Â é nye ègò kaa, â é too na citârù, â é pâra!

13:51 Mataio 10.14; Apostolo 18.6 † **13:51** Tauri é dàuru puu goro âru—Pai ina wèè pâ, o càcaa pûra naa gooru cè pwina o tèepaa marirà. **14:3** Maréko 16.20; Hébéru 2.4 **14:5** Apostolo 14.19

* **14:5** Tèpa caa kâra—Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Tèpa naporomeerà.

11 Wâru é pâ âboro gée Lycaonie na rà côo pwiri, â rà uu burà ina naa na pwârâtùra kàra pâ: «É! Wà tèpa duée kâjè, âna rà jèe pipwârürà† naa goo tèpa âboro, â rà boome darijè!»

12 Â rà naa târu é nee tèpa duée kàra. Ba rà ina goo Barnabas pâ Zeus, nee pwi ukai kà tèpa duée; â wà Paulo pâ Hermès‡ ba nye wàè na é pwi a pame é popai.

13 Pwa é wâra pwapwicîri kà Zeus, âna é wâni na jè tapoo tò naa na ville§. Â wà pwi a pwa ârapwaaailò kêe, âna é pame é pâ paaci bau pâ buké, â é tòpò boo naa goro é pâ goropwârawâ. Ba nûmarà ma wà tèpa âboro na rà pwa *ârapwaaailò tà tupédu apostolo.

Caapwi co pwi âji Pwiduée!

14 Êco na, ûna ru tère pwiri, â dau càcaa wâdé târu, â ru tidàpa é ârabwée kàru*. Â ru itàa pâ naa nabibiu kàra pâ âboro, â ru tomara too pâ: 15 «Bwa! Tèpa béebu, dà na guwà pwa? Wàibu, âna bu nye tupédu âboro pwacèwiiwà! Â bu me nau picémara tàwâ é Picémara Wâdé. Wâdé na guwà panuâ é pâ duée kàwà na ticémuru naa goorà. Guwà biiwà naa goo wà Pwiduée na é wâro. Ba wàè na é pwa é napwéretòtù ma gòropuu ma nawia, ma diri é pâ namuru na wâna.

16 «Â wà pwi Pwiduée-bà, naa na pâ pàara biu, âna é panuâ é pâ Ba, ma rà pwa é pâ câbawâdé kàra. 17 Êco na é mu nye tà paari tâjè é pimeaa ri kêe, na é pwa é pâ muru na wâdé ba kâjè. Ba é naa tâjè é popaa me gée napwéretòtù, ma é pàara na piûnya na. Â wàè na é naa tâjè é pâ utimuru na dau wâru, â é naa mwara ma jè dau ipwâdé.»

18 Â ru jèe nye ina târa é pâ popai bèepwiri wà Paulo ma Barnabas, êco na ru bwaa nye tâpo paa goro ticia jiiirà pâ, na rà cibwaa pwa ârapwaaailò târu.

Rà èi Paulo goro atü

19 Êco na rà tèepaa me naawê wà tèpa Juif na ia rà cicara Paulo ma Barnabas naa Antioche ma Iconium. Â rà too naa na pûru wà pàra tèpa âboro, ba na rà catâmwara Paulo. Â rà dau èié goro atü, â rà bèerié còobé gée na napò, ba rà tà niimiri pâ é jèe bà. 20 Êco na rà cibèepié wà tèpa cèikî, â é cimadò â é tò naa na ville.

Na pwi tòotù gée paé còwâ, â ru pâra ma Barnabas naa na ville Derbe.

Ru wâjué còwâ naa Antioche wâ Syrie

21 Géewê, âna ru picémara é Picémara Wâdé na Derbe, wà Paulo ma Barnabas. Â wâru tèpa âboro na rà cèikî. Â ru wâjué me còwâ naa Lystre, ma Iconium, ma Antioche wâ Pisidie. 22 Ru pagò tèpa cèikî, ba na rà cimwü naa na cèikî kàra naa goo wà Pwi Ukai. Â ru ina târa pâ: «Jè wâro na é pâ picâri, na jè pâra wii é naigé pâ naa na é *Mwaciri kà Pwiduée.»

14:11 Apostolo 28.6 † 14:11 Pipwârürà—Se transformer. ‡ 14:12 Zeus; Hermès—Biu, âna wà tèpa Grec bèeni, âna dau wâru tèpa duée kàra. § 14:13 Wâni na jè tapoo tò naa na ville—À l'entrée. Rà ina mwara wà tèpa jiaao pâ: Wâna autò na ville. * 14:14 Tidàpa é ârabwée kàru—Rà tidàpa é ârabwée kàra wà tèpa Juif na rà po dau pikiri. É, na po dau dàpàgà târa goo cè jè muru, pwacèwii na rà pwa cèna èpà tà Pwiduée. 14:15 Psaume 146.6; Apostolo 10.26 14:16 Apostolo 17.30 14:17 Jérémie 5.24 14:19 Apostolo 17.13; 2 Korénito 11.25 14:22 Apostolo 15.32; 1 Tésalonika 3.3

²³ Ru pitòrigari wà pàra tèpa âboro, ba na rà tèpa pitûâ naa na jèpa wâra pwapwicîri. Â ru ipwanya—ru panuâ ê ija na jè pàara, ba na ru pwapwicîri kàra bwàti. ²⁴ Â nabwé, [â ru picijîirâ] â ru tapàgà boo Pisidie, â ru tèepaa naa na province Pamphylie. ²⁵ Â ru picémara ê popai kà Pwiduée naa na du ville wê—naa Perge, ma Attalie.

²⁶ Géewé, â ru pa wànga ba na ru wâjué còwâ naa Antioche wâ Syrie. Ba nye wà tèpa cèikî na pwi ére-bà, na ia rà panuâru na aranara ê pimeaari imudi kà Pwiduée, târa pwi wakè na ru gére tubamwara.

²⁷ Ūna ru tèepaa pâ, â ru panaimari tèpa cèikî. Â ru piwiâ târa diri ê pâ namuru na é nama ru pwa wà Pwiduée. Â ru piwiâ mwara ê pai tàpiri ê goropwàrawâ tà tàpé na càra caa tèpa Juif, ma rà cèikî. ²⁸ Â bwaa tàpo gòiruru goro tâa wê.

15

Pwâra pitûra goro Naèà kà Moosé

¹ Pwa pàra tèpa âboro, na rà me géé napô *Judée, na rà pacâmuri tèpa cèikî pâ: «Wiâna câguwâ caa pipwa *kamaî tàwâ wiâra ê *Naèà kà Moosé, â o câguwâ caa udò.»

² Êco na wà Paulo ma Barna-bas, âna ru dau pitakàna ma wàilà goro ê pwi auniimiri-bà. Â rà pâ nau pitèrerà pâ, wâdé na rà too naa *Iérusaléma, wàilu ma wà pàra tàpé géé goorà, ba na rà o pitûra wà tèpa *apostolo ma wà tèpa pitûâ kàra wâra pwapwicîri, goo ê pwi auinapopai bèepwiri.

³ Â êkaa, na é panuârà pâ ê wâra pwapwicîri. Â rà pâra wà tàpéeni, â rà tapàgà du ére napô Phénicie ma *Samaria. Â rà piwiâ tà tèpa cèikî wê ê pai cèikî kà tàpé na càra caa tèpa *Juif. Â rà dau ipwàdéé goo, wà tàpé na rà tère ê pwi jèkutâ-bà.

Ipitiri na Iérusaléma

⁴ Ūna rà tèepaa pâ naa Iérusaléma wà Paulo ma Barnabas ma wà tèpa béeru, â é tòpirâ ê wâra pwapwicîri—êdiri wà tèpa cèikî ma tèpa apostolo ma tèpa pitûâ kàra wâra pwapwicîri. Â rà piwiâ târa diri ê pâ muru na é nama rà pwa wà Pwiduée.

⁵ Êco na rà wâjaara wà pàra tèpa *Farasaio na rà jèe cèikî naa goo wà Iésu. Â rà cimadò, â rà ina târa pâ: «Wâdé na rà pwa kamaî tà tèpa cèikî na càra caa tèpa Juif, â wâdé na rà pâra wiâ bwàti ê Naèà kà Moosé.»

⁶ Rà ipitiri wà tèpa apostolo ma tèpa pitûâ, ba na rà pitûra goo ê popai bèepwiri.

É patûrarâ Pétéru

⁷ Rà dau pièi popai goo, â jè pàara, â é cimadò wà Pétéru â é ina târa pâ: «Bwa; tèpa cèikî bééò, guwâ tâmogòori pâ, jèe gòiri na é pitòrigario wà Pwiduée géé nabibiu kàwâ, ba na go picémara ê popai tà tàpé na càra caa tèpa Juif. Ba nùmee na rà tère ê popai goro wâro, â na rà o cèikî naa goo. ⁸ Wà Pwiduée, âna é tâmogòori ê pwâranüma tèpa âboro. Â é naa târa mwara ê Nyuââê Pwicîri pwacèwii naa goojè. É nye tàgère paari tâjè pâ, é nye tòpirâ mwara. ⁹ Caa caa

ipwaké goojè ma wàilà. É cèitiri* é èpà kàra, â é nama wâdé é pwâranümarà na araé, ba rà cèikí naa gooé.

¹⁰ «Â nabàni, âna guwà bwaa gére bumuru goo Pwiduée? Gorodà na guwà tòpò naa gò tèpa cèikí é jè nakake, na càcaa pâri ma rà kakeri wà tèpa jojooorjè, ma wàijè mwara? ¹¹ Bwa! Jè cèikí pâ, jè udò gée goo é *pimeeari imudi kà Pwi Ukai Iésu, ipaiwàijè ma wàilà.»

¹² Â po tèepaa me é tânana naa na i ipitiri. Â rà tàmaari wà Barnabas ma wà Paulo, na ru piwiâ tàra é pâ *câmu kâra pàtâma Pwiduée, na é nama ru pwa, naa nabibiu kà tàpé na càra caa tèpa Juif.

Aupitèi kà Jacques

¹³ Ûna ru jèe tûra diri, â é tûra wà Jacques†, â é ina pâ: «Bwa; tèpa cèikí béedò, guwà tàmaariò. ¹⁴ É piwiâ wà Simona Pétèru é pai tapoo pitòrigari kà Pwiduée cè Ba kèe, gée nabibiu kà tàpé na càra caa tèpa Juif, ba na é pwi Ba kèe. ¹⁵ Ba jèe pwacèwii é pwina é ina wà Pwiduée, na rà naigé mee wà tèpa *péroféta kèe. Ba jèe wii pâ:

¹⁶ *Gée na càuru pwiri,
â go o mwa me còwâ.
Go o mwa bari còwâ,
pwârawâ kà *Davita‡,
pwâra ukai na jèe tûu.
Go mwa pacimadò còwâ.*

¹⁷ *Rà o mwa mudò
tèpa âboro diri;
pâmariò pâ Ba,
tàpé na go todàra,
ba na o pwi Ba kòo.*

¹⁸ *Wàépwiri popai kòo,
wâgo Pwi Ukai.
Go jèe tàmara ina;
pacoò gée na biu.»*

Amos 9.11–12

¹⁹ É ina mwara wà Jacques pâ: «Go niimiri pâ, na cibwaa naa mwara cè jè nakake kà tàpé na càra caa tèpa Juif na rà jèe cèikí naa goo wà Pwiduée. ²⁰ Wâdé na jè pwa tii pâdarirà ma jè ina tàra pâ, na rà cibwaa uti é pâ macii na pwa *ârapwaaailò goo târa pâ ânuuru duée. Â rà cibwaa ipuu imudi§. Â rà cibwaa uti é domii, ma uti é pâ macii na dàuru nyarà* (ba jèe càcaa còobé é domii kàra). ²¹ [Diri é pâ pwiilbà, âna rà tàmogòori] ba jèe gòiri na picémara é Naèà kà Moosé, naa na pâ napò. Â wà tèpa Juif, âna rà pûra i Naèà naa na é pâ *wâra pitapitiri, diri é pâ *tòotù pwiçiri.»

* **15:9** Cèitiri—Patâjii, purifier de, éliminer. **15:10** Mataiao 11.30; Galatia 3.10 **15:11** Galatia 2.16; Éféso 2.5–8 **15:13** Galatia 2.9 † **15:13** Jacques—Pwi jii wà Iésu. (Còo Maréko 6.3.) Câé caa pwi jè ârapàara tèpa 12 apostolo, éco na é pâ nau pwi apostolo ma pwi âboro imaina naa jaa tèpa cèikí wà Iérusaléma. (Còo Galatia 1.19; 2.9.) **15:16** Amos 9.11–12 ‡ **15:16** Pwârawâ kà Davita—É Ba Isaraéla, wà tèpa Juif. **15:20** Exode 34.15–17; Lévitique 17.10–16 § **15:20** Rà cibwaa ipuu imudi—é, Rà cibwaa pwa é wâgòronaigé (prostitution). * **15:20** Dâuru nya (é, dàuru nye)—Êtrangler.

Rà wii tii tà tèpa cèikî na Antioche

²² Wà tèpa apostolo, ma wà tèpa pitûâ, ma diri ê wâra pwapwicîri, âna rà pitêrerà ma rà wii tà tèpa cèikî naa Antioche. Â rà pitòrigari wà Silas, ma wà Jude, na ina gooé pâ Barsabbas—tupédu âboro na rà cèikî naa gooru—ba na ru pâra wiâ Paulo ma Barnabas ma popa pâ i tii. ²³ Wâéni ê pwîna rà wii:

Bwâcu kàwà co tèpa cèikî wâ Antioche, ma Syrie, ma Cilicie! Wàibà—wà tèpa apostolo ma tèpa pitûâ—na wii ê tii bèeni. Câguwa caa tèpa Juif, êco na [guwà cèikî naa goo wà Kériso, êkaa na] guwà tèpa aéjii kâbà naa na nee.

²⁴ Bà tère pâ, pwa pâra tàpé na rà pâra géé jaabà, â rà paé nau tuba-imwûruwà goro ê pâ popai kàra, â rà jèe nama gù ê pwâranûmawà. Êco na càcaa wàibà na naa tàrù tàra. ²⁵ Êkaa na bà pitapitiri, â bà niimiri pâ, wâdé na bà pitòrigari cè tupédu âboro géé jaabà, ma bà panuâru paé dariwà. Â ru paé wiâ tupédu a cèikî béebà, tupé na dau wânûmabà gooru, wà Paulo ma Barnabas. ²⁶ Ba ru panuâ wâro kàru, naa na nee Pwi Ukai Iésu Kériso. ²⁷ Bà naa paé wà Jude ma Silas, ba na ru mwa po ina tàwà goro pwâru ma napéaati ê pwîna wii naa na tii bèeni. ²⁸ Ba bà pitêrebà, wàibà ma ê Nyuââé Pwicîri, pâ, càcaa wâdé na bà tòpò còwâ naa gòwà cè nakake. Êco na wâéni ê pwîna âjimuru:

²⁹ Guwà cibwaa uti ê pâ macii na pwa *ârapwaaailò goo târa ê pâ ânuuru duée; Guwà cibwaa uti ê domii, ma ê pâ macii na dàûru nyarà (ba jèe càcaa còobé ê domii kàra);

Guwà cibwaa ipuu imudi.

Ê pâ namuru bèepwiri, âna wâdé na guwà nabwé jii.

Topai tàwà.

Dau pagòo tèpa cèikî

³⁰ Êkaa na rà pâra naa Antioche wà Paulo, Barnabas, Jude ma Silas. Â rà papitiri diri tèpa cèikî, ba na rà naa tàra i tii. ³¹ Úna rà pûra i tii wà tèpa cèikî, â nye dau piwâdé nûmarà kaa.

³² Napwa naa goo wà Jude ma Silas, âna ru tupédu péroféta, â tàpo gòriru jaarà. Â ru pame ê popai kà Pwîduée tà tèpa cèikî, â ru dau pagòora.

³³ Géé na càuru ê jè pàara, â rà picijjiuru wà tèpa cèikî wâ Antioche, ba na ru wâjué còwâ dari tàpé na rà naaru me. { ³⁴ Êco na é niimiri wà Silas pâ wâdé na é bwaa tà tâa. }

³⁵ Wà Paulo ma Barnabas, âna ru nye tà tâa Antioche. Â rà pacâmuri tèpa âboro ma inapàpari ê popai kà Pwi Ukai, wàilu ma pâ âboro na wâru.

béârailu kâra pai pâra kà paulo

(Naporomee 15.36–18.22)

Ru ipiina Paulo ma Barnabas

³⁶ Géé na càuru ê jè pàara, â é ina wà Paulo tà Barnabas, pâ: «Ju wâjué còwâ naa na ê pâ napô na ia ju picémara pâ wê ê popai kà Pwi Ukai. Wâdé na ju cai tèpa cèikî na rà jèpa wâna, ba na ju còo pâ, pwiri rà gére wânau.»

³⁷ Nûma wà Barnabas na é popa mwara wà Ioane-Maréko. ³⁸ Êco na tàu tà wà Paulo, ba é nye pwa-itépâra jiuru wà pwiibà, tapoo géé na province

Pamphylie. Â câé caa pitu tàru tiagoro ê pwâadàra wakè kàru. ³⁹Ru dau pitùra, â ru iputàmù, tiagoro na ru ipiina. Â é popa Ioane-Maréko wà Barnabas, â ru pâra gòro wànga naa gòropò Chypre.

⁴⁰Napwa naa goo wà Paulo, âna é popa Silas. Â wà tèpa cèikí, âna rà panuâru, na aranara é pimeaari imudi kà Pwi Ukai, â ru pâra. ⁴¹Â ru tapàgà ê du province Syrie ma Cilicie, â ru pagòo pâ ê pâ wàra pwapwiciri.

16

É pâra wiâ Paulo wà Timotéo

¹É pâra wà Paulo géewê naa Derbe, ma naa Lystre (du ârailu ville). Naa Lystre, âna é pâmari pwi a cèikí na nee Timotéo, pwi naíri tò ilàri Juive, na tò a cèikí naa goo wà Iésu. Â napwa naa goo wà caa kêe, âna câé caa pwi *Juif.

²Wà tèpa cèikí géé na du ville Lystre ma Iconium, âna rà ina pâ, é dau pwi âboro wâdé wà Timotéo.

³Â é todèe wà Paulo, ba na é pâra wiâê. É mara pwa *kamaî tée, ba naa wâdé tà tèpa Juif na rà tâa na ére bèepwiri. Ba rà nye tâmogòori diri pâ, wà caa kêe, âna câé caa pwi Juif*.

⁴Na pâ napò na rà pâ naa, âna ru ina tà tèpa cèikí, wà Paulo ma Silas, na rà pâra wiâra bwàti é pâ aupitùari kà tèpa *apostolo ma tèpa pitùâ géé *Iéruusaléma.

⁵Wà tèpa âboro kà Pwiduée, âna rà pimaina too naa na cèikí, â é pitoo mwara ê jéùrà diri na pâ tòotù.

Todà Paulo naa Macédoine

⁶É Nyuââ Pwiciri, âna é còwâri wà Paulo ma Silas, na ru pwa na ru picémara é popai kà Pwiduée naa na province Asia. Â rà tapàgà pwi ére naa nadàpara Phrygie ma Galatia [ma wà tèpa béeru]. ⁷Ûna rà tèepaa pâ naa gòobàra napò Mysie, â rà pwa na rà too naa na province Bithynie, êco na câé caa tàpíri târa é Nyuââ Pwiciri kà Iésu. ⁸Êkaa na rà tapàgà Mysie, â rà tèepaa boo naa Troas, pwi aucoo kâra wànga†.

⁹Ûna ne, â wà Paulo, âna é còo naa na nyuâa, pwi âboro géé na province Macédoine, na é coo, â é gére tacoo gooé burà ina tée pâ: «Gà me naa Macédoine nau pitu tâbà.»

¹⁰Gée na càuru pwina paari tée, â bà† mudàra ma bà piwàcì pâ naa Macédoine, ba bà jèe tâmogòori pâ, wà Pwi Ukai na é todabà ba na bà picémara é *Picémara Wâdé naawê.

Na Filipi

¹¹Bà tò naa gòro wànga na Troas, â bà itàa dàra ê pô Samothrace. Â, na dàuru kêe, â bà êgò boo naa Néapolis, pwi aucoo kâra wànga. ¹²Géewê, â bà pâra naa Filipi, pwi ville géé na province Macédoine[§] (pwi colonie kà tèpa *Roma). Bwaa tàpo pwa tòotù kâbà naa na pwi napò bèepwiri.

16:1 Apostolo 14.6; 2 Timotéo 1.5 **16:2** Filipi 2.19–22 * **16:3** Nüma Paulo na é pa pâ é Picémara Wâdé dari tèpa Juif. Êco na o càra caa tòpié bwàti goo wà Timotéo, ba bwaa càcaa pâ pwa kamaî tée. Ba wà caa kà Timotéo, âna câé caa pwi Juif. **16:4** Apostolo 15.23–29 **16:6** Apostolo 18.23 † **16:8** Aucoo kâra wànga—Port. Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Aucoo wànga. † **16:10** Bà—Wà Luka, pwi awii é tii bèeni, âna é tapoo pâra wiâ wà Paulo géeni. § **16:12** Province Macédoine—é, Ê bécaapwi ére géé goo wà Macédoine.

É cèikî Lydie

¹³ Na *tòotù pwiçîri, â bà còobé jii é napô, â bà pâra naa bàra nairiwâ, ba bà niimiri pâ tâa wê, cè ére cèna rà mu pwapwicîri wê wà tèpa Juif. Bà tâaboo, â bà patùra pa ilàri na rà gére pitapitirà naawê. ¹⁴ Wà tò jèpwi, na nee Lydie, tò âboro géé na ville Thyatire, âna tò a pi-icu imwaano mii, na dau maina é wâri wêe. Caa caa tò Juive, éco na wâdé tée é pwapwicîri kà tèpa Juif. Â é tâmaari bwâti é popai kâbâ. Â é tàpiri é pwâranümee wà Pwi Ukai. ¹⁵ Â *upwaaé bau é tèpa âboro na rà tâa pwârawâ kêe.

Â géé na càùé, â é ina tâbâ pâ: «Wiàna guwà cabaâjupâra pâ, go âji cèikî naa goo Pwi Ukai, â guwà me wiâo naa pwârawâ kôo.» Â é tacoo goobâ, ba na bà pâra wiâé.

É pacòobé duée géé goo tò ilàri

¹⁶ Na jè tòotù, na bà gére pâra naa na aupwapwicîri, â é me carabâ tò jè ilàri na pwa duée gooé. Wà pwi duée-bâ, âna é cètùué nau ina tà tèpa âboro é pâ namuru na o mwa tèepaa. Â dau wâru mwani na rà tòpi géé goo é pâ pwina é ina wà tàpé na é piwaké kâra.

¹⁷ Â é me wiâbâ, na wàibâ ma Paulo, â é tomara pâ: «Wà tèpa âboro bèeni, âna tèpa ênawéna kà Pwiduée na é tâjaijé, â rà picémara tâwâ é pai udò kâjè [naa na *âji wâro].»

¹⁸ É nye tà wàrapwiri diri na pâ tòotù, â jèe tubagùra nüma wà Paulo. Â é nye tabiié kaa, â é ina târa i duée pâ: «Gà còobé géé goo tò ilàri bèeni naa na nee Iésu Kériso!»

Â é nye còobé kaa géé gooé.

Tâjùru Paulo ma Silas

¹⁹ Ūna rà còo wà tèpa pitûâ kêe pâ, jèe tiâu é opamwani kâra, â rà nye tâjùru kaa wà Paulo ma wà Silas, â rà dàturu boo naa na aupitèimuru, na ara tèpa pitûâ kâra napô. ²⁰ Rà paaruru tà tèpa pitèimuru kà tèpa Roma, â rà ina târa pâ: «Wà tupédu âboro bèeni, âna ru tubagù é napô. ²¹ Ba tupédu Juif, â ru gére picémara é pâ tûâ na càcaa pâri ma jè tòpi ma wârori, wàijè tèpa Roma.»

²² Â rà nye putàmu kaa naa gooru wà tèpa âboro. Â wà tèpa pitèimuru, âna rà nama dàdâpa é ârabwée kâru, â rà pwa ma pâdiru goro bàra upwâra. ²³ Â rà tòpòru naa na wâra pwa karapuu, â rà ina tà pwi a wéaa pâ, na é wéaaruru bwâti. ²⁴ Êkaa na é tòpòru naa na pwi Bénabwé naditârawâ na wâra pwa karapuu, â é pwa ma dàgabia é du âru naa na é pâ upwâra.

Gù napuu

²⁵ Naa nabibiu kâra ne, âna wà Paulo ma Silas, âna ru nye tà pwapwicîri ma nyabi, â ru tòbuari Pwiduée. Â rà tàgére tâmaaruru wà pâra tèpa pwa karapuu béeru. ²⁶ Â nye tèepaa kaa é pé gù napuu na dau maina, â é tébagù é pâ pâara wâ wâna wâra pwa karapuu. Â rà cau tàpirirâ diri é pâ goropwârawâ, â tûu mwara é pâ itùpaò na tòo diri tèpa pwa karapuu goo. ²⁷ Ūna é pò tàçì wà pwi a wéaa, â nye dau dàpàgâ tée kaa. Â é còo é pâ goropwârawâ maina kâra na

karapuu na tàpirirà, â é nye càu kaa ê tàuwa kêe, ba na é pitaé còwâ, ba é niimiri pâ rà jèe uru wà tèpa pwa karapuu*.

²⁸ Êco na é kànarîé wà Paulo, â é ina tée pâ: «Pwiini, gà cibwaa pipwa tâgà cèna èpà, ba bà cau wâni diri!»

²⁹ Â é nye ilari kaa cè ânye wà pwi a wéaa, ma wâcî dò naa na wâra pwa karapuu, â é tùu jùrué burà céca naa goro â wà Paulo ma Silas, goo é pai wâgotêe.

É cèikî pwi a wéaa

³⁰ É pacòobéru, â é ina tàru pâ: «Tupédu ukai, dà cè pwina na go pwa ba na go o udò [ba na o tâa tóo é âji wâro].»

³¹ Â ru tòpi tée pâ: «Gà cèikî naa goo Pwi Ukai Iésu, â gà o udò, wâgà ma é pwârawâ'gà.»

³²⁻³⁴ Â é poparu wiâê, naa na pwârawâ kêe, na bwaa ne, â é nuwa aurumuru kàru, â é naa uti kàru. Â ru picémara tàra ma tèpa âboro na é pwârawâ kêe, é popai kà Pwi Ukai. Â rà cèikî naa goo, â ru *upwaaà. Â rà dau ipwadé.

Rà panuâ Paulo ma Silas

³⁵ Ûna pwaa, â rà cùru tèpa pipa popai wà tèpa pitûâ kàra, ba na rà ina tà pwi a wéaa pâ, na é panuâru.

³⁶ Â é ina tà Paulo pwiibà pâ: «Wà tèpa pitûâ, âna rà panuâ popai me, pâ, o jèe panuâu, â gàu pâra na é pitâbwâti.»

³⁷ Â é ina wà Paulo tà tèpa pipa popai pâ: «Tâpéeni, wàibu, âna bu tupédu Roma†. Êco na rà pitèibu wà tèpa pitûâ kàwà, â rà nama pâdibu, na ara é pâ âboro diri, â rà tûbu naa na karapuu! Â gona pwa na rà pacòobébu ni pwâniri? Bwa! O càcaa wàrapwiri! Wâdé na rà nye me wàilà ma rà panuâbu.»

³⁸ Rà pawâjué é pai ina kà Paulo wà tèpa pipa popai, â dau wâgo tà tèpa pitèimuru na rà tère pâ ru tupédu Roma. ³⁹ Â rà me nau picigòboo tàru. Â rà pacòobéru, â rà tacoo gooru pâ, na ru pâra géé na napò.

⁴⁰ Ru pâra wà Paulo ma Silas, â ru too dari Lydie. Géé na càuru é pai còo tèpa cèikî, â ru pagòorà, â ru pâra.

17

Wà Paulo ma Silas na Tésalonika

¹ Ru pâ naa du ville Amphipolis ma Apollonie wà Paulo ma Silas, â ru tèepaa naa Tésalonika, wâna tâa wê pwi jè *wâra pitapitiri kà tèpa *Juif. ² Â é tò naa na wâra pitapitiri wà Paulo, wiâra é nye pai pwa kêe. Â âracié tòotù pwiçiri na é pwa pupûra goo é popai na é pa géé na *Tii Pwiçiri. ³ É paari tàra diri pâ auinapopai goo pwi *Mesia, [*pwi a pa-udò na rà tapacîê]. Ba wii pâ, ée mwa maagé còo, â [ée mwa bà. Êco na] ée mwa wâro còwâ géé na aubà. Â é ina tàra wà Paulo pâ: «Guwà còo, wà pwi Iésu na go picémaraê tàwà, âna wàé kaa pwi Mesia.»

* **16:27** Naa na é naèà kà tèpa Roma, âna wà pwi awéaari na karapuu, âna é nye tòpi é wârimuru kà pwi âboro na é pwa karapuu, wiâna é uru wà pwini. Nye ciburà pwâra bà é wârimuru. **16:30** Apostolo **2.37** † **16:37** Tupédu Roma—Wà Paulo ma Silas, âna ru me géé na pâ napò na rà popa wà tèpa Roma. Naa na naèà kà tèpa Roma, âna pwiçiri na rà pâdi pwi âboro na tâa na tii kàra.

⁴ Wà pàrà tàpé géé goorà, âna rà cèikî, â rà pàrà wiâ Paulo ma Silas. Dau wâru tàpé géé goo tèpa *Grec na rà pàrà wiâru—tàpé na wâdé tàrà é pwapwicîri kà tèpa Juif—wàrapwiri mwara géé jaa é pa ilàri imaina.

⁵ Êco na rà dau iboo wà pàrà tèpa Juif, â rà todâ tèpa âboro na nye ticé na wâdé naa goorà, ma rà pinaa ârapûru tèpa âboro na ville, ba na rà putâmu naa gooru. Â rà itâa pâ nau mudàru naa na pwârawâ kà pwi âboro na nee Jason, ba na rà poparu pâ naaniboo gòro naigé, na ara diri é pâ âboro, [ba na pitèiru].

⁶⁻⁷ Êco na càra caa pâmariru, â rà dàti pâ wà Jason ma pàrà tèpa cèikî naa jaa tèpa pitûâ kàrà napô, â rà tomara pâ: «Wà pwini, âna é tòpi tupédu âboro èpà, wà Paulo ma Silas, na ru tubagù é gòropuu diri, â nabani, âna ru tèepaa naani! Wà tàpéeni ma wà tèpa béera, âna rà cicara é naèà kà César, pwi ukai kà tèpa *Roma. Ba rà ina pâ, nye caapwi co é pwi ukai, â wà pwiibâ, âna wà Iésu.»

⁸ Ûna rà tère pwiri wà tèpa âboro ma wà tèpa pitûâ, â nye dau céepwâa * tàrà kaa. ⁹ Â rà mwa panuâ cawi wà Jason ma wà pàrà tèpa bée, na rà wâri i wârimuru kàrà.

Na Bérée

¹⁰ Ûna ne, â wà tèpa cèikî, âna rà pitu tà Paulo ma Silas, ba na ru pâra pwàniri [géé Tésalonika. Â ru pâra] naa na ville Bérée.

Ûna ru tèepaa pâ, â ru too naa na wâra pitapitiri kà tèpa Juif. ¹¹ Wà tèpa Juif na tâa Bérée, âna rà dau wâdé jii tèpa Juif na rà tâa Tésalonika. Ba rà tòpi é popai naa na ipwâdéé. Â diri na pâ tòotù, âna rà còo bwàti é Tii Pwicîri kàrà, ba na rà còo pâ pwiri nye âjupâra kaa é pâ popai na é ina tàrà wà Paulo. ¹² Wâru géé goorà na rà cèikî, â wâru mwara géé jaa tèpa Grec—pa ilàri imaina, ma tèpa paa.

¹³ Êco na rà tère wà tèpa Juif géé Tésalonika pâ, wà Paulo, âna é picémara é popai kà Pwiduée mwara na Bérée. Â rà me nau naa ârapûru tèpa âboro wé, ba na rà putâmu naa gooé. ¹⁴ Êco na rà nye ègò kaa mwara wà tèpa cèikî, â rà popa Paulo naa na aucoo kàrà wànga. Â napwa naa goo wà Silas ma Timotéo, âna ru bwaa nye tà tâa Bérée.

¹⁵ Wà tàpé na rà picia wà Paulo, âna rà ciaé tia na ville Athènes. Â é cùrurà còwâ naa Bérée, ba na rà ina tà wà Silas ma wà Timotéo pâ, na ru piawài goro medarié.

Paulo na Athènes

¹⁶ Wà Paulo, âna é bwaa tàpo cipacî Silas ma Timotéo wà Athènes. Â é còo pâ wà tèpa âboro na pwi napô-bà, âna nye itémuru kaa é pâ ânuuru duée na rà pwamaina. Â nye dau tòina kaa é pwâranümee. ¹⁷ Â é pâra naa na wâra pitapitiri kà tèpa Juif, â é patûrarà, wàilà ma wà tàpé na wâdé tàrà é pwapwicîri kàrà. Â diri na pâ tòotù, âna é patûra mwara wà tàpé na é pâdarirà naa na aupwa jèna.

18 Rà pitùra mwara ma wàè wà pàra tèpa pacâmuri âboro gée goo wà tàpé na ina goorà pâ, tèpa *épicurien* ma tèpa *stoïcien*†. Wà pàra tàpé gée goorà, âna rà ina pâ: «Gona dà na é gére tòri ma uti tâjè wà pwi bèepwiri?»

À wà pàra tàpé mwara, âna rà ina pâ: «Wàra munaa é picémara cè pâ duée na nye ité†.» Ba rà tère wà Paulo na é picémara wà Iésu ma é pai wâro còwâ.

19 À rà ciaé naa jaa é wàratuâ kâra napô, na nee Aréopage, â rà ina tée pâ: «Nùmabà na bà tâmogòori bwâti é pâ namuru bèepwiri bwaa âmué, na gà gére ina tâbâ. 20 Ba gà pwa ma bà tère é pâ muru na ité, â nùmabà na bà tâmogòori é pai ina wée.» 21 (Ba wà diri tèpa âboro géeni Athènes, ma wà tàpé na tèpa pàrame na rà wâro wâni, âna rà nye tà tâa goo é pâ jèkutâ na bwaa âmué.)

22 Â é cimadò wà Paulo, â é ina pâ: «Bwa; tàpé Athènes, go còo pâ guwà tèpa dau tòimiri é pâ duée. 23 Ba, na go gére tabéaa na é ville kàwâ, â go còo é pâ auba na guwà pwamaina ma pwapwiciri naa goo. Â go pwa ma pâmari mwara é pwi aupwa *ârapwailò na wii naa goo pâ: *Tâ pwi jè duée na câjè caa tâmogòorié.*

«Guwà còo, wà Pwina guwà pwamainâ na câguwà caa tâmogòorié, âna wàè kaa, na go me nau picémaraé tâwâ. 24 Wà Pwiduée na é pwa é gòropuu, ma diri é pâ namuru na tâa na, âna wàè Pwi Ukai kâra napwéretòotù ma é gòropuu. Â câé caa tâa na é pâ wâra pwapwiciri na rà bari wà tèpa âboro. 25 Â càcaa pâri ma jè pitu tée, wàijè tèpa âboro, pwacèwii na nùmee goo cè jè muru jijjè!

«Ba wàè na é naa tâjè diri é wâro ma òmaa, ma diri é pâ namuru. 26 Â é pwa ma wà tèpa âboro diri, âna rà còobé gée goo é pwi caapwi âboro, ba na rà wâro pitiri wâna é gòropuu. Â é jèè nabwé tòpò tàra é jèpa pàara na naja, ma é pwâadàra é jèpa napô.

27 «É wàrapwiri é pai tòpò kée wà Pwiduée, ba na rà o mudèe wà tèpa âboro. Ba câé caa wâiti jijjè. Â wiàna rà mudèe imudi wà tèpa âboro, â péa rà nye tà pâmarié. 28 Ba jèè nabwé ina pâ: “Jè wâro gée gooé, â jè gù gée gooé, â jè tèpa âboro gée gooé.” Wàra na rà ina mwara pàra tèpa pwa tii kàwâ pâ: “Jè tèpa naîé mwara S.”

29 «Gée goro na jè tèpa naîé, â jè cibwaa niimiri pâ wà Pwiduée, âna é pwacèwii é duée na pwa goro atù, é, na pwa goro mwani mii ma mwani pwaa, wiàra é auniimiri kà tèpa âboro! 30 Rà wàrapwiri wà tèpa âboro na jè pàara, èco na wà Pwiduée, âna é dau pidâpwicâarié goorà, ba ticé na rà tâmogòori.

«Èco na nabâni, âna é tacoo goorà, ba na rà pinünüma, ba na o tòotéri é wâro kàra. 31 Ba é jèè nabwé tòpò é Tòotù na ée mwa pitèi diri é pâ âboro naa gòropuu, â é aupitèi kée, âna o *târù. Ée mwa pinaigé mee é pwi âboro, na é jèè nabwé pitòrigarié târa pwi tòotù-bâ. Â é pawâroé còwâ gée na aubà, ba na é paari tâjè diri pâ wàè kaa pwiri, é pwi a pitèimuru na ia é jèè pitòrigarié.»

† 17:18 Tèpa *épicurien* ma tèpa *stoïcien*—Wà tàpé na rà câwiâ wà Épicure, é Zénon, tupédu philosophe kà tèpa Grec biu. É ina wà Épicure pâ, é muru na dau piwéna tà tèpa âboro, âna é ‘wâdé na maina’. É ina wà Zénon (pwi caa kà tèpa stoïcien) pâ, jè wâro wâna é ‘wâdé na maina’ wiàna jèè câjè caa tâmogòori é maagé, ma é ipwâdéé, â wiàna jè jèè nye dàpâgâjè jii wà tèpa âboro. † 17:18 Cè pâ duée na nye ité—Wâru tèpa duée kà tàpé Athènes. Â rà niimiri pâ wà Paulo, âna é tura goo tupédu duée na bwaa âmué. Jèpwi, âna wà pwi duée paa na nee Iésu; â jèpwi, âna tò duée ilàri na nee Wâro Còwâ. 17:24 1 Rois 8:27;

Apostolo 7:48 17:25 Psaume 50.12 17:27 Psaume 145.18; Jérémie 23.23 S 17:28 Jè tèpa naîé mwara—Wà Paulo, âna é ina é popai na ru wii tupédu poète grec. 17:29 Ésaie 40.18–20, 44.10–17; Apostolo 19.26 17:31 Psaume 96.13

Rà pitadàrùrà goo ê popai

³² Ūna rà tèreé na é gére tūra goro ê wâro cōwâ géé na aubâ, â [rà pitadàrùrà wà tèpa âboro-bâ]. Wà pàra tàpé, âna rà pitaurée gooe; â wà pàra pwi, âna rà ina pâ: «Bâ o mwa teregâ cōwâ goo pwiri, na cè jè tòotù.» ³³ Â é còobè jiiirà wà Paulo. ³⁴ Êco na, pwa pàra tàpé mwara, na rà tâa gooe, â rà cèikî naa goo ê popai kée. Wàrapwiri naa goo wà Denys, pwi jè a tâa na wàratûâ kâ tàpé Athènes, ma tò jè ilâri na nee Damaris, ma pâ pàra âboro mwara.

18

Na Korénito

¹ Ê pàra wà Paulo géé Athènes, naa na ville Korénito. ² Â é pâmari naawè pwi jè *Juif na nee Aquilas, pwi âboro géé na province Pont, na ru bwaa tàgére tèepaa me géé Italie, ma wà Priscille, tô wâdèe. Ba wà Claude, pwi ukai kâ tèpa *Roma, âna é jèe nabwé ina tà diri tèpa Juif pâ, na rà còobè géé Roma.

Wà Paulo, âna é pàra nau cairu. ³ Â é pàra nau pitâa jaaru ma rà piwakè naima. Ba po caapwi bwàti é wakè kâra—rà tèpa pwa wâ imwaano*. ⁴ Â, diri pâ tòotù pwicîri, â é picémara é popai wà Paulo, naa na é pâ *wâra pitapitiri. Â é patùra tèpa Juif ma tèpa *Grec, â é mudàra ma rà cèikî naa goo ê popai na é ina.

É biié dà tàpé na càra caa tèpa Juif

⁵ Na ru mwa tèepaa me géé na province Macédoine wà Silas ma Timotéo, â wà Paulo, âna é nye po tâa goo kaa é picémara é popai. Â é ina tà tèpa Juif pâ: «Wà Iésu, âna nye wàé kaa pwi *Mesia, [*pwi a pa-udò na guwâ tapacîé géé na biu].»

⁶ Êco na rà cicaraé, â rà pi-inaé ba èpâ. Â é tauri têtâjii è dàuru puu† géé goro ârabwée kée wà Paulo, â é ina târa pâ: «Wiâna tiâuwâ jii é wâro kâ Pwiduée, âna mwa nye géé goowâ, â câgo caa pwi majoroé. Nabâni, âna go pàra dari tàpé na càra caa tèpa Juif.»

⁷ Â é còpò jiiirà, â é pàra naa jaa pwi jèpwi na nee Titius Justus, pwi âboro na wâdé tée é pwapwicîri kâ tèpa Juif. Ê pwârawâ kée, âna é tàpo wâmwünyabweri é wâra pitapitiri. ⁸ Â wà Crispus, pwi ukai kâra wâra pitapitiri, âna é cèikî naa goo wà Pwi Ukai, cau wâilà diri mara é pwârawâ kée. Â wâru mwara tèpa Korénito na rà tère Paulo, â rà cèikî, â *upwaarâ.

⁹ Naa jè ne, â é pipaarié naa na nyuâa wà Pwi Ukai tà Paulo, â é ina tée pâ: «Gâ cibwaa pwa ma wâgotâgâ, â gà cibwaa pwacimarù†, â gà nye tà coo goo é picémara é popai kôo. ¹⁰ Ba go nye tà wâjaagâ, â o nye ticé pwi jè âboro cèna é tâjûrugâ, ma o pwa tâgâ cèna èpâ. Gà nye tà ina é popai, ba wâru é pâ âboro kôo na rà wâna é ville bèepwiri.»

¹¹ Â é tâa wè wà Paulo naa na caapwi naja, â 6 parui. Â é pacâmuri tàpé Korénito goro é popai kâ Pwiduée.

Dàtié na ara pwi kupénoo roma

¹² Na pàara na wà Gallion, âna pwi kupénoo naa na province Akaïe§, â rà cau

18:2 Roma 16.3 **18:3** Apostolo 20.34 * **18:3** Tèpa pwa wâ imwaano—é, Tèpa wakè goro parawére macii. **18:5** Apostolo 17.14–15 **18:6** Apostolo 13.46,51, 20.26 † **18:6** Tauri têtâjii è dàuru puu—Pai ina wèe pâ, o càcaa pûra naa gooe cè pwina o tèepaa marirà. ‡ **18:9** Pwacimarù—Être silencieux. **18:10** Josué 1.9; Ésaïe 41.10 § **18:12** Akaïe—Napô Grèce nabâ.

cinaima wà tèpa Juif, â rà tâjùru wà Paulo, â rà popaé pâ naa na aupitèimuru [na ara pwi kupénoo]. ¹³ Â rà ina tée pâ: «Wà pwi âboro bèeni, âna é tacoo goo tèpa âboro, ba na rà pwamaina wà Pwiduée, naa na pai pwa na pi-ité jii é *Naèà [kâra pwapwicîri kâbà].»

¹⁴ Bwaa câé caa pâji tûra wà Paulo, â é tòpi târa wà Gallion pâ: «Tàpéeni, wiàna wà pwi âboro bèeni, âna [é pôtâmwara âboro, é wiàna] é gére pwa cè pwina dau èpà, â pwiri go gére tâmaariwà. ¹⁵ Êco na guwà pitòocia goro é pâ popai, ma é pâ neere âboro, ma é naèà kâwà. Â èpwiri, âna nye pikàwà. Càcaa nûmoo na go pwi a pitèi é pâ namuru bèepwiri.»

¹⁶ Â é pwa ma tû târa gée na é aupitèimuru. ¹⁷ Â rà ègò, cau wàilà diri, â rà tâjùru wà Sostène, pwi ukai kâra wâra pitapitiri, â rà pièié na ara é wâra pitèimuru. Êco na nye ticè na é còo naa goo wà Gallion.

Pai wâjué còwâ naa Antioche

¹⁸ Bwaa nye tàpo gòiri é pai tâa kà Paulo wà Korénito. Â géewê, â é picijii tèpa cèikî. Â é popa wiâé wà Priscille ma Aquilas, â rà pâra naa Cencreés. Rà tò naa gò jè wànga, pâ naa na province Syrie. Na é bwaa tâa Cencreés wà Paulo, â é pwa é jè *ipwataâboro. Â é pwa ma pwârù diri é pûrué, wiàra é naèà kà tèpa Juif.

¹⁹ Nabwé, â rà pâra géewê gòro wànga. Â rà tèepaa naa na ville Éféso. Â é tò wà Paulo naa na wâra pitapitiri, â rà pitûra ma wà tèpa Juif. ²⁰ Â rà ilari jiié pâ, na é bwaa tàpo tâa jaarà.

²¹ Â é ina târa pâ: «Bwa*, èco na, wiàna câbawâdé kà Pwiduée, â go o mwa wâjué còwâ medariwà.» Â é pâra jiiira.

Â é còpòo gòro wànga gée Éféso, [â ru jèè tà tâa wê wà Priscille ma Aquilas].

²² Ûna é ti wà Césarée wà Paulo, â é too [naa Iérusaléma] nau pwabwàcu tà tèpa cèikî. Â nabwé, â é wâjué còwâ naa Antioche wà Syrie [na ia é tapoo i pâra kèe géewê].

béâracié kâra pai pâra kà paulo

(Naporomee 18.23–21.16)

²³ Bwaa nye tàpo gòiri é pai tâa kà Paulo wà Antioche. Gée na càùé, â é pâra còwâ mwara. Â é pâra pitiri Galatia ma Phrygie, nau pagòo tèpa cèikî.

Wakè kà Apollos na Éféso

²⁴ Na pâara bèepwiri, âna é me naa Éféso wà pwi jè Juif na nee Apollos, pwi âboro gée na ville Alexandrie. Wà pwiibà, âna pwi âboro na é tûra bwàti ma tâmogòori bwàti é *Tii Pwicîri. ²⁵ Â jèè pacâmurié naa goo é pai *pâra wiâ Pwi Ukai, â é pwi a tàcî. Â é picémara tà tèpa âboro é *Picémara Wâdé kà Kériso. Â é pacâmurirâ ma napéaati bwàti é popai gooé. Êco na é nye tâmogòori co é *piupwaa kà Ioane.

²⁶ Â é tapoo tûra na é wâra pitapitiri, â nye ticè na wâgotée goo. Â ru tèreé wà Aquilas ma Priscille, â ru popaé naa jaaru, â ru ina tée bwàti é naigé kà Pwiduée.

18:18 Nombres 6.18; Apostolo 21.24 * **18:21** Pàra Tii Pwicîri naa na grec, âna rà naagée pâ popai bèeni: Ba nûmoo na go tâa goo é tòotù maina na Iérusaléma.

²⁷ Ūna nūmee na é pâra naa Akaïe, â rà pagòoé wà tèpa cèikî, â rà pwa tii pàdari tèpa cèikî wê, ba na rà tòpié bwàti.

Ūna é tèepaa pâ naawê, â é pwi jè bépitu na maina, ba kà tàpé na rà jèe cèikî gée goro é *pimeaari imudi kà Pwiduée. ²⁸ Â rà pitùra ma wà tèpa Juif na ara diri âboro, â po ticé na rà wà tée, ba é *paâjupàra tàra goro é Tii Pwicîri pâ, wà Iésu âna wàè kaa pwi Mesia.

19

Paulo na Éféso

¹ Na é bwaa tàgére tâa Korénito wà Apollos, â wà Paulo, âna é tapàgà pâ é pâ ére na tâa gòrojaa*, â é tèepaa naa Éféso.

Â é pâmari naawê pâra tèpa cèikî, â é tawèerirà pâ: ² «Ūna na ia guwà cèikî, â é nye boome naa gòwà é Nyuâaé Pwicîri?»

«Câba caa tâmogòori pâ pwa cè nyuâaé pwicîri!»

³ «Âna dà *piupwaa cèna *upwawà goo?»

«Goo é piupwaa kà Ioane.»

⁴ Â é ina tàra wà Paulo pâ: «Wà Ioane, âna é upwaa tàpé na rà pinünüma ma rà biirà naa goo wà Pwiduée. Â é ina tà tèpa *Juif pâ, na rà cèikî naa goo wà pwi âboro na ée mwa pwicò kèe—wà Iésu.»

Rà tòpi Nyuâaé Pwicîri

⁵ Wà tèpa cèikî, âna rà nama upwaarà naa na nee Pwi Ukai Iésu. ⁶ Ūna é tòpò du iê naa gòrà wà Paulo, â é boome naa gòrà é Nyuâaé Pwicîri, â rà tùra na pâ pwàratùra na ité, â rà inapàpari é pâ popai na é naa tàra wà Pwiduée. ⁷ Wà tèpa âboro-bà, âna rà jèe wâpà na 12 ma.

É picémara popai naawé

⁸ Géewê, â é ciburà too naa na *wàra pitapitiri wà Paulo naa na âracié parui. Â câé caa piwà na é picémara é popai goo é *Mwaciri kà Pwiduée, â é dau mudàra ma rà cèikî wà tèpa âboro naa goo é pwina é ina tàra.

⁹ Éco na wàru tàpé na rà pagòo pùrurà ma tàtùra na rà cèikî. Â rà pitaureè goo é pai *pàra wiâ Pwi Ukai, na ara diri é pâ âboro. Â é pâra jiiirà wà Paulo, â é popa tèpa cèikî, â é pacâmurirà diri na pâ tòtòtù, naa na é jè wàra ipitiri kà Tyrannus†. ¹⁰ É piwàrapwiri é pai pwa kèe wà Paulo naa na ârailu naja, êkaa na rà tère é popai kà Pwi Ukai diri wà tàpé na rà tâa na province Asia—wà tèpa Juif ma wà tàpé na càra caa tèpa Juif mwara.

Tèpa nai Scéva

¹¹ Wà Pwiduée, âna é pwa ma é pinaigé mee wà Paulo é pâ câmu kàra pàtâmee na nye dau wâdé kaa, na rà pò goo wà tèpa âboro. ¹² Â wà tèpa âboro, âna rà popa é pâ ârabwée ma pâ noo kàra imwaano, ba na é tigée goo wà Paulo. Â rà popa pàdari tèpa maagé, â rà jèe nye wâdé kaa! Â wà tèpa duée, âna rà còobé, â rà pâra.

18:28 Apostolo 9.22 **19:1** 1 Korénito 3.6 * **19:1** Ê pâ ére na tâa gòrojaa—Na Phrygie ma na province Asia. **19:2** Apostolo 8.16 **19:4** Mataio 3.11 **19:6** Apostolo 8.17; 10.44,46 † **19:9** Wàra ipitiri kà Tyrannus—Pwiri é mu pacâmuri tèpa âboro naawê wà pwina nee Tyrannus. **19:11** Apostolo 14.3 **19:12** Apostolo 5.15

13 Pwa mwara pàra tèpa Juif, na rà nye tà pipàra wii napô, ba na rà tù còobé é pâ duée géé goo é pâ âboro. Â rà pimudàra ma rà pwa naa na nee Pwi Ukai Iésu. Â rà ina tàra pâ: «Naa na nee wà Pwi Ukai Iésu na é picémaraê wà Paulo, â guwà còobé!»

14 Wà tàpéebà, âna wà tèpa 7 naí Scéva, pwi jè caa kà tèpa pwa *ârapwaaïlò.

Go tâmogòori Iésu. Wâguwà wàa?

15 Êco na é tòpi tàra i pé duée pâ: «Go tâmogòori wà Iésu, â go tâmogòori mwara wà Paulo. Â gona wâguwà, âna guwà tèpa wàa?»

16 Â wà pwi âboro bèepwiri na tâa gooé i duée, âna é ègò géé paé, â é tâjùrurà†, â é dau èirà. Â rà mwa uru pa é aurumuru kàra géé pwàrawà kèe, âna rà jèe cicàpé!

17 Ûna rà tâmogòori é jèkutà bèepwiri wà tàpé Éféso—wà tèpa Juif ma wà tàpé na càra caa tèpa Juif mwara—â nye dau maina kaa é pai wâgotàra, â rà cau papwicîri é nee Pwi Ukai Iésu. 18 Wâru géé goo tàpé na rà jèe cèikî, na rà me nau inapàpari na ara diri é âboro é pâ muru na rà pwa pwàniri. 19 Ê jè auwâru goo tàpé na rà tèpa patùra pâ duée, âna rà pame é pâ tii kàra, â rà cîri na ara é pâ âboro. Â é jéuru wâri wàra diri é pâ tii bèepwiri, âna dau maina awé. Ba é tèepaa naa goro 50 000 mwani atü kàra§. 20 Êkaa na é jèe pipàra pâ é popai kà Pwi Ukai, â é pwa ma pimaina mwara é pàtamee.

Rà cicara Paulo tèpa wakè wà Éféso

21 Géé na càuru é pâ muru bèepwiri, â é niimiri wà Paulo pâ, na é tapàgà pâ é du province Macédoine ma Akaïe, ba na é pàra naa *Iérusaléma. Â é ina mwara pâ: «Wiàna go tèepaa pâ, â wâdé mwara na go pâ naa *Roma.»

22 Â é panuâ pâ béaa kèe naa Macédoine wà Timotéo ma Éraste, tupédu ârailu âboro géé goo tèpa pitu tée. Â wàé, âna é bwaa tà tâa na province Asia na jè pàara.

É ina ba èpà Paulo wà Démétrius

23 Na pàara bèepwiri, âna gùmagù ba maina é napô [géé goro é popai kà Paulo] goo é pai pàra wiâ Pwi Ukai. 24 Ba pwa pwi jè âboro na nee Démétrius na pwi a wakè goo é pâ paò pwaa. Â é pwa é pâ nari wàra pwapwicîri kà Artémis*, tò jè duée. Â dau maina é mwani na rà tòpi ma wà tèpa bée.

25 Â é cau panaimarirà diri, â é ina tàra pâ: «I tàpé wée, guwà tâmogòori pâ é wâdé kâjè, âna é me géé goro é pwàra wakè kâjè bèeni. 26-27 Ba po dau wâru tèpa âboro ni na province Asia, ma pitiri gòropuu, na rà pwamaina Artémis. Êco na guwà jèe tàgére còo ma tère é pwina é pwa é ji pwi Paulo bèepwiri. Ba é gére inapàpari pâ, ticémuru naa goo ânuuru duée, ba muru na pwa goro narararàiri âboro. Â rà pâ nau wâru wà tàpé na rà cèikî é pwiibà, càcaa wâco wâni Éféso, â jèe wâpitiri Asia.

† **19:16** Tâjùrurà—Pàra Tii Pwicîri naa na latin, âna rà ina pâ: Tâjùru tupédu ârailu géé goorà. **19:17** Apostolo 5.11 § **19:19** 50 000 mwani atü kàra—Po dau maina awé wâri wée. Wâri pwi caapwi âboro naa na wâro kèe. **19:21** Apostolo 23.11; Roma 1.13 **19:23** 2 Korénito 1.8 * **19:24** Artémis—Tò duée kà tèpa Grec, tàra pwaapàì ma ipwénaì. Nee naa na latin pâ Diana.

«Po dau èpà, ba o péa o ina ba èpà è wakè kâjè, bau imara† i wâra pwapwicîri kâ Artémis, â péa o nabwé na jè pwamainâ!»

Gùmagù napô

²⁸ Rà nye dau putâmu kaa tèpa wakè goro paò, â rà tomara too pâ: «Wâ Artémis kâjè tàpé Éféso, âna é tâjaijè diri!»

²⁹ Â pâ nau gùmagù è pé napô diri, ba cau tèpa âboro diri, âna rà piwâcí pâ naa na aupitapitiri. Â rà dàti wiârà wâ Gaius ma Aristarque, tupédu âboro géé na province Macédoine, tupédu bée wâ Paulo goro picémara è popai. ³⁰ Nûma wâ Paulo na é pâra mari è pâ âboro, ba na rà pitûra, êco na rà pacooé wâ tèpa cèikî. ³¹ Â wâ pâra tèpa bée mwara, tèpa âboro imaina me géé Asia, âna rà panuâ popai tée pâ, na é cibwaa cipàpâri è pâ âboro naa na wâra ipitiri.

³² Napwa naa goo wâ tèpa âboro, âna jèe càra caa pitâmaarirâ, ba wâ pâra tàpé, âna rà tomara pâ, wârani. Â wâ pâra pwi, âna rà tomara è jè pai ina wèe. Â wâru tàpé na càra caa gére tâmogòori pâ géé goro dà na rà gére ipitirà.

³³ Wâ pâra tèpa Juif, âna rà popa pwi jè âboro na nee Alexandre, â rà piwiâ tée è majoro è pitapitiri kâ tèpa âboro bèepwiri. Â rà cètùué, ba na é pwi a pitûra kâra na ara pâ âboro. Â è cimadò, â è pagòtù è iê, ba na é ilari jii tèpa âboro pâ, na é tûra.

³⁴ Êco na, na rà tâmogòori pâ è pwi Juif [na é cèikî naa goo wâ Pwiduée] â rà cau tomara too diri pâ: «Wâ Artémis kâjè tàpé Éféso, âna é tâjaijè diri!» Â po ârailu ineretòotù kâra goro tomara pwiri.

É pacoora pwi jè a pitûa

³⁵ É mwa bàra pâra nau pacoora wâ pwi a pwa tii kâra wâratûâ kâra napô. Â è ina tàra pâ: «Bwa; i tàpé géé Éféso! Jè tâmogòori diri pâ è napô bèeni, âna è pwi a piwéaari è wâra pwapwicîri kâ Artémis, ma è ânûué pwicîri—è ânûué na pwa goro atù, â na tûu boome géé napwéretòotù! Wàilàapâ pwina cáé caa tâmogòori pwiri? ³⁶ Nye ticé pwi jèpwi cèna è tobpawâ. Wâdé na guwâ moo, â guwâ cibwaa ùri imudi. ³⁷ Ba guwâ pame naani wâ tèpa âboro bèeni. Êco na nye ticé na rà mura géé na è wâra pwapwicîri, ma ticé na èpà na rà ina naa goo Artémis, tò duée ilâri kâjè.

³⁸ «Wâ Démétrius ma tèpa bére wakè kêe, âna munaa nûmarà na rà bu èpà, naa goo cè pwi jèpwi. Wâdé, êco na nye pwa tèpa pitèimuru, â nye pwa mwara è pâ tòotù kâra pitèimuru. Wâépwiri wâna na, na rà pâra nau piciapwâ naawé. ³⁹ Wiâna bwaa pwa cè muru cèna nûmawâ na guwâ tawèeri, â jè mwa pitûra goo naima, na pai pwa wèe na wâdé, na cè tòotù kâra wâratûâ. ⁴⁰ Ba péa rà niimiri wâ tèpa Roma pâ, jè nama gùmagù napô, géé goo è pwina tèepaa nabâ. Â wiâna rà tawèerijè goro majoro è pitapitirijè, â o ticé na jè tòpi tàra goo.»

Â géé na càuru è pai tûra kêe, â è ina tàra pâ, na rà ipiina.

20

Paulo na Macédoine ma na Grèce

¹ Ûna jèe nabwé è pai pipwa kâra, â è papitiri tèpa cèikî wâ Paulo, â è pagòora.

† 19:26-27 Imara (imee)—Sentiment de respect, de crainte, qui se dégage de splendeur. 19:29 Apostolo 20.4, 27.2; Kolosé 4.10; Philémon 1.24

Gée na càuru ê jè pàara, â é picijiirâ, â é pâra naa na province Macédoine. ² Â é tapàgà ê pâ napô Macédoine, â é dau pagòo tèpa cèikî na rà tâa wê goro ê pâ popai na wâru. Â géewê, â é pâra naa Grèce. ³ Â é bwaa tà tâa wê, naa na âracié parui. Â gée na càué, â é pwa na é tò naa gòro wànga pâ naa na province Syrie. Êco na é tère pâ, pwa na rà pwa tûa tée wà tèpa *Juif. Â é niimiri pâ, na é wâjué, ma é pâ naa Macédoine.

⁴ Wâru tèpa âboro na rà pâra wiâê gée na pâ jèpa ville—wà Sopater gée Bérée, pwina naî wà Pyrus; wà Aristarque ma Secundus gée Tésalonika; wà Gaius gée Derbe; â âracié âboro mwara gée na province Asia—wà Timotéo, ma Tychique, ma Trophime. ⁵ Rà pâra béaa kâbâ*, â rà mwa tà tapacîbâ wâna ville Troas. ⁶ Â napwa naa goobâ, âna bà pa wànga gée na ville Filipi, gée na càuru ê pâ *tòotù maina kâra ‘pi-ija poloa na ticé nyaa kêe’. Â gée na càuru ê 5 tòotù, â bà mwa pâdarirâ naa Troas. Â bà bwaa tà tâa wê naa na caapwi nadàpara pwapwicîri.

Paulo na Troas

⁷ Na bàrane kâra *tòotù pwicîri, â bà caatâa naima târa pa utimuru, ma tubiti ê poloa†. Â é patùra tèpa cèikî wà Paulo, tiagoro nabibiu kâra ne, ba ée jèe pâra jiirâ, na dàuru. ⁸ Bà picaatâa na é pwi naditârâwâ na tâdòiti. Â dau wâru ê pâ ânye na tâa wê.

É pawâro còwâ Eutyque

⁹ Pwa pwi âboro èpo, na nee Eutyque, âna é tâa na goropwârâwâ kîrî†. Â, na é gère pwa nyakâra tûra wà Paulo, â é puuia wà pwini, â é tûu gée na âracié narawâ tâdòiti. Â, na rà pipagòtùé, âna é jèe bà.

¹⁰ Â é boo wà Paulo, â é cùué boo, â é tòtòopíé, â é ina pâ: «Guwà cibwaa nama wâgotàwâ, ba é bwaa nye wâro.»

¹¹ Ūna é too còwâ wà Paulo, â é tubiti ê poloa, â rà ija. Â é bwaa tûra ba gòiri mwara tiagoro pwârâpwa. Â gée na càuru pwiri, â é pâra jiirâ. ¹² Â wà tèpa cèikî, âna rà pâra wiâ i pwi âboro èpo [naa jaaé]. Â rà nye dau ipwâdée diri kaa.

É tapoo pai wâjué còwâ kêe

¹³ Bà pâra béaa kâ Paulo gòro wànga, ba nùmee na é pâ napô tia na ville Assos, â na bà mwa popaé géewê. ¹⁴ Â é tòme daribâ naa gòro wànga naa Assos, â bà pâra naa na ville Mytilène. ¹⁵ Géewê, na tòotù gée paé còwâ, âna bà pâ goro jènere gòropô Kio. Â, na dàuru kêe, â bà coo na gòropô Samos. Â, na tòotù gée paé còwâ, â bà tèepaa naa na ville Milet. ¹⁶ Ba é jèe nye tûâri wà Paulo pâ, o câé caa coo na Êfeso, târa na o câé caa tà èrà wâna province Asia. Ba é wâcî, târa na é tèepaa naa *Térusaléma, wiâna pâri, na tòotù kâra Pentecôte, [*tòotù maina kâra piûnya].

É picijii tèpa cèikî na Êfeso

¹⁷ Ūna bà tèepaa naa Milet, â é panuê popai wà Paulo pâ naa Êfeso, jaa tèpa pitûâ kâra wâra pwapwicîri, ba na rà me mariê naa Milet.

* **20:5** Kâbâ—Wà Luka, pwi awii i tii bëeni, âna é bwaa tà tâa jaa wà Paulo. † **20:7** Tubiti ê poloa—Sainte-Cène, eucharistie. Còo note goo Apostolo 2.42. † **20:9** Tâa na goropwârâwâ kîri—Càca muru pwicîri naa na pai pwa kâra. **20:17** Apostolo 18.21

18 Ûna rà pitànaima, â é ina tàra pâ: «Guwà jèe nye côo é pai wâro kôo naa nabibiu kàwà, tapoo na tòotù na go tèepaa medariwà naa na province Asia. 19 Â go piênawéna kà Pwidueé, na é ipakîri. Â, na pàra tòotù, âna go mu i, â go mu dau pidàpwicâariô goo é pâ tûâ na èpà, na rà pwa tîo wà tèpa Juif. 20 Guwà tâmogòori pâ go jèe ina tàwà diri é pâ pwina wâdé ba kàwà, â nye ticè na go naapwàniiri goowà. Ba go picémara ma pacâmuriwà, béaa kâra diri é pâ âboro, ma naa na mwara é pâ pwârawà kàwà. 21 Go ina ba gòo tà tèpa Juif, ma tàpé na càra caa tèpa Juif mwara pâ, na rà pinünüma ma rà biirè naa goo Pwidueé, â na rà cèikî naa goo Pwi Ukai kâjè Iésu Kériso.»

O câjè mwa caa picôjè còwâ

22 «Â êni, âna é tãoo good é Nyuââ Pwicîri, ba na go pâra naa Iérusaléma, â câgo caa tâmogòori cè pwina o tèepaa mariô. 23 É mu nye tà patêreô naa na é pâ napô é Nyuââ Pwicîri pâ, é karapuu, ma é maagé côo, âna rà nye tàgére tapaciô. 24 Êco na pé piticémuru naa goo, na go bà, é, na go wâro. Ba wâéni é pwina dau pwamuru naa goo: Na go tubamwara[§] é wakè na é naa tîo wà Pwi Ukai Iésu, na go picémara é *Picémara Wâdé, goo é *pimeeari imudi kà Pwidueé.

25 «Ia go picémara pâ jaawà é *Mwaciri kà Pwidueé. Â nabàni, âna go tâmogòori pâ o câjè mwa caa picôjè còwâ. 26 Êkaa pwiri, na go ina ba gòo tàwà nabàni, pâ: Wiàna cè pwi jè ârapàarawà, âna o tiàué jaa Pwidueé, â câgo caa pwi majoroé. 27 Ba go jèe picémara tàwà, diri é pâ pwina, na guwà tâmogòori, naa goo é auniimiri kà Pwidueé. Â nye ticè cèna go pwàniiri goowà.»

Tòimiri bwàti tèpa cèikî

28 «Guwà ipwacòowà, â guwà tòimiri bwàti mwara é wâra pwapwicîri kèe, ba tèpa âboro kà Pwidueé. Ba é Nyuââ Pwicîri, âna é naarà tàwà, ba na guwà wéaarirà, wàilà na é jèe wàrirà wà Pwidueé, goro é pai bà kà Pwina naîé Iésu*. 29 Ba go nye tâmogòori pâ géé na càuru é pai pâra kôo, â rà o tèepaa me wà tèpa âboro na tèpa pwâ. Â rà pwacèwii tèpa macii a piuti na rà o tòididiri é na gomu goowà. 30 Â nye géé nabibiu kàwà mwara, na rà o cimadò géewé wà tàpé na rà pwâ, ba na rà dàti tèpa cèikî wiàrà.»

Guwà ipwacèwii

31 «Guwà tà tàci, â guwà tà niimiri pâ po âracié naja na go tâa jaawà. Â pwa é pàra pàara na, mu tûu é pwâra jawé kôo na go mu pagòowà jècaa, naa ne ma pwaa. 32 Â nabàni, âna go naawà tà Pwidueé, ma é popai goro é pimeeari imudi kèe. Ba wâé na tà tée é patàmee, târa ma é pagòowà, ma naa tàwà é pâ *aupwényunyuâari na é jèe nabwé ipwabwàti, ba kà tèpa âboro kèe.

33 «Ûna go bwaa tâa jaawà, â càcaa nümoo goo cè mwani pwaa, ma cè mwani mii, ma cè ârabwée kâra cè pwi jèpwi. 34 Ba guwà nye tâmogòori pâ go nye wakè goro é du na-araraîô bèeni, ba târa é pwina nùbabà goo, ma wà tèpa bééò. 35 Â go jèe paari tàwà mwara pâ, na jè wakè, târa ma jè pitu tà tàpé na rà maagé

20:18 Apostolo 18.19 **20:23** Apostolo 9.16, 21.11 **20:24** Apostolo 21.13; 2 Timotéo 4.7 **§ 20:24** Na go tubamwara—Pàra Tii Pwicîri naa na grec, âna rà naagéé pâ popai bëeni: Naa na ipwadé. **20:28** 1 Timotéo 4.16; 1 Péteru 5.2-4 * **20:28** Goro é pai bà kà Pwina naîé Iésu—é, Goro é pai bà kèe {Pwidueé}. Grec: Goro é pai joro domii kèe. **20:29** Mataio 7.15; Ioane 10.12 **20:31** 1 Tésalonika 2.11 **20:33** 1 Korénito 9.11-12 **20:34** Apostolo 18.3; 1 Tésalonika 2.9

ma piticé kàra. Na jè wàrapwiri, â jè niimiri é popai kà Pwi Ukai Iésu na é ina pâ: “Dau maina ipwádée kà pwina é naa, jii pwina é tòpi.”»

³⁶ Â géee na càuru é pai tùra kée bèepwiri, â é tùu jùrué wà Paulo, â rà capai pwapwicîri naima. ³⁷ Â rà ibwénüu, ba na rà picijjié, â rà nye po cau i diri. ³⁸ Ba po dau pikîri é pwàranümarà, géee goro na é ina tàra pâ, o càra mwa caa picôora còwâ. Â géewê, â rà ciaé boo tiagoro é wànga.

21

Gòobàra pâra kà Paulo naa Iérusaléma

¹ Bà ipicijji ma tèpa pitùâ kàra wàra pwapwicîri na Éféso, â bà tò naa gòro wànga. Â bà itàa ba tàrù naa gòropò Cos*. Ûna dàuru, â bà too naa gòropò Rhodes, â géewê, â bà pâra naa na ville Patara. ² Naawê, âna bà pâmari pwi wànga pâ naa na ére napò Phénicie, â bà tò naa gò, â bà pâra. ³ Â bà pâra, â ûna bà niâ pâ, â bà còo é pô Chypre, â bà tòpòe naa gòro aèmwü. Â bà itàa dàra province Syrie, â bà ti wàna pwi jè ville wê, na nee Tyr, wàna na na kai naawê é wànga.

⁴ Ûna bà pâmari tèpa cèikî wê, â bà tà tâa jaarà naa na caapwi nadàpara pwapwicîri. Â é Nyuââ Pwicîri, âna é naa tàra é popai goo Paulo. Â rà ina tée pâ, na é cibwaa too naa *Iérusaléma†. ⁵ Êco na, géee na càuru caapwi nadàpara pwapwicîri, â bà coo gòobàra pâra kâbâ. Â rà piciabà wà tèpa tâa wê, wàilà mara wádàra, ma èpo kàra. Rà ciabà tia bàrawiâ, â na bà tèepaa boo, â bà tùu jùrubâ, â bà pwapwicîri. ⁶ Nabwé, â bà tò naa gòro wànga, â rà wàjué còwâ naa jaarà wà tèpa cèikî.

Patêre Paulo pâ o tâjùrué

⁷ Bà còpòo géee Tyr, â bà pâra naa Ptolémaïs, pwi aucoo kàra wànga. Â bà tubanabwé naawê é pâra kâbâ gòro wànga. Géewê, â bà pâra nau pwabwàcu tà tèpa cèikî, â bà bwaa tàpo tâa caapwi tòotù wàjaarà.

⁸ Bà còpòo pâ naa Césarée na dàuru. Ûna bà tèepaa naawê, â bà pitâa jaa wà Filipo, pwi a picémara é *Picémara Wádé, wà pwi jè ârapàara tèpa 7 dikona na ia pitòrigarirâ na Iérusaléma. ⁹ Wà pwiilbâ, âna ârapàpé é pa èpo dopwa kée, na rà pa *péroféta. [Ba rà inapàpari é pâ popai na cùrurâ goo Pwiduée.] ¹⁰ Â jèe dau wàru é tòotù kâbâ naa na pwi ére-bâ.

Â, na pâara-bâ, âna é tèepaa boome géee napò *Judée wà pwi jè péroféta, na nee Agabus. ¹¹ Â ûna é pâmariâ, â é pa karapuu kà Paulo, â é ipii còwâ é du âê ma du iê goo, â é ina pâ: «Wâéni é pwina é ina é Nyuââ Pwicîri: “Wà pwi âboro na kée é karapuu bèeni, âna rà wàrani târa cè pai piié wà tèpa *Juif na Iérusaléma. Â rà o mwa naaé tà tàpé na càra caa tèpa Juif†.”»

¹² Ûna bà tère pwiri, wàibâ ma tèpa tâa wê, â bà tacoo goo wà Paulo pâ, na é cibwaa too naa Iérusaléma.

¹³ Êco na é tòpi tâbâ pâ: «Cina guwâ géere i, ma pwa ma pikîri é pwàranümo?

* **21:1** Cos; Rhodes—Ârailu pô na nawiâ Méditerranée naa goro jènere napò Turquie. (Wà Turquie, âna é province Asia naa na pâara kà Paulo.) **21:4** Apostolo 20.23 † **21:4** Munaa é ina é Nyuââ Pwicîri pâ, o tubaèpâ tà Paulo, wiàna é pâra naa Iérusaléma. Pwiri wàilà tèpa âboro na rà pame popai-bâ, âna rà niimiri pâ, pai ina wée pâ, na é cibwaa pâra naawê. **21:8** Apostolo 6.5, 8.40 **21:10** Apostolo 11.28 **21:11** Apostolo 20.23, 21.33 ‡ **21:11** Tâpé na càra caa tèpa Juif—Wà tèpa coda roma na rà tanamiri Iésu naa goro kurucé. **21:13** Apostolo 20.24

Wiàna tò-o ma pòtàmwarâo naa goo nee Iésu na Iérusaléma, âna go jèe pipwabwàtio.»

¹⁴ Ûna càcaa pâri ma bà tubatûu é pwâranümee, â bà nabwé na bà tacoo gooé, â bà ina pâ: «Wâdé na coo é câbawâdé kâ Pwi Ukai.»

¹⁵ Géee na càuru é pâ tòotù-bà, â bà too naa Iérusaléma. ¹⁶ Â rà me wiàbà wà pàra tèpa cèikí géee Césarée, â rà popabà pàdari pwi âboro na nee Mnason, ba na bà pitâa jaaé. Wà pwiibà, âna pwi âboro géee gòropò Chypre, â pwina jèe gòrié na é cèikí.

Paulo ma tèpa pitûu géee Iérusaléma

¹⁷ Ûna bà tèepaa naa Iérusaléma, â rà tòpibà naa na ipwâdéee wà tèpa cèikí. ¹⁸ Na tòotù géee paé còwâ, âna bà pâra wiâ Paulo naa jaa wà Jacques^S. Â rà cau ipitiri naawé wà tèpa pitûu kâra wâra pwapwicíri. ¹⁹ Ûna é pwabwàcu tàra diri wà Paulo, â é piwiâ tàra diri é pâ namuru na é pwa wà Pwiduée, naa nabibiu kâ tàpé na càra caa tèpa Juif, na pàara na é picémara tàra é popai. ²⁰ Ûna rà tère pwiri, â rà dau pwamaina Pwiduée.

Tèpa cèikí na rà tèpa Juif

Â rà ina tée pâ: «Gâ còo, co pwi béebà, jèe po dau wâru tèpa Juif na rà cèikí [naa goo Iésu] âna rà bwaa dau déi goo é *Naèà kâ Moosé. ²¹ Â rà tère pâ wâgà, na picòo tà pàra tèpa Juif—wàilà na rà piwâro naima ma pàra tèpa âboro ité—pâ, na rà biirà jii é Naèà kâ Moosé. Â rà tère mwara pâ gà ina tàra pâ, na rà cibwaa pwa *kamaì tà tèpa nari èpo kàra, â na rà cibwaa pâra wiâra é nyamanya kâ tèpa Juif. ²² O mwa wànau? Ba rà mwa tère pâ gà wâni.

²³ «Géee goro pwiri, â wâdé na gà pwa pwina bà ina tâgà. Ba rà wâni nabibiu kâbà ârapâpé âboro na rà pwa é *ipwataâboro tà Pwiduée. ²⁴ Wâdé na gà poparà wiâgà, ba na guwà pwa ma wàilà é 'pwapwicíri târa pai pinuwa*'. Â gà wâri é pwina tiâu jiiirà goro é wakè bèepwiri, ba na rà o pwârû é pûrurà. Â rà o tâmogòori wà tèpa âboro pâ, é pwina rà tère naa googà, âna pwâ. Â nye wâgà mwara, âna gà o paari pâ gà pwi a pitòimirigà mwara, naa goro é Naèà.

Tii tà tàpé na càra caa tèpa Juif

²⁵ «Â napwa naa goo wà tàpé na càra caa tèpa Juif, na rà jèe cèikí, âna bà jèe pwa tii darirà. Â bà ina tàra é aupitûâri kâbà: “Guwà cibwaa uti é pâ macii na pwa *ârapwaaìlò goo târa pâ ânuuru duée. Guwà cibwaa uti é domii, ma é pâ macii na dàuru nyarà (ba jèe càcaa còobé é domii kàra). Â guwà cibwaa ipuu imudi.”»

²⁶ Â é wâgòo é auniimiri kàra wà Paulo, â é popa tèpa ârapâpé âboro bèepwiri. Â, na tòotù géeme còwâ, â rà tapoo ma wàé é 'pwapwicíri târa pai pinuwa' wiâra é naèà kâ tèpa Juif. Â géee na càùé, â é too naa na *Wâra pwapwicíri wà Paulo, â é inapâpari é tòotù na rà o mwa jèpa pwa ârapwaaìlò na; ba na rà paari pâ, rà jèe tubanabwé é *aupwataâboro kàra.

Rà tâjùru Paulo pàra tèpa Juif

^S **21:18** Jacques—Còo note goo Apostolo 15.13. **21:19** Apostolo 15.12 **21:20** Apostolo 15.1,5 **21:23** Nombres 6.1–20; Apostolo 18.18 ^{*} **21:24** Pai pinuwa; Pwârû é pûrurà—Còo mwara Ipwataâboro naa na Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadàra tii. Pwiri wà tàpé na rà pwa é aupwataâboro bèepwiri, âna rà tà pitanami, â wâdé na rà pwa é 'pwapwicíri târa pai pinuwa' ba na rà wâdé mwara na ara Pwiduée. **21:25** Apostolo 15.29 **21:26** 1 Korénito 9.20

²⁷ Naa pwáadàrà ê caapwi nadàpàrà pwapwicîri, âna wà tèpa Juif gée na province Asia, âna rà còo wà Paulo naa na Wàra pwapwicîri, â rà pinaa àrapûru wà tèpa âboro, ba na rà tâjùrué. ²⁸ Â rà ina pâ: «Tèpa *Isaraéla, guwà me nau pitu tâbà! Wàéni é pwi âboro na é picémara pitiri pâ, naa cicara é Ba kâjè, ma é Naèà kà Moosé, ma é Wàra pwapwicîri bèeni! Â nabà, âna é jèe còbèedari† mwara é pwi ére pwicîri bèeni, ba é jèe pwa ma naadò naawé wà tàpé na càra caa tèpa Juif!» ²⁹ (Rà ina pwiri, ba rà còoru naima ma Trophime, pwi âboro gée Éféso, naawé na Iérusaléma, â rà niimiri pâ é popaé dò naa na Wàra pwapwicîri wà Paulo.)

³⁰ Â diri é ville, âna é pikòì, â rà itàa me diri é pâ âboro, â rà tâjùru wà Paulo. Â rà dàtié còobé gée na Wàra pwapwicîri, â rà nye pò ma târi kaa é pâ goropwàrawâ‡. ³¹ Â rà jèe pimudàra, ba na rà tètámwèrèè.

Rà pacoora tèpa coda roma

Éco na é pâ nau tère wà pwi caa kâra coda *roma pâ, rà gùmagù diri tàpé Iérusaléma. ³² Â é nye pò ma popa kaa tèpa coda ma tèpa caa kâra, â rà itàa pâ dàra. Ûna rà còora wà tèpa âboro, â rà nye nabwé kaa na rà èi wà Paulo.

³³ É nye pâra kaa wà pwi caa kâra coda, â é tâjùru Paulo, â é pwa ma piié goro àrailu itùpaò. Â é tawèeri tèpa âboro pâ: «Wàilàapà pwini, â dà cè pwina é pwa?»

³⁴ Â rà ina wà pàrà tàpé pâ wàrani, â rà ina pàrà tàpé pâ wàrana. Â câé caa tâmogòori wà pwiibà pâ, wàilàapà cèna àjupàra ba rà po dau pikòì. Â é ina pâ, na popa Paulo too naa na wàra coda. ³⁵ Â rà popaé wà tèpa coda. Ûna rà tèepaa naa goro aucò too, â rà jèe po tàmee, ba rà po dau putàmu wà tèpa âboro, â nye nùmarà na rà èié. ³⁶ Ba rà cau pâra diri wiâé burà tomara pâ: «Naaé, ba na bà pòtámwèrèè!»

É patùra tèpa Juif Paulo

³⁷ Wà tèpa coda, âna pwa na rà naadò wà Paulo naa na wàra coda, â é ina tà pwi caa kâra [naa na pwàratùra grec] pâ: «Pwiri o nye pâri ma go ina tàgà cè jè muru?»

Â é pò wà pwini, â é tòpi tée pâ: «Gona gà pwa grec? ³⁸ Gona càcaa wàgà pwi *Aigupito§, pwi a pwa ma gùmagù é napò?—wà pwi a pa pâ naanigée namaré é 4 000 âboro târa tû paa dàra é pwàra ukai kâbà?»

³⁹ Â é tòpi tée wà Paulo pâ: «Bwa! Wàgo, âna go pwi Juif, â go pwi a tèpa naa Tarse, napò gée na province Cilicie, pwi napò na dau maina. Â go ilari jiigà pâ, càcaa pâri ma go patùra é pâ âboro bèeni?»

⁴⁰ Â é ina wà pwiibà pâ: «Îgà!»

Â é coo gò i aucò wà Paulo, â é pwa ineremuru târa é pâ âboro goro iè. Ûna nye po ticé pwàratùra kaa, â é patùrarà, goro *hébèru, pwàratùra kà tèpa Juif.

† **21:28** Còbèedari—Profaner. Pwicîri na popa too é pwi âboro na câé caa pwi Juif naa na Wàra pwapwicîri kà tèpa Juif. É wàrimuru kèe, âna pwàra bà. **21:29** Apostolo 20.4 ‡ **21:30** Rà...târi kaa é pâ goropwàrawâ—Rà pwa pwiri, ba pwicîri na jè pwa é pwina èpà naa na, â pwi ére na pâri ma jè càru wàwé. Â càcaa nùmarà na wà Paulo, âna é uru too naawé. **21:36** Luka 23.18 **21:38** Apostolo 5.36–37 § **21:38** Pwi Aigupito na é pwi Juif, na nùmee na rà paègò tèpa Roma gée napò Judée. (Còo é popai goro Zélote na 1.13.)

22

1 Â é ina pâ: «Bwa; tèpa jènereô ma tèpa caa, guwà tère pwina go ina tàwà ni, ba târa béipwamuruô.»

2 Ûna rà tère na é patùrarà naa na é pwâratùra kàra, â mwa dau ticè airà kaa.

Go pwi âji Juif

È ina tàra wà Paulo pâ: ³ «Go pwi *Juif, pitèpao naa Tarse wâna province Cilicie, êco na èrùo naani *Iérusaléma. Â wà Gamaliel* na é pacâmuriô, pwi âboro imaina naa jaa wà tèpa caa kâra câmu. Â é còo tóo bwàti è *Naèà kà tèpa jojoorojè. Go pwi a tàcì ba kà Pwidueé pwacèwiiwà diri nabà. ⁴ Go tubaèpà tà tàpé na rà *pâra wiâ Pwi Ukai Iésu. Ba go pwa ma tâjùrurà ma piirà—tèpa paaò ma ilàri mwara—â go tùrà naa na karapuu. Â go pwa ma tètâmwara pàra tàpé géé goorà.

⁵ «Wà pwi *ukai kà tèpa pwa ârapwailò ma è *wâratûâ kà tèpa ijiao, âna rà o *paâjupâraô. Ba go tòpi jiiirà è pâ tii, ba na go naa tà tèpa jènerejè, tèpa Juif na rà tâa Damas. È pâ tii-bà, âna rà naa è tarù kôo, ma go pâra naawê, nau tâjùru tèpa cèikì naa goo Iésu, ma poparà me naa Iérusaléma, ba na pwa wârimuru tàra. Â go pwa diri è pâ muru bèepwiri.»

É piwiâ pwâra to kà Pwi Ukai

⁶ «Èco na, ûna go gére pâra wii naigé, ûna po gopaé bwàti, na go pâra mwünyabweri Damas, â é nye me kaa géenidò napwéretòotù è pwi pwéelaa na dau maina, â é èùruo. ⁷ Go nye tûuboo kaa naa napuu, â go tère è pwâratùra na ina pâ: “Saulo, Saulo, cina gà tubaèpà tóo?”

⁸ «Â go tòpi tée pâ: “Wâgà wâa, co pwi ukai?”

«Â é tòpi tóo pâ: “Wâgo Iésu géé Nazareth, na gà gére tubaèpà tóo.”

⁹ «Wà tàpé na rà pâra wiâô, âna rà còo è pwéelaa, êco na càra caa tère è pwâratùra kà pwina é patùrao.

¹⁰ «Â go ina pâ: “O dà cèna go pwa, co Pwi Ukai?”

«Â é tòpi tóo wà Pwi Ukai pâ: “Gà cimadò, â gà pâra naa Damas, ba o mwa ina tâgà naawê, cè pwina gà o pwa.”

¹¹ «Ûna go niâ, â jèe câgo caa còojè. Â rà mwa po tu naa goro îô wà tèpa béèò, â rà popao pâ naa Damas.

¹² «Pwa pwi jè âboro wê, na nee Ananias. Wà pwiibà, âna pwi âboro na é dau pwi a pitòimiriè, ma pâra wiâra è Naèà kà *Moosé. Â rà dau inaè ba wâdé wà diri tèpa Juif na rà tâa Damas. ¹³ Â é me mariô wà pwiibà, â é ina tóo pâ: “Saulo, pwi a cèikì béèò, gà niâ còwâ!”

«Â go nye niâ còwâ kaa, â go còoè. ¹⁴ Â é ina tóo pâ: “É jèe pitòrigarigà wà Pwidueé kà tèpa jojoorojè, ba na gà tâmogòori è câbawâdé kée, ba na gà còo wà pwina è *tarù, wà Iésu; ba na gà tère è pâ popai na é ina tâgà. ¹⁵ Ba gà mwa pwi a paâjupâraè, naa jaa tèpa âboro diri, goo è pâ namuru na gà còo ma tère.

¹⁶ Â èni, âna dà na gà cipacîri? Gà cimadò ma *upwaaagà. Â gà pwapwicîri tà Pwi Ukai†, ba na o pwanauri è pâ èpà'gà.”

Pâdari tàpé na càra caa tèpa Juif

17 «Gée na càùé, â go jèè wâjué còwâ naa Iérusaléma. Â, na jè tòtòtù, na go bwaa gére pwapwicîri wâna *Wâra pwapwicîri, â é pipaarié tóo naa na nyuâa wà Pwi Ukai. 18 Â é ina tóo pâ: “Gà piwâcî, â gà còobé wài gée Iérusaléma, ba wà tèpa âboro wâni, âna o càra caa tópi é pai paâjupâraô kâgâ.”

19 «Â go tópi tée pâ: “Pwi Ukai, rà nye tâmogòori pâ béaa, âna go pâra naa na *wâra pitapitiri, â go pwa ma tâjùru wà tàpé na rà cèikî naa googâ. Â go nama pâdirà, ma naarà dò naa na karapuu. 20 Ûna nama catâmwara wà Étienne, pwi ênawéna'gâ, âna go tâa wê mwara. Ba go pwi jè a wâgoo é auniimiri kà tàpé na rà catâmwereê, â go wéaari mwara é ârabwée kâra.”

21 «Éco na é ina tóo wà Pwi Ukai pâ: “Gà còobé [gée Iérusaléma] ba go mwa nama gà pâ naa na, na wâiti wê, dari tàpé na càra caa tèpa Juif.”»

Pwa na rà pâdié tèpa coda

22 Rà tâmaari wà Paulo tia wê wà tèpa Juif. Éco na, ûna é ina pâ, na é pâra dari tàpé na càra caa tèpa Juif, [â rà nye putâmu kaa] â rà tomara too pâ: «Kaa! Jè gére wéaari târa dà, é pwâra âboro na wârani?! Catâmwereê! Ba càcaa pâri ma é wâro!» 23 Â rà nye wiikau kaa, â rà tòpwùtù ma tâjii é pâ ârabwée kâra, â rà tû too é dàuru puu†.

24 Wà pwi a pitûâ kâra coda *roma, âna é ina tà tèpa coda kêe pâ, na rà popa dò wà Paulo naa na wâra coda. Â pwa na rà pâdié goro ubati§, ba na é ina târa é majoroé ma rà uu [ma putâmu naa gooé] wà tèpa Juif.

Neó âna tâa na tii kâwà

25 Éco na, ûna rà tóoé, ba na rà pâdié, â é ina wà Paulo tà pwi jè caa kâra coda na é tâa wê, pâ: «Gona nye pwa târù kâwà ma guwâ pâdi pwina é tâa na tii kâwà, tèpa Roma, na bwaa càcaa pâji pitèié?»

26 Â [é pò] wà pwi caa kâra coda, na é tère pwiri, â é pâra nau patère pwi a pitûâ maina kâra pâ: «O dà cèna gà pwa tà pwi âboro bèeni? Ba é pwi Roma!»

27 Â é me wà pwi a pitûâ dari wà Paulo, â é tawèerié pâ: «Ico pwini, gà pwi a tâa na tii kâjè tèpa Roma?»

«Ûu.»

28 «Gà còo, wâgo, âna po dau wâru mwani na go tòpò târa ma go pwi Roma!»
«Wâgo âna na pitèpao, âna go jèpwi Roma.»

29 Ûna é tère pwiri wà pwi a pitûâ, â nye dau wâgotée kaa. [Ba pwicîri] na rà pii wà pwi a tâa na tii kâra. Â napwa naa goo wà tèpa coda na ia rà pwa na rà pâdié, âna rà panuê kaa!

Paulo na ara wâratûâ maina

30 Wà pwi a pitûâ kà tèpa coda, âna nùmee na é tâmogòori bwàti cè majoroé ma rà pitòti* Paulo wà tèpa Juif. Â, na dàuru, âna é tûâri tà tèpa pwa *ârapwaaìlò, ma diri é wâratûâ maina kà tèpa Juif pâ, na rà ipitiri. Â é nama tapwùtù é pâ itùpaò gée goo Paulo, â popaé me, ma tòpòé naa nabibiu kâra.

22:18 Apostolo 9.29–30 22:19 Apostolo 8.3, 26.9–11 22:20 Apostolo 8.1 22:21 Apostolo 9.15

† 22:23 Tòpwùtù ma tâjii é pâ ârabwée... Rà wârapwiri na rà miiri é jè muru, é, na rà putâmu. Rà niimiri pâ, é ina wà Paulo pâ: «É tûtâjii tèpa Juif wà Pwiúé, â é pitòrigari tèpa Ba.» § 22:24 Ubati—Dau èpà, ba pwa noo kâra duuru maci, târa ma dàpâgâ é nâparawére âboro. 22:25 Apostolo 16.37 22:29

Apostolo 16.38 * 22:30 Pitòti (é, pitòtiri, tòti)—Accuser.

23

¹ É nye po niári tèpa wâratûâ wà Paulo, â é ina tàra pâ: «Tèpa jènereô, càcaa gùmagu è pwâranümoo na ara Pwidueé, goo é wâro kôo tiagoro nabâni.»

² Â ûna é tere pwiri wà Ananias, pwi *ukai kà tèpa pwa ârapwaaillò, â [é putâmu. Â] é cùru tàpé na rà cimwünyabweri wà Paulo pâ, na rà tamoori pwêe.

³ Â é ina tée wà Paulo pâ: «Ée mwa wâri tâgà wà Pwidueé! Ba nümagà na gà tèio goro è *Naèà, èco na gà gére còbèedari è Naèà, ba gà pwa ma rà èio! Wâgà na po dau wâdé pwâgà, èco na, napwa naa goo è pwâranümagà, âna po dau bàutê na!»

⁴ Â wà tàpé na rà tâa goro jènere wà Paulo, âna rà ina tée pâ: «É! Gà tàgére ina ba èpà wà pwi ukai kà tèpa pwa *ârapwaaillò kà Pwidueé!»

⁵ Â é tòpi tàra wà Paulo pâ: «[Pwanaurio] co tèpa jènereô, ba câgo caa tâmogòori, pâ, é pwi ukai kà tèpa pwa ârapwaaillò! Âjupâra pâ é ina è *Tii Pwiciri pâ: *Gà cibwaa tûra ba èpà naa goo pwi a pitûâ kêra è Ba'gà.*» *Exode 22.27*

Rà pitadârûrà tèpa wâratûâ

⁶ É nye tà tâmogòori wà Paulo pâ wà tèpa tâa na è wâratûâ, âna [tèpa tâa na, du ârailu ére goro pwapwiciri]—wà tèpa *Farasaio ma wà tèpa *Sadukaio. Â é ina tàra pâ: «Tèpa jènereô! Go pwi Farasaio, â wà caa kôo, âna pwi Farasaio, â go cèikí naa goo è pai o wâro còwà kà tèpa bà. Êkaa na rà tèio!»

⁷ Úna é ina pwiri, â wà tèpa Farasaio ma tèpa Sadukaio, âna [rà nye iputâmu kaa] à rà pitadârûrà. ⁸ (Ba rà ina wà tèpa Sadukaio pâ, nye ticé wâro còwà kà tèpa bà, â nye ticé *angela, à nye ticé dué. Â napwa naa goo wà tèpa Farasaio, âna rà cèikí naa goo diri è pâ pwi bèepwiri.)

⁹ Úna rà jèe gére dau pitûra too, â rà nye cimadò kaa wà pàra tèpa *dotée goro è *Naèà, géé nabibiu kà tèpa Farasaio. Â rà ina pâ: «Nye ticé cèna bà còo cèna èpà cèna é pwa wà pwi âboro bèeni. Pwiri é patûraé cè angela?»

¹⁰ Úna jèe pàra nau pimaina too è pai iputâmu kêra, â é niimiri wà pwi a pitûâ kà tèpa coda pâ, péa rà tà ténoori wà Paulo, â é ina tà tèpa coda kêe pâ, na rà popaé dò còwà, naa na wâra coda.

¹¹ Na ne, âna é pièpàrié tà Paulo wà Pwi Ukai, â é ina tée pâ: «Gà gòo, ba gà jèe *paâjupâraò naani *Iérusaléma, â o wâdé mwara na gà paâjupâraò na *Roma.»

Rà ipwa tûâ ba na rà catâmwereé

¹² Na dàuru kêe, âna rà pitòpò tûâ wà pàra tèpa *Juif, â rà *ipwataâboro pâ o càra caa ija ma wâdo béaa kêra cè pai caamwara wà Paulo. ¹³ Wà tàpéebà, âna rà wâdò còwà kêra 40 âboro.

¹⁴ Â rà pàdari tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwaaillò ma tèpa ijiao, â rà ina tàra pâ: «Bà jèe ipwataâboro pâ o câbà caa ija, tiagoro na bà mwa tètâmwara wà Paulo.

¹⁵ Êkaa na, wâdé na guwà nama ilari jii wà pwi a pitûâ kêra coda pâ, na è popa me wà Paulo dariwà, wâguwà ma diri è *wâratûâ maina. Â guwà ina tée pâ nümawà na guwà jèu còo bwàti còwà è pai gére pwa wârimuru kêe. Â wàibà, âna bà o caamwereé béaa kêra cè pai tèepaa me kêe naani.»

É patère Paulo pwi niaa gooé

¹⁶ Êco na wà pwina niaa goo Paulo, âna é tère pâ pwa na rà ipwa tûâ tà Paulo. Â é too nau patêreê naa na wâra coda.

¹⁷ Â wà Paulo, âna é todà pwi jè caa kâra coda, â é ina tée pâ: «Gà popa pâ pwi âboro èpo bèeni dari pwi a pitûâ kâwà, ba pwa jè muru na nùmee na é ina tée.»

¹⁸ Â é popa wà pwini, â é ciaé pàdari pwi a pitûâ kêe, â é ina tée pâ: «É todò wà Paulo, pwi a pwa karapuu, â é cùruo pâ, na go cia medarigà wà pwi âboro èpo bèeni, ba pwa jè muru na nùmee na é ina tâgà.»

¹⁹ Â é dàti i pwi nari âboro èpo wà pwi a pitûâ, â ru tàpo gée paé nau coo, â é tawèrié pâ: «Dà cèna nùmàgà na gà ina tòo?»

²⁰ Â é tòpi tée pâ: «Rà pitèrèrè wà tèpa Juif, ba na rà ilari jùigà pâ, na gà nama é me widàuru wà Paulo, naa na wàratûâ maina kâra. Ba rà o ina pâ nùmarà na rà tâmogòori bwàti cè pwina é pwa. ²¹ Êco na gà cibwaa pitère dàra! Ba rà o ipwa tûâ tée. Ba rà wàdò còwà kâra 40 wà tàpé na rà jèe ipwataâboro pâ o càra caa ija ma wàdo, tiagoro cèna rà o pòtàmwerèe. Â èni, na rà jèe nabwé ipwabwàtirà, â rà tapacîri co cèna gà ina.»

²² Â é tòpi tée wà pwi a pitûâ pâ: «Gà cibwaa wiâ é pwâra pitùra kâju!» Â é panuâê.

Rà popa Paulo pàdari pwi kupénoo

²³ Wà pwi a pitûâ, âna é todà tupédu caa kâra coda kêe, â é ina tàru pâ: «Gàu ipwabwàti 200 coda [na rà pa tàuwa] ma 70 coda na tâa gòro òoci, â 200 coda na rà tèpa tò da, ba na rà pâ naa Césarée na 9h bàrane. ²⁴ Guwà pwabwàti mwara cè tèpa òoci, ba na cia pâ wà Paulo naa jaa wà pwi kupénoo Félix. Â guwà wéaarié bwàti, ba na càcaa tèepaa tée cè pwina èpà.»

²⁵ Â nabwé, â é wii è tii bèeni:

²⁶ Tii kà Claude Lysias tà kupénoo Félix. Bwàcù'gà.

²⁷ Go panuâ paé darigà wà pwi âboro bèepwiri. Ba wà tèpa Juif, âna rà popaé, ba na rà tètàmwerèe. Êco na, ûna go tère pâ pwi àratií kâjè tèpa Roma, â bà pâra ma tèpa coda kôo nau upaé jùirà. ²⁸ Â nùmoo na go tâmogòori cè majoroé ma rà pitòtié goo, â go popaé pâ, naa na wàratûâ kâra. ²⁹ Â go pàdari pâ nye ticé èpà cèna é pwa na pâri ma pòtàmwerèe goo, é, ma é pwa karapuu goo. Ba é pâ pwina rà pitòtié goo, âna nye êco, pâ popai goro naèà kâra.

³⁰ Úna patêreò pâ rà pitù tûâ tée wà pàra tèpa Juif, â go nye pò ma panuâê paé darigà. Â go ina mwara tà tàpé na rà pitòtié pâ, na rà mwa nye ina tâgà, cèna rà ina naa gooé.

Topai tâgà.

³¹ Â wà tèpa coda, âna rà pwa é pwina é ina tàra wà pwi a pitûâ kâra. Ba, na ne, âna rà popa pâ wà Paulo, naa na ville Antipatris. ³² Na dàuru kêe, âna rà wàjué còwà [wà tèpa po pâra] naa na wâra coda. Â wà tàpé na rà tâa gòro òoci, âna rà tà pâra co ma wà Paulo. ³³ Â rà tèepaa pâ naa Césarée, â rà naa i tii tà pwi kupénoo, â rà panuâ Paulo tée.

³⁴ Géé na càuru é pai pûra kêe i tii, â é tawèri wà Paulo pâ: «Gona gà pwi âboro géé na dà province?»

Â é tòpi tée pâ: «Gée Cilicie.»

³⁵ Â é ina tée wà pwi kupénoo pâ: «Go mwa tawiàgà, wiàna rà tèepaa me wà tèpa pitòtigà.» Â é tûârî tàra pâ, na wéaari wà Paulo naa na pwârawâ maina na é nama bari wà ukai *Héroda Maina.

24

Paulo na ara pwi kupénoo Félix

¹ Po 5 tòotù gée na càùé, âna rà tèepaa boo naa Césarée wà Ananias, pwi *ukai kà tèpa pwa ârapwaailò, ma wà pàra tèpa ijiao kà tèpa *Juif, ma wà pwi apoka * na nee Tertullus. Â rà pàdari wà pwi kupénoo Félix, ba na rà piciapwâ tée goo wà Paulo. ² Â é todà me wà Paulo i pwi kupénoo [ba na é coo araé].

É pitòti Paulo wà Tertullus

É pitòti Paulo wà Tertullus [na ara pwi kupénoo] â é ina pâ: «Bwa; Kupénoo Félix, wiàna bà wâro na é tàbwàti ma é pinaanapò, â na wàrapwiri gée googà, â gée goro é pai tûârìgà, ma é pai pa'gà bwàti é napò kâbà. ³ Bà pwaolé tàgà, gée na âji pwâranümabà, goo é pâ namuru bèepwiri. ⁴ Càcaa nümoo dàra popa jiiigà cè pàara cèna gòri, êkaa na go ilari jiiigà pâ, gà pidàpwicàarìgà na ji pàara, ba na gà tère cè pwina go o ina tàgà.

⁵ «Bà còo pâ wà pwi âboro bèeni, âna é nye dau pwi âboro èpà kaa, ba é tò dii ma bara, naa nabibiu kà tèpa Juif, wà gòropuu pitiri, â é pwi caa kà tèpa *Nazaréen* (neere pé pwi jè pwapwicîri). ⁶ Wàé mwara na é mudàra ba na é còbèedari é *Wàra pwapwicîri, êkaa na bà tâjùrùé {ba nümabà na bà tètèi wîara é *Naèà kâbà.

⁷ «Èco na wà pwi a pitùâ kâra wâra coda, Lysias, âna é me, â é nye pò ma popaé imudi jiiibà. ⁸ Â é ina tà tèpa pitòti Paulo pâ, na rà medarìgà, ma rà ina tàgà é pâ namuru na bà pitòtié goo.} Â wiàna nümagà, â gà tawèeri Paulo, ba wâdé na é nye ina tàgà é pwina bà pitòtié goo. Nabwé.»

⁹ Â wà tèpa Juif, âna rà ina pâ é pwina é ina wà pwini apoka Tertullus, âna âjupâra.

É ipwamurué Paulo

¹⁰ Wà pwi kupénoo, âna é pwa ineremuru tà Paulo pâ, na é tûra.

É cimadò wà Paulo, â é ina pâ: «Bwa; go tàmogòori pâ gà pwi a [pitùâ ma] tèi é napò kâbà tèpa Juif, naa na pâ naja na jèe wâru, â càgo caa dumapiè na go ipwamuruò naa naporomeegà.

¹¹ «Gà pitawèeri paé, ba càcaa pâji wénari 12 tòotù na go tèepaa me naa *Iérusaléma, nau pwamaina Pwiduée. ¹² Â càgo caa pitaèkâa ma cètùu tèpa âboro, naa na Wàra pwapwicîri, ma na wâra ipitiri, ma na ville. Nye ticé âboro cèna é ina pâ é còoò na go pwa é pâ pwiibà. ¹³ Â wà tèpa âboro bèeni, âna càcaa pâri ma rà *paâjupâra tàgà, é pwina rà pitòtié goo.

¹⁴ «Âjupâra pâ go pwi a *pâra wiâ Pwi Ukai, [wiâra é naigé na bwaa âmué] ba na go piènewéna kà Pwiduée kà tèpa jojoorjè. Â âjupâra pâ, wà tèpa pitòtié bèeni, âna rà ina pâ, i naigé-bà, âna pwâ. Èco na go cèikí naa goo diri é Naèà kà *Moosé, ma diri é pâ tii kà wà tèpa *péroféta. ¹⁵ Ba bà capai cèikí ma tèpa âboro

* **24:1** Pwi apoka—Avocat. Pwi a-ipamurué naa na wâra pitèimuru. **24:5** Apostolo 17.6 **24:6** Apostolo 21.28–30 **24:15** Ioane 5.28–29

bèeni pâ, wà tèpa bà, naa na wâdê ma èpà, âna rà o mwa wâro còwâ. ¹⁶ Êkaa na go nye pimudâra taaci, ba na é nye tânana é pwâranümoo, na ara Pwiduée, ma tèpa âboro, â nye ticè cèna pâri ma pitòtio goo.

Ticè èpà na rà còo naa good!

¹⁷ «Gée na càuru é pâ naja na wâru, na tiàuo gée Iérusaléma, â go wâjué pâ còwâ naawê, ba na go pa pâ é mwani, bépitu târa é Ba kôo, â târa mwara ma go ipwa *ârapwaailò tà Pwiduée. ¹⁸ Êkaa pwiri na go tà tâa goo, naa na Wâra pwawicîri, ûna rà pâmarîo, ba go gére tubanabwé é 'pwawicîri târa pai *pinuwa'. Nye ticè cè jè âboro na go pame naawê, â nye ticè pwâra pikò wê.

¹⁹ «Èco na rà tâa wê wà pâra tèpa Juif gée na province Asia. Â wiàna go pwa cèna èpà na tòtù-bà, â gorodà na càra caa tâa ni nabà wà tàpéebà, ba na rà pitòtio? ²⁰ Â wà mwara tèpa âboro bèeni, âna nye ticè èpà na ia rà còo naa good, na ia rà popao na ara é wâratûa maina. ²¹ É, pwiri nûmarà na tèio, goo i ji popai na ia go ina, naa nabibiu kâra pâ: "Go cèikî pâ, rà o wâro còwâ wà tèpa bà"? Êkaa na go gére tâa ni, nabà na arawà. Nabwé.»

Picàù too còwâ pai pitèi Paulo

²² Napwa naa goo wà kupénoo Félix, âna é dau tère é pâ popai goro é pai pâra wiâ Pwi Ukai. É picàù too còwâ é pai tèi wà Paulo, â é ina tà tèpa Juif pâ: «O mwa tèi cawi wà Paulo, wiàna é tèepaa me wà Lysias, wà pwi a pitûa kâra wâra coda.»

²³ Â é ina tà pwi jè caa kâra coda pâ, na é wéaari Paulo naa na karapuu, â na é cibwaa tooé ma pwa-imudiri tée, â na nye panuâ tà tèpa bée mwara, ma rà me nau caié. [Â é pâra wà Félix.]

²⁴ Pàra tòtù gée na càué, â ru tèepaa me còwâ wà Félix, ma Drusille† tò wâdèe, tò ilàri Juive. Â ru pwa ma é me wà Paulo, â ru tèreê, na é tûra goo é cèikî naa goo Iésu Kériso.

²⁵ Èco na, ûna é tûra goro é wâro na *târù na ara Pwi Ukai, ma é pai pidâpwicâarjè naa na diri é muru, ma é pitèimuru kà Pwiduée na o mwa me, â wâgo tà wà Félix. Â é ina tà Paulo pâ: «Èni, jè o bwaa tàpo pacoo i ipitiri kâjè. Wâdè na gà pâra jiio ni, èco na, wiàna mwa pwa cè pàara kôo, â go mwa todàgà còwâ.» ²⁶ Ba é nye tà wâari mwara pâ, é péa tà naa cè mwani kèe wà Paulo. Â é pwa ma rà nye tà ciburà popa me wà Paulo darié, ba na ru pitûra.

Paulo na ara kupénoo Festus

²⁷ Paé ârailu naja, â é tòotéri wà pwi kupénoo Félix wà Porcius Festus. Èco na wà Félix, âna câé caa panuâ Paulo, â é pwa ma é nye tà tâa na karapuu, ba na o wâdè tà tèpa Juif wâé.

25

¹ Wà Festus, âna é tèepaa naa na province *Judée, â âracié tòotù gée na càué, â é too gée Césarée naa *Iérusaléma.

Rà jèu pitòti Paulo

24:18 Apostolo 21.12–28 **24:21** Apostolo 23.6 **24:22** Apostolo 23.26 † **24:24** Drusille—Tò naigè kà ukai Agrippa II, â tò cià Bérenice. (Còo Apostolo 25.13.)

² Wà tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwaailò, ma tèpa âboro imaina gée jaa tèpa *Juif, âna rà piciapwâ tée goo wà Paulo. ³ Rà tacoo gooé, ma ilari jiié pâ, na é pwa ma é me naa Iérusaléma wà Paulo. Ba wà tàpéeni, âna rà tà pwa é jè tûâ, ba na rà o mwa caamwereê naa naigé.

⁴ Â é tòpi wà Festus pâ: «Bwa, ba wà Paulo, âna wéaarié na Césarée, â wâgo, âna càcaa gòirio wà Iérusaléma, ba go o pâra còwâ. ⁵ Â wà tèpa pitûâ kâwâ, âna wâdé na rà boome wiâô naa Césarée. Â wiàna pwa cè muru cèna èpà cèna é pwa pwi âboro-bâ, â rà mwa ina naawê.»

Paulo naa na wâra pitèimuru

⁶ Wà Festus, âna é tâa jaarà co naa na 8, é, na 10 tòotù, â é boo còwâ naa Césarée. Â, na dàuru kée, âna é pwi a pitèimuru, â é tûâri tàra pâ, na rà popa me wà Paulo. ⁷ Ūna é tèepaa me wà Paulo, â rà cibèepié wà tèpa Juif na rà boome gée Iérusaléma. Â wâru é pâ pwina dau èpà na rà ina naa gooé, ma rà pitòtié goo. Êco na càcaa pâri ma rà *paâjupâra.

⁸ Â é tòpi wà Paulo ma é ipwamurué, â é ina pâ: «Nye ticè èpà na go pwa naa goo é *Naèa kâbà tèpa Juif, ma naa goo é *Wâra pwapwicîri, ma naa goo wà César, [pwi ukai kà tèpa *Roma].»

⁹ Wà Festus, âna nùmee na rà wâdéarié wà tèpa Juif, â é tòpi tà Paulo pâ: «Nümagà na gà too naa Iérusaléma, ba na go pitèigà goo pwiri, naawê?»

Go to pàdari César!

¹⁰ É ina tée wà Paulo pâ: «Bwa. Go coo ara é wâra pitèimuru kà César, â o mwa nye pitèio naawê. Ba gà nye tàgére tâmogòri bwâti pâ, nye ticè èpà na go pwa tà tèpa Juif. ¹¹ Â wiàna go pwa cèna càcaa tàrù, cèna pâri ma caamwaraô goo, â wâdé na caamwaraô. Êco na, wiàna é pwina rà ina naa good, âna pwâ, â nye ticè pwi âboro cèna pwa *tàrù kée, ma é popao darirà. Bwa! Go to pàdari wà César*!»

¹² Â rà tàpo pitùra wà Festus ma tèpa pwa ipitiri, â nabwé, â é ina tà Paulo pâ: «Wâdé. Ūna gà to pàdari wà César, â gà o nye pàdarié!»

Piwiâ jèkutâ goo Paulo tà Agrippa

¹³ Gée na càuru é pâ tòotù na wâru, âna wà pwi ukai *Agrippa ma wà Bérenice, tô naigé kée, âna ru tèepaa naa Césarée nau pwabwàcu tà Festus.

¹⁴ Bwaa wâru tòotù na rà bwaa tâa wê na, â wà Festus, âna é piwiâ tà Agrippa, é pai pwa goo wà Paulo, â é ina tée pâ: «Wà Félix na é nama é pwa karapuu wà Paulo. ¹⁵ Na pàara na go tâa Iérusaléma, âna wà tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaailò, ma tèpa ijiao kà tèpa Juif, âna rà piciapwâ, ma ilari pâ, na é pwa wârimuru.

¹⁶ «Â go tòpi tàra pâ: “Wâjaabà tèpa Roma, âna càcaa wàrapwiri é pai pwa kâbà. Ba câbà caa pwa wârimuru tà pwi âboro, béaa kêra é pai pitèié. Ba wâdé na bà nye pitùra ma wà tèpa pitòtié, ba na é nye ina cè popai târa pipwamurué.” ¹⁷ Êkaa na rà capai tèepaa me naani dario. Â câgo caa bwaa tapacîri, â na dàuru, â go tâa na aupitèimuru, â go ina pâ, na popa me wà pwi âboro bèepwiri.»

25:2 Apostolo 24.1 25:3 Apostolo 23.15 25:7 Apostolo 24.5-6 * 25:11 Go to pàdari wà César—Wà pwi atâa na tii kà tèpa Roma, âna pâri ma é to pàdari wà César, pwi ukai kà tèpa Roma, ba na é pitèié, wâra Cour d'Appel. 25:14 Apostolo 24.27

Pitaèkâa goo pwapwicîri kâra

¹⁸ «Go gére niimiri pâ, pwiri o dau maina ê èpà na é pwa. Êco na é pwina rà pitòtié goo, âna ticèmuru naa goo. ¹⁹ Ba rà nye pitaèkâa goo é pwina wâna é pwapwicîri kâra, naa goo cè pwi Iésu cèna é bà, â na wà Paulo, âna é ina pâ é wâro çôwâ.

²⁰ «Â câgo caa tâmogòori cè pwina go pwa, naa na pai pitùra kâra. Â go tawèri wà Paulo pâ, pwiri nùmee dàra pâ naa Iérusaléma, ma o pitèié naawé goo é pâ namuru bèepwiri. ²¹ Êco na é to pàdari wà César, ba na é pitèié. Â go naa tàrù ma wéaarié tiagoro é pai panuâê kôo dari wà César.»

²² Â é ina wà Agrippa tà Festus pâ: «Wâgo mwara, âna nùmoo na go tère pwi âbôro-bâ.»

Â é tòpi tée wà Festus pâ: «Widàuru, âna gà o mwa tèreê.»

Rà too naa na wâra pitèimuru

²³ Na dàuru kêe, â wà Agrippa ma Bérenice, âna ru tèepaa naa na wâra pitèimuru, wàilà ma tèpa pitùâ kâra coda, ma tèpa âbôro imaina na napô. [Â rà dau pwamainaru wà tèpa âbôro wiâra é pai pwa kâra.] Â é naa tàrù wà Festus ma popa me wà Paulo.

²⁴ Â é coo wà Festus, â é ina pâ: «Bwa; Ukai Agrippa ma cau wâguwà diri na guwà wâni jaabà, guwà côo pwi âbôro bëeni. É pwi majoro tura kà diri tèpa Juif, na Iérusaléma ma wâni, â rà jèe me nau côôo gooé. Â rà capai ina too diri pâ, wâdé na caamwèrèe.

²⁵ «Naa gooò, âna câgo caa pâmari cè èpà cèna o pâri ma caamwèrèe goo, êco na nye wàè còwâ na é ilari pâ, na é pâra dari wà pwi ukai César. Â go niimiri pâ, na go panuâê pâ.

²⁶ «Êco na câgo caa tâmogòori cèna go wii pàdari wà ukai naa gooé. Â êkaa majoroé ma go pwa ma é coo aragà, co Ukai Agrippa, ma arawà diri. Guwà pitawiâé diri, ma ina tóo, cèna go o wii tà pwi ukai. ²⁷ Ba càcaa tàrù tóo na go panuâ pâ tée cè pwi a pwa wârimuru, wiâna càcaa po pwéelaa bwàti cè majoroé.»

26

É ipwamurué Paulo na ara Agrippa

¹ É mwa ina wà ukai *Agrippa tà Paulo pâ: «Pwiibà, go panuâ tâgà ma gà tura, ma gà ipwamurugà.»

Â é naatoo é iê wà Paulo, â é ina pâ: ² «Bwa; go nye dau ipwàdée kaa, co Ukai Agrippa, na go tura na aragà nabà, ma go tobpwâ é pwina rà pitòtio goo wà tèpa *Juif. ³ Ba gà dau tâmogòori bwàti é nyamanya kâjè tèpa Juif*, ma é pâ namuru na jè mu pitùra goo, â go ilagà pâ gà jèe tàpo pidâpwicârigà, ma gà tèreô.»

Rà cau tâmogòori pai wâro kôo

⁴ «Wà diri tèpa Juif, âna rà tâmogòori é wâro kôo, géé na autapoo goo, na go bwaa pwi âbôro èpo, naa nabibiu kâra é Ba kôo [na province Cilicie] tia *Iérusaléma. ⁵ Jèe gòiri é pai tâmogòori kâra pâ go pwi a wâro wâna *Farasaio,

* **26:3** Nyamanya kâjè tèpa Juif—Ê wâao kà tèpa Héroda, âna càra caa tèpa âji Juif. Jèe gòiri na rà biirà dàra pwapwicîri kà tèpa Juif. Êco na càra caa dau tâa goo é pai pwa kâra pwapwicîri. **26:5** Filipi 3.5–6

pwi jè ére kâra pwapwicîri na nye dau tâa goo diri pâ naèa. O pâri ma rà *paâjupâra wiâna nûmarà.

⁶ «Â nabàni, âna jèe pitèio, ba go cèikî pâ o coo é auinabéaa kà Pwidueé tà tèpa caa kâjè. ⁷ Êco na, nye muru na rà cau cèikî naa goo, wà diri tèpa 12 wâao kâjè, na rà piênawéna kà Pwidueé, naa ne ma pwa.

«Êkaa na rà tèio, co Ukai Agrippa, wà tèpa Juif bèepwiri. ⁸ Â wâguwà tèpa Juif nabàni, âna gona dau pwacoé tà Pwidueé, ma é pawâro còwà tèpa bà? Â gorodà na càguwà caa cèikî naa goo?»

Béaa âna go cicara Iésu

⁹ «Béaa, âna go niimiri pâ, napâraô âna na go cicara ba gòo é nee Iésu gée Nazareth. ¹⁰ Â go tòpi jii tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwaaillò é tàrù, ba na go naa wârimuru tà tèpa âboro kèe. Dau wâru tàpé na go nama tòpòrà naa na karapuu naa Iérusaléma. Â go pwi a wâgoo mwara é pai catâmwara. ¹¹ Go nye taaci kaa èirà naa na é pâ *wâra pitapitiri, â pwa na go nama rà ina ba èpà é nee Iésu. Üu kaa, ba ia go dau pwi a putàmu naa goorà, â go dau pwa tàra na èpà, tia na é pâ napò na wâiti.»

É jèu piwiâ pai todèe kà Pwi Ukai

¹² «Êkaa pwiri é majoroé ma go pâ naa Damas, wiâra é tàrù, na rà naa tòo wà tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaaillò. ¹³ Bà pâra wii naigé, co pwi Ukai Agrippa, â, na po gopaé bwâti, â go nye côo kaa é pwi pwéelaa na é me gée napwéretòotù, naa gòbà ma wà tèpa béo. Â é dau pwéelaa jii é tòotù. ¹⁴ Bà capai tûu diri naa napuu, â go tère é pwâratùra na é ina tòo naa na *hébèru pâ: “Saulo, Saulo, gorodà na gà pwa tòo na èpà? O dau gòo naa googà, na gà cicara Pwidueé†.”

¹⁵ «Â go tawèeri pâ: “Wâgà wâa, co Pwi Ukai?”

«Â é tòpi tòo pâ: “Wâgo Iésu na gà gére pwa tòo na èpà. ¹⁶ Cimadò, ba go âpâparigà, ba na gà pwi ênawéna kôo. Â gà o pwi a paâjupâraô, â gà mwa piwiâ é pwina gà côo nabà, bau é pâ pwina go o mwa paari tâgà. ¹⁷ Go panuâgà pâdari é Ba'gà, tèpa Juif, bau é pâra Ba mwara, â go o mwa pwi a wéaarigà. ¹⁸ Go cùrugà, ba na gà tàpiri é du ârapomeerâ, ba na rà o còobé gée na é bàutè, pâ naa na é pwéelaa—gée na pàtâma *Caatana, naa jaa Pwidueé. Ba wiâna rà cèikî naa goodò, â o pwanauri é pâ èpà kàra, â o pwa autâa kàra ma wà diri tàpé na rà cèikî naa goo Pwidueé.”»

Ni, âna go inapâpari Iésu pitiri

¹⁹ «Wârapwiri co Ukai Agrippa, â po dau pwacoé tòo ma càgo caa pitère dàra é pwina go côo, ba é muru na me gée jaa wà Pwidueé. ²⁰ Â go picémara é popai —tapoo na Damas, ma wà Iérusaléma, ma wâdiri na é pâ napò kà tèpa Juif, ma wâjaa mwara tàpé na càra caa tèpa Juif. Â go ina tàra diri pâ: “Guwà pinünüma ma guwà biiwà naa goo wà Pwidueé. Â guwà paari naa na é càrawà pâ guwà jèe pinünüma.”

²¹ «Wâèpwiri kaa é majoroé ma rà tâjùruo wà tèpa Juif naa na *Wâra pwapwicîri, â rà pwa na rà pòtâmwaraô. ²² Êco na wà Pwidueé, âna é wéaario tiagoo ni. Êkaa na go nye tà paâjupâraé na ara tèpa âboro kîri ma maina.

26:6 Apostolo 23.6, 28.20 **26:9** Apostolo 8.3 † **26:14** Na gà cicara Pwidueé—Ucina naa na grec goo é òci na tàutèe na é pitère dà pwi atâa gòe. **26:18** Ésaïe 42.16; Éféso 2.2; Kolosé 1.13

«Â napwa ê pwina go ina, âna càcaa pi-itê jii i pwi ia rà mara ina wà tèpa *péroféta ma wà *Moosé, pâ: ²³ [Wà Pwiduée, âna é cùru medarijè] wà Pwi *Mesia. Â wâdé na é pwamaagé còo, â na é pâbéaa nau wâro còwâ géé nabibiù kà tèpa bà, ba na o picémara ê pwéelaa târa ê Ba kòo, wà tèpa Juif, ma wà tàpé mwara na càra caa tèpa Juif.»

Wâdé na gà cèikì, co pwi ukai!

²⁴ Na é wàrapwiri pai ipwamuruê kêe wà Paulo, â é ina too wà Festus pâ: «Pigù é pûrugà co pwini! Gà po dau câmu, â gà jêe pimwüru goro ê tàmanga'gà!»

²⁵ Â é tòpi tée wà Paulo, pâ: «Bwa, càcaa wàrapwiri, co Kupénoo, ba nye êkaa popai na âjupâra ma pitâmogòo na go ina. ²⁶ Wà ukai Agrippa, âna é jêe nye tàmogòori é pâ namuru bèepwiri, ba càcaa é cè muru cèna ipwa pwàniri, â câgo caa piwâ na go piwiâ tée.»

²⁷ [Â é tabiié wà Paulo dà ukai Agrippa, â é tawèerié pâ]: «Ico pwi ukai, gona gà nye cèikì naa goo tèpa péroféta? Go tàmogòori pâ gà nye cèikì naa goorâ...»

²⁸ Â é tapàgà tée wà Agrippa: «Ico pwini, gà nye niimiri kaa pâ, na go pò ma cèikì naa goo Iésu Kériso ni?!»

²⁹ Â é tòpi tée wà Paulo pâ: «Naa pò ma ni, é, naa mwa tàpo pwiri, wiâra é cábawâdé kà Pwiduée! Ba nùmoo na guwà pwacèwii, co Ukai Agrippa, ma wâguwâ diri tàpé na guwà gére tâmaariò ni. Êco na, na càcaa piwâ goro itùpaò pwacèwii.»

Ticè èpà na é pwa wà Paulo

³⁰ Nabwé, â rà cau cimadò diri wà pwi ukai, ma wà pwi kupénoo, ma wà Bérenice, ma wà diri tàpé na rà gére tâa wê. ³¹ Â rà còobé, â rà pi-ina târa pâ: «Wà pwi âboro bèeni, âna nye ticè cèna èpà cèna é pwa, na pâri ma é pwa karapuu goo, ma o mwa pòtâmwereé goo.»

³² Â é ina wà ukai Agrippa tà wà Festus pâ: «Ûu kaa. Â wiâna câé caa gére to pàdari César, â jêe tà pâri ma panuâé còwâ.»

27

Panuâ Paulo naa Roma

¹ Pidábacoò tootù na é pâra naa Roma* [wà Paulo]. Â bà pâra wiâé. [Wà tèpa coda, âna] rà naa Paulo ma wà pâra tèpa pwa wârimuru, tà Julius, wà pwi jè caa kâra coda géé na é pâ coda na rà wéaari wà pwi ukai César. ² Â [wà Julius, âna é nama] bà tò naa gòro é wànga géé na ville Adramytte, na é pâra dàra pâ aucoo kâra wànga wà province Asia. Â bà picaapâra ma wà Aristarque, pwi âboro géé na ville Tésalonika, wâna province Macédoine.

³ Na dàuru kêe, âna bà tèepaa pâ naa na ville Sidon. Â wà Julius, âna é wâdé naa goo wà Paulo, â é nye panuâé ma é pâra dari wà tèpa bée naawé, nau pa jiià é pwina tiàù jiié.

⁴ Bà pâra géewê, â bà itàa mwünyabweri é pò Chypre, â bà po pi-itàa na ânuuê, ba é uu carabà é pwéretòotù. ⁵ Géé na càuru é pai tapàgà kâbâ é nawiâ Cilicie ma Pamphylie, â bà tèepaa naa na ville Myra wâna province Lycie. ⁶ Â naawé, âna wà pwi caa kâra coda, âna é pâmari é pwi wànga géé na ville Alexandrie, na é pâra naa Italie, â é nama bà tò naa gò.

26:23 Luka 24.44-47; 1 Korénito 15.20 * **27:1** Roma—Grec: Italie. Roma, âna ville na maina naawé. Còo naa na Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadàra tii. **27:2** Apostolo 19.29

7 Jèe nye tàpo wàru tòotù kâbà goro nye tà pi-itàa ba cîâa, â nye dau gòo târa kaa ma bà tèepaa mwünyabweri Cnide, pwi aucoo kâra wànga. Â càcaa pâri ma bà ti wê goro é pwéretòotù, â bà itàa na ânuuru i pô Crète, pâ goro i goromee Salmoné. 8 Bà tàpo itàa wii i pô, â po dau gòo é pai tapàgà kâbà wê, â bà tèepaa naa Bons Ports, pwi aucoo kâra wànga, na wâmwünyabweri é ville Lasée.

Jèe pàara kâra èpà napô

9 Jèe dau wàru é pàara na bà tubatiâu, â càcaa wâdé târa tòobàra i pâra kâbà, ba jèe pàara kâra èpà napô, ba jèe paé é *tòotù maina kâra parui septembre†.

10 Êkaa na é patêrerà wà Paulo, â é ina târa pâ: «Guwà còo, co tèpa béeò, go támogòori pâ wiàna jèe pâra, â jèe pâmari cèna èpà. O tanoori i wànga bau é èreé, â péja jè tà mwü mwara.»

11-12 Êco na wà tèpa tâa gòro i wànga, âna càcaa wâdé târa na rà tòpò wànga naawé, na pwi pàara kâra èpà napô. Â nùmarà na rà tàpo paé naa na aucoo kâra wànga Phénix wà Crète, ba cîimiri wê‡. Â wà pwi caa kâra coda, âna nye dau piâjimuru tée é pwina ru ina tée wà pwi a pa wànga, ma wà pwi apooé, jii é popai kà Paulo. 13 É tàpo uu ba kîri é pwéretòotù, na toome niboo nawia, â rà niimiri pâ wâdé, â rà càù jinu, â bà itàa wii é gòropô Crète [pâ naa Phénix].

Pòu na nawia

14 Bwaa càcaa gòiri é pai pâra kâbà, â nye uu kaa ba maina é pé dàrè gòro jaa, pé dàrè na ina goo pâ Euraquilon. Â pâ nau pòu, 15 â jèe càcaa pâri ma bà itàa caraé, ba é jèe pòtò i wànga, â bà po ipanuâbà ma é popabà. 16 Bà pâ naa ânuuru Cauda, ji pwi nari pô. Â dau gòo târa ma bà naatoo medaribà i nari wànga na bà tadàti. 17 Êco na bà mwa bàra càùé dòme.

Wà tèpa wakè gòro wànga, âna rà pa é pâ otàpwe, â rà dàgabié bwàti naa goo i wànga maina. Ba dau wâgotàra na citàwé naa pâ namarawà wà Libye. Â rà naaboo i noo, â rà panuâ ma é pòtòbà i pwéretòotù.

18 Na dàuru kèe, ûna jèe dau maina é pai uu kâra i pwéretòotù, â rà tütâjii é pâ ère i wànga naa nawia. 19 Â, na béaracié kâra tòotù, â rà tâjii mwara é pâ neemuru wànga.

20 Jèe wàru tòotù na é nye uu taaci i pwéretòotù, â câbà caa còo é tòotù ma írìcò§. Â bà jèe pâra nau càcaa wâari pâ bà o udò. 21 Â jèe wàru tòotù mwara na câbà caa ija na.

É pagòo tèpa bée wà Paulo

É cimadò wà Paulo naa nabibiu kâbà, â é ina pâ: «Tèpa béeò, wiàna guwà gére pitère dâra i pwi ia go ina pâ na jèe cibwaa pâra géé Crète, â pwiri caé caa gére tèepaa marijè cè pwina èpà wàrani. 22 Êco na go ina tàwà pâ: Guwà gòo! Ba o nye ticè cè pwi jèe ârapàarajè cèna é bà, êco i wànga na o tiâu.

23 «Go pwi ênawéna kà Pwiduée, â èruune, âna é cùru me pwi jèe *angela kèe, 24 na é ina tóo pâ: “Gà cibwaa pwa ma wâgotâgà co Paulo, ba gà o nye tèepaa pàdari wà César, [pwi ukai kà tèpa *Roma]. Ba wà Pwiduée na pwi a pimeaari, âna é nama rà wâro diri wà tàpé na rà pâra wiâgà. É wàrapwiri googà.”

† 27:9 Tòotù maina kâra parui septembre—Grec: Tòotù kâra ipwanya. Còo mwara Tòotù maina naa na Neeremuru (Vocabulaire) naa pwàadàra tii. ‡ 27:11-12 Ba cîimiri wê—Ba é ti co wâna sud-ouest

ma nord-ouest i pwéretòotù. § 27:20 Câbà caa còo é tòotù ma írìcò—Ticè pai pwa wèe ma rà pa cè câmu kâra naa goro írìcò. 27:24 Apostolo 23.11

²⁵ «Gée goro pwiri co tèpa béeò, â guwà gò, ba go nye cèikî naa goo Pwidueé pâ, o wàra é pwina é ina tó. ²⁶ Êco na jè o citàwé gò cè jè pò.»

Rà pâmwünyabweri napô

²⁷ Gée na càuru é pâ tóotù na wàru, na bé 14 kâra ne, â é nye popabà taaci i pòu naa nawia Méditerranée*. Â nabibiu kâra ne, â wà tèpa wakè gòro wànga, âna rà pitère naa goorà pâ, bà pâra mwünyabweri cè napô. ²⁸ Â rà tòcai é najawé goro otâpwe, ba na rà còo é pai numwiri wèe, â rà timari pâ 37 mètres. Nabwé, â bà tàpo paé, â rà jèu tòcai mwara, â rà timari co 28 mètres. ²⁹ Wâgotàra pâ bà o tatée cè gòorawé, â rà tũboo é ârapápé pàiri jinu gée pwâragòro wànga. Â géewé, âna bà tâa, â jèe dau nùmarà na awài gòropwaa.

³⁰ Nabwé, â wà tèpa wakè gòro wànga, âna rà pwa na rà uru. Ba rà naaboo é nari wànga naa najawé, â rà gòma-ina pâ na rà pâra nau tũboo cè pâra pàiri jinu naadòbà naporomara wànga.

³¹ Êco na é ina wà Paulo tà tèpa coda ma pwi caa kàra pâ: «Wiàna rà pâra gée gòro wànga wà tèpa âboro bèepwiri, â o capai tiàuwà diri.»

³² Â rà nye ègò kaa wà tèpa coda, â rà tapàgà é pâ otâpwe na cipa i nari wànga, â rà panuâé naa nawia ma é wâri.

É pagòorà mwara Paulo

³³ Na bwaa pwa dàra ne, â é ina tâbà† diri wà Paulo pâ: «Wâdé na jè pa cè uti kâjè. Ba jèe ârailu nadàpàra pwapwicîri na jè po tâa, â câjè caa ija. ³⁴ Â êni, âna gò âji ilawà pâ, na guwà pa cè èwà, ba na o pwa nii kàwà târa ma guwà udò. Ba o nye ticé jè ârapàrawà cèna o tiàu cè ji caapwi wàrapûrué.»

³⁵ Â é pa é poloa, â é pwaolè tà Pwidueé béaa kàra, â é tubiti, â é ija. ³⁶ Â bà po capai piègòtùru diri, â bà ija. ³⁷ (Po 276 kaamwara wàibà naa gòro i wànga.)

³⁸ Ūna bà jèe pwàro, â rà tètâjii pâ baikè blé naa nawia, ba na puràra i wànga.

Rà citàwé naa na namarawâ

³⁹ Na pwaa, â wà tèpa wakè gòro wànga, âna càra caa còoina é napô, êco na rà còo too é namarawâ naa bàrawia, wàna pwi jè nanarawé. Â rà niimiri pâ na rà naadò wè i wànga, wiàna pâri. ⁴⁰ Â rà tipi tâjii é pâ pàiri jinu naa nawia, â rà tipi mwara é pâ otâpwe na cipa pâ ârawànga‡ goo. Â rà càu too é pwi noo na tâa naporomara wànga, â pipòtòbà too dàra bàrawia. ⁴¹ Êco na, na bà too, â bà citàwé naa na namarawâ, ba é kàrù i naporomara wànga, â cáé mwa caa gù. Â napwa naa goo é pwâragòro wànga, âna tabòaa goro é pai maina wàra é wià.

Rà cau udò diri

⁴² Rà niimiri wà tèpa coda pâ, na catàmwara diri tèpa pwa wârimuru, ba wâgotàra pâ rà péa tà uru gée gòro wànga. ⁴³ Êco na wà pwi caa kàra, âna nùmee na é wâro wà Paulo, â é pacoorà, â é ina tà tèpa tâmogòori éoo pâ, na rà ègò béaa ma rà mara éoo too naa gòropò. ⁴⁴ Â é ina tà pâra tàpé pâ, na rà pa cè ére upwâra, é cè noo kâra wànga, ma rà éoo gò. Â [bà éoo diri, â] nabwé, â bà capai tādòo diri napô, â bà capai udò diri.

27:26 Apostolo 28.1 * **27:27** Méditerranée—Grec: Adriatique. † **27:33** Tâbà—Grec: Tàra. Ipaiwà naa na pâ nee tii 36 ma 38. É wâjaarà wà Luka, pwi awii tii bèeni. ‡ **27:40** Ârawànga—Gouvernail. Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Poé, é, pòé.

28

Paulo naa gòropô Malte

¹ Bà pâra na tâmogòri pâ é pwi pô bèepwiri, âna nee Malte. ² Â wà tèpa âboro wê, âna rà dau tòpibà ma pitu tâbà bwàti. Ûna dau maina é popaa ma moo, â rà pwa é na ânye na dau maina, â rà nama bà pwacârau. ³ É pa na ûdòro upwâra wà Paulo ma é tù dò naa gòro ânye, â pwa é dòèa na é còobé géé na, goro tòoka, â é uti i wà Paulo.

⁴ Ûna rà còo pwiri wà tèpa âboro naa napô bèepwiri, â rà pi-ina tàra pâ: «É! Guwà còo, é pwi a pòtàmwara âboro wà pwini, ba é udò jii nawia, èco na é pwa wârimuru tée i pwiduée kâjè, â é nama é bà.»

⁵ Èco na é ura i îê wà Paulo, â é tûu naa na ânye i dòèa, â câé caa tà pimaagé goo wà Paulo.

⁶ Â rà ucârié wà tèpa âboro, ba rà niimiri pâ é tée, é, pwiri é tàpo tûuboo ma é bà. Â jèe gòiri é pai ucârié kâra, â ùna rà còo pâ câé caa maagé, â pitòotéri i auniimiri kâra, â rà ina pâ: «Bwa! Pé duée!»

É nama tiâu maagé kà tèpa âboro

⁷ Wâna pwi ére-bà, âna pwa é napuu kà Publius, pwi âboro pimaina naa gò pô-bà. Wà pwini, âna é tòpibà bwàti, â bà pitâa jaaé naa na âracié tòotù.

⁸ Napwa wà caa kêe, âna é dau maagé, ba é pitòoka ma coori domii. Â é tàgére puu gòro aupuu. Â é pâra wà Paulo nau còoê, â é tòpò é îê naa gòé, â é pwapwicîri kêe, â tiâu i maagé kêe.

⁹ Géé na càùé, â rà mwa tà me mwara wà pàra tèpa maagé géé na napô bèepwiri, â é pwa ma tiâu é maagé kâra. ¹⁰ Â rà dau pwabwàti tâbà, â rà naa tâbà é pwina tiâu jiibà târa pâra.

É coo gòobàra pâra kêe naa Roma

¹¹ Po âracié parui é pai tâa kâbà [na gòropô wà Malte]. Â nabwé, â bà tò naa gò é pwi wânga géé na ville Alexandrie, na nee Castor ma Pollux*, pwi wânga na é tà tâa wê na pàara na èpà napô. ¹² Â [bà pâra, â] bà tâdòo wâna ville Syracuse, â bà tà tâa wê naa na âracié tòotù.

¹³ Géewê, â bà itâa wii i napô, tèepaa naa na ville Reggio. Na dàuru kêe, âna é uu i pwéretòotù, â ârailu tòotù kâbà pâ naa Pouzzoles, pwi aucoo kâra wânga.

¹⁴ Â bà pâmari tèpa cèikî naawê, â rà ilari jiibà pâ, na bà tàpo tâa jaarà, naa na caapwi nadâpàra pwapwicîri, â bà bwaa tàpo tâa jaarà. Â bà mwa bàra pâra naa *Roma.

¹⁵ Na rà tère é jèkutâ goobà wà tèpa cèikî na rà tâa Roma, â rà me carabà naa na Aupwa jèna kà Appius ma naa na é pâ Âracié Wâra ija. Â, na é còora wà Paulo, â nye dau piwâdé nùmee kaa, â é ipwaolé tà Pwiduée.

Paulo âna é patùra tèpa Juif na Roma

¹⁶ Na bà tèepaa pâ naa Roma, â rà naa tàrù tà Paulo ma é tâa na jè pwârawâ, â caapwi pwi coda na é wéaarié.

¹⁷ Géé na càuru é âracié tòotù, â wà Paulo, âna é papitiri wà tèpa pitûâ kà tèpa *Juif na tâa Roma. Â é ina tàra pâ: «Bwa; tèpa jènereò, nye ticé na go pwa na

èpà târa ê Ba kâjè, ma ê pâ nyamanya kà tèpa ijiao kâjè. Êco na rà tâjùruo ma tòpò-o naa na karapuu, na *Iéruusaléma. Â rà popao, â rà naaô tà tèpa Roma. ¹⁸ Â rà pitawiâô wà tèpa Roma, â nūmarà na rà panuâô cōwâ, ba nye ticè na rà pâmari naa gooò cèna pâri ma rà catâmwarâô goo.

¹⁹ «Êco na wà tèpa Juif, âna tàutàra. Êkaa na go jèe po ilari pâ, na go to pâ naa jaa wà César, pwi ukai. Êco na càcaa nūmoo na go pinatòti ê Ba kôo. ²⁰ Êkaa na go todawâ ba na jè pitùra. Ba wàijè tèpa Juif, âna jè cèikì naa goo pwi [*Mesia, *pwi a pa-udòjè] na é me [gée goo Pwiduée]. Êkaa na gére pwa jinu gooò nabà.»

²¹ Â rà tòpi tée pâ: «Bwa. Câbà caa tòpi cè tii googà gée napô *Judée, â nye ticè cè pwi jènerejè mwara cèna é me nau pipwa jèkutâ googà tâbà, é wâpà na é inagà ba èpà. ²² Êco na wâdé na gà napéaati tâbà bwàti é pwi ditàra pwapwicîri bèepwiri, ba bà tère pâ, dau pi-inawâ ba èpà pitiri.»

Ê picémara Iésu tàra

²³ Rà càù tée è jè tòotù, â wâru tàpé na rà medarié, naa na i wâ na é pitâa na. Â é pinapéaati tàra bwàti [è pwinà é cèikì naa goo] â é picémara tàra ê *Mwaciri kà Pwiduée. Ê *paâjupâra Iésu tàra goro ê *Naèà kà Moosé, ma ê pâ auina kà tèpa *péroféta. Â rà pitùra, tapoo na dàuru tiagoro bàrane. Ba é imudàra na é tàpîri è pwâranūmarà naa goo Iésu.

²⁴ Wà pàra tàpé, âna rà tèreina è pwinà é ina, â wà pàra pwi, âna tàutàra dàra cèikì naa goo. ²⁵ Jèe pwa na rà ipiina, â càra caa pitèrerà, â é ina tàra wà Paulo pâ: «É nye âjupâra è Nyuâaè Pwicîri na ia é ina tà tèpa jojoorowà na é naigé mee wà péroféta Isaia, na é ina pâ:

²⁶ Gà pâra co pwini
ma ina tà pwi Ba:
“Guwà tère taaci,
â câguwà caa tèreina.
Ucâri taaci,
â câguwà caa cōo.”

²⁷ [Go ina naa goorà—
goo pwi Ba kôo bèeni]:
Pwâranūmarà na gòo,
pwâranýürurà na kee,
[âraporomeerà na bwi].
Ba péa rà cōo
ma cōoina bwàti
Â péa rà tère
ma tèreina diri.
Â péa rà bürà
ma medario cōwâ.
Péa nama tiàù
pâ maagé kâra Ba.»

Ésaie 6.9–10

28 Â é tubanabwé wà Paulo, â é ina tàra pâ: «Wâdé na guwà tâmogòori pâ, wà Pwiduée âna é jèe panuâ ê *Picémara Wâdé kée pàdari tàpé na càra caa tèpa Juif, â rà o tère, â rà o udò, [â o tâa tàra ê *âji wâro].»

{ 29 Â nabwé, â rà pâra wà tèpa Juif, â rà dau pitaèkâa goo ê pwina é ina tàra. }

É pacâmuri diri tàpé na rà medarié

30 Napwa wà Paulo, âna é tâa na ê wâ na é pa, naa na du ârailu naja[†]. Â é tòpi diri é pâ âboro na rà me nau côoê. 31 Â câe caa piwâ na é picémara tàra ê Mwaciri kà Pwiduée, ma pipacâmurirà goo diri é pâ namuru goo wà Pwi Ukai Iésu Kériso. Â nye ticé jè muru, cèna pipaèràé naa na é pai tùra kée.

[†] 28:30 Munaa rà panuâ Paulo wà tèpa Roma, gée na càuru ârailu naja. Â é mwa pwa béarapapé kâra pai pâra kée, na càcaa piwâ naa na Tii Pwicîri. Munaa é cai tèpa cèikî wâ Akaïe (Grèce). Â pwiri é pâra tia Espagne mwara. (Còo Roma 15.24 ma 28.) É wii bétapoo kâra tii kée tà Timotéo ma tii tà Tito na pâara bèepwiri. Â gée na càùé, â wà Néron, pwi ukai kà tèpa Roma, âna é nama jèu tâjùrué mwara. Â rà tètâmwereé wâpâ na naja 67 naa Roma.

Tii kà Paulo tà tàpé Roma Bétapoo popai

Wàilàpà na wii tii bèeni?

Wà Paulo, pwi *apostolo. Wàru tèpa cèikí na rà tâa jaaé, na rà panuâ pà bwàcu kàra tà tèpa béera naa *Roma (naporomee 16).

É wii wiidà?

Na é *naja 57. Wà Paulo, âna é wii géé na ville Korénito, naa na béaracié kàra pai pàra kèe, béaa kàra pai wàjué kèe còwà naa *Iéruusaléma. (Còo *Apostolo* 15.25–31.)

É wii tâi?

Tà tèpa âboro naa na ville wà Roma, na ia rà tère é *Picémara Wádé, â ia rà cèikí naa goo. (Càcaa wà Paulo na é picémara tàra.) Wàru géé goorà, âna càra caa tèpa *Juif. (Còo 1.13; 11.13,30,31.) Éco na pwa pàra tàpé na rà tèpa Juif. (Còo 2.17; 7.1.) Rà ipitiri wà tèpa cèikí, naa na pà pwàrawà. (Còo naporomee 16.)

Cina é wii?

Wà Paulo, âna é napéaati é ère cèikí kâjè, naa goo Iésu Kériso, ma pai pwa goo, na é pa-udòjè wà Pwiduée, ma naa tâjè é *wàro dàra gòiri jaaé.

Pwiri pwa pitaèkàa nabibiu kà tèpa cèikí na rà tèpa Juif, ma wà tàpé na càra caa tèpa Juif. É paari wà Paulo pà, tâa tà tèpa Juif é *aamwari na pwiçiri géé goo Pwiduée, éco na nabà, âna é tòpi diri tèpa âboro na medarié, â cáé caa pwaké goro âboro.

É pwa pupûra tà tèpa cèikí, ba na rà wàrori é wàro na *tàrù ma âjupàra.

Jèpwi mwara, âna é patère tèpa cèikí naa Roma pà, ée mwa tâa jaarà wiàna é pàra naa Espagne (1.10–13; 15.22–28).

Dà ère é tii bèeni?

É tii bèeni, âna tii na é napéaati bwàti é pai pa-udòjè kà Pwiduée:

Béaa, âna jè cau tèpa pwa na èpà, â jè tapaciri é wàrimuru na dau gòo jii Pwiduée (naporomee 2–3). Éco na dau maina *pimeeaaari imudi kèe ba kâjè, â é pa-udòjè tèpa âboro jii pà èpà kâjè, wiàna jè cèikí naa gooé. Wàépwiri auniimiri kèe géé na biu. É pacoo nabà pwi auniimiri kèe-bà. Â é nama é pinaigé mee wà Iésu Kériso, na é pipanuâé, ba na é wàri é wàrimuru kâjè, na é bà naa goro *satauro (3.23). Géé goo kaa pwiri, â wà Pwiduée, âna é nama jè tèpa âboro na jè *tàrù na araé, â é nama pwacèwii na câjè mu caa pwa na èpà. Wàrapwiri co géé goo é pwina é pwa wà Kériso, â jè tòpi wiàna jè cèikí naa gooé. Càcaa géé goo cè pwina wádé na jè pwa, é, pai pitère dàra kâjè cè jè naèà.

Wà *Abéraama, pwi âboro imaina kà tèpa Juif, âna é câmu tâjè. É wàro kèe, âna *paâjupàra é pwina é ina wà Paulo. Ba wà Abéraama, âna é cèikí naa goo wà Pwiduée, â wà Pwiduée, âna é nama é pwi âboro na tàrù na araé (naporomee 4).

Géé goo é pwina é pwa wà Kériso, â wà Pwiduée, âna é tapàgà é pàtàmara èpà naa na wàro kâjè, â é jèe tipijè, ba na jè wàrori é wàro na tàrù. O càcaa

mwa caa pitèjè. Ba wà Pwidueé, âna é jèe inapàpari pâ, jè tèpa âboro kèe na jè wâdé na araaé (8.1). Â ticè muru na pâri ma pinaaitirijè jii é pimeaari kèe (8.38).

Gée goo kaa pwiri, â wâdé na jè pipanuâjè bamwara tée, ba na jè pwacèwii é *ârapwaaïlò na wâro, na dau wâdé tée. Ba wàé kaa pwiri é âji pwapwicîri, na pâri ma jè naa tée (12.1).

Jè wârôri pâ wâro na pitòimiri—jè pitère dà tàpé na tâa gòrà é pitûâ naa na napô (13.1); jè cibwaa pitèi ma pi-ina tèpa cèikî béejè (14.4). Jè pidàpwicâarijè goo pàra tàpé na càcaa mwü é cèikî kàra. Â jè ipwadàra ma jè pwa cè muru na wâdé târa, â jè pitu târa, ma pagòo cèikî kàra (15.1).

Pai pitàgoo tii tà tàpé Roma

Ipwabwàcu ma pwàranüma Paulo (1.1–17)

Jè cau tèpa pwa na èpà (1.18–3.20)

Pai nama jè tàrù na ara Pwidueé goro cèikî kâjè (3.21–5.21)

Pai wâro kâjè na bwaa âmuè (6.1–8.39)

Ba Isaraéla ma pàra Ba (9.1–11.36)

Câmu goro pai wâro kâjè (12.1–15.13)

Bénabwé popai ma ipwabwàcu (15.14–16.27)

Ipwabwàcu

¹ Wágo Paulo, pwi ênawéna kà *Kériso Iésu, âna go pwa tii [tàwà, tèpa cèikî naa *Roma]. É todòo wà Pwidueé, ba na go pwi *apostolo. Â é pitòrigario, ba na go inapàpari é *Picémara Wâdé kèe, ² na é jèe mara inapàpari béaa—ba é nama rà pinaigé mara é pwiibà wà tèpa *péroféta kèe, na rà wii naa na Tii Pwicîri—³ Picémara Wâdé goo Pwina naié, wà Iésu Kériso, Pwi Ukai kâjè. Wàé, âna pwi gòobàra pwi ukai *Davita*. ⁴ Â wà Pwidueé, âna é paari pâ, é Pwina naié, na é nama é wâro còwâ gée na aubà, goro pàtàmara é *Nyuâaè Pwicîri. ⁵ É pacimaò wà Pwidueé, ba na go† pwi apostolo kà Kériso. Â é wakè kòo, âna, na go inapàpariè târa diri é pâ Ba, ba na rà cèikî naa gooé, ma pitère dèe.

⁶⁻⁷ Wâguwà mwara tàpé Roma, âna guwà tèpa bée tàpéebà. Ba dau wânüma wà Pwidueé tàwà. Â é todàwà, ba na guwà tèpa âboro kà Iésu Kériso, ma guwà tèpa âji Ba kà Pwidueé. Wâdé na tà tàwà é pimeaari imudi ma pinaanapò na me gée goo Pwidueé kâjè ma Pwi Ukai Iésu Kériso. Cidòri nyuâawà!

Nüma Paulo na é cairè

⁸ Go tapoo goro pwaolé tà Pwidueé kòo goowà diri, naa na nee Iésu Kériso, ba jèe po jèkutàri pitiri gòropuu é cèikî kàwà. ⁹ Â go nye tà niimiriwà naa na pwàra pwapwicîri kòo—üu, pâri ma é *paâjupâra é pwiibà wà Pwidueé. Wàé na go piênawéna kèe gée na diri é pwàranümoò, na go inapàpari é Picémara Wâdé goo Pwina naié.

¹⁰ Go nye ciburà ilari jiiè pâ, na go caiwà, wiàna câbawâdé kèe. ¹¹ Ba nye dau nümoo na go pagòowà, ma jè ipâdi ma wâguwà é *aupwényunyuaari me gée goo é Nyuâaè Pwicîri. ¹² Â jè mwa pipagòojè goro cèikî kâjè naa goo Kériso.

1:1 Apostolo 9.15 **1:2** Roma 16.25–26 * **1:3** É, ...Pwi gòobàra pwi ukai Davita naa na naiiri âboro... 4Â napwa naa goo âji èrèè na pwicîri, âna wà Pwidueé, âna é paari goro pàtàmee pâ, é Pwina naié, na é nama é wâro còwâ gée na aubà. É, ...âna é paari pâ, é Pwina naié na dau pwa pàtàmee...

1:5 Apostolo 26.16–18; Galatia 2.7–9 † **1:5** Go—Grec: Bà. Còo note goo 2 Korènto 1.6. **1:6-7** Nombres 6.25–26 **1:10** Apostolo 19.21; Roma 15.23

¹³ Tèepaa naa goro nabà, âna càcaap pâri ma go paé dariwà. Êco na wâdé na guwà tâmogòori, co tèpa béeò naa na nee Kériso, pâ, jèe dau wâru pai niimiri kôo pâ, na go pwa. Ba wâdé tóo na go còo è pwâra wakè kôo naa jaawà, pwacèwii è pai còo kôo, naa [jaa tàpé na càra caa tèpa *Juif] na pàra napô.

¹⁴ Ba go dau niimiri [diri tèpa âboro]—tàpé na rà pwacèwiijè, ma wà pàra tàpé na pi-itè è nyamanya kâjè ma wàilà[†]; â wà tèpa âboro na rà câmu, ma wà tàpé na bwaa càra caa câmu. ¹⁵ Êkaa na dau nûmoo na go caiwà na Roma, ba na go picémara è Picémara Wâdé naa jaawà.

Êre Picémara Wâdé

¹⁶ Go cèikî ba mwü[§] naa goro è Picémara Wâdé. Ba wàépwiri pwi neemuru wakè kà Pwiduée na dau pwa nii kèe* târa ma é pa-udò tàpé na rà cèikî naa goo Kériso [ma naa târa è *âji wâro jaaé]—tapoo géee goo wà tèpa Juif béaa, ma tubanabwé naa goo pàra tàpé.

¹⁷ Ba è Picémara Wâdé, âna é paari tâjè tèpa âboro pâ, wà Pwiduée âna é tòpò pinaanapô naa nabibiu kâjè ma wàé[†], â é nama jè tèpa âboro na jè tàrù na araé[†]. É wàrapwiri tâjè goro è cèikî kâjè. Ba é ina [wà Pwiduée] naa na Tii Pwicîri, pâ, *Wà pwina é cèikî, âna é tàrù na arao. Á o tâa tée è wâro.* Habakuk 2.4

jè cau tèpa pwa na èpà

(Naporomee 1.18–3.20)

¹⁸ Wà Pwiduée, âna é paari, géenidò *napwéretòotù, è pwâra putâmu kèe tà tèpa âboro na èpà. [Á ée mwa tèirà ma naa wârimuru târa] wiâra pwâranûmarà ma é pâ tûâ kâra na èpà. Ba rà pâiti jii è âjupâra, â rà pwa ma càra caa còo Pwiduée wà pàra tàpé.

¹⁹ Êco na nye pâri ma rà tâmogòori Pwiduée, wiâna nûmarà. Ba é jèe nye tòpò [naa na pwâranûmajè, wàjè tèpa âboro] è pai pwa wèe ma jè tâmogòorié. ²⁰ Ba wiâna câjè caa còoé goro du âraporomeejè, â é pipaarié bwâti naa na è pâ pwina é pwa géee na autapoo goo. Ba é tòpò è gòropuu, ma napwéretòotù, ma diri è pâ namuru na tâa na. Á pâri ma jè còo pâ, é tâjajjè awé, â pwa pàtâmee dàra gòiri. ²¹ Êkaa na, rà o mwa wànau târa pai ipwamururà wà tàpé na rà naa càurà naa gooé?

Wà tàpéebà, âna rà nye tâmogòori pâ, nye pwa cè Pwiduée, êco na càra caa pwamainâe ma pwaolé tée, wàra na nûmee goo. Ba rà imwüru naa na è bàutè, â piticémuru naa goo è auniimiri kâra. ²² Rà niimiri pâ rà tâmanga, êco na rà piwârau. ²³ Ba rà naa càurà naa goo Pwiduée na é tâa dàra gòiri na muugèere kèe, ba na rà ipwamaina è pâ *ânuurumuru na o tiàurà—ânuuru âboro, ma marü, ma macii, ma dòea.

1:13 Apostolo 19.21 † **1:14** Tàpé na rà pwacèwiijè, ma wà pàra tàpé... Grec: Tèpa Grec ma tèpa Barbare. **1:16** Maréko 8.38; Apostolo 13.46; 1 Korénito 1.18–24 § **1:16** Go cèikî ba mwü—Grec: Cãgo caa kamu. * **1:16** Neemuru wakè kà Pwiduée, na dau pwa nii kèe—Grec: Ê jè pàtâma Pwiduée.

1:17 Habakuk 2.4; Roma 3.21–22 † **1:17** Tòpò pinaanapô naa nabibiu kâjè ma wàé—Il nous a réconciliés. Ê popai bèepwiri, âna pàra wiâra é auina pâ: Ê nama jè tèpa âboro na jè tàrù na araé (justifiés), êkaa na napéaati naa na tii bèeni. Còo mwara Tàrù naa na Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadàra tii. † **1:17** 1re phrase—Grec: Ba é târù kà Pwiduée, âna naa {tà pwi âboro} goro è cèikî kèe, ba kà {tàpé na} rà cèikî. **1:19** Apostolo 14.15–17, 17.24–28 **1:20** Job 12.7–9; Psaume 19.2 **1:21** Éfésò 4.17–18 **1:22** Jérémie 10.14; 1 Korénito 1.20 **1:23** Deutéronome 4.15–19; Psaume 106.20

É panuârà wà Pwiduée

²⁴ Géé goo kaa pwiri, na é panuâ tèpa âboro wà Pwiduée, ma rà pwa pâ tûa na èpà na nūmarà goo. Â rà tubaèpà é naiirà, â rà pitubakamurà cōwâ.

²⁵ Rà pâ na naaco Pwiduée na é âjupâra, â rà itàari é nyi duée imudi[§]. Â rà ipwamaina é pwina é tōpò jii na rà ipwamaina wà Pwina é tōpò diri! (Êco na [wàijè, âna] wâdé na jè ipwamaina Pwiduée na é âjupâra dâra gòiri! Wâdé na wâra!)

²⁶ Wâé kaa pwiri, na wà Pwiduée, âna é panuâ tèpa âboro, ba na rà pwa é tûa na jè kamu goo. Ba wà pa ilâri kâra, âna jèe càra caa puu ma tèpa pao, â rà puu ma pàra ilâri. Â jèe càca wàra é pai pwa goo! ²⁷ Ipaiwà naa goo tèpa pao, ba jèe càra caa ipuu ma wà pa ilâri; ba rà nama dâtirâ é pâ câbawâdé kâra na miiri, â rà ipuu ma pàra pao! Â êkaa pwiri, na rà tōpi naa na naiirà é wârimuru kâra jèpa èpà na rà pwa.

²⁸ Ūna rà naa càurâ naa goo wà Pwiduée, â é panuârà wiâra é pâ auniimiri kâra na èpà, â rà pwa é pâ namuru na càca muru a pwa na jè miiri goo.

²⁹⁻³¹ Rà pâ nau po dau èpà naa na diri pai pwa wèe, â jèe piaraégò é tûa kâra:

Rà tèpa iau;
 Rà tèpa iputâmu;
 Rà tèpa ipwamainarâ;
 Rà tèpa ipwa tûâ;
 Rà tèpa ipwagoo;
 Rà tèpa ipawâmi;
 Rà tèpa pi-ina kâra;
 Rà tèpa picocoo;
 Rà tèpa pièpâ;
 Rà tèpa pitânyiri;
 Rà tèpa piokée, tiagoo na;
 Rà pâ nau tèpa pipôtâmwara âboro.
 Càra caa pinūnūma naa goo é èpà na rà pwa, ba gòo pûrurâ.
 Càra caa pitu tà pàra tàpé, ba ticè imeari goorâ.
 Càra caa pacoo ipwataâboro kâra, ba rà tèpa pwâ.
 Càra caa pitère dâra pa nyaa ma caa kâra.
 Càra caa papwicîri Pwiduée, â rà pâ nau tèpa cicaraé.
 Rà ciburâ pâmarî é pâ na jèpapara tûa târa pwa pwina èpà.

³² Wâépwiri kaa! Rà dau tâmogòori bwàti é pitûâ kâ Pwiduée, â càra caa ipacè naa goo. Jèpwi mwara, âna rà pagòo mwara tàpé na rà pwaduwâ kâra. Wâdé na rà bà wâ tèpa âboro na wârapwiri càràrà!

2

Pitèimuru kà Pwiduée

¹ [Pwiri gà gére pi-ina tâgà pâ: «Rà nye dau èpà kaa wà tèpa âboro bèeni!»] Wâéco, na gà nye tâgére pwa mwara é càràrà! Â o po dau pwacoé tâgà na gà ipwamurugâ cōwâ. Ba wiâna gà pitèirâ, â gà pipwa wârimuru cōwâ tâgâ. ² Ba jè nye tâmogòori bwàti pâ, é *tarû wà Pwiduée na é pitèi wâ tàpé na rà wârapwiri.

§ 1:25 Duée imudi—Grec: Ê pwina pwâ. 1:27 Lévitique 18.22, 20.13; 1 Korénito 6.9 2:1 Mataio 7.1-2; Ioane 8.7

³ Â wâgà, pwi a gére pwacèwiirà, âna gà gére tèirà. Â wànu? Gà gére niimiri pâ, gà uru jii é pitèimuru kà Pwiduée? ⁴ Câgà caa gére còo pâ, é dau pidâpwicâarié naa googà wà Pwiduée, â é nye dau wâdé naa googà? Gà nye gére pa ma piticèmururu naa goo pwiri? É wàrapwiri wà Pwiduée, ba nùmee na gà pitòotéri é wâro'gà.

⁵ Éco na tàutâgà goo, ba po dau gòo pûrugà! Â gà nye tà piâjagò é wârimuru'gà. Ba o téeppa pwi Tòotù na ée mwa paari é pwâra putâmu kée wà Pwiduée tà tàpé na rà pwa na èpà. Â ée mwa paari é pai tàrù kâra é pitèimuru kée. ⁶ «Ba wà tèpa âboro, âna rà jèpa tòpi é jèpa câmarà*, wiâra jèpa waké kâra.»

⁷ Wà pàra tàpé, âna rà ipwadâra ma rà pwa é pwina wâdé, ba na é wâdéarirà wà Pwiduée†. Â rà mudâra é aupwényunuâari kée, ma é wâro na ticé pwâadèrèè na wâjaaé. Â wà Pwiduée, âna ée mwa nama rà wâro awé jaaé.

⁸ Éco na wà pàra tàpé, âna rà cicaraé, â càra caa pitère dàra é âjupâra, â rà nye tà ciburà pwa é tûâ na èpà. Â wà Pwiduée, âna ée mwa putâmurirà, â ée mwa naa wârimuru tàra.

⁹ Wà diri tàpé na rà pwa na èpà—wà tèpa *Juif ma pàra tàpé na càra caa tèpa Juif—âna o pwaée kâra, â rà o mwa tâa na aré ma tòina. ¹⁰ Â wà diri tàpé na rà pwa pwina wâdé—wà tèpa Juif ma wà mwara pàra tàpé na càra caa tèpa Juif—âna rà mwa tòpi jii wà Pwiduée é pwényuâa ma muugère, ma ipwamaina ma pinaanapò. ¹¹ Ba câé caa ipwaké goro âboro.

Ipaiwà wiàna pwa Naèà, é ticé Naèà

¹² Wà tèpa Juif, âna tâa tàra é *Naèà kà Moosé, â wà pàra tàpé, âna tiàù jaarà é Naèà. [Éco na ipaiwà wàilà. Ba] na rà pwa na èpà, â ée mwa tèirà ma pwa wârimuru tàra wà Pwiduée. Â é pitèimuru kée tà tèpa Juif, âna o pàra wiâra é Naèà.

¹³ Wiàna tâa tâjè é Naèà, â wiàna câjè caa pitère dàra, â o [còo é wârimuru kâjè]. Éco na, wiàna jè pitère dàra, â wà Pwiduée, âna [é tòpò pinaanapò naa nabibiu kâjè ma wâé, â] é nama jè tèpa âboro na jè *tàrù na araé.

¹⁴ Wà tàpé na càra caa tèpa Juif, âna càra caa tâmogòori é Naèà. Éco na, ûna rà wâro wiâra *pwâratùra-nigée-goorà, âna, pwacèwii na rà wâro wiâra é Naèà‡.

¹⁵ Â rà nye tà paari pâ, é nye tâa na pwâranümarà é Naèà. Â é pwâratùra-nigée-goorà, âna é *paâjupâra pwiri. Ba, na pàra pàara, âna rà pitòtirà còwâ, â na pàra pàara, âna rà ipwamururà còwâ.

¹⁶ Jè o mwa còo bwàti na Tòotù kâra Pitèimuru. Ba wà Pwiduée, âna é nama é pitèi é pwina cârù na pwâranüma diri tèpa âboro wà Kériso Iésu. Â wâépwiri pwi *Picémara Wâdé na go inapàpâri.

Ba Isaraéla ma Naèà

¹⁷ Wâgà, pwina gà pwi Juif, gà nama pàagà é Naèà, â gà pi-ina kâgà, ba gà pwi âboro kà Pwiduée. ¹⁸ Â gà ina pâ gà tâmogòori é câbawâdé kée; â é pitu tâgà é Naèà, ma gà tâmogòori cè pai pàra'gà na wâdé. ¹⁹ Â gà niimiri pâ gà pwi a pipopa tèpa bwi, â gà pwi pwéelaa kà tàpé na rà tâa na bàutè. ²⁰⁻²¹ Â gà pwi a

2:4 Éfeso 1.7; 2 Péteru 3.15 **2:6** Psaume 62.13; Proverbes 24.12; Mataio 16.27; 2 Korénito 5.10

* **2:6** Câma—Récompense. Pumara waké. † **2:7** Ba na é wâdéarirà wà Pwiduée—Grec: Rà mudâra é muugère. **2:8** 2 Tésalonika 1.8 **2:14** Apostolo 10.35 ‡ **2:14** 2e phrase—Grec: Úna rà pwa, géé goorà, é pwina é ina é Naèà, â rà pâ nau {tèpa} naèà kâra, wàilà còwâ. **2:20-21** 2 Timotéo 3.5

2:20-21 Mataio 23.3-4

picòo tàpé na càra caa tâmogòori pwa pwina wâdé. Â gà pwi a pacâmuri tàpé na bwaa càra caa gòò[§]. Ba gà niimiri pâ, tâa tâgà è autâmogòorimuru ma è âjupâra, me gée goro è Naèa.

Pwiini! Gorodà na câgà caa picòogà còwâ? Ba gà ina tà pàra tàpé pâ, na rà cibwaa mura, â wâgà, âna gà pwi a mura! ²² Â gà papwicîri è toomura, â wâgà, na gà pwi a toomura! Â gà èpâri è pâ duée imudi, èco na gà mura [pâ ânuruà] gée na pâ wâra pwapwicîri kâra*! ²³ Gà pi-ina kâgà, ba tâa jaagà i Naèa, èco na câgà caa pitère dâra! Â gà gére tubaèpà tà Pwiduée goro è tûâ'gà.

²⁴ Ba jèe nye wii naa na *Tii Pwicîri pâ: *Â gà pwi majoroé ma wà tàpé na càra caa tèpa Juif, âna rà pi-ina ba èpà è nee Pwiduée.* *Ésaïe 52.5*

Âji kamaî

²⁵ [Wâgà na gà pwi Juif, âna pwa *kamaî tâgà.] Â wiàna gà pacoo è Naèa, â è pai pwa kamaî'gà, âna piâjimuru. Èco na, wiàna câgà caa pitère dâra è Naèa, â o piticèmuru naa goo è pai pwa kamaî'gà.

²⁶ Wà tàpé na càra caa tèpa Juif, âna càcaa pwa kamaî târa. Èco na, wiàna rà pitère dâra è Naèa kà Pwiduée, â wà Pwiduée, âna è còora ma rà pwacèwii tàpé na pwa kamaî târa. ²⁷ O wailà na rà pitèigà, wâgà, pwi Juif, na pwa kamaî tâgà. Â gà o tòpi è wârimuru na dau maina. Ba gà tàgére tâmogòori è Naèa, èco na tàutâgà na gà pitère dâra.

²⁸ Gona wailàapà tèpa âji Juif? Câjè caa tèpa Juif, gée goro è pâ muru na jè còo goro âraporomeejè. Â è âji kamaî, âna càcaa è câmu kée na pwa naa na naiijè tèpa âboro. ²⁹ Jè tèpa âji naî Pwiduée†, gée goro è wakè kâra Nyuâaè Pwicîri naa na pwâranümajè. Â càcaa è naèa na pwa pwiri. Â wiàna wârapwiri, â dau pwacoé naa gooje tèpa âboro ma jè ipwamainajè mwara. Â nye wàco wà Pwiduée na pâri ma è ipwamainajè.

3

Dau tàrù pwina é pwa wà Pwiduée

¹ Wiàna wà pwi jè âboro, âna é pwi *Juif, â gona muru na wâdé, é, muru na càcaa wâdé? Â è pwa *kamaî, âna pwamuru naa goo pwiri? ² Ûu, nye dau wâdé ba kée naa na pâ muru na wâru. Ba wà Pwiduée, âna é naa tà tèpa Juif è popai kée, ba na rà wéaari.

³ Wiàna wà pàra tàpé gée goorà, âna càra caa wéaari è pâ auinabéaa kâra tée, â gona wà Pwiduée, âna o caé caa wéaari è pâ auinabéaa kée târa? ⁴ Akaé! Ba wiàna rà pwâ wà tèpa âboro, â wà Pwiduée, âna wàè Pwiduée na é *tàrù, â è nye wakè na âjupâra. Ba jèe nye wii naa na *Tii Pwicîri pâ:

*Na gà tùra, co Pwiduée,
â gà tàrù ma âjupâra.
Tèpa âboro diri,*

§ 2:20-21 Tâpé na bwaa càra caa gòò—Grec: Tèpa nari èpo. * 2:22 Gà mura...gée na pâ wâra pwapwicîri kâra—é, Câgà caa tòmîri è neemuru na pwicîri. Pwiri wà pàra tèpa Juif, âna rà icuri pâ ânuru duée, na me gée na pâ wâra pwapwicîri kà tàpé na càra caa cèiki naa goo Pwiduée. Muru na pwicîri naa na Naèa. (Còo Deutéronome 7.25.) 2:24 Ésaïe 52.5 2:26 Galatia 5.6 2:29 Deutéronome 30.6; Kolosé 2.11 † 2:29 Tèpa âji naî Pwiduée—Grec: Tèpa Juif, tàpé na pwa kamaî târa. 3:4 Psaume 51.6

âna rà còoina popai'gà.
 Â gà nye ciburà piétò,
 jii tàpé na rà pitòtigà.

Psaume 51.6

⁵ Napwa naa goo pâ tûâ kâjè na èpà, âna rà paari pâ, nye ticé èpà goo Pwiduée. Â géé goo kaa pwiri, â rà ina pàrà tàpé* pâ: «Càcaa wâdé wiàna é pwa wârimuru tâjè wà Pwiduée, [ba pâ tûâ kâjè na èpà, âna paari pai wâdé kêe]!» ⁶ Akaé! Ba wiàna wàrapwiri, â pwiri càcaa tàrù è pai pwa kà Pwiduée, â pwiri o wànau târa cè pai tèi kée tèpa âboro ni gòropuu?

⁷ [Â wâgà, pwiri gà pwacèwii tàpéebà, â gà gére niimiri pâ] 'É pâ tûâ kôo na èpà, âna paari pâ, piwéna jiiè è pwina é pwa wà Pwiduée. Â jè còoinari pai muugère kée goo. Ékaa na càcaa tàrù na é pwa wârimuru tôo goo wà Pwiduée.'

⁸ [Bwa. Gà cibwaa ina pwiri. Ba nye ipaiwà] na jè ina pâ: «Wâdé na jè pwa na èpà, ba na o tèepaa é pwina wâdé!» (Â pwa pàrà tèpa pwâ na rà ina pâ, go ina pwiri. Â wà tàpéebà, âna pâri ma pwa wârimuru târa.)

Ticé âboro na é tàrù na ara Pwiduée

⁹ Jè ina pâ wànau naa goobà, wàibà tèpa Juif? Gona bà piwéna jii wà pàrà tàpé na ara Pwiduée? Bwa! Càcaa wàrapwiri! Ba go jèe nye ina pâ: Édiri pâ âboro, âna rà jèe cau piènewéna kâra é [auniimiri kâra na] èpà—wà tèpa Juif ma wà mwara tàpé na càra caa tèpa Juif. ¹⁰ Ba jèe wii naa na Tii Pwicîri pâ:

*Nye ticé pwi jè âboro
 cèna é tàrù na ara Pwiduée.
 Nye ticé ji pwina caapwi wàé!*

¹¹ *Nye ticé jè âboro
 cèna é wâro naa âjupâra.
 Nye ticé pwina é mudà Pwiduée!*

¹² *Rà nye cau naa càurà
 naa goo Pwiduée.
 Rà cau tèpa âboro na rà èpà.
 Nye ticé na pwa na wâdé.
 Nye ticé ji pwina caapwi wàé!*

Psaume 14.1–3

¹³ *Na rà tùra, âna pimo;
 piârailu ùmemeerà.
 Ba rà pigòé ma tubé.*

Psaume 5.10

*Popai kàra, âna pwacèwii aru.
 Rà utijè pwacèwii dòèa.*

Psaume 140.4

¹⁴ *Maina tojii na pwârà.
 Jè maagé goo pwâratùra kàra.*

Psaume 10.7

¹⁵ *Rà nye itàa co, nau ipòtàmwara.*

¹⁶ *Wâna rà pâ wé, na rà tòdidiri.*

* **3:5** Rà ina pàrà tàpé—Grec: Go tùra pwacèwii tèpa âboro. **3:9** Roma 1.18–2.24, 3.23 **3:10** Psaume 14.1–3, 53.2–4 **3:13** Psaume 5.10, 140.4 **3:14** Psaume 10.7 **3:15** Ésaïe 59.7–8

Rà câmi é aré ma tojii.

¹⁷ Càra caa tâmogòori
é naigé mara pinaanapô.

Ésaïe 59.7–8

¹⁸ Ba càra caa papwicîri Pwiduée.

Psaume 36.2

¹⁹ Napwa naa goro é *Naèà, ma é pâ popai na wâna, âna mara tatée wà tàpé na é naa ba kâra é Naèà [wà tèpa Juif]. É paari diri pâ tûa kâ tèpa âboro na càcaa *târù na ara Pwiduée, â na ée mwa pitèira goo. Â nye ticé jè âboro naa gòropuu diri cèna pâri ma é ipwamurué. ²⁰ Ba nye ticé jè âboro cèna é ina pâ é pwi âboro na é târù na ara Pwiduée goro cè pai pitère dâra kèe é Naèà. Ba é wakè kâra é Naèà, âna, na rà tâmogòori tèpa âboro pâ, rà tèpa âboro na rà èpà.

pai nama jè târù na ara pwiduée goro cèikî kâjè

(Naporomee 3.21–5.21)

²¹ Nabàni, âna é jèe paari wà Pwiduée é pai pwa goo, ma jè o tèpa âboro na jè târù na araé. Â, na é nye pwa, âna nye ticé Naèà. Ba é Naèà kâ *Moosé ma é pâ popai kâ tèpa *péroféta, âna rà nye po *paâjupâra co é pwina é pwa wà Pwiduée. ²² Ba wà Pwiduée, âna [é tòpò pinaanapô naa nabibiu kâjè ma wàé, â] é nama jè târù na araé, wiâra é cèikî kâjè. Â é pwa tà diri tèpa âboro na rà cèikî naa goo Kériso, â nye ticé ipwaké goo.

²³ Ba jè cau pwa na èpà diri, â jè wâiti jii é pwényuâa ma muugère kâ Pwiduée. ²⁴ Â wà Pwiduée, géé goro é *pimeaari imudi kèe, âna é naa tâjè é âraimeai na wàrapwiri—[é pinaanapô, na é tòpò naa nabibiu kâjè ma wàé. Â é nama pwacèwii na câjè mu caa pwa na èpà] ba na jè tèpa âboro na jè târù na araé. É pwiibâ, âna âraimeai kèe tâjè, na é naigé mee wà Kériso Iésu, na é tipijè jii é pâ na èpà.

^{25–26} Wà Pwiduée, âna é naa wà Kériso, ba na é pwi *ârapwaaïlò ba kâjè. Géé goo é domii kèe, â wà Pwiduée, âna é pwanauri é pâ èpà kâjè tèpa cèikî naa gooé. Â wàépwiri na é paari pâ, târù é pai pwa kèe. Ba béaa, âna é pidâpwicâarié naa gooje, â câé caa pwa wârimuru tâjè goro èpà kâjè. Â nabà, âna é nama jè tèpa âboro na jè târù na araé, na jè cèikî naa goo Iésu.

É paâjupâra Naèà é cèikî kâjè

²⁷ Géewê, âna o ticé majoroé ma jè pi-ina kâjè. Â piticèmuru naa goro é pai pitère dâra é Naèà. Ba é pwina é âjimuru, âna cèikî. ²⁸ Ba go ina tàwà pâ: Wà Pwiduée, âna [é jèe tòpò pinaanapô naa nabibiu kâjè ma wàé, â] é nama jè tèpa âboro na jè târù na araé, wiâra cèikî kâjè. Â càcaa géé goo é pai pacoo kâjè é Naèà.

²⁹ Wânau, gà niimiri pâ, wà Pwiduée, âna é nye Pwiduée kâ tèpa Juif co? Â gona câé caa Pwiduée kâ para tàpé mwara? Akaé, ba é Pwiduée kâra gòropuu diri! ³⁰ Ba é nye caapwi co wà Pwiduée. Ba wàé na ée mwa nama rà tèpa âboro na rà târù na araé wà tèpa Juif, wiâra cèikî kâra. Â wàé mwara na ée mwa nama rà târù na araé para Ba, wiâra cèikî kâra.

3:18 Psaume 36.2 **3:20** Psaume 143.2; Roma 7.7; Galatia 2.16 **3:22** Galatia 2.16 **3:24** Roma

5.1 **3:29** Roma 10.12 † **3:29** Gòropuu diri—Grec: Pàra tèpa Ba (les paiens). **3:30** Deutéronome 6.4; Galatia 3.20

³¹ Êco na jè cibwaa niimiri pâ, piticèmuru naa goo ê Naèà, wàrapwiri goro ê cèikî kâjê. Bwa! Càcaa wàrapwiri! Ba ê cèikî kâjê, âna é paâjupâra ê Naèà.

4

É pwi a cèikî wà Abérama

¹ Jè o ina pâ wànau naa goo wà *Abérama, pwi jojoorojè*? Dà cè câmaê géé goro é wakè na é pwa? ² [Nye ticè.] Càcaa géé goo é pwina é pwa, na é jèe pwi âboro na é *târù na ara Pwiduée. Â càcaa pâri ma é pi-ina kèe. ³ Ba jèe nye wii naa na *Tii Pwicîri pâ: Wà Abérama, âna é cèikî naa goo Pwiduée, â géé goro é cèikî kèe, âna wà Pwiduée, âna é nama é pwi âboro na é târù na araé. *Genèse 15.6*

⁴ Napwa naa goo wà pwi jè âboro na é pwi a wakè, âna é mwani na é tòpi, âna wârié goro wakè kèe, â càcaa po mwani naa wàrapwiri. ⁵⁻⁶ Êco na càcaa ipaiwà naa goo wà pwi âboro na nùmee na é wâdé na ara Pwiduée, ba ticè wakè na pâri ma é pwa. Â wâdé co é cèikî kèe naa goo Pwiduée. Géé goo é cèikî kèe, âna wà Pwiduée, âna [é tòpò pinaanapô naa nabibiu kàru ma wàé, â] é nama é pwi âboro na é târù na araé.

Wà ukai *Davita, âna é nyabiri é ipwàdéé kà pwi âboro na wàrapwiri, na é ina pâ:

⁷⁻⁸ *Rà nye ipwàdéé kaa
wà tàpé na nuwarà.*

*É pa jiià tojii
wà Pwiduée Caa.
Rà puràra wàilà,
ba pwanauri awé
diri pâ épà.
Câé mwa caa côo
é pwina rà pwa!*

Psaume 32.1–2

Càcaa kamaí na nama jè wâdé

⁹ Ê ipwàdéé [na é ina wà Davita] âna gona nye kà tèpa *Juif co? Bwa. Nye kâra diri é pâ Ba. Ba ia go jèe nye mara ina pâ: Wà Abérama, âna é cèikî naa goo Pwiduée, â géé goro é cèikî kèe, âna wà Pwiduée, âna é nama é pwi âboro na é târù na araé. *Genèse 15.6*

¹⁰ Ba wiidà na wà Pwiduée, âna é nama târù wà Abérama na araé? Pwiri géé na càuru é *kamaí kèe? Bwa, càcaa géé na càué, â nye béaa. ¹¹ Ba wà Pwiduée, âna é nye nama é târù na araé, na bwaa càcaa pwa kamaí tée, géé goro é cèikî kèe naa goo Pwiduée. Â géé na càué, â é tòpi é câmu wà Abérama goro é kamaí kèe, na paari pâ, ée mwa bàra târù na ara Pwiduée géé goro é cèikî kèe.

Â, na wàrapwiri, â wà Abérama, âna é jèe pâ nau caa kà diri tèpa cèikî naa goo Pwiduée na càcaa pwa kamaí târa. Â wà diri tàpéba, âna wà Pwiduée, âna é nye nama rà tèpa âboro na rà târù na araé. ¹² Wà Abérama, âna é nye pwi caa kà tàpé na pwa kamaí târa, [âna wà tèpa Juif] wiàna rà pâra na cèikî, wiàra

3:31 Mataio 5.17 * **4:1** Abérama, pwi jojoorojè—Grec: Abérama, pwi jojoorojè wiàra é naiiri âboro. Wà Abérama, âna é pwi jojoooro tèpa Juif. Êco na é pâ nau pwi jojoooro mwara, diri tàpé na rà cèikî naa goo Pwiduée. (Cò du nee tii 11 ma 12.) **4:3** Genèse 15.6; Galatia 3.6 **4:7-8** Psaume 32.1–2

4:11 Genèse 17.10–11

naigé na ia é pwa. Ba wàè, âna é cèikî naa goo Pwiduée, béaa kêra é pai pwa kamaî tée.

Auinabéaa kà Pwiduée tà tèpa cèikî

¹³ Wà Pwiduée, âna é ina tà Abéraama ma wà tèpa gòobèrèè, pâ, ée mwa naa tàra é gòropuu diri. Càcaa géé goro na é pitère dàra é *Naèa wà Abéraama. É wàrapwiri tée wà Pwiduée, ba é jèe nama é pwi âboro na é tàrù goro cèikî kèe.

¹⁴ Ba wiàna pwi aupwényunyuâari bèepwiri, âna kà tàpé na rà pitère dàra é Naèa kà *Moosé, â pwiri piticèmuru naa goo é cèikî bau i pwi ia é ina wà Pwiduée.

¹⁵ Bwa! Ê Naèa, âna é pame co é wàrimuru [tà tàpé na pwa na rà wàrori é Naèa. Ba pwacoé na rà pâra wiàra diri]. Â wiàna nye ticè naèa, â pwiri [nye ticè napàrajè na jè wàrori. Â] nye ticè pai pitanami kâjè.

¹⁶ Ê aupwényunyuâari [na é ina wà Pwiduée] âna me géé goro é *pimeaari imudi kèe, â géé goro mwara é cèikî kà Abéraama. Â rà pâra na tâa na tèpa gòobèrèè. Â càcaa kà tàpé co na rà pâra wiàra é naèa; â kà pâra tàpé mwara na rà cèikî naa goo Pwiduée, pwacèwii Abéraama, pwi caa kâjè diri.

¹⁷ Ba jèe nye wii naa na Tii Pwiciri pâ: *Go pwa ma gà pwi caa kêra é pâ Ba na wàru.*

Genèse 17.5 Êkaa na é pwi caa kâjè wà Abéraama, ba é cèikî naa goo wà Pwiduée. [Ba é tâmogòori pâ wà Pwiduée, âna pâri ma é pacoo é auinabéaa kèe.] Ba wà Pwiduée, âna wàè na é pawâro còwâ tèpa bà. Â wàè mwara na é tòpò è pwina bwaa âmué, na câjè caa pâji pâmari naani gòropuu.

¹⁸⁻¹⁹ Üu, é nye wàari wà Abéraama naa goro i pwi ia é ina tée wà Pwiduée, â é pidàpwicâarié goro tapacîri. Ba é cèikî naa goo Pwiduée na ia é ina tée pâ: *O dau wàru awé tèpa gòobàragà.* *Genèse 15.5* Â êkaa pwiri, na é pâ nau *pwi caa kêra é pâ Ba na wàru.*

Ê cèikî kà Abéraama, âna é cimwü. Êco na jèe muru na pwacoé, ba jèe po 100 naja kà Abéraama, â é jèe pâmwünyabwèri na é bà. Â wà Sara, tò wàdèe, âna jèe càcaa pâri ma é ipièrù. ²⁰ Êco na cáé caa pidumapiè, â é nye cèikî naa goro é auinabéaa kà Pwiduée. Â é cèikî kèe, âna é pagooé, â é nye ipwamaina Pwiduée. ²¹ Ba é tâmogòori pâ, wà Pwiduée, âna dau pwa pàtamee, ma é pacoo i pwi ia é mara ina tée. ²² Â wàè kaa pwiri, na wà Pwiduée, âna é *nama é pwi âboro na é tàrù Abéraama na araé.* *Genèse 15.6*

Popai ba kâjè mwara

²³ Ê pâ popai bèepwiri, âna càcaa kà wà Abéraama co, ²⁴⁻²⁵ â popai ba kâjè mwara. Ba é jèpa còo é cèikî kâjè wà Pwiduée, â ée mwa tòpijè. Wàè na é naa Iésu, Pwi Ukai kâjè, ba na é pwa wàrimuru goro é pâ èpà kâjè, [tiagoro é pai bà kèe]. Â wà Pwiduée, âna é pawâroé còwâ géé na aubà, ba na [é tòpò pinaanapò naa nabibiu kâjè ma wàè, â] é nama jè tèpa âboro na jè tàrù na araé.

5

Pinaanapô naa nabibiu kâjè ma Pwiduée

¹ Wà Pwiduée, âna é nama jè tèpa âboro na jè *târù gée goro é cèikî kâjè. Â nabàni, âna jè tâa na é pinaanapô ma wà Pwiduée na é naigé mee wà Pwi Ukai kâjè, Iésu Kériso. ² Gée goro é cèikî kâjè naa gooé, â jèe pâri ma jè pàdari Pwiduée, ba é naigé kâjè wà Iésu. Â jè jèe tîpî é *pimeeari imudi kêe, â jè wârori nabà. Â jè jèe ipwâdée, ba jè cimwü naa na é cèikî kâjè, pâ, jè o tîpî é câmajè—pai tâa kâjè na é pai maina ma muugère kà Pwiduée*.

³ Jèpwi mwara, âna jè ipwâdée na pâ aré kâjè, ba jè tâmogòori pâ, é aré, âna é nama jè pidàpwicâarijè. ⁴ Â, na jè pidàpwicâarijè, â jè cimwü naa na pâ tacai. Â, na jè cimwü, â o pimaina too é cèikî kâjè, na jè tapacîri [é auinabéaa kà Pwiduée].

⁵ Â é cimwü é cèikî kâjè naa gooé, ba o câé mwa caa panuàjè wà Pwiduée. Ba jèe dipitiri pwâranümajè é pimeeari kêe na dau maina awé, na é pinaigé mee é Nyuâaé Pwicîri, na jèe naa tâjè.

É bà ba kâjè na jè bwaa èpà

⁶ Ba, na bwaa nye càcaa pâri [ma jè ipa-udòjè] â wà Kériso, âna é jèe bà ba kâjè, wàijè tèpa âboro na jè èpà, na pwi pàara, na é jèe nye dàbacao wà Pwiduée.

⁷ [Â jè pinünüma cai naa goo ni]: Po dau pwacoé ma jè bà ba kà pwi âboro na *târù é wâro kêe. Â matâra pâ, pwa nii ma gòo kâjè ma jè bà ba kà pwi âboro na é dau meari pâra tàpé†. ⁸ Êco na wà Kériso, âna é bà ba kâjè na jè bwaa tèpa âboro èpà. Wàé kaa pwiri, na wà Pwiduée, âna é paari é pimeeari kêe ba kâjè.

⁹ Â nabàni, âna é jèe nama jè târù na araé goro é pai pwa *ârapwailò kêe—[é pai bà kà Kériso]. Â wiàna é pwa é muru na maina na wàrapwiri, â wà Kériso, âna ée mwa pa-udòjè jii é wârimuru [na Tòotù na ée mwa pitèi tèpa âboro na wà Pwiduée].

¹⁰ Ba, na pàara na jè bwaa tèpa cicara wà Pwiduée, â é tòpò pinaanapô naa nabibiu kâjè ma wàé goro pai bà kà Pwina naiê. Â wiàna é wàrapwiri tà tèpa cicaraé, â ée mwa upajè goro pai wâro [côwâ] kà Pwina naiê, nabàni na jè jèe tèpa bée. ¹¹ Â jè ipwâdée ma ipwamainaé, gée goo Pwi Ukai kâjè Iésu Kériso, na é jèe tòpò é pinaanapô bèepwiri.

Adamu ma Iésu Kériso

¹² [Wàéni é pwina tèepaa]: Ê Èpà†, âna jèe tèepaa me naa gòropuu, é majoroé pwi caapwi âboro, wà *Adamu. Â é Èpà, âna é pwa ma jè bà, wàijè diri tèpa âboro. Ba jè cau pwa na èpà, â jè o cau bà.

¹³ Ba jèe wâni gòropuu é Èpà, béaa kâra é pai naa é Naèa kà Pwiduée tà *Moosé. (Êco na, na bwaa ticé naèa, â câjè caa naa nümajè naa goro é pâ èpà na jè pwa.) ¹⁴ Êkaa na, tapoo na pàara kà Adamu, tèepaa naa goo wà Moosé, â pwa nii kâra é pwâra bà naa goro tèpa âboro. [Ba rà cau bà.] Ipaiwà wiàna càra caa pwa é pwi èpà na ia é pwa wà Adamu. (Ba wàé, âna é pwa é pwina é papwicîri jiié wà Pwiduée.)

* **5:2** Grec: Ba gée gooé na tàpiri tâjè é pimeeari imudi bèepwiri, â jè cimwü naa na, â jè ipwâdée, naa na auwâari, goro é pai maina ma muugère kà Pwiduée. **5:3** Jacques 1.2-3; 1 Pétèru 1.5-7 † **5:7** Na é dau meari pâra tàpé—Grec: Na é wâdè. **5:8** Ioane 3.16; 1 Ioane 4.10 **5:9** Roma 1.18, 2.5

5:12 Genèse 3.6; Roma 6.23 † **5:12** Ê Èpà—Le péché, le mal. Ê câbawâdè na tâa na pwâranüma diri tèpa âboro, âna cètùujè, ba na jè pwa é pâ na jèpapara muru na èpà. **5:13** Roma 4.15

Napwa naa goo wà Adamu, âna ê pwi ânuuru Pwina ée mwa tèepaa. ¹⁵⁻¹⁶ Êco na càru caa ipaiwà. Ba ê èpà na é pwa wà pwi caapwi âboro, wà Adamu, âna po dau pi-itè jii é âraimeai na é naa naa goro piticèmuru naa goo^S wà Pwiduée na é naigé mee pwi caapwi âboro, Iésu Kériso. Géee goo ê èpà kà Adamu, âna rà cau bà diri ê pà âboro. Â géee goro ê pwina é pwa wà Kériso, âna rà cau tòpi ê pà aupwényunyuâari na é naa wà Pwiduée naa na pimeaari imudi kée.

Ba ê èpà kà Adamu, âna é pame ê pitèimuru ma wârimuru. Â ê âraimeai na é nye naa naa goro piticèmuru naa goo wà Pwiduée, âna é pame pai tipijè, wàjè pà âboro na jè wâru. Â ipaiwà, wiàna dau wâru pà èpà kâjè. Ba dau pwa pàtàmara ê pimeaari imudi kà Pwiduée jii i èpà kà Adamu.

¹⁷ Ba géee goro ê èpà kà pwi caapwi âboro, wà Adamu, â ê pwâra bà, âna é piétò jii diri pà âboro. Êco na wà Pwiduée, âna é naa tâjè naa goro piticèmuru naa goo ê aupwényunyuâari kée na é naigé mee pwi caapwi âboro, wà Iésu Kériso. Â é nama [pwacèwii na câjè mu caa pwa na èpà, ba na] jè tèpa âboro na jè tàrù na araé. Â é nama jè piétò naa na *âji wâro.

¹⁸ [Go ina mwara pà]: Géee goro ê tûâ na èpà kà pwi caapwi âboro, â êdiri pà âboro, âna cau tèrà ma pwa wârimuru tàra. Â géee goro ê tûâ na wâdé kà pwi caapwi âboro, â wà Pwiduée, âna é tipi diri tèpa âboro, ma rà wâro. Â é nama rà tèpa âboro na rà tàrù na araé.

¹⁹ Ba wà pwi âboro na é caapwi, wà Adamu, âna câe caa pitère dà Pwiduée. Â géee goo kaa pwiri, âna êdiri pà âboro, âna rà jèe pà nau tèpa pwa na èpà. Â wà pwi âboro na é caapwi, wà Iésu Kériso, âna é nye pitère dà Pwiduée. Â géee goo pwiri, na wà Pwiduée, âna [éee mwa tòpò pinaanapò naa nabibiu kâra diri pà âboro ma wâé, â] é nama rà tèpa âboro na rà tàrù na araé.

É piétò é pimeaari kà Pwiduée

²⁰ Ūna é tèepaa me ê Naèà, â rà pà nau dau pimaina too ê èpà. Êco na é aupwényunyuâari kà Pwiduée, âna o nye dau pimaina too awé.

²¹ [Â go tubanabwè naawè é auniimiri bèeni]: Na pàara béaa, âna é piétò ê Èpà. Ba é pame ê pwâra bà [naa goo diri pà âboro gòropuu]. Â nabàni, âna piétò é pimeaari imudi kà Pwiduée. Ba é pame tâjè é pinaanapò ma tàrù na é naigé mee Iésu Kériso, Pwi Ukai kâjè. Â é naa tâjè é *wâro dàra gòiri jaa Pwiduée.

pai wâro kâjè na bwaa âmué

6

(Naporomee 6–9)

Na upwaajà è jè bà â jè wâro còwâ ma Kériso

¹ O dà cèna jè ina? Gona jè o bwaa ciburà pwa na èpà, ba na wà Pwiduée, âna ée mwa paari tâjè é *pimeaari imudi kée na maina awé? ² Bwa. Jè cibwaa pwa na wàrapwiri! Ba jèe nye ticè pàtàmara pwâra bà naa goojè. Â gorodà na jè bwaa nye tà ciburà pwa na èpà?

³⁻⁴ Ba guwà tâmogòori bwàti pà, géee goo ê pai *upwaajà naa najawé, â jè caapwi ma wà Kériso Iésu. Pai ina wèe pà, na ia upwaajà, â pwacèwii na jè bà,

[â pwânirijè ma wàé]. Êco na wà Pwiduée Caa na é maina ma muugère ma pwa pàtamee, âna é pawâro wà Kériso géé na aubà, ba na o wàijè mwara, âna jè o wârori é wâro na bwaa âmué.

Wâro kâjè ba kà Pwiduée

⁵ Ba jè jèe caapwi ma wàé, géé goro é pai bà kâjè. Â jè o caapwi ma wàé naa na pai o wâro còwâ kâjè géé na aubà. ⁶ Wâdé na guwà tâmogòori bwàti ni, pâ: Ê wâro kâjè béaa, âna é jèe bà naa goro *satauro ma wà Kériso. Â jèe tubatiâu é pàtàmara Êpà na tâa na pwâranümajè. Â jèe câjè caa tèpa *ênawéna kîri kâra Êpà*. ⁷ Ba wà pwina é bà, âna jèe dàgòtùè jii é pàtàmara é Êpà.

⁸ Â wiàna jè bà ma wà Kériso, â jè cèikî mwara pâ, jè o wâro còwâ ma wàé. ⁹ Ba jè tâmogòori pâ, na tòotù na é wâro còwâ géé na aubà wà Kériso, â o jèe cáé mwa caa bà còwâ. Ba é Maagé Bà, âna jèe ticè nii kèe naa gooé. ¹⁰ Ba ûna é bà wà Kériso, â é jèe dàgòtù é pàtàmara é Êpà dàra gòiri awé. Â nabàni, âna é wârori é wâro kèe ba kà Pwiduée.

¹¹ Â wâguwà mwara, âna wâdé na guwà tâmogòori pâ, pwacèwii na guwà jèe bà, â jèe ticè pàtàmara Êpà naa goowà. Â guwà wâro, ba guwà caapwi ma Kériso Iésu. Â é wâro kàwà, âna guwà wârori ba kà Pwiduée.

¹² Â wâdé na guwà wâro pwacèwii na ticè pàtàmara é Êpà naa na naiiwà na ée mwa bà na cè jè tòotù. Êkaa na guwà cibwaa pitère dàra é aunünüma na èpà kâra naiiwà. ¹³ Guwà cibwaa naa cè ére géé goro naiiwà, ma é piênawéna kâra Êpà, wâra pâ neemuru wakè târa pwa na èpà. Bwa. Guwà ipanuâwà tà Pwiduée, ba na guwà tèpa ênawéna kèe. Ba guwà pwacèwii tèpa âboro na wâro còwâ géé na aubà. ¹⁴ Ba jèe càcaa é *Naèà na é pitûâ kàwà, â jèe nye é pimeaari imudi kà Pwiduée. Â êkaa pwiri, na guwà cibwaa pwa ma é pitûâ kàwà é Êpà.

Jè tèpa ênawéna kà Pwiduée

¹⁵ Guwà cibwaa ina pâ: «Wâdé na jè pwa na èpà, ba é pimeaari imudi kà Pwiduée, na é pitûâ kâjè, â càcaa é Naèà.» ¹⁶ Bwa! Gona câguwà caa tâmogòori pâ, wiàna guwà pipanuâwà tà pwi jè âboro, ba na guwà tèpa ênawéna kîri kèe, â guwà pitère dèe. Wâpà wiàna guwà tèpa ênawéna kâra èpà, é, wâpà wiàna guwà tèpa ênawéna kà Pwiduée. Wiàna guwà pitère dàra é èpà, â guwà o bà. Â wiàna guwà pitère dà wà Pwiduée, [â é tòpò pinaanapò naa nabibiu kàwà ma wàé] â é nama guwà tèpa âboro na guwà *târù na araé.

¹⁷ Jè capai pwaolé tà Pwiduée kâjè. Ba béaa, âna guwà tèpa ênawéna kâra èpà. Â nabàni, âna guwà pitère dàra é pâ popai na guwà tòpi, géé na diri pwâranümawà. ¹⁸ Â nabàni, âna jèe tipiwà jii é Êpà. Â guwà tèpa ênawéna kà [Pwiduée, ba na guwà pwa] é pwina *târù ma wâdé.

¹⁹ Go tâmogòori pâ, po dau pwacoé tàwà, ma guwà tâmogòori bwàti†. Â go napéaati, na go pwa ucina goro é wâro kâjè na diri pâ tòotù. Béaa, âna pwacèwii na guwà tèpa ênawéna kîri kâra Êpà. Â guwà panuâ bamwara é naiiwà, ba na guwà wârori é wâro na èpà ma miiri. Â nabàni, âna guwà tèpa ênawéna kîri [kà Pwiduée]. Â wâdé na guwà panuâ bamwara é naiiwà, ba

6:6 Galatia 5.24 * **6:6** Êpà—Péché. Còo note goo Roma 5.12. **6:11** 2 Korénito 5.15; Galatia 1.19

6:12 Genèse 4.7 **6:13** Roma 12.1 **6:14** 1 Ioane 3.6 **6:16** Ioane 8.34; 2 Pétèru 2.19 † **6:19** 1re phrase—Grec: Géé goo é pai ticè nii kàwà.

na guwà piênawéna tà [Pwiduée, â guwà pwa] ê pwina wâdé. Êkaa na, guwà piaabòriwà, ba na o wâdé tà Pwiduée wâguwà.

²⁰ Na pàara na guwà pwa âboro kîri kâra Èpà, â câguwà caa pitacoo goowà, ma guwà pàra wiàra ê autûâri kâ Pwiduée. ²¹ Â dà ê pwâra wakè kàwà? Guwà kamu, na guwà niimiri nabàni! Ba ê pâ muru bèepwiri, âna pame ê pwâra bà.

²² Nabàni, âna tipiwà jii ê Èpà, â guwà jèe pâ nau pwa âboro kîri kâ Pwiduée. Â ê pwâra wakè kàwà, âna, na guwà piaabòriwà, ba na wâdé tà Pwiduée wâguwà. Â gée goo pwiri, â tâa tàwà ê wâro dâra gòiri jaa Pwiduée. ²³ Ba ê wâri wàra ê èpà, âna ê pwâra bà. Â wà Pwiduée, âna é nye po naa tâjè wàrapwiri ê *wâro dâra gòiri, na é naigé mee Kériso Iésu, Pwi Ukai kâjè.

7

Tipijè jii ê Naèà

¹ Tèpa béèd naa na nee Kériso, go niimiri pâ guwà tàpo tâmogòori pai pwa goro ê pâ naèà. Ê *Naèà, âna é pitûâ kâjè tèpa âboro, na pàara na jè bwaa wâro.

² Pwacèwii wà tò ilàri na é jèe piéa, âna piieé naa goo pwi éaé goo ê Naèà na pàara co na é bwaa wâro na wà pwiibà. Â wiàna é bà wà pwi éaé, â jèe pâri, ma é pwa còwà ê câbawâdé kèe*.

³ Â wiàna é tâa wà tòoni ma wà pwi jèe âboro, na pàara na é bwaa wâro na wà pwi éaé, â jèe ina pâ é toomura (é ciâa jiié), [ba câe caa pitère dâra ê Naèà]. Êco na, wiàna é tâa ma wà pwi jèe paa, gée na càuru pai bà kâ pwi éaé, â jèe câe caa toomura, ba câe caa êgòjai ê Naèà.

⁴ Ico tèpa béèd, jèe ipaiwà naa goojè, tèpa cèikî. Ba ê Naèà, âna jèe câe caa piijè còwà†. Â jèe tèpa âboro kâ pwi jèpwi, wà Kériso, na é bà ba kâjè†, â é wâro còwà gée na aubà. Â gée goo pwiri, âna wâdé na é wâro kâjè, âna naa cè pwâra wakè na wâdé ba kâ Pwiduée.

⁵ Ba béaa, âna jèe wâro wiàra ê pâ câbawâdé kâjè. Â ê Naèà, âna é pwa ma pimaina too é auniimiri na èpà na naiijè. Â gée goro pwiri, âna jèe o bà. ⁶ Êco na nabà, âna wà Pwiduée, âna é tipijè jii ê Naèà, na pwa wârimuru tâjè§. Â jèe piênawéna kâ Pwiduée goro pai pwa na bwaa âmué. Ba jèe pitère dâra ê Nyuâaé Pwiciiri, â càcaa ê Naèà kâ *Moosé.

Jèe cicara èpà na wâgoojè

⁷ Gona jèe ina pâ, è naèà âna é èpà? Bwa! Ba nye gée goro co é naèà, na go còina é pwina èpà. Ba wiàna ticè naèà, â càcaa pâri, ma go tâmogòori pâ, é auniimiri kô, âna èpà*. ⁸ [Go o tûra goo ê Èpà, pwacèwii na é pwi jèe âboro]: Ê Èpà†, âna é mudàra naa good é pai pwa wèe goro ê Naèà, ba na é pawâro diri é pâ na jèpapara auniimirimuru na èpà na wâgoood. Â é tòpò naa na pwâranümoo pâ câbawâdé na èpà. Ba wiàna ticè Naèà, â pwacèwii na nye ticè pàtàmara é Èpà.

6:23 Roma 5.12,15 * **7:2** Jèe pâri, ma é pwa còwà ê câbawâdé kèe—Grec: Jèe tipijè jii ê naèà na é piieé naa goo pwi éaé. **7:4** Roma 6.2,11 † **7:4** Ba ê Naèà, âna câe caa piijè còwà—Grec: Jèe bà naa goro ê Naèà. † **7:4** Na é bà ba kâjè—é, Ba é jèe caajurijè naa na é naiié, âna é wâra pwapwiciri. **7:6** Roma 8.2, 6.4 § **7:6** Na pwa wârimuru tâjè—Grec: Ba jèe bà naa goo i pwi ia tâjûrujè. **7:7** Exode 20.17; Deutéronome 5.21 * **7:7** Dernière phrase—Grec: Wiàna ticè naèà na ina pâ: «Gà cibwaa iari muru», â pwiri o câgo caa tâmogòori iari muru. † **7:8** Ê Èpà—Péché. Còo note goo Roma 5.12.

⁹ Béaa, âna câgo caa tâmogòori ê pâ naèà, na rà papwicîri jiio na go pwa ê pâra muru. Â go nye wâro. Êco na, ûna go tâmogòori pâ pwa ê autûâri, â é nye wâro good kaa, ê Èpà, â é pitûâ kêra pwâranûmoo†. ¹⁰ [Â pitèio ma go pwa wârimuru tiagoro pwâra bà.] Guwà côo pâ, é naa é autûâri [kêe wà Pwiduée] ba na go wâro goo. Êco na é autûâri, âna é pwa ma go bà. ¹¹ Ba é Èpà, âna é pa é autûâri, ba na é pa-imwûruò, â é nama go bà.

¹² Napwa naa goo ê Naèà, âna muru na pwicîri, ba é me géee goo Pwiduée. Â é jèpa autûâri, na tâa na é Naèà, âna muru na pwicîri, ma *târù, â wâdé ba kêjê. ¹³ Gona é muru na wâdé, âna é pwa ma go bà? Bwa, càcaa wârapwiri. Ba nye é Èpà, na é pa é pwina wâdé, ba na é pwa ma go bà. Â, na é pwa pwiri, â é paari pâ, é po dau èpà. [Napwa naa goo é autûâri, âna é papwicîri jiijè na jè pwa na èpà.] Â é Èpà, âna é pa é autûâri, ma jè dau pwa na èpà jii béaa§!

Ipaa na dau gòo

¹⁴ Jè nye tâmogòori bwàti pâ, é naèà âna é me géee goo Pwiduée. Êco na wâgo, âna go pwi âboro na ticè nii kôo. Â go pâ nau pwi *ênawéna kîri kêra é Èpà. ¹⁵⁻¹⁶ Â câgo caa tâmogòori awé cè pwina go pwa. Ba câgo caa pwa é pwina nûmoo goo, â go pwa é pwina tàutòo goo. Â êpwiri na go mwa tâmogòori pâ, é naèà, âna muru na wâdé. ¹⁷ Ba càcaa wâgo na pwa pwiibà, â é Èpà, na é wâna pwâranûmoo. ¹⁸ Go tâmogòori bwàti pâ, càcaa tâa good é wâdé, géee goro na go pwi âboro na ticè nii kôo. Â wiàna nûmoo na go pwa é pwina wâdé, â pwacoé.

¹⁹⁻²⁰ Ûu, câgo caa pwa é pwina wâdé, na nûmoo goo. Â go pwa pwina èpà, na càcaa nûmoo goo. Â wiàna wârapwiri, â [pwacèwii na] càcaa wâgo, na go pwa pwiri, â é Èpà, na wâna pwâranûmoo.

O wàilàapà na upao?

²¹ Êkaa na go tâmogòori pâ, pwa pé 'naèà' [na wâgood] âna, na nûmoo na go pwa na wâdé, â càcaa pâri. Â go nye ciburà pwa co é pwina èpà. ²² Guwà côo pâ wâna âji pwâranûmoo, âna wâdé tóo é naèà kà Pwiduée. ²³ Êco na pwa é jè 'naèà' na é wâna naiio—naèà kêra Èpà. Â ru nye ipaa ma é naèà kà Pwiduée. Â é pwi naèà bèepwiri na é wâgood, âna pwacèwii na é popao, ma tòpò-o naa na karapuu. ²⁴ Au, wârico! O wàilàapà na upao jii, é pwâranûmoo na èpà*, na é popao dàra é pwâra bà? ²⁵ Wàco Pwiduée, na é naigé mee wà Pwi Ukai Iésu Kériso†! Wâdé na jè picagòtùé!

[Wàéni é ère pwina go ina]: Nûmoo na go pitère dàra, é naèà kà Pwiduée, èco na ticè nii kôo, â go nye pitère dàra, é naèà kêra Èpà.

8

É tipijè jii èpà é Nyuâaé Pwicîri

† **7:9** Grec: Béaa, na ticè naèà, âna go wâro; èco na, na é tèepaa me é aupitûâri, â é nye wâro {good} kaa é Èpà, â go jèe bà. **7:11** Genèse 3.13 **7:12** 1 Timotéo 1.8 § **7:13** Dernière phrase—Grec: Goo é aupitûâri, âna é Èpà âna é pipaarié, pâ po dau èpà awé. **7:15-16** Galatia 5.17 **7:23** Galatia 5.17; 1 Péteru 2.11 * **7:24** Pwâranûmoo na èpà—Grec: Naiiri âboro. **7:25** 1 Korénito 15.57 † **7:25** 1re phrase—Grec: Êco na {jè} pwaolé tà Pwiduée goo Iésu Kériso, Pwi Ukai kêjê.

¹ Wà tàpé na rà tâa goo Kériso Iésu, âna nye ticè pitèimuru ma wârimuru kàrà*.
² Ba, na go wâgoo wà Kériso Iésu, â é Nyuââ Pwicîri, âna é naa tîo é wâro naa wâjaaé. Â é pâ nau pwi naèà kôo na bwaa âmué. Â é tipio jii é pwi naèà na é popao naa na Èpà† ma é pwâra bà‡.

³ Napwa naa goo è *Naèà kà Moosé, âna pwacoé ma é tipijè gée goro é pai ora kâra pwâranûmajé. [Ba ticè nii kée, ma pitòotéri é pwâranûmajé na èpà.] Êco na wà Pwiduée, âna é jèe tipijè. Ba é jèe panuâ me Pwina naîé, na é pa naiiri âboro pwacèwiijè—wàijè tèpa pwa na èpà—ba na é tipijè jii é Èpà. Â é jèe tubatiâu é pwi Èpà bèepwiri, na pitûâ naa na naiiri âboro, ⁴ ba na jè wâro wiâra é naèà na é *târù. Ba câjè caa wâro wiâra é auniimiri kâra naiiri âboro. Â jè wâro wiâra é Nyuââ Pwicîri.

⁵⁻⁶ Ba wà tàpé na rà pâra wiâra auniimiri kâra naiiri âboro, âna rà nye pitère dàra é câbawâdé kâra. Â rà pâra dàra pwâra bà. Êco na wà tàpé na rà wâro wiâra é Nyuââ Pwicîri, âna rà nye pitère dàra é câbawâdé kée. Â, â tâa tàra é *âji wâro ma pinaanapô.

⁷ Wiâna jè pâra wiâra é pâ câbawâdé kâra naiiri âboro, â o nye pwacoé ma jè pitère dàra, é naèà kà Pwiduée. Â jè pâ nau tèpa cicara Pwiduée, ma tèpa pièpàrié. ⁸ Êkaa na wà tàpé na rà pâra wiâra é pâ câbawâdé-bà, âna pwacoé ma rà wâdé na ara Pwiduée.

Jè pâra wiâra Nyuââ Pwicîri

⁹ Êco na wâguwà, âna jèe câguwà caa pâra wiâra é pâ câbawâdé kàwà bèepwiri. Ba guwà pitère dàra é Nyuââ Pwicîri kà Pwiduée, na é tâa goowà. Wà pwi âboro na câé caa tâa gooé é Nyuââ Pwicîri kà Kériso, âna câé caa pwi âboro kà Kériso.

¹⁰ Êco na wâguwà, âna é wâgoowà wà Kériso. Â wiâna ée mwa bà é naiiwà majoroé é Èpà, â âjupâra mwara pâ wà Pwiduée, âna é nama pwacèwii na câguwà mu caa pwa na èpà, ba na guwà tèpa âboro na guwà *târù na araé. Â é jèe topô pinaanapô naa nabibiu kàwà ma wàé. Â é Nyuââ Pwicîri kée, âna é nama guwà wâro§. ¹¹ Ûu, ée mwa bà é naiiwà, êco na, wiâna é wâgoowà é Nyuââ Pwicîri, â ée mwa pawârowà wà Pwiduée, pwacèwii é pai pawâro kée wà Kériso Iésu, gée na aubà.

É nama jè tèpa naî Pwiduée

¹² Êkaa pwiri, co tèpa béè naa na nee Kériso, âna pwacèwii na pwa kéredi kâjè. Ba napârajè [na jè wâro na é Nyuââ Pwicîri] na jè cibwaa wâro wiâra é câbawâdé kâra naiiri âboro. ¹³ Ba wiâna guwà wâro wiâra é pâ câbawâdé bèepwiri, â guwà o bà [dàra gòiri awé]. Êco na, wiâna guwà nama bà é pâ câbawâdé bèepwiri, gée goo é Nyuââ Pwicîri, â o tâa tàwà é âji wâro. ¹⁴ Ba wà tàpé na rà wâro wiâra é câbawâdé kâra é Nyuââ Pwicîri kà Pwiduée, âna tèpa naî Pwiduée.

* **8:1** Pàra Tii Pwicîri naa na grec, âna rà naagée pâ popai bèeni: Ba rà wâro wiâra é Nyuââ Pwicîri, â câca wiâra é pâ câbawâdé kâra na èpà. † **8:2** Èpà—Péché. Còo note goo Roma 5.12. ‡ **8:2** Grec: Ba é naèà kâra Nyuââ {Pwicîri na é naa} wâro naa goo Iésu Kériso, âna é jèe tipio jii é naèà kâra Èpà ma é Pwâra bà. **8:4** Galatia 5.16,25 **8:9** 1 Korénito 3.16, 12.3 **8:10** Galatia 2.20 § **8:10** Grec: Â, wiâna é wâgoowà wà Kériso, â âjupâra pâ, é bà é naiiri âboro gée goo é Èpà; êco na é Nyuââ, âna {é naa} é wâro, gée goo é pai târù {kà Pwiduée}. **8:13** Galatia 6.8; Kolosé 3.5

15 **Â**, na jè tòpi ê Nyuââê Pwicîri, âna câê caa piijè ma nama wâgotâjè. **Â** é nama jè tèpa naî Pwiduée. **Â** é pitu tâjè ma jè tomara too tà Pwiduée, ma ina tée pâ: «Pwi Caa kôo!»

16 **Â** é Nyuââê Pwicîri, âna é *paâjupâra târa nyuâajè pâ, jè tèpa naî Pwiduée*.

17 **Â** wiâna jè tèpa naî Pwiduée, â jè o tòpi ê aupwényunyuâari na é jèe ina béaa, pâ, ée mwa naa târa ê Ba kée. **Â** jè o mwa cau tòpi ma wà Kériso. Ba wiâna jè tâa na é aré ma tòina pwacèwié, â jè tòpi mwara pwényuâa ma muugère pwacèwié.

Aupwényunyuâari kâjè noowé

18 Guwà tère, ê pâ aré kâjè nabà, âna po dau kîri awé, jii ê muugère na maina na ée mwa naa tâjè wà Pwiduée! 19 Ba diri ê pâ namuru na é jèe tapoo [wà Pwiduée—ê gòropuu bau diri pâ muru na wâna, ma diri ê napwéretòtù ma pâ írìcò]—âna rà tapacîri naa pidâpwicâari, ba na rà còo ê pàara na ée mwa paari ê pai maina ma muugère kà tèpa naîê wà Pwiduée.

20 Ba diri ê pwina é tapoo wà Pwiduée, âna jèe càcaa pâri ma rà tâbawée, ba rà jèe tanami. **Â** wârapwiri, wiâra é auniimiri béaa kà Pwiduée†, 21 tapacîri é tòotù na [ia é jèe pacoó gée na biu. Na tòotù bèepwiri] âna ée mwa cau tipî tèpa naîê, gée na wai ma botère. **Â** o muru na dau wâdè ma pwényuâa awé†.

22 **Â** jè cau tâmogòori pâ, diri ê pâ muru bèepwiri na é tapoo wà Pwiduée, âna rà càwé goro pai maagé còo kâra, pwacèwii tò ilâri na ée pitâmari épo. 23 **Â** wâijè mwara, tèpa naî Pwiduée, âna jè gére càwé wâna pwâranümajè, na jèe pitapacîri i pàara na ée mwa tipijè wà Pwiduée, â na jè mwa bàra picaatâa ma wâè dàra gòiri awé^S. Éco na é jèe naa tâjè ê Nyuââê Pwicîri kée, na é pâbéaa kâra âraimeai, na é jèe ina béaa wà Pwiduée pâ, na ée mwa naa tâjè.

24 Ba é jèe pa-udòjè, gée goro pai cèikí kâjè naa gooé, [â é naa tâjè ê âji wâro jaaé]. **Â** jèe tapacîri [ma jè mwa bàra tòpi diri ê wâro kâjè ma wâé]. **Â** guwà còo, wiâna jè jèe còo ê pwina jè wâari naa goo, â é cèikí kâjè, âna càcaa âji cèikí. Ba câjè caa tapacîri ê muru na jèe tâa tâjè. 25 **Â** wiâna jè cèikí naa goo é pwina câjè caa còo, â jè o mwa dau pidâpwicâarijè goro tapacîri.

É pitu tâjè Nyuââê Pwicîri

26 Jèpwi mwara, âna é Nyuââê Pwicîri, âna é me nau pitu tâjè, wâijè na piticèe nii kâjè, [ma kîri cèikí kâjè]. Ba câjè caa tâmogòori pai pwapwicîri bwàti. **Â** é Nyuââê Pwicîri, âna é càwé ma pwapwicîri tà Pwiduée ba kâjè. **Â** é pwâra pwapwicîri kée, âna piwéna jii é pâ pwâratùra. 27 **Â** wà Pwiduée, âna é còo é pwina wâna pwâranüma pwi âboro, â é tâmogòori é pwina nüma é Nyuââê Pwicîri goo. Ba é Nyuââê Pwicîri, âna é pwapwicîri wiâra é câbawâdè kà Pwiduée, ba kà tèpa âboro kée.

8:15 Maréko 14.36; 2 Timotéo 1.7 **8:15** Galatia 4.5–7; Auinapàpari 21.7 **8:16** 2 Korénito 1.22

* **8:16** É, Ê Nyuââê Pwicîri, âna ru paâjupâra, naima ma nyuâajè pâ, jè tèpa naî Pwiduée. **8:20** Genèse 3.17–19 † **8:20** Grec: Ba é pwina é tòpò {naa gòropuu, wà Pwiduée}, âna tâa aranara é pitüâ kâra pâra muru na piticèemuru naa goo. † **8:21** O muru na dau wâdè... é, O pwa câmarà—pai tâa kâra na é pai maina ma muugère kée. **8:23** 2 Korénito 5.2–4 ^S **8:23** Na jè mwa bàra picaatâa ma wâè, dàra gòiri awé—Grec: Na jè o tèpa naîê (l'adoption). **8:27** Psaume 139.1

²⁸ Ba jè tâmogòori mwara ê pwini, pâ: Êdiri pâ muru, âna tèepaa, ba na bèwâdé kâjê*, wàijè na wânümajè goo wà Pwiduée. Ba é todàjè wiâra câbawâdé kêe, nau pacoo ê pwina wâdé ba kâjè. ²⁹ Ba é jèe mara pitòrigarijè béaa. Â é jèe nye mara tûâri béaa, pâ, na jè o pwacèwii Pwina naîê, na ée pwi ciâra tèpa aéjii kèe na dau wâru.

³⁰ Â wàilà na é tâmara pitòrigarirâ béaa wà Pwiduée, â na é jèe nye todàra mwara. Â wàilà na é jèe todàra [â é tòpò pinaanapô naa nabibiu kàra ma wâé] â é nama rà tèpa âboro na rà tàrù na araé. Â ée mwa nye naa tàra mwara ê câmarâ—pai tâa kàra na è pai maina na muugère kèe.

Nye ticè na ipapiinarijè jii pimeaari kà Pwiduée

³¹ O dà cèna jè ina cèna piwéna? Wiâna wàijè naima ma Pwiduée, â wàilàapà na cicarajè [ma piwéna jiijè]? Nye ticè! ³² Ba é nye panuâ pwi âji Naîê [ma é pwi *ârapwaaîlò] ba kâjè diri, â câe caa upaé jii é maagé còo. Ûna wàrapwiri, â gona wàilu ma wà Pwina naîê, âna gona càru caa naa tâjè imudi diri é pâ muru? Akaé!

³³ Â o wàilàapà na o pitòti tàpé na é pitòrigarirâ wà Pwiduée? Nye ticè! Ba wà Pwiduée, âna é tòpò pinaanapô naa nabibiu kàra ma wâé. ³⁴ Â o wàilàapà na pitèira ma pwa wârimuru tàra? Nye ticè! Ba wà Kériso Iésu, âna é jèe bà ba kàra.

Â jèpwi mwara, âna é nye wâro còwâ gée na aubà. Â é jèe wâgòro étò kà Pwiduée [â jèe tâa tée diri é pitúâ]. Â é pwapwicîri ba kâjè.

³⁵ Â o dà mwara cèna ipapiinarijè jii é pimeaari kà Kériso? Nye ticè! Càcaa pâ aré ma tòina, ma pai pidumapié kâjè, ma pâ maagé, ma pai tubaèpà tâjè, ma copwa, ma pai ticè neemurujè, ma pâ pwécapa, ma diri na jèpapara muru na èpà na papòjè. Â càcaa mwara é pwâra bà na pâri ma é ipapiinarijè jii é pimeaari kà Kériso. ³⁶ Âna jèe nye wii naa na *Tii Pwicîri pâ:

*Wàrapwiri googà,
â rà pwa kûu tâbà,
rà tètâmwara bâ,
na diri pâ tòotù.
Â rà pwa-imudi tâbà,
pwacèwii pâ mutò,
na gére poparà pâ,
naa na autaa macii.*

Psaume 44.23

³⁷ Êco na, na diri é pâ pwina tèepaa maribà, âna bà dau piétò awé, majoroé wà Pwina é jèe meaaribà. ³⁸⁻³⁹ Ba go nye cèikî ba mwü, pâ:

*Tâbawêe é pimeaari
kà Pwiduée ba kâjè!
Ticè cèna pâri
ma ipapiinarijè jii.
Càcaa é pwâra bà.*

Câcaa ê wâro.
 Câcaa pâ *angela.
 Câcaa pâ duée.
 Câcaa pâ pàtâma na èpà.
 Ticè cè muru—
 muru na gére nabà,
 muru na o widàuru,
 muru nidò,
 muru niboo,
 muru naa gòropuu diri.
 Ticè muru na pâri
 ma pinaaitirijè
 jii pimeaari kèe
 naa goo Kériso Iésu,
 Pwi Ukai kâjè!

ba isaraéla ma pàra ba

9

(Naporomee 9–12)

Ê imuru tèpa jènerê Paulo

¹ Go patùrawà ni géee na âji pwâranümoò, â è pwina go ina, âna nye âjupâra, â câgo caa pwâ. Ba bu nye caapwi ma wà Kériso. Â è Nyuâaê Pwicîri, âna é pitûâ kêra é pwâranümoò. Â wàè na é *paâjupâra è pwina go ina tàwà. ²⁻³ Êni: Go po dau pikîri, â tòina é pwâranümoò, goo tèpa jènerê, è Ba *Isaraéla. Ba wiàna pâri ma go pitu tàra [ma rà udò] â pwiri go panuâò, ma é tojiio wà Pwiduée, ma ipapiinariò jii Kériso.

⁴ Ba é nye pitòrigari è Ba kôo wà Pwiduée, ba na Ba kèe, ma tèpa naîè. Â é jèe nye paari tàra è pai maina ma muugère kèe. Â é pwa *ipwataâboro tàra, â é naa tàra è *Naèà. Â é naa tàra mwara è tàrù, ba na rà pwapwicîri tée, [na pai pwa wèe na âjupâra]. Â wàilà, na rà jèe nye tòpi è pâ aupwényunyuâari kèe, na é jèe mara ina tàra béaa.

⁵ Ba wà tèpa jooororà, âna rà tèpa âboro, na tèpa pwamuru naa goorà, na araé. Â é té géee goorà wà Kériso, naa na naiiri âboro. Wádé na jè cau ipwamaina dâra gòiri wà Pwiduée, na é wâjai diri pâ muru*!

Tèpa âji naî Pwiduée

⁶ Wiàna wàrapwiri, â gona jè o niimiri pâ, câé caa pacoo è auinabéaa kèe wà Pwiduée? Akáé! Ê jèe nye pacoo, ba, è âji Ba kà Pwiduée, âna é dau maina jii è Ba Isaraéla†. ⁷ Jèpwi mwara, âna câé caa [niimiri wà Pwiduée pâ] wà tèpa cau té géee goo *Abéraama, âna rà jèe tèpa âji naîè. Ba é ina tà Abéraama, pâ: *Wà tèpa gòbàragà na ia go inarà, âna o mwa pitèparà géee goo Isaaka, pwina naîgà. Genèse 21.12*

9:2-3 Exode 32.32 **9:4** Exode 9.4 * **9:5** Wádé na jè cau ipwamaina dâra gòiri, wà Pwiduée, na é wâjai diri pâ muru—é, {Wà Kériso}, na é wâjai diri pâ muru, ba é Pwiduée na, naa pwamainâ dâra gòiri awé. † **9:6** Grec: Êco na câé caa pitanami é popai kà Pwiduée. Ba {è Ba} Isaraéla, âna câcaa wà diri tàpé na rà té géee goo Isaraéla. **9:7** Genèse 21.12

⁸ [Wà Abéraama, âna nye pwa mwara pàra tèpa naîé.] Pai ina wèè pà, càcaa tàpé na rà tèepaa, gée goro é câbawâdé kâra âboro, na rà o tèpa naî Pwiduée. Ba wà tèpa âji naîé, âna wà tàpé na tèepaa, gée goro é auinabéaa kâ Pwiduée.

⁹ Â wàéni é pwina é ina wà Pwiduée, tà Abéraama, [na é ipwataâboro tée]: *Na go o mwa wâjué còwâ, naa na caapwi naja, â wà Sara, tô wâdâgâ, âna ée mwa pitâmari pwi nari èpo paao.* **Genèse 18.10**

¹⁰ Â nye coo pwacéwii pai ina kée. Â napwa naa goo wà pwi âboro èpo bèepwiri, âna wà kaa, Isaaka, pwi jojooro tèpa *Juif. Â gée na càué, â ru piéa ma Rébéka. Â Rébéka, âna é pitâmari du bérepidu[†].

¹¹⁻¹³ Â é ina tée wà Pwiduée pà, wà pwi ciara èpo, wà Ésaü, âna ée mwa piâboro kîri kâ pwi jiié, Iakobo. Ba jèe nye wii naa na *Tii Pwicîri pà: *Go wâdéari wà Iakobo, jii wà Ésaü.* **Malachie 1.2-3** Â é tàmara ina

pwiri, na bwaa càru caa tèepaa, wà tupédu bérepidu. Â bwaa nye ticé èpà ma wâdé, na ru pwa. Â é wàrapwiri pai pitòrigari kée wà Pwiduée, ba naa coo ma wàra é auniimiri kée. Ba é nye pitòrigari wà tèpa âboro, wiâra é câbawâdé kée, â càcaa goro é pà waké kàra.

Pwiduée co na é pitòrigari

¹⁴ Gona jè ina pà, càé caa *tàrù wà Pwiduée? Bwa! ¹⁵ Ba é jèe ina tà *Moosé, pà: *Wiàna wâdé tôo, â go meari pwi jèpwi. Â wiàna wâdé tôo, â go pwa na wâdé, ba kâ pwi jèpwi.* **Exode 33.19** ¹⁶ Ba nye wà Pwiduée na é niimiri pà, é

pwa na wâdé ba kâjè. Â càcaa gée goro cè câbawâdé kâjè, ma waké kâjè. ¹⁷ Jèe wii naa na Tii Pwicîri pà, é ina wà Pwiduée, tà Faraô, pwi ukai naa *Aigupito, pà: *Wâgo na go pwa ma gâ pwi ukai, ba na paari é pàtâmoo naa googâ, ma rà o tâmogòori é neeô, diri é gòropuu.* **Exode 9.16**

¹⁸ Ba wiàna nùma wà Pwiduée, â é meari wà pàra tàpé. Â wiàna nùmee, â é nama gòo pûru pàra tàpé.

É pwa pwina nùmee goo

¹⁹ Pwiri gà o ina tôo, pà: «Wiàna wà Pwiduée, na é nama jè pwa diri é pà tûâ kâjè, â cina é pa-icòojè? Ba càcaa pârijè, ma jè pagòo pûrujè tée!»

[Â go tòpi tâgâ, pà]: Gona wâgâ wàa, na gà cicaraé? ²⁰ Ba gona é muru na pwa[§], âna é ina tà pwina é tòpòé, pà: «Gorodâ na gà tòpò-o, ma go wàrani?»

Bwa! ²¹ Ba wà pwi a pwa é ilò puu, âna é pwa é pwina nùmee goro i puu kée. Â wiàna nùmee, â é nye pwa goro i puu bèepwiri, é ngapò târa diri pà tòotù, bau jè ngapò na dau wâdé.

²² Wàrapwiri mwara naa goo Pwiduée. Ba wiàna nùmee, â pâri, ma é paari é pwàra putâmu kée, ma é pàtâmee, ma é ténoori tèpa âboro èpà*. Êco na é dau dàpwicâarié ba kàra, [ba wàé na é pitûâ]. ²³ Â wàé na é pitòrigari, na é meari pàra tàpé, ba wâdé tée na rà tòpi é câmarâ—pai tâa kàra na é pai maina ma muugère kée.

Câé caa todâ tèpa Juif co

9:8 Galatia 4.23 **9:9** Genèse 18.14 [†] **9:10** Grec: Jèpwi mwara, wà Rébéka, ba é pitâmari {du} naî Isaaka, pwi caa kâjè. **9:11-13** Genèse 25.23 **9:11-13** Malachie 1.2-3 **9:15** Exode 33.19

9:16 Éfésò 2.8 **9:17** Exode 9.16 **9:20** Ésaïe 29.16, 45.9 [§] **9:20** Muru na pwa—Grec: Pala na pwa {goro puu}. **9:21** Jérémie 18.6 ^{*} **9:22** Tèpa âboro èpà—Grec: Tàpé na wâdé na ténoorirà.

²⁴ Wà tèpa âboro-bà, âna wàjjè. Câé caa todàjè co, géé nabibiu kà tèpa Juif, ba nye géé nabibiu kà mwara tàpé na càra caa tèpa Juif. ²⁵ Ba wà Pwiduée, âna é ina naa goorà, naa na tii kà *péroféta Osée, pâ: *É Ba, na càcaa pwi Ba kôo, âna go jèe ina goorà nabàni pâ “Ba kôo”. Á é Ba, na câgo caa meaarié, âna go o jèe meaarié. Osée 2.25* ²⁶ Béaa, âna go ina târa pâ: *“Câguwâ caa pwi Ba kôo.” Á go ina goorà nabàni pâ: “Guwâ tèpa naí Pwiduée na é wâro.” Osée 2.1*

²⁷ Napwa naa goo wà tèpa Juif, âna é tomara too wà péroféta Isaia, â é ina pâ: *Wà tèpa Isaraéla, âna rà o mwa wâru, pwacèwii é marawâ niboo bàrawiâ. Êco na o pwâco géé goorà, cèna rà o udò, [ma rà wâro awé]. 28 Ba wà Pwi Ukai, âna ée awâi, goro tèi é gòropuu diri. Ésaïe 10.22–23*

²⁹ Á é nye tâmara ina béaa mwara, wà Isaia, pâ: *Wà Pwiduée, na dau pwa pátamee awé naa goro diri pâ muru, âna é nye panuâ pâra tèpa gòobàrajè, ba na rà wâro. Ba wiâna càcaa wàrapwiri, â o cau tiâujè, pwacèwii du ville *Sodoma ma Gomora. Ésaïe 1.9*

Càra caa cèikî tèpa Juif

³⁰ Dà pai ina wèe diri é pâ pwi bèepwiri? Ba jè còo pâ, wà tàpé na càra caa tèpa Juif, âna càra caa mudà wà Pwiduée. Êco na, na rà jèe pâ nau cèikî naa gooé [â é tòpò pinaanapò naa nabibiu kàra ma wàé] â é nama rà tèpa âboro na rà *târù na araé.

³¹ Napwa naa goo tèpa âboro kâra é Ba Isaraéla, âna rà mudàra é naèà, ba na é nama rà târù na ara Pwiduée. Êco na càra caa pâmari. ³² Á gorodà? Ba rà imudàra ma rà târù, géé goro é pâ na wakè kàra, â càcaa géé goo é cèikî kàra [naa goo Pwiduée]. Á cigòtù àrà, naa goro i atü, pwi a nama jè tûu. ³³ Ba jèe wii naa na Tii Pwicîri é popai bèeni kà Pwiduée:

*Gà còo ma gà tère!
Go tòpò naa *Siona,
[naa napò pwicîri]
pwi Atü na wâdé,
pwi Atü na mwü.
O cigòtù â
tèpa cicarao.
Rà tûuboo awé
géé goo Atü kôo-bà!
Rà piétò awé†
tàpé na cèikî;
na pûra naa goo
pwi Atü kôo-bà.*

Ésaïe 8.14; 28.16

10

¹ Tèpa béed naa goo Kériso, dau nûmoo na rà udò wà tèpa *Juif, é Ba kôo, [ma tâa târa é *âji wâro]. Á wàé kaa pwiri é pwâra pwapwicîri kôo tà Pwiduée. ²⁻³ Ba go tâmogòori bwàti pâ, nûmarà na rà pâra wiâ Pwiduée. Êco na càra caa

tâmogòori ê naigé kà Pwiduée, târa ma é tòpò pinaanapô naa nabibiu kà tèpa âboro ma wàé. Â tàutàra goro ê naigé kêé, â rà nye pâra wiàra, ê naigé kàra. Â rà ipwadàra [ba na rà pitêre dâra ê *Naèà kà Moosé.]

⁴ Êco na nabàni, âna jèè piticèmuru naa goo ê Naèà. Wàrapwiri, gée goo wà Kériso. Ba wà tàpé na rà cèikí naa gooé, âna [é tòpò pinaanapô wà Pwiduée, naa nabibiu kàra ma wàé, â] é cau nama rà tèpa âboro na rà *tàrù na araé.

Rà udò diri tàpé na rà todà Pwi Ukai

⁵ Béaa, âna é naigé ma jèè tàrù na ara Pwiduée, âna, na jèè pâra wiàra ê Naèà. Â é ina wà Moosé, pâ: *Ê Naèà, âna é naa wâro, tà pwina é pitêre dâra diri é pâ na autùâri, na wâna.* *Lévitique 18.5*

⁶ Êco na nabàni, âna jèè *tàrù na ara Pwiduée gée goro ê cèikí kâjè [naa goo wà Kériso]. Â o càcaa mwa caa pâri ma jèè pitawèerijè pâ: «Wàilàapà, na o too naa *napwèretòotù?» ba na é naa boome darijè [*pwi a pa-udòjè. Ba é jèè nye boome] wà Kériso. ⁷ Â o câjè caa pitawèerijè mwara pâ, «o wàilàapà, na boo naa na aubà*?» ba na pawâro còwâ wà Kériso. Ba é jèè nye too. ⁸ [Â é pame darijè é pai udò kâjè.] Â wâdé co na jèè cèikí naa gooé.

Wâé kaa é popai na bà picémara. Ba é jèè nye ina Moosé mwara, naa na *Tii Pwicíri pâ: *Napwa é popai, âna é támwünyabwerigà. É tâa pwâgà, â é wâna pwâranümagà.* *Deutéronome 30.14*

⁹ Ba wiàna gà inapàpari goro pwâgà, pâ, wà Iésu Kériso, âna é Pwi Ukai, â wiàna gà cèikí, gée na âji pwâranümagà, pâ, é pawâroé còwâ wà Pwiduée gée na aubà, â gà o udò. [Â o tâa tâgà é *wâro dâra gòiri jaaé.] ¹⁰ Ba wiàna gà âji cèikí naa gooé, ma inapàpariè, â wà Pwiduée, âna [é tòpò pinaanapô naa nabibiu kàu ma wàé, â] é nama gà pwi âboro na gà tàrù na araé, â é pa-udògà.

¹¹ Ba jèè wii naa na Tii Pwicíri pâ: *Rà mwa piétò† wà tèpa âboro na rà cèikí naa gooé.* *Ésaïe 28.16* ¹² Â [wâna é popai bèepwiri, âna] nye ticé nadàpà wà tèpa Juif, ma tàpé na càra caa tèpa Juif. Ba nye caapwi co Pwi Ukai kâjè diri, â é naa, naa goro piticèmuru naa goo, é aupwényunyuâari kêé, ba kà diri tàpé na rà todèe. ¹³ Ba wàra na jèè wii mwara naa na Tii Pwicíri pâ: *Wà diri tàpé na rà todà Pwi Ukai, âna rà o udò.* *Joël 3.5*

Picémara é Picémara Wâdé

¹⁴ O wànau târa cèè pai todà wà Pwi Ukai, wiàna câjè caa cèikí naa gooé? Â o wànau târa cèè pai cèikí naa gooé, wiàna câjè caa tère cèè popai gooé? Â o wànau târa cèè pai tère, wiàna ticé na inapàpariè? ¹⁵ Â o wànau târa cèè pai inapàpariè, wiàna ticé cèna cürué ma é ina? Ba jèè nye wii naa na Tii Pwicíri pâ: *Pwényuâa é pai tèpeaa kà tàpé na rà inapàpari é pinaanapô, wàilà na rà picémara é picémara na wâdé.* *Ésaïe 52.7*

¹⁶ Â càcaa po wàilà diri [tèpa Juif] na rà pitêre dâra é *Picémara Wâdé. Ba é ina wà *péroféta Isaia, pâ: *Pwi Ukai, Pwiduée, wàilàapà na cèikí naa goo popai kâbâ?* *Ésaïe 53.1*

¹⁷ Úu, jèè cèikí, naa goo pai tère kâjè é Picémara Wâdé goo wà Kériso. Â jèè cèikí naa goo, ûna rà picémara.

10:5 Lévitique 18.5 **10:6** Deutéronome 30.12–14 * **10:7** Aubà—Grec: Oolaa ('Abîme'). Còo Auinapàpari naporomee 9. **10:11** Ésaïe 28.16 † **10:11** Rà mwa piétò—é, O cãgo caa panuàrà. Grec: O càra caa kamu. **10:12** Apostolo 15.9 **10:13** Joël 3.5 **10:15** Ésaïe 52.7 **10:16** Ésaïe 53.1

¹⁸ Â napwa mwara naa goo tèpa Juif, âna gona càra caa tère ê popai bèepwiri? Akaé. Ba jèe nye wii naa na Tii Pwicîri pâ:

*Jèe nye picémara pitiri
ê popai bèepwiri.
Rà tère pitiri gòropuu diri.*

Psaume 19.5

¹⁹ É, gona càra caa tâmogòori i popai? Akaé! Ba wà Pwiduée, âna jèe tàmara ina béaa, na é naigé mee wà Moosé, pâ:

*Go nama guwà piboo,
goo pàra tàpé.
[Go paari wâdé kôo
tà pàra tèpa Ba.]
Càra caa Ba kôo.
Â càra tâmogòorio.
Guwà o putâmu
naa goo tàpéebà.*

Deutéronome 32.21

²⁰ Â wà Isaia, âna câé caa piwâ, na é ina ê popai bèeni, me géé jaa Pwiduée, pâ:

*Càra caa mudòo,
â rà jèe pâmarîô.
Càra caa todòo,
â go jèe ipaario tàra.*

Ésaïe 65.1

²¹ Â wà Pwiduée, âna é ina mwara goo tèpa *Isaraéla, pâ:

*Go tu pâ goro du îô,
dàra ê Ba bèepwiri,
diri pâ tòotù.
[Go paari pwâranüimoo.
Â càra caa medario.]
Ba dau gòo pûrurà.
Càra caa pitère dòo.*

Ésaïe 65.2

11

Câé caa naa càuè tà tèpa Juif

¹ Pwiri na jè ina pâ wânau? Gona wà Pwiduée, âna é nye naa càuè târa ê Ba kèe, wà tèpa *Juif? Bwa! Ba wâgo, âna go pwi Juif, pwi gòobàra *Abérama, géé na wâao kâ *Benjamin. ² Bwa, câé caa naa càuè târa ê Ba kèe, wà Pwiduée, na é jèe nye mara pitòrigari béaa.

Ba guwà nye tâmogòori bwàti, ê pwina é ina wà *péroféta Élia, naa goo pwiibà. Ba jè pûra naa na *Tii Pwicîri pâ, é piciapwâ tà Pwiduée, goro é Ba

*Isaraéla. ³ Â é ina pâ: *Au, Pwi Ukai! Rà jèe tètàmwarà tèpa péroféta'gà. Â rà ténoori é pâ aupwa *ârapwaaïlò tâgà. Â wâgo co, [na go pwi dâra péroféta] na go tà tâa. Â nūmarà mwara, na rà pòtàmwarâ.* **1 Rois 19.10**

⁴ Â dà na é tòpi tée goo, wà Pwiduée? É ina tée pâ: *Akaé, rà bwaa nye tà tâa 7 000 tèpa âboro kôo, na càra caa tùu jùrurà, na ara pwi nari duée, Baal*.* **1 Rois 19.18**

⁵ Â nye tà ipaiwà nabàni. Ba pwa jè dâra é Ba Isaraéla, na é pitòrigarié wà Pwiduée, ba na kée, wiâra é *pimeaari imudi kée. ⁶ Â câe caa pitòrigarirà, gée goro é pâ tùu kâra. Ba wiâna wàrapwiri, â é pimeaari kà Pwiduée, âna o càcaa é pimeaari, na é naa naa goro piticèmuru naa goo†.

⁷ Pai ina wée pâ wà nau, é pwi bèepwiri? Wà tèpa Juif, âna rà mudàra [é pinaanapô kâra ma wà Pwiduée] éco na [é aumaina goorà] âna càra caa pâmarié, ba gòo pùrurà; â éco tàpé na é pitòrigarirà wà Pwiduée. ⁸ Ba jèe nye wii naa na é Tii Pwicíri pâ:

*É papuurà wà Pwiduée,
ba na ticé na rà tâmogòori.
Â é nama rà bwi, ma rà kee.
Â rà nye tà ciburà wàrapwiri.*

Deutéronome 29.3; Ésaïe 29.10

⁹ É ina mwara wà ukai *Davita, tà Pwiduée, pâ:

*Gà naa wârimuru
tà tàpé na rà èpà.
Rà pi-ija ma wâdo.
[Rà iauri pâ wâdé.]
O wâdé naa bii
diri pâ pwiibà,
ba na o pwêe
naa na naigé,
ba na rà tùu naa na.
¹⁰ Gà nama rà bwi
ba na ticé na rà côo!
[Gà naa tàra diri
pâ aré ma tòina.]
O càcaa pa jiiirà.
Rà o tòcùurà†goo
pai kakeri wèe!*

Psaume 69.23–24

Tàpiri tà pàra Ba

11:3 2 Rois 19.10,14 **11:4** 1 Rois 19.18 * **11:4** Baal—Pwi jèe duée kà tèpa âboro na rà tâa napò Kanana, napò na rà popa wà tèpa Isaraéla. Â wà pàra tèpa Isaraéla, âna rà naa càurà naa goo wà Pwiduée, â rà pwapwicíri tà Baal. **11:6** Galatia 3.18 † **11:6** Pàra Tii Pwicíri naa na grec, âna rà naagée pâ popai bëeni: Â wiâna gée goo pâ wakè, â càcaa muru na naa wàrapwiri. Ba du àrailu muru na nye pi-ité. **11:8** Deutéronome 29.3; Ésaïe 29.10 **11:9** Psaume 69.23–24 † **11:10** Tòcùu—Dos courbé.

11 Ûna jè tère pwiri^S, â jè péa niimiri pâ, pwiri wà tèpa Juif, âna rà tûu dàra gòiri awé? Bwa; nye tàpo wàrapwiri naa na jè ji pàara co, ba na rà udò è pàra Ba, [ma tâa tàra è *âji wâro jaa Pwiduée]. Â è pâ nau piboo è Ba Isaraéla. 12 Ba, na càra caa pitère dà wà Pwiduée, â [càra caa tòpi diri è pâ aupwényunyuâari kée. Â] gée goo pwiri, â é dau *pwényunyuâari tàpé na càra caa tèpa Juif. Êco na, na rà mwa cau cimaddò còwâ wà tèpa Juif. Â, na pwi tòotù-bà, âna o dau maina awé è aupwényunyuâari [ba kâjè diri].

13 Napwa naa goowâ, wâguwâ na câguwâ caa tèpa Juif, âna [wà Pwiduée, âna é cûruo me, ba na] go pwi *apostolo ba kâwâ. Â è wakè bèepwiri, âna dau wâdé tîo. 14 Â, na go gére wàrapwiri, â o wâdé, ba rà o piboo tèpa jènereò, tèpa Juif, ba na rà o udò wà pàra tàpé gée goorâ. 15 Ba ùna é naa càué tàra wà Pwiduée, â é tòpò pinaanapò naa nabibiu kâra pàra Ba, naani gòropuu, ma wâé. Â wiàna ée mwa tòpi còwâ tèpa Juif, â rà o pwacèwii tèpa bà, na rà wâro còwâ.

Naagà gée naa goro Ba kée

16 [Wiàna wà tèpa jojooro tèpa Juif, âna rà tèpa âboro kà Pwiduée, â nye ipaiwâ mwara naa goo tèpa gòobàrarâ. Ba pwacèwii è poloa.] Ba wiàna pwi jè ère na pàbéaa gée goo i poloa, âna naa tà Pwiduée, â diri è poloa, âna nye kée. Â nye pwacèwii mwara è upwâra. Ba wiàna è wâé, âna kà Pwiduée, â è ditèe, âna kée mwara.

17 Ba è Ba Isaraéla, âna pwacèwii jè upwâra, na tòimiri goo, naa na aupwanapò kà Pwiduée. Â é jèe tépàgà pàra ditèe. Â wâgà, na câgà caa pwi Juif, âna gà pwacèwii ditàra upwâra còpaaci. Â é naagà gée, naa goro upwâra na tòimiri goo. Ûna wàrapwiri, â wâgà mwara, âna gà wâdo, è nûru è pwi upwâra bèepwiri. Â pwa câmagà, gée na aupwényunyuâari kà Pwiduée, na é ina béaa, na é *ipwataâboro tà Abéraama*.

18 Êkaa na gà cibwaa pi-ina kâgà! Gà cibwaa niimiri pâ, gà wâdé jii è ditèe na tapàgà. Ba càcaa wâgà, na pa i pâ wâé, â è pâ wâé na rà popagà!

19-21 Âjupâra pâ, è tépàgà pàra tàpé, ba càra caa cèikî. Â wâgà, âna, é naagà gée, naa goro i upwâra, gée goro na gà cèikî. Â pwiri gà mwa ina pâ: «É jèe tépàgà i ditèe, ba na wâgo, âna naaò gée, naa goro i upwâra.» Êco na gà ipwacòoco! Ba wiàna é tépàgà è âji ditèe, â è péa pwacèwii mwara, naa googà. Êkaa na go ina pâ, gà cibwaa pi-ina kâgà!

22 Gà còo, wà Pwiduée, âna é nye wâdé ba kâjè. Êco na é pitèi ba gòo tàpé na càra caa pitère dèe. Â é wâdé naa googà, wiàna gà nye ciburà pàra wiâra è pai wâdé kée. Â wiàna càcaa wàrapwiri, â è péa tépàgàgà, gée goo i upwâra.

23 Pwiri wà tèpa Juif, âna rà o mwa wâjué còwâ, â rà cèikî naa goo Pwiduée. Â wiàna wàrapwiri, â pwa patàmee, ma é naarâ gée còwâ naa goro i upwâra. 24 Ba ùna é naagà gée, naa goro i upwâra na tòimiri goo, âna càcaa muru a pwa. Ba wâgà, âna gà pwi ditàra upwâra còpaaci. Â napwa naa goo wà tèpa Juif, âna rà tèpa âji ditàra, è upwâra, na nye tòimiri goo. Â dau ticècoé tà Pwiduée, ma é naarâ gée còwâ naa goro i upwâra.

Ée mwa udò è Ba Isaraéla

11:11 Apostolo 13.46 ^S 11:11 Ûna jè tère pwiri... Grec: Go tawèeri pâ... 11:17 Éféso 2.11-19
* 11:17 Dernière phrase—Grec: Pwa kâgà gée goo è wâé. 11:22 Ioane 15.2,4

25 Ûu, co tèpa béèò naa na nee Kériso, guwà cibwaa pi-ina kàwà! Ba dau wâru pâ namuru, na câguwà caa tâmogòori. Â nümoo na guwà tâmogòori, ê âji pai pwa goo wà tèpa Juif, ê muru na ia tàbinyiri† béaa.

Wàeni: Wiàna pàra tàpé, âna tàutàra na rà cèikí, éco na o càra caa ciburà wàrapwiri. Ba wiàra ê câbawâdé kà Pwiduée, â wà pàra tàpé na càra caa tèpa Juif, âna rà o medarié. Â, na rà cau me còwâ wà tàpéebà, â wà mwara tèpa âji Juif, âna rà o tapoo cèikí còwâ‡. 26 Â, na pàara-bà, âna ê Ba Isaraéla, âna ée mwa udò. Ba jèe wii naa na Tii Pwicîri ê popai bèeni kà Pwiduée, pâ:

*Ée mwa me géé *Siona
wà pwi a pa-udòjè.
Ée me ba na é tipí
tèpa gòobàra Iakobo§.
27 Go pacoo ma wàilà
auipwataâboro.
Go pwanauri pâ èpà,
pâ tûa na rà pwa.*

Ésaïe 59.20; 27.9

28 Âjupâra pâ, wâru tèpa Juif na tàutàra goo ê *Picémara Wâdé. Â rà jèe pâ nau tèpa cicara wà Pwiduée. Â ê pwiibà, âna pâ nau wâdé ba kàwà, wâguwà na câguwà caa tèpa Juif. Êco na wà Pwiduée, âna é jèe pitòrigari tèpa Juif, ba na rà pwi Ba kêe. Â é ipwataâboro tà tèpa jojoororà. Â dau wânümee tàra. 29 Ba câe caa pa còwâ é pwina é naa. Â câe caa naa càuè tà tàpé na é jèe todàra.

30-31 Béaa, âna wâguwà, [na câguwà caa tèpa Juif] âna càcaa nümawà goo Pwiduée. Ûna tàu tà tèpa Juif, na rà tòpi é pâ wâdé kêe*, â é naa tàwà. Êco na, [na jè tòotù, âna] ée mwa nye naa tàra còwâ, é pâ wâdé kêe. 32 Â é jèe nama wàrapwiri, ba na é paari tàjè diri é pimeaari kêe.

Dau maina pimeaari kà Pwiduée

33 Wà Pwiduée, âna é dau maina ma pwényuâa awé! Â po dau maina é pimeaari kêe, ma é pâ wâdé na é pwa! Dau wâgòro ma wâdòiti jiijè, é autâmogòorimuru, ma auniimiri kêe! Wàilàpà, na tâmogòori é pâ autûâri kêe? Â wàilàpà, na tâmogòori é pai pwa goro pai wakè kêe? 34 Ba jèe wii naa na Tii Pwicîri pâ:

*Wàilàpà na tâmogòori
auniimiri kà Pwi Ukai?
Wàilàpà na ina tée
cè pwina é pwa?*

Ésaïe 40.13

† 11:25 Tàbinyiri—Secret. ‡ 11:25 Grec: Càcaa nümoo na guwà niimiri pâ guwà tèpa tâmogòorimuru. Wâdé na guwà tâmogòori é auniimiri na tàbinyiri bèeni: O gòo pûru é auwâru géee goo tèpa Isaraéla, tiagoo na rà tòme diri tàpé na càra caa tèpa Juif. 11:26 Ésaïe 59.20–21 § 11:26 Iakobo—Pwi jojooro diri tèpa Juif. Còo mwara Abéraama, ma Isaaka, ma Iakobo naa na Neeremuru (Vocabulaire) naa pwàadàra tii. 11:27 Jérémie 31.33–34 * 11:30-31 Tàu tà tèpa Juif, na rà tòpi é pâ wâdé kêe—Grec: Càra caa pitère dèe. 11:33 Ésaïe 55.8–9 11:34 Ésaïe 40.13; 1 Korénito 2.16

35 Wàilàpà na naa tée cè muru,
ba na é pitôowâri tée
wà Pwiduée Caa?

Job 41.3

36 Ba diri é pâ namuru, âna nye me gée gooé. Â nye wàé, na é pwa diri é pâ muru, ba kêe. Wâjaaé é pai maina ma muugère, dàra gòiri awé! Amen!

câmu goro pai wâro kâjè

12

(Naporomee 12.1–15.13)

Ârapwaaailò na wâro

¹Tèpa béeò naa na nee Kériso, é dau mearijè wà Pwiduée, â é pwa pâ pwina wâdé ba kâjè. Gée goo pwiri, â go ilari jiiwà, gée na âji pwâranümoo, pâ, guwà pipanuâwà bamwara tée, ba na guwà pwacèwii é *ârapwaaailò na wâro, na dau wâdé tée. Â wàé kaa pwiri é âji pwapwicîri, na pâri ma guwà naa tée.

²Guwà cibwaa ipwacèwii tèpa âboro gòropuu. Â guwà panuâwà tà Pwiduée, ba na é tòotéri é pwâranümawà, [ma é auniimiri kàwà, ma é càrawà]. Êpwiri, âna guwà o tâmogòori é câbawâdé kêe, na pâri ma guwà pwa—na âjupâra, ma wâdé, ma tâbawêe.

Jèpa naa tâjè jèpa âraimeai

³Napwa naa gooò, âna é naa tîo, naa goro piticèmuru naa goo, é pâ wâdé kêe, wà Pwiduée, [ûna é pitòrigario, ba na go pwi *apostolo kêe. Êkaa na, o pâri ma] go jèpa ina tàwà jècaa, pâ: Gà cibwaa niimiri pâ pwamuru naa googà. Bwa, gà ipakîrigà, â gà pinünüma bwàti. Â gà pitèigà bwàti, wiâra é pai cèikî, na é naa tâgà wà Pwiduée.

⁴Gà còo, wâna naiijè, âna wâru é pâ na ére. Â é jèpa ére bèepwiri, âna nye jèpa pi-itè wakè kàra. ⁵Â wàrapwiri naa goojè, wàijè na jè wâru. Ba caapwi naiijè, na jèe caapwi ma wà Kériso. Â jèpa pwa é jèpa wakè kâjè. ⁶Ba wà Pwiduée, âna é jèpa naa tâjè é jèpa âraimeai, [ba na jè piênawéna kêe].

Êkaa na wiàna é naa tâgà é wakè goro *péroféta, â wâdé na gà pwi a pa popai kêe, wiâra é câmu goo cèikî'gà. ⁷Â wiàna é naa tâgà, ma gà pwi a pitu tà pàra tàpé*, â wâdé na gà pitu tàra. Â wiàna é naa tâgà, ma gà pwi a pacâmuri, â gà pacâmuri.

⁸Â wiàna gà pwi a pagòo pàra tàpé, â gà pagòora. Â wiàna gà pwi a-imeai, â gà naa, â gà cibwaa câmuri. Â wiàna gà pwi a-ipopa ba, â gà pwa, gée na âji pwâranümagà. Â wiàna gà pwi a pwa na wâdé ba kà pàra tàpé ma pitu tàra, â gà pwa naa na ipwâdéé.

Câmu kâra wâro kà pwi a cèikî

⁹Napwa é pimeeari kàwà, âna wâdé na âji pimeeari. Guwà cibwaa gòmawà. Â wâdé na guwà èpàri ma miiri diri é pwina èpà, â guwà ciburà tâa goo é pwina wâdé. ¹⁰Â guwà pimeeariwà, goro é âji pwâranümawà, ba

guwà tèpa aéjii, naa na nee Kériso. Â guwà pipapwicîriwà. ¹¹ Guwà cibwaa pwaora, na guwà piênawéna kà Pwi Ukai. Â guwà tà tàcî, â guwà wakè ba kée, géé na diri é nii kàwà ma pwâranümawà.

¹² Guwà ipwàdéé, géé goo cèiki kàwà, naa goo é pwina é pwa, ba kàwà, wà Pwiduée. Â wiàna é tèepaa mariwà é aré, â guwà pidàpwicâariwà, â guwà ciburà pwapwicîri. ¹³ Â wiàna wà tèpa cèiki béewà, âna ticè tàra cè jè muru, â guwà naa tàra. Â guwà tòpi bwàti, tàpé na rà me mariwà.

¹⁴ Napwa naa goo wà tàpé na rà pwa tàwà na èpà, â guwà ilari jii Pwiduée pâ, na é *pwényunyuâarirà. Üu, guwà ilari é aupwényunyuâari kée, â guwà cibwaa tojiirà.

¹⁵ Guwà ipwàdéé, ma wà tàpé na rà ipwàdéé, â guwà i, ma tàpé na rà i. ¹⁶ Guwà cibwaa pinadàrù tèpa âboro. Â guwà pwa ma caapwi, é pai meaarirà kàwà, pwacèwii na, cau tèpa âboro na pwamuru naa goorà. Â guwà cibwaa ipwamainawà. Â guwà cibwaa niimiri pâ, guwà tèpa dau tâmogòorimuru†.

Tûâ kâjè naa jaa pâ âboro diri

¹⁷⁻¹⁹ Wiàna pâri, â guwà mudàra, ma guwà wâro na pinaanapô, ma wàilà diri. Â guwà mudàra, ma guwà pwa é pwina wâdé, na ara diri pâ âboro. Tèpa âji béèò, guwà cibwaa pitôowâri tà pàra tàpé. Wiàna rà pwa tàwà na èpà, â guwà cibwaa pawâjuépiri tàra còwà é èpà na rà pwa tàwà. Â guwà panuâ tà Pwiduée é pwiibà, ba wàé, na ée mwa tèi, ma pwa wârimuru tàra. Ba é ina wà Pwi Ukai, naa na *Tii Pwicîri pâ:

*Nye wâgo co,
na go o mwa pitôowâri,
[tà tàpé na rà pwa na èpà].
Â wâgo co,
na go nye jèpa naa tàra
pumara é tûâ kàra.*

Deutéronome 32.35

²⁰ Â jèe wii mwara naa na é jè ére na Tii Pwicîri pâ:

*Wiàna é copwa
wà pwi a pièpàrigà,
â gà naa cè ée.
Na nùmee na é wâdo,
â gà naa cè wâdoóé.
[Â é pai kamu kée]
âna o dàuru ânye tòò,
na tâa gòro pûrué.*

Proverbs 25.21–22

12:12 1 Tésalonika 5.16–18 **12:13** Hébéru 13.2 **12:14** Mataio 5.44; 1 Korénito 4.12 **12:16** Proverbs 3.7 † **12:16** É, Â wâdé na guwà caapwi. Guwà ipakîriwà. Guwà pwa é pâ wakè, na càcaa nùma wà pàra tàpé, na rà pwa. Guwà cibwaa ipwamainawà, â guwà cibwaa niimiri pâ guwà tèpa dau tâmogòorimuru. **12:17-19** 1 Tésalonika 5.15 **12:17-19** Deutéronome 32.35; Mataio 5.39 **12:20** Proverbs 25.21–22; Mataio 5.44

[Â wâguwà, âna wâdé na guwà pwa ê pwiibâ.] ²¹ Â guwà cibwaa nama piédò ê èpà. Â wâdé na guwà piédò jii ê èpà, goro ê pwina wâdé.

13

Pitère dà tèpa pitûâ kâra napô

¹ Guwà pitère dà tàpé na tâa gòrà ê pitûâ naa na napô. Ba wiàna rà pitûâ, âna wà Pwiduée, na é tòpòrà. Ba nye ticé na é pitûâ, wiàna câé caa naa tàrù tée, wà Pwiduée. ² Wà pwina tàutéè dàra pitère dàra ê pâ naèà, âna é cicara ê pwina é tòpò wà Pwiduée. Â wà pwiibâ, âna ée mwa tòpi ê wârimuru kée.

³ Wiàna jè pwa ê pwina wâdé, â o càcaa wâgotâjè, goo tàpé na rà pitûâ kâjè. Êco na, wiàna jè pwa na èpà, â o nye wâgotâjè goorà. Êkaa na, gà pwa na wâdé, ba na o wâdé tàra wâgà.

⁴ Ba wà tèpa pitûâ, âna rà pwacèwii tèpa ênawéna kà Pwiduée. Â é wakè kàra, âna, na rà pitu tâgà ma gà pwa na wâdé. Â pwa tàrù kàra, ma rà pwa wârimuru tâgà. Ba wàèpwiri mwara pwi wakè na é naa tàra wà Pwiduée. ⁵ Êkaa na, wâdé na gà pitère dàra, ba na o câé caa putàmu naa googà, wà Pwiduée. Â jèpwi mwara: Gà tâmogòori, naa na *pwâratùra-nigée-googà, pâ, ê pitère dàra, âna wâdé ma *tàrù.

⁶ Wâdé mwara, na gà naa ê mwani wâripû. Ba wà tàpé na rà tòri ê mwani, âna wà Pwiduée, na é naa tàra ê wakè bèepwiri. ⁷ Â gà naa tà para tàpé ê pwina gà nye pitôowâri tàra. Wiàna ê wâripû, â gà wâri. Â wiàna ê pitère dàra, â gà pitère dàra. Â wiàna ê ipakîri, â gà ipakîrigà.

Pimeaari âna Naèà kâjè

⁸ Wiàna pwa kéredi'gà, â wâdé na gà wâri wâi. Êco na nye pwa jè caapwi muru na càcaa pâri ma gà wâri diri—âna é pimeaari! Ba wâdé na gà ciburà meaari para tàpé. Â wiàna gà wàrapwiri, â gà nye pitère dàra bwàti, é *Naèà.

⁹ Wâru é pâ autûâri, wâna é Naèà. [Wàilà-ni para pwi]:

Gà cibwaa toomura (gà cibwaa ciâa jii tô wâdàgà, é, wà pwi éagà);

Gà cibwaa tètâmwara âboro;

Gà cibwaa mura;*

Gà cibwaa iari é neemuru para tàpé.

Exode 20.13–17

Ê ère diri é pâ autûâri bèeni, bau diri é para pwi, âna caatâa, naa na é caapwi popai bèeni, pâ:

Gà meaari tèpa âboro†, pwacèwii é pai pimeaarigà còwâ.

Lévitique 19.18

¹⁰ Ba wiàna jè meaari cè pwi jèpwi, â jèe nye po dau pwacoé ma jè pwa tée é pwina èpà! Êkaa na, wiàna jè meaarirà, â jè pitère dàra bwàti é Naèà.

Wârori wâro na é pwéelaa

13:1 Proverbes 8.15; Tito 3.1 **13:3** 1 Péteru 2.13–14 **13:6** Mataio 22.21 **13:8** Mataio 22.39–40; Jacques 2.8 **13:9** Exode 20.13–15,17; Deutéronome 5.17–19,21 * **13:9** Gà cibwaa mura—Para Tii Pwicîri naa na grec, âna rà naagée pâ popai bèeni: Â gà cibwaa ina cè popai na pwâ, naa goo cè para âboro. † **13:9** Tèpa âboro—Grec: Pwi âboro na é tâmwünyabwerigà, é, pwi jèneregà. **13:10** 1 Korénito 13.4–7

¹¹ Guwà tàcî, [â guwà wârori bwàti é pwina go tàgére ina tàwà]. Guwà tâmogòori bwàti é pàara na jè gére wâro na. Ba ée jèe pâmwünyabwerijè é tòotù, na ée mwa bàra pa-udòjè na wà Pwiduée, [â é naa tàjè è *âji wâro jaaé].

Béaa, na jè mara cèikî naa goo Kériso, â é tòotù bèepwiri, âna é bwaa wâiti. Â nabàni, diri na pâ tòotù, âna ée jèe dau pime mwünyabwerijè. ¹² Ba è ne, âna ée jèe nabwé, â ée jèe ègòdò i tòotù.

Èkaa na, wâdé na jè patâjii é pâ tûa na èpà, na jè pwa naa ne. Â jè popa é neemuru paa, târa wakè na pwaa. ¹³ Wâdé na guwà wârori é wâro na târù ma wâdé, naa na pwéelaa. Guwà cibwaa dau wâdo ma ija; â guwà cibwaa ipuu imudi ma pàra tàpé; â guwà cibwaa pièbà, ma iputàmù.

¹⁴ Â wâdé na guwà caapwi ma wà Pwi Ukai Iésu Kériso, ma é pwacèwii é ârabwée na é wâgoowà. [Guwà ciburà pitère dèe] â guwà cibwaa nama popawà é pâ câbawâdé kàwà, ba na guwà pwa pâ tûa na èpà.

14

Jè meari tèpa béjè na càcaa mwü cèikî kàra

Cibwaa pitèrà

¹ Gà tòpi diri tàpé na rà *pàra wiâ Pwi Ukai. Ipaiwà mwara naa goo wà tàpé na càcaa mwü bwàti é cèikî kàra. Â gà cibwaa pitèrà ma pi-inarà. ² Pwiri wâgà, âna péa wâdé tâgà diri é pâ utimuru. Êco na wà pwina càcaa mwü é cèikî kèe, âna pwiri caé caa uti é noo kàra macii*. ³ Â gà cibwaa pi-inaé ba èpà. Â wà pwiibà, âna é cibwaa pitèigà mwara. Ba wà Pwiduée, âna é nye cau tòpiwà diri. ⁴ Wâgà wà, ma gà pitèi é pwi ênawéna kà pwi jèpwi? Ba nye wàco pwi ukai kèe, na ée mwa pitèié, wiàna é wâdé, é, wiàna é èpà†. Â ée mwa nye pitu tée, ba na é pwa pwina wâdé.

⁵ Wàrapwiri naa goo tàpé na rà niimiri pâ, nye pwa jè tòotù na pwicîri. Â wà pàra tàpé mwara, na rà niimiri pâ, édiri pâ tòotù, âna ipaiwà. Ba wâdé na rà nye jèpa piwéaari, é jèpa auniimiri kàra; â na rà jèpa cimwü naa goo.

⁶ Wà tàpé na rà picàdàrù† é tòotù, âna rà wàrapwiri, ba na rà papwicîri Pwi Ukai Pwiduée. Â wà tàpé na rà ija diri é pâ utimuru, âna rà nye wàrapwiri mwara, ba na rà papwicîrié. Â rà ipwaolé tée diri goo. Â wà tàpé na càra caa uti é noo kàra macii, âna rà pwa mwara bèepwiri, ba na rà papwicîri wà Pwiduée. Â wàilà mwara, âna rà pwaolé tée.

Jè wâro ba kà Pwi Ukai

⁷ Câjè caa piwâro ba kâjè co, â câjè caa bà ba kâjè co. ⁸ Ba wiàna jè wâro, â wâdé na jè wâro ba kà Pwi Ukai: Â wiàna jè bà, â jè bà ba kèe. Ba naa na wâro, ma naa na é bà, âna jè tèpa ênawéna kà Pwi Ukai. ⁹ Ba wà Kériso, âna é bà, â é wâro còwà gée na aubà, ba na é pwi ukai kà tèpa bà, ma tèpa wâro.

13:11 Éféso 5.14; 1 Tésalonika 5.6–7 **13:12** 1 Ioane 2.8 **13:13** Luka 21.34; Éféso 5.18 **13:14** Éféso 5.11 **14:1** Roma 15.7 **14:2** Genèse 9.3–4 * **14:2** Caa caa uti noo kàra macii—Grec: É ija doromuru co. (Còo nee tii 21.) Wàru pâ naèà kà tèpa Juif naa goro é utimuru. Êco na é tipijè wà Kériso gée goo diri é pâ pwiibà. **14:3** Kolosé 2.16 **14:4** Mataio 7.1; Jacques 4.11–12 † **14:4** Wiàna é wâdé, é, wiàna é èpà—Grec: Wiàna é coo, é wiàna é tûu. **14:5** Galatia 4.10–11 † **14:6** Picàdàrù—Faire une distinction. **14:8** Galatia 2.20

10 Êkaa na, wà tàpé gée goowà, na rà pitèi tèpa cèikí béerà, â wâdé na rà coo! Â ipaiwà naa goo tàpé na rà niimiri pâ mwü ê cèikí kàrà—na rà cibwaa ipwatétéri tà pàra tàpé. Ûu, guwà nabwé! Ba jè mwa cau cima diri, ara Pwiduée, naa na é aupitèimuru kêe[§]. 11 Ba jèe wii naa na *Tii Pwicîri pâ:

*Wâéni popai kôo,
wâgo Pwi Ukai
na go naa wâro.
Go ina ba gò:
Rà o cau me dòo
tùu jùrurà arao,
pwamaina neeò,
wâgo Pwiduée.*

Ésaïe 45.23

12 Ba [o mwa pwa é tòotù, na] ée mwa todàjè wà Pwiduée, ba na jè jèpa ina tée jècaa é âjupàra kàrà é pâ tùâ kâjè jècaa.

Cibwaa nama rà pwa na èpà

13 Jè cibwaa tà ciburà pitèi ma pi-ina pwi jèpwi. Wâdé na gà tâa goo pai niimiri bèepwiri, pâ, ticé jè muru cèna gà pwa, cèna ténoori é cèikí kà pwi béégà, ma nama é pwa na èpà.

14 Napwa naa good, âna é jèe nye inapàpari tóo wà Pwi Ukai Iésu, pâ, nye ticé utimuru na pwicîri tâjè. Êco na wà pwi jèpwi, âna wiàna é niimiri pâ, pwicîri é jè utimuru, â nye pwicîri ba kêe. 15 Â wiàna gà tubaèpà tà pwi a cèikí béégà, goro é utimuru na gà ija, â jèe câgà caa wâro wiàra é pimeaari; â é pai ija'gà, âna càcaa wâdé. Ba wà Kériso, âna é bà ba kêe mwara. 16 Pwiri gà tâmogòori pâ, é pwina gà pwa, âna muru na càcaa pwicîri. Êco, na càcaa wâdé na pinabaèpà [é nee Kériso]*, gée goo é pâ tùâ'gà.

17 Ê ija ma wâdo, âna càcaa âjimuru, [ba kâjè tèpa ênawéna] naa na *Mwaciri kà Pwiduée. Ê pwina âjimuru, âna é wâro na *târù [na ara Pwiduée] bau é pinaanapò ma ipwàdéé, na é naa tâjè é Nyuâaé Pwicîri. 18 Wiàna gà wàrapwiri, pai piênawéna'gà, ba kà Kériso, â o wâdé tà Pwiduée wâgà. Â o wâdé tà tèpa âboro mwara wâgà.

É pame pinaanapò

19 Gà pwa é pâ muru na o pame é pinaanapò, bau é pâ muru na o pagòo é cèikí kà tèpa béégà. 20 Â gà cibwaa tubaèpà é waké kà Pwiduée, goro é utimuru'gà! Âjupàra pâ, go tàgére ina pâ, diri é pâ utimuru, âna wâdé ba kâjè. Êco na càcaa wâdé, wiàna diri é pâ utimuru na gà ija, âna ténoori é cèikí kà pàra tàpé, ma nama rà pwa na èpà.

21 Êkaa na, wâdé na gà câmuri, cè pai ija ma wâdo'gà. Gà cibwaa ténoori é cèikí kà pwi béégà goo cè pwina gà ija ma wâdo—wiàna noo kàra macii, é

14:10 2 Korénito 5.10 **§ 14:10** Grec: Â wâgà, âna gorodà na gà pitèi tèpa aèjii'gà? Ê, wâgà, âna gorodà na gà ipwatétéri tà tèpa aèjii'gà? Ba jè mwa cau coo naa na aupitèimuru kà Pwiduée. **14:11** Ésaïe 45.23; Filipi 2.10–11 **14:14** Apostolo 10.15; Tito 1.15 **14:15** 1 Korénito 8.11–13 * **14:16** Pinabaèpà é nee Kériso—é, Pinabaèpàgà. **14:19** Roma 12.18, 15.2 **14:20** 1 Korénito 8.13

wiàna dipâa. ²² Â gà cibwaa inapàpari imudi, ê auniimiri'gà naa goo pwiri. Gà pwàniri pwiri, ba na o nye wàco Pwidueé na còo.

Napwa naa googà, â o cidòri nyuâagà, wiàna ticé na piigà†, naa na pâ tûâ'gà ma auniimiri'gà. ²³ Êco na, wiàna gà piwâ naa goo pai ija'gà ê jè muru, â [wâdé na câgà caa ija. Ba] wiàna gà ija, â gà jèe còobé jii ê aucèikí'gà. Â gà pwa na èpà, â ée mwa tèigà wà Pwidueé.

15

Jè ipwacèwii Kériso

¹⁻² Jè cibwaa wâro ba kâjè co. Wàijè na mwü ê cèikí kâjè, âna wâdé na jè pidâpwicâarijè goo pàra tàpé na càcaa mwü ê cèikí kàra. Â jè ipwadàra ma jè pwa cè muru na wâdé tàra, â jè pitu tàra, ma pagòo cèikí kàra. ³ Ba [jè pâra wiâ] Kériso, na câe caa wâro ba kèe co. Ba jèe wii naa na *Tii Pwicîri pâ: *Na rà tànyirigà, âna rà tànyiriô.*

Psaume 69.10

⁴ Êdiri pâ popai naa na Tii Pwicîri, âna jèe tàmara wii, ba na pacâmurijè. Ba rà pagòojè, ba na maina cèikí kâjè, na pàara na jè bwaa pitapacîri, naa na pidâpwicâarijè, i pâ auinabéaa kà Pwidueé. ⁵ Ba ê pidâpwicâari bau ê ipagòo, âna me géee goo Pwidueé. Â wâdé na é nama guwà caapwi, naa na pwâranüma ma auniimiri kâwà, pwacèwii ê tûâ kà Kériso Iésu. ⁶ Â géee goo kaa pwiri, â guwà o capai pwamaina Pwidueé, wà pwi caa kà Pwi Ukai kâjè, Iésu Kériso.

⁷ Guwà pitòpiwà bwàti, wàra pai tòpiwà kà Kériso. Â wàrapwiri, â [wà tèpa âboro, âna rà] o pwamaina wà Pwidueé.

É me wà Kériso ba kà diri tèpa Ba

⁸ Go ina tàwà pâ: Wà Kériso, âna é me naani gòropuu, ba na é pwi ênawéna kà tèpa *Juif. Â é paari pâ, wà Pwidueé, âna é pacoo é pâ auinabéaa kèe tà tèpa joooròjè. ⁹ Â wà tàpé na càra caa tèpa Juif, âna rà pwamaina Pwidueé mwara, géee goro é pai wâdé kèe ba kàra. Ba jèe nye wii naa na Tii Pwicîri pâ:

*Go o nyabiri dò;
pwamaina neegà
naa nabibiu kàra pâ Ba.*

Psaume 18.50

¹⁰ Â jèe wii mwara naa na jè ére, pâ:

*Guwà cau ipwàdé,
wâguwà pâ Ba.
Guwà cau nyabiri
mara Ba kèe,
pwi Ba kà Pwidueé.*

Deutéronome 32.43

¹¹ Â jèpwi mwara, âna:
*Pwamaina Pwi Ukai,
tèpa âboro diri.
Guwà nyabiri dò*

† 14:22 Ticé na piigà—é, Ticé na pitòtigà goo, ê pwàratùra-nigèe-googà. 15:1-2 1 Korénito 10.24,33
15:3 Psaume 69.10 15:4 2 Timotéo 3.16 15:7 Roma 14.1 15:8 Mataio 15.24 15:9
Psaume 18.50; Apostolo 3.25 15:10 Deutéronome 32.43 15:11 Psaume 117.1

ê pwényuâa kêe,
wâguwâ pâ Ba!

Psaume 117.1

12 Â é ina mwara wâ *péroféta Isaia, pâ:

Ée mwa cimadò
pwi gòobàra Jesse*.
É mwa pitûâ wâé
kâra diri pâ Ba.
[Nye géé gooé kaa,
pâ aupwényunyûari,
na me géé goo Pwi Ukai.]
Nye majoroé wâé
na rà cèikî naa goo.

Ésaïe 11.10

13 Ba wâ Pwiduée na é naa tâjè ê cèikî, na jè bwaa tapacîri diri pâ wâdé na ée mwa naa tâjè. Wâdé na é nama guwâ tâbawêe, naa na pinaanapô ma ipwâdéé, géé goro ê cèikî kâwâ naa gooé. Â, na wârapwiri, â o maina too ê cèikî kâwâ, naa na pai tapacîri kâwâ, géé goro ê pâtâmara ê Nyuââê Pwicîri.

É piênawéna kâ Kériso wâ Paulo

14 Ico tèpa béeò naa goo Kériso, âna go tâmogòori pâ, guwâ tèpa âboro na guwâ wâdé. Â guwâ tâmogòori bwâti [ê pai wârôri ê wâro na *târù]. Â pâriwâ ma guwâ pipacâmuriwâ naa na. 15 Êco na, naa na ê tii bèeni, âna câgo caa piwâ, na go taniimiri tàwâ ê pâ pwina guwâ jèe picòo. Ba wâ Pwiduée, géé goro ê *pimeaari imudi kêe, 16 âna é pwa ma go pwi ênawéna kâ Kériso Iésu, ba kâwâ, wâguwâ na câguwâ caa tèpa Juif. Go jèe pame tàwâ ê *Picémara Wâdé, ba na guwâ tèpa urâpâra tà Pwiduée, na wâdé ba kêe. Â é pitòrigariwâ, ba na guwâ tèpa âboro kêe, goro ê Nyuââê Pwicîri†.

17-18 Â go nye dau ipwâdéé kaa, géé goo ê wakè kôo ba kâ Pwiduée. Â câgo caa pi-ina kôo goro cè para muru, â go nye ina co ê pwina é nama go pwa wâ Kériso, ba bu caapwi ma wâé. Â é nama rà pitère dà Pwiduée, wâ tàpé na càra caa tèpa Juif, géé goro é pwâratùra ma tûâ kôo. 19 [É pwa ma tèepaa gooò] é pâ câmu kêe, naa na é pâtâmara ê Nyuââê Pwicîri—ê pâ muru na rà pò goo wâ tèpa âboro. Â tapoo géé *Iérusaléma, tèepaa naa na ére Illyrie, âna go jèe picémara pitiri é Picémara Wâdé goo Kériso.

20 Êpwiri é wakè kôo na dau wâdé tôo—ê pai picémara kôo é Picémara Wâdé, naa na pâ ére napô, na càra caa mu tère é popai goo Kériso. Ba câgo caa bari naa gòro é pàaé na é jèe tòpò pwi jèpwi‡. 21 Ba go pâra wiâra é pwina wii naa na Tii Pwicîri pâ:

Jèe càra caa tère

15:12 Ésaïe 11.10; Auinapàpari 5.5 * 15:12 Jessé—Caa kâ ukai Davita, pwi jojooro Iésu Kériso. (Còo Mataio 1.1–6 ma Apostolo 13.22.) 15:16 Roma 1.5, 11.13 † 15:16 Dernière phrase—ê, Â é Nyuââê Pwicîri, âna é nama é pwicîri ma wâdé tà Pwiduée, é pwi ârapwaaillò-bâ. 15:20 2 Korénito 10.15–16 ‡ 15:20 2e phrase—Ba càcaa nûma Paulo, na é pa ba kêe, é wakè kâ pwi jèpwi. 15:21 Ésaïe 52.15

*cè popai gooé;
Jèe càcaa piwiâ tàra
[Picémara Wâdé].
Rà mwa cau còoé,
ma tâmogòori [Pwi Ukai].*

Ésaïe 52.15

Gére pâra kà Paulo

²²⁻²³ Wâru pâ pàara na nùmoo na go pâ na caiwà, êco na é ciburà paèrào é waké bèepwiri. Â nabàni, âna go jèe tubanabwé é waké kòo naa na napô bèeni. ²⁴ Â go jèe niimiri pâ, wiàna go o jèe pâra naa Espagne, â go bwaa tàpo coo jaawà [na *Roma]. Ba o wâdé tòo na wàrapwiri. Â géé na càùé, â guwà o mwa pitu tòo, naa na gére pâra kòo.

²⁵⁻²⁶ Nabàni, âna go pâra naa Iérusaléma, ba go pame é âraimeai, na rà naa wà tèpa cèikî wâ Macédoine ma Akaïe, na càra caa tèpa Juif. Ba [rà ilari jiio pâ, na go pame é] âraimeai kàra tà tèpa Juif na rà cèikî naa goo Iésu, na rà wâ Iérusaléma. Ba wâjaa tàpéebà, âna bwaa wâru na ticé neemururà. ²⁷ Rà nye dau ipwàdéé kaa wà tèpa Macédoine ma Akaïe, na rà pitu tàra goro pâ neemururà. Ba rà jèe dau tòpi é pâ aupwényunyuâari, naa na pwâranûmarà, géé goorà.

²⁸ Wiàna go naa diri tàra [i mwani] â go mwa pâ jaawà, na go pâra naa Espagne. ²⁹ Â go jèe tâmogòori pâ, go o papaé tàwà, é aupwényunyuâari na tâbawée, géé goo Kériso.

Guwà pwapwicîri kòo

³⁰ Tèpa béeò naa goo Kériso, go pi-ilawà, pâ, na guwà ciburà gòo goro pwapwicîri tà Pwiduée ba kòo. Ba jè pitànaima naa na cèikî, naa goo Pwi Ukai Iésu Kériso, â naa na é pimeari, na é naa tâjè è Nyuâaè Pwicîri.

³¹ Guwà pwapwicîri, ba na rà o cibwaa tubaèpà tòo wà tàpé *Judée na tàutàra dàra cèikî naa goo Kériso. Â guwà pwapwicîri mwara ba kà tèpa cèikî naa Iérusaléma, ba na rà o tòpi bwàti é bépitu na go pa pâdarirà. ³² Â géé na càùé, â wiàna nûma Pwiduée, â go o medariwà naa na ipwàdéé. Â o pâri ma go tàpo nao jaawà.

³³ Wâdé na wà Pwiduée, wàé na é naa pinaanapô, âna é tâa jaawà diri! Amen!

16

Ipwabwàcu kà Paulo

¹ [Guwà tòpi bwàti] wà Fébée*, tò aéjii kâjè naa na nee Kériso. É tò dikona kâra wâra pwapwicîri wâ Cencrees†, â é tò ilàri na wâdé. ² Â, guwà tòpié bwàti, naa na nee Pwi Ukai, wàra pai pwa kâjè, wàjè tèpa cèikî. Â guwà pitu tée, naa na diri pâ muru, ba, wàé, âna po dau wâru tàpé na é pitu tàra, tiagooò mwara.

³ [Wâru tàpé naa jaawà, na nùmoo na] guwà ina tàra mwara é bwàcu kòo:

15:22-23 Roma 1.13 **15:25-26** 1 Korénito 16.1-4 **15:25-26** Apostolo 24.17; 1 Korénito 16.1; 2 Korénito 8.1, 9.2,12 **15:27** 1 Korénito 9.11 **15:29** Roma 1.11 **15:30** 2 Korénito 1.11; Kolosé 4.3; 2 Tésalonika 3.1 * **16:1** Fébée—Pwiri wàé na é popa pâ é tii bèeni kà Paulo tà tèpa cèikî wâ Roma.

† **16:1** Cencrees—È ville na é pwi aucco wànga kâra ville Korénito. **16:3** Apostolo 18.2

- Tà [du duadà] Priscille ma Aquilas, na bà wakè naima ma wâgo ba kà Kériso Iésu. ⁴ Wà du ê-bà, âna càru caa piwâ, na ru naa diri, tiagoro na ru naa é wâro kàru, ma ru pitu tóo, â dau wânümoò târu. Â rà nye còoinaru mwara diri pâ wâra pwapwiciri, kà tàpé na càra caa tèpa *Juif;
- ⁵ Târa diri tèpa cèikí na rà gére ipitiri naa na pwârawâ kàru;
- Tà pwi béèò, Épénète, na é pwi a mara cèikí naa goo Kériso, na province Asia;
- ⁶ Tà Maria, na é po dau wakè ba maina, ba kàwà;
- ⁷ Tà Andronicus ma Junias, tupédu jènereò, na bà tâa na karapuu naima. Ru tupédu *apostolo na dau pwamuru naa gooru, â ru tupédu a mara cèikí jiio;
- ⁸ Tà Ampliatu, pwi âji béèò, naa na nee Pwi Ukai;
- ⁹ Tà Urbain, na bu piwakè naima ba kà Kériso;
- Tà pwi âji béèò Stakis;
- ¹⁰ Tà Apellès, na é paari bwàti pâ, pwi âboro *târù, kà Kériso;
- Tà tàpé na pwârawâ kà Aristobule;
- ¹¹ Tà pwi jènereò, wà Hérodione;
- Tà tàpé na pwârawâ kà Narcisse, na rà cèikí naa goo Pwi Ukai;
- ¹² Tà du ilàri Trifène ma Trifose, na ru dau wakè ba maina ba kà Pwi Ukai;
- Tà tô âji béèò Pèrside, ba wà tóobà mwara, âna é po dau wakè ba maina, ba kà Pwi Ukai;
- ¹³ Tà Rufus, pwi ênawéna kà Pwidueé na pwamuru naa gooé, ma tà tô nyaa kée, na é pwacèwii na é tóo nyaa kôo;
- ¹⁴ Tà Asincrite, ma Flégon, ma Hermès, ma Patrobas, ma Hermas, ma wà pâra tèpa béèjè naa goo Kériso, na rà wâjaara;
- ¹⁵ Tà Filologue ma Julius;
- Tà Néré ma tô naigé kée, Olimpás, ma wàilà diri tèpa cèikí, na wâjaaru.

¹⁶ Wâguwà diri, âna wâdé na guwà pipwabwàcu tàwà, wàra pai pwa kà tèpa aèjii naa na nee Kériso. Â wàilà diri tèpa wâra pwapwiciri kà Kériso, âna rà panuâ paé mwara é bwàcu kàra tàwà.

Bénabwé popai

¹⁷ Tèpa béèò naa na nee Kériso, [pwa jè muru na nùmoò na go bwaa ina tàwà]: Guwà ipwacòoco wà tàpé na rà tadàru é picaatâa kàwà, â na rà cicara é popai na guwà jèe tòpi. Â rà pwa ma ténoori é cèikí kà pâra tàpé. Guwà cibwaa picaatâa ma wàilà. ¹⁸ Ba wà tàpéebà, âna càra caa piênawéna kà Kériso, Pwi Ukai kâjé. Ba rà pâra wiâra é câbawâdé kàra†, ma pâ naèà kàra. Â rà pwa cuka tà tèpa âboro, ba na rà ipa-imwùru tàpé na càra caa gòo naa na cèikí, tàpé na rà bwaa càcaa pâri ma rà còoina bwàti é pai pwa goro é èpà.

¹⁹ Napwa naa goowà, âna go ipwàdéé, ba rà còo diri pâ âboro, pâ, guwà pitèrè dà wà Pwi Ukai. Â wâdé na guwà picòoina bwàti, ba na guwà pwa é pwina wâdé, â guwà upiri é èpà. ²⁰ Â wà Pwidueé, pwi a naa pinaanapô, âna ée nama guwà còogai *Caatana.

Wâdé na wà Pwi Ukai Iésu Kériso, âna é *pwényunyuâriwà goro é *pimeaaari imudi kée. Cidòri nyuâawà!

Ipwabwàcu kà pàra tàpé

²¹ Rà ina bwàcu kàwà mwara wà Timotéo, pwi béèò goro wakè, wàilà ma tèpa jèneréò, Lucius, ma Jason ma Sosipater.

²² (Â wâgo mwara, wà Tertius, na go wii ê tii bèeni, naa na nee wà Paulo, âna go pwabwàcu tàwà naa na nee Pwi Ukai, na é caajurijè.)

²³ Â wà Gaius mwara, na go pitâa jaaé, âna é pwabwàcu tàwà. Â wâjaaé kaa, na rà pitapitirirà na diri é wâra pwapwiciri ni. Wàilu mwara, âna ru pwabwàcu tàwà, wà Éraste, pwi a wéaari mwani kêra ville, ma wà Quartus, pwi béèjè naa na nee Kériso. { ²⁴ Wâdé na é pwényunyuâariwà diri wà Pwi Ukai Iésu Kériso, goro ê pimeaari imudi kêe na dau maina. Amen. }

Ipwamaina Pwiduée

²⁵⁻²⁶ Jè pwamaina Pwiduée, na é tâa napwiri, nabàni, ma dàra gòiri awé. Wàé na mwa nama cimwü é cèikí kàwà, naa goro ê *Picémara Wâdé goo Iésu Kériso. Ba êkaa pwiri, é câbawâdé kêe, na tàbinyiri géé na autapoo goo. Â nabàni, âna é túâri pâ, é pwi popai bèepwiri, âna inapàpari, târa diri é pâ Ba, na càra caa tèpa Juif. Êkaa na rà o cèikí naa gooé, ma pitère dèe. Â wàépwiri na o coo, é pwina rà jèe tàmara ina béaa wà tèpa *péroféta.

²⁷ Üu, jè pwamaina Pwiduée na é caapwi co, wàé na tâbawêe é autâmogòorimuru kêe. Wâdé na jè pwamaina é muugère kêe, na jè côo géé goo Iésu Kériso, dàra gòiri awé!

Wâdé na wàra! Amen!

Pâbéaa kâra tii kà Paulo tà tàpé Korénito Bétapoo popai

Wàilàapà na wii tii bèeni?

Wà Paulo, pwi *apostolo. Â é tâa jaaé wà Sostène.

É wii wiidà?

Nabibiu kâra *naja 53 ma 55, na pàara na é tâa Éféso wà Paulo. (Còo *Apostolo* 19.8–10.)

É wii tâi?

Târa é wâra pwapwicîri wâ Korénito, ville wâ napô Grèce. Wà Paulo, âna é tapoo é wâra pwapwicîri wê, na ia é picémara târa é *Picémara Wâdé goo Iésu, na naja 51, é, 52. (Còo *Apostolo* 1.1–18.) É wii ârapapé tii tà tàpé Korénito wà Paulo, éco na ârailu co na tâa na *Tii Pwicîri. Pwi tii bèeni, *1 Korénito*, âna béârailu kâra tii kêe târa. (Còo *1 Korénito* 5.9.)

Cina é wii?

Korénito, âna ville na maina na é wâmwünyabweri é bàrawià, â wâru pâ âboro na rà mu tèepaa naawê, géé na pâ napô na wâiti. Â rà popa me wiàrà pâ nyamanya kâra, géé na pâ pwapwicîri kâra béaa, na ité jii é âji cèikî naa goo Iésu Kériso. Ba wà pàra tàpé, âna rà ina pâ, nye éco é nyuâajè na piâjimuru, â càcaa naiijè; ékaa na wâdé na jè wâro imudi goro naiijè.

Wâru tèpa cèikî na rà tapoo pâra wiàra pâ nyamanya bèepwiri. Â rà niimiri pâ, tâa târa é autâmogòorimuru na wâgòro, jii pàra tàpé, â rà ipwamainarà goo. Â càra caa pitèrerà, â pitadàrù é wâra pwapwicîri. Â wà Paulo, âna é wii, ba na é ina târa pâ, na rà cibwaa wàrapwiri pai pwa kâra. É wii mwara, ba na é ina târa pâ muru na rà tawèerié goo (7.1,25; 8.1; 12.1; 16.1,12).

Dà ère é tii bèeni?

É ina wà Paulo pâ, wâdé na caapwi pwâranüma tèpa cèikî (1.10–17). Càcaa wâdé na jè piputâmu, ma popa tèpa cèikî bééjè naa na aupitéimuru (naporomee 6). Jè cibwaa ipuu imudi, ma wârori é wâro imudi (naporomee 5).

Jè cibwaa ipwamainajè goro é autâmogòorimuru kâjè. Ba âji autâmogòorimuru, âna me géé goo Pwiduée, â càra caa còoina wà tèpa âboro gòropuu. É pai bà kà Iésu, ma pai wâro còwâ kêe géé na aubâ, âna muru na dau pwamuru naa goo, naa na cèikî kâjè (1.18–2.14; ma naporomee 5).

É pacâmurijè wà Paulo goro é pai wâro na pwicîri kà pwi âji a cèikî naa goo wà Iésu, naa nabibiu kà tèpa âboro na ité é pwapwicîri ma nyamanya kâra. É jèe tipijè wà Kériso, â ticè na papwicîri jiiijè. Éco na jè ipwacòoco, ba càcaa diri pâ muru na wâdé ba kâjè, â wà Paulo, âna é tacoo goo, ba na jè cibwaa pwa cè muru na tanoori é cèikî kà pwi jè bééjè (naporomee 8–10).

É ina pai pwa wàra picaatâa. É napéaati pâ âraimeai na é naa tâjè wà Pwiduée, ba na jè ipagòojè naa na wàra pwapwicîri. Jè cibwaa pwa-imudirimuru goro pâ âraimeai. Wâdé naa pitòimiri è pai pwa kâjè na jè pwapwicîri (naporomee 11–12).

Pwi muru na âjimuru jii diri pâra muru, âna è pimeaari. Wâdé na êdiri è pwina jè pwa, âna me géé goo pimeaari (naporomee 13).

É ina wà Paulo pai pwa goo è pai wâro còwâ kâjè géé na aubà (naporomee 15). Ê pai wâro còwâ kâ Iésu, âna é pwacèwii pwi autapoo kâra piûnya. Â ée mwa cau pawârojè wà Pwiduée.

Pai pitàgoo tii 1 Korénito

Ipwabwàcu ma ipwaolé (1.1–9)

Càra caa pitèrerà tèpa cèikî wà Korénito (1.10–4.21)

Autàmogòrimuru kâ Pwiduée, âna ité jii aunimiri kâ tèpa âboro (1.18–2.16)

Jè pâra wiâ Kériso, càcaa pwi jè âboro (3.1–23)

Tèpa apostolo âna rà tèpa ênawéna kâ Kériso (4.1–21)

Tûa na èpà naa na wàra pwapwicîri (5.1–6.20)

Pai tòpi kâ Paulo tà tàpé Korénito (7.1–11.1)

Popai goro piéa (7.1–24)

Pa âboro dopwa (7.25–40)

Noo kâra macii na pwa ârapwaailò goo, târa ânuurumuru (8.1–11.1)

Tûa kâjè na jè pwapwicîri naima (11.2–14.40)

Pai târamiri pûrujè (11.2–16)

Caanilo—Pa-utimuru (11.17–34)

Âraimeai géé goo Nyuââ Pwicîri ma pimeaari (12.1–14.40)

Pai wâro còwâ géé na aubà (15.1–58)

Pâra aupitûari kâ Paulo ma ipicijii (16.1–24)

Ipwabwàcu

¹⁻² Wâgo* Paulo na pwa tii tàwà, wâguwà è wàra pwapwicîri kâ Pwiduée, wâna ville Korénito. Tâgére wàibu ma wà Sostène, pwi bééjè, pwi jè a cèikî naa goo wà *Kériso Iésu. [Â é naa bwàcu kâwà mwara.] É todò wà Pwiduée, ba na go pwi *apostolo kâ Kériso Iésu, [â é cùruo pâ, ba na go picémara è popai kèe]. Â wâguwà, âna é pitòrigariwà wà Pwiduée, ba na guwà tèpa âboro kèe, ba guwà tâa goo wà Kériso. Â é todàwà, ba na guwà wâro ba kèe. Ba é wàrapwiri tà diri tèpa âboro, na diri pâ ére, na rà cèikî naa goo Iésu Kériso, ma ipwamainâ†. Ba wâé na é Pwi Ukai kâjè.

³ Wâdé naa tà tàwà è *pimeaari imudi ma pinaanapò, na me géé goo Pwiduée kâjè ma Pwi Ukai Iésu Kériso. Cidòri nyuâawà!

É pwényunyuâarjè Pwiduée na é naigé mee Iésu Kériso

⁴ Go ciburà pipwaolé tà Pwiduée, goro pâ *aupwényunyuâari na dau wâru, na é jèe naa tàwà, na é naigé mee wà Kériso Iésu. ⁵ Ba géé goo pai tâa kâwà gooé, âna tâa tàwà diri pâ na jèpapara wâdé. Ba wà Pwiduée, âna é nama guwà tèpa tâmogòori ina popai, ma naa tàwà è autàmogòrimuru na dau maina. ⁶ Ba

* 1:1-2 Wâgo—Grec: Wàibu. Wà Paulo na é pwa tii, êco na é paari pâ, caapwi pwàranūmaru ma wà Sostène na é tâa jaé. † 1:1-2 Na rà cèikî naa goo Iésu Kériso, ma ipwamainâ—Grec: Na rà todà nee Iésu Kériso.

go† jèe *paâjupâra tàwà é popai goo Kériso, â guwà jèe cèikî naa goo. Â é popai bèepwiri, âna é jèe wàawà goowà.

7 Â gée goo kaa pwiri, âna tâa tàwà diri é pâ âraimeai kà Pwiduée, na pàara bèeni, na guwà tà tapacîri, é pai wâjué me còwà kà Pwi Ukai Iésu Kériso. 8 Ba nye wàé kaa, na é nama cimwü é cèikî kàwà tia pwâadèrèè. Â, na wàrapwiri, â nye ticè na o pitèiwà goo, na Tòotù na ée wâjué còwà.

9 Â jè tamogòori ba mwü pâ, ée mwa pacoo diri é pâ pwiibà wà Pwiduée, pwacèwii auinabéaa kèe§. Ba nye wàé na é todàwà, ba na guwà piwâro naima ma wà Pwi Naîê, wà Iésu Kériso, Pwi Ukai kâjè.

càra caa pitèrerà tèpa cèikî

(Naporomee 1–4)

10 Tèpa cèikî béed, go ilari ba gòo jiiwà, naa na nee Pwi Ukai Iésu Kériso, pâ, guwà pitèrewà, naa na caapwi pwâranüma, ma caapwi aunünüma. Wàdé naa ticè muru nabibiü kàwà, na guwà pitadàrùwà goo!

11 Ba rà ina tóo wà pàra tèpa béèjè na rà tâa pwârawâ kà Cloé, pâ, guwà pitòocia. 12 Ba pwa pàra tàpé gée jaawà, âna rà ina pâ: «Wàibà, âna bà pàra wiâ Paulo.» Â napwa pàra tàpé, âna rà ina pâ, rà pàra wiâ Apollos. Â wà pàra tàpé, âna rà ina pâ, rà pàra wiâ Pétèru. Â napwa pàra tàpé, âna rà [pi-ina kàra ma] ina pâ: «Wàibà, âna bà pàra wiâ Kériso.»

13 Wànanu? Wà Kériso, âna pitadàrùè? Gona wâgo Paulo, âna tanamiriô naa goro *satauro ba kàwà? Â gona guwà *piupwaa naa na neeô? Bwa!

14 Go pwaolè tà Pwiduée, ba câgo caa upwaa pwi jèpwi gée goowà, wàco Crispus ma wà Gaiüs. 15 Â, na wàrapwiri, â nye ticè pwi jè âboro, cèna é ina pâ é piupwaa naa na neeô. 16 (Akaé, ba go mwa tà niimiri pâ, go piupwaa mwara wà Stéphanas ma diri é pwârawâ kèe. Êco na go niimiri pâ, nye ticè pàra tàpé na go *upwaaarà.)

17 Ba wà Kériso, âna câe caa cùruo, ba na go piupwaa. Â é nye cùruo pâ co, ba na go inapàpari é *Picémara Wàdé. Â câgo caa wàrapwiri, goro pâ popai na me gée goro é tamanga kà tèpa âboro. Bwa, go paari bwàti é pàtamara é pai bà kà Kériso naa goro satauro.

Autâmogòorimuru kà Pwiduée

18 Ê popai goro [è pai bà kà Iésu naa goro] é satauro, âna piwârau* tà tàpé na rà o tubatiäu é wâro kàra dàra gòiri awé. Êco napwa naa goojè, âna popai na jèe pa-udòjè, ba é wàna é pàtâma Pwiduée. 19 Ba jèe wii naa na Tii Pwicîri pâ:

*Go o mwa nama tiäu
autâmogòorimuru
kà tèpa tamogòorimuru.
Go o mwa patâjii
tàmanga ma nii
kà tèpa tàmanga.*

† 1:6 Go—Grec: Bà. É pi-inaè còwà wà Paulo. (Còo note goo 2 Korénito 1.6.) 1:8 1 Tésalonika 3.13, 5.23 1:9 1 Tésalonika 5.24; 1 Ioane 1.3 § 1:9 1re phrase—Grec: É tàrù wà Pwiduée. 1:10 Filipi 2.2 1:12 Apostolo 18.24–28; 1 Korénito 3.4 1:14 Apostolo 18.8; Roma 16.23 1:16 1 Korénito 16.15 1:18 Roma 1.16 * 1:18 Piwârau—Folie. 1:19 Ésaie 29.14

Ésaie 29.14

20 Â rà mwa ina pâ wà nau, wà tàpé na rà tàmanga, ma wà tàpé na rà câmu, ma wà tàpé na rà tûra bwàti? Ba wà Pwiduée, âna é jèe paari pâ, é autâmogòrimuru kâra é gòropuu bèeni, âna piwârau.

Kériso âna autâmogòrimuru kêe

21 Càra caa tâmogòri Pwiduée wà tèpa âboro gòropuu, goro é pwi autâmogòrimuru kâra bèepwiri. Êco na é popa é pwâratûra kâbâ—popai na rà ina goo pâ ‘piwârau’—ba na é pa-udò diri tàpé na rà cèikí naa gooé, [ma naa târa é *âji wâro jaaé]. Â wàépwiri na é paari é âji autâmogòrimuru kêe†!

22 [Ê popai kâbâ, âna piwârau tà] tèpa *Juif, ba rà ciburà mudàra cè pâ *câmu kâra pàtâma Pwiduée, na rà o pò goo. Â [piwârau tà] tàpé na càra caa tèpa Juif, ba rà ciburà mudàra é ‘tàmanga’ ma ‘autâmogòrimuru’ [na me géee goo é auniimiri kà tèpa âboro].

23 Êco na wâgo, âna go inapàpari pâ, wà Kériso, [wà pwi *Mesia na ia é cùrué me wà Pwiduée] âna é bà naa goro satauro. Ê popai-bà, âna tanoori tèpa Juif; â popai na pimwûru, ma ticè èreé, tà pàra tàpé.

24 Êco na wà Kériso, âna wàé kaa na é paari é pàtâma, ma autâmogòrimuru kà Pwiduée, tà tàpé na é todàra—wiàna rà tèpa Juif, ma wiàna càra caa tèpa Juif.

25 [Wà pàra tèpa âboro, âna rà niimiri pâ, pimwûru] é pwina é pwa wà Pwiduée. Êco na muru na dau pièdò jii é tàmanga kà tèpa âboro. [Â rà niimiri mwara pâ, ticè nii kâra é pwina é pwa.] Êco na muru na dau pièdò jii é nii kà tèpa âboro.

É pitòrigari pwina ticè nii kêe

26 Tèpa béèò, guwà jèe còo cai pâ, wâguwà wàa, béaa kâra pai todàwà kà Pwiduée. Ba càcaa wâru géee goowà, cè tèpa tàmanga, naa na pai còo kà tèpa âboro. Â càcaa wâru tàpé cèna pwa pàtâmarà. Â càcaa wâru tàpé cèna pwamuru naa goorà.

27 Êco na wà Pwiduée, âna é pitòrigari é pwina rà niimiri wà tèpa âboro pâ piwârau, târa ma é tubakamu tèpa ‘tàmanga’. Â é pitòrigari é pwina ticè nii kêe naani gòropuu, târa ma é tubakamu tàpé na pwa nii kâra. 28 Â é pitòrigari é pwina kîri târa, bau é pwina rà niimiri pâ piticémuru naa goo, bau é pwina rà miiri, târa ma é tanoori é pwina pwamuru naa goo târa. 29 É wàrapwiri wà Pwiduée, ba na o nye ticè âboro cèna é pi-ina kêe, na araé.

30 Â napwa naa goowà, âna nye wà Pwiduée, na é dânamariwà naa goo wà Kériso Iésu. Géee goo wà Kériso, âna é nama jè tèpa tâmogòrimuru; â é nama jè *târù na araé; â é nama jè pwi Ba kêe; â é dàgòtùjè jii é pàtâmara èpà.

31 Êkaa na, wà pwina nümee na é pi-ina kêe, âna wàdé na é ina co nee Pwi Ukai Jérémie 9.23 pwacèwii auwii naa na Tii Pwicîri.

1:20 Job 12.17; Ésaie 19.12, 33.18, 44.25 1:21 Mataia 11.25 † 1:21 Grec: Ê gòropuu, âna câé caa tâmogòri Pwiduée, naa na autâmogòrimuru kêe. Â wàdé tée, na é pa-udò tàpé na rà cèikí, géee goo é popai na piwârau. 1:23 Roma 9.32; 1 Korénito 2.14 1:24 Kolosé 2.3 1:25 2 Korénito 13.4 1:26 Mataia 11.25; Jacques 2.5 1:29 Éféso 2.9 1:30 Jérémie 23.5–6 1:31 Jérémie 9.23

2

Popai kôo âna pai bà kà Iésu

¹ Na ia go téepeaa medariwà, co tèpa béeeò, â go inapàpari tàwà è auniimiri kà Pwiduée, na pwàniri béaa*. Â câgo caa ina è pâ popai na maina ma wâgòro, ba na go paari è tàmanga ma autâmogòorimuru kôo. ² Ba câgo caa pame tàwà cè jè pai tâmogòori wèe, â èco è popai goo Iésu Kériso, na é bà naa goro *satauro.

³ Â, na go medariwà, âna ticè nii kôo, â wâgotôo, â go pwùkuru. ⁴ Â câgo caa picémara tàwà goro è ‘autâmogòorimuru’ kâra âboro. Ba è *Nyuââe Pwicîri, âna é *paâjupâra tàwà è popai kôo goro pàtâmee. ⁵ Â êkaa pwiri, na è cèikî kâwà [naa goo Kériso] âna è pâra goro è pàtâma Pwiduée, â càcaa goo cè autâmogòorimuru kâra âboro.

Càra caa tâmogòori tèpa âboro

⁶ Na go† taa jaa tàpé na jèe mwü è cèikî kàra naa goo wà Kériso, â go tûra na autâmogòorimuru [kà Pwiduée, ba na go napéaati tàra è popai gooé]. Â càcaa è pé autâmogòorimuru kâra è gòropuu bëeni, ma wà tèpa pitûâ‡, ba o cau tubatiàurà. ⁷ Ba è pwina go napéaati, âna è auniimiri kà Pwiduée, ma autâmogòori kèe.

Ba béaa kâra è pai tapoo wàra è gòropuu, âna é niimiri pâ, ée mwa nama jè taa jaaé, naa na è pai maina ma muugère kèe. Êco na tàbinyiri è auniimiri kèe bëepwiri tiagoro nabani, â bwaa nye tàbinyiri tà pâra tàpé§.

⁸ Ba càra caa tâmogòori è autâmogòorimuru kèe, wà tèpa pitûâ kâra gòropuu. Ba wiâna ina pâ, rà tâmogòori, â pwiri càra caa gére tanamiri naa goro satauro, wà Pwi Ukai na é po dau maina ma muugère. ⁹ Êkaa pwiri è ère è auwii naa na *Tii Pwicîri, na ina pâ:

*Câ mu caa còo
muru na wàrani.
Câ mu caa tère
[pwényuâa bëepwiri];
Câ mu caa niimiri
pai wâdé na maina
jii pwina é pwa
wà Pwiduée Pwi Ukai;
pâ wâdé na é pwabwâti
ba kâjè diri,
wàjè na jè meaarîe.*

Ésaïe 64.3

Pwéelaa tâjè aunünüma kà Kériso

¹⁰ Wàjè, âna jè tâmogòori è pwi bëepwiri nabà. Ba é jèe paari tâjè wà Pwiduée, goo è Nyuââe Pwicîri. Ba è Nyuââe Pwicîri, âna é nye còo diri è pâ muru, tiagoo pwina taa na aubinyiri na pwârânüma Pwiduée.

* **2:1** Auniimiri kà Pwiduée na pwàniri béaa—é, Ê popai goo wà Pwiduée. **2:3** Apostolo 18.9; 2 Korénito 10.1 **2:4** 1 Tésalonika 1.5 † **2:6** Go—Grec: Bà. È pi-ina-é còwâ wà Paulo naa na pâ nee tii 6 ma 7 ma 13. ‡ **2:6** Pitûâ—Pwiri tèpa âboro, é, pwiri pâ duée na rà poparà. § **2:7** Grec: Bà ina è autâmogòorimuru kà Pwiduée, na tàbinyiri ma naapwàniri, èna é pwabwâti béaa kâra autapoo wàra è gòropuu, ba na jè o maina ma muugère. **2:9** Ésaïe 64.3

11 Càcaa pâri ma jè tâmogòori ê auniimiri kà pwi jè âboro. Ba jè tâmogòori co ê pwina wâgoojè. Â nye wàrapwiri mwara naa goo wà Pwiduée. Ba nye ticè na tâmogòori auniimiri kêe, êco ê Nyuââe Pwicîri kêe*.

12 Â é jèe naa tâjè ê Nyuââe Pwicîri wà Pwiduée, â o câjè mwa caa niimiri pwacèwii tèpa âboro gòropuu†.

Pâri ma jè tâmogòori ê pâ âraimeai [na dau wâdè] na ia é jèe naa tâjè, goro ê *pimeaari imudi kêe. 13 Â, na go patûrawà goro pâ âraimeai bèepwiri, â câgo caa wàrapwiri, gée na é autâmogòori kâra âboro. Bwa, go ina é pwina é picòo tòo é Nyuââe Pwicîri. Ba nye wàrapwiri é pai pacâmuri tàpé na é tâa goorà é Nyuââe Pwicîri‡.

14 Wà pàra tàpè§, âna càra caa tâmogòori ê pwina me gée goo ê Nyuââe kà Pwiduée. Â rà niimiri pâ muru na imwûru. Ba nye êco é Nyuââe Pwicîri, na é pwa ma jè còoinari é pâ namuru bèepwiri. 15 Â wà pwina é tâa gooé é Nyuââe Pwicîri, âna pârié, ma é tèi é ère diri pâ muru. Napwa naa goo wà pàra tàpé, âna càcaa pâri ma rà còoina é pwina tâa na pwâranúmee*. 16 Ba jèe wii naa na Tii Pwicîri, pâ:

*Wàilàpà na tâmogòori
auniimiri kà Pwi Ukai?
Wàilàpà na ina tée
cè pwina é pwa?*

Ésaie 40.13

Â wàijè, âna jèe pwéelaa tâjè é aunünüma kà Kériso.

3

Jè pâra wiâ Kériso, càcaa pwi jè âboro

1 Tèpa béèò naa na nee Kériso, guwà gére pwaduwa kà tèpa âboro gòropuu [na càra caa tâmogòori Kériso]! Êkaa na, na ia go tâa jaawà, â go patûrawà, pwacèwii pâ nari èpo. Ba càcaa cimwû é cèikí kàwà naa gooé.

2 [Na ia go pacâmuriwà, â] câgo caa naa tàwà é utimuru cèna gòo, ba pwacoé na guwà ija. Go naa tàwà dilé, ba na guwà wâdo. Â bwaa nye ipaiwà tiagoro nabàni, 3 ba guwà nama dàtiwà é pâ auniimiri kàwà na èpà. Â guwà piboo goowà, â guwà iptatûmuriwà. Êkaa na go ina pâ, guwà ipwacèwii tèpa âboro gòropuu, [na càra caa tâmogòori Kériso]. 4 Ba wiâna guwà ina pâ: «Wâgo, âna go pâra wiâ Paulo» é, «Wâgo, âna go pâra wiâ Apollos», â guwà paari pâ, ipaiwàguwà ma tèpa âboro gòropuu.

Bu tupédu ênawéna co

5 Wàilàpà Apollos? Â wàilàpà Paulo? Bu nye po tupédu ênawéna co kà

* 2:11 Grec: Napwa naa goo pwi jè âboro, â pwiri é tâmogòori é aunünüma kà pwi jèpwi, gée goo na ru cau tupédu âboro, â tâa târu é nyuâa kâra âboro. Êco na nye ticè na tâmogòori é aunünüma kà Pwiduée, êco é Nyuââe Pwicîri kêe. † 2:12 Câjè...âboro gòropuu—Grec: Â càcaa é nyuâara gòropuu. ‡ 2:13 Wàrapwiri é pai pacâmuri... é, Ba wiâna jè pacâmuri tèpa âboro goro pâ muru goo é Nyuââe Pwicîri, â jè wàrapwiri goro pâ popai na é naa tâjè é Nyuââe Pwicîri. § 2:14 Pàra tàpè—Grec: Tàpé na rà nünüma goro é pai nünüma kâra âboro co ('l'homme naturel'). * 2:15 2e phrase—Grec: Â ticè âboro na pâri ma é pitèjé. 2:16 Ésaie 40.13 3:2 Hébéru 5.12–13; 1 Pétèru 2.2 3:3 1 Korénito 1.10–11 3:4 1 Korénito 1.12 3:5 Apostolo 18.4,11

Pwiduée. Â é wakè goobu, ba na guwà cèikî [naa goo wà Pwi Ukai Iésu Kériso]. Â wàibu jècaa, âna bu jèpa pwa é wakè, na é naa tâbu. ⁶ Wâgo, âna go câmi [é popai] â wà Apollos, âna é *upwaa. Êco na nye wà Pwiduée na é pwa ma cipu. ⁷ Wà pwina é picâmi, ma wà pwina é upwaa, âna càcaa pwamuru naa gooru. Wà pwina é dau piâjimuru, âna wà Pwiduée, ba é pwa ma cipu. ⁸ Â câé caa pwakè goo wà pwina é câmi, ma wà pwina é upwaa. Ba é tòpò tàru jècaa é pumara wakè kàru, wiâra ê jèpa wakè kàru. ⁹ Ba wàibu ma Apollos, âna bu piwakè naima ba kà Pwiduée*. Â wâguwà, âna guwà pwacèwii é aupwanapò kèe.

Guwà wà kà Pwiduée

Guwà pwacèwii mwara é wà kèe [na gère bari]. ¹⁰ Â go pwacèwii pwi a ba wà na é pwabwàti é pàaé, wiâra é âraimeai†, na é naa tóo wà Pwiduée. Â mwa wà pàra tàpé na rà mwa bari naa gò. Â wàilà jècaa, âna wâdé na rà pwacòoco bwàti, cè pai bari kàra naa gò. ¹¹ Ba é pàaé na jèe tòpò, âna wà Iésu Kériso. Â o nye ticé pwi jè âboro cèna ée mwa caa tòpò cè jè pàaé.

¹² [O wâru na rà bari, naa gòro é pàaé bèepwiri.] Wà pàra tàpé, âna rà o tòpò mwani mii, ma mwani pwa, ma atü na dau maina wâri wèe‡. Â wà pàra pwi, âna rà o tòpò pà upwâra ma jò, ma murumwatò§.

¹³ Êco na, na cè jè tòotù, âna o nye paari bwàti wiàna wâdé, é, wiàna èpà é jèpa wakè kàra jècaa. Ba jè tapacîri é Tòotù na ée mwa [tèepaa me na wà Kériso, ba na é] tèi tèpa âboro. [Â é pitèimuru kèe, âna o] pwacèwii é ânye. ¹⁴ Â wiàna é wakè kà pwi jè âboro, âna càcaa tòo é ânye, â wà pwi bèepwiri, âna ée mwa tòpi é pumara wakè kèe. ¹⁵ Â wiàna é wakè kèe, âna tòo, â é tubatiâu diri*. Â wà pwiibà, âna pwacèwii pwi âboro, na càuè gèe gòro ânye, ba na é údò.

É tâa goowà é Nyuâaê Pwicîri

¹⁶ Wâguwà, co tèpa béeò, âna guwà pwi wà kà Pwiduée, â é Nyuâaê Pwicîri kèe, âna é tâa goowà. Â gona câguwà caa tâmogòori pwiri? ¹⁷ Â wiàna é nama tòri† é wà kà Pwiduée wà pwi jè âboro, â ée mwa nama tiâuè wà Pwiduée. Ba é wâra pwapwicîri kà Pwiduée, âna é pwicîri, â é wà bèepwiri, âna wâguwà [tèpa cèikî].

Guwà wâgoo Kériso

¹⁸ Guwà ipwacòoco, ba guwà péa ipa-imwûruwà! Ba gona guwà niimiri pâ, tâa tàwà é autâmogòorimuru na wâgòro wiâra é autâmogòori kàra pâ âboro gòropuu? Guwà naaco pâ autâmogòorimuru bèepwiri‡, ba na o tâa tàwà é âji autâmogòorimuru! ¹⁹ Ba napwa é autâmogòori kàra pâ âboro gòropuu, âna pâra

3:8 Mataio 13.3-9; Éféso 2.20-22 * **3:9** Bu piwakè naima ba kà Pwiduée—é, Bâ piwakè naima ma wà Pwiduée. † **3:10** Âraimeai—Nii bau é autâmogòorimuru târa wakè kà Pwiduée. (Còo note goo 1 Korénito 12.4.) **3:11** Ésaïe 28.16; 1 Péteru 2.4-6 ‡ **3:12** Mwani mii... Ucina goo pâ muru na pâri târa é wakè kà Pwiduée, ba muru na o tâa awé. § **3:12** Pà upwâra...ma murumwatò—Popai na càcaa pwéelaa naa na grec. Ucina goo muru na càcaa pâri, ba o tóo naa na ânye. **3:13** 1 Korénito 4.5 * **3:15** Tubatiâu diri—é, Tubatiâu é pumara wakè kèe. **3:16** 1 Korénito 6.19; 2 Korénito 6.16 † **3:17** Nama tòri—Grec: Nama tiâu (détruire). ‡ **3:18** Naaco pâ autâmogòorimuru bèepwiri—Grec: Wâdé na guwà pâ nau pimwûruwà. **3:19** Job 5.13

ma imwüru na ara Pwiduée. Â jèe wii naa na *Tii Pwicîri pâ: Wà Pwiduée, âna ée mwa nama rà coo goropwiinawâ[§], tèpa tà mangá, goro é tà mangá kàra. *Job 5.13*

²⁰ Â jèe wii mwara pâ: Napwa wà Pwi Ukai, âna é tà mgòdòri, é pâ aunünüma kà tèpa tà mangá. Ba nye ticèmuru naa goo. *Psaume 94.11* ²¹⁻²² Êkaa na guwà cibwaa pi-ina kàwà pâ, guwà tèpa âboro kà Paulo, é, wà Apollos, é, wà Pétèru. Ba guwà còo, wà diri tàpéebà, âna rà [me na wakè ba] kàwà—wàgo Paulo, ma Apollos, ma wà Pétèru. Â cau kàwà diri pâ muru [na é tòpò wà Pwiduée]—é gòropuu, ma é wâro, ma é pwâra bà, ma é tootù nabà, ma é pâ tootù na o bwaa wà naigé! ²³ Â wàguwà, âna guwà wàgo wà Kériso, â wà Kériso, âna é wàgo wà Pwiduée.

4

Tèpa apostolo âna rà tèpa ênawéna kà Kériso

¹ Wádé na guwà còoinari pâ, wàibu [ma wà Apollos]*, âna bu tupédu ênawéna kà Kériso. Â cùrubu, ba na bu inapàpàri é auniimiri na dau pwényuâa kà Pwiduée, na é gére pacoo—muru na ia tàbinyiri jii tèpa âboro. ² Â napàra pwi jè ênawéna kèe, âna, na é wakè bwàti ba kèe, ma pitère dèe.

³⁻⁴ Â cãgo caa ipacè naa goo é pai pitèio kà tèpa âboro co—wiàna wàguwà, é, wiàna é jè wàra pitèimuru. Â piticèmuru mwara, naa goo é pai pitèio còwà. Go niimiri pâ, nye ticè èpà na go pwa, èco na o càcaa wàgo na go ina pâ, go *târù na ara Pwi Ukai. Nye wàè co na ée mwa tèio.

⁵ Êkaa na guwà tère co tèpa béèò! Guwà cibwaa mara pitèi pwi jè âboro, béaa kàra cè pai mwa wàjué còwà kà Pwi Ukai! Ba wàè co, na ée mwa papwéelaari é pâ muru na tà càrù na bàutê. Â ée mwa paari pâ aunünüma na rà pwàniri wà tèpa âboro. Â, na wàrapwiri, â wà Pwiduée, âna ée mwa naa tà tèpa âboro, é pumara wakè kàra†.

Cina guwà pi-ina kàwà?

⁶ Tèpa béèò, [go wàjué còwà] naa goobu ma wà Apollos. Diri é pâ pwina go gére ina naa goobu, âna wádé na câmu ba kàwà, ba na guwà còo. [Ba jè mu ina é auina bëeni pâ]: «Jè cibwaa pâiti jii é pwina wii.» Â wiàna guwà pitère dàra co é pwina wii [naa na *Tii Pwicîri] pwacèwiibu, â o cãguwà mwa caa pi-ina kàwà pâ, guwà pâra wiâ pwi jè a pitùâ. Â o cãguwà mwa caa pinabaèpà pàra tèpa pitùâ.

⁷ Ba gona wàilàapà cèna é pwa ma guwà piétò jii cè pàra tàpé? Ba diri é pwina tâa tàwà, âna nye wà Pwiduée na é naa tàwà. Â wiàna wàrapwiri, â gorodà na guwà pi-ina kàwà, pwacèwii na muru na me géee goowà?

⁸ Ba pwiri guwà niimiri pâ guwà jèe tòpi diri é aupwényunyüâari kà Pwiduée, â guwà ina pâ guwà jèe wàbé goo! Â guwà pâ nau tèpa ukai naa na cèik! Auwa! Ba wàibà, tèpa *apostolo kà Kériso, âna càbà caa tèpa wàrapwiri! Ba wiàna gére àjupàra, â wàibà, âna pwiri bà tèpa ukai mwara‡!

§ 3:19 Ée mwa nama rà coo goropwiinawâ—Grec: É tâjùru. 3:20 Psaume 94.11 * 4:1 Wàibu ma wà Apollos—é, Wàibà. Pwiri é niimiri wà Apollos ma wà Pétèru ma wà pàra tàpé. (Còo 1 Korénito 3.22.)

4:2 Luka 12.42 4:5 1 Korénito 3.8 † 4:5 Pumara wakè kàra—Grec: É pâ picàdirirà. 4:6 Roma 12.3 4:7 Roma 12.6 ‡ 4:8 Grec: Guwà jèe pwàro; jèe tà tàwà diri pâ muru; â guwà jèe tèpa ukai, {â càcaa wàibà}. Wádé tóo wiàna wàrapwiri, ba na o wàjè diri, âna jè o capai tèpa ukai ma wàguwà.

⁹ [Éco na, na guwà còo ê wâro kâbà, â càcaa wàrapwiri.] Ba pwacèwii na wà Pwiduée, âna é nama bà dau kîri jii diri tèpa âboro. Â bà pwacèwii [tèpa tubatiâu i paa] na poparà na ara diri tèpa âboro, béaa kâra pai o tètâmwararà. Â ê gòropuu diri, âna é còo [pwâra kamu kâbà]—wà tèpa âboro, ma wà mwara tèpa *angela.

¹⁰ [Naa na auniimiri kà tèpa âboro, âna] bà piwârau, majoroé ê cèikí kâbà naa goo Kériso. Éco na wâguwà, [âna guwà pi-ina kàwà pâ] tâa tâwà é autámogòrimuru, majoroé ê cèikí kàwà! Wàibà, âna ticé nii kâbà; â wâguwà, âna pwa nii kàwà. Â wàibà, âna càra caa papwicírìbà; â wâguwà, âna ipwamainawà.

¹¹⁻¹² Ûu, tiagoro nabàni mwara, âna bà bwaa ciburà copwa, â bwaa ciburà nùmabà dâra wâdo. Â ticé ârabwée kâbà. Â bà piwâro itâa. Â jèe oratâbà goro wakè goro du ìbà. Â wà tèpa âboro, âna rà tànyiribà ma tamagérìbà. Éco na, ùna rà wàrapwiri tâbà, â bà *pwényunyuâarirà. Ùna rà tubaèpà tâbà, â bà pidàpwicâaribà.

¹³ Â, na rà pi-inabà ba èpà, â bà tòpi naa na pidàpwicâari, â bà pimudâra, ba na bà pinaanapô ma wàilà. Tiagoro ni, âna rà bwaa nye tàgère pwa tâbà, pwacèwii na bà tèpa teepà na rà tètâjii, ma è pà muru na tòri, na rà miiri goo.

Tèpa naiô naa na cèikí

¹⁴ Câgo caa ina pwiri tâwà, ba na guwà kamu. Ba guwà pwacèwii tèpa èpo kôo [naa na cèikí] â po dau wânümoò tâwà. Â nümoo na go pwa pupûra tâwà bwàti. ¹⁵ Ba wiàna pwa cè 10 000 âboro cèna pacâmuriwà goro é cèikí nabà, â nye caapwi co pwi caa kàwà. Ba nye wâgo kaa, na ia go mara picémara tâwà é *Picémara Wâdé, ma pame tâwà é *âji wâro naa goo wà Kériso. ¹⁶ Géee goo kaa pwiri, â go ìlari jiiwà ba gòo, pâ, guwà ipwacèwii.

¹⁷ Wàèpwiri é majoroé ma go panuâ paé tâwà wà Timotéo, na é pwacèwii wà pwi âji naiô. É wakè kôo bwàti^S naa na nee Pwi Ukai, â dau wânümoò tée. Â ée mwa taniimiri tâwà é pwina go pacâmuri na diri tèpa wâra pwapwicírì, goro é pai wâro kâjè naa goo wà Kériso.

Ipwacôoco!

¹⁸⁻¹⁹ [Go tère pâ] wà pàra tàpé géee goowà, âna rà pâ nau tèpa pwamainarà. Â rà pi-ina kàra [goro diri pâ muru na wâdé na rà pwa]. Â rà tà niimiri pâ, o câgo mwa caa tà wâjué medariwà. [Wâdé na rà ipwacôoco!] Ba go mwa tèepaa paé, wiàna é câbawâdé kà Pwi Ukai. Â go o mwa còo wiàna pwa cè âji pàtàmara diri pâ pwâratùra kàra, é, wiàna nye po popai co. ²⁰ Ba è *Mwaciri kà Pwiduée, âna càcaa muru goro pwâratùra co, â goro nii kêe ma pàtamee. ²¹ Dà cèna nùmawà goo? Na go tèepaa medariwà pa pimeari, é, pa cè ubati?

tûa na èpà naa na wâra pwapwicírì

5

(Naporomee 5–6)

Rà puu imudi pàra tèpa cèikí

4:11-12 2 Korénito 11.23–27 **4:11-12** Mataio 5.44; Apostolo 18.3; 2 Tésalonika 3.8 **4:15** Galatia 4.19 **4:16** Filipi 3.17 **4:17** Apostolo 19.22 **§ 4:17** É wakè kôo bwàti—É pitère dâra. **4:20** 1 Korénito 2.4

¹ Tàpéeni, go tère ê jè jèkutâ na dau èpâ naa goowâ. Ba go tère pâ, pwi jè ârapaarawâ, âna ru ipuu mara tô béârailu wâdâ wâ caa kêe. Guwâ côo, dau pwicîri naa jaa tàpé na càra caa papwicîri Pwiduée! Â naa jaaè tèpa cèikî, âna mwa nye dau pwicîri awé.

² Â gorodâ na guwâ gére pi-ina kâwâ [na gére wàrapwiri na wâjaawâ]? Bwa, wâdê na guwâ kamu ma pikîri goo. Â guwâ tù tà pwi âboro-bâ, gée na picaatâa kâwâ!

³ Wâgo na go jèe nye mara tèié, naa na nee Pwi Ukai Iésu. Â wiâna go nye wâiti jiiwâ, â go nye tà wâjaawâ naa na nyuââo. ⁴⁻⁵ Wâdê na guwâ pitànaima naa na nee Pwi Ukai Iésu—â o wâjè naima naa na aunünüma—â guwâ panuâ pwi âboro bèepwiri tà *Caatana*, [na jè ju pâara]. Â o tubatiâu ê pâ câbawâdê na èpâ kêra âboro, â ée mwa udò, na Tòotù na ée mwa wâjué me cówâ wâ Pwi Ukai. [Â o tâa tée ê *âji wâro jaaé].

⁶ Ûu, càcaa wâdê ê pai pi-ina kâwâ! Ba gona câguwâ caa tâmogòori pâ, [ji caapwi âboro na é pwa na èpâ, âna é nama tòdidiri ê picaatâa? Ba pwacèwii ê ucina kâjè, na ina pâ]: «Ê ji nari nyaa kêra poloa, âna é pwa ma é tùu too é poloa.»

⁷ Guwâ cèitiri wâi ê pwina tòri gée goowâ. Â guwâ o pwacèwii ê poloa na bwaa âmué, na ticé nyaa kêe, târa tòotù *Paséka. Ba nye é pai bà kâ Kériso, na é nama guwâ wàrapwiri. Ba nye wâé kaa, ê *ârapwaaìlò, na é nama dàgòtù è èpâ kâjè, pwacèwii ê nari mutò na tètâmwereê târa tòotù Paséka†.

⁸ Ba [na bà] pwamaina ê tòotù Paséka, [wàibâ tèpa *Juif†, â bà] pa ê poloa na bwaa âmué na ticé nyaa kêe, â bà naaco é poloa béaa na èpâ. [Wâépwiri ê câmu ba kâjè diri]: Jè naaco é pâ tùâ na èpâ, â jè pâra na é âjupâra.

Cibwaa pabéerâ!

⁹ Go jèe inapàpari tàwâ naa na jè tii, ba na guwâ cibwaa pitànaima ma tàpé na rà ipuu imudi. ¹⁰⁻¹¹ [Wiâna go ina pwiri, â] câgo caa ina diri tèpa âboro, na càra caa papwicîri Pwiduée. [Ba rà wânabibiu kâjè] wâ tèpa âboro na rà ipuu imudi. Â ipaiwâ mwara naa goo wâ tèpa mura, ma tèpa iau, ma tèpa pwamaina pâ duée imudi, ma tèpa pitányiri, ma wâ tèpa ipwirié. Â o nye pwacoé ma guwâ pâiti jiiirâ, na guwâ nye tàgére piwâro naima ma wâilà§! Bwa. Go ina ni pwi âboro, na é ina pâ é pwi jè a cèikî bééjè. Ba wiâna é pwaduwâ kâ tèpa âboro gòropuu, goro pwa pâ tùâ bèepwiri na èpâ, â guwâ cibwaa pabée, ma pi-ija naima ma wâé.

¹²⁻¹³ Napwa naa goo wâ tàpé na càra caa tèpa cèikî, âna càcaa wâgo na go pitèirâ, â nye wâ Pwiduée. Â wâguwâ, âna pârawâ na guwâ pitèi ê picaatâa

5:1 Lévitique 18.7-8; Deutéronome 23.1 **5:3** Kolosé 2.5 **5:4-5** 1 Timotéo 1.20 * **5:4-5** Guwâ panuâ pwi âboro bèepwiri tà Caatana—Munaa rà pacòbée gée na é wâra pwapwicîri, tapacîri ê pâara na é pitòotéri ê wâro kêe. (Còo 1 Timotéo 1.20.) **5:6** Galatia 5.9 **5:7** Ésaie 53.7; 1 Pétèru 1.19 † **5:7** Grec: Guwâ cèitiri gée goowâ è nyaa kêra poloa béaa; ba na guwâ pwi jè poloa na bwaa âmué. Ba wâ Kériso, pwi Paséka kâjè, âna panuâé, ba na é pwi ârapwaaìlò. Ê nyaa kêra poloa (*levain*), âna ucina goro è èpâ na pwâniri naa goojè. (Còo Luka 12.1.) **5:8** Deutéronome 16.3 † **5:8** Wàibâ tèpa Juif—Wâ Paulo, âna é pwi Juif na é pâra wiâ Iésu. Êco na wâru tàpé Korénito na càra caa tèpa Juif. **5:10-11** 2 Tésalonika 3.6; Tito 3.10 § **5:10-11** 4e phrase—Grec: Ba wiâna wàrapwiri, â pwiri guwâ gére pâra, gée na gòropuu bëeni. **5:12-13** Deutéronome 13.6, 17.7

kàwà. Ba jèe wii naa na *Tii Pwicîri, pâ: *Guwà pacôobée géé jaawà wà pwi âboro na é èpà.* *Deutéronome 17.7*

6

Rà pitòocia pàra tèpa cèikî naa na wâra pitèimuru

¹ [Go tère pâ] câguwà caa pitèrewà, â guwà pàra naa na wâra pitèimuru kâ tâpé na càra caa tâmogòori Pwiduée. Càcaa pâri ma guwà wàrapwiri! Wâdé na guwà nama pitùra goo, na ara [tèpa cèikî béewà, ba wàépwiri] é Ba kâ Pwiduée.

² Gona câguwà caa tâmogòori pâ, jè o mwa pitèi é gòropuu diri, wàijè tèpa naî Pwiduée? Â wiàna wàrapwiri, â gorodà na càcaa pâriwà ma guwà pitèi é nyi nari muru, na càcaa pwamuru naa goo?

³ Â gona câguwà caa tâmogòori pâ wàijè kaa, âna jè mwa tèi tèpa *angela*? Â wiàna wàrapwiri, â o nye pàrijè mwara ma jè tèi é pâ nari muru na wâro kâjè ni gòropuu.

⁴ [Êkaa na guwà nabwé na] guwà pa pâ é pâ pitòocia kàwà bèepwiri, naa na wâra pitèimuru. Ba wà tâpé na rà pitèiwà, âna piticèimuru naa goorà naa na é wâra pwapwicîri. ⁵ Gona nye ticè jè ârapàrawà cèna é tâpo tâmanga, ma é pinapéaati bwàti tà tèpa cèikî béewà? Â po dau kamu ba kàwà! ⁶ Ba [wiàna càcaa wâdé na] ru pitòocia tupédu a cèikî, â [nye dau èpà kaa, na] rà wàrapwiri, na ara tâpé na càra caa cèikî!

Guwà cibwaa wàrapwiri!

⁷ Jèpwi mwara, wiàna guwà pitòocia naa na wâra pitèimuru, â paari pâ guwà tàgère pitanami [naa goo é pai wàrori kàwà é wâro na wâdé tà Kériso. Â go ina tàwà pâ]: Wiàna rà pwa tàwà cèna èpà, â wâdé na guwà pidàpwicàariwà! Â wiàna rà mura jiiwà é jè muru, â guwà cibwaa putàmù! ⁸ Ê pwina dau èpà, âna nye piwâguwà còwà, na pwa na èpà tà tèpa cèikî béewà, ba guwà murarà! ⁹⁻¹⁰ Guwà ipwacòoco! Wà tâpé na èpà é wâro kàra, âna o ticè kàra naa na *Mwaciri kâ Pwiduée:

Wà tèpa ipwirié;

Wà tèpa pitànyiri;

Wà tèpa iau;

Wà tèpa mura;

Wà tâpé na rà pwamaina pâ duée imudi;

Wà tâpé na rà pwa-imudiri muru goro pâ naiirà (tèpa ipuu imudi ma wà pàra tâpé, ma wà tèpa toomura, ma wà tèpa paaò na rà ipuu ma tèpa paaò, naa na pai pwa na càcaa wâdé).

Diri tâpé na wàrapwiri é wâro kàra, âna o ticè autâa kàra na Mwaciri kâ Pwiduée. ¹¹ Béaa, âna rà wàrapwiri wà pàra tâpé géé goowà. Êco na wà Pwiduée kâjè, âna é jèe pitòrigariwà, ba na guwà tèpa âboro pwicîri kèe. Â é jèe nuwa tâjii é èpà kàwà, [â é jèe tòpò pinaanapò naa nabibiu kàwà ma wâé] â é jèe nama guwà *tàrù na araé. Â é cau wàrapwiri diri, naa na nee Pwi Ukai Iésu Kériso, â na é naigé mee é Nyuââ Pwicîri.

6:2 Auinapàpàri 3.21 * **6:3** Jè mwa tèi tèpa angela—é, jè mwa pitùâ naa goo wà tèpa angela, é, jè mwa pitùâ naa goo pâ duée, ma pitèrà. Ê popai angela naa na grec, âna pwiri tèpa angela kâ Pwiduée, é, tèpa duée. **6:9-10** Galatia 5.19–21; Éféso 5.5; Auinapàpàri 22.15 **6:11** Tito 3.3–7

Jè papwicîri naiijè

¹² Pwiri guwà mwa tòpi pâ: «Nye ticè na papwicîri jiio.» Â nye âjupâra. Êco na càcaa êdiri pâ muru na wâdé ba kâjè. Â jè cibwaa nama jè tèpa *ênawéna kîri kâra muru [na jè pwa]. ¹³ Guwà ina mwara pâ: «Ê utimuru, âna târa nanaajè, â è nanaajè, âna târa è utimuru. Â è du pwiibâ, âna wà Pwiduée, âna ée mwa nama tiâu†.» Êco na [go ina tàwà pâ]: Jè cibwaa pwa-imudiri è naiijè. Ba è naiijè, âna kà Pwi Ukai, â wà Pwi Ukai, âna [é pitúâ] kâra è naiijè. ¹⁴ Â wà Pwiduée, âna ée mwa nama é wâro còwâ è naiijè gée na aubà, goro è pàtamee, pwacèwii na ia é pwa tà Pwi Ukai kâjè.

¹⁵ Gona câguwà caa tâmogòori pâ, è naiijè, âna ére gée goo è naii Kériso? Â câjè caa tòpò è naii Kériso naima ma è naiiri è ilàri gòronaigé. Bwa! Nye po dau pwacoé na wàrapwiri. ¹⁶ Wâdé na guwà tâmogòori pâ, wà pwi âboro na ru pitâa ma tò jè ilàri gòronaigé, âna jèè pâ nau caapwi è naiiru. Ba jèè wii [naa goro è du duadâ] naa na è *Tii Pwicîri pâ: *Wâilu, âna ru pâra nau caapwi. Genèse 2.24* ¹⁷ Â wà pwi âboro na é wâgoo wà Pwi Ukai, âna ru pâ nau caapwi ma wâé.

¹⁸ Wiâna gà pwa-imudiri naiigà, ma pipuu ma cè âboro imudi, â gà tubamiri è naiigà còwâ. Â nye ticè cè jè èpà, cèna wàrapwiri†. Â wâdé na gà upiri! ¹⁹ Gona gà jèè ipwanauri pâ, wà Pwiduée, âna é jèè naa tâgà è Nyuâaè Pwicîri, na é wâro googâ§? Â câgà caa pwi âboro'gà còwâ, ba è naiigà, âna wà kâra è Nyuâaè Pwicîri. ²⁰ Ba [é jèè pipanuâè wà Kériso, ba na gà pwi âboro kêe—ba] dau maina wârigà. Êkaa na gà papwicîri è naiigà, ba na gà pwamaina wà Kériso*!

pai tòpi kà paulo tà tàpé korénito

7

(Naporomee 7–14)

Popai goro piéa

¹ Go tòpi tàwà ni, goro pâ muru na ia guwà pwa tii tîo. [Ia, guwà mara tawèerio pâ] pwiri wâdé na wà pwi paaò, âna ticè wâdèè*? [Â go ina pâ]: Üu, nye wâdé. ² Êco na, târa na cáe caa ipuu imudi, â wâdé na é pa cè wâdèè. Â ipaiwà naa goo wà tò ilàri†.

³ Wà pwi paaò, âna wâdé na cibwaa tàutèe, na ru ipuu ma wâdèè. Â wàrapwiri mwara naa goo tò ilàri. ⁴ Â wâilu jècaa, âna nye ticè tàrù kàru, naa goro naiiru. Ba è naii pwi paaò, âna kà tò wâdèè; â è naii tò ilàri, âna kà pwi éaé.

6:12 1 Korénito 10.23 **6:13** 1 Tésalonika 4.3–5 † **6:13** Ê utimuru, âna târa nanaajè... Pai ina wèe pâ, rà niimiri pâ, ticèmuru naa goo è pwina rà pwa goro è naiira. Êco na, pwiri è popai bèepwiri, âna popai kà Paulo. **6:14** Roma 8.11; 1 Korénito 15.20; 2 Korénito 4.14 **6:15** Êfésò 5.30 **6:16** Mataio 19.5 **6:17** Ioane 17.21–23; Roma 8.9–11 ‡ **6:18** 2e phrase—Grec: Pàra èpà na jè pwa, âna wâgòroigé jii è naiijè. § **6:19** 1re phrase—Grec: Gona câguwà caa tâmogòori pâ, è naiiwa, âna è wâra papwicîri kâra Nyuâaè Pwicîri? **6:20** 1 Korénito 7.23; 1 Péteru 1.18–19 * **6:20** 2e phrase—é, Gà pwamainaè goro è naiigà. Pàra Tii Pwicîri naa na grec, âna rà ina pâ: Gà pwamainaè goro è naiigà bau è pwàranümagà, ba du muru na kà Pwiduée. * **7:1** Ticè wâdèè—é, Càru caa ipuu ma wà tò jè ilàri.

† **7:2** Na pàra nee tii naa naporomee 7, âna bà naanaimari popai kà Paulo tà pwi paaò, ma popai na ipaiwà tà tò ilàri, ba naa wâdé pai ina wèe naa na cí.

5-6 Gàu cibwaa piwâ na gàu ipuu du duadâ. Êco na, pâri ma gàu tâpo naaco naa na jè ji pâara, wiàna gàu pitêreu, ba na gàu pwapwicîri. Nye wâgâu naawê†. Â géé na càùé, â wâdé na gàu wâjué còwâ, ba péa câgâu caa piaabòriu, â péa é tà tacaiu wâ *Caatana.

7 Napwa naa good, âna nye ticé wâdòo. Â wâdé tóo wiàna pâri ma guwâ cau wàrapwiri diri. Êco na [câcaa ipaiwâjè. Â] wâ Pwiduée, âna é jèpa naa tâjè jècaa è bépitu kêe.

Jèpa aupitûâri tà jèpa âboro

8 Wiàna câgâ caa piéa§, é wiàna gà tò dâpwâ, â wâdé na gà pwacèwiio, â câgâ mwa caa piéa còwâ. 9 Êco na, wiàna pwacoé ma gà pitòimirigâ, â wâdé na gà piéa, ba na o câcaa dau maina naa googâ, è pâ câbawâdé kâra naiiri âboro.

10-11 Tâ tâpé na guwâ jèe piéa—wiàna gà pwi paa, é, tò ilâri—â go ina tàwâ pâ: Guwâ cibwaa tapàgâ piéa. Â câcaa wâgo, âna wâ Pwi Ukai na é pitûâ. Â wiàna gà tò ilâri, na gà jèe pâra jii pwi éagâ, â wâdé na gà tâa acari. É, wâdé na gà wâjué còwâ, ba na gàu pinaanapô ma wâé.

12 Wiàna câé caa tô a cèikî wâ tò wâdâgâ, â wâéni é popai kôo tâgâ (â câcaa Pwi Ukai na é ina pwiri, â nye wâgo): Wiàna nùmee na gàu pitànaima wâ tóoni, â gà cibwaa tapàgâ piéa kâu. 13 Â ipaiwâ wiàna gà tò ilâri, â câé caa pwi a cèikî wâ pwi éagâ. Ba wiàna nùmee na gàu piéa, â gà cibwaa tapàgâ piéa kâu.

14 Ba nye géé googâ kaa, na é pwi âboro kâ Pwiduée*. Â ipaiwâ naa goo tò wâdâ pwi a cèikî. Ba wiàna câcaa wàrapwiri, â pwiri wâ tèpa èpo kâu, âna rà gére wâgòroigé jii é tâa kâ Pwiduée†, êco na jè tâmogòori pâ, é jèe tòpirâ naa na tâa kêe.

15 Wiàna nùmee na é pâra jiigâ wâ pwi éagâ, na câé caa pwi a cèikî, â gà naaé ma é pâra. Â o jèe ticé na piigâ naa gooé. Â wàrapwiri naa goo tò wâdâgâ na câé caa tô a cèikî. Ba wâdé tà Pwiduée na ru pitêreru wâ du duadâ†. 16 Â gona gà tâmogòori pâ, pâri ma é udò, [ma tâa tée è *âji wâro, wiàna câgâu caa pitâiti]§?

Jè tâa na pai tâa kêjè na é naa tâjè Pwi Ukai

17 Wâéni é jè autûâri kôo, târa diri pâ wâra pwapwicîri: Wâdé na gà tà tâa na é pai tâa'gâ, na ia é naa tâgâ wâ Pwi Ukai Iésu, béaa kâra é pai todâgâ kâ Pwiduée. 18 Wiàna [gâ pwi *Juif, na] pwa *kamaî tâgâ béaa, â gà nye tâa na é pai pwa-bâ. Â wiàna câgâ caa pwi Juif, â gà cibwaa nama gà pwa kamaî tâgâ.

19 Ba è pai pwa kamaî, ma è pai câ pwa kamaî, âna piticèmuru naa goo. È pwina âjimuru âna, na gà pitêre dàra pâ aupitûâri kâ Pwiduée. 20 Ûu, [go ina mwara pâ]: Gà tâa na é pai tâa'gâ, béaa kâra pai todâgâ kâ Pwiduée.

21 Wiàna gà pwi *ênawéna kîri kâ pwi jè âboro, â gà cibwaa géaa goo è pwiibâ. Ba nye piticèmuru naa goo. (Êco na, wiàna ina pâ, tèepaa marigâ cè pai tòpi é

† 7:5-6 Nye wâgâu naawê—Grec: Go ina pwiri, ba na go naa tàrù tàù; â câcaa autûâri kôo tàù. § 7:8 Wiàna câgâ caa piéa—é, Wiàna gà pwi dâpwâ. 7:9 1 Timotéo 5.14 7:10-11 Mataio 5.32, 19.9

* 7:14 É pwi âboro kâ Pwiduée; É jèe tòpirâ naa na tâa kêe—Grec: Papwicîrié; Papwicîrîrà. † 7:14 Wâgòroigé jii é tâa kâ Pwiduée—Grec: Tôri. 7:15 Roma 14.19 ‡ 7:15 Ba wâdé tà Pwiduée na ru pitêreru... é, Êco na, wiàna pâriu, âna gàu pitànaima. Ba wâ Pwiduée, âna é todâu, ba na gàu pitêreu.

7:16 1 Péteru 3.1 § 7:16 Pwiri pai ina wèe pâ, wâdé na gàu pitànaima, ba na ée mwa udò géé googâ, pwi béegâ. É, pwiri wâdé na gàu pitâiti, ba o câé mwa caa udò, wiàna gàu ciburâ iputâmu. 7:19 Roma 2.25; Galatia 5.6, 6.15

tàrù'gà, â gà popa.) ²² Ba ûna é todàgà wà Pwi Ukai, âna é jèe tipigà, ba na gà pwi âboro kèe.

Â wiàna câgà caa pwi ênawéna kîri kà pwi jè âboro béaa, â gà jèe pâ nau pwi ênawéna kîri kà Kériso. ²³ Ba [é jèe pipanuâe, ba na] é wârîgà, goro é wâri wèe na dau maina. Â gà cibwaa nama gà pwi ênawéna kîri kâra pâ âboro.

²⁴ [Go tubanabwé é auniimiri kôo bèepwiri, â go ina mwara pâ: Guwà wârori é wâro kàwà na ara Pwiduée. Â] guwà jèpa tâa na é pai tâa kàwà jècaa, béaa kâra é pai todàwà kà Pwiduée.

Pa âboro dopwa

²⁵ Jèpwi mwara [na ia guwà tawèerio goo] âna wà pa âboro dopwa. [Â wàeni é pai tîpi kôo tâwà.] Nye auniimiri kôo co, ba nye ticè popai cèna é ina tîo wà Pwi Ukai naa goo pwiri. Êco na, pâri ma guwà cèikî naa goo, ba é nama go pwi a pitûâ*, géee goo é pai wâdé kèe.

²⁶⁻²⁷ Wiàna gà pwi dopwa, â go niimiri pâ, wâdé na o câgà caa piéa, géee goo pâ maagé cîo, na gére tèepaa marijè na pwi pâara bèeni. Êco na, wiàna pwa cè wâdàgà, â câgo caa ina pâ, na gà mudàra ba na gà tapàgà piéa. ²⁸ Êco na, wiàna nûmagà na gà piéa, â câcaa muru na èpà. Â ipaiwà naa goo wà tî èpò dopwa na nûmee na é piéa. Go ina co pâ, o wârû pâ géaa ma tacai† na wâro kà du duadà‡, â wâdé tîo na guwà udò jii.

²⁹ Ê pwina go ina tàwà, co tèpa gòrobèò, âna: Câcaa gòiri é pâara na tâa tâjè [ma jè wakè ba kà Pwi Ukai]. Â tapoo nabàni, âna wâdé na jè cau wâro [ba kèe] pwacèwii tâpé na càra caa piéa.

³⁰ Ipaiwà wiàna jè ipwâdéé, é, wiàna jè pikîri; â wiàna pwa neemurujè, é wiàna ticè. Ba, naa na diri pâ muru, âna wâdé na jè wâro ma wakè, ba kà Pwi Ukai co§. ³¹ Ba wiàna jè wârori é wâro-bà naani gòropuu, ma diri pâ muru na tâa na, â jè cibwaa nama rà piâjimuru tâjè. Ba o cau tiàurà diri.

Tâa coo naa goo wakè kà Iésu

³² Nye tàutîo na guwà ipacè naa goro pâ pwi bèepwiri. Wà pwi a cèikî na ticè wâdèe, âna é naa nûmee naa goro é wakè kà Pwi Ukai. Â é mudàra é pwina wâdé tà Pwi Ukai. ³³ Êco na, wiàna pwa wâdàgà, â gà o dau naa nûmagà naa goo é wâro ni gòropuu. Ba gà o pwa é pwina o wâdé tà tî wâdàgà, ³⁴ â o pitadàrû é pwâranûmagà.

Â ipaiwà naa goo wà tî a cèikî na é tî dopwa*, ba é naa nûmee co naa goro é wakè kà Pwi Ukai. É papwicîriê, â é ipanuâe bamwara tîe. Êco na wà tî a cèikî na é pwa éaé, âna ée mwa naa nûmee naa goro é wâro ni gòropuu. Ba ée mudàra cè pai wâdéarié kà pwi éaé.

7:22 Philéon 1.16; 1 Pétru 2.16 * **7:25** Pwi apitûâ—Grec: Pwi âboro na go pitère dâra. † **7:28** Géaa ma tacai—Difficulté, problème. Rà ina mwara wà tèpa ijiaa pâ: Pipaèrà. ‡ **7:28** O wârû pâ géaa ma tacai na wâro kà du duadà—é, O dau gòò tà du duadà, naa na pâ aré na o jèe tèepaa. § **7:30** Grec: Â wà tâpé na rà i, âna wâdé na pwacèwii tâpé na càra caa i. Â wà tâpé na rà ipwâdéé, âna wâdé na rà pwacèwii tâpé na càra caa ipwâdéé. Â wà tâpé na rà wâri pâ neemururà, âna wâdé na rà pwacèwii wiàna ticè neemururà. **7:31** 1 Ioane 2.17 * **7:34** Tî dopwa—Grec: Tî èpò dopwa, é, tî dopwa na é jèe jiiitâmu, é, Tî dopwa, é, tî dâpwa.

³⁵ Go ina tàwà diri pâ pwiibà, ba na go pitu tàwà, â càcaa na go naa tàwà cè jè naèa. Ba nümoo na guwà wârori è wâro na wâdé, â na guwà nye po tâa goo co kaa, è wakè kà Pwi Ukai.

Tàpé na rà tapacîri na rà piéa

³⁶ Jèpwi, âna [wàèni è popai kôo] goo tèpa âboro èpo ma pa èpo ilàri, na rà tapacîri na rà piéa†: Wiàna é dau câbawâdé tò èpo ilàri wà pwi dopwa, â é niimiri pâ, péa ru ipuu ma wà tòobà†, â wâdé na ru piéa. Êkaa na o càru caa pwa na èpà. ³⁷ Êco na, wiàna é niimiri ba gòo naa na pwâranümee, pâ, wâdé na càru caa piéa, â [gona ée mwa pwa dà? Go ina pâ]: Nye wâdé na wàrapwiri, wiàna nye ticè pitacoo goo è pwina nümee goo, â wiàna càru caa ipuu. ³⁸ Êkaa na, wiàna ru piéa ma i tò èpo, â tàpo wâdé. Â wiàna càru caa piéa, â nye dau wâdé awé.

Pa dàpwà

³⁹ [Târa tubanabwé, âna wàèni è popai kôo naa goo pa dàpwà]: Wà tò ilàri na pwa éaé, âna wâdé na ru pitâa, na pàara na é bwaa wâro na wà pwiibà. Â wiàna é bà, â pwa tàrù kà tòoni, ma é piéa còwâ, ma wà pwi jèpwi. Êco na wâdé na é pwi a cèikí naa goo Pwi Ukai. ⁴⁰ Êco na go niimiri pâ, pwiri o wâdé ba kèe, wiàna é tà tâa acari. Nye auniimiri kôo pwiri, èco na é wâgòò mwara è Nyuâaè Pwicîri.

8

Ârapwaaìlò târa ânuurumuru

¹ Wàèni popai kôo goro è pâ noo kâra macii na pwa *ârapwaaìlò goo, târa pâ ânuurumuru*. Pwiri guwà niimiri pâ, guwà cau tâmogòori bwàti pwiibà†. [Guwà ipwacòco, ba] è autâmogòorimuru na wàrapwiri, âna é péa nama maina nümawà! Êco na é pimeari, âna é pagòo tèpa bééjè. ² Ba wà tàpé na rà ina pâ rà tâmogòori diri è muru, âna nye âji ticè na rà tâmogòori. ³ Â wà tàpé na rà meaari Pwiduée, âna é tâmogòorirà wà Pwiduée.

⁴⁻⁶ Napwa naa goo è noo kâra macii na naa târa pâ *ânuurumuru: Âjupâra pâ, naa na pai còo kà pàra tèpa âboro, âna wâru pâ muru ni gòropuu ma naa napwèretòotù, na ina goorà pâ 'pwiduée' ma 'pwi ukai'. [Â rà pwamururà ma pwamainarà, â rà pwa ârapwaaìlò târa.]

Êco na jè tâmogòori pâ, nye caapwi co Pwiduée, pwi Caa. Nye géé gooé co, na tapoo diri pâ namuru. Â wiàna jè wâro, â jè wâro ba kèe. Â nye caapwi

† **7:36** 1e phrase—é, Jèpwi, napwa naa goo pwi caa kà tò ilàri dopwa, na é jèe tàpo jùtâmu. Wiàna wàrapwiri, â o wârani nee tii 36–38: 36Wiàna é niimiri pâ, càcaa wâdé na é bwaa wéaari naa pwârawâ, â wâdé na é naaé, ba na é piéa, â càcaa muru na èpà. 37Êco na, wiàna é niimiri ba gòo naa na pwâranümee, pâ, o câe caa nama é piéa wà tòoni, â nye wâdé, wiàna nye ticè pitacoo goo è pwina nümee goo. 38Êkaa na, wiàna é naa tò èpo kèe, ba na é piéa, â tàpo wâdé. Â wiàna câe caa nama é piéa, â nye dau wâdé kaa.

† **7:36** Péa ru ipuu ma wà tòobà—Grec: O pwa kamu kà tòobà. **7:39** Roma 7.2–3 **8:1** Apostolo 15.29 * **8:1** Ânuurumuru—Idole. Còo mwara Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadàra tii. Rà icuri è noo kâra macii wà tèpa âboro naa na aupwa jèna. Â càra caa pwaké goro è noo kâra macii na pwa ârapwaaìlò goo, ma jè noo kâra macii. Pwacóe ma é tâmogòori wà pwi âboro na é wâri. † **8:1** Guwà niimiri pâ, guwà cau tâmogòori... Grec: Âjupâra pâ, cau tà tàjè diri è autâmogòorimuru. Rà pi-ina kâra wà tàpé Korénito pâ, rà tâmogòori diri. Â rà niimiri pâ, rà mwú naa na cèikí kâra. **8:2** Galatia 6.3

8:4-6 Deutéronome 4.39, 6.4; Galatia 4.8 **8:4-6** Éfeso 4.5,6

co Pwi Ukai kâjê, âna wà Iésu Kériso. Â nye géé gooé co, na cau tèepaa diri pâ muru. Â nye géé gooé co, na jè tòpi ê *âji wâro.

Niimiri tàpé na càcaa gòo cèikî kàra

Âjupâra pâ, nye dau piticèmuru naa goo pàra ‘pwiduée’ Â géé goo kaa pwiri, na [guwà niimiri pâ]† pwa tàrù kâjê ma jè uti ê noo kâra macii na pwa ârapwaaillò goo tàra.

[Â go tòpi tàwà pâ]: Âjupâra pâ ticèmuru naa goorà, [â càcaa pwicîri tâjê. Êco na jè ipwacôoco.] ⁷ Ba pwa pàra tèpa [cèikî bééjê] na càra caa tâmogòori bwàti pwiri. Ba béaa, âna rà mu pwapwicîri târa pâ ânuuru duée. Â nabàni, â wiàna rà uti ê noo kâra macii na pwa ârapwaaillò goo, â o càra caa pitère dàra ê *pwâratùra-nigée-goorà, â rà tubaèpà tàra pwâranümarà.

Ba rà niimiri pâ rà gére pwamaina pâ muru bèepwiri, géé goo na càcaa pâji gòo ê aunünüma kàra. ⁸ Êco na càcaa géé goo ê utimuru, na ê tòpijê wà Pwiduée. Wiàna jè uti, é, wiàna câjê caa uti, â nye ticèmuru naa goo.

⁹ Êkaa na pwa tàrù'gà [ma gà uti, é, câgà caa uti]. Êco na gà niimiri wà pwi jè a cèikî béégà, na càcaa gòo ê cèikî kêe. Ba gà péa nama tûu ê cèikî kêe, ma nama é pwa na èpà. ¹⁰ Ba wiàna é còogà na gà gére ija naa na ére pwicîri kàra, na ara é ânuuru pâ ‘pwiduée’ â é niimiri pâ, wâdé na é pwaduwà'gà. Â wâgà, âna gà tâmogòori pâ, càcaa pwicîri tâgà. Êco na wàé, âna càcaa gòo ê aunünüma kêe. Â wiàna é uti, â o câé caa pitère dàra bwàti ê pwâratùra-nigée-gooé.

¹¹⁻¹² Â gà còo, nye géé goro é autâmogòori'gà, na gà tubaèpà[§] tà pwi béégà, na kîri é cèikî kêe. Â wiàna gà wàrapwiri, â gà pwa mwara tà Kériso, na ia é jèe bà ba kà pwi béégà. ¹³ Êkaa na, wiàna é pai uti kòo ê noo kâra macii, âna o nama é pwa na èpà wà pwi jè a cèikî bééò, â wâdé na câgo caa uti.

9

É ipwamuruê wà Paulo

¹ Napwa wâgo, âna pwa tàrù kòo [ma go ilari jiiwà cè bépitu]. Ba go pwi *apostolo, â go jèe còo wà Iésu Kériso, Pwi Ukai kâjê, goo du âraporomeeò. Â go jèe wakè goro nii kêe. Â wâguwà, âna guwà tèpa pwâra wakè kòo. ² Â wiàna rà ina wà pàra tàpé pâ, càcaa wàrapwiri, êco na wâguwà, âna guwà tâmogòori pâ nye âjupâra. Ba é wâro kàwà, âna *paâjupâra pâ, go pwi apostolo kà Pwi Ukai*.

Pwa tàrù kòo ba go pwi a wakè

³ Wàéni béipwamuruò ma otòpi tà tàpé na rà inaò ba èpà: ⁴ Gona nye wàibu co [ma wà Barnabas] na ticè tàrù kâbu, ma bu tòpi ê utimuru géé goro ê wakè kâbu? ⁵ Gona ticè tàrù kâbu, ma bu piéa ma du ilàri a cèikî, ma poparu wiàbu, na bu wakè? Ba rà nye cau wàrapwiri wà Pétèru† ma wà tèpa jii Pwi Ukai Iésu,

† **8:4-6** Guwà niimiri pâ—Nye wà tàpé Korénito na rà mara ina pâ, pwa tàrù kàra ma rà uti ê noo kâra macii bèepwiri, géé goo na ticè pàra ‘pwiduée’. Â wà Paulo, âna é ùuri ê pwina rà ina, êco na é pa-icòorà mwara goro é pwina rà pwa ma é pwina rà niimiri. (Còo 1 Korénito 10.19–20.) **8:9** Roma 14.13–15; Galatia 5.13 **8:11-12** Roma 14.15,20 **§ 8:11-12** Tubaèpà—Grec: Tanoori é cèikî kêe. **8:13**

Roma 14.21 **9:1** Apostolo 22.17–18, 26.16; 1 Korénito 15.8–9 **9:2** 2 Korénito 3.2–3 * **9:2** Ba é wâro kàwà, âna paâjupâra pâ... é, Ba é wâro kàwà naa goo Pwi Ukai, âna paâjupâra pâ, go pwi apostolo. **9:4** Luka 10.8 † **9:5** Pétèru—Grec: Céphas.

ma diri pàra tèpa apostolo. ⁶ Â gona nye wàibu co, na bu wakè dàra mwani, târa ma bu wâro?

⁷ Ba wà pwi coda, âna câé caa wâri [ê neemuru paa kêe. Bwa, wàé, âna wârié naa goro ê wakè kêe.] Â wà pwina é câmi jè upwâra, âna é nye uti é pwêe. Â wà pwina é wéaari macii, âna é wâdo é dilé géé goo.

⁸⁻⁹ Â jè côo pâ wàrapwiri naa na wâro kâjè na diri pâ tòotù. Êco na câgo caa ina géé good co. Ba jèe nye wii naa na é *Naèà kà Moosé pâ: *Gà cibwaa pacoo é paaci, ma é uti é pwâra blé, na pàara na é còogai, ba kâgà, é u mwatò goro blé.* *Deutéronome 25.4*

Wiàna é ina pwiri wà Pwiduée, â gona é ina co é macii? ¹⁰ Bwa! É ina ba kâjè mwara, tèpa âboro. Ba wiàna jè ù, ma pétâ, â jè tapacîri é jè ére na kâjè, géé goro ârapiunya.

¹¹ [Naa goobu ma wà Barnabas[†], na ia bu jèe picémara tàwà é popai] â bu nye câmi é arapwûru naa na pwâranûmawà, târa *napwéretòotù. Â gona muru na dau maina tàwà, ma bu tòpi é pwina pâri, târa pai wâro kâbu, géé goo é pâ neemuruwà naani gòropuu[§]? ¹² Â wiàna pwa tàrù kà pàra tàpé ma rà tòpi jiiwà, â o nye dau wâdé, wiàna guwà naa tâbu mwara!

Bu jèe caa tacoo goowà

Êco na jèe nye câbu mu caa tacoo goowà pâ, na guwà wàrapwiri, â bu naaco, ba na o ticé na rà èrà goo [wà tèpa âboro, na rà tòpi] é *Picémara Wâdé goo wà Kériso.

¹³ Guwà tâmogòori bwàti pâ, wà tèpa pwa *ârapwaaillò, âna rà nye tòpi é ére géé goro ârapwaaillò naa na wâra pwapwicîri. Â wà tèpa ênawéna kâra, âna rà tòpi é ére géé goo pâ âraimeai. ¹⁴ Â nye ipaiwà naa goo wà tàpé na rà picémara é Picémara Wâdé. Ba é ina wà Pwi Ukai pâ, wâdé na rà wâro géé goo é popai kâra.

¹⁵ Êco na wâgo, âna nye câgo caa tòpi géé goo, â càcaa majoroé ma go wii tàwà tii bèeni. Bwa, o wâdé na go bà, jii na wàrapwiri! Ba go ipwâdéé na càcaa pâri ma ina, wà pwi jè âboro pâ, go tòpi mwani jii tàpé na go picémara tàra é Picémara Wâdé*. ¹⁶ Câgo caa pi-ina kôo, naa goro pai picémara kôo é Picémara Wâdé. Ba nye wakè na é naa tôo [wà Pwiduée] ma go pwa. Â ée mwa pitèio ba gò[†] wiàna câgo caa pwa.

¹⁷ Wiàna wâgo na pitòrigari i wakè bèepwiri, â o wâdé na go tòpi é mwani goo. Êco na [nye wà Pwiduée, na é] pitòrigario, â é cùruo pâ. Â câgo caa tapacîri naa wâriò goro mwani. ¹⁸ O dà cè câmaò? Wâéni: Na go picémara é Picémara Wâdé, wiàna nye ticé wâriò naa goo. Â go ipwâdéé, ba nye pwa tàrù kôo, ma go ilari cè wâriò, êco na câgo caa ilari.

Go piênawéna kâra âboro diri

¹⁹ Géé goo kaa pwiri, â nye ticé âboro na pitûâ kôo. Êco na go piênawéna kâra diri tèpa âboro, ba na o dau wâru géé goorà, na go poparà dari Kériso. ²⁰ Wiàna

9:8-9 Deutéronome 25.4; 1 Timotéo 5.18 **9:10** 2 Timotéo 2.6 **9:11** Roma 15.27 † **9:11** Naa goobu ma wà Barnabas—é, Naa goobà ma wà pàra tèpa apostolo. Popai Nous naa na grec. § **9:11** Naa na pwâranûmawà, târa napwéretòotù; Pâ neemuruwà, naani gòropuu—Spirituel; Matériel. **9:12** Apostolo 20.34; 2 Korénito 11.9 **9:13** Deutéronome 18.1-3 **9:14** Mataio 10.10; Luka 10.7; Galatia 6.6 * **9:15** Dernière phrase—Grec: O nye ticé âboro cèna é patâjii jiiò é ipwâdéé kôo bèepwiri. **9:16** Jérémie 20.9 † **9:16** Ée mwa pitèio ba gòo—Grec: O dau pwaée kôo. **9:20** Apostolo 21.20-26

go tâa jaa tèpa *Juif, â go nye pwacèwiirà, ba na go poparà dari Kériso. Jèe tipio jii é Naèa kà Moosé, êco na go nye pitère dàra, goorà, ba wàilà, âna rà pitère dàra.

²¹ Â wiàna go tâa jaa tàpé [na càra caa tèpa Juif] na càra caa tâmogòori é Naèa kà Moosé, â go pwacèwiirà, â câgo caa po tâa co naa goo é Naèa. Â go nye wàrapwiri, ba na go poparà dari Kériso. (Êco na é tâa good é naèa kà Pwiduee, ba go nye ciburà wàrori é naèa kà Kériso.)

²² Â wiàna go tâa jaa tàpé na càcaa gòo é cèikí kàra, â go wâro pwacèwiirà, ma go pagòora, ba na rà wâro wià Kériso[†]. Ûu, go nye wâro pwacèwii tàpé na go tâa jaarà, na diri pai pwa wèe, ba na o pwa tèpa áboro gée goorà, na rà o medari Kériso[§]. ²³ Diri é pwiibà, âna go pwa, ba na é pâra pâ* é Picémara Wádé. Â, naa wàrapwiri, â o tà tóo é pâ aupwényunyuaári kèe.

Go tà itàa ba na go piétò

²⁴ Guwà tâmogòori pâ, wà pwina é piétò, naa na é pi-itàa, âna é tòpi é câmaê. Â càcaa wà diri tèpa itàa na rà tòpi. Êkaa na wádé na guwà itàa, ba na guwà tòpi é câmawà! ²⁵ Wà tèpa itàa ma tèpa ipaa, âna rà dau ipwabwàtirà, ma piaabòrirà, ba na rà o piétò. Napwa naa goo é câmarà, âna o càcaa tâa dàra gòiri.

Êco na é câmajè, [wàijè tèpa cèikí] âna ée mwa tâa dàra gòiri awé. ²⁶ Êkaa pwiri na go itàa bwàti, ba na go tèepaa naa na é pwáadèrèe. Â, na go piokée, â go tò bwàti îò, târa ma coogée. ²⁷ Â go piaabòrio, â go wakè, ba na go ipwabwàti é naiio, târa ma é pacoo é câbawádé kôo. Ba o càcaa wádé, wiàna câé caa tòpio wà Pwiduee[†], gée na càuru é pai picémara kôo é popai kèe tà pâra tàpé.

10

Cibwaa ipwamaina duée imudi

¹ Tèpa cèikí béèò, go taniimiri tàwà, é pwina tèepaa mari tèpa jooorojè*, wà tèpa *Isaraéla biu. [Ba wà Pwiduee, âna é tòcia tàra é naigé naa namaré.] Ba é nama é pâra béaa kàra é jè nee, ba na é wéaarirà. Â rà cau jépàgà diri é nawia Mii. ² Â [pwacèwii na] cau *upwaarà, naa na i nee, ma nawia, ba na rà o caapwi ma wà *Moosé [pwi a pitûa kàra].

³ Â rà cau ija diri é utimuru me géenidò napwéretòotù[†], na é naa tàra wà Pwiduee. ⁴ Â rà cau wádo mwara é jawé na é naa tàra. Ba nye goro kaa é pátamee, na é nama joro i jawé, gée goro pwi atù na pâra wiàrà. Â é pwi atù bèepwiri, âna wà Kériso.

⁵ Êco na, [gée na càuru diri pâ pwi bèepwiri, âna] wâru gée goorà, na càcaa wádé tûa kàra tà Pwiduee, â é nama rà bà, â é tòdidirirà naa namaré.

9:22 2 Korénito 11.29 [†] **9:22** Ma go pagòora... Grec: Ma go poparà dari Kériso. **§ 9:22** Na rà o medari Kériso—Grec: Na go pa-udòrà. * **9:23** Pâra pâ—Se répandre. Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Bwiari pâ. **9:25** Filipi 3.14; 2 Timotéo 2.4–5, 4.7–8 **9:27** Roma 8.13, 13.14 [†] **9:27** Câé caa tòpio wà Pwiduee—Grec: Tòpò-o naa goro jènereé (disqualifié). Papwicíri jiié na é itàa naa na pi-itàa.

10:1 Exode 13.21–22, 14.22–29 * **10:1** Jooorojè—Wâru tèpa cèikí naa Korénito na càra caa tèpa Juif (tèpa Isaraéla). Êco na é ina wà Paulo pâ, jooorojè, ba, é ina wà Pwiduee pâ, na wàijè diri tèpa cèikí naa goo wà Kériso, âna jè pwacèwii tèpa goóbàra Abéaama, pwi joooro tèpa Isaraéla. (Còo Galatia 3.29.)

10:3 Exode 16.35 [†] **10:3** Me géenidò napwéretòotù—Grec: Spirituel. Ipaia wà mwara naa goo pâ popai nye gée goro kaa é pátamee na nee tii 4. **10:4** Exode 17.6; Nombres 20.11 **10:5** Nombres 14.29–30

Cibwaa ipwacèwii Ba Isaraéla biu

⁶ Diri é pâ pwi bèepwiri, âna târa câmu tâjè, ba na jè cibwaa pwaduwa kàra. Â jè cibwaa niimiri pâ, jè pwa na èpà, pwacèwiirà:

⁷ Jè cibwaa pwamaina tèpa duée imudi, pwacèwii pai pwa kà para tàpé géé goorà. Ba jèe wii naa na *Tii Pwicîri pâ: *Rà tâaboo naa na pi-ija. Â rà câbu imudi. [Â rà pwamaina é pâ duée imudi.] Exode 32.6*

⁸ Jè cibwaa ipuu imudi, pwacèwii para tàpé. Ba géé goo kaa pwiri, â rà po 23 000 tàpé na rà bà, naa na caapwi tòotù.

⁹ Jè cibwaa gada Pwi Ukai†, pwacèwii para tàpé, na utirà dòèa, â rà bà.

¹⁰ Jè cibwaa pikûu, pwacèwii para tàpé. Ba wà Pwiduée, âna é cùru pâ pwi jè *angela kêe na pôtâmwarara.

¹¹ Diri é pâ aré-bà, âna tèepaa mari wà tèpa Isaraéla biu, ba na câmu tâjè. Â jèe wii diri, ba na jè ipwacôoco. Ba o tàpo tèepaa é pwâadara é pàara bëeni. ¹² Wàèpwiri, wà pwina é niimiri pâ gòo é cèikî kêe, âna é ipwacôoco, ba é péa tà tûu!

¹³ [Éco na wâdé na guwà tâmogòori pâ]: Diri é pâ tacai na tèepaa mariwà, âna pwacèwii pâ tacai kà para tàpé. Â wà Pwiduée, âna ée pwi a pacoo é auinabéaa kêe, â o câé caa nama é wénari é nii kàwà i tacai. Â ée mwa paari tàwà é pai udò jii, ba na guwà o nye tà cimwù naa na tacai.

¹⁴ Êkaa, co tèpa âji béèò, wâdé na guwà upiri é ipwamaina duée imudi.

Jè caapwi ma Kériso

¹⁵ Guwà pi-ina kàwà pâ, guwà tèpa tâmanga§, ma guwà tâmogòori pitèi bwàti pâ muru. Wiàna wàrapwiri, â guwà pitèi cai é pwina go ina tàwà ni: ¹⁶ [Na jè ija é utimuru kà Pwi Ukai] â jè pwaolé tà Pwiduée goo é wàrado goro dipâa—pai ina wèe pâ, domii kà Kériso, [na joro, na ia é bà ba kâjè]. Â é poloa na jè ipâdi, âna é naii Kériso. Ûna jè wâdo, ma ija, â jè caapwi ma wà Kériso. ¹⁷ Â cau wàijè diri na jè ija i poloa, â jè tàgére caapwi naiiri âboro. Ba jè cau ija géé goro é poloa na caapwi.

Cibwaa pitànaima ma pâ duée!

¹⁸ Guwà niimiri cai [é pai pwapwicîri kà] tèpa Isaraéla. Wà tàpé na rà uti é *ârapwaaìlò na naa tà Pwiduée, âna rà pâ nau caapwi ma wàé. ¹⁹ Â càcaa ipaiwà naa goo wà tàpé na rà pwa ârapwaaìlò târa pâ ânuuru [muru na rà ina goorà pâ] ‘pwiduée’! Ba piticèmuru naa goo pâ para ‘pwiduée’, â piticèmuru naa goo pâ ârapwaaìlò na naa târa.

²⁰ Éco na guwà ipwacôoco. Ba pwa pâ duée [na rà cicara wà Pwiduée]. Â nye wàilà kaa na rà tòpi é pâ ârapwaaìlò bèepwiri. Â é utimuru na naa târa pâ duée, âna càcaa naa tà Pwiduée, na é caapwi co. Â càcaa wâdé tôo, na guwà pitànaima

10:6 Nombres 11.4,34; 1 Korénito 10.11 **10:7** Exode 32.6 **10:8** Nombres 25.1–9 **10:9** Nombres 21.5–6 † **10:9** Pwi Ukai—Para Tii Pwicîri naa na grec, âna rà ina pâ: Wà Kériso. **10:10** Nombres 16.41–49 § **10:15** Guwà pi-ina...guwà tèpa tâmanga—Grec: Go patùrawà, pwacèwii wiàna guwà tèpa tâmanga. **10:16** Mataio 26.26–28 **10:17** Roma 12.5 **10:18** Lévitique 7.6 **10:19** 1 Korénito 8.4 **10:20** Deutéronome 32.17; Auinapàpari 9.20

ma ê pâ duée*. ²¹ Guwà tère, làpé! Càcaa pâri ma guwà picapai wâdo ê wârado kâ Pwi Ukai, bau ê wârado kâra pâ duée imudi! Â càcaa pâri ma guwà picapai ija ê utimuru kâ Pwi Ukai, bau ê utimuru kâra pâ duée imudi! ²² Wânuu, nûmawâ na guwà nama ê putâmu wâ Pwîduée? Ê, pwiri guwà niimiri pâ dau pwa nii kâwâ jiié?

Jè pwa diri ba na o ipwamaina Pwîduée

²³ [Jè wâjué cówâ] naa goo auina kâwâ, pâ «Nye ticé muru na papwicîri jiiio.» Â go ina mwara pâ, càcaa êdiri pâ muru na wâdé. Nye âjupâra pâ, nye ticé na papwicîri jiié, [tèpa naî Pwîduée] êco na càcaa êdiri pâ muru na pagòo tèpa béjè. ²⁴ Wâdé wiâna jè cibwaa po mudâra co ê pwina wâdé ba kâjè; jè mudâra mwara pwina wâdé ba kâ pâra tâpé.

²⁵ [Wâeni ê pwina gà mwa pwa]: Wiâna gà wâri ê noo kâra macii naa na aupwa jèna, â gà cibwaa pitawèrigâ [pâ, pwiri utimuru târa pwa ârapwaaîlò]. Â, na wârapwiri, â o càcaa tubagù ê *pwâratùra-nigée-googâ. [Ba napwa naa goo ê utimuru, âna nye ticé na pwicîri tâjè.] ²⁶ Ba: *Ê gòropuu diri, bau diri ê pwina tâa na, âna kâ Pwi Ukai.* *Psaume 24.1*

²⁷ Ipaiwâ na rà todàgâ wâ tâpé na càra caa tèpa cèikî. Â gà pâra, â gà cibwaa piwâ na gà ija. Â gà cibwaa tawèerirâ goro ê utimuru, ba na o càcaa tubagù ê pwâratùra-nigée-googâ. ²⁸⁻²⁹ Êco na, wiâna é ina tâgâ wâ pwi âboro pâ: «Wâeni utimuru na naa târa duée», â gà cibwaa ija. Â càcaa wârapwiri googâ, â wârapwiri gooé, ba na gà cibwaa tubagù ê pwâratùra-nigée-gooé.

[Pwiri guwà o tòpi tóo pâ]: «Gorodâ na go pitère dâra ê aunûnuma kâ pwi jèpwi? ³⁰ Ba wiâna go pwaolè tâ Pwîduée goro ê utimuru, â gorodâ na o pitèio goro pai uti kôo?»

³¹ [Â go ina pâ]: Na gà ija, â na gà wâdo, â gà cau pwa, ba na béipwamaina Pwîduée. Â ipaiwâ naa goro diri pâ muru na gà pwa. ³² Â gà ipwacòoco goro pâ tûâ'gâ, ba gà péa tanoori ê pwâratùra-nigée-goo pwi jè âboro—wiâna ina pâ, pwi jè *juif, é, wâ pwi âboro na câe caa pwi juif, é, wiâna pwi jè âboro géé na wâra pwapwicîri kâ Pwîduée.

³³ Â napwa naa goodò, âna go wârapwiri†. Ba câgo caa imudâra cè wâdé kôo acari. Â go o imudâra cèna wâdé ba kâ diri tèpa âboro, ba na o wâru géé goorâ, na rà o udò, [ma tâa târa ê *âji wâro].

11

¹ Ũu, guwà ipwacèwii, ba go ipwacèwii Kérîso.

tûâ kâjè na jè pwapwicîri naima

(*Naporomee 11–14*)

Pai târamiri pûrùjè

* **10:20** Pwa târù kâjè ma jè uti é noo kâra macii na pwa ârapwaaîlò goo, êco na jè ipwacòoco, na jè cibwaa pwapwicîri târa pâ duée. **10:21** 2 Korénito 6.15–16 **10:22** Deutéronome 32.21 **10:23** 1 Korénito 6.12 **10:24** Roma 15.1–2 **10:26** Psaume 24.1 **10:28-29** 1 Korénito 8.7 **10:30** 1 Timotéo 4.4 **10:31** Kolosé 3.17 **10:32** Roma 14.13 **10:33** 1 Korénito 9.20–22 † **10:33** 1re e phrase—é, Guwà ipwacèwii. (Còo 1 Korénito 11.1.) **11:1** 1 Korénito 4.16

² Go jèe naa tàwà pâ nyamanya ma pâ ârapupûra [na ia go jèe tòpi]. Â go ipwàdée goowà, â go picâdiriwà, ba guwà nye tà niimiri, â guwà wâro wiâra*.

³ Â pwa mwara jèe muru na nûmoo na guwà tâmogdori. Wâéni: Wà Kériso, âna é pwi a pitûâ† kà pwi paa; â wà pwi paa, âna é pwi a pitûâ kà tô wâdèe. Â wà Pwiduée, âna é pwi a pitûâ kà Kériso, [pwacèwii na é pûrùjè, âna pwi a pitûâ kâra naiiri âboro kâjè].

⁴ Wà pwi âboro na é târamiri é pûruê na é pwapwicîri, é, na é ipa popai naa na nee Pwiduée, âna câe caa papwicîri wà Kériso, na é pwi a pitûâ kèe.

⁵⁻⁶ Êco na, napwa naa goo wà tô ilâri, âna wâdè na é târamiri é pûruê, na é pwapwicîri, é, na é ipa popai naa na nee Pwiduée. É wârapwiri, ba na é paari pai pitòimiri kèe wà pwi éaé, na é pwi a pitûâ kèe. Wiâna câe caa wârapwiri, âna pwacèwii na tàpi pûruê, muru na kamu‡ ba kà tô ilâri§ [naa jaajè].

⁷ Napwa naa goo wà pwi paa, âna é cibwaa târamiri é pûruê* [na é pwapwicîri]. Ba wà pwi paa, âna é pwacèwii é ânuuru muugère kà Pwiduée†. Êco na wà tô ilâri, âna é pwényuâa ma muugère kà pwi paa. ⁸ Ba wà Pwiduée, âna câe caa tapoo é paa gée goro é naii tô ilâri. Â é tapoo é ilâri gée goro é naii pwi paa. ⁹ Â câe caa tapoo é paa ba kà tô ilâri, â é nye tapoo é ilâri ba kà pwi paa.

¹⁰ Wâépwiri é majoroé ma é târamiri é pûruê wà tô ilâri. Ba wârapwiri goo wà tèpa *angela‡.

¹¹ Êco na, naa na pai tòpò kà Pwi Ukai§, âna, wiâna ticè ilâri, â o nye ticè paa. Â wiâna ticè paa, â o ticè ilâri. ¹² Ba wiâna é tapoo ilâri gée goro naii pwi paa wà Pwiduée, â âjupâra mwara pâ, wà pwi paa, âna pitèpaé gée goo tô ilâri. Â wàilu, âna ru cau me gée goo wà Pwiduée, ba wà Pwiduée na é tapoo diri pâ muru.

¹³ Gona guwà niimiri pâ, wâdè wiâna câe caa târamiri é pûruê wà tô ilâri, na é pwapwicîri tà Pwiduée? Wâdè na guwà pinünüma cai bwàti naa goo, ma pitèi cai. ¹⁴ Wà pwi paa na dau gòri é wârapûruê, âna po dau kamu ba kâjè. Ba nye càcaa wârapwiri wiâra é càra na naa tâjè*. ¹⁵ Â wà tô ilâri, âna nye naa tée, ba na gòri wârapûruê, bêtâramiri é pûruê, ba pwényuâa ma muugère kèe.

* **11:2** Jèpa pi-itè pâ jèpa nyamanya, naa na pâ jèpa napò ma jèpa pàara. Na pàara kà Paulo, âna càcaa wâdè, na gòri wârapûru pwi paa; â càcaa wâdè na pwârù pûru tô ilâri. Wâdè na tòimiri pai pwa kâjè, wiâra nyamanya kâra Ba kâjè, â na càcaa tanoori wà tèpa jènerèjè. **11:3** Genèse 3.16; Êfésò 5.23

† **11:3** Pwi apitûâ—Grec: Pwi pûru. ‡ **11:5-6** Kamu—Râ ina mwara wà tèpa ijiaa pâ: Pitubaârakaée.

§ **11:5-6** Muru na kamu ba kà tô ilâri—Wà tèpa Juif béaa, âna rà tàpi pûru tô ilâri na é pwa pâ tûâ na èpà. Tâpi pûru pa ilâri gòronaigé mwara. Grec: Â wiâna tàutèe na é târamiri é pûruê, â wâdè naa tàpi! **11:7** Genèse 1.26-27 * **11:7** É cibwaa târamiri é pûruê—É, Ticè pitacoo gooé na é târamiri é pûruê.

† **11:7** Pwacèwii...Pwiduée—É jèe tòpò pwi âboro wà Pwiduée, ba na é pwacèwiié, wâé Pwiduée. **11:8** Genèse 2.18-23 ‡ **11:10** Ba wârapwiri goo wà tèpa angela—Càcaa pwéelaa pai ina wèe. Wâéni pàra auniimiri kà pàra tèpa dotée goro é Tii Pwicîri: • Wà tô ilâri, âna é paari tà tèpa angela pâ, pwa tàrù kèe, ba na é pwapwicîri ma ipa popai naa na nee Pwiduée. Â é tàrù bèepwiri, âna é me gée goo wà Pwiduée. É, • É paari tà tèpa angela pâ, é papwicîri pwi éaé. É, • É pipwamurué jii wà tèpa angela kà Caatana (tèpa duée), ûna é gére pwapwicîri. É, • O pwa pàtâmee jii pâ duée, ba na é piétò jiiâra.

§ **11:11** Naa na pai tòpò kà Pwi Ukai—É, Naa na wâro kâjè naa goo Pwi Ukai. * **11:14** É càra na naa tâjè—Grec: La nature. Munaa pai ina wèe ni pâ, tèpa nyamanya kà tèpa âboro.

16 Â wiàna pwi càra âboro-bà, âna câé caa wâdé tà wà pwi jèpwi, â go ina co pâ nye câmaajé tâbà†. Â ipaiwà pai pwa bèepwiri naa na pàra wâra pwapwicíri.

Caanilo—Pa-utimuru

17 Go patùrawà ni, goro pâ tûâ kàwà na càcaa wâdé tóo. Ba, na guwà mu picaatâa [nau pwapwicíri] â guwà dau pitubaèpà tàwà [gée goro é pâ càrawà na èpà].

18 Ba jèpwi, âna go tère pâ, na guwà ipitiri, â guwà pitadàrùwà. Â go niimiri pâ, âjupàra é pwàratùra bèepwiri. 19 (Êco na péa wâdé wiàna pwa cè pitadàrù wânabibiù kàwà, ba na jè tâmogòori tàpé na rà âjupàra.)

20 Jèpwi: Na guwà pitànaima, â guwà niimiri pâ, na guwà pi-ija é utimuru kà Pwi Ukai‡. 21 Êco na guwà pitòri, ba wà pàra tàpé, âna rà copwa, â wà pàra tàpé, âna rà ipwirié. 22 Wànau? Nye ticé pwàrawà kàwà ma guwà ija ma wâdo wé? Gona càcaa âjimuru tàwà é wâra pwapwicíri kà Pwiduée? Â nùmawà na guwà tubakamu tàpé na ticé kàra? Go mwa inaanau§ tàwà? Pwiri guwà niimiri pâ go mwa picàdiriwà? Bwa!

Êre Caanilo—Pa-utimuru

23 Guwà tère! Wàéni mwara é nyamanya, na ia go tòpi jii wà Pwi Ukai, âna go pacàmuriwà goo: Na bàrane, na icuri wà Pwi Ukai Iésu na, âna é popa é poloa.

24 Â é pwaolé tà Pwiduée goo, â é tubiti ma ipâdi, â é ina pâ: «Êni, âna naiio, na go panuâ ba kàwà. Wiàna guwà ija, â guwà pitaniimiri é pwina go pwa tàwà.»

25 Gée na càuru é pi-ija, â wà Pwi Ukai, âna é popa mwara é wârado dipâa, â é ina pâ: «Êni, âna câmu kâra *auipwataâboro na bwaa âmué—auipwataâboro na é pwa wà Pwiduée goro é domii kôo [na joro, ba na é tòpò pinaanapò naa nabibiù kàwà ma wàé]. Wiàna guwà wâdo, â guwà pitaniimiri é pwina go pwa tàwà.»

[Wàépwiri é popai kà Pwi Ukai Iésu.] 26 Êkaa na, wiàna jè ija ma wâdo, â târa inapàpari é pai bà kà Pwi Ukai ba kâjè, tèepaa naa goro cè pai wâjué me còwâ kêe.

Jè pwapwicíri Caanilo—Pa-utimuru

27 Wiàna gà tòpi imudi é poloa ma é wârado dipâa kà Pwi Ukai, â gà còbèedari é naiié bau é domii kêe. 28 Êkaa na, gà nye mara pinünüma bwàti, béaa kâra é pai ija ma wâdo'gà. 29 Ba wiàna gà ija ma wâdo, âna câgà caa còoina é naii Pwi Ukai*, â ée mwa pitèigà wà Pwiduée, â ée mwa naa wârimuru'gà.

30 Wàépwiri kaa, na wâru gée goowà, na rà tâa na aré ma maagé, tiagoro na rà bà. 31 Wiàna jè mara pitèi bwàti é càrajè, â pwiri o câé caa pitèijè wà Pwi

† 11:16 Câmaajé tâbà—é, Câmaajé tóo. 11:18 1 Korénito 1.10–12 ‡ 11:20 Utimuru kà Pwi Ukai—Naa na bétapoo wâra pwapwicíri, âna nye ticé Caanilo, é, Pa-utimuru (Sainte-Cène, eucharistie)

pwacèwijiè. Rà nye ija pwacèwii pai ija kâjè diri tòotù. § 11:22 Inaanau—Ina pâ wànau. 11:24 Mataio 26.26–28; Maréko 14.22–24; Luka 22.19–20 11:25 Exode 24.6–8; Hébéru 8.8–13 11:27

Hébéru 10.29 * 11:29 Câgà caa còoina é naii Pwi Ukai—Ârailu pai ina wèe: Jèpwi âna, Câgà caa còoina pâ, guwà caapwi ma wà tèpa cèikí béégà na rà ija ma wâdo, ba guwà cau caapwi naiiri âboro, é naii Kériso. Jèpwi âna, Câgà caa còoina pâ é pwina gà wâdo ma ija, âna {câmu kâra} é naii Kériso ma domii kêe, na é bà ba kâgà; âna muru na dau pwicíri.

Ukai [ma naa wârimuru kâjê]. ³² (Éco na, wiàna é tètjè ma patàrùjè, âna târa ma o câjè caa dau pwa wârimuru, ma tèpa âboro gòropuu.)

³³ Êpwiri co tèpa cèikí bééò, wiàna guwà picaatâa goro é pi-ija kà Pwi Ukai, â guwà pitapaciwà. ³⁴ Ba wiàna guwà po dau copwa, â wâdè na guwà mara ija béaa naa pwârâwà kàwà. Ba na wàrapwiri, â wiàna guwà ipitiri, â o câé caa naa wârimuru kàwà wà Pwiduée.

[Nabwé naawê.] Napwa naa goo pàra pwina guwà ilari jiio, âna go o mwa ina tâwà, wiàna go mwa wâjué me còwà dariwà.

12

Âraimeai gée goo Nyuââ Pwicîri

¹ Tèpa cèikí bééò, go patùrawà ni, goro pâ âraimeai, na me gée goo é Nyuââ Pwicîri. Ba wâdè na guwà tâmogòori bwàti é pai pwa goo.

² Béaa, na bwaa câguwà caa pâji tâmogòori wà Pwiduée, âna guwà pwamaina pâ *ânuurumu na guwà ina pâ 'pwiduée', na ticè wâro goorà. Â, na guwà wàrapwiri, â rà pa-imwùruwà pâ duée imudi. Â càcaa pâri ma guwà cicararà*.

³ [Éco na nabà, âna é popawà é Nyuââ Pwicîri kà Pwiduée]. Â nùmoò na guwà câmogòori é pwina me gée gooé. Ba wiàna é tùra gée goo é Nyuââ Pwicîri, wà pwi jè âboro, â o càcaa pâri ma é pinajajai Iésu. Â wiàna é inapàpâri pâ, wà Iésu, âna é Pwi Ukai, â nye gée goo kaa é Nyuââ Pwicîri.

Caapwi co Nyuââ Pwicîri na é naa

⁴⁻⁵ É Nyuââ Pwicîri, âna é jèpa naa tâjè jècaa pâ âraimeai† na pi-ité. Â wiàna wâru pâ jèpa pai piênawéna kâjè, éco na jè piênawéna kà Pwi Ukai na é caapwi co. ⁶ Â wâru pâ jèpa wakè kâjè, éco na caapwi co Pwiduée na é wakè gooje diri.

⁷ Â é Nyuââ Pwicîri, âna é paari é pai tâa gooje kêe, ûna é naa tâjè jècaa é jèpa âraimeai, ba na o pagòò diri [é wâra pwapwicîri].

⁸⁻¹⁰ É naa tà pwi jèpwi, jè âraimeai, â é naa tà pwi jèpwi, jè âraimeai. Âna nye pwi caapwi Nyuââ Pwicîri na é naa. [Wàèni pàra pwi]‡:

Ê pai tâmogòori tèi bwàti pâ muru;

Ê popai goro autâmogòorimuru;

Ê cèikí na maina;

Ê pai nama tiâu maagé;

Ê pai wakè goro pàtamee;

Ê pai ipa popai naa na nee Pwiduée (*péroféta);

Ê pai nadàrù è pwina me gée goo wà Pwiduée, ma é pwina càcaa me gée gooé;

11:32 Hébéru 12.5–6 **12:2** Habakuk 2.18–19 * **12:2** Grec: Guwà tâmogòori pâ, na pàara na guwà bwaa tèpa païens (tàpé na càra caa tâmogòori Pwiduée), âna ipa-imwùruwà goro pâ idoles (ânuru pâ 'pwiduée') na càcaa pâri ma rà tùra. Éco na rà pitûâ kàwà. **12:3** 1 Ioane 4.2–3 **12:4-5** Roma 12.6 † **12:4-5** Âraimeai—Pai ina wèè ni pâ, è nii bau é autâmogòorimuru na naa tâjè, ba na jè wakè kà Pwiduée, ma ipagòò è wâra pwapwicîri kêe (talent, aptitude, capacité). ‡ **12:8-10** Na pàra nee tii na é naporomee bèèni, âna wâru pâ popai na caapwi pai ina wèè, naa na paicì. Â càbà caa ciburà ina còwà é pwina caapwi.

Ê pai tùra na pâ pwâratùra na itéŒ;
Ê pai bii ê pâ pwâratùra bèepwiri.

11 Êdiri pâ pwiibà, âna nye ê Nyuââê Pwicîri na é ipâdi tâjè jècaa wiâra câbawâdé kêe.

Wâguwà naima âna guwà naii Kériso

12 Guwà jèe côo cai ê naiijè [wâijè tèpa âboro]: Nye caapwi naiiri âboro, êco na nye dau wâru é nyi ére gée goo. Â ipaiwà naa goo ê naii Kériso, [pai ina wèe pâ, é wâra pwapwicîri kêe]. **13** Ba jèe cau *upwaajà naa goo ê Nyuââê Pwicîri na é caapwi, ba na jè o caapwi naiiri âboro. [Âjupâra naa goojè diri tèpa cèikî] wiâna jè tèpa *Juif, é, câjè caa tèpa Juif; â wiâna jè tèpa *ênawéna kîri kâra pâ âboro, é, wiâna pwa târù kâjè. Ba jè cau tòpi é Nyuââê Pwicîri naa na é pwâranûmajè.

14 Â napwa naa goo ê naiiri âboro, âna wâru pâ ére gée goo. **15** Â câé caa ina é âjè pâ: «Gée goo na câgo caa îjè, â câgo caa tâa na naiiri âboro.» **16** Â câé caa ina é pwâranyûrujè pâ: «Gée goo na câgo caa âraporomeejè, â câgo caa tâa na naiiri âboro.» **17** Ba wiâna ina pâ, nye po êco é âraporomeejè naa na naiijè, â jè o mwa wânau târa cè pai tère kâjè? Â wiâna ina pâ, nye po êco pwâranyûrujè naa na naiijè, â jè o mwa wânau târa pai tère ûraara muru?

Wà Pwiduée na é jèpa tòpòjè

18 Ba wà Pwiduée, âna é jèpa tòpò jèpa ére, naa na naiiri âboro, wiâra é nye pai niimiri kêe. **19** Â wiâna ina pâ, nye po êco caapwi ére, â o càcaa naiiri âboro na tâbawêe.

20 Ūu, ba wâru diri é pâ jèpa ére gée goro ê naiiri âboro. **21** Wàépwiri na, càcaa pâri ma é ina é âraporomeejè târa îjè pâ: «Càcaa pwamuru naa googâ.» Â càcaa pâri ma é ina é pûrujè târa du âjè pâ: «Càcaa pwamuru naa goou.»

22 Jèpwi mwara, âna pwa pâra ére gée goro ê naiijè, na jè niimiri pâ, ticè nii kâra. Êco na nye wàilà kaa na dau pwamuru naa goorà. **23** Â é pâ ére na jè pinaapwâniri, âna jè nye dau pipapwicîrirà. Â é pâ ére na câjè caa côo, âna jè dau piwéaarirà, **24** jii é pâra ére. Ba nye wàrapwiri, pai tòpò kâ Pwiduée é naiijè.

25 Â êkaa, na càcaa pâri ma pitadârù é naiijè. Â êdiri pâ ére bèepwiri, âna rà nye pitòimirà còwâ. **26** Ba wiâna é tâa na aré pwi jè ére, â êdiri pâra ére, âna rà cau tâa na aré ma wàé. Â wiâna ipwamaina jè ére, â wàilà diri, âna rà cau ipwadée ma wàé.

Pâra wakè naa na wâra pwapwicîri

27 Wâguwà naima, âna guwà naii Kériso, é wâra pwapwicîri kêe. Â wâguwà jècaa, âna guwà jèpa ére gée gooé. **28** Â wàéni [pâra tèpa wakè] na é jèe tòpò wà Pwiduée naa na wâra pwapwicîri:

Tèpa apostolo, na rà tèpa pâbéaa;
Tèpa ipa popai (péroféta);
Tèpa picémara popai;

Œ **12:8-10** Pwâratùra na ité—Ê pwâratùra na câjè caa câmu goo, na jè pwamaina Pwiduée goo. Pwiri é âji pai tèpa âboro, pwiri é pai tèpa angela (côo 1 Korénito 13.1), pwiri càcaa âji paijè. **12:11** 1 Korénito 7.7 **12:12** 1 Korénito 10.17 **12:13** Galatia 3.28 **12:27** Roma 12.5 **12:28** Êfésô 4.11–12

Â wàéni pàra tàpé mwara:
 Tèpa wakè goro pàtamee;
 Tèpa nama tiâu maagé;
 Tèpa pitu tà pàra tàpé;
 Tèpa pitûâ;
 Tèpa pwa pâ pwâratùra na ité.

²⁹ Gona [guwà niimiri pâ] jè cau tèpa *apostolo diri? Bwa! Â câjè caa capai tèpa péroféta diri, ma tèpa picémara popai, ma tèpa wakè goro pàtamee. ³⁰ Â gona jè cau tèpa nama tiâu maagé, ma tèpa pwa pâ pwâratùra na ité, ma tèpa bii pâ pwâratùra bèepwiri? Bwa. [Ba jèe naa tâjè jècaa è jèpa âraimeai.] ³¹ Â wâguwâ, âna wâdé na guwâ iari è pâ âraimeai na pwamuru naa goo.

Èco na go o mwa paari tàwà è naigé na dau piwéna ma wâdé awé.

13

Pimeaari

- ¹ Wiàna go pwa
 pâ pairi pâ âboro diri,
 ma pâ pai tèpa *angela,
 â wiàna ticè pimeaari good,
 â nye po pwa aio co,
 pwacèwii kilo,
 é, târa ilò na é tûu*.
- ² Wiàna go pame
 popai kà Pwiduée;
 wiàna go tâmogòori diri
 pâ muru ni gòropuu,
 pâ muru na tâa na wâbinyiri;
 â wiàna ticè pimeaari good,
 â nye piticèmururu naa good.
- Wiàna dau maina cèikí kôo,
 ma go pagù pâ jaa,
 â wiàna ticè pimeaari good,
 â nye piticèmururu naa good.
- ³ Wiàna go naa
 diri pâ neemuruô
 tà tàpé na ticè kàra;
 â wiàna go panuâ naiio
 ba na go pi-ina kôo†,
 â wiàna ticè pimeaari good,
 â nye piticèmururu naa good.

Wàéni pai pwa wàra pimeaari

- ⁴ Wàéni è pai pwa
 wàra è pimeaari:
 Jè pidàpwicàarijè.

12:31 1 Korénito 14.1 * **13:1** Târa ilò na é tûu—Grec: Sinebalo (cymbale) na pwa aié. **13:2** Mataio 17.20 † **13:3** Ba na go pi-ina kôo—é, Ba na o círi. Càcaa pwéelaa naa na grec.

Jè pitu tà pàra tàpé.
 Câjè caa tèpa piboo.
 Câjè caa pi-ina kâjè.
 Câjè caa tèpa maina nūma.
⁵ Câjè caa pwa-imudiri muru.
 Câjè caa piniimirijè co.
 Câjè caa tèpa putâmu.
 Câjè caa tèpa tà niimiri na èpà
 naa na pwâranūmajè.

⁶ Wàéni è pimeaari:
 Na jè ipwàdéé
 goro è âjupâra;
 â jè pikîri goro
 è pwina càcaa *târù.
⁷ Jè nye ciburà cèikî.
 Jè nye ciburà tapacîri.
 Jè nye ciburà kakèri.
 Â càcaa oratâjè goo.

Ée mwa tâa dâra gòiri awé

⁸ Dâ na ée mwa tâa
 dâra gòiri awé?
 Nye è pimeaari!
 [O nye cau tiâu
 pâ âraimeai]:
 O nye tiâu
 tèpa *péroféta.
 O nye tiâu
 pai pipa popai
 naa pwâratûra na ité.
 O nye tiâu
 pai tâmogòorimuru.

⁹ Càcaa tâbawêe
 è autâmogòorimuru
 na naa tâjè.

Càcaa tâbawêe
 è popai kâjè
 naa na nee Pwiduée.

¹⁰ O tiâu diri
 è pwina càcaa tâbawêe,
 ba ée mwa tèepaa me
 pwina tâbawêe!

¹¹ Na go bwaa èpo,
 â go tûra pwacèwii nari èpo,
 â go niimiri pwacèwii nari èpo.

Ûna go jèe maina,
 â go naaco diri
 pai pwa kâra nari èpo.

¹² Bwaa câjê pâji cõo bwàti;
jè niâ naa na garaaci [na tòri].

Êco na, na jè tòotù,
âna jè o mwa bàra cõoê
naa na pai tâa kêe.

Bwaa câjê caa tâmogòori diri.

Êco na, na jè tòotù,
â jè mwa bàra tâmogòori bwàti[†],
pwacèwii Pwiduée,
na é tâmogòorijè bwàti.

¹³ Tâa tâjê pâ muru na âracié:

Ê cèikí, é pitapacíri,
bau é pimeaari.

Â wà pimeaari,
na dau maina naa nadâpàra.

Nabwé!

14

Pai pwa goo du âraimeai

¹ Guwà imudàra béaa é pimeaari, naa na diri é pwina guwà pwa. Â wâdé na guwà iari é pâ âraimeai géee goo é Nyuââê Pwicíri.

Dau wâdé wà pwini ipa popai naa na nee Pwiduée. ² Ba wiàna gà tùra na é pwâratùra na ité goo é Nyuââê Pwicíri, â gà nye patùra co wà Pwiduée. Ba wà pàra tàpé, âna càra caa tâmogòori é pwina gà ina. Ba gà ina pâ muru na tàbinyiri tàra.

³ Êco na, wiàna gà ipa popai naa na nee Pwiduée, â gà patùra pâ âboro. Â gà pagòorà, ma patâmarùrà. Â gà pitu târa diri é wâra pwapwicíri. ⁴ Ba wà pwina é tùra na pâ pwâratùra na ité, âna é nye ipagòoê cõwâ. Â wà pwina é ipa popai naa na nee Pwiduée, âna é pagòo diri é wâra pwapwicíri.

⁵ Wâdé tóo na guwà cau tùra na pâ pwâratùra na ité. Êco na nye dau wâdé tóo jii pwiri, wiàna guwà pame é popai naa na nee Pwiduée, [naa na pwâratùra na jè cau tâmogòori diri]. Ba wâépwiri é muru na piwéna. Êco na, wiàna gà tùra na é pwâratùra na ité, â wiàna wà pwi jèpwi, âna é bii popai na gà ina, â nye wâdé mwara. Ba wiàna wàrapwiri, â [é popai'gà, âna ée] pagòo diri é wâra pwapwicíri.

Pwa na gà pagòo tèpa cèikí

⁶ Wiàna ina pâ, go tèepaa mariwà, co tèpa cèikí béèò, â go patùràwà co naa na é pwâratùra na ité, â o mwa wânau târa ma pagòowà? Bwa, wâdé na go pame é popai na guwà tâmogòori—naa na pai pupùra kôo, é, naa na popai goro autâmogòorimuru, é, naa na popai na go pame tàwà naa na nee Pwiduée, é, naa na popai goro é pwina é paari tóo wà Pwiduée naa na nyuâa. Ba êdiri pâ pwi bèepwiri, âna târa pitu tàwà.

[†] **13:12** Jè mwa bàra tâmogòori bwàti—Jè mwa bàra cõo Pwiduée ma tâmogòorijè bwàti. Grec: Jè mwa cõo{ê} naa na naporomee. **13:13** 1 Tésalonika 1.3 **14:1** 1 Korénito 12.31, 14.39

7-8 [Guwà jèe niimiri cai pâ neemuru nyabi] pwacèwii è kuruò, ma kitara. Wiàna càcaa pwéelaa è aie, â jè o mwa wà nau târa cè pai tâmogòori è wéegére nyabi*? Â wiàna càcaa pwéelaa cè airi è tutu, â o wàilàapà na o pitapitirirà ma pwabwàtirà târa ipaa? [Â wiàna wàrapwiri naa goo] pâ muru bèepwiri, na ticè wâro goorà, 9 â o nye ipaiwà naa goowà! Ba wiàna càcaa pwéelaa tâjè è pwina gà ina, â o wà nau târa ma jè tâmogòori è èreè? Ba gà tùra pwacèwii pâ marù.

10 Dau wâru pâ pwâratùra kà tèpa âboro gòropuu. Â rà nye jèpa tâmogòori è jèpa pwâratùra kàra jècaa. 11 Êco na wâgo, âna câgo caa tâmogòori è pairà. [Â wàilà, âna càra caa tâmogòori è paio.] Â go pwi pârame ba kàra, â rà tèpa pârame ba kôo. 12 Â ipaiwà naa goowà [wiàna guwà tùra co na pwâratùra na ité]. Êkaa na wâdé na guwà mudàra pâ âraimeai, târa pagòo è wâra pwapwicîri, [â càcaa muru na kàwà co].

Bii popai ba na rà tâmogòori

13 Wàèpwiri, wiàna gà tùra na è pwâratùra na ité, â wâdé na gà pwapwicîri, ma o naa tâgà è âraimeai târa bii popai. [Â, na wàrapwiri, â jè o cau tâmogòori è popai na gà pame.] 14 Ba, na go pwapwicîri na è pwâratùra na ité, â nye ticè na go tâmogòori naa na è pâ pwina go gére ina. Ba nye è Nyuâaè Pwicîri† na é gére pwapwicîri wâgoò. 15 Â dà cèna go pwa? Wâdé na go pwapwicîri ma nyabi naa na nyuâa; â wâdé mwara na go pwapwicîri ma nyabi goro autâmogòorimuru kôo.

16 Wiàna guwà picaatâa târa ma guwà pwapwicîri, â wâdé na guwà niimiri tàpè na càra caa tâmogòori è pai pwa goo è pâ âraimeai géé goo è Nyuâaè Pwicîri. Ba wiàna gà pwaolè tà Pwiduée, co, naa na è pwâratùra na ité, na é naa tâgà è Nyuâaè Pwicîri, â rà mwa o wà nau târa ma rà pâra wiâgà, naa na pwâra pwapwicîri'gà? Ba o càra caa tâmogòori è pâ pwina gà ina‡. 17 Péa po dau wâdé pai pwapwicîri'gà. Êco na càcaa pitu ma pagòo tàpè na rà gére tère.

18 Napwa naa goò, âna go pwi a tùra na pâ pwâratùra na ité—â go dau pwa awé jiiwà. Â go pwaolè tà Pwiduée goo. 19 Êco na wâna è ipitiri kà tèpa cèikí, âna nûmoo na go ina co 5 popai na pwéelaa, ba na go pacâmurirà, jii è pâ 10 000 popai, na ina naa na jè pwâratùra na càra caa tâmogòori.

Pwâratùra na ité âna câmu kêe

20 Tèpa cèikí béeò, napwa naa goo è pâ tûa na èpà, âna wâdé na guwà pwacèwii nyi nari èpo, na ticè na rà tâmogòori. Êco na, naa na diri pâra muru, âna wâdé na guwà pinûnuma pwacèwii tèpa âboro maina. 21 Jèe wii naa na *Tii Pwicîri pâ é ina wà Pwi Ukai pâ:

*Go o mwa patùra è Ba kôo,
naa na jè pwâratùra na ité.
Go o mwa pacâmurirà,
naa na pai tèpa pârame.
Â o càra caa pitère dòo.*

Ésaie 28.11–12

* 14:7-8 Cè pai tâmogòori è wéegére nyabi—é, Cè pai picàdàrù-ru wèe. † 14:14 È Nyuâaè Pwicîri—é, È nyuâaò. ‡ 14:16 Grec: Wiàna gà pwaolè goro è nyuâa, â wà pwina è tãa wè wà pwi âboro na é tâmaari...âna èe mwa wà nau târa ma è tòpi pâ «Amen» târa pwâra pipwaolè kâgà? Ba cãe caa tâmogòori è pwina gà ina. 14:20 Éfeso 4.14 14:21 Ésaie 28.11–12

22-23 Êkaa na, wiàna jè tùra na pwâratùra na ité, âna càcaa muru na wâdé[§] ba kà tàpé na càra caa cèikî. Ba wiàna rà tèepaa naa na wâra pwapwicîri wiàna guwâ gére jèpa tùra na jèpa pwâratùra na ité, â rà mwa ina pâ, gu pûruwâ!

Êco na, wiàna jè ipa popai naa na nee Pwiduée, â o muru na wâdé ba kà tàpé na bwaa càra caa pâji cèikî*, [ba o tàpiri pwâranûmarâ]. ²⁴ Ba wiàna rà tèepaa, na guwâ gére jèpa pame é popai naa na nee Pwiduée, naa na pwâratùra na rà tâmogòori, â rà o mwa còoina pâ tûâ kàra na èpà, â rà o pinûnûma ma rà biirà†. ²⁵ Ba o papwéelaari é pâ muru na tâa na wâbinyiri na pwâranûmarâ. Â rà o mwa tûu jûrurà, ma pwamaina Pwiduée. Â rà o mwa ina pâ: «Âjupâra pâ wâ Pwiduée, âna é wâjaawâ!»

Càrajè na pitòimiri naa na wâra pwapwicîri

²⁶ Tèpa cèikî béedò, jè o wânau, târa pai pwa kâjè na jè ipitiri? Wâéni: Wâ pwi jèpwi, âna é nyabi târa ma pwamaina Pwiduée.

Wâ pwi jèpwi, âna é ipacâmuri‡.

Wâ pwi jèpwi, âna é pame é popai goro é pwina é paari tée wâ Pwiduée naa na nyuâa;

Wâ pwi jèpwi, âna é tùra na é pwâratùra na ité;

Wâ pwi jèpwi, âna é bii é popai bèepwiri.

Â diri é pâ pwiibâ, âna târa ma pagòo é wâra pwapwicîri diri. ²⁷ Wâdé na ârailu, é, âracié âboro co, na tùra na pâ pwâratùra na ité; â rà pitapacîrà. Â wâdé na pwa pwi a bii pwâratùra kàra. ²⁸ Ba wiàna ticè, â rà cibwaa tùra. Â rà nye jèpa patùra co wâ Pwiduée.

²⁹ Napwa naa goo wâ tàpé na rà ipa popai naa na nee Pwiduée, âna wâdé na ârailu, é âracié. Â wâ pàra tàpé, âna rà o tère é popai na rà pame, ma pitèi é pwina o pwa[§]. ³⁰ Â wiàna é naa é popai kée wâ Pwiduée tà pwi jèpwi, â wâ pwina é gére tùra, âna wâdé na é coo.

³¹ Â, na wârapwiri, â wâ diri tàpé na rà tòpi é popai gée goo wâ Pwiduée, âna o pâri ma rà jèpa pame tàwâ. Â o pacâmuriwâ ma pagòowâ. ³² Ba wâdé na rà tâmogòori pai pitòimirà. ³³⁻³⁴ Ba càcaa wâdé tà Pwiduée na jè pwa-imudiri muru naa na wâra pwapwicîri; â wâdé tée na jè pitòimirijè, ma wakè na tàbwàti.

Càra pa ilàri

14:22-23 Apostolo 2.13 [§] **14:22-23** Càcaa muru na wâdé—Grec: Càmu kée; na pai ina wèe pâ, é aupitèi kà Pwiduée—wiàna pwâra putâmu kée naa goo tàpé na tàutàra na rà cèikî, é, ipwâdée kée goo tàpé na tàpiri pwâranûmarâ. * **14:22-23** Muru na wâdé, ba kà tàpé na bwaa càra caa pâji cèikî—Grec: Càmu ba kà tèpa cèikî. **14:24** Ioane 16.8 † **14:24** Rà o pinûnûma ma rà biirà—Grec: O pitèirà, é, rà pitèirà. **14:26** 1 Korénito 12.8-10 ‡ **14:26** Ipacâmuri—Pwiri pai ina wèe pâ, ipa popai naa na nee Pwiduée goro é pàtâma Nyuâaè Pwicîri (prophétiser). Ba jè wârapwiri na jè pwa pupùra, wiàna é popajè é Nyuâaè Pwicîri. **14:29** 1 Tésalonika 5.21 [§] **14:29** Pitèi é pwina o pwa—Pai ina wèe pâ, pitùra goo cè pai wârori wèe. É, Pitèié. **14:33-34** 1 Korénito 11.3; 1 Timotéo 2.12

Napwa naa goo wà pa ilàri, âna rà cibwaa tùra imudi*, naa na ipitiri kàwà. Ba ticè tàrù kàra ma rà wàrapwiri. Ipaiwà naa na diri pàra wàra pwapwiciri†. Â wâdé na rà papwiciri [tèpa pitùâ] wàra na jèe wii naa na è Naèà kà *Moosé.
³⁵ Wiàna nùmarà na rà tàmogòori bwàti, â wâdé na rà tawèeri tèpa éarà naa pwàrawà kàra. Ba càcaa wâdé na rà tùra [imudi] naa na picaatàa.

³⁶⁻³⁷ Êdiri pà pwiibà, âna autùâri kà Pwi Ukai, [là tacoo goowà pà, na guwà pitère dàra]. É, gona guwà tà niimiri pà è popai kà Pwiduée, âna é me gée jaawà? É, pwiri nye wâguwà co na guwà tòpi? Wiàna dau tâa gòwà è Nyuââé Pwiciri, [pwapcèwii na guwà ina] â wâdé na guwà còoina pà, go patùrawà naa na nee Pwi Ukai. Ipaiwà mwara wiàna guwà ina pà guwà tèpa pame popai kèe. ³⁸ Ba wà tàpè na tàutàra na rà còoina pwiri, âna o càcaa còoinarà‡.

³⁹ [Go tubanabwé goro è auniimiri bèeni] co tèpa cèikí béeò: Wâdé na guwà iari na guwà ipa popai naa na nee Pwiduée. Â guwà cibwaa pacoo tàpè na rà tùra na è pwàratùra na ité. ⁴⁰ Êco na wâdé na guwà pwa diri naa na pitòimiri ma tàbwàti.

pai wâro còwâ gée na aubà

15

(Naporomee 15)

É jèe wâro còwâ wà Kériso

¹ Tèpa cèikí béeò, go taniimiri tàwà è *Picémara Wâdé na ia go jèe inapàpári tàwà. Ba guwà jèe tòpi, â nabàni mwara, âna guwà bwaa nye tà tâa goo. ² Ê picémara bëepwiri, âna ée mwa pa-udòwà, [ma naa tàwà è *âji wâro] wiàna guwà tà cimwü naa goo, wàra pai ina kôo tàwà. Êco na, wiàna càcaa wàrapwiri, â o piticèmururu naa goro è cèikí kàwà!

³ Go jèe naa tàwà è ârapupùra na ia go jèe tòpi. Wàéni è pwina dau pwamuru naa goo:

Wà Kériso, âna é bà,
 ba na o tipijè
 jii è pà èpà kâjè,
 wàra pai jèe ina
 naa na Tii Pwiciri.

⁴ Tòpòé naa na auipwàni.
 Pawâroé còwâ gée na aubà,
 naa na béaracé kàra tòotù,
 wàra pai jèe ina
 naa na Tii Pwiciri.

⁵ Á é ipaarié [tà tèpa âboro kèe]:
 tà Pétéru* pwi a pábéaa;

* **14:33-34** Tùra imudi—Grec: Tùra. Naa na nee tii 11.5, âna é ina wà Paulo pà, pwa tàrù kà pa ilàri ma rà ipa popai naa na nee Pwiduée. Càcaa wâdé tà Paulo na rà pacoo è pwapwiciri na rà tawèeri ère pai pwa pupùra, é, na rà pwa jèkutá co. (Còo mwara note goo 1 Timotéo 2.11–12.) † **14:33-34** Ipaiwà naa na... Pwiri pà popai bëepwiri, âna rà tâa goro pà popai naa na nee tii 32. **14:36-37** 1 Ioane 4.6 ‡ **14:38** O càcaa còoinarà—O cáé caa còoinarà wà Pwiduée, é, Â cágwà caa ipacé naa goorá. **15:3** Ésaie 53.5–12 **15:4** Mataio 12.40; Apostolo 2.24–32 **15:5** Mataio 28.16–17; Luka 24.34 * **15:5** Pétéru—Grec: Céphas. (Âna jèe nee Pétéru. Còo Ioane 1.42.)

tà tèpa 12 *apostolo;
 6-7 tà tèpa cèikí na rà wâna 500;
 tà Jacques;
 tà diri pàra tèpa apostolo.

Wà pàra tàpé gée goo tèpa 500 âboro-bà, âna rà jèe bà. Êco na dau wâru tàpé na rà bwaa tàgére wâro nabàni.

É ipaarié tà Paulo

⁸ Gée na càuru diri pâ pwi bèepwiri, â é ipaarié tóo, wâgo, pwi 'pwèedi'†. ⁹ Ba po dau piticèmururu naa gooò jii diri tèpa apostolo béed. Â càcaa pâriô ma rà ina gooò pâ, na go pwi apostolo, gée goo é pai tubaèpà kôo târa é wâra pwapwicîri kà Pwiduée béaa. ¹⁰ Êco na, gée goro é *pimeaari imudi kà Pwiduée, â gére wâgo ni. Ba é pimeaari imudi bèepwiri, âna é jèe tòpò é pwâra wakè kée naa gooò. Ba go jèe dau wakè jii pàra tèpa apostolo. Â nye càcaa wâgo na wakè, â nye wà Pwiduée, goro é pimeaari imudi kée.

¹¹ Â wiàna nye wâgo [na go picémara é popai tàwà] é, wiàna wà tèpa apostolo béed, â wàè kaa pwiri é Picémara Wâdé, na ia bà picémara tàwà, â na ia guwà cèikí naa goo.

Ée mwa pawârojè Pwiduée

¹² Wà Kériso, âna é jèe wâro cówâ gée na aubà—wàèpwiri é popai na bà picémara. Â gorodà na rà ina pàra pàarawà† pâ, o càra caa wâro cówâ wà tèpa bà? ¹³ Ba wiàna wàrapwiri, â wà mwara Kériso, âna pwiri cáé caa wâro cówâ gée na aubà! ¹⁴ Â pwiri piticèmururu naa goo é Picémara Wâdé kâbà, â ipaiwà mwara naa goro é cèikí kàwà. ¹⁵ Â pwiri bà tèpa pwâ, ba bà jèe picémara tàwà pâ, wà Pwiduée, âna é pawâroé cówâ.

¹⁶ [Go ina mwara pâ]: Wiàna âjupâra pâ, càra caa wâro cówâ wà tèpa bà, â wà Kériso, âna pwiri cáé caa wâro cówâ. ¹⁷ Â napwa é cèikí kàwà, âna pwiri piticèmururu naa goo. Â pwiri é bwaa piiwà é pàtàmara é pwina èpà, â pwiri càcaa pwanauri é pâ tûâ kàwà na èpà§. ¹⁸ Â pwiri wà tèpa cèikí, na rà jèe bà, âna rà wàiti jii Pwiduée. ¹⁹ Ba wiàna é cèikí kâjè naa goo Kériso, âna nye târa co é pwi wâro ni gòropuu, â pwiri nye wàijè kaa tàpé na dau ipwaée kâjè naa na diri tèpa âboro!

'Pwi autapoo kâra piûnya'

²⁰ Êco na càcaa wàrapwiri! Ba é jèe nye wâro cówâ wà Kériso, â é pwacèwii pwi autapoo kâra piûnya. Â o wâru wàijè na jè o mwa pwicò kée. ²¹ Ba jè cau bà diri, goo pwi caapwi âboro, wà *Adamu, na ia me gooé é pwâra bà. Â jè o mwa wâro cówâ gée na aubà, goo pwi âboro, wà Kériso. ²² Êdiri pâ âboro, âna rà cau bà, ba rà caapwi ma Adamu. Â wàijè diri*, âna jè o mwa wâro cówâ gée na aubà, gée goo na jè caapwi ma wà Kériso.

15:6-7 Luka 24.50 **15:8** Apostolo 9.3-6 † **15:8** Wâgo, pwi 'pwèedi'—Grec: Pwacèwii na pitèpao béaa kâra parui kôo. Pwiri rà pitunee tà Paulo, gée goo é pai tubaèpà kée tà tèpa cèikí, béaa kâra pai cèikí naa goo wà Kériso. **15:9** Éfésò 3.8; 1 Timotéo 1.15 **15:10** 2 Korénito 11.23 ‡ **15:12** Pàra pàarawà—Pwa tèpa pacâmu na rà ina pâ, wà Iésu, âna cáé caa wâro cówâ gée na aubà. § **15:17** 2e phrase—Grec: Â pwiri guwà bwaa tâa na pâ èpà kàwà. **15:21** Roma 5.12 * **15:22** Wàijè diri—Grec: Wà diri tèpa âboro. Pai ina wèe pâ, wàijè tèpa cèikí naa goo wà Kériso.

²³ Wà Pwidueé, âna é jèe mara pawâro wà Kériso, ba é pwi a pâbéaa. Â ée mwa caa pawârojè mwara, na tòotù na ée mwa wâjué me còwâ naani gòropuu wà Kériso†. ²⁴ Â géee na càuru pwiri, âna o pwâadàra pâ muru. Â wà Kériso, âna ée mwa tédidiri awé é pàtàmara diri pâ duée, ma pâ u, ma pâ pitûâ na èpà. Â nabwé, â ée mwa panuâ còwâ tà Pwidueé Caa, é pitûâ kèe ma pwâra ukai kèe.

²⁵ Ba [é jèe tàmarà pacoò wà Pwidueé pâ] na ée mwa pitûâ wà Kériso, tiagoro na ée mwa còogai diri tàpé na rà ipaa dèe. ²⁶ Â wà pwi bènabwé, âna ée pwâra bà. Â ée mwa pwa ma tiâué awé wà Kériso.

²⁷ Ba jèe wii naa na *Tii Pwicîri pâ, wà Pwidueé, âna é jèe nye nama é *pitûâ naa gòro diri é pâ muru. Psaume 8.7* ²⁸ Â, na ée piétò, wà Pwina naiè, naa goro diri pâ muru, â ée mwa ipakîrié na ara Pwidueé. Â wà Pwidueé, âna ée mwa pitûâ bamwara, kâra diri pâ muru, ma wà diri tèpa âboro.

Êkaa na guwà tàcî!

²⁹ [Go wâjué còwâ naa goo é pai wâro còwâ géee na aubà.] Ba pwa jèpwi mwara: Gorodà na rà *piupwaa wà pàrà tàpé ba kà tèpa bà kâra, wiàna o càra mwa caa wâro còwâ wà tèpa bà†?

³⁰ Â jèpwi mwara, âna wàibà [ma wà tèpa apostolo béèò] âna cina bà nye tà ciburà pipanuâbà, [ba na bà picémara é pâ popai-bà, wiàna ticè wâro còwâ géee na aubà]? Ba dau wâru pâ muru na èpà na tèepaa maribà, na diri pâ tòotù.

³¹ [Gona câguwà caa tâmogòori] co tèpa cèikî béèò, pâ go còo é pwâra bà na arao na diri pâ tòotù? Go nye *ipwataâboro pâ, nye âjupâra pwiri, pwacèwii na nye âjupâra pâ, go dau inawà ba wâdé tà pàrà tàpé, goo [é pwina é pwa tàwà] wà Pwi Ukai kâjè Kériso IésuS. ³² Ba dau gòo é ipaa kôo dà tàpé [na rà cicarao] naa na ville Éfésò, ba rà pwacèwii pâ macii a piugà. Â wiàna ticè wâro còwâ géee na aubà, â pwiri piticèmuru naa goo ipaa kôo. Â pwiri wâdé na jè [pwa é pwina rà ina wà pàrà tàpé, pâ]: *Ija ma wâdo, ba widâuru, âna jè o bà. Ésaïe 22.13*

³³ [Bwa! Càcaa wàrapwiri.] Â guwà cibwaa nama rà ipa-imwûruwà wà pàrà tàpé. Ba [âjupâra mwara é auina bèeni, pâ]: «Wà tèpa béèjè na èpà, âna rà o mwa tubaèpà é càrajè na wâdé.» ³⁴ Êkaa na guwà tà tàcî! Guwà niimiri bwàti. Â guwà pitòotéri é càrawà na èpà ba na o wâdé*! Ba go ina tàwà pâ: Pwa pàrà tàpé géee goowà, na càra caa tâmogòori Pwidueé! Â wâdé na guwà kamu goo.

Naiiri âboro na bwaa âmué

³⁵ Gà péa tawèerio pâ: «O wânanu cèe pai pwa goo é pai wâro còwâ kà tèpa bà? Êe pâ naiirà, âna o pwacèwii dà?» ³⁶ Gà pinûnûma cai! Na jèe câmi puddòro upwâra, â ée mara wai naa napuu, béaa kâra cèe pai cipu kèe. Â wâdé na wàrapwiri. ³⁷ Â câjè caa câmi é upwâra na jèe maina, â jèe câmi co puddòe, wiàna pwâra blé, é, wiàna jèpwi. ³⁸ Â, na ée cipu, â pwa é naiié, na ée naa wà Pwidueé. Ba ée nye jèpa ipàdi târa jèpa puddòro upwâra é jèpa naiirà, wiàra câbawâdé kèe.

15:23 1 Tésalonika 4.16; Auinapàpàri 20.5 † **15:23** Napéaati naa na grec pâ: O mwa jèpa pwa tà diri tèpa âboro, naa na jèpa autâa kâra jècaa. **15:25** Mataio 22.44 **15:26** Auinapàpàri 20.14 **15:27** Psaume 8.7 † **15:29** Piupwaa...ba kà tèpa bà—Pwiri rà wàrapwiri wà pàrà tèpa cèikî, na pàara kà Paulo. Éco na ticè popai goro é pai pwa wèe bèepwiri naa na jèe ère na Tii Pwicîri. **15:30** Roma 8.36 S **15:31** Goo...Kériso Iésu—é, Naa na nee Pwi Ukai kâjè Kériso Iésu. **15:32** Ésaïe 22.13 * **15:34** Guwà pitòotéri é càrawà na èpà, ba na o wâdé—é, Nabwé na guwà pwa na èpà. **15:36** Ioane 12.24

³⁹ Â nye pi-itê mwara ê naiiri âboro, ma ê naiiri macii, ma ê naiiri marü, ma ê naiiri ârawéa.

⁴⁰ Nye ipaiwâ naa goo pâ muru gòropuu, ma ê pâ muru nidò napwéretòtù. Po dau pwényuâa ê pai côorà diri, êco na nye jèpa pi-itê ê pwényuâa kâra. ⁴¹ Jèpwi mwara, âna jèpa pi-itê ê pwéelaa kâra tòotù, ma ê pwéelaa kâra parui, ma ê pwéelaa kâra pâ ìricò. Â ê pâ jèpa ìricò mwara, âna nye jèpa pi-itê ê pwéelaa kâra.

Èjipi naiijè ma o pwa pwi jèpwi

⁴² Nye wàrapwiri naa goo pai wâro còwâ kâjê géee na aubà. Ba ê naiiri âboro na jè èjipi naa napuu, âna pwacèwii ê pudòro upwâra. Ba ée mwa wai ma botére naawê. Êco na ê naiijè na é wâro còwâ géee na aubà, âna cáe caa mwa caa wai ma botére. Ba ée jèe *wâro dâra gòiri awé.

⁴³ Ê naiiri âboro na jè èjipi naa napuu, âna càcaa wâdé pai còo wèe. Êco na, na é wâro còwâ géee na aubà, â é nye dau pwényuâa kaa. Na jè èjipi, â piticè nii kèe. Êco na, na é wâro còwâ, âna nye dau pwa nii kèe kaa. ⁴⁴ Jè nye èjipi co ê naiiri âboro. Â géee na càué, âna o naiiri âboro na bwaa âmuê, na é nama é wâro còwâ ê Nyuâaê Pwicîri. Ba wiâna pwa naiiri âboro naani gòropuu, â âjupâra pâ, pwa é âji naiiri âboro na bwaa âmuê, na ée mwa naa tâjê ê Nyuâaê Pwicîri.

Du naiiri âboro na pi-itê

⁴⁵ Ba jèe wii naa na Tii Pwicîri pâ: *Wà Pwiduée, âna é naa wâro, tà Adamu, pwi jojooro diri tèpa âboro.* *Genèse 2.7* Â pwa pwi jèpwi na jè tuneee tée pâ ‘Wà Pwi bénabwé Adamu’, [âna wà Kériso]. Â tâa gooé ê Nyuâaê Pwicîri, â wâé, Kériso, na é naa é âji wâro. ⁴⁶ Ê pwina mara tèepaa, âna muru géee goro ê naiiri âboro [naani gòropuu]. Â é pwina é pwicò, âna muru géee goo ê Nyuâaê Pwicîri.

⁴⁷ Wà Pwiduée, âna é tapoo pwi jojooro âboro, wà Adamu, géee goro puu. Â wà Kériso, ‘wà Pwi bénabwé Adamu’, âna é me géee *napwéretòtù.

⁴⁸ Ê naiijè naani gòropuu, âna pwacèwii naii wà Adamu, na ia pwa goro puu. Â é naiijè naanidò napwéretòtù, âna o pwacèwii naii wà Kériso, na é me géenidò napwéretòtù. ⁴⁹ Üu, nabàni, âna jè pwacèwii Adamu, â na tòotù na bwaa wâ naigé, âna jè o pwacèwii Kériso†.

Piétò jii pwâra bà

⁵⁰ Tèpa cèikî béeeò, go nye ina tàwà pâ: Nye ticè autâa wâna *Mwaciri kà Pwiduée, kâra naiijè nabà, na pwa goro pièe ma domii. Ba é pwina o wai ma botére, âna o càcaa tâa tée cè wâro dâra gòiri awé.

⁵¹ Guwà tère bwàti, ba go ina tàwà é pwina dau pwényuâa kaa—ê pwina tàbinyiri béaa, éna é jèe paari tâjê wà Pwiduée. Â wàéni: O câjê caa capai bà, êco na o capai pitòotéríjê†. ⁵² Â o nye piawài kaa. Ba o upi é tutu, â wà diri tèpa [cèikî na rà jèe] bà, âna rà o wâro còwâ dâra gòiri awé. Â wàijè, âna o nye pitòotéri kaa é naiijè [â o câ mwa caa wai ma botére]. ⁵³⁻⁵⁴ Üu kaa, é naiijè

15:43 Filipi 3.20–21 **15:45** Genèse 2.7 † **15:49** Adamu; Kériso—Grec: Wà pwina é me géee gòropuu; Wà pwina é me géee napwéretòtù. **15:51** 1 Tésalonika 4.15–17 **15:51** Mataio 24.31

† **15:51** Pwiri é niimiri wà Paulo pâ, ée mwa wâjué me còwâ wà wà Kériso, na rà bwaa tà wâro wà pàra tèpa cèikî béee. (Còo 1 Tésalonika 4.15–17.) **15:53-54** 2 Korénito 5.4 **15:53-54** Ésaie 25.8

naani gòropuu, âna é muru na câe caa gòiri, ba é pâ nau bà, ma wai[§]. Â o wâdé na pitòotérié, ma é naiiri âboro na é wâro dàra gòiri awé. Ûna wàrapwiri, â o coo é auwii naa na Tii Pwicíri, na ina pâ:

*É piétò bamwara
jii é pwâra bà.
É tubatiàué awé!*

Ésaïe 25.8

⁵⁵ *Wâpà piétò'gà, co pwâra bà?
Wâpà é nii ma gòò'gà?
Gà o mwa wànuu
târa cè pai tubaèpà tâbà còwâ*?*

Osée 13.14

⁵⁶ (Ba é pàtàmara é pwâra bà naa goo^{jè}, âna é me gée goo pâ èpà [na jè pwa]. Â é pàtàmara é pâ èpà, âna é me gée goo [pai càcaa wàrori kâjè bwàti] é Naèà kà *Moosé.) ⁵⁷ Êco na nabà, âna jè pwaolè tà Pwidiúé, ba é nama jè piétò awé, gée goo Pwi Ukai kâjè Iésu Kériso!

⁵⁸ Êpwiri co tèpa âji béèò, wâdé na guwà gòò, ma cimwù! Â guwà tà tâa taaci goo é wakè kà Pwi Ukai. Ba diri é pwina guwà pwa, goro é nii kàwà na é naa, âna o pwamuru naa goo.

16

Pâra aupitûâri kà Paulo

Bépitù ba kà tàpé Iérusaléma

¹ [Wàèni é autûâri kôo] naa goo é mwani na guwà o mwa tòiri, ba kà tèpa cèikì wâ *Iérusaléma: Wâdé na guwà pâra wiâra é pwina go ina tà tèpa wâra pwapwicíri wâ Galatia. ² Wàèni: Diri pâ pwapwicíri, âna guwà jèpa tòpò naa jaawà, jè ére gée goro é mwani kàwà. Ba na wàrapwiri, â guwà naanaimari diri é mwani, béaa kâra pai tèepaa kôo dariwà. ³ Â guwà pitòrigari pâra tàpé, ba na rà pa pâ é bépitu kàwà bèepwiri naa Iérusaléma. Â wiàna go o mwa tèepaa paé dariwà, â go* o mwa wii cè tii, cèna rà o pa pâdari tèpa wâra pwapwicíri naawé, ba na o *paâjupâra târa pâ, nye wàijè kaa, na jè panuâra. ⁴ Â wiàna go mwa còo pâ pâri ma go pâra wiâra, â go o mwa picìarà.

É pwabwàti pai pâra kêe

⁵ [Napwa é pé pâra kôo, âna] go o jèe tapàgà é province Macédoine, â géewé, âna go o mwa me mariwà còwâ. ⁶⁻⁷ Dau nùmoo na tàpo gòiri é pai tâa kôo jaawà, wiàna é câbawâdé wâ Pwi Ukai. Â pwiri go o mwa tâa jaawà, naa na diri é pâara na pièpà napô na. Â wiàna wàrapwiri, â guwà o mwa pitu tóo, ma go pâra naa na cè jè ére.

§ 15:53-54 1re phrase—Grec: Wâdé na, è pwina é wai, âna é coona è pwina câe caa wai; â wâdé na, è pwina é bà, âna é coona è pwina câe caa bà. 15:55 Osée 13.14 * 15:55 Gà o mwa wànuu... Grec: Wâpà da'gà? 15:56 Roma 7.13 16:1 Roma 15.25-26; 2 Korénito 8.1-9 * 16:3 Go—é, Guwà. 16:5 Apostolo 19.21 16:6-7 Roma 15.24

⁸ Â ni, âna go nye tà tâa ni Éféso, tèepaa naa goro tòotù Pentecôte†. ⁹ Ba jèe pàara, na go pwa cè wakè na maina naani. [Ba nye dau wâru kaa, tàpé na rà tòpi è Picémara Wâdé.] Êco na dau wâru mwara tàpé na rà cicarao.

¹⁰ Wiàna é medariwà wà Timotéo, â guwà ipwabwàti tée. Ba é piênawéna kà Pwi Ukai, pwacèwii. ¹¹ Â guwà cibwaa ipwatétéri tée. Â [wiàna jèe nabwé pai tâa kée jaawà] â guwà pacidòri nyuâaê, ma pitu tée, ba na é wâjué me mariô. Ba go tà tapacirà ni, wailà ma cè pàra tèpa bée.

¹² Napwa naa goo pwi aéjii kâjè, wà Apollos, âna go dau tacoo gooé, ma é pâra wià pàra tèpa cèikî bééjè na rà paé dariwà. Êco na tàutée na é nama pâra†. Â ée mwa nye tà pàdariwà wiàna pâri.

Bénabwé popai

¹³ Wâdé na guwà tà tàci, â guwà cimwü naa na é cèikî kàwà! Â guwà gòo, â guwà piégòtùru! ¹⁴ Â guwà wârori è wâro kàwà naa na pimeaari.

¹⁵⁻¹⁶ Jèpwi, co tèpa béèd: Go tacoo goowà pâ, na guwà pitèrè dà tèpa pitùâ kàwà naa na cèikî, na rà wakè ba gòo, ba na rà piênawéna kàwà. Â go niimiri tàpé na rà pwacèwii Stéphanas. Ba guwà tâmogòori pâ, wailà ma é tâa kée, âna rà tèpa mara cèikî naa na province Akaïe. Â rà dau ipanuâra, ma rà pitu tà tèpa cèikî.

¹⁷⁻¹⁸ Go dau ipwadée na rà jèe me naani, wà Stéphanas, ma Fortunatus ma Akaïcus. Ba rà dau pagò-o, na pwi pàara bèeni, na guwà wâiti jiio. (Â go niimiri pâ, o pagòowà mwara, na guwà tère pâ nye wàrapwiri.) Wâdé na guwà papwiciri tàpé na rà wàrapwiri, ma pwamainarà.

Ipicijii

¹⁹ Tèpa wâra pwapwiciri na province ni Asia, âna rà naa paé bwàcu kàwà. Â wà Aquilas ma Priscille, ma wà pàra tàpé na rà ipitiri jaaru, âna rà naa paé bwàcu kàwà mwara, naa na nee Pwi Ukai. ²⁰ Â wà mwara diri tèpa cèikî na rà wâni, âna rà naa bwàcu kàwà.

Â wâguwà, na guwà ipitiri, âna wâdé na guwà tà ipwabwàcu tàwà, wàra pai pwa kà tèpa naï Pwi Ukai.

²¹ Wâgo, Paulo, âna go popa i opwa tii, ba na go tubanabwé è tii bèeni.

²² Wiàna câe caa meaari Pwi Ukai, wà pwi jè [ârapàarawà] â guwà naaè iti jii è picaatâa kàwà§.

Maranatha—Wâdé na gà me, co Pwi Ukai kâjè!

²³ Wâdé na é *pwényunyuâariwà wà Pwi Ukai Iésu, goro é *pimeaari imudi kée! Amen! Wâdé na wàra!

²⁴ Dau wânümoò tàwà naa na nee Kériso Iésu!

† **16:8** Tòotù Pentecôte—Tòotù kâra piñnya. Còo mwara Tòotù maina naa na Neeremuru (Vocabulaire). **16:9** Apostolo 19.8–10; 2 Korénito 2.12 **16:10** 1 Korénito 4.17 **16:11** 1 Timotéo 4.12 **16:12** 1 Korénito 3.6 † **16:12** Tàutée na é nama pâra—Pwiri pai ina wèe pâ, càcaa câbawadé kà Pwiduée na é pò ma pâra. **16:15-16** 1 Korénito 1.16 **16:19** Apostolo 18.2,18,26 **16:22** Galatia 1.8–9 § **16:22** Guwà naaè iti jii è picaatâa kàwà—Grec: O tojiie, o pinajajaié (maudit).

Béârailu kêra tii kà Paulo tà tàpé Korénito Bétapoo popai

Wàilàapà na wii tii bèeni?

Wà Paulo, pwi *apostolo. Â é tâa jaaé wà Timotéo.

É wii wiidà?

Nabibiù kêra *naja 55 ma 57, é tâa Macédoine wà Paulo. (Còo *Apostolo* 16.6–17.15.) É wii tii bèeni caapwi naja géé na càuru na é wii 1 Korénito.

É wii tâi?

Tàra é wàra pwapwicîri wâ Korénito. Còo *1 Korénito* Bétapoo popai. É wii ârapapé tii tà tàpé Korénito wà Paulo, êco na ârailu co na tâa na *Tii Pwicîri. Pwi tii bèeni, *2 Korénito*, âna béârapapé kêra tii kêe târa.

Cina é wii?

Wâna jè tii na ia é wii târa béaa (na pitubatiâu), âna é pwa tàpé Korénito wà Paulo. É patêrerà goro pai pwa kêra na èpà (2.3). Wâru tàpé géé goorà, na rà biirà (7.8–13). Êco na pwa pàra tèpa maina nûma na rà ina pâ, ticè tàrù kêe ma é patûrarà. Ba rà tòpi pàra tèpa pwa pupûra na rà tèpa pwâ. Wà tàpéebà, âna rà ina pâ wàilà co na rà tèpa âji apostolo, â rà inabaèpà wà Paulo (naporomee 10–11). É wii tii bèeni wà Paulo, ba na é ipwamuruê, ma paari é pimeaari kêe ba kà tèpa cèikí wâ Korénito (2.4; 6.11), ma é pimeaari kà Pwiduée ba kêra (5.14–15). Nûmee naa é naa târa cè jè pàara, ba na rà pinünüma béaa kêra pai wâjué còwâ kêe (13.10).

É wii mwara, ba na é pwa pupûra târa, ba na rà pacoo é auinabéaa kêra pâ, na rà tòri mwani ba kà tèpa cèikí wâ *Iérusaléma, na pàara na pwa copwa wé (naporomee 8).

Dà êre é tii bèeni?

Rà ina tèpa pitòti Paulo pâ, cáe caa pwi âji apostolo, â càcaa tâa gòè é pàtàmara Nyuââê Pwicîri, géé goo na é pwi âboro na é picâri ma ticè nii kêe.

Êco na é paari wà Paulo pâ, wiàna jè âji ênawéna kà Kériso, â jè o mwa tâa na aré ma tòina pwacèwii Kériso, â wâdé na jè tòpi naa na ipakîri ma pidâpwicârijè. Wiàna jè tâa na aré nabà, âna târa ipwabwâtijè, ba na o tâa tâjè é muugère, na o dau maina awé, dâra gòiri awé (4.17).

Wiàna ticè nii kâjè, â pâri é pàtàma Pwiduée ma é wakè goojè, ma biijè, ba na jè pwacèwii Iésu. Â jè o paari naa goojè tà tèpa âboro gòropuu, é pàtàma Pwiduée ma pai maina na muugère kêe.

É paari wà Paulo pâ, wà tàpé na rà pitòtié, âna càra caa tèpa âji ênawéna kà Kériso, ba rà tèpa maina nûma, â tàutàra na rà picâri ba kêe.

É ina mwara pâ, wiàna jè pwa na èpà, â wâdé na jè pinünüma ma jè biijè, ma tòotéri é pwina jè pwa na càcaa wâdé. Wiàna wàrapwiri, â jè o mwa tèpa pitère dà Pwiduée, ma tèpa meari âboro, â o pwicîri ma *tàrù wâro kâjè. Êco na càcaa wàrapwiri é wâro kà tàpé na rà pitòti Paulo.

Naa na tii bèeni, âna wà Paulo, âna é dau paari é pwâranümee tà tàpé Korénito. É dau meaarirà, â é putàmurirà mwara géé goo é èpà na rà ina naa gooé. Â é po dau putàmu goo tèpa âboro na rà ipa-imwùrurà.

Pai pitàgoo tii 2 Korénito

Ipwabwàcu ma bétapoo popai (1.1–11)

Pai tâa kà Paulo ma tàpé Korénito (1.12–7.16)

Tàrù pâ tùâ kèe tàra (1.12–2.17)

É pame auipwataâboro tàra wâro (3.1–18)

Picémara Wâdé, âna é pagòoé na é tâa na aré goo wà Kériso (4.1–6.13)

Autûâri kèe tàra (6.14–7.16)

Béputu ba kà tèpa cèikì wà Iérusaléma (8.1–9.15)

Ipwamurué kà Paulo jii tèpa pitòtié (10.1–13.10)

Paulo ma tèpa apostolo a pwâ (11.1–15)

É tâa na aré goo wà Kériso (11.16–33)

Ê pwina é còo Paulo naa na nyuâa (12.1–10)

É pidumapié goo tàpé Korénito (12.11–21)

Bénabwé popai (13.1–10)

Ipicijii (13.11–14)

Ipwabwàcu

¹ Wâgo* Paulo, na pwa tii, wâgo pwi *apostolo kà Iésu *Kériso, wiâra é câbawâdé kà Pwiduée. [Ba é cùruo pâ, ba na go picémara é popai kèe.] Go wii tàwà, wâguwà é wâra pwapwiciri kèe, na tâa na ville Korénito, â tàra mwara pâ âboro kèe, na province Akaïe. Tàgére wàibu ma wà Timotéo, pwi a cèikì béjèjè. [Â é naa bwàcu kàwà mwara.]

² Wâdé na tà tàwà é *pimeari imudi ma pinaanapô, na me géé goo Pwiduée kâjè ma Pwi Ukai Iésu Kériso. Cidòri nyuâawà!

É pagòojè Pwiduée na jè tâa na aré

³ Jè ipwamaina Pwiduée, wà pwi Caa kà Pwi Ukai kâjè Iésu Kériso†. Ba é pwi caa kâjè mwara, na dau wânümee tâjè. Â é nye tà ciburà pwa na wâdé tâjè. Â wâé na é pwi Pwiduée, na é ciburà patàmarù é pwâranümajè ma pagòojè.

⁴⁻⁵ É wârapwiri, na jè‡ tâa na é aré, ba jè wâro na pâ aré kà Kériso. Â wiàna dau wâru pâ aré kâjè, â o dau maina awé é pai patàmarù pwâranümajè kèe, goo Kériso. Â é wârapwiri tâjè, ba na jè mwa caa patàmarù pwâranüma pàra tàpé na rà tâa na aré.

⁶ Êkaa na, wiàna go§ tâa na aré, wâgo, â tàra ma patàmarù pwâranümawà, â tàra ma guwà udò, [ma tâa tàwà é *âji wâro]. Ba é pagòo-o wà Pwiduée, ba na go pagòowà, na pàara na guwà tâa na pâ aré, pwacèwiio. ⁷ Â go tâmogòori pâ,

* 1:1 Wâgo—Grec: Wàibu. Wà Paulo na é pwa tii, èco na é paari pâ, caapwi pwâranümaru ma wà Timotéo na é tâa jaaé. 1:3 Roma 15.5 † 1:3 Pwi Caa kà Pwi Ukai kâjè... é, Wà Pwiduée ma Caa kà Pwi Ukai kâjè Iésu Kériso. 1:4-5 Psaume 34.20 ‡ 1:4-5 Jè—é, Go. Munaa Paulo co, é, pwiri wâé ma Timotéo. Grec: Nous. § 1:6 Go—Grec: Bà, é, Bu (nous). Na diri é tii bèeni, âna wà Paulo, âna é ina pâ, bà (nous), ba na é pi-inaé còwà. Na paicì, âna jè wii pâ go ba na dau pwéelaa. (Naa na pâ note, âna bà wii pâ: Grec: +Go...) Na pàra pàara, âna pwiri é inaru ma wà Timotéo mwara; â na pàra pàara, âna pwiri é inarà ma wà pàra tàpé mwara.

guwà o tà cimwü [naa na é cèikî kàwà]. Ba, na guwà tâa na aré pwacèwiiio, â é patâmarû pwâranûmawà [wà Pwiduée] pwacèwiiio.

Dau tubaèpà tà Paulo na Asia

8 Wâdé na guwà tâmogòori, co tèpa béeò, pâ, jèe dau tubaèpà tîo naa na province Asia. Â jèe pwa na câgo caa udò géee na. Ji pwiina ma é pa-urao ma é popao, â jèe pwa na go bà.

9 Pwacèwii na jèe pitèio, ma pwa wârimuru tîo, tiagoro bà. Â wiàna wârapwiri, â na târa na câgo caa tà cèikî naa good còwâ; â ba na go pipanuâò tà Pwiduée, na é pawâro còwâ tèpa bà. 10 Â é jèe nye upao jii é pwâra bà, â é bwaa nye tà upao mwara ni. Â go cèikî ba gòò pâ, ée bwaa nye tà ciburà upao mwara, na pâ tîotù na bwaa wâ naigé. 11 Â wâguwà, âna guwà pitu tîo, goro é pwâra pwapwicîri kàwà. Ba é tère wà Pwiduée, â é [upao ma] *pwényunyuâariò. Â o wâru tèpa âboro, na rà o pwaolé tée goo pwiri.

pai tâa kà paulo ma tàpé korénito

(Napomèe 1–7)

Tàrù pâ tûâ kèe tàra

12 [Wâdé na guwà tâmogòori pâ] diri é pwina go pwa naani gòropuu, âna go pwa naa na âjupâra, â géee na âji pwâranûmoo*. Â ipaiwà naa goo é pâ tûâ kòo tàwà [ba nye ticé èpà na]. Â é *pwâratûra-nigée-gooò, âna é *paâjupâraò, na go ina pwiri. Ba go pâra wiâ Pwiduée, càcaa wiâra é tâmanga kà tèpa âboro.

13-14 Ba, na go mu wii tàwà, âna [nye ticé na go pinaapwâniri goowà. Ba] é pwina guwà pûra, âna âji pai pwa goo. Êkaa na [o câguwà caa kamu good] na cè tîotù na ée mwa wâjué me còwâ na wà Pwi Ukai kâjè Iésu. Bwa, guwà o ipwàdéee good, wàra pai ipwàdéee kòo goowà. Guwà jèe tàpo tâmogòori pwiri, co tèpa béeò. Â nûmoo na guwà tâmogòori bamwara.

Dau nûmee na é cairà

15 Béaa, âna go niimiri pâ, guwà tâmogòori bwàti [é pwâranûmoo]. Â êkaa pwiri, na ia go niimiri pâ, [na go wailu caiwà] ba na é wailu pwényunyuâariwà wà Pwiduée good— 16 jèpwi, na pai pâra kòo naa na province Macédoine; â jèpwi, na pai wâjué kòo còwâ naa *Judée. Â ia go niimiri pâ, pwiri guwà o pitu tîo, goro pai wâjué kòo còwâ naawé.

17 Wàèpwiri auniimiri kòo béaa. [Â gorodà na câgo caa wâjué me còwâ dariwà]†? Pwiri guwà géee niimiri pâ câgo caa nûnûma bwàti? Pwiri go pwaduwa kà tàpé na rà ina pâ «üu» naa nûmarà na rà ina pâ «bwa»? 18 Bwa. Câgo caa wârapwiri. Â é nye paâjupâraò wà Pwiduée. Ba wiàna é tà mwü, â

1:8 Apostolo 19.23; 1 Korénito 15.32 1:10 2 Timotéo 4.18 * 1:12 Pwiri wà pâra tàpé na Korénito, âna rà pitòti wà Paulo pâ, càcaa âjupâra na ia é ina târa pâ ée mwa wailu cairà. Â é wii, ba na é ipwamurué. 1:13-14 2 Korénito 5.12; Filipi 2.16 1:16 1 Korénito 16.5–6 † 1:17 2e phrase—Wà tèpa èpâri Paulo, âna rà ina pâ, é pwi apwà, ba câe caa cairà wiâra ainabéaa kèe. É ipwamurué ni wà Paulo, ma ina pwi majoro pwina é pwa: Dau nûmee na é cairà, êco na, géee na càuru pai tère kèe pâ, bwaa càcaa wâdé pâ tûâ kàra, â é pitòtèri auniimiri kèe. Ba wiàna é cairà wà, â péa tà tîina pai pitâa kàra ma wâé, â o càcaa wâdé tée. Êkaa na é pwa tii târa, ba na é pwarà ma patèrèra. (Còo 2 Korénito 2.3.) Â é niimiri pâ, ée mwa cairà, géee na càué, naa na ipwàdéee. (Còo 2 Korénito 13.10.)

wâgo mwara, âna go tà mwü. Â wiàna go ina tàwà pâ «üu», âna pai ina wèè pâ «üu»†!

¹⁹ Guwà tère, wà pwi Kériso Iésu, na bà picémara tàwà ma wà Silas ma wà Timotéo, âna wàé kaa *Pwina nai Pwiduée [na é âjupâra. Ba wàé, âna é popai gée jaa Pwiduée] na é ina tâjè pâ «Üu, wâdé na wàra!» Â câé caa pwi a-ina pâ «Matâra...»§. ²⁰ Â é ina pâ «üu» ba na jè tòpi diri é pâ aupwényunyuâri kà Pwiduée, na é jèe nye mara ina. Â nye gée goo Kériso, na jè cau pwamaina Pwiduée ma ina diri pâ: «Üu! Amen! Wâdé na wàra!»

²¹ Â nye wà Pwiduée, na é nama jè cimwü [wâgo ma wâguwà] naa goo Kériso. Ba wàé na é pitòrigarijè* ba kèe. ²² Â é jèe nye naa tâjè é *Nyuââé Pwicîri, naa na pwâranümajè, ba na câmu kèe [pâ, jè tèpa âboro kèe]. Wàépwiiri é bétapoo *aupwényunyuâri, na naa tâjè.

Majoroé ma câé caa me

²³ Go nye âjupâra†, â é paâjupâraô mwara wà Pwiduée, na go ina pâ: Wàèni é majoroé ma câgo caa wâjué còwâ medariwà naa Korénito. Ba càcaa nümoo na guwà tòina [goro pâ popai kôo tàwà na gò]. ²⁴ Ba càcaa nümoo na go pitûâ jaiwà. Ba guwà jèe nye cimwü naa na é cèikî kàwà. Â nümoo na jè piwakè naima, ba na jè cau ipwadée.

2

¹⁻³ Wiàna go ipwadée, â wâguwà mwara, âna guwà ipwadée. Â mu nye tà wâguwà, na mu dau pagò-o; â wâdé na wàrapwiiri. Êco na, wiàna guwà tòina, â o wàilàpà na o mwa nama go ipwadée? Êkaa na jèe càcaa nümoo na go patùrawà ba gòo mwara goo cè pwina go pâmari naa jaawà*. Wàé kaa pwiri é majoroé ma go pitòtéri auniimiri kôo, ⁴ â go po pwa tii paé dariwà†. Êco na po dau tòina ma pikîri é pwâranümoo, â go dau i, ba go tâmogòori pâ guwà o tòina goro é pwina go ina†. Dau wâdé tóo co, na go paari tàwà é pimeaari kôo, na dau maina ba kàwà.

Pwanauri pwi âboro na é pwa na èpà tàwà

⁵ Wà pwi âboro na é wâjaawà, na ia é tubaèpà tóo§, âna dau maina é èpà na é pwa tàwà, jiio. Wàépwiiri é majoroé ma jè cau tòina. Êco na câgo caa dàbamaina*, ba càcaa muru na dau maina. ⁶ Ba guwà jèe nye pitèié†, â guwà nye paari tée é èpà kèe. Â jèe nye pâri.

† **1:18** Grec: Wà Pwiduée, âna é tâa na pai tâa kèe, ba na é popai +kôo tàwà, âna càcaa «üu» ma «bwa».

1:19 Apostolo 18.5 § **1:19** Matâra... Grec: «Üu» ma «bwa». **1:20** Auinapàpàri 3.14 * **1:21** Pitòrigarijè—Grec: Oint. Còo note goo Luka 4.18. **1:22** 2 Korénito 5.5; Éfeso 1.13–14 † **1:23** Go nye âjupâra—Grec: {Go ipwataâboro} naa goro é wâro kôo. **1:24** 1 Pétèru 5.3 **2:1-3** 1 Korénito 4.21 * **2:1-3** 4e phrase—Grec: Êkaa na go niimiri pâ, o câgo caa wâjué còwâ naa jaawà, ma go nama guwà pikîri. **2:4** Apostolo 20.31 † **2:4** Go po pwa tii paé dariwà—Ê tii bèepwiiri, âna pitubatiâu. (Câé caa ina é bétapoo tii tà tàpè Korénito, na tâa na Tii Pwicîri.) † **2:4** Ba go tâmogòori pâ, guwà o tòina goro é pwina go ina—Grec: Càcaa târa ma guwà pikîri. § **2:5** Wà pwi âboro na é wâjaawà, na ia é tubaèpà tóo—Grec: Wiàna é nama {jè} pikîri wà pwi jè âboro. * **2:5** Dàbamaina—Exagére. † **2:6** Guwà jèe nye pitèié—Grec: Ê auwâru gée goowà, âna rà jèe pitèié. Pwiri é pai pitèi kà tèpa cèikî na rà ipitiri.

⁷ Â nabàni, âna wâdé na guwà pwanaurié, ma pagòóé mwara. Ba é péa panuâ [é cèikí kêe] géé goro é pai tòina kêe, na dau maina. ⁸ Â go tacoo goowà pâ, na [guwà nama caapwi pwâranümawà, ma] guwà paari tée còwâ é pimeaari kàwâ†.

⁹ Â, na ia go wii, âna târa ma còo [é pwâranümawà] pâ, pwiri guwà pitère dòo, naa na diri pâ ére. ¹⁰ Â wiàna guwà pwanauri wà pwi âboro bèepwiri, â wâgo mwara, âna go o pwanaurié. Â nye âjupâra pâ, go jèe pwanaurié, ba kàwà, naa na nee Kériso. Â go niimiri pâ, é èpà na é pwa tòo, âna càcaa dau maina§. ¹¹ Wiàna jè wàrapwiri, â o ticé naigé kà *Caatana, ma é piwâmijè. Ba jè tâmogòori bwàti é pâ tûâ kêe.

Jè piétò géé goo Iésu Kériso

¹² Go jèe pâra naa Troas, ba na go picémara é *Picémara Wâdé kà Kériso. Â, na ia go tèepaa pâ, â go pâmari pâ, é jèe nye pwabwàti é naigé kòo wà Pwiduée. ¹³ Êco na go po dau pidumapié goo pwi béèò Tito. Ba go tapacîê, â câe caa tèepaa. Â go jèe picijii tàpé Troas, â go wâjué me còwâ naani, Macédoine, [ba na go mudèe].

¹⁴ Êco na jè ipwaolé tà Pwiduée! Ba é jèe piétò wà Kériso. Â é popajè*, na ara tèpa âboro diri, pwacèwii é pwâra paa kêe na é piétò. Â jè paarié naa na diri pâ ére, pwacèwii jè ûraara muru na wâdé, na é pâra pitiri pâ ére.

¹⁵⁻¹⁶ Üu, jè pwacèwii é jawé ûrea, é pwi âraimeai, na é naa tà Pwiduée, wà Kériso. Â wà pâra tàpé na é gére pa-udòrà mwara, âna rà tère pwi jawé ûrea-bà na dau wâdé awé, â é naa târa é *âji wâro [dàra gòiri jaaé]. Â napwa naa goo wà tàpé na rà gére tubatiâu é wâro kàra, wâiti jiié, âna rà tère co é ûraara muru na bà, na wâbu, na pame târa é pwâra bà.

O wàilâapà na pâri ma é pwa é wakè bèepwiri, [wakè kâra *apostolo? O nye ticé, èco pwi âboro na é pitu tée wà Pwiduée]. ¹⁷ Po dau wâru tàpé na rà pa popai kà Pwiduée, ba na rà bu mwani ma bu neemururà goo. Â câgo caa pwacèwiirà. Ba wâgo, âna go pwi ênawéna kà Kériso, na go ina é âjupâra, na ara Pwiduée. Ba wâé pwi a cùruo.

3

Go picémara auipwataâboro târa wâro

¹ Gona [guwà niimiri pâ] go tapoo pi-ina kòo mwara? Bwa. Ba câgo caa pwaduwà kà tèpa pwa pupûra, na rà nama guwà wii é pâ popai na wâdé naa goorà, ba na rà paari târa pâra wâra pwapwicîri. Bwa; câgo caa wàrapwiri! ² Ba é tii kòo, âna wâguwà, na jèe nye wii naa na pwâranümoo. Â pâri ma rà pûra diri tèpa âboro, [na rà còoina é wakè kòo naa jaawà].

³ Ba wà Kériso, âna wâé na é jèe nye wii é tii bèepwiri. Â wâgo, âna go nye po pwi a-îpa popai—popai naa na tii na càcaa wii goro bépwa tii, â wii goro é Nyuââé Pwicîri kà Pwiduée, na é wâro*. Tii na càcaa wii mwara, naa gòro

† **2:8** Paari tée còwâ é pimeaari kàwâ—Pwiri pai ina wèe pâ, rà tòpié còwâ naa na picaatâa kàra.

§ **2:10** Dernière phrase—Grec: Wiàna go pwanaurié goo cè jèe muru. **2:11** Luka 22.31 **2:12**

Apostolo 14.27; 1 Korénito 16.9 **2:13** Apostolo 20.1 ^{*} **2:14** Popajè—é, Popabà. Pwiri é inaé ma pâra tèpa apostolo. **2:15-16** Luka 2.34; 2 Korénito 3.5-6 **3:1** Apostolo 18.27; 2 Korénito 5.12 **3:2**

1 Korénito 9.2 **3:3** Exode 24.12; Jérémie 31.33; Ézékïel 36.26-27 ^{*} **3:3** Pwiduée, na é wâro—é, Pwiduée, na é naa é wâro.

atü†, â wii naa na pwâranümara âboro.

⁴ Go cimwü [na go ina pwiri] géé goo na go cèiki ba gòo naa goo Pwiduée, ba go tâa goo Kériso. ⁵ Â câgo caa niimiri pâ go ipwa acari, é waké na é naa tóo. Â nye wà Pwiduée, na é nama pâriô ma go pwa. ⁶ Â wàé na é nama go pwi a pame é *auipwataâboro kée na bwaa âmuê, [na é pwa ba kâjè, wàijè é Ba kée].

Ê auipwataâboro bèepwiri, âna càcaa me géé goro é naèà na wii; ba muru me goro é Nyuââ Pwicîri. Ê naèà na wii, âna é nama jè bà. Êco na é Nyuââ Pwicîri, âna é nama jè wâro.

Dau maina awé muugère

⁷ Wà *Moosé, âna ia é pame é naèà, na wii naa gòro atü. Â é naèà bèepwiri, âna é pame co é pwâra bà. Âjupâra pâ, na ia é tèepaa, â é tèepaa naa na muugère kà Pwiduée. Ba é naporomee wà Moosé, âna dau pwâra goo, â càcaa pâri ma rà ucâri wà tèpa *Isaraéla. Êco na é muugère bèepwiri âna càcaa gòiri.

⁸ Â napwa naa goo é auipwata-âboro‡ na é pawârojè, na é pame é Nyuââ Pwicîri, âna dau maina awé é muugère kée. ⁹ Â wiàna é naèà na é naa wârimuru tâjè, âna muugère, â o mwa wânau cè pai maina awé é muugère kâra auipwata-âboro, na é nama jè *târù [na ara Pwiduée]? ¹⁰ Ûu, é muugère [kâra é naèà] âna muru na dau kîri, naa goro jènere é muugère [kâra auipwataâboro na bwaa âmuê]. ¹¹ Ba wiàna jèe pwa muugère kâra é pwina càcaa gòiri, â o mwa wânau cè pai dau muugère kâra é pwina tâa dâra gòiri?

Jè côo muugère kà Pwi Ukai

¹² É nama jè gòo é auipwataâboro bèepwiri, na é pwa ba kâjè wà Pwiduée§. Â câjè caa piwâ, [na jè piênawéna kée]. ¹³ Â câjè mu caa pwaduwà kà Moosé, na ia é cajipi é naporomee, na ia é coo ara é Ba kée, tèpa Isaraéla. Ba tàutée na rà côo é muugère na tâa gòé, na é gère pitiâu boo.

¹⁴ Â napwa naa goo wà tèpa Isaraéla, âna nye dau câmoori kaa é pwâranümarà, tèepaa naa goro nabà. Ba, naa rà pûra ma tère é pâ tii goro é naèà*—tii goro é auipwataâboro béaa—[â càra caa côoina é âjupâra na tâa na. Ba pwacèwii na] târamiri é naporomeerà goro cè imwaano. Â càcaa [pâri ma rà] dàgòtù é imwaano bèepwiri, êco wiàna rà tâa goo Kériso.

¹⁵ Ûu, âjupâra pâ, tiagoo nabàni, âna pwacèwii naa târamiri aunünüma kà tèpa Isaraéla, na rà mu pûra é tii kà Moosé. ¹⁶ Êco na, wiàna é biié dà Pwi Ukai wà pwi jè âboro, â o tûu é ocajipi naporomee. ¹⁷ Ba wà Pwi Ukai, âna wàé é Nyuââé. Â é Nyuââé kà Pwi Ukai, âna é tipijè géé goo é pâ pwina tòojè, â jèe nye ticé na cipajè. ¹⁸ Â jèe cau dàgòtù géé naporomeejè é ocajipi wèe, ba na jè pwacèwii é garaaci na pwâra, goro é muugère kà Pwiduée. Ba é Nyuââé kà

† **3:3** Wii...naa gòro atü—É ina wà Paulo é Naèà kà Moosé. (Còo Exode 24.12.) Â é mara inapàpári béaa wà i péroféta Léremia pâ, é naèà na bwaa âmuê, âna o wii naa na pwâranüma tèpa âboro (Còo Jérémie 31.33; Ézékiel 11.19; 36.26–27.) **3:6** Jérémie 31.31; Ioane 6.63; 1 Korénito 11.25 **3:7** Exode 34.29

‡ **3:8** Auipwataâboro—Grec: Waké (ministère). Ipaìwâ naa na pâ nee tii 9 ma 10. **3:9** Deutéronome 27.26; Roma 1.17 § **3:12** É auipwataâboro bèepwiri, na é pwa ba kâjè wà Pwiduée—Grec: Espérance.

3:13 Exode 34.33 * **3:14** É pâ tii goro é naèà—Aamwari Béaa (l'Ancien Testament). **3:16** Exode 34.34 **3:17** Ioane 8.36; Roma 8.2

Pwi Ukai, âna é gére pitòotérjè, ba na jè pwacèwiié, â ba na jè tâa na é muugère, na pimaina too.

4

Picémara Wâdé âna pwéelaa naa na bàutê

¹ Wà Pwidueé, âna é panuâ tóo é wakè bèepwiri, naa na pai wâdé kèe. Wàépwiri é majoroé ma câgo caa pidumapié, â càcaa oratóo [goo é pâ aré ma tòina na go tâa na].

² Â go jèe mara niimiri pâ, [wiàna go picémara târa pâ âboro] â o câgo caa ina cè ji caapwi popai na pwâ. Â câgo caa naapwàniri cè ji caapwi muru, [ba na go nama puràra é wakè kôo]. Bwa! Tàutóo goo é pwâra càra âboro, na jè kamu goo. Ba go wakè na âjupâra. Â câgo caa ébii é Popai kà Pwidueé; â go paari bwàti é âjupâra naa naporomee Pwidueé. Â wà tèpa âboro, âna rà o tâmogòori naa na *pwâratùra-nigée-goorà [pâ, go pwi âboro na câgo caa piwâmirà]. ³ Ba é Picémara Wâdé na go inapàpari, âna pwéelaa. Â pâri ma rà tâmogòori é êreé.

Êco naa goo tàpé na rà tubatiâu é wâro kàra, wâiti jii Pwidueé, ba cârù tàra*. ⁴ Ba wà *Caatana, pwi ukai kàra é gòropuu bèeni, âna é nama rà bwi, ba na o càra caa tâmogòori, ma càra caa cèikî. Êkaa na càra caa còo é pwéelaa—ba càra caa tâmogòori é *Picémara Wâdé, goo é pai muugère kà Kériso. Ba wà Kériso, âna wàé kaa, na é paari fâjè wà Pwidueé, ba na jè tâmogòorié bwàti†.

⁵ Ba, na go pwa pupùra, â câgo caa pi-inapàpario còwâ tàwâ. Â go inapàpari co wà Kériso Iésu, Pwi Ukai. Â gée gooé, âna go pwi ênawéna kàwâ.

⁶ Biu, âna é ina wà Pwidueé pâ: *Wâdé na é tèepaa é pwéelaa naa nabibiu kàra é bàutê.* *Genèse 1.3* Â wà pwi Pwidueé-bà, âna wàé kaa, na é nama tèepaa é pwéelaa kèe, naa na pwâranümo, ba na go o tâmogòori pâ, é muugère kèe, âna é tâa goo Kériso†.

Cimwü cèikî kà Paulo naa na aré

⁷ [É pwi pwéelaa bèepwiri na é wâgoojè, âna é pwacèwii] é pâ wâdé, na dau maina é wâri wèe. Êco na jè pwacèwii é wâra jawé puu [na càcaa gòo]. Â êkaa pwiri, na rà nye tâmogòori pâ âboro, pâ, càcaa me gée goojè, é pátamee na dau maina awé na tâa goojè; â nye me gée goo wà Pwidueé.

⁸ Üu, go^s nye dau tâa na aré ma tòina na diri pâ ére, êco na càcaa cògoaio. Â nye ciburà pwa na go pidumapié, êco na go nye tâ cimwü. ⁹ Rà nye ciburà pwa é pwina èpà tóo, êco na wà Pwidueé, âna câe caa panuâ. Â rà nye téura naa napuu, êco na go nye cimadò còwâ. ¹⁰⁻¹¹ Êdiri pâ tòotù, âna go nye pipwabwàtio târa bà, ba kà Iésu. Ba pwacèwii na go tàgère pa naa na naiio pai bà kèe—é naiio na ée mwa bà. Êco na go nye popa mwara naa good é pai wâro kèe còwâ. Â wà tèpa âboro, âna rà o còo pwiri.

4:2 2 Korénito 2.17; 1 Tésalonika 2.5 * **4:3** Grec: Nye târamiri é Picémara Wâdé +kôo, tà tàpé na rà gére bà. **4:4** Éfésu 2.2; Kolosé 1.15; Hébéru 1.3 † **4:4** Dernière phrase—Grec: Ba é pwi ânuru Pwidueé. **4:6** Genèse 1.3; Ésaie 9.1; 2 Korénito 3.18 † **4:6** Ê muugère kèe, âna é tâa goo Kériso—Grec: Ê muugère kà Pwidueé, naa goro naporomee Kériso. **4:7** 2 Korénito 5.1 **4:8** 2 Korénito 1.8, 7.5 **8** **4:8** Go—Grec: Nous (pwacèwii bu, bà, é, jè naa na paicî). Êco na wà Paulo, âna é ina pâ muru na tèepaa tée, pwi apostolo. Ipaïwâ naa na pâ nêe tii 8–15. (Còo mwara note goo 2 Korénito 1.6.) **4:10-11** 1 Korénito 15.31 **4:10-11** Roma 8.36

12 Â wiàna go pibwéka târa ma go bà, â târa ma tâa tàwà è *âji wâro*. 13 Ba jèe nye wii naa na *Tii Pwicîri, pâ: *Go cèikî naa goo Pwiduée. Êkaa na go tùra. Psaume 116.10* Â è cèikî bèepwiri, âna è cèikî kôo. Â êkaa pwiri na go picémara è popai kèe.

É pawâroò còwâ ba go tâa gooé

14 Ba go tâmogòori pâ wà Pwiduée, âna é pawâroò còwâ Pwi Ukai Iésu gée na aubà. Â ée mwa pawâroò còwâ, ba go tâa goo Iésu. Â ée mwa popajè naima ma wâguwà, ma jè cima arae. 15 Êkaa na *pwényunyuâariwà, na go tâa na aré. Â, na wàrapwiri, â è pâ wâdé kà Pwiduée, âna pibwiari† pâ. Â o wâru cè tèpa âboro, na rà o tâmogòori è pâ aupwényunyuâari kèe, na me géee goo è *pimeari imudi kèe. Â rà o ipwaolé ma ipwamainae. Â o pimaina pâ è muugère kèe, ma è pai maina kèe‡.

Càcaa gòiri aré kâjè nabà

16 Géee goro diri [pâ aupwényu-nyuâari-bà] â o càcaa oratâjè. Ba wiàna jèe pitàbàtù§ boo còwâ è naiijè [ma ée pâra dàra è pwâra bà]; â napwa naa goo è âji wâro na wâgoojè, âna è pimaina too. 17 Â wiàna jèe tâa na aré na pâ tòotù bëeni, âna càcaa maina, â o càcaa târa gòiri. Ba è pâ pwiibà, âna târa ipwabwâtijè, ba na o tâa tâjè è muugère. Â è muugère-bà, âna o dau maina awé, jii è pai tâa na aré kâjè nabà. Â è tà tâa jaajè dàra gòiri awé.

18 Êkaa na, jè cibwaa nama piâjimuru tâjè è pâ pwina jèe còo goro du âraporomeejè. Ba o càra caa tà tâa awé. Â jèe dau naa nùmajè naa goro pâ muru na câjè caa còo goro du âraporomeejè. Ba pâ muru na rà o tâa dàra gòiri awé.

5

Naiiri âboro na bwaa âmué

1 Ûna jèe gère wâro ni gòropuu, â è naiijè, âna pwacèwii è wâ imwaano, na o mwa ténoori na jèe tòotù. Êco na jèe tâmogòori pâ, pwa è pwi wâ kâjè, na é wânidò *napwéretòotù. Ê pwi wâ-bà, âna é nye tà tâa awé, ba wâ bari kà Pwiduée, â càcaa muru bari kâra âboro. [Ê pwi wâ bèepwiri, âna è naiijè na bwaa âmué].

2 Nabàni, âna jèe maagé còo, â jèe càwé. Ba jèe dau gòo tâjè, ma jèe tapacîri è naiijè* na o mwa naa tâjè, naanidò napwéretòotù. 3 [Ê naiiri âboro bèepwiri, âna è pwacèwii è jèe ârabwée, na o mwa naa tâjè.] Â wiàna jèe coona, â o câjè caa cicapé na ara Pwiduée. Ba o naa târa è nyuâajè è naiiè na bwaa âmué.

4 Ûu kaa. Ba Ûna jèe wâro ni gòropuu, â jèe nye dau càwé kaa, goro pai maagé kâjè. Â wiàna càcaa nùmajè naa tiâu ârabwée kâjè, êco na o mwa dau wâdé tâjè, na jèe o tòpwùtù è dòro ârabwée, ma jèe coona jèe ârabwée na bwaa jajau—[naiiri âboro] na o câ mwa caa bà!

* 4:12 Grec: Êkaa na é wakè pwâra bà, naa +good; â è wâro, âna é {tâa} goowà. 4:13 Psaume 116.10 4:14 1 Korénito 6.14 † 4:15 Pibwiari—Se répanse, s'élargir. Pipâra pâ. ‡ 4:15 Grec: Ba diri pâ pwi bèepwiri, âna tèepaa géee goowà, ba na é pipâra pâ è pimeari imudi. Â o wâru tàpè na rà o pwamaina Pwiduée, naa na pwényuâa kèe. 4:16 Êféso 3.16 § 4:16 Pitàbàtù—Descendre, diminuer. Boo. 4:17 Roma 8.17–18 4:18 Kolosé 1.16 5:1 2 Korénito 4.7 5:2 Roma 8.23

* 5:2 Jèe tapacîri è naiijè—Grec: Nùmajè na jèe coona è wâ bèepwiri. Naa na pâ nee tii 2–5, âna wà Paulo, âna è naanaimari du ucina goo è naiijè—ucina goo wâ imwaano, ma ucina goo ârabwée kâjè.

⁵ Â nye wà Pwiduée, na é jèe pwabwàtjè, târa é wâro bèepwiri. Â é naa tâjè é Nyuâaê Pwicîri, ba na é pwi pâbéaa kâra é pâ aupwényunyuâari na é naa, â târa ma é *paâjupâra mwara pâ, jè o mwa cau tòpi diri é pâra pwi†. ⁶ Êkaa na wâdé na jè tà ciburà piégòtùru ma ipwâdé!

Jè wâro na cèikî

Âjupâra pâ, na pâara na jè gére wâro na naiijè, naani gòropuu, â bwaa câjè caa pâji pitànaima ma Pwi Ukai. ⁷ Êco na jè wâro na é cèikî, â câjè caa wâro wiâra é pwina jè côo goro é du âraporomeejè. ⁸ Â wàèpwiri é majoroé ma jè tà ciburà piégòtùru ma ipwâdé. Ba wâdé tâjè na jè pâra géee na é pwi naiiri âboro bèeni, ba na jè pitànaima ma wà Pwi Ukai.

⁹ Â é pwina piâjimuru tâjè, âna, na jè mudàra ma wâdé tà wà Pwiduée wàijè —wiàna jè bwaa wâro [ni gòropuu] na naiiri âboro bèeni, é, wiàna jè pâra géee na. ¹⁰ Ba jè o cau coo ara Iésu Kériso, ba na é pitèjè. Â ée mwa ipâdi tâjè, wiâra é pwina jè pwa naani gòropuu, wiàna wâdé, é, wiàna èpà.

Go pame popai go pinaanapô

¹¹ Pârajè na jè piaaborijè na ara Pwi Ukai, ma dau papwicîriê. Napwa naa goo†, âna go tà ciburà niimiri é pwiibà. Â wàé kaa pwiri, na go dau patùra pâ âboro, ba na rà pibiirà dèe. Â é tâmogòori é pwâranùmoo wà Pwiduée. Â go wâari pâ, wâguwà mwara, âna guwà tâmogòorio bwati. ¹² Guwà cibwaa niimiri pâ go ciburà pi-ina kôo. Nùmoo co, na guwà ipwâdée gooð. Â go naa tàwà mwara, é bétòpi tà tèpa ipwamainarà—wailà na rà pi-ina kàra, goro pâ muru na jè côo goro du âraporomeejè, â càcaa géee goo pâ muru na wâna pwâranùmajè.

¹³ Pwiri [rà o ina pâ] go pigù, na go ina pwiri. Â wiàna wàrapwiri, â go pigù ba kà Pwiduée. Â wiàna go pwa goro tâmanga ma goro autâmogòorimuru, â go wàrapwiri, ba na guwà tòpi é popai kôo§!

¹⁴ [Napwa naa goo é pwina go pwa, âna] go nye pitère dàra é pimeaari kà Kériso, [naa na diri pâ ère]. Ba go tâmogòori pâ, caapwi pwi âboro, [wà Kériso] âna é bà ba kâjè diri. Êkaa na wàijè, âna jè jèe bà [naa goro é wâro kâjè béaa].

¹⁵ Â jè cibwaa tà wâro ba kâjè co. Ba wiàna é bà wà Kériso ma pawâroé còwà, â wiàna é pawârojè, â wâdé na jè wâro ba kèe.

Pinaanapô na é naigé mee Kériso

¹⁶ Êkaa na jèe câgo caa còo wà tèpa âboro, goro pai còo kà tàpé na càra caa tâmogòori wà Pwiduée* Béaa, âna go† mu wàrapwiri târa pai còo kôo wà Kériso, êco na nabàni, âna jèe câgo mwa caa wàrapwiri. ¹⁷ Ba wiàna é tâa goo Kériso wà pwi jè âboro, â [wà Pwiduée, âna é] tòpò naa gooé é wâro na bwaa âmué. Â jèe tiâu diri pâ muru béaa. Êdiri pâ muru na wâni, âna bwaa go âmué diri.

† 5:5 2e phrase—Ê popai grec, âna pai ina wèe pâ, prémices ma garantie. 5:6 Hébéru 11.13–16

5:8 Filipi 1.23 5:9 Kolosé 1.10; 1 Tésalonika 4.1 5:10 Ecclésiaste 12.14 ‡ 5:11 Gooð—Grec: Goobà. Êco na munaa é pi-inaé còwà wà Paulo, naa na pâ nee tii 10 tiagoro nee tii 15. (Còo mwara note goo 2 Korénito 1.6.) § 5:13 Ba na guwà tòpi é popai kôo—Grec: Ba kàwà. 5:15 Roma 14.7–8

* 5:16 Goro pai còo... Grec: Wiâra é naiiri âboro. † 5:16 Go—é, Jè, é, Bà. Còo note goo 2 Korénito 1.6. 5:17 Roma 8.1; Galatia 6.15

18-19 Ba wà Pwidiúée, âna é jèe tòpò pinaanapô naa nabibiu kâjè ma wàè, na é naigé mee Kériso. Â é pwanauri é pâ èpà kâjè. Ba wàèpwiri kaa é aunünüma kêe géé na biu, na é gére naame goo Kériso, naa jaajè tèpa âboro†. Â wàè kaa pwiri é wakè kôo, ba na go pame târa pâ âboro é popai goro é pinaanapô bëepwiri, 20 naa na nee Kériso. Â wâguwà, âna guwà tère é popai, ba é todawà wà Pwidiúée, ba na o tâa tàwà é pinaanapô bëepwiri, naa nabibiu kàwà ma wàè.

Â go tacoo goowà, naa na nee Kériso, ba na guwà tòpi é popai§. 21 Ba wâdé tà Pwidiúée na jè *târù na araé. Â é jèe pwa ma jè târù, géé goo Kériso. Guwà tère é pwina é pwa ba kâjè wà Kériso. Ba pwi a ticé èpà kêe, êco na wà Pwidiúée, âna é tòpò naa goè, diri é pâ èpà kâjè, ba na é tòpò naa gooje diri é *târù ma pai wâdé kà Kériso*.

6

Tòpi pimeaari kêe nabàni!

1 Wâgo, âna bu wakè naima ma wà Pwidiúée*. Êkaa na go tacoo goowà pâ, na guwà cibwaa ipwa-imudiri é pwina é naa tàwà wà Pwidiúée, naa na *pimeaari imudi kêe. 2 Ba é jèe nye ina pâ:

*Na pwi pàara,
na go o pitòrigari,
âna go o teregà.
Â go o pitu tâgà,
na tòotù na go pacoo.
Â go o pa-udògà
na pwi tòotù
na go o mwa pitapwâina†.*

Ésaïe 49.8

Â guwà tère, jèe tèepaa pwi tòotù-bà! Jèe nabà, na é upajè wà Pwidiúée, [â é naa tâjè é *âji wâro jaaè!]

Aré kà Paulo goo wà Kériso

3 Càcaa nūmoo na go nama tanoori é pâ âboro goro cè càrao, ba na rà cibwaa ina ba èpà é wakè kôo.

4-5 Bwa. Go nye paari, na diri pâ ére, pâ, go pwi âji ênawéna kà Pwidiúée. Â wàèpwiri na go dau gòo naa na pidàpwicâari, naa na pâ muru na èpà na wâru, na tèepaa mariô—ê aré, ma ora, ma copwa, ma pai wâgotôo. Ba rà pâdio tèpa

5:18-19 Roma 5.10 5:18-19 Roma 3.23-25 † 5:18-19 3e phrase—Grec: Wà Pwidiúée âna é tâa goo Kériso, ba na é wàrapwiri tà tèpa âboro. § 5:20 Grec: +Go pwi a-ipa popai naa na nee Kériso, ba pwacéwii na wà Pwidiúée, na é patêrewà gooò. Êkaa na go tacoo goowà naa na nee Kériso, pâ, na guwà

pinaanapô ma wà Pwidiúée. 5:21 Hébéru 4.15 * 5:21 Grec: Wà pwina câé caa tâmogòori é èpà, âna é pâ nau pwi èpà, ba na jèe pâ nau târù na ara Pwidiúée. * 6:1 1re phrase—Grec: Wàibà, âna bà wakè naima ma wà Pwidiúée. Munaa é pi-inaé còwà wà Paulo. Êco na matâra pâ, é pi-inarà ma wà pàra tèpa apostolo béé. Ipaiwà naa na pâ nee tii 1-13. (Còo mwara note goo 2 Korénito 1.6.) 6:2 Ésaïe

49.8 † 6:2 Pitapwâina—Choisir, déterminer. 6:4-5 2 Korénito 11.23-27

âboro, â rà tüô naa na karapuu. Â go mu uru géé nabibiu kêra pâ pubu âboro, na rà putâmu naa good. Â go nye tà ciburà wakè ba gòo, tiagoo na ticè nii kôo.

É pidâpwicâarié, â é tà wakè

6-7 Naa na diri è pâ pwiibà, âna go nye tà ciburà paari pâ, go pwi âji ênawéna kâ Pwiduée, goro pai pitòimiriô, ma pai tâmogòorimuru kôo, ma pai pidâpwicâariô. Â go nye tà ciburà pitu târa pâ âboro, ma meaarirà, géé na âji pwâranümo. Â go nye tà wakè goro è pätâmara è Nyuââé Pwicîri. Â nye tarù na go picémara pâ è Popai kêe. Üu, è càrao bèepwiri na *târù, âna pwacèwii è neemuru paa kôo, târa ipwamuruô, â târa nama pipâra pâ è *Picémara Wâdé.

8 [Na go wakè ba kâ Pwi Ukai, â câgo caa ipacè naa goo è pwina rà niimiri wà tèpa âboro.] Ba wà pàra tàpé, âna rà inaô ba wâdé; â wà pàra tàpé mwara, âna rà inaô ba èpà. Â wà pàra tàpé, âna rà picagòtùo; â wà pàra tàpé, âna rà piècaario. Â wà pàra tàpé mwara, âna rà ina pâ, go pwi a pwâ; êco na go nye ina è âjupâra.

9 Â rà ina pàra tàpé pâ, càra caa tâmogòorio. Êco na dau wâru tàpé na rà tâmogòorio bwàti†. Â pwa wârimuru tóo ba gòo, â pwa na go bà\$. Êco na bwaa nye wâgo-ni, tàgére wâro.

10 Üu, go nye dau tâa na aré, êco na go nye tà ipwâdé. Â wiàna ticè wâdé kôo ni gòropuu, â dau wâru pâ wâdé, na go tópo naa na pâ pwâranümara âboro. Ba wiàna nye ticè kôo, â âjupâra pâ, kôo diri è pâ muru.

11 Ico tèpa béèd Korénito, go tàpiri tàwà ni è pwâranümo. Â nye ticè na go naapwâniri goowà, naa na diri è pwina go ina tàwà. 12 Ba dau wânümo tàwà. Â [wiàna pwa cè pwina pitâa nabibiu kâjè, â munaa] câguwà caa wâdéario géé na âji pwâranümarà? 13 Go patùrawà ni, pwacèwii na guwà tèpa âji naîô. Â wâguwà, âna wâdé na guwà ipwacèwii, ma tópio bwàti naa na âji pwâranüma!

Pâra jii tàpé na rà pwa na èpà

14 Guwà cibwaa ipiwwà, naa goo tàpé na càra caa cèikí naa goo Pwiduée. Ba càcaa pâri ma guwà wârori è wâro kêra. Wânaui? Pâri ma ru picaatâa è wâdé ma èpà? Pâri ma ru picaatâa è pwéelaa ma bàutè? 15 Pâri ma ru picaatâa wà Kériso ma wà Béliâl [*Caatana]? Pâri ma caapwi pai còo kâ pwi a cèikí naa goo Pwiduée, ma wà pwina câé caa cèikí? 16 Dâ cè pwina ipaiwà naa goo è pâ ânuuru duée*, ma è wâra pwapwicîri kâ Pwiduée? Bwa! Ba wàjè, âna jè wâra pwapwicîri kâ Pwiduée, na é wâro. Ba é jèe ina pâ:

Go tâa jaa pwi Ba bèeni.

Â bu picaapâra.

Go o mwa pwi Pwiduée kêe.

Â ée mwa pwi Ba kôo.

Lévitique 26.12; Ézékiel 37.27

17 Â é ina mwara wà Pwi Ukai Pwiduée pâ:

6:6-7 1 Timotéo 4.12 6:9 2 Korénito 4.10 † 6:9 2e phrase—é, Wà Pwiduée, âna è tâmogòorio bwàti. § 6:9 3e phrase—Grec: {Rà niimiri pâ go} gére bà. 6:13 1 Korénito 4.14 6:14 Éfeso 5.11 6:16 Lévitique 26.12; 1 Korénito 3.16 * 6:16 Ânuuru duée—Idole. Còo Ânuurumuru naa na Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadàra tii. 6:17 Ésaie 52.11; Auinapàpari 18.4

Guwà pâra jiiirà.
 Guwà pwa-ité tâa.
 Naaco pâ tûâ kàra,
 tûâ na dau miiri.
 Á go o mwa tòpiwà.

Ésaïe 52.11

¹⁸ Go o mwa pwi caa kàwà,
 â guwà o mwa tèpa naîô†,
 paa ma ilàri.
 Wâgo Pwiduée
 na dau pwa nii kôo,
 naa gòro diri pâ muru. Nabwé!

2 Samuel 7.8,14

7

¹ [Wà Pwiduée, âna é] ina pâ muru bèepwiri, co tèpa gòrobéeò, ba kâjè [wàijè tèpa naîê]. Êkaa na, wâdé na jè pitâiti jii é pâ muru, na tubaèpà é naiijè ma pwâranümajè. Wâdé na jè cèitiri é èpà géé na wâro kâjè, ma jè dau papwiciriè.

Ipwàdéé kà Paulo go tápé Korénito

² Guwà naa cè autâa kôo, naa na pwâranümawà. Ba câgo mu caa piwâmi cè jè ârapàarawà. Á câgo mu caa ipa-imwüru cè jè âboro jii é cèikí kêe. Á câgo mu caa pwâgàriwà, ba na go popa cè muru jiiwà.

³ Wiàna go ina pwiri, âna càcaa târa pitòtiwà. Ba âjupâra na go jèe nye ina pâ, guwà tâa na pwâranümoo. Á o nye ciburà wàrapwiri, wiàna jè bwaa wâro, é wiàna jè jèe bà. ⁴ Dau maina é cèikí kôo, naa goowà. Ba dau wâdé tóo é wâro kàwà, â go pwamainawà [goo é cèikí kàwà]. Á guwà dau pagò-o naa na diri pâ aré kôo, êkaa na go dau ipwàdéé.

⁵ [Go wâjué còwâ naa goo i pwi ia go ina]: Na ia go tèepaa naa na province Macédoine, â nye ticè nao kôo. Ba wâru pâ wià ma pwéretòotù béaa kôo. Ba wâgòroigé, âna go pâmari tàpé na rà cicarao. Á wâna pwâranümoo, âna maina pai wâgotóo.

⁶ Êco na wà Pwiduée, âna é pwi a dau pagòo wà pwi âboro na ticè nii kêe. Á é nye pagòo-o, ba é panuâ medario wà Tito. ⁷ Go ipwàdéé goro pai tèepaa kêe medario, â go dau ipwàdéé goro é jèkutâ kêe goowà. Ba é piwiâ tóo pâ, guwà dau pagòoé. Á é ina mwara pâ, dau nümawà na guwà còoó còwâ, â guwà tà tapaciô. Á guwà po dau tòina [goro é pâ muru na tèepaa tóo naa jaawà]*. Á é pwa jèkutâ tóo goro é pimeeari kàwà ba kôo, â dau nümawà na guwà pitu tóo ma pwamuruô. Á dau imaina pâ é ipwàdéé kôo.

Go ipwàdéé ba guwà biwà

6:18 2 Samuel 7.14; Jérémie 31.9 † **6:18** Guwà o mwa tèpa naîô—Popai na é mara ina wà Pwiduée goo pwi Mesia co. (Còo 2 Samuel 7.14.) Êco na wà Paulo, âna é naanaimari é popai bèepwiri, bau é popai na me géé na Ésaïe 43.6–7 tèpa naîô, paa ma ilàri, ba na é paari pâ, wàijè diri na jè cèikí naa goo Iésu, pwi Mesia, âna jè cau tèpa naî Pwiduée, â tâa tâjè diri pâ aupwényunyuaári kà tèpa âji naîê. **7:5** 2 Korénito 2.13 * **7:7** Ê pâ muru na tèepaa tóo naa jaawà—Wà pwi jè ârapàara tàpé Korénito, âna é dau picocoori wà Paulo. (Còo 2 Korénito 10.7.)

8 Tèpa béeò wée, go tâmogòori pâ, guwà tàpo tòina, goo i tii kôo†, naa na jè ji pàara. Â wâgo mwara, âna go tàpo pinünüma còwâ, na jè ji pàara. Êco na nabàni, âna câgo mwa caa niimiri còwâ. 9 Bwa, go ipwàdé. Â càcaa géé goo pai tòina kàwà, â nye géé goo na guwà jèe pinünüma ma guwà biiwà còwâ. Ba muru na dau wâdé tà Pwiduée. Â go còo pâ, i pwi ia go wii, âna càcaa èpà tàwà.

10 Ba [câjè caa tà niimiri còwâ] ê tòina na wàrapwiri, na é naa tâjè wà Pwiduée. Ba é naa, ba na jè pinünüma ma pitòotéri ê wâro kâjè. Â ê tòina bèepwiri, âna é pame pai udò kâjè [naa na *âji wâro]. Êco na, wiàna jè tòina, â câjè caa biijè, âna muru na èpà†. Ba jè tà ciburà pâra dâra bà, dâra gòiri, iti jii Pwiduée.

11 Tèpa béeò wée, guwà jèe còo cai ê pwina é pwa wà Pwiduée ba kàwà, goro pai tòina kàwà. Wâeni: Guwà ègò, ba na guwà coo iti jii wà pwina é inaò ba èpà§! Jèpwi: Guwà putàmu naa gooé! Jèpwi: Nümawà na guwà pwa wârimuru tée! Jèpwi: Wâgotàwà, ba guwà péa pwa jè muru na càcaa wâdé! Jèpwi: Dau nümawà na guwà còoò [ba na guwà patâmarù pwâranümoò]. Jèpwi: Guwà paari pâ, càcaa wâguwà na guwà pwa na èpà, na pwi pàara-bà.

12 Na ia go wii tàwà i tii bèepwiri, âna càcaa târa ma go pitòti wà pwina é pwa na èpà, é, târa ma go pwamuru pwi jè âboro*. Â nye nümoo na é nye paari tàwà wà Pwiduée, pâ, go âji tâa na pwâranümawà. Ba guwà nye pò ma ipwamuruò kaa. 13 Â wâé kaa pwiri é pwina pagò-o.

Go ipwàdé géé goo Tito

Jèpwi mwara, co tèpa béeò: Go dau ipwàdé, ba guwà nama é ipwàdé wà Tito. Ba guwà [cau tòpié bwàti, â guwà] pagòo ma patâmarù ê pwâranümee.

14 Ia go pi-inawà ba wâdé tée. Â câguwà caa pwa ma go pitòotéri auniimiri kôo, naa goowà. Êkaa na i pwi ia go ina tée, âna popai na âjupâra, pwacèwii na go nye ciburà ina tàwà ê âjupâra.

15 Napwa naa goo wà Tito, âna dau wânümee tée wâguwà. Ba é ina pâ, guwà tòpié, naa na tòimiri ma ipakíri, â guwà dau pitère dèe. Wâé kaa pwiri é majoroé ma dau maina too ê pimeeari kèe ba kàwà. 16 Ûu, go nye dau ipwàdé kaa, co tèpa béeò, ba pâri ma go pûra naa goowà, naa na diri pâ muru.

bébitu ba kà tèpa cèikî wâ iérusaléma

8

(Naporomee 8–9)

Rà dau naa tèpa Macédoine

1 Tèpa béeò naa goo Kériso, wâdé na guwà tâmogòori ê wakè na é pwa wà Pwiduée géé goro é *pimeeari imudi kèe, naa na pâ wâra pwapwicíri, wâna province Macédoine*. 2 Ba rà po dau tâa na aré wà tèpa cèikî wê, â po dau ticé kàra. Êco na rà tà tâa na é ipwàdé, â rà nye tà naa, naa goro piticèmuru naa

7:8 2 Korénito 2.4 † 7:8 I tii kôo—Tii na ia é pwa, ba na é patùrarà ba gòo. Câé caa ina bétapoo tii tà tàpé Korénito, na tâa na Tii Pwicíri. (Còo 2 Korénito 2.1–3.) 7:10 Mataio 27.3–5; Hébéru 12.16–17

† 7:10 4e phrase—Grec: Ê pikiri na me géé goo {pâ géaa kâjè naani} gòropuu. § 7:11 Guwà ègò, ba na guwà coo iti jii wà pwina é inaò ba èpà—Grec: Guwà ipamuruwà. * 7:12 Pwi jè âboro—Pai ina wèe pâ wâé, Paulo. 8:1 Roma 15.26; 2 Korénito 9.1–2 * 8:1 Pâ wâra pwapwicíri... Pâ wâra pwapwicíri na é tòpò wà Paulo naa na du ville Filipi ma Tésalonika, ma pwiri wà Bérée mwara. (Còo Apostolo 16–17.)

goo [ê wâdé kàrà]. ³ Â wâgo âna go *paâjupâra pâ, rà naa é pwina tà tàra. Â rà naa piwéna jii. Âna nye ticé âboro cèna é tacoo goorà pâ, na rà naa.

⁴ Pwa jèpwi mwara: Nye wàilà na rà tacoo gooò, ba na pwa cè kàra géé goo é bépitu na jè naa, ba kà tèpa cèikí wâ *Iérusaléma. ⁵ Â é pwina rà naa, âna o dau wénari é pwina go cipacîri géé goorà. Ba rà nye pipanuârà diri tà Pwi Ukai. Â géé na càué, â rà pipanuârà còwâ tóo, ba rà pitère ðàra é câbawâdé kà Pwiduée.

⁶ [Napwa naa goo é bépitu ba kà tàpé Iérusaléma, âna] nye wà Tito, na é tapoo é wakè bèepwiri. [Â wàè na é pagòowà mwara, na guwà pa cè nakake kàwâ géé goo.] Êkaa na, go ina tée pâ, wâdé na é pagòowà mwara, ba na guwà tubanabwé é auniimiri kàwâ. ⁷ Ba [wà Pwiduée, âna é] dau imeaiwâ, goro pâ wâdé na wâru, naa diri pâ ére—é cèikí, ma é pwâratùra, ma é aupicòoina, ma é nii, ma é pimeaari. Â guwà tà tàci; â dau maina é pimeaari kàwâ ba kôo†. Â wâdé mwara na guwà dau imeai pâra tàpé, ma naa, naa goro piticèmuru naa goo.

⁸ Wiàna go ina pwiri, â câgo caa tacoo goowà. Â go nye ina tàwà co pâ: Ê pâra wâra pwapwicîri, âna nye bura tàra na rà pitu naa na ipwàdéé. Â go naa tàwà é pai pwa wèe bèepwiri târa ma paari pâ, é pimeaari kàwâ, âna âjupâra. ⁹ Ba guwà mwa tâmogòori pâ, wà Pwi Ukai kâjè Iésu Kériso, âna é nye ipanuâé imudi tàwà. Ba dau wâru pâ wâdé kèe [naa *napwéretòotù]. Â é panuâ diri, ba na tâa tàwà é pâ wâdé na wâru [na ara Pwiduée].

Naa wiàra pwina tâa tàwà

¹⁰⁻¹¹ Naja géeilu, âna wâguwà na guwà tèpa mara niimiri pâ, na guwà pitu tà tàpé Iérusaléma. Ba caapwi pwâranümawà naa goo. Üu, guwà jèe niimiri, â guwà pò ma pwa. Â wàèni é auniimiri kôo: Wâdé na guwà awài, ma guwà tubanabwé é pwina guwà jèe tapoo, wiàra é pwina tâa tàwà. ¹² Ba wiàna jè naa, géé na âji pwâranümajè, â é pwina jè naa, âna wâdé tà Pwiduée. [Ipaìwà wiàna maina, é, wiàna kiri.] Ba câé caa ina tâjè pâ, jè naa é pwina tiâu jaajè.

¹³ Câgo caa ina pâ, guwà nama gòo ma tòina é wâro kàwâ târa ma ticècoé é pai wâro kà pâra tàpé. Wâdé co, na pwa cè kàwâ, â pwa kàra mwara. ¹⁴ Ba nabàni, âna wâru tàwà pâ muru; â wàilà, âna nye ticé. Â wâdé na guwà pitu tàra, ba, na jè tòotù, âna o ticé kàwâ, â o wàilà na rà o mwa pitu tàwà. [Â, na tòotù bèepwiri, â o cai pwa kàwâ.] ¹⁵ Ba jèe wii naa na *Tii Pwicîri pâ: *Wà pwina é dau piùnya, âna o ticé upùuè†; â wà pwina é tàpo piùnya ba kiri, â o câé caa copwa.*

Exode 16.18

É tà pa i âraimeai wà Tito

¹⁶ Go pwaolé tà Pwiduée [goro é pimeaari imudi kèe]. Ba é tòpò naa na pwâranüma wà Tito, é pimeaari ba kàwâ, na é pwacèwii é pimeaari kôo ba kàwâ. Ba dau nümee na é pitu tàwà. ¹⁷ Ûna go ilari jiié pâ, na é pâ nau caiwà, â é tòpi naa na ipwàdéé, ba dau wâdé tée.

¹⁸ Â go mwa panuâé paé, ma pwi jè a cèikí bée. Wà pwiibà, âna pwi âboro na rà inaé ba wâdé diri tèpa wâra pwapwicîri, géé goo é wakè kèe, na é picémara é *Picémara Wâdé. ¹⁹ Â rà jèe pitòrigarié, ba na ée mwa pâra wiâò naa Iérusaléma,

8:7 1 Korénito 16.1–2 † **8:7** Dau maina é pimeaari kàwâ ba kôo—Pàra Tii Pwicîri naa na grec, âna rà ina pâ: Dau maina é pimeaari kôo ba kàwâ. **8:9** Mataio 8.20; Filipi 2.6–7 **8:12** Maréko 12.43–44

8:15 Exode 16.18 † **8:15** Upùuè—Surplus. Bwâ, dèrèè, utimuru na maina jii é pwina pâri ma é ija.

na go popa paé ê âraimeai. Â wàépwiri ê pai piênawéna kôo, tà Pwi Ukai, târa ma o pwamainaê. Â wàépwiri mwara, na go paari ê âji pwâranümoo.

²⁰ Dau wâru ê mwani bèépwiri [gée goo na rà jèe naa, naa goro piticèmuru naa goo]. Â go o ipwacôoco, ba o péa pitôtio goo, ê mwani-bà. ²¹ Ba go mudàra ê pwina wâdé tà Pwiduée, ma tèpa âboro mwara.

²² Napwa naa goo pwi jè béèò na go panuâê paé ma tupéeni, âna dau pwi a pitu tâjè [â é pwi a pitêre dàra]. Â go dau cèikî naa gooe. Â wàé, âna é cèikî naa goowà, â po dau wâdé tée, na é pitu tâjè diri. ²³ Napwa naa goo wà Tito, âna é pwi bére wakè kôo ba kàwà. Â wà tupédu ârailu, âna wà tèpa wâra pwapwicîri na rà panuâru paé. Â rà cau wakè târa ma o pwamaina wà Kériso.

²⁴ Â [guwà tòpirà bwàti, â] guwà paari târa é pimeaari kàwà. Ba go jèe pi-inawà ba maina târa pâ wâra pwapwicîri. Â wâdé na rà tâmogòori é âjupâra goo pwiibà.

9

Go dau inawà ba wâdé târa

¹ Âjupâra pâ, càcaa pâri ma go wii tàwà goro ê âraimeai ba kà tèpa cèikî wà *Iérusaléma. ² Ba go tâmogòori pwâranümawà. Â go jèe pi-inawà ba wâdé tà tàpé Macédoine. Ba go ina târa pâ, wâguwà, tèpa cèikî gée na province Akaïe, âna guwà mara ipwabwàtiwà, â guwà jèe tapoo naa bépitu kàwà, naa naja géeilu. Â wâru gée goorà, na dau pagòorà, târa ma rà ipwacèwiiwà.

³ Êco na go panuâ paé tàwà i tèpa âracié béèò, ba na rà pitu tàwà, ba na guwà dau pibwéka. Ba go jèe nye ina tà pàra tàpé [pâ, guwà jèe ipwabwàtiwà]. Â càcaa wâdé wiàna piticèmuru naa goo ê pai pi-inawà kôo ba wâdé! ⁴ Ba gée na càué, â rà o pâra wiâô naa jaawà, wà pàra tèpa Macédoine. Â wiàna rà pâmarî pâ, câguwà caa pibwéka, â go o kamu, â o dau maina pwâra kamu kàwà mwara.

⁵ Wàé kaa pwiri, na go mara panuâ paé tàwà i tèpa âracié bére wakè kôo. Â rà o mwa pa é pâ âraimeai kàwà, na guwà jèe mara ipwabwàti. Â [wiàna bà me na wà tèpa Macédoine, â] rà o còo pâ, é âraimeai kàwà âna me gée na âji pwâranümawà, â càcaa gée goo cè pai tacoo goowà kôo.

Naa, naa na ipwàdéé

⁶ Wàépwiri é pwina go tàgére ina tàwà: Wà pwina é picâmi ba kîri, â é nye piûnya ba kîri. Â wà pwina é picâmi ba maina, â é nye piûnya ba maina.

⁷ Wâdé na jèe naa, gée na âji pwâranümajè, ba na o nye ticè pitacoo goojè, â ticè iau. Ba wâdé tà Pwiduée, wà pwina é naa, naa na ipwàdéé. ⁸ Ba wàé, âna ée mwa naa tàwà é pâ na jèpapara wâdé kêe. Â é naa, naa goro piticèmuru naa goo. Â o ciburà tâa tàwà, diri pâ muru na pâri târa é wâro kàwà. Â o dau wâru tàwà jii pwiri, ba na o âraimeai kàwà, ba kà pàra tàpé*. ⁹ Ba jèe wii naa na *Tii Pwicîri [goo pwi âboro, na é papwicîri wà Pwiduée] pâ:

*É naa imudi
tà tàpé na ticè kàra.*

É dau uri arapwüru.
É pai wâdé kêe,
âna dâra gòiri.

Psaume 112.9

O mwa pwényunyuâariwà

¹⁰ É arapwüru kà pwi a picâmi, âna me gée goo Pwiduee. Â nye wâé, na é naa tâjè è utimuru kâjè. Â ée mwa naa tàwà cè arapwüru, â ée mwa pacipu. Êpwiri na o dau nama wâru cè pwâra wakè na wâdé.

¹¹ Ûu, ée mwa naa tàwà, naa goro piticèmururu naa goo†, è pâ na jèpapara wâdé. Â guwà o mwa caa naa cè kà pàra tàpé. Â o wâru cè tèpa cèikî [gée Iérusaléma] na rà o ipwaolè tà Pwiduee, goro è pâ âraimeai kàwà, na bà pa pâ tàra. ¹² Wâé kaa pwiri è pai pwa wèe, ma guwà piènwéna kàra. Ba guwà naa tàra è pwina tiàù jjiirà.

Muru na piwéna pwiri, â guwà o pagòrà, ba na rà dau ipwaolè tà Pwiduee. ¹³ Â guwà paari è pai pitère dâra kàwà è *Picémara Wâdé kà Kériso. Ba guwà ipâdi imudi è pwina tâa tàwà, tà tèpa cèikî wâ Iérusaléma, ma wà diri pàra tàpé mwara.

Ûu, rà o còo mwara pâ dau pwamuru naa goo è pai piènwéna kàwà, ba kàra. Â rà o pwamaina Pwiduee goo, ¹⁴ ma pwaolè tée, gée goro è wâdé kêe na dau maina, na é jèe naa tàwà, naa goro piticèmururu naa goo. Â rà o dau pwapwiciri tée, ba kàwà, ba dau wânümarà tàwà.

¹⁵ Wâdé na jè pwamaina Pwiduee, goro Pwi âraimeai kèe‡, na pièdò ma wéna, na pwacóe na jè ina!

ipwamurué kà paulo jii tèpa pitòtié

10

(Naporomee 10–12)

¹ Pwa pàra tàpé [gée goowà] na rà ina pâ, po dau gòo è pwina go tûâri tàwà, na pàara na jè piwâiti na; â go po dau pwi a piwâ, â ticè nii kôo, na go tâa jaawà! Â ni, âna wâgo Paulo, âna go popa è pai pipakiri, ma pai moo kà Kériso, ba na go tacoo goowà [pâ, na guwà tâpo tâmaariô].

² Tâpéebà! Guwà tère, ba go péa tà dau tûra ba gòo, ûna go tèepaa mariwà! Wà pàra tàpé gée jaawà, âna rà niimiri pâ è wâro kôo, âna câé caa pi-ité* jii tèpa âboro gòropuu na càra caa tâmogòori Pwiduee. [Rà ipwacòoco, ba rà o mwa tâmogòori bwâti pâ] go po dau pwi âboro gòo!

³ Wiàna go nye pwi âboro gòropuu, âna câgo caa pwaduwà kà pàra tàpé. ⁴ [Ba go wakè ba kà Pwiduee, â è wakè kôo, âna pwacèwii è paa.] Â è pâ neemuru paa na go cipa, âna càcaa neemuru paa kâra âboro. Ba è nii kàra, âna me gée goo wà Pwiduee, ba naa ténoori è wârâgu [kà Caatana]. Â, naa tédidiri è pâ auniimirimuru na pwâ ⁵ kà tàpé na maina nûmarà—auniimiri na câmoorirâ,

9:10 Ésaie 55.10 **9:11** 2 Korénito 1.11, 4.15 † **9:11** Naa...naa goro piticèmururu naa goo—Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Naa imudi. ‡ **9:15** Pwi âraimeai kèe—Wà Iésu Kériso, é, è pai caajuri tèpa Juif ma wà tàpé na càra caa tèpa Juif. Wâéni èrèe: Wà Pwiduee, âna è pwi anaa, na pwi apimeai, â wiàna rà pimeai ma naa, naa goro piticèmururu naa goo, wà tèpa âboro, â na wàrapwiri goo Pwiduee. **10:1** 1 Korénito 2.3 **10:2** 1 Korénito 4.21 * **10:2** È wâro kôo, âna câé caa pi-ité... Grec: Go pâra wiàra è naiiri âboro. **10:4** Éféso 6.13–17

ba na càra caa tâmogòori Pwiduée. Â go ipaa, târa ma o tòotéri ê pwâranümara âboro, ba na rà o pitère dà Kériso.

⁶ Wâru tàpé jaawà, na rà jèe pitère dà Kériso. Êco na nye wâru mwara, tàpé na tàutàra na rà pitère dèe. Â wà tàpé bèepwiri, âna go o jèe tàpo pwa wârimuru târa†.

Jèe naa tõe pitûa naa gowà

⁷ Wâdé na guwà cõe bwàti pâ muru†! Pwa pwi jè âboro^S jaawà, na [é picocoorio, â é dau pi-ina kèe, â] é ina pâ é pwi âboro kà Kériso. Â jèe wâdé. Êco na wâdé na é niimiri pâ wâgo mwara, âna go pwi âboro kà Kériso. ⁸ Â wâgo, âna tâa tõe é pitûa naa gowà, na me gée goo wà Pwi Ukai.

Pwiri [guwà niimiri pâ] go po dau pi-ina kõe goo pwiri? Êco na câgo caa kamu goo. Ba é pitûa bèepwiri, âna târa ma go pitu tàwà ma pagòowà, â càcaa târa ma go tubaèpà tàwà. ⁹ Â guwà cibwaa niimiri pâ, wâdé tõe na wâgotàwà, na go wii tàwà.

¹⁰ Napwa naa goo wà pwi âboro-bà, âna é ina pâ: «Ê pâ tii kà Paulo, âna nye dau gòo kaa, êco na, na é wânabibiu kâjè, âna é pwaduwà kâra mimi, ba câe caa tâmogòori ina popai.» ¹¹ Ipwacòoco, co pwiini! Ba wiàna go mwa wâjaawà, âna go o dau gòo, pwacèwii é tii kõe!

Go pi-ina co wakè kà Pwiduée

¹² Wà tèpa âboro na wàrapwiri, âna rà niimiri pâ po dau pwamuru naa goorà. Â gona rà niimiri pâ ticèmuru naa goo*? Â wâdé. Ba rà tèpa pigù, ba rà picàmurirà còwà. [Â càra caa ucâri é wâro kà tàpé na pwamuru naa goorà.]

¹³ Rà pi-ina kàra†, naa na pâ ére na wâru, na ticè tàrù kàra naawê.

Â wâgo, âna go pi-ina kõe co, goro é wakè na é naa tõe wà Pwiduée†. Â wàè na é jèe naawà tõe, ba na go wakè nabibiu kàwà. ¹⁴ Nye pwa tàrù kõe, ma go pi-ina kõe^S. Ba wâgo, na go mara pame tàwà é *Picémara Wâdé goo Kériso. ¹⁵ Â wâguwà na guwà aupwanapò kõe, â câgo caa pi-ina kõe, gée goo é aupwanapò na é wakèri wà pwi jèpwi. Â go wâari pâ, guwà o inaò too*, wiàna é pimaina too é cèikí kàwà. ¹⁶ Â gée pwiri, â go o picémara pâ, é Picémara Wâdé, naa na pâ pàra ére na wâiti jiiwà. Â o ticè pai pwa wèe, ma o pitòtio pâ, go wakè co, naa na aupwanapò kà pwi jèpwi.

¹⁷ Wà pwina nùmee na é pi-ina kèe, â wâdé na é ina co nee Pwi Ukai. *Jérémie 9.23* ¹⁸ Wàilàapà wà pwina pwamuru naa gooé? Càcaa pwina é po pi-ina kèe co! Â nye wà pwina é ina wà Pwi Ukai pâ, pwamuru naa gooé.

† **10:6** Grec: +Go pipwabwàtio, ba na go naa wârimuru tà tàpé na càra caa pitère dàra. † **10:7** Wâdé na guwà cõe bwàti pâ muru—é, Guwà pitèi wiàra é pwina guwà cõe goo du âraporomeewà. ^S **10:7** Pwi jè âboro—é, Pàra tàpé. Pwiri pâ nee tii 7–11 âna rà ina pwi caapwi âboro, na é pwi apacâmuri pwina apwà, é pwiri rà ina pàra tèpa âboro. **10:8** 2 Korénito 13.10 * **10:12** 2e phrase—Grec: +Câgo caa picàmuribà ma wàilà. **10:13** Roma 12.3 † **10:13** Rà pi-ina kàra—Grec: +Â câgo caa pi-ina kõe...

† **10:13** 2e phrase—Grec: +Go popa, ba na câmu kõe, é picée na ia é tòpò wà Pwiduée {naa goro wakè kõe}. ^S **10:14** 1re phrase—Grec: Â câgo caa pâiti jii é picée, pwacèwii naa +câgo caa tèepaa me dariwà. * **10:15** Guwà o inaò too—é, O pimaina too é wakè kõe jaawà. **10:17** 1 Korénito 1.31 **10:18** 1 Korénito 4.4

11

Paulo ma tèpa apostolo a pwâ

1 Pwiri [guwà tà niimiri pâ] go tura pwacèwii pwi a pigù? Â wâdé, â guwà pidàpwicâariwà naa good!

2 [Â pwiri guwà niimiri pâ] go piboo goo cè para tàpé, goowà? Â wiàna wàrapwiri, â go pwacèwii Pwiduée. Ba guwà pwacèwii tó èpo ilàri dopwa, ma dau jajau. Â go jèe mara ina tà Kériso pâ, go mwa panuâwà tée, ba na guwà piéa ma wâé. Êni, âna guwà piiwà naa gooé [ba guwà tèpa âboro kée] â câguwà caa tèpa âboro kà pwi jèpwi.

3 [Tiagoro nabà, âna *târù ma âjupâra ê pai pâra kàwà wiâ Kériso.] Guwà ipwawaiwà! Ba o péa ipa-imwüruwà, ma wâiti jii Kériso ê pwâranümawà. Ba [wâ *Caatana] i Dòèa biu, âna é pwâgàri wâ Éva*, â é ipa-imwüruê.

4 Na ia, go picémara tàwà Iésu [Kériso, â guwà tòpi popai kô]. Êco na nabà, âna guwà dau awài, goro tòpi pwi jè 'Iésu', na rà picémara wà para tàpé. Â guwà itàa, ba na guwà tòpi cè jè 'nyuâa' na é pi-itè jii ê âji Nyuâaê Pwicîri, na ia guwà jèe mara tòpi jiio. Â pwacèwii ê pai tòpi kàwà ê pwi 'picémara wâdé', na caé caa âji *Picémara Wâdé.

5 Wà tàpé na rà inapàpari ê pâ pwiibà, âna rà ina pâ rà tèpa *Apostolo maina'. Â gona wâgo wâa†? 6 Pwiri âjupâra pâ, câgo caa pwi a tura bwàti. Êco na go pwi a tâmogòori wâ Pwiduée [bau ê pâ wâdé kée]. Â go ciburà paari ba pwéelaa ê pâ pwiibà, naa na diri pâ muru na go pwa.

Câgo caa iluuriwà

7-8 Ûna go picémara tàwà ê Picémara Wâdé me gée jaa Pwiduée, â câgo caa ilari jiiwà pâ, na guwà pitu tóo goro cè mwani. Ba nye para wâra pwapwicîri na rà naa mwani kôo. Â, na go wakè jaawà, âna pwacèwii na go popa jiiirà, ba na go naa tàwà. Go wàrapwiri târa ma ipakîriô na arawà, ba na o ipwamainawà. Â wànanu? Pwiri guwà niimiri pâ èpà ê pai pwa kôo tàwà?

9 Nye pwa para pàara na ticé mwani kôo, â câgo caa iluuriwà goo. Â nye wà tèpa cèikî béèjè wâ Macédoine, na rà pame bépitu tóo. Ûu, câgo caa mu ilari jiiwà cè muru. Â o câgo mwa caa ilari cówà. 10 Â câgo caa piwà na go pi-ina kôo, goo ê pwiibà, na diri ê ére gée goo Akaie. Ûna go ina pwiri, â é *paâjupâraô wâ Kériso. 11 Â gona guwà niimiri pâ, câgo caa meariwà, [gée goo cè pai càcaa ilari cè jè muru jiiwà]? Guwà cibwaa niimiri pwiri! Ba wâ Pwiduée, âna é nye tâmogòori pâ, go po dau meariwà.

Rà tèpa ênawéna kà Caatana

12 Wàépwiri ê majoroé ma o câgo caa tòpi cè jè muru jiiwà†. Ba câgo caa panuâ tà tèpa pwâ, cè pai pwa wée, ma rà ina pâ, go ipwacèwiirà. 13 Ba wà tàpéebà, âna rà ina pâ, wâ Kériso, âna é panuàrà pâ, ba na rà tèpa apostolo

11:2 Éféso 5.26-27 11:3 Genèse 3.4,13 * 11:3 Éva—Tò wâdâ Adamu, pwi apâbéaa kà tèpa âboro naani gòropuu. (Còo 1 Timotéo 2.13-15.) 11:4 Galatia 1.8-9 11:5 1 Korénito 15.10; 2 Korénito 12.11 † 11:5 Â gona wâgo wâa?—Grec: Â go niimiri pâ, pwamuru naa good wâgo mwara. 11:6 1 Korénito 2.1,13 11:7-8 1 Korénito 9.18 11:7-8 2 Korénito 12.13; Filipi 4.15-16 † 11:12 1re e phrase—Grec: Ê pwina go pwa, âna go o mwa tà coo gòobèrèe.

kêe, ma tèpa ênawéna kêe. Êco na rà tèpa ipawâmi ma tèpa pwâ. Â rà nye po gòmapwa co.

¹⁴ Guwà cibwaa pò goo pwiibà! Ba wà pwini Caatana, wà pwi a pwâ, âna é gòmapwa ma é pwi *angela na é pwéela. ¹⁵ Â wà tèpa ênawéna kêe, âna rà gòmapwa mwara, ma rà pwa é pwina wâdé. Êco na, [na jè tòotù, âna] rà o tòpi é wârimuru, wiâra é pâ tûâ kâra [na èpâ].

É tâa na aré goo wà Kériso

¹⁶⁻¹⁹ Go ina tàwà mwara pâ: Guwà cibwaa niimiri pâ go pigù, na go patùrawà. Êco na, wiâna wàrapwiri é auniimiri kàwà, â wâdé, ba guwà naa tóo é pai pwa wèe, ma go tàpo pi-ina kôo, pwacèwii pwi jè a pigù. Ba wâru tàpé na rà wàrapwiri, â ni, âna go pwacèwiirà mwara. Êco na, wiâna go pwa, â é popai kôo ni, âna popai kà pwi a pigù, â càcaa popai na me gée goo Pwi Ukai. Â wâdé na guwà pidàpwiicâariwà good, ma tòpi é pwina go ina, wâguwà na [guwà niimiri pâ] guwà tèpa tâmogòorimuru—wâguwà, na ia guwà po dau wâcì goro tòpi [é popai] kà tèpa âji a pigù.

²⁰ [Ba wà pwi jè ârapàararà, âna é piwâmiwà goro é pâ popai na é pame dariwà.] Â guwà panuâé ma é pitûâ kàwà, â é piwâ, ba na guwà tèpa *ênawéna kîri kêe. Â é pa mwani kàwà, â é uti é pwâra wakè kàwà. Â, [na é wàrapwiri tàwà, âna] é tàgére piècaariwà, ba maina nûmee. Â é [dau pwawà, pwacèwii na é] tamagéri upwaéwà goro popai kêe. Êco na guwà nye ipwâdéé goo wà pwiibà!

²¹ Â wâgo, âna câgo caa wàrapwiri. Pwiri wâdé na go kamu goo? Ba guwà ina good pâ, ticè nii kôo. Â nye wâdé. Guwà jèe niimiri cai§.

Wà pwiibà ma wà tèpa bée, âna rà gòo goro pi-ina kâra*. Â, na wàrapwiri, wâdé na go gòo, ma go tàpo pi-ina kôo. [Â wiâna go pwa, â go tâmogòori pâ, go] pwacèwii pwi a pigù.

Go dau piênawéna kêe jiià

²² Gona [rà pi-ina kâra pâ] rà tèpa âboro gée goo é Ba kà tèpa *Hébéru? Wâgo mwara. Â [tâa târa é pwapwicîri kà] tèpa *Isaraéla? Wâgo mwara. Rà tèpa gòobàra *Abérama? Wâgo mwara. ²³ Rà [ina pâ rà] tèpa ênawéna kà Kériso? Wâgo mwara, ba dau maina é pai piênawéna kôo jiià. (Na go ina pwiri, âna go tûra pwacèwii pwi a piwârau.) Ûu, go jèe dau wakè jiià, ba kà Kériso. Jèe ciburà tòpò-o naa na karapuu. Jèe ciburà dau pâdio jiià. Wâru mwara pâ pàara na pwa na go bà na, [géee goo pai piênawéna kôo ba kà Kériso].

²⁴ [Napwa naa goo é âji Ba kôo] wà tèpa *Juif, âna rà naa tóo 5 [pwa wârimuru na nye dau gòo kaa—rà] pwa 39 pâdio goro ubati†, naa na caapwi pwa wârimuru. ²⁵ Â naa goo tèpa *Roma, âna rà wacié pâdio goro bàra upwâra. Ba, naa jèpwi, âna rà èio goro atù, ba na rà catâmwaraô. Â jèpwi mwara, âna go wacié tâa gòro wànga, na é mwü. Â, na jè pàara, âna caapwi tòotù ma caapwi ne, na go tâa nawià.

11:21 Filipi 3.5 § **11:21** Â wâgo...guwà jèe niimiri cai—Grec: Go kamu, géee goo na ticè nii +kôo.
 * **11:21** Wà pwiibà ma wà tèpa bée... Grec: Wiâna pâri {ma é pi-ina kêe} wà pwi jèe âboro... **11:23**
 Apostolo 16.23 **11:24** Deutéronome 25.3 † **11:24** 39 pâdio goro ubati—Wârimuru na maina ba
 pwicîri, naa na naèà kâra, na wénari é 40 pai pâdi âboro. (Còo Deutéronome 25.3) **11:25** Apostolo
 16.22, 14.19

²⁶ Wâru pâ aupâra kôo, naa na pâ napô na pi-ité. Â go pâmari ê pâ na jèpapara muru ma tacai—pâ jèpé; ma wà tàpé na rà mura gòro gòori; ma [wà tàpé na rà cicarao]—tàpé gée goo tèpa jènereò, tèpa Juif, ma tàpé gée goo pàra Ba; tiagoro mwara tàpé na rà ina pâ rà tèpa cèikí naa goo Iésu! Â go dau tâa na aré, naa na pâ ville, ma naa namaré, ma naa nawià—[naa na diri pâ ére].

²⁷ Â po dau gòo ê pai wakè kôo. Â, na pàra pwi, âna ticè nao kôo, â dau oratôo. Na pàra pwi, âna ticè utimuru ma wâdoò, â go copwa. Â, na pàra pwi, âna ticè palíto ma kupétuu kôo, â go dau moo.

²⁸ Â jèpwi mwara: Wâna pwâra-nùmoo, âna go mu pidumapiê goro diri tèpa wâra pwapwicíri, â go nye tà niimirà, taaci. Â jèe pâ nau pwacèwii ê nakake, na po dau tòina tóo. ²⁹ Ba wiàna ticè nii kà pwi jè a cèikí bééò, â wâgo mwara, âna go tère mwara. Â wiàna [wà pwi jèpwi, âna é] ipa-imwüruê, ba na é pwa cè jè èpà[†], â go tòina gooé, [â go putàmu naa goo pwina é ipa-imwüruê].

Go pi-ina kôo co goo pai ticè nii kôo

³⁰ Wiàna go pi-ina kôo, â go nye pi-ina kôo co, goro pai ticè nii kôo. ³¹ Â cãgo caa pwâ na go ina pwiri. Ba wà Pwiduée, wà pwi Caa kà Pwi Ukai Iésu, âna é paâjupâraô—Wà Pwina jè pwamainâê dâra gòiri awé.

³² Na ia go tâa na ville Damas, â rà ipwadârapwa ma rà tâjûruo. Ba wà pwi kupénoo wê, na é pwi a wakè kà ukai Arétas, âna é nama rà wéaa goo ê pâ goropwârawâ goo ê ville, wà tèpa coda kêe. ³³ Â [wà tèpa bééò goro wakè, âna] rà tòpò-o naa na pé na ai, â rà panuâò boo, naa goropwârawâ kîri, wii ê pé goropwiinawâ babé wâri napô. Â wàèpwiri, ê pai udò kôo.

12

Ê pwina é cõo Paulo naa na nyuâa

¹ Âjupâra pâ, dau piticè-muru naa goo, na go tà ciburà pi-ina kôo mwara. Êco na go nye ina tàwà, ê pâ pwina é paari tóo wà Pwi Ukai, naa na nyuâa. ² [Tàpo tère cai jèkutâ kôo]:

Pwa pwi jè âboro na é pwi a cèikí naa goo Kériso. Na jè tòotù, na jèe po 14 naja nabà, âna é dàgòtué wà Pwiduée, naa na ére na é dau wâdòiti wà *napwéretòotù. Â pwiri é nye gére naaco ê naiié. É, pwiri é tàgére tâa na é naiié. Â cãgo caa tâmogòori, wâgo, â nye wàco Pwiduée na tâmogòori.

³⁻⁴ Â wà Pwiduée, âna é popaé too naa napwéretòotù, pwi ére na dau wâdé awé. Naa na napô bèepwiri, âna wà tèpa bée Pwiduée, âna rà nye nao na pinaanapô*. Pwiri wà pwi âboro-bà, âna pwiri é tàgére naaco naiié. É, pwiri é tàgére tâa na é naiié. Â cãgo caa tâmogòori, wâgo, â nye wàco Pwiduée na tâmogòori. Â wâna é ére bèepwiri, âna é tère pâ popai na po dau wâdé awé, na pwacoé na jè ina naa na popai kà tèpa âboro. Nabwé.

⁵⁻⁶ [Guwà cõo, pwi âboro-bà, âna wâgo.][†] Â cãgo caa pwi a piwârau, ba nye âjupâra. [Pwiri guwà niimiri pâ] pâri ma go pi-ina kôo goo ê pwiibà, êco na go nye ina co pâ: Go pwi âboro na dau ticè nii kôo. Ba càcaa wâdé na guwà

11:26 Apostolo 9.23, 14.5 † **11:29** Ba na é pwa cè jè èpà—é, Ba na é panuâ é cèikí kêe. **11:32** Apostolo 9.23–25 * **12:3-4** Naa na napô bèepwiri...âna rà nye nao na pinaanapô—Paradis. Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Paradaiso. † **12:5-6** Guwà cõo, pwi âboro-bà, âna wâgo—Cõo nee tii 7.

niimiri pâ, pwamuru naa gooò, géé goo pwiri. Wâdé na guwà pitèio co, wiâra ê pâ tûâ kôo, ma ê popai na go inapàpari tàwà.

‘Dara upwâra’ naa na naiié

⁷ Po dau wâdé ê pwina go côo naa na nyuâa, na tòotù-bà. Êco na géé na càué, âna naa tóo ê aré, na é tubaèpà tóo[†], ba na o câgo caa ipwamainao, â na o câgo caa pi-ina kôo, goo ê pwina go côo. Â ê pwi aré bèepwiri, âna pwacèwii ê jè dara upwâra naa na naiio, â pwacèwii mwara pwi jè a picia popai, me géé jaa *Caatana. ⁸ Â go wacié pwapwicîri tà Pwiduée, ba na é popa jiio. ⁹ Êco na é ina tóo pâ: «Jara kâgâ ê *pimeaari imudi kôo. Â wiâna piticè nii'gâ, â o tábawêe ê pàtàmoo naa googâ.»

Êkaa na, go pi-ina kôo co, na piticè nii kôo, ba na o tâa gooò ê pàtâma Kériso. ¹⁰ Géé goo kaa pwiri, â wâdé na piticè nii kôo, ma go tâa na aré ma tòina, géé goo pai tâa kôo goo Kériso. Â wâdé mwara na rà pinabaèpào wà pàra tàpé, ma tubaèpà tóo. Â go cau tòpi ê pwiibà naa na ipwâdé. Ba, na pàara na ticè nii kôo na, â wâé kaa pwiri ê pàara na go dau gòo na.

É pidumapié goo tàpé Korénito

¹¹ Pwiri go tàgére tûra pwacèwii pwi a pigù, na go ina pwiri. Êco na, wiâna wàrapwiri, â géé goo na wâguwà, âna câguwà caa inaô ba wâdé! Â wiâna [guwà niimiri pâ] piticèmuru naa gooò, wâgo, â wailà mwara, wà tàpé na rà ina pâ rà tèpa *‘Apostolo maina’, âna wà tàpéebà, âna piticèmuru naa goorà mwara!

¹² Na ia go tâa jaawà, â guwà côo pai pidàpwicâariô. Â guwà pò goo ê pâ câmu kâra pàtâma Pwiduée na ia go pwa—câmu kêe, na paari pâ go pwi âji apostolo [na é cùruo me wà Pwiduée].

¹³ Â guwà tòpi diri ê pwina go naa tà pàra wâra pwapwicîri. Caapwi co ji muru. Ba câgo caa ilari jiiwà cè bèpitu tóo. Âna wânau? Gona guwà niimiri^S pâ, èpà ê pwina go pwa? Gona guwà niimiri pâ, wâdé na go picigòboo tàwà goo pwiibà?

Ticè na go ilari jiiwà

¹⁴ Guwà tère, co tèpa béeò. Ba go o jèe tàpo wacié pàdariwà. Â o câgo mwa caa ilari jiiwà. Ba càcaa é mwani [ma cè pàra muru] na nùmoo goo jiiwà—â nye êco pwâranùmawà! Ba [guwà pwacèwii tèpa âji naiô, â] càcaa tèpa nari èpo na rà wakè, ba na rà picigòtu pa nyaa ma caa kâra. Â nye wà pa nyaa ma caa, na rà picigòtu tèpa èpo kâra. ¹⁵ Êkaa pwiri na go ipwâdé, na go naa tàwà ê pwina tâa gooò—èdiri pâ neemuro, ma diri pwâranùmoo mwara. Â gona é pimeaari kâwà ba kôo, âna o pikîri pâ, wiâna é pimaina pâ ê pimeaari kôo ba kâwà?

¹⁶ [Go niimiri pâ, go jèe dau paari bwàti tàwà, â] câgo caa mu tòpò naa gòwà cè nakake. Êco na wà pàra tàpé, âna rà picocoorio pâ, go pwi a piwâmi. Ba rà ina pâ, wiâna câgo caa ilari cè jè muru, na pàara na go tâa jaawà na, âna go gòmawpa, ba go jèe tà pâmari cè pai pwa wèe, na go o mwa pwa tàwà*.

^{12:7} Job 2.6 [†] ^{12:7} Ê aré na é tubaèpà tóo—Pwiri é maagè naa na naiié; pwiri pai tubaèpà tée kà tàpé na rà cicaraé. ^{12:9} Filipi 4.11–13 ^{12:11} 2 Korénito 11.5 ^{12:12} Roma 15.19 ^{12:13} 2 Korénito 11.9 ^S ^{12:13} Âna wânau? Gona guwà niimiri... Grec: Guwà ipwanaurio goro é pwina càcaa tàrù. * ^{12:16} Dernière phrase—Grec: Â go tâjûruwà.

17 Êco na guwà jèe tàpo niimiri bwàti cai, wà tàpé na go panuàrà pàdariwà. Gona go cùru pwi caapwi géee goorà, ba na go popa jiiwà cè jèe muru? Bwa! 18 Â [guwà jèe niimiri cai] wà Tito, na go cùrué paé dariwà, ma wà pwi jèe béee. Â gona é piwàmiwà wà Tito? Bwa, ba wàibu, âna caapwi pwàranùmabu, ma pai pàra kàbu.

Go patùrawà târa pagòowà

19 Gona guwà niimiri, [co tèpa gòrobéee] pâ, go tàgèree ipwamuruò, na go ina pwiri? Bwa. Go patùrawà, na ara Pwiduée, géee goo na jèe cau tâa goo Kériso. Â diri é pwina go ina tàwà, ma pwa tàwà, âna târa ma pagòowà.

20 Ba wàgotòo wiàna go tèepaa paé dariwà, â péa go tà pâmari cè muru naa jaawà, na càcaa wàdé tóo. Â o péa càcaa wàdé tàwà cè pai tòpi kòo tàwà mwara. Péa go tà pâmari naa jaawà cè pitòocia, ma ipwagoo, ma iputamu, ma piècaa, ma picocoo, ma pâ ipwamaina? Péa go tà pâmari cè tûa na èpà, naa na picaatâa kàwà?

21 Ba ûna ia go tâa jaawà béaa, â wàru géee goowà, na rà tàgèree ipuu imudi ma pàra tàpé, ma pwa pâ tûa na miiri, goro naiiri âboro.

Â wàgotòo ni, ba péa go tà tèepaa paé, â bwaa câguwà caa pâji pinünüma ma guwà biiwà. Â ée péa nama go kamu goowà, wà Pwiduée, â go péa imuruwà.

13

Bénabwé popai

1-2 Wàna béwailu caiwà kòo, âna ia go nye ina tàwà pâ, guwà ipwacòoco. Ba wà pàra ârapàrawà, âna rà pwa pwina càcaa wàdé. Â nabàni, na go bwaa wàiti jiiwà na, âna go ina tàwà mwara pâ, guwà ipwacòoco. Ba go o jèe wacié tèepaa dariwà. Â jèe wii pâ: *Wiàna pitòti pwi jèepwi goro é èpà, â o càcaa pâri ma caapwi co pwi a *paâjupàra wèe. Â nye wàdé wiàna ârailu ma âracié. Deutéronome 19.15* Â go o péa tà dau gòo naa goowà, na go tèepaa dariwà.

3 Guwà mudàra na go paari tàwà pâ, go tûra naa na nee Kériso? [Go o mwa paari tàwà bwàti pâ] é dau pwi a pwa nii kèe, â dau pwi a pwa pàtamee târa ma é wakè gooo naa jaawà. 4 Na ia é bà naa goro *satauro, naa na naiiri âboro, â ticè nii kèe. Êco na é nye wàro còwà géee na aubà, goro é pàtama Pwiduée.

Â wàgo mwara, âna ticè nii kòo naa naiiri âboro, êco na go tâa goo Kériso, â go piwàro naima na wàé. Â tâa gooo é pàtama Pwiduée géee goooé. Â guwà o mwa còo é pwiibà.

5 Guwà jèe pinünüma cai, wiàna é wàro kàwà, âna *âji wàro kà tèpa cèikí [naa goo Kériso]. Â wiàna guwà pâmari pâ, câe caa tâa jaawà wà Kériso, â guwà jèe nye pitanami! 6 Â go wàari pâ, guwà tâmogòori pâ, wàgo, âna é jèe pitèo [Pwiduée, â dau wàdé tée wàgo] â câgo caa pitanami.

7 Â go pwapwicîri tà Pwiduée ba kàwà, ba na guwà nabwé na guwà pwa na èpà. Â càcaa târa ma go paari pâ, câgo caa pitanami [goro é wakè kòo naa jaawà]. Ba wàdé tóo co, na guwà pwa na wàdé.

Â ticèmuru naa goo, wiàna rà pitèi [pàra tàpé] pâ, èpà wakè kòo. 8 Ba go pwi ênawéna kàra é popai na âjupàra. Â go nye wakè co, ba na é imaina pâ é wakè.

Â càcaa pâri ma go pacooé. ⁹ Â go ipwàdéé, goro pai ticè nii kôo, wiàna guwà gòo. Â go pwapwicîri, ba na o wâdé còwâ è pwâranümawà na ara Pwiduée*.

¹⁰ Wâépwiri è majoroé ma go wii è tii bëeni, na go bwaa wâiti. Ba tàutôo na go tùra ba gòo, wiàna go tâa jaawà. Ba wà Pwi Ukai, âna é jèe naa pitûâ tîo, ba na go pagòowà, â nye càcaa târa ma go tubaèpà tàwà.

Ipicijii

¹¹ Go tubanabwé naani, co tèpa cèikî bééò, â go ina tàwà pâ: Guwà ipwàdéé†! Guwà biiwà géé na pâ èpà kàwà. Â guwà ipagòowà naima. Â wâdé na caapwi è pwâranümawà. Wâro na pinaanapô, â ée mwa wâjaawà, wà Pwiduée, pwi a mearijè, ma pwi a naa pinaanapô.

¹² Guwà pipwabwàcu, wàra pai pwa kà diri tèpa âji a cèikî bééjè.

Wà diri tèpa cèikî ni, âna rà naa bwàcu kàwà.

¹³ Wâdé na é *pwényunyuâariwà wà Pwi Ukai Iésu Kériso, goro è *pimeaari imudi kée. Wâdé na tâa tàwà diri è pimeaari kà Pwiduée. Wâdé na é caajuriwà è Nyuâaè Pwicîri!

Cidòri nyuâawà!

* **13:9** Ba na o wâdé còwâ è pwâranümawà, na ara Pwiduée—Grec: Ba na guwà tâbawée. **13:10** 2 Korénito 10.8 † **13:11** Guwà ipwàdéé...guwà ipagòowà naima—é, Topai tàwà...guwà pitère dòo.

Tii kà Paulo tà tàpé Galatia Bétapoo popai

Wàilàpà na wii tii bèeni?
Wà Paulo, pwi *apostolo.

É wii wiidà?
Munaa nabibiu kâra *naja 48 ma 49, na é tâa Antioche wà Paulo, béaa kâra ê ipitiri maina kà tèpa pitûâ kâra wâra pwapwicîri kà Kériso wâ *Iérusaléma na naja 50. (Còo *Apostolo* naporomee 15.) Munaa pwi pàbéaa kâra tii na é wii wà Paulo.

É wii tâi?
Târa pà wâra pwapwicîri na ére Galatia, naa nakakò kâra napô Turquie nabà. Munaa é province Galatia, wâna tâa wê pà ville Iconium, ma Lystre, ma Derbe. Â wà Paulo ma wà Barnabas, âna ru picémara ê *Picémara Wâdé naawê na naja 46–47 (còo *Apostolo* naporomee 14), po ârailu naja béaa kâra na é wii tii târa.

Cina é wii?
Wâru tàpé Galatia na càra caa tèpa *Juif. Â géé na càuru pai cèikí kâra naa goo wà Iésu, â rà me wà pàra tèpa ipacâmuri âboro, na rà tacoo goorà pà, na rà pàra wiâra diri pà naèà kâra pwapwicîri kà tèpa Juif, pwacèwii é pai pwa *kamaî, ma é pà papwicîri pàra tòotù. É dau putàmu wà Paulo naa goo wà tàpé na rà ina pwiri. Â é putàmu naa goo tèpa Galatia mwara, ba rà nama ipa-imwûrurà jii ê âji cèikí (1.6–9; 3.1–3). É dau meaarirà, ba rà pwacèwii tèpa âji naîê, naa na nee Iésu Kériso (4.19).

Dà ére é tii bèeni?
Wà Kériso, âna é jée tipijè, ba na ticé na piijè (6.1). Piticémuru naa goo diri pà naèà kâra pwapwicîri béaa. Ba pwacoé ma jè *târù na ara Pwiduée, géé goro pai pitère dâra kâjè é pà naèà. Â nye éco géé goo é cèikí kâjè naa goo wà Iésu Kériso (2.16). Â wà Pwiduée, âna é pwa ma jè tèpa âboro na bwaa âmuê (6.15). Â câ mwa caa wàijè na jè wârori é wâro kâjè, â nye wà Kériso, na é wâro goojè (2.20).

Pai pitàgoo tii tà tàpé Galatia

Ipwabwàcu (1.1–5)

Caapwi co âji Picémara Wâdé (1.6–21)

Todà Paulo ba na é picémara (1.11–24)

Rà tòpié pàra tèpa apostolo (2.1–14)

Ère Picémara Wâdé (2.15–21)

É tipijè jii Naèà é Picémara Wâdé (3.1–6.18)

Càcaa pâri é Naèà (3.10–25)

Tèpa naî Pwiduée géé goro é cèikí (3.26–29)

Cibwaa nama piiwà còwâ (4.8–20)

Du ârailu auipwataâboro (4.21–31)

É jèe tipijè Kériso (5.1–12)
Pitère dàra Nyuâaê Pwicîri (5.13–26)
Bénabwé popai ma ipicijii (6.1–18)

Ipwabwàcu

¹ Wâgo * Paulo, na pwa tii. Go pwi *apostolo, ba ru pitòrigario wà Iésu *Kériso, ma wà Pwiduée Caa—wà Pwina é pawâro còwà wà Iésu gée na aubà. [À ru cùruo pâ, ba na go picémara é popai kàru.] À cãgo caa wàrapwiri gée goo é aaina kà tèpa âboro, ba càcaa tèpa âboro na rà nama go pwi apostolo!

² Go wii tàwà, wâguwà diri tèpa wâra pwapwicîri wâna province Galatia. À [rà naa bwàcu kàwà mwara wà] diri tèpa cèikî naa goo wà Iésu Kériso na rà wâni.

³ Wâdé na tà tàwà é *pimeari imudi ma pinaanapô, na me gée goo Pwiduée kâjè ma Pwi Ukai Iésu Kériso. Cidòri nyuâawà! ⁴ Wà Pwi Ukai Iésu, âna é panuâ wâro kée, â é bà, ba na é tipijè jii é pâ èpà kâjè, ma upajè jii é [pai wâro na] èpà kâra pwi gòropuu bèeni. Ba wâépwiri é cãbawâdé kà Pwiduée Caa kâjè. ⁵ Ê pwényuâa ma muugère, âna kà Pwiduée co, dàra gòiri awé! Wâdé na wàra! Amen!

caapwi co âji picémara wâdé!

(Naporomee 1–2)

⁶ Wà Pwiduée, âna é jèe todàjè, gée goro é pimeari imudi kée {na é pinaigé mee wà Iésu Kériso}†. À go pò goowà, na guwà bujèjai wài, ba na guwà pâ nau tère pwi jè *Picémara Wâdé' [na rà pame dariwà wà pàra tàpé]. ⁷ Êco na càcaa wàrapwiri! Ba nye caapwi co é Picémara Wâdé kà Kériso. À wà tèpa pwà na rà picémara jè popai, âna rà ébii é âji Picémara Wâdé. À rà tubagù é pwâranümawà, ma ipa-imwùruwà.

⁸ Wâdé naa pinajajairi wà pwi âboro na é picémara cè jè popai, na pi-itè jii é âji popai na ia bà jèe mara inapàpari tàwà! À nye ipaiwà mwara wiàna wàibà‡, é, wiàna pwi jè *angela gée napwéretòotù! ⁹ GoS jèe ina tàwà kaa, [na ia go tâa jaawà] â go ina mwara ni, pâ: Wà tàpé na rà picémara é popai na pi-itè jii é Picémara Wâdé na ia guwà jèe tòpi, âna wâdé na é tètâjiiirà wà Pwiduée!

¹⁰ [Rà ina wà tàpéebà pâ, na] bà mudàra ma bà pitèrebà ma wà tèpa âboro. Bwa! Go piènawéna kà Kériso co. Cãgo mu caa mudàra ma rà wâdéario wà tèpa âboro; â go nye mudàra co ma é wâdéario wà Pwiduée!

Todà Paulo ba na é picémara

¹¹ Tèpa cèikî béed, wâdé na guwà tãmogòori pâ, é Picémara Wâdé na go gére picémara, âna càcaa muru me gée goo tèpa âboro. ¹² Ba cãgo caa tòpi jii pwi jè âboro, â nye ticè âboro na é pacãmuriò goo. Ba nye jè muru na é paari tóo [wà Pwiduée] goo wà Iésu Kériso*.

* **1:1** Wâgo—Grec: Wàibà. Wà Paulo na é pwa tii, èco na é paari pâ, caapwi pwâranümàrà ma wà tèpa cèikî béé na rà tâa jaaé. **1:4** Galatia 2.20 † **1:6** Gée goro é pimeari imudi kée... é, Naigé mee é pimeari imudi kà Kériso. **1:7** Apostolo 15.1,24 **1:8** 1 Korénito 16.22 ‡ **1:8** Wàibà—é, Wâgo. Munaa é pi-inaè còwà wà Paulo. § **1:9** Go—Grec: Bà. É pi-inaè còwà wà Paulo. (Còo note goo 2 Korénito 1.6.) **1:10** 1 Tésalonika 2.4 **1:11** Mataio 16.17 * **1:12** Jè muru na é paari tóo...goo wà Iésu—é, Wà Iésu Kériso na é pwa ma go tãmogòori, é, Wà Iésu Kériso na ia é pipaarié tóo.

¹³ Ba guwà tàmogòori bwàti ê càrao béaa, na ia go bwaa tâa na ê pwapwicîri kâ [tèpa jènereô, wâ] tèpa *Juif. Ba go dau pwi a putàmù naa goo wâ tèpa cèikî naa goo wâ Iésu. Â go nama rà picâri, ma dau tubaèpâ tàra. Â go pwa na go tédidiri ê wâra pwapwicîri kâ Pwiduée. ¹⁴ Na pàara-bâ, âna go dau pitoo paé naa na pwapwicîri kâ tèpa Juif, jii tèpa jènereô na pinee kâbâ ma wàilà. Â go wénarirà, ba go dau pâra wiâra bwàti diri pâ tûâ ma nyamanya kâ tèpa jojoorobâ.

Go côo Pwina naî Pwiduée

¹⁵ Êco na wâ Pwiduée, âna ia é jèe mara pitòrigario, na ia go bwaa tâa nanaa nyaa kôo, â é todòo gée goro é pimeaari imudi kèe. ¹⁶ Â, na tòotù na wâdé tée, â é paari tòo wâ Pwina naîé, ba na go tàmogòorié. [Â é cùruo pâ] ba na go inapàparié tà tàpé na càra caa tèpa Juif. Â, na wàrapwiri, â câgo caa ilari autàmogòorimuru jii pwi jèpwi. ¹⁷ Ba câgo caa too naa *Iérusaléma, ma bà pipâmaribâ ma tèpa mara apostolo béaa kôo. Ba go pâra wâi naa napô Arabie. Â géewê, â go wâjué còwâ naa na ville Damas.

¹⁸ Gée na càuru âracié naja, â go too naa Iérusaléma, ba na bu pitàmogòoribu ma Pétèrù†. Êco na bu tâa wê naa na ârailu nadàpara pwapwicîri co. ¹⁹ Â câgo caa côo pâra tèpa apostolo, wâco wâ Jacques, pwi aèjii kâ Pwi Ukai.

²⁰ Ê pwina go ina tàwâ ni, âna go inapàpari tàwâ na ara wâ Pwiduée, â câgo caa pwâgàriwâ.

²¹ Géewê, â [câgo caa tâa napô *Judée, â] go pâra naa na du ére wâ Syrie ma wâ Cilicie. ²² Êkaa na, [na diri é pwi pàara-bâ, âna] càra caa tàmogòorio wâ tèpa cèikî wâ Judée, ba càra mu caa còo. ²³ Â rà nye po tère é jèkutâ good. Ba rà ina wâ pâra tàpé pâ: «Wâ pwi âboro bèepwiri, âna wâé kaa pwi a dau tubaèpâ tâbâ béaa. [Â é pacoo wâ tèpa âboro, ba na rà cibwaa cèikî naa goo wâ Iésu.] Â nabàni, âna é jèe picémara é cèikî na ia é mu ténoori béaa!»

²⁴ Â gée goo kaa pwiri, â rà cau pwamaina wâ Pwiduée.

2

Rà tòpié pâra tèpa apostolo

¹ Jèe 14 naja gée na càuru [é pai pipaarié tòo kâ Pwi Ukai Iésu] na bà mwa wâjué còwâ naa *Iérusaléma, wàibâ ma wâ Barnabas ma wâ Tito. ² Ba wâ Pwiduée, âna é paari tòo pâ, wâdé na go wâjué còwâ naawê. Â bà ipitiri ma wâ tèpa pitûâ kâra wâra pwapwicîri, â go piwiâ tàra é *Picémara Wâdé, na go gére picémara tà tàpé na càra caa tèpa *Juif. Ba o wâdé naa good, wiâna rà o wâgoo é pwina go pwa. Ba wiâna càcaa wàrapwiri, â pwiri ticémuru naa goo diri é wakè kôo*.

³ [Êco na nye wâdé tàra. Â wâdé tàra mwara é pai wakè kâbu naima ma] Tito, pwi âboro na câe caa pwi Juif. Â càra caa tacoo gooé pâ, na pwa *kamaî tée, [wiâra nyamanya kâ tèpa Juif]. ⁴ Ba wâ *Kériso Iésu, âna é jèe tipijè, ba na o nye ticé na o mwa caa piijè còwâ†.

1:13 Apostolo 8.3 **1:14** Apostolo 22.3 **1:15** Ésaïe 49.1; Galatia 2.7 **1:18** Apostolo 9.26

† **1:18** Pétèrù—Grec: Céphas. (Còo Ioane 1.42, ma note.) **1:21** Apostolo 9.30 **2:1** Apostolo 15.2

* **2:2** Dernière phrase—Grec: Péa piticémuru naa goo pai itâa kôo béaa ma nabàni. **2:4** Galatia 1.7, 5.1, 13 † **2:4** 1re phrase—Grec: Tâa tâjè é libértè naa goo wâ (Kériso Iésu).

Êco na pwa pàra tèpa âboro, na rà ciâa me naa jaajè [naa na wâra pwapwicîri]. Rà ina pâ, rà tèpa cèikî bééjè, êco na rà tèpa ipwa tûâ. Ba rà pwacèwii tèpa coda na rà mara ciâari è napô, ba na rà còo bwàti è pai wâro kà tèpa âboro wè†. [Â dau èpà târa] è tàrù na é naa tâjè wà Iésu. Â pwa na rà naa, ma bà tèpa *ênawéna kîri còwâ [kâra pâ naèa ma nyamanya kàra]. ⁵ Êco na câbà mu caa ipacè naa goorà, â câbà mu caa pitère dâra, naa na nyi nari muru. Â bà pwamuru ba kàwà è Picémara Wâdé, na é âjupâra diri§.

Rà còo pâ Pwidueé na é cùruo

⁶ Napwa naa goo wà tèpa pitûâ—tèpa âboro imaina naa na cèikî, âna ticè na rà nama go pitootéri naa na popai na go mu picémara. (Êco na càcaa âjimuru tòo, wiâna rà tèpa âboro imaina naa na pai còo kâra pâ âboro. Ba wà Pwidueé, âna câé caa pwaké goro âboro.)

⁷ Êco na rà còoina pâ ipaiwàibu ma wà Pétèru. Ba wà Pwidueé, âna é cùrué pâ, ba na é picémara è Picémara Wâdé tà tèpa Juif. Â wâgo, âna é cùruo pâ, ba na go picémara tà tàpé na càra caa tèpa Juif. ⁸ Pai ina wèè pâ, é wakè wà Pwidueé goo wà Pétèru, ba na é pwi *apostolo kèe naa jaa tèpa Juif; â é wakè good, ba na go pwi apostolo kèe, naa jaa pàra tàpé.

⁹ Â napwa naa goo wà tèpa âracié a pitûâ imaina wâna wâra pwapwicîri—wà Jacques, ma wà Pétèru, ma wà Ioane, wailà na ina goorà pâ ‘tèpa ò kâra wâao kà Pwidueé’—âna [rà còo pâ nye wârapwiri. Â] rà tòpibu ma wà Barnabas goro irà ètò, â rà inapàri pâ, na bà tèpa pibéebà [naa goro wakè kà Pwidueé]. Ba napârabu na bu pâra dà tàpé na càra caa tèpa Juif; â wailà, âna rà pâ dàra wà tàpé na rà tèpa Juif.

¹⁰ Â rà nye ilari jiibu co pâ, na bu niimiri tàpé na piticè neemururà, naa na wâra pwapwicîri kàra, wà Iérusaléma. Â go nye pwa diri kaa géè na âji pwâranümo.

Go patûra Pétèru

¹¹⁻¹² Géè na càuè, â wà Pétèru, âna é caibà na Antioche géè Syrie. Ûna é tapoo tâa jaabà, â é mu ija naima ma wà tèpa cèikî na càra caa tèpa Juif. Êco na wà Jacques, âna é cùru medaribà géè Iérusaléma wà pàra tàpé [na rà dau pwamuru è nyamanya kà tèpa Juif]. Â wâgo tà wà Pétèru [goro è pwina rà ina naa gooé] â é tapoo piadié jii tàpé na càra caa tèpa Juif.

Ûna wârapwiri, â câgo caa piwâ na go patûraé, na ara diri tèpa cèikî, ba na go paari tée pâ, càcaa wâdé è tûâ kèe bèepwiri.

¹³ Â càcaa wàè co, ba wà diri tèpa cèikî na rà tèpa Juif, âna rà cau pwaduwà kèe, tiagoo wà Barnabas mwara! Ba rà piwâ na rà paari è âji auniimiri kàra. Êco na rà tâmogòori bwàti pâ, è pwina rà pwa, âna èpà.

¹⁴ Ûna go còo pâ, càcaa *tàrù pai pâra kàra, wiâra è Picémara Wâdé, â go ina tà Pétèru na ara diri è picaatâa, pâ: «Gà pwi Juif, êco na, na gà tàpo naaco pai pâra kâjè wiâra è naèa kà tèpa Juif, ba na gà wâro naima ma wà tàpé na càra caa tèpa Juif. Â gorodà na gà tacoo goo tàpé na càra caa tèpa Juif pâ, na rà ipwacèwii tèpa Juif?»

† 2:4 4e phrase—Bà napéaati naani è pai ina wàra è popai espions. § 2:5 Ba na o càcaa pitootéri cèè ji nari muru géè goo è Picémara Wâdé, ma jè o cau tòpi diri pâ aupwényunyuaari kèe. 2:7 Apostolo 22.21 2:10 Apostolo 11.29–30 2:11-12 Apostolo 11.3

Êre Picémara Wâdé

¹⁵ Napwa naa goobâ*, âna bà tèpa Juif gée na pai pitèpabà. Â béaa, âna bà mu ina goo tàpé na càra caa tèpa Juif pâ, rà 'tèpa pwa na èpà', ba càra caa pâra wiâra ê *Naèà kà Moosé†.

¹⁶ Êco na nabàni, âna bà jèe tâmogòori pâ, cáe caa *târù na ara Pwidueé wà pwi jè âboro, gée goro ê pai pitère dâra kée ê naèà kà Moosé; â nye êco gée goo ê pai cèikí kée, naa goo wà Kériso Iésu. Â wàibà, âna bà nye cèikí naa gooé, [ba na o tâa pinaanapô naa nabibiu kâbà ma wà Pwidueé] ma bà tèpa âboro na bà târù na araé†. Ê pwi pinaanapô ma târù bèepwiri, âna me gée goo ê cèikí kâbà naa goo wà Kériso, â càcaa gée goo pai pitère dâra kâbà ê Naèà. Ûu, [go ina mwara pâ]: Nye ticé âboro na ée mwa târù na ara Pwidueé, gée goro pai pitère dâra kée ê Naèà!

¹⁷ Êkaa na, wàibà tèpa Juif, âna ia bà mudàra cè pai pwa wèe, ba na bà mwa târù na ara Pwidueé. Â bà pâmari, naa goo wà Kériso. Â wà pâra tàpé, âna rà pitòtibà pâ, na bà 'tèpa pwa na èpà', ba câbà mwa caa pitère dâra diri ê Naèà. Ûu, rà ina pâ, wà Kériso, âna é popabà, ba na bà tèpa pwa na èpà! Bwa! Càcaa âjupâra§! ¹⁸ Wâéni ê pwina èpà—wiàna go wâjué còwâ naa goro ê Naèà na ia go jèe tètâjii*! ¹⁹ Na go wâro wiâra ê Naèà, â dau pwacoé ma wâdé tà Pwidueé wâgo. Êco na nye gée goo ê Naèà kaa, na go còoina pwiri! Â ni, âna go jèe panuá ê Naèà, ba na go wâro ba kà Pwidueé. Â câe mwa caa piio còwâ, ba jèe pwacèwii na go bà naa goo ê Naèà.

Ba wiàna é bà naa goro *satauro wà Kériso, âna wàibu ma wâé†. ²⁰ Â wiàna go wâro, â càcaa wâgo, â wà Kériso na wârori ê wâro kée wâgooð. Â ê wâro kôo nabàni naa na naiiri âboro, âna go wârori naa na cèikí, naa goo wà *Pwina naí Pwidueé na é meario, â é bà ba kôo.

²¹ Wâépwiri ê âraimeai, na é naa tâjè wà Pwidueé, gée goro ê *pimeeari imudi kée, ba na jè târù na araé. Â wânau? Gona go o mwa tètâjii pwiri, ba na go tâa goro ê Naèà? Bwa! Ba wiàna pâri ma pwa pinaanapô naa nabibiu kâjè ma wà Pwidueé, ma jè tèpa âboro na jè târù na araé, gée goro pai pitère dâra kâjè ê Naèà, â pwiri gére piticèmuru naa goo ê pai bà kà Kériso†.

é tipijè jii naèà ê picémara wâdé

3

(Naporomee 3–4)

¹ [Go pò goowà] co tàpé Galatia, ba pwacèwii na pigù ê pûruwà! Dà na é ipamwüruwà [ma guwà pàgà jii ê âjupâra]? Go wadipi ina tàwà pâ, wà Kériso, âna é jèe bà naa goro *satauro [ba na wâdé tà Pwidueé wâguwà]?

* **2:15** Napwa naa goobâ—é, Napwa naa gooju. Pwiri pâ popai naa na nee tii 15 ma 16 (pwiri tiagoro nee tii 21), âna goòbàra é popai kà Paulo tà Pétèru. † **2:15** Grec: Wàibà, âna bà tèpa Juif gée na pai pitèpabà, â câbà caa tèpa pwa na èpà gée na pâra Ba. **2:16** Apostolo 15.10–11; Roma 3.20–28; Galatia 3.11 ‡ **2:16** O tâa pinaanapô...bà târù na araé—Grec: Justifés. Còo note goo Roma 1.17. § **2:17** Grec: Wiàna bà còoina pâ, bà tèpa pwa na èpà, gée goo pai còoina kâbà é pai târù gée goo Kériso, â gona wà Kériso, âna é pwi ênawéna kâra é èpà? Bwa! Càcaa wârapwiri. * **2:18** Grec: Ba wiàna go bari còwâ i pwi ia go jèe tubatiâu, â go paari pâ go pwa na èpà. † **2:19** Grec: Ba nye gée goro é naèà na go bà naa goo é naèà, ba na go wâro ba kà Pwidueé. Tanamiribu naa goro satauro, wâgo ma wà Kériso. **2:20** Galatia 1.4 ‡ **2:21** Grec: Câgo caa tètâjii ê pimeeari imudi kà Pwidueé. Ba wiàna jè târù gée goro é Naèà, â pwiri piticèmuru naa goo wà Kériso.

² Wàéni co é pwina nūmoo na go tāmogòori jiiwà: Gona guwà niimiri pâ, guwà jèe tòpi é *Nyuâaê Pwicîri, gée goo é pai wâro kàwà wiâra é *Naèà? Bwa! Nye gée goo é pai cèikî kàwà, naa goo é *Picémara Wâdé goo wà Kériso! [Á guwà tāmogòori bwàti é pwiibà!] ³ Gorodà na guwà nama ipa-ìmwüruwà jiii?

Nye é Nyuâaê Pwicîri, na é tapoo é wakè naa goowà. Á gona guwà niimiri pâ, guwà mwa tubanabwé goro naiiri âboro? Guwà tèpa pigù! ⁴ Gona guwà nama piticèmururu naa goo diri é pai tâa na aré kàwà tiagoo ni*? Guwà tètájii diri pâ pwiibà?

⁵ Wà Pwiduée, âna é jèe naa é Nyuâaê Pwicîri, á é nama guwà pwa pâ *câmu kâra pátamee, na rà pò goo wà tèpa âboro. Á gona guwà niimiri pâ, nye gée goo é pai pitère dâra kàwà é Naèà? Bwa! [Go ina mwara pâ]: Nye gée goo co é pai cèikî kàwà, naa goo é Picémara Wâdé goo wà Kériso!

Abéraama âna é pwi câmu

⁶ [Jè pûra naa na *Tii Pwicîri pâ] Wà *Abéraama, âna é cèikî naa goo wà Pwiduée, á gée goro é cèikî kèe, âna wà Pwiduée, âna é nama é pwi âboro na é *târù na araé. *Genèse 15.6* ⁷ Èkaa

na wâdé na guwà tāmogòori pâ, wà diri tàpé na rà cèikî [naa goo wà Pwiduée] âna nye wailà kaa pwiri tèpa gòobàra Abéraama. ⁸ Ba jè pûra mwara naa na Tii Pwicîri pâ, wà Pwiduée, âna é mara ina tée é popai wâdé bèeni, pâ: *Go o mwa *pwényunyûari diri tèpa Ba wà gòropuu, gée googù!* *Genèse 12.3*

Wàépwiri, na é mara inapàpari pâ, ée mwa tòpi tàpé na càra caa tèpa Juif, [ma tòpò pinaanapò naa nabibiu kâra ma wâé] ma nama rà tàrù na araé. Á nye gée goo kaa é cèikî kâra na é wàrapwiri.

⁹ Wàrapwiri naa goo diri tàpé na rà cèikî [naa goo wà Pwiduée] ba rà o tòpi jiié i aupwényunyûari na ia é naa tà Abéraama, gée goro é cèikî kèe.

Càcaa pâri é Naèà

¹⁰ Èco na rà tojii wà tàpé na rà niimiri pâ, o wâdé [tà Pwiduée] wailà, gée goo é pai pitère dâra kâra é Naèà. Ba jèe wii mwara naa na Tii Pwicîri pâ: *É tojii wà pwina câe caa pitère dâra taaci é pâ naèà, na wii naa na Tii goro é Naèà!* *Deutéronome 27.26* [Á nye dau pwacoé kaa na jè pitère dâra diri!]

¹¹ Jè côo pâ, o nye ticé âboro na o tàrù na ara Pwiduée, gée goro pai pitère dâra é Naèà. Bwa! [Ba, ina naa na Tii Pwicîri pâ] wà pwi âboro na é tàrù na ara Pwiduée, âna wà pwina é cèikî naa gooé. Á nye gée goro co é cèikî kèe, na tâa tée é wâro jaa Pwiduée†.

¹² Jè côo pâ, é Naèà, âna câe caa pâra goro é cèikî, [â nye goro é wakè kâjè]. Ba wàéni é pwina jèe wii naa na é Naèà: *É naa wâro, tà pwina é pitère dâra diri é pâ na autûari, na wâna.* *Lévitique 18.5* [Á wiâna wàrapwiri, â jè cau tojii, ba càcaa pâri!]

¹³ Èco na wà Kériso, âna é pipanuâé, á é jèe tipijè jii é tojii kâra Naèà, ba é popa naa gòé é tojii kâjè, [na tanamirié naa goro satauro]. Ba jèe wii pâ: *Tojii wà pwina é utòdòro goro upwâra.* *Deutéronome 21.23*

* **3:4** Diri é pai tâa na aré kàwà—é, Diri é pwina guwà jèe wârori. Pwiri pâ aré ma tòina kâra, majoroé é pai cèikî naa goo wà Kériso, é, aupwényunyûari na rà tòpi. **3:6** Genèse 12.3; Roma 4.3,16 **3:10** Deutéronome 27.26 **3:11** Galatia 2.16 † **3:11** Wà pwi âboro na é tàrù... Grec: Wà pwina é tàrù gée goro é cèikî, âna o tâa tée é wâro. **3:13** Deutéronome 21.23; Roma 8.3

14 É wàrapwiri wà Kériso, ba na o tâa tâjè tèpa cèikí naa gooé é aupwényunyûari na ia é naa tà Abéraama wà Pwiduée. Â âjupâra mwara naa goo tàpé na càra caa tèpa Juif. Â gée goro é cèikí kâjè naa gooé, âna jè tòpi é Nyuâaê Pwicîri, na é mara ina béaa wà Pwiduée pâ, na ée mwa naa tâjè.

Naèà âna é me co gée na càùé

15-16 Biu, âna é ina tà Abéraama wà Pwiduée pâ, na ée mwa pwényunyûarié. Na jè còo hwàti é popai kà Pwiduée naa na Tii Pwicîri [naa na *hébèru] â jè pûra pâ é ina pâ, na ée mwa pwényunyûari wà Abéraama *bau é pwée*. Pai ina wèe pâ âboro na té gée gooé. Càcaa wii pâ, *pâpwée*, â nye wii co pâ, *èpwée*. Â go popa pwiri, ba na ucina goo wà Kériso, na é caapwi co†.

Wà Pwiduée, âna é *ipwataâboro tà Abéraama, ba na é *paâjupâra é auina kèe bèepwiri. Â guwà còo, co tèpa bééò, pâ, napwa naa gooè, tèpa âboro, âna wiàna jè ipwataâboro goo cè jè muru na jè ina, â càcaa pâri ma jè pitòtèri, é, tubatiàu é popai na jè jèe ina. [Â wiàna wàrapwiri naa jaajè tèpa âboro] 17 â jè tâmogòori pâ, wà Pwiduée, âna o câé mwa caa pitòtèri é auina kèe, na ia é jèe ipwataâboro goo.

Wàeni é pwina nümoo na go ina: Napwa naa goo é Naèà, âna muru na é naa wà Pwiduée, po 430 naja gée na càuru é auinabéaa kèe tà Abéraama. Â é Naèà, âna càcaa pâri ma é pitòtèri é ji nari auwii naa na é auinabéaa kèe^S.

18 Â wiàna é aupwényunyûari, âna o naa tâjè, gée goro [è pai pitère dàra kâjè] é Naèà, â pwiri câé caa me gée goro é auinabéaa kà Pwiduée. Êco na càcaa wàrapwiri, ba wà Pwiduée, âna ia é naa tà Abéraama é aupwényunyûari kèe, gée goo é auinabéaa kèe tée. Â é naa tée piticémuru naa goo.

19 Wiàna wàrapwiri, â târa dà é Naèà? Nye é muru na ia é naa tâjè wà Pwiduée gée na càùé, ba na paari tâjè é pâ na èpà na jè pwa. Â é coo tiagoro pai tèepaa me kà Pwi gòbàra Abéraama, na é caapwi co—wà Pwina ée mwa pinaigé mara diri é aupwényunyûari*.

[Jèpwi mwara, âna ru pi-ité é Naèà bau é *auipwataâboro†. Ba jè ina pâ wà Pwiduée, âna é naa] é Naèà [târa é Ba] na rà pinaigé mee wà tèpa *angela. Â wà [*Moosé] âna é pwi a-ipa popai kèe. 20 Êco na, na ia é ipwataâboro wà Pwiduée [tà wà Abéraama] â nye ticé pwi a-ipa popai naa nabibiu kàru. Ba muru na é pwa gée gooé co wà Pwiduée, [â nye ticé popai kà Abéraama naa na].

Naèà âna é wakè co béaa kà Kériso

21 Wiàna wàrapwiri, â gona é Naèà, âna é cicara é auipwataâboro kà Pwiduée? Bwa! Ba nye êco auipwataâboro, na é pame tâjè é *âji wâro. Â [é tòpò pinaanapô naa nabibiu kâjè ma wàé, â] é nama jè tèpa âboro na jè

3:15-16 Genèse 12.7, 13.15 † 3:15-16 Wà Kériso, âna wàé co na é pinaigé mara diri é aupwényunyûari ba kâjè na jè wâru. Â ina gooè pâ, jè gòbàra Abéraama, gée goro é cèikí kâjè naa goo wà Kériso. Grec: 15Go tûra goo pai pwa kà tèpa âboro: Wiàna é ipwataâboro wà pwi âboro, â paâjupâraé...â o nye ticé âboro na o pâri ma é tubatiàu, é, naa cè gòbèrè. 16Napwa naa goo pâ auinabéaa, âna muru na ina tà Abéraama, bau é pwée, â càcaa pâ pwée na wâru. Caapwi co pwi pwée, âna wà Kériso. 3:17 Exode 12.40 S 3:17 Dernière phrase—Grec: Â é Naèà, âna càcaa pâri ma é pitòtèri, nama tiàu é auipwataâboro. 3:18 Roma 4.14 3:19 Apostolo 7.38; Roma 5.20 * 3:19 Wà Pwina... Grec: Wà Pwina pwa é auinabéaa ba kèe. † 3:19 Auipwataâboro—Auinabéaa (promesse). Ipaiwà naa na pâ nee tii 20–22. 3:21 Roma 8.2–4

tàrù na araé. Â ticè jè naèà cèna pâri ma é wàrapwiri. ²² Êco na é Tii Pwicîri, âna é inapàpari pâ, na diri pâ muru ma wà diri tèpa âboro, âna rà cau taa aranara é pàtàmara èpà. Â ticè pai pwa wèe, ma jè tòpi é aupwényunyuâari kâra auipwataâboro, èco gée goro pai cèiki kâjè, naa goo wà Iésu Kériso[†].

²³ Béaa, âna pwacèwii na jè tèpa pwa karapuu. Â é Naèà, âna é pwi a wéaarijè na diri pâ tootù, tapacîri pwi pàara na o paari tâjè é naigé mara é pai cèiki naa goo wà Kériso. ²⁴⁻²⁵ [Wàéni jè ucina goro é Naèà]: Béaa, âna é pwacèwii pwi caa kâra câmu kâjè, na é pacâmurijè, ma mara tòcia tâjè wà Kériso, tapacîri é pai tèepaa kèe. Â nabàni, âna é jèe nye tèepaa me kaa wà Kériso, â jè jèe cèiki naa gooé. Â é jèe nama jè tàrù na ara Pwiduée. Â o càcaa pâri ma é pacâmurijè còwà é Naèà.

Tèpa naì Pwiduée gée goro é cèiki

²⁶ Ûna jè[§] cèiki naa goo wà Kériso Iésu, â jè jèe cau tèpa naì wà Pwiduée diri. ²⁷ Na ia *upwaa^{jè} naa na nee wà Kériso, â jè jèe coona é ârabwée na bwaa âmué —ba na jè wàra na é wà*.

²⁸ [Na jè jèe taa goo wà Kériso, âna] jèe nye ticè na pi-itè naa nabibiu kà tèpa Juif ma tàpé na càra caa tèpa Juif; â naa nabibiu kà tèpa *ênawéna kîri kà tèpa âboro, ma wà tàpé na pwa tàrù kâra; â naa nabibiu kà tèpa paa^o ma pa ilàri. Ba jè jèe caapwi, gée goo na jè caapwi ma wà Kériso Iésu.

²⁹ Â wiàna jè jèe taa gooé, âna jè tèpa gòobàra Abéraama. Â taa tâjè diri é pâ aupwényunyuâari, na ia é mara ina wà Pwiduée tà Abéraama.

4

Jè tèpa naîé â càcaa tèpa ênawéna co

¹ Guwà jèe niimiri cai é pwini, pâ: Wà pwi âboro, âna ée mwa tòpi diri pâ neemuru wà caa kèe, [na ée mwa pwi âboro maina]. Êco na, na é bwaa nari èpo, â câé caa piwéna jii tèpa *ênawéna kîri kà pwi caa kèe. ² Â é nye ciburà pitère dà tàpé na rà wéaarie, tèepaa naa na tootù na é jèe câmuri wà pwi caa kèe.

³ Ipaiwà naa goo^{jè}. Ba béaa, âna jè pwacèwii Tèpa èpo, â jè tèpa ênawéna kîri kâra pâ naèà ma duée imudi*. ⁴ Êco na, na pàara na é jèe tàmara câmuri wà Pwiduée, â é panuâ me Pwina naîé darijè naa gòropuu[†]. Â é wâro aranara é pitûâ kâra é *Naèà kà Moosé. ⁵ É pipanuâé, ba na é tipijè jii é Naèà na piijè, â é nama jè tèpa âji naì Pwiduée.

⁶ Â târa ma jè tâmogòori pâ jè tèpa naîé, âna wà Pwiduée, âna é tòpò naa na pwàranümajè é Nyuâaé Pwicîri kà Pwina naîé. Â é Nyuâaé Pwicîri, âna é cètùujè, ma jè ina tà Pwiduée [naa na ipwàdée] pâ: «Au! Pwiduée, Caa kôo!» ⁷ Êkaa na jèe ticè na piijè, ba jè jèe tèpa naì Pwiduée. Â ée mwa naa tâjè diri é pâ aupwényunyuâari kà tèpa naîé, na é tàmara ina béaa.

[†] 3:22 Grec: Êco na, é Tii Pwicîri, âna é tòpò diri pâ muru na aranara é èpà, ba na é auinabéaa, âna o naa tà tàpé na rà cèiki naa goo wà Iésu Kériso. 3:23 Galatia 4.3 3:24-25 Roma 10.4 3:26

Ioane 1.12 § 3:26 Jè—Grec: Guwà (Ipaiwà naa na pâ nee tii 26–29.) 3:27 Roma 6.3 * 3:27 Grec: Wà diri tàpé na upwaa^{rà} naa goo wà Kériso, âna rà coona wà Kériso. Ucina goo pai naaco é tûâ kâjè na èpà, ba na jè wârori é wâro na bwaa âmué ma wà Kériso. 3:28 Roma 10.12 3:29 Roma 4.13 4:3 Kolosé 2.20 * 4:3 Pâ naèà ma duée imudi—é, Pâ pàara é gòropuu. 4:4 Ioane 1.14;

Roma 1.3 † 4:4 Darijè naa gòropuu—Grec: É pwina naì tò jè ilàri. 4:6 Roma 8.15–17

Cibwaa nama piiwà còwâ!

⁸ Napwiri, âna câguwà caa tâmogòori Pwiduée, â guwà tèpa ênawéna kîri kâra pâ nari duée, jii wà Pwiduée na é caapwi co. ⁹ Êco na nabàni, âna guwà jèe pâmari. (Â nye âjupâra pâ, nye wà Pwiduée kaa na é jèe pâmariwà.) Â, na araé, âna ticè nii kâra pâ duée imudi, ma pâ naèà; â ticè câmu kâra.

Wânanu? Cina guwà tabiiwà wâjué còwâ, ma guwà pitère dâra còwâ pâ muru bèepwiri?! Nûmawà na guwà jèu tèpa ênawéna kîri kâra còwâ? ¹⁰ Gorodà na guwà papwicîri pâra tòotù, ma pâra parui, ma é pâra pâara, ma é pâra naja? ¹¹ Auwa! Wâra munaa piticèmuru naa goo diri é wakè kôo jaawà!

¹² Go tacoo goowà, co tèpa béeò, naa na nee Kériso, pâ, na guwà ipwacèwiiio, [â guwà nama tipiwà jii diri pâ pwi bèepwiri!] Ba wâgo, [pwi *Juif, âna jèe tipio jii é Naèà, ba] na go pwacèwiiwà [na câguwà caa tèpa Juif].

Béaa, âna dau wâdé pâ tûâ kàwà tóo, â wâdé na guwà ciburà wàrapwiri†. ¹³ Na ia go mara picémara tàwà é *Picémara Wâdé, âna go jèe tèepaa mariwà, géee goo pai maagé kôo. ¹⁴ Â [go tâmogòori pâ] guwà géaa goo pwiri, êco na câguwà caa pwatétéri tóo, ma tétâjiiio. Bwa, guwà nye tópio pwacèwii na go pwi *angela kâ Pwiduée, ma pwacèwii na wâgo Kériso Iésu. ¹⁵ Â guwà nye dau ipwâdéee kaa, ma piégotùru, ba na guwà pitu tóo. Ba guwà ipanuàwà diri bau é pâ wâdé kàwà ba kôo§!

Â nabàni, âna é wâpà é pimeaari ma ipwâdéee kàwà bèepwiri? ¹⁶ Gona guwà niimiri pâ, go pwi a cicarawà, géee goo na go ina tàwà é âjupâra?!

Cibwaa tère tèpa ipa-imwüruwà

¹⁷ [Go tâmogòori pâ, wà tèpa pacâmu na rà medariwà]*, âna rà dau kairiwà. Êco na càra caa wàrapwiri, géee na âji pwâranûmarà. Ba nûmarà na rà paipiinariwà jiio, ba na guwà pâra wiârà co.

¹⁸ Na ia go tâa jaawà, â guwà gòo, ba na guwà pwa na wâdé, [â guwà pâra wiâô]. Â wâdé na guwà nye tà wàrapwiri, wiàna tiàuo jaawà†.

¹⁹ Au, [go meariwà] co tèpa âji naiô! Â go po dau maagé còo, na go niimiriwà—pwacèwii é maagé kâra ilàri na é pitâmari èpo. Â o càcaa tipio jii pwiri, na bwaa càcaa pâji tâbawée é wâro kâ Kériso naa goowà, â bwaa câguwà caa pâji pwacèwiié. ²⁰ Êco na jèe câgo caa tâmogòori é pwina go pwa [ba na go pitu] tàwà. Â po dau nûmoo na go tâa jaawà, ba na go tàpo ina ba kîri tàwà, [éco na càcaa pâri].

Du ârailu auipwataâboro

²¹ Gona wà pâra tàpé géee goowà, âna nûmarà na rà pitère dâra é Naèà kâ Moosé? Â wâdé, êco na wâdé na rà tère bwàti é pwina é ina i Naèà. ²² Ba jèe wii [naa na *Tii Pwicîri] pâ, wà *Abéaraama, âna ârailu tupédu naiê. Pwi jèpwi, [wà Ismaël] âna wà pwina nai Agar, wà tó ênawéna kîri kèe; â wà pwi jèpwi, [âna wà Isaaka] âna wà pwina nai Sara, tó âji wâdèe. Ba wà Sara, âna cáé mu caa tó ênawéna kîri kâ pwi jè âboro.

4:10 Roma 14.5; Kolosé 2.16 † **4:12** Dernière phrase—Grec: Jèe câguwà caa pwa tóo cèna èpà. § **4:15** 2e phrase—Grec: Wâpà é ipwâdéee kàwà? Go ina tàwà pâ, béaa, âna pwiri guwà èrù du ârapromeewà ma guwà naa tóo, wiàna pâri. * **4:17** Wà tèpa pacâmu na rà medariwà—Còo Galatia 1.7. † **4:18** Ê, Wâdé na rà imudàra ma rà pwa na wâdé na pâara na tiàuo, pwacèwii na pâara na go tâa jaawà. Pwiri popai goo wà tàpé na rà kairi tàpé Galatia, é, pwiri popai goo wà tàpé Galatia. **4:22** Genèse 16.15, 21.2

23 Wà pwina naî tô ênawéna kîri kêe, âna pitèpaé, géé goro co ê pwina é pwa wà pwi âboro, wà Abéraama. Êco na wà pwina naî tô wâdèe Sara—wà tô na pwa târù kêe—âna pitèpaé, ba nye wà Pwiduée kaa, na é pacoó é auinabéaa, na pàara kêe†.

24-25 Wà du ilàri bèepwiri, âna du ucina ba kâjè, goro é du *auipwataâboro [na é pwa wà Pwiduée ba kâra ê Ba kêe]. Wà Agar, tô ênawéna kîri kâ Abéraama, âna é ucina [goro é Naèà, na ia é naa wà Pwiduée târa é Ba kêe, tèpa Juif]. Ba rà jèe pâ nau tèpa ênawéna kîri [kâra é Naèà] pwacèwii Agar ma wà tèpa gòobèrèe. Â é ville [kâ tèpa Juif] *Iérusaléma, âna é pwacèwii é gorojaa Sinaî wà napô Arabie, [na ia rà mara tòpi é Naèà naawé]. Ba du ére-bà, âna câmu kâra pai pii tèpa âboro.

26-28 Napwa naa goo wà Sara, âna é ucina goo é auinabéaa kâ Pwiduée, na tipi tèpa âboro jii é pwina piirà goo. Â pwa pwi jè Iérusaléma, na wânidò *napwèretòtù, âna pwi napò kâ diri tàpé na tipirà. Â dau wâru wailà. Ba jèe nye wii naa na Tii Pwicîri pà:

*Gà ipwàdée wâgà,
napô Iérusaléma
na ticè èpo'gà!
Nyabi ma ipwàdée,
wâgà na câgà caa pitàmari èpo!
Rà jèe tètâjiigà,
êco na gà mwa piétò!
O dau wâru èpo'gà
jii tô na pwa éaé!*

Ésaïe 54.1

Guwà còo, co tèpa béeò naa goo Kériso, wà tèpa èpo kêe, âna nye wàjè kaa! Üu, jè tèpa âji naîê, â câjè caa tèpa ênawéna kîri kâ pwi jèpwi. Ba jè pwacèwii Isaaka, pwina naî Abéraama ma wà Sara§.

29 Napwiri, âna [wà Ismaël, pwina naî tô ênawéna kîri, âna é tubaèpà tà wà Isaaka]. Guwà còo, wà pwina naîê na pitèpaé géé goro é auniimiri kâra âboro, âna é tubaèpà tà pwi naîê [na pitèpaé géé goro é auinabéaa kâ Pwiduée]. Â nabani, âna nye tâgère ipaiwà tâjè, na pitèpajè géé goo é Nyuâaê Pwicîri.

30 É ina pâ wânan i Tii Pwicîri naa goo pwi bèepwiri? Wâéni: *Guwà tû tà tô ênawéna kîri, ma wà pwina naîê. Ba wà pwiibà, âna ó câé caa tòpi pâ wâdè jii caa kêe. Wâco pwina naî tô ilàri na pwa târù kêe, âna ée mwa tòpi diri. Genèse 21.10*

31 Guwà còo, co tèpa béeò naa goo Kériso, câjè caa tèpa ênawéna kîri kâra é Naèà. Jè tèpa âji naî Pwiduée na pwa târù kâjè*!

5

É jèe tipijè Kériso

4:23 Roma 9.7-9 † 4:23 Grec: Wà pwina naî tô ênawéna kîri kêe, âna pitèpaé, wiàra é naiiri âboro; â wà pwi naî tô na pwa târù kêe, âna é pitèpa géé goro é auinabéaa. 4:26-28 Hébéru 12.22; Auinapàpári 21.2,10 4:26-28 Ésaïe 54.1 4:26-28 Roma 9.7 § 4:26-28 Grec: 26Êco na tô Iérusaléma na wânidò, na é tô nyaa kâjè, âna pwa târù kêe... 28Êco na wâguwà, âna guwà tèpa aéjii kâ Isaaka, tèpa naîê wiàra é auinabéaa. 4:29 Genèse 21.9-10; Ioane 8.35 * 4:31 Grec: Câjè caa tèpa naî tô ênawéna kîri kâ pwi jèpwi. Â jè tèpa naî tô ilàri na pwa târù kêe.

1 É tipijè wà Kériso, ba na o ticè na o mwa caa piijè còwâ. Â wâdé na guwà cipa ba mwü pai tipiwâ. Â guwâ cibwaa nama guwâ tèpa *ênawéna kîri còwâ kâra jè naèà.

2-3 Guwâ tère, làpé! Ba wâgo, Paulo [pwi *apostolo] âna go ina tàwâ ba gòo pâ: Wiàna guwâ [mudàra é pinaanapô ma wâ Pwiduée goro é pai] pwa *kamaî wiàra é *Naèà, â wâdé na guwâ pitère dàra diri pàra ére mwara gée goro é Naèà. Â wiàna wàrapwiri, â piticèmuru naa goo é pwina é pwa ba kâjè wâ Kériso!

4 Wâ pàra tàpé gée goowâ, âna rà o mudàra, ma rà *tàrù na ara Pwiduée, gée goro pai pitère dàra kàra é *Naèà. [Rà ipwacòoco!] Ba péa pa-ipiinarirà jii wâ Kériso, ma é *pimeaari imudi kà Pwiduée.

5 Êco na wàijè, âna jè cèikî co, â jè tapacîri naa na ipwâdé, é tòotù, na ée mwa bàra tòpijè na araé wâ Pwiduée, â o wâdé tée wàijè. Â é pitu tâjè é Nyuââ Pwicîri, na pàara na jè bwaa tapacîri é pwi tòotù-bâ*.

6 Wiàna pwa kamaî tâjè, é, wiàna càcaa pwa kamaî tâjè, â nye piticèmuru naa goo, ba jè tâa goo wâ Kériso Iésu. Â é pwina âjimuru, âna éco é cèikî kâjè [naa gooé]. Â é cèikî kâjè, âna é âpàpaa†, wiàna jè meaari [pàra tàpé].

Wàilàpà na nama guwâ pàgà?

7 Ico tèpa béèò, guwâ jèe nye pâra bwàti [naa goo wâ Kériso]. Â wàilàpà na nama guwâ pàgà jii é naigé-bà? 8 Càcaa wâ Pwiduée, ba nye wàé na é todàwâ! 9 [Ipwacòoco, ba wâ pwi caapwi âboro na é pwâ, âna pâri ma é nama guwâ cau imwüru diri.] Pwacèwii na jè mu ina pâ: «Ê ji nari nyaa kâra poloa, âna pwa ma é too é poloa.» 10 Êco na go cèikî ba mwü pâ, guwâ o mwa tâa goo é auniimiri kôo, gée goo pai caapwi kâjè naa goo Pwi Ukai.

Napwa naa goo wâ pwi âboro na é pwa ma gûmagù é pwâranümawâ, â wâ Pwiduée, âna ée mwa nye pitèié ma pwa wârimuru tée. Nye ipaiwâ, wiàna wâ pwiibâ, na é pwi âboro imaina naa jaawâ.

11 Ico tèpa béèò naa na nee wâ Kériso, câgo mu caa picémara é pai pwa kamaî, wiàra é nyamanya kà tèpa *Juif. Ba wiàna go gère wàrapwiri, â pwiri càra caa pi-inaò ba èpà? Bwa! Wàéni é pwina go picémara: [É bà wâ pwi *Mesia, naa goro] é *satauro. Â wàépwiri muru na tanoori tèpa Juif†.

12 Napwa naa goo wâ tèpa pi-iluuriwâ, âna [jèe oratóo goorà]. Wiàna nùmarà na rà pwa kamaî tàwâ, â wâdé wiàna rà pitapàgà tâjii é jè ére pao goorà!

Pitère dàra Nyuââ Pwicîri

13 Jèe nye todàwâ, co tèpa béèò naa goo Kériso, ba na tâa tàrù kàwâ, â tipiwâ jii diri pâ muru na piiwâ. Êco na guwâ cibwaa popa pai tàrù kàwâ bèepwiri, ma guwâ pwa-imudirimuru, wiàra é câbawâdé kàwâ na èpâ. Bwa. Guwâ piènwéna kàwâ jècaa naa na pimeaari. 14 Diri é ère Naèà kà *Moosé, âna é tâa na é aupitûâri na caapwi. Wàéni: *Gà meaari tèpa âboro*§, *pwacèwii é pai pimeaarigà còwâ.* Lévitique 19.18

* 5:5 Grec: Wàijè, âna jè tapacîri, gée goro é cèikî, é pai tàrù kâjè goro é Nyuââé. 5:6 1 Korénito 7.19; Galatia 6.15 † 5:6 Âpàpaa—Manifester, montrer. 5:9 1 Korénito 5.6 5:10 2 Korénito 11.15; Galatia 1.7 ‡ 5:11 Tanoorirà ba wâ pwi Mesia, âna pwi ukai me gée goo Pwiduée, na ia rà tapacîé gée na biu. Càra caa còoina pâ wâ Iésu, âna é pwi Mesia. 5:13 1 Pétèru 2.16 5:14 Roma 13.9 § 5:14 Tèpa âboro—Grec: Pwi âboro na é tâmwünyaberigà, é, pwi jènèregà.

¹⁵ Wiàna guwà ciburà pidàdàrùwà pwacèwii ê pâ macii a piugà, â guwà pwacôoco, ba péa tà tiàuwà. ¹⁶ Wàépwiri na go ina tàwà: Guwà pitère dàra ê Nyuââê Pwicîri. Ba wiàna wàrapwiri, â o câguwà caa pâra wiàra ê pâ câbawâdé kàwà na èpà. ¹⁷ Ba ê pâ câbawâdé kâjè bèèpwiri, âna rà cicara ê Nyuââê Pwicîri; â ê Nyuââê Pwicîri, âna é cicara pâ câbawâdé kâjè na èpà. Â ru ipaa naa goojà. Êkaa na pitadàrù è pwàranùmajè. ¹⁸ Â wiàna é pitûâ kàwà ê Nyuââê Pwicîri, â o jèe câguwà caa tâa aranara ê Naèà. [Â wàépwiri ê ère i pwi ia go ina tàwà.]

Pwàra wakè kâra câbawâdé na èpà

¹⁹ Jè còo bwàti ê pâ tûâ kà tàpé na rà pipanuàrà, ba na rà pâra wiàra ê pâ câbawâdé kàra:

Rà naa nùmarà naa goo pâ muru na jè kamu goo;

Rà ipuu imudi ma pâra tàpé;

Rà pwa pâ tûâ na miiri goro ê pâ naiirà;

²⁰ Rà pwamaina pâ *ânuurumuru, â rà pwa wâi, â rà pitère dàra pâ duée;

Rà pièbà, â rà piboo;

Rà pièpàri, â rà iputàmu;

Rà pipwamainarà còwà, â rà còogai pâra tàpé;

Rà pitadàrùrà, â rà niimiri pâ, nye âjupàra co ê pwina rà ina naa na jèpa puco kàra;

²¹ Rà iari pâ neemuru pâra tàpé;

Rà ipwirié, â rà pi-ija ma piwâdo pwacèwii pâ puàkà na rà picaatâa.

Â wâru mwara pâ muru na èpà na rà pwa. Â go ina tàwà mwara ê pwina go jèe ina pâ: Wà tàpé na rà pwa ê pâ muru bèèpwiri, âna o càra caa tòpi ê pâ aupwényunyuâari kàra ê *Mwaciri kà Pwiduée.

Pwàra wakè kâra Nyuââê Pwicîri

²² Êco na wàéni ê pwèe na é tòpò ê Nyuââê Pwicîri naa na wâro kâjè:

Pimeaari;

Pipwâdé;

Pinaanapô;

Pidàpwicâari;

Piwâdéari;

Piènwéna;

Pitère dàra;

²³ Pitâa na tânana;

Pitòimiri.

Â ê Naèà, âna nye âji ticè na é ina naa goo pâ pwi bèèpwiri. ²⁴ Wàjè na jè tèpa âboro kà Kériso Iésu, âna jè jèe tanamiri naa goro satauro è pâ câbawâdé kâjè na èpà. ²⁵ Â wiàna é pawàrojè ê Nyuââê Pwicîri, â wâdé na jè nama é pitûâ kâjè. ²⁶ Jè cibwaa pipwamainajè, ma pipaarijè! Jè cibwaa pigàdàra ma piputàmù! Â jè cibwaa pièbà ma piboo!

6

Bénabwé popai

¹ Tèpa âji béèò naa goo wà Kériso, wiàna guwà pâmari pâ, wà pwi jè béewà, âna é gére pwa na èpà, â wâdé na guwà popaé me còwà naa na naigé na wâdé. Wâépwiiri é napârawà, wiàna guwà [ina pâ guwà] cimwü* naa na pai wâro kâwà wiâra é Nyuâaê Pwicîri. Â guwà ina ba kîri tée. Â guwà ipwacôoco, wâguwà diri, ba péa dàtiwà mwara, ma guwà pwa é pwina èpà. ² Guwà pitu tàwà jècaa, ma pitûri é nakake kâwà. Â, naa wàrapwiri, â guwà pitêre dàra é aupitûâri kà Kériso [pâ, na jè pimeearijè, ba wâépwiiri é âji *Naèà kâjè].

³ Wiàna é niimiri wà pwi jèpwi pâ, pwamuru naa gooé, â wà pwiibà, âna é pitanami, ba nye piticèmuru naa gooé! ⁴ Êkaa na, gà cibwaa ciburà còo pwi jèpwi, ba na gà ipwamainagà jjié. Gà nye pitèi còwà é pâ tûâ'gà. Â wiàna wâdé, â pâri ma gà ipwadéee goo. ⁵ Ba wâdé na jè nye còo jècaa é pâ jèpa tûâ kâjè.

⁶ Jèpwi mwara: Wâdé na guwà ipâdi é pâ wâdé kâwà ma wà pwina é pacâmuriwà goo é Popai.

Jè piûnyari pwina jè câmi

⁷ Gà ipwacôogà naa goro é càragà! Gà cibwaa niimiri pâ gà o cârû na ara wà Pwiduée†! Ba gà o nye piûnyari é pwina gà câmi. ⁸ Ba wiàna jè câmi, wiâra pâ câbawâdé kâjè na èpà, â jè o mwa piûnyari é pwâra bà, ma pai tubatiâuè. Êco na, wiàna jè câmi wiâra pwina nûma é Nyuâaê Pwicîri goo, â jè mwa piûnyari é *wâro dàra gòiri jaa Pwiduée. ⁹ Êkaa na jè cibwaa nama oratâjè, ma jè pwa é pwina wâdé! Â jè cibwaa pipanuâjè! Ba o mwa tèepaa é tòotù, na jè mwa piûnyari [é aupwényunyuâari]. ¹⁰ Géee goo kaa diri pwiri, â jè popa é pâara na tâa tâjè, ba na jè pwa na wâdé tà diri tèpa âboro. Â jè dau wàrapwiri tà tèpa cèikí béèjè!

Ipicijii

¹¹ Wâgo Paulo, na go cipa i bépwa tii‡, ba na go tubanabwé i tii. Guwà còo pâ aupwa âmu maina na go pwa! ¹² [Wàèni é pwina go ina tàwà]: Guwà ipwacôowà goo wà tàpè na nûmarà na rà pwa *kamaí tàwà!

Rà wàrapwiri, ba na rà wâdéarirà tèpa âboro. Ba wâgotàra [goo wà tèpa *Juif]. Ba [wiàna rà picémara é popai goro é pai bà kà Kériso] naa goro *satauro, â o péa tubaèpà tàra. ¹³ Pwiri gére pwa kamaí tàra, èco na càcaa âji nûmarà na o pitêre dàra é Naèà kà *Moosé. Nûmarà co na rà pi-ina kàra, na ara tèpa Juif. Wâdé tàra na rà ina pâ, nye wàilà kaa, na rà nama guwà tòpi é nyamanya bèèpwiri kà tèpa Juif§.

¹⁴ Auwa! Wâgo, âna câgo caa pi-ina kôo goro é muru na wàrapwiri. Go inapàpari co é pai bà kà wà Pwi Ukai kâjè Iésu Kériso, naa goro satauro. Â géee goo kaa pwiri, â cá mwa caa âjimuru tóo diri pâ tûâ, na dau pwamuru naa

6:1 Mataio 18.15 * **6:1** Wiàna guwà ina pâ guwà cimwü—Grec: Wà tàpè géee goowà na rà cimwü. É ina pwiri wà Paulo, ba na é tatéerà, bà rà pi-ina kàra. **6:2** Roma 15.1 **6:5** Roma 14.12 **6:6** 1 Korénito 9.11,14 **6:7** Roma 8.13 † **6:7** 2e phrase—Grec: O câjè caa gâdà wà Pwiduée. ‡ **6:11** Wâgo Paulo, na go cipa i bépwa tii—Na ia é pwa tii, â é tûra, â wà pwi jè âboro (secrétaire), âna é wii é pwina é ina. Êco na é popa é bépwa tii wà Paulo, ba na é pwabwâcu tàra. § **6:13** Grec: Ba wà tàpè na pwa kamaí tàra, âna càra caa pâra wiâra é Naèà. Êco na wâdé tàra na pwa kamaí tàwà, ba na rà pi-ina kàra goo é naiiwà.

goo naa na pé gòropuu bèeni. Pwacèwii na rà jèè bà diri pâ pwi bèepwiri naa good. Â wâgo, âna pwacèwii na go jèè bà, naa na càra gòropuu*.

¹⁵ Wiàna pwa kamaî tâjè, é, wiàna càcaa pwa kamaî tâjè, â nye piticèmuru naa goo. Ê pwina pwamuru naa goo, âna, naa tòotéri é pai wâro kâjè. Ba wà Pwiduée, âna é nama jè tèpa âboro na jèè bwaa âmuê.

¹⁶ Wâguwà na guwà wâro wiâra é aupitûâri kôo bèepwiri, âna nye wâguwà kaa é âji Ba kà Pwiduée†—ê Ba *Isaraéla [na bwaa âmuê]! Wâdé na é cau *pwényunyuâariwà diri wà Pwiduée ma naa tàwà é pinaanapô kêe!

¹⁷ [Go tubanabwé naa goo pai ina wèè pâ]: Wà tàpé na rà cicarao‡, âna wâdé na rà coo! Ba [nye wà Iésu kaa na é naa tàrù kôo. Â] go jèè dau pwamaagé còo na go wakè ba kêe. Â pâ aurumuru na wâ naiio, âna nye câmu kêe.

¹⁸ Tèpa cèikî béèò, wâdé na é pwényunyuâariwà wà Pwi Ukai kâjè Iésu Kériso, géé goo é *pimeaari imudi kêe!

Cidòri nyuâawà! Amen!

* **6:14** Grec: Êco na wâgo, âna câgo caa pi-ina kôo, â go pi-ina kôo co, goro é satauro kà Pwi Ukai kâjè Iésu Kériso. Géé gooé, âna jèè tanamiri naa goro satauro é gòropuu ba kôo, â wâgo mwara ba kâra gòropuu.

6:15 2 Korénito 5.17; Galatia 5.6 † **6:16** ...Âna nye wâguwà kaa e âji Ba kà Pwiduée—é, ...Bau é âji Ba kà Pwiduée. **6:17** 2 Korénito 4.10 ‡ **6:17** Cicarao—Grec: Pi-iluurio. Pwiri popai goo wà tèpa pwa pupûra na rà tèpa pwâ, na rà ina pâ, câé caa pwi âji apostolo wà Paulo. É, pwiri ora tà Paulo goo wà tàpé Galatia na rà ciburà pi-iluurié goro pai nûmarà dàra pâra wiâ é Naèà kà Moosé.

Tii kà Paulo tà tàpé Éfésó Bétapoo popai

Wàilàpà na wii tii bèeni?
Wà Paulo, pwi *apostolo.

É wii wiidà?
Nabibiu kàra *naja 60 ma 62, na pai tapoo tâa kà Paulo na karapuu wà *Roma (*Apostolo 28.30–31*). Na pwi pàara bèepwiri, âna é wii mwara tii tà Philémon, ma tii tà tàpé Filipi ma tàpé Kolosé.

É wii tâi?
Tà tèpa cèikí na càra caa tèpa *Juif, wàna province Asia (Turquie nabà). Rà tâa na ville Éfésó ma pàra ére na wâmwünyabweri wê. Munaa é wii, ba na o pûra paé, naa na pâ wàra pwapwicîri. Caa caa tâmogoori diri tèpa âboro na é wii tàra (côo 1.15; 3.2), ba é wii 4, é, 5 naja géé na càuru pai tâa kêe wà Éfésó (*Apostolo 19.10*), â jèe pipàra pâ é *Picémara Wâdé.

Cina é wii?
É wii, ba na é paari tâjè tèpa cèikí pâ, po dau maina awé *aupwényunyuâari na é pinaigé mee wà Iésu Kériso. Â é pwa pupûra tâjè ma jè wârori é wâro na wâdé tà Pwiduée.

Dà ére é tii bèeni?
Dau pwényuâa wà Pwiduée, ba é niimiri, géé na biu, pâ, na ée mwa naa tâjè diri pâ wâdé kêe. Géé goro é *pimeari imudi kêe, â é upajè jii pâ èpà kâjè, â é naa tâjè é *âji wâro jaaé. Â é naa tâjè é autâa wà *napwéretootù ma wà Kériso, ma diri aupwényunyuâari kêe—aupwényunyuâari nabà, ma aupwényunyuâari na o mwa me. É wàrapwiri, géé goro é pai tâa kâjè, goo wà Kériso (2.6).

Géé goo kaa pwiri, â caajurijè ma wà diri tèpa cèikí naa goo Kériso, ma jè caapwi wàra pwapwicîri. Wâru pâ ucina goo é wàra pwapwicîri na é ina wà Paulo. Ba jè pwacèwii é naai Kériso (1.22–23); â jè pwacèwii é wà kà Pwiduée (2.19–22); â jè pwacèwii tò wâdà Kériso (5.23–32).

Wiàna wàrapwiri, â wâdé na jè wârori é wâro na wâdé tà Pwiduée:

- Jè wakèri é âraimeai na é naa tâjè é Nyuâaé Pwicîri, ba na jè pagòo é wàra pwapwicîri (4.1–16);
- Jè tètâjii diri é pâ tûa ma càra na miiri, â jè wâro na pwéelaa (4.17–5.20);
- Jè wâro na é pimeari ma ipakîrijè naa na tâa kâjè (5.21–6.9).

É taniimiri tâjè wà Paulo pâ, jè tèpa coda kà Kériso na ipaa dà *Caatana ma é pâtâmara èpà. Èkaa na wâdé na jè popa diri é neemuru paa, na é naa tâjè wà Pwiduée (6.10–20).

Wâru pâ popai na pwényuâa na pwi tii bèeni goo pâ pwi bèepwiri:

- Pimeari kà Pwiduée (1.5, 2.4 ma pàra nee tii)
- Nyuâaé Pwicîri kà Pwiduée (1.13–14 ma pàra nee tii)
- Popai kà Pwiduée (1.13; 5.26; 6.17)

Pai pitàgoo tii tà tàpé Éfésó

Ipwabwàcu (1.1–2)

Aupwényunyuâari na é naigé mee Iésu Kériso (1.3–3.21)

É pwapwicîri ba kâ têpa cèikî wâ Paulo (1.15–23)

Béaa, âna jè bà; nabà, âna jè wâro (2.1–10)

Jè caapwi naa goo Kériso (2.11–22)

Auniimiri kâ Pwiduée géé na biu (3.1–13)

Dau maina pimeaari kâ Kériso ba kâjè (3.14–21)

Pai wâro kâjè naa na picaatâa na bwaa âmuê (4.1–6.24)

Wâro kâjè na bwaa âmuê (4.17–32)

Wâdé na jè wârori wâro kâ têpa âji nai Pwiduée (5.1–20)

Pai wâro kâ têpa pwârâwâ na rà cèikî (5.21–6.9)

Neemuru paa kâjè (6.10–20)

Ipicijii (6.21–24)

Ipwabwàcu

¹ Wâgo, Paulo, na pwa tii tàwà, wâgo pwi *apostolo kâ *Kériso Iésu, wiâra ê câbawâdé kâ Pwiduée. [Ba é cûruo pâ, ba na go picémara ê popai kêe.] Go wii tàwà, wâguwâ têpa âboro kêe, na Éféso* [ma naa na pàra ére mwara]—wâguwâ, na guwâ cimwù naa na cèikî, naa goo Kériso Iésu, â guwâ caapwi ma wâé.

² Wâdé na tà tàwà ê *pimeaari imudi ma pinaanapô, na me géé goo Pwiduée kâjè ma Pwi Ukai Iésu Kériso. Cidòri nyuâawâ!

aupwényunyuâari naigé mee iésu kériso**(Naporomee 1–3)**

³ Wâdé na jè pwamaina Pwiduée! Wâé, na é Pwiduée ma Caa kâ Pwi Ukai kâjè Iésu Kériso. Ba é naa tâjè, géé napwéretòotù, èdiri pâ *aupwényunyuâari kêe. Ba é nama cidòri ê nyuâajè, géé goro na jè caapwi ma wâ Kériso.

⁴ Béaa kâra na é tapoo ê gòropuu wâ Pwiduée, âna é jèe mara pitòrigarijè, ba na jè têpa âboro kêe, na é naigé mee Kériso. Â nümee na jè tâbawêe, ma ticè èpâ goojè, na araé. Ba dau wânümee tâjè, ⁵ â géé goo ê pimeaari kêe, âna é niimiri géé na biu pâ, na na é mwa nama jè têpa naiê, goo wâ Iésu Kériso. Nye câbawâdé kêe, êkaa na é pacoo.

⁶ Wâdé na jè pwamainaê, ma picagòtùé. Ba dau maina ma muugèrè ê pimeaari imudi kêe ba kâjè! Ba é naa piticèmururu naa goo tâjè ê pâ aupwényunyuâari kêe, na é naigé mee Pwina naiê, na dau wânümee tée. ⁷ Â jè jèe caapwi ma wâé. Â é jèe tipijè [wâ Pwiduée] â é jèe pwanauri ê pâ èpâ kâjè, géé goro ê domii kâ Kériso [na joro na ia é bà ba kâjè]. Nye dau maina kaa, ê pimeaari imudi kêe, ⁸ na é naa tâjè, na ticè câmu goo. Â é naa tâjè diri ê tà manga, ma autâmogòrimuru†.

⁹ É paari tâjè ê auniimiri kêe ma câbawâdé kêe, na ia tàbinyiri béaa. Â ée mwa pacoo tâjè, goo wâ Kériso, ¹⁰ na pàara, na é jèe mara pacoo béaa. Ée mwa panaimari diri ê pwina [é tapoo] na wânidò napwéretòotù, ma naaniboo gòropuu. Â ée mwa cau tòpòrà diri, na aranara pitùâ kâ Kériso.

É pitòrigarijè géé na biu Pwiduée

1:1 Apostolo 18.19–21, 19.1 * **1:1** Na Éféso—Pâ popai bèepwiri, âna nye tiâu na pàra Tii Pwicîri naa na grec. **1:3** Éféso 2.6 **1:4** Ioane 15.16 **1:5** Ioane 1.12 **1:7** Éféso 2.7; Kolosé 1.14 † **1:8** É, É pwa pwiri géé na tà manga ma autâmogòrimuru kêe. **1:9** Roma 16.25 **1:10** Kolosé 1.16,20

11-12 Wàibà, âna é pitòrigaribà wà Pwiduée—wàibà na bà mara cèikí naa goo Kériso, ma tapacîê. Â é niimiri, géé na biu, na é pwa ma bà tèpa âboro kêe, géé goro na bà caapwi ma wà Kériso. Â é pwa ma wàrapwiri, ba na é pacoo é auniimiri kêe. Â é câbawâdé kêe âna, na bà inapàpari é pai maina ma muugère kêe.

13 Wâguwà mwara, âna guwà tère é popai na âjupâra. Â é popai bèeni, âna é *Picémara Wâdé, pwi Picémara Wâdé na [é pame wà Pwiduée, ba na é] paudòwà goo, [ma naa tàwà é *âji wâro jaaé]. Guwà jèe tèreé, â guwà jèe cèikí naa goo wà Iésu Kériso. Â [é inapàpari wà Pwiduée, pâ, guwà jèe tèpa âboro kêe. Ba] é naagée naa goowà é câmu kêe—é *Nyuââ Pwicîri, pwacèwii auinabéaa kêe.

14 Â é Nyuââ Pwicîri bèepwiri, âna é pâbéaa kêra é pâ wâdé kêe, na naa tâjê, tèpa âboro kêe. Â géé goo pwiri, âna jè tâmogòori pâ, jè o mwa tòpi diri é pâ wâdé kêe. Â o tipijè bamwara, jii é èpà. Wâdé na jè cagòtù wà Pwiduée, na é maina ma muugère!

É pwapwicîri ba kà tèpa cèikí Paulo

15-16 Géé goro diri é pâ pwi bèepwiri [na é pwa wà Pwiduée, ba kàwà] âna go ciburà niimiriwà, naa na pwâra pwapwicîri kôo. Â go ciburà pwaolé tée goowà. Ba go tère é jèkùtâ goowà, pâ, guwà dau cèikí naa goo Pwi Ukai Iésu, â guwà meari diri tèpa âboro kêe.

17 [Na go pwapwicîri ba kàwà] â go ilari jii Pwiduée pâ, na é pitu tàwà ma guwà tâmogòorié bwàti, goro é Nyuââ Pwicîri kêe. Ba é Nyuââ Pwicîri, âna é mwa paari tàwà é âji pai pwa goo wà Pwiduée†—wà Pwiduée kà Pwi Ukai kâjè Iésu Kériso, ma Pwi Caa, na é dau maina ma muugère awé. 18 Go ilari jiié pâ, naa pwéelaa tàwà bwàti, naa na pwâranùmawà [é pâ popai bèeni]:

É câmawà, na guwà tapacîri goro cèikí, géé na càùru é pai todàwà kêe;

É pâ wâdé kêe, na dau maina ma muugère, na ée mwa naa târa diri tèpa âboro kêe;

19 É pàtâma Pwiduée, na dau maina awé, ba kâjè, wàjè tèpa cèikí naa gooe.

Nama Kériso na é pitûâ kêra diri

Wà Pwiduée, âna é paari é nii ma pàtamee, 20 na é pawâro còwà wà Kériso, géé na aubà, â é nama é tâa gòro iê ètò, naa napwéretòtù. 21 Â é nama é pitûâ kêra diri—pâ pitûâ, ma duée§, ma pàtamee—[naa gopaérenao, ma wâni gòropuu]; na pàara napò bèeni, ma na pàara napò na o mwa me. 22 Ûu, é cau tòpò diri wà Pwiduée, na aranara é pitûâ kà Kériso.

Â é nama é pwi ukai kêra é wâra pwapwicîri kêe, 23 na pwacèwii é âji naiié. Â [wà Kériso, âna pwi pûrué; â] ru tâbawêe. Â êdiri pâ namuru, na é tòpò wà Pwiduée, âna rà tâbawêe*, naa goo Kériso.

1:11-12 Roma 8.28-29 1:14 2 Korénito 1.22 1:17 Kolosé 1.9 † 1:17 É âji pai pwa goo wà Pwiduée—é, ...goro pâ muru. Révelation. É paari tâjè é Nyuââ Pwicîri, naa na nyuâa, é pâ namuru na câjè caa tâmogòori, goro é tâmanga kà tèpa âboro. 1:19 Kolosé 1.11 1:20 Psaume 110.1; 2 Korénito 13.4; Kolosé 2.12 1:21 Kolosé 1.16, 2.10 § 1:21 Duée—Còo Éfeso 2.2. 1:22 Psaume 8.7 1:23 Roma 12.5; Éfeso 4.10,15; Kolosé 1.18 * 1:23 Rà tâbawêe, naa goo Kériso... Pai ina wée pâ, diri pâ muru na é tòpò wà Pwiduée, âna kà Kériso, â wàè, Kériso, âna é tâa goorà, â é naa târa é wâro. É, Wà Kériso, âna é tâbawêe goo diri pâ muru na é tapoo Pwiduée.

2

Béaa âna jè bà; nabà âna jè wâro

¹ Béaa, âna guwà tèpa âboro bà, [ba càcaa tâa tàwà è *âji wâro] géé goro pâ tûa kàwà na èpà, ma pai càcaa pitère dà Pwiduée kàwà. ² Ba ia guwà wâro pwacèwii tèpa âboro gòropuu na rà pwa na èpà. Â guwà pitère dà *Caatana, pwi caa kà tèpa duée, na rà pitûa naa na ére gopaérenao ma wâni gòropuu. Wàè na é pitûa kà diri tàpé na tàutàra na rà pitère dà Pwiduée. ³ Â béaa, âna wàijè, âna jè cau pwacèwiirà. Ba jè pâra wiâra è auniimiri ma câbawádé kâjè, na èpà. Â jè pwa diri è pwina nûmajè na jè pwa goro è naiijè. Â jè tapacîri è wârimuru géé jaa wà Pwiduée. Ba è putàmu naa goo diri tèpa âboro gòropuu, na rà tèpa pwa na èpà.

Jè wâro géé goo pimeaari kèe

⁴⁻⁵ Béaa, âna jè tèpa âboro bà [na ara Pwiduée] géé goro è pâ èpà kâjè. Êco na dau wânûmee tâjè, ba dau maina è pimeaari kèe. Â é naa tâjè è âji wâro, géé goro è pai tâa kâjè goo Kériso. Ûu, guwà udò, géé goro co è *pimeaari imudi kà Pwiduée. ⁶ Ê dàgòtùjè, géé na aubà, ma wà Kériso Iésu, â é naa tâjè è autâa *napwéretòtù, ma wà Kériso. Â é wàrapwiri, géé goro è pai tâa kâjè, goo wà Kériso. ⁷ Ba nûma wà Pwiduée, na é paari dâra gòiri, pâ, dau maina awé è pimeaari imudi kèe, ma dau wâru awé è pâ aupwényunyûari ma è pâ wâdè kèe, na é naa tâjè naa goro piticèmuru naa goo, na é pinaigé mee Kériso Iésu.

⁸ Ba guwà jèe udò, géé goro è pimeaari imudi kà Pwiduée, na naigé mee è cèikî kàwà. Ê pai jèe udò kàwà, âna càcaa géé goowà. Ba è âraimeai, na é naa tâjè [piticèmuru naa goo] wà Pwiduée. ⁹ Â càcaa wàrapwiri goo è pâ tûa kàwà, ba naa càcaa pâri, ma guwà pi-ina kàwà goo! ¹⁰ Ba wàijè âna jè pwâra wakè kà Pwiduée, na ia é jèe nama bwaa âmué è wâro kâjè. Ê pwa na wàrapwiri, ba na jè tèpa ciburà pwa pâ tûa na wâdè. Â è pâ tûa bèepwiri, âna é tòpò béaa, naa na câbawádè kèe ba na jè mwa pwa.

Jè caapwi naa goo Kériso

¹¹ Wà tèpa *Juif, âna rà ina goorà pâ ‘tèpa pwa *kamaî tàra’. Â rà pi-ina kàra goo*. Â wâguwà, na câguwà caa tèpa Juif, âna rà ina goowà pâ ‘tàpé na càcaa pwa kamaî tàra’.

Napwa naa goo è pwa kamaî, âna, è pwina po pwa na naiiri âboro co. Êco na wâdè na guwà niimiri pâ, béaa, âna câguwà caa tèpa âboro na Ba kà Pwiduée.

¹² Na pwi pâara bèepwiri, âna câguwà caa tâmogòori pâ, wàilàpà Kériso†, [wà pwi *Mesia, na é pa-udò è Ba kà Pwiduée]. Ba câguwà caa tèpa âboro, na é Ba *Isaraéla, na é pitòrigari wà Pwiduée. Â ticè kàwà, géé goro è pâ *auipwataâboro, ma auinabéaa kà Pwiduée. Â, na guwà wâro na è gòropuu bèeni, â o nye ticè aupwényunyûari jii Pwiduée, na guwà o wâari. Ba câguwà caa tâmogòorié, ¹³ â guwà tâiti jiié.

2:1 Kolosé 1.21, 2.13 **2:2** Kolosé 3.7; Tito 3.3 **2:3** Kolosé 3.6 **2:4-5** Roma 6.13 **2:6** Kolosé 2.12 **2:9** 1 Korénito 1.29–31; 2 Timotéo 1.9 **2:10** Tito 2.14 * **2:11** Rà pi-ina kàra goo—Ba è kamaî, âna câmu kàra pai pitòrigarirà kà Pwiduée, ba na rà pwi Ba kèe. **2:12** Roma 9.4; Kolosé 1.21

† **2:12** Câguwà caa tâmogòori pâ, wàilàpà Kériso—Grec: Tiâu Kériso goowà. **2:13** Kolosé 1.20

Éco na, nabàni, âna guwà jèe medarié, ba guwà tâa goo Kériso Iésu, gée goro é domii kée [na joro na ia é bà ba kàwà].

14 Wà Kériso, âna jèe wàé, pwi pinaanapô kâjè. Â é dânaimarijè, ma jè caapwi Ba, wàibà tèpa Juif, ma wâguwà[†] mwara, na câguwà caa tèpa Juif. Ba ûna é bà naa goro *satauro, â é ténoori é auba wânabibiu kâjè, na bari goro é pai pièpàrijè.

15 [Wàibà tèpa Juif, âna bà pâra wiâra] é Naèà kà *Moosé, â dau wâru pâ pitûa, ma nyi nari naèà goo. [Éco na nabàni] âna ticèmuru naa goo diri é Naèà, gée goro é pwina é pwa wà Kériso. Ba é tòpò é pinaanapô, naa nabibiu kâba ma wâguwà, na câguwà caa tèpa Juif. Â é naanaimarijè, ba na jè caapwi Ba, na jè tâa gooé.

16 Jèpwi mwara: É tòpò pinaanapô mwara, naa nabibiu kâjè diri, ma wà Pwiduée, gée goro é pai bà kée, naa goro satauro. Â é nama tiâu é pai pièpàrijè.

17 Ûu, wà Kériso, âna é tèepaa me, nau inapàpari é *Picémara Wâdé na pame é pinaanapô. Â é picémara tàwà [wâguwà na câguwà caa tèpa Juif] na guwà tâiti jii Pwiduée. Â é picémara tâbà [wàibà tèpa Juif] na bà tàpo tàmwünyabweri Pwiduée.

18 Gée goo kaa é pwina é pwa wà Kériso, âna wàjèe diri—tèpa Juif ma tàpé na càra caa tèpa Juif—âna jèe pâri ma jèe pâra mari wà Pwiduée Caa kâjè. Â jè cau pâra naa jaaé, gée goro é Nyuâaé Pwicîri kée, na é caapwi co.

Jè tèpa âboro pwârawâ kée

19 Êkaa na, wâguwà tàpé na câguwà caa tèpa Juif, âna câguwà caa tèpa pârame, â câguwà caa pwi Ba na ité. Guwà jèe tèpa âboro kà Pwiduée, â guwà tò naa na tâa kée, pwacèwii diri pâra tèpa âboro kà Pwiduée.

20 Jèe pwacèwii é wâ, na bari naa goro é paaé [na cimwü]. Ê pâara wâ, âna wà tèpa *apostolo, ma wà tèpa *péroféta[§]. Â é atü pâara wâ na âji êkée, âna wà Kériso. 21 Â wàé na é pwa ma é pimaina too é wâ—[wàjèe na jè cèikí naa gooé]—ma pâ nau wâra pwapwicîri kà Pwiduée.

22 Wâguwà [na câguwà caa tèpa Juif] âna guwà tèpa atü mwara naa goro é wâ bèepwiri, gée goo é pai tâa kàwà goo Kériso. Â ipaiwà mwara naa goobà, tèpa Juif. Â é wâro, na é wâ bèeni, é Nyuâaé Pwicîri kà Pwiduée*.

3

Auniimiri kà Pwiduée gée na biu

1-2 [Wà Pwiduée, âna é caajurijè—wàibà tèpa *Juif, ma wâguwà na câguwà caa tèpa Juif.] Â gée goo kaa pwiri, na wâgo, Paulo, âna go piènaawéna kà Kériso Iésu, na go wakè ba kàwà. Â nabàni, âna go tâa na karapuu gée goro é wakè bèepwiri ba kàwà. Gona câguwà caa tàmogoori pwiri? Ba wà Pwiduée, naa na pai wâdé kée, âna é naa tôo é wakè bèepwiri, ba na é pacoo é auniimiri kée.

2:14 1 Korénito 12.13 † 2:14 Wàibà...wâguwà—É pwi Juif wà Paulo; â càra caa tèpa wàrapwiri wà tàpé Éfeso. 2:15 Kolosé 2.14 2:16 Zakarie 9.10; Kolosé 1.20,22 2:17 Ésaie 57.19 2:19 Éfeso 3.6 2:20 1 Korénito 3.11 § 2:20 Apostolo...péroféta—Còo Éfeso 4.11. 2:21 1 Korénito 3.16 2:22 1 Péteru 2.5 * 2:22 Dernière phrase—é, É wâro na é wâ bèepwiri wà Pwiduée, goo é Nyuâaé Pwicîri. 3:1-2 Filipi 1.7,13 3:1-2 Kolosé 1.25

³ Caa caa inapàpari ê auniimiri kêe bèepwiri, gée na autapoo goo. Êco na nabàni, âna é paari tóo. Â go mwa gére tapoo ina tàwà, naa na tii bèeni. ⁴ Â, na guwà pûra, â guwà o tâmogòori, ê pwina go tâmogòori, wâgo, naa goro ê auniimiri kêe bèepwiri [na é paco] goo wà Kériso.

⁵ Béaa, âna ticé âboro na tâmogòori bwàti pwiri. Êco na é jèe nama pwéelaawà Pwiduée, goro ê Nyuââ Pwicîri kêe, tà tèpa âboro na é pitòrigarirà—tà tèpa apostolo ma *péroféta kêe.

⁶ Wàéni ê auniimiri kêe: Wiàna rà tâa goo Kériso Iésu wà tàpé na càra caa tèpa Juif, âna rà jèe pâra nau pwacèwii tèpa Juif, ba jèe pâra nau caapwi Ba*. Â rà cau tòpi ê pâ wâdé ma aupwényunyuâari kà Pwiduée. Â é auinabéaa kà Pwiduée, âna kàra diri. Wàépwiri kaa ê *Picémara Wâdé!

Cùru Paulo ba na é picémara

⁷⁻⁸ Wâgo, âna piticèmuru naa good, jii diri tèpa âboro kà Pwiduée. Êco na [é dau pwabwàti tóo, â] é pitòrigario, ba na go pwi ênawéna kêe, goro ê *pimeaari imudi kêe. Â é wakè good goro pàtâmee, ba na go inapàpari é Picémara Wâdé kêe, tà tàpé na càra caa tèpa Juif. Â go ina tàra diri pâ aupwényunyuâari kêe, na pièdò ma wéna awé na é naa tàjè na jè tâa goo Kériso.

⁹ É cùruo pâ, ba na go paari târa diri pâ âboro é pai pwa kêe na é paco é auniimiri kêe, na ia tàbinyiri gée na autapoo goo, na ia é tòpò diri pâ muru.

¹⁰ Â [paari mwar] tà diri tèpa pitûa ma pàtâmee, naa gopaérenao ma nidò *napwéretòtù, pâ, po dau maina é autâmogòorimuru kêe, wâé Pwiduée, na wâru pai pwa goo. Ba rà o còo [pai caapwi kà tèpa Juif, ma wà pâra tàpé, naa na] é wâra pwapwicîri kêe†.

¹¹ Diri pâ pwiibâ, âna é jèe nye niimiri, gée na autapoo goo, pâ na ée mwa pwa. Â é paco, goo wà Kériso Iésu, Pwi Ukai kâjè.

¹² Wàijè, âna jè tâa goo Kériso, â jè cèikî naa gooe. Â gée goo kaa pwiri, âna pwa tàrù kâjè, ma jè medari Pwiduée, ma jè tâa jaaé. Â câjè caa piwâ [â càcaa wâgotâjè].

¹³ Â êkaa, na go ina tàwà pâ, na guwà cibwaa pidumapié, goro é pai tâa na aré kôo, ba kàwà. Ba gée goo kaa é pai tâa na aré kôo, [âna pimaina too é cèikî kàwà]. Â o naa tàwà ma guwà tâa jaa Pwiduée na é pai maina ma muugère kêe‡!

Dau maina pimeaari kà Kériso ba kâjè

¹⁴ Go tùu jùruo ara Pwiduée Caa, [na go pinünüma naa] goo pwiri. ¹⁵ Ba wàé pwi Caa kà diri tàpé na rà wânidò napwéretòtù, ma wâni gòropuu. Â é nama jè cau tèpa âboro na jè caapwi Ba[§]. ¹⁶ É dau maina ma muugère, â dau wâru pâ wâdé ma aupwényunyuâari kêe. Â go ilari jiié, pâ, ée mwa dau pagòwà, goro é Nyuââ Pwicîri kêe, ba na cimwü é pwâranümawà.

3:3 Éfésó 1.9–10; Kolosé 1.26 **3:6** Éfésó 2.13,16–19 * **3:6** Caapwi Ba—Grec: Caapwi naiiri âboro.

3:7-8 Kolosé 1.25 **3:7-8** 1 Korénito 15.9–10 † **3:10** Ba rà o còo...é wâra pwapwicîri kêe—é, Rà o mwa tâmogòori pwiri, gée goro é pai picémara é Picémara Wâdé kàra wâra pwapwicîri. Grec: Gée goro é wâra pwapwicîri. **3:10** Ioane 14.6; Roma 5.2 ‡ **3:13** Dernière phrase—Grec: Ba wàrapwiri é pai maina ma muugère kàwà.

§ **3:15** Â é nama jè cau tèpa âboro na jè caapwi Ba—Grec: É pitunee târa pâ jèpa wâao.

17 Wâdé na é tâa na pwâranümawà wà Kériso, géé goro é cèikî kàwà! Wâdé na [guwà pwacèwii é upwâra na gòo, na] é wâé, âna wâgòro, naa na pimeaari kêe. 18 Â, na wârapwiri, na wâguwà, ma diri pàra tèpa âboro kà Pwiduée, âna guwà tâmogòori bwàti pâ, é pimeaari kà Kériso, âna po dau maina awé*. 19 Ba é piwéna jii é autâmogòori kâjè tèpa âboro. Â wâdé na é dipitiri é wâro kàwà wà Pwiduée, goro é pai tâbawée kêe.

20 É wakè goojà wà Pwiduée, goro é pàtamee na dau maina. Â pâri ma é pwa é pâ muru naa goojà, na dau maina awé, jii é pwina jè niimiri pâ, jè ilari jiié.

21 Wâijè é wâra pwapwicîri kêe, na jè tâa goo Kériso Iésu, âna wâdé na jè pwamainâé taaci dâra gòiri awé! Amen! Wâdé na wârapwiri!

pai wâro kâjè naa na picaatâa na bwaa âmué

4

(Naporomee 4–6)

1 Go tâa na karapuu, ba go piênawéna kà Pwi Ukai. Â go tacoo goowà, ma [guwà niimiri diri é pwina é pwa ba kàwà wà Pwiduée, â] guwà wârori é wâro na wâdé tée. Ba é todàwà, ba na guwà tèpa âboro kêe. 2 Wâdé na guwà ciburà ipakîriwà, ma moo, ma pidâpwicâariwà. Wâdé na guwà ciburà pimeariwà, â guwà picâri naa goowà. 3 Ba é caajuriwà é Nyuâaé Pwicîri. Â wâdé na guwà ciburà wâro na é pinaanapò, ba na guwà tà caapwi.

Jè caapwi naijè ma Kériso

4 Nye caapwi co naiiri âboro. Nye caapwi co é Nyuâaé Pwicîri. Â nye caapwi co câmajè na jè tapacîri*, géé na càuru pai todàjè. 5 Nye caapwi co Pwi Ukai kâjè, nye caapwi co é cèikî, ma caapwi co *piupwaa†. 6 Nye caapwi co Pwiduée, Pwi Caa kâjè diri‡. Wâé na é pitûâ kâra diri, wâé na é wakè na diri, â é wâna diri. 7 Âjupâra pâ wà Kériso, âna é jèpa naa tâjè, naa goro piticèmuru naa goo, pâ jèpa âraimeai na pi-ité. 8 Ba jèe wii naa na *Tii Pwicîri pâ:

É too naa na ére

na wâdòiti.

Â é popa pâ wiâé

tâpé na ia rà cicaraé,

tâpé na ia é piétò jiià.

Â é naa âraimeai

tà tèpa âboro.

Psaume 68.19

9 Dà pai ina wèe pâ: *É too naa na ére na wâdòiti?* Pai ina wèe pâ, béaa kâra é pai too kêe, âna é boo naa na ére na dau wâgòro kâra gòropuu§ wà Kériso.

3:17 Ioane 14.23; Kolosé 1.23, 2.7 * **3:18** Po dau maina awé—Grec: Large, long, haut et profond.

4:1 Kolosé 1.10 **4:2** Kolosé 3.12–13 **4:3** Kolosé 3.14–15 * **4:4** Dernière phrase—Grec: Nye caapwi co é auwâri (espérance). Espérance, âna é pwina dau wâdé na jè tapacîri naa na pidâpwicâari, géé goo é cèikî kâjè naa goo wà Iésu Kériso. † **4:5** Caapwi co piupwaa—Wiàna wâru pâ pai pwa goo piupwaa, â nye caapwi co pai ina wèe, âna câmu kêe, ba na jè inapâri pâ, jè tèpa âboro kà Kériso co.

4:6 1 Korénito 12.6 ‡ **4:6** Caa kâjè diri—é, Caa kâra diri pâ muru. **4:7** Roma 12.3,6 **4:8**

Psaume 68.19 **4:9** Ioane 3.13 § **4:9** É boo... é, É boo naaniboo gòropuu. Rà niimiri wà tèpa Juif pâ, wà tèpa bà, âna rà tâa na pé pwêe na dau wâgòro, na nee pâ: Oolaa ('Abîme'). Còo Auinapâri naporomee 9.

10 Â wà Pwina é boo, âna wàè kaa wà Pwina é too naa na ére na wàdòiti naa *napwéretòotù, ba na é pwi ukai kâra diri pâ muru. Â pimaina pâ ê pitûâ kêe * naa gò diri pâ muru, na ia é tapoo wà Pwiduée.

11 [Dà pai ina wèè pâ: *É naa âraimeai tà tèpa âboro?*] Wà Kériso, âna é jèpa pâdi tà tèpa âboro kêe é jèpa wakè na rà pwa†. [Wàéni pâra pwi]:

Tèpa apostolo (tàpé na rà jèè còoè, ma picémara popai kêe);

Tèpa péroféta (tàpé na rà tòpi, naa na nyuâa, é popai kâ Pwiduée, â rà mwa pame tâjè);

Tèpa *évangéliste* (tàpé na rà picémara pâ ê Picémara Wádé);

Tàpé na rà wéaari ma pacâmuri tèpa cèikí.

12 É naa târa é pâ âraimeai† bèepwiri, ba na rà o mwa caa pagòo diri tèpa âboro kâ Pwiduée, ma piénawéna kâra còwâ. Â, na wàrapwiri, â o pimaina dò é wâra pwapwicíri, é naii Kériso. 13 Â jè o caajurijè, naa na cèikí, â o caapwi é pai tâmogòori kâjè wà *Pwina naí Pwiduée. Â jè o cau cimwü, pwacèwii Kériso, â jè o cau tâbawêe, pwacèwiié.

Wádé na jè cimwü naa goo Kériso

14 Na o wàrapwiri, â o câjè mwa caa pwacèwii pâ nari èpo [naa na cèikí. Ba nabàni, âna càra caa pâji cimwü wà pâra tàpé gée goojè. Râ] pwacèwii é wànga na ticè poé§, na pòtò gòro é wià ma pwéretòotù. Ba rà dau tère é pâ popai kâ tàpé na rà me, nau picàù dàra, ba na rà pa-imwùrurà.

15 Bwa, jè cibwaa wàrapwiri. Wádé na jè ciburà wâro na é âjupâra* goro é pimeaari. Â jè o pâ nau pwacèwii Kériso, naa na diri é pwina jè pwa.

Wàè na é pwi ukai [kâra é wâra pwapwicíri kêe] pwacèwii é pûru âboro.

16 Wàè na é pitûâ ma wéaari diri pâ ére gée goro naiié, ba na rà caapwi. É pa-ijarà, ma pitu târa, ba na rà pimeaarirà†. Â rà jèpa wakè bwàti. Êkaa na é pimaina too é naiié, â é cimwü naa na é pimeaari.

Wâro kâjè na bwaa âmué

17 Go tacoo goowà, naa na nee Pwi Ukai, pâ, na guwà nabwé na guwà wâro pwacèwii tàpé na càra caa tâmogòori Pwiduée, tàpé na ticè nûmarà. 18 Bàutè é aunünüma kâra, ba gòo pûrurà, â tàutâra na rà pitère dà Pwiduée. Êkaa na [rà pitanami] â tiâu gòorà é *âji wâro na é naa wà Pwiduée. 19 Càra mu caa picàdàrù é pwina wádé jii é pwina èpà. Â rà pipanuârà, ba na rà wâro imudi. Â, na rà pwa pâ na jèpapara tûâ na miiri, â càra caa kamu goo.

20 Càcaa wàrapwiri é wâro kâjè wià Kériso na guwà picòo. 21 Ba guwà tère é popai goo Kériso, â guwà tâmogòori pâ tâa gooé é âjupâra. Ba guwà tèpa âboro kêe.

22 Êkaa na wàrapwiri, na guwà cibwaa wârori é wâro na èpà, na ia guwà wârori béaa. Guwà tètâjii diri é pâ tûâ ma càra na miiri.

* **4:10** Pimaina pâ ê pitûâ kêe... é, É dipitiri diri pâ muru, é, É nama tâbawêe diri pâ muru. **4:11** 1 Korénito 12.28 † **4:11** É jèpa wakè na rà pwa—é, É jèpa âraimeai. † **4:12** Âraimeai—Nii bau autâmogòorimuru târa wakè kâ Pwiduée. (Còo note goo 1 Korénito 12.4.) **4:13** Kolosé 1.28 § **4:14** Poé (é, poé)—Gouvernail. Ârawànga. **4:15** Kolosé 1.18, 2.19 * **4:15** Wâro na é âjupâra—é, Ina é âjupâra. † **4:16** 2e phrase—Grec: Caajurirà goro pâ aupitòobàra (jointures) na naa târa. **4:17** Roma 1.21; 1 Pétèru 1.14 **4:22** Roma 8.13; Kolosé 3.9

Ba béaa, âna guwà pipanuâwà târa ê auniimiri ma câbawâdé kâwà na èpà, na rà pa-imwûruwà ma tanooriwà. ²³ Guwà tòotéri ê pwâranûmawà, ma ê auniimiri kâwà, ma é càrawà[†], ²⁴ ba na guwà tèpa âboro na bwaa âmué ê wâro kâwà. Â guwà o pwacèwii tèpa âboro na rà tòpwùtù è ârabwée na tòri, â rà coona è ârabwée na bwaa âmué.

Ba ûna é tòpòwà wà Pwiduée[§], â câbawâdé kêe na guwà pwacèwiié, ba na guwà wâro naa âjupâra. Êkaa na wâdé na pâ tûa kâwà, âna *târù ma pitòimiri.

Jè tòotéri càrajè na èpà

²⁵ Guwà nabwé na guwà pwâ. Â guwà ina é pwina âjupâra tà tèpa [cèikî] béewà. Ba wàijè diri, âna jè caapwi [wâra pwapwicîri] pwacèwii pâ ére gée goro caapwi naiiri âboro.

²⁶ Wiâna guwà iputâmu ma pwi jèpwi, â guwà cibwaa pipwa tàwà na èpà. Guwà naaco è pwâra putâmu goowà, béaa kâra è pai duu kâra è tòotù. ²⁷ Ba guwà cibwaa panuâ *Caatana [ma é tacaiwà ba na guwà pwa na èpà].

²⁸ Wiâna guwà tèpa mura, â wâdé na guwà coo. Â guwà wakè ba gòo, ba na pwa mwani kâwà, ba na guwà wâri é pwina tiâu jiiwà, ma naa tà tàpé na ticé târa.

²⁹ Guwà nabwé na guwà ina pâ popai na miiri, [ma pwa na èpà tà pàrà tàpé]. Â guwà ina pâ popai na wâdé, ba na pitu târa ma pagòora.

³⁰ Guwà nabwé na guwà nama é pikîri è Nyuââé Pwicîri [goo é pwina guwà pwa]. Ba è Nyuââé Pwicîri, âna pwi câmu na é naagée naa goowà wà Pwiduée, ba na paari pâ, [guwà tèpa âboro kêe. Â pwi câmu pâ, wà Pwiduée, âna] ée mwa tipiwà bamwara jii é pâ èpà kâwà, na Tòotù kêe.

³¹ Guwà cibwaa tubaèpà tà pàrà tàpé, ma pi-inarâ ba èpà. Guwà cibwaa wéaari naa na pwâranûmawà è pâ èpà na rà pwa tàwà. Guwà cibwaa iputâmu, ma piokée. Â guwà cibwaa pitânyiriwà.

³² Wâdé na guwà pwa na wâdé tà pàrà tàpé. Â guwà paari târa è pimeaari na wâna pwâranûmawà. Â guwà pipwanauriwà, pwacèwii na é jèe pwanauriwà wà Pwiduée, gée goo Kériso.

5

Wâdé na jè wârori wâro kà tèpa âji naî Pwiduée

¹ Guwà tèpa naî Pwiduée, na dau wânûmee tàwà. Â wâdé na guwà pwacèwiié. ² Wâdé na guwà tèpa meeari pàrà tàpé. Ba é meearijè wà Kériso, â é panuâ è wâro kêe, ba na *ârapwaaailò ba kâjè, na dau wâdé tà Pwiduée*.

³ Guwà cibwaa [niimiri còwâ pâ, na guwà] ipuu imudi ma pàrà pwi. Â guwà cibwaa pwa è pâ muru na po miiri goro naiiwà. Guwà cibwaa imudàra ma wâru tàwà è pâ muru ni gòropuu. Ba guwà tèpa âboro kà Pwiduée. Â càcaa nûmoo na go tère pâ, rà ina tèpa âboro pâ guwà wàrapwiri.

4:23 Roma 12.2 † **4:23** É, Guwà nama tòotéri è auniimiri kâwà goro è Nyuââé Pwicîri. **4:24** Genèse 1.26; Kolosé 3.10 § **4:24** Ba ûna é tòpòwà wà Pwiduée—é, Ba ûna é tòpò {é âmu wâro kâwà} bèepwiri. **4:25** Zakarie 8.16; Kolosé 3.8–9 **4:26** Psaume 4.4; Jacques 1.19–20 **4:29** Kolosé 4.6 **4:30** Ésaïe 63.10; Éfeso 1.13–14; 1 Tésalonika 5.19 **4:31** Kolosé 3.8 **4:32** Mataio 6.14, 18.22–35; Kolosé 3.12–13 **5:1** Mataio 5.48 **5:2** Exode 29.18; Hébéru 10.10 * **5:2** Na dau wâdé tà Pwiduée—Grec: Na pwacèwii é ûrea na dau wâdé.

⁴ Guwà cibwaa ina pâ popai na èpà ma miiri, na càcaa pâri ma guwà ina. Guwà cibwaa ina imudi pâ muru na jè papwicîri. Â guwà cibwaa èauri è pâ jèkutà èpà, pwacèwii tàpé na ticè nùmarà. Bwa, wàdé na guwà ipwaolè tà Pwiduée.

⁵ Wàdé na guwà tâmogòori pâ: O nye ticè autâa na *Mwaciri kà Pwiduée ma Kériso, kà tàpé na rà ipuu imudi, ma tàpé na rà pwa è pâ muru na miiri goro naiirà, ma tàpé na rà ciburà imudàra è pâ muru ni gòropuu. Ba è pwiibà, âna è pwacèwii na rà ipwamaina è pâ duée imudi.

Jè wâro na pwéelaa

⁶ Rà ina wà pàra tàpé pâ, nye ticè èpà goo è pâ tùâ bèepwiri. Êco na rà pwâ, â guwà cibwaa nama rà pa-imwûruwà. Ba è putâmu wà Pwiduée goo tàpé na càra caa pitêre dèe, â ée mwa pitêira ma naa wârimuru tàrà†. ⁷ Â guwà cibwaa pwadéi tèpa âboro na rà wàrapwiri!

⁸ Béaa, âna guwà tàpé na guwà tâa na è bàutê. Â nabà, âna guwà tâa na pwéelaa, ba guwà tâa goo Pwi Ukai. Êkaa na wàdé na è càrawà, âna càra tàpé na rà tâa na è pwéelaa—⁹ wâna è wâro na è pwényuâa, ma *târù, ma âjupâra. ¹⁰ Wàdé na guwà ciburà imudàra è pâ pwina wàdé tà Pwi Ukai.

¹¹⁻¹² Guwà cibwaa pwaduwa kà tàpé na rà wakè na bàutê, ba ticè pwâra wakè kàra, na wàdé. Na jè po niimiri co è tùâ kàra, â jè jèe miirirà. Guwà cicara diri pâ pwi bèepwiri. Â guwà pa pâ, naa na pwéelaa, diri è pwina èpà. ¹³⁻¹⁴ Ba è pwéelaa, âna è paari è âji pai pwa goo diri pâ muru, wiàna wàdé, é wiàna èpà†. Êkaa na jè ina pâ:

«Gà tàcî, co pwi a puu!
Cimadò gée na aubà.
Wà Kériso na é pame
naa googà è pwéelaa.»

Jè wakèri bwàti pàara na naa tâjè

¹⁵ Guwà ipwacòoco è pai wâro kàwà. Guwà ipwacèwii tàpé na pitòimiri è wâro kàra, â càcaa tàpé na ticè nùmarà. ¹⁶ Â guwà wakèri bwàti è pâ pàara na naa tàwà, [ba na guwà pwa na wàdé]. Ba wâru pâ èpà na pàara napò nabà. ¹⁷ Êkaa na guwà cibwaa wâro imudi, â guwà imudàra è pwina wàdé tà Pwi Ukai§.

Jè wâro wiâ Nyuâaê Pwicîri

¹⁸ Guwà cibwaa ipwirié goro dipâa, ba o péa tubaèpà tàwà. Wàdé na é nye dipitiriwà taaci è Nyuâaê Pwicîri. ¹⁹ Â guwà pipagòowà goro pâ nyabi—pâ *salamo, ma pâ cantique, ma pâ nyabi na é naa tàwà è Nyuâaê Pwicîri. Â, na guwà nyabi, â guwà pwamaina Pwi Ukai gée na âji pwâranùmawà. ²⁰ Wàdé na

5:5 1 Korénito 6.9–10; Kolosé 3.5 5:6 Roma 1.18; Kolosé 2.4,8 † 5:6 Grec: Guwà cibwaa nama è ipa-imwûruwà wà pwi jè âboro, goro pâ popai na ticè èreé. Ba nye gée goo kaa pwiri, na è pwâra putâmu kà Pwiduée, âna è tâa gò tàpé na rà cicaraé. 5:8 Ioane 12.36; Éfeso 2.13; Kolosé 1.13; 1 Péteru 2.9
5:13-14 Ioane 3.20–21 5:13-14 Ésaïe 26.19, 60.1; Roma 13.11 ‡ 5:13-14 1re e phrase—Grec: Ê pwina jè còo naa na è pwéelaa, âna pâ nau pwéelaa. § 5:15 Kolosé 4.5 § 5:17 Grec: Êkaa na guwà cibwaa nama ticè nùmawà; â wàdé na guwà tâmogòori è càbawàdé kà Pwiduée. 5:18 Luka 21.34
5:19 Kolosé 3.16 5:20 Kolosé 3.17

guwà ciburà pwaolé tà Pwiduée Caa, naa na nee Iésu Kériso Pwi Ukai kâjè, na é pitûâ naa goro diri pâ muru.

Tèpa pwârawâ na rà cèikî

²¹ Guwà papwicîri wà Kériso, â guwà ipakîriwâ naa goo wà tèpa cèikî béewâ.

Du duadâ—Tô ilâri

²² Wà tô ilâri, âna wâdé na é ipakîrié naa goo pwi éaé, pwacèwii pai ipakîrié naa goo wà Pwi Ukai. ²³ Ba wà pwi paaò, âna é pwi a pitûâ kâ tô wâdèe, pwacèwii na wà Kériso, âna é pwi a pitûâ kâra é wâra pwapwicîri, na é pwacèwii é naiié. Â wâé na é *pwi a pa-udòé.

²⁴ Ê wâra pwapwicîri, âna é ipakîrié naa goo wà Kériso, êkaa na wâdé na wà tô ilâri, âna é ipakîrié naa goo wà pwi éaé naa na diri pâ muru.

Du duadâ—Pwi paaò

²⁵ Napwa naa goo pwi paaò, âna wâdé na é meaari tô wâdèe, pwacèwii na wà Kériso, âna é meaari é wâra pwapwicîri kèe. Ba é panuâ wâro kèe ba kèe, ²⁶ â é naaé tà Pwiduée, ba naa kèe. Â é nuwaé goro jawé, ma é popai*, ²⁷ ba na é dau pwényuâa ma tâbawé, ma ticé tòpwiçâ ma épâra ma ipwatari, ma ticé épâ wâgoóé, [pwacèwii tô ilâri dopwa na ru mwa piéa ma wâé].

²⁸ Ipaiwâ naa goo pwi paaò. Ba wâdé na é meaari tô wâdèe, pwacèwii pai meaari kèe é naiié. Ba wà pwina é meaari tô wâdèe, âna é pimeaarié còwâ. ²⁹ Ba nye ticé âboro na é pièpâri còwâ é naiié. Bwa, é pa-ijaé, ma wéaarié bwâti, pwacèwii pai pwa kâ Kériso, ba kâra [é naiié] é wâra pwapwicîri kèe.

³⁰ [Jè tâmogòori pwiri] ba wâjè, âna jè naiié. ³¹ Jèe wii naa na *Tii Pwicîri pâ: *É panuâ é du nyaa ma caa kèe wà pwi paaò, ba na ru pitâa ma wà tô wâdèe. Â, na wârapwiri, â wâilu, âna ru pâ nau caapwi.* *Genèse 2.24*

³² Ê popai bèepwiri, âna tâgòro, ba go niimiri pâ, ucina goro [pai pitânaima kâ] Kériso ma é wâra pwapwicîri kèe.

³³ Târa tubanabwé, [â go ina mwara pâ]: Wà pwi paaò, âna wâdé na é meaari é tô wâdèe, pwacèwii pai pimeaarié còwâ kèe. Â wà tô ilâri, âna wâdé na é papwicîri pwi éaé.

6

Pâ èpo ma du nyaa ma caa kâra

¹ Wâguwâ tèpa èpo, âna wâdé na guwà pitère dà du nyaa ma caa kâwâ. Wâépwiri napârawâ, {ba guwà tèpa âboro kâ Pwi Ukai}. ² Ba [jèe wii naa na *Tii Pwicîri pâ]: *Gâ papwicîri du nyaa ma caa'gâ.* *Exode 20.12* Êpwiri, âna pitûâ kâ Pwiduée na pâbéaa. Â wâéni é aupwényunyuaari na é ina pâ ée mwa naa [tà tàpé na rà pitère dàra é naaé bèepwiri]: ³ *Â é wâro'gâ naani goropuu, âna o gòri ma wâdé.* *Exode 20.12*

5:21 1 Péteru 5.5 **5:22** Kolosé 3.18; 1 Péteru 3.1 **5:23** 1 Korénito 11.3; Éfeso 1.22 **5:25** Kolosé 3.19; 1 Péteru 3.7 **5:26** Tito 3.5 * **5:26** Â é nuwaé goro jawé, ma é popai—Piuwaa. Ê popai bèepwiri, âna pwiri é Picémara Wâdé. Ê, pwiri pâ popai na ina na rà piupwaa wà tèpa cèikî, é, pâ popai kâ pwi apiéa tà tô wâdèe. **5:27** 2 Korénito 11.2; Kolosé 1.22 **5:31** Mataio 19.5 **5:32** Auinapâpâri 19.7 **6:1** Kolosé 3.20 **6:2** Exode 20.12

4 Wâguwà tèpa caa kâra èpo*, guwà cibwaa nama rà putâmu tèpa èpo kâwà. Â wâdé na guwà pipièrù bwàti goorà, â guwà patùrarà ma pacâmurirà. [Ba wàépwiri napâra pwi a cèikí] naa goo Pwi Ukai.

Tèpa ênawéna ma tèpa pitûâ kâra

5 Wâguwà tàpé na guwà tèpa *ênawéna kîri kà pàra tàpé, âna wâdé na guwà pitère dà tèpa pitûâ kâwà naani gòropuu. Â guwà dau papwicîrîrà, â guwà piênawéna kâra bwàti, géé na âji pwâranûmawà, pwacéwii pai piênawéna kâwà tà Kériso.

6-7 [Guwà wakè bwàti, ba na rà ipwadéé goowà, naa na diri pâ pàara.] Â càcaa na pâ pàara co, na rà còowà na. Â guwà niimiri pâ, guwà wakè ba kà Pwi Ukai, â càcaa ba kà tèpa âboro. Ba guwà tèpa ênawéna kà Kériso, â napârawà na guwà pwa è câbawâdé kà Pwiduée, géé na diri pwâranûmawà.

8 Ba wâdé na guwà tâmogòori pâ, wà Pwi Ukai, âna ée mwa jèpa naa tâjè câmajè, goro è pwina wâdé na jè jèpa pwa. Ipaiwà wiàna jè tèpa ênawéna kîri kà pàra tàpé, é, wiàna jè tèpa âboro na pwa tàrù kâjè†.

9 Wàrapwiri naa goowà mwara, co tèpa pitûâ. Wâdé na guwà papwicîri tèpa ênawéna kîri kâwà, ma pwa na wâdé târa. Â guwà cibwaa pwa kûu târa. Ba caapwi pwi a pitûâ kâwà diri, naa *napwéretòotù, â câé caa pwi a pwaké goro âboro.

Neemuru paa kâjè

10 Go tubanabwé naa goo pai ina wèè pâ: Wâdé na guwà gòo goro è pàtâma Pwi Ukai, ma nii kée na dau maina. 11 Guwà popa diri è neemuru paa, na é naa tàwà wà Pwiduée. Â o pâri ma guwà cicara è pâ tûâ na èpà kà Pwi âboro èpà, wà *Caatana.

12 Ba câjè caa pipaa dà tèpa âboro. Jè pipaa dà tèpa pitûâ kà tèpa duée ma u, [na câjè caa còora goro du âraporomeejè]. Ûu, jè pipaa dà tèpa ukai gopaérenao, na maina pàtâmarà, na rà pitûâ naa gò è gòropuu bèeni, na é tâa na bàutè.

13-14 Êkaa na go ina tàwà pâ: Guwà popa diri è neemuru paa na é naa tàwà wà Pwiduée. Ba na, o pâri ma guwà cimwù, na pâ pàara na tèepaa mariwà è èpà. Ûna jèe nabwé è pipaa, â guwà o piétò. Wàéni‡ è neemuru paa kâjè:

Karapuu kâjè—è âjupâra kà Pwiduée;

Ârabwée paò târa nawâajè—è wâro na *tàrù na arâé;

15 *Du wâraâjè*—è pai ciburà picémara kâjè è *Picémara Wâdé na é pame è pinaanapô;

16 *Upwâra bécâgòtù kâjè*§—è cèikí kâjè naa goo Pwiduée, na diri pâ ére. (Â jè pa, ba na jè câtâmwara è doromara ânye, goro è da, na é tò wà Pwi âboro èpà);

17 *Bwe bépamuru pûrujè*—è wâro na é naa tâjè wà Pwiduée, ûna é pa-udòjè*; *Tâuwa kâjè* na é naa tâjè è Nyuââé Pwicîri—è popai kà Pwiduée.

6:4 Psaume 78.4; Proverbes 22.6; Kolosé 3.21 * 6:4 Tèpa caa kâra èpo—é, Pa nyaa ma caa kâra èpo.

6:5 Kolosé 3.22-23; Tito 2.9-10; 1 Pétèru 2.18 6:8 2 Korénito 5.10; Kolosé 3.24-25 † 6:8 2e phrase—Esclave ou libre. 6:9 Roma 2.11; Kolosé 4.1 6:11 Roma 13.12; 2 Korénito 10.4 6:12 1 Pétèru 5.8-9 6:13-14 Ésaïe 11.5, 59.17; 1 Tésalonika 5.8 ‡ 6:13-14 Wàéni... Grec: Guwà popa...

Ipaiwà naa goo diri pâ na jèpapara neemuru paa, naa na nee tii 13-17. 6:15 Roma 10.15 § 6:16 Upwâra bécâgòtù—Bouclier. 6:17 Hébréu 4.12 * 6:17 È wâro na é naa tâjè wà Pwiduée, ûna é pa-udòjè—Grec: È pai pa-udòjè.

¹⁸ Guwà ciburà pwapwicîri [na diri pâ ére] ma na diri pâ pàara, wiâra ê pitûâ na é naa tàwà ê Nyuâaê Pwicîri. Â guwà ciburà tàcî, â guwà ciburà pidâpwicâariwà, naa goro ê pwâra pwapwicîri kàwà, ba kà diri tèpa âboro kà Pwiduée.

¹⁹⁻²⁰ Guwà pwapwicîri ba kôo, ba na é naa tôo ê popai wà Pwiduée. Ba é cùruo, ba na go inapàpari târa diri pâ âboro ê Picémara Wâdé, na ia càra caa tâmogòori béaa. Â nye géee goo kaa ê pai inapàpari kôo ê Picémara Wâdé bèepwiri na tò-o goro itùpaò naani na karapuu. Êkaa na guwà pwapwicîri, ba na o câgo caa piwâ na go tà ciburà patùra tèpa âboro [goo wà Kériso].

Ipwabwàcu kà Paulo

²¹⁻²² Go cùru paé dariwà wà Tychique, ba na é piwiâ tàwà ê jèkutâ goòò, ma pagòowà. Wà pwiibà, âna é pwi âji béèjè, ma pwi ênawéna na é dau pitère dà Pwi Ukai, na bu piwakè naima ma wàé.

²³ Wâdé na wà Pwiduée Caa kâjè, ma wà Pwi Ukai Iésu Kériso, âna ru naa tàwà, diri tèpa cèikí béebu, ê pinaanapô, ma pimeaari. Ma ru pitu tàwà, ma guwà cèikí ba gòo naa gooru. ²⁴ Go ilari jii Pwiduée pâ, na é *pwényunyuâari goro ê *pimeaari imudi kêe, wà diri tàpé na rà cimwù naa na pimeaari kàra, ba kà Pwi Ukai Iésu Kériso.

Tii kà Paulo tà tàpé Filipi Bétapoo popai

Wàilàapà na wii tii bèeni?

Wà Paulo, pwi *apostolo. Â é tâa jaaé wà Timotéo.

É wii wiidà?

Nabibiu kàra *naja 60 ma 62, na pai tapoo tâa kà Paulo na karapuu wà *Roma (*Apostolo 28.30–31*). Na pwi pàara bèepwiri, âna é wii mwara tii tà Philémon, ma tii tà tàpé Éféso ma tàpé Kolosé.

É wii tâi?

Tà tèpa cèikí wâna ville Filipi, ma wà tèpa pitûâ kàra. É wii tàra wà Paulo 12 naja gée na càuru na é mara picémara tàra ê *Picémara Wâdé.

Cina é wii?

Dau wânüma Paulo goo tàpé Filipi (1.8), â é wii, ba na é ina pimeaari kêe ba kàra, ma naa tàra jèkutâ gooé. É pwaolé tàra goro é âraimeai na rà naa tée (4.10–15). É pagòorà ba na rà cimwü naa na é cèikí kàra, â na rà piwakè naima naa na caapwi pwâranüma (1.27). Â é ina tàra pâ, na rà nye tà ipwàdéé taaci, na rà tà tâa goo wà Pwi Ukai (4.4).

Dà êre é tii bèeni?

É tii bèeni, âna ina gooé pâ ‘Tii goro ipwàdéé’, ba wà Paulo, âna é pwa wâru wii ipwàdéé. Ê âji ipwàdéé, âna càcaa me gée goo pâ muru na wâgòroigé jiijë na tèepaa darijë. É me gée goo ê pinaanapô kà Pwiduée na tâa na pwâranümajè, gée goro pai tâa kâjë goo Iésu Kériso.

Ba jè còo naa na wâro kà Paulo pâ, é pwi a dau tâa na aré ma tòina goo wà Kériso. É wii gée na karapuu wà Roma, â câe caa pâji tâmogòori cè tûâ gooé, ba pwiri o pwâra bà (1.7; 2.17,23). Wâru tàpé na rà èpârié ma cicaraé (3.2), â rà pwâco tèpa cèikí na rà pitu tée (2.20,21).

Éco na é nye tà ipwàdéé taaci wà Paulo, â é tòpi ê pwina tèepaa mariê, na diri pâ ére, ma na diri ê pâ pàara. É ina pâ «Cau pâriô diri pâ pwi bèepwiri, gée goo Kériso, na é pagòo-o.» (4.13)

É wii mwara wà Paulo pâ, ê pwina é dau âjimuru, âna pai tâmogòori kâjë Iésu Kériso, Pwi Ukai kâjë. Diri é pâra muru, âna nye piticémuru naa goo, jii pwiri (3.8).

Wâdé na jè ipwacèwii Iésu na diri pâ muru. Wà Iésu, âna é ipakîrié, â é ipanuâé, ba na é bà ba kâjë naa goro *satauro. Â wâdé na jè ipanuâjè ma piênawéna kâjë jècaa naa na ipakîri, pwacèwiié.

Pai pitàgoo tii tà tàpé Filipi

Ipwabwàcu ma ipwaolé (1.1–11)

É pipâra pâ ê Picémara Wâdé (1.12–18)

Wâro kà Paulo ba kà Kériso (1.19–26)

Aupitûâri kà Paulo tà tàpé Filipi (1.27–2.18)

Popai goo Timotéo ma Épafrodite (2.19–30)

Âjimuru âna, na jè tâmogòori Kériso (3.1–21)

Pàra autûâri kà Paulo ma ipicijii (4.1–23)

Ipwabwàcu

¹ Wâgo* Paulo, na pwa tii. Tàgére wàibu, ma wà Timotéo, ba bu tupédu éna wéna kà *Kériso Iésu. Go wii tàwà, wâguwà tèpa âboro kà Pwiduée, na guwà tâa Filipi, ma wà tèpa pitûâ ma tèpa dikona. Guwà tèpa âboro kà Pwiduée, ba guwà tâa goo wà Kériso Iésu.

² Wâdé na tà tàwà è *pimeaari imudi ma pinaanapô, na me gée goo Pwiduée kâjè ma Pwi Ukai Iésu Kériso. Cidòri nyuâawà!

É pwaolé tà Pwiduée wà Paulo

³ Na diri è pàara na go niimiriwà na, âna go pwaolé tà Pwiduée goowà. ⁴ Â go nye taaci ipwadée, naa na pai pwapwicîri kôo ba kàwà. ⁵ Ba guwà pitu tôo, naa goo è pai inapàpari è *Picémara Wâdé, tapoo na guwà cèikî, tiagoro nabà.

⁶ Wà Pwiduée, âna é tapoo è wakè na dau wâdé, naa na è pwâranümawà. Â go cèikî ba gòo pâ, ée mwa ciburà wakè goowà, tèepaa naa goro è tòotù, na ée mwa wâjué me còwà wà Kériso Iésu.

⁷ Dau wânümoo tàwà! Â wàrapwiri è pwâranümoo goowà diri. Ba guwà dau pitu tôo, naa goro wakè, na é naa tôo wà Pwiduée. Â jè jèe cau tópi naima è *aupwényunyûâri kèe, nabàni, na go tâa na karapuu, pwacèwii béaa, [na cacaa pâji pii].

Na pwi pàara-bà, âna go ipwamuru è Picémara Wâdé. Â go picémara târa pâ âboro, ba na rà dau cèikî naa goo. ⁸ Ũu, é nye tâmogòori wà Pwiduée pâ, go ina è âjupâra. Ba go cau meariwà, pwacèwii pai meariwà kà Kériso Iésu.

⁹ Wâéni è pwâra pwapwicîri kôo, ma pwâranümoo ba kàwà—na é pimaina too è pimeaari kàwà. Wâdé na guwà tâmogòori bwàti [è pwi cèikî bèeni] na tâa goojè. Â wâdé na guwà còo bwàti è pai wâro kàwà. ¹⁰ Naa wàrapwiri, â guwà o tâmogòori còo ma wârori è pwina âjimuru. Â è tòotù, na é mwa wâjué còwà na, wà Kériso, âna o nye ticè èpà wâgoowà. Â o nye ticè, na pâri ma pitèiwà goo. ¹¹ Â è pwâra wakè kàwà, âna o dau wâdé ma tâbawée, gée goro na é wâro goowà, wà Iésu Kériso. [Â wà tèpa âboro, âna rà] o mwa còo è pai maina ma muugère kà Pwiduée, â rà o ipwamainâe.

É pipâra pâ è Picémara Wâdé

¹² Tèpa cèikî béed, nümoo na guwà tâmogòori pâ, è pai tâa kôo na karapuu, âna [pwa muru na wâdé na. Ba] gée goo kaa pwiri, na é dau pipâra pâ è Picémara Wâdé! ¹³⁻¹⁴ Ba wà tèpa coda, na rà wâ pwârawà kà pwi kupénoo, ma wà diri pàra tèpa âboro ni, âna rà jèe tâmogòori pâ, go wâna karapuu, gée goo pai piénawéna kôo, ba kà Kériso. Â wâru tèpa cèikî, na é dau pagòrà wà Kériso, ma rà picémara è popai kèe, â jèe càra mwa caa piwà ma wâgotàra goo.

¹⁵⁻¹⁷ Ba wâru tàpé na rà picémara wà Kériso, gée na pwâranümarà na wâdé. Ba rà tâmogòori pâ, go tâa na karapuu, gée goo è pai *paâjupâra kôo è Picémara Wâdé. Â rà tâmogòori pâ, [wà Pwiduée, na é] naa tôo è wakè bèeni.

1:1 Apostolo 16.12–40 * **1:1** Wâgo—Grec: Wàibu. Wà Paulo na é pwa tii, éco na é paari pâ, caapwi pwâranümaru ma wà Timotéo na é tâa jaâe. **1:6** 1 Korénito 1.8 **1:10** 1 Tésalonika 5.23 **1:13-14** Apostolo 28.30

Èco na wà pàrà tàpé, âna rà picémara ê popai, géé goro ê pai piboo kàra. Ba nūmarà na rà wénariò. Â pwa na rà nama go tâa na aré, na pàara na go bwaa tâa na karapuu na.

¹⁸ Wiàna rà piênawéna kà Kériso, géé na âji pwâranūmarà, é, wiàna rà nye piniimirà co, â piticèmuru naa goo. Ba ê nee Kériso, âna nye tà picémara, goo pâ pwina rà pwa. Â go ipwàdéé nabàni, goo pwiri; üu, go nye tà ciburà ipwàdéé!

Wâro kà Paulo ba kà Kériso

¹⁹ Go ipwàdéé, ba go tâmogòori pâ, guwà pwapwicîri kôo, [na go tâa ni na karapuu]. Â é dau pitu tóo ê *Nyuââê Pwicîri kà Kériso, [â é wéaari ê nyuââò]. Êkaa na, go cèikî pâ, o mwa tipio [géé na karapuu].

²⁰ Dau nūmoo na go [piênawéna bwàti kà Kériso] â na go cibwaa kamu goo ê wakè kôo. Â go wâari pâ, o câgo caa piwâ, na go paari pâ, wà Kériso, âna é dau maina ma muugèrè—wiàna go wâro, é wiàna go bà. ²¹ Ba wiàna go wâro, â go wâro co, ba kà Kériso. Â wiàna go bà ba kêe, â nye dau wâdé mwara. ²²⁻²³ Ba jèe dau nūmoo na go wâjaa Kériso dâra gòiri awé.

Èco na piwâru pwâranūmoo. Ba wiàna go nye tà wâro, â pwiri go nye tà pwa ê wakè na wâdé, ba kêe. ²⁴⁻²⁵ Â o wâdé ba kàwà, na go tâa ni gòropuu, ba o pâri ma go pitu tàwà, ba na o pimaina pâ ê cèikî ma ipwàdéé kàwà. ²⁶ Wârapwiri, wiàna go medariwà, â guwà o ipwàdéé ma pwamaina Kériso Iésu, géé goo ê pwina é pwa ba kôo.

Aupitûâri kà Paulo tà tàpé Filipi

Guwà tà cimwü

²⁷ È pwina piâjimuru ba kàwà, âna, na guwà wâro wiâra ê Picémara Wâdé kà Kériso. Â wiàna go me nau caiwà, é, wiàna câgo caa me, â go o mwa tère cè jèkutà goowà na wâdé. Nūmoo na go tère pâ, guwà cimwü naa na è cèikî kàwà, â na guwà piwakè naima naa na caapwî pwâranūma. Ba guwà pwacèwii tèpa ipaa. Wâdé na guwà wakè ba gòo, ba na é imaina pâ ê cèikî kàwà, na é me goro ê Picémara Wâdé.

²⁸ Guwà cibwaa nama wâgotàwà goo tàpé na rà cicarawà. Ba [wiàna guwà gòo, â] rà o côo pâ, o tubatiürà diri, dâra gòiri awé. Â guwà o tâmogòori pâ, guwà o piètò, â ée mwa pa-udòwà wà Pwiduée, [ma naa tàwà ê *âji wâro jaaé].

²⁹ Ba wâé, na é naa tàwà ê cèikî, naa goo Kériso. Â wâé mwara na é nama guwà tâa na aré, goo wà Kériso, na guwà piênawéna kêe.

³⁰ Ba wâgo mwara, âna go dau tâa na aré ba kêe, nabàni, pwacèwii biu na go tâa jaawà. Â guwà côo pai wakè kôo ba gòo, na go pwamuru [é Picémara Wâdé]. Â é wakè bèepwiri, âna cau wakè kâjè diri.

2

Guwà pitêrewà

¹ È wâro kàwà naa goo Kériso, âna é pagòowà. Â é pimeari kêe, âna é patâmarù ê pwâranūmawà. Â è Nyuââê Pwicîri, âna é naanaimariwà ma wâé. Â guwà pimeariwà, géé na âji pwâranūmawà. ² Â wiàna wârapwiri, â go tacoo

goowà pà, na guwà pitêrewà. Wâdé na caapwi pimeaari kàwà, ma caapwi pwâranümawà, ma caapwi auniimiri kàwà. Â, na guwà wàrapwiri, â o dau maina ipwàdéé kôo.

³ Guwà cibwaa waké ma guwà pipaariwà. Â guwà ipakîriwà, ma ipwamaina pàra tàpé. Â guwà cibwaa niimiri pà, dau pwamuru naa goowà jiiirà.

⁴ Guwà cibwaa piniimiriwà co, â guwà mudàra cè pwina wâdé, ba kà pàra tàpé.

Guwà ipwacèwii Iésu na é ipakîrié

⁵ Wâdé na guwà ipwacèwii wà Kériso Iésu, naa na aunünüma kàwà, ma càrawà. Ba:

⁶ Ru caapwi wàilu ma Pwiduée, naa na diri é pà ére.

Â câé caa picipa ma wéaari pai maina kêe.

⁷ É panuâ autâa kêe.

É panuâ diri kaa.

É pà nau pwi âboro kîri.

É pa naiiri âboro.

⁸ É ipakîrié.

É pitêre dà Pwiduée, tiagoro pai bà, pai bà naa goro *satauro, [pwacèwii teepâ, kà tèpa âboro diri].

⁹ Â wà Pwiduée, âna é pinaaê too.

É naa tée neere âboro, na dau maina awé.

¹⁰ Ba na, naa na nee Iésu, âna rà tùu jùrurà, na araé diri pà pwina wânidò *napwéretòtù, ma wâni gòropuu, tianiboo na autâa kà tèpa bà*.

¹¹ Â rà o cau tomara too pà:

Wà Iésu Kériso, âna é Pwi Ukai!

Ba na, pai pwamaina Pwiduée Caa.

Nabwé!

Guwà ìricò naa na bàutê

2:3 Galatia 5.26 **2:4** 1 Korénito 10.24 **2:6** Ioane 1.1–2, 17.5 **2:7** Ioane 1.14; 2 Korénito 8.9 **2:8** Hébéru 5.8, 12.2 **2:9** Ésaie 45.23; Apostolo 2.33; Éfeso 1.20–21; Hébéru 1.3–4 **2:10** Roma 14.11 * **2:10** Autâa kà tèpa bà—Rà niimiri, wà tèpa Juif pà, pwa autâa kà tèpa bà, na aranara é gòropuu. **2:11** Roma 10.9

12 Ûna go bwaa tâa jaawà, co tèpa âji béèò, â guwà pitère dòo. Â wâdé na guwà nye tà ciburà pitère dòo, nabàni na tiàuo jaawà. Guwà dau papwicîri Pwidueé, â guwà piênawéna kêe na diri pâ muru, na guwà piwakè naima, ba na tâbawêe é wâro kàwà† naa gooé. 13 Ba wà Pwidueé, âna é tàgére wakè goowà, â ée mwa pwa ma wâdé tàwà, é câbawâdé kêe. Â ée mwa naa cè nii kàwà, ma guwà pitère dèe.

14 [Na, é wâro ma wakè kàwà, âna] guwà cibwaa nama oratàwà‡. Â guwà cibwaa pikûuriwà, 15 ba na o ticé èpà jaawà, â na o ticé na pâri ma pitèiwà goo. Â guwà o tèpa naí Pwidueé, na guwà tâbawêe, naa nabibiu kâra pâ âboro gòropuu, na rà tèpa pwâ, ma tèpa âboro èpà. Ba guwà o pwacèwii pâ Íricò, na té na bàutê§, 16 na guwà pa pâdarirà é popai târa *âji wâro*.

Wiàna guwà wàrapwiri, â go dau ipwâdéé goowà, na tòotù na é mwa wâjué còwà na wà Kériso. Ba go jèe po dau pipanuâô, ba kàwà, pwacèwii pwi a-itàa, wâna pi-itàa. Â go o dau ipwâdéé, wiàna é wakè kôo, ba kàwà, âna pwa pwêe. 17 Â wiàna pâri ma go bà, ba kàwà, â go o naa é wâro kôo, pwacèwii é *ârapwailò tà Pwidueé. Â jèe o mwa tòpò naa jaa i ârapwailò na guwà naa tée, géee goro é cèikì kàwà naa gooé. Â go dau ipwâdéé, goo pwiri. 18 Ûu, â jèe o ipwâdéé naima.

Wà Paulo âna é cùru pâ Timotéo ma Épafrodite

19 Go niimiri pâ, wiàna wâdé tà Pwi Ukai Iésu, â go cùru paé dariwà wà Timotéo, ba na go tère cè popai goowà, târa ma pagò-o. 20 Nye wàco wà Timotéo, na ipaiwà pwina tâa na pwâranùmabu. Â nye ticé pwi jèpwi, cèna é niimiriwà, â nye wàé co.

21 Ba wà pàra tàpé, âna rà nye jèpa mudàra jèpa wâdé kàra. Â càra caa mudàra, ma rà pwa é pwina wâdé tà Kériso Iésu.

22 Êco na guwà tâmogòori pâ, é dau pitu tóo wà Timotéo. Ba bu pwacèwii tupédu aènaí, na bu wakè naima, goro é picémara é Picémara Wâdé. 23 Â êkaa, na go niimiri pâ, go o mwa panuâé paé dariwà, wiàna go tâmogòori cè tuâ good, naani. 24 Â napwa naa good, âna go tâmogòori pâ, go o jèe tàpo paé mariwà. Ba go dau cèikì naa goo Pwi Ukai.

Tòpi bwàti Épafrodite

25 Nabàni, âna go jèe niimiri pâ, na go panuâ paé còwà, wà pwi a cèikì bééjè, wà pwini Épafrodite—wà pwi ia guwà panuâê medario, ba na é pitu tóo. Â bu dau wakè naima ba gòo, pwacèwii tupédu a-ipaa, [na bu inapàpari é *Picémara Wâdé]. 26 Dau nùmee na é còowà diri. Â dau tòina pwâranùmee, ba guwà tère é pai maagé kêe. 27 Âjupàra pâ, é po dau maagé béaa, [â é jèe pwa na é bà]. Êco na é mearié wà Pwidueé, â é jèe piègòtùru còwà. Ûna wàrapwiri, â wâgo mwara, âna upao, jii é tòina na maina.

28 Â, na go panuâé paé dariwà, â guwà o ipwâdéé. Â câgo mwa caa dau pidumapié goowà. 29 Guwà tòpié bwàti naa na ipwâdéé, wàra pai tòpi kâjè é pwi a cèikì bééjè, naa na nee Kériso. Â wâdé na guwà ipwamaina tèpa âboro

† 2:12 Wâro kàwà—Grec: Pai pa-udòwà. Pai ina wèe ni pâ, é wâro naima kà tèpa cèikì naa na picaatâa.

‡ 2:14 Nama oratàwà—Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Tamaki. 2:15 Daniel 12.3; Filipi 1.10; 1 Tésalonika 2.19 § 2:15 Íricò, na té na bàutê—Grec: Uèù. * 2:16 1re phrase—é, Guwà tà mwù goro é popai târa wâro. 2:18 Filipi 3.1, 4.4 2:21 2 Timotéo 4.10 2:25 Filipi 4.18

na pwacèwiié. ³⁰ Ba pwa na é bà, na é wakè ba kà Kériso. Â é wàrapwiri, ba na é pitu tóo, na pàara na càcaa pàri naa goowà, géé goro é pai pitâiti kâjè.

3

Âjimuru âna na jè tâmogòori Kériso

¹⁻² Go tubanabwé é auniimiri kôo bèeni, co tèpa cèikí béeò: Wâdé na guwà ipwadéé, goo pai tâa kàwà, ma wà Pwi Ukai.

Ipwacôoco tèpa wakè ba èpà

Guwà ipwacôoco tèpa wakè ba èpà. Câgo caa piwâ, na go ciburà ina tàwà pwiri, ba na guwà tàcì, ma pipwabwàtiwà. Ba rà ina pàra tàpé pâ, wâdé na pwa *kamaí tâjè diri, [wàijè na jè cèikí naa goo Iésu]. Rà tèpa akàna! [Nùmarà na tapagà jè ére géé goo naiijè, éco na] é pwiibà, âna piticèmururu naa goo!

³ Ba é âji pwa kamaí, âna [wâna pwàranumajè. Â] wàijè, [âna jè âji Ba kà Pwiduée]. Ba jè piênawéna kée, goro é Nyuâaé Pwicîri. Â câjè caa pi-ina kâjè, goro é pwina jè pwa, naa na naiijè! Jè ina é pwina é pwa wà Kériso Iésu, ba kâjè.

⁴ Wiàna pwa pwi jèpwi, na pàri ma é pi-ina kée, âna o wâgo. Â wiàna rà niimiri wà pàra tàpé pâ, pwamuru naa goo é pâ tûa kàra, â wâgo, âna go dau wénarirà awé. ⁵ Ba wâgo, âna go pwi âji *Juif, pwi *Isaraéla géé na wâao kà *Benjamin. Â pwa kamaí tóo, na bé 8 kàra tóotù géé na càuru é pai pitèpao, [wiàra nyamanya kà tèpa Juif]. Â go pwi jè bée tèpa *Farasaio [pwi ditàra pwapwicîri kâbà tèpa Juif] na bà nye dau tâa goo é *Naèà kà Moosé. Â go nye dau pwi a pitère dàra kaa é Naèà, ⁶ tiagoo na, câgo mu caa tâjii* é ji autûari na kîri naa na.

Â go nye panuâô bamwara [târa pwapwicîri kôo] tiagoro pai tubaèpà kôo tà tèpa cèikí naa goo Iésu. [Ba go nye tà niimiri pâ, go pwa é câbawâdé kà Pwiduée].

Ticèmururu naa goo wakè kôo béaa

⁷ Na pàara bèepwiri, âna nye dau âjimuru tóo diri é pwiibà. Â ni, âna go jèe tâmogòori pâ, po dau ticèmururu naa goo, majoroé [é pwina é pwa wà] Kériso.

⁸⁻⁹ Ê pwina é dau âjimuru, âna pai tâmogòori kôo Kériso Iésu, Pwi Ukai kôo. Diri é pàra muru, âna nye piticèmururu naa goo, jii pwiri. Ûu, èdiri pâ pwiibà, âna nye pwacèwii é pâ teepà. Â go jèe cau naaco diri, ba na go wâro goo Kériso. Â wà Pwiduée, âna [é tòpò pinaanapò naa nabibiu kâbu ma wàé, â] é nama go pwi âboro na go *târù na araé, majoroé é cèikí kôo, naa goo Kériso. Â càcaa géé goro é pai pitère dàra kôo, é Naèà, [ba po dau piticèmururu naa goo pwiri].

¹⁰ Nye nùmoo na go dau tâmogòori wà Kériso, bau é pàtamee, na é nama é wâro còwâ, géé na aubà. Â go pa cè napàrao géé goo pai tâa na aré ma tòina, ma pai bà kée. ¹¹ Ba wiàna wàrapwiri, â go cèikí pâ, [wà Pwiduée, âna ée] mwa pawâro còwâ, géé na aubà, pwacèwii Kériso.

Jè tà paé na pai itàtà kâjè!

3:3 Roma 2.29 **3:4** 2 Korénito 11.18 **3:5** Luka 1.59; Apostolo 23.6; 2 Korénito 11.22 **3:6** Apostolo 8.3 **3:6** * Tiagoo na, câgo mu caa tâjii... Grec: Â jèe nye ticé cè jè muru cèna pitòtòo goo (irréprochable). **3:7** Mataio 13.44,46 **3:8-9** Roma 3.21-22 **3:10** Roma 6.3-5, 8.17

12-13 Wà Kériso Iésu, âna é jèe pwa ma go udò, ba na go pwi âboro, na go pâra nau tâbawêe, ma wâdé tà Pwiduée, ma mwü é pai cèikí kôo. Câgo caa ina tàwà pâ, go jèe tâbawêe kaa, é, na go jèe tèepaa naa gòro otâpwe kâra pi-itâa. Ba bwaa dau gòri é naigé, co tèpa cèikí béèò. Â go tà còo co é naigé, na wâbéaa kôo, â câgo caa niâri còwâ é naigé, na wâcàuò†. 14 Go itâa, goro diri é nii kôo, ba na go tòpi é pwina é todòo naa goo‡ wà Pwiduée, gée goo é pwina é pwa wà Kériso Iésu ba kâjè§.

15 Wàjèe diri, na jèe mwü é cèikí kâjè, âna wâdé na wàrapwiri, cè pai niimiri kâjè. Â wiâna pi-ité é auniimiri kà pâra tàpé, naa goro cè jè muru, â ée mwa paari tàra wà Pwiduée é âjupâra, goro é pwiibà. 16 Â wâdé na jè nye tà picaapâra, wiâra é pitûâ, na jè jèe pâra wiâra, tiagoro nabani.

Guwà ipwacèwiiio

17 Tèpa cèikí béèò, wâdé na guwà ipwacèwiiio. Â guwà ipwacèwii mwara, tàpé na rà ipwacèwiibà.

18 [Ipwacòowà goro pâ tûâ kàwà.] Go jèe ina tàwà béaa pâ, dau wâru [tèpa cèikí] na rà pâ nau tèpa cicara é *satauro, goro pâ tûâ kàra. Â go po dau pikiri, goro é pwiibà, â go i goo.

19 Wàilâ, âna rà ipanuârâ bamwara, târa câbawâdé kâra naiiri âboro. Â rà pi-ina kâra, goro é pwina rà pwa, na jè miiri goo. Â guwà pwacòoco, ba rà pâra dàra pai tiàurâ [wâiti jii Pwiduée, dàra gòiri awé].

20 Â napwa naa gooje, âna jè tèpa âboro *napwéretòotù, wâna é tâa wê, wà Pwi Ukai Iésu Kériso. Â jè pidâpwiçarijè, ma tapacîri, é pai wâjué me còwâ kèe, ba na ée mwa bàra pa-udòjè. 21 Â ée mwa pitòotéri é naiijè na ticè nii kèe, goro é pàtâmee, ba na o pwacèwii é naiié na pwényuâa. Â goro é pàtâmee bèepwiri, âna ée mwa piétò jii diri é pâ muru, â ée mwa pitûâ kàra.

4

Pàra autûâri kà Paulo

1 Tèpa âji pwâranümoo, po dau nümoo na go còowà còwâ. Ba go ipwâdée goowà, ba guwà tèpa pwâra wakè kôo. Â go ilari jiiwà pâ, guwà tà mwü naa goo Pwi Ukai.

2 Wâgàu, co du èpo, Évodie ma Syntique, go ilari jiiu ba gòo, pâ, gàu pitèreu, ma gàu caapwi naa goo Pwi Ukai!

3 Â wâdé na gà pitu tàru, co pwi âji bére wakè kôo*. Ba dau gòo é pai wakè kâbâ ma wàilu, ba na é bwiari pâ é *Picémara Wâdé—wakè na bà pwa, ma wà Clément, ma wà pâra tàpé. Ê neerâ, âna nye wii, naa na Tii goro wâro, kà Pwiduée†.

3:12-13 1 Timotéo 6.12,19 † 3:12-13 Grec: 12Câgo caa pâji tâbawêe. Â go pipwadârapwa, ba na o tâa tóo é câmaò, ba wâgo, âna go tâa goo Kériso. 13Câgo caa niimiri, co tèpa aéjii, pâ, jèe tâa tóo pwi bèepwiri. Â go naaco pâ muru na càuo, â go itâa dàra é pwina wâbéaa kôo. 3:14 1 Korénito 9.24 ‡ 3:14 Ê pwina é todòo naa goo—é, Ê wâro na bwaa âmué naanidò. § 3:14 Géee goo é pwina é pwa wà Kériso... é, Na é todâjè na é naigé mee Kériso Iésu. 3:15 1 Korénito 2.6 3:17 1 Korénito 4.16 3:19 Roma 16.18 3:20 Éféso 2.6,19 3:21 1 Korénito 15.28,43-53 4:1 1 Tésalonika 2.19-20 4:3 Luka 10.20 * 4:3 Pwi âji bére wakè kôo—Wà Paulo, âna é patûra pwi jèe bée goro wakè, èco na câe caa ina nee. † 4:3 Tii goro wâro, kà Pwiduée—Còo note goo Auinapàpàri 3.5.

Guwà nye tà taaci ipwàdéé

⁴ Guwà nye tà taaci ipwàdéé, ma guwà nye tà tâa goo wà Pwi Ukai. Ûu, go nye ina mwara pâ: Wâdé na guwà nye tà taaci ipwàdéé!

⁵ Â guwà moo, naa goro diri pâ âboro. Ba ée jèe wâjué còwâ wà Pwi Ukai.

⁶ Guwà cibwaa géaa naa goro pâ muru, â guwà pwapwicîri tà Pwiduée, ma ilari jiié cè muru na tiâu jiiwà. Â guwà ciburà pwaolé tée. ⁷ Â è pinaanapô, me gée jaa Pwiduée, âna ée mwa wéaari è pwâranümawà ma auniimiri kàwà, na tâa goo Kériso Iésu. Â è pinaanapô bèepwiri, âna é dau wénari awé è pai tâmogôori kâjê, tèpa âboro.

Tâa goo pâ pwina wâdé

⁸ Go tubanabwé è auniimiri kôo naani, co tèpa cèikî béèò: Wâdé na guwà tà tâa goo è pâ pwini:

Pâ pwina wâdé;

Pâ pwina âjupâra;

Pâ pwina pwényuâa;

Pâ pwina muugère;

Pâ pwina tâbawêe;

Pâ pwina jè ipapwicîri ma câdiri;

Pâ pwina pwéelaa, ma *târù na ara Pwiduée.

⁹ Â guwà pwacèwiiò, naa goro diri è pâ muru. Ûu, guwà pwa è muru, na guwà picòò jiiò; na guwà tòpi jiiò; na guwà tère jiiò; na guwà còo na go pwa. Â wà Pwiduée, na é naa è pinaanapô, âna ée mwa wâjaawà.

É pitu tâjê Kériso na diri pâ muru

¹⁰ Dau maina pwâranümawà goodò. Êco na, tiagoo nabàni, âna càcaa wâru pâ pàara, na guwà paari è pimeaari kàwà, ba kôo. Â nabàni, âna go dau ipwàdéé, naa goo Pwi Ukai. Ba pâri ma guwà naa tóo [è âraimeai, gée na âji pwâranümawà].

¹¹ Câgo caa ina tàwà pâ, nye tiâu jiiò cè jè muru. Ba go jèe nye tâmogôori wâro, goro pwina tâa tóo. ¹² Ba go nye tòpi è pwina tèepaa mariô, na diri pâ ére, ma na diri è pâ pàara. Â go tâmogôori wâro—wiàna wâru tóo, é, wiàna ticè tóo; â wiàna go pwâro, é, wiàna go copwa. ¹³ Cau pâriô diri pâ pwi bèepwiri, gée goo Kériso, na é pagò-o.

Olé tàwà goro bépitu

¹⁴⁻¹⁵ Êco na nye dau wâdé tóo, è pwina guwà pwa, goro pimeaari kàwà, co tèpa âji béèò, tàpé Filipi. Ba guwà pitu tóo, naa na pai tâa na aré kôo.

Guwà niimiri è pai wâro kôo, na ia go pâra, gée na province Macédoine, ba na go inapàpari è Picémara Wâdé, naa jaawà. Na pwi pàara-bà, âna nye ticè, gée goo tèpa pâra wâra pwapwicîri, na rà niimiri pâ, na rà pitu tóo, goro mwani. Nye wâguwà co. ¹⁶ Â na ia [go pâra jiiwà] â go tâa na ville Tésalonika, â wâru è pai panuâ me tóo è pâ âraimeai kàwà.

¹⁷ Wiàna go ina tàwà diri pâ pwiibà, âna câgo caa imudàra còwâ è pimeaari kàwà. Êco na go nye tâmogôori pâ, wiàna guwà naa, â guwà o nye tòpi è pumee.

Â nũmoo na é *pwényunyuâariwà wà Pwiduée. ¹⁸ Ba é âraimeai kàwà t̃o, âna pwacèwii é *ârapwaailò tà Pwiduée, na nye dau wâdé t̃e.

Napwa naa goo ê pwina guwà naa t̃o, na é naigé mee Êpafrodite, âna go nye t̃opi naa na ipwâdé. [Â go pwaolé tàwà ni.] Ba nye cau t̃aa t̃o é pwina nũmoo goo. Ũu, j̃e dau w̃aru t̃o, â j̃e dau w̃ena!

Ée mwa naa tàwà pwina tiâu

¹⁹ W̃aguwà, âna ée mwa pwényunyuâariwà wà Pwiduée goo pâ wâdé k̃e, na dau w̃aru, ma muug̃ere. Â ée mwa naa tàwà diri c̃e pwina tiâu j̃iivà, na é pinaigé mee K̃eriso Ĩesu. ²⁰ Wâdé na j̃e pwamaina Pwiduée Caa, d̃ara g̃oiri awé! Amen! Wâdé na w̃ara!

Ipicijũ

²¹ Guwà cau pwabwàcu, t̃ara diri t̃epa c̃eik̃i [na rà w̃ajaawà]—wà diri t̃epa âboro kà Pwiduée, g̃ee goo wà K̃eriso Ĩesu. Â wà mwara t̃epa c̃eik̃i b̃eeò, na rà gére w̃ani, âna rà pwabwàcu tàwà. ²² Rà ina mwara bwàcu kàwà wà t̃epa c̃eik̃i, na rà wak̃e na pw̃arawà kà pwi ukai kà t̃epa *Roma, ma wà mwara p̃ara t̃epa c̃eik̃i.

²³ Wâdé na é pwényunyuâariwà diri, wà Pwi Ukai Ĩesu K̃eriso, goro ê *pimeaari imudi k̃e.

Cid̃ori nyuâawà!

Tii kà Paulo tà tàpé Kolosé Bétapoo popai

Wàilàpà na wii tii bèeni?

Wà Paulo, pwi *apostolo. Â é tâa jaaé wà Timotéo.

É wii wiidà?

Nabibiu kâra *naja 60 ma 62, na pai tapoo tâa kà Paulo na karapuu wà *Roma (Apostolo 28.30–31). Na pwi pàara bèepwiri, âna é wii mwara tii tà Philémon, ma tii tà tàpé Filipi ma tàpé Éféso. Wâru pâ popai na é *Tii tà tàpé Kolosé*, na ipaiwà bau é pâ popai na é *Tii tà tàpé Éféso*.

É wii tâi?

Târa é wâra pwapwicîri wà Kolosé, ville naa province na nee pâ Asia (napò Turquie nabà) na pàara na rà pitûâ naawê wà tèpa Roma. Wà pwi jè âboro na nee Épafra, âna é picémara târa é *Picémara Wâdé goo Iésu na naja 52–55, béaa kâra pai tâa kâru na karapuu naima ma Paulo.

Cina é wii?

Wâru tàpé géee goo tèpa cèikî wà Kolosé, na càra caa tèpa *Juif, â càra caa tâmogòori é pâ naèà kà Pwiduée. Pwa pàra tèpa âboro, na rà ipa-imwürurà goro pâ pupûra na pwâ. Ba rà ina târa pâ, é naiijè, âna muru na èpà, â wâdé na jè wâro wiâra pâ naèà na gòo, ba na jè dau piaabòrijè. Â rà ina mwara pâ, wâdé na jè pwamaina tèpa *angela. Êdiri pâ pwi bèepwiri, âna muru na pwâ, ba muru na pâiti jii é âji Picémara Wâdé goo wà Iésu.

Dà ère é tii bèeni?

É ipwâdéee wà Paulo, ba é cèikî kà tàpé Kolosé, âna gòo. Â é pagòorà na rà tà tâa na âji pupûra goo Kériso, â na rà cibwaa pâiti jii. Wâdé na jè pwamaina co wà Pwiduée ma wà Kériso, ba wàilu na ru pitûâ kâra diri é pâ muru naa gòropuu ma naa napwéretòtù. Â é ina mwara wà Paulo pâ, na jè cèikî naa goo wà Kériso, â o câ mwa caa pâ naèà kâra pâ âboro na o nama wâdé tà Pwiduée wàijè. Ê âji naèà kâjè, âna tâa na pwâranümajè, â ticè na piijè còwâ, wàijè na jè tâa goo Kériso, ba pwacèwii na jè jèe bà, ma wâro còwâ ma wâé.

Pai pitàgoo tii tà tàpé Kolosé

Ipwabwàcu ma pwâra pwapwicîri (1.1–14)

Kériso na é âjimuru jii diri pâ muru (1.15–23)

Wakè kà Paulo ba kâra wâra pwapwicîri (1.24–2.5)

Tâa goo Kériso (2.6–15)

Cibwaa ipacè naa goro naèà na pwâ (2.16–23)

Wârori âmu wâro naa goo Kériso (3.1–17)

Popai târa pwârawâ na rà cèikî (3.18–4.1)

Bénabwé popai ma ipicijii (4.2–18)

Ipwabwàcu

1-2 Wâgo* Paulo, na pwa tii tàwà, wâguwà tèpa âboro kà Pwiduée na ville Kolosé. Tàgére wàibu ma Timotéo, wà pwi a cèikí bééjè. [Á é naa bwàcu kàwà mwara.] Go pwi *apostolo kà *Kériso Iésu, wiâra é cábawádé kà Pwiduée. [Ba é cùruo pâ, ba na go picémara é popai kée.] Á wâguwà, âna é pitòrigariwà, ba na guwà tèpa âboro kée, na guwà pitère dèe, ba guwà tâa goo Kériso.

Wádé na tà tàwà é *pimeari imudi ma pinaanapô, na me géé goo Pwiduée kâjè. Cidòri nyuâawà!

Pwâra pwapwicîri kà Paulo

3 Bà nye ciburà pwapwicîri ba kàwà, â bà nye ciburà ipwaolé tà Pwiduée, wà Caa kà Pwi Ukai Iésu Kériso. 4 Ba bà tère é jèkutâ goro é cèikí kàwà naa goo wà Kériso Iésu ma é pimeari kàwà, ba kà diri tèpa âboro kà Pwiduée. 5 Á guwà wàrapwiri, ba guwà tapacîri goro cèikí é pâ *aupwényunyûari na é pwabwàti ba kàwà naa *napwéretòotù wà Pwiduée. Á guwà jèe tâmogòori pwiri, na ia guwà mara tère é *Picémara Wádé, pwi popai na é âjupâra.

6 É Picémara Wádé, âna é tàgére bwiari, ma maina pâ, naa gòropuu diri. Á é tàgére tòotéri é wâro kà tèpa âboro na diri pâ ére, ma pame é pâ aupwényunyûari naa goorâ†. Á é jèe nye wàrapwiri naa jaawà, tapoo na pàara na guwà tapoo tère. Na pwi pàara-bà, âna guwà mara tâmogòori é âjupâra, goro é pimeari imudi kà Pwiduée ba kâjè tèpa âboro.

7 Ba wà Épafra, pwi béebà goro wakè, na é mara pame tàwà i popai bèepwiri. É pwi ênawéna na é dau pitère dà Kériso, â é wakè ba kàwà‡. 8 Á é piwiâ tabà mwara é pimeari na é tòpò naa goowà é *Nyuââ Pwicîri.

Bà pwapwicîri ba kàwà

9 Tapoo na tòotù na bà tère é jèkutâ goowà, â cábà caa nao goro pwapwicîri ba kàwà. Á bà ilari jii Pwiduée pâ, na é naa tàwà é autâmogòorimuru, na é naigé mee Nyuââ Pwicîri kée, ba na guwà tâmogòori bwàti é cábawádé kée. 10-11 Á, naa wàrapwiri, â guwà o wàrori é wâro na o pwamaina Pwi Ukai. Á o wâru pâ tùu na wádé na guwà o pwa, na o nama é ipwádée. Á o dau pimaina too é pai tâmogòori kàwà wà Pwiduée, na é maina ma muugère. Á é pagòowà goro é pátamee na dau maina, ba na guwà o tà mwü ma pidâpwicâariwà, ma ipwádée, naa na diri pâ muru na o téepaa mariwà.

12 Á guwà o mwa ipwaolé tà Caa. Ba é naa tàwà é tàrù ma o tâa tàwà é mwato kàwà, géé goro é pâ wádé kée na é pwabwàti, ba kà tèpa âboro kée, na rà wâro na pwéelaa.

13 Ba é upajè jii é pitûu naa mwaciri kâra bàutè. Á é popajè pâ naa na Mwaciri kà Pwina naié, na dau wânümee tée. 14 Wà Pwina naié, âna é ipanuâé còwà, ba na é tipijè jii é èpà, ba na é pame tâjè é pai pwanauri wàra é pâ èpà kâjè.

Kériso na é âjimuru jii diri pâ muru

15 Càcaa pâri ma jè còo Pwiduée.

* 1:1-2 Wâgo—Grec: Wàibu. Wà Paulo na é pwa tii, êco na é paari pâ, caapwi pwàranûmaru ma wà Timotéo na é tâa jaaé. 1:3 Éfésó 1.15,16 1:5 Éfésó 1.13; 1 Pétèru 1.4 † 1:6 2e phrase—Grec: É tòpò pwé. 1:7 Kolosé 4.12; Philémon 1.23 ‡ 1:7 Ba kàwà—é, Ba kòo naa jaawà. 1:9 Éfésó 1.16,17 1:10-11 Éfésó 1.19, 3.16 1:12 Éfésó 1.11,18 1:13 Luka 22.53; Éfésó 2.2 1:14 Éfésó 1.7 1:15 Ioane 1.18; 2 Korénito 4.4

Êco na wà Kériso, âna é pwi
ânuu Pwiduée, na jè còôê.

Ba é pwacèwii wà Pwiduée,
naa na diri pai pwa wèe.

É Pwina naîê na é pâbéaa kâra
diri pâ muru.

É piwéna jii diri pâ muru
na é tòpò wà Pwiduée§.

¹⁶ Cau tòpòrà diri gooé:
Diri pâ muru naa napwéretòotù

ma wâni gòropuu;

diri é pwina jè còô,
ma é pwina câjè caa còô;

diri pâ nyuâa, ma é pâ pàtâma;

diri pâ pitûâ, ma ukai,
ma mwaciri.

Wâé na tòpò diri pâ muru
ba kêe.

Ba pwina nûma Pwiduée goo,
âna wà Kériso na pacoó*.

¹⁷ É nye tâa, béaa kâra
diri é pâ muru.

Â é pwi pàara diri pâ muru;
é tòimirà ma caajurirà.

¹⁸ É pwi pûru é naiié—
[ukai kâra] wâra pwapwicîri kêe.

Wâé na é nama é wâro†.

Wâé pwi âboro, na é mara
wâro còwâ géé na aubà

ba na é tâdòiti jùrà diri.

¹⁹ Â wâdé tà Pwiduée,
na ipaiwàilu ma wà Pwina naîê
naa na diri pâ ére‡.

²⁰ Géé goo wà Pwina naîê,
âna é tòpò pinaanapò
wà Pwiduée,
naa nabibiu kêe
ma wà diri tèpa âboro,
ma diri pâ muru,
wâni gòropuu
ma wânidò napwéretòotù.

É wàrapwiri goo é domii
kà Kériso

§ **1:15** Grec: É ânuu Pwiduée na câjè caa còôê. É Pwina naîê, pwi apâbéaa kâra diri pâ muru na jè tòpòrà. * **1:16** Wâé na tòpò diri pâ muru...wà Kériso na pacoó—Grec: Tòpò diri gooé, ma ba kêe.

1:17 Ioane 1.1, 8.58 **1:18** Apostolo 26.23; Éfésò 1.22–23; Auinapàpari 1.5 † **1:18** Wâé na é nama é wâro—Grec: Wâé, âna é autapoo. **1:19** Kolosé 2.9 ‡ **1:19** Ipaiwàilu ma wà Pwina naîê... Grec: É tâa bamwara goo wà Pwina naîê. **1:20** Éfésò 1.10, 2.16

[na joro na ia é bà]
naa goro satauro.

Nabwé!

É jèe pinaanapò ma wàguwà

²¹ [È pà popai bèepwiri, àna ina] ba kàwà mwara, ba béaa, àna guwà pitàiti jii Pwiduée. Ia guwà tèpa èpàrié, à guwà cicaraé goro pà auniimiri ma tûâ kàwà na èpà. ²² À nabàni, àna wà Pwiduée, àna é jèe tòpò pinaanapò naa nabibiu kàwà ma wàé. Ba wà Pwina naifê, àna é pa naiiri àboro, à é bà [naa goro *satauro] ba na é popawà na ara Pwiduée, ma guwà pwiciri ma tábawèe na araé. À jèe nye ticé èpà goowà, cèna ée mwa pitèiwà goo.

²³ Wàdé na guwà tà cimwù naa na cèikí kàwà. À guwà cibwaa pàiti jii é Picémara Wàdé na guwà jèe tòpi, ba wàépwi é pàara cèikí kàwà. Gée goo pwiri, na guwà tapaciri na cèikí, diri pà aupwényunyuàari kà Pwiduée. È pwi Picémara Wàdé bèepwiri, àna jèe picémara pitiri naa gòropuu. À wàgo Paulo, àna go pwi ènawéna kèe.

Wakè kà Paulo ba kàra wàra pwapwiciri

²⁴ Napwa naa good, àna go ipwadée na go pwamaagé còo ba kàwà. Ba êkaa na go pa é nakake kòo, gée goro pà maagé còo kà Kériso ba kàra é naiié, é wàra pwapwiciri kèe. ²⁵ Ba wà Pwiduée, àna é cùruo, ba na go pwi ènawéna kàra diri é wàra pwapwiciri kèe, ba na go inapàpàri tàwà bwàti èdiri popai kèe, ²⁶ popai goro é auniimiri kèe na é pacoo, ba kâjè. Béaa, àna i pwi auniimiri kèe bèepwiri, àna ia tàbinyiri. À tiagoro nabàni, àna nye ticé àboro na tàmogòori. À nabàni, àna ée jèe nye inapàpàri tãjè, wàjè pwi Ba kèe.

²⁷ Ba nùmee na jè tàmogòori pà, dau maina ma pwényuàa awé é pwina é pwa ba kâjè. À muru na maina ba kàra diri na jèpapara àboro, à càcaa kà tèpa *Juif co. À wàéni é èreé: É wàro goojà wà Kériso! À gée goo kaa pwiri, à jè tàmogòori pà, jè mwa tãa na é pai maina ma muugère kèeS.

²⁸ À wàépwi majoroé ma bà inapàpàri wà Kériso tãra diri pà àboro. À bà patùrarà, ma pacàmurirà, goo diri é autàmogòorimuru na tãa goobà. Bà wàrapwiri, [ba na bà poparà pà, naa goo Pwiduée] ba na rà cimwù ma tábawèe [naa na cèikí kàra] naa goo Kériso. ²⁹ Wàé kaa pwiri, na go wakè ba gòo, goro é pàtãma Kériso na dau maina, na é wakè good.

2

¹ Nùmoo na guwà tàmogòori pà, go wakè ba gòo ba kàwà, ma tèpa cèikí wà Laodicée, ma mwara tàpè na càra caa pãji ipitibà. ² Ba nùmoo naa pagòowà diri, ma guwà o caapwi naa na pimeaari kàwà. À guwà o cèikí ba mwù naa goo é pwina é pwa wà Pwiduée, gée goo na guwà tàmogòori bwàti é auniimiri kèe ba kâjè, na ia tàbinyiri béaa. À é ère pwi auniimiri kèe bèepwiri, àna wà Kériso.

³ Wà Kériso, àna wàé é *aamwari kà Pwiduée, ba tãa gooé diri é autàmogòorimuru ma é tàmanga kèe na tàbinyiri, [à wàé co na é paari tãjè].

1:21 Roma 5.10; Èféso 2.12 1:22 Èféso 2.14-16, 5.27 1:25 Èféso 3.2,7-8 1:26 Roma 16.25-26;

Èféso 3.5,9 S 1:27 Grec: Nùmee na rà tàmogòori é pwényuàa kàra é pwina càrù, ba kà tèpa Ba. Wàéni: Wà Kériso, àna é tãa goowà, à wàépwi é majoroé, ma guwà tapaciri é muugère. 1:29 Èféso 3.7,20;

Filipi 4.13 2:3 1 Korènto 1.24,30

⁴ Go ina tàwà è pà pwiibà, ba na ticè jè âboro cèna ipa-imwüruwà, goro è pà pwârâtùra na po nea. ⁵ Ba wiàna go jèe wâiti jiiwà, â go ciburà niimiriwà. Â go nye dau ipwâdée kaa, na go tère pà wâdé wâro kàwà, â guwà pitòimiriwà, â è tà mwü è cèikí kàwà naa goo wà Kériso.

Tâa goo Kériso

⁶ Guwà jèe tòpi wà Kériso Iésu, ba na é Pwi Ukai kàwà. Â wâdé na guwà ciburà tâa gooé, ⁷ ba na guwà wâro géee gooé, [pwacèwii è upwâra] na wàawà, naa napuu na wâdé. Â guwà tà mwü na cèikí, na bà jèe pacâmuriwà goo, [pwacèwii è wâ, na bari] naa gòro è pàaé na mwü. Â guwà ipwaolé tà Pwiduée, géee na diri è pwârânümawà.

⁸ Guwà cibwaa nama rà ipa-imwüruwà, wà pàra tàpé, goro pà picòo na pwà. Ê popai kàra, âna [wàra muru na po dau] tàmanga, êco na nye piticèmuru naa goo. Ba nye auniimiri ma nyamanya kàra âboro co, na me géee goro è pà duée gopaérenao*. Â càcaa popai me géee goo Kériso.

⁹ Wiàna é pa naiiri âboro wà Kériso, êco na ipaiwàilu ma wà Pwiduée Caa, naa na diri pàra ére†. ¹⁰ Â guwà jèe tòpi è wâro kàwà na tábawêe, géee goo na guwà tâa gooé. Wàé na tâa tée diri è tàrù ma pàtamee, naa goro diri pà pitûâ, [ma duée] ma pàtama.

É jèe naa tàwà âji wâro

¹¹ Jèpwi mwara: Ûna guwà jèe medari Kériso, â [jèe pwacèwii na] pwa *kamaí tàwà. Càcaa è pai pwa kamaí naa na naiiri âboro, [â nye kamaí târa pwârânümajè]. Ba wà Kériso na é tapàgà tâjii è pàtàmara pà cábawâdé kàwà na èpà, na rà ciburà dàtiwà pà, ma guwà pwa na èpà.

¹² Ba, na ia jèe *upwaaawà, âna pwacèwii na ipwàniriwà, ma wà Kériso. Â guwà jèe wâro còwà géee na aubà ma wàé, ba guwà cèikí naa goro è pàtama Pwiduée na é nama é wâro còwà. ¹³ Ba béaa, âna guwà tèpa âboro bà, [ba càcaa tâa tàwà è *âji wâro] géee goro è pà èpà kàwà. Â, na pwi pàara-bà, âna càcaa pâji tapàgà tâjii è pà cábawâdé kàwà na èpà‡.

Nabàni, âna wà Pwiduée, âna é nama jèe wâro naima ma wà Kériso. Â é cau pwanauri diri è pà èpà kâjè. ¹⁴ Â é jèe câtùra è 'kéredi' kâjè—[pai ina wèe pà, èdiri pà muru èpà na jèe pwa] na o mwa pitèjèe goo. Â é nama tiâu è pàtàmara è pà pwiibà, ba jèe tanamiri naa goro i *satauro, na ia é bà wà Kériso. ¹⁵ Â géee goro è satauro, âna wà Pwiduée§, âna é piétò naa na paa kàra, ma pà duée ma pitûâ na rà cicaraé. Â é jèe popa jiiirà diri è pitûâ kàra ma pàtàmara. Â é piirà, â é dàtirà pà, [naa na pai kamu kàra] na ara pà âboro diri*.

Jèe cibwaa ipacè naa goro naèà na pwà

¹⁶ Guwà cibwaa nama rà naa cè naèà tàwà wà tèpa âboro. Guwà cibwaa

2:4 Roma 16.18 **2:5** 1 Korénito 5.3 **2:7** Éféso 3.17 * **2:8** Na me géee goro è pà duée... é, Auniimiri, goro è pai pwa goo è gòropuu ma napwéretòdotù. **2:9** Ioane 1.14,16 † **2:9** Ipaiwàilu ma wà Pwiduée Caa... Grec: Wà Pwiduée, âna é tâa bamwara goo wà Kériso. **2:10** Éféso 1.21–22 **2:11** Roma 2.29 **2:12** Roma 6.4 **2:13** Éféso 2.1,4–5 ‡ **2:13** 2e phrase—Grec: Â géee goo na càcaa pwa kamaí tàwà. **2:14** Éféso 2.14–16; 1 Péteru 2.24 § **2:15** Pwiduée—é, Kériso. * **2:15** Wà tèpa Roma (tàpé na rà pitûâ kàra è gòropuu na pwi pàara-bà), âna rà mu popa diri tèpa coda na rà piétò jiiirà goro paa, â rà paarirà na ara tèpa âboro diri naa na pai kamu kàra. Wàépwiiri ucina goo wà Kériso na é piétò awé jiiiri diri tèpa duée ma pitûâ na rà cicaraé. **2:16** Roma 14.1–12

nama rà pitèiwà, goro ê utimuru, ma ê pwina guwà wâdo, é, géepà, [na câguwà caa papwicîri] ê pâ tòotù [na rà ina pâ, pwicîri]—pwacèwii tòotù goro pai èbé parui, ma pwi jè tòotù naa na nadàpara pwapwicîri. ¹⁷ Êdiri pâ pwiibà, âna po ânuuru co ê pwina o mwa tèepaa. Ê âjimuru, âna wà Kériso.

¹⁸ Ûu, guwà cibwaa nama rà pacoowà jii ê ipwàdéé kàwà, [goro ê pâ naèà kàra]. Ba rà tacoo goo jè pâ, wâdé na jè dau piaabòrijè, [naa na naiiri âboro, ba na jè paari ê pidàpwicàari. À rà ina mwara pâ, wâdé] na jè ipwamaina tèpa *angela. Wà tèpa âboro-bà, âna rà niimiri pâ, rà piwéna jii jè, géé goo [na rà tòpi ê 'autámogòrimuru' géé na] âcôwà. Êco na é auniimiri kàra, âna auniimiri kàra âboro co!

¹⁹ Tàutàra na rà tâa goo Kériso, na é pwi [lukai kàra ê wàra pwapwicîri kèe, pwacèwii ê] pûru âboro [na é pitûâ kàra é naiié]. Ba wà Kériso na é pitûâ ma wéaari diri pâ ére géé goro naiié, ba na caapwi naiiri âboro†. À é pa-ija é naiié, â wà Pwiduée, âna é nama é maina too.

Tipiwà jii pâ pitûâ na èpà

²⁰ Wâguwà, âna guwà jèe bà ma Kériso, â é jèe tipiwà jii ê pâ pitûâ ma duée gopaérenao‡. À wiàna wàrapwiri, â gorodà na guwà nye ciburà pâra wiàra pâ naèà [goro ê pwapwicîri] na rà me géé goo é auniimiri kàra pâ âboro? ²¹ Ba rà ina pâ: «Guwà cibwaa popa é pwini!» â «Guwà cibwaa ija é pwi bèepwiri!» â «Guwà cibwaa tu naa goo!»

²² Ê pâ naèà bèepwiri, âna târa pâ muru, na o tiàu na pâara na jè wakè goo. Munaa, naa na auniimiri kà tèpa âboro, ²³ âna nye é naèà na po dau tà manga. Ba rà niimiri pâ, wiàna jè pâra wiàra, â jè o wàrori é wâro na wâdé tà Pwiduée§. Pwa na rà pitûâri tâjè pâ, na jè pwamaina tèpa angela*, ma ipakîrijè, ma pitòimiri bwàti é pâ naijè goro cè pai pwa wèe cèna gòo. Bwa! Piticèmuru naa goo diri é pwiibà! Ba [go jèe nye ina pâ] nye naèà me géé goo auniimiri kàra âboro co! À nye ticè nii kàra, naa goro é pâ câbawâdé na èpà†, na tâa na pwàranümajè, na rà cètùujè ma jè pwa na èpà.

3

Wàrori âmu wâro naa goo Kériso

¹ [Wà Pwiduée, âna é nama] guwà wâro còwà géé na aubà ma wà Kériso. À é tâa *napwéretòotù wà Kériso, gòro étò kà Pwiduée, [ba na é pitûâ kàra diri pâ muru]. Êkaa na, wâdé na guwà imudàra é pâ muru na wânidò napwéretòotù. ² À guwà naa nünümawà naa goo pâ pwi bèepwiri, â càcaa naa goo pâ muru ni gòropuu.

³ Ba guwà jèe bà*, pwacèwii Kériso. À tâa tàwà é wâro [na bwaa âmuê] na é bwaa nye wéaari bà kàwà wà Pwiduée, pwacèwii pai wéaari kèe é wâro kà

2:17 Hébéru 8.5 **2:19** Éféso 2.21, 4.16 † **2:19** 2e phrase—Grec: Ba, géé gooé, na caajuri diri é naiié, goro pâ aupitòobàra ma otàpwe (jointsures et ligaments) na naa târa. **2:20** Galatia 4.3,9;

1 Timotéo 4.3 † **2:20** Duée gopaérenao—é, Pà auniimiri kàra âboro gòropuu. **2:22** Mataiao 15.9

§ **2:23** 2e phrase—Grec: Ê pai pwapwicîri na dau gòo. * **2:23** Na jè pwamaina tèpa angela—é, Na jè pwamainàé {Pwiduée}. † **2:23** Nye ticè nii kàra... é, Rà nama pimaina too é pâ câbawâdé na èpà.

3:1 Maréko 12.36, 16.19; Éféso 1.20 **3:2** Mataiao 6.33 * **3:3** Guwà jèe bà—Jèe nabwé é wâro béaa, wiàra é pâ câbawâdé na èpà.

Kériso. Â é wâro kàwà bèèpwiri, âna bwaa càcaa pâji èpàpaa bwàti†. ⁴ Ba é tâa goo wà Kériso. Â, na ée mwa cipàpaa [naani gòropuu] â guwà o mwa pitànaima ma wàé. Â guwà o tâa na é pai maina ma muugère kée.

Tétâjii pâ càrawà na èpà

⁵ Wàèpwiri kaa majoroé ma guwà nama tiâu é pâ aunünüma na èpà, na bwaa tâa goowà‡. Guwà cibwaa niimiri còwâ pâ, guwà ipuu imudi ma pàra pwi, â guwà cibwaa pwa pâ muru na po miiri naiiwà goo. Â guwà tétâjii é pâ auniimiri na jè kamu goo. Guwà cibwaa imudàra ma o wâru tâgà é pâ muru ni gòropuu. Ba é pwiibà, âna é pwacèwii na guwà ipwamaina é pâ duée imudi.

⁶ Â wà Pwiduée, âna é putàmu goo tàpé na rà wàrapwiri§, [â ée mwa pitèira ma naa wârimuru tàra].

⁷ Béaa, âna guwà wàrapwiri, na guwà wâro wiâra é pâ [câbawadé kàwà na] èpà. ⁸ Â nabàni, âna go ina tàwà pâ, na guwà tétâjii é pâ pwiibà! Guwà tétâjii mwara é pwâra putàmu, ma é piokée. Guwà cibwaa tubaèpà tà pàra tàpé. Guwà cibwaa tànyirirà, â guwà cibwaa pwâ, ba na guwà pitòtira. Guwà cibwaa ina pâ pwàratùra na miiri, na càcaa pâri ma jè ina. ⁹ Â guwà cibwaa pwàgàri [tèpa cèikî béewà].

Guwà jèe tòpwùtù ârabwée tòri

[Diri é pwiibà, âna pwacèwii cè ârabwée tòri, na] guwà jèe tòpwùtù. [Ba guwà jèe nye naaco] é pai wâro kàwà béaa, ma diri é pâ càrawà na èpà. ¹⁰ Â guwà jèe coona [jè ârabwée] na bwaa âmué.

Wà Pwiduée, wà Pwina é tòpòwà, âna é ciburà wakè goowà, ba na guwà o ciburà ipwacèwiié, ma tàmogòrié bwàti. ¹¹ [Wàna é pwi wâro na bwaa âmué na é naa tàwà, âna] jèe nye ticé na pi-ité jii tèpa *Juif, ma wà tàpé na càra caa tèpa Juif; tàpé na pwa *kamaî tàra, ma wà tàpé na càcaa pwa kamaî tàra. Jèe nye ticé tèpa pàrame, ma tèpa kàpuno. Jèe nye ticé 'tèpa tàmanga', ma wà 'tèpa âboro biu'*. Jèe nye ticé *ênawéna kîri, ma tàpé na pwa tàrù kàra. Ê pwina é âjimuru, âna wà Kériso, â nye wàé co. Â é cau wàgòjèe diri.

¹² Wà Pwiduée, âna é meariwà, â é pitòrigariwà, ba na guwà pwi Ba kée na pwicîri. Â wàèpwiri na wâdé na guwà tèpa pimeari, â guwà tàpé na guwà ciburà pwa na wâdé tà tèpa âboro. Â wâdé na guwà moo, ma ipakîriwà ma pidàpwicâariwà. ¹³ Guwà tâa bwàti ma wà tèpa cèikî béewà. Â guwà pwanaurirà wiàna rà pwa cè muru na càcaa wâdé tàwà. Ba wà Pwi Ukai, âna é jèe pwanauriwà!

¹⁴ Ûu, é pwina é dau piâjimuru, âna nye pimeari. Êkaa é utàpwe, na é dànaimarijè ma é piibamwùjè.

¹⁵ Wà Pwiduée, âna é todàwà, ba na guwà pwacèwii caapwi naiiri âboro, ba na tâa tàwà é pinaanapô na me géé jaa wà Kériso. Wâdé na guwà nama é pinaanapô kée bèèpwiri, âna é popa é pâ pwâranümawà [ma auniimiri kàwà].

† **3:3** Grec: Ba guwà jèe bà, â é wâro kàwà, âna pacârûri naa goo Kériso, na é wàgòo Pwiduée. **3:5**

Roma 6.6,11; Éféso 4.19, 5.3-6 ‡ **3:5** Ê pâ aunünüma na èpà... Grec: Ê pâ muru géé na gòropuu.

§ **3:6** Tàpé na rà wàrapwiri—Pàra Tii Pwicîri naa na grec, âna rà ina pâ: Tàpé na rà cicaraé. **3:8**

Éféso 4.25-29, 5.4 **3:9** Éféso 4.22,25 **3:10** Éféso 4.24 **3:11** Galatia 3.28 * **3:11** 'Tèpa âboro biu'—é, Tàpé na ticé tàmanga kàra. **3:12** 1 Péteru 2.9 **3:13** Éféso 4.2,32 **3:14** Roma 13.8-10

3:15 1 Korénito 12.27; Éféso 4.4; Filipi 4.7

Â guwà ciburà pwaolé tée. ¹⁶ Wâdé na é wâro goowà é popai kà Kériso, bau diri pâ aupwényunyuaâri na é pame tâwà.

Guwà ipacámuriwà ma pipwa pupûra tâwà jècaa, goro diri é autâmogòrimuru [na é naa tâwà]. Guwà pwaolé tà Pwiduée géé na diri é pwâranûmawà. Â guwà nyabiri tée pâ *salamo, ma pâ cantique, ma cè pâ nyabi na é naa tâwà é Nyuââé Pwicîri.

¹⁷ Êdiri pâ pwina guwà pwa ma ina, âna guwà pwa naa na nee Pwi Ukai Iésu Kériso. Â, [naa na diri pâ muru, âna] guwà pwaolé tà Pwiduée Caa, géé goro é pwina é pwa wà Kériso ba kàwà†.

Popai târa pwârawâ na rà cèikî

¹⁸ Wâguwà co ipâê, âna guwà ipakîriwà na ara pâ éawà jècaa. Ba nye wàrapwiri é napâra tô a cèikî naa goo wà Pwi Ukai.

¹⁹ Wâguwà tèpa paa, âna guwà meaari pa wâdàwà jècaa [naa na tàbwàti]. Guwà cibwaa pwa kûu târa.

²⁰ Wâguwà tèpa èpo, âna guwà pitère dà du nyaa ma caa kàwà, naa goro diri pâ muru. Ba wâdé tà Pwi Ukai é pwiibà.

²¹ Wâguwà tèpa caa, âna guwà cibwaa ciburà ta-iluuri pâ èpo kàwà. Ba péa guwà tà tanoorirà, â oratâra.

Tèpa ênawéna ma tèpa pitûâ kâra

²²⁻²³ Wâguwà tèpa ênawéna kîri kà pàra tàpé, âna guwà pitère dà bwàti tèpa pitûâ kàwà naani gòropuu, géé na âji pwâranûmawà. Â guwà wakè bwàti, naa na pâ pàara na rà wéaariwà na, é, naa tiàurà jaawà. Ba câguwà caa wakè, ba na é wâdéariwà wà pwi jè âboro co, â guwà wakè mwara ba kà Pwi Ukai—pwi a pitûâ kàwà, na guwà papwicîriê. ²⁴ Ba nye wàé kaa na guwà piênawéna kée. Â guwà tâmogòori pâ, ée mwa naa tâwà é pumara wakè kàwà, géé na pâ wâdé na é wéaari ba kâra é Ba kée.

²⁵ Â [guwà ipwacôoco, ba] wiâna càcaa wâdé é wakè kàwà, â guwà o tòpi é pumee na èpà. Ba câe caa ipwaké goro âboro wà Pwi Ukai, [ba nye pwa pumara é wakè na wâdé, bau é wakè na èpà].

4

¹ Wâguwà tèpa pitûâ, âna guwà piwéaari bwàti tàpé na rà tèpa *ênawéna kîri kàwà, naa na é pai pwa wée na wâdé ma *târù. Ba guwà cibwaa ipwanauri pâ, nye wâguwà mwara, âna pwa pwi a pitûâ kàwà, na é wânidò *napwéretòotu.

Bénabwé popai

² Guwà ciburà pwapwicîri. Â guwà ciburà tàcî, naa goro é pwâra pwapwicîri kàwà, â guwà pwaolé tà Pwiduée. ³ Â guwà pwapwicîri mwara ba kâbà, ba na ée mwa naa tâbà cè pai pwa wée, ma bà picémara é popai kée—popai goro é auniimiri kée, na tàbinyiri béaa, [â na é pacoo nabà naa] goo Kériso. [Guwà pwapwicîri kôo mwara, ba] go tâa ni na karapuu goro pai picémara kôo é pwi popai-bà. ⁴ Â guwà ilari pâ, na o pâri ma go napéaati bwàti é pai pwa goo pwi popai-bà tà tèpa âboro. Ba wàépwiri é wakè kôo.

⁵ Napwa naa goowà, âna wâdé na guwà wakèri bwàti é pwi pàara na guwà

3:16 Éféso 5.19 **3:17** 1 Korénito 10.31; Éféso 5.20 † **3:17** Géé goro é pwina é pwa wà Kériso... é, Naa na nee Kériso. **3:18** Éféso 5.22 **3:19** Éféso 5.25 **3:20** Éféso 6.1 **3:21** Éféso 6.4
3:22-23 Éféso 6.5-8 **3:25** Roma 2.11 **4:1** Éféso 6.9 **4:2** Éféso 6.18; Filipi 4.6 **4:3** Roma 15.30; Éféso 6.19 **4:5** Éféso 5.15-16

pitànaima ma tàpé na càra caa tèpa cèikî. Â guwà wàrori ê wâro na pitòimiri naa jaarà. ⁶ Guwà patùrarà bwàti, ba na o nùmarà na rà ciburà tètewà*. Â wâdé na guwà tàmogòori tòpi bwàti târa diri pâ âboro, goro ê pwina rà tawèeriwà goo.

Ipwabwàcu

⁷⁻⁹ Go cùru paé dariwà wà Tychique, pwi bére wakè kôo, ma wà Onésime, wà pwi âboro géé jaawà. Ru tupédu âji béjè, ma tupédu ênawéna na ru dau pitère dà Pwi Ukai. Â ru mwa pwa jèkutâ tàwà goobà, ma pagòwà.

¹⁰⁻¹¹ Rà naa bwàcu kàwà mwara wà Maréko†, pwi bòru wà Barnabas; ma wà Iésu‡ na pi-ina mwara gooé pâ Justus; ma wà Aristarque, na bu pwa karapuu naima.

Wâru tèpa *Juif nabàni na rà jèe cèikî naa goo Kériso. Êco na wàco tàpéebà, géé goorà diri, na rà pitu tôo ma pagò-o, naa na wakè târa ê *Mwaciri kà Pwiduée.

Napwa naa goo wà Maréko, âna pwiri ée mwa tèepaa mariwà. Â wiàna wàrapwiri, â wâdé na guwà tòpié bwàti, pwacèwii pai ina kâbà tàwà béaa.

¹² É naa bwàcu kàwà mwara wà Épafras, pwi a me géé jaawà, na é pwi ênawéna kà Kériso Iésu. Ba é ipaa ba kàwà, naa na pâ pwâra pwapwicîri kèe. Â é ciburà ilari jii Pwiduée mwara pâ, na o mwü ma tâbawée é cèikî kàwà, â na guwà o tàmogòori ê câbawâdé kà Pwiduée, ma guwà pitère dèe. ¹³ É wakè ba gòo ba kàwà, ma tèpa cèikî mwara naa du ville Laodicée ma Hiéropolis.

¹⁴ Ru naa bwàcu kàwà mwara wà Luka, pwi gòrobéjè na pwi dotée, ma wà Démas.

¹⁵ Guwà naa bwàcu kâbà tà diri tèpa cèikî béjè wà Laodicée. Naa bwàcu tà Nimfa, ma wà tèpa cèikî na rà ipitiri na pwârawà kèe.

¹⁶ Na guwà jèe pûra diri i tii bèeni naa jaawà, â guwà naa târa ê wâra pwapwicîri wà Laodicée, ba na rà o pûra mwara. Â guwà pûra mwara é tii kôo, na rà o naa paé tàwà.

¹⁷ Guwà taniimiri tà Arkippe pâ, wâdé na é tubanabwé bwàti é wakè na é naa tée wà Pwi Ukai.

Ipicijii

¹⁸ Wâgo Paulo, âna go pa i bépwa tii, ba na go tubanabwé é tii bèeni. Â guwà cibwaa ipwanaurio, na go tâa ni na karapuu!

Wâdé na é *pwényunyuaariwà wà Pwiduée goro é *pimeaari imudi kèe!

Cidòri nyuâawà!

4:6 Éfésó 4.29; 1 Pétérú 3.15 * **4:6** 1re phrase—Wà Paulo, âna é pwa ucina naa na grec, ba é ina pâ, é pai tûra kâjè na wâdé, âna pwacèwii é utimuru na pwa còo na, â wâdé nùmee. **4:7-9** Éfésó 6.21

4:7-9 Éfésó 6.22 **4:7-9** Philémon 1.10–12 **4:10-11** Apostolo 12.12, 13.13, 15.37–39 † **4:10-11** Maréko—jè nee mwara Ioane, é, Ioane-Maréko. (Còo Apostolo 12.12.) Wà pwiibà, âna wàe pwi awii tii kà Maréko. Còo mwara 2 Timotéo 4.11; Philémon 1.24; 1 Pétérú 5.13. ‡ **4:10-11** Iésu—Càca wà Pwi Ukai Iésu Kériso. Wâru tèpa âboro na neerà Iésu naa jaa tèpa Juif, pwacèwii du neere âboro Bwàe ma Téa naa jaajè. **4:12** Kolosé 1.7; 2 Timotéo 4.10–11; Philémon 1.23–24 **4:17** Philémon 1.2 **4:18** 1 Korénito 16.21

Pâbéaa kêra tii kà Paulo tà tàpé Tésalonika Bétapoo popai

Wàilàapà na wii tii bèeni?

Wà Paulo, pwi *apostolo. Ru tâa jaaé wà Timotéo, ma Silas.

É wii wiidà?

Nabibiu kêra *naja 49 ma 52 naa na béârailu kêra pai pâra kà Paulo, na rà tâa na ville Korénito ma wà Timotéo ma wà Silas. (Còo *Apostolo* 18.1 ma 18.5.)

É wii tâi?

Târa é wâra pwapwicîri wà Tésalonika, ville naa napô Grèce, ére gée goo na province Macédoine na pâara na rà pitûa naawê wà tèpa *Roma. É picémara naawê é *Picémara Wâdé wà Paulo, naa na âracié nadâpara pwapwicîri, béaa kêra pai uru kêe jii tàpé na rà cicaraé (*Apostolo* 17.1–10). Êco na wâru tàpé na rà cèikî gée goo popai kêe, â é wii tii bèeni, pwiri caapwi naja gée na càué, ba na é pagòo é cèikî kêra na bwaa âmué.

Cina é wii?

Ûna é tapoo é wâra pwapwicîri naa Tésalonika wà Paulo, â càcaa wâdé tà pâra tèpa *Juif é popai na é picémara, â rà pacòobée gée na ville. (Còo *Apostolo* 17.1–9.) É wii tà tèpa cèikî wê, ba na é pagòora ma pacâmurirà.

Dà ére é tii bèeni?

É ipwâdéé wà Paulo goo diri pâ muru na wâdé, naa na wâro kêra é wâra pwapwicîri. Â é pagòora, ba na rà piétò jii pâ géaa ma tacai. Â é pacâmurirà goro é pai wâro kêra, na rà tapacîri é pai wâjué me còwâ kà Pwi Ukai Iésu. Ba wà pâra tàpé gée goora, âna rà tapoo dumapié goro é pwina o tèepaa tà tèpa cèikî, na rà bà béaa kêra pai wâjué me còwâ kà Iésu. Â gée goo na ée mwa wâjué me còwâ wà Pwi Ukai, â wà pâra tàpé mwara, âna rà niimiri pâ wâdé na rà wâro imudi, ma rà pwa ciritàu.

Pai pitàgoo tii 1 Tésalonika

Ipwabwàcu (1.1)

Wâro na wâdé kà tàpé Tésalonika (1.2–10)

Wakè kà Paulo naa Tésalonika (2.1–3.13)

Wâro na wâdé tà Pwiduée (4.1–12)

Pai wâjué còwâ kà Pwi Ukai (4.13–18)

Bénabwé popai ma ipicijii (5.12–28)

Ipwabwàcu

1 Wâgo* Paulo na pwa tii. Tâgére wàibà ma wà Silas†, ma wà Timotéo. [Â ru naa bwàcu kàwà mwara.] Go wii tàwà, wâguwà é wâra pwapwicîri wà Tésalonika, na guwà tâa goo wà Pwiduée Caa kâjè, ma wà Pwi Ukai *Kériso.

1:1 Apostolo 17.1–9 * 1:1 Wâgo—Grec: Wàibà. Wà Paulo na é pwa tii, êco na é paari pâ, caapwi pwâranûmarà ma wà Timotéo ma Silas na ru tâa jaaé. † 1:1 Silas—Nee, âna Silvain naa na latin ma Silas naa na grec. (Còo Apostolo 17.1.)

Wâdé na tà tàwà è *pimeari imudi ma pinaanapò. Cidòri nyuâwà!

Wâro na wâdé kà tâpé Tésalonika

2³ Bà ciburà ipwaolé tà Pwiduée Caa, na bà pwapwicîri ba kàwà. Bà pwaolé tée goro diri pâ wakè na guwà pwa, gée goro è cèikî ma pimeari kàwà. Â bà ipwaolé mwara tée, goro pai cimwü kàwà, ba guwà pitapacîri goro cèikî, [è pai wâjué me còwâ kà] wà Pwi Ukai Iésu Kériso. 4 Tèpa béébà naa goo Kériso, bà tâmogòori pâ, é meariwà wà Pwiduée, â é pitòrigariwà, ba na guwà tèpa âboro kée.

Guwà ipwacèwiibà

5 Na ia bà inapàri tàwà è *Picémara Wâdé, â câbà caa po ina tàwà, goro pwàratùra co; â bà picémara tàwà goro è pàtàmara è *Nyuâaé Pwicîri, bau è cèikî pâ, è popai kâbà, âna âjupâra. Â guwà tâmogòori bwàti è pai wâro kâbà naa jaawà, ma pai pitu tàwà kâbà. 6 Â wâguwà, âna guwà pâra wiâra è pai wâro kâbà, ma è pai wâro kà Pwi Ukai. Ba guwà jée tòpi è popai, naa na pâ aré na maina. Êco na è Nyuâaé Pwicîri, âna é naa tàwà è ipwàdé na dau maina. 7 Â guwà pâ nau tèpa câmu, tà diri tèpa cèikî wâna du province Macédoine, ma Akaïe, ma na diri pâ ére mwara.

8 Ba è popai kà Pwi Ukai, âna é pâra jiiwà, â è aié, âna jèe tèreé pitiri wà Macédoine ma wà Akaïe, [pwacèwii è tikakara]. Â wà diri tèpa âboro wê, âna rà tâmogòori pâ guwà cèikî naa goo Pwiduée.

Nye ticé popai na pâri ma bà ina tàwà. 9 Ba ûna rà pwa jèkutâ goobà, â rà piwiâ mwara è pai tòpibà kàwà naa jaawà. Â rà ina pâ, guwà jèe biiwà dà Pwiduée. Â guwà naaco è pâ ânuuru duée, ba na guwà pwamaina ma pitère dà i Pwiduée na é wâro ma âjupâra.

10 Â rà piwiâ pâ, guwà tapacîri goro cèikî, wà Pwina naié, Iésu Kériso, na ée mwa wâjué me còwâ gée *napwéretòtù. Ba é jèe wâro còwâ gée na aubà, â é upajé gée na é wârimuru goro è pâ èpà—wârimuru na ée mwa naa tà tèpa âboro wà Pwiduée, naa na pwâra putâmu kée.

2

Wakè kà Paulo naa Tésalonika

1 Tèpa cèikî bééò, guwà tâmogòori bwàti pâ, è pai tâa jaawà kâbà, âna càcaa piticémuru naa goo. 2 Â guwà tâmogòori pâ, béaa kâra na bà caiwà, âna bà tâa na ville Filipi. Â rà pwa-imudiri tâbà, ma tânyiribà naawê. Â wâjaawà mwara, âna wâru tâpè na rà cicarabà. Êco na wà Pwiduée, âna é pagòobà, ba na câbà caa piwà goro pai picémara tàwà è *Picémara Wâdé.

3 Â na ia bà picémara è popai, â nye ticé auniimiri kâbà na tàbinyiri. Â nye ticé âboro cèna bà pwâgàrié ma pa-imwürué. 4 Ba é nye cèikî naa goobà wà Pwiduée, na é naa tâbà è Picémara Wâdé kée. Â câbà caa tûra, ba na rà wâdéaribà wà tèpa âboro; wàco wà Pwiduée, na é còo è pâ auniimiri na tàbinyiri wâna pwâranümabà.

5 [Â ipaiwà na ia bà wakè jaawà.] Ba guwà nye tâmogòori pâ, câbà caa ipwawâdé pwàratùra tàwà. Â wà Pwiduée na é *paâjupâra pâ, câbà caa bu

mwani. ⁶ Â câba caa mudàra na guwà ipwamainabà, é, na rà ipwamainabà mwara wà pàra tàpé.

⁷ Êco na, wiàna nùmabà, â pwa tàrù kâbà ma bà pitûâ kàwà, géé goo na bà tèpa apostolo kà Kériso, [ba wàé na é cùrubà]. Â êco na, na ia bà tâa jaawà, â bà po dau moo, pwacèwii tò jè ilàri na é còo bwàti é nari èpo kèe. ⁸⁻⁹ Tèpa béèò, guwà wànau târa pai ipwanauri é wakè kâbà? Ba bà po dau meariwà, â câba caa naa tàwà co é Picémara Wâdé kà Pwiduée, â bà naa tàwà mwara é wâro kâbà. Â, na pàara na ia bà picémara tàwà é Popai, â bà wakè mwara naa ne ma pwaaw, ba na bà wâro. Ba càcaa nùmabà na bà tòpò tàwà cè nakake.

Tàrù càrabà naa jaawà

¹⁰ Guwà tâmogòori bwàti, â wà Pwiduée mwara, pâ, é càrabà naa jaawà, tèpa cèikí, âna é *tàrù ma âjupâra. Â ticè na caa pitèibà goo cèna bà pwa na èpà. ¹¹ Â guwà tâmogòori mwara pâ, ba kàwà jècaa, âna bà ipwacèwii pwi caa kâra èpo na é meari tèpa naîé. ¹² Â bà pagòowà, ma tacoo goowà, ma pitûâ kàwà pâ, guwà wârori é wâro na wâdé tà Pwiduée. Ba é todàwà, ba na guwà tò naa na Mwaciri kèe, ba na guwà o tâa jaaé naa na pai maina ma muugère kèe.

Guwà jèè tòpi bwàti Popai

¹³ Bà ciburà pwaolè tà Pwiduée mwara, ba, na ia bà pame tàwà é popai, â guwà tère ma tòpi bwàti, pwacèwii popai na é me géé jaa Pwiduée, â càcaa me géé goobà co, tèpa âboro. Â nye âjupâra, ba nye êkaa é Popai kà Pwiduée, popai na é nye tà wakè goowà.

¹⁴ Ûu, [ia guwà tòpi bwàti. Êco na] géé na càùé, âna rà tubaèpà tàwà wà tèpa jènerewà. Â, na wàrapwiri, â guwà ipwacèwii tèpa cèikí béewà* naa napò *Judée. Ba na ia rà tòpi é Popai, â pàra tèpa jènererà juif, â rà tubaèpà tàra. ¹⁵ Ba nye wà pàra tèpa *Juif mwara, na ia rà pòtâmwara tèpa *péroféta biu, tiagoo Pwi Ukai Iésu. Â nabàni, âna rà tubaèpà tâbà mwara.

Dau càcaa wâdé tà Pwiduée wàilâ, â rà cicara mwara diri pâ âboro! ¹⁶ Wàibà, âna bà inapàpâri pâ, é pa-udò diri tèpa âboro wà Pwiduée, [â é naa tàra é *âji wâro jaaé]. Êco na pwa na rà pacoobà wà tàpéebà, na bà pame é popai-bà tà tàpé na càra caa tèpa Juif. Â èpwiri, âna pwi bénabwé kâra é pâ èpà kàra na wâru. Â wà Pwiduée, âna ée jèè pitèirâ ma pwa wârimuru tàrà†.

Nümeé na é còorà mwara

¹⁷⁻¹⁸ Tèpa béèò naa goo Kériso, jè pitâiti na ji pàara bèeni‡. Êco na bà nye tà ciburà niimiriwà. Â bà dau ipwadàra, ba na bà caiwà còwà, ba dau wânùmabà tàwà. Â wâru pâ pàara na pwa na go pâra dariwà, wâgo Paulo, êco na é pacoobà wà *Caatana. ¹⁹⁻²⁰ Dau wâdé tâbà wâguwà, â bà ipwadée goowà. Â géé goowà, na bà tapacîri é tòotù na ée mwa wâjué me còwà na, wà Pwi Ukai kâjé Iésu Kériso. Ba, na pwi tòotù-bà, âna o wâguwà na guwà o pumara wakè kâbà, pwacèwii é bwe korona, na naa tà tàpé na rà piétò.

2:8-9 Apostolo 20.34 **2:11** Apostolo 20.31 **2:13** 2 Tésalonika 2.13 **2:14** Apostolo 17.5 * **2:14** Tèpa cèikí béewà—Grec: Pâ wâra pwapwicîri naa goo Kériso Iésu. **2:15** Apostolo 9.23,29, 13.45,50, 14.2,5,19 † **2:16** Dernière phrase—Grec: Êco na o jèè tâa gorâ é pwâra putâmu. ‡ **2:17-18** Ru pàra géé Tésalonika wà Paulo ma Silas, ba na ru upiri tàpé na rà cicararu. (Còo Apostolo 17.10.) **2:19-20** Filipi 2.15–16, 4.1; 2 Tésalonika 1.4

3

Bà cùru paé dariwà Timotéo

¹⁻² [Dau gòò tábà é pai pitáiti kâjè ma wâguwà.] Â jèè càcaa pâri ma bà tà ciburà tapacîri ba gòiri. Â wàèpwiri na bà pitèrebà, ba na bà cùru paé dariwà wà Timotéo, na bà bwaa tà tãa wãna ville Athènes. Wàè, âna pwi béebà goro wakè kà Pwiduée, goro picémara é *Picémara Wâdé goo Iésu Kériso. Â bà niimiri pâ, dau wâdé wiána é pagòò é cèikî kàwà, ³ ba na guwà cibwaa dumapié, na pàara na gére tubaèpà tàwà.

Ba jè cau tãmogòori bwàti pâ, o mwa tèepaa tâjè tèpa cèikî, pâ pàara na jè tãa na aré na. Â nye wà Pwiduée na é panuâ pâ, naa wàrapwiri. ⁴ Ba wàèpwiri i pwi ia bà jèè tãmara ina tàwà, na ia bà tãa jaawà, âna, jè o mwa dau tãa na aré; â jèè wàèni nabà.

É inawà ba wâdé tábà

⁵ Üu, wàèpwiri é majoroé, co tèpa béèò, ma go panuâ paé wà Timotéo. Ba càcaa pâri ma go tà bàra tapacîri, â nùmoo na é cõo pai pâra kàwà naa na é cèikî. Ba wãgotõo pâ, pwiri é jèè tacaiwà wà *Caatana, ma ténoori é wakè kâbà, naa goowà.

⁶ Â ni, âna é jèè wãjué me cõwà, géè jaawà, â é piwiâ tábà é jèkutà na wâdé, goro cèikî ma pimeari kàwà. Â é ina pâ, guwà po dau niimiribà naa na ipwàdéè, â nùmawà na guwà cõobà, pwacèwiibà. ⁷ Wàèpwiri, co tèpa béèò naa goo Kériso, guwà dau pagòobà goro é pai mwü wàra é cèikî kàwà, naa nabibiù kãra diri pâ aré ma tõina kãbà. ⁸ Ba bà piègõtùru, na bà tère pâ, guwà gòò naa goo wà Pwi Ukai. ⁹ O wãnau tãra cè pai pwaolé tà Pwiduée goro é ipwàdéè kãbà géè goowà? ¹⁰ Â naa ne ma pwaà, âna bà ciburà pwapwicîri tée, géè na diri é pwãranãmabà, ba na jèè picòojè. Ba nùmabà na bà naa tàwà é pwina tiàù jii é cèikî kàwà, ba na o tãbawèè.

Pwãra pwapwicîri ba kãra

¹¹ Üu, [wàèpwiri é pwãra pwapwicîri kãbà, pâ] wà Pwiduée Caa kãjè, ma wà Pwi Ukai kãjè Iésu Kériso, âna ru tàpiri é naigé, ba na bà tèepaa mariwà. ¹² Â [bà pwapwicîri mwara pâ] naa wà Pwiduée, âna é nama pimaina pâ, é pimeari kàwà. Ma guwà pimeariwà cõwà, â guwà meaari pãra tàpé, pwacèwii pai meariwà kãbà. ¹³ [Bà ilari jiie pâ] na éè pagòowà, ba na guwà piaabòriwà na araé, â guwà cimwü. Â o ticè èpà kàwà na o pitòtiwà goo, na guwà coo ara Pwiduée Caa, na pwi tòotù na éè mwa tèepaa me cõwà wà Pwi Ukai Iésu Kériso, ma wà diri tèpa áboro kèè.

4

Wãro na wâdé tà Pwiduée

¹ Tèpa béèò naa goo Kériso, bà tubanabwé [goro é auniimiri bèeni]: Bà jèè pacãmuriwà goo é pai wãro na wâdé tà Pwiduée, â guwà jèè wãrori. Â nabàni, âna bà tacoo goowà, naa na nee Pwi Ukai Iésu, pâ, na guwà pwa cèna piwéna. ² Ba guwà nye tãmogòori é pâ aupitùãri, na ia bà jèè naa tàwà, naa na nee. ³ Wà Pwiduée, âna nùmee na guwà wãrori é wãro na wâdé tée, naa na diri pâ ére.

Gà cibwaa ipuu mara pâ âboro imudi;

⁴ Gà piwéaari bwàti é naiigà*, ba na gà o pwicîri ma wâdé na ara Pwiduée;

⁵ Gà cibwaa nama dàtigà é pâ câbawâdé kâra naiiri âboro, na èpà, pwacèwii tàpé na càra caa tâmogòori Pwiduée;

⁶ Gà cibwaa ipwa tùâ tà pwi a cèikî béegà, ma ipuu ma é wâdèe.

Wà Pwiduée, âna ée pwa wârimuru tà tàpé na rà wàrapwiri, wàra pai jèe ina kâbà tàwà. ⁷ Ba câe caa todàjè, ba na jè wâro imudi; â é todàjè, ba na jè wâro ba kèe. ⁸ Â wà pwina é tètâjii é popai bèepwiri, âna câe caa tètâjii aupitûâri kâra âboro, â é nye tètâjii wà Pwiduée, na é naa tàwà é Nyuââ Pwicîri kèe.

Nama pimaina too pimeaari kàwà

⁹ Napwa naa goo é pai pimeaari kàwà, âna, ticè muru na go ina tàwà naa goo. Ba guwà jèe nye tâmogòori, gée goo Pwiduée, é pai meaari tèpa béewà naa goo Kériso. ¹⁰ Â [bà tâmogòori pâ] guwà dau meaari ba maina tèpa cèikî wà Macédoine. Â bà ina tàwà pâ, wâdé na guwà dau pwa cèna piwéna.

¹¹ Guwà imudàra ma guwà piwâro na tàbwàti ma wà pàra tàpé. Â guwà cibwaa pwa ma âranümawà é wâro kà pwi jèpwi. Â guwà wakè bwàti, wàra pai jèe ilari kâbà jiiwà. ¹² Â, na wàrapwiri, â wà tàpé na càra caa tèpa cèikî, âna rà o câbawâdé é pai wâro kàwà. Ba o câguwà caa tèpa ija wii pwârawâ†.

Pai wâjué còwâ kà Pwi Ukai

Rà mwa wâro còwâ tèpa bà

¹³ Tèpa béèd naa goo Kériso, nûmabà na guwà tâmogòori é pwina tapacîri wà tèpa [cèikî na ia rà jèe] bà. Ba na, o câguwà caa pikîri, pwacèwii tàpé na càra caa tèpa cèikî. ¹⁴ Ba jè cèikî pâ, é bà wà Iésu, â é wâro còwâ gée na aubà. Êkaa na bà tâmogòori pâ, wiàna é bà wà pwi a cèikî naa gooé, â wà Pwiduée, âna é nama é wâro còwâ‡ pwacèwii Iésu.

¹⁵ Ûu, wàèni é popai kà Pwi Ukai na bà ina tàwà: Na tòotù na ée mwa wâjué me còwâ wà Pwi Ukai, âna wà tèpa âboro kèe na rà jèe bà, âna [rà o mwa wâro còwâ gée na aubà, â rà o pâmarié. Â] o càra caa tapacîri wà tàpé na rà bwaa wâro. [Ba jè mwa capai pitànaima ma wâé.] ¹⁶ Na pwi tòotù-bà, âna jè o mwa tère cè pwâra uu cèna maina—pwâratùra kà pwi ukai kà tèpa *angela, ma é airi tutu kà Pwiduée. Â wà Pwi Ukai, âna ée mwa tàbàtù boome gée napwéretòotù. Â wà tèpa cèikî naa gooé, na rà jèe bà, âna rà mara cimadò gée na aubà.

¹⁷ Â gée na càuè, â wàijè tàpé na jè bwaa wâro, âna o cau dàgòtùjè too, naima ma wailà, too naa na pâ nee, dari wà Pwi Ukai, â o ipitijè ma wâé. Â jè o mwa pitànaima ma wà Pwi Ukai dàra gòiri awé. ¹⁸ Guwà ipagòwà, goro é popai bèepwiri!

5

O papòri tèpa âboro

4:4 1 Korénito 6.13 * **4:4** Gà piwéaari bwàti é naiigà—é, Gà wéaari ma papwicîri tô wâdàgà. **4:7** 1 Pétèru 1.15–16 **4:8** Luka 10.16; 2 Korénito 1.22 **4:9** Ioane 13.34 **4:11** Éfésò 4.28 † **4:12** 2e phrase—é, Ba na ticè cè jè muru cèna tiâu jiiwà. **4:14** Roma 14.9; 1 Korénito 15.3–4, 12 ‡ **4:14** É nama é wâro còwâ—Grec: É popaé me. **4:15** 1 Korénito 15.51–52

1 Câba caa wii tàwà goro cè pàara ma cè tòotù, cèna ée mwa tèepaa wà Pwi Ukai. 2 Ba guwà jèe nye tâmogòori bwàti pâ, ée wâjué me còwâ, pwacèwii pwi a mura, na é me naa ne. [Ba o càra caa tapacíé wà tèpa âboro.] 3 Ba rà o gère tà niimiri pâ, rà jèe wâro na é pinaanapô, ma o wâdé diri naa goorà. Êco na o papòrà pwi tòotù bèepwiri, pwacèwii é pai maagé kà tô ilàri na é pitàmari èpo; â o tubatiàurà. Â o jèe càcaa pâri ma rà uru.

4 Napwa naa goowà, tèpa cèikí béèò naa goo Kériso, âna câguwà caa tèpa wâro na bàutè. Â o câguwà caa pò goo é tòotù bèepwiri, na é tèepaa, pwacèwii pwi a mura. 5 Ba guwà tèpa âboro naa pwéelaa, â guwà tèpa wakè na pwa. Â câjè caa tèpa tâa na bàutè.

Jè tà tàcì!

6 Êkaa na wâdé na jè tà tàcì, ma jè pitòimiri-jè! Jè cibwaa puu wàra pàra tàpè! 7 Ba é ne, âna kà tàpé na rà puu, ma wà tàpé na rà ipwirié. 8 [Go ina mwara pâl]: Wàijè, âna jè tèpa âboro na pwéelaa. Êpwiri na wâdé na jè piaabòrijè, ma coona [é ârabwée târa paa. Jè popa] i cèikí ma i pimeaari, târa ma wéaari nawâajè. Â jè pa é cèikí kâjè goro é pai o pa-udòjè, ba na bwe, târa wéaari é pûrùjè.

9 Ba câé caa todàjè, ba na é pwa wârimuru tâjè, goro pwâra putâmu kée. Â é jèe nye pitòrigarijè, ba na é upajè [ma naa tâjè é *âji wâro jaaé] na é naigé mee wà Pwi Ukai Iésu Kériso. 10 Ba wà Kériso, âna é jèe bà ba kâjè, ba na jè o wâro naima ma wâé, [wiàna jè jèe bà, é, wiàna jè bwaa wâro; â] wiàna jè tàgère puu, é, wiàna jè tàcì; na pwi tòotù na ée mwa wâjué me còwâ na. 11 Êkaa na, wâdé na guwà ciburà ipitu tàwà ma ipagòowà, pwacèwii na guwà nye tàgère pwa.

Bénabwé popai

12 Tèpa béebà naa goo Kériso, bà ilari jiiwà pâ, guwà tòimiri tèpa pitùâ kàwà naa goo Pwi Ukai, ba rà nye dau wakè ba gòo goowà, na rà pwa pupùra tàwà, ma pacâmuriwà. 13 Guwà papwicîrirà ma meaarirà, géé goro diri pâ muru na rà pwa ba kàwà. Â [guwà pitu tàra, â] guwà tâa na pinaanapô ma wà tèpa béewà.

14 Guwà patùra wà tèpa pwa ciritàu*, â guwà pagòò tàpé na rà piwà [na rà wakè kà Pwiduée] â guwà pitu tà tàpé na ticé nii kàra. Â guwà pidâpwicâariwà naa goorà diri.

15 Guwà cibwaa pitòowâri tà tàpé na rà tubaèpà tàwà. Â guwà imudàra ma guwà ciburà ipwa tàwà é pwina wâdé. Â guwà wàrapwiri tà diri tèpa âboro.

16 Guwà ciburà ipwadée, 17 â guwà ciburà pwapwicîri. 18 Â guwà ciburà pwaolè tà Pwiduée, wiàna wâdé, é wiàna èpà naa goowà. Wàé kaa pwiri é pwina nùmee na guwà pwa, wâguwà na guwà caapwi ma Kériso Iésu.

19 Guwà cibwaa pacoo é Nyuâaé Pwicîri na é wakè, 20 â guwà cibwaa câbapiticémuru naa goo wà tàpé na rà ipa popai naa na nee Pwiduée. 21 Guwà pitèi ma naaitiri bwàti é pwina wâdé ma èpà. Â guwà cipa ba gòo é pwina wâdé, 22 â guwà pâiti jii é èpà.

Ipiciji

5:2 Mataio 24.42–43; 2 Pétèru 3.10; Auinapàpari 3.3 5:3 Mataio 24.39; Luka 21.34–35 5:5 Roma 13.12 5:8 Ésaie 59.17; Éféso 6.14,17 5:10 Roma 14.8–9; 1 Tésalonika 4.14 5:14 2 Tésalonika 3.6,11 * 5:14 Tèpa pwa ciritàu—é, Tàpé na càra caa pitòimirià. 5:15 Roma 12.17; 1 Pétèru 3.9 5:16 Filipi 4.4 5:18 Éféso 5.20 5:19 Éféso 4.30 5:21 1 Ioane 4.1

²³ Bà ilari jii Pwiduée, wà Pwina é naa ê pinaanapô, pâ, na é nama guwà pwicîri, ma guwà wâro ba kêe co. Ma é wéaari bamwara diri ê wâro kàwà—ê nyuâawà, ma pwâranümawà, ma auniimiri kàwà, ma naiiwà. Â, na tòotù na ée mwa wâjué me còwà na, wà Pwi Ukai kâjè Iésu Kériso, âna o nye ticè èpà goowà, na o mwa pitèiwà goo. ²⁴ Ba wà Pwiduée na ée jèe todàwà, âna é coo goo ê auina kêe, â ée mwa nye pacoo diri ê pâ pwiibà.

²⁵ Â guwà pwapwicîri ba kâbà mwara, co tèpa béebà naa goo Kériso.

²⁶ Guwà pwabwàcu târa diri tèpa cèikî béejè, wàra pai pwa kâjè, tèpa cèikî naa goo Kériso.

²⁷ Â go ilari jiiwà, naa na nee Pwi Ukai, pâ, guwà mwa pûra ê tii bèeni tà diri tèpa cèikî.

²⁸ Wâdé na tâa jaawà ê *pimeaari imudi kà Pwi Ukai kâjè Iésu Kériso!

Cidòri nyuâawà!

**Béârailu kêra tii
tà tàpé
Tésalonika
Bétapoo popai**

Wàilàpà na wii tii bèeni?

Wà Paulo, pwi *apostolo, na rà tâa na ville Korénito ma wà Timotéo ma wà Silas.

É wii wiidà?

Nabibiu kêra *naja 49 ma 52, pàra parui gée na càuru pâbéaa kêra tii kêe tà tàpé Tésalonika.

É wii tâi?

Târa ê wâra pwapwicîri wâ Tésalonika. Còo 1 Tésalonika Bétapoo popai.

Cina é wii?

Gée na càuru na é wii pâbéaa kêra tii tà tàpé Tésalonika, â é tère wà Paulo pâ, tàgère pimaina pâ ê cèikî bau ê pimeaari kêra (1.3). Â é ipwâdéé, â é wii, ba na é pagòorà.

Â é wii mwara ba na é pacâmurirà mwara goo ê pai wâjué còwâ kâ Pwi Ukai Iésu, ma é wâro na wâdé na pàara na jè tapacîê. Ba wâru tàpé gée goorà, na càra caa tâmogòori bwâti ê pupûra na pâbéaa kêra tii kêe, â rà niimiri pâ, jèe tèepaa pâ Bénabwé tootù, gée goo na pimaina pâ pai tubaèpà tàra. Ba wà pàra tàpé, âna rà ina pâ, pwiri é jèe wâjué còwâ wà Iésu (2.1–2). Â wà pàra tàpé, âna rà naaco wakè (3.6–13). Â é pò ma wii tii bèeni wà Paulo, ba na é patèrerà ma pacoorà.

Dà ère é tii bèeni?

É napéaati bwâti wà Paulo ê pwina o tèepaa béaa kêra pai wâjué còwâ kâ Pwi Ukai, ba cáé caa pâji tèepaa. Wâru tèpa âboro na rà o cicara Pwiduée. Â ée mwa cipápaa wà pwi âboro na dau èpà, na ina gooe pâ *A cicara* (2.3). Ée mwa too na tâa na é wâra pwapwicîri kâ Pwiduée, ma inapàpari pâ, wàé Pwiduée (2.4). Â ée mwa pwa pâ *câmu kêra pàtâmee, na rà pò goo tèpa âboro, â o wâru tàpé na ée mwa ipa-imwûrurà (2.9–10). Â ée mwa tubaèpà tèpa âji âboro kâ Pwiduée.

Éco na é pagòojè wà Paulo, ba na jè cimwü naa na cèikî kêjè naa tubaèpà tâjè. Jè cibwaa pò ma cèikî naa goo tàpé na rà pame jèkutâ na ité goro é pai wâjué còwâ kâ Pwi Ukai (2.1–3). Wâdé na jè tâa goro é popai kâ Pwiduée na jè tòpi (2.15). Jè cibwaa pwa ciritâu. Wâdé na jè wârôri é wâro na pitòimiri ma wâdé tà Pwiduée tiagoro pwâadèrè (1.12).

Pai pitàgoo tii 2 Tésalonika

Ipwabwàcu ma pwâra pwapwicîri (1.1–12)

Béaa kêra pai wâjué me còwâ kâ Pwi Ukai (2.1–17)

Bénabwé popai ma ipicijii (2.13–3.18)

Ipwabwàcu

¹ Wágo * Paulo, na pwa tii. Tàgére wàibà ma wà Silas ma wà Timotéo. [Á ru naa bwàcu kàwà mwara.] Go wii tàwà, wàguwà é wàra pwapwicîri wà Tésalonika, na guwà tâa goo wà Pwiduée Caa kâjè, ma Pwi Ukai Iésu *Kériso.

² Wâdé na tà tàwà é *pimeaari imudi ma pinaanapô, na me géé goo Pwiduée kâjè ma Pwi Ukai Iésu Kériso. Cidòri nyuâawà!

Ipwaolé kà Paulo

³ Tèpa béebà naa goo Kériso, bà ciburà pwaolé tà Pwiduée ba kàwà. Ba pimaina pâ é cèikî kàwà, bau é pimeaari kàwà jècaa ba kà pàra tàpé. ⁴ Êkaa pwiri na bà ina târa pàra wàra pwapwicîri kà Pwiduée, pâ, bà nye dau ipwadée kaa goowà. Ba guwà piwéaari ba mwü é cèikî kàwà wàna pidàpwicâari naa na pâ aré ma tòina na wàru.

Ée mwa pitèi gòropuu wà Pwi Ukai

⁵⁻⁶ Wiàna guwà tâa na aré, âna géé goo na [guwà tèpa naîri *Mwaciri kà Pwiduée. Á] é pwabwàtiwà wà Pwiduée, ba na o pâri ma guwà o tò naa na Mwaciri kèe. Á é paari pâ, é *tàrù ma âjupâra, ba ée mwa pipaa dà wà tàpé na rà pipaa dàwà—[ée mwa pitèrà ma naa wârimuru târa] géé goro pai tubaèpà tàwà kàra. ⁷ Á ée mwa naa tâjè nao, wàguwà ma wàibà, na tòotù na ée mwa wâjué me còwà wà Pwi Ukai Iésu Kériso.

Ba rà mwa boome géé *napwéretòotù bau tèpa *angela kèe na dau pwa pàtàmara. ⁸ Á é pa é ânye na dau maina, ba na é pwa wârimuru tà tàpé na rà naa càurà naa goo Pwiduée, ma càra caa pitère dàra é *Picémara Wâdé goo Pwi Ukai kâjè Iésu. ⁹ Wàéni wârimuru kàra: Ê pai tubatiàurà dàra gòiri awé. Ba ée mwa nama tiàurà jiié, ma tiàurà jii pai maina ma muugère kà Pwi Ukai ma pàtàmee, dàra gòiri awé.

¹⁰ Ê pwi bèepwiri, âna o tèepaa na tòotù na ée mwa wâjué me còwà na. Á wà diri tèpa âboro na rà cèikî naa gooé, âna rà càdirié ma ipwamainàé. Á wàguwà ma wàilà, ba guwà jèe cèikî naa gooé, na ia bà paâjupâraé tàwà.

É pwapwicîri ba kàra Paulo

¹¹ Êkaa pwiri na bà ciburà pwapwicîri tà Pwiduée kâjè pâ, na é pitu tàwà, ba na guwà wârori é wâro na wâdé tée. Ba é todàwà [ma guwà wâro ba kèe co]. Á bà ilari jiié pâ, na é pitu tàwà goro é pàtàmee, ba na guwà tubanabwé diri pâ muru na wâdé na nùmawà na guwà pwa, géé goro é cèikî kàwà. ¹² Ûna wàrapwiri, â o pwamaina nee Iésu, Pwi Ukai kâjè, géé goowà. Á wàguwà mwara, âna o ipwamainawà ma wàé, géé goro é pimeaari imudi kà Pwiduée kâjè, ma Pwi Ukai Iésu Kériso.

2

Béaa kàra pai wâjué me còwà kà Pwi Ukai

¹ Tèpa cèikî béebà, [nùmabà na bà pacâmuriwà] goro é pai o wâjué còwà kà Pwi Ukai kâjè Iésu Kériso, bau é pai o naanaimarijè kèe, ba na jè tâa ma wàé.

² Guwà cibwaa nama gùmagù é pwâranùmawà, wiàna rà ina pàra tàpé pâ, é jèe

* 1:1 Wágo—Grec: Wàibà. Wà Paulo na é pwa tii, éco na é paari pâ, caapwi pwâranùmarà ma wà Timotéo ma Silas na ru tâa jaaé. 1:2 Roma 1.7 1:4 2 Korénito 7.4; 1 Tésalonika 2.19 1:5-6 Roma 12.19 1:7 1 Tésalonika 3.13 1:8 Ésaie 66.15 1:9 Ésaie 2.10 1:10 Kolosé 3.4 1:11 Kolosé 1.9; 1 Tésalonika 1.2-3

wâjué cowa*, [ba jèkutâ na pwâ]. Â pwiri rà o ina pâ, nye é *Nyuââ Pwicîri na é nye paari tàra pwiri, wâna âcowa†, é, rà o ina pâ, wàibà na wii tàra pwiri. ³Bwa! Guwà cibwaa nama rà ipa-imwûruwâ!

Ée mwa tèepaa me 'A cicara'

O càcaa pâji tèepaa i tòotù-bà, béaa kêra pai tèepaa kêra [pàra muru. Ba o mwa mara coo] é pàara, na rà o cicara Pwiduée tèpa âboro na rà dau wâru. Â ée mwa cipàpaa wà pwina ina gooé pâ *A cicara*†. Â wà pwiibà, âna o mwa tubatiâué.

⁴ Ée mwa piècaari diri é pâ namuru na pwicîri, ma diri é pwina rà ipwamaina ma papwicîri wà tèpa âboro. Â ée mwa ipwamainaé cowa, ma ina mwara pâ, é tâdòiti jii diri pâ muru. É mwa pâra na too, na tâa na é wâra pwapwicîri kâ Pwiduée, ma inapàpari pâ, wàè Pwiduée! ⁵ Go jèe nye ina tàwà diri pâ pwiibà, na pàara na ia go bwaa tâa jaawâ. É, gona guwâ ipwanauri pwiri?

⁶ Wà A cicara, âna o càcaa pâri ma é ipaarié, béaa kêra é tòotù kêe. Ba pwa pwina é pacoové tiagoro pwi tòotù bèepwiri. Â guwâ nye tâmogòori bwàti wà pwiibâ§. ⁷ Âjupâra pâ, é jèe tàgére wakè ni gòropuu, é pàtâmee na é cicara Pwiduée. Éco na, tiagoro nabà, âna wàjèe co tèpa naî Pwiduée na jè còoinaé. Â wiàna é càuè cowa wà pwina é pacoové, ⁸ â wà A cicara, âna ée mwa cipàpaa. [Wàèni é pwina o tèepaa tée na pwâadèrèè]:

Ée mwa tèepaa

Pwi Ukai Iésu,
na pwényuâa kêe.

Ée mwa nama é bà,
wàna é upié goro pwêe.

Ée mwa nama tiâué awé,
goro pai tèepaa me,
naa muugère kêe!

⁹ [Éco na, béaa kêra pwiibà, âna] wà A cicara, âna ée mwa pwa pâ câmu na wâru, goro é pàtâma *Caatana—é pâ muru na rà o pò goo wà tèpa âboro, â o ipa-imwûrurà goo. ¹⁰ Â o wâru mwara pâ muru na èpà, na ée mwa pwa, ba na é pwâgàri tèpa âboro. Wà tàpéebà, âna o tiàurâ awé, ba tàutàra goo é âjupâra. Ba wiàna rà gère tòpi, â pwiri rà o udò, [â o tâa tàra é *âji wâro].

¹¹ Nye wà Pwiduée, na [é panuâ ma o wàrapwiri, ba] é panuâ é pwi pàtâmeebà na èpà, ma é ipa-imwûrurà. Â rà o cèikî naa goo é pwina pwâ. ¹² Â ée mwa tèirà ma naa wârimuru tàra, gée goo na wâdè tàra na rà pwa na èpà, jii na rà cèikî naa goro é âjupâra.

* **2:** É jèe wâjué cowa—Grec: É jèe tèepaa i Tòotù kâ Pwi Ukai. † **2:2** É Nyuââ Pwicîri, na é nye paari tàra pwiri, wâna âcowa—Grec: Gée goro é nyuââ. Pai ina wèe pâ, vision, é, prophétie (popai naa na nee Pwiduée). **2:3** 1 Timotéo 4.1; 1 Ioane 2.18, 4.3 ‡ **2:3** Acicara—Pwi ukai kâ tàpè na rà cicara Pwiduée, ma ègòjai pâ naèà kêe. **2:4** Ézékîel 28.2; Daniel 11.36 § **2:6** Dernière phrase—Càcaa pwéelaa tâjè nabà é pwina é pacoó Acicara. Pwiri é naèà kêra mwaciri kâ tèpa Roma, é, é Nyuââ Pwicîri, é, wakè kêra wâra pwapwicîri, é wà Mikaela, wà pwi ukai kâ tèpa angela. Còo mwara Angela naa na Neeremuru (Vocabulaire), ma Daniel 10.13,20–21. **2:8** Ésaïe 11.4; Auinapàpari 19.15 **2:9** Auinapàpari 13.11–13

Bénabwé popai

¹³ Tèpa cèikí béebà, dau wânüma Pwi Ukai tàwà, â wâdé na bà ciburà pwaolé tée goowà! Ba é jèe tàmara pitòrigariwà napwiri*, ba na é pa-udòwà [ma o taa tàwà é àji wàro]. Â é wàrapwiri goro é Nyuûaê Pwicîri kée, na é nama guwà tèpa âboro pwicîri kà Pwiduée, â géé goro pai cèikí kàwà naa goro é âjupâra. ¹⁴ Â é todàwà, na ia bà picémara tàwà é *Picémara Wâdé, ba na guwà taa na pai maina ma muugère kà Pwi Ukai kâjê Iésu Kériso. ¹⁵ Êkaa na wàrapwiri, co tèpa béebà, na wâdé na guwà tà mwü [naa na cèikí kàwà]. Â guwà cimwü naa goo é popai na ia bà naa tàwà, naa na pwâratùra, é, na bà wii tàwà naa na pâ tii.

¹⁶ Wà Pwiduée Caa kâjê, âna dau wânümee tâjê. Â géé goro é *pimeeari imudi kée, â é nye ciburà pagòjê dâra gòiri. Â é jèe naa tâjê é cèikí na maina, na pàara na jè bwaa tapacîri diri pâ wâdé na ée mwa naa tâjê. Â bà ilari jii ru ma wà Pwi Ukai Iésu Kériso pâ, ¹⁷ na ru pagòwà, ba na [o câguwà caa piwà na] guwà ciburà pwa ma ina é pwina wâdé!

3

Guwà pwapwicîri ba kâbà

¹ Bà tubanabwé [é pâ auniimiri kâbà bèepwiri] co tèpa béebà naa goo Kériso, na bà ilari jiiwà pâ, guwà pwapwicîri ba kâbà. Guwà ilari jii Pwi Ukai pâ, na é ipâra pâ wà i popai kée, â na rà papwicîri é popai wà tèpa âboro, na diri pâ ére, pwacèwii na guwà pwa. ² Â guwà ilari mwara, ba na é wéaaribà jii tàpé na èpà pwâranûmarà. Ba wâru tàpé na rà cicara é popai kâjê.

³ Êco na wà Pwi Ukai, âna é taa na pai taa kée, â ée mwa nama guwà gòo, â ée mwa piwéariwà jii wà *Caatana, Pwi âboro èpà. ⁴ Â é nye pagòbà mwara wà Pwi Ukai, ba na bà tâmogòori pâ, guwà tàgère pâra wiâra é pâ pitûâ kâbà, â guwà o wàrapwiri dâra gòiri.

⁵ Go pwapwicîri tà Pwi Ukai pâ, na é popa pwâranûmawà naa na pimeeari kà Pwiduée [na é wâgòro]. Â, na é nama pimaina too naa goowà é pai pidâpwicâari, na me géé goo Kériso.

Wakè ba gòo pwacèwiibà!

⁶⁻⁷ Tèpa cèikí béebà, bà pitûâri tàwà, naa na nee Pwi Ukai Iésu Kériso, pâ, guwà cibwaa taa jaa wà tèpa cèikí na rà pwaora —wà tàpé na càra caa pâra wiâra é aupamogòori kâbà, pâ, napârajè na jè wakè bwàti. Â guwà pwacèwiibà. Ba câba caa tèpa pwaora naa jaawà, ⁸ â câba caa po taa, ba na guwà mwa po géaa goobà*. Bà nye wakè ba gòo, naa ne ma pwaa, ba na câba caa nakake kàwà.

⁹ Âjupâra pâ, pwa tàrù kâbà, ma bà ilari jiiwà pâ, na guwà pitu tâbà. Êco na nûmabà na guwà picòo géé goobà. ¹⁰ Ba, na ia bà taa jaawà, âna bà naa tàwà é popai bëeni, pâ: Wà pwina câé caa wakè, âna wâdé na câé caa ija!

¹¹ Bà wii tàwà pwiri, ba bà tère pâ, pwa pàarawà na rà pwa ciritàu, â tàutàra dâra wakè! Â rà nye tà géaa ma tûra goo é wâro kà pâra tàpé. ¹² Â bà tacoo

2:13 Éfésó 1.4; 2 Tésalonika 1.3 * **2:13** Napwiri—é, Béaa kâra diri tèpa âboro. **3:4** 2 Korénito 7.16; Galatia 5.10 **3:6-7** Roma 16.17 **3:6-7** Filipi 3.17 **3:8** 1 Tésalonika 2.9 * **3:8** 1re phrase—Grec: Câba mu caa ija é poloa kà pwi jèpwi. **3:9** 1 Korénito 9.4; 1 Tésalonika 1.6 **3:11** 1 Timotéo 5.13 **3:12** 1 Tésalonika 4.11

goorà, naa na nee Pwi Ukai Iésu Kériso pâ, na rà wârori ê wâro na pitòimiri ma moo, â na rà wakè dâra cè uti kâra.

Pwa taaci pwina wâdé

¹³ Tèpa béebà naa goo Kériso, â guwà cibwaa nama oratàwà goro pwa ê pwina wâdé. ¹⁴ Guwà còo bwàti tàpé na tàutàra na rà pitère dâra ê pwina bà ina tàwà naa na tii bèeni. Â guwà cibwaa pagòorà naa goro ê pwina rà pwa†. Ba wâdé na rà kamu goo. ¹⁵ Êco na guwà cibwaa còorà pwacèwii na guwà pièpàriwà. Â guwà nye ciburà pwa pupûra tàra. Ba wâdé na wàrapwiri naa jaajè tèpa cèikí.

Ipicijii

¹⁶ Wà Pwi Ukai, âna é pwi a naa pinaanapô, â go ilari jiié pâ, na é ciburà naa tàwà ê pinaanapô, na diri pâ pai pwa wèe. Wâdé na é tâa jaawà diri!

¹⁷ Wâgo Paulo, na go popa i bépwa tii, ba na go tubanabwé i tii. Ba go nye wàrapwiri târa diri pâ tii kôo, ba [na paari pâ, nye âjupâra pâ] wâgo na go wii.

¹⁸ Wâdé na tâa jaawà diri ê *pimeeari imudi kà Pwi Ukai kâjè Iésu Kériso!
Cidòri nyuâawà!

Pâbéaa kâra tii kà Paulo tà Timotéo Bétapoo popai

Wàilàapà na wii tii bèeni?
Wà Paulo, pwi *apostolo.

É wii wiidà?

Nabibiu kâra *naja 62 ma 66, gée na càùru pai tapoo tâa kà Paulo na karapuu wâ *Roma, na wii naa na *Apostolo* naporomee 28. Munaa mwa gée na càùé, na é mwa pâra pitiri pâra napô (pwiri tiagoo napô Espagne) ba na é picémara mwara é *Picémara Wâdé. Pwiri é wii gée Macédoine é tii bèeni. Â gée na càùé, âna rà tjàjùrué còwâ wà tèpa Roma, â rà tètàmwereê naa napô kâra.

É wii tâi?

Tà Timotéo. Wà pwi caa kêe, âna pwi *Grec; â wà nyaa kêe, âna tô Juive, tô a cèikî naa goo Iésu Kériso. Wà Paulo, âna é pâmari Timotéo, naa na béarailu kâra pai pâra kêe, na é tâa Lystre, na é naja 49. Â wà Timotéo, âna é pâ nau pwi a *câmu jaaé (*Apostolo* 16.1–3). Gée na càùé, â wà Paulo, âna é cùrué pâ, naa Tésalonika, ma Korénito (*1 Korénito* 4.14–17), ma naa Éféso, ba na é wéaari é wâra pwapwicîri wê (*1 Timotéo* 1.3).

Cina é wii?

É tère wà Paulo pâ, wà pâra tàpé, âna rà tapoo pacâmuri tèpa âboro goro pâ muru na pwâ, naa na pâ wâra pwapwicîri wâ Éféso. Êkaa na é wii tà Timotéo, ba na ée mwa pwa pupûra tà tèpa cèikî, ma wà tèpa pitûâ kâra.

Dà ère é tii bèeni?

Wáéni é pâra pupûra, na é naa tà Timotéo, wà Paulo, naa na é tii bèeni:

- Gà cimwü, naa na é pai pâra'gà, wiâra é Tii Pwicîri.
- Gà wakè ba gòo, goro é Picémara Wâdé.
- Gà ina tà tèpa cèikî pâ, wâdé na rà ciburà pwapwicîri naima.
- Gà tòimiri é pâ wâra pwapwicîri.
- Gà pitòrigari cè tèpa wéaari wèe.

Pai pitàgòo tii 1 Timotéo

Ipwabwàcu (1.1–2)

Tèpa pwa pupûra na rà tèpa pwâ (1.3–20)

Popai goro pai pwapwicîri (2.1–3.13)

Càrajè na jè pwapwicîri naima (2.8–15)

Tèpa pitûâ ma tèpa dikona (3.1–13)

Aupitûâri kà Paulo tà Timotéo (3.14–4.16)

Càrajè naa na wâ kà Pwiduée (3.14–16)

Câmu na ipa-imwüru (4.1–5)

Pwi a wakè bwàti ba kà Kériso (4.6–11)

Ipwacòoco pai wâro'gà (4.12–16)

Pai pacâmuri na jèpapara tèpa cèikî (5.1–6.2)

Bénabwé popai ma ipicijii (6.2–21)

Ipwabwàcu

1-2 Wâgo Paulo na pwa tii tâgà co Timotéo. Go pwi *apostolo kà *Kériso Iésu, wà pwi majoro é cèikí kâjè. Ba ru cùruo pâ, wàilu ma wà Pwiduée, *pwi a pa-udòjè, [ba na go picémara é popai kà Kériso]. Gà pwi âji naiô naa na cèikí naa goo Kériso. Wâdé na tà tâgà é *pimeari imudi ma pinaanapô, na me géé goo Pwiduée kâjè ma Pwi Ukai Kériso Iésu. Â [wâdé na gà tâmogòori] pai moo kàru naa googà. Cidòri nyuâagà!

Gà pwacôoco tèpa pwa pupûra na rà tèpa pwâ

3 Ico pwi béèò, go taniimiri tâgà i pwi ia go ina tâgà, na ia go pâra jùigà naa na province Macédoine. Ba go tacoo googà pâ, na gà tà tâa na ville Éféso, ba na gà pacao tèpa pwa pupûra na rà tèpa pwâ. 4 Rà nye ciburà tûra taaci, goro pâ jèmaa na pwâ, ma pâ jèkutâ gòri, goo pâ nee tèpa jojooorjè*. Â gà ina tàra pâ, na rà panuâ diri é pwiibà. Ba êpwiri, âna tagòtù kaa é pitaèkâa. Â càcaa pitu târa é wakè kà Pwiduée, pwi wakè na jè pwa naa na é cèikí†.

5 Go ina tâgà pâ, gà pwa pwiri, co Timotéo, ba na [gà pacâmuri tèpa cèikí pâ, na] rà pimearirâ, géé na âji pwâranûmarâ. Ê pimeari, âna me géé goro é pai pitère dàra kâjè, é *pwâratûra-nigée-goojè. Â é me géé goro mwara, é pai pâra kâjè, wiâra é cèikí kâjè, na âjupâra.

6 Êco na wà tèpa âboro bèepwiri na rà tèpa pwâ†, âna rà pàgà jii é naigé bèepwiri na wâdé. Â rà jèe imwûru, ba rà tâa goro pâ popai na ticè èrèè. 7 Ba nûmarâ na rà tèpa pacâmuri âboro goro é *Naèà kà Moosé. Êco na càra caa tâmogòori bamwara, é pâ pwina rà gére gòo goro pacâmuri!

Naèà âna wâdé wiâna jè wârori

8 Jè nye tâmogòori pâ, i Naèà âna nye wâdé, wiâna jè wârori bwàti. 9 Ba wà Pwiduée, âna câe caa naa é Naèà, ba kà tàpé na wâdé é wâro kàra. Â é naa i Naèà [tà Moosé] ba kà tàpé na rà ciburà pwa na èpà. Wà tàpéebâ, âna tàutàra na rà pitère dàra, â rà ègòjai é pâ pitûâ kèe:

Rà naa càurâ tà Pwiduée, â tàutàra na rà pwamainâé;

Rà pitaurèe goo é pâ muru pwiciri;

Rà tèpa pitétâmwara âboro, tiagoo na rà tétâmwara du nyaa ma caa kàra;

10 Rà tèpa toomura, ba rà cîaa jii wâdàra;

Rà ipuu imudi ma wà pâra tàpé—tiagoo na wà tèpa paaò, âna rà pipuu còwâ;

Rà tèpa pwa âraicu goro âboro§;

Rà tèpa pwâ;

Rà pitòti pâra tàpé, ma *ipwataâboro pwâ, naa na wâra pitèimuru.

[Ê Naèà, âna naa, ba kà tàpé na rà wârapwiri] ma wà diri tàpé na rà pwa pâ na jèpapara tûâ na èpà. Wàilà na càra caa pitère dàra é ârapupûra na *tàrù, na ia jè tòpi. 11 Ê pwi bèepwiri, âna é me géé goo é *Picémara Wâdé, na é naa

1:1-2 Apostolo 16.1-3; Tito 1.4 1:4 1 Timotéo 4.7; Tito 1.14 * 1:4 1^r e phrase—Còo note goo Tito 3.9. † 1:4 Wakè na jè pwa naa na é cèikí—é, Ê wakè kèe, âna pai udò kà tèpa âboro. Â jè tâmogòorie goro co é cèikí. ‡ 1:6 Wà tèpa âboro bèepwiri, na rà tèpa pwâ—Grec: Wà pâra tàpé. 1:8 Roma 7.12,16 § 1:10 Tèpa pwa âraicu goro âboro—Trafiquants d'esclaves. Rà tâjùru pâ âboro, ma icurirâ ba na rà tèpa ènawéna kîri kà pâra tàpé.

tô wà Pwidueé, [ba na go wéaari ma inapàpari]. Dau maina ma muugère wà Pwidueé! Wâdé na jè pwamainâé*!

Ipwaolé tà Kériso na é pa-udòjè

¹² Go pwaolé tà Kériso Iésu, Pwi Ukai kâjè. Ba é niimiri pâ, pâriô ma é pûra naa gooò, ma naa tôo é wakè kêe. Â é naa tôo é nii kêe, ba na go wakè. ¹³ [Câe caa côo pâ] béaa, âna go pwi a pitaurée gooé, ma pi-inaé ba èpà†. Â ia go po dau tubaèpà tée, [na go tubaèpà tà tèpa âboro kêe]. Êco na é meاريو, â é wâdéario, [â câe caa naa wârimuru tôo]. Ba é côo pâ, go wàrapwiri, géé goro é pai càcaa tâmogòori kôo. Ba ia câgo caa pâji cèikí naa gooé.

¹⁴ Po dau maina é pimeaari imudi kà Pwi Ukai [Pwidueé] kâjè; pimeaari na é pièdò ba kôo. Â é pwa ma go cèikí, naa goo Kériso, â é pwa ma go meari tèpa âboro kêe, goro é pimeaari kà Kériso Iésu. ¹⁵ Ba [jè mu ina pâ]: «Wà Kériso Iésu, âna é me naa gòropuu, ba na é pa-udò tàpé na rà pwa na èpà, [ma naa tàra é *âji wâro jaaé].» Â wâépwiri é popai na âjupâra, na pâri ma jè cèikí naa goo.

Wâgo, âna nye wâgo kaa, pwina go nye dau pwa na èpà kaa. ¹⁶ Êco na wà Pwidueé, âna é meاريو, [â câe caa naa wârimuru tôo]. Â é wàrapwiri, ba na é paari pâ, é dau pidàpwicâarié wà Iésu Kériso naa gooò. [Ba wiàna é wàrapwiri naa gooò]—pwi âboro na go dau èpà jii pâra tàpé—â o câmu, ba kà pâra tèpa âboro. Â rà o cèikí naa gooé, ma tòpi jiié è *wâro dàra gòiri jaa Pwidueé.

¹⁷ Pwamainâ ma picagòtù Pwidueé! Wâé na é Pwi Ukai na muugère; wà Pwina ticè pwâadèrèé; wà Pwina câjè caa côoé; wà Pwina é caapwi co! Pwamainâé dàra gòiri awé! Wâdé na wâra! Amen!

Gà tà cimwü naa na cèikí

¹⁸ Ê pwina go ina tàgà, co Timotéo, pwina naiô, âna pitatée bau i pwi ia rà ina naa googà wà tèpa *péroféta, [na ia rà pame é popai kà Pwidueé]. Ê pwiilbà, âna o naa cè nii'gà, ba na gà o pipaa, [tàra pwamuru é Picémara Wâdé]. ¹⁹ Wâdé na gà cimwü naa na cèikí'gà [naa goo Kériso]. Â gà ipwacòoco, â gà wâro bwàti, wiàra é *pwâratùra-nigée-googà.

Ba wà pâra tàpé, âna tàutàra na rà pitère dàra é pwâratùra-nigée-goorà. Â rà jèe tubatiâu é cèikí kàra. ²⁰ Ru wâjaara, wà Himéné ma wà Alexandre. Go jèe panuâru tà *Caatana‡, ba naa wàrapwiri, â ru mwa bàra tâmogòori pâ, ru cibwaa ina pâ, ru tùra naa na nee Pwidueé.

2

Popai goro pai pwapwicîri

¹ Géé goo kaa diri pwiri, â go cau tacoo goowà [ma diri é wâra pwapwicîri] pâ, na guwà pwapwicîri tà Pwidueé, ba kà [tèpa cèikí béewà, ma wà] diri tèpa âboro, [géé na âji pwâranûma]. Guwà ilari jiié pâ, na é pwa pâ muru na wâdé ba kàra; â guwà pwaolé tée goo. Wâépwiri é pwina dau âjimuru.

² Guwà pwapwicîri, ba kà tèpa ukai, ma tèpa pitûâ, ma tèpa âboro imaina, ma diri tàpé na rà pipopa é napò kâjè. Â, naa wàrapwiri, â jè wârori é wâro, na

* **1:11** Wâdé na jè pwamainâé—É. Ê naa tâjè pinaanapò ma ipwâdéé. **1:12** Apostolo 9.15; 1 Korénito 15.9–10; Galatia 1.15–16 **1:13** Apostolo 8.3, 9.1–5 † **1:13** Pi-inaé ba èpà—Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Pinabaèpâé. **1:15** Luka 19.10 **1:20** 1 Korénito 5.5; 2 Timotéo 4.14–15 ‡ **1:20** Go jèe panuâru tà Caatana—Munaa é pacòobèru wà Paulo géé na é wâra pwapwicîri, tapacîri é pâra na rà pitòotéri é wâro kàra.

moo ma awé. Â jè o papwicîri Pwiduée, â jè o pâra bwàti, naa na diri pâ ére. ³ Wâé kaa pwiri [é pwâra pwapwicîri] na wâdé na jè pwa, éna é ipwadée goo wâ Pwiduée, *pwi a pa-udòjè. ⁴ Ba nùmee na rà cau udò diri tèpa âboro, [ma tâa târa é *âji wâro jaaé]. Â wâdé tée na rà cau tòpi ma tâmogòori é âjupâra [goo Iésu].

⁵ Ba nye caapwi co, wâ Pwiduée [kâ diri tèpa âboro]. Â é nye caapwi co wâ pwi a-ipa popai nabibiu kâjè tèpa âboro ma wâ Pwiduée—âna wâ Kériso Iésu. Ba é jèe pa é nairi âboro, pwacéwijié, ⁶ â é panuâ é wâro kèe, ba na o tipi diri é pâ âboro [jii é èpâ, ma é pwâra bà]. Wâépwiri na é jèe paari wâ Pwiduée, na tòtù na é jèe tâmara tòpò, [pâ, nùmee na rà udò, wâ diri tèpa âboro].

⁷ Â géé goo kaa pwiri, na é cùruo, ba na go pwi *apostolo kèe, tà tàpé na càra caa tèpa *Juif. É panuâo pâ, ba na go pwa pupûra târa, ma pacâmurirà goro é popai na âjupâra [goo Iésu] na jè cèikí naa gooé. Na go ina pwiri, â go nye âjupâra, â câgo caa pwâ!

Càrajè na jè pwapwicîri naima

⁸ Wâépwiri é aupitûâri kôo: Na diri pâ pâara, na guwâ ipitiri naa na nee Pwi Ukai, âna wâdé na guwâ pwapwicîri tée. Â guwâ naaco é piputâmu, ma é pâ pitòocia. Na guwâ pagotù too íwâ dà Pwiduée, â wâdé na guwâ pwa, naa na pwârânûma na pwéelaa na araé.

⁹ Â go pitûâri tà pa ilàri* pâ: [Na guwâ ipitiri naa na nee Pwi Ukai, â] wâdé na pitòimiri é pai pwa ârabwée kàwâ, ma pai pwa wèe pûruwâ. Guwâ cibwaa coona ârabwée na po dau maina wâri wèe, â guwâ cibwaa po dau tòpò mwani mii ma perle. ¹⁰ Ba é âji pwényuâa kâ tô a cèikí, âna paari goro pâ wakè kèe, na wâdé.

¹¹⁻¹² Â, na pâara na gére pwa pupûra na, âna wâdé na wâ pa ilàri, âna rà tâmaari naa na ipakîri ma tânana†. Â câgo caa naa tàrù târa, ma rà pacâmuri tèpa paa, ma pitûâ jairà ma pwa kûu târa naa na pwina rà pwa‡. ¹³ Ba wâ Pwiduée, âna é tòpò béaa wâ pwi paa, wâ *Adamu; â géé na càué, â é mwa tòpò wâ tò ilàri, wâ Éva. ¹⁴ Â càcaa wâ Adamu, na ia é piwâmié [i Dòèa, *Caatana]. Â wâ tò ilàri, na ia piwâmié, â câé caa pitère dàra é naèà kâ Pwiduée. ¹⁵ Êco na pa-udòrà, naa na pai pitâmari èpo kàra§, wiàna rà tà wâro, naa na cèikí, ma pimeaari, ma ipapwicí, ma ipakîri.

3

Popai tà tèpa pitûâ naa na cèikí

¹ Wâéni é jè pwâratùra [na jè mu ina, pâ]: «Wâ pwina nùmee na é pwi caa kâ tèpa pitûâ kàra é wâra pwapwicîri, âna wâdé, ba pwi wakè na âjimuru.» Nye

2:6 Roma 3.29–30; Galatia 1.4 **2:7** Apostolo 9.15; Galatia 2.7–8; 2 Timotéo 1.11 **2:9** 1 Pétruro 3.3–5 * **2:9** Pa ilàri—Pai ina kâ tèpa ijiao, bépitòimiri pa ilàri. Wâ pâra tàpé, âna rà ina pâ: Tèpa ilàri.

2:10 1 Timotéo 5.10 **2:11-12** 1 Korénito 14.34 † **2:11-12** Tànana—Munaa na pâara kâ Paulo, âna wâru pa ilàri na rà niimiri pâ, pwa tàrù kàra ma rà tûra imudi naa na wâra pwapwicîri. Â nùmee na é pacoo é pai pwa béepwiri. Êkaa na é papwicîri jiiàrà na rà tûra, naa na pâ wâra pwapwicîri na é pwi apitûâ naa na. ‡ **2:11-12** Ma pitûâ jairà...naa na pwina rà pwa—é, Â rà cibwaa tapàgâ popai na é tûra wâ pwi paa. **2:13** Genèse 2.7,21–22; 1 Korénito 11.8–9 **2:14** 2 Korénito 11.3; Galatia 3.1–6

§ **2:15** Naa na pai pitâmari èpo kàra—é, Wiàna rà tòpi bwàti é wakè kàra, na rà ipièrù goo pâ èpo kàra; é, géé goro pai pitèpa i Pwi èpo {Iésu}. **3:1** Apostolo 20.28

popai na âjupâra. ²⁻³ Â wà pwi âboro bèepwiri, âna wâdè na, è wâro kêe, âna pitòimiri [na ara tèpa âboro diri]. Â wâdè na ticè na pitòtié goo. [Wàéni pâ pwina pâri ma ina naa gooé]:

É tâa bwàti goo tô wâdèe*;
Câe caa pwi a wâdo ma dau ija;
Câe caa pwi a putâmu, ma pwi a tòocia;
Câe caa pwi a wâdè tée mwani.

É pwi a piaabòrié;

É pwi a tùra ba moo;

É pwi a tòpi bwàti tèpa âboro na rà tèepaa marié;

É tâmogòori ma é pacâmuri tèpa cèikî;

⁴ Â é pwi a pitòimiri bwàti è pwârawâ kêe, ba na rà pitêre dèe pâ èpo kêe naa na ipakîri.

⁵ Ba wiàna câe caa tâmogòori popa è pwârawâ kêe, â è wânau târa, cè pai popa kêe, è wâra pwapwicîri kà Pwiduée? ⁶ Wà pwi a pitûâ kâra è wâra pwapwicîri, âna càcaa wâdè na é bwaa pwi a tapoo a cèikî. Ba é péa tà pwamainâé, â péa é tà ipa-imwûrué wà *Caatana, wà Pwi âboro èpâ†. ⁷ Â jèpwi mwara: Wâdè na wâro kêe, âna wâdè tà tàpé na càra caa tèpa cèikî. Ba na, o nye ticè âboro, cèna pi-inâé ba èpâ. Â o câe caa tûu, naa na è jé, na é pwabwàti ba kêe, wà Pwi âboro èpâ.

Tèpa dikona

⁸ Ipaìwà naa goo wà tèpa dikona‡. Ba wâdè na rà tèpa âboro na rà wàrani:

Rà tèpa pitòimirà;
Rà tèpa âboro *târù, na càcaa wâru ûmemeerà;
Càra caa tèpa ipwirié;
Càra caa tèpa ciburà bu mwani.

⁹ Â wâdè na rà pâra wiâra è cèikî na jè pacâmurà goo. Ba nye pwi âjupâra na é jèe paari tâjè [wà Pwiduée]. Â wâdè na rà pitêre dâra bwàti è *pwâratùra-nigée-goorà. ¹⁰ Béaa kâra na jè pitòrigari pwi jè âboro, ba na é pwi dikona, âna wâdè na jè jèe mara còo bwàti è wakè kêe, ba na o ticè cèna pâri ma o pitòtié goo.

¹¹ Napwa naa goo wà pa wâdàra dikona§, âna wâdè na rà wàrani:

Rà pitòimirà;
Càra caa picocoo;
Càra caa ija ma wâdo imudi;
Rà târù, ma âjupâra, naa na diri pâ ére.

3:2-3 Tito 1.6-9 * **3:2-3** É tâa bwàti goo tô wâdèe—Grec: Nye caapwi co wâdèe. † **3:6** Â péa é tà ipa-imwûrué wà Caatana... é, Â é péa pâra nau tòpi wârimuru kêe, pwacèwii Caatana, wà Pwi âboro èpâ.

3:7 2 Korénito 8.21 ‡ **3:8** Dikona—Naa na grec, è popai bèeni, âna pai ina wèe pâ: Pwi éna wéna. Naa na pâbéaa kâra wâra pwapwicîri, âna wà tèpa dikona, âna rà tàpé na rà pitu tà tèpa pitûâ. **3:11**

Tito 2.3 § **3:11** Pa wâdàra dikona—é, Pa ilâri na rà dikona.

¹² Wà tèpa dikona, âna wâdé na rà papwicîri pa wâdàra*. Â wâdé na rà pitòimiri bwàti é èpo kàra, ma é pwârawâ kàra. ¹³ Â wiàna rà pwa bwàti é wakè kàra, âna jè o pipapwicîrìrà. Â rà o cimwü, naa na cèikí kàra†, naa goo wà Kériso Iésu.

Aupitûâri kà Paulo tà Timotéo

¹⁴ Nûmoo na go jèe tàpo paé marigà. Êco na go jèe tàmara wii tâgà pwiri, ¹⁵ ba péa go tà ipwâ. Ba wâdé tôo na gà tâmogòori, cè càrajè na wâdé, naa na é wâao kà Pwiduée. Ê wâao bèepwiri, âna êkaa é wâra pwapwicîri kà Pwiduée, na é wâro. Â é wâra pwapwicîri, âna é cipa ma ipwamuru é âji ârapupûra [goo wà Kériso]. Ba é pwacèwii pwi a cipa wàra i wâ†.

É dau pwényuâa Kériso!

¹⁶ Gà còo, nye dau maina ma pwényuâa kaa, é cèikí na é wâgoojè! Ba:

É pa naiiri âboro
wà Iésu Kériso.
É *paâjupâraê
é Nyuâaê Pwicîri.
Rà còoê pâ *angela.
Jè inapàpariè
târa pâ Ba.
Cèikí naa gooé
pitiri gòropuu.
Dàgòtùé
naa *napwéretòotù,
naa na muugère
kà Pwiduée Caa.

4

O mwa ipa-imwüru pàra tàpé

¹ Ê *Nyuâaê Pwicîri, âna é inapàpari pâ, rà o panuâ é âji cèikí wà pàra tèpa âboro, nabàni, naa na pâ Bénabwé tòotù. Â rà o pâra wiâra é pâ autâmogòori na imwüru, na me gée goo é pâ duée. ² Wà tèpa âboro bèepwiri, âna rà tèpa pwâ, ba jèe tubatiâu é *pwâratùra-nigée-goorà, gée goo pai càcaa mu pitère dèe kàra*. ³ Wà tàpèebà, âna rà tûâri [tà tèpa cèikí] pâ, na rà cibwaa piéa, ma rà cibwaa ija é pâ pàra utimuru. Êco na é pâ utimuru bèepwiri, âna muru na é tòpò wà Pwiduée, ba na jè ija.

Â wàjè tèpa cèikí naa goo Kériso na jè tâmogòori é âjupâra, âna wâdé na jè ija, ma pwaolé tà Pwiduée goo. ⁴ Ûu, diri é pâ muru, na é pwa wà Pwiduée, âna nye wâdé! Â nye ticé na jè o papwicîri! Â jè nye tòpi diri [naa na ipwàdée] â

* **3:12** Rà papwicîri pa wâdàra—Grec: Pwa caapwi piéa. † **3:13** Naa na cèikí kàra—é, Na rà inapàpari é cèikí kàra. † **3:15** Pwi acipa wàra i wâ—Pwi ò kàra wâao naa jaajè na Kalédoni. Popai ni goo é wâra pwapwicîri, êco na, na pàra tii, âna popai mwara goo wà Kériso. (Còo 1 Korénito 3.11; 1 Pétèru 2.4–8.)

3:16 Ioane 1.14; 2 Pétèru 3.3; 1 Ioane 2.18 * **4:2** Grec: Ê pwâratùra-nigée-goorà, âna jèe cîri goro paò mii (marqués au fer rouge dans leur conscience). Napwiri, âna wà tèpa pwa karapuu na pwa na rà uru, âna tòdàpa é jè ére gée goo naparawéerà, goro paò mii, ba na câmu kàra èpà kàra. **4:3** Genèse 9.3; Roma 14.6; 1 Korénito 10.30–31

jè ipwaolè tà Pwiduée. ⁵ Ba è pâ muru bèepwiri, âna pâ nau muru na wâdé tà Pwiduée, géé goro è popai kêe† ma è pwâra pwaolè tée.

Pwi a wakè bwàti ba kà Kériso

⁶ Wâdé na gà ciburà picò è pâ muru bèepwiri, tà tèpa cèikí béegà. Â, naa wàrapwiri, â gà o pwi âji ênawéna kà Kériso Iésu. Â gà ciburà tòpi [naa na pwâranümagà] è ârapupûra na âjupâra, goro è cèikí kâjè [naa goo Iésu]. Ba gà jèe nye pâra wiàra, â wâdé mwara na o pwacèwii utimuru'gà, na diri pâ tootù.

⁷ Gà cibwaa ipacè naa goo è pâ jèmaa na pwâ, ba ticèmuru naa goo, tà pwi âboro na é papwicîri Pwiduée. Wâdé na gà wakè taaci ba gòo, ba na gà pwi a pitòimiri, ma pwi a papwicîri Pwiduée. ⁸ Ba [jè mu ina pâ]: «È wakè târa ma pwabwàti è naiijè, âna muru na tâpo wâdé. Êco na è muru na dau wâdé awé, âna è wakè goo è wâro kâjè, ba na o wâdé tà Pwiduée. Géé goo kaa pwiri, na jè tòpi è *âji wâro tapoo nabà, ma dâra gòiri.»

⁹ È popai bèepwiri, âna âjupâra, â wâdé na rà tòpi diri è pâ âboro. ¹⁰ Géé goo kaa pwiri, â jè wakè ba gòo. Ba jè jèe cèikí naa goo Pwiduée na é wâro, [â na é naa wâro]. Ba wâé na é *pwi a pa-udò diri tèpa âboro; âjupâra, tà tàpè na rà cèikí naa gooé. ¹¹ Â wâé kaa pwiri, è majoroé ma gà nye tà ciburà pacâmurirâ goo.

Ipwacôoco pai wâro'gà

¹² Wâdé na gà paari è càra âboro na wâdé tà tèpa cèikí, naa na è pwâratùra'gà, ma è tûâ'gà, ma è pimeaa'ri'gà, ma è cèikí'gà, ma è pai pitòimiri'gà. Â, naa wàrapwiri, â o ticè pwi pai pwa wèe, tà pwi jè âboro, ma è piècaarigà géé goro na gà bwaa pwi dopwa.

¹³ Na gà bwaa tapacîri è pai tèepaa kôo, â wâdé na gà po tâa coo, goo pûra *Tii Pwicîri [tà tèpa pwapwicîri]‡. Â gà pagòora taaci, ma pacâmurirâ taaci. ¹⁴ Gà cibwaa ipwanauri è âraimeai na é naa tâgà è Nyuââ Pwicîri, na ia rà tòpò îrà naa gògà wà tèpa pitûâ§, â na ia rà pame è popai naa googà naa na nee Pwiduée. ¹⁵ Â wâdé na gà po tâa coo, goo pâ wakè, na ia go jèe ina tâgà. Â gà ipanuâgà bwàti târa è wakè bèepwiri, ba na rà o côo wà tèpa âboro, pâ, dau pimaina too è pwâra wakè'gà. ¹⁶ Gà ipwacôoco è pai wâro'gà, ma è pai pacâmuri'gà. Â gà tà tâa taaci goo. Â ée mwa pa-udòwà wà Pwiduée—wâgà, ma wà tàpè na rà o tòpi è popai'gà, [â ée mwa naa tàwà è âji wâro jaaé].

5

Pai pacâmuri na jèpapara tèpa cèikí

¹ Gà cibwaa tûra ba gòo, tà pwi ijiao. Wiàna gà naa cè pupûra tée, â gà papwicîriê, pwacèwii na é pwi caa'gà. Â gà pwa pupûra tà tèpa âboro èpo dopwa, pwacèwii na rà tèpa jiiigà; ² ma wà pa ilâri pwanümarâ, pwacèwii na rà pa nyaa'gà; ma pa èpo ilâri dopwa, pwacèwii na rà pa naigé'gà.

Pa dâpwà

† 4:5 È popai kêe—Pwiri Genèse naporomee 1, na é ina wà Pwiduée pâ, diri pâ muru, âna wâdé tée.

‡ 4:7 1 Timotéo 1.4 4:10 1 Timotéo 2.3-4 4:12 Tito 2.15 † 4:13 Pûra...tà tèpa pwapwicîri—Rà pwâco tàpè na rà tâmogòori pûra tii. 4:14 2 Timotéo 1.6 § 4:14 Rà tòpò îrà naa gògà wà tèpa pitûâ—Rà wàrapwiri géé na càuru na rà pitòrigari Timotéo, ba na rà pwényunyuâariê ma pagòoé târa wakè.

³ Guwà tòimiri bwàti wà pa dàpwà na ticé âboro na pitu tàrà. ⁴ Â wiàna pwa èpo kàrà, ma èrùrà, â wádé na wà tàpéebà, âna rà pitu ma pwabwàti târà tâa kàrà béaa. Ba wàépwiiri è âji waké kà pwi a cèikí. Â, naa wàrapwiri, â rà o pawàjuépiri còwà, tà wà du nyaa ma caa kàrà, ma gée ma ao kàrà, è pà muru na rà tòpi jiiirà. Â o dau wádé tà Pwiduée.

⁵ Napwa naa goo wà pa dàpwà na ticé âboro na pitu tàrà, âna wàilà kaa pwiri, pa ilàri na rà cèikí bwàti, naa goo Pwiduée. Ba rà pwapwicíri tée, naa ne ma pwa. Â rà tà ciburà ilari jiié pâ, na é pitu tàrà. ⁶ Napwa naa goo pa dàpwà na rà nye mudàra co è pipwàdé kàrà, âna rà jée bà, wiàna rà bwaa tàgére wàro.

⁷ Wàé kaa pwiri, è pitùâ, na gà ina tà pa dàpwà ma tâa kàrà*, ba na o nye ticé cèna jè o mwa caa tèira goo. ⁸ Ba wà pwina caé caa pwabwàti târà è tâa kèe—â pábéaa è pwàrawâ kèe—âna é jèe tètâjii è cèikí. Â é jèe po dau èpà awé, jii pwina caé caa pwi a cèikí.

Pa dàpwà na naa mwani kàrà

⁹ Napwa naa goo pa dàpwà na é wàrirà è wàra pwapwicíri†, âna wádé na rà jèe wádò còwà kàrà 60 naja; âna rà nye tâa bwàti goo éarà béaa‡. ¹⁰ Â rà pa ilàri na dau tàmogòorirà, goo pâ muru na wádé, na ia rà pwa:

Rà ipièrù bwàti, goo pâ èpo kàrà;

Rà tòpi bwàti è pâ âboro;

Rà piènewéna bwàti kà tèpa cèikí, naa na ipakíri§;

Rà pitu tà tèpa piticé neemururà;

Rà pwa diri pâ na jèpapara muru na wádé.

¹¹ Guwà cibwaa naa bépitu târà pa dàpwà na rà bwaa dopwa. Ba o péa cètùurà pâ câbawádé kàrà naiiri âboro, ba na rà piéa còwà. Â o dàtirà jii [è waké, na rà mara ina pâ, na rà pwa ba kà] Kériso. ¹² Â wiàna wàrapwiri, â càra caa pacoo è *ipwataâboro kàrà tée, ¹³ â rà péa pwa ciritàu. Â muru na èpà jii pwiri—rà péa tà ciburà pâra wii pwàrawâ, ma picocoo. Â rà gée naa na pâ muru, na ticé úraarà goo, ma ina imudí è pâ muru.

¹⁴ Â gée goo kaa pwiri, na go ina tà pa ilàri dàpwà, na rà bwaa dopwa, pâ, wádé na rà piéa còwà. Â wádé na rà pièrù goo pâ èpo kàrà, ma wéaari bwàti è pwàrawâ kàrà. Â, na wàrapwiri, â o càra caa naa cè naigé tà tàpé na rà pièpàrijè*, ma rà pinabaèpàjè. ¹⁵ Ba napwa naa goo pàra dàpwà, âna rà jèe nye pàgà, ba na rà pâra wiâ *Caatana, â rà jèe imwùro.

¹⁶ Gà ina tà pa ilàri na rà cèikí pâ, wiàna pwa cè dàpwà naa tâa kàrà, â wádé na wàilà, na rà pitu tàrà. Â, naa wàrapwiri, â o càcaa nakake kàrà è wàra pwapwicíri. Ba é mwa pitu târà co wà pa dàpwà na ticé âboro na pitu tàrà.

Tèpa pitùâ

* **5:7** Gà ina tà pa dàpwà ma tâa kàrà—Grec: Gà ina tàrà. Munaa pa dàpwà, é, pwiri diri tèpa cèikí.

† **5:9** (ma 5.11) Pa dàpwà... Grec: Pa dàpwà na wii neerà naa na tii. Wà pa dàpwà bèepwiri, âna rà pipanuàrà, ba na rà waké ba kà Pwiduée, â rà tòpi mwani bépitu, jii è wàra pwapwicíri. ‡ **5:9** Rà nye tâa bwàti goo éarà béaa—Grec: Nye caapwi co éarà. § **5:10** Piènewéna...naa na ipakíri—Grec: Nuwa è â tèpa pwapwicíri. (Pai pitòpi âboro kà tèpa Juif ma tèpa tapoo cèikí naa goo Iésu na pàara kà Paulo.)

5:13 2 Tésalonika 3.11 **5:14** 1 Korénito 7.9 * **5:14** Tàpé na rà pièpàrijè—é, Pwi apièpàrijè, wà Caatana.

17 Wâdé na jè papwicîri, ma wâri bwâti tèpa pitûâ na rà pipopa é wâra pwapwicîri. Â mwa nye dau pâri kaa ma jè wârirà, wiàna rà wakè ba gòo, goro é pai pwa pupûra ma picémara kàra. 18 Ba jè pûra naa na *Tii Pwicîri pâ: *Gà cibwaa pacoó é paaci na é uti é pwâra blé, na pâara na é còogai, ba kâgâ é u mwatò goro blé. Deutéronome 25.4* Â jèè wii mwara pâ: «Wà pwi a wakè, âna wâdé na é tòpi é wârié†.»

19 Wiàna pwa pwi jè âboro, na é pitòti pwi jè a pitûâ, â gà cibwaa ipacè naa goo, wiàna wâé acari. Wâdé wiàna ârailu ma âracié, cè tàpé na rà paâjupâra.

20 Wà tàpé na rà pwa é [pwina dau] èpâ, âna gà patûrarâ, na ara diri é âboro. Â, naa wârapwiri, â wà pâra tàpé, âna o wâgotâra, na rà pwa é pwina èpâ.

21 Wâépwiri é pâ pwina go pitûâri tâgâ ba gòo, na ara Pwiduée ma Kériso Iésu ma tèpa *angela na pitòrigarirâ‡. Â gà pitère dàra bwâti, â gà cibwaa ipwaké goro âboro.

22 Gà còo bwâti é wâro kà pwi jè âboro, béaa kâra na gà pitòrigarié ba na é pwi a pitûâ§. Ba gà péa paari pâ, gà wâdéari é pâ èpâ kée. Gà ipwacòoco, â gà pitòimirigâ [naa na diri pâ ére].

23 Napwa naa googà, co Timotéo, na gà pwi a ciburâ maagé, âna go ina tâgâ pâ: Gà cibwaa wâdo co é jawé moo; â gà tâpo wâdo mwara, ji dipâa, ba o wâdé târa é nanaagâ.

24 Napwa naa goo tàpé na rà ciburâ pwa na èpâ, âna, pâbéaa kàra, é jèkutâ goorâ, na rà pâra naa goro pitèimuru. Â pwa pâra càrarâ, âna mwa tà pwicò me kàra. 25 Pwacèwii mwara, é pâ wakè na wâdé. Ba pwa pâra wakè kàra, na jè nye mara còo wâi. Â pwa pâra pwi, na jè mwa nye tà còo pwicò.

6

Tèpa ênawéna kîri

1 [Wâéni é popai, ba kà tèpa cèikî, na rà] tèpa *ênawéna kîri kà pâra tàpé: Guwâ papwicîri tèpa caa kâwâ, ma pitère dàra bwâti. Â, naa wârapwiri, â o càra caa pitaurée goo Pwiduée, wà tèpa âboro; â o càra caa pwaèrea, goro é cèikî kâjè. 2 Â wiàna wà pwi caa'gâ, âna é pwi a cèikî béegâ, â càcaa pai ina wèè pâ, na câgâ caa papwicîrié, naa na diri pâ ére. Bwa, wâdé na gà dau wakè bwâti ba kée, ba na gà pitu tà pwi a cèikî béegâ, na é mearié wà Pwiduée.

Bénabwé popai

Wâdé na gà pacâmuri tèpa cèikî goo diri pâ pwiibâ, co Timotéo. Â gà tacoo goorâ pâ, na rà pitère dàra bwâti.

Picòo na pwâ

3 Pwa pâra âboro, na rà pacâmuri tèpa cèikî goro é pâ muru na ité jii é pwina go ina tâgâ. Â càra caa pâra wiâra é pwâratûra kà Pwi Ukai kâjè, Iésu Kériso. Ê pwâratûra bèepwiri, âna âjupâra ma tâbawêe, â é pacâmurijè goro pai wârori é

5:18 Mataio 10.10; 1 Korénito 9.9 † 5:18 ..Wâdé na é tòpi é wârié—Popai kà Iésu naa na Tii kà Luka (Luka 10.7). Paari tâjè pâ, wà Paulo, âna é pwamuru é pwina wii naa na Âmu Aamwari (le Nouveau Testament), âna ipaiwâ bau é popai naa na Aamwari Béaa (l'Ancien Testament), ba cau popai kà Pwiduée. 5:19 2 Korénito 13.1 5:20 Éfeso 5.11 ‡ 5:21 Angela na pitòrigarirâ—Pwiri tèpa angela na rà piênawéna kà Pwiduée, na ara autâa kée, naa napwéretòotû. (Còo Auinapâpari 5.11.)

§ 5:22 Gà còo bwâti... Grec: Gà cibwaa piûri, na gà tòpò igâ, naa gò cè pwi jè âboro, ba na é pwi apitûâ.

6:1 Éfeso 6.5 6:2 Philémon 1.16 6:3 Galatia 1.6-9

wâro na wâdé tà Pwiduée*. ⁴ Wà tèpa âboro-bà, âna maina nûmarà, â ticè na rà tâmogòori. Jè maagé kàra, âna rà nye tà tùra, ma pitòocia, goro pâ neeremuru. Â diri pâ popai kàra bèepwiri, âna tagòtù è piboo, ma è pai pitadarù, ma pâ pinabaèpà, ma pâ aunünüma na èpà. ⁵ [Dau wâdé târa] pâ pitapopai na ticè urèe, ba rà pâra wiàra è pâ aunünüma kàra na càcaa *târù. Ba jèe càra caa còo è âjupâra. Â rà niimiri pâ, è cèikí naa goo Pwiduée, âna naigé, ma o pwa neemururà.

Âji wâdé kâjè

⁶ Nye âjupâra pâ, è cèikí kâjè naa goo Pwiduée, âna jèe pé wâdé kâjè na maina, wiàna jè ipwàdée goo è pwina jèe wâjaajè. ⁷ Ba nye ticè na jè pame naani gòropuu, â o nye ticè cèna jè pawâjuépiri còwâ. ⁸ Â wiàna pwa cèna jè ija ma jè coona, â jèe nye pârijè kaa pwiri.

⁹ Â napwa tàpé na rà ciburà mudàra cè neemururà, âna rà naa [pai pwa wèe, tà *Caatana] ma é piwâmirà, â rà pâ nau pwa pâ muru na èpà. Ba càra caa còo pâ, rà pitubaèpà târa còwâ, na rà pâra wiàra pâ câbawâdé kàra na piticèmururu naa goo. Pwacèwii na piirà goro itùpaò, ma tùrà naa nawià, ba na rà mwü, ba na o tiàurà bamwara†.

¹⁰ Ba è majoro diri è pâ na jèpapara èpà, âna è pai wâdéari kâjè è mwani. Wâru tàpé, na rà po dau mudàra è mwani, â rà imwüru jii è cèikí. Â rà pâra, na po dau maagé goo.

Pàra aupitûâri tà Timotéo

¹¹ Gà uru jii è pâ muru bèepwiri na èpà, co Timotéo, ba gà pwi âboro kà Pwiduée. Gà mudàra ma gà pitòimirigà, ma wâdé tà Pwiduée wâgà. Gà wâro na cèikí, ma pimeaari, ma pidâpwicâari, ma moo. ¹² Gà cimwü naa na pwi paa na wâdé, wiàra è cèikí kâjè†. Â gà cipa ba gòo è *wâro dâra gòiri jaa Pwiduée [â gà wârori bwàti nabàni]. Ba nye târa kaa, è wâro bèepwiri, na é todàgà, na tòotù na gà napâpari è cèikí'gà, na ara è pâ âboro na wâru.

¹³⁻¹⁴ Go tûâri tâgà ni pâ, na gà pitère dâra bwàti diri pâ naèà, na gà jèe tòpi. Go ina tâgà pwiri, na ara Pwiduée, na é naa è wâro kâra diri è pâ muru. Â go ina, na ara Kériso Iésu, wà pwina é ina co è âjupâra, na ia é coo ara wà kupénoo Ponce Pilato. Ûu, gà wéaari bwàti è pâ naèà bèepwiri, ba na o ticè tòri ma ûra googà; â o ticè na o mwa pitèigà goo, tèepaa naa na è tòotù na ée mwa wâjué me còwâ na wà Pwi Ukai kâjè Iésu Kériso. ¹⁵ Ba:

Wà Pwiduée kâjè,
Ukai kà tèpa ukai,
Pwi a pitûâ kà tèpa pitûâ.
É pitûâ naa gò diri.
É jèe pacoo i tòotù.
Ée mwa paari Kériso.
[Ée nama é wâjué me còwâ]

* **6:3** Â é pacâmurijè, goro pai wârori è wâro na wâdé tà Pwiduée—é, É pâra naa goo è cèikí kâjè. **6:5**

2 Timotéo 3.8, 4.4; Tito 1.14 **6:6** Filipi 4.11–12; 1 Timotéo 4.8; Héberu 13.5 **6:7** Job 1.21 † **6:9** Dernière phrase—Wâepwiri ucina naa na grec. Bamwara (é, baamwara)—Pour de bon. **6:10** Éféso

5.5 **6:11** 2 Timotéo 2.22 **6:12** 1 Korénito 9.25–26; 2 Timotéo 4.7 † **6:12** Wiàra è cèikí kâjè—é, Ba na gà pwamuru è cèikí kâjè. **6:13-14** Ioane 18.36–37 **6:15** Auinapâpari 17.14

na pwi tòotù-bà.

¹⁶ Nye wàé co kaa
na é wâro dâra gòiri awé.
Pwâra é pwéelaa kêe,
pwacoé ma niâriê.
Câcaa pâri ma côoê,
goro âraporomeejè.
O mwa pwamainâê,
na diri pâ tòotù.
Tâa têe pàtâmee,
dâra gòiri awé!
Wâdé na wâra! Amen!

Tèpa cèikî na pwa neemururà

¹⁷ Gà ina bwàti, tà tàpé na pwa neemururà naani gòropuu, pâ, rà ipwacôoco. Ba rà péa pipwamainarà. Â rà cibwaa cèikî naa goo é pâ neemururà, ba o càcaa tà tâa awé. Bwa, wâdé na rà cèikî naa goo Pwiduée, wà Pwina é naa tâjè, naa goro piticèmururu naa goo, diri é pâ muru, ba na jè o ipwàdéé goo. ¹⁸ Gà ina târa pâ, na rà pwa cèna wâdé [goro pâ wâdé kâra]. Rà nama wâru pâ tûa kâra na wâdé, â rà naa ma ipâdi naa goro piticèmururu naa goo ma pâra tàpé. ¹⁹ Â, naa wârapwiri, â rà o pwawéaa, târa é jè pâara noowé é âji neapiâ na dau pwényuâa, na o càcaa wai—âna é *âji wâro.

Ipicijii

²⁰ Gà wéaari bwàti, co Timotéo, é pwina é naa tâgà wà Pwiduée. Gà cibwaa tère pâ pwâratùra na ticè na, ma pipâiti jii é cèikî. Ba wà tàpé na rà pitòocia goo pâ muru bèepwiri, âna rà ina pâ, tâa târa pâ 'autâmogòrimuru na wâgòro'. Êco na càcaa âjupâra. ²¹ Â wâru tàpé na rà pâiti jii é âji cèikî, géé goro é pai pâra wiâra kâra é aunünüma bèepwiri.

Wâdé na cau tâa jaawà diri é *pimeaari imudi kà Pwiduée!

Cidòri nyuâawà!

Béârailu kêra tii kà Paulo tà Timotéo Bétapoo popai

Wàilàpà na wii tii bèeni?

Wà Paulo, pwi *apostolo.

É wii wiidà?

Nabibiu kêra *naja 66 ma 67, na béârailu kêra pai tâa kà Paulo na karapuu wâ *Roma. Còo 1 Timotéo Bétapoo popai. Bénabwé kêra tii na é wii, ba càcaa gòiri géé na càùé, âna é nama tètâmwereé wà Néron, pwi ukai kà tèpa Roma. Ba é pwi a èpàri tèpa cèikî naa goo Iésu.

É wii tât?

Tà Timotéo. Còo 1 Timotéo Bétapoo popai.

Cina é wii?

É tâmogòori wà Paulo pâ, o jèe càcaa gòiri wâro kêe, â é wii tà Timotéo, ba dau wânümee tée, ba é pwacèwii pwina naîê (1.3). É wii, ba na é paari pimeaari kêe tée, ma pagòóé naa na cèikî kêe. Â é ina tée cè càraé naa goo tèpa pwa pupûra na rà tèpa pwâ.

Dà ère é tii bèeni?

Wà Paulo, âna é pwi âboro na dau imaina naa na cèikî. Naa na tii bèeni, âna é wii Bénabwé auniimiri kêe, â jèe còo pwâranümee ma pwina âjimuru tée. Wàéni é pupûra, na é naa tà Timotéo, naa na tii bèeni:

- Gà tà còo Iésu, ma pâra wiâê taaci, tiagoro pwâadèrèè, pwacèwii (2.8–13; 4.6–8).
- Gà papwicîri ê wâro'gà (2.21–22).
- Gà cibwaa piwâ na gà pwa é wakè na é naa tâgà wà Pwi Ukai, ba é naa tâgà pàtâmee (1.6–8).
- Gà pidàpwicâarigà, naa na aré ma tòina na tèepaa medarigà géé goo na gà pwi âboro kà Iésu (2.3–7; 4.5).
- Gà ciburà pitère dàra é pâ popai na âjupâra, na tâa na Tii Pwicîri (1.13; 4.14–17), â gà ciburà picémara ma pacâmuri tèpa âboro goo (2.15; 4.5).
- Gà tètâjii é pâ ârapupûra na pwâ (2.21), â gà ipwacôoco tàpé na rà me nau ipawâmi tèpa âboro kà Pwiduée (3.1–9).
- Gà pitòrigari tèpa âboro na rà *târù, ba na rà tèpa pacâmuri pàra tàpé (2.1–2).

Pai pitàgoo tii 2 Timotéo

Ipwabwàcu (1.1–2)

Jèe tà cimwù na cèikî kâjè (1.3–2.13)

É pagòo Timotéo wà Paulo (1.3–18)

Pwi coda na é pitère dà pwi ukai (2.1–7)

Iésu Kériso, âna é pwi câmu kâjè (2.8–13)

Ipwacôoco tàpé na rà pâiti jii âjupâra (2.14–3.9)

Câmu tà Timotéo (3.10–4.8)

Bénabwé popai ma ipicijii (4.9–22)

Ipwabwàcu

¹ Wâgo Paulo [na pwa tii] tâgà, co Timotéo, wâgo pwi *apostolo kà *Kériso Iésu, wiâra ê câbawâdé kà Pwiduée. Ba é cùruo pâ, ba na go inapàpari ê *âji wâro. Ba é jèe mara ina béaa pâ, na ée mwa naa tâjè ê wâro bèepwiri, na é naigé mee Kériso Iésu.

² Gà pwi âji naiô naa na cèikî, co Timotéo, â dau wânümoò tâgà. Wâdé na tà tâgà ê *pimeaari nmudi ma pinaanapô, na me géee goo Pwiduée kâjè ma Pwi Ukai Kériso Iésu. Â [wâdé na gà tâmogòori] pai moo kàru naa googà. Cidòri nyuâagà!

É pagòo Timotéo wà Paulo

³ Naa ne ma pwa, ûna go pwapwicîri, â go ciburà ina é neegà. Â go pwaolè tà Pwiduée, na ia rà piênawéna kêe wà tèpa nyimuô ma upò, â na go piênawéna kêe mwara géee na âji pwâranümoò. ⁴ Go tà niimiri é pai dau i'gà [na ia go pâra jüigà]. Â po dau nümoò na go cògà còwâ. Â go o dau ipwâdéee, wiâna ju ipâmariju còwâ.

Tòcidàra còwâ ânye na wâgoogà

⁵ Go tâmogòori pâ, gà pwi a cèikî naa goo Pwi Ukai, géee na âji pwâranümagà. Ba gà pwacèwii wà géee'gà Loïs, na ia é mara cèikî, â wà mwara nyaa'gà, Eunice. ⁶ Êkaa na go pagòogà, ba na gà wéaari bwàti é âraimeai kà Pwiduée, na é wâgoogà—na ia gà tòpi, géee goro pai tòpò é du îò naa gògà. Ba é jèe pwacèwii ê ânye na jèe pwa na é bà, â wâdé na gà tòcidàra còwâ*.

⁷ Ba é Nyuââe Pwicîri, na é naa tâjè wà Pwiduée, âna caê caa nama jèe piwâ ma wâgotâjè. Ba é pame tâjè é pàtâmee, ma é pimeaari ma é pai pitòimiri-jèe! ⁸ Êkaa na gà cibwaa piwâ na gà inapàpari Pwi Ukai kâjè. Â gà cibwaa nama wâgotâgà†, goro pai wâni na karapuu kôo ba kêe. Wâdé na ju kakeri ma picâri naima, ba kâra é *Picémara Wâdé. [Â gà cimwü naa goo Pwiduée] ba é naa tâgà é pàtâmee [na go jèe ina tâgà].

Nyabi tà Pwiduée na é pa-udòjè

⁹ É jèe pa-udòjè
wà Pwiduée Caa.
É todâjè diri,
ba na jè Ba kêe.
Càcaa wâijjè,
na pwa pwiri;
Ba nye câbawâdé kêe,
na é pacoo géee na biu,
na bwaa tiâu gòropuu.
É paari tâjè,
pimeaari kêe,
na é naigé mee Kériso.

¹⁰ É tèepaa me Kériso,

1:2 Apostolo 16.11; **1 Timotéo 1.2** **1:3** Apostolo 23.1 **1:5** Apostolo 16.1 **1:6** 1 Timotéo 4.14

* **1:6** Ânye na jèe pwa na é bà...tòcidàra còwâ—é, Ânye, na wâdé na gà nama dau udàrù. **1:7** Roma

8.15 † **1:8** Gà cibwaa nama wâgotâgà—Ê popai kamu naa na grec, âna pai ina wèe pâ: Wâgotâjè naani, ma na nee tii 12 ma 16. **1:9** Éféso 2.8–9; Tito 3.5 **1:10** Hébéru 2.14

*pwi a pa-udòjè.
 É nama tiâu
 pâtàmara ê pwâra bà.
 É naa tâjè wâro
 dâra gòiri awé!
 Wâépwiiri kaa
 Picémara Wâdé kêe†!

Câjè caa piwâ na jè picémaraê

11 Wâ Pwiduée, âna é pwa ma go pwi apostolo kêe, ma pwi a-inapàpari é *Picémara Wâdé kêe bèepwiri, ma pwi a pacâmuri tèpa âboro. 12 Wâé kaa pwiri, na go gére picâri goo, nabâ. Êco na càcaa wâgotôo goo. Ba go nye tâmogòori wâ Pwina go cèikî naa gooé. Â go nye niimiri ba mwü pâ, é tâmogòori wéaari é wâro kôo na ia go naa tée§, tiagoro é Tòotù pwicò*.

13 Gà pâra wiâra é pâ popai na âjupâra, na gà jèè tòpi jiio, â gà pitère dâra. Â gà wârori pwiibâ, naa na é cèikî ma é pimeaari, na é naa tâjè wâ Kériso Iésu. 14 Â gà wéaari bwâti é Picémara Wâdé na naa tâgâ. Â ée mwa pitu tâgâ é *Nyuaâé Pwicîri, na é wâro goojè.

É cimwü pwi béjè Onésifor

15 Napwa tèpa cèikî géé na province Asia, âna gà nye tâmogòori pâ, rà naa càurâ tóo—wârapwiri mwara naa goo wâ tupédu aéjii wâ Figèle, ma Hermogène. 16 Caapwi co, wâ pwini Onésifor. Wâdé na wâ Pwi Ukai, âna é naa é pimeaari kêe târa é wâao kêe. Ba é nye ciburâ pitu tóo, â càcaa wâgotêe na é pwa karapuu, pwacèwiiò†. 17 Ba ûna é tèepaa me naani na ville *Roma, â câé caa nao goro mudòo pitiri é pâ ére, â é nye pâmariô.

18 Â gà nye tâmogòori bwâti diri pâ na wakè na wâdé, na ia é pwa tóo, naa na ville kêe, Éfésu. Â go ilari jii Pwi Ukai pâ, na é paari tée é pimeaari kêe†, na Tòotù na ée mwa pitèi é gòropuu wâ Pwiduée!

2

Pwi coda na é pitère dà pwi ukai

1 Géé goo kaa [diri pâ muru bèepwiri] co pwina naiô, â wâdé na gà cimwü, naa goro é pátamee ma *pimeaari imudi kâ Kériso Iésu. 2 Gà jèè tère é ârapupûra na âjupâra, na go inapàpari, na ara pâ âboro na dau wâru. Wâdé na gà naa diri é pâ pwiibâ, tà tèpa âboro na rà *târù—tà tàpé na pârirâ ma rà pacâmuri pâra tàpé.

3 Gà kakèri ma picâri, pwacèwii pwi jè coda kâ Kériso Iésu. 4 Ba wâ pwi coda, âna nûmee na é wâdéarié wâ pwi caa kêe. Â câé caa tà niimiri é pâ wakè na wâgòroigé jii wâra coda. 5 Â wâ pwi a pwa kòcò mwara, âna o câé caa piétò, wiâna câé caa pâra wiâra é pâ naèâ goro kòcò.

† 1:10 Wâépwiiri kaa Picémara Wâdé kêe—é, Géé goro é Picémara Wâdé. 1:11 1 Timotéo 2.7 § 1:12 É wâro kôo na ia go naa tée—é, I pwi ia é naa tóo, pai ina wèè pâ, é Picémara Wâdé. * 1:12 Tòotù pwicò—Tòotù na ée mwa wâjûé còwâ wâ Iésu na, é, tiagoro é pwâadèrèè. 1:14 1 Timotéo 6.20 † 1:16 Càcaa wâgotêe na é pwa karapuu, pwacèwiiò—Grec: Câé caa kamu goo pâ itùpaò kôo. † 1:18 É pimeaari kêe—é, É pimeaari kâ Pwiduée. 2:3 2 Timotéo 1.8 2:5 2 Timotéo 4.8

⁶ [Pwacèwii na jè mu ina pâ]: Wà pwi a dau wakè na aupwanapô, âna o nye wâé, na ée mwa mara tòpi béaa pwâra wakè kée. ⁷ Gà nünüma bwàti naa goo è pwina go ina tâgà ni, â wà Pwi Ukai, âna ée mwa pwa ma gà po tâmogòori diri.

Iésu Kériso âna é pwi câmu kêjè

⁸ Gà mwa tà niimiri pâ, wà Iésu Kériso, pwi gòobàra pwi ukai *Davita, âna é jèe wâro còwâ géee na aubà. Wâé kaa pwiri è *Picémara Wâdé, na go picémara.

⁹ Â majoroé kaa è Picémara Wâdé bèepwiri, na go gére tòina, â tò-o goro è pâ itùpaò, naani na karapuu, pwacèwii pwi jè a pòtàmwara âboro. Êco na ticè âboro cèna pâri ma é tòo è Popai kà Pwiduée! ¹⁰ Go pidàpwicâriò naa goo diri è pwiibà, ba kà tàpé na é pitòrigarirà wà Pwiduée. Ba nümoo na rà uddò, ma tâa târa, dàra gòiri, è wâro ma è muugère jaa Kériso Iésu. ¹¹ Ba âjupâra è popai na [jè mu ina] pâ:

Wiàna jè jèe bà
naima ma Kériso,
â jè o wâro còwâ
naima ma wâé.

¹² Wiàna jè cimwü,
â jè o pitûâ
naima ma wâé,
Wiàna jè tètâjiié,
â ée mwa tètâjiiè.

¹³ Wiàna câjè caa târù,
éco na wâé, âna
é nye tà tâa taaci
na è târù.
Ba é tâa na pai tâa kée.

Ipwacòoco tàpé na rà pâiti jii âjupâra

¹⁴ Gà taniimiri è pâ popai bèepwiri tà diri [tèpa cèikî]. Â gà ina ba gòo târa, na ara Pwiduée, pâ, na rà cibwaa pitòocia goro popai. Ba piticèmuru naa goo è pâ pwâratùra bèepwiri, â nye po târa na tòdidiri tàpé na rà tère.

¹⁵ Wâgà, âna gà gòo naa na wakè'gà, â gà ina ba târù è popai na âjupâra. Â wà Pwiduée, âna ée mwa ipwâdéee goo è wakè'gà, â o cágà caa kamu goo.

¹⁶⁻¹⁷ Gà cibwaa tâa jaa tèpa âboro, na rà pwacèwii Himéné ma wà Filétos, ba ru pwa pâ jèkutâ na piticèmuru naa goo. Ba wà tàpé na rà wàrapwiri, âna càra caa papwicîri wà Pwiduée. Ê pâ popai bèepwiri, âna pwacèwii è aurumuru naiiwà, na é imaina pâ. Â wà tàpé na rà pacâmuri tèpa âboro goro pwiri, âna rà o tâiti jii Pwiduée.

¹⁸ Napwa naa goo wà tupéebà, âna ru jèe pâiti jii è âjupâra, ba ru ina pâ, wà tèpa bà, âna rà jèe wâro còwâ géee na aubà, [â o ticè cè jè wâro còwâ na jè tapacîri.] Â, na wàrapwiri, â ru ténoori è cèikî kâra pâra âboro. ¹⁹ Êco na è paaé na é tòpò wà Pwiduée, âna nye gòo ma cimwü. Â wii naa gò, pâ: *Wà Pwi Ukai,*

âna é nye tâmogòori tàpé na rà tèpa âboro kée, *Nahoum 1.7* ma «Wà pwina é ina pâ é pwi âboro kà Pwi Ukai, âna wâdé na é pâiti jii é èpà.»

²⁰ [Gà niimiri cai] é wâ na dau wâdé, âna càcaa tâa na co é pâ ngapò, na pwa goro mwani mii ma mwani pwaa. Â pwa mwara, é pâ ngapò, na pwa goro upwâra ma goro puu, ba nye târa diri é pâ tòotù. Â é ngapò na dau wâdé, âna târa pâ tòotù na jè pi-ija naima na. ²¹ Â wiâna gà cèitiri é èpà'gà géé na pwâranümagà, [ma tètâjii é pâ ârapupûra bèepwiri na pwâ] âna gà o pwacèwii é ngapò na dau wâdé, ba kà Pwi Ukai. Â ée mwa popagà, ba na gà pwi neemuru wakè kée. Â o wâru pâ na jèpapara wakè na wâdé na ée mwa pwa googà.

Gà uru jii pwina èpà ma pwina pwâ

²² Gà uru jii é pâ câbawâdé kà tèpa âboro dopwa, co Timotéo. Â gà mudàra ma gà wârori é wâro na târù. Â gà mudàra ma gà wâro na cèikí, ma pimeaari ma pinaanapô. Ba wâépwiri pai pwa kà diri tàpé na rà papwicîri wà Pwi Ukai, géé na pwâranümarà na wâdé na araé.

²³ Gà cibwaa ipacé naa goo é pâ jèkutâ na ticé èreé, ma ticèmururu naa goo. Ba tèppaa me géé goo pwiri é pâ pitòocia. ²⁴ Â wà pwi ênawéna kà Pwi Ukai, âna càcaa wâdé na é pwi a tòocia. Wâdé na é pwi a moo ma ipakîrié naa goo diri tèpa âboro, ma pwi a tâmogòori pacâmuri, ma pwi a pidàpwicâarié.

²⁵ Ba wâdé na é tâmogòori tûra ba moo tà tàpé na rà cicaraé. Â géewê, â wà Pwiduée, âna ée mwa pitu târa, ma rà pinünüma, ba na rà tâmogòori é âjupâra. ²⁶ Â wiâna pitâmogòo nûmarà, â rà o udò jii é pwârajé kà *Caatana, wà Pwi âboro èpà, na é tâjûrurà, ba na rà pwa é câbawâdé kée.

3

O dau wâru tèpa ipa-imwûru

¹ Wâdé na gà tâmogòori pâ, na pâ bènabwé tòotù, âna o jèe tèppaa me pâ pàara na gòo ma pwacoé. ² Ba wà tèpa âboro, âna [rà o dau èpà]:

Rà o piniimirirà co;

Rà o wâdéari mwani;

Rà o pi-ina ba èpà wà Pwiduée;

O càra caa papwicîri é pwina pwicîri;

O maina nûmarà, â rà o pi-ina kàra;

O càra caa pitère dà du nyaa ma caa kàra, â rà o jèe tèpa cuâcâda;

³ O gòo pwâranümarà, ma ticé pimeaari goorà;

Rà o pi-ina ba èpà pàra tàpé;

Rà o wârori é wâro imudi;

Rà o tèpa putâmu;

Rà o tèpa cicara é pwina wâdé;

⁴ Rà o tèpa icuri tèpa béerà;

Rà o tèpa pwaduwa kà tèpa pigù, â rà o ipwa-imudirimuru;

Rà o tèpa ipwamainarà;

O wâdé târa é ipwâdéé imudi, jii wà Pwiduée.

⁵ Rà o gòmapwa ma rà tèpa âboro kà Pwiduée, ma pâra wiâra ê nyamanya kâra wâra pwapwicîri. Êco na o nye ticé pàtàmara cèikî [naa na wâro kâra]. Â gà upi tèpa âboro na rà wàrapwiri.

⁶ [Â gée wàrapwiri ni.] Ba wà pâra tàpé gée goorà, âna rà cai pâ pwàrawâ. Â rà ipiwâmi pa ilâri, na càcaa mwû ê cèikî kâra. Ba wà pa ilâri-bà, âna rà nye tà niimiri pâ, dau maina èpà kâra, ba nye tà càù pwàranûmarà diri kaa ê pâ na jèpapara èpà. ⁷ Â dau wâdé târa na rà tâmaari diri kaa tèpa picémara popai, êco na po dau pwacoé ma rà côoinari ê âjupâra, ⁸ gée goo na wà tèpa ipa-imwûrurà, âna rà cicara ê âjupâra.

Wà tèpa pwa pupûra-bà, âna rà pwacèwii wà Jannès ma wà Jambres*, tupédu a cicara wà *Moosé [na *Aigupito biu]. Càcaa wâdé aunûnûma kâra, ba ticé pâara ê cèikî kâra. ⁹ Êco na o càra caa pâra tia-iti. Ba wà diri tèpa âboro, âna rà mwa bàra côoina ê pai imwûru kâra, pwacèwii na ia rà còo ê càra Jannès ma Jambres.

Câmu na é naa Paulo tà Timotéo

¹⁰ Êco na wâgà, co Timotéo, âna gà tâmogòorio bwàti, â gà pâra wiâô naa na diri pâ muru—ê ârapupûra kôo, ma ê càrao, ma ê aunûnûma kôo; â ê cèikî kôo, ma ê pidàpwicâariô; â ê pimeaari kôo, ma ê pai cimwû kôo, ¹¹ ma ê pai tubaèpà tòo ma pâ aré kôo. Ba gà tâmogòori pâ, rà po dau tubaèpà tòo, naa na pâ ville Antioche gée Pisidie, ma Iconium ma Lystre. Â go dau pwamaagé còo goo. Êco na wà Pwi Ukai, âna é nye upao jii diri ê pâ pwi bèepwiri. ¹² Â jèe wâdé, ba wiàna nûmajè na jè pâra wêpà Kériso Iésu, â o tubaèpà tâjè.

¹³ Napwa naa goo wà tèpa piwâmi, âna rà o mwa nye ciburà dau pwa na èpà jii béaa. Â rà o ipa-imwûru pâra tàpé. Êco na rà nye ipa-imwûrurà còwâ.

¹⁴ Â wâgà, âna wâdé na gà tà pâra wiâra bwàti ê âjupâra na gà jèe picòo, â na gà jèe cèikî naa goo. Ba gà nye tâmogòori pâ, wàilàapà tàpé na rà pacâmurigà. ¹⁵ Ba ê pacâmurigà ê *Tii Pwicîri, gée na aukîri'gà, â tâa tâgà ê autâmogòorimuru, târa ma gà udò, [ba na tâa tâgà ê *âji wâro] gée goo ê cèikî'gà naa goo Kériso Iésu.

¹⁶ Ba diri ê Tii Pwicîri, âna é me gée jaa Pwiduée, târa ma picòo tâjè, ma èurujè, ma patàrùjè, ma pinadàrù è pwina wâdé jii ê pwina èpà†. ¹⁷ Nye gée goro ê Tii Pwicîri, na [é wakè goojè wà Pwiduée, ba na] jè tèpa ênawéna kèe na tâbawêe. Â é pwabwàtijè, ba na jè pwa diri pâ muru na wâdé.

4

Gà inapàpari popai kà Pwiduée

¹ Wà Kériso Iésu, âna ée mwa me nau pitûâ kâra diri tèpa âboro, â ée mwa pitèira diri—tèpa wâro ma tèpa bà. Êkaa na go tûâri tâgà, na araé, ma na ara Pwiduée, pâ: ² Gà picémara ê popai kà Pwiduée, na diri na pâara, wiàna wâdé, ma wiàna èpà. Gà pacâbweri* tèpa âboro; â gà patàrù tàpé na rà pwa na èpà; â gà pacâmurirà bwàti. Â gà pagòorà. Gà pwa diri pwiri, naa na pidàpwicâari.

3:5 Mataio 7.15,21; Tito 1.16 **3:8** Exode 7.11 * **3:8** Jannès ma wà Jambres—Pwiri tupédu âboro gée goo tèpa pwa tutè na rà cicara Moosé. **3:11** Apostolo 13.14–52, 14.5,8–20 **3:12** Mataio 16.24; Ioane 15.20; Apostolo 14.22 **3:16** Roma 15.4 † **3:16** Pinadàrù è pwina wâdé jii ê pwina èpà—é, Pacâmurijè goro pai wârori è wâro na wâdé ma tàrù. * **4:2** Pacâbweri—Convaincre, réitérer.

³ Ba o jèe tèepaa me ê jèe pàara, na o wà tèpa âboro, âna o jèe tàutàra na rà tère ê Popai kà Pwiduee. Â rà o nye tà pâra wiâra ê pâ câbawâdé kàra na èpà. Â rà o nye ciburà mudàra tèpa picòo na wâru wàilà, na rà ina co ê pwina wâdé tàra na rà tère. ⁴ Ba rà o kee naa goo ê âjupâra, ba na rà o tère ê pâ jèmaa na pwâ.

⁵ Êco na wâgà, âna wâdé na gà pwi a pitòimirigà na diri pâ pàara, â gà pidàpwicâarigà, naa na aré ma tòina. Â gà inapàpari ê *Picémara Wâdé. Â gà tubanabwé diri pâ wakè na é panuâ tâgà wà Pwiduee, ba gà pwi ênawéna kèe.

Go jèe pwa pipaa na wâdé

⁶ Napwa naa good, âna go jèe panuâ ê wâro kôo, ba na go pwa *ârapwaailò goo tà Pwiduee. Ba o jèe tèepaa ê pàara na go bà na. ⁷ Go pwa pwi ipaa na wâdé. Â go jèe tubanabwé ê itàa kôo. Â go nye cipa ba mwù è cèikî†. ⁸ Go jèe piètò, ba go jèe wârori ê wâro na *târù ma wâdé tà Pwi Ukai‡, pwi a pitèi na é târù. Â tapoo nabàni, âna go tapacîri ê bwe korona—ê pumara wakè kôo—na ée mwa naa tóo, naa na pwi Tòotù, na ée mwa pitèi tèpa âboro na. Â ée mwa nye naa tà mwara, diri tàpé na wânümarà gooé, ma tapacîri ê pai o tèepaa kèe.

Bénabwé popai

⁹ Wâdé na gà piwàcî me mariô. ¹⁰ Ba wà Démas, âna é jèe panuâò, ba é po dau wâdéari ê pâ neemuru ê pé gòropuu bèeni. Â é pâra naa na ville Tésalonika. Â wà Crescens, âna é pâra naa Galatia; â wà Tito, âna é pâra naa Dalmatie. ¹¹ Tà wàco Luka, na é tà wâjaao. Â wâdé na gà mudà Maréko, â gà popaé wiâgà. Ba ia é po dau pitu tóo naa goo ê wakè na go pwa.

¹² Napwa naa goo Tychique, âna go o jèe panuâê pâ naa na ville Éfésò. ¹³ Na gà mwa me, â gà tàpo coo jaa Carpus naa na ville Troas, ba na gà popa é palito, na ia go tà ujii naa jaaé. Â gà pame mwara ê pâ tii kôo—â gà cibwaa imwüru jii i pâ tii, naa wii naa gòro parawére mutò§.

¹⁴ Wà Alexandre, wà pwi a caagai paò, âna é po dau pwa tóo ê pâ muru na èpà. Êco na wà Pwi Ukai, âna ée mwa nye naa tée cè pumara ê pâ wakè kèe [na èpà]. ¹⁵ Gà ipwacògà gooé mwara, ba é nye dau gòo goro cicara é popai kôo.

Rà capai panuâò

¹⁶ Na tòotù na tapoo pitèio naa na wâra pitèimuru, â nye ticè âboro cèna pitu tóo. Ba wàilà diri, âna rà capai panuâò. Wâdé na é pwanaurirà wà Pwiduee. ¹⁷ Êco na wà Pwi Ukai, âna é pitu tóo, ma pagò-o. Â é naa tóo ê nii kèe, ba na go inapàpari diri ê popai kèe, tà tàpé na càra caa tèpa *Juif, na rà tâa ni. Â é upao [jii ê pwâra bà na dau èpà, pwacèwii na upao] géé na pwâra liò*. ¹⁸ [Â go tâmogòori pâ] ée mwa pa-udò-o jii diri ê pâ pâra èpà, ma popao, naa na é Mwaciri kèe, na wânidò *napwéretòotù. Picagòtúé ma pwényunyuâarié dàra gòiri awé! Wâdé na wàra. Amen!

4:3 1 Timotéo 4.1 **4:6** Filipi 2.17 **4:7** 1 Timotéo 6.12 † **4:7** Â go nye cipa ba mwù è cèikî—é, Â go jèe pitère dàra, tiagoro ê pwâadèrèe. **4:8** 1 Korénito 9.24–25 ‡ **4:8** Go jèe piètò, ba go jèe wârori ê wâro na târù ma wâdé tà Pwi Ukai—é, Go mwa tòpi è pumara wakè kôo—wâro dàra gòiri—jii wà Pwi Ukai. É, Â o wâdé ma târù na go tòpi è pumara wakè jii wà Pwi Ukai. Grec: La couronne de justice.

4:10 Apostolo 15.37–39; 2 Korénito 8.23; Kolosé 4.14 **4:13** Apostolo 20.6 § **4:13** Tii na wii naa gòro parawére mutò—Parchemins. Ê pâ tii na wii naa gòro parawére mutò, âna maina wâri wèe jii pâ pwâpié (papyrus), ba dau gòo. **4:14** Psaume 62.13; Roma 2.6; 1 Timotéo 1.20 * **4:17** Liò—Lion.

Ipiciji

¹⁹ Bwàcu kà du duadà Priscille ma Aquilas, ma diri ê pwârawâ kà Onésifor.

²⁰ Wà Éraste, âna é tà tâa na ville Korénito. Â go ujii Trophime naa na ville Milet, ba é maagé.

²¹ Timotéo, gà piwàcî me, béaa kêra ê pàara aumoo.

Wà Eubule, ma Pudens, ma Linus, ma Claudia, âna rà naa paé bwàcu'gà, wàilà ma wà diri tèpa cèikî béejè naa goo Kériso, na rà wâni.

²² Wâdé na é tà jaagà wà Pwi Ukai. Wâdé na é pwényunyuâariwà diri goro é *pimeaari imudi kêe!

Cidòri nyuâawà!

Tii kà Paulo tà Tito Bétapoo popai

Wàilàpà na wii tii bèeni?

Wà Paulo, pwi *apostolo.

É wii wiidà?

Nabibiu kâra *naja 62 ma 66, béaa kâra Bénabwé pai tâa kà Paulo na karapuu wâ *Roma, ma pai bà kêe naawê. Munaa é tâa Macédoine wà Paulo. Còo 1 Timotéo Bétapoo popai. É wii na pàara na é wii é pábéaa kâra tii kêe tà Timotéo.

É wii tâi?

Tà Tito, pwi naî pwi jè *Grec, na é tâa gòropò Crète. É cèikí naa goo Iésu géee goo wà Paulo (1.4). Na naja 46, âna é pâra wiâê naa *Iérusaléma (còo Galatia naporomee 2). Duîjè naja géee na càùé, âna é pâra wiâ Paulo naa na béaracîé kâra pai pâra kêe, â ru piwakè naima, ba na ru inapàpari é *Picémara Wádé (còo 2 Korénito naporomee 2, 7, 8, ma 12). Géee na càùé, â wà Paulo, âna é panuâê naa Crète, ba na é pitûâ naa na wâra pwapwicîri (1.3).

Cina é wii?

Nüma Paulo na é naa cè câmu tà Tito, ba na é tòimiri é picaatâa kà tèpa cèikí na Crète.

Dà ère é tii bèeni?

Wà Paulo, âna é taniimiri tà Tito, â é ina tée é pai wâro kà pwina nümee na é pwi a pitûâ kâra wâra pwapwicîri. Â é naa mwara é pupûra tà tèpa cèikí—tà tèpa ijiao, tà pa ilàri dopwa, tà tèpa âboro èpo dopwa, ma tà tèpa cèikí na rà tèpa ênawéna kîri (esclaves) kà tèpa âboro na pwa neemururá. Â é picòo tàra cè pai wâro na o wádé tà Pwiduée.

Pai pitâgoo tii tà Tito

Ipwabwàcu (1.1–4)

Popa bwàti wâra pwapwicîri â cicara tèpa pwa pupûra na rà tèpa pwâ (1.5–16)

Pai wârori wâro na wádé (2.1–3.11)

Pai pacâmuri na jèpapara tèpa cèikí (2.1–10)

Âmu wâro kà tèpa cèikí (2.11–3.11)

Bénabwé popai ma ipicijii (3.12–15)

Ipwabwàcu

¹ Wâgo, Paulo, [na pwa tii tâgà, co Tito]. Go pwi ênawéna kà Pwiduée, ma pwi *apostolo kà Iésu Kériso.

[É cùruo pâ wà Pwiduée] ba na go nama pimaina too é cèikí kà tàpé na é jèe pitòrigarirâ. Â é cùruo, ba na go picòo tàra é âjupâra goo Iésu, ba na rà wârori é wâro na papwicîri wà Pwiduée. ² Â, na wàrapwiri, â rà o cèikí ba gòo pâ, o tâa târa é *wâro dàra gòiri jaa Pwiduée. Ba béaa [kâra é pai tòpò kêe é gòropuu] âna é jèe mara ina pâ, na ée mwa naa tâjè é wâro bèepwiri, â câé caa pwâ.

³ Â, na pàara na é jèe tàmara pacoò wà Pwiduée, *pwi a pa-udòjè, âna é jèe pamogòori* é popai kèe bèepwiri. Â é cùruo, ba na go inapàpari.

⁴ Wâgà, co Tito, âna gà pwacèwii pwi âji naîô, gée goo è cèikí na é dànaimariju. Wâdé na tà tâgà è *pimeaari imudi ma pinaanapô, na me gée goo Pwiduée kâjè ma *Kériso Iésu, pwi a pa-udòjè. Cidòri nyuâgâ!

Popa bwàti wâra pwapwicîri

⁵ Na ia go picijigà na gòropô Crète, â go ina tâgà pâ, na gà mwa tubanabwé è wakè kâju naawê. Ba wâdé na gà tòpò cè tèpa pitûâ kâra wâra pwapwicîri, naa na pâ jèpa village.

Pitòrigari bwàti tèpa pitûâ

⁶⁻⁷ Napwa naa goo pwi a pitûâ kâra wâra pwapwicîri, âna cùrué, ba na é piwéaari è wakè kâ Pwiduée. Â wâdé na è wâro kèe, âna pitòimiri na ara tèpa âboro diri. Â nye ticè cèna pâri ma pitòtié goo:

É tâa bwàti goo tô wâdè†;

Câé caa pwi a-ipwamainâé;

Câé caa pwi a wâdo;

Câé caa pwi a putâmu, ma pwi a piokée;

Câé caa pwi a bu mwani goro è pwina é ina na pwâ.

Â wâ tèpa naîê, âna rà tèpa cèikí naa goo Iésu, na rà pitère dàra, â càra caa tèpa wâro imudi;

⁸ Wâdé na:

É pwi a tòpi bwàti tèpa âboro na rà tèepaa marié;

É pwi a meari è muru na wâdé;

É pwi a nünüma bwàti;

É pwi a *târù ma pitòimirié;

É pwi a piaabòrié.

⁹ Â wâdé na é pâra wiâra è popai na tàrù, na picémara [naa na wâra pwapwicîri]. Â, na wârapwiri, â o tàrù è pupûra na é naa tà tèpa âboro, â ée pagòorà goo. Â o pâri ma é patûra tàpé na rà cicara è popai.

Gà târi pwâ tèpa ipawâmi!

¹⁰ Po dau wâru è pâ âboro na càra caa pitère dàra. Â rà ipawâmi è pâ âboro goro è pâ popai kâra na piticèmururu naa goo. Rà dau wâjaa tèpa *Juif na rà jèe cèikí, [ba rà tacoo goo pâra tàpé pâ, na rà pwa *kama]. ¹¹ Wâdé na gà târi è pwâra. Ba rà pacâmuri tèpa âboro goro è pâ muru na càcaa âjupâra, â rà nama gù è cèikí kâra diri kaa pâ wâao. Â jèpwi mwara, âna rà bu mwani goro pâ pwina rà ina na pwâ.

¹² Ba nye pwi jè âboro tàmanga gée jaa tèpa âboro wâ Crète, na é ina goo è âji Ba kèe, pâ:

«Pwi âboro gée Crète,

* **1:3** Pamogòori—Faire connaître. **1:4** Roma 1.7; 2 Korénito 8.23; Galatia 2.3; 2 Timotéo 4.10 **1:6-7** 1 Timotéo 3.2-7; 2 Timotéo 2.24-26 † **1:6-7** É tâa bwàti goo tô wâdè—Grec: Nye caapwi co wâdèe. **1:10** 1 Timotéo 4.7 **1:11** 2 Timotéo 3.5-6; 1 Péteru 5.2

pwi âboro a pwâ;
 pwi a pwa ciritâu;
 ma pwi a dau ija.
 Câé caa pitêre dâjè;
 é pwi macii a piuti.»

¹³ Ê popai bèepwiri, âna âjupâra. Â gée goo kaa pwiri, âna wâdé na gà pacoora ma pwarà, ba na o tàrù é pai cèikí kàra. ¹⁴ Â gà ina tàra pâ, na rà nabwé na rà ciburà têre é pâ jèmaa ma autûâri kà pàra tèpa Juif, na pwâ. Ba rà naa càurà tàra âjupâra. ¹⁵ [Pwa na rà papwicîri na jè uti pàra utimuru. Êco na jè tâmogòori pâ]:

Êdiri pâ muru, âna wâdé
 ba kà tàpé na wâdé pwâranümarà.
 Ticè na wâdé
 tà tàpé na tòri pwâranümarà,
 tà tàpé na tàutàra na rà cèikí.

Wàrapwiri, ba tòri é autâmogòorimuru kàra bau *pwâratùra-nigée-goorà. [Ba càra mu caa tâmogòori na rà picâdàrù é pwina wâdé jii pwina èpâ.] ¹⁶ Rà inapàpari pâ, rà tâmogòori wà Pwiduée, êco na càrarà, âna pâiti jiié. Càra caa pitêre dèe, â é miiri é pwina rà pwa. Tapidau diri é pâ wakè kàra, â jèe nye dau pwacóé ma rà pwa cè ji caapwi muru na wâdé.

2

Pai pacâmuri na jèpapara tèpa cèikí

Pa âboro na pwanümarà

¹ Wâgà, co Tito, âna wâdé na gà pacâmuri tèpa âboro, wiâra é picòo na *tàrù.
² Gà pacâmuri tèpa ijiao, ba na rà pitòimirà, ma piaabòrirà. Â wâdé na rà wâro na cèikí, ma pimeari, ma pidâpwicâari. ³ Â gà ina tà pa jiiâmu, pâ, wâdé na rà wârori é wâro na pwicîri, ma wâdé na ara Pwiduée. Â rà cibwaa picocoo, ma dau wâdo dipâa. Wâdé na rà paari naa na càrarà ma tûâ kàra é pwina wâdé na jè pwa. ⁴ Â wâdé na rà pacâmuri pa ilâri na pwa éarà, ba na:

Rà meari tèpa éarà, ma èpo kàra;
⁵ Rà pitòimirà;
 Rà wakè bwâti naa na pwârawâ kàra;
 Rà ipakîrirà naa goo tèpa éarà.

Â, na wàrapwiri, â wà tèpa âboro, âna o càra caa pitaurèe goo é popai kà Pwiduée.

Pa âboro dopwa

⁶ Gà pagòo tèpa âboro dopwa, ba na rà pitòimirà. ⁷ Â wâgà mwara, naa na diri pâ ére, âna wâdé na gà paari tàra é âji càrajè. Â gà pacâmurà, naa na âji pwâranüma, ma ipapwicîri.

⁸ Wâdé na é pwâratùrà'gà, âna tàrù ma wâdé, ba na o càcaa pâri ma rà pitòtigà. Â wà tèpa pièpàrigà âna rà o kamu, ba ticè na rà pâmari ma rà pi-inajè ba èpà goo.

Tèpa ênawéna kîri

⁹ Wà [tèpa cèikî na rà] tèpa ênawéna kîri kà tèpa âboro, âna wâdé na rà ipakîrirà naa goo tèpa caa kàra, naa na diri pâ ére. Wâdé na rà mudàra cè pai wâdéarirà kàra. Â rà cibwaa tòpi tàra goro putàmu. ¹⁰ Â rà cibwaa murarà. Wâdé na rà paari tàra pâ, rà âjupàra ma tàrù, naa na diri pâ muru na rà pwa. Êkaa na, naa wàrapwiri, â rà o còo wà tèpa âboro pâ, é popai kà Pwiduée, *pwi a pa-udòjè, âna muru na dau wâdé ma pwényuâa.

Âmu wâro kà tèpa cèikî

¹¹ Wà Pwiduée, âna é jèe paari é *pimeaari imudi kèe, ba é me nau pa-udò diri tèpa âboro [ma naa tàra é *âji wâro jaaé]. ¹² Â é pacâmurijè goro é pimeaari kèe bèepwiri, ba na jè naaco diri pâ tûa na câjè caa papwicîri wà Pwiduée goo, ma é pâ câbawâdé kàra é gòropuu bèeni na èpà. Â, na wàrapwiri, â jè wàrori na pwi pâara nabà, é wâro na pitòimiri, ma tàrù, na papwicîri wà Pwiduée.

¹³ Ba jè tapacîri goro cèikî é tòotù na dau pwényuâa. Na pwi tòotù bèepwiri, â ée mwa wâjué còwâ wà Kériso Iésu, naa na é pai maina ma muugère kèe. Ba wâé na é Pwiduée kâjè ma pwi a pa-udòjè. ¹⁴ É jèe panuâ é wâro kèe, ba na é tipijè jii diri é pâ càrajè na èpà. Â é pwa ma jè pwi Ba kèe, na jèe ticè èpà kèe, â na ciburà dau nùmee na é pwa na wâdé.

¹⁵ Êkaa na wâdé na gà pacâmuri tèpa âboro goo diri é pâ pwiibà. Â gà pagòorà, ma patùrarà. Ba tà tâgà é tàrù ma gà wàrapwiri. Â gà cibwaa panuâ ma é pwatétéri tâgà cè jè âboro.

3

Mudàra ma guwà pwa na wâdé

¹ Gà taniimiri [tà tèpa cèikî naa jaagà na Crète] pâ, na rà ipakîrirà diri tà tèpa ukai, ma tèpa pitûâ, ma tèpa kupénoo, â na rà pitère dàra. Â wâdé na rà ciburà mudàra ma rà pwa é pâ na jèpapara muru na wâdé. ² Rà cibwaa pinabaèpà cè jè âboro. Â rà cibwaa pitòocia. Wâdé na rà pitòimirà ma moo ma ipakîrirà na ara diri é pâ âboro.

³ Âjupàra pâ, napwiri, âna wàijè mwara, âna nye ticè na jè tâmogòori [naa goo Pwiduée]. Â tàutâjè na jè pitère dèe. Â jè ipanuâjè, ba na ipa-imwùrujè. Â jè pâ nau tèpa piênawéna kàra pâ câbawâdé imudi, ma é pâ na jèpapara ipwâdéé imudi. Jè pwa é wâro na èpà. Jè tèpa piboo. Â jè tèpa pièpàrijè. ⁴ Êco na:

É paari pai wâdé kèe
wà Pwiduée Caa,
*pwi a pa-udòjè.
Ba é mearijè.

⁵ É nye pa-udòjè co,

goro *pimeaari imudi kêe.
 Càcaa wàijè,
 na jè piupajè còwâ,
 goro pâ wakè kâjè.
 É nama upwaaajè
 goro é Nyuâaê Pwicîri;
 [É cèitiri èpà
 gée na pwâranümajè.]
 É nama pitèpajè còwâ,
 [ma naa tâjè wâro;
 wâro na bwaa âmuê].
 6 É naaboo naa gòjè
 é Nyuâaê Pwicîri;
 me goo Iésu Kériso,
 pwi a pa-udòjè.
 7 É nama jè *târù na araé,
 goro é pimeaari kêe.
 O tâa tâjè *wâro dâra gòiri.
 Ba é jèe mara ina.
 Â jè cèikí ba gòo naa goo.

8 Wàépwiri é pwâratùra na âjupâra.

Naaco pitòcia goo pwapwicîri

Nümoo na gà gòo, co Tito, goro ina é pâ pwi bèepwiri, tà diri tàpé na rà cèikí naa goo Pwiduée. Ba na wàrapwiri, â rà o ciburà pwa wakè na wâdé. Â è pwina rà pwa, âna o wâdé ma âjimuru, ba kâra diri é âboro. 9 Gà cibwaa ipacè naa goo é pâ jèkutâ imudi, naa goo pâ nee tèpa jooorojè*—[tèpa pi-ina kâra goro pwapwicîri]. Â gà uru jii é pâ pitòcia goro é *Naèà kà Moosé. Ba diri é pâ pwi bèepwiri, âna piticèmuru naa goo, â càcaa muru na pitu tâjè.

10 Wiàna pwa cè jè âboro na é tò dii ma bara naa na wâra pwapwicîri, â gà wailu patèrèé. [Â wiàna cáé caa pitèrè dâgà] â gà panuâé, â gà cibwaa ipacè naa gooe. 11 Ba wà pwi âboro na é wàrapwiri, âna é jèe pàgà jii é âjupâra. Â é tàgèrè pwa na èpà, â é pitòtié còwâ.

Bénabwé popai

12 Go o panuâ paé tâgà wà Artémas, é, wà Tychique. Â wiàna é tèepaa paé, â gà piwàcì me, nau pâmariò naa na ville Nicopolis. Ba go jèe niimiri pâ, na go tâa wê, na pàara aumoo. 13 Â gà pitu tà Zénas, pwi apoka†, ma wà Apollos, â guwà pwabwàti é pai pâra kârù jiiwà, ba na o nye ticè cè pwina tiâu târu. 14 Â, na wàrapwiri, â wà tèpa cèikí béèjè wà Crète, âna rà picòo é pai pwa cèna wâdé, ba na rà pitu tà tàpé na tiâu târa. Ba wâdé na pwa pwâra cè wakè kâra.

3:6 Apostolo 2.17–18 3:9 2 Timotéo 2.14,16 * 3:9 1^r e phrase—Muru na wâdé na jè niimiri tèpa jooorojè. Êco na càcaa wâdé na jè ipwamaïnajè goo, ma pitòcia ma wà pàra tàpé. Wà tàpé na é ina wà Paulo, âna munaa rà niimiri pâ, rà tòpi jii Pwiduée é autâmogòrimuru na wâgòro, gée goo pâ jèkutâ kâra goo pâ nee tèpa jooororà. 3:10 Mataio 18.15–17 3:12 Éféso 6.21–22; Kolosé 4.7–8 3:13 Apostolo 18.24; 1 Korénito 3.5–6, 16.12 † 3:13 Pwi apoka—Avocat. Pwi a-ipamurujè naa na wâra pitèimuru. 3:14 Éféso 4.28

Ipicijii

¹⁵ Wà diri tèpa cèikí na rà wâjao, âna rà naa bwàcu'gà. Â gà pwabwàcu mwara tà tèpa âji béejè naa na cèikí, na rà wêe.

Wâdé na é cau *pwényunyuâariwà diri wà Pwiduée, goro ê pimeaari imudi kêe.

Cidòri nyuâawà!

Tii kà Paulo tà Philémon Bétapoo popai

Wàilàpà na wii tii bèeni?

Wà Paulo, pwi *apostolo. Â é tâa jaaé wà Timotéo.

É wii wiidà?

Nabibiu kâra *naja 60 ma 62, na pai tapoo tâa kà Paulo na karapuu wà *Roma (*Apostolo 28.30–31*). Na pwi pàara bèepwiri, âna é wii mwara tà tàpé Filipi ma tàpé Éfeso, ma tàpé Kolosé.

É wii tâi?

Tà pwi jè a cèikî na nee Philémon naa na ville Kolosé. É pwi bérewakè kà Paulo (1.1), â é pwi âboro na wâru neemuruê, ba pwa ênawéna kîri kêe.

Cina é wii?

Wà Onésime, pwi ênawéna kîri (*esclave*) kà Philémon, âna é mura mwani kêe, â é uru. Â é tèepaa naa na ville Roma, â ipituru ma wà Paulo naawê. Â géee goro é popai kà Paulo, â é cèikî naa goo wà Iésu wà Onésime. Â wà Paulo, âna é géere panuâê pâ còwâ naa jaa wà Philémon. Â é wii tii tée, ba na é tòpi còwâ Onésime, pwacèwii pwi a cèikî bée naa goo wà Iésu.

Dà êre é tii bèeni?

Naa na pàara na rà pitûâ na wà tèpa Roma, âna wâru tèpa âboro na pwa ênawéna kîri (*esclaves*) kàra. Naa na auniimiri kà tèpa âboro na wâru, âna piticèmuru naa goo tèpa ênawéna kîri kàra. Êco na é paari wà Paulo pâ, jè cibwaa niimiri pwiri, wàjè tèpa cèikî naa goo Iésu. Ba é ina tà Philémon pâ, wà Onésime, âna jèe câe caa pwi ênawéna kîri kêe co. É jèe pwi aéjii kêe mwara, naa na nee Kériso. Â wâdé na é tòpié wà Philémon naa na pimeaari (1.16), ma pwanauri é èpà na ia é pwa.

É tâmogdori wà Paulo pâ, é putàmu wà Philémon, géee goo é èpà na é pwa tée wà Onésime, êkaa na jè còo pâ, é patùraé ba moo, naa na pimeaari.

Naa na tii bèeni, âna jè còo mwara ucina naa goo pai pwa kà Kériso, tâjè tèpa âboro na jè pwa na èpà. Ba é pwanaurijè, â é tòpijè. É ina pâ, jè tèpa aéjii kêe. Â pwacèwii é pwina é pwa ba kà Onésime wà Paulo (1.18–19), âna wà Kériso, âna é wâri diri é kéredi kâjè goro pai bà kêe ba kâjè.

Pai pitàgoo tii tà Philémon

Ipwabwàcu (1.1–3)

Pimeaari ma cèikî kà Philémon (1.4–7)

Gà tòpi còwâ Onésime (1.8–21)

Ipicijii (1.22–25)

Ipwabwàcu

1 Wâgo* Paulo na pwa tii tâgà, co Philémon, pwi béeò goro wakè, na dau wânümoò tâgà. Go tâa na karapuu ni, goro é wakè kôo ba kà *Kériso Iésu. Â [é naa bwàcu'gà mwara] wà Timotéo, wà pwi a cèikí béeju. 2 Â [gà naa bwàcu kâbu] tà Appia, tô a cèikí béejè; ma Arkippe, pwi béejè goro paa ba kà Ukai kâjè Iésu. Â [gà pwabwàcu mwara] tà tèpa cèikí, na rà ipitiri na pwârawâ'gà. 3 Wâdé na tà tâgà é *pimeaari imudi ma pinaanapô, na me géé goo Pwiduée kâjè ma Pwi Ukai kâjè Iésu Kériso. Cidòri nyuâgà!

Pimeaari ma cèikí kà Philémon

4 Nye diri kaa na pàara na go mu pwapwiciri na, co Philémon, âna go pi-ila ba kâgà, â go pwaolè tà Pwiduée googà. 5 Ba go tère é jèkutâ, goro é cèikí'gà, naa goo wà Pwi Ukai Iésu, bau é pimeaari'gà, naa goo diri tèpa cèikí. 6 Go ilari jii Pwiduée pâ, wâdé na dau pimaina too é pimeaari'gà, tà tèpa cèikí béégà†. Êkaa na, wà tèpa âboro†, âna rà o còoina bwàti, diri pâ na jèpapara muru na wâdé, na tâa tâjè géé goo Kériso§. 7 Nye dau ipwâdéé kaa é pwâranümoò, co pwi gòrobéeò, goo é pimeaari'gà. Ba gà patàmarù é pwâranüma tèpa âboro kà Pwiduée, â êkaa pwiri pwina dau pagòo-o.

Gà tòpi còwâ Onésime

8 Géé goo é pimeaari'gà, âna câgo caa piwâ, na go ilari jiiigà [pâ, na gà tòpi bwàti pwi jè béeò]*. Nye pâri tóo, ma go tûâri tâgà pwiri, naa na nee Kériso. 9 Êco na go ilari jiiigà co, ba dau wânümoò tâgà. Wâgo Paulo, na go jèe pwi âboro pwanümoò†, â go gére tâa na karapuu, géé goro é wakè kôo, ba kà Kériso Iésu. 10 Wâéni é pwina go ilari jiiigà: Na gà tòpi còwâ pwi *ênawéna kîri'gà [na ia é uru jiiigà]—wà pwini Onésime. Ba é jèe pâ nau pwi a cèikí, na pàara na go tâa ni, na karapuu. Â é jèe pwacèwii na é pwina naîò.

11 [Gà tâmogòori pâ, *Onésime*, âna pai ina wèe pâ 'Pwi a pitu tâjè'.] Â wiàna câé caa pwi a pitu tâgà béaa; â nabàni, âna é jèe dau pitu tâju.

Go naaé paé còwâ darigà

12-13 Ba é pwi âboro na é té géé good. Â dau nümoò dàra tà cipaé naani jaaò, na pàara bèeni, ba na é bwaa tàpo pitu tóo, na bwaa tiàngà. Ba go bwaa tâa na karapuu, géé goo [é pai picémara kôo] é *Picémara Wâdé kà Iésu Kériso. Êco na go o mwa naaé paé còwâ darigà, 14 wiàna wâdé tâgà. Êco na câgo caa panuâé paé darigà, wiàna câgà caa üuri. Ba wâdé na gà tòpié, géé na âji pwâranümagà, â càcaa géé goo é pai tûâri kôo tâgà.

15 Âjupâra pâ, pwa cè ji pàara, cèna câgàu caa pitànaima na. Â matâra pâ wârapwiri, ba na gàu o mwa nye pitànaima còwâ, dàra gòiri awé. 16 Ba nabàni, âna jèe câé caa pwi ênawéna'gà co. É jèe pwi aéjii kâju mwara, naa na nee Kériso. Üu, é jèe pwi gòrobéeò, â wâgà, âna wâdé na gà dau mearié. Ba é pwi ênawéna'gà, â jèpwi mwara, âna é pwi a cèikí béégà, naa goo Pwi Ukai.

* 1:1 Wâgo—Grec: Wàibu. Wà Paulo na é pwa tii, êco na é paari pâ, caapwi pwâranümaru ma wà Timotéo na é tâa jaaé. 1:2 Kolosé 4.17; 2 Timotéo 2.3 † 1:6 É pimeaari'gà, tà tèpa cèikí béégà—Grec: Êpicaatâa naa na cèikí, é, é pai picémara é cèikí. ‡ 1:6 Tèpa âboro—é, Gà. § 1:6 É, Go ilari jii Pwiduée pâ, wâdé na gà tâmogòori diri é pâ aupwényunyuaari na é naa tâjè, géé goo é cèikí kâjè naa goo Kériso.

1:7 2 Korénito 7.4 * 1:8 Na gà tòpi bwàti pwi jè béeò—Popai me géé nee tii 17. † 1:9 Pwi âboro pwanümoò—é, Pwi âboro na é cùruo pâ wà Kériso. 1:10 1 Korénito 4.15; Kolosé 4.9 1:16 1 Timotéo 6.2

Tòpié pwacèwii naa wâgo

¹⁷ Wiàna câbaâjupâra† pâ, bu tupédu bére wakè [ba kà Kériso] â gà tòpié còwâ, pwacèwii naa wâgo na gà tòpio. ¹⁸ Â wiàna é mura cè muru jiigà [na ia é uru] é wiàna é pwa tâgà cè jè muru cèna càcaa wâdé, â gà tòpò diri naa goro neèò.

¹⁹ Tii muru wii kôo ni: *Wâgo, Paulo, na go mwa wâri tâgà.* (Êco na wâgà mwara, co pwi béèò, âna wâdé na gà niimiri pâ, géé good, na ia gà tòpi é *âji wâro!)

²⁰ Gà pwa é pwina go ilari jiigà, naa na nee Pwi Ukai, co Philémon, ba na o patâmarù é pwâranümoo, ba ju tupédu a cèikî, naa goo Kériso.

²¹ Go jèe cèikî naa goo é pai pitère dâra'gà, êkaa na go pwa tii paé. Â go tâmogòori pâ, gà o pwa cè pwina piwéna jii é pwina go ina paé.

Ipicijii

²² Go niimiri pâ, wà Pwiduée, âna ée jèe nama go caiwà diri; wàrapwiri goo é pwâra pwapwicîri kàwà. Êkaa na gà pwabwàti cè naditârawâ, cèna go tâa na.

²³ É naa paé é bwàcu'gà wà Épafra, pwi béèò goro tâa na karapuu, géé goro pai picémara kêe Kériso Iésu. ²⁴ Â rà naa paé é bwàcu'gà mwara, wà Maréko, ma Aristarque, ma Démas, ma Luka, wà tèpa béèò goro wakè.

²⁵ Wâdé na é cau wâjaawà diri é pimeeari imudi kà Pwi Ukai kâjè, Iésu Kériso!

Cidòri nyuâawà!

† **1:17** Câbaâjupâra—Reconnaître la vérité, être convaincu (cèikî, tòpi, tâmogòori).
2:24 **1:23** Kolosé 1.7 **1:24** Kolosé 4.10–12,14; 1 Timotéo 4.10–11

1:22 Filipi 1.25,

Tii tà tèpa Hébéru Bétapoo popai

Wàilàapà na wii tii bèeni?

Càjè caa tàmogòori é nee pwi a wii é pwi tii bèeni. Êco na jè tàmogòori pâ, nye pwi jè *Juif, na é cèikî naa goo wà Iésu. É pwi a tàmogòori bwàti é pwapwicîri kà tèpa Juif, ma é *Aamwari Béaa. Â é pwi âboro na é tàmogòori bwàti pai pwa tii naa na grec, ba é pai wii kêe, âna dau wâdé.

É wii wiidâ?

Béaa kêra *naja 70. Ba, na pwi naja bèepwiri, âna wà tèpa coda roma, âna rà tanoori é *Wâra pwapwicîri kà tèpa Juif wâ *Iéruusaléma, â rà pacoo diri pâ *ârapwaaailò kà tèpa Juif na é ina wà pwi a wii tii bèeni. (Còo naporomee 9 ma 10.)

É wii tâi?

Tà tèpa Juif —tèpa ‘*Hébéru’—na rà jèe cèikî naa goo Iésu. Pwiri rà naanamari pâ popai kêe na wâru, naa na caapwi tii, ba na rà naa târa jè wâra pwapwicîri.

Cina é wii?

É wii, ba na rà tàmogòori bwàti é wakè na é pwa wà Iésu ba kàra. Â é pagòorà, ba na rà cimwü ma pidàpwicâarirà, ba rà gére wâro na pàara na pitubaèpà târa.

Dà ère é tii bèeni?

Diri pâ naèa ma pâ ârapwaaailò kà tèpa Juif naa na é *Aamwari Béaa, âna rà tâbawée nabàni naa goo Iésu Kériso. Ba wà Pwiduée, âna é pwa tà tèpa âboro é *auipwataâboro na bwaa âmuê. Â é nama é pwi âji a pwa ârapwaaailò kêe na caapwi co, wà Iésu Kériso. Wâé na é pwi a pame é pâ *aupwényunyuâari kêra auipwataâboro, â wâé pwi a-îpa popai naa nabibiu kâjè tèpa âboro ma wà Pwiduée. Ba é pwi âji âboro, â é pwi âji naî Pwiduée mwara, na é caapwi co. Ba é tâa jaa Pwiduée Caa, géé na biu, â dàra gòiri awé. Êco na é boome naani gòropuu, â é pa naiiri âboro. Â é pwa é ârapwaaailò na tâbawée, na é pipanuâé târa pwâra bà. Â joro é domii kêe na é bà naa goro *satauro, târa pwanauri diri pâ èpà kâjè. Â géé goo Kériso, â pâri ma jè medari Pwiduée naa na ipwâdée. Â câ mwa caa pâri ma jè pwa cè jè ârapwaaailò.

Pai pitâgao tii Hébéru

Iésu Kériso, âna é piwéna jii diri (1.1–4.13)

É piwéna jii tèpa angela (1.4–14)

É pame pai udò na dau pwényuâa (2.1–18)

É piwéna jii Moosé wà Iésu (3.1–6)

Âji pinaanapô jaa Pwiduée na é pame Iésu (3.7–4.14)

É pwi a-îpa popai nabibiu kâjè ma Pwiduée (4.14–10.18)

É pa naîri âboro â é pitère dà Pwiduée (4.14–5.10)

Pai patère tèpa cèikî (5.11–6.12)

É pacoo auinabéaa wà Pwiduée (6.13–20)

Melkisédek, âna é ânuu Iésu Kériso (7.1–28)

É pwi a pwa ârapwaaïlò maina kâjè wà Iésu Kériso (8.1–13)

Câcaa pâri pâ ârapwaaïlò béaa târa ma pwanauri pâ èpà (9.1–10)

Tâbawée ârapwaaïlò kà Iésu (9.11–28)

É wacaapwi pwa ârapwaaïlò Kériso (10.1–18)

Câmu tà tèpa cèikî (10.19–13.25)

Jè ipwacèwii cèikî kà tèpa Isaraéla biu (11.1–40)

Jè ipwacèwii Iésu, â jè cimwü (12.1–29)

Bénabwé popai (13.1–25)

iésu kériso âna é piwéna jii diri

(*Naporomee 1.1–4.13*)

¹ Na pâara biu, âna é pipatûrari* wà tèpa jooorojè† wà Pwiduée, na rà naigé mee tèpa *péroféta kée goro pâra pai pwa wèe na wâru. ² Â, na pâara nabà—naa na pâ Bénabwé tòotù—âna é patûrajè, goo wà Pwina naîê. Ba géé gooé, âna wà Pwiduée, âna é tapoo ê napwéretòotù ma ê gòropuu, bau diri pâ muru na tâa na. Â nye wàè kaa na é pitòrigarié wà Pwiduée, ba na ée mwa panuâ tée diri pâ pwiibà. ³ Na jè còo Pwina naîê, â jè còo é pai muugère ma pai maina kà Pwiduée Caa. Ba ipaiwà wàilu naa na diri pai pwa wèe. Diri pâ muru, âna rà cau tèepaa ma wâro, géé goro é popai kée, na dau pwa patàmee.

Nye wàè kaa, Pwina naîê, na ia é cèitiri é pâ èpà kâjè. Â géé na càué, â é wâjué còwâ naa jaa Pwiduée, na é wânidò *napwéretòotù. Â wà Pwiduée—wà Pwina dau pwa patàmee—âna é nama é tâaboo naa gòro âji îê [ba na é pitûâ kêra diri pâ muru].

É piwéna jii tèpa angela

⁴ Wà Pwiduée, âna é nama é piwéna‡ jii diri tèpa *angela, wà Pwina naîê. Â é naa tée pwi neere âboro, na dau pwamuru naa goo, jii diri pâ neere âboro.

⁵ Ba câé mu caa ina tà pwi jè angela wà Pwiduée pâ:

*Wàéni popai kôo,
na go ina nabà:
Gà pwina naîô,
â go pwi caa'gâ.*

Psaume 2.7

*é,
Go o pwi Caa kée,
â ée mwa pwi naîô.*

2 Samuel 7.14

⁶ Ūna é paari Pwina naîê, tà tàpé na rà tâa jaaé, â é naa tée é tàrù kà pwi ciàra èpo§, â é pitûâri pâ:

* **1:1** Pipatûrari—Patûra. † **1:1** Jooorojè—Wà pwi awii é tii bëeni, âna é pwi jè Juif, â é wii tà pâra tàpé na rà tèpa Juif mwara. Â rà jée cau cèikî naa goo wà Kériso. **1:2** Ioane 1.3 **1:3** Apostolo 2.33–34; Kolosé 1.20; Héberu 8.1 **1:4** Filipi 2.9 ‡ **1:4** É piwéna—é, É jée piwéna, é, É pâ nau piwéna.

1:5 2 Samuel 7.14; 1 Chroniques 17.13; Apostolo 13.33 **1:6** Roma 8.29 § **1:6** Ūna é paari Pwina naîê... Grec: Ūna é popa Pwi ciàra èpo naa na gòropuu {monde}. Munaa é pai pitèpa Kériso, é, pai wâjué còwâ kée na jè tòotù. É popai monde ni, âna pai ina wèe pâ: Autâa, é, napô, é, mwaciri. Pwiri naani gòropuu, é wâpà wiàna wânidò napwéretòotù.

*Wâdé na wà diri tèpa angela kôo,
âna rà o cau ipwamainâê diri.*

Psaume 97.7

7 Napwa naa goo tèpa angela kêe, âna é ina wà Pwidueé:

*Go nama rà pwacèwii é pwéretòotù;
Rà o pwacèwii é doromara ânye.*

Psaume 104.4

8 Êco na wàèni é pwina é ina naa goo wà Pwina naîê:

Wâgà co [Pwina naîô]

âna wâgà Pwidueé!*

O ticè pwâadàra

é Mwaciri'gà.

Gà mwa Pwi Ukai

dàra gòiri awé.

*O *târù é pai pitûâ'gà.*

9 *Gà wâdéari é târù,*

â gà miiri é èpà.

Â wâgo, Pwidueé Caa'gà,

âna go jèe pitòrigarigà†

jii diri tèpa béegà.

Go wicèpwiri é jawé ûrea

naa gòro pûrugà.

Go nama rà pipwamainagà;

go naa tâgà é pipwâdéé,

na dau maina awé.

Psaume 45.7–8

10 É ina mwara wà Pwidueé, naa goo Pwina naîê pâ:

Naa na autapoo goo,

âna nye wâgà, Pwi Ukai‡,

na gà pwi a tòpò

é pâara gòropuu.

Gà pwi a bari

iri napwéretòotù.

11 *O mwa tiâu*

é gòropuu diri,

ma napwéretòotù,

ma diri pwina tâa na.

1:7 Psaume 104.4 **1:8** Psaume 45.7–8 * **1:8** Wâgà Pwidueé—Ê pâ popai bèepwiri géé na Psaume 45, âna popai kà pwi jè apwanyabi, goo é pai piéa kà pwi jè ukai. Naani, âna é ina wà pwina é wii é tii tà tèpa Héberu, pâ, wà Pwidueé Caa, âna é ina pwiri tà Iésu Kériso, Pwina naîê. É wàrapwiri wà Pwidueé, ba na é paari tà tèpa âboro pâ, wà Iésu, âna é pwi ukai kâra gòropuu diri. † **1:9** Pitòrigarigà—Grec: Oint. Còo note goo Luka 4.18. ‡ **1:10** Psaume 102.26–28 ‡ **1:10** Nye wâgà, Pwi Ukai—Ê pâ popai bèepwiri géé na Psaume 102, âna popai kà pwi jè âboro tà Pwidueé. Naani, âna é ina wà pwina é wii é tii tà tèpa Héberu pâ, wà Pwidueé Caa, âna é ina pwiri tà Pwina naîê, Iésu Kériso.

Êco na nye wâgà co
 na o mwa tâa awé.
 12 Gà o cùurà
 pwacèwii ârabwée;
 Gà o pipîrîrà
 pwacèwii dòro aupuu.
 Â nye wâgà co,
 na gà nye tà tâa awé;
 Gà nye tà wâro
 dàra gòiri!

Psaume 102.26–28

13 Â wàéni jè muru na ia é ina wà Pwiduée:

“Gà me ma gà tâa ni.
 Tâa ni gòro iò étò.
 [Go naa tâgà é pitûâ.
 O pwamainagà awé.]
 Go nama gà còogai
 tèpa ipaa dàgà.”

Psaume 110.1

Gona guwà niimiri pâ, é ina pwiri tà pwi jè angela kêe? [Bwa! É ina pwiri tà Pwina naiê!]

14 Ba napwa naa goo wà tèpa angela, âna rà tèpa ênawéna co. Ba é cùurà wà Pwiduée, ba na rà pitu tâjè, wàijè na ée mwa pa-udòjè, [ma naa tâjè é *âji wâro jaaé].

2

É pame pai udò na dau pwényuâ

Jè cibwaa nama piticèmuru naa goo

1 Géee goo pwiri*, â wâdé na jè pâra bwàti wiâra é popai na jè tère. Ba péa jè tà pâiti jii. 2 Ba napwa naa goo é *Naèà kà Moosé†, âna é nama rà pwa wârimuru wà diri tàpé, na càra caa pâra wiâra bwàti.

3 Êco na [wà Pwiduée, âna] é jèe naa tâjè é naigé, ba na jè udò; pwi naigé na dau maina ma pwényuâ [jii é naèà]! Â jè o wânau târa cè pai uru kâjè jii é wârimuru, wiâna câjè caa câbaâjupâraé?! Ba nye wà Pwi Ukai Iésu kaa, na ia é mara inapàpari tâjè é naigé bèepwiri. Â wà tàpé na rà tèreê, âna rà jèe *paâjupâraé tâjè.

4 Â wà mwara Pwiduée, âna é paâjupâraé, goro pâ *câmu kâra pàtamee—muru na rà pò goo wà tèpa âboro. Â é jèpa naa pâ âraimeai, na é naigé mee é *Nyuââ Pwicîri, wiâra câbawâdé kêe.

É ipakîriê boo ba kâjè

1:13 Psaume 110.1 1:14 Psaume 34.8, 91.11 * 2:1 Pwiri—Ê pai maina ma muugère kà Pwina nai Pwiduée, na napéaati naa naporomee 1. 2:2 Galatia 3.19 † 2:2 Naèà kà Moosé—Grec: Popai na rà pame, wà tèpa angela, âna é coo. Rà ina wà tèpa Juif pâ, rà tòpi é Naèà kà Moosé naigé mee wà tèpa angela. (Còo Apostolo 7.53.) 2:3 Héberu 10.29, 12.25 2:4 Maréko 16.20; 1 Korénito 12.4,11

⁵ Go gére patùrawà goro ê Mwachiri† na o mwa tèepaa. Â o càcaa tèpa *angela, na ée mwa nama rà pitùâ naawê, wà Pwiduée. ⁶ Ba é ina tée wà pwi jè âboro, na jè ére géee goo ê *Tii Pwicîri pâ:

Wàilàpà wà pwi âboro,
na gà o niimirié,
[co Pwiduée]?
Gorodà na piàranümagà wàé,
wà *Pwina naîri âboro[§]?
⁷ Gà pakîrié boo
jii tèpa angela
na ji pàara,
na càcaa gòiri.
Gà naa tée korona—
bwe kâra ukai.
Gà nama pwamainâé.
⁸ Gà nama é pitùâ
naa gòro diri pâ muru!

Psaume 8.5–7

Ba nye ticé jè muru, cèna o tâa gòroigé jii é pitùâ kée*. Êco na nabàni, âna jè còo bwàti pâ, càcaa pâji coo diri é popai bèepwiri. ⁹ Â jè còo mwara pâ, jèe pakîri wà Iésu, na ji pàara, na arana tèpa angela. Ba é pwamaagé còo, â é bà ba kâjè diri tèpa âboro, géee goro é *pimeaari imudi kà Pwiduée. Â géee goo é pwina é pwa wà Iésu, â jèe naa tée korona—bwe kâra ukai. Â jè còo pâ ipwamainâé, [pwacèwii é popai bèepwiri naa na Tii Pwicîri].

É pwi càa diri tèpa naî Pwiduée

¹⁰ Wà Pwiduée, âna é tòpò ba kée diri pâ muru, â é tàgére wéaa goorà. Pwa pàra tèpa naî Pwiduée mwara, na rà dau wàru, [âna wàjè kaa]†. Â wâdé tée, na é nama jè cau tâa na é pai maina ma muugère kée. Pinaigé mara é pwiibà, é pai maagé còo kà Iésu ma pai bà kée. Â géee goo kaa pwiri, â wà Pwiduée, âna é naa tà Iésu é autâa na tâbawêe, na pârié. Ba wà Iésu, âna é pwi ukai, na é pa-udò diri tèpa naî Pwiduée, ma pwi a poparà pâ, [naa na *âji wâro]†.

¹¹ Ūu, nye wà Iésu kaa, na é pwina é popajè tèpa âboro kée, pàdari wà Pwiduée[§], [pwi caa kée] ba na o caapwi caa kâjè diri, wàjè ma wàé. Â géee goo kaa pwiri, âna câe caa kamu, na é ina gooje pâ jè tèpa aéjii kée. ¹² Ba wàè na ia é jèe ina tà Pwiduée pâ:

† **2:5** Mwachiri—Grec: Gòropuu. **2:6** Psaume 8.5–7 **§ 2:6** Wà Pwina naîri âboro—Popai me géee Psaume 8.4–6, na popai gooje tèpa âboro. Êco na wà pwina é wii é tii tà tèpa Hébéru, âna é ina wà Iésu, na pitunee tée pâ Pwina naîri âboro. * **2:8** Pitùâ kée—é, Pitùâ kâjè. Pwiri é inajè tèpa âboro, é, pwiri Iésu Kériso, Pwina naîri âboro. **2:9** Filipi 2.8–9 † **2:10** Âna wàjè kaa—Bà jèe wii wàjè tèpa naîé naa na pâ nee tii 10–18, ba jè tèpa naî Pwiduée, wàjè na jè cèiki naa goo wà Iésu. (Còo Hébéru 3.6.) † **2:10** É, Diri pâ muru, âna kée {kà Pwiduée}, â rà me géee gooé, â rà tâa géee gooé. Â é popa tèpa naîé na rà wàru naa na pai maina ma muugère. Â wâdé tée na é nama é tâbawêe {wà Iésu} naigé mee é pai maagé còo kée, wàé {wà Iésu} na é pwina é tapoo é pai udò kàra. Ê pâ popai é nama é tâbawêe {wà Iésu}, âna pwiri pai tòpi kée é autâa kée napwéretòotù, é, pwiri pai ina wèe pâ, na o tâbawêe é pai pa-udòjè kée. **2:11** Mataio 25.40 **§ 2:11** É popajè...pàdari wà Pwiduée—é, É tipi tèpa âboro jii é pâ èpà kàra. Grec: É nama rà pwicîri. **2:12** Psaume 22.23

*Go mwa pwamaina neegà
tà tèpa aéjii kôo.
Go mwa câdirigà
na rà pitapitirirâ*.*

Psaume 22.23

13 [†]Â é ina tée mwara pâ: *Wâgo mwara, âna go mwa cèikî naa googà. Ésaïe 8.17*
 Â jèpwi mwara:
*Wâgo ni, ma wà tàpé
 na é naarà tôo wà Pwidueé,
 wàibà diri tèpa naîê†.*

Ésaïe 8.18

É pâ nau pwi âboro pwacèwiijè

14 Wàijè tèpa naî Pwidueé, âna jè cau taa tâjè diri, é naiiri âboro na o mwa bà. Â é pa naiiri âboro wà Iésu, ba na é pwacèwiijè. Â é jèe bà ba kâjè, ba na tapàgà é pàtâma *Caatana, wà pwina é nama jè bà. 15 Â, na wàrapwiri, â é tipijè jii é pai wâgotâjè goro é pwâra bà, na ia piijè béaa, diri tòotù.

16 Jè tàmogòori bwàti pâ, câé caa me wà Iésu, ba na é pitu tà tèpa angela. É nye me nau pitu tà tèpa gòobàra *Abéraama. 17 Â é ipwacèwiijè, tèpa aéjii kèe, naa na diri pai pwa goo. Ba [wiàna càcaa wàrapwiri, â pwiri càcaa pâri ma] é pwi a-ipa popai nabibi wà kâjè ma wà Pwidueé†. Â é jèe pwi a pwa ârapwaaailò maina kâjè, na é pitère dà Pwidueé, naa na pai piênawéna kèe tée. Â é pwi a meaarijè, [wàijè na ticè nii kâjè]. Â é tòpò é *ârapwaaailò, târa pwanauri é pâ èpà kâjè. 18 Â nye pâri ma é pitu tâjè, wiàna tèepaa marijè é tacai. Ba é tàmogòori é tacai, ma é maagé còo.

3

É piwéna jii Moosé wà Iésu

1 Tèpa cèikî bééò, wà Pwidueé âna é jèe todàwà, ba na guwà tèpa âboro kèe. Êkaa na guwà naa nùmawà naa goo wà Iésu, ba é pwi majoro é cèikî kâjè. Ba é cùrué medarijè wà Pwidueé, â é pacimaê, ba na é pwi a pwa *ârapwaaailò maina kâjè*. 2 Â é pitère dà Pwidueé, â é piênawéna kèe bwàti, pwacèwii *Moosé napwiri, na ia é piênawéna kâra diri é pwârawà kà Pwidueé.

3 Êco na dau pwamuru naa goo wà Iésu jii wà Moosé, â wâdé na dau ipwamainâ jiié. Ba wà pwi apooro é wâ, âna é piwéna jii é pwi ênawéna†. 4 Ba jèpa wâ, âna nye pwa pwi apooé, â nye wà Pwidueé na é tòpò diri pâ muru.

* **2:12** Popai me géé Psaume 22.23, muru wii kà ukai Davita. Wà pwi awii é tii bëeni tà tèpa Héberu, âna é ina pâ, nye wà Iésu na é mara ina pâ popai bèepwiri tà Pwidueé, na ia ru taa napwéretòotù, béaa kâra pai tòpò wàra é gòropuu. **2:13** Ésaïe 8.17,18 † **2:13** Wàibà diri tèpa naîê—Grec: Ba rà cau tèpa naîò naa na Tii kà Isaia. Êco na naani, âna é popa pâ popai bèepwiri wà pwi awii é tii bëeni, ba naa popai goo wà Iésu, bau diri tèpa âboro kèe, na rà cau tèpa naî Pwidueé ma wâé. **2:14** 1 loane 3.8; Auinapàpàri 12.10 **2:16** Ésaïe 41.8–9 † **2:17** Pwi a-ipa popai... Wàèpwiri wakè kà pwi apwa ârapwaaailò. Còo note goo Héberu 6.19–20. **3:1** Nombres 12.7; Héberu 4.14, 7.26 * **3:1** Grec: Â êkaa, co tèpa aéjii pwicîri, wâguwà tèpa bééjè na todâjè géé napwéretòotù, âna wâdé na guwà naa nùmawà naa goo wà Iésu, wâé pwi apostolo ma pwi apwa ârapwaaailò goro é cèikî kâjè. † **3:3** (2e phrase) & 3.4 Grec: ...Ipaîwà naa goo pwi aba wâ, na é piwéna jii é wà na é bari. 4Ba êdiri pâ wâ, âna o pwa pwi abari, â nye wà Pwidueé na é bari diri pâ muru.

⁵ Napwa naa goo wà Moosé, âna é dau pwi a wakè bwàti naa na pwârawâ kà Pwiduée, â é dau pwi a pitêre dâra. Êco na é nye pwi ênawéna co. Ba é pwi ânuuru† diri é pwina ée mwa inapàpari wà Pwiduée, gée na càùé. ⁶ Â wà *Kériso, âna é pwina nari èpo na pwârawâ, na naa tée pitûâ. Â é pwârawâ bèepwiri, âna wàijè kaa, wiàna jè tà cimwù naa na pai pitapacîri kâjè, ma cipa ba mwù é cèikí kâjè.

Âji pinaanapô jaa Pwiduée na é pame Iésu

Cibwaa ipwacèwii tèpa Isaraéla

⁷ Géee goo é pâ pwi bèepwiri, â [wâdé na jè pitêre dâra é pwina] é ina é Nyuââ Pwicîri, pâ:

*Wiàna guwà tère
pwâra to kà Pwiduée,
na tòotù bèeni,
⁸ â guwà pitêre dèe§!
Tâu tà wà tèpa Isaraéla
goo Pwiduée kâra,
napwiri, naa namaré.
Rà naa càùrà naa gooé
Rà nye pigàdèe,
goro pâ càrarà!*

Psaume 95.7–8

⁹ [Â ipaiwâ é pwina é ina naa goorà wà Pwiduée]:

*Rà tacaio naa namaré,
wà tèpa caa kâwâ.
Gée goo pwiri,
â rà côo é pwina go pwa,
¹⁰ naa na 40 naja.
Oratôo goorà.
Go inapàpari:
“Rà naa càùrà naa good!
Càra caa pitêre dòo*!
¹¹ Go putâmu naa goorà.
Go ipwataâboro pâ:
O càra mwa caa me
naa na ére aunao,
[ére kâra pinaanapô]
na go jèe ipwabwâti!”*

Psaume 95.9–11

Jè cibwaa nama gòo pûrujè

3:5 Nombres 12.7 † **3:5** Pwi ânuuru—Grec: Pwi apaâjupâra. **3:7** Psaume 95.7–11 **3:8** Exode 17.7; Nombres 20.2–5 § **3:8** Â guwà pitêre dèe... Grec: Guwà cibwaa nama gòo pwâranûmawâ, pwacèwii na biu, na tàutawâ gooé. * **3:10** Grec: Naa na 40 naja. Go putâmu naa goo pwi naneêâboro bèepwiri. Â go ina pâ: É ipa-imwûrurâ taaci é pwâranûmarâ. Càra caa tâmogòori é pâ naigè kôo. Ipaiwâ naa na nee tii 15. **3:11** Nombres 14.21–23

12 Êkaa na guwà ipwacôowà, co tèpa béeò! Ba wiàna guwà wéaari pà aunünüma na èpà, â wiàna tàutàwà na guwà cèikí, â guwà péa tà pàiti jii wà Pwiduée, pwi a pawárojè†. 13 Ba é èpà na jè pwa, âna é ipa-imwürujè, ma nama gòo púrujè, [â é pwa ma jè naa càùjè naa goo wà Pwiduée]. Êkaa na guwà ciburà ipagòowà naima, ba na o càcaa tèepaa mariwà é pwiibà! Á guwà wàrapwiri diri pà tòotù. Ba é pwi tòotù bèepwiri na é ina é Tii Pwicíri, âna nabà, [â càcaa widáuru!]

14 Jè jèe tèpa bée Kériso, géé na autapoo goo, na jè cèikí naa gooé. Á wádé na jè cipa ba mwù é cèikí bèepwiri, tèepaa naa na é pwáadèrèè [ba na o pwa cè kâjè géé goo é pwina tâa tée].

15 Á [jè cibwaa ipwanauri é pwina jè tàgère] púra naa na *Tii Pwicíri pà:

*Wiàna guwà tère
pwàra to kà Pwiduée,
na tòotù bëeni,
â guwà pitère dèe!
Guwà cibwaa
naa càùwà naa gooé!*

Psaume 95.7–8

Càra caa tèepaa naa na aunao

16 Wàilàapà tàpé na ia rà tère é pwàra to kà Pwiduée, â na ia rà naa càurà naa gooé? Nye wà tèpa jojoorojè kaa, na ia é poparà còobé wà Moosé géé napò *Aigupito! 17 Á nye naa goorà kaa, na ia é putàmu wà Pwiduée, naa na 40 najà. Nye wàilà kaa na ia rà pwa na èpà naa namaré, â rà cau bà imudi naawè. 18 Á nye wàilà kaa, na ia é *ipwataâboro tàra wà Pwiduée, pà, o càra caa tèepaa naa na é napò, na ia é jèe pwabwàti ba kàra. 19 Á jèe càra caa tèepaa, naa na aunao [ma pinaanapò] kà Pwiduée, géé goro na tàutàra na rà cèikí naa gooé.

4

1 Wà Pwiduée, âna é mara ina [tà tèpa jojoorojè] pà, ée mwa poparà pà naa na aunao [ma pinaanapò] na é jèe mara ipwabwàti ba kàra. Á é auina kèe bèepwiri, âna é jèe nye coo ba kâjè nabàni. Êkaa na jè ipwacôoco, ba é péa pitèi pàra tàpé géé gooje wà Pwiduée, ma ina pà, rà jèe ipàiti*.

2 Ba jèe nye picémara tàjè é popai na wádé [goro é aunao bèepwiri] pwacèwiirà. Éco na wàilà, âna ticé pumara é popai na rà tère, géé goro na càra caa tòpi goro cèikí†. 3 [Á wàèpwiri é majoroé ma] é ina wà Pwiduée pà:

*Go putàmu naa goorà.
Go ipwataâboro pà:
O càra mwa caa me
naa na ére aunao,
[ére kàra pinaanapò]
na go jèe pwabwàti!*

† 3:12 Pwi apawárojè—é, Na é wàro. 3:15 Héberu 3.7–8 3:16 Nombres 14.1–35 3:17 1 Korénito 10.10 * 4:1 É péa...ina pà, rà jèe ipàiti—é, Ba rà péa niimiri wà pàra tàpé géé gooje pà, na rà jèe ipwà. † 4:2 Càra caa tòpi goro cèikí—é, Càcaa tâa goorà é cèikí kà tàpé na rà pitère dèe. Pwiri pai ina wèe pà, wà Kaléba ma Iosua na ru cèikí naa goo wà Pwiduée. (Còo Nombres naporomee 13 ma 14.)

4:3 Psaume 95.11; Héberu 3.11

Psaume 95.11

Tàpiri tâjè pwi aunao bèèpwiri

Èco na wàijè na jè cèikî, âna jè o tòpi ê âji nao ma pinaanapò kà Pwiduée[†], [na é jèe nabwé pwabwàti wà Pwiduée, géé na biu]. Ba êdiri auniimiri kèe goro pâ wakè na ée mwa pacoò, âna tâbawêe, béaa kâra pai tòpò kèe ê gòropuu.

⁴ Jè pûra mwara naa na jè ére géé goro ê *Tii Pwicîri [i pwi ia é pwa wà Pwiduée naa na autapoo goo]. Ba jèe wii pâ: *É nao wà Pwiduée na bé 7 kâra tòotù, géé na càuru ê pâ wakè na é pwa.* *Genèse 2.2* Wàèpwiri pwi bé 7 kâra tòotù kâra nadàpara pwapwicîri.

⁵ Jè wàjué còwà naa goo i pwi nee tii, na ina pâ:

*O càra mwa caa me
naa na i ére aunao,
[ére kâra pinaanapò]
na go jèe pwabwàti!*

Psaume 95.11

⁶ [Na jè pûra pwiri, â jè nye tâmogòori pâ] nye pwa é aunao [ma pinaanapò] na ia é pwabwàti wà Pwiduée. Jèpwî, âna jè jèe còo pâ, wà tàpé na rà mara tòpi ê popai goo, âna càra caa tò naa na, ba càra caa pitêre dèe. ⁷ Â wàèpwiri na é câmuri jè tòotù wà Pwiduée, [ba na rà o tòpi ê âji pinaanapò kèe[§], wà para tèpa âboro]. Â é pwi tòotù bèèpwiri, âna i pwi tòotù na ia ina naa na i pwi nee tii wâna é Tii Pwicîri. Ba é ina pâ:

*Wiàna guwà tère
pwâra to kà Pwiduée,
na tòotù bèeni,
â guwà pitêre dèe*!*

Psaume 95.7-8

Â é popai bèèpwiri, âna wà ukai *Davita, na é pinaigé mee, jèe dau wâme còwà [kâra é pai pâra kà tèpa jojooorjè naa namaré].

⁸ Êkaa na jè còo pâ é aunao [ma pinaanapò bèèpwiri] âna càcaa é napò na ia é poparà pâ naawê wà Iosua[†]. Ba wiàna wàrapwiri, â pwiri câe mwa caa ina còwà cè jè tòotù wà Pwiduée. ⁹⁻¹⁰ Â géé goo pwiri, â pwa é aunao [ma pinaanapò] ba kâjè tèpa âboro kà Pwiduée. Â, na jè o too naa na, â jè o mwa bàra nao jii é wakè kâjè. Â jè o ipwacèwii wà Pwiduée, na ia é nao naa na bé 7 tòotù, [géé na càuru pai tòpò kèe ê gòropuu].

¹¹ Wiàna wàrapwiri, â wâdé na jè ipwadàrapwa ma jè tòpi ê âji pinaanapò kà Pwiduée. Â jè cibwaa pwaduwa kà tèpa jojooorjè, [tèpa *Israéla] na ia rà ipwatâu. Ba wà pwina câe caa pitêre dà Pwiduée, âna é pâiti[‡].

Popai kà Pwiduée âna tàuwa

[†] **4:3** Jè o tòpi ê âji nao... Grec: Jè o nye too naa na aunao. Jè tòpi i âji pinaanapò bèèpwiri na jè tâa goo Iésu Kériso. **4:4** Genèse 2.2 **4:5** Psaume 95.11 **4:7** Psaume 95.7-8 **§ 4:7** Tòpi é âji pinaanapò—Còo note goo nee tii 3. ***** **4:7** Â guwà pitêre dèe—Grec: Guwà cibwaa nama gòo pwâranûmawà. **4:8** Deutéronome 31.7; Josué 22.4 **† 4:8** 1e phrase—Grec: Ba wiàna é naa târa aunao wà Iosua... (Iosua—Còo Apostolo 7.45.) **4:9-10** Hébéru 4.4 **‡ 4:11** Dernière phrase—Grec: Ba na o câe caa tûu wà pwi jèpwî.

12 Ê popai kà Pwidueé§, âna dau pwa pàtème, ba na é wakè goojè. Ba é pwacèwii é tauwa na nye dau éa kaa é du piére, ba é tapàgà tiagoro pà aupitòobàra ma tiagoro pà àraduuje. Ba é gée tiagoro pà cábawádé ma auniimiri na tàbinyiri nigée na pwàranümajè. Á é [pwa ma pwéelaa goorà* ma] tèirà.

13 Ba nye ticè jè muru, ma âboro, cèna pâri ma é cârù goo wà Pwidueé. Ba wàé na é tòpòrà diri, â é tâmogòori é âji pai pwa goorà†. Á nye wàé kaa na jè o mwa coo araé ma paari tée diri é pwina jè pwa.

Iésu âna é pwi a-ipa popai nabibiu kâjè ma pwidueé (Naporomee 4.14–10.18)

É tâmogòori pai ticè nii kâjè

14 [Go gére ina tàwà pâ] wà Iésu, *Pwina naí Pwidueé, âna é pwi a pwa *ârapwaaílò maina kâjè, na é jèè too naa *napwéretòotù, [ba na é pwi a-ipa popai nabibiu kâjè ma wà Pwidueé]. Êkaa na wâdé na jè tà tàjùru ba mwü é cèikí kâjè naa gooé.

15 Caa caa pwi a pwa ârapwaaílò na é wâiti jijjè. Ba é tâmogòori bwàti é pai ticè nii kâjè, â jèè tacaié, naa goro diri é pwina tacaijè goo. (Êco na wàé, âna caa mu caa pipanuâé, â caa mu caa pwa na èpà.)

16 Gée goo kaa pwiri, â o câjè caa piwâ, na jè me na ara Pwidueé, Pwi Ukai‡, [na é naigé mee wà Iésu]. Ba jè o mwa tòpi gée gooé é *pimeeari imudi kèe. Á ée mwa pitu tâjè, [wâijè na piticè nii kâjè] â ée mwa dau pwa na wâdé tâjè, na pàara kèe.

5

Pwidueé na é naa tée wakè kèe

1 Napwa naa goo wà pwi a pwa ârapwaaílò maina, âna é pwi âboro na pitòrigarié, ba na é pwi a-ipa popai nabibiu kà tèpa âboro, ma wà Pwidueé. Ba é naa tà Pwidueé é pâ âraimeai ma *ârapwaaílò, ba na o pwanauri é pâ èpà kà tèpa âboro. 2 Á é [nye ji pwi âboro] pwacèwiirâ, â é tâmogòori pai ticè nii kâra pà âboro. Á é moo naa goorà, ma meaarirâ na rà imwüru, gée goro pai càcaa tâmogòori kâra. 3 Á, na pàara na é pwa ârapwaaílò târa pwanauri pâ èpà kâra é Ba, âna é pwa ârapwaaílò ba kèe mwara, gée goo na é pwi âboro na ticè nii kèe, pwacèwiirâ.

4 Nye ticè cè jè âboro, cèna é tàpo cimadò gée gooé ma é pwi a pwa ârapwaaílò. Ba pwi wakè na dau pwamuru naa goo. Á nye wàco wà Pwidueé na pârié ma é pitòrigari cè pwi âboro, pwacèwii pai pwa kèe naa goo wà *Arona, [wà pwi a pábéaa kà tèpa pwa ârapwaaílò kâjè biu].

5 Ipaiwâ naa goo wà Kériso. Ba caa caa ipwamainâé còwâ. Á nye wà Pwidueé, na é nama é pwi a pwa ârapwaaílò maina. Ba é ina tée pâ:

Wàéni popai kôo,

4:12 Éfeso 6.17; Auinapàpari 1.16, 19.13–15 § 4:12 Ê popai kà Pwidueé—Càcaa aupwa tii co. Ba é patùràjè wà Pwidueé, na na naigé mee wà tèpa âboro kèe, â na naigé mee é Tii Pwicíri mwara. * 4:12 Pwa ma pwéelaa—Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Papwéelaari. † 4:13 É tâmogòori é âji pai pwa goorà—Grec: Á rà nye cau cipápaa na ara é du àraporomee. 4:14 Héberu 3.1, 10.23 4:16 Héberu 10.19 ‡ 4:16 Na ara Pwidueé, Pwi Ukai—Grec: Naa goo é autâa (trône). 5:3 Lévitique 9.7, 16.6 5:4 Exode 28.1

na go ina nabà:
Gà pwina naiô,
â go pwi caa'gà.

Psaume 2.7

6 Â jè pûra mwara [na jè nee *Tii Pwicîri] na é ina wà Pwidueé pâ:

Gà pwi a pwa ârapwaaïlò
dàra gòiri awé.
Ipaïwà wâgàu
ma Melkisédék*.

Psaume 110.4

É pitêre dèe Kériso â é picâri

7 Na é bwaa wâro ni gòropuu wà Iésu, â pwa jè pàara na é i ma tomara too tà Pwidueé, na é upaé [jii é pai bà kêe]†. Â é tère é pwâra pwapwicîri kêe wà Pwidueé. Ba wà Iésu, âna é dau pwi a papwicîri ma pitêre dèe.

8 É nye Pwina naiê kaa, êco na, pâri ma é picòo é pai pitêre dàra, goro pai picâri kêe. 9 Â [é pitêre dàra tiagoro é pwâadèrèe, â] é jèe tubanabwé diri é wakè kêe†. Â géé goo kaa pwiri, na ée jèe caa *pwi a pa-udò diri tàpé na rà pitêre dèe. [Â é naa tàra é *âji wâro jaaé.] 10 Â é pacimaé wà Pwidueé, ma é pwi a pwa ârapwaaïlò maina pwacèwii wà Melkisédék.

Pai patêre tèpa cèikî

11 Wâru pâ muru na nûmoo na go^S ina tàwà goo [pai ipaiwà Iésu, ma Melkisédék]. Êco na o câguwà caa tâmogòori, ba guwà tèpa pwa ciritàu, â câguwà caa nûnûma bwàti* [naa goo é cèikî kâjè].

12 Jèe gòiri [na guwà cèikî, êco na bwaa dau kîri é autâmogòori kàwà, naa goo é popai kâ Pwidueé. Wiàna guwà jèe cimwü] â pwiri guwà jèe tèpa pacâmuri pâra tàpé. Êco na guwà bwaa tèpa câmu, â câguwà caa pâ dau paé.

Guwà pwacèwii pâ nari èpo na rà bwaa di. Ba bwaa càra caa pâji ija é utimuru cèna gòo. 13-14 Â wà pwi [a cèikî] na é wàrapwiri, âna bwaa càcaa pâri ma é pinadàrù é pwina *tàrù ma é pwina èpà†. Êco na wà pwina é cimwü [naa na cèikî] âna é tâmogòori pwiri, ba é jèe wârori, â é jèe picòo. Â pâri ma é tòpi é utimuru na gòo.

6

Jè tòpàé jii pâ pâbéaa kâra ârapupûra

5:6 Psaume 110.4; Héberu 6.20, 7.1 * 5:6 Melkisédék—Wà pwi ukai, ma pwi jè apwa ârapwaaïlò kâra jè Ba, naa na pàara kâ Abéraama, pwi caa kâra é Ba Isaraéla. (Còo naporomee 7, ma Genèse 14.17–24.)

5:7 Mataio 26.36–46; Filipi 2.6–8 † 5:7 1re phrase—é, Pwa pàara na é i ma tomara too tà Pwidueé, ba na é upaé. Ba pwa pátâma Pwidueé na é pa-udòjè jii é pwâra bà. Wà pwi awii tii bèni, âna é niimiri é pwâra pwapwicîri kâ Iésu na Gethsémané. (Còo Mataio 26.36–46.) Pwiri é niimiri mwara pâra pàara na é i na wà Iésu, pwacèwii géé na càuru pai bà kâ wà Lacaro. (Còo Ioane 11.35.) † 5:9 Â...é jèe tubanabwé diri é wakè kêe—é, É tòpòé wà Pwidueé, ba na é pwi apwa ârapwaaïlò maina kêe. Grec: Ûna jèe nama é tâbawée. S 5:11 Go—Pai pwa kâ tèpa âboro béaa, na rà wii pâ: Wàibà; â pai ina wèe pâ: Wâgo. Còo note

goo 2 Korénito 1.6. * 5:11 Ba guwà tèpa pwa ciritàu, â câguwà caa nûnûma bwàti—Grec: Ba guwà jèe kee. 5:12 1 Korénito 3.1–3 † 5:13-14 Pinadàrù é pwina tàrù ma é pwina èpà—é, Tâmogòori é popai na tàrù.

1-2 Wâdé na jè tèpa âboro na jè cimwü naa na cèikí naa goo Kériso. Jè tòpaé jii pâ pâbéaa kâra ârapupûra, na ia jè tòpi na jè mara cèikí:

Ê pai pinünüma ma pai biijé jii pâ tûâ na èpà, na rà popajè dàra è pwâra bà;

Ê pai cèikí naa goo wà Pwiduée;

Ê *piupwaa;

Ê pai tòpò du ìjè [naa gò pwi jè a bwaa âmu cèikí târa *pwényunyuâariê];

Ê pai o wâro còwâ géé na aubà kâra diri tèpa âboro;

Ê pitèimuru kà Pwiduée, [târa naa târa è pumara wakè kâra]. (Â napwa naa goo è aupitèi kêe, âna o coo awé.)

Ba diri pâ pwiibà, âna muru na jè jèe mara picòo béaa. Â càcaa pâri ma jè picòo còwâ. ³ Ba wâdé na jè pitòpaé, wiâra è câbawâdé kà Pwiduée*.

⁴ Dà cèna jè ina naa goo wà tàpè na rà panuâ bamwara è cèikí†? [O dau pwacoé ma rà o mwa jèu biirâ.] Ba ia é nama pwéelaa târa [è âjupâra gooé]. Â rà jèe tòpi pâ *aupwényunyuâari kêe, na me géé *napwéretòdotü. Â jèe tâa jaarà è Nyuââé Pwicîri, ⁵ â rà jèe nari géé goo è pai wâdé kâra è popai kà Pwiduée. Â rà jèe còo mwara è pàtâmara è *Mwaciri kà Pwiduée, na ée mwa bàra paari, wiâna ée mwa tòpò è Mwaciri kêe‡.

⁶ Â wiâna rà tètâjii diri pâ pwiibà, â rà nye dau pitubaèpà târa còwâ§. Â o dau pwacoé ma o nûmarà na rà pinünüma ma wâjué còwâ. Ba pwacèwii na rà gére tanamiri còwâ wà *Pwina naí Pwiduée naa goro *satauro, ma tubakamuè, na ara tèpa âboro diri.

⁷ [Wà tàpè na wârapwiri, âna rà pwacèwii è napuu na èpà.] Napwa naa goo è napuu na wâdé, âna è tòpi bwâti è popaa, â é nama cipu è utimuru kà tèpa wakè wèe. Â é pwényunyuâari è napuu bèepwiri wà Pwiduée. ⁸ Êco na è napuu na é nama cipu co pâ upwâra na pwa daaé, ma murumwatò na èpà, âna ticèimuru naa goo. Â é péa tojii è napuu bèepwiri wà Pwiduée, ma cîri tâjii.

Guwà tà cimwü tia pwâadèrè

⁹ Napwa wâguwà, co tèpa âji béèò, âna go dau cèikí naa goowà. Ba go niimiri pâ, guwà tàgèrè tâa na è âji naigé, â guwà tàgèrè pâra dàra è pai udò kàwà* [naa na *âji wâro]. ¹⁰ Ba wà Pwiduée, âna è *tàrù, â câé caa imwüru è pimeaari kàwà ba kêe, ma tèpa âboro kêe. Ba guwà nye dau pitu târa, â guwà bwaa nye tàgèrè ci naa goo nabà.

¹¹ Â o dau wâdé tóo, na guwà tà bura ma gòo, [naa na è pimeaari kàwà bèepwiri] tiagoro pwâadèrèè. Â guwà o mwa tòpi diri è câmawà na wâdé, na

* **6:3** Pai ina wèe pâ, wâdé na jè pinünüma naa goo pâ muru na wâgòro, goo è cèikí kâjè—muru na tâa na Tii Pwicîri, na câjè caa pâji tâmogòori. Â pinapéaati pâra muru bèepwiri naa na tii bëeni. Ba wâru pâ ucina goo wà lésu Kériso, na rà tâa na Aamwari Béaa. † **6:4** Tâpè na rà panuâ bamwara è cèikí—Nee tii 4–8, âna pwiri popai goo wà tàpè na rà tèpa acèikí béaa, êco na rà naaco è cèikí kâra. Ê, pwiri popai goo wà tàpè na rà tâa jaa wà tèpa cèikí, â rà tâmogòori è âjupâra, â rà còo pâ muru na wâdé na è pwa wà Pwiduée, êco na rà tètâjii. ‡ **6:5** Ê pàtâmara è Mwaciri kà Pwiduée... Grec: Ê pàtâmara è pâara na o mwa me. § **6:6** Mataio 12.31; Héberu 10.26–27; 1 Ioane 5.16 ¶ **6:6** Rà nye dau pitubaèpà târa còwâ—Grec: Târa còwâ. Ê pâ popai-bà, âna rà tâa gòobàra pâ popai rà tanamiri còwâ wà Pwina naí Pwiduée, â pwiri pai ina wèe pâ: Goro du ìrà. * **6:8** Genèse 3.17–18 * **6:9** Guwà tàgèrè tâa na è âji naigé... è, Tâa tàwà è pâ muru na dau wâdé {jii pwiri}, na rà o pame è pai udò kàwà. ¶ **6:10** Héberu 10.32–34

guwà tapacîri. ¹² Â o câguwà caa pâ nau tèpa tàpilée! Wâdé na guwà ipwacèwii tàpè na ia rà cèikî ba gòo. Ba rà pidàpwicâarirà, tiagoro na é naa tàra i pumara wakè kàra wà Pwiduée, na ia é mara ina tàra.

É pacoo auinabéaa wà Pwiduée

¹³⁻¹⁴ Biu, âna é *ipwataâboro† wà Pwiduée tà *Abéraama, pwi jooorojè, â é ina pâ: *Go o nye dau pwényunyuâarigà. Â go nama rà dau wâru awé tèpa gòobàragà.* **Genèse 22.17** ¹⁵ Â wà Abéraama, âna é pidàpwicâariê, ba na é tapacîri é auinabéaa kà Pwiduée. Â géé goo kaa pwiri, â nye po cau coo diri tée.

¹⁶ Naa jaajè tèpa âboro, âna wiàna nùmajè na jè paari tà pàra tàpè pâ, jè ina é pwina âjupâra, â jè ipwataâboro naa na nee pwi âboro na dau pwamuru naa gooè jiijè. Â, naa wàrapwiri, â jèe pacoo diri é pwàra pikòì nabibiu kàra, â rà târi pwàrà.

¹⁷ Ipaiwà naa goo wà Pwiduée. Ba ûna é ina pâ ée mwa pwényunyuâari pâ âboro, â é nye ipwataâboro naa goo, ba na é *paâjupâra tàra é pwina é ina. Êkaa na rà tâmogòori pâ, rà o nye tòpi é pwina é jèe ina, â o câé caa pitòotéri auina kèe.

¹⁸ [Ba jè tâmogòori pâ, wiàna é ina pâ ée mwa pwa cè jè muru wà Pwiduée, â o câé caa pwâ. Â wiàna é ipwataâboro naa goo, â ée nye pacoo.] Wàépwiri du ârailu muru na càcaa gù, â wàépwiri é bèpagòojè, na jè jèe uru naa jaaé. Â pwa nii ma gòo kâjè, ma jè cipa ba mwü é auinabéaa kèe tâjè, na jè tapacîri goro cèikî.

¹⁹⁻²⁰ Ê auwâari kâjè bèepwiri, âna é pwacèwii é pàiri jinu na gòo, na é cipa ba mwü é pwàranùmajè. Â èrà bwàti na ère na dau pwicîri naa napwèretòotù. Ba wà Iésu, âna é jèe tàpîri é pé ciità maina na é târiwâri é ère bèepwiri‡, â é mara pâbéaa kâjè, ba na é tò naawé, ba [na é pwi a-ipa popai nabibiu] kâjè [ma wà Pwiduée]. Ba nye wàé kaa na é jèe pwi a pwa *ârapwaailò maina kâjè, na é pwacèwii ukai Melkisédèk biu\$. Â ée mwa wàrapwiri wà Iésu dàra gòiri awé.

7

Melkisédèk âna é ânuu Iésu Kériso

Wàilàapà Melkisédèk?

¹ Napwa naa goo wà Melkisédèk, âna é pwi ukai naa na ville Salem, na pàara biu. É pwi a pwa *ârapwaailò kà Pwiduée kâjè—pwi Pwiduée, na é dau imaina awé. Â wà Melkisédèk, âna ipitîru ma wà *Abéraama [pwi jooorojè] na é wâjué me còwâ géé na auijaa wà Abéraama. Ba é piétò jii pàra ukai na rà wâru. Ûna ipitîru, â é *pwényunyuâariê wà Melkisédèk. ² Â wà Abéraama, âna é naa tée é âraimeai géé goro é pwina é tòpi naa na pai paa kèe*.

6:13-14 Genèse 22.16-17 † **6:13-14** É ipwataâboro—Grec: É ipwataâboro naa na nee, wàé còwâ {Pwiduée}, ba càcaa pâri ma é ipwataâboro naa na nee pwi jèpwi na é maina jiié. (Còo nee tii 16.) **6:18** Nombres 23.19 **6:19-20** Lévitique 16.2-3 ‡ **6:19-20** 3e phrase—Ûna é wàrapwiri wà Iésu, â é ipwacèwii pwi apwa ârapwaailò maina naa na Wàra pwapwicîri kà tèpa Juif, na é tòpò naawé é ârapwaailò bèpwanauri pâ èpà kàra Ba. § **6:19-20** É pwacèwii ukai Melkisédèk biu—Còo naporomee 7. **7:1** Genèse 14.17-20 * **7:2** É pwina é tòpi naa na pai paa kèe—Grec: Caapwi ère géé goro 10 (la dime), géé goro é butin. Butin—Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Àrapaa (ère paa).

[Guwà naa nūmawà cai naa goo] ê nee Melkisédék. Ba ê pai ina wèe, âna ‘pwi ukai na é *târù’. Â ê pai ina wàra napô Salem, âna ‘pinaanapô’. Êkaa na é pwi ukai kàra pinaanapô mwara. ³ [Càcaa wàru pà popai gooé naa na *Tii Pwicîri. Ba]:

Càcaa ina tâjè
cè du nyaa ma caa kêe,
ma cè tèpa jojooroé.
Â càcaa tâmogò
cè pai pitèpaé,
ma cè pai bà kêe.
É pwi ucina goo
Pwina naí Pwiduée.
É pwi a pwa ârapwaaílò
dàra gòiri awé.

⁴ Guwà jèe còo cai ê pai maina kà pwini Melkisédék! Ba wà Abéraama, âna é pwi jojoorojè na dau pwamuru naa gooé. Êco na é nye tòpò na ara Melkisédék ê àraimeai kêe, âna caapwi ére gée goo é 10 gée na é pwina é tòpi naa na pai paa kêe. ⁵ Â wàépwi pwi jéúe na é pitúári wà *Moosé naa na é Naèa kêe, ba na o mwato kà tèpa pwa ârapwaaílò. Ê naèa bèepwiri, âna kâjè, tèpa gòbàra Abéraama. Â ê pwina jè naa, âna jè naa tà tèpa jènerejè mwara, wà tèpa a pwa ârapwaaílò kâjè gée na wàao kà Lévi†.

⁶⁻⁷ Â napwa naa goo wà Melkisédék, âna câe caa pwi âboro gée na wàao kà Lévi. Êco na é nye tòpi jii wà Abéraama, caapwi ére gée goo é 10.

Jèpwi mwara: Wà Abéraama, âna [é pwi âboro imaina, ba] ia é *ipwataâboro tée wà Pwiduée‡. Â jè tâmogòori pà, wà pwi âboro imaina, âna é pwényunyuâari wà pwi âboro kîri. Êco na [jè pûra pà] nye wà Melkisédék, na ia é pwényunyuâari wà Abéraama.

⁸⁻⁹ Jèpwi mwara: Napwa naa goo wà tèpa pwa ârapwaaílò kâjè—wà tèpa gòbàra Lévi—âna rà tòpi é àraimeai na wàrapwiri. Êco na rà tèpa âboro, na rà o nye capai bà pwacèwiijè. Napwa wà Melkisédék, âna ina gooé pà, pwi âboro na é nye tà wàro awé.

Úna é naa tà Melkisédék i àraimeai kêe wà Abéraama, âna pwacèwii na rà cau wàrapwiri tée, wà diri tèpa gòbàra Lévi§. [Ba wà Abéraama, âna é pwi jojoororà diri.] ¹⁰ Ba wiàna wà Lévi [pwi caa kàra] âna càcaa pàji pitèpaé, âna pwacèwii na é tâa na é naii pwi jojooroé Abéraama, na ia é naa i àraimeai kêe tà wà Melkisédék.

Tòotéri pai pwa ârapwaaílò béaa

¹¹ [Jè tàpo còo cai] ê pai pwa ârapwaaílò. [Ba jè tâmogòori pà] nye êkaa é pwi pàara é Naèa [kà Moosé]. Â nye wà [*Arona, ma] wà tàpè gée na wàao kà Lévi

^{7:5} Nombres 18.21 † ^{7:5} Popai tà tèpa cèikì na rà tèpa Juif mwara. Grec: Wiàra é Naèa, âna pwa târù kà tèpa naí Lévi, ma rà tèpa pwa ârapwaaílò mwara, ma rà tòpi caapwi ére gée goro é 10, gée goo é pwina tâa tà tèpa âboro kàra Ba Isaraéla, pai ina wèe pà, tèpa jènereà. Êco na, wàilà mwara, âna rà tèpa gòbàra Abéraama. ‡ ^{7:6-7} Ba ia é ipwataâboro tée wà Pwiduée—Na ia é tòpi é auinabéaa (promesse) kà Pwiduée. § ^{7:8-9} Pwacèwii na rà cau wàrapwiri tée, wà diri tèpa gòbàra Lévi—Grec: Wà Lévi na é naa tée.

na rà tèpa pwa ârapwaaïlò kâjê. Êco na jê côo pâ, ê pai pwa ârapwaaïlò bèepwiri, âna jêe câé mu caa pacoo bwàti ê câbawâdé kà Pwидуée*. Ba wiàna wàrapwiri, â [wà Pwидуée, âna] pwiri câé caa panuâ medarijê pwi jê a pwa ârapwaaïlò maina, na ité jiiirà, â na é pwacèwii wà Melkisédek. ¹² Â wiàna é tèepaa wà pwi jê a pwa ârapwaaïlò maina na bwaa âmué ê pai pwa ârapwaaïlò kêe, â wâdé na tòotéri mwara ê naèà.

¹³⁻¹⁴ Guwà côo bwàti, pâ, na go gére patùrawà [goo wà Melkisédek, âna] go pwa ucina goo wà Pwi Ukai kâjê, Iésu Kériso, na é té géé goo ê wâao kà *Juda, â càcaa wâao kà Lévi. Â nye ticè âboro géé na wâao kêe, na é mu pwi a pwa ârapwaaïlò. Ba ticè târù kàra ma rà wàrapwiri, naa na Naèà kà Moosé.

É piwéna wà Iésu Kériso

¹⁵ Guwà jêe côo pâ, wà pwi a pwa ârapwaaïlò kâjê, [wà Iésu Kériso] âna é ité [jii pàra tèpa pwa ârapwaaïlò wiàra ê Naèà kà Moosé]. Â guwà mwa bàra tâmogòori, wiàna jê ina pâ, é nye pwacèwii Melkisédek. ¹⁶ Ba càcaa pacimaé, géé goo cè pai té kêe géé na cè jê wâao†. Â nye géé goo co é pàtàmara ê wâro kêe, na o dàra gòiri awé. ¹⁷ Ba jê jêe côo pâ jêe wii naa na Tii Pwicîri gooé pâ:

*Gà pwi a pwa ârapwaaïlò
dàra gòiri awé.
Ipaiwà wâgàu
ma Melkisédek.*

Psaume 110.4

¹⁸ Wàèpwiri na nama tiàu ê Naèà kà Moosé [naa goo]jê. Ba ticè nii kâra ê Naèà, ma é pacoo [ê câbawâdé kà Pwидуée]. ¹⁹ Ba càcaa pâri ma é nama jê tâbawêe [ma târù na ara Pwидуée]. Â nabà, âna é naa tâjê ê naigé pâ naa jaaé, na dau wâdé jii ê naèà, [goro ê *auipwataâboro kêe tâjê na bwaa âmué]‡. Â jê tapacîri goro cèikí [ê pai coo wèe].

É tâa dàra gòiri awé

²⁰⁻²¹ Jèpwi mwara: Ûna é pitòrigari Kériso wà Pwидуée, â é ipwataâboro pâ, na ée mwa pwi a pwa ârapwaaïlò kêe dàra gòiri awé. Â câé mu caa wàrapwiri naa goo pàra tèpa pwa ârapwaaïlò. Ba wâéni é pwina é ina:

*É jêe ipwataâboro
wà Pwi Ukai.
É jêe ina tâgà:
“Gà pwi a pwa ârapwaaïlò
dàra gòiri awé!”
O câé mwa caa
pitòotéri còwâ
autòpò kêe.*

Psaume 110.4

* **7:11** Jêe câé mu caa pacoo...ê câbawâdé kà Pwидуée. Grec: Câé caa pame pai tâbawêe {kâjê}.
7:13-14 Ésaïe 11.1; Mataïo 2.6; Auinapàpàri 5.5 † **7:16** Géé goo cè pai té kêe... Grec: Majoroé cè jê naèà na é me géé goo é naiiri âboro. Pwiri pai ina wèe mwara pâ, géé goo pâ naèà kà tèpa âboro, é, géé goo é pwina jê côo goro du âraporomejê. **7:19** Héberu 9.9 ‡ **7:19** Goro é auipwataâboro kêe tâjê... Ê pâ popai bèepwiri, âna rà me géé na nee tii 22. **7:20-21** Héberu 5.6

22 Gée goo kaa pwiri, â wà Iésu, âna é jèe pwi câmu^S kâra auipwataâboro na é pwa tâjè wà Pwiduée, êna é dau wâdé jii é naèà.

23 Jèpwi mwara, âna wà [Iésu, âna é piwéna jii] tèpa pwa ârapwaaailò béaa. [Ba wàè, âna é nye caapwi co, â wàilà] âna rà nye dau wâru. Ba wiàna é bà wà pwi jèpwi, â é tòotérié wà pwi a pwicò kèe. 24 Â o nye ticé âboro cèna o tòotéri wà Iésu, ba é nye tâa dàra gòiri awé. 25 Â, na wàrapwiri, â pâri ma é pa-udò tàpé na rà medari Pwiduée naa na nee, [ma naa tàra é wâro jaaé] dàra gòiri. Ba é *wâro dàra gòiri awé wà Iésu, â é nye tà ciburà pwapwicîri ba kâra.

É pwicîri ma tâbawêe

26 Nye ticé cè jè âboro cèna pârié ma é pwi a pwa ârapwaaailò maina kâjè, [ma pwi a-ipa popai kâjè na ara wà Pwiduée] wàco Iésu. Ba é pwicîri, â nye ticé èpà gooé, â wâdé tà Pwiduée wàè. Â wà Pwiduée, âna é jèe nama é pitâiti jii tàpé na rà pwa na èpà. Ba é jèe dàgòtùé, naa na ére na wâdòiti kâra *napwéretòotù [ba na o dau pwamainâé].

27 Wà Iésu, âna câé caa pwacèwii pàra tèpa pwa ârapwaaailò, na rà pwa ârapwaaailò diri pâ tòotù, târa pâ èpà kâra còwâ, bau é pâ èpà kâra é Ba. Ba é nye wacaapwi pwa ârapwaaailò dàra gòiri awé, na ia é pipanuâé, ma bà [naa goro *satauro].

28 Wà tèpa pwa ârapwaaailò na pacimarà goro é Naèà kà Moosé, âna rà tèpa âboro na ticé nii kâra [pwacèwiijè]. Â wà Pwiduée, âna [é tòotéri é Naèà] goro é auipwataâboro kèe. Â é pacima Pwina naîé, na é tâbawêe, [ba na é jèe nye pacoò diri] dàra gòiri awé.

8

É pwi a pwa ârapwaaailò maina kâjè wà Iésu Kériso

1 Wàéni ére é pwina go ina: Pwa pwi a pwa ârapwaaailò maina kâjè, naa napwéretòotù, [ma pwi a-ipa popai kâjè] na ara wà Pwiduée. Â wà Pwiduée, na é dau pwényuâa ma dau pwa pátamee, âna é nama é tâaboo naa gòro âji iè [ba na é pitûâ kâra diri pâ muru]. 2 Â é ére na dau pwicîri, na é tâa wè, âna nye âji wà târa pwapwicîri. Ba muru pacima kà Pwiduée, â càcaa muru pwa kâra âboro*.

3-4 Pwa é âraimeai na é tòpò, ba wàèpwiri wakè kà tèpa pwa ârapwaaailò naaniboo gòropuu. Â wiàna é bwaa tàgére tâa ni gòropuu wà Kériso, â pwiri càcaa pâri ma é pwi a pwa ârapwaaailò. Ba pwa pàra tàpé, ni gòropuu, na rà tèpa pwa ârapwaaailò wiâra é *Naèà kà Moosé. Â wakè kâra, âna na rà pwa ârapwaaailò ma tòpò pâ âraimeai. 5 Êco na, diri é pâ pwiibâ, âna nye po câmu kâra ma ânuuru é âji wâra pwapwicîri na wânidò napwéretòotù. Ba, na ia é pipwabwâtié wà Moosé, ba na é pacima é wâra pwapwicîri pwa goro imwaano, âna é pitûâri tée wà Pwiduée pâ: *Gà o pwa diri é pâ muru, wiâra é câmu na go jèe paari tâgâ, naanidò gòrojaa.* Exode 25.40

6 Ba wakè bèepwiri na ia é naa tà Kériso wà Pwiduée, âna nye dau piwéna awé, [jii é pai pwa ârapwaaailò wiâra é Naèà kà Moosé]. Ba wà Kériso, âna é pwi

7:22 Héberu 8.6, 12.24 **S** 7:22 Wà Iésu, âna é jèe pwi câmu—Ba gée gooé, â jèe tâmogòri pâ wà Pwiduée, âna é mwa pacoò é auipwataâboro kèe. 7:25 Roma 8.34 7:27 Héberu 5.3 * 8:2 Grec: É pwi ênawéna kà tèpa muru na pwicîri bau é wâra pwapwicîri pwa goro imwaano, na é pacima wà Pwiduée, â càcaa âboro. 8:5 Exode 25.40; Kolosé 2.17; Héberu 9.23 8:6 Héberu 7.22

a pame tâjè é *auipwataâboro [na bwaa âmuê, na é pwa tâjè wà Pwiduée]. Â é auipwataâboro bèepwiri, âna nye dau pwényuâa kaa jii é Naèà. Â ée mwa pame tâjè pâ aupwényunyûari na dau wâdé awé.

Auipwataâboro na bwaa âmuê

⁷ [Biu, âna wà Pwiduée, âna é *ipwataâboro târa é Ba kêe *Isaraéla, goro é Naèà kà Moosé.] Â wiâna é auipwataâboro bèepwiri, âna é jèe pacoo é auniimiri kà Pwiduée, â pwiri câe caa tòpò còwâ cè béârailu wèè†. ⁸ Êco na [câcaa tâbawèe é auipwataâboro béaa, ba] é pinabaèpà é Ba kêe wà Pwiduée, na é ina pâ:

*O tèepaa é pàara,
na o bwaa âmuê.
Bà mwa pitèrebà
bau wâao Isaraéla
ma wâao *Juda.
Bà mwa tòpò còwâ
cè auipwataâboro
na bwaa âmuê.
⁹ Ia bà ipwataâboro
ma tèpa caa kàra.
Ia go pacòobèrà
géé napô *Aigupito.
[Go poparà còobé,
ba na rà udò.]
Bà tâaboo naima,
na pwi tòotù-bà,
â bà ipwataâboro.
Â càra caa pitèrè dàra.
Rà ipwanauri é popai.
Â go naa càùo târa.
Go panuârà pâ jiio!
Â o càcaa ipaiwà
¹⁰ é auipwataâboro
na bwaa âmuê,
na bu mwa pwa,
wàibu ma Isaraéla,
tèpa âboro kôo.
Go mwa tòpò naèà kôo
naa nanaarà.
Go mwa wii popai kôo
naa na pwâranûmarà.
Â go mwa Pwiduée kàra,
â o mwa wàilà pwi Ba kôo.
[Wàépwiri kaa
auipwataâboro
na bu mwa pwa.]
¹¹ Rà o cau tâmogòorio*

† 8:7 Grec: Wiâna wâdé bwàti i auipwataâboro béaa, â pwiri càcaa pâri ma mudàra còwâ cè jèpwi.
Jérémie 31.31–34

diri pâ âboro;
O càcaa pâri
ma rà pacâmuri
pwi béerà goodò.
O ticè na é pamogòori
pwi jènereê
ba na é côoinaô.
[Ba go o mwa wâjaarà.]
Rà o mwa tâa jaaò
wà tàpé na rà kîri.
Rà o mwa medario
wà tàpé na rà maina.
 12 *Go o mwa tipirà*
jii é pâ tojii kàra.
Go o mwa pwanaurirà
goro é pâ épà kàra.
O càgo mwa caa niimiri
é pâ càrarà na épà.

Jérémie 31.31–34

[Wàépwiri é auipwataâboro, na é pwa ba kâjè wà Pwiduée.] 13 Ûna é ina gooé pâ, pwi muru na bwaa âmuê, âna pai ina wèè pâ, jèè dòroé é auipwataâboro béaa. Ba jèè muru na jèè gòiri, â o jèè tiàué awé.

9

Càcaa pâri pâ ârapwaaìlò béaa târa ma pwanauri pâ épà

Pai pwa goo du ére pwicîri

1 Ê *auipwataâboro béaa, [âna wii naa na *Naèà kà Moosé]. Â wâna pwi naèè-bà, âna pitûâri tà tèpa âboro é pai pwapwicîri kàra, ma é ére pwicîri kàra, naani gòropuu.

2-3 Ba rà pwabwàti é wâ imwaano, ba naa wâra pwapwicîri. Â ârailu du naditârawâ na—‘é ére na pwicîri’, ma ‘é ére na dau pwicîri’. Â é pwi naditârawâ bëepwiri, âna târiwâri goro pé ciità. Â wâna i ére na pwicîri, âna pwa é taapà, bau é wâra ânye, bau é poloa na naa tà Pwiduée. 4 Â pwa i béreca* na târamiri goro mwani mii, âna rà mu cîri naawê é *encens* [pâ dà na úrea]. Wâna ére na dau pwicîri, âna pwa mwara i wâra pipwataâboro, na pwa goro mwani mii. Â wâna i wâra pipwataâboro, âna pwa [âracié muru na dau pwicîri]:

I noo kâra poloa *manne*† [gée napwéretòotù] wâna jè pé wârado goro mwani mii;

I tâjò kà *Arona†, na ia é mu;

9:1 Exode 25.23–40, 26.1–30 9:2-3 Exode 26.31–33 9:4 Exode 16.33, 25.10–16, 30.1–6; Nombres 17.23–26; Deutéronome 10.3–5 * 9:4 Béreca—Ére na cîri é encens naawê, ba na âraimeai tà Pwiduée. (Còo Luka 1.10.) Jè pûra na Exode naporomee 30 pâ, i béreca, âna é tâa na ére na pwicîri. Êco na é ina wâ pwina é wii tii tà tèpa Héberu pâ é tâa târa i ére na dau pwicîri. Ba é wakè kâra béreca, âna pâra naa goo é wakè na pwa naa na ére na dau pwicîri. † 9:4 Manne—Wà Pwiduée, âna é pa-ija é Ba kée Isaraéla naa namaré goro manne, pé utimuru me gée napwéretòotù, na pwacéwii é nyi nara mwünyaté. † 9:4 Tâjò kà Arona—Wà Pwiduée, âna é nama é pa tâjò kée wà Arona, ba na é pwa pâ wakè goro pàtâma Pwiduée. (Còo Exode naporomee 30.)

I du atù na wii naa gò i 10 Naèà kâra auipwataâboro béaa.

⁵⁻⁶ Napwa naa goo i târa i wâra pipwataâboro, âna wê kaa na ia rà mu *upwaa goro ê domii kâra macii, târa pwanauri pâ èpà kâra ê Ba. Â ru tâdòiti kâra i têe, i du ârailu ânuuru *angela[§] [na pwa goro mwani mii]. Ba ru câmu kâra pai tâa kà Pwiduée, naa na pai muugère kêe. Â ê itooru, âna cajipi i têe.

Wakè kà pwi a pwa ârapwaaïlò

Wâépwiri pai pwa goo pâ muru, naa na *wâra pwapwicîri pwa goro imwaano. Dau wâru pâra popai mwara, na pâri ma jè ina naa goo diri ê pâ pwiibà, êco na wâdé na jè paé.

Napwa naa goo tèpa pwa *âra-pwaaïlò, âna rà mu tò naa na ére pwicîri, na diri pâ tòtòtù, ba na rà pwa ê wakè kâra. ⁷ Â wàco pwi a pwa ârapwaaïlò maina, âna pwa tàrù kêe, ma é tò naa na béârailu kâra ére wâ, [i ére na dau pwicîri]. Â é wacaapwi too naawê, naa na caapwi naja. Â é pame ê domii kâra macii, na é tòpò, ba na âraimeai tà Pwiduée. Ê domii bèepwiri, âna ârapwaaïlò bépwanauri pâ èpà—pâ èpà kêe, bau diri pâ èpà na rà pwa wâ tèpa jènereê, naa na pai càcaa tâmogòori kâra.

⁸ [Èdiri pâ pwiibà, âna nye po târa ipwacèwii tâjè.] Ba ê Nyuââ Pwicîri, âna ée mwa paari tâjè ê pai ina wèe. Wâéni: Càcaa pâri ma jè tò naa na ére na dau pwicîri [wânidò napwéretòotù] géé goro ê pai pwa ârapwaaïlò, naa na wâ imwaano [naani gòropuu]*.

⁹ Ba jè côo pâ, na pwi pâara nabà, âna wâru pâ uràpâra ma ârapwaaïlò, na rà naa tà Pwiduée wâ tèpa âboro. Êco na càcaa pâri diri pâ pwiibà, ma nama *tàrù ê pwâranûmarà na araé[†]. ¹⁰ Ba ê pwapwicîri bèepwiri bau diri pâ naèà kêe, goro utimuru, ma wâdo, ma pai *pinuwarà, âna muru târa naijè tèpa âboro. [Â càcaa pâri ma é tigée goro ê pwâranûmara âboro.] Â é pâra co tiagoro na é tòpò ê âji pai pwa wèe wâ Pwiduée.

Tâbawêe ârapwaaïlò kà Kériso

¹¹ Napwa naa goo wâ Kériso, âna é jèe pwi a pwa ârapwaaïlò maina kâjè, na é pame tâjè diri pâ aupwényunyuâari na jè tàgère wârori[‡]. É jèe tôme naa na wâra pwapwicîri na wânidò napwéretòotù[§], na é piwéna ma tâbawêe. Ba càcaa pwa goro na-araraîri âboro, â càcaa muru géé na gòropuu bèeni. ¹² Â é wacaapwi tò dàra gòiri naa na ére na dau pwicîri. Â é pame ê domii naawê, [ba na ârapwaaïlò bépwanauri pâ èpà]. Êco na càcaa domii kâra nani ma paaci, â nye ê âji domii kêe [na joro na ia é pipanuâe, ba na é pwi ârapwaaïlò]. Â, na wârapwiri, â é tipi tèpa âboro jii pâ èpà kâra, dàra gòiri awé.

¹³ Wiâra pâ naèà kâra pwapwicîri béaa, [â wâru pâ muru] na rà ‘miiri’ goo wâ tèpa âboro. Â wâru pâ ârapwaaïlò ma pwâra pwapwicîri târa ma cèitiri èpà

9:5-6 Exode 25.18–22; Ézékiel 10.12–15 **9:5-6** Nombres 18.2–6 **§ 9:5-6** Angela—Grec: Chérubin. (Còo Exode naporomee 25, ma Ézékiel naporomee 10.) **9:7** Lévitique 16.2–34 *** 9:8** Géé goro ê pai pwa ârapwaaïlò, naa na wâ imwaano... Grec: Na é bwaa tâa ê wâ imwaano. Ucina goro pai pwapwicîri kà tèpa Juif. **9:9** Héberu 10.1–2 **† 9:9** Tàrù ê pwâranûmarà na araé—Grec: Tâbawêe ê pwâratùra-nigée-oorà (conscience). **‡ 9:11** Na jèe tàgère wârori—ê, Na jèe o mwa wârori. **§ 9:11** Na wânidò napwéretòotù—Grec: Na pwa goro imwaano. **9:13** Lévitique 16.15–16; Nombres 19.9,17–19; Héberu 10.4

kàra. Â rà mu *piupwaarà goro ê domii kâra nani, ma ê domii kâra paaci, ma ê dâuru nari paaci ilâri na jêe tòo naa na ânye*.

14 Êco na ê domii kâ Kériso, âna dau pwa pàtâmee awé kaa jii pwiri! Ba é cèitiri èpà géee na ê pwâranümajè dàra gòiri awé†! Â é tipijè jii ê pà tûâ na èpà na rà popajè dàra ê pwâra bà! Ba é jêe pipanuâê wâ Kériso, ba na é pwi ârapwaaillò na tâbawêe, na ticè tòri ma èpà gooé. Â géee goo kaa pwiri, â o ticè na ée mwa caa pitòtijè goo ê *pwâratùra-nigée-goojè. Â pâri ma jè coo ara wâ Pwiduée, wâ pwi a-ipawârojè‡, ba na jè pwamainâe ma piênawéna kêe.

15 Ê pai bà kâ Kériso, âna é tipijè jii ê pà èpà na jè pwa, na jè wâro na aranara ê auipwataâboro béaa. Â é tòpò è auipwataâboro na bwaa âmué. Â wâ diri tàpé na é jêe todàra wâ Pwiduée, âna rà o cau tòpi diri pà aupwényunyuâari na ia é mara ina béaa. Â o tâa târa pà aupwényunyuâari bèepwiri dàra gòiri awé.

Auipwataâboro goro domii

16-17 Napwa naa goo [ê jè auipwataâboro, âna é pwacèwii] ê tii na é wii wâ pwi âboro béaa kâra pai bà kêe. Ba é wii pà nee diri tàpé na rà o tòpi è pà wâdé kêe§. Êco na bwaa câé caa pâji coo ê tii bèepwiri, wiâna bwaa câé caa pâji bà wâ pwi a wii wèe. [Â nye ticè âboro na tòpi êkêe géee goo pà wâdé kêe.] 18 Â ipaiwâ naa goo è auipwataâboro béaa. Ba tòpò co goro pai joro wâra ê domii [kâra ê macii na tètâmwereê].

19 Ba ûna é jêe inapàpari diri pà naèà târa ê Ba wâ Moosé, â é popa domii kâra pà nari paaci ma nani, na biinaimari bau ê jawé. Â é naaboo naa na é na údoro upwâra *hysope* na pii goro wâramutò na mii. Â é upwaa i Tii goro Naèà. Â é wàrapwiri naa gò pà âboro diri. Â é inapàpari târa pà: 20 *Wâéni é domii bépaâjupâra* è auipwataâboro, na é pwa wâ Pwiduée ba kâwâ, â wâdé na guwâ pâra naa goo. Exode 24.8* 21 Â é upwaa goro domii i wâra pwapwicîri pwa goro imwaano, ma êdiri pà muru pwicîri na tâa na.

22 Êkaa na, wiâra ê Naèà, â nye êco ê domii na pâri ma é nama wâdé† pà muru na ara Pwiduée. Â rà pwâco ê pà muru [naa na Naèà] na càcaa wàrapwiri. Â nye ticè pai pwanauri wâra pà èpà, wiâna càcaa joro ê domii.

Ê paarijè tà Pwiduée

23 Jè jêe côo pà, è wâra pwapwicîri pwa goro imwaano, bau ê pwina tâa na, âna wâdé na ara Pwiduée. Ba wâdé goro ê domii kâra pà macii. Êco na pà muru bèepwiri, âna nye po câmu kâra co è pà muru na piwéna, na wânidò napwéretòotù. Â târa pà pwi bèepwiri, âna o wâdé co è ârapwaaillò na dau piwéna. [Ba càcaa pâri ê domii kâra pà macii ma câtùra ê èpà.]

24 Wâ Kériso, âna é tòo naa na è wâra pwapwicîri na wânidò napwéretòotù, ba na é ipaarijè tà Pwiduée. Â câé caa wàrapwiri naa na i wâra pwapwicîri naani

* 9:13 Grec: ...{Rà popa} è domii kâra pà nani ma paaci, bau è dâuru nari paaci ilâri, ba na rà piupwaa tàpé na rà 'miiri', ba na...rà cèitiri èpà kâra naiiri âboro... 9:14 1 Péteru 1.18-19 † 9:14 Ê pwâranümajè dàra gòiri awé—é, Goo è Nyuââe Pwicîri na é tâa dàra gòiri awé. Grec: Goro è nyuâa na é dàra gòiri awé. ‡ 9:14 Pwi a-ipawârojè—é, Na é wâro. (Wâ Pwiduée na é wâro.) § 9:16-17 Tii na é wii...na rà o tòpi è pà wâdé kêe—Testament. 9:19 Exode 24.6-8 * 9:20 Bépaâjupâra—En attestation, ce qui confirme. 9:21 Lévitique 8.15,19 9:22 Lévitique 17.11 † 9:22 Nama wâdé—Grec: Cèitiri èpà (purifier). 9:23 Héberu 8.5, 10.1

gòropuu, na pwa goro na-araraîri âboro. Ba ê pwi wâra pwapwicîri-bà, âna nye po câmu kêra ê pwi âji êkêe [na wânidò napwêretòotù].

²⁵ Â jèpwi mwara, âna ê ârapwaaîlò na é pame wà Kériso, âna ê domii kêe wàé, [â càcaa domii kêra macii].

[Â jèpwi mwara, âna] câe caa pwa wâru pwa ârapwaaîlò, pwacèwii pwi a pwa ârapwaaîlò maina naani gòropuu na é ciburà pwa na diri pâ naja. ²⁶ Ba wiàna wàrapwiri, â pwiri gére pwa wâru aré [ma bà] tapoo gée na autapoo goro é gòropuu. Bwa! É jèe nye wacaapwi tèepaa, na pwi pàara, béaa kêra pwâadàra gòropuu. Â é ipanuâé, ba na é pwa ârapwaaîlò gooé còwâ. Â é jèe nama tiàù é èpà goro é pai bà kêe.

²⁷ Napwa naa goo wà tèpa âboro, âna rà nye wacaapwi bà co. Â gée na càùé, â ée mwa pitèira wà Pwiduée. ²⁸ Â wà Kériso mwara, âna é jèe nye wacaapwi bà, târa pwanauri é pâ èpà kà tèpa âboro diri. Â wiàna ée mwa wâjué me còwâ, â o càcaa târa ma é tipijé còwâ jii pâ èpà. Ée mwa jèu wâjué me, ba na é paudòjè, wàijè na jè tapacîe naa na pidàpwicâari. [Â é *âji wâro na é naa tâjè, âna o dàra gòiri awé.]

10

É wacaapwi pwa ârapwaaîlò Kériso

¹ [Go jèe paari tàwà pâ]: Napwa naa goo é *Naèà kà Moosé, âna é po ânuuru co é pâ aupwényunyuâari na rà mwa tèepaa me gée na càùé*. Â càcaa âji ânuuru pâ pwi bèepwiri. Ba é Naèà, âna é tacoo goo wà pwi a pwa ârapwaaîlò maina pâ, na é wacaapwi pwa *ârapwaaîlò, na caapwi naja. Â ipaiwà na diri pâ naja, [gèe na biu, â dàra gòiri].

Éco na, diri pâ ârapwaaîlò bèepwiri, na rà dau wâru awé, âna càcaa pâri ma rà nama rà *târù ma tâbawée na ara Pwiduée, ² ma cèitiri pâ èpà kêra. Ba wiàna pâri, â pwiri câe caa pitòtirà é *pwâratùra-nigée-goorà. Â pwiri o càra mwa caa pwa ârapwaaîlò còwâ. ³ Bwa, é ârapwaaîlò na rà naa diri pâ naja, âna rà nye tà ciburà taniimiri târa còwâ é pâ èpà kêra, [na nye tà ciburà wâgoorà]. ⁴ Ba jèe nye po dau pwacoé ma cèitiri é pâ èpà kêra pâ âboro, goro é domii kêra paaci ma nani paao.

⁵⁻⁶ Wàèpwiri é majoro é pâ popai bèeni na ia é ina tà Pwiduée wà Kériso, na ia é tèepaa me naani gòropuu:

*Nye càcaa nūmagà
goo ârapwaaîlò
bépwanauri pâ tojii.
Câgà caa tòpi
macii na cîri
bétipi pâ èpà.
Càcaa wâdé tâgà
pâ âraimeai.
Gà naa tôo co
é naiiri âboro*

9:26 Héberu 10.10 * **10:1** Na rà mwa tèepaa me gée na càùé—Wà Kériso, âna é jèe nye pame pâ aupwényunyuâari bèepwiri, gée na càùru é pàara kêra é Naèà kà Moosé. **10:4** Héberu 9.13 **10:5-6** Psaume 40.7-9

bépiênawéna'gà.

⁷ *Á go ina tâgà:*

“Wâgo-ni aragà.

Go mwa pwa wakè'gà;

go mwa pacoo co

é câbawâdé'gà.”

Ba nye wàrapwiri

é auina gooò

naa na i Tii'gà.

Psaume 40.7–9

É tòpò âmu auipwataâboro

⁸ Gà còo, é ina wà Kériso pâ, càcaa wâdé tà Pwiduée pâ ârapwaaìlò, ma âraimeai, ma pâ macii na cîri! Êco na nye êkaa Naèà, na é tacoo goojè, ba na jè naa diri pâ pwi bèepwiri!

⁹ Jèpwi, âna é ina tà Pwiduée wà Kériso pâ: *Wâgo-ni aragà; go o mwa pacoo co é câbawâdé'gà.* [Á gà còo, é pâ popai bèepwiri, âna rà paari tâjè pâ] é† nama tiàu diri é *auipwataâboro béaa; â é tòpò é auipwataâboro na bwaa âmuê. ¹⁰ Á wà Kériso, âna é jèe nye pwa kaa é câbawâdé kà Pwiduée, na é panuâ é naiiè, ba na é pwi ârapwaaìlò na é caapwi co. Á é jèe tipijè jii é pâ èpà kâjè, â é nama jè tèpa âboro kà Pwiduée†.

¹¹ [Naa na auipwataâboro béaa, âna] rà coo goro é béreca wà tèpa pwa ârapwaaìlò, na diri pâ tòotù§. Á rà nye pwa wâru pwa ârapwaaìlò na ipaiwâ. Êco na nye ticè ji caapwi ârapwaaìlò na rà pwa, na pâri ma tipijè jii é pâ èpà kâjè.

¹² Á napwa naa goo é ipwa ârapwaaìlò kà Kériso*, âna é nye wacaapwi pwa co. Á nye dau pwa pàtamee, târa ma pwanauri diri pâ èpà kâjè, dàra gòiri awé†. Á géé na càué, âna wà Pwiduée, âna é nama é tâaboo naa gòro âji iê, [ba na é pitûâ kâra diri pâ muru] dàra gòiri awé. ¹³ Á é tâa wê, tiagoro na ée mwa bàra còogai diri tàpé na rà pipaa dèe.

¹⁴ Nye goro é ârapwaaìlò kèe na caapwi co, na é nama rà tàrù ma tâbawêe na ara Pwiduée, diri tèpa âboro, na é jèe tipirà jii pâ èpà kâra†.

Naèà na tòpò naa na pwâranüimajè

¹⁵ É nye *paâjupâra pwiri tâjè é Nyuââ Pwicîri, goro pâ popai bèeni [na é ina wà Pwiduée pâ]:

¹⁶ *Nye wàéni kaa*
auipwataâboro

† **10:9** É—Kériso, é, Pwiduée Caa. **10:10** Héberu 9.12 † **10:10** 2e phrase—Grec: Sanctifiés. Pai ina wèe mwara pâ, pâri ma jè coo araé ma pwamainâé ma piênawéna kèe. **10:11** Exode 29.38

§ **10:11** Na diri pâ tòotù—Pâ ârapwaaìlò na rà pwa na diri pâ tòotù, âna rà ité jii é ârapwaaìlò na piwéna, na pwa co na caapwi tòotù kâra naja. (Còo nee tii 1.) Êco na cau ticè géé goorà na pwa pàtamee ma é tipijè jii é pâ èpà kâjè. * **10:12** É ipwa ârapwaaìlò kà Kériso—Pwi ipwa ârapwaaìlò kèe bèepwiri, âna wâé còwâ, ba é ipanuâé, ba na é bà. (Còo Héberu 9.28.) † **10:12** Dàra gòiri awé—É pâ popai bèepwiri, âna pwiri gòobàra pâ popai târa ma pwanauri pâ èpà kâjè, é, pwiri gòobàra pâ popai tâaboo naa gòro âji iê. **10:13** Psaume 110.1 † **10:14** Na é jèe tipirà jii pâ èpà kâra—é, Na é jèe nama rà tèpa âboro kà Pwiduée. Grec: Na jèe papwicîrîrà. **10:16** Jérémie 31.33; Héberu 8.10

na bà o mwa pwa
 [ma tèpa âboro kôo]
 na pwi tòotù
 na go jèe pacoo:
 Go mwa tòpò naèà kôo
 naa nanaarà.
 Go mwa wii popai kôo
 naa na pwâranümarà.

Jérémie 31.33

17 Â é ina mwara pâ:
 Go o mwa tipirà
 jii pâ tojii kàra.
 Go o mwa pwanaurirà
 goro é pâ èpà kàra.
 O câgo mwa caa niimirì
 pâ càrarà na èpà.

Jérémie 31.34

18 Â gà còo, wiàna jèe pwanauri pâ èpà kâjè, â o câ mwa caa pâri ma jè pwa còwâ cè jè ârapwaaailò.

câmu tà tèpa cèikì

(Naporomee 10.19–13.25)

Jè cipa ba mwü cèikì kâjè

¹⁹⁻²⁰ Ico tèpa béed, jèe tàpìri tâjè, i ére na dau pwiçiri [na wânidò *napwéretòotù] géee goro é pai joro wàra domii kà Iésu. Ba na ia é panuâ é naiié [ba na pwa ârapwaaailò goo] â é tàpìri é imwaaano^S [bétâriwâri i ére na dau pwiçiri]. Â o câjè caa piwâ na jè tòme naawé! Ba nye êkaa pwi naigé na bwaa âmué, târa cè wâro* [dàra gòiri awé naa jaa Pwiduée].

²¹ Wàépwiiri, jèe pwa é pwi a pwa ârapwaaailò maina kâjè, na é pituâ naa na é pwârawâ kà Pwiduée. ²² Â é jèe cèitiri é èpà kâjè, ba na jè po pwéelaa, pwacèwii na nuwajè goro jawé na éaau[†]. Â o jèe nye ticé cè jè muru cèna o pitòtjèe goo. Â géee goo kaa pwiri, âna mwa bàra wâdé na jè tòme naa jaa Pwiduée, naa na pwâranüma na âjupâra, ma é cèikì na mwü.

²³ Wâdé na jè tâjùru ba mwü é cèikì kâjè, naa goo é pâ aupwényunyuaari na jè tapacîri [na me géee jaa wà Pwiduée]. Ba é nye pwi a pacoo é pwina é jèe mara ina béaa. ²⁴ Â wâdé na jè pitu tâjè ma ipagòojè naima, ba na o pimaina too é pimeaari kâjè, ma é pâ wakè kâjè na wâdé. ²⁵ Â jè cibwaa coo jii é pâ

10:17 Jérémie 31.34 **10:19-20** Héberu 4.16 **10:19-20** Mataio 27.51 **S 10:19-20** Na ia é panuâ é naiié...â é tàpìri é imwaaano—Munaa ucina goro pai too kà pwi apwa ârapwaaailò kà tèpa Juif, naa na ére na dau pwiçiri, ba na é tòpò é ârapwaaailò bépwanauri pâ èpà kàra é Ba. (Pwi ârapwaaailò kà Iésu, âna é naiié, wâé.) Pwiri ucina mwara goro é pé ciità maina na è wàra pwapwiçiri wà Iérusaléma na tùdàrùt ûna é bà wà Iésu. (Còo Mataio 27.51.) Pwiri wà pwi awii tii bèeni, âna é ina pâ, è naii Iésu na taé, âna pwacèwii é ciità na tùdàrùt. * **10:19-20** Dernière phrase—é, Â é wâro còwâ wà Kériso, â é jèe pâ nau pwi naigé kâjè. Grec: Ê tàpìri é naigé na bwaa âmué, na wâro. **10:22** Lévitique 8.30; Ézékiel 36.25; Éféso 5.26 † **10:22** 1re phrase—Grec: Jèe cèitiri é tòri kàra pwâranümajè, â jèe nuwa é naiijè goro jawé na éaau. **10:25** Héberu 3.13

ipitiri kâjè pwacèwii pàrà tàpé, â wâdé na jè tà ciburà ipagòojè. Â jè tà cimwù naa goo, ba jè tàmogòori pà, o jèe tèepaa è Tòotù [na ée mwa wâjué còwâ na wà Pwi Ukai].

Jè ipwacòocol

²⁶ [Jè ipwacòojè, co tèpa béeòl] Ba wiàna jè nama gòo pûrujè, ba na jè tà ciburà pwa na èpà—wàijè na jè jèe tàmogòori bwàti è âjupâra—â o jèe nye ticè ârapwaaìlò, cèna o pâri, târa ma pwanauri pà èpà kâjè bèepwiri! ²⁷ Â nye ticè cèna jè o tòpi jii Pwiduée, èco è pai pitèjè kèe ma pai pwa wârimuru kâjè! Â è pwi bèepwiri, âna jè tapacîri, naa na pai wâgotâjè ma pwùkùru kâjè. Ba wà diri tàpé na rà cicara Pwiduée, âna ée nama tòrà naa na è na ânye na dau tóo!

²⁸ Napwa naa goo wà pwi âboro na cáe caa pitère dàra è Naèà kà Moosé, âna pitèié ma tètâmwereé, wiàna pwa ârailu, é, âracié cè tèpa pitòtié. Â càra caa piwâ wà tèpa jènereé ma rà tètâmwereé.

²⁹ Â o dà cè wârimuru kà tàpé na rà còogai wà *Pwina naí Pwiduée goro pà tûâ kàra? Ba ia, é jèe nama rà tèpa âboro kèe† goro è domii kèe—è domii na ia é jèe pacoò è auipwataâboro kà Pwiduée. Â wiàna rà nama piticèmuru naa goo, â o dà cè wârimuru kàra? Â wiàna rà piècaari è Nyuâaè Pwicîri, wà pwi a pame è *pimeari imudi kà Pwiduée, â o dà cè wârimuru kàra? [Go ina tàwà pà]: O nye dau maina awé! ³⁰ Ba jè tàmogòori pà, é jèe ina [wà Pwiduée] pà:

*Nye wâgo co,
na go o mwa pitòwâri
[tà tàpé na rà pwa na èpà].*

*Â wâgo co,
na go nye jèpa naa tàra
pumara è tûâ kàra.*

Deutéronome 32.35

*Â jèe wii mwara pà:
Ée mwa nye tèi è Ba kèe
wà Pwi Ukai.*

Deutéronome 32.36

³¹ Â o po dau pwaée kâjè, wiàna wà Pwiduée na dau pwa pàtamee awé, âna é tãjùrujè, ba na é pwa wârimuru tãjè§!

Cipa ba mwü cèikî tia pwâadèrè

³² Wâdé na guwà pitaniimiri pà tòotù béaa. Ba gée na càuru pai tàmogòori kàwà è âjupâra goo wà Kériso*, â guwà pâmari pà tacai ma pà aré ma tòina na dau gòo. Êco na guwà pidàpwicâriwà naa goo, â guwà nye tà cimwü. ³³ Ba rà pitubaèpà tàwà, ma pitányiriwà na ara diri tèpa âboro. Â, na pàrà pàara†, âna guwà pwadéi tàpé na tubaèpà tàra pwacèwiiwà.

10:26 Héberu 6.4–8 **10:27** Ésaïe 26.11 **10:28** Deutéronome 17.6, 19.15 **10:29** Exode 24.8

† **10:29** É jèe nama rà tèpa âboro kèe—Grec: Papwicîrirà. **10:30** Deutéronome 32.25–36 § **10:31** Grec: Po dau pwaée kâjè wiàna jè tûu naa na-ararai wà Pwiduée na é wâro. * **10:32** Pai tàmogòori kàwà è âjupâra goo wà Kériso—Grec: Pai papwéelaariwà. † **10:33** Na pàrà pàara—é, È ârapàarawà. Pwiri wà pàrà tàpé géee goorà, âna tubaèpà tàra, â wà pàrà tàpé, âna rà pwadéirà.

³⁴ Ba ia guwà pitu tà tèpa [cèikí béewà na rà] pwa karapuu, â guwà picâri wiârà, naa na pai tâa na aré kàra. Â ia guwà pidâpwicâariwà, na ia pa jiiwà diri neemuruwà. Â ia guwà ipwàdéé, ba guwà nye tâmogòori pâ, jèe tâa tàwà é na atà *aamwari, [na é naa wà Pwiduée] na piwéna ma tà tâa awé!

³⁵ Â ni, âna guwà gòo, â guwà cibwaa nama oratàwà. Ba [wiàna guwà tà cipa ba mwü] é cèikí kàwà [naa goo wà Pwiduée] â o maina é câmawà! ³⁶ Â guwà tà pidâpwicâariwà mwara, ba na guwà o pwa é câbawâdéé kà Pwiduée. Ba wiàna wârapwiri, â guwà o nye tòpi é aupwényunyuâari, na ia é mara ina pâ, na ée mwa naa tàwà. ³⁷ Ba o càcaa gòiri, [â é tèepaa me wà Pwi Ukai] pwacèwii auwii na ina pâ:

*Ée tàpo tèepaa
wà pwi a tèepaa me.
O cáé caa ipwâ goo
pai piâpâparié.*

Habakuk 2.3

³⁸ [Â é ina mwara wà Pwiduée pâ]:

*Wà pwina é tà cèikí,
âna é *târù na arao.
Â o tâa tée é wâro.*

Habakuk 2.4

Éco na wà pwi âboro na é piwâ ma wâjué còwà, âna èpà tà Pwiduée wàé. ³⁹ Â wà tàpé na rà naa càurà naa goo wà Pwiduée, âna o tiàurà awé.

Éco na wàijè, âna jè tà cèikí naa goo wà Pwiduée, â é pa-udòjè [ma naa tâjè é *âji wâro jaaé].

11

Jè ipwacèwii cèikí kà tèpa Israéla biu

¹ Ê cèikí, âna dà cè pai ina wèe? Na jè cèikí, â jè tâmogòori ba mwü, naa na pwâranümajè, pâ, o nye tèepaa é pwina wâdé na jè tapacîri. Ba é cèikí, âna é *paâjupâra târa pwâranümajè, pâ, é nye coo, é pwina bwaa câjè caa pâji còo goro du âraporomeejè. ²⁻³ Nye géé goro kaa é cèikí, na jè tâmogòori pâ wà Pwiduée, âna é tapoo diri pâ muru goro é popai kée. Ba é tòpò é gòropuu bau é napwéretòotù, ma êdiri pwina tâa na*. Êdiri pâ muru na jè còo, âna rà cau me géé goro pâ pwina câjè caa còo.

Na pâara biu, âna rà cèikí naa goo wà Pwiduée wà tèpa âboro imaina kà tèpa ijiao kâjè. Â nye géé goro kaa pwiri, na wâdé tée wàilà, â é inarà ba wâdé:

Abéla

⁴ Wà Abéla, âna é cèikí naa goo wà Pwiduée. Â nye géé goro kaa é cèikí kée, na é pwa é *ârapwaaìlò na wâdé tà Pwiduée. Ba piwéna jii i pwi ia é naa wà pwi cièe, wà Kaina. Â é tòpié wà Pwiduée, â é nama é *târù wà Abéla na arae,

10:34 Mataio 6.20, 19.29 **10:37** Habakuk 2.3-4 **11:1** 2 Koréno 5.7 **11:2-3** Genèse 1.1;

Psaume 33.6; Ioane 1.3 * **11:2-3** Ê gòropuu bau é napwéretòotù... Ê popai grec ni, âna pai ina wèe
11:4 Genèse 4.3-10

gée goro é cèikî kêe. Â wiàna jèe gòiri é pai bà kà Abéla, â rà bwaa nye tà ciburà patùrajè é pâ pwiibà†.

Énoka

⁵ Wà Énoka, âna é cèikî naa goo wà Pwiduée. Â jèe wii naa na tii‡ pâ, é pwi âboro na wádè tà Pwiduée wáé. Â nye gée goro kaa é cèikî kêe, na wà Pwiduée, âna é popaé too naa *napwéretòotù, na é bwaa wâro. Â càra mwa caa còoè còwâ, naani gòropuu.

⁶ Jè còo pâ, wiàna ticè cèikî kâjè, â o nye po dau pwacoé ma jè tèpa âboro na wádè tà Pwiduée wàijè. Â wiàna [âji nùmajè na] jè too naa jaaé, â wádè na jè mara cèikî pâ, nye pwa cè Pwiduée! Â jèpwi, âna wádè na jè cèikî pâ, é pwi a *pwényunyuâari wà tàpé na rà medarié, gée na âji pwâranûmarà.

Noa

⁷ Jèpwi, âna wà Noa, âna é cèikî naa goo wà Pwiduée. Â nye gée goro kaa é cèikî kêe, na é jèe mara patùraé wà Pwiduée [goro i jèpé na maina na o mwa tèepaa]. Bwaa cáe caa pâji còo i jèpé wà Noa, éco na é nye papwicîri wà Pwiduée, â é nye pitèrè dèe. Â é iti i wànga, â rà cau udò diri mara é taa kêe. Â é cèikî kêe, âna paari tâjè [é pai càcaa cèikî kà] para tèpa âboro gòropuu, na jèe pitèrà, ma naa wârimuru tàra. Â wà Pwiduée, âna é nama é tàru na aráé wà Noa, ma naa tée é pâ aupwényunyuâari kêe. Cau coo diri pâ pwiibà, gée goro é cèikî kà Noa.

Abérama

⁸ Wà *Abérama, âna é cèikî naa goo wà Pwiduée. Â nye gée goro kaa é cèikî kêe, na é pitèrè dà wà Pwiduée na ia é todèe. Â é pâra jii é napò kêe, dàra é napò na ée mwa paari tée wà Pwiduée. Ba bwaa cáe caa pâji tâmogòori wâna na é pâra naawé. ⁹ Úna é tèepaa naa na pwi napò na é naa tée wà Pwiduée, â é wâro wê, goro cèikî, na wà imwaano, ba é pwacèwii pwi pârame.

Â ru wârapwiri mwara wà Isaaka, pwina naîé, ma wà Iakobo, pwi èrùé. Ba é *aupwataâboro na ia é pwa tà Abérama wà Pwiduée, âna kà diri tèpa gòbèrèè mwara. ¹⁰ Ba é pwi âji napò na é pitapacîri wà Abérama, âna é napò na é bari wà Pwiduée wiàra cábawâdé kêe; napò na o taa dàra gòiri awé.

¹¹ Wà Abérama, ma wà tô wádèe Sara, âna ru jèe du ijiao ma jiiitamu. Â wà Sara, âna é tô ilàri na é mwari—ba càcaa pâri ma pwa èpo kêe. Éco na ru cèikî naa goo wà Pwiduée. Â nye gée goro kaa é cèikî kàru, na é pitàmari pwi nari èpo wà Sara*. ¹² Â rà pâ nau dau wâru awé, tèpa naneeâboro, na pitèparà gée gooé. Â rà jèe wâru pwacèwii pâ Ìricò nidò napwéretòotù, ma marawâ nìboo bàrawià, na càcaa pâri ma jè pûra. [Ba pacoo, pwacèwii é auinabéaa kà Pwiduée.] Â guwà còo, rà cau me gée goo wà pwi caapwi âboro, na ia é jèe nye po dau ijiao!

† 11:4 Abéla; Kaina—Du naí Adamu, pwi apábéaa kà tèpa âboro naani gòropuu. 11:5 Genèse 5.21–24

‡ 11:5 Jèe wii naa na tii—é, Wà Pwiduée, âna é jèe paájupàra naa gooé. 11:7 Genèse 6.13–22, 7.1; 1

Péturu 3.20; 2 Péturu 2.5 11:8 Genèse 12.1–5 11:9 Genèse 35.12 § 11:9 Dernière phrase—Grec:

Ba rà tòpi ma wáé é auinabéaa. 11:11 Genèse 18.11–14, 21.2; Roma 4.19 * 11:11 Pàra Tii Pwicîri naa na grec, âna rà ina é cèikî kà Sara, naa na pwi nee tii bèeni. Éco na pàra tàpé, âna rà ina Abérama. Â pàra tàpé mwara, âna rà inaru. 11:12 Genèse 15.5, 22.17

13 Wà Abéraama, ma Isaaka ma Iakobo†, âna càra caa còo diri [ê pâ aupwényunyuâari na me géé goo] ê auinabéaa kà Pwiduée, na rà bwaa wâro. Êco na rà nye cèikî taaci [pâ, o mwa nye coo na cè jè tòotù]. Â rà ipwàdée, ba pwacèwii na rà còo géé iti ê pai pacoò wèe. Ba rà nye cau inapàpari diri pâ, rà po tèpa pârame co naa na pwi gòropuu bèeni.

14 Â wà tàpé na rà wàrapwiri târa ê pai tûra kàra, âna tèpa âboro na rà tàgére pâra dâra jè napô, na o mwa âji napô kàra. 15 Â càra caa niimiri pwi jè napô na rà me géewê. Ba pwiri nye pâri ma rà wâjué còwâ naawê.

16 Ba rà niimiri ê napô na dau wâdé jii cè jè napô ni gòropuu. Ba napô na wânidò napwéretòotù, na é pwabwàti ba kàra wà Pwiduée. Â wàèpwiri ê majoroé ma jè còo pâ, cáé caa kamu goorà wà Pwiduée, na rà ina gooé pâ Pwiduée kàra.

17-18 [Jèpwi mwara naa goo] wà Abéraama: É dau cèikî naa goo wà Pwiduée. Â é ina tée wà Pwiduée pâ, o mwa dau wâru cè tèpa gòobèrèè, na o mwa pitèparà géé goo pwina naîé, wà Isaaka. *Genèse 21.12*

Êco na, géé na càùé, â é tacai ê cèikî kée wà Pwiduée. Ba é tûâri tée pâ, na é pwa ârapwaaîlò tée goo wà Isaaka. Â wà Abéraama, âna é [pipwabwàtié, ba na é] wàrapwiri. 19 Ba é cèikî pâ, pâri wà Pwiduée ma é pawâro còwâ tèpa bà. [Êco na é pacoó wà Pwiduée] â é naa Isaaka còwâ tà Abéraama. Â pwacèwii na é jèe wâro còwâ wà Isaaka‡.

Isaaka

20 Wà Isaaka mwara, âna é cèikî naa goo wà Pwiduée. Â nye géé goro kaa é cèikî kée, na é pacidòri nyuâa [tupédu naîé]—wà Iakobo ma wà pwi cièè, Ésaü. Â é naa târu é aupwényunyuâari kée, na o mwa coo na cè jè tòotù na bwaa wà naigé.

Iakobo

21 Wàrapwiri mwara naa goo wà Iakobo. Ba é cèikî naa goo wà Pwiduée. Â béaa kàra pai bà kée, âna é dùué naa gòro ê tâjò kée, â é pwamaina Pwiduée. Â é pwényunyuâari [tupédu èrùé] du naî Ioséfa. Â nye géé goro kaa é cèikî kée, na é wàrapwiri.

Ioséfa

22 Wà Ioséfa, âna é cèikî pâ, o géé na càuru é pai bà kée, âna wà Pwiduée, âna ée mwa popa é Ba kée, *Isaraéla, géé napô *Aigupito. Â nye géé goro kaa é cèikî kée, na é mara ina tà tèpa jènereé pâ, wiâna coo é pwi tòotù-bà, â rà mwa popa pâ wiârà, é napudòé géé napô Aigupito^S.

Du nyaa ma caa kà Moosé

23-24 Wà du nyaa ma caa kà *Moosé, âna ru cèikî naa goo wà Pwiduée. Â nye géé goro é cèikî kàru, na càru caa pitère dâra é naèà kà Faraó, pwi ukai kà tèpa Aigupito. [Ba é tûâri pâ, naa tètâmwara diri tèpa nari èpo paaò na pitèparà

11:13 Genèse 23.4; 1 Chroniques 29.15; Psaume 39.13; 1 Pétréru 2.11 † 11:13 Abéraama ma Isaaka ma Iakobo—Grec: Wà diri tèpa âboro-bà. Êco na càcaa ina diri tèpa gòobàra Abéraama na rà dau wâru, na inarà naa na nee tii 12. 11:17-18 Genèse 21.12, 22.1-14 11:19 Roma 4.17 ‡ 11:19 Â pwacèwii na é jèe wâro còwâ... é, Wàèpwiri é jèe ucina {ba kâjè}. 11:20 Genèse 27.27-29,39-40 11:21 Genèse 47.31-48.20 11:22 Genèse 50.24-25; Exode 13.19 § 11:22 Dernière phrase—Grec: Â é naa é pitûâ kée, naa goro é pâ duué. 11:23-24 Exode 1.22, 2.2

naa jaa tèpa Isaraéla.] Â ru naapwànniri Moosé, naa na âracié parui. Ba ru côo [gée goro] pai wâdé kâra naporomee [pâ, é jèe pitòrigarié wà Pwiduée*. Â é pâmarié wà tô èpo kà ukai Faraô, â é popaé, ba na èpo kêe.] Â é pimaina too wà Moosé [naa na pwârâwà kà pwi ukai Faraô].

Moosé

Â wâé mwara, wà Moosé, âna é cèikí naa goo wà Pwiduée. Â nye gée goro kaa é cèikí kêe, na tàutée na rà ina gooé pâ, é pwi èrù pwi ukai kà tèpa Aigupito.

²⁵ Â é tâa jaa [tèpa âji jènereé, wà tèpa Isaraéla] pwi Ba kà Pwiduée, na pàara na tubaèpà târa na. Ba wâdé tée na é piaré wiàrà, jii cè pai ipwâdée kêe [jaa Faraô] na pwi wâro na èpà tà Pwiduée. Ba o càcaa gòiri pé ipwâdée bèepwiri.

²⁶ Â piècaarié, pwacèwii é pai piècaari Kériso—wà pwi *Mesia [na ia ée panuâé me wà Pwiduée, wâru pâ naja gée na càùé]. Ba wâdé tà Moosé pwiri jii cè pai tòpi kêe diri pâ neapiâ wâ napô Aigupito. É wàrapwiri târa é càraé, ba é tà niimiri é câmaé na ée mwa naa tée wà Pwiduée.

²⁷ Â nye gée goro kaa é cèikí kêe, na é [popa é Ba kêe ba na rà] còobé gée Aigupito. Càcaa wâgotée goro cè pai putâmu kà ukai Faraô. Â é cimwü, ba é nye tàgére côo goro cèikí wà Pwina câje caa côoé goro du âraporomeejè. ²⁸ Â nye gée goro kaa é cèikí kêe, na é [tûâri târa é Ba kêe pâ, na rà] pwa é *Paséka—rà tâmi é apwàara goropwârâwà kâra goro é domii kâra nari mutò, ba na càé caa tâtèrà i pwi *angela, na ia é tètâmwara tèpa ciàra èpo [naa napô Aigupito].

Tèpa Isaraéla

²⁹ Wà tèpa joorojè, wà tèpa Isaraéla, âna rà cèikí naa goo wà Pwiduée, [na ia rà pâra wiâ wà Moosé gée napô Aigupito]. Â nye gée goro kaa é cèikí kâra, na jèe ígé é naigé kâra naa nawiâ Mii. Â rà tapàgà, tia na ére gée còwâ, [â rà cau udò]. Ba ûna rà pwârîrà wà [tèpa coda kà] tàpé Aigupito, â é cajipirâ i jawé, â rà cau mwü ma bà.

³⁰ Â wà tèpa Isaraéla, âna rà cèikí mwara naa goo wà Pwiduée. Ba nye gée goro kaa é cèikí kâra, na rà tabéaa goro é auba babé wâri napô, naa na 7 tòtùt. Â é nye tûu kaa i auba.

Rahab

³¹ Wà Rahab, wà tô ilâri gòronaigé [wà Iériko] âna é cèikí naa goo wà Pwiduée. Â nye gée goro kaa é cèikí kêe, na é tòpi wà i tupédu coda Isaraéla, na ia mara cùruru, ba na ru cai i ville. Êkaa na é udò [é tâa kêe]. Êco na rà cau bà wà diri pàra tèpa âboro naa na ville, gée goo na càra caa tèpa pitère dà wà Pwiduée.

Wâru mwara pàra tàpé

³² O dà cèna go mwa ina còwâ mwara? Na càcaa pâri cè pàara ma go piwiâ diri [pâ pwina rà pwa, gée goro é cèikí kâra—pwacèwii] wà Gidiona, ma Barak, ma Samasona, ma Jèfté, ma Samuélia, ma wà diri tèpa *péroféta mwara:

³³ Rà piétò jii pâ mwaciri wà pàra pwi;

* **11:23-24** Ru côo...pai wâdé kâra naporomee... Wà tèpa Isaraéla biu, âna rà cèikí pâ, é pai wâdé kâra naporomee pwi âboro, âna câmu kêe pâ, wâdé tà wà Pwiduée wâé. (Còo 1 Samuel 9.2; Luka 1.80; Apostolo 7.20) **11:28** Exode 12.21-30 **11:29** Exode 14.21-31 **11:30** Josué 6.12-21 **11:31** Josué 2.1-21, 6.21-25; Jacques 2.25 **11:32** Juges 4.6-5.31, 6.11-8.32, 11.1-12.7, 13.2-16.31; 1 Samuel 1.1-25.1, 16.1-1 Rois 2.11 **11:33** Daniel 6.2-28

Rà pa é pitûâ goro âjupâra wà pàra pwi;
 Rà [pwa é pwina wâdé, â rà] tòpi é pâ aupwényunyuâari [kà Pwidueé] wà pàra pwi;
 Rà târi é pwâra liô wà pàra pwi;
³⁴ Rà câtâmwara pâ ânye na maina wà pàra pwi;
 Rà udò jii [tèpa pièpàrirà, na pwa] na rà tètâmwararà;
 Rà tòpi é nii ma gòo wà pàra pwi, na dau ticé nii kàra, ba na rà piétò naa gòro paa, ma pagù é pâ pwâra paa na dau maina.

³⁵ Napwa naa goo é pàra ilàri, âna [gée goro é cèikí kàra, na] rà tòpi còwâ tèpa éarà, ma bàrarà, ma naìrà†, na ia rà wâro còwâ gée na aubà.

À napwa naa goo wà pàra tèpa âboro, [âna gée goro é cèikí kàra] na rà dau pidâpwicâarirà, na rà dau tubaèpà târa naiirà [wà tèpa pièpàri Pwidueé] tiagoro na rà nama rà bà. À càra caa [panuâ é cèikí kàra, ba na o] tipirà. Ba rà jèe tà niimiri é wâro gée na càuru é pwâra bà, na é mwa tòpi; wâro na dau piwéna awé [jii é wâro bèeni gòropuu].

³⁶ Wà pàra pwi, âna piècaarirà ma pàdirà goro ubati. À wà pàra tàpé, âna tòpòrà naa na karapuu‡, ma piirà goro itùpaò. ³⁷⁻³⁸ À caamwara pàra pwi goro atù. À tòtâmwara pàra tàpé goro tàuwa. À èti ba ârailu pàra tàpé goro kiri.

À napwa naa goo wà pàra tàpé, âna tubaèpà târa, ma pwârirà gée na jè ére naa na jè ére. À rà uru pâ naa namaré, ma pâ gòrojaa, â ticé nao kàra. À ticé neemururà, â rà coona co parawére mutò ma nani. À rà picârù wâna pâ pwâramara-atù, ma wâna pâ pwêe na Ìri naa napuu. À nye dau pwaée kàra kaa, â rà nye dau maagé còo kaa. [Au, meaarirà!] Ba rà dau wâdé jii é pé gòropuu bèeni.

Rà cau tapacîri pwina jè tòpi

³⁹ [Wâéni é èreé, co tèpa bééò]: Wà diri tèpa âboro bèepwiri, âna rà cau cèikí diri naa goo wà Pwidueé. À gée goro é cèikí kàra, â é inarà bà wâdé. Êco na nye ticé gée goorà, cèna é nama tòpi na pwi pàara-bà, diri [é aupwényunyuâari]—i pwi ia é jèe mara ina wà Pwidueé [pâ, na é mwa naa târa i Ba kée. ⁴⁰ Àna gorodà?] Ba rà gére tapacîjè, [wàijè na jè bwaa wâro nabà]. Ba wà Pwidueé, âna é jèe mara pwabwâti gée na biu, pâ, na ée mwa cau nama jè tàrù ma tâbawée na araé, wàijè naima ma wàilà. À muru na dau wâdé ba kâjè nabà§.

12

Jè ipwacèwii Iésu â jè cimwù

¹ Jèe *paâjupâra tâjè é cèikí kà diri tàpé na rà pàbéaa kâjè na rà nye dau wâru awé kaa. Ê wâro kàra, âna câmu ba kâjè*. [Pwacèwii na jè itàa na pi-itàa.] À

11:34 Daniel 3.23–27 **11:35** 1 Rois 17.17–24; 2 Rois 4.25–37 † **11:35** Tèpa éarà, ma bàrarà, ma naìrà—é, Tèpa jènererà. Grec: Tèpa bà kàra. **11:36** 1 Rois 22.26–27; 2 Chroniques 18.25–26; Jérémie 20.2, 37.15, 38.6 ‡ **11:36** 2e phrase—é, À tòpòrà naa na karapuu. Pwiri caapwi gomou goro âboro, é pwiri du ârailu gomou. **11:37-38** 2 Chroniques 24.21 § **11:40** Grec: Wà Pwidueé, âna é jèe mara còo é pwina dau wâdé ba kâjè jii pwiri, ba o càcaa wâdé na é nama rà tâbawée jijjè. (Wâéni é muru na dau wâdé ba kâjè: Ba jè còo é aupwényunyuâari kà Pwidueé na jè bwaa wâro naani gòropuu, gée goo pai tâa kâjè naima ma wà Kériso.) **12:1** 1 Korénito 9.24–25 * **12:1** 1re & 2e phrases—Grec: Rà tâbèepijè tèpa paâjupâra na rà pwacèwii é nee na maina. (Ucina goro é jéurà, ba rà dau wâru awé.)

wiàna wàrapwiri, co tèpa béèò, â wâdé na jè panuâ tãjii diri cè nakake, na pacoo pai itàa kâjè. Â jè tètãjii pâ èpà kâjè na cipajè! Â jè pipagòòjè, ba na jè nye tà itàa, naa na pidàpwicàari, tiagoro è pwâadèrèè.

² Jè còo co wà Iésu, ba wàè na é pàara è cèikì kâjè gée na autapoo goo, â wàé na é wéaari, ba na o tãbawée na pwâadèrèè. Ba é tòpi è napàràè goro pai pidàpwicàarié. Â é dau aré, â é bà naa goro *satauro—è pai bà na dau pwa kamu goo. Êco na é nama piticèmuru naa goo è pwi kamu bèèpwiri, ba é tà niimiri è pai o ipwàdéè kée naa pwâadèrèè. Â [wà Pwiduée, âna é jèe nama] è tãaboo naa gòro âji iê [ba na é pitûâ kâra diri pâ muru].

³ Wâdé na jè niimiri è pai pidàpwicàarié na rà tubaèpà tée ma piècaarié wà tèpa âboro èpà. Ba wiàna wàrapwiri, â o câjè caa pwaora, ma panuâ [è cèikì kâjè].

É picòòjè Pwiduée ba é mearijè

⁴ Go tãmogòori pâ, rà pipaa dàwà wà tèpa âboro èpà, pwacèwii na ia rà pwa tà Kériso. Â guwà dau tãa na aré goo. Êco na bwaa câguwà caa pâji pwacèwiié bwàti, tiagoro cè pai bà kàwà†! ⁵ Â jèpwi mwara, gona guwà jèe ipwanauri pâ, é ina goowà pâ guwà tèpa naîé, â é tòimiriwà [goro pai tãa na aré ma tòina kàwà]? Ba é ina pâ:

*Pwi âji naîò wée,
gà tère Pwi Ukai na é picòowà.
Gà cibwaa nama pièpà tâgà.*

⁶ É tòimiri diri tèpa âji naîé.

*É pa-icòo diri tàpé
na wânümeè tàra.*

Proverbes 3.11–12

⁷⁻⁸ Êkaa na guwà tòpi bwàti è pâ ârapupûra kà Pwiduée, na é tûâri tàwà è pâ muru. Ba é wàrapwiri tà diri tèpa naîé. Ba wàilàapà pwi âboro èpo na câé caa tòimirié wà caa kée? Â wiàna câé caa wàrapwiri tàwà wà Pwiduée, â pwiri pai ina wèè pâ, câguwà caa tèpa âji naîé. ⁹ Â wiàna jè papwicîri tèpa caa kâjè naani gòropuu, na rà pa-icòo ma tòimirié, â dau wâdé mwara na jè tòpi na é tòimirié pwi Caa kâjè na é wânidò *napwéretòotù. Â o tãa tâjè è *âji wâro†.

¹⁰ Ba wà tèpa caa kâjè, âna rà nye pa-icòo ma tòimirié na ji pwi pàara na ûgé, wiàra câbawâdé ma auniimiri kâra. Êco na wà Pwiduée, âna é nye pitûâri ma picòòjè, ba na é pitu tâjè [dàra gòiri]. Ba wâdé tée na jè pâ nau tèpa âboro na jè wâdé ma pwicîri ma tãbawée, pwacèwiié.

¹¹ Âjupâra pâ, càcaa wâdé tâjè è ji pàara na jè tãa na é pai pitûâ ma picòòjè. Êco na, wiàna jè tòpi bwàti, ma pidàpwicàarié naa goo, â gée na càùé, â o mwa pwa câmajè na o dau wâdé. Ba jè o mwa tèpa âboro kâra pinaanapò—tèpa ciburà pwa è pwina wâdé ma *tàrù.

Cimadò ma pagòò du ìgà na ora!

† **12:4** Grec: Bwaa câguwà caa pâji cicara è èpà tiagoro pai joro wàra domii {kàwà}. **12:5** Job 5.17; Proverbes 3.11–12; Auinapàpári 3.19 **12:7-8** Deutéronome 8.5 † **12:9** Â o tãa tâjè è âji wâro—é, Â jè mwa picòo pai wàrori è wâro na wâdé tée. Grec: Â jè mwa wâro. **12:11** Jacques 3.17–18

12 Êkaa na [go jèpa ina tàwà jècaa pà]:

Gà cimadò wài!

Pagòo du ígà!

Mudàra cè nii
târa âgà na céca!

13 Pâra wii naigé na târù!

Cibwaa pàgà jii!

[Pwa taaci na wâdé!]

Â o naa tâgà còwà,

cè nii ma gòo,

wâgà na gà bee!

Â gà o pâra ba târù!

Ciburà pitêre dà Pwiduéé!

14 [Wàéni pâra aupitûâri kôo tàwà]: Guwà mudàra ma guwà wâro na pinaanapô ma tèpa âboro diri. Â guwà wârori é wâro na pwicîri, ma wâdé tà Pwiduéé. Ba nye po dau pwacoé ma guwà còo wà Pwi Ukai, wiàna câguwà caa wârapwiri.

15 Guwà ipwacôoco! Guwà cibwaa naa càuwà naa goo é *pimeaari imudi kà Pwiduéé, [ba o péa câguwà caa tòpi é aupwényunyuaâri kêe]. Â guwà piwéaariwà ma pitòimiriwà, ba péa ée tà wàawà naa jaawà cè jè pièpà[§], na pwacèwii é murumwatò na èpà. Â é piawài goro ipâra pà, â é tòpò pitiri é pwèe na maga.

16-17 Â guwà ipwacôoco mwara, ba na o ticè géé goowà na é ipuu imudi. Â jèpwi mwara, âna guwà cibwaa pwaduwa kà Ésaü biu. Ba jè cau tâmogòori é jèkutà gooé. Ba é pwi ciàra èpo, na o tâa tée é aupwényunyuaâri kà caa kêe. Â é icurié [imudi tà pwi jiié] naa goro caapwi ngapò utimuru co! Â géé na càué, [ûna é mwa còoina é pwina é pwa] â é picigòboo na ara caa kêe, ma dau i, ba na é ilari jiié còwà é aupwényunyuaâri kêe. Êco na jèe càcaa pâri. Â é tètâjiié wà caa kêe. Êkaa na guwà ipwacôowà! Â guwà cabaajimuru é pâ muru [na Mwaciri] kà Pwiduéé!

Jè pâmwûnyabwèri jaa pwicîri

18 Ico tèpa bééò, jè jèe pâ-mwûnyabwèri é jaa na càcaa pâri ma jè tii goo, ma còo goro du âraporomeejè. Napwa naa goo wà tèpa jojooròjè, tèpa *Isaraéla biu, âna po dau wâgotàra na ia rà pâmwûnyabwèri i gorojaa wâ Sinaï, ba na rà o tòpi pà *Naèà kà Pwiduéé. Ba rà còo naawé é doromara ânye, ma nee, ma bàutè. Â tii goorà é u kâra duée*. 19-20 Â rà tère airi tutu. Â é patûrarà [wà Pwiduéé na] é pwâratûra na dau maina: [Pwicîri na guwà pâra gò i jaa bèeni!]

12:12 Ésaïe 35.3 12:13 Proverbes 4.26 § 12:15 Cè jè pièpà—Pwiri é pièpà naa na pwâranûmajè; pwiri pwi jè muru, é, pwi jè âboro na é tubatiâu é pinaanapô kâra picaatâa, ma tadârùé. Munaa pai naa càujè naa goo wà Pwi Ukai, ma pai tàutâjè dàra cèiki naa gooé, ma pai pâra wiàra pà duée imudi. (Còo Deutéronome 29.17.) 12:16-17 Genèse 25.29-34 12:16-17 Genèse 27.30-40 12:18 Exode 19.16-20; Deutéronome 4.11-12 * 12:18 Grec: Jèe câguwà caa pâmwûnyabwèri é jaa na pâri ma guwà tii goo, na pwa pé diopwaa kâra ânye goo, ma é nee, ma é bàutè, ma é ukâraduéé. Ukâraduéé—Tourbillon. 12:19-20 Exode 20.18-21; Deutéronome 5.22-27 12:19-20 Exode 19.12-13

Wà pwi macii, ma wà pwi âboro cèna é tii goo, âna o câtàmwereê goro atù! Exode 19.12–13

À dau tâpwi kà tèpa Isaraéla, â rà tomara too tée pâ: «Éee! Gà coo, co Pwi Ukai!» Ba càcaa pâri ma rà tèreê, ²¹ tiagoo mwara wà *Moosé, [pwi a pitùâ kàra]. Ba é pwükuru, ma cèca goro pai wâgotée.

²²⁻²³ Napwa naa goojè, âna jè ipwàdée, na jèe pâmwünyabweri é jaa [kà Pwidueé]—*Siona, na wânidò napwéretòtù. À jè gère coo na é napô kà wà pwi a pitèi diri tèpa âboro, ma pwi a-ipawârojè†. À puràra pwâranümajè, ba jè jèe pwi pitapitiri kà diri tèpa âji naî Pwidueé†—wàjè na jèe wii neejè naa na Tii kèe, [ba na o tâa tâjè é aupwényunyûari kèe]. À jè picaatâa ma wà diri tàpé na rà jèe bà§, géé na biu, na wâdé tà Pwidueé wàilâ—wà diri tàpé na ia é nama rà *târù ma tâbawêe na araé. À rà cibèepijè é pâ *angela na rà dau wâru awé, na càcaa pâri ma jè pûra é jéûrà.

²⁴ À jè jèe medari wà Iésu, wà pwi ia é pame tâjè é *aupwataâboro na bwaa âmué, [na ia é jèe pwa wà Pwidueé] ba kâjè. À é jèe pacoo wà Iésu goro pai joro é domii kèe [na ia é bà ba kâjè]. À é domii kèe, âna é piwéna awé jii é domii* kà Abéla†.

²⁵ Êkaa na guwà ipwacôoco, ba péa tàutàwà dàra pitère dà wà Pwidueé na é gère patùrawà! Ba ia càra caa udò jii é wârimuru, wà tèpa jooorojè, tèpa Isaraéla, na ia rà naa càùrà naa goo wà Moosé. À wà Moosé, âna é pwi âboro pwacèwijiè†. À o mwa wâna é wârimuru tà diri tàpé na rà naa càùrà naa goo wà Pwidueé na é wânidò napwéretòtù?! ²⁶ Ba ia, [wà gòrojaa Sinaî] na ia é nama gù napuu goro pwârtùra kèe. À é jèe ina tâjè pâ: *Go o mwa tubagù còwâ é gòropuu diri.* À o càcaa gòropuu co, *â o napwéretòtù mwara!* *Aggée 2.6* ²⁷ Pai ina wèe pâ: O tiàu é gòropuu ma diri é pwina tâa na, ba muru na ia é tòpòrà wà Pwidueé. Êco é pâ muru na tâa jaaé, âna o tà tâa awé.

Mwaciri na o càcaa gù

²⁸ Guwà còo, jè jèe tòpi [é autâa na] Mwaciri kèe na o càcaa gù! Êkaa na wâdé na jè dau pwaolé tée, ma pwamainae. À jè piênawéna kèe goro é wâro na pwicîri ma wâdé tée. À jè dau papwicîriè, ²⁹ ba wà Pwidueé kâjè, âna é pwacèwii é ânye na tòotiàu diri é muru goo!

13

Bénabwé popai

¹ Wâdé na guwà tà ciburà pimeariwà, pwacèwii tèpa aéjii. Ba wàèpwiri é pai pwa kà tèpa cèikî naa goo wà Kériso, tà tèpa béera. ² À guwà tòpi bwàti

12:21 Deutéronome 9.19 † **12:22-23** Pwi a-ipawârojè—é, Na é wâro. † **12:22-23** Âji naî Pwidueé—Grec: Tèpa ciàra èpo kà Pwidueé. Wâjaa tèpa Juif, âna wà tèpa ciàra èpo, âna rà tàpé na tâa tàra é aupwényunyûari na maina. § **12:22-23** Ma wà diri tàpé na rà jèe bà... Grec: Ma pâ nyuâa tàpé na rà târù, â na rà jèe tâbawêe.

12:24 Genèse 4.10; Héberu 8.6 * **12:24** Domii kà Abéla—é, Àrapwaailò na ia é naa wà Abéla. † **12:24** Ê domii kèe, âna é piwéna awé jii, é domii kà Abéla—Wà Abéla, âna pwi apâbéaa kà tèpa âboro na tétâmararà. (Còo Héberu 11.4.) Ê pai joro wàra é domii kèe, âna pame é wârimuru kà pwi cièe, Kaina, na ia é tétâmwereê. Êco na é domii kà Kériso, âna é pame é pai pwanauri wàra èpà kâjè diri, â é nama jè wâdé na ara wà Pwidueé. **12:25** Héberu 2.1–3, 10.26–29 † **12:25** À wà Moosé, âna é pwi âboro pwacèwijiè—Grec: {Moosé}, na é pwi âboro gòropuu. **12:26** Aggée 2.6 **12:29** Deutéronome 4.24, 9.3 **13:2** Genèse 18.1–8, 19.1–3; Roma 12.13

tèpa âboro na rà me naa jaawà. Ba wà pàra tàpé, âna càra mu caa tâmogòori pà, rà tòpi pà *angela kà Pwiduée. ³ Â guwà niimiri mwara tèpa [cèikí béewà] na rà gére wàna karapuu, â guwà tâa na é aré ma wàilà, pwacèwii na wâguwà mwara na piiwà. Â ipaiwà mwara naa goo tàpé na gére tubaèpà târa é naiirà —wàdé na guwà pwamaagé còo ma wàilà, pwacèwii na naiiwà na tubaèpà târa*.

⁴ Guwà tòimiri é pipaèwàdà kàwà. Â guwà cibwaa toomura—cibwaa ciâa jii pa wàdàwà, é tèpa éawà. Ba ée mwa naa wârimuru wà Pwiduée tà tàpé na rà wàrapwiri, ma wà diri tàpé na rà ipuu imudi ma wà pàra tàpé.

É pitu tâjè Pwi Ukai

⁵ Guwà cibwaa pwa ma âra-nùmawà é mwani! Bwa! Guwà ipwàdée co, goro é muru na tà tàwà. Ba é jèe nye ina wà Pwiduée pà: *O câgo caa imwûru jûgà; â go mwa tà tòimirigà taaci.* *Deutéronome 31.6* ⁶ Â géee goo kaa pwiri, â jèe câjè caa pidumapié. Ba:

*É nye upao
wà Pwi Ukai kôo.
O càcaa wâgotôo
goo tèpa âboro.
Dà cèna rà pwa tôo?*

Psaume 118.6

Wàépwiri é popai na jè inapàpari naa na ipwàdée!

⁷ Guwà niimiri tèpa pitûâ kàwà naa na cèikí, na ia rà mara pame tàwà é popai kà Pwiduée. Â guwà naa nùmawà naa goo é pai wâro kàra, bau é aupwényunyuâari na me goorà†. Â guwà ipwacèwii é cèikí kàra.

Pàra wiâ Iésu

⁸ Wà Iésu Kériso, âna é nye tà ipaiwà napwiri, ma nabà, ma dàra gòiri awé!
⁹ Guwà cibwaa tòpi imudi é pà na jèpapara pupûra na ité. Ba rà péa ipa-imwûruwà. Ba nye éco é *pimeaari imudi kà Pwiduée, na é tâmogòori pagòo pwâranùmajè, â càcaa cè pai pitère dàra kâjè pà naèa goro é pà utimuru. Ba pà po dau piticèmuru naa goo é pà pwiibà.

¹⁰ Pwa é *ârapwaaailò‡ kâjè [na é piwéna]. Â wà tèpa pwa ârapwaaailò ni gòropuu, âna ticé ére kàra géee goo. ¹¹ Wàilà, âna rà mu popa me é domii kàra pà macii na tètâmararà, naa na ére na dau pwicîri, ba na ârapwaaailò bépwanauri pà èpà. Â é naii pà macii-bà, âna cîri naa gòroigé§, [naa na jè ére na wâiti jii é autâa kà tèpa âboro].

¹² Wà Iésu, âna [wàé pwi ârapwaaailò kâjè. Â tètâjiié, â] é maagé còo, â é bà naa gòroigé jii ville. Â joro é domii kèe, ba na o cèitiri é pà èpà kâjè, ba na pwéelaa [é pwâranùmajè na ara wà Pwiduée].

* **13:3** Pwacèwii na naiiwà na tubaèpà târa—é, Ba wâguwà mwara, âna pwa naiiwà, é, Ba guwà bwaa wâro naani gòropuu ma wàilà, é, Ba pwiri o tubaèpà tàwà na cè jè tòotù na bwaa wà naigé. Grec: Ba nye wâguwà naa na naiiri âboro. **13:4** Éféso 5.5 **13:5** Deutéronome 31.6,8; Josué 1.5 **13:6** Psaume 118.6 **13:7** 1 Korénito 4.16 † **13:7** Aupwényunyuâari na me goorà—é, Pai bà kàra. **13:9** Roma 14.17 ‡ **13:10** Ârapwaaailò—Grec: Aupwa ârapwaaailò (autel). **13:11** Lévitique 16.27 § **13:11** Cîri naa gòroigé... Càmú kàra pai tètâjii pà èpà kàra é Ba. **13:12** Ioane 19.17

13 Êkaa na wâdé na jè pâra wiâ Iésu, â jè tà tâa na é aré ma kamu kêe*. Â jè còobé ma wàé jii é pai wâro kâ tèpa âboro [na èpà]†. 14 Ba é âji napô kâjè, âna càcaa wâna é pwi gòropuu bèeni na o tiâu. Ba é wânidò *napwéretòotù, â jè tàgére pâra naawé‡.

15 Wàéni é pâ ârapwaaailò, na wâdé tà Pwiduée na jè tòpò na araé: Na jè pwamaina é nee, ma inapàpari pâ, é Pwi Ukai kâjè. 16 Â jèpwi: Na jè pwa é pwina wâdé, â jè imeai tàpé na piticè kàra. Wàé kaa pwiri é âraimeai na wâdé tée.

Ipakîriwà ma pwapwicîri

17 Wâdé na guwà ipakîriwà, â guwà pitère dà tèpa pitûâ kàwà [naa na cèikî]. Ba ée mwa tèira goowà wà Pwiduée. Â guwà nama rà ipwàdéé goro é càrawà, â guwà cibwaa nama tòina pwâranûmarà! Ba wiàna rà pikîri goowà, â o nye èpà ba kàwà mwara.

18 [Tiagoro nabàni, co tèpa béeò, âna] cáé caa pitòtibà é *pwàratùra-nigée-goobà. Â wâdé na guwà tà ciburà pwapwicîri ba kâbà§, ba na o tà ciburà wâdé é càrabà naa na diri pâ ére. 19 Â jèpwi mwara, âna go tacoo goowà pâ, na guwà pwapwicîri, ba na o pâri ma go wâjué còwà wài naa jaawà.

Aupwényunyûâri

20-21 Go ila wà Pwiduée, wà pwi a naa tâjè é pinaanapô, pâ, na é naa tàwà diri cè pwina tiâu jiiwà, ba na guwà pwa é câbawâdé kêe. Go ilari jiié pâ, na é waké goowà, na é naigé mee wà Pwi Ukai kâjè Iésu Kériso, ba na o pwa cè pwée goowà, na dau wâdé tée. [Â go pwamaina] wà Kériso, na é pwi a piwéarrijè—wâjè na jè pwacèwii é pubu mutò kêe. [Ba é pipanuâé ba kâjè tiagoro na é bà.] Â é domii kêe na ia joro, âna êkaa i pwi ârapwaaailò na ia é pacoo é *aupwataâboro [kà Pwiduée] tâjè, na o tâa dàra gòiri awé. Â wà Pwiduée, âna é pawâroé còwà géé na aubà. Ūu, wâdé na tâa tà Kériso é pai maina ma muugère dàra gòiri awé! Wâdé na wàra! Amen!

Ipicijii

22 Ico tèpa cèikî béeò, go ilari jiiwà pâ, na guwà tòpi bwàti é pâ autûâri kôo naa na tii bèeni. Ba càcaa dau gòiri, na go wii, ba na pagòowà ma pamogòori tàwà.

23 Jèkutà wâdé goo pwi béejè Timotéo. Ba é jèe còobé géé na karapuu! Â wiàna é tèepaa me wài naani, â ée mwa me wiâò wiàna go caiwà.

24 Guwà naa bwàcu kôo tà tèpa pitûâ kàwà naa na wàra pwapwicîri, bau tèpa cèikî diri. Â rà naa bwàcu kàwà mwara diri tèpa cèikî ni napô Italie.

25 Wâdé na tâa jaawà é pimeaari imudi kà Pwiduée!

Cidòri nyuâawà!

13:13 Héberu 12.2 * 13:13 Kamu kêe—Pai bà kêe naa goro satauro. (Còo Héberu 12.2.) † 13:13 Jii é pai wâro kâ tèpa âboro na èpà—Grec: Jii é ére na rà tâa wé wà tèpa âboro (hors du camp). Càcaa pai ina wée pâ, jè wâro iti jii pâra tèpa âboro; wâdé na jè wârori é wâro na pwicîri, ma ité jii é wâro kàra na èpà, ba é âji napô kâjè, âna càcaa wâni gòropuu. Wâdé na jè pidâpwicâarrijè, na rà tétâjjijè, ma tubaèpà tâjè, ma piècaarrijè, ba pâ muru na rà nye pwa tà Iésu. 13:14 Héberu 11.10,16, 12.22 ‡ 13:14 2e phrase—Grec: Â jè pimudàra é napò na ée mwa tèepaa me. 13:15 Psaume 50.14,23 13:16 Filipi 4.18 13:17 1 Tésalonika 5.12 13:18 Apostolo 24.16; 2 Korénito 1.12 § 13:18 Ba kâbà. Pwiri é pi-inaé còwà wà pwi awii é tii bèeni. 13:20-21 Jérémie 32.40; Ézékél 37.26; 1 Péteru 2.25

Tii kà Jacques Bétapoo popai

Wàilàapà na wii tii bèeni?

Wà Jacques, pwi jii wà Iésu. Câé caa pwi jè ârapàara tèpa 12 a câmu na é bwaa wâro wà Iésu, êco na, géé na càùé, â é jèe pwi *apostolo ma pwi âboro imaina naa jaa tèpa cèikî wà *Iérusaléma. (Còo *Apostolo* naporomee 15 ma *Galatia* 1.19; 2.9.)

É wii wiidà?

Nabibiu kâra *naja 43 ma 48, béaa kâra ipitiri maina kà tèpa pitûâ kâra wâra pwapwicîri wà Iérusaléma na naja 50. (Còo *Apostolo* naporomee 15.) Munaa pwi pâbéaa kâra tii na wii naa na *Âmu Aamwari (*le Nouveau Testament*).

É wii tâi?

Tâ tèpa *Juif na rà cèikî naa goo wà Iésu, na rà wâro wâgòroigé jii napò *Judée. (Còo *Apostolo* 2.9–11; 8.1–4.)

Cina é wii?

Rà dumapié wà pàra tèpa cèikî, ba rà tâa na aré (1.2,12; 5.11,13). Pwiri géé goo na, wà tàpé na càra caa cèikî, âna rà tubaèpà tàra. Â é wii wà Jacques, ba na é pagòorà ma patâmarù pwâranûmarà.

Jèpwi mwara, âna pwa pâ pitòocia nabibiu kà tèpa cèikî, â é wii, ba na rà nabwé (4.1). Jèpwi mwara, âna é pwacôo wà tèpa cèikî na dau pwa neemururà, pâ, càcaa wâdé pâ tûâ kâra, tà tàpé na piticé neemururà (5.1–6).

Dà êre é tii bèeni?

Wâéni pàra aupitûâri kà Jacques naa na tii bèeni:

- Wâdé na jè cimwü naa na cèikî kâjè, na jè tâa na aré;
- Wâdé na jè pwapwicîri naa na cèikî;
- Jè ilari jii wà Pwiduée é autâmogòorimuru, ba na é tòpò pâ pwêe, naa na wâro kâjè—ipakîri, pinaanapò, ma tânana;
- Wâdé na jè wârùr é wâro na pwicîri ma wâdé tà Pwiduée;
- Jè ipwacòoco é ùmemeejè, ba muru na dau pwa nii kêe, wiàna târa wâdé, é, wiàna târa èpà.
- Wiàna jè ina pâ jè tèpa cèikî, â wâdé na jè paari pâ nye âjupâra é cèikî kâjè, goro é pâ càràjè na wâdé, ma é pimeaari kâjè, â càcaa goro popai co.

Pwa pàra tàpé na rà niimiri pâ, é Bénabwé kâra pâ popai bèepwiri, âna é cicara é popai kà Paulo. Ba é ina wà Paulo pâ, jè udò ma tâa tâjè é *âji wâro, géé goro é cèikî co, â càcaa goro é pwina jè pwa. (Còo *Roma* 4.1–3.) Wâéni é âjupâra goro du auniimiri bèepwiri: Âjupâra é pwina é ina wà Paulo, ba nye dau pwacòe na wâdé tà Pwiduées wâjè, géé goro é wakè kâjè. Êco na âjupâra mwara é pwina é ina wà Jacques. Ba wiàna é cèikî kâjè, âna âjupâra, â o pwa cè câmu kêe—è pâ wâdé na jè pwa.

Pai pitàgoo tii kà Jacques

Ipwabwàcu (1.1)

Wâdé na jè cimwü naa na tacai (1.2–18)

Gà tère, â gà pwa (1.19–27)

Guwà cibwaa pwaké goro âboro (2.1–13)
 Tûâ kâjè, âna paâjupâra cèikî kâjè (2.14–26)
 Iputâmu ma pièkâa naa na picaatâa (3.1–4.12)
 Patêre têpa pwa neemururâ (4.13–5.6)
 Bénabwé popai (5.7–20)

Ipwabwâcu

¹ Wâgo Jacques, pwi ênawéna kà Pwiduée ma Pwi Ukai Iésu *Kériso, [âna go pwa tii. Go wii] tàwà, wâguwà diri têpa âboro naa na é Ba kà Pwiduée*, na pa-îpiinariwà naa na gôropuu diri. Bwâcu kâwà diri!

Wâdé na jè cimwü naa na tacai

² Wâdé na guwà ipwadée, co têpa aéjii kôo, wiâna têepaa mariwà é pâ na jêpapara tacai ma aré! ³ Ba jè tãmogòori pâ, é tacai, âna é nama jè pidâpwiçâarijè, [â é paari é âji pai pwa goro é cèikî kâjè]. ⁴ Â wâdé na [jè tà gòo ma cimwü naa na diri pâ muru, ba na] é pidâpwiçâarijè, âna tòpò diri é pwée [naa na pwâranümajè]. Ba jè o tãbawée ma pwényuâa naa na diri pai pwa goo, â o ticé jè muru cëna tiâu jaajè.

Jè ila Pwiduée naa na cèikî

⁵ Wiâna nümagà goo é autãmogòorimuru kà Pwiduée, â gà ilari jiié co! Â ée nye naa tâgà. Ba é pwi a naa, naa goro piticèmuru naa goo, â câé caa putàmuri tàpè na rà ilari jiié. ⁶ Êco na wâdé na gà ilari naa na cèikî, â gà cibwaa pidumapié. Ba wà pwi âboro na é pidumapié, âna é pwacèwii é nawià, na ngaurié é pwéretòotù. ⁷⁻⁸ Ba é nye tà pòbiié, â câé caa tòpò é cèikî kée naa goo é pwina caapwi. Â nye dau pwacoé kaa na é tòpi cè jè muru jii Pwi Ukai!

Ticèmuru naa goo neemurujè

⁹ Wiâna ticé neemurugà, co pwi aéjii naa na nee Kériso, â [go ina tâgà pâ] gà tagòtùgà ma ipwadée! Ba dau pwamuru naa googà naa na pai còo kà wà Pwiduée, [â pwa mwato'gà wâjaaé].

¹⁰ Wà tàpé na dau pwa neemururâ†, âna wâdé na rà ipwadée wiâna é pakirirà wà Pwiduée. Â [wâdé na rà tà niimiri pâ] o mwa tiàurà, wàra murumwatò. ¹¹ Ba, na é ègòdò i tòotù, âna é dau té, â rà túbboo é pâ mué, â marü, â jèe tiâu é pai muugère kàra. Â rà o wàrapwiri mwara wà tàpé na pwa neemururà. Ba o nye tiàurà kaa, bau diri pâ wakè kàra‡.

Na gà pwa na èpà âna nye wâgà

¹² Cidòri nyuâa pwi âboro na é cimwü ma pidâpwiçâarié, naa na pâ tacai. Ba wiâna é piétò, â ée mwa tòpi é pumara wakè kée—bwe korona târa wâroŜ, na ia é jèe ina béaa Pwi Ukai, na ée mwa naa tà tàpé na rà mearié. ¹³ Wiâna tacaigà, â gà niimiri pâ, na gà pwa na èpà, â gà cibwaa ina pâ, wà Pwiduée na cùrugà! Càcaa pârijè ma jè cùru Pwiduée, ba na é pwa na èpà; â càcaa pâri ma

1:1 Mataio 13.55; Apostolo 15.23; Galatia 1.19; 1 Péturu 1.1 * **1:1** Têpa âboro naa na é Ba kà Pwiduée—Grec: Têpa 12 wâao. Ê 12 wâao, âna é Ba Isaraéla (têpa Juij) na ia tadidirirà naa na pâ jêpa ére. É wii wà Jacques tà têpa cèikî naa goo wà Iésu. **1:2** Roma 5.3–5 **1:3** 1 Péturu 1.7 **1:5** Proverbes 2.3–6 **1:10** Ésaie 40.6–7 † **1:10** Wà tàpé na dau pwa neemururà—Pwiri wà Jacques, âna é patùra wà têpa cèikî na dau pwa neemururà, é, pwiri é ina wà tàpé na càra caa têpa cèikî. ‡ **1:11** Bau diri pâ wakè kàra—é. Na rà bwaa gére pwa pâ wakè kàra. § **1:12** Bwe korona târa wâro—Còo 2e note goo Auinapàpári 2.10.

é cùrujè ma jè pwa na èpà! ¹⁴ Bwa! Nye è èpà na pwâranümajè, na é dàtijè ma jè pwa è pâ tûâ na èpà. ¹⁵ Â wiàna câjè caa pacoo wài è pâ câbawádé bèepwiri, â rà o nye cipu goojè; â è pwêe, âna pâ tûâ na èpà. Â è pâ tûâ na èpà, âna rà pimaina too naa goojè, â è pwêe, âna è maagé bà!

¹⁶ Wádè na guwà tâmogòori bwàti, co tèpa âji béèò, pâ:

¹⁷ Diri pâ pwina pwényuâa,
 âraimeai na tâbawêe,
 na boome naa jaajè
 géenidò jaa Pwiduée,
 pwi a tòpò è pwéelaa,
 [pwi ukai kâra tòotù,
 pwi apooro parui,
 pwi caa kâra îricò]*!
 Ticè bàutè gooé;
 Ticè cèna gù naa gooé
 géè na biu;
 È tâa na pai tâa kêe,
 dàra gòiri awé!

¹⁸ É panuâ me tâjè è popai na âjupâra, ba na o tâa tâjè è *âji wâro, géè goo è popai-bà. Ba è câbawádé kêe, âna, na [jè tèpa âboro kêe. Â] pwamuru naa goojè jii diri è pâ pwina é tòpò, pwacèwii tèpa pâbéaa kâra piûnya [na jè naa tée còwâ].

Gà tère â gà pwa!

¹⁹ Guwà jèpa tère bwàti è popai bèeni, co tèpa âji béèò:

Tàpiri taaci du pwâranürugà;
 Tàpo târi pwâgà;
 Naaco putâmu.

²⁰ Ba è pwâra putâmu kâra âboro, âna o càcaa pacoo è pâ tûâ na wádé tà Pwiduée. ²¹ Â gà naaco diri è tûâ na miiri, â gà tètâjii è èpà géè na pwâranümagà, ba è péa dipitirigà. Â gà tòpi naa na ipakíri è popai, na ia é jèè câmi naa na è pwâranümagà wà Pwiduée. Ba dau pwa nii kâra è pwi popai-bà, târa ma pa-udògà [ma naa tâgà è âji wâro].

Gà tère popai â gà wârori

²²⁻²³ Gà tère è popai, â gà wârori! Wiàna gà pwi a po tàmaari co, â gà pwi a-imwüru! Ba pwacèwii na gà picîânu naa na garaaci, ²⁴ â ûna gà pâra, â gà ipwanauri è pwina gà còo! ²⁵ Êco na cidòri nyuâagà, wiàna gà pa cè pâara'gà, ma gà niâ naa na è naèà kà Pwiduée. Ba wàépwiri è pwi popai na tâbawêe, â pâriè ma è tipigà jii è pwina piigà. Â wiàna gà nye po tâa goo è naèà kêe, â gà wârori, â o mwa pwa è *aupwényunyuâari'gà géè goo. Êco na o nye ticè, wiàna gà po tère co ma imwüru jii.

* **1:17** Pwi ukai kâra tòotù...caa kâra îricò—Grec: Pwi caa kâra pâ pwéelaa. Ba wà Pwiduée, âna é tòpò è pwéelaa, ma diri pâ muru naa napwéretòotù na pwa pwéelaa kâra. **1:18** Ioane 1.13 **1:20** Eclésiaste 7.9 **1:21** Kolosé 3.8; 1 Pétèru 2.1 **1:22-23** Mataio 7.26; Roma 2.13 **1:25** Roma 8.2; Jacques 2.12

²⁶ Wānau, gona gà tāmogòori bwàti pā naèà na pwapwicîri? Gà tère! Wiàna câgà caa pitòimiri ê ùmemegà†, â gà pwi a-imwùru, â piticèmuru naa goo pai pwapwicîri'gà! ²⁷ Â wàéni ê pai pwapwicîri na *târù ma wâdé tà Pwiduée Caa kâjê: Na gà pitu tà tàpé na ticé nyaa ma caa kâra; â gà patâmarù pa dâpwà, naa na pai tâa na aré kâra. Â gà pâra jii ê pā tûa na miiri ni gòropuu.

2

Guwà cibwaa pwaké goro âboro

¹ Tèpa aéjii kôo wée, wâguwà na guwà cèikî naa goo wà Pwi Ukai Iésu Kériso, na é dau maina ma muugère, guwà cibwaa pwaké goro âboro! ²⁻³ Guwà jèè niimiri cai ni: Ru tèepaa naa na ipitiri kâwà cè du ârailu âboro. Wà pwi jèpwi, âna tâa goro îê mwani mii, â dau wâdé kaa ê ârabwée kêe. Â pwiri gà dau ipacé naa gooé, â gà ina tée pā: «Pwi ukai, gà me ma gà tâa ni, na autâa bèeni tâa béaa.»

Â wà pwi jèpwi, âna ticé kêe, â é coona dòro ârabwée. Â gà [pwaé, ma] ina tée pā: «Kaa! Naaco autâa, co pwini, â gà tâaboo naapwiri napuu*.» ⁴ Wiàna gà wârapwiri, â gà pinadârù âboro, goro é auniimiri'gà na câcaa *târù.

⁵ Guwà tère cai ni co, tèpa béeò! [Cidòri nyuâa] tàpé na ticé kâra naa na pai còo kâra pā âboro wâni gòropuu! Ba wà Pwiduée, âna é jèè pitòrigarirà, ba na o tâa târa pā aupwényunyuâari na wâru naa na Mwachiri kêe, gée goo é cèikî kâra naa gooé. Ba wâépwiiri é auinabéaa tà tàpé na rà meaarîe.

⁶ Â wâguwà, âna gorodà na guwà ipwatétéri târa! Gona [guwà ipwanauri pā] wà tèpa pwa neemururà na rà pwa kûu tàwà ma tûra ba gòo tàwà? Â gona câcaa wàilà na rà dàtiwà naa na wâra pitèimuru, [ba na rà popa mwani kâwà]? ⁷ Â câcaa wàilà na pi-ina ba èpà é nee [Iésu Kériso] na dau pwényuâa, â na tuneewà goo, [wâguwà tèpa cèikî naa gooé]?

Gà mearîi diri tèpa âboro

⁸ Gà còo, jèè wii naa na *Tii Pwicîri pā: *Gà mearîi tèpa âboro†pwacèwii é pai pimeaarigà còwà.* *Lévitique 19.18* Wâépwiiri

é naèà na piwéna, ba naèà kâra Mwachiri [kâ Pwi Ukai kâjê]. Â wiàna gà pitère dâra bwàti, â muru na dau wâdé. ⁹ Êco na, wiàna gà pipwaké goro âboro, â gà ègòjai pwi naèà bèepwiri†, â gà gére pwa na èpà, â ée pitèigà i naèà.

¹⁰ Matâra pā, gà pâra wii bwàti diri é pā aupitûâri naa na *Naèà [kâ *Moosé]. Êco na, wiàna gà ègòjai é ji aupitûâri na caapwi co, â pwacèwii na gà ègòjai diri é Naèà! ¹¹ Ba wà Pwiduée, âna ia é ina naa na Naèà pā: *Gà cibwaa toomura (gà cibwaa ciâa jii tô wâdàgà, ma pwi éagà). Exode 20.14* Â pwiri gà pâra wiâra. Êco na, ia é ina mwara pā: *Gà cibwaa tètâmwara âboro. Exode 20.13* Â [pwiri gà pwi a pâra wiâra diri pâra naèà, èco na] wiàna gà tètâmwara pwi jè èboro, â gà nye pwi a-ègòjai diri é Naèà.

1:26 Psaume 141.3 † **1:26** Wiàna câgà caa pitòimiri ê ùmemegà—Pai ina wèe pā, wiàna gà nye tà paòmaa taaci é pwâgà. **2:1** Apostolo 10.34; Jacques 2.9 * **2:2-3** Gà tâaboo naapwiri napuu—Grec: Gà tà cima pwiri, é, gà tâaboo naapwiri napuu. **2:5** 1 Korénito 1.26–28 **2:8** Mataio 19.19; Galatia 5.14 † **2:8** Tèpa âboro—Grec: Pwi âboro na é tàmwünyabwerigà, é, pwi jèneregà. **2:9** Deutéronome 1.17 † **2:9** Pwi naèà bèepwiri—é, Ê Naèà kâ Moosé. **2:10** Mataio 5.19 **2:11** Exode 20.13–14; Roma 13.9

¹² Napwa naa goojè, âna jè pâra wiâra i naèà na é piwéna jii é Naèà kà Moosé, ba i naèà goro é pimeaari na ia é jèe tipijè ma naa tàrù kâjè còwâ. Â o pitèjè goro pai pitère dàra kâjè i naèà bèepwiri. Â wâdé na gà ciburà pitaniimiri pwiri, naa na diri pâ popai'gà ma tûâ'gà[§].

¹³ Ba wiâna câgà caa meaari pâra tàpè [ma pwanaurirà] â o câgà caa pâmari é pimeaari [ma ipwanauri] naa na aupitèimuru kà Pwiduée. Êco na, wiâna gà pwi a-imeaari, â gà pwanauri tèpa âboro, â gà mwa pâmari pâ, wà Pwiduée, âna o câé caa pitèigà; â ée nye mearigà ma pwanaurigà*.

Tûâ kâjè âna paâjupâra cèikí kâjè

¹⁴ Tèpa aèjii kôo wée: O dà cè pumee tâgà, wiâna gà ina pâ gà pwi a cèikí, â ticè tûâ na wâdé na gà pwa? Gona [gà niimiri pâ] nye géé goro é pé cèikí na wàrapwiri, na o pa-udògà [naa na *âji wâro]? ¹⁵ Wiâna pwi jè a cèikí béégà, âna ticè ârabwée ma uti kêe, ¹⁶ â gà po ina tée co pâ: «Ée mwa *pwényunyuâarigà wà Pwiduée. Wâdé wiâna pwa ârabwée ma uti'gà!» â wiâna câgà caa imeaié, â o nye piticèmuru naa goo pâ popai'gà! ¹⁷ Ê pwi cèikí na wàrapwiri, na ticè tûâ bépaâjupâraê†, âna pwi cèikí na piticèmuru naa goo.

Cèikí na ticè pwêe âna pwâ

¹⁸ Pwiri gà mwa ina tóo pâ: «Wâdé, ba wà pwi jèpwi, âna tâa tée é cèikí; â wà pwi jèpwi, âna é pwi a pwa pâ tûâ na wâdé.» Â go tòpi tâgà pâ: «Gà wànau târa cè pai paari tóo pâ, âjimuru é cèikí'gà, wiâna câgo caa còo naa na wâro'gà?» Bwa, po dau pwacoé! Â wâgo, âna go mwa paari tâgà goro pâ tûâ kôo, pâ, pwa pwâra é cèikí kôo. ¹⁹ Gona [gà niimiri pâ, go o mwa câdirigà géé goo na] gà cèikí pâ, pwa cè Pwiduée na é caapwi co? Pwiini! Wà tèpa duée, âna rà nye wàrapwiri mwara. Â wàilà, âna rà céca goro pai wâgotâra! ²⁰ Pwi a-imwüru wée, gà mwa tâmogòori wiidà pâ, piticèmuru naa goo é cèikí, wiâna câé caa tèepaa na cè tûâ cèna wâdé?

Cèikí kà Abéraama ma Rahab

²¹ Gà jèe niimiri cai wà *Abéraama, pwi jojooorjè. Gorodà na wà Pwiduée, âna é nama é *tàrù na arae? Géé goo é tûâ kà Abéraama, na ia é tòpò wà Isaaka, pwina naié, naa gòro é aupwa *ârapwaaailò. ²² Ba é pwi a cèikí [naa goo wà Pwiduée] â é pacoò goro é tûâ kêe, [é pwina é ina tée wà Pwiduée]. Â gà còo pâ, nye é tûâ kêe na é nama tâbawée é cèikí kêe. ²³ Wàèpwiri é pai ina wàra é nee Tii Pwicíri na ina pâ: *Wà Abéraama, âna é cèikí naa goo wà Pwiduée, â géé goro é cèikí kêe, âna wà Pwiduée, âna é nama é pwi âboro na é tàrù na arae.* **Genèse 15.6** Â é ina gooé wà Pwiduée pâ, é pwi bée.

²⁴ Gà còo, wâdé tà Pwiduée wàijè, géé goro é pwina jè pwa, â càcaa géé goro é pé cèikí [na ticè pwêe].

²⁵ Jèpwi mwara, âna wà Rahab, tò ilàri gòronaigé, wâna [ville Iérikò]. Âna gorodà na wà Pwiduée, âna é nama é tàrù na arae? Géé goo é tûâ kà Rahab.

2:12 Galatia 6.2; Jacques 1.25; 1 Pétréu 2.16 **§ 2:12** Grec: Wâdé na popai'gà ma tûâ'gà, âna càra tàpè na o pitèirà wiâra é naèà na é naa è tàrù. **2:13** Mataio 5.7, 18.32–35 * **2:13** Dernière phrase—Grec: Ê pimeaari, âna piwéna jii é pitèimuru. **2:15** 1 Ioane 3.17 † **2:17** Bépaâjupâra—En attestation, ce qui confirme. **2:18** Galatia 5.6 **2:21** Genèse 22.9–12 **2:22** Hébéru 11.17–18 **2:23** Genèse 15.6; 2 Chroniques 20.7; Ésaie 41.8 **2:25** Josué 2.1–21; Hébéru 11.31

Ba é tòpi tupédu coda *Isaraéla [na ia ru cai pwàniri i ville. Â é naapwàniruru jii tèpa coda kà tàpé Iériko] â é mwa panuâru còwâ naa jè naigé, â càcaa còoru.

²⁶ [Wàéni é èreé, co tèpa aéjii kôo]: Ê naiiri âboro, âna é bà, wiàna tiàù é nyuâa na. Âna é wàrapwiri mwara é cèikí. Ba é bà, wiàna ticè tûâ na wâdé.

3

Iputâmu ma pièkâa naa na picaatâa

¹ Tèpa aéjii kôo wée, guwà cibwaa nama guwà wâru na guwà tèpa pacâmuri âboro [goro é popai kà Pwiduée pwacèwiibâ]. Ba guwà tâmogòori pâ, o piwéna cè pai o tèibà kèe.

Ipwacôoco ûmemeejè

² Âjupâra pâ, o cau tagabijâé*, wiàna jè pwa na èpà, naa na jèpapara pai pwa wée. Êco na wà pwi âboro na é tâmogòori tòimiri é ûmemee, âna é tâmogòori pitòimirié bwàti na diri pâ muru. ³ Gà còo, jè naa paò na pwâra òoci, ba na é pitère dàjè, ma jè cau dàbii diri é naiié. ⁴ Pwacèwii é wànga, na jè dàbiié goro é jì ârawànga na dau kîri. Â ipaiwà, wiàna dau maina i wànga, â wiàna é cètùué é pwéretòotù na dau maina. ⁵ É wàrapwiri mwara i ûmemeejè, ba jì muru na dau kîri, èco na é pi-ina kèe, naa goro é pâ muru na dau maina.

É pwacèwii ânye

Gà còo, è jì caapwi nari ânye, âna é nama po tòo diri é jè ère na dau maina. ⁶ Â ipaiwà naa goo é ûmemeejè, ba pwacèwii nari ânye, na pâri ma é tòo diri é naiijè. Ba é pwi a pa popai na èpà, â é nama dipitiri é wâro kâjè é èpà kèe. Ba é ânye na udârù gée na ânye maina kà *Caatana!

⁷ Jè tâmogòori pitûâ kâra diri pâ na jèpapara macii, ma marü, ma ârawéà, tiagoro pâ âûtòo ma dòèa. ⁸ Êco na nye ticè âboro na tâmogòori ma é pitûâ kâra é ûmemee. Ba [é pwacèwii é macii na é dau piuti. Â] jè bà goro é auru é poropwèe.

⁹ Gée goo é ûmemeejè, âna jè pwamaina wà Pwiduée. Â nye gée gooé mwara, na jè tojii wà pwi âboro, na é tòpòé wà Pwiduée naa na ânueé! ¹⁰ Gée na pwâra âboro na caapwi, âna é còobé me é aupwényunyuaari, ma é tojii.

Tèpa âji béèd wée, càcaa *târù wiàna wàrapwiri! ¹¹⁻¹² Wânau, ru pipò naima é jawé na, ma jawé maa, na pwârapò na caapwi? Bwa! Gona é *upwâra wâi, âna é tòpò cè pwâra dipâa†; â é nyara dipâa, âna é tòpò cè pwâra wâi? Bwa! [O nye pwacéé ma wàrapwiri] co tèpa aéjii kôo!

Gà ipakîri ma tânana

¹³ Gona gà niimiri pâ, gà tâmogòori pitèi bwàti pâ muru? Wâdé na gà paari é autâmogòorimuru goro pâ tûâ'gâ. Gà pwa é pwina wâdé ma târù, naa na ipakîri ma tânana. [Ba wâépwi é pwâra upwâra na me gée goo é âji autâmogòorimuru.]

¹⁴ Êco na, wiàna dipitiri é pwâranümagà é ipwagoo ma iau, â wiàna nümagà na gà ciburà piwéna jii pâra tàpé, â gà cibwaa pi-ina kâgà [goro é autâmogòorimuru'gâ] ba tiàù âjupâra na.

* **3:2** Tagabia—Coincer. **3:6** Mataio 12.36–37, 15.11,18–19 **3:8** Roma 3.13 † **3:11-12** Cè pwâra dipâa—Grec: Cè pwâra olive.

15 Ba ê pé ‘autâmogòorimuru’ na wàrapwiri, âna càcaa muru me gée goo [wà Pwiduée] na wânidò *napwéretòotù. É me gée goo ê pâ câbawâdé na èpà kâra naiiri âboro wâni gòropuu. Â wà Caatana kaa, na tòpò naa na pwâranümajè!
 16 Â wâna tâa wê ê ipwagoo bau ê iau, âna é wêe mwara ê iputâmu ma pitaèkâa, ma diri pâ na jèpapara tûâ na èpà.

Tûâ kâra âji autâmogòorimuru

17 Wà pwi âboro na é wâbé goro ê autâmogòorimuru kâ Pwiduée, âna ticè èpà na pwâranümee. [Wàéni pâ tûâ kêe:

É pwi âboro na pwicîri é wâro kêe];

É pwa diri gée na âji pwâranümee;

É pwi a pwamuru diri tèpa âboro, â câe caa pwaké goorà;

É pwi a tère bwàti pàra tàpé, naa na ipakîri;

É pwi a moo naa na pai tòpi kêe tàra;

É pwi a meari tàpé na rà tâa na géaa;

É pwi âboro na dau wâru kaa pâ pwâra upwâra na wâdé naa na wâro kêe.

18 Wà tàpé na rà wàrapwiri, âna rà picâmi é pinaanapò, â jè cau piûnyari diri é pwêe—ê tàrù† ma piwâdé naa jaajè.

4

Tûâ na èpà kâra gòropuu

1 Rà me gée gorodâ pâ iputâmu kàwà, ma é pâ pièkâariwâ? Nye me gée goo kaa pâ câbawâdé na èpà, na rà gére pipaa na pwâranümawâ! 2 Wiàna dau nûmagâ goo cè jè muru, na ticè kâgâ goo, â gà piboo goo pwi jèneregâ, na pwa tée. Â gàu piputâmu ma pitòcia ma wàé, ba na o tâa tâgâ, tiagoro na pwa na gà pòtâmwereé!

Pwiri nye ticè kâgâ, ba câgâ mu caa ilari jii wà Pwiduée! 3 Êco na, wiàna gà ilari jiié, â o câgâ caa tòpi, ba gà ilari goo é pwâranüma na èpà. Ba gà mudàra é pâ muru na o wâdé tâgâ co, wiàra pâ câbawâdé na pitûâ'gâ!

4 [Gâ ina pâ gà pwi âboro kâ Pwiduée, êco na] gà naa é pwâranümagâ tà pwi jèpwi, â gà pwacèwii pwi âboro na é ciâa jii tô wâdèe. Gona câgâ caa tâmogòori pâ, wiàna gà pwi a wâdéari [pâ tûâ na èpà] kâra gòropuu bèeni, â gà pâ nau pwi a cicara wà Pwiduée?! 5 Ba jè pûra naa na *Tii Pwicîri* pâ, wà Pwiduée, [âna dau wânümee goojè] ba é tòpò naa goojè é *Nyuââ Pwicîri kêe, na dau wânümee gooe†. É, pwiri guwâ niimiri pâ piticèmuru naa goo é auwii bèepwiri?

Ipakîriwâ na ara Pwi Ukai

6 É *pimeari imudi kâ Pwiduée, âna é dau piwéna awé. Ba wàéni jè auina naa na Tii Pwicîri:

3:18 Mataio 5.9; Hébéru 12.11 † **3:18** Ê tàrù—Justice. Còo mwara Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadàra tii. **4:1** Roma 7.23 **4:4** Roma 8.7; 1 Ioane 2.15 * **4:5** Jè pûra naa na Tii Pwicîri—Pwiri é niimiri Exode 20.5; 34.14; Deutéronome 4.24; Zakarie 8.2. † **4:5** É tòpò naa goojè é Nyuââ Pwicîri kêe, na dau wânümee gooe—É, Ê Nyuââ Pwicîri, âna é cicara é iau ma piboo kâjè, é, Wà Pwiduée, âna é dau câbawâdé é pwâranümajè na é tòpò naa goojè, é, Ê pwâranümajè...âna é ciburâ câbawâdé pâ muru, â é ciburâ piboo. **4:6** Proverbes 3.34; 1 Pétèru 5.5

*Pwiduée, âna é cicara
tèpa ipwamainarà.
É naa pimeaari
tà tèpa ipakîrîrà.*

Proverbs 3.34

⁷ Â wiàna wàrapwiri, â guwà ipakîrîwà, na ara wà Pwiduée, â guwà pitèrè dèe. Â, na guwà cicara wà *Caatana, â ée uru jiiwà. ⁸ Guwà me naa jaa wà Pwiduée, â ée mwa tâa goowà. Â wâguwà na guwà bwaa pwa na èpà, âna guwà cèitiri é èpà géé na é wâro kàwà! Â wâguwà na pitadàrù é pwâranümawà, âna guwà piênawéna kà Pwiduée naa na diri é pwâranümawà†!

⁹ Nabwé èa ma ipwàdèe kàwà! Guwà i ma pijinünü goro é èpà kàwà!

¹⁰ Guwà ipakîrîwà naa naporomee Pwi Ukai, â wàè, âna ée mwa ipwamainawà.

Cibwaa ipicocooriwà

¹¹ Tèpa aéjii kôo wée, guwà cibwaa ipicocooriwà. Ba wiàna gà ipicocoori ma pitèi pwi a cèikî béégà naa goo Kériso, â gà ipa ba ticèmuru naa goo^S é naèà kà Pwiduée, [na ina pâ, na jè pimeaari tèpa âboro. Â wailàapà na nama gà wàrapwiri? Pâragà na] gà pitèrè dàra co é naèà! ¹² Ba nye caapwi co wà Pwina é naa é naèà bèepwiri, â nye wàè co na é pitèjèe goo. Â wàè co na é tâmogòori pa-udò tèpa âboro, ma nama tiàurà. Â wâgà wàa, na gà niimiri pâ, gà pitèi pwina é tâmwünyabwerigà?

Patère tèpa pwa neemururà

Càcaa wàjè na tâjùru wâro kâjè

¹³ Guwà tàpo tâmaariò, làpé! Wà pàra tàpé géé goowà, âna rà wàrani târa pai ina kàra pâ: «Jè pâra naa na ville widàuru, ba na jè bu mwani wê. Â géé na càuru caapwi naja, â o dau wâru mwani kâjè!» ¹⁴ Wâna, gona guwà tâmogòori cè pwina o tèepaa dariwà widàuru?! Bwa! Ba é wâro kâjè, âna pwacèwii é aéra*, na é tèepaa; â càcaa gòiri, â jèe tiàué còwà! ¹⁵ Jè cibwaa wàrapwiri. Wàdè na jè ina co pâ: «Wà Pwi Ukai, âna é tâjùru é wâro kâjè. Widàuru, âna pâri ma é pa còwà†.» ¹⁶ Êco na wâguwà, âna guwà pi-ina kàwà goro pâ auniimiri kàwà, na me géé goo é pai pwamainawà! Â wàèpwiri é muru na po dau èpà. ¹⁷ [Guwà ipwacòoco, ba] wà pwina é tâmogòori é muru na wàdè na é pwa, â wiàna câe caa paco, â [pwacèwii na] é pwa na èpà.

5

O pwa aré kàwà!

¹ Guwà tère, wâguwà na dau wâru pâ neemuruwà! Guwà i ma càwé goro pâ aré na o tèepaa mariwà! ²⁻³ Ba guwà jèe nye panaimari é pâ neemuruwà

4:7 Éféso 6.12 **4:8** Ésaïe 1.16; Zakarie 1.3; Malachie 3.7 † **4:8** Guwà piênawéna kà Pwiduée, naa na diri é pwâranümawà—Grec: Cèitiri èpà géé na pwâranümawà. **4:10** Job 5.11; 1 Pétèru 5.6 **S 4:11** Ipa ba ticèmuru naa goo—Grec: Pitèi. **4:12** Roma 2.1, 14.4 **4:13** Luka 12.18–20 **4:14** Psaume 39.6,12; Proverbs 27.1 * **4:14** Aéra—Brouillard. † **4:15** Grec: Wàdè na guwà ina co pâ: Wiàna é cábawàdè wà Pwi Ukai, â jè o wâro, â jè o wàrani. **4:17** Luka 12.47 **5:2-3** Mataio 6.19

târa ê gòropuu bèeni na o tiàué*. Â o jèe wai ê pâ neaapiâ kàwà, â botére ê pâ ârabwée kàwà na dau wâdé. Â o jèe cîri diri ê mwani kàwà, â o panaimari ê daué, ba na bépiciapwâ goowâ. Â o mwa tòpòwâ naa na ânye, â tòwâ†. 4 Guwâ côo, ê mwani na guwâ iauri jii tèpa waké kàwâ‡, âna ée mwa piciapwâ goowâ. Â wâ Pwi Ukai Pwiduée na dau pwa pátamee awé, âna é jèe nye tère ê pwâra to kâ tèpa âboro bèepwiri!

5-6 [Ipwacôoco, ba] wâru pâ âboro na guwâ dàtirà naa na wâra pitèimuru, êco na nye ticé èpà na rà pwa tàwâ. Â rà tòpi ê wârimuru na dau gòo, ba jèe càcaa pâri ma rà pwamururâ§. Â géee goo pâ tûâ kàwâ bèepwiri, â guwâ nama rà bà. [Ûu, guwâ dau ipwacôowâ!] Jèe po dau wâdé pai tâa kàwâ ni gòropuu, ba guwâ jèe piniimiriwâ co. Â guwâ pwa diri ê pâ pwina guwâ câbawâdé. Â jèe pwâro nanaawâ, â jèe ipwâdéé pwâranümawâ. [Â nye wâdé, ba ée jèe tèepaa tòotù na o naa wârimuru tàwâ!]

Bénabwé popai

Pidâpwicâariwâ naa na pâ aré

7 Tèpa aéjii kôo naa na nee Kériso, guwâ pidâpwicâariwâ tèepaa naa goro cè pai o mwa wâjué còwâ kâ Pwi Ukai. Guwâ jèe niimiri cai ê aupwanapô. Jèe câmi, â jèe pitapacîri ê pâara kâra popaa, na é nama cipu pâ arapwûru. Â jèe pidâpwicâarijè tiagoro ê pâara târa piûnya. Â wâèpwiri co na jèe o tòpi é pumara waké kâjè na dau wâdé*. 8 Êkaa na wâdé na guwâ cimwû na pidâpwicâariwâ, ba ée jèe wâjué me còwâ wâ Pwi Ukai.

9 Guwâ cibwaa piciapwâ goo wâ tèpa cèikî béewâ, ba péa o pitèiwâ. Â wâ pwi a pitèimuru [na wânidò *napwéretòotù] âna é jèe pipwabwâtié, â é jèe tà wâni goropwârawâ! 10 Tèpa aéjii, guwâ ipwacèwii wâ tèpa *péroféta biu, wâilâ na rà ipa popai naa na nee Pwi Ukai. Ba rà dau pidâpwicâarirâ, naa na pai tâa na aré kâra [ma pai tubaèpâ târa].

11 Â jèe dau pwamaina wâ tàpé na rà pidâpwicâarirâ, na rà tâa na aré ma tòina [na dau maina] pwacèwii wâ Job. Ba jèe cau tâmogòori é jèkutâ gooé. Â jèe côo pâ, géee na càuru diri [pâ muru na dau èpâ, â] wâ Pwi Ukai, âna é mwa naa tée pâ muru [na dau wâdé awé]. Ba wâ Pwi Ukai, âna é dau pwi a mearijè, ma pwa na wâdé tâjè, ba dau wânümee gooje.

12 Jèpwi mwara, co tèpa aéjii, âna wâéni é muru na dau âjimuru: [Gâ pacoo i pwi ia gâ ina.] Â gâ cibwaa *ipwataâboro [imudi]. Gâ cibwaa ina é neeremuru, pwacèwii 'napwéretòotù' é, 'gòropuu', ba na *paâjupâra é auipwataâboro'gâ. [Ba wiâna gâ pitanami] â gâ o pwa wârimuru. Bwa, wâdé na gâ ina co pâ «Ûu» [â gâ pacoo]. É, wiâna tàutâgâ, â gâ ina co pâ «bwa».

Pwâra pwapwicîri kâ pwi a cèikî

* 5:2-3 1re phrase—é, Guwâ panaimari târa pwi Bénabwé Tòotù {na wâ Pwiduée, âna ée mwa pitèi tèpa âboro}. † 5:2-3 Grec (nee tii 3): Ê mwani mii ma mwani pwa kàwâ, âna jèe pwee, ba na bépîtòtiwâ, â o mwa uti é piàwâ pwacèwii é ânye. 5:4 Deutéronome 24.14-15 ‡ 5:4 Tèpa waké kàwâ—Grec: Tèpa âboro na rà piûnyari é aupwanapô kàwâ. 5:5-6 Luka 16.25 § 5:5-6 1re e & 2e phrases—Grec: Guwâ jèe pitèi pwi âboro na é tàrù, â guwâ nama é bà. Â câe caa pwamurué. 5:7 Deutéronome 11.14; Jérémie 5.24 * 5:7 Grec: Wâ pwi apwa napô, âna é tapacîri é pâiri napuu na dau wâdé, ba é pidâpwicâarijè tiagoro na é tòpi é pâbéaa kâra popaa, bau é béârailu kâra popaa. 5:8 Roma 13.11-12; 1 Péteru 4.7 5:11 Exode 34.6; Job 1.21-22, 2.10; Psaume 103.8 5:12 Mataio 5.34-37

¹³ Gona pwa cè pwi jè ârapàarawà cèna é tâa na aré ma tòina? Wâdé na é pwapwicîri! Â pwa cè pwi jèpwi cèna é ipwàdée? Â wâdé na é nyabi ma ipwamaina Pwiduée. ¹⁴ Pwa cè pwi jè âra-pàarawà cèna é maagé? Wâdé na é todà tèpa pitûâ kâra wâra pwapwicîri, ba na rà pwapwicîri kèe, ma *upwaaé goro l'huile†, naa na nee Pwi Ukai.

¹⁵ Ba wiàna gà cèikî ba mwü, na gà pwapwicîri kà tèpa maagé, â o tiâu maagé kâra, â ée mwa nama rà wâdé còwâ wà Pwi Ukai. Â wiàna pwa cè jè èpà kâra, â ée mwa pwanaurirà.

¹⁶ Â ipaiwà wiàna gà [pitanami, â gà] pwa na èpà. Wâdé na guwà pi-inapàpari tàwà, ba na guwà ipwapwicîri kàwà. Â ée mwa nama guwà wâdé còwâ wà Pwiduée. Ba dau pwa nii kâra é pwâra pwapwicîri kà pwi âboro na é *târù na ara Pwiduée.

¹⁷ Guwà niimiri wà péroféta *Élia biu, âna é nye pwi âboro pwacèwijiè. Â é dau pwapwicîri, ba na o càcaa popaa. Â nye ticè popaa kaa, naa na âracié naja ma 6 parui! ¹⁸ Â gée na càué, â é pwapwicîri còwâ, â nye cooboo kaa é popaa, â cipu còwâ utimuru.

Pawâjuépiri còwâ tèpa béewà

¹⁹⁻²⁰ Tèpa âji bééò, wiàna é gére imwüru jii é âjupâra cè pwi jè a cèikî béewà, â wâdé na guwà mudàra, ma guwà pawâjuépirié me còwâ [dà wà Pwiduée]. Ba wiàna guwà wàrapwiri, â guwà o upaé jii é pwâra bà [dàra gòiri awé] â wà Pwiduée, âna ée mwa pwanauri diri pâ èpà kèe.

5:14 Maréko 6.13 † **5:14** Upwaaé goro l'huile—Wà tèpa Juif, âna rà upwaa tàpé na rà maagé goro nûru élaio (olive) na rà pwapwicîri ba kâra. **5:15** Maréko 16.18 **5:17** 1 Rois 17.1, 18.1 **5:18** 1 Rois 18.42–45 **5:19-20** Galatia 6.1 **5:19-20** Proverbes 10.12; 1 Pétèru 4.8

Pâbéaa kâra tii kâ Pétéru Bétapoo popai

Wàilàapà na wii tii bèeni?

Wà Simona Pétéru, pwi *apostolo, ma pwi âboro imaina naa na wâra pwapwicîri. É pitu tée wà Silas (côo 5.12), ba pwiri é pwi a tâmogôori bwàti pwa tii naa na grec.

É wii wiidà?

Nabibiu kâra *naja 62 ma 64, na pàara na wà pwi ukai kà tèpa *Roma, wà Néron, âna é tapoo tubaèpà tà tèpa cèikî naa goo wà Iésu. Munaa é wii géé Roma wà Pétéru (na ina goo wê pâ “*Babulona” na 1 Pétéru 5.13).

É wii tâi?

Tà tèpa cèikî naa goo wà Iésu Kériso, na càra caa tèpa *Juif, â na rà wâro na province Asia kà tèpa Roma, wâna ére na ina goo pâ Turquie nabà. Â tii tà diri tèpa cèikî na tubaèpà tàra.

Cina é wii?

Wà tèpa cèikî, âna rà tâa na é tàbwàti na pâ naja na wâru. Éco na pwa tèpa âboro na rà tapoo cicararà ma tubaèpà tàra. Â rà cètùu wà pwi ukai kà tèpa Roma, wà Néron, ba na é tubaèpà tàra mwara. É wii wà Pétéru, ba na é pagòo tèpa cèikî naa na pâ aré kâra.

Dà ére é tii bèeni?

Wàijè na jè cèikî naa goo wà Iésu, âna jè pâ nau tèpa âboro na é Ba kà Pwiduée, géé goo pai pwa *ârapwaailò goo Iésu Kériso. Jèe *upwaaajè naa na nee Kériso, â wâdé na jè wârori é wâro na pwicîri na diri pâ tòotù. Wiàna tubaèpà tâjè, â wâdé na jè niimiri pâ wà Kériso, âna dau tubaèpà tée, â wâdé na jè pidàpwicâarijè naa na ipwàdéé, pwacèwiié. Ba o tâa tâjè pâ *aupwényunyuâari na wânidò *napwéretòotù na o tâa dàra gòiri awé (1.3–4, 5.12).

Pai pitàgoo tii 1 Pétéru

Ipwabwàcu (1.1–2)

É pa-udòjè Pwiduée â é pwényunyuâarijè (1.3–12)

Wârori wâro na pwicîri (1.13–2.10)

Wâro kâjè naa jaa tàpé na càra caa tâmogôorié (2.11–25)

Popai tà du duadà (3.1–7)

Jè pidàpwicâarijè naa tubaèpà tâjè (3.8–4.19)

Popai tà tèpa pitûâ kâra wâra pwapwicîri (5.1–4)

Bénabwé popai ma ipicijii (5.5–14)

Ipwabwàcu

¹ Wâgo Pétéru na pwa tii. Go pwi *apostolo kà Iésu *Kériso, [ba é cùruo pâ, ba na go picémara é popai kée]. Go cau wii tàwà, tèpa âboro kà Pwiduée na paipiinariwà pitiri pâ na province—wâ Pont, ma Galatia, ma Cappadoce, ma

Asia ma Bithynie*. ² Wà Pwiduée Caa, âna é jèe pitòrigariwà, ba wàèpwiri é auniimiri kèe géé na biu. Â é *Nyuâaê Pwicîri kèe, âna é nama guwà pwi Ba kèe na é pwicîri. Â wà [Pwina naiê] Iésu Kériso, âna é jèe cèitiri é pâ èpà kàwà† goro pai joro wàra é domii kèe. Â guwà jèe tèpa âboro na guwà pitère dèe.

Wâdé naa tà tàwà é *pimeaari imudi ma pinaanapô, na pièdò ma wéna! Cidòri nyuâawà!

É pa-udòjè Pwiduée â ée mwa dau pwényunyuaarijè

³ Pwamaina Pwiduée, pwi Caa kà Pwi Úkai kâjè, Iésu Kériso! Ba dau maina awé é pimeaari imudi kèe ba kâjè. Â é naa tâjè é wâro na bwaa âmuê, géé goro é pai wâro còwâ géé na aubà, kà Iésu Kériso. Â géé goo kaa pwiri, â tâa tâjè mwara é cèikî na tâbawê, ⁴ naa goo diri pâ *aupwényunyuaari na jè tapacîri. Â wâéni: O cau tâa tâjè tèpa nai Pwiduée é *aamwari na wânidò *napwéretòotù —pwi aamwari na dau wâdé awé, â na càcaa wai ma botére, ba é tâa dàra gòiri awé!

⁵ Ba é pa-udòjè wà Pwiduée géé goro é cèikî kâjè [naa goo wà Kériso]. Â é gére wéaarijè goro é nii ma pàtâmee, ba na jè o mwa bàra tòpi bamwara diri é aupwényunyuaari kèe, na o âpàpaa na Tòotù pwicò‡.

⁶ Géé goo diri pâ pwi bèepwiri, â wâdé na guwà ipwàdée na guwà tâa na pâ na jèpapara aré ma tòina. Ba nye wâdé na wàrapwiri na ji pàara bèeni dau úgé, ⁷ ba na tacai é cèikî kàwà. Ba pwacèwii é mwani mii, na jè cîri naa gòro ânye, ba na cèitiri é pwina tòri géé goo[§]. Â é cèikî, âna dau âjimuru awé jii é mwani mii, na o tiâuè na jè tòotù. Â wiàna é tà cimwù é cèikî kàwà [géé na càuru pâ tacai] â guwà o mwa tòpi é pinabawâdé ma ipwamaina ma pitòbuari, na é tòotù na ée mwa pipaarié târa diri tèpa âboro wà Iésu Kériso.

⁸⁻⁹ Câguwà caa mu còo wà Iésu, êco na wânümawà gooé. Â bwaa câguwà pâ còoê, êco na guwà tàgére cèikî naa gooé. Â géé goo kaa pwiri, âna é pa-udòwà wà Pwiduée, [ma naa tàwà é *âji wâro]. Â o nye dau maina awé kaa é ipwàdée kàwà, na pwacòé ma jè ina.

Inapàpari géé na biu pai pa-udòjè

¹⁰⁻¹¹ Wà tèpa *péroféta biu, âna rà mara pame é popai kà Pwiduée, na rà tura goo é âraimeai na jè o mwa tòpi—é pai udò kâjè [naa na âji wâro]. Ba é tâa goorà é Nyuâaê Pwicîri kà Kériso, â é nama rà inapàpari béaa é pai tâa na aré ma bà kà Kériso, bau é pai maina ma muugère kèe géé na càué. [Êco na càra caa tâmogòori é pai ina wàra é popai na rà pame!] Â rà dau pinünüma naa goo, ma pimudàra ma rà tâmogòori pâ, o [wàilàapà, ma] wiidà, ma o wànanu.

* **1:1** Pont...Bithynie—Diri pâ province bèepwiri, âna tâa napô Turquie nabà. **1:2** Roma 8.29; 2

Tésalonika 2.13 † **1:2** 3e phrase—Grec: Ê pai upwaa wà goro é domii kà Iésu. Wà tèpa Juif, âna rà tètâmwara é paaci, â rà upwaa tèpa âboro goro é domii kèe, ba na rà cèitiri èpà kàra. Nabàni, âna é pai bà kà Kériso, âna é pwi ârapwailò na cèitiri èpà kâjè. Ucina mwara goro é auipwataâboro kâjè ma wà Pwiduée, ma câmu kèe pâ, jè o mwa pitère dèe. (Còo Exode 24.5–6, ma Hébéru 9.18–21.) **1:4** Kolosé 1.12 **1:5** Ioane 10.28, 17.11 ‡ **1:5** Tòotù pwicò—Bénabwé tòotù. Ê tòotù na ée mwa wâjué còwà wà Iésu Kériso, ba na é pwi apitûa naa goro diri pâ muru naani gòropuu ma na wânidò napwéretòotù. Na pwi tòotù-bà, âna wà Pwiduée, âna ée mwa nama bwaa âmuê diri pâ muru. **1:6** Jacques 1.2; 1 Péturu 5.10 **1:7** Proverbes 17.3; Zakarie 13.9; Malachie 3.3; Jacques 1.3 § **1:7** Pwacèwii mwara pai wàèuru é iri da naa gòro ânye. **1:8-9** Ioane 20.29; 2 Korénito 5.7 **1:10-11** Mataio 13.16–17

1:10-11 Psaume 22 Ésaie 53 Luka 24.26–27

¹² Ba é ina tàra wà Pwidueé pâ, êdiri pâ muru na rà inapàpari naa na nee, âna o mwa coo [gée na càurà co] ba kâjè nabà. Â [wàè kaa pwiri é pwina tèepaa. Ba] tèpa âboro [na ia é cùrurà pâ wà Pwidueé] âna rà jèe picémara tàwà é Picémara Wâdé, naa na é patàmara é Nyuâaé Pwicîri, na é cùrué boome gée napwéretòotù. Â guwà còo, [nye muru na po dau pwényuâa] na rà niâ boo wà tèpa *angela, ba na rà còo [é pwina tèepaa].

Wàrori wâro na pwicîri

¹³ Guwà pitaniimiri diri pâ aupwényunyûari bèepwiri, na o tà tàwà na tòotù na ée mwa pipaarié wà Iésu Kériso. Guwà nûnûmari bwàti, â guwà piaabòriwà, â guwà tà tàcî, ba na guwà pwa é wakè [kà Pwidueé]. ¹⁴ Guwà pitère dèe, ba guwà tèpa naié. Â guwà cibwaa wâro wiâra pâ câbawâdé kàwà na èpà, pwacèwii pai pwa kàwà béaa, na bwaa câguwà caa pâji tâmogòori wà Kériso. ¹⁵ Guwà ipapwicîriwà, naa na pâ tûâ kàwà. Ba wà Pwidueé na é todàwà, âna é pwicîri. ¹⁶ Ba jèe nye wii naa na *Tii Pwicîri pâ: *Guwà ipapwicîriwà, ba go pwicîri.* *Lévitique 19.2*

Papwicîri Pwidueé

¹⁷ [Wâdé na guwà pitaniimiri pâ] wà Pwidueé na guwà pwapwicîri tée, ma ina gooé pâ Caa, âna câe caa pwaké goro âboro. Â ée jèpa pitèjè jècaa goro é pwina jè pwa. Êkaa na guwà dau papwicîrié, na guwà bwaa wâro ni gòropuu.

¹⁸ Ba guwà tâmogòori bwàti pâ, [guwà tèpa âboro kée nabàni. Ba] é jèe wâriwà goro é wâri wèe na dau maina awé. É upawà jii é wâro kàwà béaa, na càcaa pâri ma é naa tàwà cè âji cidòri*. Ba ia guwà tèpa *ênawéna kîri kâra diri pâ tûâ na èpà, na ia guwà popa jii tèpa jojoorowà.

Câe caa wâriwà wà Pwidueé goro mwani mii, é, mwani pwaa, é, goro cè pàra muru na o wai ma botére. ¹⁹ Bwa! É upawà goro é domii kà Kériso [na joro na ia é bà ba kàwà]—domii na po dau maina awé wâri wèe. Wà Kériso, âna ticè èpà gooé, pwacèwii é nari mutò na pwa ârapwaaillò gooé, na ticè tòri ma maagé gooé.

²⁰ Ba é jèe mara pitòrigarié wà Pwidueé, béaa kâra pai tòpò kée é gòropuu, [ba na ée mwa bà, ma tipijè jii é pâ èpà kâjè]. Â wà Kériso, âna é jèe nye tèepaa na pàara kâjè nabà—naa na pâ Bénabwé tòotù. Â guwà còo, é jèe pwa pwiri ba kàwà! ²¹ Nye gée gooé kaa, na guwà cèikî naa goo wà Pwidueé, na é jèe pawâroé còwâ gée na aubà, ma naa tée é pai maina ma muugère. Wàépwiri na guwà tâmogòori pâ, wà Pwidueé, âna ée mwa naa tàwà é pwina é jèe ina†. Â guwà tapacîri goro cèikî.

Pimeariwà

²² Guwà jèe tòpi é [popai na] âjupâra, [é *Picémara Wâdé goo wà Iésu Kériso] â guwà pitère dèe. Â jèe cèitiri é pâ èpà kàwà gée na é pwâranûmawà. Â gée goo kaa pwiri, â jèe pâri ma guwà meari tèpa cèikî béewà, gée na âji pwâranûmawà. Êkaa na wâdé na guwà tà ciburà wàrapwiri, ²³ ba jèe pitèpawà còwà, â é wâro na guwà jèe tòpi, âna é dau piwéna jii é pwina guwà tòpi jii du

1:14 Roma 12.2; Éfésò 2.3, 4.17–18 **1:16** Lévitique 11.44–45; Mataio 5.48 **1:17** Roma 2.11;

Auinapàpari 2.23 * **1:18** Na càcaa pâri ma é naa tàwà cè âji cidòri—Grec: Na ticèmuru naa goo.

1:19 Apostolo 20.28; Hébéru 9.12–14 **1:20** Éfésò 1.4 **1:21** Ioane 14.6; Roma 5.1–2 † **1:21** 2e phrase—Espérance en Dieu. **1:22** Ioane 13.34; Roma 12.10

nyaa ma caa kàwà. Ba êpwiri, âna muru na o wai ma botére†. Êco na é wâro na bwaa âmué na go ina, âna o tâa dâra gòiri awé, ba é me géé goo é Popai kà Pwiduée—pwi Popai na é *wâro dâra gòiri awé.

*24 Ba rà pwacèwii
ê murumwatò
diri pâ âboro.
Rà o mwari diri.
O tiâu pwényuâa kâra
pwacèwii murubuké
na é jêe moo ma tûuboo
[ma wai ma botére].
25 Napwa naa goo
ê popai kà Pwi Ukai,
âna o tâa awé!
É cimwü dâra gòiri!*

Ésaïe 40.6–8

Guwà còo, é popai bèepwiri, âna é Picémara Wâdé, na jèe picémara tàwà!

2

¹ Wiàna wàrapwiri, â guwà cibwaa gòmapwa! Guwà tètâjii diri pâ tûa na èpà, pwacèwii é ipwa tûa, é piboo, ma é picocoo. ² Guwà jèe niimiri cai é ji nari èpo na bwaa tapoo pitèpaé. Nye caapwi co é muru na wâdé tée—é nûru di. Â wâdé na guwà wàrapwiri naa goo é popai [kà Pwiduée]. Guwà naa nûmawà naa goo, â guwà dau iari. Ba wàèpwiri é utimuru [târa é pwâranûmawà] na càcaa pinaanaimari ma cè jè muru. Â naa tàwà, ba na guwà o imaina too, â na o tâbawêe é wâro na bwaa âmué naa goowà. ³ Ba guwà jèe nari* géé goo é pai wâdé awé kà Pwi Ukai.

Iésu âna é âji atü pàara wâ

⁴ Guwà medari wà Pwi Ukai Iésu, [â guwà tâa jaaé]. Ba wàè pwi pàara é wâro kâjè, ma pwi atü na é wâro! Rà tètâjiié wà tèpa âboro èpà, èco na é pitòrigarié wà Pwiduée, ba dau pwamuru naa gooé. ⁵ Â wâguwà mwara, âna guwà pwacèwii pâ atü na wâro. Wâdé na guwà pipanuâwà [tà Pwiduée] ba na é tòpòwà, naa na wâ pwicîri kèe na é gére bari. Jèpwi mwara, âna guwà pwacèwii tèpa pwa ârapwailò, [ârapitòrigari kà Pwiduée, ba na guwà cau piênawéna kèe] naima. Â pârawà na guwà tòpò pâ âraimeai na o wâdé tée—âraimeai na me géé goo é wakè kâra Nyuâaé Pwicîri naa goowà. Â ée mwa tòpi wà Pwiduée, géé goo i pwi ia é pwa wà Iésu Kériso†. ⁶ Ba jèe wii naa na *Tii Pwicîri [goo wà Iésu] pâ:

*Gà tère ni, co Ba!
Go pitòrigari pwi atü,
atü na pwâra;
na maina wâri wèe*

† **1:23** 1re & 2e phrases—Grec: Pitèpawà còwà, â càcaa géé goo é arapwüru na o wai ma botére; â nye géé goo é arapwüru na tâa awé. **1:24** Ésaïe 40.6–8 **2:1** Éféso 4.22; Jacques 1.21 **2:3** Psaume 34.9

* **2:3** Nari (é, namiri)—Goûter. **2:5** Éféso 2.21–22; Auinapàpari 1.6 † **2:5** Dernière phrase—é, Âraimeai na guwà tòpò, na é naigé mee wà Iésu Kériso. **2:6** Ésaïe 28.16; Éféso 2.20

*pwi neaapiâ kôo.
Go tòpòé naa *Siona,
[gòrojaa kôo,
napô pwicîri kôo.
É atü târa wâro!]
Rà mwa piétò[†]
wà tèpa âboro
na rà cèikî naa gooé.*

Ésaïe 28.16

7 Â guwà còo, dau âjimuru tâjè i pwi atü bèepwiri—[wà Iésu Kériso] ba jè jèè cèikî naa gooé. Êco na [wàéni è popai goo] wà tàpé na tàutàra na rà cèikî naa gooé:

*I pwi atü na rà tètâjii
wà tèpa ba wâ,
âna nye wàé kaa pwiri,
i âji êkêe!
[Tàutàra goo
pwi ò kâra wâao!]*

Psaume 118.22

8 Â jèpwi mwara:
*O cigòtù â
tèpa cicarao;
Rà tûuboo awé
gée goo Atü kôo-bà!*

Ésaïe 8.14

Wàépwiri wà tàpé na càra caa cèikî naa gooé, [âna rà jèè tûu awé]. Ba wàépwiri è cábawâdé [kà Pwiduée] goo wà tàpé na càra caa pitère dàra è popai kêe.

Guwà pwi Ba kà Pwiduée

9 Wâguwà, âna guwà pwi Ba na pwicîri kà Pwiduée, Pwi Ukai. É jèè pitòrigariwà, ba na guwà pwi Mwaciri kêe; pacimawà, ba na guwà tèpa pwa ârapwaaillò kêe; pa-udòwà, ba na guwà tèpa âboro kêe; todàwà gée na bàutê, naa na pwéelaa ma muugère kêe, ba na guwà inapàpari è pâ muru na pwényuâa na é jèè pwa!

10 Napwiri, âna câguwà caa tèpa âboro na jèè mwaciri, â nabà, âna guwà jèè pwi Ba kà Pwiduée. Béaa, âna câguwà caa tòpi è pimeaari kêe, â nabà, âna guwà jèè tòpi!

Wâro na pwamaina Pwiduée naa jaa tàpé na càra caa tâmogòorie

11 Tèpa âji béèò wée, guwà tèpa pârame naani gòropuu, ba càcaa âji napô kàwà! Â go ina tàwà [gée na diri pwâranümo] pâ, guwà cibwaa pâra wiâra è pâ cábawâdé kàwà na èpà. Ba pâ muru bèepwiri, âna rà pipaa dàra è pwâranümwà.

[†] 2:6 Rà mwa piétò—é, O câgo caa panuârà. Grec: O càra caa kamu. 2:7 Psaume 118.22 2:8 Ésaïe 8.14–15 2:9 Exode 19.6 2:10 Osée 2.25 2:11 Galatia 5.17,24

¹² Guwà ipwacòoco goro ê pai wâro kàwà, naa nabibiu kà tàpé na càra caa cèikì. Wà tàpéebà, âna rà o picocooriwà, â rà ina pâ, guwà tèpa âboro èpà, êco na rà o mwa còo diri pâ muru na wâdé na guwà pwa. Â rà o pwamaina Pwidueé, na Tòotù na ée mwa tèepaa me[§].

Pitère dà tèpa pitûâ kâra napô

¹³ Guwà tèpa âboro kà Pwi Ukai [Iésu Kériso]*. Êkaa na wâdé na guwà ipakîriwà na ara é pâ pitûâ kâra é napô, wiàna pwi ukai naa napô maina, ¹⁴ é, wiàna tèpa pitûâ na é pacimarà. Ba pwa tàrù kâra, ma rà pwa wârimuru tà tàpé na rà pwa na èpà, ma câdiri tàpé na rà pwa na wâdé. ¹⁵ Ba wàépwiri câbawâdé kà Pwidueé. Â wâdé tée na guwà wârori é wâro na wâdé, ba na guwà târi é pwâ tàpé na rà picocooriwà imudi[†].

¹⁶ Âjupâra pâ, [é jèe tipiwà wà Pwi Ukai, â] pwa tàrù kàwà târa pwa diri pâ muru. Êco na guwà cibwaa popa é tàrù kàwà bèepwiri, ba na guwà pwa na èpà! Bwa! Pwi tàrù, ba na guwà piênawéna kà Pwidueé [naa na diri pâ muru].

¹⁷ Êkaa na guwà tòmiri pâ âboro diri; â guwà ipakîriwà na ara pwi ukai naa napô; â guwà meari tèpa cèikì béewa; â guwà dau papwicîri wà Pwidueé.

Ipakîrijè pwacèwii Kériso

¹⁸ Wiàna gà pwi *ênawéna kîri kà pwi jè âboro, â wâdé na gà ipakîrigà, â gà dau tòmirié. Â ipaiwà é càragà, wiàna é pwi âboro na é tàrù ma moo, é, wiàna é pwi âboro èpà ma pwi a putâmu. ¹⁹ Ba pwiri nye ticè majoro é pai tubaèpà tâgà kée. Â wiàna wàrapwiri, â o cidòri nyuâagà[‡], wiàna gà pidâpwicâarigà, naa na pâ aré na wàrapwiri, géé goro pai pitère dâra'gà wà Pwidueé. ²⁰ Êco na, wiàna gà tâa na aré, géé goro pai pwa'gà é pwina èpà, â nye ticè cidòri'gà!

Dau wâdé tà Pwidueé, wiàna gà pidâpwicâarigà naa na pâ aré, géé goro pai pwa'gà é pwina tàrù. ²¹ Ba êkaa pwiri na é todàjè naa goo. Ba gà còo, é jèe maagè còo wà Kériso ba kâjè, â é jèe naa tâjè é câmu, â wâdé na jè pâra wii naigè kée, ma ipwacèwiié. ²² Ba wà Kériso, âna:

*Nye ticè èpà na é pwa,
ma ticè na pwâ na é ina.*

Ésaïe 53.9

²³ Rà nye tànyirié,
â câé caa tòpi.
Rà tubaèpà tée,
â câé kânarirà.
É ipanuâé tà Pwidueé,
na tàrù pai pitèi kée.
²⁴ É popa èpà kâjè,

2:12 Mataio 5.16 [§] **2:12** Na Tòotù na ée mwa tèepaa me—Pwiri pwi tòotù na ée mwa pitèi é gòropuu wà Pwidueé, é, pwiri pwi tòotù na é cèikì naa gooé wà pwi jè âboro, â é tòpi é âji wâro. É, pwiri mwara é tòotù na é tâa na aré na, wà pwi jè âboro. **2:13** Tito 3.1 * **2:13** Guwà tèpa âboro kà Pwi Ukai Iésu Kériso—Grec: Géé goo wà Pwi Ukai. **2:15** 1 Péturu 3.16 † **2:15** Na rà picocooriwà imudi—Grec: Na ticè nûmarà. **2:17** Roma 12.10 **2:18** Éféso 6.5 ‡ **2:19** Cidòri nyuâagà—é, Muru na wâdé, é, Ée mwa pwényunyuaariwà wà Pwidueé. **2:20** 1 Péturu 3.14,17 **2:21** Mataio 16.24; Ioane 13.15 **2:22** Ésaïe 53.9 **2:23** Ésaïe 53.7; 1 Péturu 3.9 **2:24** Ésaïe 53.5–6; Roma 6.11

naa na naiié.
 É kakeri diri
 naa goro satauro.
 É tapàgà pitûâ kàra[§].
 É tipijè jii é tojii.
 [É naa tâjè târù]
 ba na jè wâro,
 ma jè pâra ba târù!
 É nama jè wâdé cówâ;
 goro aurumuru kêe.
 Â tiâu maagé kâjè!
²⁵ Jè tèpa mutô kêe.
 Jè jèe imwûru;
 â é popajè cówâ.
 É wéaarijè diri
 dâra gòiri awé!

3

Popai tà du duadà

Pa ilàri

¹⁻² Napwa naa goowà co ipâê, âna guwà ipakîriwà naa goo tèpa éawà. Â ipaiwà wiàna pwi éagà, âna câé caa pwi a cèikî. Ba wiàna gà wàrapwiri, â jèe câgà caa ina tée cè popai, ba é jèe po cèikî géee goo é tûâ'gà. ³ Gà cibwaa coona ârabwée na po dau maina wâri wèe, â gà cibwaa po dau tòpò pâ mwani mii ma perle, ba na gà pipaarijà. Ba é pai pwa ârabwée'gà, ma pai pwa wèe pûrugà, ma pai tòpò mwani mii, âna muru naa naiiri âboro co, â càcaa âjimuru*.

⁴ Ba é âji pwényuâ'gà, âna é moo ma pitòimiri ma pinaanapô na tâa na pwâranûmagà. Wâépwiri ârabwée na o càcaa wai; pwi aamwari na dau wâdé tà Pwiduée. ⁵ Ba rà wàrapwiri pa ilàri, na rà cèikî naa goo wà Pwiduée naa pâara biu, â rà piaabòrirà. Ba rà ipakîrirà naa goo tèpa éarà, ⁶ pwacèwii wà Sara, na é pitère dà wà *Abéaama, â é ina gooé pâ 'pwi ukai'. Â gà o tò èpo kêe, wiàna gà pwa é pwina wâdé, â gà cibwaa nama wâgotâgà [na gà ipakîrigà na ara pwi éagà].

Tèpa paaò

⁷ Ipaiwà naa goowà, wâguwà tèpa paaò. Wiàna gà piéa, â wâdé na gà wéaari tò wâdâgà, â gà moo naa gooé, ba pwa ni'gà jiié. Â gà dau papwicîrié mwara, ba wà Pwiduée, âna é jèe naa tée é *âji wâro, pwacèwii na é jèe naa tâgà. Ba wiàna gà wàrapwiri, â ée tère é pwâra pwapwicîri'gà wà Pwiduée.

Jè pidâpwicâarijè na tubaèpà tâjè

⁸ Wâdé na caapwi pwâranûmawà, [wâguwà diri tèpa cèikî naa goo Iésu]. Guwà dau pimeariwà jècaa géee na pwâranûma na moo, â guwà dau pitu tâwà, ba guwà tèpa aéjii naa na nee Kériso. Â guwà jèpa ipakîriwà. ⁹ Wiàna rà pwa

§ 2:24 É tapàgà pitûâ kàra... Grec: Jè bà naa goo pâ èpà kâjè. 2:25 Ézékiel 34.5–6; Mataio 9.36;

Ioane 10.14; Héberu 13.20–21 3:1-2 Éféso 5.22 3:3 1 Timotéo 2.9 * 3:3 Muru naa naiiri âboro co, â càcaa âjimuru—Grec: Muru na wâgòroigé. 3:6 Genèse 18.12 3:7 Éféso 5.25

tàwà ê pwina èpà wà pàrà tàpé, â guwà cibwaa pawâjuépiri tàrà còwâ. Â wiàna rà tànyiriwà, â guwà *pwényunyuâarirà, ba é jèe todàwà wà Pwiduée, ba na guwà wàrapwiri. Ba wiàna guwà pwa, â ée mwa dau pwényunyuâariwà. ¹⁰ Ba jèe wii naa na *Tii Pwicîri pâ:

Cidòri nyuâagà
wiàna gà naaco èpà†.
Gà mwa ipwàdéé
*wiàna [gà pwa na *târù].*
Gà naaco picocoo:
Gà tètâjii pwina pwâ!
¹¹ *Gà coo jii tûâ na èpà!*
Gà pâra na âjupâra:
Gà mudàra pinaanapô;
gà pa pâdari pàrà tàpé.

¹² *É wéaari tàpé na rà tàrù,*
wà Pwi Ukai Pwiduée.
É térerà na rà to.
É pipaa dà tàpé na rà èpà!

Psaume 34.13–17

Cidòri nyuâajè na jè tâa na aré

¹³ Wiàna gà pwa na wâdé, â pwâco tàpé na rà o tubaèpà tâgà. ¹⁴ Êco na, wiàna gà tâa na aré, géee goo pâ tûâ'gà na tàrù, â o cidòri nyuâagà! Êkaa na:

Gà cibwaa nama wâgotâgà,
goro pai pwa tâgà na èpà
na me géee goro âboro.
Gà cibwaa pidumapiè!

Ésaïe 8.12

¹⁵ Bwa, gà papwicîri Kériso naa na pwâranümagà. Â gà tà ciburà wéaa, ba na o pwa cè pai tòpi'gà tà tèpa âboro, na rà tawèerigà goo ê cèikí'gà. ¹⁶ Â wâdé na gà tòpi tàrà goro ipapwicîri ma moo. [Gà ipwacòoco ê càragà, ba] na o câé caa pitòtigà ê *pwâratùra-nigée-googà. Â o wâdé ê wâro'gà géee goo na gà pwi âboro kà Kériso. Â wà tàpé na rà pinabaèpàgà, âna rà o dau kamu, géee goo na è pâ tûâ'gà, âna po cau wâdé diri [naa na diri pâ ére]. ¹⁷ Wiàna gà tâa na aré, â dau wâdé wiàna nye géee goo ê càragà na wâdé, wiàra ê câbawâdé kà Pwiduée. Â càcaa wâdé wiàna géee goo pâ tûâ'gà na èpà!

É tâa na aré Kériso â é jèe piètò!

¹⁸ É wacaapwi bà
 wà Iésu Kériso,
 bépwanauri èpà.
 É maagé còo,
 wà Pwina é tàrù;

3:10 Psaume 34.13–17 † **3:10** Cidòri nyuâagà wiàna gà naaco èpà—Grec: Wiàna nümagà na o wâdé ê wâro'gà, â wâdé na... **3:14** Ésaïe 8.12–13; Mataio 5.10; 1 Pétèru 2.20, 4.14 **3:16** 1 Pétèru 2.12

[É maagé bà]
 ba kâjè tèpa âboro,
 na câjè caa târù.
 É popajè pâ,
 dari wà Pwiduee.
 Jèe tètâmwereé
 na naiiri âboro,
 [naani gòropuu].
 Pawâroé còwâ,
 naa na naiiri âboro
 na bwaa âmué
 na o câé mwa caa bà†!

19 [Gée na càuru pai bà kêe] â é pâra wà Kériso, ba na é pwa pupûra tà tàpéS na rà bà na rà pwa karapuu [naa na autâa kà tèpa bà]. ²⁰ Wà tàpéebà, âna jèe càra caa pitère dà wà Pwiduee napwiri, na pàara kà Noa, na é iti i wànga kêe. É dau pidâpwicâarié wà Pwiduee naa goorà [éco na càra caa biirà dèe]. Á nye 8 âboro co na uparà jii i jèpé gòro wànga.

²¹ Ê jawé bèepwiri, âna ucina goro é *piupwaa kâjè nabàni, na é pinaigé mara é pai upajè. Na *upwaa jè, â caca ba na jè nuwa tâjii é tòri kâra é naiiri âboro! Nye câmu kâra pai nuwa tâjii é pâ èpà gée na pwâranümajè. Câmu mwara kâra *auipwataâboro na jè pwa tà Pwiduee [pâ, na jè o tèpa âboro kêe]*. É upajè wà Pwiduee, gée goo pai [bà ma] wâro còwâ kà Kériso gée na aubà. ²² Á é jèe too naa *napwéretòotù, â é tâa gòro étò kà Pwiduee [ba na o pwamainâe]. Á pwa târù kèe ma pátâmee, naa goo diri pâ *angela, ma pâ duée, ma pâ pitûâ ma pâ pátâma.

4

Wârori wâro na wâdé tà Pwiduee

¹ Wà Kériso, âna é maagé còo naa na naiiri âboro, â wâdé na guwà ipwabwâtiwâ, ba na guwà ipwacèwiié. Ba [pwacèwii na jè mu ina pâ]: «Wà pwi a cèikí na é dau maagé còo naa na naiiri âboro, âna wàè kaa pwi âboro na é naaco é èpà*.» Á guwà popa é auniimiri kà Kériso, ba na neemuru paa kàwà, [târa ma pagòowà na guwà maagé còo].

² Tapoo nabàni, âna wâdé na guwà cibwaa pâra wiâra còwâ é câbawâdé kàwà na èpà. Guwà pâra wiâra co é câbawâdé kà Pwiduee, na guwà bwaa tâa ni gòropuu. ³ Ba po dau gòri é pàara na guwà wâro imudi pwacèwii tèpa béewà na càra caa tâmogòori Pwiduee. Na pwi pàara bèepwiri, âna guwà pâra wiâra pâ auniimiri kàwà na èpà; â guwà ciburâ pi-ija ma piwâdo imudi, ma ipuu imudi. Á jèpwi mwara, âna guwà tèpa pwamainâ pâ duée—muru na po dau miiri tà Pwiduee.

† 3:18 Dernière phrase—é, Pawâroé còwâ gée goro é Nyuââ Pwicîri. Grec: Pawâroé còwâ naa na nyuâa. S 3:19 Tâpé—Munaa tèpa âboro èpà gée na pàara biu na ia rà bà, â wà Kériso, âna é inapâpâri é Picémara Wâdé târa. É, pwiri tèpa duée—tèpa angela na ia rà cicara wà Pwiduee. (Còo Genèse 6.1–4.) Á wà Kériso, âna é pâra nau tèirà, ba na rà pwa wârimuru dâra gòiri. 3:20 Genèse 6–7 * 3:21 Nye câmu kâra pai nuwa... é, Nye câmu kâra pai to kâjè dà wà Pwiduee, ba na é nuwa tâjii é pâ èpà gée na pwâranümajè. 4:1 Roma 6.2,7 * 4:1 Wà pwi acèikí na é dau maagé còo... Munaa pai ina wèè pâ: Wà pwi acèikí na é piupwaa, ba na é paari pâ ée mwa naaco é èpà. 4:3 Éfeso 2.2–3

[Êco na jèe nabwé diri pwiri!] ⁴ Â wà tèpa béewà béaa, âna rà pò goowà nabà. Â rà pinabaèpawà, ba jèe câguwà caa tâa jaarà, na rà pwa na èpà ma wâro imudi. ⁵ Êco na rà o mwa coo ara wà Pwiduée, wà Pwina é pitèi tàpé na rà wâro ma tàpé na rà bà. [Â rà o tòpi tée na é pitèirà goro é jèpa tûa kâra.]

⁶ Êkaa pwiri é majoroé ma jèe picémara é *Picémara Wâdé tà tèpa âboro diri, tiagoro mwara tàpé na ia rà jèe bà†. Wà tàpéebà, âna rà jèe bà‡ naa na naiiri âboro, ba wàépwiri é wârimuru na jè cau tòpi, wàijèe diri tèpa âboro. Êco na wâdé [tà Pwiduée] wiàna tâa târa é *âji wâro, goro é Nyuâaé Pwicîri.

Guwà pitòmiriwà

⁷ Jèe wâmwünyabwe é pwâadàra diri pâ muru. Êkaa na guwà tà piaabòriwà, ma tà tàcî, ba na guwà pwapwicîri. ⁸ Â wâéni é pwina dau âjimuru: Guwà pimeariwà taaci, géé na âji pwâranümawà. Ba «Wà tàpé na rà pimeaari, âna wâru pâ èpà na rà pwanauri§.»

⁹ Â guwà tòpi tèpa [cèiki béewà] naa na pwârawâ kàwà, géé na âji pwâranüma, â guwà cibwaa nye tà kûu. ¹⁰ [Wà Pwiduée, âna é] jèe jèpa naa tàwà jècaa é jèpa âraimeai, ba na guwà piênawéna kà wà tèpa béewà. Êkaa na guwà wakèri bwàti é urâpâra kàwà, ba na guwà pame târa é aupwényunyûari kà Pwiduée.

¹¹ Wiàna é naa tâgà, ba na gà pwi a pwa pupûra, â wâdé na gà pwa, ba na gà pame é popai kèe. Wiàna é todâgà, ba na gà pwi a pitu tà pàra tàpé, â gà pwa goro é nîi ma pàtâma Pwiduée.

Na diri pâ muru na gà pwa, âna gà wàrapwiri, ba na o ipwamaina Pwiduée, naa na nee Iésu Kériso. Wâdé na tâa jaa Pwiduée* é pai maina ma muugère dàra gòiri awé! Amen!

Aré me géé goo pai pâra wià Iésu

¹² Tèpa âji bééò wée, jèe tèepaa mariwà é tacai, pwacèwii é ânye na dau tòjè. Â guwà cibwaa pò goo, pwacèwii na muru na ité. ¹³ Bwa, wâdé na guwà ipwadée goo, ba guwà tèpa bée Kériso, [pwi *Mesia, pwi ênawéna kà Pwiduée] naa na pâ maagé còo kèe. Â o dau maina awé é ipwadée kàwà, na tòotù na o paari é pai maina ma muugère kèe. ¹⁴ Ba wiàna pinabaèpawà, géé goro na guwà tèpa âboro kèe, â cidòri nyuâawà! Ba é tâa goowà é Nyuâaé Pwicîri kà Pwiduée, Pwi Nyuâaé na é maina ma muugère!

¹⁵ [Câgo caa ina é aré na é me géé goro pai pwa'gà é pwina èpà!] Wiàna gà géé naa na wâro kà pàra tàpé, é, wiàna gà mura, é, wiàna gà pwi a-ipòtâmwara, â gà mwa maagé còo goo! Guwà cibwaa wàrapwiri!

¹⁶ Êco na, wiàna gà maagé còo, géé goro na gà pwi a cèiki naa goo wà Kériso, â gà cibwaa kamu goo. Bwa, gà ipwamaina Pwiduée, ma pwaolé tée, ba gà pwi âboro kà Kériso.

4:5 Apostolo 10.42 † **4:6** Tàpé na ia rà jèe bà—Pwiri tèpa âboro na rà bà béaa kâra pai tèepaa kà Iésu Kériso. Â wà Iésu na é picémara târa na âracié tòotù kèe nanaara napuu. (Còo du nee tii 19 ma 20.) Êco na wâru mwara pâ auniimiri goro pai ina wàra pâ popai-bà. ‡ **4:6** Âna rà jèe bà—Grec: Âna jèe pitèirà.

4:7 Roma 13.11–12 **4:8** Proverbes 10.12; 1 Péturu 1.22 § **4:8** Wà tàpé na rà pimeaari... é, Wà Pwiduée, âna é pwanauri pâ èpà kà tàpé na rà meaari pàra tàpé. **4:9** Hébéru 13.2 **4:10** Roma 12.6–8

* **4:11** Pwiduée—é, Iésu Kériso. **4:13** Apostolo 5.41; Jacques 1.2; 1 Péturu 1.6–7 **4:14** 1 Péturu 2.20

¹⁷ Wà Pwidiúée, âna ée mwa pitèi tèpa âboro. Â ée mwa tapoo, naa na wâao kêe. Â wiàna o pitèjè, wàjè tèpa naîê, o dà cè wârimuru kà tàpé na rà tètâjii ê Picémara Wâdé kà Pwidiúée? ¹⁸ Ba jè pûra naa na *Tii Pwicîri pâ:

*Pwacoé pai upa
wà pwina é *târù.
Ée mwa wânau
wà pwi âboro èpà,
na é naa càùé,
naa goo wà Pwidiúée?*

Proverbs 11.31

¹⁹ Wàépwiri, [co tèpa béèò, â go tubanabwé goro ê auina bèeni]: Wiàna gà maagé còo wiàra ê câbawâdé kà Pwidiúée, â wâdé na gà tà cimwü goro pwa ê pwina wâdé. Â gà ipanuâgà tée, ba wàè pwi a tòpògà. Ba é tâa na pai tâa kêe, â o câe mwa caa panuâgà.

5

Popai tà tèpa pitûâ kâra wâra pwapwicîri

¹ Go pwa pupûra tàwà ni, wâguwà tèpa pitûâ kâra wâra pwapwicîri. Ba wâgo mwara pwi jè ijiao pwacèwiiwà, na go inapàpàri ê pai maagé còo [ma pai bà] kà Kériso. Â o tâa tâjè ma wâguwà ê câmajè. Ba jè o mwa tâa na pai maina ma muugèrè kêe, na tòotù na ée mwa paarié [wà Pwidiúée].

Â go ilari jiiwà, pâ, ² guwà tòimiri tèpa âboro na é naa tàwà wà Pwidiúée. Ba rà tèpa mutò kêe, â [é nama guwà tèpa wéaarirà. Â pârawà ma] guwà naa èrà ma tòimirirà. Êkaa na guwà wàrapwiri gée na âji pwâranüma, â càcaa pwacèwii tàpé na mwa po tacoo goorà, ba na rà pwa. Guwà pwa, gée goo ê pimeaari kàwà, â guwà cibwaa bu mwani goo. ³ Guwà cibwaa naa naèà tà tèpa âboro kàwà. Â guwà paari tàra co é pâ càrawà na wâdé. Â rà o pâra wiàwà ma ipwacèwiiwà. ⁴ Ba wiàna guwà wàrapwiri, â o tâa tàwà ê bwe korona—[ê câmawà na dau pwényuâa]—na tòotù na ée mwa wâjué còwà wà [Iésu] Pwi Ukai kà tèpa wéaari mutò. Ê câmawà bèepwiri, âna é [pai tâa kàwà jaaé, naa na] pai maina ma muugèrè kêe, na o tâa dàra gòiri awé.

Bénabwé popai

⁵ Wàéni popai kôo tàwà diri*: Guwà ipakîriwà na ara tèpa pitûâ [naa na cèikî]. Â guwà cau pièñawéna kàwà jècaa naa na ipakîri. Ba jèe wii naa na *Tii Pwicîri pâ:

*Pwidiúée, âna é cicara
tèpa ipwamainarà.
É naa pimeaari
tà tèpa ipakîrirà.*

Proverbs 3.34

4:18 Proverbs 11.31 **5:2** Ioane 21.15–17; Apostolo 20.28 **5:3** 2 Korénito 1.24; Filipi 3.17; Tito 2.7 **5:5** Éféso 5.21; Jacques 4.6 * **5:5** Tàwà diri—é, Diri tàpé na càra caa tèpa pitûâ. Grec: Tàwà na guwà bwaa dopwa.

⁶ Êkaa na guwà ipakîriwà, na aranara ê pàtâma Pwiduée na dau maina awé. Â ée mwa ipwamainawà na tòotù na é pitòrigari. ⁷ Â guwà panuâ têe diri ê pâ tòina kàwà, ba é tòmîriwà.

⁸ Guwà tà tàci, â guwà tà pitòmîriwà. Ba wà pwi a pièpàriwà, wà *Caatana, âna é nye tàgèrè biie goowà, pwacèwii é liô† na é imudàra cè âboro cèna é utiè.

⁹ Guwà cicaraé, â guwà tà cimwü naa na cèikî kàwà! Â [guwà cibwaa niimiri pâ] guwà maagé còo [acari]. Ba rà wàrapwiri wà diri tèpa cèikî béewà, pitiri naa gòropuu. ¹⁰ [Â guwà maagé còo naa na ji pàara na càcaa gòiri.]

Éco na wà Pwiduée, âna é jèe todàwà, goo wà Iésu Kériso, ba na guwà mwa tâa ma wàilu, naa na pai maina ma muugèrè kàru, dâra gòiri awé. É wàrapwiri géee goo é *pimeaari imudi kèe ba kàwà. Â géee na càuru ji pàara na úgé na guwà maagé còo na, â ée mwa nama guwà wâdé còwà. Â ée mwa pagòowà, ma nama guwà cimwü, ma pacimawà dâra gòiri.

¹¹ Ba tâa jaaé é pàtâmee na ticè pwâadèrèe, dâra gòiri awé! Wâdé na wàra! Amen!

Ipicijii

¹² Go jèe wii tàwà é ji nari tii bèeni, ba na go pagòowà, ma taniimiri tàwà pâ, tâa jaawà é pimeaari imudi kà Pwiduée. Wâdé na guwà tà cimwü na! É tâa jaaò wà Silas, â é pitu tôo na go wii é tii bèeni. É pwi âji béee na é *tarù, â go dau cèikî naa gooé.

¹³ Rà naa bwàcu kàwà tèpa cèikî béewà géeni na ville “*Babulona”‡. Ba wà Pwiduée, âna é todàra, ba na tèpa âboro kèe, pwacèwiiwà.

Â é naa bwàcu kàwà mwara wà Maréko, pwina naîò naa na nee Kériso.

¹⁴ Wâdé na guwà pipwabwàcu tàwà naa na pimeaari, naa na nee Kériso.

Wâdé na cau tâa jaawà é pinaanapò, wâguwà tèpa âboro kà Kériso!

Cidòri nyuâawà!

5:6 Mataio 23.12; Luka 14.11; Jacques 4.10 **5:7** Mataio 6.25–30 **5:8** 1 Tésalonika 5.6 † **5:8** Liô—Grec: Liô (lion) na é kûu. **5:9** Éféso 6.11–13; Jacques 4.7 **5:12** Apostolo 12.2,25, 13.13, 15.22,37–40 **5:13** 2 Timotéo 4.11 ‡ **5:13** ‘Babulona’—É wii tii géee na ville Roma wà Pétèru, éco na pwiri nùmee na é naapwànrî jii wà tàpé na rà pièpàri tèpa cèikî. Babulona, âna câmu kà tàpé na rà pipaa dâra pwi Ba kà Pwiduée. (Còo Auinapàpàri 14.8 ma 18.10,21.)

Béârailu kâra tii kâ Pétéru Bétapoo popai

Wàilàapà na wii tii bèeni?

Wà Simona Pétéru, pwi jè a *câmu kâ Iésu Kériso, pwi âboro imaina naa na wâra pwapwicîri.

É wii wiidâ?

Nabibiu kâra *naja 65 ma 67. É wii wà Pétéru géé *Roma, càcaa gòiri béaa kâra é pai bà kêe naa goro *satauro, pwacèwii wà Iésu.

É wii tâi?

Tà diri tèpa cèikî naa goo wà Iésu Kériso.

Cina é wii?

Na pàara na é wii, âna wâru tèpa pwa pupûra na tèpa pwâ na rà pa-imwûru tèpa cèikî jii é popai na âjupâra goo wà Iésu. Â é wii wà Pétéru, ba na é pa-icôo wà tèpa cèikî, ba na rà cibwaa pâra wiârâ. Â é wii mwara, ba na é picijiirâ, ba é tâmogòori pâ ée jèe tâpo bà.

Dà êre é tii bèeni?

Wà Pétéru, âna é pagòojè, ba na jè ciburâ pâra wiâ Iésu, ba na o ciburâ pimaina pâ é *pimeaari imudi naa goojè, ma pai tâmogòorié kâjè. Ée nye wâjué còwâ wà Pwi Ukai Iésu Kériso, â na jè cibwaa ipacè naa goo wà tâpé na rà ina pâ, o càcaa wârapwiri. O maina é wârimuru kâ tèpa pwa pupûra na rà tèpa pwâ. Wâru pâ popai, na ipaiwâ bau é pâ popai na é *Tii kâ Jude*.

Pai pitàgoo tii 2 Pétéru

Ipwabwàcu (1.1–2)

Wârori wâro na wâdé tà Pwiduée (1.3–21)

Tèpa pwa pupûra na rà tèpa pwâ (2.1–22)

Ée mwa nye tèepaa còwâ Pwi Ukai (3.1–13)

Bénabwé popai ma ipicijii (3.14–18)

Ipwabwàcu

¹ Wâgo Simona Pétéru [na pwa tii]. Go pwi ênawéna kâ Iésu *Kériso, ma pwi apostolo kêe [ba é cùruo pâ, ba na go picémara é popai kêe]. Go cau wii tâwâ, wâguwâ na caapwi cèikî kâjè ma wâguwâ. Ê cèikî kâjè bèepwiri, âna muru na dau pwényuâa, ba jè jèe tòpi géé goo wà Iésu Kériso, na é Pwiduée kâjè ma *pwi a pa-udòjè. Dau *târù diri pai pwa kêe, â câé caa pwaké goojè, ûna é cau naa tâjè diri é cèikî bèepwiri*.

² Wâdé na ru *pwényunyuâariwâ wà Pwiduée kâjè ma wà Pwi Ukai kâjè Iésu Kériso†. Wâdé na o ciburâ pimaina pâ é pai tâmogòoriru kâwâ, ba na o pimaina pâ naa goowâ é pimeaari imudi, ma pinaanapò kâru!

* 1:1 Dernière phrase—é, Wâé na é nama jè târù na ara Pwiduée. Grec: Géé goro pai târù kêe. † 1:2 1re e phrase—é, Wà Iésu Kériso na é Pwiduée ma Pwi Ukai kâjè.

Wârori wâro na wâdé tà Pwiduée

³ É todajè wà Pwiduée, ba na jè taa na è pai maina ma muugèrè kèe! Â gée goo pai tâmogòori kâjè, â pâri ma jè wârori è wâro na pwicîri ma wâdé tée. Â wà Pwi Ukai†, âna é naa tâjè diri è pwina âjimuru, ba na wârapwiri è pai wâro kâjè, goro è pàtama Pwiduée. ⁴ Gée goo diri pwiri, â é naa tâjè wà Pwiduée i pwi ia é mara ina béaa—diri pâ *aupwényunyuâri na dau pwényuâa ma dau maina awé! Guwà cipa bwàti, ba na o tipiwà jii è pâ câbawâdé na èpà, na tubaèpà tà tèpa âboro gòropuu! Â o caapwi è pwâranùmawà ma wà Pwiduée, â guwà o pwacèwiié.

⁵ Â guwà ipwadàrapwa, ba na è cèikî kàwà, âna ée tòpò naa goowà è pâ pwêe bèeni:

Guwà wârori è wâro na wâdé ma tàrù;

Guwà tâmogòori Pwiduée, â o pimaina too è pai tâmogòori kàwà;

⁶ Guwà piaabòriwà;

Guwà pidàpwicâariwà;

Guwà papwicîri wà Pwiduée, ma pitère dèe;

⁷ Guwà dau meaari tèpa cèikî béewà;

Guwà meaari diri tèpa âboro.

Nama pimaina too pwina wâdé

⁸ Wiàna guwà nama rà pimaina too, pâ muru wâdé bèepwiri, naa goowà, â o pwa è pwâra wakè na wâdé na me gée na wâro kàwà. Â, na wârapwiri, â guwà paari pâ guwà tâmogòori§ wà Pwi Ukai kâjè Iésu Kériso. ⁹ Êco na wà tàpé na tiâu goorà pâ pwêe bèepwiri, âna rà pwacèwiié tèpa bwî. Ba càra caa còoina i pwi ia rà tòpi [na ia *upwaarà]—è pai cèitiri diri pâ èpà kàra.

¹⁰ Wà Pwiduée, âna é pitòrigariwà, co tèpa béèò, â é todàwà, ba na guwà tèpa âboro kèe. Â wâdé na guwà dau gòo goro wârori è wâro ma *paâjupâra pâ, guwà tèpa âboro kèe. Ba wiàna wârapwiri, â o càcaa cigòtù àwà, â o câguwà caa tûu. ¹¹ Â ée mwa bàra tòpiwà naa na ipwadée, naa na Mwachiri kà [Pwina naifê] Iésu Kériso, Pwi Ukai kâjè ma *pwi a pa-udòjè—naa na Mwachiri na ticè pwàadèrèe.

O càcaa gòiri â ée bà Péturu

¹² Guwà jèe nye tâmogòori bwàti diri pâ muru bèepwiri na go ina ni, â guwà jèe nye tà cimwù naa pai wâro kàwà wiàra è âjupâra. Êco na câgo caa piwà na go taniimiri tàwà mwara. ¹³ Â go niimiri pâ, go o nye tà ciburà wârapwiri, na go bwaà taa ni gòropuu. ¹⁴ Ba è jèe paari tóo wà Pwi Ukai Iésu Kériso, pâ, o càcaa gòiri, â go jèe pâra jiiwà géeni. ¹⁵ Â, na go wakè ba gòo ni, ba na guwà o ciburà tà niimiri diri è pwina go ina tàwà ni, gée na càùru pai pâra kòo.

Bà piwià tàwà pwina bà còo

¹⁶ [Wàibà ma wà tèpa apostolo béèò, âna] bà jèe inapàpari tàwà è pàtama wà Pwi Ukai Iésu Kériso, ma cè pai o mwa wâjué me còwâ kèe. Â càcaa cè jè jèmaa kà tèpa âboro, â càcaa jèkutâ, na me gée goo è tàmanga kâbà. Ba bà piwià tàwà co è pwina bà còo goro du àraporomeebà.

† **1:3** Pwi Ukai—Munaa Iésu, é, pwiri Pwiduée. **1:6** Galatia 5.22–23 § **1:8** Â guwà paari pâ guwà tâmogòori—é, Â o pimaina too è pai tâmogòori kàwà. **1:14** Ioane 21.18–19; 2 Korénito 5.1 **1:16** Mataio 17.1–5

Ba bà côo ê pai maina ma muugèrè kà Pwi Ukai Iésu, ¹⁷⁻¹⁸ na ia bà tâa gò i gòrojaa na pwicîri. Â bà tère ê pwâratùra kà Pwiduée—pwi Caa kâjè na é maina ma pwényuâa—na é dau pwamaina ma tòbuari Iésu [béaa kâbà]. Ba é inapàpari pâ: «Wà pwini, âna wâé co kaa pwiri wà Pwina naîô, na caapwi co, na go dau mearié. Wâé kaa, na go jèe nye pitòrigarié, ba dau wânümoo gooé.»

Tii Pwicîri âna popai kà Pwiduée

¹⁹ Gée goo kaa pwiri*, â pâri ma jè cèikî naa goo diri pâ popai kà tèpa péroféta, ma naa nümajè naa goo. Ba rà pwacèwii é wâra ânye na pwéelaa na bàutê, tapacîri é pai too kâra îricò kaatâdaa† na é pame i tòotù, [âna wà Kériso] na é jèe tèepaa me naa na pwâranümajè!

²⁰ Ê popai [kà Pwiduée, na tâa] na *Tii Pwicîri, âna rà naigé mee tèpa péroféta kée. Â gà cibwaa niimiri pâ, pâri ma gà tâmogòori acari‡ diri é pai ina wèe. ²¹ Ba é popai na rà pame wà tèpa péroféta, âna càcaa muru gée goorà tèpa âboro. Â nye é Nyuââé Pwicîri na wakè goorà, ba na rà pame é popai na me gée goo wà Pwiduée.

2

Tèpa pwa pupûra na rà tèpa pwâ

¹ Napwiri, âna rà tèepaa mari é Ba *Isaraéla pâ péroféta na rà pwâ*. Â o ipaiwà nabàni. Ba rà o tèepaa mariwà pwàniri tèpa pwa pupûra na rà tèpa pwâ. Â rà mwa ina pâ, rà tèpa âboro kà Pwi Ukai kâjè. Êco na rà o tèpa tètâjiie—wâé na ia é pipanuâé, ba na é wârirà [goro é wâri wèe na dau maina awé]. Â rà o ipa-imwûru tèpa âboro ma pwa ma tûu é cèikî kâra†. Êco na nye wailà còwâ, na o dau wâci ma dau epà, é pai tubatiàurà!

² O wâru tàpé na rà o pâra wiâra é ârapupûra kâra, ma é pâ tûâ kâra na miiri goro naiirâ. Â gée goo pwiri, â o ina ba epà é âji naigé [wiâ Kériso]. ³ Â wà tèpa pwa pupûra bèepwiri na rà tèpa pwâ, âna rà o tèpa iau ma piâranümarà mwani. Â rà o pwa cuka tàwà, ba na rà popa mwani kàwà. Êco na o càcaa wâiti é pai tubatiàurà. Ba é jèe niimiri [wà Pwiduée] gée na biu pâ, na ée mwa naa wârimuru tàra.

Rà o pwa wârimuru

⁴ Ba câé caa piwâ wà Pwiduée, na é naa wârimuru tà tèpa *angela na ia rà cicaraé. Ba é jèe nye pwairi tûrà naa na ére na dau bàutê, tapacîri é tòotù na ée mwa pitèi é gòropuu.

⁵ Jèpwi mwara, âna, na pàara biu, âna câé caa piwâ, na é nama tiâu tèpa âboro epà gòropuu na càra caa papwicîrié. Wà pwi âboro na é caapwi, wà Noa, âna é pwa pupûra tàra pâ, na rà wârori é wâro na *târù na ara Pwiduée, [êco na

1:17-18 Mataio 17.5 * **1:19** Gée goo kaa pwiri—Pai ina wèe pâ, gée goo na coo é popai na ia rà mara pame wà tèpa péroféta biu, goro é pai maina ma muugèrè kà Kériso. † **1:19** Îricò kaatâdaa—Étoile du matin. ‡ **1:20** 2e phrase—Tèi bwâti é Popai kà Pwiduée, âna wakè kâra diri é wâra pwapwicîri. É, Wâdé na guwâ tâmogòori pâ, ticé popai na Tii Pwicîri na é me gée goo é auniimiri kà tèpa péroféta.

1:21 2 Timotéo 3.16; 1 Péturu 1.11–12 **2:1** Mataio 24.11; Jude 1.4 * **2:1** Pâ péroféta na rà pwâ—Rà ina pâ, rà pame pâ popai naa na nee Pwiduée, êco na rà tèpa pwâ. † **2:1** 5e phrase—Grec: Rà pame popai na nama tiâu (doctrines de perdition). **2:4** Jude 1.6 **2:5** Genèse 6–8; Hébéru 11.7; 2 Péturu 3.6

tàutàra dàra pitêre dèe]. Â rà cau bà naa na pé jèpé na dau maina awé, na é pâ jai é gòropuu diri. Â nye 8 co tàpé na rà udò—wà Noa ma é tâa kêe.

⁶ Jèpwi mwara, âna wà Pwидуée, âna é nama tiàu é du ville *Sodoma ma Gomora. Â nye ticè na coo, êco é dàuru ânye. É wàrapwiri, ba na câmu kêe târa diri cè pâ âboro na o tàutàra na rà papwicîrié, na pâ tòotù na bwaa wà naigé.

⁷⁻⁸ Êco na pwa pwi jè âboro na caapwi, géee goorà, na *târù é tûâ kêe na ara Pwидуée—âna wà Lota[†]. Â diri pâ tòotù, âna é còo ma tère pâ muru na miiri na rà pwa wà pàra tèpa âboro wê. Â dau tòina é pwâranümee goo, ba é còo pâ muru na càcaa *târù na ara Pwiduée. Â géee goo kaa pwiri, â wà Pwiduée, âna é upaé jii é ânye.

⁹ Guwà còo, é nye tâmogòori wà Pwi Ukai cè pai upa tàpé na rà papwicîrié, jii é pâ aré kàra. Â napwa naa goo tèpa âboro èpà, âna é tòpòrà naa na karapuu[§], tapacîri pwi tòotù na ée mwa bàra pitèi é gòropuu diri. ¹⁰ Â o dau maina é wârimuru, na ée mwa naa tà tàpé na rà wâro wiâra é pâ câbawâdé kàra na èpà, ma pwa pâ tûâ na miiri goro naiirà. Â ipaiwà naa goo wà tàpé na rà câbapiticémuru naa goo é pitûâ kêe.

Rà tèpa maina nûma

[Rà wàrapwiri wà tèpa pwa pupûra na rà tèpa pwâ.] Ba rà tèpa maina nûma, â rà nye pwa diri kaa é pâ na pwâra èpà. Â càra caa piwâ na rà ina ba èpà tàpé na pwa pàtamarà^{*}. ¹¹ Â guwà còo, wà tèpa angela, na dau pwa nii ma pàtamarà jii[†], âna càra caa niimiri pâ, na rà pinabaèpà tàpéebà na ara wà Pwiduée! ¹² Êco na wà tèpa pacâmu-bà, âna càcaa wâgotàra na rà piècaari é pâ muru [na dau piwéna jii[†]] na ticè na rà tâmogòori naa goo.

Napwa naa goo é wâro kàra, âna rà pwacèwii é pâ macii a piugà, na ticè nûmarà, na rà tâa ni gòropuu, ba na o capwârirà ma potâmwararà. Â é pâ tûâ kàra na miiri, âna poparà dàra é wârimuru dàra gòiri[†]. ¹³ Â o tubaèpà târa, pwacèwii pai tubaèpà kàra tà pàra tàpé.

Wà tèpa âboro-bà, âna rà pwâgâriwà, wâguwà [tèpa âji a cèikî] ba rà tâmogòori pwâniri èpà kàra, na rà tâa na pi-ija kàwà, â rà tubatòri é picaatâa kàwà, ma tubakamuwà. Ba:

Rà pwa pâpari é pâ muru na miiri;

¹⁴ Rà ciburà ucâri pa îlâri, â èpà pwâranümarà goo;

Rà nye tà nûmarà dàra pwa taaci pâ câbawâdé na èpà;

Rà mudàra taaci pâ muru na rà iari;

Rà picàù dà tàpé na càcaa cimwü é cèikî kàra, ba na rà pwa na èpà.

Géee goo kaa diri pwiri, â é jèe tojiirà wà Pwiduée, â ée mwa naa târa é wârimuru na dau maina. ¹⁵⁻¹⁶ Ba rà jèe pàgà jii é naigé na târù, â rà pwaduwà

2:6 Genèse 19.24; Jude 1.7 **2:7-8** Genèse 19.1-16 † **2:7-8** Lota—Pwi niaa goo wà Abéraama. (Còo note goo Luka 17.28.) § **2:9** É tòpòrà naa na karapuu—é, É naa wârimuru târa naa na karapuu.

2:10 Jude 1.7-8, Jude 1.16 * **2:10** Tàpé na pwa pàtamarà—Grec: Tàpé na rà pwényuâa. Pwiri tèpa angela, é, tèpa ênawéna kà tèpa angela, é, tèpa duée, é, tèpa âboro na rà pitûâ naani gòropuu. (Còo Jude 8.)

2:11 Jude 1.9 † **2:11** Jii[†]; Tàpéebà—Pwiri tèpa pwa pupûra na rà tèpa pwâ, é, pwiri tèpa pitûâ na pwényuâa. **2:12** Jude 1.10 † **2:12** Wârimuru dàra gòiri—Grec: Pwâra bà. **2:15-16** Nombres 22.7; Jude 1.11; Auinapâpari 2.14 **2:15-16** Nombres 22.28-35

kà Balaam biu, wà pwina naí wà Béor^S. Ba wàé pwi *péroféta a pwâ, â dau wâdé tée pai tòpi mwani târa pwa na èpà. Êco na wà Pwiduée, âna é pwaé, goro é pâ tûâ kée na èpà. Â é pacoóé jii é pwina é niimiri na ée mwa pwa goro pai ticé nūmee. Ba é nama é patúraé é buriko kée, goro é pwâratūra kà pwi jè âboro!

Rà tèpa ênawéna kíri kâra èpà

¹⁷ Wà tèpa pwa pupûra na rà tèpa pwâ, âna [ticé muru na wâdé na rà pame]. Rà pwacèwii pâ pwârajawé na ticé jawé na, ma pâ nee na pòtòrà é pwéretòotù —po duu [éco na ticé popaa na]. Wà tàpéebà, âna é wéaari é autâa kâra wà Pwiduée, naa na bàutè, na nye cikautè kaa.

¹⁸ Maina nūmarà ma maina pwârà, â rà pi-ina kâra goro pâ nyakâra pwâratūra na ticé éreé. Â rà cètùu tàpè na rà me jii é pai wâro na èpà, ba na rà pwa còwâ diri é pâ càrarà na miiri. Ba rà ina târa pâ, wâdé na jè pâra wiâra diri pâ câbawâdé kâra naiiri âboro.

¹⁹ Ba rà ina pâ rà tipiwâ jii é pwina piiwâ, [ba na o câguwâ caa tèpa ênawéna kíri kâra cè pâ naèà]. Caapwi co na wàilà, âna [piirà goro pâ tûâ kâra na miiri] na tèpa ênawéna kíri kâra pâ càrarà, na rà gére poparà dàra é pai tubatiàurà! Ba wà pwi jè âboro, âna é pwi ênawéna kíri kâra é pwina pa pitûâ naa gòé.

²⁰ Béaa, âna rà tâmogòori Pwi Ukai kâjè ma *pwi a pa-udòjè, wà Iésu Kériso. Â é jèe tipirà jii é pâ tûâ na miiri kà tèpa âboro gòropuu. Êco na rà wâjué còwâ, ba na rà tèpa ênawéna kíri còwâ kâra é èpà. Dau pwaéé kâra! Ba rà jèe dau èpà jii béaa!

²¹ Béaa, âna rà tòpi é aupitûári na pwicíri [jii Pwi Ukai] â rà tâmogòori é naigé na tàrù. Êco na rà tètâjii diri, â bwaa nye wâdé naa goorà wiâna càra caa tâmogòori é âjupâra! ²² Jè còo naa goorà pâ, nye âjupâra é du ârailu auina bèeni: *É ija còwâ i wéregaa kée i akâna. Proverbs 26.11* Â «jè nuwa i puàkà, â é wâjué còwâ naa na dùuru.»

3

Ée mwa nye tèepaa còwâ Pwi Ukai

¹ Tèpa âji béèò wée, waéni é béarailu kâra tii na go wii tàwà, ba na go taniimiri tàwà diri pâ muru bèepwiri, ma pagòowà, ba na o *tàrù ma pwicíri é aunùnùma kàwà. ² Wâdé na guwà pitaniimiri é pâ popai na rà mara ina béaa wà tèpa *péroféta pwicíri kà Pwiduée. Â guwà wéaari é aupitûári kà Pwi Ukai, *pwi a pa-udòjè, na ia rà jèe inapàpari tàwà wà tèpa *apostolo kàwà.

³ Waéni é popai na dau âjimuru, na wâdé na guwà tâmogòori bwàti. [Ba jèe mara ina tàwà pâ] rà o mwa tèepaa medariwà, na pâ Bénabwé tòotù, wà tèpa âboro na rà pâra co wiâra é pâ câbawâdé kâra na èpà.

Â rà o piècaariwà, ⁴ ma rà ina tàwà pâ: «Gona é wâpà wà pwi [Iésu kàwà] na ia é ina pâ ée mwa wâjué còwâ? O câé mwa caa me! Rà jèe maagé bà wà tèpa mara cèikí naa gooé*, [â càra caa còòé]! Ba nye ticé cè jè muru naani gòropuu cèna pitòotéri géé na autapoo goo!»

⁵ Wà tèpa pitaurèe na rà ina pwiri, âna tàutàra na rà còoinari pâ, wà Pwiduée, âna é tòpò é gòropuu bau napwéretòotù, goro é popai kée. Ba é dàgòtù é pâ

^S 2:15-16 Béor—é, Bosor. 2:17 Jude 1.12-13 2:20 Mataio 12.45 2:21 Luka 12.47-48 2:22

Proverbs 26.11 3:2 Jude 1.17 3:3 1 Timotéo 4.1; Jude 1.18 3:4 Mataio 24.48 * 3:4 Wà tèpa mara cèikí naa gooé—Grec: Wà tèpa caa kâjè. 3:5 Genèse 1.6-9

napô gée najawé, ba na é cibèepi è pâ napô è najawé. ⁶ Â gée na càùé, â é nama tiâu è pâ napô goro jawé. Ba é panuâ pâ i jèpé na dau maina.

⁷ [Wàèpwiri è pwina go ina]: Wiàna ru tâa è napwéretòotù ma è gòropuu nabàni, âna nye gée goro kaa è popai kà Pwiduée. Â è wéaari diri pâ muru goro è popai kée, tapacîri è Tòotù na ée mwa cau pitèrà diri. Â, na pwi Tòotù-bà, âna ée mwa cîri napwéretòotù ma gòropuu, bau diri tèpa âboro na tàutàra na rà papwicîrié.

É ipwâ ba é dau meaarjè

⁸ Êco na wâguwà, co tèpa béèò, âna guwà cibwaa ipwanauri pâ: «Ê caapwi tòotù, âna pwacèwii 1 000 naja, naa na pai còo kà Pwi Ukai. Â è 1 000 naja, âna pwacèwii caapwi tòotù.»

⁹ Â wàèpwiri na guwà còo pâ, càcaa âjupâra è auina kà pàra tàpé pâ, wà Pwi Ukai, âna è ipwâ ma é pacoo è auina kée! Bwa! [É cau tapacîjè] ba é dau moo ma pidàpwicâarié naa goojà tèpa âboro. Ba o càcaa wâdé tée wiàna o tiâu awé cè pwi jè âboro caapwi. [Â é naa tà tèpa âboro diri è pàara] ba na rà biirà dèe, jii è pâ èpà kàra, [ma rà o cau udò].

¹⁰ Êco na ée mwa nye wâjué me còwâ wà Pwi Ukai. [Â ée mwa papò tèpa âboro] pwacèwii pwi a mura. Rà o mwa tère è aié na dau maina awé, â rà pwùkùru goo, ba o tùdàrù è napwéretòotù. Â o tòotiâu diri pâ ìricò naa na pé diopwaa kàra ânye. Â o tubatiâu[†] è gòropuu, ma diri pâ muru na tâa na!

Wârori wâro na pwicîri

¹¹ Wiàna o tiâu diri, â o dà cè càrawà ni? Wàèni: Guwà wârori è wâro na pwicîri ma wâdé tà Pwiduée, â guwà piènewéna kée co. ¹² Â guwà dau wàrapwiri, ba na ée mwa tèepaa me wài è pwi Tòotù bèepwiri[‡], [na ée mwa pitèi diri pâ muru wà Pwiduée]; pwi tòotù na o tòo diri è napwéretòotù bau è gòropuu. ¹³ Ba é jèe mara ina béaa pâ, na ée mwa tòpò è napwéretòotù ma gòropuu na bwaa âmué. Â diri pâ muru na o mwa tâa wê, âna rà o wâro wiàra è cábawâdé kà Pwiduée[§]. Â wàèpwiri è gòropuu na jè tapacîri naa na ipwâdé!

Bénabwé popai

¹⁴ Gée goo kaa pwiri, co tèpa âji béèò, guwà ipwadàra, ma guwà wârori è wâro na pwicîri, târa tapacîri è pwi Tòotù bèepwiri. Ba wiàna guwà wàrapwiri, â o ticé èpà goowà, na ée mwa pitèiwà goo wà Pwiduée. Â o pwa pinaanapò nabibiù kàwà ma wàé.

¹⁵⁻¹⁶ [Gorodà na é ipwâ na é wâjué me còwâ wà Pwi Ukai?] Gée goo co è pai moo ma pidàpwicâarié kée! Â guwà cibwaa ipwanauri pâ, wâguwà, âna upawà jii è wârimuru gée goo kaa pwiri! Â wàèpwiri i pwi ia é mu wii tàwà wà Paulo, pwi âji béèjè na dau wânùmajè gooé. É inapàpàri è pâ pwi bèepwiri na diri pâ tii kée, goo è autâmogòori na é naa tée wà Pwiduée.

Âjupâra pâ, pàra popai kée, âna tàpo pwacoé pai tâmogòori wèe. Â wà pàra tèpa âboro, âna rà ébié è pwina é ina. Wà tàpéebà, âna càra caa wàwà naa na

3:6 Genèse 7.11; 2 Pétèru 2.5 **3:8** Psaume 90.4 **3:9** Habakuk 2.3; 1 Timotéo 2.4 **3:10** Mataio 24.29,35; Luka 12.39; 1 Tésalonika 5.2 † **3:10** Tubatiâu—é, Pitèi. ‡ **3:12** Â guwà dau wàrapwiri... é, Â guwà ipwâdé goro pai o tèepaa me kàra pwi Tòotù bèepwiri. § **3:13** Ésaïe 65.17, 66.22; Auinapàpàri 21.1,27 § **3:13** 2e phrase—Grec: Ée mwa tâa wê è tàrù. **3:15-16** Roma 2.4

âjupâra, â càra caa tèpa âji a câmu [goro ê *Tii Pwicîri]. Â rà wàrapwiri mwara târa pàra ére auwii naa na Tii Pwicîri. Â géé goo kaa pwiri, â rà pame naa gòrà ê wârimuru kàra na ticè pwâadèrèè.

Ipicijii

¹⁷ [Go wii ê tii bèeni, ba na] go mara pa-icôowà, goo wà tèpa [pwa pupûra na rà tèpa pwâ, na] càra caa papwicîri ê pwina târù! Êkaa na guwà tà tàcî! Â guwà ipwacôoco, ba rà péa ipa-imwüruwà, â guwà péa tûu, géé na pai cimwû kàwà.

¹⁸ Wâdé na o pimaina pâ naa goowà ê *pimeaari imudi kà Pwi Ukai kâjè ma pwi a pa-udòjè wà Iésu Kériso. Wâdé na pimaina pâ ê pai tâmogòorié kàwà! Wâdé na tâa jaaé ê pai maina ma muugèrè, nabà ma dâra gòiri awé!

Wâdé na wàra! Amen!

Pâbéaa kâra tii kâ Ioane Bétapoo popai

Wailàapà na wii tii bèeni?

Munaa Ioane, pwi *apostolo, na ia é bwaa pwi nari âboro èpo na pàara kà Iésu.

É wii wiidà?

Nabibiu kâra *naja 85 ma 100, na é jèe pwi ijiao, â é pwi a pitûâ kâra wâra pwapwicîri wâ Éfésó naa province Asia (napô Turquie nabà). Na pwi pàara bèepwiri, na é wii diri tèpa 5 tii kêe na tâa na *Tii Pwicîri—ê *Picémara Wâdé (Tii kà Ioane); 1, 2, 3 Ioane, ma tii Auinapàpari.

É wii tâi?

Târa é pâ picaatâa kà tèpa cèikî naa goo Iésu, na rà tâa na province Asia.

Cina é wii?

É pacâmuri tèpa cèikî na Asia goro é âjupâra. Ba wà pàra tàpé géé goorà, âna rà pacâmurirâ goro pâ popai na pwâ. Ba rà ina pâ, wà Iésu, âna câé caa pwi âji âboro pwacèwijié, â câé caa tâmogòori pâ tacai ma aré kà tèpa âji âboro. Â rà ina mwara pâ, piticémuru naa goo é naiijè ma diri pâ muru na jè côo. Êkaa na piticémuru naa goo pai wârori é wâro kâjè, wiàna wâdé, é wiàna èpà, ba ipaiwà. Â rà jèe ipa-imwüru pàra tàpé goro é popai bèepwiri.

Dà ère é tii bèeni?

É taniimiri tâjè wà Ioane pâ, nye âjupâra pâ, wà Iésu, âna é nye pwi âji âboro pwacèwijié. Êco na wâé *Pwina naí Pwiduée wà Kériso. Napwa wà Pwiduée, âna é pwéelaa, ma pimeaari. Â jè tâmogòori pwiri géé goo Iésu, na é jèe pwanauri é èpà kâjè. Â jè tâmogòori mwara géé goo é Nyuûâé Pwicîri na é jèe naa tâjè wà Iésu.

Napwa wà pwi âji a cèikî naa goo Iésu, âna wâdé na é ciburà tâa goo é cèikî, na jèe picòo tée géé na autapoo goo. Â wâdé mwara, na é naa é wâro kêe ba kà pàra tàpé, pwacèwii Iésu.

Na wàrapwiri â é paari è pai pimeaari kêe ba kà Pwiduée, ma pai tâmogòorié kêe.

Pai pitàgoo tii 1 Ioane

Popai kà Pwiduée na é naa wâro (1.1–4)

Jè wâro na pwéelaa wàijè tèpa naí Pwiduée (1.5–2.17)

Tèpa cicara Kériso (2.18–28)

Jè tèpa naí Pwiduée (3.1–24)

Tèpa péroféta a pwâ (4.1–6)

Majoroé pai pimearijè (4.7–21)

Cèikî naa goo Pwina naí Pwiduée (5.1–12)

É wii Ioane, ba na cimwü cèikî kâjè (5.13–21)

Popai kà Pwiduée na é naa wâro

1 Wà Pwi Popai, na é naa é wâro*, âna é tâa béaa kâra é autapoo goo é gòropuu. Â bà inapàparié tàwà nabà, ba bà jèe po tèreê; â bà jèe po còeê; â bà jèe po tu naa gooé; â bà jèe po nünüma naa gooé. 2 Ba é piápàparié [tà tèpa âboro] â wàibà na bà còo pai tèepaa kèe, âna bà tèpa *paájupâraê. Â bà picémara tàwà pâ, wâjaaé é *wâro dâra gòiri. É tâa jaa wà Caa, na é jèe paarié tâbà. 3 Êkaa na bà inaé tàwà, wâguwà mwara, ba na [jè capai tâmogòori é wâro bèepwiri, â] o caapwi pwâranümajè. Â o caapwi pwâranümajè mwara, ma wà Caa, ma wà Pwina naiê, Iésu *Kériso. 4 Â bà† wii paé tàwà, é tii bèeni, ba na o tâbawê é ipwâdée kâbà.

Wâdè na jè wâro na pwéelaa

5 Wâéni é popai, na bà tère jii Iésu Kériso, na bà inapàpari tàwà ni: Wà Pwidueé, âna wâé é pwéelaa, â nye ticé bàutè gooé. 6 Wiàna jè ina pâ, jè tâa goo wà Pwidueé, â wiàna jè bwaa gére wâro na é bàutè, â jè tèpa pwâ, â câjè caa pâra wiâra é *AJUPÂRA [na ara Pwidueé]. 7 Ba wà Pwidueé, âna é tâa na é pwéelaa. Â wiàna jè wâro na é pwéelaa, â o caapwi pwâranümajè gooje. Â é patâjii diri pâ èpà kâjè, wà Pwina naiê, Iésu Kériso, goro é domii kèe [na joro na ia é bà ba kâjè] ba na jè o caapwi mwara ma wâé.

8 Wiàna jè ina pâ, nye ticé èpà na pwâranümajè, â jè nye pipwâgàrijè còwâ, â câé caa tâa gooje é *AJUPÂRA. 9-10 Â câé caa wâro gooje, é popai kèe, â jè pâ nau tèpa tobpwâ wà Pwidueé. Êco na, wiàna jè inapàpari tà Pwidueé é pâ èpà kâjè, â ée mwa pwanaurijè, ma patâjii diri é èpà na tâa gooje. Ba é *târù, â é pwa é pwina é ina.

2

Pai wâro kâjè tèpa nai Pwidueé

É pitu tâjè wà Iésu Kériso

1 Tèpa naiô, go wii tàwà é pâ muru bèepwiri, ba na câguwà caa pwa é pwina èpà. Êco na, wiàna jè [pitanami ma] pwa cèna èpà, â pwa pwi a-ipwamurujè na ara wà Caa—âna wà Iésu Kériso, na é *târù [ba nye pwi a ticé èpà kèe]. 2 Â wâé, âna é pipanuâé còwâ, ba na pwi *ârapwailò târa ma patâjii pâ èpà kâjè; â càcaa pâ èpà kâjè co, â êmwarà é pâ èpà kâra diri pâ âboro gòropuu.

Jè pitère dèe wiàna jè mearié

3 Wâéni é câmu kà pwi âboro na é tâmogòori Pwidueé: É pitère dâra é pwina é ina. 4 Wà pwi âboro na é ina pâ é tâmogòori Pwidueé, â na câé caa pâra wiâra bwàti é pwina é ina, âna é pwi a pwâ, ba càcaa tâa gooé é *AJUPÂRA. 5 Â wà pwi âboro na é pâra wiâra é popai kà Pwidueé, âna tâbawêe naa gooé é pimeari kèe*. Wâéni é câmu kèe, na jè tâa goo Pwidueé: [Na jè pitère dèe.] 6 Â wà pwi âboro na é ina pâ é tâa goo wà Pwidueé, âna wâdè na é wâro pwacèwii wà Iésu Kériso.

1:1 Ioane 1.1 * 1:1 Pwi Popai na é naa é wâro—Pai ina wèe pâ, Iésu Kériso. (Còo Ioane 1.1.) 1:2 Ioane 1.14 1:4 Ioane 16.24 † 1:4 Bà—Wà Ioane, âna é wii é tii goro é auniimiri kâra ma wà tèpa apostolo bé. 1:5 1 Timotéo 6.16; Jacques 1.17 1:6 1 Ioane 2.4 1:8 Psaume 32.5; Proverbes 28.13 2:1 Hébéru 9.24 2:2 Ioane 1.29; Kolosé 1.20; 1 Ioane 4.10 2:5 Ioane 14.21,23 * 2:5 Pimeari kèe—é. É pai meari Pwidueé kâjè; é, é pai meari tèpa cèiki bé, goro é pimeari na me géé goo wà Pwidueé.

Jè meaari tèpa cèikí bééjè

⁷ Tèpa àji bééò, guwà cibwaa niimiri pâ, go naa tàwà cè jè âmu aupitûâri. Ba jèe nye aupitûâri géé na autapoo goo† [pâ guwà pimeaariwà]. Ba i popai na ia bà picémara tàwà. ⁸ Êco na [pwacèwii na] pwi aupitûâri na bwaa âmuê, ba wà Kériso, âna é paari tâjè é àji pai wârori. Â wâguwà, âna wâdé mwara na guwà wârori nabani†. Ba jèe tapoo pitiâu pâ é bàutê, â jèe tèepaa bwàti é pwi àji pwéelaa.

⁹ Napwa naa goo wà pwi âboro na é ina pâ é tâa na é pwéelaa, â é câbàèpà pwi a cèikí béé, âna é nye tà ciburà tâa na é bàutê, tèepaa naa goo nabani. ¹⁰⁻¹¹ Â câé caa tâmogòori cèna é pâra naawê, ba târi é du âraporomee é bàutê. Êco na wà pwi âboro na é meaari tèpa cèikí béé, âna é tâa na é pwéelaa. Â o ticé èpà cèna é pwa§.

Jè cibwaa wâdéari tûâ na èpà

¹²⁻¹⁴ Go wii paé tàwà co tèpa naí [Pwiduée]. Ba jèe pwanauri é pâ èpà kàwà, ba wàrapwiri goo é pwina é pwa wà Kériso. Â guwà jèe tâmogòori wà Caa. Go wii paé tàwà co tèpa ‘caa’—[wâguwà na guwà jèe cimwü naa na cèikí]. Ba guwà jèe nye tâmogòori wà Pwina é tâa, béaa kâra autapoo goo—ûu, é tâa béaa kâra pai tòpò diri pâ muru!
Go wii paé tàwà co tèpa âboro dopwa, ba guwà gòo, ba é tà mwü naa na pwâranûmawà, é Popai kà Pwiduée. Â guwà jèe piétò jii *Caatana, wà Pwi âboro èpà. Ûu, guwà jèe nye piétò jiié*!

¹⁵ Guwà cibwaa pii é pwâra-nûmawà naa goro é pâ muru gòropuu, bau é pâ muru [na èpà] na tâa na. Ba wiàna gà wâdéari é gòropuu, â o câgà caa meaari wà Caa†. ¹⁶ Wàéni é pwina é me géé na é gòropuu bèeni:

Jè câbawâdé pâ muru na èpà, naa na pwâranûmajè;
Jè naa nûmajè naa goo é pwina jè côo, goro du âraporomeejè;
Jè ipwamainajè goro é pâ neemurujè.

Diri é pâ pwiibà, âna càra caa me géé goo Caa, ba rà me géé goo [é wâro kâjè na èpà naani] gòropuu. ¹⁷ Jèe tàgére pitiâu pâ, é pwi gòropuu bèeni, bau diri pâ muru na wâna, na rà câbawâdé wà tèpa âboro. Êco na wà pwina é pwa é câbawâdé kà Pwiduée, âna ée mwa *wâro dàra gòiri jaaé.

Tèpa cicara Kériso

¹⁸ Tèpa gòrobéèò, jè wâro naa pâ Bénabwé tootù. Ba guwà jèe tère pâ, ée mwa tèepaa na pwi pâara bèepwiri, wà pwi âboro na ina gooé pâ Pwi a cicara Kériso. Â guwà côo, rà jèe dau wâru nabà tèpa cicara Kériso. Â wàèpwiri pai tâmogòori

2:7 Ioane 13.34; 2 Ioane 1.5–6 † **2:7** Géé na autapoo goo—Pai ina wèè pâ, géé na autapoo wàra é gòropuu, é, géé na pâara na ia picémara é Picémara Wâdé, é, na guwà tapoo cèikí. Ipaiwà naa 2.24 na naa 3.11. **2:8** Ioane 1.9; Roma 13.12 ‡ **2:8** Ba wà Kériso... Grec: Ê autûâri bèepwiri, âna àjupâra naa goo Kériso, ma naa goowà mwara. **2:9** 1 Ioane 4.20 **2:10-11** Roma 14.13 **2:10-11** Ioane 12.35 § **2:10-11** Â o ticé èpà cèna é pwa—Grec: Â o câé caa tûu. * **2:12-14** Bà jèe naanamari naa na paicí é pâ popai, na é pi-ina cùuru wà Ioane, naa na grec. **2:15** Roma 8.7 † **2:15** O câgà caa meaari wà Caa—Grec: O câca tâa googà é pimeaari kà Caa. **2:16** Roma 13.14 **2:17** Mataio 7.21 **2:18** Mataio 24.5,24; 2 Ioane 1.7

pâ, jè wâro na pâ Bénabwé tòotù. ¹⁹ Napwa tàpéebà, âna rà pâra jii é wâra pwapwicîri, ba càra caa tèpa âji a cèikî bééjè. Ba wiàna rà tèpa âji bééjè, â pwiri rà tà mwü jaajè. Üu, pai pâra kâra jiijè, âna cipàpaa âji pai pwa goorà†.

²⁰ Êco na wâguwà, âna é jèe pitòrigariwà wà Kériso, wà Pwina é Pwicîri, â é jèe naa tàwà é *aupwényunyuàari kèe, é Nyuââé Pwicîri[§]. Â nabàni, âna guwà jèe tâmogòori é *ÂJUPÂRA. ²¹ Wàé kaa pwiri, na go wii tàwà. Ba câguwà caa pwacèwii tàpé na càra caa tâmogòori é ÂJUPÂRA. Â go wii, ba na guwà tâmogòori pâ, nye ticè popai na pwâ, na é me géé goo wà Pwina é ÂJUPÂRA*.

²² É wàilàpà pwi a pwâ? Wàéni: Wà pwi âboro na é ina pâ, wà Iésu, âna càcaa wàé wà Kériso, [wà pwi *Mesia, na é me géé goo Pwiduée].

Wà tàpé na rà ina pwiri, âna rà pitütü† goo wà Pwina naîé, ma wà Caa kèe mwara. Wàilà kaa pwiri tèpa a cicara Kériso! ²³ Ba wà pwi âboro na é pitütü goo wà Pwina naîé, âna câé caa tâa gooé wà Caa. Â wà pwi âboro na é tòpi‡ wà Pwina naîé, âna é tâa gooé wà Caa.

Nama é tâa goowà é âjupâra

²⁴ Wâguwà, âna wâdé na é nye tà cawi goowà é popai na guwà tère na guwà tapoo cèikî[§]. Ba wiàna é tâa goowà é popai, â guwà o nye tà tâa goo Pwina naîé ma wà Caa. ²⁵ Â tâa tâjè é wâro dàra gòiri jaaru, ba wàépwiri é âraimeai na é jèe ina béaa wà Kériso.

²⁶ Go jèe wii diri tàwà é pâ muru bèepwiri, [ba na guwà còoina] tàpé na pwa na rà ipa-imwüruwà. ²⁷ Guwà cibwaa mudàra tèpa pacâmuriwà [na rà wàrapwiri]. Ba é tà tâa goowà é Nyuââé Pwicîri, pwi aupwényunyuàari* na jèe naa tàwà. Â wàé na é nye paari tàwà diri é pwina wâdé na guwà tâmogòori. Â é pwina é pacâmuriwà goo, âna nye âjupâra, â càcaa pwâ. Â wàéni é autûâri kèe tàwà: Guwà tà tâa goo wà Kériso. Êkaa na wâdé na guwà wàrapwiri.

²⁸ Üu, co tèpa âji bééò, wâdé na guwà tâa goo Kériso, ba na o câguwà caa piwâ, ma kamu na araé, na tòotù na ée mwa wâjué me còwâ na. ²⁹ Ba guwà tâmogòori pâ, wà Kériso, âna é tàrù ma âjupâra. Êkaa na, wà diri tàpé na pwa é pwina tàrù ma âjupâra, âna rà tèpa âji naî Pwiduée.

3

Jè tèpa naî Pwiduée

¹ Guwà còo, dau maina awé é pimeari kà Pwiduée Caa ba kâjè, ba é pitunee tàjè pâ, na jè tèpa naîé! Â jèe wàijè gooni! Napwa naa goo wà tèpa

2:19 Apostolo 20.30 † **2:19** Cipàpaa âji pai pwa goorà—Grec: Cipàpaa pâ, càra caa tèpa bééjè. **2:20** 1 Korénito 2.15 § **2:20** É jèe pitòrigariwà... Grec: Â wâguwà, âna tâa tàwà é aupwényunyuàari na é wicèpwiri {‘onction’} naa gòwà, géé goo wà Pwina Pwicîri. É onction ni, âna câmu kâra pai pitòrigarijè. Munaa é Nyuââé Pwicîri, é, pwiri é popai kà Pwiduée. Ipaiwà naa na nee tii 27. (Còo mwara note goo Luka 4.18.) * **2:21** É, Câgo caa wii tàwà pâ, câguwà caa tâmogòori é ÂJUPÂRA. Go wii tàwà pâ guwà tâmogòori é ÂJUPÂRA. Â nye ticè popai na pwâ, na é me géé goo é ÂJUPÂRA. **2:22** 1 Ioane 4.3; 2 Ioane 1.7 † **2:22** Pitütü—Rejeter. **2:23** Ioane 5.23; 1 Ioane 4.15, 5.1 ‡ **2:23** Tòpi—é, Còoina. § **2:24** Na guwà tapoo cèikî—Grec: Géé na autapoo goo. **2:27** Ioane 16.13 * **2:27** Pwi aupwényunyuàari—Grec: Onction, pwacèwii na nee tii 20. Munaa é Nyuââé Pwicîri, é, pwiri é popai kà Pwiduée. **2:29** 1 Ioane 3.10 **3:1** Ioane 1.12–13, 16.3

âboro naa gòropuu bèeni, âna càra caa tâmogòori pwiri*, ba càra caa tâmogòori wà Pwiduee, Caa kâjè.

²Tèpa âji béeò, jè jèe tèpa naí Pwiduee nabà. Â o mwa wà nau, na pwi tòotù na ée mwa wâjué me còwâ na, wà Kériso†? Jè nye tâmogòori pâ, o tòotérijè, ba na jè pwacèwiié, wiàna jè còoé gée, [naa na pwényuâa kêe]. ³Êkaa na jè pitòimirijè, ba na o ticè èpà goojè, na jè tà tapacîri goro cèikí é pwi tòotù-bà. Ba wà Kériso, âna é pitòimirîé, â ticè èpà gooé.

Jè cibwaa ciburà pwa na èpà!

⁴Wà tàpé na rà pwa na èpà, âna rà [jèe pâ nau pwacèwii wà Pwina é] cicara wà Pwiduee ma é pâ aupitûâri kêe. Ba wiàna jè pwa na èpà, â jè cicara Pwiduee. ⁵Â guwà jèe nye tâmogòori pâ, é jèe tèepaa wà Iésu Kériso, ba na é patâjii é pâ èpà kà tèpa âboro†, â nye ticè èpà gooé. ⁶Wiàna jè tâa gooé, â câjè mwa caa pwa na èpà. Â wà pwi âboro na é ciburà pwa na èpà, âna câé mu caa còoina wà Kériso, â câé mu caa tâmogòorié.

⁷Tèpa âji béeò, guwà cibwaa nama ipa-imwüruwa. É nye *tàrù pwi âboro, wiàna é pwa é pwina tàrù ma wâdé, pwacèwii Kériso, wà pwina é dau tàrù ma wâdé awé. ⁸Â wà pwi âboro na é ciburà pwa na èpà, âna é pwi âboro kà *Caatana, wà pwi ia é dau ciburà pwa na èpà gée na autapoo goo. Wàéni é majoroé ma é tèepaa me [naani gòropuu] wà *Pwina naí Pwiduee: É me, ba na é pwa ma tiàù diri pâ wakè na èpà kà Caatana.

⁹Wiàna gà pwina âji naí Pwiduee, â pwacéé ma gà ciburà pwa na èpà. Ba é tâa googà é *âji wâro me gée goo Pwiduee§. Â wiàna é tâa googà wà Pwiduee, â gà o mwa wârori é wâro kêe. ¹⁰Wàépwi pai còoina tèpa naí Pwiduee ma wà tèpa naí Caatana. Ba wà pwi âboro na câé caa pitère dà Pwiduee*, âna câé caa pwi âboro kà Pwiduee. Â wà pwina câé caa meaari tèpa cèikí bée, âna câé caa pwi âboro kêe.

Wâdé na jè pimearijè

¹¹Wàéni é *Picémara Wâdé na guwà tère na guwà tapoo cèikí†: Wâdé na jè pimearijè.

¹²Guwà cibwaa pwacèwii Kaina, na é pwi âboro kà Caatana, wà Pwi âboro èpà. Ba wà Kaina, âna é tètâmwara Abéla, pwi jiié. Â gorodà na é tètâmwereé? Ba é pwi a pwa pâ tûa na èpà, â wà Abéla, âna é pwi a pwa pâ tûa na wâdé.

¹³Êkaa na, guwà cibwaa pò, tèpa gòrobéeò, wiàna rà èpàriwà é pâ âboro naa gòropuu bèeni [na càra caa papwicîri wà Pwiduee].

¹⁴Wàjè, âna jè jèe pâra gée na aubà, naa na âji wâro. Wàéni é câmu kêe—wiàna jè pimearijè tèpa cèikí béejè. Ba wà pwi âboro na câé caa pimeari, âna é nye tà ciburà tâa na aubà, [wâiti jii Pwiduee]. ¹⁵[Wà Pwiduee, âna é niimiri pâ] wà pwi âboro na é èpàri pwi a cèikí bée, âna é pwacèwii pwi a tètâmwara

* **3:1** Tâmogòori pwiri—é, Còoinajè, é, tâmogòorijè. **3:2** 2 Korénito 3.18 † **3:2** 2e phrase—é, Widâuru ma wiilu. **3:5** Ioane 1.29; 1 Pétérù 2.22–24; 1 Ioane 2.2 ‡ **3:5** Ba na é patâjii é pâ èpà... é, Ba na é pitu tà tèpa âboro, ba na o càra mu caa pwa na èpà. **3:8** Ioane 8.44 **3:9** 1 Ioane 5.18 § **3:9** Ê âji wâro, me gée goo Pwiduee—é, Ê pàtâma Pwiduee, é, Ê Nyuâé Pwicîri kà Pwiduee, é, é popai kà Pwiduee. Grec: Ê arapwüru kà Pwiduee. * **3:10** Pitère dà Pwiduee—Grec: Pwa é pwina tàrù. **3:11** Ioane 13.34 † **3:11** 1re phrase—Grec: Wàéni é popai na guwà tère gée na autapoo goo. **3:12** Genèse 4.8 **3:13** Ioane 5.18–19 **3:14** Ioane 5.24 **3:15** Auinapàpàri 21.8

âboro. Â wà tèpa tètàmwara âboro, âna càcaa wâgoorà è *wâro dâra gòiri, [na é me géee jaa Pwiduée].

¹⁶ Wàèni è àji pimeeari: Wà Kériso, âna é panuâ è wâro kèe ba kâjè. Â wâde na jè panuâ è wâro kâjè ba kâ tèpa béejè.

¹⁷ Guwà còo, wiàna wâru neemurujè, â wiàna jè iauri jii pwi jè a cèikî béejè na ticè kèe, â o wànau cè pai taa gooje è pimeeari kâ Pwiduée? ¹⁸ Tèpa gòrobèèò, jè cibwaa pimeeari co goro popai, â wâde wiàna jè àji pimeeari goro è tûâ ma càrajè.

Câjè caa piwâ na ara Pwiduée

¹⁹ Wiàna jè àji pimeearijè goro è pâ tûâ kâjè, â jè o tàmogòori pâ jè wâro na *AJUPÀRA. Â o càcaa wâgotâjè, na jè coo ara Pwiduée, [wâ Pwina é AJUPÀRA].

²⁰ (Èco na, wiàna é pitòtjè è pwâranümajè, â [é bwaa nye tà meearijè wâ Pwiduée. Ba] jè tàmogòori pâ, é nye piwéna jii è pwâranümajè wâ Pwiduée, wâè na é tàmogòori diri pâ muru.) ²¹ Â wiàna câe caa pitòtjè è pwâranümajè, co tèpa àji béeò, â o câjè caa piwâ ma wâgotâjè na jè coo ara Pwiduée.

²² Â ée mwa naa tâjè diri pâ namuru na jè ilari jiié, géee goo na jè pitère dèe, ma pwa è pwina wâde tée. ²³ Â wàèni è pwina é ina tâjè: Wâde na jè cèikî naa goo Pwina naîè, Iésu Kériso; â jè pimeearijè, pwacèwii autûâri kèe tâjè.

²⁴ Wiàna jè pitère dà Pwiduée, ma taa gooé, â wâè, âna é taa gooje. Â jè tàmogòori pâ, é taa gooje, ba é wâro gooje è Nyuââè Pwicîri, na é jèe naa tâjè.

4

Ipwacòoco tèpa péroféta a pwâ

¹ Guwà ipwacòoco, co tèpa àji béeò. Ba wâru tèpa *péroféta a pwâ, na rà mwa tèepaa me. [Â rà ina pâ rà pame è popai kâ Pwiduée.] Â guwà cibwaa nama cèikî naa goorà! Wâde na guwà còo bwâti è pwina rà ina pâ, pwiri àji popai na me géee goo è Nyuââè Pwicîri kâ Pwiduée. ² Â guwà o còoina pâ, é taa goorà è Nyuââè Pwicîri, wiàna [è pwina] rà ina, [âna pâra naa goo è pwina é ina wâ Pwiduée] pâ: «È jèe boome wâ Iésu Kériso, âna é pa naiiri âboro.»

³ Wâ pwi âboro* na câe caa wârapwiri, târa pai inapàpari kèe wâ Iésu, âna câe caa me géee goo Pwiduée. Âna wâèpwiri câmu kâ pwi a cicara Kériso, na ia guwà jèe tère pâ, ée mwa tèepaa. Â àjupâra, é jèe nye tà wâni gòropuu.

⁴ Tèpa àji béeò, guwà jèe tèpa âboro kâ Pwiduée, â guwà jèe piétò jii tèpa pwâ bèepwiri†. Ba è Nyuââè Pwicîri‡ na é taa goowâ, âna é maina jii *Caatana na é taa ni gòropuu. ⁵ Ba wâ tèpa âboro bèepwiri, âna rà nye tèpa âboro na è gòropuu bèeni [na èpâ]. Â pwâratùra kâra, âna popai me géee gòropuu. Èkaa na wâ tèpa âboro gòropuu, âna rà pitère dàra.

⁶ Èco na wâjè§, âna jè tèpa âboro kâ Pwiduée. Â rà nye pitère dàjè tàpè na rà tàmogòori Pwiduée. Â wâ tàpè na càra caa tèpa âboro kèe, âna càra caa pitère

3:16 Ioane 13.1; Galatia 1.4 **3:17** Deutéronome 15.7 **3:18** Jacques 2.15–16 **3:21** Hébéru 4.16 **3:23** Ioane 6.29, 13.34 **3:24** 1 Ioane 4.13 **4:1** Mataio 7.15; 1 Tésalonika 5.21; 1 Ioane 2.18; 2 Ioane 1.7 **4:2** 1 Korénito 12.3 **4:3** 1 Ioane 2.18 * **4:3** Âboro—é, Duée. **4:4** Mataio 12.29; 1 Ioane 5.4–5 † **4:4** Tèpa pwâ bèepwiri—é, Tèpa duée bèepwiri. ‡ **4:4** È Nyuââè Pwicîri—é, Pwiduée, é, Iésu Kériso. Grec: Pwina. **4:5** Ioane 8.47, 15.19 § **4:6** Wâjè—é, Wàibà (wâ Ioane ma wâ diri tèpa apostolo na rà pacàmuri tèpa âboro goro è àjupâra).

dàjè. Â gée goo pwiri, na jè côoina ê pwina tâa goo pwi âboro—wiàna ê Nyuâaê Pwicîri na é *ÂJUPÂRA, é, wiàna é duée na é tuba-imwûrjè.

Jè pimearijè gée goo na Pwiduée âna é pwi a pimeari

⁷ Tèpa âji béed, wâdé na jè tà pimearijè, ba é me gée goo Pwiduée é pimeari. Wiàna jè pimearijè, â jè paari pâ, jè tèpa âji naî Pwiduée, â jè paari pâ jè tâmogòorié. ⁸ Wà pwi âboro na câé caa pimeari, âna câé caa tâmogòori Pwiduée, ba wà Pwiduée, âna é pimeari. ⁹ Â é paari é pimeari kée ba kâjè. Ba é cùru me Pwina naîê na é caapwi co, naani gòropuu, ba na, gée gooé, âna o tà tâjè é *âji wâro. ¹⁰ Wàéni é âji pimeari: Ê pimeari kà Pwiduée ba kâjè, na é po dau maina awé jii é pimeari kâjè ba kée. Ba é cùru me pwina Naîê, ba na é pwi *ârapwailò na patâjii é pâ èpà kâjè.

¹¹ Tèpa âji béed, wiàna é wàrapwiri é pai mearijè kà Pwiduée, â wâdé na jè pimearijè mwara. ¹² Nye ticè pwi jè âboro cèna é jèe côo Pwiduée [Caa]. Êco na, wiàna jè pimearijè, â é tâa gooje wà Pwiduée, â o tâbawêe naa gooje é pimeari kée.

Jè tâa goo Pwiduée â é tâa gooje

¹³ Jè tâmogòori pâ, jè tâa goo Pwiduée, â é tâa gooje. Ba é naa tâjè é Nyuâaê Pwicîri kée, na é wâro gooje. ¹⁴ Â jè jèe côo goro du âraporomeejè* pâ, é cùru Pwina naîê wà Caa, ba na *pwi a pa-udò pâ âboro gòropuu. Â bà *paâjupâraé ma inapàparié tà pàra tàpé.

¹⁵ Â wà pwi âboro na é inapàpari pâ, wà Iésu, âna é *Pwina naî Pwiduée, âna é tâa gooé wà Pwiduée, â wàé, âna é tâa goo wà Pwiduée. ¹⁶ Â gée goo kaa pwiri, âna jè tâmogòori pâ, é mearijè wà Pwiduée, ba jè jèe cèikî naa goo é pimeari kée bèepwiri.

Wiàna é mearijè wà Pwiduée, âna ba wàé kaa é Pimeari. Â wà pwi âboro na é wâro na pimeari, âna é tâa goo Pwiduée, â é wâro gooé wà Pwiduée. ¹⁷ Wiàna tâbawêe naa gooje é pimeari kée, â jè o pwacèwii Kériso, naa na é pai wâro kâjè, naani gòropuu. Â o càcaa wâgotâjè naa na pwi Tòotù, na ée mwa pitèi é gòropuu na. ¹⁸ Ê pimeari na tâbawêe, âna é patâjii é pai wâgotâjè. Â càcaa wâgotâjè wiàna é tâa gooje é pimeari. Ba wiàna wâgotâjè, âna pwacèwii na jè gére tapacîri é wârimuru kâjè†; â càcaa tâbawêe é pimeari naa gooje.

Jè wârori pimeari

¹⁹ Wàijè, âna jè wârori é pimeari, ba é nye mara mearijè béaa wà Pwiduée. ²⁰ Â wiàna é ina cè pwi jè âboro pâ, é meari Pwiduée, â é èpàri pwi a cèikî bée, âna é pwi a pwâ. Ba wà pwina câé caa meari pwi bée na é côoé, â ée mwa wânau târa cè pai meari kée Pwiduée, na câé caa côoé? ²¹ Ba wàéni é pwina é tûâri tâjè wà Pwiduée, wàijè na jè mearié: Wâdé na jè meari tèpa cèikî béjè.

5

Cèikî naa goo Pwina naî Pwiduée

4:9 Ioane 3.16 **4:10** Roma 5.8–10; 1 Ioane 2.2 **4:12** Ioane 1.18; 1 Ioane 2.5 **4:13** 2 Korénito 1.22; 1 Ioane 3.24 * **4:14** Jè jèe côo goro du âraporomeejè—é, Bà jèe côo goro du âraporomeebà (wà Ioane ma wà tèpa apostolo na rà côo wà Iésu na é wâro naa gòropuu). † **4:18** 3e phrase—é, Ê pai wâgotâjè, âna pwacèwii na jè pwa wârimuru. **4:21** Maréko 12.29–31

¹ Wà diri tàpé na rà cèikí pà, wà Iésu, âna wàè pwi Kériso, [wà Pwina é me gée goo Pwidueé] âna rà tèpa naí Pwidueé. Â wà diri tàpé na rà meaari Pwidueé Caa, âna rà o meaari mwara wà tèpa naîé. ² Â jè tàmogòori pà, ûna jè meaari wà Pwidueé, ma pitère dàra é pwina é ina, â jè meaari mwara tèpa naîé. ³ Ba [wiàna nùmajè] na jè meaari wà Pwidueé, â jè o pitère dàra é pwina é ina. Â càcaa pwacoé ma jè pitère dàra.

⁴ Ba wiàna jè tèpa naí wà Pwidueé, â jè piétò jii é [èpà naa] gòropuu, gée goro é cèikí kâjè [naa goo wà Iésu Kériso]! ⁵ Ba o wàilàapà na piétò jii é [èpà naa] gòropuu? Nye éco wà pwina é cèikí pà, wà Iésu âna é *Pwina naí Pwidueé.

Tèpa 3 paâjupâra Pwina naîé

⁶ Wà Iésu Kériso, âna paari pà é Pwina naí Pwidueé *, goro é jawé bau é domii. Càcaa goro co é jawé, â nye goro é jawé bau é domii. Â é Nyuâaé Pwicíri, âna é nye tà *paâjupâra é pwiibà. Ba é Nyuâaé Pwicíri, âna wàé é *ÂJUPÂRA. ⁷ Êkaa na rà po âracié tèpa paâjupâra†— ⁸ é Nyuâaé Pwicíri [na é patùrajè]; ma é jawé [kâra *piupwaa kà Iésu]; ma é domii kêé‡, [na joro na é bà ba kâjè]. Â wà tèpa âracié bèepwiri, âna rà nye pitèrerà.

⁹ Wiàna jè tòpi é pai paâjupâra, na me gée goro âboro, â [wàdé na jè tòpi] é pai paâjupâra na me gée goo Pwidueé, ba é nye piwéna. Â é nye paâjupâra kaa wà Pwina naîé. ¹⁰ Â wiàna jè cèikí naa gooé, â jè mwa côoina pà, é popai gooé, âna é âjupâra§.

Éco na, wiàna câjè caa cèikí naa goo [Pwina naí] Pwidueé, âna jè câbapwà Pwidueé, ba câjè caa tòpi é pwina é ina goo wà Pwina naîé.

¹¹ Jè tàmogòori pà, é pwina é ina naa gooé, âna *ÂJUPÂRA, ba é jèe naa tâjè é *wâro dàra gòiri jaaé. Â é wâro bèepwiri, âna wâgoo wà Pwina naîé. ¹² Ûu, wà pwi âboro na é tâa gooé wà Pwina naîé, âna tâa gooé é wâro bèepwiri. Â wà pwi âboro na câé caa tâa gooé wà Pwina naí Pwidueé, âna ticé *âji wâro gooé.

Go pwa tii ba na cimwü cèikí kàwà

¹³ Guwà tèpa cèikí naa goo Pwina naí Pwidueé. Â go pwa tii tàwà ni, ba na guwà tàmogòori bwàti pà, jèe tà tàwà é wâro dàra gòiri jaa Pwidueé. ¹⁴ Wàéni gorodà na tà mwü é cèikí kâjè naa goo Pwidueé. Ba jè tàmogòori pà, é tère é pwâra pwapwicíri kâjè, wiàna jè ilari jè muru naa na câbawádé kêe. ¹⁵ Â wiàna jè tàmogòori pà é tèrejè, â jè tàmogòori mwara pà, é jèe naa tâjè é pwina jè ilari jiié!

Câjè caa pwa taaci pwina èpà

5:1 1 Ioane 4.15 **5:3** Ioane 14.15,23–24 **5:6** Ioane 1.29–34 * **5:6** Paari pà, é Pwina naí Pwidueé—Grec: É téeppaa. † **5:7** Pàra Tii Pwicíri naa na grec, âna rà ina pà: 7Ba rà âracié tèpa paâjupâra naa napwéretòotù—wà Caa, wà Popai, ma é Nyuâaé Pwicíri. Â rà tèpa âboro caapwi. 8Â rà âracié tèpa paâjupâra naa gòropuu—é Nyuâaé Pwicíri, é jawé ma é domii. Â rà pitèrerà wà tèpa âracié bèepwiri. **5:8** Ioane 15.26 ‡ **5:8** Jawé...ma é domii kêe—Ucina mwara goro é piupwaa kâjè, ma é dipàa na jè wàdo naa na Caanilo, ba naa pitaniimiri é pai bà kêe. **5:9** Ioane 5.32–37 **5:10** Galatia 4.6 § **5:10** Â jè mwa côoina pà, é popai gooé, âna é âjupâra—Grec: Â tâa goojè é bèpaâjupâra. **5:12** Ioane 3.36 **5:13** Ioane 20.31 **5:14** Ioane 14.13; 1 Ioane 3.21–22

¹⁶ Wiàna gà còo pwi a cèikî béegà, na é pwa na èpà*, â wâdé na gà pwapwicîri kêe, ba na tà tée è âji wâro. Êco na pwa pwi jè èpà, na é nama é bà [dàra gòiri]† wà pwi jè âboro. Â câgo caa tacoo googà pâ, na gà pwapwicîri ba kêe, wiàna é tàgére pwa é pwi èpà bèepwiri. ¹⁷ Ba êdiri pâ tûâ kâjè na càcaa *târù, âna wàépwiri è èpà. Êco na càcaa diri pâ èpà na jè pwa, na rà nama jè bà.

¹⁸ Jè nye tâmogòori pâ, wàijè tèpa naî Pwiduée, âna câjè caa pwa taaci è pwina èpà. Â wà *Caatana, wà Pwi âboro èpà, âna càcaa pâri ma é tubaèpà è nyuâajè. Ba é wéaarijè wà Pwina naîê.

¹⁹ Â jè nye tâmogòori pâ, jè tèpa âboro kà Pwiduée. Â napwa naa goo diri [pàra tèpa âboro] gòropuu, âna [càra caa tèpa âboro kêe. Ba] é pitûâ kàra wà Pwi âboro èpà.

Jè tâmogòori Pwiduée

²⁰ Jè nye tâmogòori mwara pâ, é jèe tèepaa me wà Pwina naî Pwiduée. Â é jèe naa tâjè é pai tâmogòorimuru, ba na jè tâmogòori wà Pwiduée, na é caapwi co. Â jè tâa goo wà Pwiduée, géee goo na jè tâa goo Iésu Kériso, Pwina naîê. Ba wàè Pwiduée na é caapwi co, â wàé mwara na é naa tâjè é wâro dàra gòiri jaaé.

²¹ Â êkaa, co tèpa âji béedò, na guwà tétâjii diri pâ muru na pwa na rà popa autâa kà Kériso, naa na pwâranümawà‡.

5:16 Mataio 12.31 * **5:16** Na é pwa na èpà—Napéaati naa na grec pâ: Na câé caa popaé naa na aubà {dàra gòiri}. † **5:16** Pwi jè èpà, na é nama é bà dàra gòiri—Munaa é pai ciburà naa càùjè naa goo Kériso (còo nee tii 12), ma pai ciburà tàutâjè na jè meari tèpa bééjè (còo 1 Ioane 3.14). Pwi pwâra bà bèepwiri, âna munaa pwâra bà dàra gòiri, wâiti jii Pwiduée, é, pwiri é pai tubaèpà târa é pai tâa kâjè ma wà Pwiduée, é, pwiri é pwâra bà kàra naiiri âboro. **5:18** 1 Ioane 3.9 ‡ **5:21** É, Guwà tétâjii è èpà géee na è pwâranümawà, é, Guwà tétâjii cè pâ ârapupûra na càcaa papwicîri wà Kériso. Grec: Guwà piwéaariwà jii pâ ânuurumuru. Còo mwara Ânuurumuru (Idole) naa na Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadàra tii.

Béarailu kâra tii kà Ioane Bétapoo popai

Wàilàapà na wii tii bèeni?

Wà Ioane. Còo 1 Ioane Bétapoo popai.

É wii wiidà?

Nabibiu kâra *naja 85 ma 100.

É wii tâi?

Tà tò jè ilàri na nee *Kyria*, munaa ucina goro é wâra pwapwicîri ma tèpa cèikî na jè ére. (Pwiri wâra pwapwicîri kà Gâius. Còo 3 Ioane Bétapoo popai.) Ba, na pwi pàara-bà, âna wâru pâ âboro na rà tubaèpà tà tèpa cèikî naa goo Kériso. Êkaa na càcaa nùmee na é inapàpari é pâ âji neerà naa na tii.

Cina é wii?

Na é wii pàbéaa kâra tii kêe, 1 Ioane, âna é patêre tèpa cèikî goo tàpé na rà pacâmurirà goro pâ popai na pwâ. Â é wii mwara, ba wà tàpéebà, âna rà tàgére ipâra, géee na jè ére naa na jè ére, ba na rà ipawâmi tèpa cèikî (1.10–11).

Dà ére é tii bèeni?

Du ârailu popai na âjimuru naa na tii bèeni (ma diri tii kà Ioane), âna *âjupâra*, ma *pimeaari*. Ê âjupâra, âna me géee goo wà Kériso ma popai gooé (1.1–4). Còo mwara *ÂJUPÂRA* naa na Neeremuru (*Vocabulaire*) naa pwâadàra tii. Wiàna jè wâro na é âjupâra, â o paari naa na pimeaari kâjè (1.5), â jè o còoina tèpa pacâmu na rà tèpa ipawâmi, â o câjè caa pitu târa naa na wakè kâra (1.10–11).

Pai pitàgoo tii 2 Ioane

Ipwabwàcu (1.1–3)

Wâro naa *ÂJUPÂRA ma pimeaari (1.4–6)

Tèpa pwa pupûra na rà pwâ (1.7–11)

Ipícíji (1.12–13)

Ipwabwàcu

¹ Tii kà [Ioane] pwi ijiao [naa na cèikî] tà tò ilàri na é pitòrigarié wà Pwiduée, ma wà tèpa naîé*. Dau wânümoogoowà, â càcaa wâgo acari, â wà mwara diri tàpé, na rà jèe tâmogòori é *ÂJUPÂRA, ² na é nye tà tâa awé goojè. Ê pwi *ÂJUPÂRA bèepwiri, âna wàè kaa é majoroé ma bà meariwà.

³ Wàdé naa tà tâjè é *pimeaari imudi ma pinaanapô, na me géee goo Pwiduée Caa kâjè ma Pwi Ukai Iésu *Kériso. Â wàdé na jè tâmogòori pai moo kàru naa goojè, wàijè na jè tâa na ÂJUPÂRA ma pimeaari!

Wâro na é ÂJUPÂRA ma pimeaari

⁴ Go nye dau ipwadée kaa, na ia go pâmari pàra tèpa naîgà, â go còo pâ, rà wâro na ÂJUPÂRA, pwacèwii na é pitûâri tâjè wà Caa. ⁵ Â nabà, co tòoni, âna go tacoogoogà pâ: «Wàdé na jè pimeearijè.» Càcaa cè âmu aupitûâri; â jèe nye

* 1:1 Tô ilàri...ma wà tèpa naîé—É wii é tii wà Ioane târa é wâra pwapwicîri ma tèpa cèikî na jè ére. Còo Bétapoo popai. 1:4 3 Ioane 1.3 1:5 1 Ioane 2.7

pwi aupitûâri na guwà jèe nye tâmogòori na guwà tapoo cèikî†. ⁶ Ba wiàna jèe meaaari wà Pwiduée, â jèe pitère dàra è aupitûâri kèe. Â wàéni è pwi aupitûâri, na ia jèe jèe tâmogòori, géee na autapoo goo: «Wâdé na jèe pimeaarijè†.»

Tèpa pwa pupûra na rà pwâ

⁷ [Guwà ipwacôoco] tèpa pwa pupûra na rà pwâ, ba rà jèe pâ nau wâru naani gòropuu—tèpa âboro na rà ina pâ, câe caa pa naiiri âboro wà Iésu Kériso. Wà tâpéebà, âna rà tèpa ipa-imwûru tèpa âboro, ma tèpa cicara Kériso.

⁸ Guwà ipwacôowà, ba na guwà cibwaa tubatiâu è pwâra wakè kâjè§! Wâdé na guwà cimwû, ba na guwà tòpi diri è câmawà. ⁹ Wiàna guwà pâra wiàra è pwina é picémara wà Kériso, â guwà o mwa tâa goo wà Pwiduée Caa, ma wà Pwina naiê. Êco na, wiàna guwà pâiti jii è pwina é picémara wà Kériso, â o câguwà mwa caa tâa goo wà Pwiduée.

¹⁰ Wiàna è pupûra kà pwi jèe âboro, âna câe caa ipaiwà bau è pwina bà ina tàwà naa goo wà Kériso, â guwà cibwaa tòpié na pwârâwà kàwà. Â guwà cibwaa pagòoé naa na è wakè kèe*. ¹¹ Ba wiàna guwà tòpié, âna guwà pwadéiri è pâ tûâ kèe na èpà.

Ipicijii

¹² Dau wâru pâ popai, na nümoo na go ina tàwà. Êco na càcaa nümoo na go wii naa na cè tii. Ba go wâari pâ, go mwa nye tèepaa mariwà, ba na jèe pitûra ma picôojè géee. Â o tâbawêe ipwàdéee kâjè.

¹³ Rà naa paé bwàcu'gà, wà tèpa nai tô aéjii'gà†, wà tô na è pitòrigarié mwara wà Pwiduée.

[Topai tàwà.]

† **1:5** Na guwà tapoo cèikî—é, Géee na autapoo goo è gòropuu, é, tapoo na pâara na ia picémara è Picémara Wâdé. Grec: Géee na autapoo goo. † **1:6** Wiàna jèe meaaari Pwiduée; Wâdé na jèe pimeaarijè—Grec: Wàéni è pimeaaari; Wâro na pimeaaari. **1:7** 1 Ioane 4.1–3 § **1:8** Wakè kâjè—é, Wakè kâbà, é, wakè kàwà na pâra Tii Pwicîri naa na grec. * **1:10** Guwà cibwaa pagòoé naa na è wakè kèe—Grec: Guwà cibwaa pwabwàcu tée. † **1:13** Wà tèpa nai tô aéjii'gà—Ê wâra pwapwicîri naa na ére na è tâa wê wà Ioane, ma wà tèpa cèikî wê. (Còo note goo nee tii 1.)

Béâracié kâra tii kà Ioane Bétapoo popai

Wàilàapà na wii tii bèeni?

Wà Ioane. (Còo 1 Ioane Bétapoo popai.)

É wii wiidà?

Nabibiu kâra *naja 85 ma 100.

É wii tâi?

Tà pwi jè a pitûâ kâra wâra pwapwicîri, na nee Gâius. Pwiri pwi jè ârapàara tèpa âracié âboro na inarà naa na *Tii Pwicîri. É, pwiri pwi jè âboro, na é pwi a pitûâ kâra wâra pwapwicîri wâ Pergame.

Cina é wii?

Pwa pwi jè âboro na nee Diotrèphe na é dau pwa na èpà naa na wâra pwapwicîri. Tàutêe na é pitêre dâra é pitûâ kâ Ioane, ba é pwi maina nûma. Â é pacoo pàra tèpa pwa pupûra géee na wâra pwapwicîri (1.9–10). Êco na càcaa wàrapwiri é pai pwa kâ Gâius. Â wà Ioane, âna é wii tée, ba na é pagòoé, ba na é ciburà pwa na wâdè, ma pa-icòoé goo wà Diotrèphe.

Rà niimiri wà pàra tèpa dotée goro é Tii Pwicîri pâ, wà Ioane, âna é wii âracié tii kèe na caapwi pàara, â é naa tà Démétrius (1.12), ba na é naa tà Gâius ma wâra pwapwicîri kèe:

- 1 *Ioane*, âna pupûra târa diri pâ wâra pwapwicîri naa na province Asia (wâ napô Turquie nabà), ba ticè ipwabwàcu ma ipicijii naa na tii.
- 2 *Ioane*, âna tii târa é wâra pwapwicîri kâ Gâius (â càe caa ina neerà ba péa o tubaèpà tàra).
- 3 *Ioane*, âna tii tà Gâius co, ba na é paari tée wà Démétrius, pwi a popa tii, ma pa-icòoé goo Diotrèphe.

Dà ère é tii bèeni?

Âracié âboro na, na jè pa cè napârajè géee goorà, naa na tii bèeni:

- Gâius, ba wâro kèe, âna wâdè ma *tàrù, â é tòpi bwàti diri tèpa âboro kâ Pwiduée, na rà tèepaa naa napô kèe (1.3,5)
- Démétrius, ba é pwi âboro na é pâra na âjupâra (1.12)
- Diotrèphe (còo naadòbà), ba é pwa na èpà, â jè cibwaa ipwacèwiié!

Wà Ioane, âna é ina ba wâdè tèpa âji ênawéna kâ Pwiduée na rà ipâra géee na jè ère naa na jè ère, ba na rà picémara é popai ma pagòo tèpa cèikí wé. Napârajè, wàijè tèpa naí Pwiduée, na jè tòpirà bwàti ma pitu tàra (1.6–8).

Wà tàpèebà, âna càcaa tèpa pacâmu na é inarà ba èpà, naa na 2 *Ioane* 1.7. Jè pinadârù du pubu goro âboro bèepwiri, wiâra é popai na 2 *Ioane* 1.8. Ba wà pâra pwi, âna rà déi goo é picémara kâ Kérìso; â wà pâra tàpé, âna rà pâiti jii.

Pai pitàgoo tii 3 Ioane

Ipwabwàcu (1.1–4)

Wâdè pai tòpi'gà wà tèpa béeejè (1.5–12)

É pi-ina Ioane wà Diotrèphe (1.9–11)

Ipicijii (1.13–15)

Ipwabwàcu

1 Wâgo [Ioane] pwi ijiao [naa na cèikí] âna go pwa tii tâgà, co Gaïus, na dau wânùmoo tâgà*.

2 Pwi âji béeò, dau nùmoo na gà piégòtùru naa na diri pai pwa goo. Ba gà jèe piètò, naa na ê nyuâa, â nùmoo mwara, na gà piégòtùru, naa na naiiri âboro. 3 Na ia rà wâjué còwâ maribà wà tèpa cèikí béejè, â rà ciburà piwiâ tâbà ê wâro'gà na wâdé ma *târù, ma pai tà mwù'gà naa goo ê *ÂJUPÂRA. Â go nye dau ipwàdéé kaa na go tère pwiri! 4 Ba nye ticè muru na é nama go dau ipwàdéé, jii na go tère pâ, rà pâra bwàti wiâra é ÂJUPÂRA, wà tèpa naiò naa na nee Pwi Ukai†.

Wâdé pai tòpi'gà wà tèpa béejè

5 Pwi âji béeò wée, gà paari taaci pâ, gà pwi âji a cèikí. Ba gà cau tòpi bwàti diri tèpa béejè‡, [na rà tèepaa naa napò'gà]. Gà cau tòpi tàpé na gà tâmogòorirà, ma wà mwara tàpé na câgà caa tâmogòorirà. Â nye dau wâdé kaa ê pai pwa'gà. 6 Rà cau piwiâ târa é wâra pwapwicíri bèeni, é pimeaari'gà.

Â go ilari jii'gà mwara pâ, gà pitu tà tàpé na rà wàrapwiri, ma naa târa cè pwina tiàu jii'rà, ba na rà nye coo gòobàra wakè kàra. Ba wâdé tà Pwiduée, na jè pitu tâjè wàrapwiri. 7 Ba wà tàpéebà, âna rà pâra naa na nee Iésu *Kériso, ba na rà wakè ba kà tàpé na càra caa pâji cèikí naa gooé. Êco na nye ticè jè muru, cèna rà ilari jii'rà. 8 Napàrajè na jè pitu târa, wàjè tèpa naí Pwiduée, ba na jè tèpa bére wakè kàra, naa goro picémara é ÂJUPÂRA.

É pi-ina Ioane wà Diotrèphe

9 Go wii paé béaa é tii§, târa é wâra pwapwicíri'gà. Êco na wà Diotrèphe, âna tautée dàra tère é pwina go ina. Ba nùmee dàra pituâ kàwà diri. 10 Â wiàna go mwa tèepaa mariwà, â go mwa inapàpari diri pâ pwina é pwâgàribà goo.

Jèpwi mwara: Câé caa tòpi tèpa âboro kà Pwiduée, na rà tèepaa dariwà. Â é papwicíri jii tèpa cèikí na rà tòpirà. Â wiàna rà tòpirà wà pâra tàpé, â é pacoora géé na wâra pwapwicíri!

11 Pwi âji béeò, gà cibwaa ipwacèwii tàpé na rà wàrapwiri! Ba pâ tûâ kàra na èpà, âna paari pâ càra caa tâmogòori Pwiduée. Wâdé na gà ipwacèwii tàpé na rà pwa na wâdé, ba pâ càrarà, âna paari pâ rà tèpa âji âboro kà Pwiduée.

12 Napwa naa goo wà Démétrius, [âna wâdé na guwà tòpié bwàti]. Ba wâru tèpa cèikí na rà pi-inaé ba wâdé. Â é pâ tûâ kée na âjupâra, âna *paâjupâraé. Â wàibà, âna bà paâjupâraé mwara. Â é pwina bà ina, âna gà nye tâmogòori pâ, nye âjupâra.

Ipicijii

13 Wâru é pâ muru, na nùmoo na go ina tâgà, êco na câgo caa wii paé naa na cè tii. 14 Ba go wâari pâ, o mwa nye ipitiju, â ju mwa nye pitùra géé.

15 Wâdé na tâa jaagà, é *aupwényu-nyuâari, bau é pinaanapò kà Pwiduée! Cidòri nyuâagà!

1:1 Apostolo 19.29; Roma 16.23 * 1:1 Na dau wânùmoo tâgà—é, Na wânùmoo tâgà géé goo é âjupâra na é tâa goojú. 1:3 2 Ioane 1.4 † 1:4 Tèpa naiò naa na nee Pwi Ukai—Grec: Tèpa naiò (tàpé na é nama rà cèikí naa goo Iésu). ‡ 1:5 Tèpa béejè—Pai ina wèe ni, tàpé na rà me, ba na rà pacàmuri tèpa cèikí. 1:6 Tito 3.13 1:7 1 Korénito 9.12 § 1:9 Ê tii—Pwi jè tii kà Ioane, na càcaa tâa na Tii Pwicíri. 1:11 1 Ioane 3.6–10 1:13 2 Ioane 1.12

Wà tèpa béégà, âna rà naa paé ê bwàcu'gà. Bwàcu mwara kà tèpa cèikí bééjè,
na rà wâjaagà. Jèpa bwàcu kàra jècaa.

[Topai tâgà.]

Tii kà Jude Bétapoo popai

Wàilàpà na wii tii bèeni?

Wà Jude, pwi jii wà Iésu ma wà Jacques. (Còo *Mataio* 13.55.) Càcaa wà Jude, pwi jè *apostolo (còo 1.17–18).

É wii wiidà?

Nabibiu kàra *naja 64 ma 67, béaa kàra pai ténoori wàra é ville *Iérusaléma.

É wii tâi?

Pwiri tà tèpa cèikí naa goo wà Iésu, na rà tèpa *Juif mwara. Ba é ina é pâ nee tii na wàru, na wàna é *Aamwari Béaa.

Cina é wii?

Na pàara na é wii, àna wàru tèpa pwa pupûra na tèpa pwâ, na rà ipa-imwûru tèpa cèikí jii é popai na àjupâra goo wà Iésu. Rà ina pâ, wà Iésu, àna cãé caa Pwi Ukai, à rà pacâmuri tèpa âboro goro é pai wàro na miiri. Â é wii wà Jude, ba na é pa-icòo wà tèpa cèikí, ba na rà cibwaa pâra wiàrà é pâ câmu-bà.

Dà ére é tii bèeni?

Ê cèikí kâjè, àna cãé caa naa tâjè é tàrù, ba na jè wàro imudi, ma pwa-imudirimuru goro naiijè. Wà Pwiduée, àna é naa wàrimuru na dau gòo tà tàpé na rà wàrapwiri. Jè cibwaa pâra wiâ tèpa âboro na rà ina pâ, na jè wàrapwiri. Wâdé na jè wàrori é wàro wiàrà é cèikí kâjè, na bari naa gò é pãaé na cimwù. Â jè upa tèpa bééjè, wiàna rà tàpo pàgà jii pwiri. Wàru pâ popai naa na *Tii kà Jude* na ipaiwà bau pâ popai naa na é *Béârailu kàra Tii kà Pétérù*.

Pai pitàgoo tii kà Jude

Ipwabwàcu (1.1–2)

Tèpa pwa pupûra na rà tèpa pwâ (1.3–16)

Àrapupûra ma wàrimuru kàra (1.3–7)

Rà tubatòri picaatâa (1.8–13)

Énoka, àna é ina wàrimuru kàra (1.14–16)

Bénabwé popai (1.17–25)

Ipwabwàcu

¹ Wàgo, Jude, na pwa tii. Go pwi ênawéna kà Iésu *Kériso, â bu tupédu aéjii ma Jacques. Go cau wii tàwà, wàguwà na é todàwà ma meariwà wà Pwiduée; wàguwà na é tòmiriwà wà Iésu Kériso. ² Wâdé na wà Pwiduée, àna é moo naa goowà, ma naa tàwà é pimeari ma pinaanapô kèe na piédò ma wéna!

Tèpa pwa pupûra na rà tèpa pwâ

³ Tèpa âji bééò wéé, dau nùmoo béaa na go wii tàwà é popai goro é pai cau pa-udòjè [naa na *âji wàro]. Â [ùna go tère é jèkutâ goo é pwina é gère tèepaa mariwà, â] go pò ma awài goro wii tàwà. Â go pagòowà ni, ba na guwà pipaa ba gòo, ma guwà pwamuru [ma inapàpari] é âji cèikí kâjè, na ia jèe nye wacaapwi naa tâjè, wàjè é Ba pitòrigari kà Pwiduée.

⁴ Ba [go tere pâ] rà cîâa me mariwà, wà tèpa âboro èpà, [na rà naapwànriri è âji auniimiri kàra]. Ba càra caa papwicîri wà Pwiduée. Â rà ébii è popai goro è *pimeaari imudi kée, ba na rà wâro imudi, ma pwa pâ tûa na miiri goro è naiirâ. Â rà têtâjii wà Iésu Kériso, na é Pwi Ukai kâjè ma pwi a popajè, na é caapwi co. Guwà còo, jèe wii naa na *Tii Pwicîri géé na biu, pâ, o dau gòo è wârimuru kà diri tàpé na rà wârapwiri!

⁵ Guwà jèe tâmogòori bwâti [è pâ jèkutâ goro è wârimuru na ia é naa wà Pwi Ukai tà tàpé na naa càurâ naa gooé]. Â go mwa taniimiri tàwà ni.

Jèpwi: É* jèe cau pa-udò diri è Ba *Isaraéla jii wà tèpa Aigupito. Êco na, géé na càué, â wâru géé goorâ, na tàutâra na rà cèikî naa gooé. Â é nama tiàurâ diri!

⁶ Jèpwi: Wà Pwiduée, âna ia é naa tà tèpa *angela è autâa kàra [na dau pwényuâa] ba na rà pitûa naawé. Êco na wà pàra tàpé géé goorâ, âna [rà niimiri pâ càcaa pâri] â rà pàra géewé. Â é tâjûrurâ wà Pwiduée, â é piirâ naa na ére na dau bàutê, ba na rà pwa karapuu wê, tapacîri è Tòotû na ée mwa pitèi è gòropuu.

⁷ Jèpwi: Wà tèpa âboro na du ville *Sodoma ma Gomora ma è pâ pàra village pitiri, âna rà tèpa pwa pâ muru na càcaa wâdé na jè pwa. Â rà tèpa pwa pâ muru na miiri goro naiirâ. Â wà Pwiduée, âna é nama tòrà è ânye. Â wâépwi è câmu kàra cè pai tojii, [wà diri tàpé na càra caa pitère dà wà Pwiduée] âna è na ânye, na é tà tò awé.

Rà tubatòri picaatâa kàwà

⁸ Rà nye wârapwiri kaa wà tèpa pwa pupûra bèepwiri na rà tèepaa mariwà. Ba rà wârori è wâro na miiri, â rà ina pâ rà tòpi tàrû kàra naa na naurune. Â rà têtâjii è pitûa [kà Pwi Ukai]†, â rà inabaèpà è pâ angela kée‡. ⁹ [Â rà niimiri pâ, rà tèpa wâa?!] Ba guwà còo, wà Mikaéla, pwi ukai kà diri tèpa angela, âna câe caa niimiri pâ, na é pinabaèpà [wà pwina dau piticèmuru naa gooé] wà *Caatana, na ru ipwamuru è naii *Moosé. Ba é nye ina co tée pâ: «Wâdé na é pwa wârimuru tâgà wà Pwiduée!»

¹⁰ Êco na wà tèpa ipwamainarâ-bâ, âna rà piècaari è pwina pwicîri, na càra caa tâmogòori. Ba è pwina rà tâmogòori, âna pâ muru co, na me géé goro pâ câbawâdé kàra naiiri âboro, na dàtirâ pwacèwii pâ macii a piugà. Â nye è pâ muru bèepwiri na o poparâ me dàra è wârimuru kàra, ¹¹ na o dau maina awé! [Rà pwacèwii diri tèpa âboro èpà na pàara biu, na ia rà cicara Pwiduée, â o ipaiwà è wârimuru kàra.]

Rà pàra wii naigé èpà kà Kaina;
Rà tèpa bu mwani pwacèwii Balaam;
Rà pipaa dà Pwiduée pwacèwii Koré.
Â o tubatiàurâ pwacèwiirâ diri!

1:4 Galatia 2.4; 2 Péteru 2.1 **1:5** Exode 12.51; Nombres 14.29-30 * **1:5** É—Wà Iésu, é, wà Iosua na pàra Tii Pwicîri naa na grec. **1:6** 2 Péteru 2.4 **1:7** Genèse 19.1-25; 2 Péteru 2.6,10 † **1:8** Pitûa kà Pwi Ukai—é, Pitûa kà tèpa âboro, é, pitûa kà tèpa angela. ‡ **1:8** Pâ angela kée—é, Tèpa duée. Grec: Tâpé na rà pwényuâa. **1:9** Daniel 10.13,21, 12.1; Zakarie 3.2; 2 Péteru 2.11; Auinapàpari 12.7
1:10 2 Péteru 2.12 **1:11** Genèse 4.7-8; Nombres 16.1-35; 2 Péteru 2.15; 1 Ioane 3.12

¹² Rà tubatòri picaatâa kàwà, â rà nama miiri ê pi-ija kà Pwi Ukai. Ba rà ija ma wâdo ma piniimirà co, â ticè kamu kàra.

Rà tèpa nee na dau duu,
â ticè popaa na rà pame.
Rà pâ upwâra na mwari,
â ticè pwârâ, â ticè wàawà.

¹³ Rà pâ wià na pwii,
ma tòpò oropwâra jawé co
—pâ tûâ kàra na miiri.
Rà pâ îricò naa napwéretòtù,
â ticè pwéelaa kàra.
Rà pâra imudi naa na bàutê,
â tiàurà naa na cikautê.
O tiàurà dàra gòiri awé!

Énoka âna é ina wârimuru kàra

¹⁴ Wà [pwi jojoorojè, wà] Énoka, na é pwi bé 7 kàra naneeâboro géee goo wà *Adamu, âna é jèe nye mara ina béaa é wârimuru kà tèpa âboro bèepwiri. Ba é ina pâ:

«É tèepaa wà Pwi Ukai.
É popa tèpa angela kêe.
Dau wâru wàilà;
Câcaa pâri ma pûrarà.
¹⁵ Ée mwa pitèi é gòropuu.
Ée mwa naa wârimuru
tà tèpa âboro èpà;
Rà jèe cicaraé
goro pâ tûâ kàra;
Rà jèe inaê ba èpà
goro popai kàra;
Rà tànyiri é nee na pwicîri.»

¹⁶ Wà tèpa âboro bèepwiri, âna rà tèpa picocoo ma tèpa pikûu. Rà tèpa pâra wiâra é câbawâdé kàra na èpà. Maina nûmarà ma maina pwârâ, â rà pwa pâ nyakâra pwâratùra béipwamainarà còwâ. Â rà pwa cuka tà tèpa âboro, éco na rà mudàra co pâ, na jè naa tàra cè jè muru.

Bénabwé popai

¹⁷ Wâguwà tèpa âji béèò, wâdé na guwà pitaniimiri é pâ popai kà tèpa *apostolo kà Pwi Ukai kâjè Iésu Kériso. ¹⁸ Ba rà jèe mara inapàpari béaa tàwà pâ: «Rà o mwa tèepaa medariwà na cè pâ bénabwé tòotù, wà tèpa âboro na o càra caa papwicîri wà Pwiduée. Rà o tèpa pitaurée, â rà o mwa pâra co wii é pâ câbawâdé kàra na èpà.»

¹⁹ Wàilà pwiri! Â rà gére pitadârùwà ni. Ba rà pâra wiâra co é pâ câbawâdé kàra naiiri âboro. Ba câé caa tâa goorà é *Nyuâaé Pwicîri.

²⁰ Napwa naa goowà, co tèpa béèò, âna wâdé na guwà pipagòowà goro ê cèikî kàwà na dau pwicîri. Â guwà ciburà pwapwicîri, wiâra ê pitûâ na é naa tàwà ê Nyuââê Pwicîri. ²¹ Â guwà wârori ê pimeaari kà Pwiduée, na guwà gére tapacîri ê tòotù na ée mwa bàra paari tàwà diri ê pai wâdé ma moo kêe, wà Pwi Ukai kâjê Iésu Kériso. Ba, na pwi tòotù bèepwiri, âna ée mwa nama tâbawée ê wâro kàwà jaa Pwiduée dâra gòiri.

Meaari tàpé na càcaa mwü cèikî kàra

²² Â wâdé na guwà meaari tàpé na rà bwaa piwâ naa na ê cèikî kàra, â guwà moo naa goorà! ²³ Â guwà pitu tà pàra tàpé na rà pàgà jii naigé—wà tàpé na rà pàra dâra ê wârimuru dâra gòiri awé. Guwà uparà jii é na ânye!

Â naa goo tàpé na rà pwa na èpà, âna guwà pwa na wâdé tàra. Êco na guwà dau ipwacôoco, ba péa guwà pitubatòriwà còwà, gée goo pâ càrarà na miiri. Guwà nama dau wâgotàwà goo pwiri! Â guwà uru jii diri ê pwina tòri na rà pwa[§].

Ipwamaina Pwiduée

²⁴ Wà Pwiduée, âna é tâmogòori wéaarijè, ba na o câjè caa tûu iti jiié, naa na èpà. Â é nama ticé èpà goojè, na jè mwa coo araé, naa na pai maina ma muugère kêe. Â jè o mwa dau ipwâdé na pwi tòotù-bà! ²⁵ Ba é *pwi a paudòjè, na é caapwi co. Wâdé na jè pwamainâé, naa na nee Pwi Ukai kâjê wà Iésu Kériso *! Ûu, wâdé wiàna tâa jaaé ê pwényuâa ma ipwamaina, ma pitûâ ma pàtamee, tapoo me napwiri, â nabàni, â dâra gòiri awé!

Wâdé na wàra! Amen!

1:20 Kolosé 2.7 **1:23** Zakarie 3.2; Auinapàpari 3.4 **§ 1:23** Â guwà uru jii diri ê pwina tòri...
 Grec: Guwà miiri ê ârabwée na tòri gée goro ê {càra} naiiri âboro. **1:25** Roma 16.27; 2 Pétèru 3.18

* **1:25** 1^r e & 2e phrases—é, Ba é Pwiduée na é caapwi co, â é pawârojè, na é pinaigé mee wà Pwi Ukai kâjê, Iésu Kériso. Â wâdé na jè pwamainâé!

Auinapàpari Muru na paari tà Ioane Bétapoo popai

Wàilàpà na wii tii bèeni?

Munaa Ioane, pwi *apostolo. (Còo 1 Ioane Bétapoo popai.) Wà tèpa *Roma, âna rà tòpòé naa na karapuu naa gòropô Patmos (na é wâmwünyabweri napô Turquie nabà). Â wà pwi jè *angela kà Pwiduée, âna é patùraé naawê, â é paari tée naa na nyuâa pâ muru na o mwa tèepaa.

É wii wiidà?

Nabibiu kâra *naja 95 ma 96 gée na càù Iésu Kériso. Na pàara bèepwiri, âna wà Domitien, âna é pwi ukai (César) kà tèpa Roma. Â é dau tubaèpà tà tèpa cèikî naa goo Iésu.

É wii tâi?

Tà tèpa cèikî, na province Asia (napô Turquie nabà). Wâru gée goorà, na rà pidumapiè goro é pai tubaèpà tàra. Â càra caa còo pâ é wâjué còwâ Iésu, naa na pai piétò kée, pwacèwii na é jèe mara ina tàra.

Cina é wii?

É pagòo tèpa cèikî na dau tubaèpà tàra, pâ wà Iésu, âna ée mwa nye piétò awé jii diri tàpé na rà cicaraé, wàilà ma wà *Caatana mwara, pwi caa kâra. Â é Mwaciri kâjè ma wà Kériso, âna o tâa dàra gòiri awé.

Dà ère é tii bèeni?

Wà Ioane, âna é wii popai kà Iésu târa 7 wâra pwapwicîri wâ Asia, ba naa patèrèrà ma pagòorà (naporomee 2–3).

Gée na càùé, â é wii pâ muru na wâru na o mwa tèepaa, na é còo naa na nyuâa. Ba é còo é ipaa na maina kà Caatana ma tèpa âboro kée na rà ipaa dà Iésu ma tèpa âboro kée.

- É èpà, âna o pimaina pâ, â o dau wâru tàpé na rà naa càùrà naa goo wà Pwiduée. É ville *Babulona, na ina goo wê pâ ‘Tò ilàri gòronaigé’ (naporomee 17–18), âna ucina goo ville Roma, ma ucina mwara goo diri tèpa âboro gòropuu na maina nùmarà, â na rà cicara Pwiduée ma tubaèpà tà tèpa âboro kée.
- Wà Caatana, ucina gooe, âna Dàragô (*Dragon*), âna ée mwa dau tubaèpà tà tèpa âboro kà Kériso, é wâra pwapwicîri kée (ucina goorà, âna tò ilàri naa naporomee 12). É tubaèpà tàra tiagoro na é tètâmwara pàra tàpé. Êco na wà Pwiduée, âna ée mwa wéaari nyuâarà.
- Ru mwa cimadò tupédu âboro na dau èpà, tupédu ênawéna kà Caatana na ina gooru pâ ‘Itémuru’, ma ‘Pwi *péroféta a pwâ’ (naporomee 13), â o panuâ târu ma ru pwa pâ muru na èpà naani gòropuu na jè ji pàara.
- O mwa tèepaa pâ câmu na ité, â o tubatiâu jè ére gée goo napwéretootù ma gòropuu, â o wâru pâ aré ma tòina na o mwa tèepaa tà tèpa âboro (naporomee 6–10; 15–16).

- Êco na, géee na càùé, â ée mwa wâjué còwâ Pwi Ukai Iésu, â ée mwa piétò jii Caatana ma tèpa âboro kêe. Êe mwa tédidiri 'Babulona', â ée mwa tâjùru Caatana, ma tuê naa na ânye dàra gòiri (naporomee 19–20).
- O tiâu é gòropuu ma napwéretòtù béaa, â o tèepaa é gòropuu ma napwéretòtù na bwaa âmuê, na o coo dàra gòiri. Rà o wâro wê dàra gòiri awé naa na tàbwàti ma ipwàdée wà diri tèpa âboro kà Pwiduée (naporomee 21–22).

Wâru pâ auniimiri goro pâ namuru na wii naa naporomee 4–19 naa jaa tèpa dotée goro é *Tii Pwicîri. Ba ina pâ:

- Muru na cau coo na pâara kà Ioane;
- Muru na gére coo, tèepaa na tòotù kêe, ma nabà, ma géee na càùé;
- Muru na càcaa pâji tèepaa.

Munaa cau âjupâra é pâ auniimiri-bà, ba pâ auinabéaa kà Pwiduée naa na Tii Pwicîri, âna wâru pâ pai pacoo wèe—pacoo naa na tòotù na wii, â jèu pacoo géee na càùé, â mwa pacoo diri naa pwâadàra gòropuu.

Wâru pâ ucina na ité na wâna é tii bèeni—ucina na rà tâmogòori bwàti é pai ina wèe wà tèpa cèikî, na pâara biu. Êco na câjè caa dau tâmogòori bwàti nabà. Êco na dau pwéelaa êre é tii: Wà Iésu na é nye piétò jii é èpà, tapoo nabà, tiagoro é pwâadàra é pâara, â wâdé na jè tâa gooé, wàjè tèpa âboro kêe.

Nimaro 7 naa na tii Auinapàpari

Wà Ioane, âna é popa é nimaro 7 (na câmu kêe goo é pwina pwicîri ma tâbawêe), ba na é paari pâ, wà Iésu, âna é Pwi Ukai na tâbawêe. (Còo mwarra naa na autapoo goo *Tii kà Ioane*.) Wàéni pâ 7 x 7 muru naa na tii bèeni:

- <α> Jèpa tii târa 7 wâra pwapwicîri (2.1–3.22)
- <β> 7 aupii goro tii (5.1–6.17; 8.1–5)
- <γ> 7 angela ma 7 tutu (8.6–11.18)
- <δ> 7 câmu (11.19–15.4)
- <ε> 7 wâra jawé bétubatòina (15.5–16.21)
- <ζ> 7 popai goo Babulona (18.1–24)
- <η> 7 muru na o coo naa pwâadàra gòropuu (19.11–21.8)

Pai pitàgoo tii Auinapàpari

Bétapoo popai (1.1–8)

Muru na tâa nabà (1.9–3.22)

É wéaari wâra pwapwicîri kêe wà Kériso —Jèpa tii târa 7 wâra pwapwicîri

Muru na o mwa tèepaa (4.1–22.5)

Tâpiri naa napwéretòtù (4.1–11)

Aré ma tòina (5.1–8.5)

Tubatiâu ére géee goo gòropuu ma napwéretòtù (8.6–11.18)

Rà pipaa dà Kériso wà Caatana ma tèpa wakè kêe (11.19–14.20)

Bétubatòina (15.1–16.21)

Tubatiâu tô ilàri gòronaigé Babulona (17.1–19.10)

Pwâadàra gòropuu. É piétò Kériso (19.11–20.15)

Âmu napwéretòtù ma gòropuu (21.1–22.5)

Bénabwé popai (22.6–21)

Bétapoo popai kà Ioane

¹ Wàéni é pwina é paari wà Iésu *Kériso, naa goro é pâ muru na o tàpo tèepaa me. Wà Kériso, âna é tòpi gée goo wà Pwiduée Caa, â é mwa cùru pwi jè angela kée, ba na é pame é popai tóo, wágo Ioane, pwi ênawéna kée. Â é tûári tóo pâ, na go inapàpàri tà tèpa âboro kà Pwiduée. ² Go *paájupâra tàwà ni pâ é pwina go còo âna popai na é ina tóo wà Pwiduée, goo wà Iésu Kériso*. ³ Cidòri nyuâa pwi âboro na é pûra [târa pâ âboro] é popai bèeni, na me gée jaa Pwiduée. Â cidòri nyuâa mwara tàpé na rà tère ma pâra wiâra! Ba é jèe wâmwünyabwe é tòotù na ée mwa pacoo diri pwiri [wà Pwiduée].

Ipwabwàcu

⁴ Go wii târa pâ 7 wâra pwapwicîri, na province Asia†: Wâdé na tâa jaawà é *aupwényunyuâari, ma é *pimeeari imudi, ma é pinaanapò:

Aupwényunyuâari na me gée jaa wà Pwina é napwiri, ma nabà, â ée mwa me!

Aupwényunyuâari na me gée goro é *Nyuâaê Pwicîri, na é tâa béaa kâra autâa kà Pwi Ukai, [na é pwacèwii 7 nyuâa‡, naa na pai tâbawêe kée]!

⁵ Aupwényunyuâari na me gée goo Iésu Kériso! Wàé na é inapàpàri Pwiduée goro ájupâra. Â wàé na é pwi âboro na é mara wâro còwâ gée na aubà. Â wàé kaa Pwi Ukai kà diri tèpa ukai wâni gòropuu!

Â wàé pwina é dau meaarijè, â é tipijè jii é pâ èpà kâjè, goro domii kée [na joro na ia é bà ba kâjè]. ⁶ Â é pwa ma jè tèpa naîri Mwaciri kée, ma jè coo ara Pwiduée§, caa kée, ba na jè piênawéna kée. Wâdé na tâa jaaé é pai maina ma muugère, ma pàtâmee, dâra gòiri awé! Amen! Wâdé na wâra!

⁷ Guwà tàmaari! Ba ée jèe tàpo me, na pâ nee. Â rà o cau còoê diri tèpa âboro—wà mwara tàpé na ia rà tòtéé goro da. Â rà o mwa i ma pijinünü diri pâ Ba wâni gòropuu. Amen! Wâdé na wâra!

⁸ É ina wà Pwi Ukai Pwiduée, pâ: «Wágo *Alpha* ma *Oméga*, pwi autapoo goo ma pwi pwâadèrè*. Wágo na go napwiri, ma nabà, â go o mwa me. Wágo Pwina dau pwa Pâtâmoo naa gòro diri pâ muru.»

É còo Iésu Kériso naa na muugère kée

⁹ Wágo Ioane, pwi a cèikì béewà, na jè cau pwamaagé còo, ba wàrapwiri goo pai pâra wiâ Iésu kâjè. Êco na jè cimwü ma pidàpwicâarijè, ma jè cau tapacîri é Mwaciri kée.

[Na pwi pâara na ia é patùrao wà Pwi Ukai, âna] go tâa na karapuu naa gòropò Patmos, gée goro é pai picémara kôo é popai kà Pwiduée, ma pai paájupâra kôo Iésu. ¹⁰ Â, na jè tòotù pwapwicîri, tòotù kà Pwi Ukai, [â go gére

1:1 Auinapàpàri 22.6 * **1:2** Goo wà Iésu Kériso—é, Popai kà Iésu Kériso. **1:3** Auinapàpàri 22.7,10 **1:4** Exode 3.14–15; Auinapàpàri 3.1, 4.5 † **1:4** Asia—Wâ napò Turquie nabà. ‡ **1:4** Nyuâaê Pwicîri...na é pwacèwii 7 nyuâa—Grec: Tèpa 7 nyuâa. Nimaro 7 âna ucina goo pai tâbawêe kà Pwiduée, wiâra auniimiri kà tèpa Juif. **1:5** Psaume 89.28; Kolosé 1.18 **1:6** 1 Pétrú 2.9; Auinapàpàri 5.10, 20.6 § **1:6** Jè coo ara Pwiduée—Grec: Jè tèpa pwa árapwaailò. **1:7** Daniel 7.13; Zakarie 12.10; Mataio 24.30; Ioane 19.34–37; 1 Tésalonika 4.17 **1:8** Auinapàpàri 21.6, 22.13 * **1:8** Wágo...pwi autapoo goo ma pwi pwâadèrè—É tòpò diri pâ muru wà Pwiduée, â diri pâ muru, âna kée. Alpha—Bétapoo aupwa âmu tii naa na alphabet na grec; Oméga—Bénabwé wèe.

pwapwicîri]. Â é popao é Nyuââé Pwicîri. Â go tère na càò è jè pwàratùra na dau maina, pwacèwii airi tutu.

¹¹ Â é ina tóo pâ: «Gà wii naa na tii è pâ muru na gà còo. Â gà panuâ pâ, târa pâ 7 wâra pwapwicîri, wâna pâ ville bèeni—wâ Éfeso, ma Smyrne, ma Pergame, ma Thyatire, ma Sardes, ma Philadelphie ma Laodicée.»

¹² Â go tabiio, ba na go còo pâ wàilàapà na patùrao. Â go còo 7 wâra ânye mwani mii. ¹³ Â wânabibiu kàra, âna é coo wê wâ *Pwina naîri âboro†. Âna é coona é ârabwée gòri. Â é pûukake‡ na pii nawââé goo, âna mwani mii. ¹⁴ Â é wàrapûruê, âna pwaa, pwacèwii è nee na dau pwaa§. Â é du âraporomee, âna pwacèwii è doromara ânye. ¹⁵ Â é du âê, âna pwacèwii paò mii, na tòo goro ânye, ma dau pwâra. Â pwàratùra kêe âna dau maina pwacèwii airi pwiritée* na dau maina. ¹⁶ Â é cipa goro îê ètò, è 7 îricò. Â gée pwêe, âna còobé è tàuwa, na pipwêe bèepi. Â é naporomee âna é pwâra pwacèwii i tòotù naa po gopaé bwàti.

¹⁷ Â go cigòboo, â go tùu jùruo araaé, â câgo caa gù, goo pai wâgotòo.

Èco na é tòpò îê ètò naa gò-o, â é ina tóo pâ: «Gà cibwaa nama wâgotâgà! Ba wâgo-ni, wâgo na go autapoo goo ma pwâadèrèe. ¹⁸ Â wâgo, âna wâgo Pwina é wâro†. Ia go jèe bà, èco na êni, âna go jèe *wâro dàra gòiri awé, â pwa patâmoo naa goro é pwâra bà. Ba go tà pa è kii, târa è 'Napò kà tèpa bà'. ¹⁹ Â gà wii naa na tii è pwina gà còo—è pâ muru nabà, bau è pâ muru na o mwa tà tèepaa.

²⁰ «Wâéni è pai ina wèe na tàbinyiri, goro i pâ 7 wâra ânye mwani mii, ma i pâ 7 îricò, na ia gà còo naa na îò ètò: Ba i pâ 7 wâra ânye, âna tèpa 7 wâra pwapwicîri. Â i pâ 7 îricò, âna tèpa 7 angela‡ kàra.»

tii târa 7 wâra pwapwicîri <α>

2

(Naporomee 2–3)

1 <α> Tà tàpé Éfeso

1 [É ina tóo* wâ *Pwina naîri âboro, pâ]: «Gà wii pâ, tà pwi *angela† kâra é wâra pwapwicîri wâ Éfeso pâ:

«Wâéni è popai kòo, wâgo na go cipa na na-araraîò ètò i 7 îricò; â go pâra nabibiu kâra 7 wâra ânye mwani mii, [ma wéaarirà]. Â go ina tàwà pâ: ² Go jèe tâmogòori è wâro kàwà†, ma êdiri pâ wakè kàwà, ma è pai pidàpwicâariwà. Â go jèe tâmogòori pâ guwà cicara tàpé na nūmarà na rà pwa na èpà. Ba guwà jèe còoina tèpa pwâ, na rà pi-ina goorà pâ, rà tèpa *apostolo, [na go cùrurà pâ].

1:13 Daniel 7.13, 10.5 † **1:13** Pwina naîri âboro—é, Pwina é pwacèwii é âboro. ‡ **1:13** Pûukake—Karapuu opii nawâjè, târa paa. **1:14** Ézékîel 43.2; Daniel 7.9, 10.6; Auinapàpari 2.18,

14.2, 19.12 § **1:14** Dau pwaa—Napéaati naa na grec pâ: Pwacèwii é wàramutò na pwaa, â pwacèwii é neige. * **1:15** Pwacèwii airi pwiritée—é, Pwacèwii pâ wià na dau maina. **1:16** Héberu 4.12; Auinapàpari 2.12, 19.15

1:17 Ésaïe 44.6, 48.12; Auinapàpari 2.8, 22.13 † **1:18** Pwina é wâro—é, Pwina é naa wâro. ‡ **1:20** Tèpa 7 angela kâra—Pwiri tèpa angela, é, pwiri tèpa âboro. (Angela naa na grec, âna pai ina wèe pâ: Pwi apame è popai.)

2:1 Auinapàpari 1.16 * **2:1** Tòo—Wà Ioane na é wii tii. † **2:1** Pwi angela—é, Pwi apitûâ. Ipaiwà naa na nee tii 8,12,18. (Còo note goo Auinapàpari 1.20.)

2:2 1 Ioane 4.1 ‡ **2:2** Wâro kàwà—Grec: Wâro'gà. È tii, âna wii tà pwi apiwéaari è wâra pwapwicîri, ba kâra diri tèpa wâra pwapwicîri na é wéaarirà.

3 Â guwà pwamaagé côo, ba wàrapwiri goodò. Êco na câguwà caa panuâ ê cèikí kàwà naa goodò[§].

4 «Â caapwi co, pwa ê càragà na èpà, â go patùrawà ba gòo. Guwà jèe tubatiàu pwâranümawà goodò^{*}, na tâa goowà béaa. 5 Wâdé na guwà niimiri wâna na ia guwà tûu naawê. Â guwà pinünüma ma guwà biiwà, â guwà wârori côwâ ê càrawà béaa, [na ia wâdé tà Pwiduée]. Ba go péa téeppaa mariwà, ma popa jiiwà i wâra ânye kàwà.

6 «Êco na wâéni ê càrawà na wâdé. Ba guwà èpàri, pwacèwio ê pâ wakè kà tèpa Nicolaïtes†.

7 «Wà pwina pwa pwâranÿuruê, âna wâdé na é tère, ê pwina é ina ê Nyuââ Pwicîri târa pâ wâra pwapwicîri!

«Â wà pwi âboro na é piétò [jii ê èpà] âna go o mwa naa tàrù tée, ma é uti é pwâra upwâra târa wâro, na wâna aupwanapò kà Pwiduée naa *napwéretòtù.

Nabwé!»

2 <α> Tà tàpé Smyrne

8 [Wà Pwina naîri âboro, âna é ina tôo mwara, pâ]: «Gà wii pâ, tà pwi angela kâra ê wâra pwapwicîri wâ Smyrne pâ:

«Wâéni é popai kôo, wâgo na go autapoo goo ma é pwâadèrèè, na ia go bà, â go jèe wâro côwâ. Â go ina tàwà pâ:

9 «Go jèe tâmogòori é pai tâa na aré kàwà, ma pai ticé kàwà. Â po dau wâru pâ aupwényunyuaari kà Pwiduée naa gòwà! Â go jèe tâmogòori é pâ picocoo kà tàpé na ra ina pâ rà tèpa *Juif—[tèpa âboro kà Pwiduée]—âna càra caa tàpé géewê. Ba rà tèpa âboro kà *Caatana.

10 «Â go ina tàwà pâ: O mwa pwa cè ji pàara† cèna guwà o tâa na aré ma tòina na. Ba wà Caatana, âna ée mwa nama tòpò cè pàra tàpé gée goowà, naa na karapuu, ba na pai tacaiwà diri. Êco na guwà cibwaa nama wâgotàwà. Â guwà cimwü naa na é cèikí kàwà, ipaiwà na pâra nau pôtâmwarawà. Â go o mwa naa pumara wakè kàwà—ê bwe korona, târa wâro[§].

11 «Wà pwina pwa pwâranÿuruê, âna wâdé na é tère ê pwina é ina ê Nyuââ Pwicîri târa pâ wâra pwapwicîri!

«Wà pwi âboro na é piétò [jii ê èpà] âna o câé caa tatée é béarailu kâra pwâra bà. [Ba ée mwa wâro jaa Pwiduée dàra gòiri.]

Nabwé!»

3 <α> Tà tàpé Pergame

12 [Wà Pwina naîri âboro, âna é ina mwara tôo, pâ]: «Gà wii pâ, tà pwi angela kâra wâra pwapwicîri wâ Pergame pâ:

§ 2:3 2e phrase—Grec: Càcaa oratàwà. * 2:4 Pwâranümawà goodò—é, Pwâranümawà goo tèpa cèikí béewà. 2:5 Auinapàpari 3.3 † 2:6 Tèpa Nicolaïtes—Tèpa pwa pupûra na tèpa pwâ na rà pacâmuri tèpa cèikí naa goo Kériso goro pâ popai na pwâ. Munaa rà ina pâ, tâa târa é autâmogòorimuru na tâbinyiri, â rà niimiri pâ é nyuâajè co na âjimuru, â càcaa naijè, êkaa na wâdé na jè wâro imudi goro naijè. Pwiri rà pâra wiâra pwi âboro na nee Nicolaüs. 2:7 Genèse 2.9; Auinapàpari 22.2,19 2:9 2 Korénito 11.14–15; Auinapàpari 3.9 2:10 2 Timotéo 4.8; Jacques 1.12 ‡ 2:10 Cè ji pàara—Grec: 10 tòotù.

§ 2:10 Go o mwa naa pumara wakè kàwà—ê bwe korona, târa wâro—Munaa pai ina wèè pâ: Go o mwa naa tàwà é âji wâro, é, pwiri Go o mwa naa tàwà é câmawà na guwà wârori é wâro. 2:11 Auinapàpari 20.14, 21.8

«Wàéni é popai kôo, wâgo na pwa i tàuwa kôo, na pipwêe bèepi. Â go ina tàwà pâ:

13 «Go tàmogòori pâ wâna na guwà tâa wê, âna é pitûâ naawê wà Caatana. Êco na guwà nye cipa ba mwü é neeô. Â go jêe tàmogòori pâ rà popa jiiwà Antipas, wà pwina é *târù na é *paâjupâraô. Â rà pôtâmwereê, naa na ville kàwà, na é tâa wê wà Caatana. Êco na câguwà caa pitûtôowâri é pai cèikî naa good.

14 «Â caapwi co, pwa é càragà na èpà, â go patûrawà ba gòo. Ba rà wâjaawà wà tèpa âboro na rà pwaduwa kà Balaam. Ba é [pwi *pérofêta biu, pwi a pwâ, na ia é] pitu tà ukai Balak, ba na é pa-imwüri é Ba *Isaraéla. Ba é nama rà uti é pâ *ârapwaaïlò na naa târa é pâ ânuuru duée imudi. Â é nama rà pwa wârogòronaigé* wà pàra tàpé.

15 «Â wàrapwiri jaawà nabà, ba pwa cè ârapàarawà, na rà pàra wiâra é ârapupûra kà tèpa Nicolaïtes. 16 Â go ina tàwà pâ, guwà pinünüma ma guwà biiwà! Ba go péa tèepaa mariwà, [pame wârimuru kàwà]. Â go o pipaa ma wàilà, goro é tàuwa na me géee pwâô†.

17 «Wà pwina pwa pwâranýüruê, âna wâdé na é tère é pwina é ina é Nyuââé Pwicîri târa pâ wâra pwapwicîri!

«Wà pwi âboro na é piétò [jii é èpà] âna go mwa naa tée é utimuru géee napwéretòotü—é *manne* na ia pacârûri†. Â go mwa naa tée atü pwaa, na wii naa goo, é nee na bwaa âmuê. Ê nee bèepwiri, âna o câé caa tàmogòori cè jè âboro, êco pwi âboro na é tòpi.

Nabwé!»

4 <α> Tà tàpé Thyatire

18 [Wà Pwina nairi âboro, âna é ina mwara tóo, pâ]: «Gà wii pâ, tà pwi angela kâra é wâra pwapwicîri wâ Thyatire pâ:

«Wàéni é popai kôo, wâgo *Pwina naî Pwiduée, wâgo na du âraporomeeô, âna pwacèwii é doromara ânye. Â du âô, âna pwacèwii paò mii, na tòo goro ânye, ma dau pwâra. Â go ina tàwà pâ:

19 «Go jêe tàmogòori é wâro kàwà, ma é pâ wakè kàwà. Ba guwà cèikî naa good, â guwà meari tèpa âboro, ma pitu târa. Â guwà pidâpwicâariwà. Â go tàmogòori pâ guwà dau pwa pâ wakè na wâru, jii béaa.

20 «Â caapwi co, pwa é càragà na èpà, â go patûrawà ba gòo. Ba [dau èpà tóo, na] câguwà caa pacoo tó ilàri Jézabel§. Wà tóobà, âna é ina pâ é tó pérofêta, na é pame é popai kôo. Êco na é pwâ, â é pa-imwüri tèpa âboro kôo, ba na rà pwa na èpà. Ba é nama rà uti é pâ ârapwaaïlò, na naa târa é pâ ânuuru duée imudi. Â é nama rà pwa é wârogòronaigé wà pàra tàpé.

2:14 Nombres 22–24, 25.1–2, 31.16; 2 Péteru 2.15 * 2:14 Wârogòronaigé—Prostitution. 2:16 Auinapàpari 3.11 † 2:16 Ê tàuwa na me géee pwâô—Ucina goro é Popai kà Pwi Ukai na âjupâra. Wà Iésu, âna ée mwa popa popai kée, ba na é pitèi tèpa pwâ na rà ébii é popai kée. 2:17 Exode 16.4,14–15,33–34; Ésaïe 62.2; Ioane 6.48–50 † 2:17 Manne na ia pacârûri—Wà Pwiduée, âna é pa-ija tésa Isaraéla na rà tâa namaré, goro é manne. (Còo 2e note goro Hébéru 9.4.) Rà nimiru wà pàra tèpa Juif pâ, wà pérofêta Iéremia, âna é pacârûri é jè dàra manne, tapacîri é tòotü na o mwa pacoo é pwâra ukai kà pwi Mesia. 2:18 Auinapàpari 1.14–15 2:20 1 Rois 16.31; 2 Rois 9.22 § 2:20 Jézabel—Munaa ucina goo wà Jézabel, naa na Aamwari Béaa, na ia é pame é pwapwicîri tà Baal. (Còo 1 Rois 16.31–33.)

21 «Wà tòobà, âna é pwacèwii tó ilàri gòronaigé*. Á go dau naa tée pàara târa ma é pinùnùma ma é biié. Êco na tàutêe na é pitòotéri é wâro kêe. Ba nùmee [na é tâa gòro aupuu kêe, ba] na é tà pwa pâ tûâ kêe na miiri.

22 «Á wâdé, ba ée mwa tâa gòro aupuu kêe, êco na go o jèe tàpo tugée naa gooé, â ée mwa pwamaagé còo naawê. Á ipaiwà naa goo wà tàpé na rà pwaduwà kêe, wiàna càra caa pinùnùma ma rà biirà, jii é pâ tûâ na èpà bèepwiri.

23 «Ûu, go o mwa nama rà bà, diri tàpé na rà pâra wiâê†. Á diri tèpa wâra pwapwicîri, âna rà o mwa cau tâmogòori pâ, wâgo Pwina é tâmogòori diri pâ auniimiri ma câbawâdé, na tàbinyiri wâna pwâranùma tèpa âboro. [Guwà ipwacòoco!] Ba go mwa jèpa naa tàwà, wiâra jèpa wakè kàwà.

24 «Napwa naa goo wà tàpé na rà pâra wiâ Jézabel, âna rà ina pâ rà mudàra cè ‘ârapupûra na wâgòro’. Âna rà pwâ, ba rà mudà co wà Caatana‡. Êco na wà pàra tàpé gée goowà gée pwiri Thyatire, âna câguwà caa wàrapwiri. Á [pwa é popai kòo ba kàwà, â] càcaa jè nakake na dau tòina. 25 Go tûâri tàwà co pâ, guwà tâjûru ba mwü é pâ muru na guwà tà pa§, tèepaa naa goro pai wâjué còwà kòo.

26-27 «Wà tàpé na rà piétò—wà tàpé na rà tà pitère dòo, tia pwâadèrèè—âna go o mwa naa târa é tàrù, na é naa tóo wà Caa kòo. Ba rà mwa pitûâ naa goo diri pâ Ba gòropuu. Á rà pòogairà goro tâjò paò, pwacèwii wâra jawé puu pècidaa. 28 Á go naa târa mwara é Íricò kaatàdaa, na é pame i tóotù, [ba na câmu kâra pai piétò kàra].

29 «Wà pwina pwa pwâranyüruê, âna wâdé na é tère é pwina é ina é Nyuââé Pwicîri târa pâ wâra pwapwicîri!

Nabwé!»

3

5 <α> Tà tàpé Sardes

1 [Wà *Pwina naîri âboro, âna é ina tóo mwara, pâ]: «Gà wii pâ, tà pwi *angela* kâra é wâra pwapwicîri wâ Sardes, pâ:

«Wâéni é popai kòo, wâgo na dipitirio [é pàtàmara é Nyuââé Pwicîri, na é pwacèwii] 7 nyuâa [naa na pai tâbawêe kêe]; â kòo mwara, tèpa 7 Íricò. Á go ina tàwà pâ:

«Go jèe tâmogòori é wâro kàwà, ma é pâ wakè kàwà. Go tère popai goowà, ba guwà paari pâ guwà tàcî ma wâro, êco na guwà jèe tàgère bà. 2 Á go còo pâ é tûâ kàwà, âna càcaa wâdé tà Pwiduée Caa kòo. Êkaa na go ina tàwà pâ: Guwà cimadó! Á guwà pagòo é jì dàramuru na wâdé na bwaa tà tâa jaawà. Ba guwà o péa tà bà bamwara.

* 2:21 É pwacèwii tó ilàri gòronaigé—Ucina goro é wâro, na càcaa papwicîri Pwiduée. 2:23 Psaume

7.10; Jérémie 17.10; Auinapàpàri 20.12–13 † 2:23 Diri tàpé na rà pâra wiâê—Grec: Pâ naîê. ‡ 2:24

1re & 2^ce phrases—Grec: Rà ina pâ, rà tâmogòori é pwina wâgòro naa jaa Caatana. 2:25 Auinapàpàri

3.11 § 2:25 Guwà tâjûru ba mwü, é pâ muru na guwà tàpa—Ê cèikî kàra, bau é pâ muru na wâdé na rà pwa. 2:26-27 Psaume 2.8–9 2:26-27 Psaume 2.9 2:28 Auinapàpàri 22.16 3:1

Auinapàpàri 1.4,16 * 3:1 Pwi angela—é, Pwi apitûâ. Ipaiwà naa na nee tii 7 ma 14. (Còo note goo Auinapàpàri 1.20.)

³ «Guwà pinünüma ma guwà biiwà! Â guwà tà nünümari ê popai na guwà jèe tère ma tòpi. Â guwà pitère dèe! Ba go o péa papòwà, pwacèwii pwi a mura. Ba câguwà caa tâmogòori cè ineretòotù, cèna go tèepaa dariwà† na.

⁴ «Â caapwi co, na pwa pàara géee goowà, wâ Sardes, na càra caa tubatòri ê ârabwée kàra, ba wâdé tóo, é wâro kàra. Â go o mwa naa tàra é ârabwée pwa na jajau. Â bà mwa picaapàra [naa na pai piétò kâbâ†, na ara diri tèpa âboro].

⁵ «Ba wâ diri tàpé na rà piétò [jii é èpà] âna rà o coona cè ârabwée na pwa cèna wàrapwiri. Â o câgo caa câtùra é neerâ géee na é Tii goro wâro§. Â go mwa inapàpàri, na ara Caa kôo ma pâ angela kèe, pâ, rà tèpa âboro kôo.

⁶ «Wâ pwina pwa pwâranyürüé, âna wâdé na é tère é pwina é ina é Nyuâaê Pwicîri târa pâ wâra pwapwicîri!

Nabwé!»

6 <α> Tà tàpé Philadelphie

⁷ [Wâ Pwina naîri âboro, âna é ina tóo mwara, pâ]: «Gà wii pâ, tà pwi angela kâra é wâra pwapwicîri wâ Philadelphie pâ:

«Wâéni é popai kôo, wâgo na go pwicîri ma âjupâra. Wâgo na go tà pa é kii, târa pwâra ukai kâ *Davita. Ê pwina go tàpîri*, âna o ticè na pârié ma é târi; â é pwina go târi, âna o ticè, na pârié ma é tàpîri. Â go ina tàwà pâ:

⁸ «Go jèe tâmogòori é wâro kâwà, ma é pâ wakè kâwà. Po dau ticè nii ma pàtamawà, êco na guwà tà pitère dâra é popai kôo. Â câguwà caa pitütôowâri é neeô. Guwà còo, go jèe tòpò na arawà é goropwârâwà na jèe tàpîri. Â nye ticè âboro cèna é tâmogòori târi.

⁹ «Pwa pàra tàpé jaawà, na rà ina pâ rà tèpa *Juif [ma tèpa âji âboro kâ Pwiduée]. Êco na càra caa tàpé géewé, ba rà tèpa âboro kâ *Caatana. Â wâ tàpébâ, âna go o mwa nama rà cigòboo na arawà. Â rà o nye tâmogòori pâ dau wânümoo goowà.

¹⁰ «Ba guwà nye pitère dâra é popai kôo, ba na guwà cimwü ma pidâpwicâriwà. Â géee goo pwiri, â go o mwa wéaariwà, na tòotù kâra aré ma tòina. Na tòotù bèepwiri, âna o tacai diri pâ âboro gòropuu.

¹¹ «Êco na guwà tà tàcî! [Ba go péa papòwà.] Â guwà tâjùru ba mwü é pâ wâdé [na wâna pwâranümawà]. Ba o péa tà upa jiiwà é càmawà.

¹² «Wâ pwi âboro na é piétò [jii é èpà] âna go o mwa nama é pwi âra wâ, târa wâra pwapwicîri kâ Pwiduée Caa kôo. Â o câé caa còobé còwâ. Â go o mwa wii naa gooe, é nee Pwiduée Caa kôo, ba é pwi âboro naa napò kâ Pwiduée—âna *Ierusaléma na bwaa âmué, na ée mwa paboome wâ Pwiduée, géee napwéretòotù. Â go o mwa wii mwara naa gooe, é neeò na bwaa âmué.

3:3 Mataio 24.43–44; 1 Tésalonika 5.2; Auinapàpàri 2.5, 16.15 † **3:3** Ineretòotù, cèna go tèepaa dariwà na—Pai tèepaa kâ Kériso naa jaarà, ba na é pitèira, â càcaa pai wâjué còwà kèe, na bènabwé tòotù. **3:4** Jude 1.23 ‡ **3:4** Naa na pai piétò kâbâ—Ê ârabwée pwa, âna ucina goro é pai piétò. Còo nee tii 5.

3:5 Exode 32.32–33; Mataio 10.32; Luka 10.2, 12.8 § **3:5** Tii goro wâro—Munaa tii kâ Pwiduée, na é wii naa na, diri pâ nee tàpé na é naa tàra é âji wâro. (Còo Filipi 4.3.) Pwiri tii na wii naa na é pâ pumara wakè kâ tàpé na dau gòo é cèiki kàra. **3:7** Ésaie 22.22 * **3:7** Ê pwina go tàpîri... Pai ina wèe pâ, é pitùâ naa goo diri pâ muru wâ Kériso, â é nye pacoo é cábawâdé kèe. Nye ticè na pâri ma é cicaraé. **3:8** 1 Korénito 16.9 **3:9** Ésaie 45.14, 49.23, 60.14; Auinapàpàri 2.9 **3:10** Luka 21.19; 2 Timotéo 2.12 **3:12** Ésaie 62.2, 65.15; Auinapàpàri 14.1, 21.2

13 «Wà pwina pwa pwâranyüruê, âna wâdé na é tère é pwina é ina é Nyuââé Pwicîri târa pâ wâra pwapwicîri!

Nabwé!»

7 <α> Tà tàpé Laodicée

14 [Wà Pwina naîri âboro, âna é ina mwara tóo, pâ]: «Gà wii pâ, tà pwi angela kâra é wâra pwapwicîri wâ Laodicée pâ:

«Wâéni é popai kôo, wâgo na ina gooò pâ ‘Amen ma Wâdé na wâra’. Wâgo kaa na go inapàpari wâ Pwiduée goro âjupâra. Â wâgo pwi pâara ma pwi naigé mara diri é pâ muru na é tòpò wâ Pwiduée. Â go ina tàwà pâ:

15-16 «Go jèe tâmogòori é wâro kàwà, ma é pâ waké kàwà. [Câguwà caa piênawéna kôo goro diri pwâranümawà.] Wâdé na guwà moo, é wâdé na guwà tòoka. Êco na guwà tâa nabibiu. Guwà ipwacôoco, ba go péa gariwà!

17 «Guwà pi-ina kàwà pâ, dau wâru neemuruwà, ma mwani kàwà, â nye ticé cè jè muru cèna tiàu jiiwà.

«Êco na ticé tàwà, ba câguwà caa còinari pâ po dau pwaée kàwà! Ba po dau ticé âji neemuruwà, â guwà bwi, ma cicàpé!

18 «Â go ina tàwà pâ: Wâdé na guwà wâri jiiio mwani mii, na cîri naa goro ânye, na dau pwâra ma maina wâri wèe. Â o pwa neemuruwà, na ara Pwiduée. Â guwà wâri é pâ ârabwée na dau pwaa, ma guwà o coona. Ba na wârapwiri, â o câguwà mwa caa kamu, goro pai cicàpé kàwà. Â guwà wâri jiiio, cè wâi târa âraporomeewà, ba na guwà o niâ bwàti.

19 «Go pa-icôo ma tòmiri tèpa âboro na dau wânümoogorà. Â géé goo pwiri, â guwà tàcî, â guwà pinünüma ma guwà biwà. Â guwà tòotéri é wâro kàwà!

20 «Guwà còo, go coo goropwârawà, â go cùu. Â wiàna é tère é pwâratùra kôo cè jè âboro, ma tàpiri tóo, â go too darié, ma bu pi-ija naima.

21 «Wà pwi âboro na é piétò [jii é èpà] âna go o mwa nama é tâaboo pwacèwii, naa goro jènere é autâa kôo. Ba go jèe piétò, â go jèe tâaboo naa goro jènere é autâa kà Caa kôo. 22 Wà pwina pwa pwâranyüruê, âna wâdé na é tère é pwina é ina é Nyuââé Pwicîri târa pâ wâra pwapwicîri!

Nabwé!»

4

Rà pwamaina Pwiduée naa napwéretòtù

1 Géé na càuru é pâ muru bèepwiri, â go còo naa na nyuâa, [wâgo Ioane] é goropwârawà napwéretòtù, na tàpirié. Â go tère mwara i pwâratùra, na é pwacèwii é airi tutu. Â é ina tóo pâ: «Gà toome naani, ba na go paari tâgà é pâ muru na o tàpo tèepaa.»

2 Â é popao é Nyuââé Pwicîri, â go còo é autâa, nidò *napwéretòtù, na é gére tâa gò wâ Pwi Ukai. 3 Â é po dau jajau na pai muugère kêe, â é pwâra pwacèwii jè atù na bwüücùru ma mii*, na dau maina wâri wèe. Â é tâbèepi autâa é ubà, na é pwâra pwacèwii é atù émeraude.

Tèpa 24 âboro pwanümarà

3:15-16 Roma 12.11 3:17 Luka 12.21; 1 Korénito 4.8 3:18 Ésaïe 55.1; Auinapàpari 4.4 3:19 1 Korénito 11.32; Hébéru 12.6; Auinapàpari 2.5 3:20 Ioane 14.23 4:1 Auinapàpari 1.1,10 4:2 Ésaïe 6.1 4:3 Ézékiel 1.28 * 4:3 Atù na bwüücùru ma mii—Atù ‘jaspe’ ma ‘sardoine’.

⁴ Wâbèepi autâa kâ Pwi Ukai, âna go còo pàra autâa na po 24. Â rà tâa gò tèpa âboro pwanümarà na rà po 24. Â rà coona pâ ârabwée na pwaa, â rà bweri é bwe korona mwani mii. ⁵ Â [go còo] pâ âra kâra tikakara, na pâra gée goo i autâa kâ Pwi Ukai, â [go tère] é pwâra kûu kée. Â wâbéaa kâra autâa kée, âna rà tâa wé é pâ 7 uèù na tà udârù. Â wàilà pwiri [câmu goro é Nyuâaé Pwicîri kâ Pwiduée, na é pwacèwii] ⁷ nyuâaé [naa na pai tâbawée kée]. ⁶ Go còo naawé mwara, pé nawià, na dau pwéelaa awé.

Ârapâpé macii na pwa nyuâarà

Go còo pâ macii na pwa nyuâarà, na rà po 4, tèpa pwamaina Pwiduée†. Â dau wâru pâ âraporomeerà. Ba rà tâa ararà, ma wâ pwâgûrurà, â tàpitiri é naiirà. ⁷ Â wâ pwi jèpwi, âna wâra munaa liô‡, â wâ pwi jèpwi, âna wâra munaa pwi nari paaci, â wâ pwi jèpwi, âna é pa naporomara âboro, â wâ pwi jèpwi, âna é pwacèwii é marü bwaamata§ na é gére tâdòiti. ⁸ Â jèpa pwa 6 itoorà. Â pwa âraporomeerà pitiri gora. Â rà nye tà nyabi, naa ne ma pwaa, ma ina pâ:

«É pwicîri! É pwicîri!
É pwicîri wâ Pwi Ukai,
ba wâé Pwiduée,
na é patârù diri.
Dau pwa nii kée,
naa gòro diri pâ muru.
Ba wâé nabà,
â wâé napwiri,
â é gére me còwâ!»

⁹ Â rà nye tà cagòtù, ma pwamaina, ma pwaolé tà Pwi Ukai, na é tâa gò é autâa kée, wâ Pwina é *wâro dàra gòiri awé. ¹⁰ Â, na diri pâ pàara na rà pwamainaé na, â wâ i tèpa 24 âboro pwanümarà, âna wàilà mwara, âna rà cigòboo, ma tùu jûrurà araé. Â rà pwamaina wâ Pwina é wâro dàra gòiri awé. Â rà tapwütù i pâ bwe korona kâra na araé, â rà ina tée pâ:

¹¹ «Wâgà Pwi Ukai,
wâ Pwiduée kâbà,
âna wâgà, na pâri
ma ipwamainagà,
ma cagòtùgà.
Gà dau pwényuâa;
Dau pwa pâtamagà,
naa gòro diri pâ muru.
Wâgà na gà tapoo
diri é pâ muru.
Wâgà na gà paccoo,

4:4 Auinapàpari 3.18 **4:5** Ézékiel 1.13; Zakarie 4.2; Auinapàpari 1.4, 8.5, 11.19, 16.18 **4:6** Ézékiel 1.5–10, 22, 10.14 † **4:6** Macii na pwa nyuâarà...tèpa pwamaina Pwiduée—Grec: Êtres vivants, na rà tâa jaa Pwiduée, ba na rà pwamainaé. Pwacéé ma jè ina pâ, pwacèwii dà. Pwiri tâpo pwacèwii pâ macii, é, pâ âboro, é, pâ angela, é, pâ nyuâa. ‡ **4:7** Liô—Lion. § **4:7** Marü bwaamata—Aigle. **4:8** Ésaïe 6.2, 3; Ézékiel 1.18, 10.12 **4:10** Auinapàpari 7.10, 15, 19.4

gée goro ê câbawâdé'gà. Nabwé!»

7 aupii goro tii <β>

5

(Naporomee 5–7; 8.1–5)

É tàpiri tii wà Pwi nari mutô

¹ Go còo è tii na pipìri, na é cipa goro îê ètò wà Pwi Ukai, na é gère tâa gò jè autâa. Pwa aupwa tii bèepi è pwi tii-bà. Â pwa pâ aupii na rà po 7*. ² Â go còo jè *angela na dau pwa pàtâmee, na é tomara too, â é ina pâ: «Wàilàpà cèna pâriè ma é tipi è pâ aupii, ma pòpwara è tii bèeni?»

³ Êco na nye ticè pwi jè âboro, cèna pwa tàrù kèe ma pwa pàtâmee ma é tipi ma pòpwara i tii, ma é còo—ticè nidò napwéretòtu, ma wâni gòropuu, ma wâna aranara napuu. ⁴ Â go i, â go dau i, gée goro na nye ticè pwi jè âboro na pâriè ma é tipi.

⁵ Â é ina tòo i pwi jè ârapàara i tèpa ijiao pâ: «Gà cibwaa i! Ba pwa pwi âboro caapwi, na pâri ma é tipi è pâ 7 aupii, ma pòpwara è tii. Ba wà [pwina rà ina gooé pâ] Pwi liô, gée na wâao kâ *Juda; wà pwi ukai, na é pwi gòbàra wà ukai *Davita. Ba wàé na é jèe piétò!»

Pâri Pwi nari mutô

⁶ Nabwé, â go còo è *Pwi nari mutô na é gère coo ara è autâa kâ Pwi Ukai, wânabibiu kâra i ârapâpé macii na pwa nyuâara, ma i tèpa ijiao. Â wâra munaa tètâmwereé, ma pwa *ârapwaaillò gooé. Â po 7 pâ gi kèe, ba dau pwa pàtâmee, â 7 âraporomee mwara. Â wàilà pwiri [è câmu goro] è Nyuâaè Pwiciri†, na é cùrué pâ wà Pwiduée, naa gòropuu diri. [Ba è Nyuâaè Pwiciri, âna pwacèwii 7 nyuâa, naa na pai tâbawêe kèe.]

⁷ Â wà i Pwi nari mutô, âna é me naa goo i autâa kâ i Pwi Ukai, na ia é popa i tii naa na îê ètò. Â é pa jiié i tii. ⁸ Â rà cau cigòboo, ma tùu jùrurà araé, i tèpa ârapâpé macii ma wà i tèpa 24 ijiao, ba na rà pwamainae. Â jèpa pwa gitar‡ [kâ diri tèpa ijiao] ma é wâra jawé mwani mii, na wâbé goro jawé ûrea. Ba êpwiri, âna è pâ pwâra pwapwiciri kâ tèpa âboro kâ Pwiduée. ⁹ Â rà nyabiri è jè nyabi na bwaa âmué, ma ina pâ:

«Wâgà co Pwi nari mutô,
pârigà ma gà pa i tii,
tipi è aupii goo.
Ba pòtâmwara;gà;
Gà pwi ârapwaaillò;
Gà naa wâro'gà;
Joro domii'gà,
ba kâ tèpa âboro,
gée na diri pâ wâao,

5:1 Ésaïe 29.11; Ézékiel 2.9–10 * **5:1** Pâ aupii na rà po 7—Pigabia bwàti goro buci (cire de bougie). Â wà pwi awii tii, âna é pwa câmu kèe naa na buci. **5:5** Genèse 49.9; Ésaïe 11.1,10; Auinapàpàri 22.16 **5:6** Zakarie 4.10; Ioane 1.36; Auinapàpàri 13.8 † **5:6** Nyuâaè Pwiciri—Grec: 7 nyuâa.

5:8 Psaume 141.2; Auinapàpàri 8.3–4 ‡ **5:8** Gitar—Grec: Harpe. Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Horépa. **5:9** Psaume 33.3, 40.4, 96.1, 98.1

ma diri pâ pwâratùra,
 géé na pâ napô diri,
 ma diri pâ Ba.
 Gà tipirà[§] diri,
 jii pâ èpà kâra,
 ba na rà Ba'gà,
 ba kà Pwiduée.
¹⁰ Rà mwa tâa jaaé*,
 ma piênawéna kée.
 Rà o mwa pitûâ
 kâra pâ âboro
 naa gòropuu. Nabwé!»

¹¹ Â géé na càué, â go còo, â go tère pâ angela, na rà po dau wâru awé, na pwacoe ma jè pûrara. Â rà cau cibèepi è autâa kà Pwi Ukai—pâbéaa wà tèpa ârapapé macii, â pâ wè wà tèpa ijiao, â tubanabwé naa goo wà tèpa angela bèepwiri. ¹² Â rà dau tomara too wà tèpa angela, na rà nyabi pâ:

«Pwamaina Pwi nari mutô,
 wà Pwi na ia pòtâmwereê!
 Ba tà tée pâtâmee,
 ma neapiâ kée,
 autâmogôori kée,
 nii ma muugère kée.
 Pâri ma cagòtùé!»

¹³ Â go tère è pwâratùra, kâra diri è pâ pwina é pwa wà Pwiduée naanidò napwéretòotù, ma wâni gòropuu, ma wâ nawiâ, ma wâboo còwâ kâra gòropuu. Â rà cau nyabi diri pâ:

«Ma jè pwamainaru:
 Pwi [Ukai maina]
 na é tâa goro autâa,
 ma Pwi nari mutô.
 Jè cagòtù-ru dàra gòiri!
 Pwa muugère kâru,
 nii ma gòo kâru,
 dàra gòiri awé! Nabwé!»

¹⁴ Â rà tòpi i tèpa ârapapé macii pâ: «Amen! Wâdé na wàra!» Â rà cau cigòboo, ma tùu jûrurà wà i tèpa 24 ijiao, ba na rà pwamainaru.

6

Tipi i 7 aupii goro tii

1 <β> Pwi a tâa gòro òoci pwaa

§ 5:9 Gà tipirà—Grec: Gà wârirâ. 5:10 Exode 19.6; Ésaïe 61.6; Auinapàpari 1.6, 20.6 * 5:10 Rà mwa tâa jaaé—Grec: Rà mwa pwa ârapwaaillò tée. 5:11 Daniel 7.10; Hébéru 12.22

1 Gée na càuè, â go còo [naa na nyuâa pâ pàra muru na o mwa tèepaa]: Ba i Pwi nari mutô, âna é tipi i pâbéaa kâra i aupii goro i tii. Â go tère i pwi jè ârapàara i tèpa macii, na é tomara too, pwacèwii airi tikakara. Â é ina [tà pwi jè âboro] pâ: «Gà pâra!» 2 Â é tèepaa me wà pwi a tâa gòro jè òoci pwaa. Â é tà pa wâra bàrada. Â naa tée è bwe korona kâra ukai. Ba é jèe nye pwi a piétò, â é pâra mwara nau paa, ba na é piétò mwara.

2 <β> *Ipaa*

3 Nabwé, â wà *Pwi nari mutô, âna é tipi è béârailu kâra aupii. Â go tère è béârailu kà tèpa macii, na é ina pâ: «Gà pâra!» 4 Â é tèepaa è òoci na mii pwacèwii doromara ânye. Â wà pwina é tâa gò, âna naa tée è pé tauwa na maina. Â pwa tàrù kée, ba na é dàgòtù è pinaanapô, géeni gòropuu, ba na rà ipòtàmwararà wà tèpa âboro.

3 <β> *Copwa*

5 Nabwé, â wà i Pwi nari mutô, âna é tipi è béâracié kâra aupii. Â go tère i béârapapè kà tèpa macii na é ina pâ: «Gà pâra!» Â é nye tèepaa kaa è òoci duu. Â wà pwi a tâa gò, âna é cipa è bépícamu* naa na iê. 6 Â go tère è jè pwâratùra, na é pwacèwii pwâratùra kà pwi âboro, gée nabibiu kâra è pâ ârapapè macii. Â é ina pâ: «[Gà pâra. Â gà ténoori è jè ére, gée goro i piûnya, ba na o dau maina wâri wée, â dau kîri è âraicu]—caapwi tòotù goro wakè, târa caapwi ji kilo goro blé. Â caapwi tòotù goro wakè, târa âracié câmu goro orge. Êco na gà cibwaa tubaèpà è l'huile ma è dipâa†!»

4 <β> *Maagé Bà*

7 Nabwé, â wà Pwi nari mutô, âna é tipi è béârapapè kâra aupii. Â go tère i béârapapè kà tèpa macii, na é ina pâ: «Gà pâra!» 8 Â é nye tèepaa kaa è òoci na pwiu. Â wà pwi a tâa gò, âna nee 'Maagé Bà'. Â pwa pwi jèpwi, na é pâra wiâè, âna nee 'Napô kà tèpa bà'. Â naa tàru tàrù, ma ru pitûa naa goro pwi caapwi ére gée goo 4 ére, gée goro tèpa âboro gòropuu. Â ru naa è ipaa ma copwa, ma maagé. Â rà tipi è pâ macii a piuti, ba na rà uti è pâ âboro.

5 <β> *Tàpé na pòtàmwararà*

9 Nabwé, â wà i Pwi nari mutô, âna é tipi è bé 5 kâra aupii. Â go niâ boo còwâ kâra *aamwari târa imeai‡. Â go còo naawé, pâ nyuâara diri pâ âboro na pòtàmwararà, ba wàrapwiri goo è pai paâjupâra kâra è popai kà Pwiduée.

10 Â rà tomara too pâ: «Pwi Ukai wée! Wâgà na dau pwa pàtâmagà naa gòro diri pâ muru. Â gà pwicîri ma gà âjupâra! O wiidà na gà o mwa pitèi tèpa âboro gòropuu, goro pai pòtàmwarabâ kâra? O wiidà na gà o mwa pwa wârimuru târa? Wâdé na gà pitòwâri târa, goro è domii kâbà!»

6:1 Auinapàpari 4.6, 5.1 6:2 Zakarie 1.8, 6.1–6 * 6:5 Bépícamu—Balance pour mesurer le poids. † 6:6 Gà cibwaa tubaèpà è l'huile ma è dipâa—é, Gà cibwaa tubaèpà pâ upwâra olivier ma pâ nadipâa. 6:8 Jérémie 15.1–3; Ézékiel 5.12,17, 14.21 ‡ 6:9 Aamwari târa imeai—Autel. Còo mwara Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadàra tii. É, aupwa ârapwaaillò. Pwiri câmu goro imeai na rà naa tà Pwiduée wà tèpa âboro kée, na rà naa tée diri è wâro kâra. (Còo Filipi 2.17; 2 Timotéo 4.6.)

11 Â jèpa naa tàra ê jèpa ârabwée na pwaa, ma ina tàra pâ: «[Guwà cibwaa dumapiê.] Â guwà tàpo nao, tapacîri ê pai o mwa me kà diri tèpa béewâ—[tèpa ênawéna kà Iésu] na o pôtâmwararà pwacèwiiwâ.»

6 <β> *Gù diri pâ muru*

12 Nabwé, â wà Pwi nari mutô, âna é tipi ê bé 6 kâra aupii. Â nye tèepaa kaa ê kakürubwaanu^S na dau maina. Â nye po dau gù kaa ê napuu. Â ê tòotù, âna é pâ nau duu, wàra ê imwaano dodà. Â ê parui, âna é mii, pwacèwii ê domii. 13 Â ê pâ îricò, âna rà cau tûuboo naa gòropuu, pwacèwii pai tûu kâra pwâra upwâra na bwaa bwûu, ûna pòu. 14 Â i napwéretòotù, âna tàpo pitiâuê pâ, pwacèwii ê jè aupuu* na jèe pipîri. Â diri ê pâ jaa ma ê pâ pô, âna rà gù géé na autâa kâra.

15 Â wà diri tèpa âboro gòropuu, âna rà cau uru, naa na pâ aucârû wâna pâ jaa, ma na pâ pwâramara-atû. Ba [ticè âboro na é dau gòo jii ê pâara bèepwiri]—wà tèpa ukai gòropuu, ma wà tèpa âboro imaina, ma wà tèpa ukai kâra coda, ma wà tèpa pwa neemururà, ma wà tèpa pwa nii kâra, ma wà diri tèpa ênawéna, ma wà diri pàra tèpa âboro. Ba rà cau itàa naa cârû.

16 Â rà ina tàra ê pâ jaa, ma ê pâ atû, pâ: «Guwà naapwàniribà jii Pwi Ukai, na é tâa gòro é autâa kêe. Guwà pacârûbà, jii ê pwâra putâmu kà Pwi nari mutô[†].»

17 Ba jèe tèepaa é tòotù na dau maina awé, ma pwa pwükûru kêe! Ba ru me nau pwa wârimuru tà tèpa âboro gòropuu. Â o wàilàapà cè pwi âboro cèna é cicararu?

7

Ba kà Pwidiuée

1 Géé na càuru pwiri, â go côo [naa na nyuâa] pâ *angela na rà po 4. Â rà coo na pâ ârapàpé ére géé goo gòropuu. Â rà cipa é pâ pwéretòotù na maina tàra gòropuu—[ê wài, ma dàapà, ma dâré, ma pwéretòotù gòro jaa]. Rà cipa, ba na càcaa pòu naa gòropuu, ma wâ nawia, ma càcaa pònnoori pâ upwâra.

2 Â go côo pwi jè angela, na é toome, géé na autoo kâra tòotù, âna é tà pa ê iri câmu* kà Pwidiuée, wà Pwina é wâro[†].

Â é tomara too tà pàra tèpa ârapàpé angela, na naa tàra ê pàtâmee, ba na rà tubaèpà é gòropuu, ma najawé. Â é ina tàra pâ: 3 «Guwà tàpo coo! Guwà cibwaa pâji tubaèpà é gòropuu, ma najawé, ma ê pâ upwâra! Ba bà o bwaa mara tòpò béaa cè câmu naa gaadaa tèpa ênawéna kà Pwidiuée kâjè.»

4 Â go tère ê jéuru tàpé na rà tòpi ê câmu kà Pwidiuée. Ba po 144 000[†] âboro géé na diri é wâao géé goro Ba *Isaraéla:

5 Po 12 000 géé na wâao kà *Juda;
12 000 géé na wâao kà Ruben;

6:11 Auinapàpari 7.9,13, 19.14 6:12 Mataio 24.29; Apostolo 2.20; Auinapàpari 8.12, 11.13, 16.18

S 6:12 Kakürubwaanu—Tremblement de terre. Pé gù napuu. 6:13 Ésaie 34.4 6:14 Auinapàpari 16.20 * 6:14 Ê jèe aupuu—Grec: Ê jèe tii. 6:15 Ésaie 2.10,19,21 6:16 Osée 10.8; Luka 23.30

† 6:16 Grec: Rà o ina tà tèpa jaa: Guwà tûu naa gòjè! Rà mwa ina tàra pûru jaa: Guwà târamirijè. 6:17 Joël 2.11; Malachie 3.2 7:1 Jérémie 49.36; Daniel 7.2 * 7:2 Iri câmu—Sceau. † 7:2 Wà Pwina é wâro—Pai ina wèe mwara pâ: Wà Pwina é naa Wâro. 7:3 Ézékiel 9.4,6; Auinapàpari 9.4 7:4 Auinapàpari 14.1,3 † 7:4 144 000—Câmu kâra pai tâbawé kâra diri tèpa âboro kà Pwidiuée (12 x 12 x 1 000). Còo note goo Auinapàpari 21.16.

12 000 géé na wâao kâ Gad;
 6 12 000 géé na wâao kâ Asser;
 12 000 géé na wâao kâ Neftali;
 12 000 géé na wâao kâ Manassé;
 7 12 000 géé na wâao kâ Siméon;
 12 000 géé na wâao kâ Lévi;
 12 000 géé na wâao kâ Issakar;
 8 12 000 géé na wâao kâ Zabulon;
 12 000 géé na wâao kâ Ioséfa;
 12 000 géé na wâao kâ *Benjamin.

Wàilà, âna rà po cau tòpi diri ê câmu kâ Pwiduée.

Rà pwamaina Pwiduée tèpa âboro na rà dau wâru

9 Géé na càuru ê pâ pwi bèepwiri, â go ucâri, â go côo ê pâ âboro na rà dau wâru, na càcaa pâri ma pûrarâ. Ba rà me géé na diri pâ Ba, ma wâao, ma napô, ma pwâratûra naa goropuu. Â rà cau coo ara ê autâa kâ Pwi Ukai, ma i *Pwi nari mutô. Â rà cau coona ârabwée pwaa diri, â rà cau cipa naa na îrà, ê doro nu cê.

10 Â rà cau tomara too pâ: «Gàu jêe pa-udòbà, wâgâ Pwi Ukai Pwiduée kâbà, na gâ tâa gò autâa'gâ, ma wâgâ, Pwi nari mutô.»

11 Â rà cau cibèepi ê autâa bèepwiri—[wâgée me còwâ] wâ tèpa angela, â pâ wê wâ tèpa ijiao, â mwa wâ tèpa ârapâpé macii naa goro jènere autâa. Â rà cau cigòboo ma tùu jûrurâ, na ara ê autâa, ma pwamaina Pwiduée. 12 Â rà ina pâ:

«Amen! Wâdé na wâra!
 Pwamaina Pwiduée kâjê!
 Olé ba maina têe!
 Ba tà têe pâtâmee,
 autâmogòori kêe,
 nii ma muugère kêe!
 Pâri ma cagòtùé!
 Wâdé na wâra! Amen!»

Rà me géé na aré ma tòina

13 Nabwé, â [é tabiié naa gooò] i pwi jè ijiao, â é tawèerio pâ: «[Gâ tâmogòori pâ] wàilàapâ pâ âboro bèepwiri, na rà coona pâ ârabwée pwaa? [Gâ tâmogòori] na rà me géewê?»

14 Â go tòpi tée pâ: «[Gâ ina tôo] co pwi ukai, ba wâgâ co na tâmogòori.»

Â é ina tôo pâ: «Wàilà pwiri tèpa me géé na aré ma tòina na dau maina §. Â rà nuwa ê ârabwée kâra, ma pwaa, goro ê domii kâ Pwi nari mutô*.»

15 «Â rà coo ara Pwiduée,
 na é tâa gò autâa kêe.
 Rà piênawéna kêe.

7:10 Auinapàpari 4.10 7:12 Auinapàpari 5.12 7:14 Daniel 12.1; Mataio 24.21 § 7:14 Aré ma tòina na dau maina—Munaa diri pâ pâara na rà pwamaagé côo, wâ tèpa naí Pwiduée. * 7:14 Rà nuwa ê ârabwée kâra...goro ê domii kâ Pwi nari mutô—Ucina goo wâ Iésu Kériso, na é nama wâdé pwâranûmarâ na ara Pwiduée, na é bà ba kâra naa goro satauro.

Â rà pwamainâê,
 naa ne ma pwaa
 naa na wâra pwapwicîri kêe.
 Â é wâjaarâ, ma wéaarirâ.
 16 O càra caa copwa còwâ.
 O pwa jawé kàra,
 naa diri pâ pàara.
 O càcaa cîrirâ ê tòotù,
 [ba o tà pwa curuu kàra].
 17 É ipièrù wâgoorâ
 i Pwi nari mutô,
 ña é coo ara i autâa.
 É poparâ pâ
 naa goo pwârajawé pò,
 ba jawé târa wâro.
 O ticè nûru i kàra.
 Ba wâ Pwiduée Caa,
 na é câtùra diri.»

8

Tipi bénabwé kâra aupii goro i tii

7 <β> Ipwabwàti pâ tutu

1 [Gée na càuru pwiri, â go còo mwara naa na nyuâa, pâ pàra muru na o mwa tèepaa]: Ba wâ i *Pwi nari mutô, âna é tipi i bé 7 kâra aupii goro i tii. Â ticè pwâratùra, wânidò *napwéretòotù. Â nye po tânana kaa, naa na ê caapwi gòobàra ineretòotù. 2 Â go còo tèpa *angela na rà po 7, na rà coo ara Pwiduée. Â jèpa naa târa ê tutu.

3 Â é me pwi jè *angela, â é coo goro é *aamwari târa imeai, na mwani mii, na ara autâa kà Pwi Ukai. Â é cipa jè wâra acî mwani mii—pé pala târa cîri upwâra na ûrea. Â naa tée é pâ dàuru upwâra na wâru, târa cîri. Âna âraimeai tà Pwiduée, bére pâ pwâra pwapwicîri kà tèpa âboro kêe. Â é cîri naa na wâra acî, naa goro i aamwari. 4 Â too i mu na ûrea, gée naa na-araraîê, na ara Pwiduée, bau i pwâra pwapwicîri kà tèpa âboro kêe.

5 Â nabwé, â i pwi angela, âna é pwaai i wâra acî goro ânye, gée na aamwari. Â é tûboo naa gòropuu. Â nye pwa âra kaa tikakara, â é kûu. Â nye tèepaa kaa é kakürubwaanu—ba dau gù kaa é napuu.

7 angela ma 7 tutu <γ>

(Naporomee 8.6–11.18)

6 Rà ipwabwàtirâ wâ i tèpa 7 angela, ba na rà upi é tutu kàra.

1 <γ> Cîri ére géé goo gòropuu

7 É upi i tutu kêe wâ pwi a pâbéaa kà tèpa angela. Â rà nye tûboo kaa naa gòropuu é pâiri popaa moo*, ma ânye na pwa domii na. Â é cîri tâjii é

7:16 Ésaïe 49.10 7:17 Psaume 23.2; Ésaïe 25.8; Auinapàpari 21.4 8:3 Exode 30.1–3; Auinapàpari 5.8 8:5 Exode 19.16–19; Lévitique 16.12; Auinapàpari 11.19, 16.18 8:7 Exode 9.23–26; Ézékiel 38.22; Joël 3.3 * 8:7 Pâiri popaa moo—Grêe.

pwi caapwi ére gée goo âracié ére, gée goo ê gòropuu, ma diri pâ upwâra ma namwatò na tâa wê.

2 <γ> *Mii ére gée goo nawià*

⁸ É upi é tutu kêe wà pwi béârailu kà tèpa angela. Â é nye tûuboo kaa naa nawià é pé ânye, na pwacèwii é diopwaa kâra jaa. Â tatée é pwi caapwi ére, gée goro âracié ére, gée goro é nawià. Â é pâ nau mii wàra domii, ⁹ â rà bà diri pâ ârawéà, â rà mwü diri pâ wànga, na tâa wê†.

3 <γ> *Maga ére gée goo nairiwâ*

¹⁰⁻¹¹ É upi é tutu kêe wà pwi béâracié kà tèpa angela. Â é nye tûuboo kaa gée napwéretòtù é jè pé îricò, na pé dau maina, na nee pâ ‘Aru maga’. Â é pwéelaa pâ, pwacèwii é uèù. Â é tatée é pwi caapwi ére gée goro âracié ére, gée goro pâ nairiwâ ma aupò jawé. Â rà pâ nau dau maga, â dau wâru é pâ âboro na rà bà goo.

4 <γ> *Bàutè ére gée goo tòotù ma parui*

¹² É upi é tutu kêe wà pwi béârapàpé kà tèpa angela. Â nye tatée kaa é tòotù, ma é parui, ma pâ îricò mwara. Â càra caa pwéelaa, na pwi caapwi ére gée goro âracié pàara napò‡.

¹³ Â go niâ dò, â go còo jè marü bwaamata, na é tâ napwéretòtù. Â é tomara too pâ: «Au! Wârico! Wârico é pâ âboro gòropuu! Ba càra caa pâji upi tutu kàra, wà pàra tèpa âracié angela! Â rà o jèe tàpo upi.»

9

Bé 5 kâra tutu

5 <γ> *Kòrée na pwa daarà*

¹ Wà pwi bé 5 kâra *angela, âna é upi é tutu kêe. Â go còo naani gòropuu é jè [angela*, na pwacèwii é] îricò. Ba é jèe tûubooe géenidò napwéretòtù. Â naa téé é kii târa Oolaa, é pwêe, na dau wâgòro†. ² Ûna é tàpìri, â toome é mu, wàra muru ânye na dau maina. Â é tubabàutè i tòotù, ma é napò.

³ Â rà còobé é pâ kòrée, gée na i mu. Â rà po jara êreè i gòropuu. Â panuâ tàra ma rà utijè, pwacèwii pâ keecii‡, na dau pwa nii kâra. ⁴ Êco na tûâri tàra pâ, na rà cibwaa tubaèpà é pâ murumwatò, ma muru câmi, ma upwâra. Â nye pwa tàrù kàra co, ma rà tubaèpà tàra pâ âboro na ticè câmu kà Pwiduée wâ gaadaarà. ⁵ Ba panuâ tàra na rà nama rà dau maagé còo, naa na 5 parui, pwacèwii maagé goro au-uti kàra i keecii. Êco na papwicîri jìirà na rà pòtâmwararà.

⁶ Â napwa naa goo wà tèpa âboro bèepwiri, âna rà o mudàra cè pai bà kàra, na pwi pàara bèepwiri. Êco na o càcaa pâri.

† **8:9** Na tâa wê—Grec: Caapwi ére gée goro âracié ére, gée goorà. **8:10-11** Jérémie 9.14 **8:12** Ézékiel 32.7; Auinapàpàri 6.12–13 ‡ **8:12** 3e phrase—é, Â tubatiâu é pwi caapwi ére, gée goro âracié ére, gée goro é nii kâra. **8:13** Auinapàpàri 9.12, 11.14 **9:1** Auinapàpàri 20.1 * **9:1** Angela—é, Âboro é, duée. † **9:1** Oolaa, é pwêe na dau wâgòro—Karapuu kâra pâ duée ma u, wiâra é auniimiri kà tèpa Juif (còo Luka 8.1); é, autâa kà tèpa bà (còo Roma 10.7). **9:2** Genèse 19.28; Exode 10.12–15; Joël 2.2,10 ‡ **9:3** Keecii—Scorpion. Gòowaa. **9:4** Auinapàpàri 7.3 **9:6** Job 3.21; Jérémie 8.3

Pâ duée na còobé géé na oolaa

⁷ [Na go ucâri] i pâ kòrée, âna [go côo pâ] rà pwacèwii mwara pâ òoci na jèe pwabwàtirà târa paa. Â pwa bwe kàra, na pwacèwii è bwe korona mwani mii. Â è naporomeerà, âna pwacèwii âboro. ⁸ Â è wàrapûrurà, âna gòri, pwacèwii è wàrapûru ilàri. Â è poropwàrà, âna [gòri ma éa] pwacèwii è poropwàra liô. ⁹ Â è pâ ârabwée goro nawâarà, âna pwacèwii ârabwée paò târa paa. Â è airi è itoorà, âna dau maina, pwacèwii è airi wàtio, na rà dàti è pâ òoci na wâru, naa na aupaa. ¹⁰ Tûgò tèpa kòrée bèepwiri, âna pwa daaé, pwacèwii è tûgòro keecii. Â pwa nii kàra, na rà nama rà maagé côo tèpa âboro, naa na 5 parui.

¹¹ Wà pwi ukai kàra, âna è pé duée, na me géé na Oolaa. Nee naa na *hébèru, âna Abadone, ma nee naa na grec, âna Apollyon, âna pai ina wèe pâ ‘Pwi a tutâmwarajè’.

¹² [Â nabwé, â go tère è pwâratùra na ina pâ]: «Jèe nabwé è èpà na pâbéaa, na pwa pwùkùru kèe. Êco na bwaa du ârailu è du pwina bwaa pwicò.»

Bé 6 kàra tutu

6 <γ> Ipaà na dau maina

¹³ É upi è tutu kèe wà pwi bé 6 kàra angela. Â go tère jè pwâratùra na me géé goro è pâ ârapàpè naûru i *aamwari mwani mii, na tâa ara Pwiduée. ¹⁴ Â è ina tà i pwi angela, pâ: «Gà tipi tèpa ârapàpè duée[§] na piirà naa goro jènere nairiwâ maina Euphrate.»

¹⁵ Ba piirà tapacîri è pwi naja, ma parui, ma tòotù, ma ineretòotù bèeni, na é pacoò wà Pwiduée. Â è tipirà wà i pwi angela, ba na rà pipòtâmwara è pwi caapwi ére géé goo âracié ére, géé goo diri pâ âboro gòropuu. ¹⁶ [Â rà popa è pwàra paa na dau maina awé.]

Â go côo naa na nyuâa pâ 200 miliô coda, na tâa gòro òoci. ¹⁷ Â nye wàrapwiri mwara è pai côora kôo, naa na nyuâa. Pwa ârabwée paò târa nawâarà, na wâru pâ âmu kàra, âna mii pwacèwii è ânye, ma bwùucùru duu, pwacèwii atù pwâra, ma kari pwacèwii è dà na tò* . Â è pûru pâ òoci, âna pwacèwii è pûru liô. Â rà kòpi è âracié muru—ânye, ma mu, ma dà na tò.

¹⁸ Â pwi caapwi ére géé goro è âracié, géé goo tèpa âboro gòropuu, âna rà bà, géé goo pâ âracié bépitubatòina bèepwiri, na rà kòpi i pâ òoci. ¹⁹ Ba è patâmara pâ òoci, âna tâa pwâra. Â pwa nii kàra mwara, na tûgòrà, na pwacèwii è dòèa. Ba pwa pûrurà, târa ma rà utijè.

Càra caa biirà tèpa âboro

²⁰ Dau maina pâ maagé côo bèepwiri, târa pâ âboro. Êco na wà tàpé na rà udò jii, âna càra caa pinûnûma, ma pitòotéri è pâ tûâ kàra na èpà. Ba rà bwaa nye tà ciburà piênawéna kàra pâ duée imudi. Ba rà cigòboo târa pâ *ânuurumuru[†], na rà pwa goro na-araraîrà, goro mwani mii, ma mwani pwaa, ma paò, ma atù, ma bàra upwâra—è pâ ânuurumuru na càra caa côojè, ma càra caa tèrejè, ma càra caa pâra. ²¹ Â rà bwaa nye tà pwa na èpà. Ba rà bwaa nye tà mura, ma ipuu imudi, ma pwa dooki. Â rà bwaa nye ipòtâmwara.

9:7 Joël 2.4 **9:8** Joël 1.6 **9:9** Joël 2.5 **§ 9:14** Duée—Grec: Angela. Pwiri tèpa angela na èpà, â na rà cicara Pwiduée. **9:15** Auinapàpari 8.7–12 * **9:17** Dà na tò—Soufre. **9:20** Psaume 115.4–7, 135.15–17; Daniel 5.23; Auinapàpari 16.9,11 † **9:20** Ânuurumuru—Idole.

10

Angela ma nari tii

¹ Go còo pwi jè *angela na dau pwa nii kêe, na é boome gée napwéretòotù. Â târamiriê goro nee, ba na ârabwée kêe, â tâa gòro pûruê é ubà, ba na bwe kêe. Â naporomee, âna pwâra pwacèwii i tòotù, â é du âê, na dau pwa nii kàru*, âna pwacèwii doromara ânye. ² Â é còboo goro âji âê naa nawia, â é â aèmwù kêe, âna coo namwari. Â é cipa é nari tii na tàpirié.

³ Â é tùra too, pwacèwii é liò. Â rà tòpié é pâ 7 tikakara, â rà taaò.

⁴ Pwa na go wii é pwina go tère. Êco na go tère é pwâratùra, me gée napwéretòotù, na é ina tòo pâ: «Gà cibwaa wii é ère pwina rà ina wà tèpa 7 tikakara bèepwiri. Â gà naapwàniri.»

⁵ Â nabwé, â wà i pwi angela, âna é pagòtù too é îê ètò naa napwéretòotù, ⁶ ba na é *ipwataâboro naa na nee Pwiduée—wà Pwiduée na é *wâro dàra gòiri awé, â na é tapoo é napwéretòotù, ma é gòropuu, ma é nawia, ma édiri pâ muru na wâna.

É *paâjupâra na araé, wà i pwi angela pâ: «O câ mwa caa gòiri [é pai tapacîri kâwà]! ⁷ Ba wà Pwiduée, âna ée tàpo pacoo é auniimiri kêe, na tàbinyiri gée na biu—auniimiri kêe, na é jèe inapàpàri tà tèpa ênawéna kêe, wà tèpa *péroféta. Â ée mwa pacoo, ûna é upi tutu kêe wà pwi bènabwé angela.»

Gà ija â gà inapàpàri

⁸ Go tère mwara i pwâratùra, na me gée napwéretòotù, na é ina tòo còwâ pâ: «Gà pâ nau popa i tii na ia tàpirié, na é cipa wà i pwi angela, na ia é coo gòro parawére jawé, ma wâna mwari.»

⁹ Â go pâra darié, â ûna go ilari jiié i tii, â é ina tòo pâ: «Gà popa, ma ija; â o nea, na pwâgà, pwacèwii é narapuutâ, caapwi co, na o maga na nanaagà.»

¹⁰ Â go popa i tii gée na-araraîê, â go ija, â é nye dau nea na pwâò, pwacèwii é narapuutâ. Úna go namiri, â é maga na nanaaò.

¹¹ Â é ina tòo mwara pâ: «Gà inapàpàri mwara é popai kà Pwiduée, goo é pwina ée mwa pwa. Â gà ina tà tèpa âboro na wâru—gée na pâ Ba, ma pâ napô, ma pâ pwâratùra. Â gà ina tà tèpa ukai kàra.»

11

Tupédu a paâjupâra Pwiduée

¹ Gée na càuru pwiri, â naa tòo é jè bàra watù bécâmu. Â go tère é pwâratùra na ina tòo pâ: «Gà pâra, ma gà câmuri i wâra pwapwicîri kà Pwiduée*, bau é *aamwari târa imeai. Â gà pûra é jéuru tèpa âboro, na rà pwapwicîri wâna é wâra pwapwicîri. ² Â gà cibwaa câmuri é gòroigé goo wâra pwapwicîri. Ba jèe naa tà tàpé na càra caa tèpa Ba kà Pwiduée. Â rà o còogai é ville na pwicîri, wà *Iérusaléma, naa na 42 parui, [pai ina wèe pâ, 1 260 tòotù].

* **10:1** Ê du âê, na dau pwa nii kàru—Grec: Ê du âê, âna {pwacèwii} du âra wâ (colonnes). **10:4** Daniel 12.4,9 **10:5** Deutéronome 32.40; Daniel 12.7 **10:7** Amos 3.7 **10:9** Ézékiel 2.8, 3.1–3 **10:10** Ézékiel 3.3 **11:1** Ézékiel 40.3; Zakarie 2.5–6 * **11:1** Wâra pwapwicîri kà Pwiduée—Ucina goo é pai tâbawée kà diri tèpa cèiki naa goo Pwiduée. Ba ticé wâra pwapwicîri na wánidò napwéretòotù. (Còo Auinapàpàri 21.22.) **11:2** Luka 21.24; Auinapàpàri 13.5

³ «Êco na go o mwa panuâ pâ, tupédu a *paâjupâraô, tupédu *péroféta. Â ru coona dodâ. Â ru mwa inapàpari ê popai kôo, naa na pâ tòotù bèepwiri.» ⁴ [Â câmu kàru] âna du ârailu upwâra élaio†, ma du ârailu wâra ânye. Â ru coo ara Pwiduée Pwi Ukai kâra gòropuu. [Ba ée tàpo cùruru pâ.]

⁵ Wiàna nûma pwi jè âboru, na é tubaèpà târu, â o tòé é ânye na é còobé géé pwâru. Â o wàrapwiri pai tètâmwarâ [kà Pwiduée] wà tàpé na rà pièpàriru. ⁶ Na diri pâ tòotù na ru inapàpari ê popai kà Pwiduée na, âna o wâjaaru ê pàtâma na dau maina. Ba o pâri ma ru pacoo é popaa, ma pubii nawîa ma pâ nairiwâ, ba na mii wâra domii. Wiàna nûmaru na ru tii goo é gòropuu, â o wâru é pâ na jèpapara tòina na o tatée é gòropuu.

Ê pwina o tèepaa târu

⁷ Wiàna ru tubanabwé ê pai *paâjupâra kàru, â ée mwa toome wà Itémuru‡, géé na i Oolaa na ia dau wâgôro. [Ba é pé duée na po dau maina, na pwacèwii pé macii na èpâ.] Â ée mwa pipaa dà i du péroféta kà Pwiduée, â ée mwa piètò jïiru, â ée mwa pòtâmwararu.

⁸ Â o tà tâa i du naiiru, wânabibiu kâra na ville maina§, na ara diri tèpa âboru na rà pâ wê. Ê ville bèepwiri, âna ia tanamiri Pwi Ukai kàru, naa goro *satauro, naawê. Â i ville, âna é pâ nau pwacèwii du napô *Sodoma ma *Aigupito*, géé goro pâ èpâ kée. ⁹ Wâru tàpé na rà o còo é naiiru—tàpé géé na diri pâ napô, ma wâao, ma Ba, ma pwâratùra. Â rà o còoru naa na âracié tòotù â gòobèrèe. Ba o càra caa panuâ ma pwàniri é naiiru, na pwi pàara bèepwiri.

¹⁰ Êdiri tèpa âboru gòropuu, âna rà o dau ipwàdée, géé goro é pai bà kà tupédu péroféta bèepwiri. Ba, [na pàara na ru bwaa wâro, âna] ru nama rà dau aré. Â rà o jèpa pinaa târa é pâ urâpâra, â rà [o câbu naa na] ipwàdée.

¹¹ [Êco na wàéni é pwina go còo naa na nyuâa, na o mwa tèepaa târu]: Géé na càuru é âracié tòotù â gòobèrèe, â é nye pawâroru còwâ kaa wà Pwiduée, â ru nye cimadò kaa. Â dau wâgotâra diri tàpé na rà còoru.

¹² Â pwa é pwâratùra na maina, me géé napwéretòotù, na é ina târu pâ: «Gàu toome naani!»

Â ru too naa nee, naa napwére-tòotù na ara tèpa èpàriru.

¹³ Â géewê, â nye pwa kaa kakûrubwaanu. Â po dau maina pai gù napuu, â é tûuboo é pwi caapwi ére géé goo 10, géé goro i ville. Â rà bà 7 000 âboru. Â wà tàpé na rà bwaa wâro, âna dau wâgotâra, â rà papwicîri Pwiduée wânidò *napwéretòotù, â rà ina pâ, dau maina pàtâmee.

¹⁴ Jèe nabwé naawê é béârailu kâra aré ma tòina. Êco na ée tàpo tèepaa me mwara é pwi béâracié wêe.

Bénabwé kâra tutu

7 <γ> Mwachiri kà Pwiduée

11:4 Zakarie 4.3,11-14 † **11:4** Upwâra élaio—Olivier. **11:5** 2 Samuel 22.9; Psaume 97.3 **11:6** Exode 7.17-20; 1 Samuel 4.8; 1 Rois 17.1 **11:7** Daniel 7.21; Auinapàpari 12.17, 13.7, 17.8 ‡ **11:7** Itémuru—Grec: Pé macii. **11:8** Luka 13.34 § **11:8** Ville maina—Munaa ville Iérusaléma, é, pwiri ucina goro picaatâa kà diri tèpa âboru na càra caa papwicîri Pwiduée. * **11:8** Du napô Sodoma ma Aigupito—Ucina goo tèpa âboru, na càra papwicîri Pwiduée. **11:11** Ézékiel 37.5,10 **11:12** 2 Rois 2.11 **11:13** Auinapàpari 6.12, 16.18 **11:14** Auinapàpari 9.12

¹⁵ Gée na càuru pwiri, â é upi tutu kêe wà pwi bé 7 kâra *angela. Â go tère pâ pwâratùra na dau maina, boome gée napwéretòtù. Â rà tomara too pâ:

«Pitòotéri pitûâ
wâni gòropuu.
É pitûâ Pwi Ukai
ma pwi Mesia kêe,
Pwina é pitòorigarié.
Ée mwa pitûâ,
dàra gòiri awé. Nabwé!»

¹⁶ Â wà i tèpa 24 ijiao, âna rà boo gée gò autâa kâra. Â rà cigòboo ma tùu jùrurà ara Pwiduée, â rà pwamainâe. ¹⁷ Â rà ina pâ:

«Bà pwaolé tâgà,
Pwi Ukai Pwiduée!
Dau pwa pàtamagà,
naa gòro diri pâ muru.
Ba wâgà napwiri,
â wâgà nabà.
Gà ipâdi popai,
goo é pàtamagà.

¹⁸ Rà putàmu googà pâ Ba,
na pàara béaa.
[Na rà ipwacòoco!]
Ba jèe tèepaa ni pàara
na gà putàmu na!
Gà o pitèi tèpa bà.
Gà o naa câma
tèpa ênawéna'gà,
tèpa péroféta;
ma tèpa âboro'gà,
tèpa papwicîrigà—
tèpa âboro kîri,
ma tèpa âboro maina.
Jèe tèepaa pwi pàara
na gà nama tiâu
tèpa tojii âboro
pitiri gòropuu. Nabwé!»

7 câmu <δ>

(*Naporomee 11.19–15.4*)

¹⁹ Gée na càùé, â tàpiri é wâra pwapwicîri kâ Pwiduée wânidò napwéretòtù. Â go côo é wâra pipwataâboro†. Â go tère pâ pwâratùra na maina‡. Â nye pwa

11:15 Exode 15.18; Psaume 10.16; Daniel 2.44, 7.14 **11:18** Psaume 110.5, 115.13; Roma 2.5; Auinapàpari 20.11–13 **11:19** Héberu 9.4; Auinapàpari 8.5, 15.5, 16.21 † **11:19** Wâra pipwataâboro—Rà tâa wé é 10 Naèà kâ Pwiduée. (Còo Deutéronome 10.1–5 ma Héberu 9.4.) Ucina goro é pai caatâa kâ Pwiduée ma é Ba kêe. ‡ **11:19** Pwâratùra na maina—é, Airimuru na maina.

âra kaa tikakara, â é kûu. Â nye pwa kaa kakürubwaanu—ba nye gù kaa é napuu. Â coo é popaa na dau maina, â rà nye tûuboo kaa pâ pàiri popaa moo.

12

1 <δ> Tô ilàri ma pwi Dàragô

¹ [Gée na càuru pwiri, â go còo mwara naa na nyuâa, pâ pàra muru na o mwa tèepaa.] Ba tèepaa naa gopaérenao é jè câmu kêe na dau maina, [na rà pò goo pâ âboro]. Wàépwiri, é tò jè ilàri na pwényuâa*, na é coona i tòotù, â tâa aranara du âê é parui. Â wâna pûrué é bwe korona, na pwa goro 12 ìricò. ² Â é maagé còo, ba ée jèe pitàmari èpo. Â é i goro é aré ma tòina kêe na dau maina.

³ Â é nye tèepaa me kaa naa gopaérenao é jè câmu kêe—é jè pé walàuma kâra duée, wà pwi Dàragô†. Â po mii é naiié, â po 7 pûrué, na jèpa tâa gò, é nari bwe korona. Â po 10 gi kêe. ⁴ Â é dàti boo, goro é tûgòé, é pwi caapwi ére gée goo âracié ére, gée goo é pâ ìricò wânidò napwéretòotù. Â é urarà boo naa gòropuu. Â nabwé, â é tà coo ara i tò ilàri na pigéaa, ba na é uti i pwi èpo kêe wiàna é pitàmarié.

⁵ Napwa naa goo wà i pwi èpo, âna ée mwa pitûâ kâra diri é pâ Ba, goro i tâjò paò kêe.

Ûna pitèpaé, â nye upaé kaa, jii i pwi Dàragô, naa jaa Pwiduée, naa na autâa kêe. ⁶ Â é uru naa namaré i tò nyaa kêe, naa na autâa na é jèe pwabwàti ba kêe, wà Pwiduée. Â o mwa èrúé naawé, naa na 1 260 tòotù.

É ipaa dèe Mikaéla

⁷ Géewé, â nye pwa paa kaa wânidò *napwéretòotù [jaa Pwiduée]. Ba wà pàra tèpa *angela, ma Mikaéla, pwi ukai kàra, âna rà ipaa ma wà i pwi Dàragô ma tèpa duée† kêe. ⁸ Â rà piétò jùira. Â rà tû còobé i Dàragô ma tèpa duée, gée napwéretòotù, ⁹ boo naaniboo gòropuu.

(Napwa naa goo i pwi Dàragô maina bèepwiri, âna wàè kaa pwiri, wà i pwi dèèa gée na biu. Â nee, âna ‘Pwi a cicarajè’, é, *Caatana. Â wàè kaa pwiri, na é pwi a-ipa-imwùru tèpa âboro pitiri é gòropuu.)

¹⁰ [Gée na càuru é pai tûu kêe] â go tère é pwâratùra na dau maina, naanidò gopaérenao, na ina pâ:

«jèe tèepaa tòotù
[na jè tapacìri]!
É paari pàtamee
wà Pwiduée kâjè!
Ée pa-udò é Ba kêe!
É tòpò Mwaciri kêe,

* **12:1** Tô jè ilàri na pwényuâa—Ucina goro é Ba kà Pwiduée, na é còobé géewé wà pwi Mesia (Pwina naîé). Pwi Ba kà Pwiduée, âna wà tèpa Isaraéla, â nabàni, âna diri tàpé na rà pâra wiâ Iésu. **12:2**

Michée 4.10 **12:3** Daniel 7.7 † **12:3** Dàragô—Dragon. Naa na tâgadé kà tèpa Juif, âna pé diopwaa kâra àgòri na tâa na numwiri, na é pwi âboro capwi. Nee mwara Léviathan (Psaume 74.14). Naani, âna pwi Dàragô, âna jè nee Caatana. (Còo nee tii 9.) **12:4** Daniel 8.10 **12:5** Psaume 2.9; Ésaie 7.14, 66.7; Auinapàpari 19.15 **12:7** Jude 1.9 ‡ **12:7** Tèpa duée kêe—Grec: Angela. Éco na rà tèpa angela na èpà, na jè ina goorà pâ, duée. **12:9** Genèse 3.1,14; Luka 10.18, 22.31; Auinapàpari 20.2 **12:10** Job 1.11; Zakarie 3.1

naa tàrù târa pitûâ
 kâ pwi Mesia kêe!
 Ba é tú tà Caatana,
 pwi a piciapwâ goojè.
 Ia é mu pitôtijè
 naa jaa Pwiduée,
 naa ne ma pwaa.

Â é jèe tûu awé!

¹¹ Rà jèe piétò jiié

wà tèpa béejè,

goro é domii

kâ *Pwi nari mutô;

goro é popai

na rà *paâjupâra.

Ba càra caa piwâ,

na rà bà, ba kêe.

¹² Ipwadéé naa napwéretòotù!

Maagé còo naa gòropuu!

Au, wârigà co nawià!

É dau putâmu Caatana.

Ba é tûuboo dariwâ.

Â jèe ticè pàara kêe. Nabwé!»

É capwâri i tô ilàri wâ Dàragô

¹³ É còoina wâ Dàragô pâ, jèe tú tée boo naa gòropuu. Â é capwâri i tô ilàri§, ba na é tubaèpà tée. Ba wâ tòoni na ia é pitàmari i pwi âboro èpo. ¹⁴ Êco na jèe naa tà tòoni, é du wàraîri i marü bwaamata. Â é tâ jiié*, naa namaré, wâna é autâa, na jèe pwabwàti ba kêe. Â o ipièrù wâgoóé, naawê, naa na âracié naja à gòbèrèè†.

¹⁵ Â i pwi Dàragô‡, âna é kòpi géé pwêe, pâ jawé na wâru, na pâ nau jèpé, ba na é wâri gò i tô ilàri. ¹⁶ Êco na é nye òmaa kaa é napuu, â é namiri i jawé. ¹⁷ Â é nye dau putâmu kaa i pwi Dàragô, naa goo i ilàri. Â é pâra nau ipaa, tà diri pâra tèpa naî tòoni—wâ tàpé na rà pitère dà Pwiduée, ma paâjupâra pâ, rà tèpa âboro kâ Iésu§.

¹⁸ Â nabwé, â é tà coo i pwi Dàragô wâ bàrawià.

13

2 <δ> Itémuru géé nawià

¹ Géé na càuè, â go còo [naa na nyuâa, pâ pâra muru na o mwa tèepaa]: Ba go còo wâ Itémuru, na é còobé géé nawià. Po 10 gi kêe. Â 7 pûrûé, na jèpa tâa

12:12 Ésaïe 44.23, 49.13 § **12:13** É capwâri i tô ilàri—Wâru pâ muru ni, na pwacèwii é pai upa tèpa Isaraéla jii ukai Faraó na Aigupito. (Còo Exode 1.22; 14.8; 19.4; Nombres 16.31–33.) **12:14** Daniel 7.25, 12.7 * **12:14** Jiié—Grec: Jii i dòèa. † **12:14** Âracié naja à gòbèrèè—Pai ina wèe pâ, 42 parui, âna 1 260 tòotù. (Còo Auinapàpàri naporomee 2–3.) Grec: Na caapwi pàara, ma pâ pàara, ma jè gòbèrà pàara. ‡ **12:15** Dàragô—Grec: Dòèa. **12:17** Auinapàpàri 11.7 § **12:17** Paâjupâra... é, Rà tà cimwü, naa goro é âjupâra na é paari wâ Iésu. **13:1** Auinapàpàri 12.3, 17.3, 7–12

gò è bwe korona. Â wii naa gòro pâ jèpa pûruê, è pâ nee Pwidueé, ba na é [pa autâa kâ Pwidueé, ba na é] inaé ba èpâ mwara.

² Ê naiié, âna pwacèwii è naiiri *léopard*. Â è âê, âna pwacèwii è âra *ours*. Â è pwêe, âna pwacèwii è pwâra liô*. Â é naa tée è nii kée wâ i pwi Dàragô, bau è autâa kée, ma è pitûâ kée, na dau maina. ³ Â go còo è aurumuru na dau maina, gòro jè pûruê, pwacèwii na jèe tòditâ, â wâra munaa è jèe bà. Êco na jèe nyu còwâ, â jèe wâdé.

Â wâ diri tèpa âboro gòropuu, âna rà picâdirié goo, â rà pâra wiâê. ⁴ Â rà pwamainâé, â rà ina pâ: «Wâilàapâ cèna pwa nii kée pwacèwii Itémuru? Wâilàapâ cèna pâri ma è cicaraé? Nye ticè!»

Â rà pwamainâ mwara i pwi Dàragô, ba wâé, na é naa tée è pàtâmee.

É ina ba èpâ Pwidueé

⁵ Jèe panuâ tà Itémuru, ma é tûra, naa na 42 parui. Â é dau pi-ina kée [ma ina pâ wâé âna wâé Pwidueé]. ⁶ Â é dau ina ba èpâ wâ Pwidueé, ma è nee, ma è autâa kée wâ *napwéretòotû, ma wâ diri tàpè na rà tâa wê.

⁷ Â jèe nye panuâ tée è pàtâmee ma è ipaa, ma è piétò jii tèpa âboro kâ Pwidueé. Â jèe panuâ tée mwara târa pitûâ, naa gòro [diri tèpa âboro gòropuu]—diri pâ wâao, ma pwâratûra, ma pâ napô, ma pâ Ba. ⁸ Â rà cau cigòboo tée diri tèpa âboro gòropuu, na jèe càcaa wii neerà, naa na Tii kâ *Pwi nari mutô, béaa kâra è pai tòpò wâra è gòropuu†. Wâ Pwi nari mutô, âna wâé kaa pwina é jèe bà, ba na é pwi *ârapwaaillô.

⁹ [Â wâgo, Ioane na go wii è tii bèeni, âna go ina pâ]: Wâ pwina pwa pwâranyûrué, âna wâdé na é tère! ¹⁰ Ba o tubaèpâ tà tèpa âboro kâ Pwidueé. Rà o pwa karapuu wâ pâra pwi, â rà o pòtâmwara pâra tàpé. Â wâdé na rà cipa ba mwü è cèikî kâra, ma pidâpwicâarirâ [naa na è pwina o tèepaa târa].

3 <δ> Pé macii géé napuu

¹¹ Géé na càué, â go còo è béarailu kâ tèpa macii [na èpâ] na é còobé géé napuu. Po ârailu gi kée, na pwacèwii è gi kâra nari mutô, èco na é pwi a takânarijè, pwacèwii è dàragô. [Â nee mwara, âna ‘Wâ pwi *péroféta a pwâ’]‡. ¹² Â è wakè ba kâ Itémuru, pé macii béaa, na ia jèe nyu còwâ i aurumuru kée. Ba é tòpi jii Itémuru èdiri târû kée ma pàtâmee.

É tacoo goo diri tèpa âboro gòropuu, ba na rà cigòboo na ara Itémuru. ¹³⁻¹⁴ Â é pwa è pâ câmu na dau maina, goro pàtâmee, na ara Itémuru. Ba è panuâ boo è ânye géé napwéretòotû, â rà cau pò goo wâ tèpa âboro gòropuu. Â panuâ tée, ma è ipa-imwûrurâ. Â è tûârî târa, ma rà pwa cè ânûu wâ Itémuru, na ia pwa aurumuru wâgoóé, â ia jèe nyu còwâ§.

É pawâro ânûu Itémuru

^{13:2} Daniel 7.4–6 * ^{13:2} Léopard, ba é dau itâ; Ours, ba dau gòri è pwûruié; Pwâra liô, ba dau gòri ma éa è poropwêe. ^{13:3} Auinapàpari 17.8 ^{13:5} Daniel 7.8,25, 11.36; Auinapàpari 11.2 ^{13:7} Daniel 7.21; Auinapàpari 11.7 ^{13:8} Psaume 69.29; Auinapàpari 17.8, 20.12,15, 21.27 † ^{13:8} Béaa kâra è pai tòpò wâra è gòropuu—Ê pâ popai bèepwiri, âna pâri ma jè tòpò naa goro jènere è pâ popai bèeni: Wâ Pwi nari mutô, âna wâé na é jèe bà... ^{13:10} Jérémie 15.2, 43.11; Auinapàpari 14.12 ‡ ^{13:11} ‘Wâ pwi péroféta apwâ’—Còo Auinapàpari 16.13, 19.20, 20.10. ^{13:13-14} 1 Rois 18.24–39; Mataia 24.24; Auinapàpari 19.20 § ^{13:13-14} Ia jèe nyu còwâ—é, Ia é jèe wâro còwâ.

¹⁵ Panuâ tà i béarailu kà tèpa macii—[i pwi péroféta na é pwâ]—ma é pawâro i ânuu Itémuru. Â panuâ târa i ânuuê, ma é tûra, ma pôtâmwara diri tèpa âboro na càra caa pwamainâé. ¹⁶ Â é tacoo goro pâ âboro diri, ma rà tòpi é câmu kêe naa goo îrà ètò, é, wâ gaadaarâ. É wârapwiri tà tèpa âboro diri, na kîri ma maina, â wâ tàpé na pwa neemururâ, ma ticé neemururâ, â wâ tàpé na pwa târù kàra, ma wâ tàpé na ticé târù kàra*. ¹⁷ Â ticé âboro na pâri ma pi-icu, wiàna ticé gooe é pwi câmu bèepwiri. I pwi câmu kêe bèepwiri, âna nee wâ Itémuru ma nimaro na ucina goo nee.

¹⁸ [Wâgo, Ioane, na go wii é tii bèeni, âna go ina tàwà pâ]: Wâ pwi âboro na é tà manga, âna wâdè na é pitadàra é nimaro kà Itémuru. Ba é nimaro kêe, âna nee pwi jè âboro—âna 666†.

14

4 <δ> *Ipwamaina nari mutô*

¹ [Gée na càué, â go còo mwara, naa na nyuâa, pâ pàra muru na o mwa tèepaa]: Ba go còo i *Pwi nari mutô, na é cima wâgòro jaa *Siona. Â rà gére tâa jaaé 144 000 âboro*—wàilà diri na jèe wii na gaadaarâ é nee, ma nee Caa kêe.

² Â go tère jè jè pwâratûra, na me gée napwéretòotù, na pwacèwii airi gitar na dau wâru. Dau maina é aié, pwacèwii é airi pwiritée†, ma é airi tikakara. ³ Ba rà nyabi wâ diri tèpa âboro bèepwiri, naa naporomee [Pwiduée, na é tâa] na autâa kêe; ma na ara tèpa ârapapé macii na pwa nyuâarâ, ma wâ tèpa 24 ijiao. Â é nyabi kàra, âna bwaa âmué, â nye ticé pwi jè âboro cèna é tâmogòori. Â nye wâdè co tèpa 144 000, ba nye wàilà tèpa âboro na jèe pa-udorâ jii é gòropuu.

⁴ Wàilà tèpa âboro, na càra caa pitubamiirirâ naa na wâro-gòronaigé†. Â rà pâra wiâ Pwi nari mutô, naa na pâ ère na é pâ wê. Ba é jèe uparâ wâ Pwiduée, ma wârirâ§, ba na rà tèpa âboro [wâna Ba] kàru ma wâ Pwi nari mutô. Â rà pwacèwii é *ârapwaaìlò ba kêe, na pwa goro é bétapoo pwêe na jè piûnya. ⁵ Â càra mu caa tèpa pwâ. Â nye ticé èpà na rà pwa goro îrà.

5 <δ> *Popai kà tèpa 3 angela*

⁶ Nabwé, â go còo pwi jè *angela na é tâ gopaérenao. Â é pâ nau picémara é popai wâdè na âjupâra dâra gòiri awé târa diri pâ âboro gòropuu—tà tàpé gée na diri é pâ wâao, ma pwâratûra, ma napô, ma pâ Ba.

⁷ Â é tomara too pâ: «Guwâ papwicîri wâ Pwiduée, ma ipwamainâé! Guwâ tòbaru Pwina é tapoo napwéretòotù ma gòropuu, ma nawîa, ma nairiwâ. Ba jèe tèepaa i pwi pàara na ée mwa pitèi tèpa âboro gòropuu na.»

⁸ Â [ûna é pâra, â] é tèepaa me wâ pwi jè angela, na é tomara too pâ:

13:16 Auinapàpàri 14.9–11, 16.2, 20.4 * **13:16** ...Pwa târù kàra, ma...ticé târù kàra—Hommes libres et esclaves. † **13:18** 666—Wîara é auniimiri kà tèpa Juif, âna 6, âna nimaro kàra âboro. 666 âna nimaro kà pwina nùmee na é tâa na autâa kà Pwiduée. * **14:1** 14 000 âboro—Còo note goo Auinapàpàri 7.4.

14:2 Auinapàpàri 1.15, 19.6 † **14:2** Pwacèwii é airi pwiritée—é, Pwacèwii pâ wiâ na dau maina.

14:3 Ésaïe 42.10; Auinapàpàri 5.9, 7.4 † **14:4** 1re phrase—Ucina goro é wâro na wâdè na ara Pwiduée, ba ticé na èpà na. § **14:4** Wârirâ—Ucina goro é pai pipanuâ wâra é wâro kà Kériso. **14:8** Ésaïe 21.9; Jérémie 51.7,8; Auinapàpàri 17.2, 18.2,3

«Ée jèe tûu *Babulona*,
 téura napô-bà!
 É ipa-imwûru
 diri é pâ Ba.
 É naa târa dipâa.
 Rà ipwirié goo.
 Rà pwaduwa kêe.
 Rà pwa pwina miiri.
 Rà ipuu imudi,
 wà tèpa âboro gòropuu. Nabwé!»

⁹ Â gée na càuè, â wà pwi jè angela, âna é pâra wiâ du angela bèepwiri. Â é tomara too pâ: «Wàéni é pwina o tèepaa tà tàpé, na rà pwamaina wà Itémuru ma i ânuuè, ma tòpi i câmu kêe naa gaadaarà ma goro îrà: ¹⁰ O naa târa, wailà mwara, é dipâa, na é pwabwàti wà Pwiduée, dipâa goro é pwâra putâmu kêe. Â càcaa tògòtù goro jawé, [â o gòo ma maga, na rà wâdo]. Â rà o aré ma tòina goro ânye ma dà na tòo, na ara pâ angela na rà pwicîri, ma Pwi nari mutô.

¹¹ «Â é nye tà tòo awé i ânye, â rà o maagé còo goo dâra gòiri. Â o càra caa nao, naa ne ma pwaa. [Wàépwiri é pwina o mwa tèepaa tà] tàpé na rà ipwamaina wà Itémuru ma i ânuuè, ma tòpi i câmu kêe.»

¹² [Wâgo, Ioane, na go wii é tii bèeni, âna go ina pâ]: Wàépwiri é bépipagòo tèpa âboro kà Pwiduée. Wâdé na rà pidâpwicâarirà, [ûna tubaèpà târa] ma pitère dâra é pâ naèà kà Pwiduée. Wâdé na rà tà mwü naa na cèikî kàra naa goo Iésu.

¹³ Â gée na càuè, â go tère é jè pwâratùra gée napwéretòotù, na ina me tóo pâ: «Gà wii pâ: “Cidòri nyuâa tàpé na rà bà, tapoo nabà, gée goro pai cèikî kàra naa goo Pwi Ukai.”»

Â é Nyuâaè Pwicîri, âna nye wàé mwara, na é ina pâ: «Ûu kaa, ba rà o nao jii é pâ aré ma tòina kàra. Â rà o tòpi é câmarà goro é wakè kàra†.»

6 <δ> Piûnya naani gòropuu

¹⁴ Go ucâri, â go còo wà *Pwina naîri âboro†, na é tâa na é nee na pwaa. Â é bweri é bwe korona mwani mii, â é popa é pwâci na po éa.

¹⁵ Â go còo wà pwi jè angela, na é còobé gée na wâra pwapwicîri[§] [nidò *napwéretòotù]. Â é tomara too tà i Pwi na ia é tâa na i nee, pâ: «[Tèpa âboro gòropuu, âna pwacèwii blé na] jèe po wàèa bwâti. Jèe tèepaa é tòotù kàra piûnya*! Gà tù paé i pwâci'gà, â gà tapàgà!»

¹⁶ Â é tûboo naa gòropuu i pwâci kêe wà pwini, â é piûnyari i gòropuu.

* **14:8** Babulona—Còo mwara Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadâra tii. Ucina goo diri tàpé na rà cicara Pwiduée ma tubaèpà tà tèpa âboro kêe. **14:9** Auinapàpari 13.12–17 **14:10** Genèse 19.24; Psaume 75.9; Ésaïe 51.17,22; Jérémie 25.15–16; Ézékiel 38.22; Auinapàpari 16.19, 20.10, 21.8 **14:11** Ésaïe 34.10 **14:12** Auinapàpari 13.10 † **14:13** Dernière phrase—é, Ê pâ wakè kàra, âna paâjupàrà. Grec: Ê pâ wakè kàra, âna pâra wiârâ. **14:14** Daniel 7.13 ‡ **14:14** Wà Pwina naîri âboro—é, Pwi âboro na pwacèwii é Pwina naîri âboro (Iésu Kériso). § **14:15** Wâra pwapwicîri—Ucina co, ba ticé âji wâra pwapwicîri na wânidò napwéretòotù. (Còo Auinapàpari 21.22.) * **14:15** Piûnya—Récolte. Munaa ucina goo tèpa âboro diri, na o todâra naa na pitèimuru kà Pwiduée (Osée 6.11). Ê, tèpa âboro kà Pwiduée co, na rà mwa tò naa na Mwaciri kêe (Maréko 4.29).

¹⁷ Géé na càùé, â é còobé wà pwi jè angela, géé na wâra pwapwicîri, niddò napwéretòotù. Â wàé mwara, âna é cipa jè pwàci na dau éa.

¹⁸ Â nabwé, â é tèepaa me géé na *aamwari târa imeai, wà pwi jè angela, na é pitûa naa goro ânye. Â é tomara too tà wà i pwi a cipa i pwàci. Â é ina tée pâ: «Po dau wâru [pâ âboro, wâni gòropuu na rà èpà. Â rà pwacèwii] è pâ nacici pwâra dipâa na jèe po dau târa. Â gà tù paé i pwàci, â gà tapàgàra.»

¹⁹⁻²⁰ Â é tûboo i pwàci kèe i pwi angela, naa gòropuu. Â é tapàgà i pwâra dipâa wâ gòropuu. Â é tù naa na aubigagai dipâa, naa gòroigé jii è napô. Â còogairà, â é nama joro è dipâa. Ba wàépwi è pwâra putâmu kà Pwiduée. Â o joro è domii kà tèpa âboro èpà, â o tù too, ma tù jai caapwi âboro†, naa na 300 kilomètres.

15

7 <δ> Ipwabwàti 7 bétubatòina

¹ Géé na càùé, â go còo [mwara naa na nyuâa, pâ pàra muru na o mwa tèepaa]. Â go pò goo jè câmu kèe na dau maina, naa napwéretòotù. Ba pwa 7 *angela, na rà tà pa pâ 7 bépibatòina. Wàé kaa pwiri è bènabwé maagè còo, bènabwé pwâra putâmu kà Pwiduée.

² Â go còo è jè nawià na pwacèwii wàrapéa na pwa ânye na. Â pwa pâ âboro [na rà coo gòro i najawé]—wà tàpé na rà piétò jii wà Itémuru, wà i pwina pwa ânuuè ma nimaro kèe. Â rà cau cipa è gitar na é naa târa wà Pwiduée. ³ Â rà nyabiri i nyabi kà *Moosé, pwi ênawéna kà Pwiduée, bau nyabi kà *Pwi nari mutô:

«Dau maina wakè'gà,
maina ma pwényuâa,
co Pwiduée Caa.
Dau maina nii'gà,
naa gòro diri pâ muru;
pwâra ukai'gà
goro diri pâ Ba!
*Tàrù pâ naigé'gà!

⁴ Wâgà co na gà pwicîri.
Wâgà co na gà Pwiduée.
O wàilàapà cè âboro,
na càcaa wâgotêe googà?
O wàilàapà cè âboro
na càe caa ipwamainagà?
O nye ticè caapwi!
Rà o cau me pâ Ba;
rà cigòboo na aragà.
Ba paari wakè'gà
pâ tàrù ma âjupâra'gà!»

7 wâra jawé bétubatòina <ε>

(Naporomee 15.5–16.21)

14:18 Joël 4.13 **14:19-20** Ésaïe 63.3; Auinapàpari 19.15 † **14:19-20** Jai caapwi âboro—Grec: Jai aunapaà na pwâra òoci (mors). **15:3** Exode 15.1; Psaume 139.14, 145.17 **15:4** Psaume 86.9; Jérémie 10.6–7

⁵ Gée na càùé, â go ucâri ê napwéretòotù, â go côo ê *wâra pwapwicîri pwa goro imwaano. Âna tàpirié ê ére na dau pwicîri na wâna. ⁶ Â rà còobé wà i tèpa 7 angela, na ia rà cipa ê pâ 7 bétubatòina*. Â rà coona ârabwée imwaano na dau pwaa, â rà pii nawâarà goro pûukake na mwani mii. ⁷ Â wà pwi jè ârapàara tèpa ârapapé macii na pwa nyuâarà, âna é jèpa naa tà tèpa 7 angela bèepwiri é wâra jawé mwani mii, na wâbé goro pwâra putâmu kà Pwiduée, wà Pwina é *wâro dâra gòiri awé.

⁸ Â i wà pwicîri, âna é nye wâbé kaa goro mu, gée goro é pai maina ma muugère kà Pwiduée, ma é pàtâmee. Â nye ticé jè âboro cèna pârié ma é tò naa na i wà pwicîri, tèepaa naa goro cè pai pacoo kâra diri é pâ bétubatòina kà tèpa 7 angela.

16

¹ Gée na càùé, â go tère ê pwârâtùra na maina, naa na é ére na dau pwicîri, na é ina tà i 7 *angela pâ: «Guwà pâra, â guwà wicèpwiri é pâ wâra jawé naa gòropuu, ba câmu kâra é pwâra putâmu kà Pwiduée.»

1 <ε> Tonga

² É pâbéaa pâ wà pwi jè angela, â é wicèpwiri é wâra jawé kée naa gòropuu. Â nye tèepaa kaa é pâ tonga na po èpà ma miiri, naa goo diri tàpé na rà cigòboo târa i ânûu wà Itémuru ma ipwamainâ—wàilà na pwa é câmu kée na wâgoorà. Â rà dau céepwâa* goo.

2 <ε> Nawià na mii

³ Nabwé, â é me wà pwi béârailu kà tèpa angela, â é wicèpwiri i wâra jawé kée naa nawià. Â é nye biyé kaa i nawià ma mii-tòri, pwacèwii é domii kâra é âboro bà. Â rà po cau bà diri pâ muru na tâa nawià.

3 <ε> Nairiwâ na mii

⁴ Nabwé, â é me wà pwi béâracié kà tèpa angela, â é wicèpwiri é wâra jawé kée, naa na é pâ nairiwâ, ma é pâ aupò jawé; â nye domii kaa. ⁵ Â go tère pwi jè angela, [na pitûa naa] goro diri pâ najawé, na é ina tà Pwiduée pâ:

«Wâgà co na gà *târù!
Ba wâgà nabà,
â wâgà napwiri!
Wâgà na gà pwicîri.
Pwa târù'gà co
ma gà pitèirà,
ma pwa wârimuru târa.
⁶ [Ba rà pwa na èpà]:
Rà nama joro domii,
domii kâra é Ba'gà
ma tèpa *péroféta'gà.
Â gà pawâdoorà ni
goro é domii,
na jèpa pârirà. Nabwé!»

15:5 Exode 38.21 * 15:6 Bétubatòina—Malheur, plaie, fléau. 15:8 1 Rois 8.10–11; 2 Chroniques 5.13–14; Ésaïe 6.4 16:2 Exode 9.10; Auinapàpari 13.12–17 * 16:2 Céepwâa—Souffrir, être dans l'affliction. 16:3 Exode 7.17–21

7 Â go tère mwara ê pwâratùra, me gée na i *aamwari târa imeai. Â é ina pâ:

«Ûu kaa, co Pwi Ukai
Pwiduée kâjè!
Dau maina nii'gà
naa gòro diri pâ muru.
Âjupâra ma târù
ê pai pitèi'gà,
[ma wârimuru
na gà naa târa]. Nabwé!»

4 <ε> *Tòoka*

8-9 Nabwé, â é me wà pwi béarapapé kà tèpa angela. Â é wicèpwiri ê wâra jawé kée naa na i tòotù. Â rà nye dau tòoka kaa goo pâ âboro. Êco na càra caa pinünüma ma rà biirà, ma rà ipwamaina Pwiduée. Â rà pinabaèpàé, gée goo na wâa na pwa pàtâmee, naa goro ê pâ bétubatòina bèepwiri.

5 <ε> *Bàuté*

10 Nabwé, â é me wà pwi bé 5 kâra angela. Â é wicèpwiri ê wâra jawé kée naa gòro ê autâa kà Itémuru. Â nye bàuté kaa ê mwaciri kée. Â wà tèpa âboro, âna rà tòngüru poropwàrà. Ba rà dau maagé còo [goro pai tonga kâra]. 11 Êco na càra caa pinünüma, ma rà coo jii ê pâ tûâ kâra na èpà. Â rà pinabaèpà wà Pwiduée *napwéretòotù.

6 <ε> *Mwari nairiwâ Euphrate*

12 Nabwé, â é me wà pwi bé 6 kâra angela. Â é wicèpwiri ê wâra jawé kée, naa nairiwâ maina Euphrate. Â nye po mwari kaa, ba na o naigé kà tèpa ukai, na rà o mwa me gée na auégòdò tòotù†.

13 Nabwé, â go còo pâ âracié duée na miiri, na rà pwacèwii ê pâ gérenu‡. Â rà jèpa còobé gée na pwâ i pwi Dàragò, ma wà Itémuru, ma i pwi péroféta, pwi a pwâ, [na ina gooé mwara pâ pwi macii na èpà]§.

14 Wà tèpa duée bèepwiri, âna [pwa pàtâmarà ma] rà pwa pâ câmu, na rà pò goo pâ âboro. Â rà pâ nau panaimari tèpa ukai wâni gòropuu, ba na rà pipaa dà Pwiduée, na ê Tòotù na é jèe pacoo. [Na pwi Tòotù bèepwiri, âna ée mwa piétò, ma pitèi ê gòropuu diri wà Pwiduée. Ba wâé co na] dau pwa pàtâmee naa goro diri ê pâ muru.

15 É ina wà Pwi Ukai Iésu pâ: «Guwà tère bwàti, ba go o mwa wâjué me còwâ*, [â go péa papòwà] pwacèwii pwi a mura naa ne. Â cidòri nyuâa pwi âboro na é tà táci, ma pwabwàti ê pâ ârabwée kée. Ba péa é tà cicàpé, â ée mwa kamu wiàna còoé.»

16 Wà tèpa duée âna rà panaimari tèpa ukai gòropuu, naa na jè nadàbo, na ina goo pâ Harmaguédon goro pwa *hébèru.

7 <ε> *Gù napuu ma popaa moo*

16:7 Psaume 19.10; Auinapàpàri 15.3 16:8-9 Auinapàpàri 9.20-21 16:10 Exode 10.22; Ésaie 8.21-22 16:12 Ésaie 11.15 † 16:12 Auégòdò tòotù—L'est. ‡ 16:13 Gérenu—Munaa ucina goo é popai kà tèpa duée bèepwiri na miiri. § 16:13 Na ina gooé mwara pâ, pwi macii na èpà—Còo Auinapàpàri 13.11. 16:14 Auinapàpàri 19.19 16:15 Mataio 24.43-44; Auinapàpàri 3.3 * 16:15 Go o mwa wâjué me còwâ—Bénabwé pai tèpeaa me kà Iésu. 16:16 Zakarie 12.11

¹⁷ Nabwé, â é me wà pwi bé 7 kâra angela. Â é wicèpwiri ê wâra jawé kêe, naa gopaérenao. Â go tère ê pwârâtùra na maina gée na autâa kâ Pwiduée, wâna ê wâra pwapwicîri. Â é tomara too pâ: «Jèe po cai coo diri!»

¹⁸ Â nye pwa âra kaa tikakara, â é kûu. Â nye tèepaa kaa ê kakürubwaanu na dau maina. Â câcaa pwa cè gù napuu cèna wàrapwiri, tapoo gée na é tèepaa pwi âboro naani gòropuu. ¹⁹ Â téura pâ ville na wâru wâ gòropuu. Â po pitadârùé ma âracié pâara, é ville maina†. Ba nye wàrapwiri kaa é wârimuru na é naa târa é ville Babulona wâ Pwiduée. Ba é pawâdooé goro dipâa, na tòo goro é pwâra putàmù kêe.

²⁰ Â diri é pâ pô ma jaa, âna rà jèpa ipiina, gée goro é kakürubwaanu. ²¹ Â rà nye tûu kaa gée napwéretòtù, pâ pâiri popaa na moo, na po dau maina, pwacèwii é baikè cima‡ na tûu naa gò tèpa âboro. Â rà pinabaèpâ Pwiduée goo wâ tèpa âboro. Ba dau maina awé pâ bétubatòina bèepwiri.

17

Tô ilàri gòronaigé Babulona

¹ Gée na càùé, â é medario, wà pwi jè ârapàara tèpa 7 *angela, na ia rà wicèpwiri i pâ 7 wâra jawé. Â é ina tòo pâ: «Gà me, ma go paari tâgâ é wârimuru [na ée mwa naa wâ Pwiduée] tà i pwi ville na maina, goro jènere pâ nairiwâ na wâru*, na ina goo wê pâ ‘Tô ilàri gòronaigé, na é dau èpâ’. ² [Ba dau miiri é wakè kêe.] Ba rà ipuu† ma diri tèpa ukai naa gòropuu. Ê pâ tûa kêe âna pwacèwii dipâa, na é naa târa pâ âboro gòropuu, ba na rà cau ipwirié, ma wârori é tûa kêe.»

³ Â wâ i pwi angela, âna é popao naa na nyuâa, naa namaré. Â go côo naawé i tô ilàri bèepwiri, âna é tâa gòro é macii na dau mii. Â po 7 pûru i macii, ma po 10 gi kêe, [ba wâ Itémuru]‡. Â wii naa na diri é naiié é pâ nee béipwamainâ é ma béinabaèpâ Pwiduée.

⁴ Â wâ i tô ilàri, âna é coona é ârabwée na dau bwùcùru ma mii, [pwacèwii pâ ârabwée kâ tèpa ukai ma âboro imaina]. Â é picûâé goro mwani mii, ma perle, ma pâ atù na maina é wâri wèe, na pwâra. Â é tà pa é wâra jawé mwani mii na wâbé goro pâ muru na miiri. Ba pâ muru na èpâ, gée goro é càraé na dau èpâ. ⁵ Â wii na gaadaa é nee na pitâbinyiri, [âna é âji ère na pai ina wèe pâ]:

BABULONA NA DAU MAINA—NYAA
KÀ PA ILÀRI GÒRONAIGÉ MA ÊDIRI PÂ
TÛÁ NA MIIRI NAA GÒROPUU.

16:18 Auinapàpari 4.5, 8.5 **16:19** Auinapàpari 14.10 † **16:19** É ville maina—Munaa Babulona (ucina goo Roma. Còo note goo Auinapàpari 17.1), é, pwiri Iérusaléma. **16:20** Auinapàpari 6.14

16:21 Exode 9.23–24; Auinapàpari 11.19 † **16:21** É baikè cima—Grec: Caapwî talent. Càmù kêe, âna 35–40 kilo. **17:1** Jérémie 51.12–13 * **17:1** Ville na maina... Babulona biu, âna ucina goo Roma, é ville maina na pâara kâ Ioane. Â ucina goro diri pâ pubu âboro na càra caa papwicîri Pwiduée.

17:2 Ésaie 23.17; Jérémie 51.7; Auinapàpari 14.8 † **17:2** Rà ipuu—Ê wârogòronaigé, âna ucina goro é pai pwamainâ wâra pâ duée imudi. Â ucina mwara goro é pai câcaa papwicîri Pwiduée. **17:3** Auinapàpari 13.1 † **17:3** Ba wâ Itémuru—Còo Auinapàpari 12.3. **17:4** Jérémie 51.7; Auinapàpari 18.16

6 Â go côo pâ é ipwirié, ba é jèe dau wâdo ê domii kà tèpa âboro kà Pwiduée, na tètâmwararà, géee goro é pai cèikî kàra naa goo Iésu.

Ina tà Ioane pai ina wèe

Go ucârié, ba go dau pò gooé. 7 Â é ina tôo wà i pwi angela pâ: «Gorodà na gà pò gooé? Go o ina tâgà é pai ina wèe na tàbinyiri, goo wà tô bèepwiri, ma wà Itémuru, na é coo gooé, ma pâ 7 pûrué ma pâ 10 gi kèe.

8 «Ba wà Itémuru, âna é wâro béaa, â é jèe bà nabà. Â ée mwa toome còwâ, géee na é Oolaa na ia dau wâgòro. Â rà o pò goo, é pâ âboro gòropuu—tàpé na càcaa wii neerà, naa na Tii goro wâro béaa kàra é pai tòpò wàra é gòropuu. Êco na, ûna é còobé wà Itémuru, â wà Pwiduée, âna ée mwa nama tiàué bamwara.

9 «Wà pwina é tèi bwàti pâ muru, âna wâdé na é tâmogòori ni, pâ: Ê pâ 7 pûrué bèepwiri, âna câmu kàra é 7 nari jaa*, na é tâa wè i tô ilàri. Â câmu mwara kà 7 tèpa ukai. 10 Ba tèpa 5 géee goorà, âna rà jèe tûu. Â é bwaa nye tà tâa pwi jèpwi. Â bwaa nye tiàuu pwi jèpwi. Â wiàna ée mwa tèepaa, â o càcaa gòiri é pai tâa kèe. [Ba é jèe nye pacoo pwiri wà Pwiduée.]

11 «Napwa naa goo wà Itémuru, na ia é wâro béaa, â na ia é jèe bà, âna wàe kaa pwiri pwi jèe ârapàara tèpa 7 ukai. Â [éee mwa wâjué còwâ, ba na] é pwi bé 8 kàra ukai mwara, béaa kàra é pai tubatiàué.

12 «Napwa naa goo é pâ gi kèe na gà côo, âna câmu kà pàra tèpa 10 ukai, tàpé na bwaa ticè mwaciri kàra. Â o naa tàra co ji pàara, na càcaa gòiri†, ma rà o pitûâ na, ma wà Itémuru.

13 «Nye caapwi é aunûnûma kàra, ma rà pinaa é pàtàmara, ma é tàrù târa pitûâ, naa gooé. 14 Ba rà o mwa ipaa dà *Pwi nari mutó. Êco na é nye piétó jùir, Ba nye wàé kaa na é Pwi a pitûâ kà tèpa pitûâ, ma Pwi Ukai kà tèpa ukai. Â rà o tâa ma wàé‡, wà tèpa âboro kèe—tàpé na é todàra, ma pitòrigarirà, ma rà cimwû naa na é cèikî kàra.»

Rà èpàri tô ilàri tèpa ukai

15 É ina tôo mwara i pwi angela pâ: «Gà côo pâ nairiwâ na wâru [naa goro jènere i ville] na ia é tâa wè i tô ilàri gòronaigé. Wàé kaa pwiri é câmu kàra pâ âboro, géee na diri pâ puâboro, ma pwâratùra, ma napô, ma Ba.

16 «Napwa naa goo Itémuru, â pâ 10 gi kèe, [âna tèpa 10 ukai] âna rà o pâ nau èpàri i tô ilàri gòronaigé. Â rà o mwa popa é pâ naneemuru tòoni, ma pâ ârabwée kèe, ba na o ticè kèe, â ée mwa pàra cicàpé. Â rà o mwa uti é pièe, ma cìri napwùrudóe naa gòro ànye.

17 «Rà wàrapwiri, ba na pacoó é cábawâdé kà Pwiduée. Ba wàé kaa, na é tòpò é auniihiri naa na pwâranûmarà, ba na rà cau pitèrerà, ma rà naa tà Itémuru é pwâra ukai kàra. Â wàrapwiri, tèepaa naa goro é pai pacoó diri é pwi na ia é jèe mara ina wà Pwiduée.

18 «Napwa naa goo i tô ilàri bèepwiri, na ia gà côoé, âna é câmu kàra ville maina, na é pitûâ kàra diri tèpa ukai wà gòropuu.»

17:6 Auinapàpàri 18.24, 19.2 17:7 Auinapàpàri 13.1 17:8 Daniel 12.1; Auinapàpàri 11.7, 13.7
 § 17:8 Oolaa na ia dau wâgòro—Còo 2e note goo Auinapàpàri 9.1. * 17:9 7 nari jaa—Ucina goo wà ville Roma, na bari naa gò 7 nari jaa. Tèpa 7 ukai, âna pwiri pàra tèpa ukai (empereur) naawè. 17:12 Daniel 7.7, 24 † 17:12 Ji pàara, na càcaa gòiri—Grec: Caapwi ineretòotù. ‡ 17:14 Â rà o tâa ma wàé... é, Â rà o piétó ma wàé... 17:16 Auinapàpàri 18.8

7 popai goo babulona <ζ>

18

(Naporomee 18)

¹ Gée na càuru é pà pwi bèepwiri, â go còo mwara pwi jè *angela, na é boome gée napwéretòotù. Á naa tée pàtamee na maina. Á dau maina pai muugère kée, na é pwéelaa pàpàri é gòropuu.

É pitèié Pwiduée

1 <ζ> O téuraé

² Á é tomara tóo pà*:

«Ée jèe tûu *Babulona,
téura napô-bà!

[Ticè âboro wê!]

Jèe wâ kà tèpa u,

pwârawâ kâra duée,

bawâ kâra arâu,

[aucârû kâra akâna]

autâa kâra ñiri,

pâ maci na miiri.

³ [Tojii tô ilâri-bâ.]

É naa dipâa kée.

Rà ipwirié pà Ba.

Rà pà nau pwacèwiié.

Rà pwa tûâ na miiri.

Rà ipuu imudi ma wàé,

pâ ukai gòropuu.

Wâro gée gooé

tèpa pi-icu.

Wâru mwani kâra,

gée goo pà tûâ èpà kée. Nabwé!»

2 <ζ> Dau maina wârimuru kée

⁴ Go tère é jè pwâratùra me gée napwéretòotù, na é ina pà:

«Tèpa naîô wée!

Uru jii Babulona.

Còobé jii tóobà.

Uru jii pà èpà kée.

Naaco pà tûâ kée.

Ba guwà péa tòpi

é wârimuru kée!

Dau maina aré

na go o mwa naa tée.

⁵ Dau wâru èpà kée.

Dau pòri too,

tèepaa naanidò

18:2 Ésaïe 13.21, 21.9, 34.11–14; Jérémie 50.39; Auinapàpàri 14.8 * **18:2** Pwiri bétapoo popai goo Babulona, âna tâa na naporomee 17. **18:4** Ésaïe 48.20; Jérémie 50.8, 51.6,45; 2 Korénito 6.17 **18:5** Genèse 18.20–21; Jérémie 51.9

napwéretòtù!
 Go còo wakè kèe,
 â câgo caa pwanauri.
⁶ Go o mwa papòé.
 Naa wârimuru tée
 wiâra pâ èpà kèe.
 Naa tée na dau maina
 jii è pwina é pwa.
 Pwaaî wârado kèe.
 Ba é naa dipâa kèe
 [târa tubaèpà târa pâ Ba].
 Pwaaî mwara
 goro dipâa na gòo,
 ba na é wâdo còwâ.
 [Â ée dau maagé goo.]
⁷ Dau maina nùmee.
 Wâru mwani kèe.
 Maina ipwâdéé kèe.
 Êkaa na wârapwiri:
 O maina aré kèe.
 Piédò maagé kèe.
 É pi-ina kèe pâ:
 “Go nye tô ukai.
 Câgo caa tô dàpwâ.
 O câgo caa còo pikîri.”
⁸ Êkaa na wârapwiri,
 na ji caapwi tòotù,
 ée pâ nau tô dàpwâ.
 Ée mwa còo pikîri.
 Ée mwa copwa.
 O cîrié naa na ânye.
 Ba maina pâtâmoò,
 wâgo Pwîduée
 ma go pitèié. Nabwé!»

Rà imurué tèpa âboro

3 <ç> Tèpa ukai

⁹ Wâ tèpa ukai kâra gòropuu, âna rà o còo è muru ânye, wiâna tòo Babulona, â rà o dau pi-i ma pijinünü gooé. Ba rà tèpa bée, na rà pwa pâ muru na dau èpà ma wâé. Â jèe dau pwa neemururà géé gooé. ¹⁰ Â rà o coo na wâiti wê, goro è pai wâgotâra goo è pai maagé kèe. [Â rà o pwùkùru.] Â rà o mwa ina pâ:

«Wârico Babulona!
 Wârico napò maina!
 Téura ma tubatiâué†,
 na ji caapwi tòotù!»

4 <ç> Tèpa pi-icu

¹¹ Rà imuruê ma pijinünü wà tèpa pi-icu wâni gòropuu, ba jèe ticè âboro cèna ée wâri cè neemururà. ¹² [Ba wàé, na ia é mu wâri diri pâ na jèpapara muru] na dau maina wâri wèe, na rà mu icuri:

Pâ mwani mii, ma mwani pwaa;
 Pâ atü na dau maina wâri wèe;
 Pâ na jèpapara imwaano na dau wâdé;
 Pâ upwâra na ûrea;
 Pâ muru na pwa goro béokée kâra lélépâ[†];
 Pâ muru na pwa goro upwâra;
 Pâ paò ma paò mii;
 Pâ atü pwaa na dau wâdé§;
¹³ Pâ na jèpapara jawé ûrea, ma wâi na ûrea;
 Pâ dàuru upwâra na ûrea na jè cîri;
 Pâ dipâa, ma géree, ma dàuru poloa, ma blé;
 Pâ paaci ma mutô, ma pâ òoci ma wâtio;
 Pâ ênawéna na piirà, na dau pwaée kàra.

5 <ç> Tèpa pwa mwani kàra

¹⁴⁻¹⁵ Wà tèpa pi-icu, na dau pwa mwani kàra, gée goo i ville Babulona, âna rà o dau pi-i, ma pijinünü gooé. Â rà o ina tée pâ:

«Ticè neemurugà:
 Muru na jajau,
 muru na pwényuâa,
 muru na wâdé tâgà.
 Cau tubatiàurà.
 Â o cågà caa pâmarirà.»

Â rà o coo na wâiti wê, goro ê pai wâgotàra goro pai maagé còo kée. Â rà o pwükùru. ¹⁶ Â rà ina mwara pâ:

«Wârico Babulona!
 Wàé na é coona
 imwaano mii
 ma bwùucùru
 na kîri é aaé.
 Â maina wâri wèe.
 Wàé na é picûâaê
 goro mwani mii,
 ma pâ atü na pwâra.
¹⁷ Jèe ticè tée diri
 na ji caapwi tòotù!»

6 <ç> Tèpa pâra gòro wànga

18:11 Ézékîel 27.36 **18:12** Ézékîel 27.12,13,22 † **18:12** Béokée kâra lélépâ—Défenses d'éléphant, Ivoire. § **18:12** Pé atü pwaa na dau wâdé—Marbre. **18:14-15** Ézékîel 27.31,36 **18:16** Auinapàpari 17.4 **18:17** Ésaïe 23.14; Ézékîel 27.27-29

Rà picoo iti jiié mwara wà diri tàpé na rà pâra gòro wànga—wà tèpa apooro wànga, ma wà tèpa pitûâ naa gòro wànga, ma wà tèpa taa ârawéa, ma diri tèpa matélo.

¹⁸ Â rà o còo i mué na tòé, â rà o i, ma pi-ina tàra pâ: «Wâpà cè napô cèna wàra é ville bèeni? Au! Nye ticè!»

¹⁹ Â rà o i, ma pijinûnú, ma tú dàuru puu naa na pûrurà, [goro pai tòina kàra]. Â rà o wiikau burà ina pâ:

«Wârico Babulona!
Wârico napô maina!
Dau pwa mwani kâjè,
gée goo ville bèeni.
Téura ma tubatiâué
na ji caapwi tòotù!»

²⁰ [Êco na wàéni é popai ba kà tèpa âboro kà Pwiduée]:

Câbu, co napwéretòotù!
Guwà ipwàdéé,
âboro kà Pwiduée—
wâguwà tèpa *apostolo,
wâguwà tèpa *péroféta!
Ba é jèe téuraé,
é tojiié wà Pwiduée.
É pwa wârimuru tée,
ba é tubaèpà tàwà.

Bénabwé popai gooé

7 <ç> O câjè mwa caa còoê còwâ

²¹ Nabwé, â go còo wà pwi jè angela na dau pwa nii kêe. Â é popa é diopwaa kâra atû*, â é tú naa nawià, â é ina pâ: «O ciura wàrapwiri wà Babulona, ville maina, â o tûé wàrapwiri, â o câjè mwa caa còoê còwâ. ²² Â o câjè mwa caa tère còwâ cè airi gitar, ma cè pwâra uu kâra kuruò, ma cè pwâra uu tutu. O tiâu cè pwi jè a wakè goro upwâra ma paò. Â o câjè mwa caa tère còwâ cè airi atû bécaagai blé. ²³ Â o câ mwa caa pwéelaa còwâ cè ânye wè. Â o câjè mwa caa tère còwâ cè pwâratûra kà du a tapoo piéa.

«[O popa jiiègà, co Babulona, êdiri pâ pwi bèepwiri, majoroé é tûâ'gà na èpà.] Ba gà pwacèwii tó a pwa dooki†. Ba wà tèpa pi-icu'gà, na rà dau imaina naa na gòropuu diri, âna rà pa-imwûru é pâ Ba diri.

²⁴ «Ûu, [o maina wârimuru'gà] ba gà nye pwi majoroé, ba gà pòtâmwara tèpa péroféta, ma pâra tèpa âboro kà Pwiduée. Ûu, dau wâru tàpé na pòtâmwararà gée googà, pitiri gòropuu; [â o pitèigà goo]‡.»

18:18 Ézékiel 27.32 **18:19** Ézékiel 27.30–31 **18:20** Deutéronome 32.43; Ésaïe 44.23; Jérémie 51.48 **18:21** Jérémie 51.63–64; Ézékiel 26.21 * **18:21** Ê diopwaa kâra atû—Napéaati naa na grec pâ: Pwacèwii é jè meule na maina. (Còo ânuru aucòogai élaio naa nabibiu kâra tii.) **18:22** Ésaïe 24.8; Ézékiel 26.13 **18:23** Jérémie 7.34, 16.9, 25.10 † **18:23** Gà pwacèwii tó apwa dooki—Munaa ucina goro pai maina wàra nûma tèpa âboro, ma pai naa càura naa goo wà Pwiduée. **18:24** Jérémie 51.49; Auinapàpàri 17.6 ‡ **18:24** Pwiri popai kà Ioane, na é wii i tii bèeni, é, pwiri gòobàra popai kà pwi angela.

19

Nyabi goro pai piétò naa napwéretòotù

¹ Gée na càuru ê pâ muru bëepwiri, â go tère ê pwâratùra kà tàpé na rà po dau wâru awé, wânidò napwéretòotù. Â rà tomara too pâ:

«Aléluia! Aléluia!
Pwamaina Pwiduée!
Wàé na é pa-udòjè!
Wâjaaé ê muugère,
ma nii ma pàtamee!

² Âjupâra ma *târù
ê pwina é pitèi.
Ba é tèi tòobà,
na é wâgòronaigé
na miiri tûâ kée,
tô na é tubamiiri
tàpé na wâ gòropuu.
Â é naa tée Pwi Ukai
wârimuru kée,
wâri wàra domii
kà tèpa ênawéna,
tèpa âboro kée
na pôtâmwararà. Nabwé!»

³ Â rà tomara too mwara wà tèpa âboro, ma ina pâ:

«Aléluia! Aléluia!
Mu too é mu
goo wà tòoni!
Mu too awé
dàra gòiri! Nabwé!»

⁴ Â wà tèpa 24 ijiao, ma pâ ârapapé macii na pwa nyuâarà, âna rà cigòboo ma tûu jûrurà ara Pwiduée, na é tâa gò ê autâa kée, â rà pwamainâé ma tomara too pâ: «Aléluia! Amen! Wâdé na wàra!» ⁵ Â go tère ê pwâratùra me gée goro jènere autâa kà Pwi Ukai, na ina pâ:

«Pwamaina Pwiduée,
Pwi Ukai kâjè,
wâguwà diri,
pâ ênawéna kée,
na maina ma kîri! Nabwé!»

Pièa kà Pwi nari mutô

⁶ Go tère mwara é toromacé*, na pwacèwii pwâratùra kà tèpa âboro na rà dau wâru. Â dau maina aié, pwacèwii é airi pwiritée†, ma pwâra itâa kâra tikakara, na é kûu ba maina. Â rà gére ina pâ:

19:2 Deutéronome 32.43; Auinapàpari 6.10 **19:6** Auinapàpari 14.2 * **19:6** Toromacé—Écho, bruit résonnant. † **19:6** Pwacèwii é airi pwiritée—é, Pwacèwii pâ wià na dau maina.

«Aléluia! Aléluia!
 É pitûâ Pwiduée,
 Pwi Ukai kâjè!
 Dau maina nii kêe,
 naa gôro diri pâ muru!
 7 Jè cau ipwâdée!
 Jè piêgòturu!
 Jè pipwamainaê!
 Ba jèe tèepaa tòotù:
 É piéa Nari Mutô.
 É ipwabwàtié
 wà tô ilàri wâdèe.
 8 Jèe naa tà tîoni
 na é coona lino,
 imwaano na kîri aaé! Nabwé!»

(Napwa naa goo é imwaano lino bèepwiri, âna câmu kêra pâ tûâ na wâdè, na rà jèpa pwa wà tèpa âboro kâ Pwiduée.)

⁹ Nabwé, â i pwi *angela, âna é ina tîo pâ: «Gà wii pâ: “Cidòri nyuâarâ tàpè na todàra naa goro é piéa kâ *Pwi nari mutô.”»

Â é ina tîo mwara pâ: «Ê popai bèepwiri, âna âjupâra, ba popai kâ Pwiduée.»

¹⁰ Â go cigòboo ma tùu jùruo na ara i pwi angela. Êco na é ina tîo pâ: «Ai! Bwa! Gà cibwaa wàrapwiri, ba ju nye cau tupédu ênawéna kâ Pwiduée, wàiju ma wà diri tèpa béjè na rà *paâjupâra pâ, rà tèpa âboro kâ Iésu†. Â gà pwamaina co Pwiduée! Ba wà diri tàpè na rà paâjupâra Iésu, âna é tâa jaarâ é Nyuââ Pwicîri—è pwi Nyuââ Pwicîri na é tâa jaa tèpa *péroféta, ma nama rà inapàpàri é popai kâ Pwiduée§.»

pwâadàra gòropuu 7 muru na é côo ioane <η> *(Naporomee 19.11–21.8)*

1 <η> Pwi a tâa gòro òci na pwaa

¹¹ Géé na càué, â go côo é napwéretòotù, na é tàpirié, â go côo pwi òci na pwaa. Â pwa pwi âboro na é tâa gò, âna ina gooé pâ ‘Tàrù’ ma ‘Âjupâra’. Ba tàrù ma âjupâra pai pitèi kêe wà tèpa âboro. Â é pipaa [dâ tàpè na rà cicaraé].

¹² Â é du âraporomee, âna pwacèwii doromara ânye. Â wâru é pâ bwe korona, naa gòro pûrué. Â wii naa gooé nee na tàbinyiri, na càra caa tâmogòori é pâ âboro, â nye wàè co. ¹³ Â é coona é ârabwée na bwari goro domii. Â tuneé tée mwara pâ: ‘Popai kâ Pwiduée’.

¹⁴ Rà pâra wiâé é pwâra paa me géé napwéretòotù, na rà tâa gò é pâ òci na pwaa. Â rà coona é pâ ârabwée imwaano lino, na kîri é aaé, na po pwaa jajau.

¹⁵ Còobè pwèé é tàuwa na po dau éa, bêtaa é pâ Ba, â ée mwa pitûâ ba gòo, goro é tâjò paò. Â é còogairâ pwacèwii é pwâra dipâa. Wàépwiri é pwâra

19:7 Ésaïe 61.10; Auinapàpàri 21.2 **19:9** Mataio 22.2–3 **19:10** Apostolo 10.25,26; Auinapàpàri 22.8–9 † **19:10** Na rà paâjupâra... é, Na rà tà cimwù naa goro é âjupâra, na é paari wà Iésu. § **19:10** Dernière phrase—é, Ba é âjupâra na é paari wà Iésu, âna é pwi âjupâra, na é pagòo tèpa péroféta, ba na rà inapàpàrié. **19:11** Psaume 96.13; Ésaïe 11.4; Auinapàpàri 1.5, 6.2 **19:12** Daniel 10.6; Auinapàpàri 1.14, 2.17 **19:13** Ésaïe 63.1–3; Ioane 1.1,14 **19:15** Psaume 2.9; Auinapàpàri 1.16, 14.20

putàmù kà Pwiduée na dau pwa pàtamee, naa gò diri pà muru. ¹⁶ Â wâgoro ârabwée kêe ma du pâa-âê*, âna wii ê jè aupwa tii na ina pâ:

Pwi a pitûâ kà tèpa pitûâ,
ma Pwi Ukai kà tèpa ukai.

2 <η> *Marü bwaoré ma ipaa*

¹⁷ Nabwé, â go niâ dò, â go còo pwi jè angela, na é coo na i tòotù. Â é gére tomara too târa pà marü bwaoré, na rà tâ nidò gopaérenao. Â é ina târa pâ: «Guwà me, naa goo ê pi-ija maina, na é pwabwàti ba kàwà wà Pwiduée. ¹⁸ Me, ba guwà mwa uti ê pià tèpa ukai, ma tàpé na pwa nii kàra, ma tèpa caa kâra coda. Â guwà mwa uti piàra pà òoci, ma wà tèpa coda na rà tâa gòrà. Üü, é piàra pà âboro diri—tàpé na pwa târù kàra, ma wà tèpa ênawéna kàra; tàpé na rà maina, ma wà tàpé na rà kîri.»

3 <η> *Tâjùru Itémuru ma pé macii*

¹⁹ Nabwé, â go còo Itémuru ma wà tèpa ukai kâra gòropuu. Â rà gére ipapitiri tèpa coda kàra, ba na rà ipaa ma wà i pwi a tâa gòro òoci pwaa, ma tèpa coda kêe.

²⁰ Â [rà paa, â rà piétò jii Itémuru, â] rà tâjùruru, wàilu naima ma wà pwi péroféta pwi a pwâ. (Wàé kaa na ia é pwa é pâ câmu kêe goro pàtamee, ba kà Itémuru—ba na é ipa-imwùru é pâ âboro, na ia rà tòpi câmu kà Itémuru, ma ipwamaina é ânuuê.)

Â rà tü-ru, na ru bwaa wâro, naa na nawiâ ânye, ba na cîriru goro dà na tòo. ²¹ Â cau pòtàmwara diri tèpa ipaa kàru, goro i tâuwa na ia còobé géé pwâ pwi a tâa gòro òoci pwaa. Â é pâ bwaoré, âna rà cau pwàro goro piàra âboro.

20

4 <η> *Tâjùru Caatana naa na 1 000 naja*

¹ [Gée na càuru ê pai tubatiâu wà Itémuru] â go còo pwi jè *angela, na é boome géé napwéretòotù. Â é popa é kii târa é pwêe na ia dau wâgoro, bau jè itùpaò na dau maina. ²⁻³ Â é tâjùru wà i pwi Dàragò, i pwi dòea géé na biu, [na nee mwara pâ] ‘Pwi a cicarajè’, é, *Caatana. Â é piie goro i itùpaò. Â é tüè boo, naa na i Oolaa na ia dau wâgoro*, â é kiiri wâriê. Â ée mwa tâa wê wà i pwi Dàragò, naa na 1 000 naja, ba na o câé mwa caa ipa-imwùru còwâ é pâ Ba. Â géé na càuru 1 000 naja, â o mwa tàpo tipié.

⁴ Â nabwé, â go còo pâ nyuâa tàpé na pòtàmwararà, wàrapwiri goo ê pai *paâjupâra kàra wà Iésu, ma pai picémara kàra é popai kà Pwiduée. Ba càra mu caa pwamaina Itémuru, bau i ânuuê. Â càra mu caa tòpi câmu kêe, na gaadaarà ma naa goro îrà. Â go còo pâ rà tâa gò pâ autâa kàra ukai. Ba [wà Pwiduée âna é] jèe pawàrorà còwâ géé na aubà, â é naa târù târa, ma rà pitûâ ma wà Kériso, [pwi *Mesia kêe] naa na 1 000 naja.

19:16 Auinapàpari 17.14 * **19:16** Wâgoro ârabwée kêe ma du pâa-âê—Munaa wâgoro é ârabwée na târamiri du pâa-âê. **19:17** Ézékiel 39.17–20 **19:20** Auinapàpari 13.12–17, 20.10 **20:1**

Auinapàpari 9.1 **20:2-3** Genèse 3.1; Auinapàpari 12.9 * **20:2-3** Oolaa na ia dau wâgoro—Còo 2e note goo Auinapàpari 9.1. **20:4** Daniel 7.9,22,27; 1 Korénito 6.2; Auinapàpari 13.17

5-6 Ba wàilà âna rà tèpa pâbéaa kà tàpé na rà wâro còwâ géee na aubà. Â cidòri nyuâarà, ba rà tèpa âboro pwicîri, [na rà jèe panuâ diri é wâro kàra tà Pwiduée]. Â [êkaa na rà o *wâro dâra gòiri awé. Ba] o càcaa pwa nii kâra é béwailu kâra pwâra bà naa goorà. Â rà o coo ara Pwiduée† ma wà Kériso, [pwi Mesia kèe] ma piênawéna kâru. Â rà o pitûâ naima ma wàé, naa na 1 000 naja.

Napwa naa goo pàra tàpé, âna o bwaa càra caa pàji wâro còwâ, wiàna bwaa càcaa nabwé é 1 000 naja.

5 <η> Tû Caatana naa na ânye

7 Géee na càuru pâ 1 000 naja bèepwiri, [na é pacoo wà Pwiduée] â o tipi wà Caatana, géee na karapuu. 8 [Â wàèni é pwina ée mwa pwa, na go còo naa na nyuâa]: É pàra pâpitiri é gòropuu, ba na é ipa-imwüru diri pâ Ba naa gòropuu, na ina goorà pâ Gog ma Magog. Â é panaimarirà ma rà pipaa [dà Pwiduée] ma wà tèpa âboro kèe. Â rà po dau wâru awé, pwacèwii é marawâ, [â pwacé ma jèe pûrarâ].

9 Rà too, â rà po pâpitiri é gòropuu, â rà cibèepi é picaatâa kà tèpa âboro kà Pwiduée, wâna é napô na wânúmee goo. Â é nye tèepaa boome kaa, géee napwéretòotù é ânye, na é cau cîri tèpa ipaa bèepwiri. Â tubatiàurâ bamwara.

10 Â napwa naa goo wà Caatana, wà pwi ia ipa-imwürurâ, âna tûe naa nawia ânye, ma dà na tòo, wâna na ia mara tû naawê mwara wà Itémuru, ma i pwi *péroféta pwi a pwâ. Â rà o aré ma tòina naawê, naa ne ma pwaa, dàra gòiri awé.

6 <η> Bénabwé pitèimuru

11 Géee na càuè, [â go còo naa na nyuâa, é pwina o tèepaa]. Go còo i Pwi Ukai na é tâa gò é autâa kèe. Â béaa kèe, â nye tubatiâu kaa é gòropuu ma napwéretòotù, â o câjè mwa caa còoru còwâ. 12 Â go còo é pâ âboro na rà jèe bà—pâ âboro maina, ma pâ âboro kîri—âna rà géee coo goro i autâa kà Ukai. Â pòpwara é Tii goro wâro—[é tii kà Pwiduée na é wii naawê, nee tàpé na é naa târa é wâro].

Â pòpwara mwara pàra tii, na wii naa na, diri pâ tûâ kà tèpa âboro. Â ée mwa pitèirâ wà Pwiduée wiâra é pâ tûâ kâra. 13 Â rà me mwara diri tàpé na rà jèe bà, naa na diri pâ ére—naa napuu, é wâpà wiàna naa nawia. Â poparâ pâ naa na 'Napô kà tèpa bà', ba na ée pitèirâ wà Pwiduée‡. 14-15 Â tû é 'Napô kà tèpa bà' bau é auipwâni, naa nawia ânye. Â tû naawê mwara diri tàpé na càcaa wii neerâ naa na Tii goro wâro. Ba wàépwiri é béwailu kâra pwâra bà, [dàra gòiri awé].

21

7 <η> Âmu napwéretòotù ma gòropuu

20:5-6 Auinapàpàri 1.6 † 20:5-6 Coo ara Pwiduée—é, Pwa ârapwaailò tà Pwiduée. 20:8 Ézékiel 38.2,9,15-16 20:9 2 Rois 1.10 20:10 Psaume 11.6; Auinapàpàri 19.20, 21.8 20:12 Daniel 7.9-10; Mataio 25.31-46; Apostolo 17.31; 2 Korénito 5.10; Auinapàpàri 13.8 20:13 Roma 2.6; 1 Péteru 1.17; Auinapàpàri 2.23, 22.12 ‡ 20:13 Grec: Ê nawia, âna é naa too diri tàpé na ia rà bà naa na; â é 'Napô kà tèpa bà', âna é naa too diri tèpa bà, na rà tâa wê. Â jèpa pitèirâ, wiâra jèpa wakè kâra. 20:14-15 Psaume 69.30

¹ Gée na càùé, â go còo [naa na nyuâa] ê napwéretòotù bau ê gòropuu, na ru bwaa âmuê. Ba jèe tiâu ê napwéretòotù ma gòropuu béaa, â jèe tiâu mwara ê nawià. ² Â go còo ê napô na pwicîri kà Pwiduée, âna wâ *Iéruusaléma na bwaa âmuê. Âna é gère boome gée napwéretòotù gée jaa Pwiduée. Â picûââé, pwacèwii é tò jè èpo dopwa, na é ipwabwàtié târa pwi éaé, [ba na ru piéa]. ³ Â go tère pwi jè âboro naa goro jènere autâa kà Pwiduée, wânidò *napwéretòotù, na é tomara too pâ:

«[Jè còo jè muru
na bwaa âmuê]:
É boo wà Pwiduée.
É tâa jaa tèpa âboro.
É wâjaarà wàé.
Rà o nye Ba kée.
Wàé na ée Pwiduée kàra.
⁴ Ée càtùra nùru i kàra.
Â o ticè aré ma tòina kàra.
Jèe nabwé é maagé.
Tiâu awé é pwâra bà.
O càra mwa caa i.
Ba jèe tiâu pâ muru béaa. Nabwé!»

⁵ Â wà Pwi Ukai, na é gère tâa gòro autâa kée, âna é ina tòo pâ: «Gà còo, ba go nama âmuê diri é pâ muru.»

Â é ina mwara pâ: «Gà wii [è pwina gà còo ma tère] ba nye âjupâra ma *tàrù é pâ popai bèepwiri.»

⁶ Â é ina tòo mwara pâ: «Jèe po cau coo diri! Ba wâgo *Alpha* ma *Oméga*; wâgo autapoo goo ma pwâadèrèè. Go o mwa naa, naa goro piticèmururu naa goo, é jawé târa wâro gée na pwârapò, tà diri tàpé na nùmarà dâra wâdo. ⁷ Â go o mwa naa diri pâ aupwényunyuâari bèepwiri, tà pwina é piétò [jii é èpà]. Â go o Pwiduée kée, â ée Pwi Naîò.»

⁸ Â napwa naa goo pàra tàpé, [âna rà o pwa wârimuru]:

Wà tàpé na [càra mu caa pwa é pwina wâdé, goro pai] wâgotàra;
Wà tèpa tàutàra na rà cèikî;
Wà tèpa pwâ*;
Wà tèpa miiri é càrarà;
Wà tèpa ipuu imudi;
Wà tèpa ipòtâmwara;
Wà tèpa pwa dooki;
Wà tèpa pwamaina pâ duée imudi.

21:1 Ésaïe 65.17; 2 Pétèru 3.13 **21:2** Ésaïe 52.1, 61.10; Hébéru 11.16, 12.22; Auinapàpari 3.12
21:3 Lévitique 26.11,12; Ézékiel 37.27; Zakarie 2.14; 2 Korénito 6.16 **21:4** Ésaïe 25.8, 35.10, 65.19;
Auinapàpari 7.17 **21:5** 2 Korénito 5.17 **21:6** Ésaïe 55.1; Jérémie 2.13; Ioane 7.37; Auinapàpari 1.8,17,
22.17 **21:7** 2 Samuel 7.14; Psaume 89.27–28 **21:8** Mataio 25.41; Hébéru 10.38–39; Auinapàpari
20.15, 22.15 * **21:8** Càcaa popai tà tàpé na nùmarà na rà pitère dà Pwiduée, èco na rà tûu ma pwa na
èpà na pàra pàara. Popai tà tàpé na rà naa càurà naa goo wà Pwiduée, â rà wàrapwiri, tia pwâadèrèè.

Wà diri tèpa âboro bèepwiri, âna o türà naa na nawiâ ânye, ma dà na tò. Ba wàépwiri é pwi béwailu kâra pwâra bà, [dàra gòiri awé].

Napô Iérusaléma na bwaa âmué

⁹ Gée na càùé, â é me mariô wà pwi jè ârapàara tèpa 7 angela—tèpa wicèpwiri i tèpa 7 wâra jawé, na ia wâbé goro pâ tubatòina. Â é ina tóo pâ: «Gà me, ma go paari tãgà è tó ilàri dopwa wâdà *Pwi nari mutô.»

¹⁰ Â é popao naa na nyuâa†, naa gòrojaa maina, na gòri too. Â é paari tóo Iérusaléma, i napô pwiçiri kà Pwiduée, na é gére boome gée napwéretòtù gée jaa Pwiduée. ¹¹ Â é pwâra goro é muugère kà Pwiduée, pwacèwii é atù na dau maina wâri wèe, jè atù *jaspe*, na dau jajau ma pwéelaa. ¹²⁻¹³ Napwa naa goo pâ auba atù goo, âna dau maina ma gòri too. Â pwa 12 goropwârawâ goo. Ba âracié wâna auégòdò tòotù; â âracié wâna auduu tòotù; â âracié wâporomawâ; â âracié wâpwâragòrowâ. Â wii naa goo jèpa goropwârawâ é jèpa neere tèpa 12 wâao *Isaraéla. Â pwa 12 angela na rà jèpa wéaa goo. ¹⁴ Â po 12 atù pàara i auba. Â jèe wii naa goo jèpa pàaa bèepwiri, é jèpa nee tèpa 12 *apostolo kà Pwi nari mutô.

Câmu kâra napô

¹⁵ Wà i pwi *angela, na bu gére pitùra, âna é cipa é bàra watü mwani mii. Â é câmuri i napô, bau é pâ goropwârawâ, ma é babé goo. ¹⁶ Â é côo pâ nye po ipaiwà bwàti é câmu goo é pâ ârapàpé ére gée goro i napô. Â nye po ipaiwà bwàti é pai gòri, ma dooé, ma augòri goo. [Úna é naanaimari é câmu, âna nimaro kée] âna po 12 000‡. ¹⁷ Â é câmuri mwara é babé atù, â é câmu kée, âna po 144 *coudée*§. (Ba wàépwiri é câmu na rà mu câmuri goo, wà tèpa âboro.)

¹⁸ Ê auba wâgoro babé, âna atù *jaspe*, na bwùucùru ma mii, [na dau maina wâri wèe]. Â é napô, âna é mwani mii, na é po pwéelaa, ma pwâra. ¹⁹ Â pâ pàara auba, âna pwa goro pâ atù na maina, na tòpò naa gò, pâ na jèpapara atù na kîri na jèpa dau maina é wâri wèe:

Pâbéaa—jaspe;

Bé 2—saphir;

Bé 3—calcédoine;

Bé 4—émeraude;

²⁰ Bé 5—sardonyx;

Bé 6—sardoine;

Bé 7—chrysolithe;

Bé 8—béryl;

Bé 9—topaze;

Bé 10—chrysoprase;

Bé 11—hyacinthe;

21:10 Ézékiel 40.2 † **21:10** Â é popao naa na nyuâa—é, Â é popao é Nyuâaé Pwiçiri, â wà pwi angela âna é popao. **21:11** Ésaïe 60.1–2,19 **21:12-13** Ézékiel 48.30–35 **21:15** Ézékiel 40.3; Auinapàpàri

11.1 ‡ **21:16** 12 000—Câmu kâra pai picaatâa kà Pwiduée ma tèpa âboro kèe. 12 000 = 3 x 4 x 1 000. 3 = nimaro kà Pwiduée (Caa, Naié, ma Nyuâaé Pwiçiri); 4 = pâ 4 ére nord, sud, est, ouest; 1 000 = câmu kâra pâ âboro na wâru. Jèpwi mwara; 12 = jè câmu kà tèpa âboro kà Pwiduée. (Còo Auinapàpàri 7.4–8.)

§ **21:17** Coudée—Gòobàra caapwi mètre. (Pai gòri wàra é i pwi âboro, gée goro mangadaié, tiagoro jipu kâra ié.) **21:18** Ésaïe 54.11–12

Bé 12—améthyste.

Â po dau jajau ma muugère pâ atù bèeni, â rà dau pwâra goro êdiri pâ âmu kée.

²¹ Â i jèpa goropwârawâ na rà po 12, âna nye pwa goro caapwi perle. Â ê naigé na maina, wânabibiu kêra napô, âna pwa goro mwani mii, na dau pwéelaa ma dau pwâra.

Pwéelaa naawê muugère kà Pwiduée

²² Nye ticé wâra pwapwicîri cèna go còo naawê. Ba ru tâa wê, wà Pwiduée* na dau pwa pàtâmee, ma i Pwi nari mutô. [Â o pwamainaru naa naporomeeru.] ²³ Â jèe ticémuru naa goo, na ru èù naawê, ê tòotù ma parui. Ba jèe pwéelaa naawê ê muugère kà Pwiduée. Â wà i Pwi nari mutô, âna jèe pwi wâra ânye. ²⁴ Â diri tèpa âboro, âna rà o wâro na pwéelaa kée. Â wà tèpa ukai, âna rà o pa pâdârié diri pâ wâdé kêra. ²⁵ Â o càcaa târi ê pâ goropwârawâ, ba nye ticé ne ma bàutê wê [â ticé a mura]. ²⁶ Â pâ Ba gòropuu, âna rà cia naawê diri pâ neemurà wà wâdé kêra.

²⁷ O càcaa tò naawê cè jè muru na miiri. Â pwicîri mwara tà tèpa pwa pâ tûa na miiri, ma tèpa pwâ. Â wâdé co, wàilà na wii ê neerà naa na tii kà Pwi nari mutô, ba Tii goro wâro.

22

Nairiwâ na é naa wâro

¹ Gée na càué, â wà i pwi *angela, âna é paari tóo ê nairiwâ, na é naa wâro. Â nye po dau pwéelaa awé. Â é itâa gée aranara ê autâa kà Pwiduée, ma *Pwi nari mutô, ² wânabibiu kêra naigé kêra i napô. Â é coo goo ê du jènere nairiwâ* i upwâra târa wâro†. Â é pitòpò pâ pwêe naa na 12 parui naa na caapwi naja. Â é dooé, âna wâi târa ê pâ Ba. ³ Â o càcaa pwa còwâ cè tojii.

O tâa na i napô ê autâa kà Pwiduée ma Pwi nari mutô. Â rà o mwa piênawéna kà Pwiduée ma pipwamainâ wà tèpa âboro kîri kée. ⁴ Â rà o picòorâ ma wâé, â o wii na gaadaarâ ê nee. ⁵ Â o câ mwa caa pwa còwâ ê bàutê. Â o càcaa piâjimuru târa ê wâra ânye, bau i tòotù. Ba ée pwéelaa kêra wà Pwi Ukai Pwiduée. Â rà o pitûa dâra gòiri awé.

Bénabwé popai

⁶ Gée na càué, â é ina tóo wà i pwi angela, pâ: «Diri ê pâ muru na gà me gée aucòo ma tère, âna âjupâra ma *târù. Ba wà Pwi Ukai Pwiduée, âna é naa ê Nyuûaê Pwicîri kée tà tèpa *péroféta, [ba na rà inapàpari ê popai kée]. Â, na wàrapwiri, â é cùru pâ tèpa angela kée, ma rà inapàpari tà tèpa âboro kîri kée ê pâ muru na o mwa tà tèepaa.»

É wâjué còwâ Iésu

* **21:22** Ru tâa wê, wà Pwiduée... Grec: Ê wâra pwapwicîri kée, âna wà Pwiduée... **21:23** Ésaïe 60.19–20; Auinapàpari 22.5 **21:24** Ésaïe 60.3,5 **21:25** Ésaïe 60.11 **21:27** Ésaïe 52.1; Ézékîel 44.9; 1 Koréinto 6.9–10 **22:1** Ézékîel 47.1 **22:2** Genèse 2.9; Ézékîel 47.12; Joël 4.18; Zakarie 14.8

* **22:2** Ê du jènere nairiwâ—Caapwi upwâra. Munaa é itâa boome ni nabibiu kée i nairiwâ. † **22:2** I upwâra târa wâro—É, Pâ upwâra târa wâro. **22:4** Mataio 5.8; Auinapàpari 3.12 **22:5** Daniel 7.18,27; Auinapàpari 5.10, 20.6, 21.23,25 **22:6** Auinapàpari 1.1

7 É ina wà Iésu pâ: «Guwà còo! Go o tàpo tèepaa.»

[Â wâgo, Ioane, âna go ina pâ]†: O cidòri nyuâa pwi âboro na é pitère dàra é popai kà Pwiduée, na tâa na é tii bèeni! Ba é paari é pwina o tèepaa, târa ma rà pwacòoco wà tàpé na rà pûra.

8 Ûna go cau còo ma tère diri pâ muru bèepwiri, â go cigòboo ma tùu jùruo, ma pwamaina i pwi angela, na ia é paari tòo.

9 Â é ina tòo pâ: «Bwa! Gà cibwaa wàrapwiri. Ba go pwi bére wakè'gà, ma wà tèpa béegà, wà tèpa péroféta, ma wà diri tèpa âboro, na rà pitère dàra é pâ popai na wâna é tii bèeni. Â wâdé na gà pwamaina co Pwiduée!»

10 Â é ina tòo mwara pâ: «Gà cibwaa wéaari naa googà é pâ popai, naa na tii bèeni, na é mara ina béaa wà Pwiduée. Ba popai târa pa-ipacòo wà tèpa âboro. Ba jèe wâmwûnyabwe é tòotù kèe, na é pacoò diri pwiri wà Pwiduée.

11 «Êkaa na, wà pwina é pwa na èpà, ma muru na miiri, âna wâdé na é nye gòo goro pwa^S. Â wà pwi âboro na é pipapwicîrié, ma tàrù é wâro kèe, âna wâdé na é ciburà pwa.»

Go pwi autapoo goo ma pwâadèrèè

12 É ina wà Iésu pâ: «Guwà còo, ba go o jèe tàpo tèepaa me. Â go naa wâri wèe târa jèpa âboro, wiâra é jèpa wakè kàra; [wiâna wâdé, é, èpà].¹³ Ba wâgo *Alpha* ma *Oméga*, na go tâa béaa, â go o mwa me. Â go pwi autapoo goo, ma pwi pwâadèrèè.»

14 Cidòri nyuâa tàpé na [rà wâdé na ara Pwiduée. Ba] rà jèe nuwa ârabwée kàra. Â o pwa tàrù kàra ma rà tò na é goropwârawâ târa i napô, ma uti é pwâra upwâra târa wâro.¹⁵ O càra caa toome pâ akàna—tèpa pwâ, ma tèpa ipuu imudi, ma tèpa ipòtâmwara, ma tàpé na rà pwa dooki, ma tèpa ipwamaina pâ duée imudi! Wà tàpéebâ, âna rà o cau tâa gòroigé diri.

16 É ina wà Iésu pâ: «Go jèe cùru paé dariwà pwi angela kôo, ba na é papaé é popai kôo, tà tèpa wâra pwapwicîri. Wâgo, âna go pwi gòobàra wà ukai *Davita; wâgo, âna go pwi íricò kaatàdaa, na go pame é tòotù.»

17 Â é Nyuâaê Pwicîri, ma wà tô Ilàri dopwa kà Pwi nari mutô, âna ru ina tée pâ: «Gà me!» Â wà pwi âboro na é tère pwiri, âna wâdé na é ina mwara pâ: «Gà me, [co Pwi Ukai]!» Â wà pwi âboro na nùmee dàra wâdo, â wâdé na é me, ma é wâdo é jawé târa wâro, ba nye ticè wâri wèe.

Cibwaa tòotéri ère popai bèeni

18 Wâgo Ioane, na go ina bwàti târa diri pâ âboro, na rà tère é pâ popai, naa na é tii bèeni, pâ: Ê popai bèeni, âna popai kà Pwiduée na inapàpàri é pwina o tèepaa. Â gà ipwacòoco. [Gà cibwaa ébii é popai] ba wiâna gà naa gòobàra é pâ popai bèeni, â é nye naa gòobàra tâgà mwara wà Pwiduée é pâ bétubatòina na ina naa na é tii bèeni.¹⁹ Â wiâna gà patâjii é jè popai géé na tii bèeni, â ée mwa

22:7 Auinapàpàri 1.3 † 22:7 Munaa popai kà Ioane, èco na, pwiri gòobàra popai kà Iésu. 22:8 Auinapàpàri 19.10 22:11 Daniel 12.10 ^S 22:11 Wâdé na é nye gòo goro pwa—Munaa é pitunamiri càura wà pwi angela, ba na é tabatâci é pwâranûmarà, ma rà pitòotéri é wâro kàra. 22:12 Ésaie 40.10; Jérémie 17.10; Auinapàpàri 2.23 22:13 Ésaie 44.6; Auinapàpàri 1.8,17,21.6 22:14 Genèse 2.9,3.22 22:16 Nombres 24.17; Ésaie 11.1,10; Roma 1.3; Auinapàpàri 2.28,5.5 22:17 Ésaie 55.1; Auinapàpàri 21.6 22:18 Deutéronome 4.2,13.1

patâjii jiigà ê kâgà, géé goro ê pwâra upwâra târa wâro, ma autâa'gà na napô na pwicîri, na wii naa na tii bèeni.

²⁰ Â [wà Iésu] wà Pwina é *paâjupâra ê pâ muru bèepwiri, âna é ina pâ: «Ûu, go o jêe tâpo tèepaa.»

[Â wâgo Ioane, â go ina pâ]: Amen! Wâdé na wâra! Wâdé na gà me, co Pwi Ukai Iésu!

²¹ [Â wâguwà tèpa cèikî na guwà pûra ê tii bèeni] wâdé na é cau *pwényunyuâariwà diri wà Pwiduée, goro ê *pimeaari imudi kà wà Pwi Ukai Iésu!

Cidòri nyuâawà!